

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΜΕ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΑΠΟ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

*

Τ Ο Μ Ο Σ Π Ε Μ Π Τ Ο Σ

Περίοδος 1961 — 1976

(Και σύντομη αναφορά στα νεότερα χρόνια)

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ
ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ - ΘΕΜΑΤΑ - ΤΟΠΟΥΣ

*

ΑΘΗΝΑ 1999

ΕΚΔΟΣΗ ΣΕΚΑΠ

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο Αριστείδης Ν. Κλήμης:

- Γεννήθηκε το 1915 στο Πλωμάρι και μεγάλωσε στη Μυτιλήνη (της Λέσβου) όπου και φοίτησε στο Δημοτικό και το δτάξιο Γυμνάσιο.
- Σπούδασε: Αρχικά Συνεταιριστικά (στη Σχολή Συνεταιριστών της Ανωτάτης Γεωπονικής Αθηνών, 1933—34) και στη συνέχεια (ενώ εργαζόταν) Νομικά – Οικονομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1935 - 1941), όπου πέτυχε στις εισαγωγικές με αριστεία και τιμήθηκε με βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Παρακολούθησε αργότερα και μαθήματα Στατιστικής στην Ανωτ. Βιομηχανική Σχολή.
- Σταδιοδρόμησε, έπειτα από διαγωνισμό εισαγωγικό, στην ΑΤΕ (1935-1972) τόσο στην επαρχία όσο και (κυρίως) στο Κεντρικό Κ/μα (Διοίκηση), όπου διετέλεσε διαδοχικά Αναπλ. Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών – Στατιστικής, Προϊστάμενος Τμήματος Τύπου – Δημοσίων Σχέσεων, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών καθώς και αρμόδιος για θέματα εκπαίδευσης του προσωπικού, θέματα Ε.Ο.Κ., και άλλα ειδικά καθήκοντα που του ανατέθηκαν με αποφάσεις Διοικήσεως. Αποχώρησε το 1972 με παραίτηση, για να αφοσιωθεί κυρίως στο συγγραφικό του έργο.
- Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών: Κατά τα έτη 1935 - 1938 και 1946 - 1950, έπειτα από αιτήσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, ήταν αποσπασμένος σε αυτή για την αρχική οργάνωσή της και τη μετακατοχική ανασυγκρότησή της. Την περίοδο 1949 - 1964 συνεργαζόταν ειδικά στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης (με διδασκαλία και διοικητικά καθήκοντα) και στην Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών.
- Στράτευση στο Π.Ν. 1940/41 και με ονομαστικές επιστρατεύσεις τα έτη 1944/46, 1947/49 σε πολεμικό πλοίο, στη Ναυτική Διοίκηση Αιγαίου και στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (χωρίς να απομακρύνεται —όσο το δυνατό και με υπερεργασία— από τις υπηρεσιακές θέσεις και τις συγγραφικές ανησυχίες).
- Σε γάμο από το 1950 με τη Μερόπη Εμμανουήλ. Τρία έγγαμα παιδιά, με εγγόνια.
- Οργάνωσε και διηύθυνε διαδοχικά επί 10ετίες τα περιοδικά: «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (1946—1950), «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» (1956 - 1962), «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» (1971—1984) ατομικό, σε συνεργασία με τον Αποστ. Οικονομόπουλο, «Συνεταιριστική Πορεία» της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού» (1986 - 1987).
- Συνεργάστηκε μόνιμα στο περ. «Ο Συνεταιριστής» και σε δεκάδες άλλα έντυπα (εφημερίδες - περιοδικά Αθηνών και Επαρχιών - ειδικούς τόμους Τιμητικούς και Συνεδρίων, καθώς και σε Εγκυκλοπαίδειες και στο Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών («Φωνή του Αγρότου», εκπομπή του ΓΕΝ).
- Έγραψε από το 1937 - 1999 δεκάδες βιβλία συνεταιριστικά, νομικά, αγροτικής οικονομίας και πολιτικής καθώς και λογοτεχνικά (πίνακας σε προηγούμενη σελίδα).

- Δίδαξε από το 1950 συνεταιριστικά και αγροτική οικονομία στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως. Επίσης σε πολλά Σεμινάρια Υπουργείων, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (για μετεκπαίδευση υπαλλήλων και αιρετών) και άλλων φορέων. Έκανε πολλές δεκάδες ομιλίες - διαλέξεις - επιστημονικές εισηγήσεις, σε επαρχιακές πόλεις και στην Αθήνα - Λευκωσία
- Πρόσφερε τις υπηρεσίες του ως μέλος συμβουλίων σε αστικούς Συνεταιρισμούς, σε Συλλόγους, στην Εταιρεία Γεωργο-οικονομικών Μελετών, στην Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού, σε Ειδικές Επιτροπές Υπουργείων, κλπ.
- Καθιέρωσε στην Ελλάδα τον επιστημονικό κλάδο «Συνεταιριστικό Δίκαιο» και με τα πολλά νομικά συνεταιριστικά του βιβλία επέδρασε στη θεωρία, στην πρακτική εφαρμογή και στη νομολογία των Δικαστηρίων.
- Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με 2 βραβεία: Το 1935 για φοιτητική αριστεία (Βραβείο Αδ. Κοραή) και το 1955 για το έργο του «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος». Επίσης τιμήθηκε με διάφορες άλλες ευαρέσκειες, επαίνους κ.λπ. (Διοικήσεως ΑΤΕ, Γεν. Επιτ. Ναυτικού, Ινστιτούτων ΙΣΕΜ και Ι.Α.Γ.Ε, Λεσβιακής Παροικίας, Εστίας Νέας Σμύρνης, κλπ.).
- Διαθέτει α) την πληρέστερη Βιβλιοθήκη με συνεταιριστικά βιβλία και περιοδικά καθώς και με συγγενικά αγροτικής οικονομίας και αγροτ. πολιτικής. β) Ειδική Βιβλιοθήκη με βιβλία Λεσβίων συγγραφέων κι άλλα λογοτεχνικά και πολιτισμού. γ) «Βιβλιοθήκη Κλήμη» με 2.000 περίπου τίτλους λειτουργεί ως ειδικό τμήμα στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Πλωμαρίου Λέσβου.
- Αναγορεύθηκε **Επίτιμος Διδάκτωρ** του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας) για το όλο συγγραφικό και πνευματικό του έργο.
- Πληρέστερα στοιχεία βλ. στον τόμο «Αναφορές στο έργο 1934-1998 του Αριστ. Ν. Κλήμη» (Επιμέλεια Ολυμπίας Κλήμη-Καμινάρη) Αθ. 1998.

Τ Ο Μ Ο Σ Ε' : 1961 -1976

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟ ΤΟΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΑ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟ ΕΡΓΟ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1961 -1967

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 60

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 – 1967

– Έντονες είναι οι διαμάχες των πολιτικών κομμάτων και κατά την περίοδο αυτή και με εντονότερη ανάμιξη στα κυβερνητικά των ανακτορικών κύκλων. Τελική κατάληξη της περιόδου η δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου 1967.

– Πιο αναλυτικά: (1)

Στο τέλος του 1961 (29.10.1961) γίνονται (έπειτα από ζωνχές διαμάχες πολιτικές και πολιτειακές) βουλευτικές εκλογές με υπηρεσιακή «ανακτορική» Κυβέρνηση Κ. Δόβα (από 20.9.61 – 4.11.61) και με σύστημα ενισχυμένης αναλογικής. Πληθυσμός 7.643.808, εκλογείς 5.688.298, εψήφισαν 4.640.512, έγκυρα ψηφοδέλτια 4.620.751. Αποτελέσματα, έλαβον:

Κόμματα	Έδρες	%	Ψήφοι %
Ε.Ρ.Ε. (Κ. Καραμανλής)	176	58,66	50,80
Κέντρο και Προοδευτικοί (Γ. Παπανδρέου, Σπ. Μαργεζίνης)	100	33,33	33,65
ΠΑΜΕ (ουσιαστικά η ΕΔΑ)	24	8,00	14,61
Λοιποί	—	—	0,90
	300	99,99	100

(1) Για όλη την περίοδο και τις έντονες, διαμάχες, αξιόλογα κατατοπιστικά στοιχεία δίδονται σε πολλά κείμενα πολιτικά στα οποία δεν είναι δυνατό βέβαια να επεκταθούμε. Εντελώς ενδεικτικά μνημονεύουμε μερικά:

– Το Ιστορικό Λεύκωμα που εκδίδει η εφημ. «Καθημερινή», με επιλογή κειμένων και φωτογραφιών της εποχής από 1961 και επόμ. (Βλ. για το 1961 και Καθημερινή 18.5.97 για αντιπαραθέσεις)

– Το βιβλίο Αλ. Παπαχελά «ο βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας» Έκδοση «Εστίας».

– Το βιβλίο Ανδρ. Παπανδρέου «Η Δημοκρατία στο απόσπασμα».

– Το βιβλίο του Δημ. Μπίτσιου, διπλωμάτη διευθυντή το 1966 στο Πολιτικό Γραφείο του Βασιλέως «Στο όριο των καιρών». Έκδοση «Νέα Σύνορα» 1997.

– Το βιβλίο του Παν. Κανελλόπουλου, «Πως εφθάσαμε στην 21^η Απριλίου 1967», Έκδοση «Εστίας» Αθ. 1997.

– Το βιβλίο του Μιχ. Παπακωνσταντίνου «Η ταραγμένη εξαετία '61 - '67» (τόμοι 2).

– Το βιβλίο του στρατηγού Ορ. Βιδάλη «Ιστορικό Ημερολόγιο, Χρόνια εκπατριισμού 1968 – 1975, Αθ. 1997 (δύο τόμοι) (για την επόμενη περίοδο ,1967 και έπειτα).

– Και διάφορα άλλα.

Φανερή η διαστρέβλωση που γίνεται συνήθως από τους εκλογικούς νόμους (με λιγότερους % ψήφους κερδίζονται περισσότεροι βουλευτές).

Σχηματίζεται Κυβέρνηση (ΕΡΕ Κ. Καραμανλή)⁽¹⁾.

Τα εκλογικά αποτελέσματα χαρακτηρίζονται από την αντιπολίτευση ως «προϊόν βίας και νοθείας», εκδίδεται «μαύρη βίβλος» με στοιχεία και κατηγορίες. Έντονες κομματικές διαμάχες με σοβαρό αντίκτυπο σε όλο τον δημόσιο βίο και την κοινωνία.

— Κατά την περίοδο αυτή και έως τις επόμενες πρόωρες εκλογές (3.11.63) γίνεται μεγάλη προσπάθεια από την Κυβέρνηση Καραμανλή για παραγωγή έργου, με θεμελίωση νέων θεσμών και με εκτέλεση αξιόλογων νέων έργων (πέραν αυτών που σημειώθηκαν στο Υποκεφ. Α της προηγ. περιόδου) για αντιμετώπιση της δύσκολης καταστάσεως που χαρακτηριζόταν — πέρα από την έντονη αντιπολίτευση — και από την ύπαρξη πληθώρας οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, κυρίως από υψηλή ανεργία και από την εξακολούθηση του έντονου ρεύματος μεταναστεύσεως από την ύπαιθρο σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Εξωτερικό (κυρίως Γερμανία, Αυστραλία)^(*).

Μερικά ενδεικτικά στοιχεία για τα έργα:

1. Αρχίζει η διαδικασία Σύνδεσης της Ελλάδος με την Κοινή Αγορά των 6 (ΕΟΚ). Συναντήσεις και συσκέψεις αρμοδίων (βλ. ΦΣ 1961 σ. 70). Ανακοίνωση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, με αφορμή την μονογράφιση της σχετικής Σύμβασης και τις ανακοινώσεις του Προέδρου της Κυβερνήσεως (ικανοποίηση, συγχαρητήρια, νέες δυνατότητες, προϋποθέσεις, συνεργασία του αγροτικού κόσμου, κ.λπ. (Φ. Σ 1961 σ. 76).

Η ικανοποίηση και οι ελπίδες προερχόταν κυρίως από το ότι θα υπήρχε έτσι στήριξη των τιμών των αγροτικών προϊόντων από ΕΟΚ — και όχι από τον κρατικό προϋπολογισμό — και μεγαλύτερη δυνατότητα απορρόφησης της παραγωγής (προβλήματα για τα οποία γίνονταν συνέχεια αγώνες κατά το παρελθόν). Η «Φ.Σ.» 1962 σ. 3, θέτει τα ερωτήματα που ανακύπτουν μετά τη Σύνδεση για τους Έλληνες αγρότες με τους νάνους και μικρούς κλήρους και τονίζει ότι απαιτείται προσαρμογή, ευθύνη όλων να συμβάλουν^(**).

2. Η βιομηχανία υπερφωσφορικών λιπασμάτων. Τη διεκδικεί έντονα η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών για ανάθεση στην ΑΤΕ — Συνεταιρικές Οργανώσεις. Αναλυτικά για τους έντονους αγώνες εναντίον της αποφάσεως της Κυβερνήσεως που την δίνει στην Εταιρεία Λιπασμάτων, βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ/1 και ΦΣ 1961 σ. 76, 226.

3. Ιδρύεται, επί τέλους, ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων που ήταν αίτημα των Συνεταιρικών Οργανώσεων (βλ. στον Δ τόμο). Νόμος 4169/1961 (βλ. αναλυτικά στα Υποκεφ. ΣΤ/1 και Η).

4. Γίνεται το πρώτο εργοστάσιο ζαχάρεως στη Λάρισα, η πρώτη — όπως χαρακτηρίζεται — βασική γεωργική βιομηχανία. Αρχίζει τη λειτουργία του. Ανήκει στο Δημόσιο και στην ΑΤΕ

(1) Για τον Κ. Καραμανλή, τις Κυβερνήσεις του, τον όλο πολιτικό του βίο, βλ. βασικά και στο Αρχείο Κ. Καραμανλή και τα δημοσιεύματα του τύπου κατά τον θάνατό του (το 1998).

(*) Αν και υποστηριζόταν και η άποψη ότι η μετανάστευση και αστυφιλία δεν είναι έγκλημα, ούτε επιζήμια για την οικονομία της χώρας, αλλά ένα αιώνιο ελληνικό φαινόμενο (βλ. π.χ. «η Φωνή των Συνεταιρισμών» 1961 σ. 6, 105).

(**) Όλα τα σχετικά με την τότε Σύνδεση (Σύμφωνο Ρώμης, Συμφωνία Σύνδεσης, κ.λπ. βλ. αναλυτικά στην ομιλία του Φωτ. Λαμπρόπουλου στην τότε Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και σε μελέτη στη «Φωνή Συνεταιρισμών» ειδικό τεύχος Δεκεμβρ. 1961. Αξιόλογο το τελευταίο μέρος της ομιλίας για το τι πρέπει να φοβόμαστε (Φ.Σ. 1961 σ. 433). Για τη Σύνδεση βλ. και κείμενο Σ. Αγαπητίδη «Συνεταιριστής» 1963 σ. 25. Και σε πολλά άλλα κείμενα της εποχής (βλ. Υποκεφ. Ε) που ξεχάστηκαν από Κυβερνητικούς, αγρότες κλπ., με αποτέλεσμα να μην γίνουν έγκαιρα οι προσαρμογές στις οποίες απέβλεπαν οι επιδοτήσεις της ΕΟΚ.

με πρόβλεψη μεταβίβασης του 45% των μετοχών της στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Πρόβλεψη και για ίδρυση δεύτερου εργοστασίου. Πλήρης περιγραφή βλ. ΦΣ 1961 σ. 320 και Υποκεφ. ΣΤ/1 και Η.

5. Θεμελιώνονται τα φράγματα Πηνειού και Αλφειού. Στοιχεία ΦΣ 1961 σ. 399.

6. Γίνεται το 1961 αξιόλογο κρατικό πρόγραμμα επενδύσεων στον γεωργικό τομέα για το 1962 (βλ. ΦΣ 1961 σ. 524). Ανακοίνωση Προέδρου Κυβερνήσεως. (βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 833).

— Την όλη εικόνα των τότε οικονομικών - κοινωνικών προβλημάτων βλ. σε κείμενο Σ. Αγαπητίδη στο Σ. 1961 σ. 145 και 1962 σ. 7. Και στην έκθεση του Διοικητού Τραπεζής Ελλάδος Ξ. Ζολώτα Σ. 1962 σ. 48. (βλ. άλλα κείμενα στο Υποκεφ. Ε).

— Η απογραφή πληθυσμού 19.3.1961. Πίνακες με στοιχεία ετών 1940, 1951, 1961 και αυξομειώσεις. Μεγάλη αύξηση Αθήνα - Πειραιά, μείωση σε πολλούς Νομούς από μετανάστευση. Βλ. ΦΣ 1961 σ. 251 και τις εκδόσεις της Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΣΥΕ).

— 14 Μαΐου 1962 οι γάμοι πριγκ. Σοφίας με Χουάν Κάρλος. (βλ. εφημ. της εποχής και εφημ. τέλους Μαΐου 1998).

— Ο προϋπολογισμός επενδύσεων για το 1963. Για σύγκριση με άλλα χρόνια:

	Εις εκατομ. δραχμών	
	Κρατικάί	Παράλληλοι
1) Γεωργία - Αλιεία	500	1.300
2) Εγγειοβελτιωτικά	1.300	—
3) Μεταλλεία, αλυκαί κ.λπ.	65	—
4) Βιομηχανία, ενέργεια, βιοτεχνία	615	2.413
5) Συγκοινωνία	1.500	—
6) Σιδηρόδρομοι, τηλεπικοινωνία	250	668
7) Τουρισμός, Μουσεία κ.λπ.	260	120
8) Εκπαίδευσις	510	—
9) Οικισμός	45	175
10) Υγεία, Πρόνοια	60	—
11) Ύδρευσις κ.λπ.	8	—
12) Δημοσία διοικήσις	120	—
13) Τεχνική βοήθεια	100	—
14) Νομαρχιακά έργα	400	—
15) Διάφορα	343	—
16) Αποθεματικών	174	—
Γενικόν σύνολον	6.250	4.676

Τα έσοδα δια τας ανωτέρω επενδύσεις προέρχονται εκ του κρατικού προϋπολογισμού 1.150 εκατ., έντοκα γραμμάτια 2.000 εκατ., ειδικά έσοδα 700 εκατ. σύνολον 3.900 και το υπόλοιπον 2.350 εκ. εκ δανείων του εξωτερικού: (Αμερικής, Κοσόβου, Ε.Ο.Κ., ΝΑΤΟ, Επανορθώσεις κ.λπ.), ήτοι σύνολον κρατικών επενδύσεων 6.250 εκατ. Αι παράλληλοι επενδύσεις εκ 4.676 εκατ. δρχ. θα γίνουν υπό της ΑΤΕ και άλλων Οργανισμών ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΧΟΑ κ.λπ. (βλ. ΦΣ 1963 σ. 71).

— Το 1963 σύγκρουση του Πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή με τα Ανάκτορα (Βασιλέα Παύλο και κυρίως την αναμειγνυόμενη στην πολιτική ζωή βασίλισσα Φρειδερίκη αλλά και με συνεργάτες του. Την 11 Ιουνίου 1963 μετά από διαφωνία, παραίτησή του από την πρωθυπουργία, αναχώρησε στο εξωτερικό από 18.6.63 έως τον Σεπτέμβριο. Σχηματισμός Υπηρεσιακής Κυβερνήσεως. Ακολουθούν οι εκλογές της 3.11.63 (βλ. στη συνέχεια).

— Στις όλες πολιτικές, κομματικές ζυμώσεις της εποχής μετέχει κατά σημαντικό βαθμό και η ομάδα των αγροτικών – συνεταιριστών η συνδεδεμένη με Αλ. Μπαλτατζή (βλ. τόμο Δ) με θετικούς και αρνητικούς αντίκτυπους στις Κεντρικές (κυρίως) Συνεταιριστικές Οργανώσεις και τις Ενώσεις.

— **Οι νέες εκλογές 3 Νοεμβρίου 1963.** Οι συνεχιζόμενοι έντονοι πολιτικοί διαξίφισμοί οδηγούν σε νέες πρόωρες εκλογές στις 3 Νοεμβρίου 1963. Υπηρεσιακή Κυβέρνηση Μαυρομαχάλη. Πληθυσμός (με την νέα απογραφή) 8.404.080, εκλογείς 5.622.955, εψήφισαν 4.702.791. Σύστημα και πάλι ενισχυμένη αναλογικής. Αποτελέσματα με αξιολογία μεταστροφής (η έκφραση τώρα της πραγματικότητας λόγω μειωμένων επεμβάσεων). Αλλά και πάλιν το μειονέκτημα του εκλογικού νόμου.

Παρατάξεις εκλογών 3.11.63	Έδρες	Ποσοστά %	
		Σε έδρες	Σε ψήφους
Ένωση Κέντρου (Γ. Παπανδρέου)	138	46,00	42,04
EPE	132	44,00	39,37
ΕΔΑ (Ι. Πασαλίδης)	28	9,33	14,34
Προοδευτικοί (Σπ. Μαρκεζίνης)	2	0,66	3,73
Λοιποί	—	—	0,50
	300	99,99	99,98

— Σχηματίζεται ανίσχυρη Κυβέρνηση της Ενώσεως Κέντρου. Πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου. Υπουργός Γεωργίας ο Αλ. Μπαλτατζής⁽¹⁾.

Συνεχίζεται η έντονη πολιτική και πολιτειακή διαμάχη. Ο αρχηγός της EPE Κ. Καραμανλής αποχωρεί στο εξωτερικό στις 9.12.1963, αφήνει στην ηγεσία τον Παν. Κανελλόπουλο.

Οι διαμάχες οδηγούν (από τους διαφορετικούς κομματικούς υπολογισμούς των αρχηγών των 2 μεγάλων κομμάτων και από τις επιδιώξεις των ανακτόρων) στη διάλυση και πάλιν της Βουλής, στις 8.1.1964, και ενδιάμεση υπηρεσιακή Κυβέρνηση Παρασκευοπούλου για να γίνουν νέες εκλογές.

— Στις αρχές του 1964, θάνατος του Βασιλιά Παύλου⁽²⁾, που ήταν από καιρό άρρωστος σοβαρά (χωρίς δημοσιοποίηση) και στην ουσία βασιλευε η Φρειδερίκη. Διάδοχος ο νεαρός και άπειρος Κωνσταντίνος (με έντονη επιρροή σε αυτόν της δραστηρίας αλλά αυταρχικής μητέρας του).

— Γάμος του Κωνσταντίνου. Βλ. «Φωνή Συνεταιρισμών» Σεπτ. 1964 εξώφυλλο: Και σ. 356 για το δώρο της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών — ως εκπροσώπου των αγροτών — προς το Βασιλικόν ζεύγος για τους γάμους του, κείμενο με «δουλική» διατύπωση (με υπογραφές Π. Ρούσου και Ι. Αφεντάκη).

— **Οι εκλογές της 16.2.1964.** Ισχύει πάλι το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής. Υπηρεσιακή Κυβέρνηση Παρασκευοπούλου. Εψήφισαν 4.626.398. Αποτελέσματα:

(1) Βλ. αιτιολογημένο επαινετικό κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη στο «Συνεταιριστής» Νοέμβριος — Δεκέμ. 1963 σ. 145.

(2) Ψηφίσματα της Συνομοσπονδίας και άλλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Ο «Συνεταιριστής» χαρακτηρίζει τον Β. Παύλον (1964 σ. 27) αξιολύπητο «που με την φυσική του απλότητα και την αυθόρμητη εγκαρδιότητά του κατόρθωσε να έρχεται κοντά στην ψυχή του αγροτικού κόσμου και στάθηκε σε δύσκολες ώρες στο πλευρό του». Η αλήθεια είναι ότι πραγματικά, με την επίσημη συμμετοχή του κ.λπ., ο β. Παύλος ενίσχυσε βασικές συνεταιριστικές εκδηλώσεις και επιδιώξεις.

Κόμματα	Έδρες	Ποσοστά %	
		Σε έδρες	Σε ψήφους
Ένωση Κέντρου (Γ. Παπανδρέου)	171	57,01	52,71
ΕΡΕ - Προοδευτικοί (Π. Κανελλόπουλος, Σπ. Μαρκεζίνης)	107	35,66	35,26
ΕΔΑ (Ι. Πασαλίδης)	22	7,33	11,80
Λοιποί	—	—	0,23
	300	100,00	100,00

Σχηματίζεται τώρα ισχυρή (φαινομενικά) Κυβέρνηση Ενώσεως Κέντρου υπό Γ. Παπανδρέου (Με πολλές αρχηγικές ομάδες).

— Αρχίζει σύντομα η διαμάχη και η δολιοφθορά. Την όλη πολιτική εικόνα του Ιουλίου — Αυγούστου 1964, την κατάσταση που επικρατούσε στην Ένωση Κέντρου, στον ηγέτη Γ. Παπανδρέου και στους μνηστήρες της διαδοχής του, δίνει χαρακτηριστικό (ζωηρό αλλά με πολλά στοιχεία) κείμενο της μαχητικής αντιπολιτευόμενης εφημ. Αθηνών «Ημέρα» του συγκροτήματος Αθανασιάδη, που στην πρώτη σελίδα της αναφέρει και περιγράφει ως μνηστήρες τους Στ. Στεφανόπουλο, Ανδρέα Παπανδρέου, Γεώργιο Μαύρο, Ηλία Τσιριμώκο και Κ. Μητσοτάκη, τα βιογραφικά τους, τους χαρακτήρες τους, τα πεπραγμένα και τις επιδιώξεις τους («Ημέρα» 2.8.1964). Τα γεγονότα που επακολούθησαν είναι σύμφωνα με αυτές τις διαπιστώσεις — προβλέψεις.

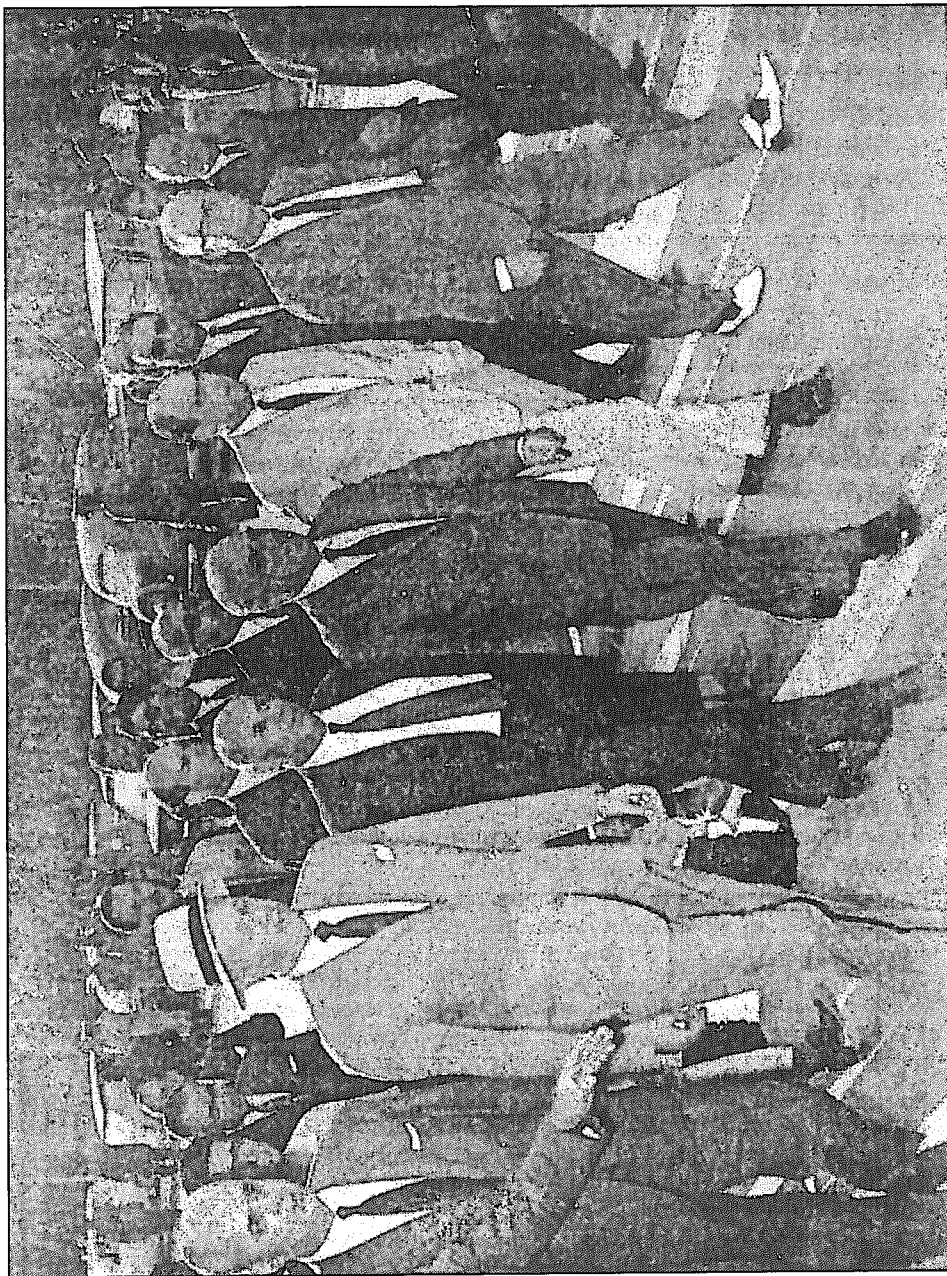
— Όσον αφορά ειδικότερα τα αγροτικά — συνεταιριστικά κατά την περίοδο αυτή της Ενώσεως Κέντρου, (υπουργός Γεωργίας ο Αλ. Μπαλατζής), πρέπει να σημειωθούν:

α) Το κυβερνητικό ενδιαφέρον για τα θέματα των αγροτών. Ραδιοφωνική ομιλία 18.7.1964 του Προέδρου της Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου με απολογισμό του κυβερνητικού έργου. Για τα αγροτικά βλ. «Δελτίον ΑΤΕ» 1964 σ. 1529 (ρύθμιση χρεών αγροτικών, κατάργηση εισφορών αγροτών για αγροτικές συντάξεις, μέτρα για τιμές αγροτικών προϊόντων, εξαγορά προσφοράς καπνών, σιλικό, προστασία παραγωγών και καταναλωτών από μεσάζοντες⁽¹⁾ και εργατικά μέτρα).

β) Μεγαλόπνοες διακηρύξεις και υποσχέσεις του πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου τον Σεπτέμβριο 1964 στη Θεσσαλονίκη προς εκπροσώπους του αγροτικού κόσμου των Συνεταιρισμών Βορ. Ελλάδος. Στις 7.9.64 κατά την εποχή της ΔΕΘ οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις Βορ. Ελλάδος παρέθεσαν τιμητικό γεύμα στον Πρωθυπουργό. Βλ. «Συνεταιριστής» 1964 σ. 151, όπου οι σχετικές εκδηλώσεις και η ωραία, — ως συνήθως — ομιλία του Γ. Παπανδρέου. (Βλ. αναλυτικά τα κείμενα, φωτογραφίες, κ.λπ. στη «Φωνή των Συνεταιρισμών» 1964 τεύχος 9. Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία).

Στις 15 Οκτωβρίου 1964 ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως ανακοίνωσε νέο συστηματικό αγροτικό πρόγραμμα (αναλυτικά βλ. «ο Συνεταιριστής» 1964 σ. 152—153). Τις ευχαριστήσεις ανακοινώσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών βλ. στη σελ. 154 του ίδιου τεύχους.

(1) Πιο αναλυτικά βλ. στο «Δελτίον ΑΤΕ» 1964 σ. 1562—1568 τα μέτρα: Πράξεις υπουργικού Συμβουλίου για δάνεια ΑΤΕ, επιδόκια, ομογενειακά, μεσομακροπρόθεσμα (σ. 1562). Ομοίως για συμβάσεις για εξαγορά καπνών υπό Δημοσίου μέσω ΑΤΕ (σ. 1564). Για αποζημιώσεις παραγωγών κορινθιακής για ζημιές από περονόσπορο. Για ανάθεση στην ΚΥΔΕΠ της συγκεντρώσεως κριθής (σ. 1566, 1567). Για καταβολή συμπληρωματικής τιμής σε εξαγωγή καπνά (σ. 1568). Ακόμη για διάθεση αξιολογών κονδυλίων του κρατικού προϋπολογισμού για προώθηση γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής με εισήγηση υπουργών Κ. Μητσοτάκη και Αλ. Μπαλατζή (σ. 1586). Σχετικά κείμενα και στη «Φωνή των Συνεταιρισμών» των μηνών αυτών.

Κυβέρνηση της Ενότητας Κέντρο. Οι υπουργοί: αναπληρωτής Συντονισμού και Γεωργίας (με συνεταιριστικά και άλλα στελέχη) σε συνεργασία, προσέρχονται στα εγκαίνια της Δ.Ε. Θεσσαλονίκης του 1964 (Υπουργός Γεωργίας Αλ. Μπαλατζής, υπουργός αναπληρωτής Συντονισμού Ανδρ. Παπανδρέου, υπουργός Βορείου Ελλάδος Κ. Ταλιαδούρης. Και οι βουλευτές της Ε.Κ. Βανταλής, Μαναβής).

Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών οργανώνει στη Θεσσαλονίκη «Σεμινάριο» όπου και γίνεται υποδοχή και αναλυτική ομιλία του υπουργού Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή. Χαρακτηριστική η προσφώνηση του Προέδρου της Συνομοσπονδίας δεξιού Παν. Ρούσσου (που είχε επανεκλεγεί απροσδόκητα μετά την εκδήλωση εμπιστοσύνης Πρωθυπουργού - Υπουργού Γεωργίας στη Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας). Την μακρά ομιλία του υπουργού Γεωργίας που εκθέτει το αγροτικό και συνεταιριστικό πρόγραμμα βλ. στη «Φωνή των Συνεταιρισμών» 1964 τεύχος 11 σ. 433 και στο Υποκεφ. ΣΤ/1.

— Βέβαια εξακολουθούν να υπάρχουν κατά την περίοδο αυτή τα προβλήματα της απασχόλησης με τα οποία συνδέονται η μετανάστευση, η αστυφιλία Αθηνών, Θεσσαλονίκης, τα Κυβερνητικά μέτρα για ανάπτυξη βιομηχανιών και άλλα. Αξιόλογο κείμενο για το βασικό αυτό πρόβλημα είναι η έρευνα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως με πολλά στοιχεία, διαπιστώσεις, προοπτικές (βλ. «Φωνή Συνεταιρισμών» 1964 σ. 222 επόμε.).

— Το 1965/66 είναι η δραματική εποχή της οξείας διαμάχης του νεαρού βασιλιά Κωνσταντίνου (και του ανακτορικού περιβάλλοντος που επιδρούσε σε αυτόν) με τον πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου. Την «απόλυση» του Γ. Παπανδρέου (επιστολές, κ.λπ.) βλ. στις εφημερίδες της εποχής. Ακολουθεί η «αποστασία» ηγετικών στελεχών της Ενώσεως Κέντρου με τις φαιδρές αξιωματάκριτες διαδοχικές κινήσεις και κυβερνήσεις, με την υποστήριξη και ηγετικών στελεχών της αντιπολιτεύσεως (υπουργός Γεωργίας την άνοιξη 1966 ο Χρ. Βασιματζίδης μετά τον Αλ. Μπαλατζή). Στα θέματα αυτά δεν είναι δυνατόν να αναφερθούμε εδώ αναλυτικά (βλ. τις μάχες στις εφημερίδες της εποχής). Για τα συμβαίνοντα στους Συνεταιρισμούς, την ΑΤΕ, τα αγροτικά γενικά βλ. στα Υποκεφάλαια που ακολουθούν (κυρίως στα ΣΤ/1, Ζ, Η).

— Μετά τον εξευτελισμό του κοινοβουλευτικού βίου και της πολιτικής γενικότερα στα μάτια του Λαού και για να γίνει κάποια επάνοδος στην Κοινοβουλευτική ομαλότητα, σχηματίζεται (έπειτα από κάποια συμφωνία Γ. Παπανδρέου - Π. Κανελλόπουλου), κυβέρνηση Π. Κανελλόπουλου (3.4.1967) με σκοπό την διενέργεια σύντομα εκλογών.

Αλλά την 21.4.1967 εκδηλώνεται η δικτατορία των Συνταγματαρχών και νεότερων στρατιωτικών που πρόλαβε την σχεδιαζόμενη δικτατορία των Στρατηγών ανακτορικής επιρροής. Η επικράτηση ήταν άμεση καθώς η νέα Κυβέρνηση και τα ανάκτορα κ.λπ., κυριολεκτικά «πάστηκαν στον ύπνο», ο δε κουρασμένος Λαός από τις κομματικές διαμάχες φυσικό ήταν να πιστέψει στις συνηθισμένες σε τέτοιες περιπτώσεις διακηρύξεις και υποσχέσεις, όταν μάλιστα η νέα Κυβέρνηση προεδρεύεται από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και ορκίζεται από τον Βασιλέα με συμμετοχή στρατηγού ανακτορικού.

— Συμπερασματικά πρέπει να διατυπωθεί ότι η όλη περίοδος 1961 - 1967 είναι περίοδος έντονης διαμάχης που είχε πολύ επιζήμιες επιδράσεις σε όλη τη ζωή της Ελλάδος και, συνεπώς, και στα συνεταιριστικά και αγροτικά που είναι το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού. Πάντως όμως, παρά τις διενέξεις και ανωμαλίες κατά την περίοδο αυτή, είναι δυνατόν να γίνει η γενική διατύπωση ότι υπάρχει και αξιόλογη συνεταιριστική ανάπτυξη, κυρίως σε εργασίες πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων Γεωργ. Οργανώσεων, με ίδρυση εγκαταστάσεων, υποστήριξη έναντι εκμεταλλευτικών κύκλων κλπ. Συνεχίζονται κάπως οι τάσεις, επιδιώξεις και κάποιες σχετικές κατακτήσεις που εκτέθηκαν στις προηγούμενες σελίδες του Τόμου Δ για την περίοδο 1956 - 1960.

Δηλαδή παρόλες τις οξύτερες πολιτικές διαμάχες και κατά την περίοδο αυτή, τις συχνές εκλογικές αναμετρήσεις και την εναλλαγή Κυβερνήσεων, η συνεταιριστική κίνηση κινείται σε ανοδική πορεία. Ήταν βέβαια έντονα και εκδηλωνόταν τα αντισυνεταιριστικά εκμεταλλευτικά συμφέροντα. Αλλά και οι αγροτοσυνεταιριστικές δυνάμεις και ενέργειες ήταν αξιόλογες ώστε να επιτυγχάνεται σημαντική ποσοτική (και όχι τόσο ποιοτική) συνεταιριστική διεύρυνση.

Γεωργ. Αθ. Νόβας

Ηλίας Τσιριμάκος

Στεφ. Στεφανόπουλος

*Οι Πρωθυπουργοί
των Κυβερνήσεων
της περιόδου
της πολιτικής
και πολιτειακής
διαταραχής
(οι λεγόμενοι «αποστάτες»)*

Ακόμα πρέπει να σημειωθεί ότι η θετική εξέλιξη στα συνεταιριστικά κατά την εποχή εξουσίας της ΕΡΕ (Καραμανλής) οφειλόταν και στο ότι η όλη γενικότερη τότε κρατική πολιτική ήταν αναπτυξιακή, με την θεμελίωση και πραγματοποίηση πολλών έργων, αξιόλογο μέρος από τα οποία έγινε δυνατό να αποκτηθούν από τον συνεταιριστικό τομέα, τόσο με τις επιδιώξεις και αγώνες των συνεταιριστών για ικανοποίηση αναγκών, όσο και επειδή η πολιτική γραμμή του Κ. Καραμανλή ήταν αρκετά φιλαγροτική - φιλοσυνεταιριστική και από την προέλευσή του αλλά και μέσα στην τέχνη του συνδυασμού των διαφόρων δυνάμεων και αξιώσεων.

Και στη συνέχεια, με την, για μικρό διάστημα, επικράτηση της Ενώσεως Κέντρου, η Κυβερνητική στάση ήταν το ίδιο και περισσότερο φιλαγροτική και φιλοσυνεταιριστική, τόσο από την προοδευτικότητα του προγράμματός της και των στελεχών της όσο και την ανάγκη υπερκερασμού των έως τότε πραγματοποιήσεων και προσφορών των Κυβερνήσεων της ΕΡΕ. Ακόμα και διότι είχε ενεργό συμμετοχή στην Ε.Κ. ως υπουργός Γεωργίας ο Αλ. Μπαλατατζής (βλ. τις διακηρύξεις, υποσχέσεις, αγροτικό πρόγραμμα του πρωθυπουργού και του υπουργού Γεωργίας στη Θεσσαλονίκη το 1964). Παρά τις εκμεταλλευτικές δυνάμεις που είχαν προσβάσεις και στην Ένωση Κέντρου, ο υπουργός και το Υπ. Γ. προωθούσε, κατά το δυνατό, τις θέσεις και τα συμφέροντα που εκπροσωπούσε.

Αλλά και στη συνέχεια, οι πολιτικές διαταραχές που προκλήθηκαν στην Ένωση Κέντρου από την πολιτική ανάμιξη των Ανακτόρων και τους λεγόμενους «Αποστάτες» δεν είχαν αξιόλογη αρνητική επίδραση στην πορεία της συνεταιριστικής κινήσεως, διότι περί άλλα ησχολούντο οι αρχηγοί των εναλλασσόμενων Κυβερνήσεων των αποστατών που ούτε τον χρόνον ούτε την δύναμιν είχαν για επιβολή τυχόν άλλων δικών τους κατευθύνσεων.

— Κατά την περίοδο 1961 — 1967 υπάρχει σχετική σταθερότητα από πλευράς τιμής χρυσής λίρας που ακόμα, στις αρχές της 10ετίας αυτής, εξακολουθεί να είναι μέτρο των συναλλαγών, με διακύμανση της από δρχ. 300 τον Ιανουάριο 1961 σε δρχ. 307 τον Δεκέμβριο 1967, με ανώτατη ενδιάμεση 328 στο τέλος του 1965. Πιο αναλυτικά (για την τότε σταθερότητα):

1961 Ιαν. δρχ.	300	Δεκ. δρχ.	292
1962 »	293	»	294
1963 »	293	»	300
1964 »	304	»	303
1965 »	305	»	328
1966 »	327	»	308
1967 »	308	»	307

Χαρακτηριστικά είναι και τα στοιχεία εξέλιξης των τιμών των αγροτικών προϊόντων (μέση ετήσια τιμή παραγωγού το χιλιόγραμμο σε δραχμές για τα διάφορα προϊόντα) κατά τα έτη 1961—1967 που συγκέντρωνε η Υπηρεσία Οικονομικών Μελετών της ΑΤΕ (και τα οποία δεν είναι δυνατό βέβαια να δοθούν εδώ).

— Σφαιρική χαρακτηριστική δημοσιογραφική αναφορά στη 10ετία του 1960 γίνεται σε δσέλιδο της εφημ. ΒΗΜΑ Αθηνών της 25 Οκτωβρίου 1992, χρήσιμη για γενικότερο κατατοπισμό περί της τότε εποχής σε πολλούς τομείς της όλης ζωής. Γίνεται αναφορά στην καθημερινή ζωή στα χρόνια εκείνα (Χ. Κιοσσέ), για το τέλος της μικρής πόλης των Αθηνών και τον τότε κόσμο της που ήταν «γνώριμος», «παραδοσιακός» (Ριχ. Σωμερτίτης), για τα οικονομικά μεγέθη της 10ετίας που βρισκόταν «στα πάνω». (Χ. Α. Παπαδημητρίου), για τις αξίες που άρχισαν να μεταβάλλονται στη μουσική, τα πολιτιστικά κ.λπ., για τους πολιτικούς αγώνες (Δ. Κ. Ψυχογιός, Κ. Χαλβατζάκης, Σπ. Λιναρδάτος, Ζ. Χατζηφωτίου), για τους τότε πρωταγωνι-

στές της πολιτικής, των τεχνών, των γραμμάτων (Γ. Κ. Πηλιχός) και άλλα που φωτίζουν την εποχή αυτή της γενικότερης αναταραχής.

Φωτογραφίες σχετικές με την περίοδο 1961-1967 που υπάρχουν και στον προηγούμενο (Τέταρτο) τόμο.

- Στη σελ. 405/2165: Κατάθεση στεφάνου του Γεν. Γραμ. Συλλόγου Υπαλλήλων ΑΤΕ Αριστ. Ν. Κλήμη, στο μνημείο πεσόντων υπαλλήλων ΑΤΕ.
- Στη σελ. 467/2226: ΟΠ. Ρούσσος στα Σεμινάρια της Συνομοσπονδίας στην Εθνική Εστία.
- Στη σελ. 493/2253: Υπουργοί της Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου (είχε τεθεί τότε λανθασμένη λεζάντα από το τυπογραφείο).
- Στη σελ. 495/2255: Αγώνας διαμαρτυρίας για το σιτικό 12-6-1966 στη Θεσσαλονίκη.
- Στη σελ. 529/2289: Μετεκπαίδευση Υπαλλήλων της ΑΤΕ στη Θεσσαλονίκη.
- Στη σελ. 558/2318: Η οικογένεια Ανδρέα Γ. Παπανδρέου κατά τον ερχομό της στην Ελλάδα.
- Στη σελ. 560/2320: Υπουργοί της Ενώσεως Κέντρου στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης.
- Στη σελ. 565/2325: Γεν. Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ. Επανεκλογή, ως Προέδρου, του Π. Ρούσσου, συγχαρητήρια από Πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου, υπουργό Γεωργίας και άλλους.
- Στη σελ. 573/2333: Μετεκπαίδευση Υπαλλήλων ΑΤΕ στη Θεσσαλονίκη.

Ο Αλ. Μπαλτατζής και ο Παν. Κανελλόπουλος (πρωθυπουργός στην τελευταία Κυβέρνηση για διενέργεια εκλογών, Κυβέρνηση που την «συνέλαβε» η δικτατορία)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

1. Η νομοθεσία 1961 – 1967 για τους Συνεταιρισμούς και συγγενή θέματα

Πληθώρα νομοθετικών κειμένων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις δημοσιεύονται κατά την περίοδο αυτή. (Τα περισσότερα αναπτυξιακά).

Ο μελετητής πρέπει να τα έχει υπόψιν κατά τη μελέτη των διαφόρων στη συνέχεια Υποκεφαλαίων.

Πέρα από τα βασικά κείμενα που αφορούν όλες τις Οργανώσεις, υπάρχουν πολλές ειδικές ρυθμίσεις κυρίως για Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς, ΠΑΣΕΓΕΣ, ΑΤΕ, Δασικούς, Εμποτεία, υπαλληλικά, εκπαιδευτικά, Γ.Ο.Ε.Β., κ.λπ.

Το 1961 δημοσιεύονται:

- Δ. 3/1961 «Περί οργανώσεως του Υπουργείου Βιομηχανίας (Διεύθυνση Αλιείας) ΦΕΚ 2/1961. Αφορά και Εμποτεία.
- Δ. 4/1961 «Περί οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας» ΦΕΚ 3/1961. Αφορά και Εμποτεία, Δασικά).
- Δ. 92/1961 «Περί κωδικ. εις ενιαίον κείμενον των περί Συμβ. Επικρατείας ισχυουσών διατάξεων» ΦΕΚ 22/1961. Σχετικόν και με άρθ. 2. ν. 602.
- Δ. 128/1961 «Περί συστάσεως ΓΟΕΒ Αχελώου» ΦΕΚ 30/1961.
- Δ. 137/1961 «Περί συστάσεως ΓΟΕΒ Φλωρίνης» ΦΕΚ 32/1961.
- Π.Υ.Σ. 46/1961 «Περί υποχρεωτικής δημοσιεύσεως των δημοπρασιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Νομικών Προσώπων κ.λπ., εις δύο ημερησίας εφημερίδας» ΦΕΚ 64/1961.
- Δ. 282/1961 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του από 23/30.7.46 Β.Δ. περί υπαλληλικής καταστάσεως του προσωπικού των Γ.Σ. Οργανώσεων» ΦΕΚ 80/1961. Υπαλληλικά.
- Ν. 4169/1961 «Περί Γεωργικών Κοινωνικών Ασφαλίσεων» ΦΕΚ 81/1961. Αφορά και Υπαλληλικά, ΠΑΣΕΓΕΣ, Αλληλασφαλιστικά, κ.λπ.
- Β.Δ. 335/1961 «Περί καταργήσεως ενίων αναγκαστικών συνεταιρισμών εγγείων βελτιώσεων» ΦΕΚ 90/1961.
- Π.Υ.Σ. 82/1961 «Περί συμμετοχής της ΑΤΕ εις την Κοινοπραξίαν συνιδιοκτησίας και συνεκμεταλλεύσεως του εν Ποσειδωνία συνεταιριστικού εργοστασίου» ΦΕΚ 102/1961. Αφορά Κοινοπρ. ΑΤΕ – Συνεταιρισμών.
- Δ. 465/1961 «Περί αντιπροσωπεύσεως συνταίρων ιδιοκτητών λεωφορείων εν Γενική Συνελεύσει συνεταιρισμού του Νόμου 1640/1951» ΦΕΚ 118/1961. Αφορά και Εποπτ., Αυτοκιν.
- Δ. 506/1961 «Περί ιδρύσεως παρά τη ΑΣΟΕΕ Τμήματος επιμορφώσεως εις την διοικητικήν των επιχειρήσεων» ΦΕΚ 125/1961 (Αφορά και ΠΑΣΕΓΕΣ).
- Π.Υ.Σ. 143/1961 «Περί προσθήκης διατάξεως εις τον Ν. 602/1915» ΦΕΚ 187/1961. (Αφορά άρθρ. 56 ν. 602).

Το 1962:

- Β.Δ. 149/1962 «Περί συστάσεως ΓΟΕΒ πεδιάδος Σερρών» ΦΕΚ 34/1962.
- Β.Δ. 153/1962 «Περί οργανώσεως και λειτουργίας της Ανωτάτης Σχολής Βιομηχανικών Σπουδών Θεσσαλονίκης» ΦΕΚ 36/1962. (Αφορά Εκπαίδευση).
- Δ. 174/1962 «Περί ιδρύσεως Ανωνύμου Εταιρείας Τεχνικού Εξοπλισμού δια την αξιοποίηση των νωπών γεωργικών προϊόντων» ΦΕΚ 44/1962. Αφορά Κοινοπρ. ΑΤΕ – Συνεταιρ. και άλλα.
- Απ. Προέδρου Κυβ. 71971/1962 «Περί εγκρίσεως αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος αφορώσης το πρώτον μέρος του Οργανισμού της Τραπεζής» ΦΕΚ 61/1962. Αφορά ΑΤΕ και Εποπτεϊάν.
- Απ. Νομ. Επ. «Περί συμμετοχής της ΑΤΕ εις νεοϊδρυόμενας βιομηχανίας Γεωργ. Προϊόντων» ΦΕΚ 68/1962. Αφορά Κοινοπραξίες ΑΤΕ - Συνεταιρισμών.
- Β.Δ. 276/1962 «Περί τροποποιήσεως διατάγματος περί συστάσεως ΓΟΕΒ Θεσσαλονίκης» ΦΕΚ 70/1962.
- Β.Δ. 434/1962 «Περί συστάσεως ΓΟΕΒ Αργοναυπλίας» ΦΕΚ 103/1962.
- Β.Δ. 465/1962 «Περί καθορισμού της αξίας της μεταλλικής δραχμής εν σχέσει προς την εφαρμογήν των Ποινικών Κωδίκων» ΦΕΚ 114/1962. Αφορά και άρθρ. 82 ν. 602.
- Β.Δ. 501/1962 «Περί συμπληρώσεως διατάγματος περί ΓΟΕΒ Σερρών» ΦΕΚ 128/62.
- Π.Υ.Σ. 99/1962 «Περί συγκεντρώσεως σίτου εσοδείας 1962» ΦΕΚ 128/1962.
- Ν.Δ. 4242/1962 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως φορολογικών και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 135/1962.
- Β.Δ. 651/1962 «Περί τροποποιήσεως Β.Δ. 6.11.1948 περί οργανώσεως Προμηθ. Οργανισμού Β.Ν.» ΦΕΚ 165/1962.
- Β.Δ. 669/1962 «Περί του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων των Οικονομικών Γυμνασίων» ΦΕΚ 173/1962. Αφορά Εκπαιδευτικά και Συνεταιρισμούς.
- Β.Δ. 670/1962 «Περί προγράμματος Γυμνασίων Ξένων Σχολών» ΦΕΚ 173/1962. Αφορά και διδασκαλία Συνεταιριστικών.
- Β.Δ. 671/1962 «Περί προγράμματος Γυμνασίων Πρακτικής Κατευθύνσεως» ΦΕΚ 173/1962. Αφορά και Εκπαιδ. Συνεταιρισμών.
- Β.Δ. 673/62 «Περί προγράμματος εσπερινών Γυμνασίων» ΦΕΚ 173/1962. Βλ. Εκπαιδ. Συνεταιριστικά.
- Β.Δ. 701/1962 «Περί τροπ. 767 διατ. περί ΓΟΕΒ Λαγκαδά» ΦΕΚ 175/1962.
- Ν.Δ. 4260/1962 «Περί ρυθμίσεως θεμάτων αφορώντων Γενικήν Διευθύνσιν Διοικήσεως Υπουργείου Εσωτερικών» ΦΕΚ 186/1962. Αφορά και Οικοδομικούς.
- Β.Δ. 3.8.1962 «Περί διορισμού Διοικητού ΑΤΕ» ΦΕΚ 203/1962 τ. Γ'.

Το 1963:

- Π.Υ.Σ. 7/1963 «Περί τρόπου διενεργείας εξακριβώσεως των υπό των αμπελουργών Ατακής παραχθεισών ποσοτήτων σταφυλών κ.λπ.» ΦΕΚ 4/1963.
- Π.Υ.Σ. 30/1963 «Περί συμμετοχής της ΑΤΕ εις την Κοινοπραξίαν ιδρύσεως και λειτουργίας εργοστασίου γάλακτος εν τη περιφερεία Δωδεκανήσου» ΦΕΚ 23/1963.
- Π.Υ.Σ. 31/1963 «Περί συμμετοχής της ΑΤΕ εις συσταθησομένας εταιρίας εν ταις περιφερείας Καστοριάς και Θεσσαλονίκης δι' εκτροφήν και εμπορίαν γουνοπαραγωγικών ζώων» ΦΕΚ 23/1963. Αφορά Κοινοπρ. ΑΤΕ – Συνεταιρ.
- Β.Δ. 143/1963 «Περί οργανώσεως και λειτουργίας της Κεντρικής Λαχαναγοράς Αθη-

- νών» ΦΕΚ 33/1963. Αφορά ΠΑΣΕΓΕΣ και λοιπές Συνετ. Οργαν.
- Π.Υ.Σ. 51/1963 «Περί εγκρίσεως συμμετοχής ΑΤΕ εις συσταθσομένην ανώνυμον εταιρείαν μιγμάτων ζωοτροφών» ΦΕΚ 35/1963. Αφορά Κοινοπρ. ΑΤΕ – Συνεταιρ.
 - Β.Δ. 174/1963 «Περί κωδικοποίησης των διατάξεων του νόμου 2190/1920 εις ενιαίον κείμενον» ΦΕΚ 37/1963. Αφορά και άρθ. 1 ν. 602 και Κοιν. ΑΤΕ – Συνεταιρισμών.
 - Β.Δ. 195/1963 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του από 13.9.1959 Β.Δ. περί Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων» ΦΕΚ 42/1963.
 - Β.Δ. 273/1963 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του υπ' αριθ. 143/1963 Β.Δ. περί οργανώσεως και λειτουργίας της Κεντρικής Λαχαναγοράς Αθηνών» ΦΕΚ 62/1963. Αφορά και ΠΑΣΕΓΕΣ.
 - Ν. 4319/1963 «Περί κυρώσεως του Β.Δ. της 14.11.1956, της υπ' αριθ. 46652/2997/3.12.1956 κοινής αποφάσεως... και του Β.Δ. της 14.9.1957 «περί προσαρμογής των ισολογισμών των εταιρειών εκ κεφαλαίων εις ξένον νόμισμα» ΦΕΚ 88/1963. Αφορά και άρθρ. 46, 47 ν. 602.
 - Π.Υ.Σ. 105/1963 «Περί διευρύνσεως παρά των Νομαρχών των χρονικών ορίων δια την συλλογήν μαστίχης κ.λπ.» ΦΕΚ 92/1963. Αφορά Συνεταιρ. Μαστιχοπαραγωγών Χίου.
 - Β.Δ. 406/1963 «Περί κωδικ. εις ενιαίον κείμενον νόμου των διατάξεων του Ν. 1726/1951 περί κώδικος καταστάσεως των δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων, ως ετροπ. και συνεπληρώθησαν» ΦΕΚ 115/1963. Αφορά και άρθρ. 15, 56 ν. 602 και Οικοδομικούς.
 - Β.Δ. 477/1963 «Περί οργανώσεως και λειτουργίας της εν Πειραιεί Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής» ΦΕΚ 134/1963. Αφορά Εκπαιδευτικά και ΠΑΣΕΓΕΣ.
 - Β.Δ. 592/1963 «περί κωδικ. των ισχυουσών διατάξεων της νομοθεσίας περί εκλογής βουλευτών» ΦΕΚ 163/1963. Αφορά και άρθρ. 56. ν. 602.
 - Π.Υ.Σ. 158/1963 «Περί εγκρίσεως... αποφάσεως της Νομοματικής Επιτροπής» ΦΕΚ 166/1963.
 - Β.Δ. 639/1963 «Περί καταστατικού Ελληνικού Κέντρου Παραγωγικότητας» ΦΕΚ 188/1963. Αφορά και ΠΑΣΕΓΕΣ.
 - Β.Δ. 650/1963 «Περί μειώσεως της παρά των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών Γιαννιτών και Ν. Δράμας καταβαλλομένης εισφοράς επαγγελματικού κινδύνου από 1% εις 0,5%» ΦΕΚ 188/1963.
 - Β.Δ. 643/1963 «Περί ιδρύσεως παρά τη Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών Τμήματος ειδικότητος Γεωργικής και Συνεταιριστικής Οικονομίας» ΦΕΚ 188/1963.
 - Π.Υ.Σ. 193/1963 «Περί συμμετοχής της ΑΤΕ εις συσταθσομένην βάσει του άρθρ. 8 του Ν.Δ. 3874/1958 Κοινοπραξίαν» ΦΕΚ 217/1963. Αφορά Κοινοπρ. ΑΤΕ – Συνεταιρισμών.
 - Π.Υ.Σ. 199/1963 «Περί συμμετοχής της ΑΤΕ εις Κοινοπραξίαν ιδρύσεως εν Μυτιλήνη Εργοστασίου Γάλακτος» ΦΕΚ 224/1963. Αφορά Κοιν. ΑΤΕ – Συνεταιρισμών.
 - Π.Υ.Σ. 212/1963 «Περί εγκρίσεως αποφ. Νομισμ. Επιτροπής 1304/1963 «περί διακανονισμού οφειλών εις ΑΤΕ...» ΦΕΚ 225/1963.

Το 1964:

- Ν. 4337/1964 «Περί τροπ. διατάξεων περί εκλογής δημοτ. και κοινοτ. αρχόντων» ΦΕΚ 76/1964. Αφορά και άρθρ. 56 ν. 602 και Υπαλληλικά.
- Π.Υ.Σ. 73/1964 «Περί αναθέσεως εις ΚΥΔΕΠ συγκεντρώσεως, διαχειρίσεως σίτου» ΦΕΚ 116/1964.
- Ν.Δ. 4354/1964 «Περί απαγορεύσεως μεταφοράς επιβατών επί κομίστρω δι' επιβατηγών αυτοκινήτων ιδιωτικής και δημοσίας χρήσεως μετά ή άνευ μετρητού και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 145/1964. Αφορά και Αυτοκίνητα Συνεταιρισμών.

- Π.Υ.Σ. 107/1964 «Περί διαθέσεως εκτάσεως ... προς στέγασιν των μελών του Οικοδ. Συνεταιρισμού Αναπήρων Τυφλών Πολέμου» ΦΕΚ 148/1964. Αφορά Οικοδομικούς.
- Ν.Δ. 4361/1964 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων της περι επαγγελματικών Σωματείων Νομοθεσίας» ΦΕΚ 149/1964. Αφορά και άρθρ. 85. ν. 602.
- Δ. 580/1964 «Περί τροποπ. του από 6.11.1948 Β.Δ. περί οργανώσεως Προμηθευτικού Οργανισμού Β.Ν.» ΦΕΚ 166/1964. Αφορά Προμηθευτικούς Συνεταιρισμούς.
- Ν.Δ. 4379/1964 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαιδεύσεως» ΦΕΚ 182/1964. Αφορά και Εκπαιδ. Συνεταιρ.
- Ν.Δ. 4444/1964 «Περί τροποπ. και συμπλ. των διατάξεων περί φορολογίας του εισοδήματος» ΦΕΚ 221/1964.
- Ν.Δ. 4440/1964 «Περί τροποπ. και συμπλ. διατάξεων τινων του Ν. 3487/1955 «περί κοινωνικής ασφαλίσεως των αγροτών» ΦΕΚ 224/1964.
- Β.Δ. 775/1964 «Περί κωδικοποιήσεως διατάξεων περί Λαϊκής Κατοικίας» ΦΕΚ 254/1964. Αφορά και Οικοδομικούς.

Το 1965:

- Π.Υ.Σ. 227461/8185/1964 «Περί μεταβιβάσεως των σιταποθηκών της ΚΕΠΕΣ εις τας Γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» ΦΕΚ 30/1965 τ. Β'.
- Π.Υ.Σ. 109/1965 «Περί συμμετοχής ΑΤΕ εις Κοινοπραξίαν διαχειρίσεως ναπών γεωργικών προϊόντων» ΦΕΚ 140/1965. Βλ. Κοιν. ΑΤΕ - Συνεταιρισμών.
- Β.Δ. 476/1965 «Περί των παρά Νομαρχίας συμβουλίων» Αφορά και κωλύματα.
- Νομοθετήματα περί Συνεταιρισμών και ΑΤΕ βλ. ΦΣ 1965 σ. 253, 413.
- Π.Υ.Σ. 142/1965 «περί εγκρίσεως αποφ. Ν.Ε. περί διακανονισμού των προς ΑΤΕ χρεών» ΦΕΚ 148/1965.
- Απ. Υπ. Συμβ. 141/1965 «περί επιδοτ. Ενώσ. Συνετ. Ρεθύμνης προς ίδρυσιν πειραματικής μονάδος παραγωγής χαρουποσιροπίου» ΦΕΚ 155/1965.
- Απ. Υπ. Συμβ. 150/1965 «περί ρυθμίσεως προς ΑΤΕ οφειλών...» Φ. 155/1965 και 159/1965.

Το 1966:

- Β.Δ. 72/1966 «Περί αναλυτικών προγραμμάτων Μέσης εκπαιδεύσεως» ΦΕΚ 16/1966. Αφορά και Συνεταιρισμούς.
- Ν. 4497/1966 «Περί ρυθμίσεως θεμάτων Κοινωνικής Ασφαλίσεως και περί ετέρων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 37/1966. Αφορά και ΑΤΕ - Συνεταιρισμούς, Υπαλληλικά.
- Π.Υ.Σ. 44/1966 «Περί κηρύξεως εκπύτου του Οργανισμού Συνεταιριστικής Εκμεταλλεύσεως Λιμνοθαλάσσης Μεσολογγίου - Αιτωλικού» ΦΕΚ 38/1966. Αφορά Αλιευτικούς Συνεταιρισμούς.
- Ν. 4504/1966 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων της εργατικής νομοθεσίας και περί ετέρων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 57/1966. Αφορά Υπαλληλικά, Δασικά.
- Β.Δ. 73/1966 «Περί απαλλαγής από Τελών χαρτοσήμου και λοιπών δικαιωμάτων των χορηγουμένων οικοδομικών δανείων προς τα μέλη του Οικοδομ. Συνεταιρισμού Παρατηρητικών αναπήρων πολέμου» ΦΕΚ 66/1966.
- Β.Δ. 608/1966 «Περί συστάσεως ΓΟΕΒ πεδιάδος Καρδίτσας» ΦΕΚ 142/1966.
- Β.Δ. 585/1966 «Περί τροποποιήσεως άρθρου 2 Β.Δ. 143/1963 περί Λαχαναγοράς» ΦΕΚ 136/1966. Αφορά και ΠΑΣΕΓΕΣ.
- Ν.Δ. 4546/1966 «Περί τροπ. και συμπληρ. του Νόμου 3217/1995 περί αγοράς υπό του Δημοσίου εκτάσεως του ΟΔΕΠ...» ΦΕΚ 190/1966. Αφορά και Οικοδομικούς, Εποπτεϊαν.
- Ν.Δ. 4547/1966 «Περί τροποπ. διατάξεων Εργατικής νομοθεσίας και ετέρων τινών δια-

τάξεων» ΦΕΚ 192/1966.

– Ν.Δ. 4553/1966 «Περί κυρώσεως πράξεως Υ.Π. ... αφορωσών εις την άμεσον και έμμεσον φορολογίαν κ.λπ.» ΦΕΚ 206/1996.

– Β.Δ. 869/1996 «Περί ... Κεντρικής Λαχαναγοράς Θεσσαλονίκης» ΦΕΚ 223/1966. Αφορά και ΠΑΣΕΓΕΣ.

– Ν. 4577/1966 «Περί τροπ. και συμπληρ. της νομοθεσίας περί Κοινωνικής Ασφάλισης και ετέρων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 230/1996. Αφορά και Δασικούς.

– Β.Δ. 900/1966 «Περί τροπ. και συμπληρ. του από 23/30 Ιουλίου 1946 Β.Δ. περί της υπαλληλικής καταστάσεως του προσωπικού των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων ως τούτο ετροποποιήθη» ΦΕΚ 233/1966 (Βλ. Φ.Σ.1966 σ. 465).

– Ν.Δ. 4584/1966 «Περί ρυθμίσεως ζητημάτων αφορώντων τον Αυτόνομον Οικοδομικόν Οργανισμόν Αξιωματικών (Α.Ο.Ο.Α.)» ΦΕΚ 236/1966.

– Β.Δ. 972/1966 «Περί οργανώσεως των παρά τω Υπουργείω Κοινωνικής Προνοίας Διευθύνσεων α) Λαϊκής Στέγης, και β) Στεγάσεως και επειγούσης περιθάψεως των εκ θεομηνιών πληγέντων πληθυσμών» ΦΕΚ 265/1966 και 4/1967. Αφορά και Οικοδομικούς, Εποπτεϊάν.

– Β.Δ. 1059/1966 «Περί του περιεχομένου της εποπτείας και του ελέγχου των Οικοδομικών Συνεταιρισμών παρά του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας» ΦΕΚ 287/1966. Αφορά, Οικοδομικούς, Εποπτεϊάν.

– Β.Δ. 1074/1966 «Περί ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος της Β' τάξεως Λυκείου» ΦΕΚ 289/1966.

Πιο αξιόλογα: Το 1961 οι νέοι Οργανισμοί των Υπουργείων Γεωργίας και Βιομηχανίας που έχουν σχέση και με τους Συνεταιρισμούς (κυρίως δασικούς, αλιευτικούς), η οργάνωση των ΓΕΟΒ, ο Ν. 4169 περί Γεωργικών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (βασικό αίτημα επί 10ετίες των Συνεταιρισμών). Το 1962 η νομοθεσία για διεύρυνση των Κοινοπραξιών ΑΤΕ - Συνεταιρισμών για πολλές γεωργικές βιομηχανίες, ο νέος Οργανισμός ΑΤΕ, η επέκταση των ΓΟΕΒ για αρδεύσεις και βελτιώσεις. Το 1963 για μεγαλύτερη συμμετοχή της ΑΤΕ σε Κοινοπραξίες με Συνεταιρικές Οργανώσεις για γεωργικές βιομηχανίες, για λειτουργία κεντρικής Λαχαναγοράς Αθηνών, για ίδρυση στην Ανωτ. Γεωπονική Τμήματος Γεωργικής και Συνεταιριστικής Οικονομίας (που τότε ατύχησε στο θέμα διορισμού καθηγητού).

Το 1964 και 1965 νομοθεσία για την κοινωνική ασφάλιση, για διάφορους οικοδομικούς, για συγκέντρωση σίτου, για ΚΥΔΕΠ, αποθήκες, για ρύθμιση αγροτικών χρεών προς ΑΤΕ και άλλα που αφορούν και τους Συνεταιρισμούς. Το 1966 τροποποιήσεις για κοινωνικές ασφαλίσεις αγροτών, για κοινοπραξίες ΑΤΕ - Συνεταιρισμών, για Λαχαναγορά, για αλιευτικούς, για οικοδομικούς, για συνεταιριστικούς υπαλλήλους και άλλα.

Και η περίοδος κλείνει δυστυχώς με την αναστολή διατάξεων του Συντάγματος⁽¹⁾. Και για τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις ο Αν. Νόμος 31 του 1967 «περί λήξεως της θητείας των

(1) «Περί αναστολής των διατάξεων των άρθρων 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 18, 20, 95 και 97 του Συντάγματος καθ' όλον το Κράτος.

Κωνσταντίνος Βασιλεύς των Ελλήνων

Έχοντες υπ' όψιν το άρθρον 91 του Συντάγματος και κατάπιν εισηγήσεως της κυβερνήσεως αναστέλλομεν τας διατάξεις των άρθρων 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 18, 20, 95 και 97 του εν ισχύι Συντάγματος καθ' όλον το κράτος, λόγω της εκδήλου απειλής κατά της δημοσίας τάξεως και ασφαλείας της χώρας εξ εσωτερικών κινδύνων. Ο ημέτερος επί των Εσωτερικών υπουργός θέλει δημοσιεύσει και εκτελέσει το διάταγμα τούτο.

Εν Αθήναις τη 21η Απριλίου 1967

Το Υπουργικόν Συμβούλιον

Ο Πρόεδρος - Τα Μέλη»

Κωνσταντίνος Βασιλεύς των Ελλήνων

Βλ. και Προκήρυξη Α/ΓΕΣ 4.5.1967

μελών των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων των ανωτέρου βαθμού Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, ανασυνθέσεως των Συμβουλίων αυτών, και άλλων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ 97/1967).

Τα όσα άλλα νομοθετήματα του έτους 1967 βλ. στην επόμενη περίοδο 1967—1974.

Επισκόπηση της εξελίξεως και του περιεχομένου της ελληνικής νομοθεσίας περί Συνεταιρισμών 1961 - 1966/67

— Για τη νομοθεσία, αξιόλογη παλαιότερη συμβολή για αναμόρφωσή της, είναι το κείμενο (στα «Θέματα Συνεταιρισμών» 1971) των Απ. Οικονομόπουλου και Αριστ. Κλήμη προς τον Νομοτεχνικόν Σύμβουλον του Κράτους (ως συντακτών του έργου Κωδικοποίηση της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας που τους είχε ανατεθεί από το Υπουργείον Γεωργίας και της Αγροτικής Τράπεζα και παραδόθηκε τότε για έκδοση. Τελικά όμως δεν εκδόθηκε λόγω διαλύσεως της Υπηρεσίας Κωδικοποιήσεως της Ελλ. Νομοθεσίας).

— Ο «Συνεταιριστής» 1962 σ. 57—62 δημοσιεύει (όπως γράφει) «την ομιλία του κ. Αριστείδη Κλήμη, γενομένην εις το υπό της ΠΑΣΕΓΕΣ οργανωθέν Σεμινάριον δια τους Προϊσταμένους των Υπηρεσιών τας οποίας διατηρούν οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών δια την λογιστικήν εξυπηρέτησιν των Συνεταιρισμών, στην Αθήνα 16 Μαΐου 1962».

(Το κείμενο αυτό που αφορά τη νομοθεσία Συνεταιρισμών, δεν είναι δυνατό (λόγω χώρου) να αναδημοσιευθεί εδώ).

— Αξιόλογο επίσης είναι το κείμενο του Π. Χασαπόπουλου για τη διαγραφή συνεταιζων που δημοσιεύτηκε στο Σ. 1962 σ. 148, 1963 σ. 6.

— Με αφορμή την ομιλία του Υπουργού Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή στο Σεμινάριο που οργάνωσε η Συνομοσπονδία για τους αιρετούς των Ενώσεων και Συνεταιρισμών στη Θεσσαλονίκη όπου έθεσε και θέμα αναμορφώσεως της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας, δημοσιεύεται στο Σ 1964 σ. 11, 37, 55, 77, 103, 122 πολύ αξιόλογο κείμενο του νομικού - συνεταιριστή Π. Χασαπόπουλου με επισημάνσεις πάντα χρήσιμες για την επαναφορά της νομοθεσίας αυτής σε σωστό δρόμο. Δυστυχώς και οι υποδείξεις αυτές, όπως και άλλων, έμειναν ανεκμετάλλευτες. Βλ. και νεότερα κείμενα του ίδιου στο Σ. 1965 σ. 123.

— Τα 50 χρόνια του ν. 602 περί Συνεταιρισμών. Ένα βασικό κείμενο.

Το 1964/1965 είναι τα 50 χρόνια από τη ψήφιση/εφαρμογή του ν. 602. Βλ. Σ. 1965 τεύχος 221 σ. 1 ιστορικό ευρύτερο κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη, με πολύ χρήσιμες υποδείξεις για τη σωστή μεταχείριση και εφαρμογή του Νόμου, κείμενο πολύ χρήσιμο. Γράφει:

«Με συγκίνηση, βαθιά τιμή και αγάπη προς το Συνεργατισμό, ο συνεταιρισμένος κόσμος στη χώρα μας, ιδιαίτερα ο συνεταιρισμένος αγροτικός κόσμος, γιορτάζει τα πενήντα χρόνια του νόμου 602 «Περί Συνεταιρισμών», που συμπληρώθηκαν τον Ιανουάριο του φετινού χρόνου, και φέρνει στο νου του με ευγνωμοσύνη εκείνους που πρωτοστάτησαν για τη θέσπιση και την εφαρμογή του. Παρακολουθεί τη λαμπρή πορεία του θεσμού και τα εξαιρετικά επιτεύγματα του —οικονομικά, πνευματικά, ηθικά— όλα στην υπηρεσία του λαού· όλα δημιουργήματα της ομαδικής αυτοβοήθειας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας των αδύναμων, των αφανών ανθρώπων, δημοκρατικά οργανωμένων σε ομοιογενείς ομάδες, με κοινά ενδιαφέροντα, κοινούς σκοπούς και επίσης με βαθύτατη έλλογη πίστη στις άμετρες δυνατότητες της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, για την αυτοδύνα-

μη διεξαγωγή του αγώνα της ζωής, με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια, προοδευτικό, αλλά και με φιλόλληλο πνεύμα.

Ο Συνεργατισμός στην πηγαία, τη φυσική μορφή του, δεν είναι βέβαια ξένος προς το χαρακτήρα και τη νοοτροπία του λαού μας. Όπως φαίνεται από τη λαογραφία μας και την ιστορία μας, ο λαός μας έχει έμφυτο το αίσθημα της συνεργασίας και της αλληλοβοήθειας. Τις θεωρεί φυσικό συμπλήρωμα της ανάγκης του για ελευθερία, που τον κατοχυρώνει για την ανεμπόδιστη ανάπτυξη της ατομικής του πρωτοβουλίας. Οι συνθήκες όμως και οι όροι της ζωής μας, στις πρώτες δεκαετηρίδες ύστερα από την ανεξαρτησία μας, δεν έδωσαν την ευκαιρία για το συγχρονισμό του θεσμού και τη συστηματική χρησιμοποίησή του. Δεν έλειψαν οπωσδήποτε και τότε κάποιες σχετικές ανησυχίες, ακόμη και προσπάθειες, χωρίς όμως απο-

τελεσματικότητα και συνέχεια.

Η σύγχρονη συνεταιριστική μας κίνηση αρχίζει το 1900, όταν ιδρύθηκε στη χώρα μας με μορφή σωματείου (δεν υπήρχε τότε καθιερωμένη άλλη προσφορώτερη μορφή) ο πρώτος γεωργικός πιστωτικός συνεταιρισμός, ο «Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού», σύμφωνα, βέβαια, με ξένα πρότυπα, προσαρμοσμένα όμως στις ελληνικές συνθήκες και ανάγκες. Ιδρυτές του ήταν ο γεωπόνος Δημήτριος Γρηγοριάδης και ο δημοδιδάσκαλος Νικόλαος Μιχόπουλος. Αργότερα ο Σωκράτης Ιασεμίδης τον αναδιοργάνωσε συστηματικότερα. Ήταν η πρώτη πετυχημένη προσπάθεια που μπόρεσε να επιζήσει. Ο Συνεταιρισμός αυτός χρησίμεψε σαν υπόδειγμα και για άλλους συγχρονισμένους συνεταιρισμούς που άρχισαν να ιδρύονται, ιδίως ύστερα από την επανάσταση του 1909 και την καθολική στροφή του λαού για συστηματική οικονομική και κοινωνική αναδιοργάνωση. Ο Συνεταιρισμός θεωρήθηκε σαν ένα αναντικατάστατο όργανο για να καλυτερέψει ο λαός τη θέση του.

Η κίνηση αυτή ανάμεσα στο λαό για την εφαρμογή του θεσμού, η φωτισμένη και θερμή συνηγορία πολλών από τους ηγέτες του για την εισαγωγή του θεσμού στη χώρα μας, το κήρυγμα του Ιασεμίδα και του Μιχόπουλου για την εφαρμογή του από τους αγρότες, είχαν αποτέλεσμα να θεσπιστεί στις αρχές του 1915 ο νόμος «602 περί Συνεταιρισμών».

Ήταν ομολογουμένως μια από τις λαμπρότερες ώρες του Ελληνισμού η εποχή εκείνη. Ο λαός, ιδιαίτερα ο αγροτικός κόσμος, αγκάλιασε με αγάπη το θεσμό και τον χρησιμοποίησε όσο καλύτερα μπορούσε. Τα συμπληρωματικά μέτρα που εφάρμοσε το κράτος για να διευκολύνει την πλατιά, σκόπιμη και αποτελεσματική χρησιμοποίησή του (απλή διαδικασία για την ίδρυση συνεταιρισμών, γραπτή και προφορική καθοδήγηση των ενδιαφερομένων από ειδικό προσωπικό, διάθεση κεφαλαίων από την Εθνική Τράπεζα με χαμηλό τόκο για τη χρηματοδότηση της γεωργίας, κυρίως με τη μεσολάβηση των γεωργικών συνεταιρισμών), βοήθησαν αποτελεσματικά στην εξάπλωση και την ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

Οι γεωργοί προχώρησαν βαθμιαία και σταθερά στην οργάνωση του συνεταιριστικού δικτύου κατά πλάτος και ύψος, με τη δημιουργία συνεταιρισμών ποικίλων σκοπών (για την εξασφάλιση κεφαλαίων, αγορές, πωλήσεις, κατεργασία προϊόντων κτλ.) και τη συνένωσή τους σε δεύτερο και τρίτο βαθμό για το συντονισμό και τη μεγαλύτερη απόδοση του έργου τους. Το 1935 ιδρύεται η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, καθολικός εκπρόσωπος και κεντρικός ρυθμιστής τους.

Η κίνηση όμως των αστικών συνεταιρισμών ήταν χαλαρή. Η σχετική καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους

φαίνεται ότι κατά κύριο λόγο οφείλεται στο ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν αισθάνθηκαν πρακτικά μεγάλη ανάγκη να οργανωθούν συνεταιριστικά, ούτε είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν θεωρητικά για τη σημασία του Συνεταιρισμού και τη συμβολή του στην ευημερία τους. Οπωσδήποτε δεν απολείπουν οι βάσιμες δυνατότητες για την ανάπτυξη των αστικών συνεταιρισμών, ιδίως των καταναλωτικών.

Οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί, σαν τρίτος κλάδος στη συνεταιριστική μας κίνηση, παρουσιάζουν μεταπολεμικά ικανοποιητικό ενδιαφέρον, χρειάζεται όμως, νομίζομε, να αναλάβει και πάλι η Αγροτική Τράπεζα, όπως άλλοτε, ολοκληρωτικά τη φροντίδα τους, ανεξάρτητα από την πιστωτική τους εξυπηρέτηση.

Οπωσδήποτε η γεωργική συνεταιριστική κίνηση αντιπροσωπεύει κατά κύριο λόγο τον ελληνικό Συνεργατισμό. Κατά την πενήνταχρονη σταδιοδρομία τους, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί κατόρθωσαν να καλυτερέψουν τη θέση των μικρών γεωργών, καθώς και την τεχνική των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων, να αυξήσουν την αποδοτικότητά τους, να ελαττώσουν το κόστος της παραγωγής και, με τη συνεταιριστική κατεργασία και πώληση των γεωργικών προϊόντων, να εξασφαλίσουν στους συνεταιρισμένους γεωργούς τη μεγαλύτερη δυνατή πρόοδο, απαλλάσσοντάς τους από τις επιβαρύνσεις περιττών διαμέσων, ενώ παράλληλα βελτίωσαν την ποιότητα των προϊόντων.

Η κυριότερη όμως υπηρεσία τους είναι η συμβολή τους στην ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας, που ανέλαβε να ασκήσει την αγροτική πίστη και τη φροντίδα για την ανάπτυξη των γεωργικών συνεταιρισμών. Η Τράπεζα έχει γίνει ο σπουδαιότερος εξωσυνεταιριστικός συντελεστής για την πρόοδο και την προκοπή του Αγροτικού Συνεργατισμού.

Υπάρχουν, βέβαια, σε πολλά θέματα εφαρμογής διαφορετικές αντιλήψεις και απόψεις ανάμεσα στην Αγροτική Τράπεζα και τον Αγροτικό Συνεργατισμό. Αυτό όμως, φυσικό και κοινό φαινόμενο ανάμεσα σε ζωντανούς και ανεξάρτητους Οργανισμούς, δε χαλαρώνει τους δεσμούς των δύο αυτών θεσμών, ούτε και εξασθενίζει την κοινή προσπάθεια για την πραγματοποίηση του κοινού σκοπού, που είναι η προκοπή και η ευημερία του αγρότη. Οι δεσμοί είναι οργανικοί και δεν μπορούν να αλλοιωθούν ούτε από παροδικές διχογνωμίες και σφαλερές κατά μέρος εφαρμογές, ούτε από εξωτερικές επιμεμβάσεις.

Ύστερα από τις διαταραχές του Ελληνικού Συνεργατισμού, ιδίως του γεωργικού, κατά την περίοδο της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου και τις περιπέτειες κατά την περίοδο της Κατοχής, μετά την απελευθέρωση αποκαταστάθηκε το συνεταιριστικό καθεστώς που ίσχυε πριν από την 4^η Αυγούστου. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί αποκαταστάθηκαν στην ελεύθερη μορφή

τους και συνεχίζουν προοδευτικά και αποτελεσματικά το έργο τους.

Έτσι αναπτύσσουν το έργο τους και διαμορφώνονται σε συνθετώτερες μορφές «παραγωγικού Συνεταιρισμού και Συνεταιρισμού πωλήσεων». Τελευταία δημιουργούν, όταν χρειάζεται, σε κοινοπραξία με την Αγροτική Τράπεζα, ιδιόμορφες Οργανώσεις, με σκοπό τη συστηματικότερη και αποτελεσματικότερη κατεργασία και διάθεση των γεωργικών προϊόντων.

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί συνάντησαν σχεδόν από τα πρώτα τους βήματα την αντίδραση και την εχθρότητα εκείνων που θίγονται από τη δημιουργία τους και τη λειτουργία τους, γιατί τους περιορίζουν και τους ελέγχουν τη δράση και επίσης γιατί δίνουν στο λαό την ευχέρεια να διαπιστώσει πόσο ανώτερος είναι ο Συνεργατισμός, που η δημιουργία του εξαρτάται μόνο από τη λαϊκή θέληση και ν' αναγνωρίσει τη συστηματική οργάνωσή του από άποψη οικονομική, καθώς και την κοινωφελή αποστολή του από κοινωνική άποψη.

Από το μικρότερο του χωριού έως τις μεγάλες κεντρικές επιχειρήσεις που διεξάγουν εργασίες ομοειδείς προς τα έργα των συνεταιρισμών, όλοι δυσφορούν με τους συνεταιρισμούς, αμφισβητούν τις υπηρεσίες τους, ακόμη πολλοί θεωρούν περιττή την ύπαρξή τους, κατηγορούν τα στελέχη τους και γενικά δημιουργούν με την ισχυρή επιρροή τους δυσμενή ατμόσφαιρα για τη συνεταιριστική μας κίνηση. Η κατάσταση αυτή χειροτερεύει όσο αναπτύσσεται το συνεταιριστικό έργο, και κατά συνέπεια ο κύκλος αυτόν που θίγονται απλώνεται και σε ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες και οργανισμούς.

Οι συνθήκες αυτές δεν άφησαν ανεπηρέαστο το συνεταιριστικό νόμο. Αλλεπάλληλες τροποποιήσεις του παρουσιάζουν σε πολλά σημεία αλλοιώσεις της

(Βλ. και ομιλία Αθαν. Ζιώζιου, δάσκαλου συνεταιριστή στη Γεν. Συνέλευση της Ενώσεως Γ.Σ. Κοζάνης, για τα 50 χρόνια, στο Σ. 1965 σ. 29).

— Για το θέμα της ανάγκης ή όχι, αναθεωρήσεως του ν. 602 ύστερα από 50 χρόνια εφαρμογής του, επανέρχεται ο Π. Χασαπόπουλος με παρατηρήσεις, πάντοτε ιδιαίτερα χρήσιμες. (Βλ. Σ 1965 σ. 123).

Αλλά, δυστυχώς, οι νομοθετούντες πολιτικοί αλλά και οι κυρίως ενδιαφερόμενοι αιρετοί Ενώσεων και Συνομοσπονδίας δεν ακολουθούν, συνήθως, τις αντικειμενικές υποδείξεις των ειδικών επιστημόνων.

2. Η Εποπτεία Συνεταιρισμών

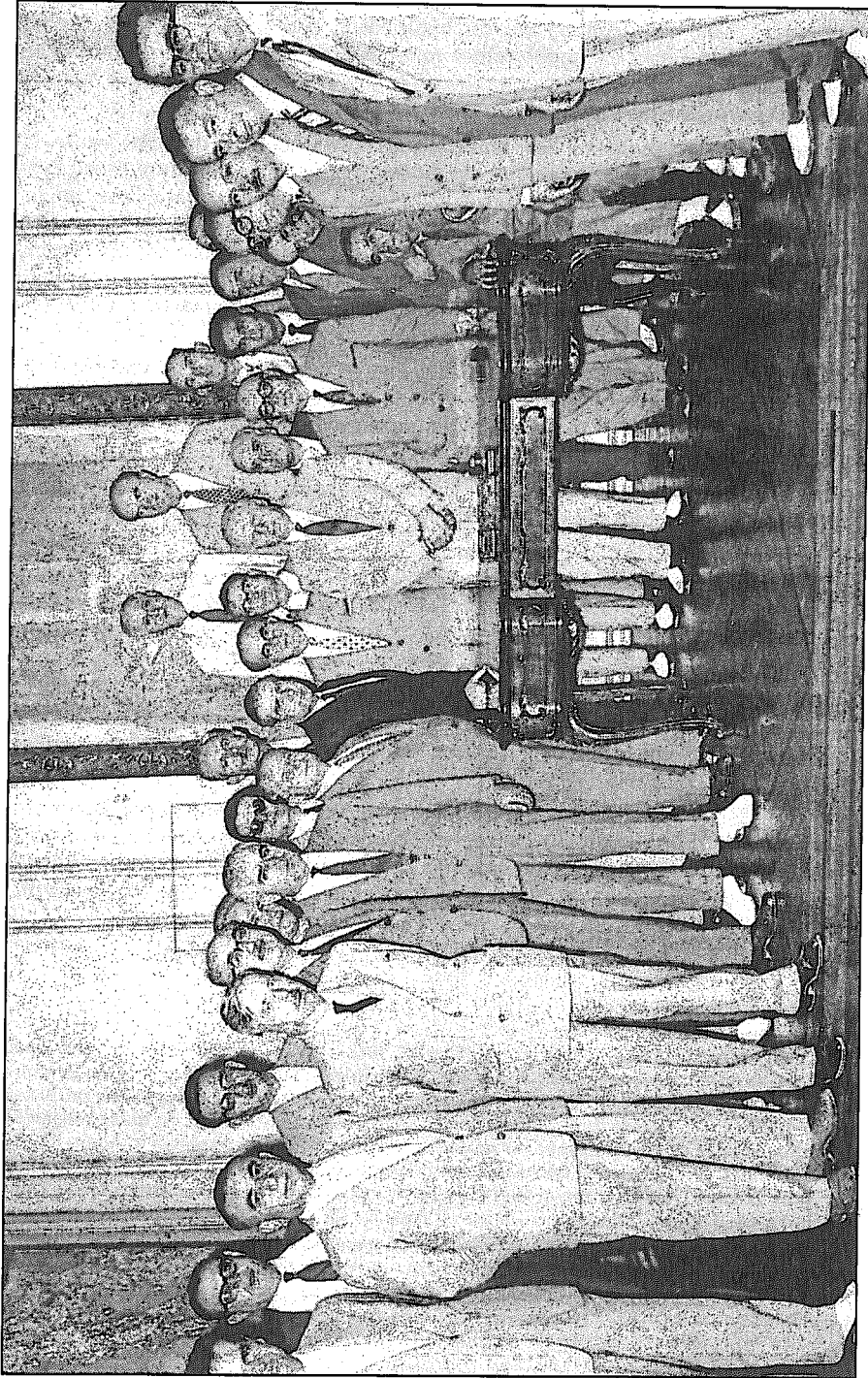
Η οργάνωση της εποπτείας και η δραστηριότητα της κινείται στα συνηθισμένα πλαίσια της. Όμως το κάπως καλύτερο, από το 1961, κλίμα δημιουργεί κάποιαν επαινετή διαφωτιστική προσπάθειά. Βλ. μεταξύ άλλων εκδηλώσεων: τη συγκέντρωση των Επιθεωρητών Συνεταιρισμών στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο 1961 (με την ευκαιρία της λειτουργίας τότε της Διεθνούς

εννοίας του, διάσπαση της ενότητάς του, στενόχωρο περιορισμό των πρωτοβουλιών του, που οδηγούν στη σκέψη ότι σκοπός τους είναι όχι η διόρθωση των ελλείψεων του νόμου αλλά η παρεμπόδιση του έργου των συνεταιρισμών και η ανάσχεση των προσπαθειών των για την ολοκληρωτική εκτέλεση της αποστολής των.

Οπωσδήποτε η πενήνταχρονη πείρα μας δείχνει ότι ο θεσμός έχει θεμελιωθεί στερεά και εξελίσσεται σταθερά. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι ο Συνεταιρισμός έφτασε ή ότι δεν έχει ελλείψεις ή ακόμη ότι εξαντλήθηκε ο δυναμισμός του ή στέρεψε η δημιουργικότητά του. Αντίθετα πολλά έχει ακόμη να κάμει και μπορεί ο Συνεργατισμός, όσο ο άνθρωπος από τη φύση του και την πολιτιστική του καλλιέργεια ζητεί μέσα στην κοινωνική ζωή να αντικαταστήσει τον καταναγκασμό με το κοινωνικό χρέος.

Για τους λόγους αυτούς η γεωργική συνεταιριστική κίνηση που έχει κυρίως την ευθύνη για την προκοπή του Συνεργατισμού, χρειάζεται στην αδιάκοπη προσπάθειά της για συγχρονισμό, αρτίωση και στερέωση του οργανισμού της και την αντίξια προς τον προορισμό της κατάρτιση των στελεχών της, να περιλάβει και την ιδιαίτερη φροντίδα για την άμυνα στις αντιδράσεις αυτές. Πρέπει να προσπαθήσει να διαλύσει την ατμόσφαιρα της υποψίας και των επιφυλάξεων που περιβάλλει τη συνεταιριστική κίνηση και που έχει δημιουργηθεί από αντίθεση συμφερόντων, προκατάληψη ή αδιαφορία.

Ο Συνεργατισμός οφείλει επίσης να διαφωτίξει και να ενημερώσει συστηματικά και τα μέλη του και γενικότερα την κοινωνία, ώστε, όχι μόνο να λειτουργήσει άψογα μέσα στα πλαίσια που διαγράφουν οι συνεταιριστικές αρχές, αλλά και να στηρίζεται σε συνειδητούς συνεταιίρους και διαφωτισμένη κοινή γνώμη, προϋποθέσεις απαραίτητες για την άρτια επίτευξη του έργου του». (Ο τονισμός γίνεται τώρα)

Στελέχη της Εποπτικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ (του Κεντρικού και από τα Υπ/ματα) κατά την παράδοση υπηρεσίας από τον Δ.Θ. Πάνο (αποχώρηση λόγω ορίου ηλικίας) στον Υποδότη Απ. Οικονομόπουλο (που αργότερα και έγινε Διευθυντής). Βλ. στην επόμενη σελίδα.

Συνεταιριστικής Σχολής στην Αθήνα) για παρακολούθηση ομιλιών και συζήτηση με τις Κεντρικές Οργανώσεις διαφόρων προβλημάτων (όπως η οργάνωση των Συνεταιρισμών, ο συλλογικός δανεισμός, η κατεργασία των γεωργικών προϊόντων και η από κοινού διάθεσή τους, η καλύτερη οργάνωση της Εποπτείας και άλλα.

Για την παραπάνω συγκέντρωση των Επιθεωρητών Συνεταιρισμών στην Αθήνα 7-11 Σεπτ. 1961 με την ευκαιρία της λειτουργίας στην Αθήνα της Διεθνούς Συνεταιριστικής Σχολής, για να παρακολουθήσουν μερικές από τις ομιλίες και να συζητήσουν μεταξύ τους και με τις Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις βασικά συνεταιριστικά προβλήματα (όπως 1) η οργάνωση των Συνεταιρισμών, 2) ο συλλογικός δανεισμός, 3) η κατεργασία των προϊόντων, 4) η από κοινού διάθεση των προϊόντων, 5) η ορθολογική οργάνωση της εποπτείας) βλ. Σ. 1961 σ. 110 και ΦΣ 1961 σ. 373. Αναλυτικά για την πολύ αξιόλογη αυτή ενέργεια βλ. στο Σ. 1961 σ. 120.

- Για τη λογιστική ενημέρωση των Συνεταιρισμών και την Εποπτεία αυτών υπό της ΑΤΕ βλ. ενδιαφέρουσα ομιλία από τον Δ/ντή της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών στο Σεμινάριο Προϊσταμένων των Ενώσεων (Σ. 1961 σ. 57 και 85) με πολύ ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία για την συχνότητα των ελέγχων.

Για το θέμα της λογιστικής εξυπηρέτησεως των Συνεταιρισμών και την βοήθεια της Εποπτείας βλ. και ομιλία Νικ. Μωραΐτη στο ίδιο Σεμινάριο (αναλυτικά Σ. 1962 σ. 81, 97, 107, 113).

- Μεταβολές στη Δ/ση Συνεταιρισμών της ΑΤΕ. Το 1962 αποχωρεί από τη Δ/ση (λόγω ορίου ηλικίας) ο εκλεκτός συνεταιριστής Δ. Θ. Πάνος (Σ. 1962 σ. 1). Τον διαδέχεται ο Υποδιευθυντής Απόστ. Οικονομόπουλος, ο πρώτος Δ/ντής στην Υπηρεσία που προέρχεται από πρόσληψη με τον αρχικό διαγωνισμό της Α.Τ.Ε. στον Εποπτικό κλάδο⁽¹⁾.

- Ειδικά στοιχεία για το έργο της Υπηρεσίας Εποπτείας βλ. στο Σ. 1963 σ. 143, Σ. 1964 σ. 95, Σ. 1966 σ. 100, καθώς και στις ετήσιες εκθέσεις της Υπηρεσίας για τα νεότερα έτη. Στοιχεία για το έργο και για τη συνεταιριστική κίνηση γενικότερα δίδονται στη συνέχεια κυρίως στα Υποκεφ. Γ, Δ, ΣΤ, Ζ, ΣΤ/1.

- Το 1963 η ΑΤΕ (με τη νέα Διοίκηση του Ανδρ. Αποστολίδη) εκδίδει την εγκύκλιο με τίτλο «Οδηγίες της ΑΤΕ για την αναδιοργάνωση των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων». Στην εγκύκλιο έδωσε συνέχεια η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών με την οργάνωση κοινής Συσκέψεως. Για το θέμα καθώς και για νεότερες πράξεις «οργανωτικές ενέργειες» βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία (και Σ. 1963 σ. 49, 125 και Σ. 1964 σ. 45, 46, 47).

(¹) Στοιχεία για την επί 30 χρόνια προσφορά του βλ. στο Σ. 1962 σ. 36 που γράφει: «ο κ. Απ. Οικονομόπουλος είναι από τα παλαιότερα στελέχη της Αγροτικής. Έχει αναλάβει υπηρεσία στη Διεύθυνση Συνεταιρισμών της ΑΤΕ από τότε σχεδόν που ιδρύθηκε η Τράπεζα και πρόσφερε από υπεύθυνες θέσεις επί 30 και πλέον χρόνια τις υπηρεσίες του στο Συνεργατικό θεσμό με πίστη και γνώση. Μαζί με τις άλλες υπηρεσίες του, ο κ. Οικονομόπουλος σε συνεργασία με τον πολύτιμο συνεργάτη του «Συνεταιριστή» κ. Αριστ. Κλήμη είχε εκδώσει πριν από τέσσερα χρόνια τον «Κώδικα περί Συνεταιρισμών» έργο ιδιαίτερα βοηθητικό για την προκοπή του Συνεργατισμού και ήδη οι ίδιοι συγγραφείς κυκλοφορούν νέο χρησιμότερο έργο με τον τίτλο «Νομοθεσία και Νομολογία Συνεταιρισμών παντός βαθμού» (Σ. 1962 σ. 36).

Στο ίδιο κείμενο (της γραφίδας του Θ. Τζωρτζάκη) γίνεται η ακόλουθη θετική αξιολόγηση της Εποπτικής υπηρεσίας της ΑΤΕ: Εύχεται - στον κ. Οικονομόπουλο - να αναπτύξει περισσότερο το έργο της τόσο άξιας Συνεταιριστικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ που η συμβολή της στην προκοπή του Συνεργατισμού και την διάδοση της Συνεταιριστικής Ιδέας έχει αναγνωρισθεί ανέκαθεν και τιμάται ειλικρινά όχι μόνο από τη Συνεταιριστική Κίνηση, αλλά και από όλο τον ελληνικό λαό» (Σ. 1962 σ. 36).

3. Αντιδράσεις και εκμεταλλευτικές εκδηλώσεις τρίτων σε βάρος των Συνεταιρισμών. Αντίσταση των Συνεταιρισμών. Συμπαράσταση στους Συνεταιρισμούς από τρίτους παράγοντες

Η περίοδος 1961-67 είναι μία σχετικά καλή περίοδος, χωρίς βέβαια να λείπουν και οι διάφορες αντιδράσεις για τις οποίες όμως υπάρχει και αρκετά ισχυρή απόκρουση από τη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών και από φιλοσυνεταιριστές. Χαρακτηριστικές είναι το 1964 και 1965 οι ζωηρές αντιδράσεις των εμπόρων και βιομηχάνων και άλλων στην επέκταση της δραστηριότητας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ.

Σε αυτές τις έντονες κινήσεις των εκμεταλλευτικών κύκλων που αγωνίζονται για την ημίανταξ των Συνεταιριστικών Οργανώσεων σε τομείς που τους θεωρούσαν κτήμα τους δοθέν άνωθεν, η απερίθωτη - απόκρουση των Συνεταιριστικών Οργανώσεων υπήρξε ζωηρή και με παραστάσεις σε κυβερνητικό επίπεδο και με δημόσιες ανακοινώσεις, δημοσιεύσεις κ.λπ. Βλ. π.χ. το 1964 και 1965 τις έντονες διαμαρτυρίες της Συνομοσπονδίας (Φ.Σ. 1964 τεύχος 5) καθώς και τα ψηφίσματα διαμαρτυρίας περιφερειακών Ενώσεων π.χ. το έντονο ψήφισμα της παραρτήριας Σύσκεψης 24.6.64 και της Πελοποννήσου 28.6.64 (βλ. ΦΣ 1964 σ. 249, 250 όπου οι επωνυμίες των Οργανώσεων και τα ονόματα των εκπροσώπων που υπογράφουν).

Το 1965 έντονες νέες επιθέσεις με αφορμή κυρίως την ίδρυση 6 μεγάλων κονσερβοποιείων. Έντονο υπόμνημα του ΕΒΕ και πρωτοσέλιδα σχετικά επιθετικά δημοσιεύματα στη Ναυτεμπορική 28.9.65 και 30.11.65 και άλλα. Η Ναυτεμπορική δημοσιεύει το υπόμνημα στην πρώτη σελίδα με μεγάλο τίτλο «Το ΕΒΕ Αθηνών ζητεί επανεξέταση του όλου θέματος της ιδρύσεως 6 μεγάλων κονσερβοποιείων υπό της ΑΤΕ. Οι κίνδυνοι προσθήκης νέων μονάδων εις τας ήδη υπάρχουσας. Η εναρμόνις με το γενικόν οικονομικόν πρόγραμμα. Το πρόβλημα του φορέως. Η πολιτική των προνομίων και των διακρίσεων». Και συνεχίζει το κείμενον (γραμμένο πολύ «έξυπνα» και «μαλακά» λόγω της τότε πολιτικής καταστάσεως):

«Ανεγράφη προσφάτως εις τας εφημερίδας ότι, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος έχει προγραμματίσει, δια το τρέχον έτος, την ανέγερσιν έξι μεγάλων κονσερβοποιείων λαχανικών, η ίδρυσιν των οποίων προβλέπεται: ανά ενός εις την Μεσσηνίαν, Ηλείαν, Κωπαίδα, Ιοτιάιν, Δράμαν και Ξάνθην. Εις τας ειδήσεις προστίθεται ότι έχουν ήδη μελετηθή τα εν λόγω εργοστάσια ως κατασκευή, η δε προμήθεια του μηχανικού εξοπλισμού θα γίνη κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού την 15^{ην} Οκτωβρίου.

Ως προς τον φορέα, ο οποίος θα αναλάβη την εν γένει διοίκησιν, η Α.Τ.Ε. προσανατολίζεται προς την δημιουργίαν μιας εταιρίας, εις την οποίαν θα συμμετέχει η ίδια και αι κατά τόπους συνεταιριστικά οργανώσεις, με συμμετοχήν ανάλογον προς την παραγωγικήν των ικανότητα.

Δεν γνωρίζομεν εάν απεδόθησαν επακριβώς εις τον Τύπον τα σχέδια και αι προθέσεις της Α.Τ.Ε., σπεύδομεν όμως να δηλώσωμεν ότι η είδησις αύτη εδημιούργησε πολλήν απορίας και προεκάλεσε σοβαράς ανησυχίας εις την διοίκησιν του ΕΒΕΑ και δια τούτο επιθυμεί αύτη να τύχη καταλλήλων πληροφοριών και των απαραίτητων διευκρινήσεων.

Κίνδυνος προσθήκης νέων εργοστασίων εις τα ήδη υπάρχοντα.

Έν εκ των προβλημάτων τα οποία απησχόλησαν την

διοίκησιν του ΕΒΕΑ, είναι ο κίνδυνος ιδρύσεως κονσερβοποιείων, εις διαμερίσματα και πόλεις της χώρας, ένθα λειτουργούν αποδοτικώς ήδη υπάρχοντα τοιαύτα, ανεξαρτήτως εάν ταύτα ανήκουν εις συνεταιρισμούς ή ιδιώτας επιχειρηματίας. Θα ήτο κλασική περίπτωσις διασπαθίσεως πολυτίμων εθνικών πόρων, η αγορά εκ του εξωτερικού και η εγκατάστασις μηχανικού εξοπλισμού, ίνα προστεθή ούτος εις τον υπάρχοντα σήμερα εν λειτουργία, με αποτέλεσμα την μερικτήν μόνον χρησιμοποίησιν της συνολικής παραγωγικής δυναμικότητος προς μεγίστην βλάβην της οικονομίας μας. Λυπούμεθα ειλικρινώς ευρισκόμενοι εις την ανάγκην να υπενθυμίσωμεν ότι, εις μίαν χώραν, ως η Ελλάς, της οποίας τα συναλλαγματικά διαθέσιμα και εν γένει οι χρηματικοί πόροι είναι λίαν περιορισμένοι, είναι αδιάνθητος και η παραμικρά σπατάλη εις ασκόπους και ατυχείς επενδύσεις.

Εναρμόνις με το γενικόν οικονομικόν πρόγραμμα.

Κατά την παρούσαν περίοδον, ευρίσκεται υπό κατάρτησιν εις το Κ.Ε.Π.Ε., έν πενταετές πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως της χώρας μας. Ευλόγως όθεν προβάλλει το ερώτημα αν αι επενδύσεις των 6 μεγάλων κονσερβοποιείων εντάσσονται και εναρμονίζονται εις το γενικόν τούτο οικονομικόν πρόγραμμα. Δεν γνωρίζομεν εάν η Διοίκησις της Α.Τ.Ε., έχη γνώσιν της γενικής διαρθρώσεως του οικονομικού

προγράμματος, το οποίο καταρτίζει το Κ.Ε.Π.Ε., και εάν διεπίστωσεν ότι ορθολογικώς εντάσσονται εις τούτο τα εν λόγω 6 μεγάλα κονσερβοποιεία.

Εάν δεν έλαβε χώρα η διερεύνησις του προβλήματος τούτου, τότε φοβούμεθα ότι αι σχεδιαζόμεναι επενδύσεις θα προκαλέσουν δυσμενείς επιπτώσεις επί της οικονομίας μας, εφόσον δεν υπέστησαν την απαραίτητον βάσανον της αξιολογήσεως και της ιεραρχήσεως.

Η οικονομική επιστήμη, η πείρα και η στοιχειώδης λογική, μας οδηγούν εις το συμπέρασμα ότι οφειλόμεν να προβώμεν εις αξιολόγησιν και να εξετάσωμεν την σκοπιμότητα εκάστης επενδύσεως. Προς αποφυγήν επιβλαβών οικονομικών επιδράσεων όλοι αι Κυβερνήσεις σήμερον, εις τας διαφόρους χώρας, εφαρμόζουν μέθοδον προγραμματισμού και ωρισμένους κανόνας, εις την ίδρυσιν επιχειρήσεων και την εγκατάστασιν μηχανικού εξοπλισμού. Η ανάγκη αυτή είναι περισσότερο ένδηλος εις οικονομίας, ως η ιδική μας, της οποίας αι δυνατότητες εξαγωγών και η εσωτερική κατανάλωσις είναι περιορισμένης σημασίας.

Το πρόβλημα του φορέως.

Αι ανησυχία της Διοικήσεως του ΕΒΕΑ είναι ακόμη μεγαλύτεραι εκ της διαπιστώσεως ότι, το σοβαρόν πρόβλημα, του φορέως, ευρίσκεται απλώς υπό μελέτην και ότι υπάρχει πρόθεσις εκ μέρους της Α.Τ.Ε., να συνεταιρισθή με τους κατά τόπους συνεταιρισμούς. Είναι απορίας άξιον πως, το πρόβλημα του φορέως, ευρίσκεται ακόμη υπό μελέτην και εξετάσιν, καθ' ήν στιγμήν προκηρύσσεται διαγωνισμός προμηθείας του μηχανικού εξοπλισμού, δια την 15^η προσεχούς μηνός Οκτωβρίου.

Η μέθοδος της ιδρύσεως εργοστασίων, χωρίς να έχη καθορισθή ο φορέως εκμεταλλεύσεως, δίδει την εντύπωσιν σχήματος προχειρολογίας. Έχουμεν άλλας περιπτώσεις εφαρμογής της ίδιας μεθόδου εκ μέρους του Κράτους, με αποτέλεσμα την άσκοπον διασπάθισιν πολυτίμων πόρων. Η ανάθεσις της προμηθείας του μηχανικού εξοπλισμού και της ανεγέρσεως εργοστασίων εις την αρμοδιάν ήθελον υπηρεσίαν της Α.Τ.Ε., ή εις μίαν Επιτροπήν ΑΔ ΗΟC είναι μέθοδος σπατάλης και επαυξήσεως του κόστους του έργου εις απίστευτον βαθμόν. Το πλέον τυπικόν παράδειγμα εις την χώραν μας, αποτελεί η ίδρυσις του κρατικού εργοστασίου αζώτου.

Αλλά και το θέμα της συμμετοχής των συνεταιρισμών δημουργεί προβλήματα και προκαλεί αντιρρήσεις. Η Διοίκησις του Ε.Β.Ε.Α., αποτελείται από πρόσωπα, τα οποία έχουν μεγίστην συμπάθειαν προς τους συνεταιρισμούς και πιστεύουν ακραδάντως ότι ο αγροτικός μας κόσμος είναι άξιος πάσης στοργής και πάσης μεριμνης. Εν τούτοις, δεν δυνάμεθα να παρα-

βλέψωμεν το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί έχουν τάσιν προς υπερβολικήν αύξησιν του κόστους της παραγωγής και της διαχειρίσεως εν γένει, δεικδικούν δε συνεχώς επιχορηγήσεις εκ μέρους του Κράτους και πάσης φύσεως προνόμια και διακρίσεις. Πάντα ταύτα συντελούνται εις βάρος της καταναλώσεως και της οικονομικής δραστηριότητος της χώρας μας, θίγουν δε σοβαρώς και τας ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Δεν έχομεν την αντίληψιν ότι η ιδιωτική επιχειρήσις πρέπει να έχη την αποκλειστικότητα εις την οικονομικήν δραστηριότητα. Οι συνεταιρισμοί είναι ευπρόσδεκτοι εις όλας τας δραστηριότητας και εκδηλώσεις της οικονομικής ζωής της χώρας, αλλ' επί ίσοις όροις. Εν τούτοις παρατηρείται τάσις διεκδικήσεως προνομίων και πάσης φύσεως επιχορηγήσεων εκ μέρους των συνεταιρισμών. Η πολιτική αυτή οδηγεί εις αθέμιτον ανταγωνισμόν, έναντι των ιδιωτικών επιχειρήσεων, προκαλεί δε και δυσμενείς επιπτώσεις επί της οικονομίας μας. Δεν θα ήτο υπερβολή να λεχθή ότι αι διακρίσεις και τα προνόμια υπέρ των συνεταιρισμών, έχουν την έννοιαν τροχοπέδη εις την πορείαν ανάπτυξεως της οικονομίας μας. Άλλωστε, πώς είναι δυνατόν να λαμβάνη χώραν διάκρισις μεταξύ Ελλήνων πολιτών, όταν τούτο είναι εναντίον της ηθικής, της ανθρωπίνης λογικής και της συνταγματικής τάξεως;

Ανάγκη μελέτης του προβλήματος.

Αι ανωτέρω παρατηρήσεις είναι αρκεταί ώστε να δικαιολογούν παράληψίν μας όπως εξετασθή μετά προσοχής το όλον πρόβλημα. Επομένως, θα ήτο σκόπιμον να αναβληθή, ο δια τόσον σύντομον χρονικόν διάστημα προκηρυχθείς διαγωνισμός, υιοθετηθή δε παραλλήλως η ακόλουθος διαδικασία:

Εκπρόσωποι όλων των αρμοδίων Υπουργείων, της Α.Τ.Ε., του Κ.Ε.Π.Ε. και του ΕΒΕΑ είναι σκόπιμον να εξετάσουν από κοινού το πρόβλημα της ιδρύσεως των εν λόγω έξι μεγάλων κονσερβοποιείων. Μόνον ούτω είναι δυνατόν να αποφευχθούν λάθη και οικονομικά σπατάλαι, άκρως επιζήμιοι δια την οικονομίαν μας. Αρμόδια πρόσωπα, συνεργόμενα και ερευνώντα από κοινού τα προβλήματα τα οποία θίγομεν ανωτέρω, ως και έτερα, τα οποία ήθελον προκύψη εκ της διερεύνησεως του όλου θέματος, θα προσφέρουν υψίστην υπηρεσίαν εις την οικονομίαν μας, θα προφυλάξουν δε και την Α.Τ.Ε., από ενδεχομένας οικονομικής ζημίας και επικρίσεις.

Θέλομεν να πιστεύσωμεν ότι η Α.Τ.Ε., θα δώση την δέουσαν προσοχήν εις τας υποδείξεις μας και θα αποφύγη να σπειθή εις αποφάσεις και ενεργείας δυναμένας να εκθέσουν τούτην εις επικρίσεις και να καταλήξουν ίσως αύται εις μεγίστην βλάβην της οικονομίας μας. Έχομεν την αντίληψιν ότι, η οικονομική ανάπτυξις της χώρας μας, η οποία αποτελεί το μέλη-

μα όλων μας σήμερα, θα παραμείνει απλή επιθυμία προς μεγίστην βλάβην του Ελληνικού λαού, εάν η προσοχή μας δεν συγκεντρωθή εις τας πλέον παραγωγικάς επενδύσεις και εάν εκάστη εξ αυτών δεν αποφασισθή κατόπιν προσεκτικής μελέτης, αξιολογήσεως και της απαραίτητου ιεραρχήσεως. Οι πόροι

τους οποίους διαθέτει η χώρα μας είναι λίαν περιορισμένοι, η οικονομική δε μάχη την οποίαν καλούμεθα να διεξαγάγωμεν σήμερα, μετά την σύνδεσιν της οικονομίας μας με την Ε.Ο.Κ., είναι σκληρά και αδυσώπητος».

Βέβαια το «αντικειμενικόν» αυτό κείμενο αποσιωπά ότι οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις είναι γενικά πολύ παλαιές και ότι με αυτές, όπου υπάρχουν, καταληστεύεται ο αγροτικός κόσμος. Το «δήθεν φιλοσυνεταιριστικόν» ήρεμον και με «οικονομικές σκέψεις» κείμενον μόνο σκοπόν είχε την αναβολή ώστε να μείνουν οι εγκαταστάσεις επί του παρόντος αποκλειστικά στα χέρια των ιδιωτών τοπικών βιομηχάνων για να εκμεταλλεύονται την επεξεργασίαν, την εμπορίαν και γενικά τον μόχθον των αγροτών παραγωγών. Είναι χαρακτηριστικόν ότι στην Επιτροπή Μελέτης που «παρακαλούν» να γίνει, προτείνουν να μετέχουν εκπρόσωποι όλων των αρμοδίων Υπουργείων, η ΑΤΕ, το ΚΕΠΕ, και το ΕΒΕΑ, αλλά για τους εκπροσώπους των Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Συνομοσπονδία τους κ.λπ.) δεν υπάρχει συμμετοχή, θα αποφασίσουν για λογαριασμό τους οι άλλοι για την παραπομπή επί του παρόντος του θέματος σε συζητήσεις και αναβολή, με μελλοντικήν δυνατότητα, σε εύθετο χρόνο, να περιέλθουν και οι νέες εγκαταστάσεις στους εκμεταλλευτικούς κερδοσκοπικούς κύκλους.

Αλλά στις επιθέσεις υπάρχει και ο ισχυρός συνεταιριστικός αντίλογος, τόσο με ενέργειες της Συνομοσπονδίας, όσο και με αξιόλογα κατατοπιστικά κείμενα με επιστημονική νηφαλιότητα.

Είναι χαρακτηριστικό και ιδιαίτερης αξίας (πάντα χρήσιμο) κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη στο Σ. Ιούλιος 1964 σ. 89 επομ., όπου γράφει σχετικά, με γνώση της θεωρίας και της εφαρμογής:

«Δε νομίζομε πως οι εκπρόσωποι των εμποροβιομηχάνων και των επαγγελματιοτεχνών βρήκαν τον καλύτερο τρόπο για να προστατεύσουν τα ιδιαίτερα συμφέροντα των τάξεών τους, ζητώντας να φράξουν το δρόμο του ελληνικού γεωργικού Συνεργατισμού προς την πρόοδο και να τον εμποδίσουν να εκπληρώσει τη μεγάλη αποστολή του, οικονομική και κοινωνική, που τα επιτεύγματά της αγκαλιάζουν και εξυπηρετούν όλο το λαό, ιδιαίτερα τον αγροτικό κόσμο, που με πίστη και εμπιστοσύνη προσφεύγει κάτω από τον σκέπη του.

Ο Συνεργατισμός ιδανικό του έχει να κάμη τους φτωχούς και τους αδύνατους, με αξιόπρεπα μέσα — τη συλλογική αυτοβοήθεια και τη συνεργασία — να ζουν και να εργάζονται μέσα σε μια ελεύθερα οργανωμένη κοινωνία, όπου η ευγενική άμιλλα αντικαθιστά το βλοσυρό ανταγωνισμό και το φιλάλληλο πνεύμα κατορθώνει, με τη συνεταιριστική αγωγή, να διευρύνει ολοένα και σε περισσότερη έκταση την ταύτιση των μερικότερων συμφερόντων με το γενικό συμφέρον μέσα σε μια κοινωνία όπου και του γενικού συμφέροντος η έννοια απλώνεται όλο και περισσότερο και τείνει να πάρη καθολική, πανανθρώπινη έκφραση, κάτω από τις ριζικές σημασίας πρακτικές συνέ-

πειες του τεχνικού πολιτισμού και τη διαμόρφωση των σύγχρονων ιδεωδών, προσαρμοσμένων ειλικρινά, με πίστη και συνέπεια, στο αναντικατάστατο και ακατάλυτο πνεύμα του ελληνοχριστιανικού ηθικού πολιτισμού.

Παιδί της ανάγκης ο Συνεταιρισμός, στην υπηρεσία των φτωχών και των αδύνατων για να τους βοηθήσει, τους διαμορφώνει, με τη μεταξύ τους συνεργασία και αλληλοβοήθεια, σε ισχυρές, σχετικά, συλλογικές οικονομικές μονάδες, αυτοδύναμες και δημοκρατικά οργανωμένες, έτοιμες και ικανές να εκτελέσουν τον αποκλειστικό προορισμό τους, να προσφέρουν δηλαδή τις υπηρεσίες τους στα πρόσωπα που τις συγκροτούν — τα μέλη τους. Συγκεκριμένα οι υπηρεσίες του Συνεταιρισμού σκοπό έχουν να βελτιώσουν τους όρους της διεξαγωγής των εργασιών, που είναι απαραίτητες στην επαγγελματική ή την οικιακή οικονομία των μελών του με την ομαδική διεξαγωγή τους: (Ορθολογική και συγχρονισμένη οργάνωση του πορισμού κεφαλαίων και ειδών χρήσιμων στην παραγωγική ή την καταναλωτική οικονομία τους, καθώς και συστηματική οργάνωση για τη διάθεση των προϊόντων τους, ενδεχομένως, όταν χρειάζεται, μετά προηγούμενη βιομηχανική επεξεργασία(*)). Δηλ. ο Συνε-

(*) Βλ. «Ο Συνεταιριστής» τεύχος 2 Οκτώβριος 1946 σελ. 17α, Θ. Τζωρτζάκη «Οι σύγχρονες τάσεις των συνεταιρισμών».

ταιρισμός κάνει τις μικρές οικονομικές μονάδες πιο αποδοτικές (μειώνει το κόστος, βελτιώνει την ποιότητα, αυξάνει το μερίδιο των παραγωγών στην τελική τιμή που πραγματοποιούν κατά τη διάθεσή τους τα προϊόντα τους, καθώς και την αμοιβή της εργασίας των συνεταιρισμένων μικροπαραγωγών ή εργατών) και ακόμη αυξάνει (Ο Συνεταιρισμός των καταναλωτών) την αποδοτικότητα του εισοδήματος των φτωχών και των αδύνατων με τη συστηματική του διάθεση για την απόκτηση αγαθών.

Επομένως ο Συνεταιρισμός προσφέρει σημαντική κοινωνική υπηρεσία, γιατί με μέσα δίκαια και ειρηνικά εξασφαλίζει την ύπαρξη και την υπεύθυνη πρωτοβουλία στην οικονομική ζωή των μικρών αυτόνομων οικονομικών μονάδων.

Έτσι, όχι μόνο προάγεται η οικονομική δημοκρατία και η δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, αλλά και εξυψώνεται το ηθικό και οξύνεται η συναίσθηση της ευθύνης στο λαό, γιατί με τη βοήθεια του Συνεταιρισμού γίνεται άμεσος και συνειδητός διαχειριστής της οικονομικής ζωής του.

Και όλα αυτά χωρίς καμιά αναχαίτηση της οικονομικής ανάπτυξης. Απεναντίας ο Συνεταιρισμός αποβαίνει, από τον προορισμό του, πολιτισμότητας συντελεστής για την οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα στον αγροτικό τομέα και τον τομέα του πορισμού καταναλωτικών αγαθών (καλή ποιότητα, χαμηλή τιμή, υγιεινή, δίκαια κτλ.). Αυτό μαρτυρεί, άλλωστε, η λαμπρή άνθηση που παρουσιάζει η συνεταιριστική οργάνωση στις πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες του κόσμου και παράλληλα η πλατιά εφαρμογή του θεσμού στις υπανάπτυκτες χώρες, που πολύ υπολογίζουν στο συνεταιριστικό θεσμό για την οικονομική οργάνωσή τους και την προκοπή του λαού τους.

Αν ο Συνεταιρισμός είναι ένας θεσμός ζωτικής σημασίας και αναντικατάστατος για την οικονομική οργάνωση των αγροτών και των μισθωτών, δεν αρνείται όμως να προσφέρει τις υπηρεσίες του και σε άλλες μερίδες του λαού άλλων απασχολήσεων, όπως τους βιοτέχνες, τους επαγγελματίες, τους μικρεμπόρους κτλ., γενικά σε όλους όσοι θέλουν να τον χρησιμοποιήσουν για να κάμουν αποδοτικότερη την προσωπική τους δραστηριότητα και είναι διατεθειμένοι να εφαρμόσουν ειλικρινά τις αρχές και τους κανόνες του. Άλλωστε και η διεθνική συνεταιριστική πράξη, ακόμη και η ελληνική, δείχνουν ότι ο Συνεταιρισμός, σα θεσμός, δεν έχει μονοπωληθεί από καμιά μερίδα του λαού. Αλλού περισσότερο, αλλού λιγότερο, πρόθυμα παρέχει τις υπηρεσίες του σε όλους όσοι τις χρειάζονται.

Νομίζω, ότι η εχθρική στάση απέναντι στο Συνεταιρισμό, όπως εκδηλώθηκε πάλι πρόσφατα, οφείλεται σε άγνοια και παρεξήγηση, ή ακόμη και σε

κάποια αντιπάθεια και αντίδραση που γεννά σε όσους ασκούν το ίδιο έργο με αυτόν, με κίνητρο όμως όχι την ανιδιοτελή εξυπηρέτηση, όπως ο Συνεταιρισμός, αλλά το κέρδος.

Η διαφοροποίηση του τελικού σκοπού γεννά τη διαφοροποίηση στη συμπεριφορά, δηλαδή στη μεταχείριση των εξυπηρετούμενων πελατών, η οποία φυσικά προκαλεί συγκρίσεις που αναμφισβήτητα διαπιστώνουν την υπεροχή του Συνεταιρισμού. Ακόμη, κατά κανόνα, και όταν φαίνεται ότι ο Συνεταιρισμός αποτυγχάνει επιφανειακά, ουσιαστικά πετυχαίνει το σκοπό του. Πόσες φορές ο Συνεταιρισμός, με τη παρέμβαση του, δεν εμπόδισε την πτώση των τιμών των προσφερομένων προϊόντων, δεν τις συγκράτησε ή δεν συνετέλεσε να υψωθούν στα δίκαια επίπεδα, και ωφέλησε έτσι όλους τους παραγωγούς της περιοχής του, ενώ ο ίδιος μπορεί να ζημίωσε. Η ειδική ζημία είναι η θυσία για τη γενική ωφέλεια, για τη δικαίωση ενός τίμιου αγώνα για την εκπλήρωση της αποστολής του: Την τελική ουσιαστική εξυπηρέτηση των ανθρώπων του.

Ο Συνεταιρισμός δεν είναι μισαλλόδοξος, δεν αρνείται άλλους θεσμούς που προσφέρουν τις ίδιες με αυτόν υπηρεσίες. Ούτε ζητεί την εξόντωσή τους ούτε αξιώνει από την Πολιτεία να σφρηλατηθούν εναντίον τους δεσμά, όπως ζητούν εναντίον του όσοι άδικοι και παράλογοι τον εχθρεύονται, για την ανάσχεση του κοινωφελούς έργου του, έργου που κλείνει τόση ανθρωπιά — βελτίωση των όρων της ζωής των φτωχών και των αδύνατων — και συγχρόνως τόση λογική, τόση δικαιοσύνη, τόση προοδευτικότητα. Γιατί αυτή η ξεπερασμένη αντιδραστική νοοτροπία που, ευτυχώς για την ανθρωπινή πρόοδο, η δημιουργική δύναμη του σύγχρονου Συνεργατισμού δεν την αφήνει να επικρατήσει;

Ο Συνεταιρισμός δε ζητεί προνόμια ούτε προτιμήσεις. Ζητεί, όταν χρειάζεται, ίση μεταχείριση, ελευθερία ενέργειας μέσα στα καθιερωμένα νόμιμα πλαίσια, καλόπιστη κρίση του έργου του και ευγενικό αγώνα άμιλλας με τους ομοειδείς θεσμούς στην άμεση πρακτική λειτουργία τους, ανεξάρτητα από κάθε διάκριση προορισμού και τελικού σκοπού.

Αν ο Συνεταιρισμός, από τον προορισμό του και την προέλευσή του, θεωρείται ο προπορώτερος θεσμός για την άσκηση της οικονομικής πολιτικής του Κράτους, όπου χρειάζεται ειδικότερη παρέμβαση του, αυτό τον τιμά, οπωσδήποτε είναι από κάθε άποψη παράλογο και επομένως απαράδεκτο να βρισκω κανείς σ' αυτό στοιχεία κατηγορίας εναντίον του. Κοινωνική υπηρεσία προσφέρει, δεν επιδιώκει δικαίωτά του ωφελήματα. (Βλ. και Σ. 1946 τ. 3 «Οργανωτικά ζητήματα»).

Αλλά ας μη προχωρήσουμε. Αρκετά έχουν ειπωθεί

σχετικά, με πειστικότητα και αμεροληψία, αλλά και θάρρος από μέρος των εκπροσώπων των Συνεταιρισμών και των Συνεταιριστών.

Ας είμαστε αισιόδοξοι. Η αντίδραση και η εχθρότητα από μέρος τρίτων, που θίγονται από τη λειτουργία του, είναι και αυτή δείγμα της ζατικότητας και της σημασίας του Συνεργατισμού. Η ανάπτυξή του και η ολοένα αύξηση των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων είναι φυσικό να προκαλή την αντίδραση εκείνων που θίγονται, μολονότι ο συναγωνισμός είναι ελεύθερος και οι όροι ίσοι, όπως έχουν διαμορφωθεί διεθνικά στις δημοκρατικές χώρες.

Εξάλλου η αντίδραση —έστω και η πιο παράλογη και άδικη— έχει και τις ευεργετικές της επιδράσεις για τη συνεταιριστική κίνηση: Οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις, για να την αντιμετωπίσουν, συσφίγγουν τους μεταξύ των δεσμούς, συντονίζουν τη στάση τους, ανασκοπούν και ελέγχουν ακόμη μια φορά το έργο

τους, του δίνουν πλατιά δημοσιότητα για τη διαφύτιση της κοινής γνώμης, αλλά και του μεγάλου όγκου του συνεταιρισμένου κόσμου. Ακόμη ανανεώνουν και εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη συστηματικότερη οργάνωσή τους, για την ανάπτυξη έργων πνευματικής υποδομής (έρευνα, μελέτη, εκπαίδευση, διαφύτιση, μύηση του λαού από την παιδική ηλικία στη συνεταιριστική ιδέα και πράξη, και προπάντων απόλυτη και ουσιαστική προσήλωση στη δημοκρατικότητα του συνεταιριστικού θεσμού).

Πιστεύομε ότι ο Συνεργατισμός είναι αναντικατάστατη όχι μόνο εθνική αλλά και πανανθρώπινη αξία, και πρέπει όχι μόνο να τον προφυλάσσουμε από κάθε άδικη επίθεση ή μεροληπτική κριτική των τρίτων, αλλά παράλληλα και να τον βοηθήμε να προφυλάσσεται από κάθε εσωτερική του αδυναμία και να γίνεται ολοένα τελειότερος παραστάτης του λαού και ιδίως των φτωχών και των αδύνατων.

(Αυτό το κείμενο είναι πολύ χρήσιμο για τη μόρφωση των συνεταιριστικών στελεχών και σήμερα 1998 και μελλοντικά).

— Στις τότε αντιδράσεις εναντίον των Συνεταιρισμών υπήρξε ισχυρός αντίλογος και από τη Συνομοσπονδία. Βλ. ΦΣ 1964 τεύχος Μαΐου. (Πρέπει να διαβαστεί από την πηγή).

— Αλλά οι κερδοσκοπικοί κύκλοι συνεχίζουν τον θόρυβο με ποικίλες ενέργειες για να σταματήσουν την επέκταση της δραστηριότητας των Συνεταιρισμών σε γεωργικές βιομηχανίες, εξαγωγές, προμηθευτικές εργασίες, κ.λπ. Και ακολουθούν τα γνωστά επιχειρήματα και οι κινδυνολογίες που αξιοποιήθηκαν αργότερα (επί δικτατορίας αλλά και μέχρι σήμερα).

Συμπαράσταση στη συνεταιριστική κίνηση από τον ΟΟΣΑ

Εκδήλωση βασικής συμπαράστασης προς την ελληνική συνεταιριστική κίνηση (με διεύρυνση και στη συνδικαλιστική και γενικότερα την ελληνική αγροτική οικονομία) είναι η μελέτη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης που έγινε επιτόπια στην Ελλάδα επί 2 μήνες από τους ειδικούς του ΟΟΣΑ J. Chombart de Lauve, πανεπιστημιακό καθηγητή και J. Poitevin. Η έκθεση που τελικά συνέταξαν, αφού άκουσαν και πολλούς ειδικούς και εξέτασαν επί τόπου διάφορα βασικά προβλήματα και αντιτιθέμενες απόψεις, είναι πολύ αξιόλογη, έχει δημοσιευθεί στα γαλλικά και μέρος της έχει μεταφραστεί και δημοσιευθεί στην έγκριτη έκδοση «Οικονομικός Ταχυδρόμος» Αθηνών 10.12.1964 και 17.12.1964. Η έκθεση αναφέρεται σε πολλά βασικά προβλήματα που αφορούν την όλη αγροτική ελληνική κίνηση και την ΑΤΕ, χαρακτηρίζεται από πρακτικό πνεύμα σε συνδυασμό με επιστημονική γνώση και έρευνα. Δυστυχώς η έκθεση αυτή (όπως και άλλες) αξιοποιήθηκε πολύ λίγο από τη Συνομοσπονδία, και μόνο στον τομέα της οργάνωσης Συνεταιριστικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη κατά τις επιθυμίες της ηγεσίας της Συνομοσπονδίας με αξιολογή βοήθεια του ΟΟΣΑ.

Δεν είναι δυνατό βέβαια να παρατεθούν (εδώ και στα διάφορα Υποκεφάλαιά μας) αυτούσιες όλες οι περικοπές (διαπιστώσεις, στοιχεία, υποδείξεις) που αφορούν τα διάφορα συνεταιριστικά και περί ΑΤΕ προβλήματα. Η έκθεση πρέπει να μελετηθεί στο σύνολό της και όχι αποσπασματικά, η μελέτη δε αυτή είναι χρήσιμη και στους σημερινούς και αυριανούς αρμοδίους αφού τα προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν και μερικά μάλιστα έχουν επιδεινωθεί σε βάρος της συνεταιριστικής ανάπτυξης. Για τους λόγους αυτούς γίνεται σημαντική

αναφορά μας στην έκθεση, όσο το δυνατόν περιληπτικά.

Η έκθεση τονίζει την ανάγκη μεταβολών στις καλλιέργειες (αρδεύσεις, τεχνική, κ.λπ.) και διεύρυνσης του μεγέθους των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Ειδικά για τη συνεταιριστική οργάνωση τονίζει ότι «παρήλθεν οριστικώς η εποχή των μικρών συνεταιρισμών, των μικρών περιφερειακών Ενώσεων, των μικρών γεωργικών τραπεζών, των μικρών οργανώσεων εφαρμογών, των μικρών αποθηκών συντηρήσεως, κ.λπ. Είμεθα πεπεισμένοι, (γράφει) ομού μετά των Ελλήνων ειδικών, ότι εις χώραν όπου θα επικρατεί ακόμη η μικρά αγροτική εκμετάλλευσις, ο συνεργατισμός είναι υπέρποτε αναγκαίος...».

Τονίζεται ακόμα στην έκθεση ιδιαίτερα η ανάγκη εξειδικεύσεως των γεωργικών επαγγελματικών Οργανώσεων. **Πρέπει να γίνει διαχωρισμός συνδικαλισμού, συνεργατισμού, αμοιβαίας αγροτικής πίστεως, τονίζει:**

«Η διάρσεις αυτή της εργασίας επιτρέπει μεγαλυτέραν αποτελεσματικότητα και προφυλάσσει την Τράπεζαν και τον συνεργατισμόν εκ των συγκυριακών ταλαντεύσεων του συνδικαλισμού, του οποίου ο ρόλος περιορίζεται εις την δυσχερή υπεράσπισιν των επαγγελματικών συμφερόντων. Δέον να διευκρινισθή ότι την διοίκησιν όλων των ειδικευμένων αυτών οργανώσεων έχουν αυτοί ούτοι οι αγρόται, πάντως η αμοι-

βαία αγροτική πίστις ασκεί νόμιμον έλεγχον επί των συνεταιρισμών, εις τους οποίους χορηγεί δάνεια, το δε Κράτος, με την σειράν του ελέγχει κατά το μάλλον ή ήττον εκ του σύνεγγυς την αμοιβαίαν αγροτικήν πίστιν, είτε λόγω των εις αυτήν παρεχομένων επιχορηγήσεων, είτε προς συντονισμόν των επενδύσεων επί εθνικού επιπέδου, είτε και δι' αμφοτέρους συγχρόνως τους ανωτέρω λόγους».

Αναγνωρίζει όμως παράγοντες επιβραδύνοντας την μετατροπήν της ελληνικής επαγγελματικής οργανώσεως.

Ακόμα τονίζει:

«Εν πρώτοις, εφ' όσον οι αγρόται δεν συμβάλλουν (δια των καταθέσεων των και των εγγραφών των εις δάνεια) ειμή δι' ελαχίστης εισφοράς εις τους οικονομικούς πόρους της Αγροτικής Τραπεζής, είναι επόμενο να συνεχίση αυτή την εποπτείαν της επί της αγροτικής συνεταιριστικής κινήσεως, αλλά προετοιμάζουσα το μέλλον, δηλαδή, ως θα ίδωμεν, καθιστώσα βαθμηδόν, εν τω μέτρω του δυνατού, ελαφροτέραν την κηδεμονίαν ταύτην.

Μικροπροθέσεις, δεν είναι δυνατόν, ως το επρότεινε διεθνής εμπειρογνώμων, να συσταθή εις την Ελλάδα οργάνωσις αμοιβαίας αγροτικής πίστεως, εμπνεομένη από το γαλλικό σύστημα. Οι πρωτοβάθμιοι πιστωτικοί συνεταιρισμοί, υπό την προϋπόθεσιν ότι θα είχαν προηγουμένως συγχωνευθή εις ομάδας, θα καθίσταντο τοπικά ταμεία αγροτικής πίστεως διευθυνόμενα υπό των αγροτών.

Τα υποκαταστήματα της Αγροτικής Τραπεζής θα

μετετρέποντο βαθμηδόν εις πιστωτικά περιφερειακά Ταμεία, των οποίων την διεύθυνσιν θα ενεπιστεύετο επίσης εις τους αγρότας.

Μόνον η κεντρική βαθμίς θα παρέμενε ως δημοσία υπηρεσία εκτελούσα τας αυτάς εργασίας ως σήμερον και ελέγχουσα το έργον των τοπικών και περιφερειακών ταμείων. Τοιούτου είδους όμως μετατροπή δεν είναι προφανώς δυνατή ειμή μόνον όταν οι αγρόται θα προμηθεύουν σημαντικότερον μέρος των οικονομικών πόρων της Αγροτικής Τραπεζής, ούτως ώστε η πίστις να καταστή πράγματι αμοιβαία.

Δεύτερον ο αγροτικός συνδικαλισμός δεν είναι αρκετά ισχυρός δια να υπερασπισθή πράγματι τα επαγγελματικά συμφέροντα, επομένως επί πολλά έτη ακόμη το έργον τούτο θα ανατίθεται εις την Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ...».

— Τονίζει και ασθενή σημεία στην οργάνωση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών ΠΑΣΕΓΕΣ καθώς και τις διάφορες προσφερόμενες υπηρεσίες της στην εκπροσώπηση των συμφερόντων του αγροτικού κόσμου.

— Σχετικά με τον ρόλο του Γεωργικού Συνεργατισμού στην Ελλάδα κατά τα προσεχή (από το 1964) έτη και τα μέτρα ενισχύσεώς του, τονίζει:

«α) Για τη μόρφωση. Προτεραιότης της μόρφωσης των ανθρώπων. Ο συνεργατισμός είναι μία πρόοδος του ανθρώπου. Η εκπαίδευσις του συνεταιριστού και η κατάρτισις στελεχών (επαγγελματικών προσωπικών και προσωπικών συνεταιριστικής διοικήσεως) αποτελούν επομένως έργα προτεραιότητος· εξ αυτών, άλλως τε, εξαρτάται η οικονομική επιτυχία: ο μορφωμένος συνεταιριστής σέβεται την συνεταιριστική πειθαρχίαν και ο συνεταιρισμός διευθυνόμενος από αριμόδια στελέχη παρέχει υπηρεσίας.

β) **Συνδικαλισμός - Πολιτική.** Προσωρινή υπεράσπισις των επαγγελματικών συμφερόντων. Μέχρις ότου ο αγροτικός συνδικαλισμός καταστή ώριμος, η συνεταιριστική κίνησις θα υπερασπίζη τα επαγγελματικά συμφέροντα. Θα είναι όμως αυτή ομάς πιέσεως καθαρώς μη πολιτική αφ' ενός και αφ' ετέρου θα χρησιμοποιηθῇ μεθόδους εργασίας όσον το δυνατόν περισσότερον επιστημονικάς.

γ) **Κοινωνικά αρμοδιότητες.** Η εσχάτως σημειωθείσα ανάπτυξις των κοινωνικών υπηρεσιών (Εθνικόν Ίδρυμα Γεωργικών Κοινωνικών Ασφαλίσεων) δεν καταργεί τον κοινωνικόν ρόλον του συνεργατισμού, αλλά τον περιορίζει.....

δ) **Επέκτασις οικονομικών αρμοδιοτήτων.** Προφανώς ο αγροτικός συνεργατισμός δεν θα αποβλέψη εις το μονοπώλιον του εμπορίου, αλλά δια της μεγαλύτερας συναγωνιστικότητός του θα αυξήση την ποσότητα και την ποιότητα των εις τους συνεταιριστάς παρεχομένων υπηρεσιών:

- ασκών επίδρασις επί των τιμών και της ποιότητος των προϊόντων και των μέσων παραγωγής.

- διευκολύνων την διάθεσιν της γεωργικής παραγωγής δια της αποθηκείσεως, συντηρήσεως και μεταποιήσεως των γεωργικών προϊόντων.

Δεν υπάρχει συνεργατισμός χωρίς ιδεώδες υιοθετούμενον από τα στελέχη και τους συνεταιριστάς.

Δεν είναι υπερβολή να ομιλήση τις περί μιάς ευρωπαϊκής κρίσεως του αγροτικού συνεργατισμού. Εις πολλάς χώρας, αι επαγγελματικάς οργανώσεις αναζητούν προπάντων την οικονομικήν αποτελεσματικότητα ενώ ο συνεργατισμός έχει ως σκοπόν την προαγωγήν του ανθρώπου.

Η Ελλάς δεν διαφεύγει, από την γενικήν κρίσιν. Το μόνον φάρμακον είναι να προσδιορισθῇ η θεωρία και να μορφωθῶσι οι αγρόται εις το να σέβωνται το συνεταιριστικόν πνεύμα. Αλλά ευνόητον είναι ότι

δεν θα είναι δυνατόν να μεταφυτευθῶσι εις την Ελλάδα αι μέθοδοι των Σκανδιναβικών χωρών, των πλέον εξελιγμένων χωρών δια την μόρφωσιν των συνεταιζόντων. Εις την Ελλάδα δέον να ληφθῇ υπ' όψιν το οικονομικόν και κοινωνικόν περιβάλλον, αφ' ενός, και οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί εις την επαγγελματικήν οργάνωσιν αφ' ετέρου.

Πρέπει να γίνη κάτι καινούργιον.

Ποίος θα καθορίσῃ μίαν συνεταιριστικήν αρχήν και θα την προσαρμόσῃ εις τας ανάγκας τας συνεχώς μεταβαλλομένας; Ποίος θα μόρφωσῃ τα στελέχη του συνεργατισμού των οποίων η αποστολή είναι να εκπαιδεύσῃ τους αγρότας;

Αυτά αποτελούν κατ' εξοχήν τας αρμοδιότητας μιάς Γεωργικής Συνεταιριστικής Σχολῆς και μιάς υπηρεσίας συνεταιριστικής εκπαιδεύσεως εις τους κόλπους της κεντρικῆς οργανώσεως της γεωργικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως.⁽¹⁾

Εις τον τομέα αυτόν η Ελληνική αγροτική συνεταιριστική κίνησις δεν έμεινε ποσώς αδρανής. Το 1930 είχε δημιουργηθῆ μία συνεταιριστική Σχολή από το Κράτος. Κατηργήθη το 1937 και αντικατεστάθη το 1949 υπό Σχολῆς δημιουργηθείσης παρά της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών. Από της εποχῆς εκείνης η Σχολή αυτή οργανώνει καθ' έκαστον έτος αφ' ενός σειράν μαθημάτων εξαμήνου διάρκειας δια την μόρφωσιν των υπαλλήλων των συνεταιρισμών, αφ' ετέρου Σεμινάρια μικρῆς διάρκειας δια την μόρφωσιν των Προέδρων και των μελών των Διοικητικῶν Συμβουλίων των Συνεταιρισμών. Ουδείς αμφιβάλλει ότι η Σχολή αυτή έχει επιτελέσει έργον χρήσιμον, αλλά οι Έλληνες ειδικοί θεωροῦν οι ίδιοι ότι η Σχολή αυτή παρέχουσα μίαν μόρφωσιν βασιζομένην κυρίως επί των ομιλιῶν τας οποίας κάμνουν προσωπικότητες που συχνάκις ανεπαρκῶς συνδέονται με τα πρακτικά προβλήματα, δεν είναι πλέον πλήρως προσηρμοσμένη προς τας ανάγκας.

Εξ άλλου, θαυμάσια αποτελέσματα έχουν επιτευχθῆ εις τον τομέα των Σχολικῶν Συνεταιρισμῶν χάρις εις την αφοσίωσιν ενός ανθρώπου ιδιαίτερος αρμοδίου (του κ. Τζωρτζάκη). Μετά πινας δειλῆς αποπειράς προ του πολέμου, η Υπηρεσία Συνεταιριστικῆς Εκπαιδεύσεως της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας ηδυνήθη να οργανώσῃ μεταξύ του 1954 - 1961, 957 Σχολικούς Συνεταιρισμούς εις τα Δημοτικά Σχολεία.

(1) Η τότε ηγεσία της Συνομοσπονδίας, εφρόντισε με πάθος για την εφαρμογή της πρώτης υποδείξεως δηλαδή την ίδρυση της Γ.Σ. Σχολῆς στη Θεσσαλονίκη αλλά όχι και για την δεύτερη υπόδειξη την ισχυροποίηση της Κεντρικῆς Υπηρεσίας Εκπαιδεύσεως στους κόλπους της Συνομοσπονδίας. Τουναντίον την αποδιοργάνωσε.

Οι οργανισμοί ούτοι, πολύ δραστήριοι, ασχολούνται με την προμήθειαν ειδών και σχολικού υλικού, με την καλλιέργειαν κήπων ή δοκιμαστικών αγρών, με την δημιουργίαν φυτωρίων και την φύτευσιν δένδρων, με την συντήρησιν κυψελών και εγκαταστάσεις δια την κτηνοτροφίαν και προ πάντων με την οργάνωσιν του χρόνου της σχολής. Με περιορισμένα πιστώσεις, πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα και συνεχώς

αυξανόμενα, έχουν επιτευχθή δια την ηθικὴν μόρφωσιν και την διάδοσιν του συνεταιριστικού πνεύματος μεταξύ των παιδιών (45.000 κατά το 1961). Επί πλέον εσχάτως έχουν δημιουργηθή Σχολικοί Συνεταιρισμοί εις ἑξ εκπαιδευτικά Ἰδρύματα μέσης Εκπαιδεύσεως. Το ἔργον αξίζει να εκτιμηθῆ και δέον να συνεχισθῆ».⁽¹⁾

— Στη συνέχεια, αφού συνιστά διάφορα μέτρα στην αγροτική πίστη, αναφέρεται στον πρωταρχικὸν ρόλο της ΑΤΕ για την πραγματοποίησιν των βελτιώσεων στο συνεταιριστικὸν και συνδικαλιστικὸν οργανισμό των αγροτῶν. Στη συνέχεια τονίζει ὅτι το πνεῦμα συνεργασίας της ΑΤΕ με προοπτικὴν μελλοντικῆς χειραφέτησης των Οργανώσεων πρέπει να αντικαταστήσῃ το πνεῦμα της κηδεμονίας (προτείνει διάφορα ειδικὰ μέτρα σε διάφορους τομείς).

— Σχετικὰ με τὴν διάρθρωσιν του Συνεργατισμοῦ και τὴν βοήθειαν της ΑΤΕ γράφει:

«Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἰδικοὶ συμφωνοῦν ὅτι ἡ διάρθρωσιν του συνεργατισμοῦ δεν προσαρμόζεται πλέον εις τὰς ἀνάγκας. Εἰς τὴν διαμόρφωσιν της διάρθρωσεως ταύτης τον κυριώτερον ρόλον θα διαδραματίσῃ ἡ Αγροτικὴ Τράπεζα. Διὰ τούτου; απλοῦστα διὰ διαθέτει πιστώσεις και δύναται να ἐπιρεάσῃ αποτελεσματικῶς και με διακριτικότητα τὰς συγχωνεύσεις των πρωτοβαθμίων συνεταιρισμῶν και των περιφερειακῶν ενώσεων.

Βεβαίως το δικαίωμα ελευθέρως συμμετοχῆς εις

τους συνεταιρισμούς, το οποίον συνεπάγεται το δικαίωμα ιδρύσεως νέων συνεταιρισμῶν δεν δύναται να καταργηθῆ χωρὶς να θιγοῦν αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ του συνεργατισμοῦ.

Ἀλλὰ τίποτε δεν θα ἐμπόδιζε τὴν Αγροτικὴν Τράπεζαν να περιορίσῃ τὴν εἰς πάρα πολὺ μικροῦς συνεταιρισμοὺς χορηγήσιν πιστώσεων και να παρέχῃ ειδικὰ οφέλη εις ἐκείνους τους συνεταιρισμοὺς ἢ τὰς περιφερειακὰς ενώσεις, αἱ οποίαι θα ἐδέχοντο να συγχωνευθοῦν».

— Και αφού αναφέρεται και σε μέτρα σχετικὰ με τὴν ΑΤΕ και το προσωπικόν της, τονίζει και πάλιν γενικότερα το θέμα της συνεταιριστικῆς μορφώσεως και αγωγῆς. :

Στὴ συνέχεια ὑπάρχει στὴν Ἐκθεσὴ και λεπτομερειακὴ ἀναφορὰ στὴ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευση (βλ. στο Ὑποκεφ. Ε).

Συμπάραση στα συνεταιριστικά ἀπὸ μελέτη του Κέντρου Ἐρευνῶν και Ἐνημερώσεως ἐπὶ της Συλλογικῆς Οικονομίας

βλ. ἀναλυτικὰ στο Ὑποκεφ. Δ

— Ἄλλες γνώμες και υποδείξεις για τους Συνεταιρισμοὺς και μερικὲς διευκρινίσεις ἀρμοδίων.

Χαρακτηριστικὸν για τὴν «κοινὴ γνώμη» που ὑπάρχει το 1964 για τους Γεωργ. Συνεταιρισμοὺς (και τὴν ΑΤΕ) εἶναι ὅτι αυτοὶ ἀπασχόλησαν ἀκόμα και το σοβαρὸν περιοδικὸν «Συζητήσεις» ὄργανον της Ἐνώσεως Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς με κατεύθυνσιν του ἀπὸ τον ἐκλεκτὸν καθηγητὴ της Νομικῆς στο Πανεπιστήμιον Ἀλέξ. Τσιριντάνην. Στὸ τεύχος του Οκτωβρίου 1964 ο Κ. Κωνσταντόπουλος δημοσιεύει ἀξιόλογο κείμενον με τίτλον «Οἱ Συνεταιρισμοὶ στὴν Ἑλλάδα», ὅπου κάνει και διάφορες καλόπιστες παρατηρήσεις – ἐκδηλώσεις της διάχυτης κοινῆς γνώμης των μορφωμένων των Ἀθηνῶν για τους Συνεταιρισμοὺς. Ἀπαντητικὴ διευκρινιστικὴ ἐπιστολὴ του Π. Γλέζου δημοσιεύεται στο τεύχος Δεκεμβρίου 1964. Στὸ ἴδιο τεύχος δημοσιεύεται και νέα ἐπιστολὴ του δικηγόρου Νικ. Κτιστάκη που τονίζει τὴν ἔλλειψιν συνεταιριστικῆς διαπαιδαγωγήσεως.

(1) Δυστυχῶς και αὐτὸ ἀποδιοργανώθηκε στὴ συνέχεια.

Συμπαράσταση από κινηματογραφικά έργα

Μερικοί σεναριογράφοι και παραγωγοί μεταφέρουν στην κινηματογραφική οθόνη την εκμεταλλευτική κατάσταση σε βάρος των φτωχών και αδύναμων αγροτών από ισχυρούς τσιφλικάδες, ιδιοκτήτες γεωργ. βιομηχ. εγκαταστάσεων, μπακάληδες, εμπόρους γεωργ. προϊόντων, τοκιστές, κ.λπ. στις επαρχίες. Έχουν δε αυτά ανάλογη επίδραση όταν τα σενάρια είναι καλά και αποδίδονται από καλούς σκηνοθέτες και ηθοποιούς. Για παράδειγμα το έργο «Η μοίρα ενός αθώου» (το 1965) του λέσβιου παραγωγού Ελληνοαμερικανού Τζέιμς Πάρις, που σκηνοθέτησε ο Γρηγ. Γρηγορίου σε σενάριο του λέσβιου Πάνου Κοντέλλη, όπου δρουν οι εκλεκτοί ηθοποιοί Φυσσούν, Ανουσάκη, Ζερβός, Τριανταφυλλίδου, Αργύρης, Νέξερ και άλλοι, μουσική Γ. Μαρκόπουλου, φωτογρ. Καρύδη - Φούκξ (βλ. παρουσίαση Μίμη Ελευθεριάδη «Δημοκρατία» Μυτιλήνης) κατά την παγκόσμια ημέρα πρεμιέρας που έγινε τιμητικά στη Λέσβο (Μυτιλήνη) όπου και είχε γυριστή το έργο, με θέμα την εγκληματική αντίδραση των εκμεταλλευτών εναντίον των πρωτοπόρων υποστηρικτών της συνεταιριστικής δραστηριότητας στα ελαιουργεία.

Υπάρχουν και πολλά άλλα καλά έργα όπως π.χ. το αξιόλογο έργο «Δι' ασήμαντον αφορμήν» (του 1974) σενάριο Τάσου Ψαρρά που αναφέρεται στην φοβερή εκμετάλλευση των καπνοπαραγωγών. Βλ. σχετικές παρατηρήσεις - υποδείξεις στο περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» (1974 τ. 25 σ. 2053).

Υπάρχουν και άλλα κείμενα από την ιστορία των Συνεταιρισμών κατάλληλα για σενάρια (πολλά υπάρχουν και στις σελίδες των τόμων μας). Αλλά, δυστυχώς, η συνεταιριστική κίνηση δεν φρόντισε να αξιοποιήσει αυτά τα όπλα.

Άλλες συμπαράστασεις

Αξιόλογη συνεταιριστική συμπαράσταση που δείχνει και το γενικότερο κλίμα της εποχής είναι και η διάλεξη του Στρατή Δ. Σωμερίτη, που έγινε στην Ένωση Ελλήνων Σοσιαλιστών και δημοσιεύτηκε στο «Αρχείο Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών», του Καθηγητή Δ. Καλιτσουνάκη τόμος 41 τεύχος Γ του 1961.

4. Η κομματική ανάμιξη στους Γ. Συνεταιρισμούς

Τα όσα γενικότερα έχουν εκτεθεί στις προηγούμενες σελίδες (υποκεφ. Α και Β)⁽¹⁾ δίνουν πληροφορίες και για το θέμα αυτό. Βλ. σχετικά και στις σχετικές περιοχές που υπάρχουν στην έκθεση του ΟΟΣΑ (στις προηγούμενες σελίδες) και ακόμα στο Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία.

— Με εγκυκλίους του Υπουργού Γεωργίας Ι. Ξανθάκη (853/1963) και Διοικ. ΑΤΕ Α. Αποστολίδη (100653/1963) γίνονται συστάσεις στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις για διενέργεια αψόγων εκλογών και ανάλογη συμπεριφορά Διοικήσεων και υπαλλήλων τους (σύμφωνα και με αρθ. 56 ν. 602).

(1) Βλ. για τον κομματισμό παλαιότερα, μέσα στις προσπάθειες των διαφόρων αγροτικών ομάδων και για την ίδρυση Αγροτικού Κόμματος την περίοδο 1925 - 1931, βλ. το βιβλίο του Δ. Πουρνάρα "Ιστορία του Αγροτικού Κινήματος εν Ελλάδι" Αθ. 1931. Και νεότερα κείμενα του Στ. Μαριάδη»

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΦΩΣΗ
ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ 1961 – 1966/67

Η όλη εξέλιξη της αγροτικής συνεταιριστικής κινήσεως την περίοδο αυτή είναι αξιόλογη. Την γενική εικόνα της παρουσιάζουν οι ετήσιες εκθέσεις της Διοικήσεως ΑΤΕ και οι αναλυτικότερες της Δ/σεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ (ενώ τα στοιχεία που προέρχονται από την αρμόδια Δ/ση του Υπουργείου Γεωργίας και από τη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών είναι ελάχιστα έως ανύπαρκτα). Ευτυχώς τα στοιχεία της ΑΤΕ δημοσιεύονται αρκετά αναλυτικά στο περιοδ. «Συνεταιριστής» και έτσι είναι ευκολότερα προσπελάσιμα.

Έτσι βλ. στο περιοδικό αυτό:

Για το 1959 Σ. 1961 σ. 33 επόμε.

Για το 1960 Σ. 1961 σ. 128 επόμε.

Για το 1961 Σ. 1961 σ. 128, 1962 σ. 123.

Για το 1962 Σ. 1963 σ. 60, 63, 75, 97, 121, 141.

Για το 1963 Σ. 1964 σ. 95, 127, 139, 156, 157, 175.

Για το 1964 Σ. 1965 σ. 108, 129, 156.

Για το 1965 Σ. 1966 σ. 9, 100, 125, 145, 152.

Τα έναντι στοιχεία αναφέρονται όχι μόνο στην αριθμητική εξέλιξη, αλλά και στις όλες δραστηριότητες της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως
 Υποκ. Δ, ΣΤ, ΣΤ/1

Επειδή ο Σ. ανέστειλε την κυκλοφορία του το έτος 1967, λόγω της δικτατορίας, τα νεότερα στοιχεία θα συμπληρωθούν από άλλες πηγές.

Την εξέλιξη των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών, αριθμητικά και σε δραστηριότητες, κατά την 10ετία 1954 – 1964 βλ. σε αξιόλογο κείμενο του Ν. Μωραΐτη στο Δ/ΑΤΕ τεύχος 145 του 1965 και στο Σ. 1965 σ. 152.

Ειδικά για την όλη κίνηση στην περιφέρεια Ανατολικής Θεσσαλίας κατά τα έτη 1957 – 1961 βλ. στο κείμενο Ι. Στρογγύλη Σ. 1962 σ. 33, 62, 91, 105, 121.

Στη συνέχεια δίδονται τα στοιχεία αριθμητικής συγκρότησης και εξέλιξης των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών, (για τις δραστηριότητές τους βλ. στο Υποκεφ. Δ).

Στο τέλος του 1960 και του 1961 λειτουργούσαν οι επόμενοι γεωργικοί Συνεταιρισμοί:

Είδη Συνεταιρισμών	31.12.60	%	31.12.61	%	Από αυτούς ιδρύθηκαν εντός του 1961
Πιστωτικοί	4.620	62,1	4.673	62	69
Προμηθευτικοί	7	0,1	5	—	—
Πωλήσεως	507	6,8	513	6,8	21
Παραγωγικοί	2.045	27,5	2.116	28,1	84
Διάφοροι	258	3,5	236	3,1	8
Σύνολο	7.437	100	7.543	100	182

(Δεν περιλαμβάνονται οι αλιευτικοί και άλλοι «ειδικοί» Συνεταιρισμοί.)

Διευκρινίζεται ότι η κατάταξη αυτή είναι με βάση τον κύριο σκοπό που αναγράφεται στο καταστατικό. Αλλά όλοι σχεδόν οι Συνεταιρισμοί είναι μικτοί δηλαδή και οι περισσότεροι

«πιστωτικοί» κάνουν και άλλες εργασίες «εάν εκάστοτε αποφασισθή». Και οι άλλοι Συνεταιρισμοί (παραγωγικοί κ.λπ.) κάνουν πιστωτικές εργασίες. Οπωσδήποτε όμως είναι χαρακτηριστικό ότι οι λεγόμενοι «παραγωγικοί συνεταιρισμοί» που ασχολούνται με ευρύτερες εργασίες κατεργασίας κ.λπ. γεωργικών προϊόντων αυξάνονται αρκετά.

Πέραν από τους παραπάνω «γενικούς» Συνεταιρισμούς υπάρχουν και αρκετοί Συνεταιρισμοί «Ειδικών σκοπών» (δασεργατών, αλιευτικοί, βιοτεχνών κ.λπ.), που ασχολούνται με παραγωγικές εργασίες.

Έτσι το 1961 ιδρύθηκαν 28 ελεύθεροι δασικοί εργασίας, 1 αναγκαστικός καυσοξυλεύσεως, 4 αναγκαστικοί διαχειρίσεως συνιδιοκτητών δασών.

Και οι αλιευτικοί ανέπτυξαν εργασίες. (Βλ. στο Υποκ. Δ/1).

Για τους Σχολικούς βλ. στο Υποκ. Ε.

Έρευνα της ΑΤΕ για τον λεγόμενο «πληθωρισμό» Συνεταιρισμών και τις συγχωνεύσεις βλ. σε κείμενο Δ.Θ. Πάνου στο Σ. 1962 σ. 23.

Κατά το 1962 παρατηρείται αξιόλογη διεύρυνση της συνεταιριστικής δραστηριότητας. (Βλ. στα Υποκεφ. Δ, ΣΤ κ.λπ.).

Από πλευράς πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών είναι χαρακτηριστικοί οι ακόλουθοι αριθμοί:

Νεοιδρυθέντες γενικοί Γεωργικοί Συνεταιρισμοί τα έτη 1953—1962

Είδη Συνεταιρισμών	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Πιστωτικοί	47	55	51	52	62	63	89	79	69	65
Προμηθευτικοί	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πωλήσεως	6	30	14	15	12	10	19	9	21	26
Παραγωγικοί	57	92	79	97	145	99	109	102	84	72
Διάφοροι	15	12	9	13	11	19	25	22	8	13
Σύνολον	126	189	153	177	230	191	242	212	182	176

(Βλ. Σ. 1963 Σ. 61)

Έτσι στο τέλος των ετών 1953—1962 υπήρχαν (μετά τις διαλύσεις) οι ακόλουθοι γενικοί Γεωργικοί Συνεταιρισμοί (με γενική βελτίωση του δικτύου τους).

Έτη	Λειτουργούντες	Αδρανούντες	Σύνολο υπαρχόντων
1953	6.633	1.875	8.508
1954	6.703	1.793	8.496
1955	6.762	1.678	8.440
1956	6.836	1.600	8.436
1957	7.027	1.371	8.398
1958	7.127	1.339	8.466
1959	7.304	1.254	8.558
1960	7.437	1.233	8.670
1961	7.543	1.184	8.727
1962	7.608	1.171	8.779
1963 (προσ.)	7.733	1.055	8.788

Οι νεοϊδρυθέντες 176 το 1962 Γ. Συνεταιρισμοί κατανέμονται κατά Γεωγραφικά Διαμερίσματα:

Θράκη	4	Πελοπόννησος	45
Ανατ. Μακεδονία	5	Ν. Αιγαίου	2
Κεντρ. Μακεδονία	42	Κρήτη	6
Δυτ. Μακεδονία	6	Ν. Ιονίου	2
Θεσσαλία	9	Δωδεκάνησος	2
Στερεά	25		
Ήπειρος	18	Σύνολο	176

Η κατανομή αυτών (των 176) κατά σκοπούς είναι:

Πιστωτικοί 65

Παραγωγικοί 72 (Ελαιουργικοί 10, γάλακτος 17, εργασίας 24, κ.λπ.)

Πωλήσεως 26

Διάφοροι 13 (εξαγοράς γαιών 7, μελισσοκομικοί 4, αρδευτ. 2)

(Σ. 1963 σ. 61 για περισσότερες λεπτομέρειες)

Ο αριθμός μελών των λειτουργούντων Συνεταιρισμών αυξήθηκε (Στο τέλος 1961 ήταν 746.115 με μέσον όρο περίπου 99 μέλη κατά Συνεταιρισμό).

Αξιόλογη αύξηση και των συνεταιρικών κεφαλαίων.

(Τα στοιχεία για τα νεότερα έτη μετά το 1962 για τον αριθμό υπαρχόντων και λειτουργούντων Συνεταιρισμών κ.λπ. βλ. στο περ. Σ. στις σελίδες που σημειώσαμε στην αρχή του Υποκεφ. Γ).

Στη συνέχεια δίδονται στοιχεία για τα τελευταία έτη της περιόδου:

Κατά το 1965 ιδρύθηκαν 172 Συνεταιρισμοί (έναντι 168 του 1964) από τους οποίους:

83 παραγωγικοί - 43 πιστωτικοί - 37 πωλήσεως - 9 διάφοροι

Οι νεοϊδρυθέντες 172 είναι κατά Γεωργ. Διαμερίσματα:

Θράκη	10	Πελοπόννησος	38
Ανατ. Μακεδονία	6	Ν. Αιγαίου	1
Κεντρ. Μακεδονία	39	Ν. Κυκλάδες	1
Θεσσαλία	28	Ν. Κρήτη	1
Στερεά	27	Ν. Ιόνιοι	6
Ήπειρος	4		

Μετά τις διάφορες ιδρύσεις - διαλύσεις της περιόδου, τα στοιχεία ανάμεσα στο 1956, 1964 και 1965 είναι τα ακόλουθα:

Συνεταιρισμοί	1956	%	1964	%	1965	%
Λειτουργούντες	6.836	81%	7.708	87%	7.868	89%
Αδρανούντες	1.600	19%	1.138	13%	1.013	11%
Σύνολο	8.436	—	8.846		8.881	

Παρατηρείται διεύρυνση για ολοκλήρωση του δικτύου των Γεωργ. Συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα.

Ο αριθμός των μελών έχει αυξηθεί (το τέλος 1964 επί 7.708 λειτουργούντων τα μέλη ήταν 753.263, μέσος όρος 97 μέλη κατά Συνεταιρισμόν).

Μετά από διάφορες στατιστικές ανακατατάξεις που έκανε η Δ/ση Συνεταιρισμών ΑΤΕ, ενδιαφέρουσες Σειρές στατιστικών στοιχείων της περιόδου 1961-1968 (ή και έως και το 1970) που αφορούν όλο το δίκτυο των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων στην Ελλάδα, δίδονται στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών, 1971 σ. 124 και επόμενα».

Σύμφωνα με τους αναλυτικούς αυτούς πίνακες (στους οποίους μπορεί να προσφύγει ο ειδικότερα ενδιαφερόμενος μελετητής):

Το 1961 υφίσταντο 8.727, λειτουργούσαν 7.543 Γ. Συνεταιρισμοί.

Το 1968 υφίσταντο 8.710, λειτουργούσαν 7.622 Γ. Συνεταιρισμοί

Ειδικά για τις ιδρύσεις, διαλύσεις:

Συνεταιρισμοί	Το 1961		Το 1967		Το 1968	
	Ιδρύθηκαν	Διαλύθηκαν	Ιδρύθηκαν	Διαλύθηκαν	Ιδρύθηκαν	Διαλύθηκαν
Πιστωτικοί	69	36	28	52	12	70
Παραγωγικοί	84	32	68	39	35	80
Πωλήσεως	21	11	17	24	8	46
Διάφοροι	8	44	4	20	6	18
Σύνολο	182	123	117	135	61	214

(Για τα ενδιάμεσα χρόνια βλ. στους πίνακες του περιοδικού ΘΣ 1971 σ. 124 επόμενα).

Οι λειτουργούντες Συνεταιρισμοί (από τους υφισταμένους) ήταν:

	Το 1961		Το 1968	
	Συνεταιρ.	Μέλη (χιλ.)	Συνεταιρ.	Μέλη (χιλ.)
Πιστωτικοί	4.673	463	4.702	468
Παραγωγικοί	2.116	215	2.158	217
Πωλήσεως	513	40	547	45
Προμηθευτ.	5	0,5	4	0,4
Διάφοροι	236	26,5	211	23,9
Σύνολο	7.543	745	7.622	754,3

Ενδιαφέρουσα ανάλυση των λειτουργούντων παραγωγικών Συνεταιρισμών κατά επεξεργαζόμενο αγροτικών προϊόν, στο τέλος των ετών 1961 και 1968: Είναι η ακόλουθη:

Παραγ. Συνεταιρισμοί κατά επεξεργαζόμενο προϊόν	Έτος 1961		Έτος 1968	
	Συνεταιρισμοί	Με μέλη	Συνεταιρισμοί	Με μέλη
Ελαιουργικοί	504	69.395	554	73.520
Οινοποιητικοί	78	24.183	82	23.855
Γαλακτοκομικοί	541	33.373	502	34.657
Δασικοί	591	39.094	661	44.062
Κοινής Χρήσ. Μηχ/των	31	5.013	21	3.939
Αγελαδοτρ. - Χοιροτροφ.	15	2.111	16	1.899
Πτηνοτροφικοί	27	2.657	35	2.257
Βιοτεχνικοί	20	1.877	29	2.629
Παραγωγ. Αναγκαστ.	83	11.006	83	10.632
Παραγωγικοί μικτοί	223	25.996	175	19.917
Άλλοι	3	607	-	-
Σύνολο	2.116	215.312	2.158	217.367

Η ανάλυση των Συνεταιρισμών πωλήσεως κατά πωλούμενον προϊόν είναι η ακόλουθη το 1961 και 1968:

Προϊόν πωλούμενον	1961		1968	
	Συνεταιρισμοί	Με μέλη	Συνεταιρισμοί	Με μέλη
Σταφιδόκαρπος	89	5.232	55	3.269
Γάλα	42	2.151	25	1.310
Καπνά	12	994	9	1.315
Δασικά προϊόντα	13	736	8	538
Φρούτα	—	—	121	9.399
Άλλα γεωργ. προϊόντα	240	20.413	221	18.980
Κτηνοτρ. Προϊόντων	4	610	2	47
Μικτοί (πωλήσεως, προμηθ., πιστωτικοί)	113	10.457	103	10.654
Άλλοι	—	—	3	85
Σύνολο	513	40.593	547	45.577

Η ανάλυση των λειτουργούντων Συνεταιρισμών κατά Γεωγραφικό Διαμέρισμα είναι:

Διαμέρισμα	1961	1967	1968
Θράκη	348	372	369
Ανατ. Μακεδ.	505	473	469
Κεντρ. Μακεδ.	926	1.026	1.011
Δυτ. Μακεδ.	485	482	479
Θεσσαλία	704	805	803
Στερεά	1.196	1.192	1.163
Ήπειρος	410	403	404
Πελοπόννησος	1.579	1.571	1.546
Ν. Αιγαίου	240	222	212
Ν. Κυκλάδων	89	100	98
Ν. Κρήτη	696	719	715
Ν. Ιόνιοι	285	282	278
Δωδεκάνησος	80	74	75
Σύνολον	7.543	7.721	7.622

Σημείωση: Γενικά τα παραπάνω στοιχεία για το 1967 και 1968 να ληφθούν υπ' όψιν και στην επόμενη περίοδο 1967 - 1974.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΒ. ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ(*)

(ΤΟΠΙΚΑ - ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ - ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ κλπ.)

1. Βασικά κείμενα για την οργάνωση δραστηριοτήτων όλων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων

Προτού αναφερθούμε στα στοιχεία δραστηριότητας ειδικά των Πρωτοβάθμιων Γεωργ. Συνεταιρισμών που ανήκουν στο Υποκεφ. Δ, είναι ανάγκη να αναφερθούμε εδώ σε γενικότερες ενέργειες και κείμενα που αφορούν ολόκληρη την ελληνική συνεταιριστική κίνηση (δηλαδή όλα τα Υποκεφάλαια που ακολουθούν) ώστε να είναι γνωστό κατά τη μελέτη και αυτό το πολύτιμο υλικό.

Πρόκειται (πέρα από τη μελέτη του ΟΟΣΑ που δόθηκε στο Υπ. Β) περί των αναφορών στη συνεταιριστική κίνηση του Προγράμματος Οικονομικής Αναπτύξεως της Ελλάδος 1966-1970 και στη συνέχεια περί της σχετικής με αυτό ευρύτερης έκθεσης του Ελληνικού Τμήματος του Κέντρου Ερευνών και Ενημερώσεως επί της Συλλογικής Οικονομίας σχετικά με τον ρόλο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και τον τρόπο καλύτερας οργανώσεώς τους.

Η μελέτη αυτή που έγινε από Ομάδα Συνεταιριστών του CIRIEC δημοσιεύτηκε ολόκληρη στο περιοδικό «Αγροτική Οικονομία» 1966 τεύχος 48 και σε ειδικό ανάτυπο, περιλήψή της δε αξιολογή στο Σ. 1967 τεύχος 1 σ. 3 επόμ. Στην ομάδα μελέτης μετείχαν οι εκλεκτοί επιστήμονες και συνεταιριστές (θεωρητικοί και της εφαρμογής): Χρ. Ευελπίδης, Νικ. Κολύμβας, Ν. Πολύζος, Δ. Πάνος, Ανδρ. Σιβρόπουλος, Στρ. Σωμερίτης, Γ. Χασαπόπουλος και οι κυρίες Μ. Δέδε και Αγνή Ρουσοπούλου.

Βέβαια δεν είναι δυνατό να μεταφερθεί εδώ όλο το κείμενο. Επειδή πρόκειται για κείμενο ιδιαίτερης αξίας (για σήμερα και για το μέλλον) συνιστούμε στα στελέχη να φροντίσουν να το μελετήσουν από τις πηγές του και τον Σ 1967 τ. 1 σ. 3 όπου και θαυμάσια εισήγηση του Θ. Τζωρτζάκη για την γενικότερη αξία του θεσμού και υποδείξεις του για σοβαρή συστηματική μελέτη των οργανωτικών συνεταιριστικών προβλημάτων μέσα στη συνεταιριστική κίνηση. Η εισήγηση του Θ. Τζ. είναι η ακόλουθη:

«... Το Ελληνικό Τμήμα του Κέντρου παίρνοντας αφορμή από το Σχέδιο προγράμματος οικονομικής αναπτύξεως της Ελλάδας για την πενταετία 1966-1970, που δημοσίευσε το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, ανάθεσε σε μια Ομάδα από επιλεκτικούς συνεταιριστές να μελετήσει το θέμα του ρόλου των Συνεταιριστικών μας Οργανώσεων, καθώς και του τρόπου της καλύτερης οργάνωσής τους.

Ο Συνεργατισμός, καθώς είναι γνωστό, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές της Συλλογικής Οικονομίας. Δίνει στο λαό, ειδικότερα στις οικονομικά αδύνατες τάξεις του, την ευχέρεια να οργανωθούν, κατά ομάδες με κοινά συμφέροντα, σε συνεταιρι-

σμούς ποικίλων σκοπών, και με τη μεσολάβησή των να διαχειριστούν αυτοδύναμα και υπεύθυνα τα κοινά συμφέροντα κατά τρόπο οικονομικά συστηματικότερο και κοινωνικά δικαιότερο. Επομένως τελικός σκοπός του θεσμού είναι η προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας των αδύνατων οικονομικά τάξεων του λαού και η βελτίωση των όρων της ζωής των. Ο Συνεταιρισμός είναι λοιπόν γνήσια λαϊκή Οργάνωση, ανέλει τη δύναμή του από την ενότητα και τη συνεργασία, από τη φύση του και τον προορισμό του έχει καθαρά δημοκρατικό χαρακτήρα και τελικά αποστολή του είναι να βοηθήσει για να αποκατασταθεί κοινωνική δικαιοσύνη και λαϊκή ευημερία.

Οι υπηρεσίες του - οικονομικές, κοινωνικές, πολιτι-

(*) Ο μελετητής πρέπει να έχει υπόψιν και τα στοιχεία της νομοθεσίας του Υποκεφ. Β, τα αριθμητικά στοιχεία του Υποκεφ. Γ, τα βιβλιογραφικά στοιχεία του Υποκεφ. Ε, και γενικότερα να κάνει τον απαραίτητο συσχετισμό με όλα τα άλλα Υποκεφάλαια του τόμου ώστε να έχει πληρέστερη εικόνα για την όλη δραστηριότητα της συνεταιριστικής κινήσεως..

στικές — στις ασθενέστερες οικονομικά λαϊκές τάξεις ξεπερνούν για τον ομολογουμένως πολύ πλατύ κύκλο των συνεταιρισμένων προσώπων, γίνονται αισθητές ευρύτερα στο λαό, οι συνεταιρισμοί και τα συνεταιρισμένα άτομα πληθαίνουν, και οι ιδιωτικές, οι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, που προσφέρουν τις ίδιες υπηρεσίες με τους συνεταιρισμούς στο λαό, επηρεάζονται από το παράδειγμά τους και αναγκάζονται να συγχρονιστούν και, κάτω από την πίεση αυτόματου συνεταιριστικού ελέγχου, να μετριάσουν το τίμημα των υπηρεσιών τους προς το λαό και να βελτιώσουν την ποιότητά τους.

Επομένως ο Συνεργατισμός είναι θεσμός με έκδηλη κοινωνική αποστολή, αφού επιδιώκει τη λαϊκή ευημερία, και με επιβλητική εθνική σημασία, αφού προσφέρει στο λαό την ευχέρεια να αναλάβει άμεσα και υπεύθυνα τη διαχείριση σε ολόκληρους τομείς της εθνικής οικονομίας της χώρας του, σε όσους, βέβαια, επιτρέπουν οι σχετικές αντικειμενικές συνθήκες σε κάθε χώρα και σε κάθε εποχή. Οποσδήποτε το πεδίο για τη δράση του Συνεργατισμού είναι ευρύτατο, όπως μαρτυρεί η επιβλητική ανάπτυξή του σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου, από τις εξαιρετικά αναπτυγμένες οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά έως τις χώρες που μόλις τώρα αρχίζουν ν' αναπτύσσονται.

Και ακόμη ο Συνεργατισμός, με την αντικατάσταση του ανταγωνισμού, με τη συνεργασία εθνικά, διεθνικά παγκόσμια, μεταφέρει το ειρηνευτικό πνεύμα έξω από τα όρια κάθε χώρας σε διεθνική ατμόσφαιρα συνεννόησης, συνεργασίας και ευγενικής άμλλας. Λυτρώνει τον άνθρωπο από το άγχος της αλληλοκαταστροφής και τον κάνει να ελπίζει, να αισιοδοξεί και να συμβάλει θετικά στην επικράτηση του πνεύματος της ειρήνης και του αλληλοσεβασμού.

Θα ήταν, λοιπόν, υπερβολή να ισχυριστούμε ότι η ζωή και η εξέλιξη του συνεταιριστικού θεσμού είναι θέμα που αποκλειστικά ενδιαφέρει όσους εκάστοτε τον εφαρμόζουν, όσους άμεσα εξυπηρετεί. Είναι καθολική κοινωνική και εθνική υπόθεση. Είναι μια θεμελιώδη εθνική αξία που επιβάλλει σεβασμό στις αρχές του, τη δημοκρατική του φύση, την καλόπιστη κατανόηση που τον διακρίνει, την έλλειψη κάθε μισαλλοδοξίας — δημιουργεί μέσα για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του, αλλά δεν καταλύει, άλλο αν η δημιουργία του επιφέρει φυσικά και αβίαστα την αχρηστευση ομοειδών μέσων, που τα διαχειρίζονται φορείς με άλλο προορισμό, που έχουν ξεπεραστεί από την πρόοδο και αποβαίνουν οικονομικά ασύμφοροι και κοινωνικά άδικοι.

Είναι λοιπόν άδικες και κοινωνικά επιζήμιες οι αντιδράσεις και οι εχθρότητες εναντίον του. Τα θυγόμενα τυχόν συμπεριφέροντα ως προσαρμοστών στην πρόοδο που φέρνει ο Συνεργατισμός. Ο ίδιος αισθάνεται

ικανοποίηση για το έμμεσο αυτό επίτευγμά του, που πλαταίνει τις υπηρεσίες του προς το λαό.

Αλλά και οι Συνεταιρισμοί, και κυρίως οι ηγέτες τους, χρειάζεται να είναι φωτισμένοι και συνειδητοί οπαδοί της Συνεταιριστικής Ιδέας, πιστοί τηρητές των αρχών της. Κυρίως δεν πρέπει να ξεχνούν ότι το πρωταρχικό αγαθό στο Συνεργατισμό είναι η συλλογική σκέψη, που απορρέει από καλόπιστη, ελεύθερη, θαρραλέη και συνεπή συζήτηση. Από την τέτοια συλλογική σκέψη προκύπτει η πραγματική συλλογική απόφαση, που διέπει τις ενέργειες και τις πράξεις του Συνεργατισμού.

Γι' αυτό μεγάλο είναι το χρέος του Συνεργατισμού να κάμη τα μέλη του — όλα τα μέλη του — ικανά για ένα τέτοιο έργο και από την πρακτική και από την θεωρητική, την ιδεολογική του πλευρά.

Τα συνεταιρισμένα πρόσωπα, αδιάφορο από το λειτούργημα που μπορούν να ασκούν στην Οργάνωσή τους, είναι όλα ισότιμα και η συμβολή τους πολύτιμη στο συνεταιριστικό έργο.

Ο Συνεργατισμός δεν ανέχεται αδιάφορα μέλη με παθητική στάση. Θέλει ευσυνειδητους συνεργάτες με συναίσθηση της ευθύνης τους για την προκοπή του.

Ο Συνεργατισμός απεχθάνεται τον εγωκεντρισμό, την αυτάρεσκη αυτοπεποίθηση, την ανεξέλεγκτη και βιαστική αποφασιστικότητα.

Στηρίζεται στο διάλογο και σέβεται το θετικό και δημιουργικό αντίλογο.

Το θέμα αυτό για την ουσιαστική και γόνιμη αξιοποίηση της συνεταιριστικής ομάδας είναι σοβαρό και απαιτεί ανάλογη προσοχή και συστηματική σκέψη.

Εξάλλου, η ολοένα και πιο πολύπλευρη και εντατικότερη ανάπτυξη της δραστηριότητας των συνεταιρισμών δημιουργεί την ανάγκη να συγκροτηθούν επιτελικές υπηρεσίες για τη συνεταιριστική κίνηση, ανάλογα επανδρωμένες και επιστεγασμένες από έγκυρα γνωμοδοτικά συμβούλια, ικανά να βοηθήσουν στο έργο τους τους συνεταιριστικούς λειτουργούς — τα αιρετά όργανα — τα επαγγελματικά συνεταιριστικά στελέχη, και ακόμη να διαφωτίσουν το συνεταιρισμένο κόσμο, να τον ενημερώσουν και να του συμπαρασταθούν με τη γνώμη τους και τη συμβουλή τους.

Είναι καιρός, άλλωστε, να σκεφτούμε για ένα ολοκληρωμένο και περιγεγραμμένο συνεταιριστικό πρόγραμμα, για τη γενική οργάνωση του γεωργικού Συνεργατισμού. Έτσι τα εκάστοτε υπεύθυνα συνεταιριστικά όργανα θα κινούνται μέσα σε καθορισμένα πλαίσια και θα βοηθούνται στη λήψη των εκάστοτε αποφάσεων εφαρμογής του προγράμματος από μόνιμα συμβουλευτικά όργανα που θα έχουν θεσπισθεί. Θα λείψουν έτσι οι βιαστικές αποφάσεις και ο ουσιαστικός παραμερισμός των οργανωτικών ζητημάτων, μπρος στα επείγοντα επαγγελματικά ζητήματα του

αγροτικού κόσμου, που απαιτούν άμεση αντίληψη και υπεράσπιση, έργο που έχει αναγκαστικά αναλάβει η συνεταιριστική κίνηση, αφού δεν υπάρχει άλλη επίσημη εκπροσώπηση των επαγγελματικών συμφερόντων του αγροτικού κόσμου, ύστερα από την κατάργηση των γεωργικών Επιμελητηρίων. Για αυτό είχαμε υποστηρίξει παλαιότερα να αναδιοργανωθεί η Συνομοσπονδία σε δύο τμήματα, το επαγγελματικό και το συνεταιριστικό, ώστε άνετα και αποτελεσματικά να επιτελή το έργο της. Δυστυχώς ο επίσημος για την κίνηση και το έργο της συγκεντρωτισμός δεν πρόσεξε το σοβαρό αυτό θέμα, ούτε όμως και η κίνηση ασχολήθηκε σχετικά. Και όμως με ελάχιστες συμπληρώσεις και τροποποιήσεις στη λειτουργία της Συνομοσπονδίας θα μπορούσε να ικανοποιηθεί αποτελεσματικά το σοβαρό αυτό αίτημα.

Την ανάγκη για συστηματική οργάνωση του ιδεολογικού και επαγγελματοσυνεταιριστικού τομέα διαπιστώνει η Ομάδα του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνικού Κέντρου Συλλογικής Οικονομίας στη μελέτη της και διατυπώνει τη γνώμη της αναφορικά με τη ρύθμιση πολλών από τα σχετικά θέματα.

Οι προτάσεις, ενδιαφέρουσες και στοχαστικές, φανερώνουν ότι η Ομάδα —εισηγητής ήταν ο κ. Δ. Θ. Πάνος— ξέρει καλά την ουσία και την ιστορία των θεμάτων με τα οποία ασχολείται, καθώς και τη συνεταιριστική παράδοση. Αφειρησία στη μελέτη της είναι τα πορίσματα για τη ρύθμιση των συνεταιριστικών ζητημάτων της Επιτροπής των Αμελαϊκών του 1932...

... Επιφυλάσσεται, τώρα που η μελέτη αυτή δίνει πάλι την ευκαιρία, ν' ασχοληθώ με μερικά από τα θέματα αυτά, κυρίως για να γίνουν οι σχετικές απόψεις πλατύτερα γνωστές και για να συνεχιστεί η συζήτηση για τη σημασία τους και τη ρύθμισή τους. Ας προσέξω και η Κίνηση και οι υπεύθυνοι εκπρόσωποί της στον τομέα αυτό τη σοβαρότητα των σχετικών ζητημάτων. Χρειάζεται συλλογικά μελετημένη οργάνωση, συγκρότηση επιτελείου ικανού να συνδυάζει γόνιμα τη θεωρία με την πράξη και έγκυρο συμβουλευτικό σώμα, που θα εναρμονίζει την παράδοση με την πρόοδο. Στο μεταξύ ευχόμαστε και ελπίζουμε η Ομάδα των επίλεκτων συνεταιριστών να οργανωθεί ευρύτερα και μονιμότερα σε ένα, έστω εθελοντικό, συμβουλευτικό σώμα του Συνεργατισμού μας —μας χρειάζεται τόσο πολύ— και να του συμπαρασταθεί στο υψηλό έργο του, τουλάχιστο ωστόσο να μπορέσει η συνεταιριστική κίνηση να καλύψει οργανικά το μεγάλο αυτό κενό.

Η αδυναμία του Συνεργατισμού μας είναι ότι δεν μπορεί να κινηθεί το γενικότερο ενδιαφέρον μέσα στην Κίνηση για τη σημασία των οργανωτικών ζητημάτων. Έτσι ο χειρισμός τους έμεινε στα χέρια τυπικά αρμόδιων οργάνων, απαράσκευων κατά κανόνα για το χειρισμό τους, χωρίς ειδικές υπηρεσίες, και πολυάσχολων από την υπεύθυνη εκπροσώπηση των επαγγελματικών συμφερόντων του αγροτικού κόσμου, που, καθώς αναφέραμε, έχει αναλάβει ο γεωργικός Συνεργατισμός».

Θ. Τζωρτζάκης

Το παραπάνω θαυμάσιο καθοδηγητικό κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη που επαναλαμβάνει πολλές, κατά τα προηγούμενα χρόνια, υποδείξεις του, δεν είναι ένα «θεωρητικό» κείμενο αλλά η συμπύκνωση του πόνου του για τη νοοτροπία που επικρατούσε τότε στη Συνομοσπονδία (βλ. και το Υποκεφ. ΣΤ/1) και γενικότερα στην κίνηση. (*)

— Επίσης γενικότερα στοιχεία για τις δραστηριότητες των Συνεταιριστικών Οργανώσεων όλων των βαθμών (θεωρητικά και πρακτικά) υπάρχουν πολλά και από τις ομιλίες ελλήνων και ξένων που έγιναν στη Διεθνή Συνεταιριστική Σχολή που λειτούργησε στην Αθήνα το 1961. Ενδεικτικά σημειώνουμε:

α) Οι αρχές και τα προβλήματα σχετικά με την διάθεση των προϊόντων από τους Συνεταιρισμούς (ομιλία R. Hewlet, στο Σ. 1962 σ. 3).

β) Συνεταιριστική διακίνηση ειδών στην ύπαιθρο (ομιλία K. H. Fischeb, στο Σ. 1962 σ. 25).

γ) Κρατική βοήθεια και αυτοβοήθεια εις την Συνεταιριστικήν Οικονομίαν (Ομιλία P. N. Κληρίδη, στο Σ. 1962 σ. 41).

δ) Και άλλες (βλ. Υποκεφ. Ε και ΣΤ/1).

Επίσης γενικότερα στοιχεία για τις συνεταιριστικές δραστηριότητες έχουν:

— Τα κείμενα ερευνών των Δ.Θ. Πάνου και Ν. Μωραΐτη (στο Σ. 1961 σ. 57, 85 και Σ. 1962 σ. 81 επόμενα) για τη λογιστική ενημέρωση των Συνεταιρισμών και την ενημερότητά τους, με σχετικές παρατηρήσεις και για την εποπτεία ΑΤΕ.

— Η έρευνα της ΑΤΕ σχετικά με τον λεγόμενο «πληθωρισμό» των Συνεταιρισμών και για τις συγχωνεύσεις τους. Βλ. κείμενο Δ.Θ. Πάνου Σ. 1962 σ. 23.

(*) Αφορά και τα Υποκεφ. Ε και ΣΤ/1

– Για τον γενικότερο ρόλο των Γ. Συνεταιρισμών και τη συμβολή τους στο έργο της ΑΤΕ. Κείμενο Δ. Θ. Πάνου στο Σ. 1962 σ. 1.

– Για τους Συνεταιρισμούς στην αγροτική πίστη, συλλογικό δανεισμό. Κείμενο Ν. Μωραΐτη Σ. 1961 σ. 4, 22. Και Σ. 1962 σ. 151. Και Σ. 1963 σ. 10. Και Σ. 1964 σ. 145.

– Οι Συνεταιρισμοί και η εμπορία των γεωργικών προϊόντων. Κείμενο Θ. Θεοδωρακοπούλου, Σ. 1963 σ. 89, 113.

– Η συμβολή του συνεργατισμού στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και η σημασία της παιδείας στην προαγωγή των Συνεταιρισμών (βλ. κείμενο στο Υποκ. Ε).

– Από κοινού κατεργασία προϊόντων. Κείμενο Δ. Θ. Πάνου, Σ. 1964 σ. 133.

– Αι πωλήσεις δια των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Σ. 1965 σ. 49.

– Το μέγεθος των Συνεταιρισμών σε αριθμό μελών. Σ. 1966 σ. 26. Μορφές συνεργασίας τους Σ. 1966 σ. 26.

– Τα κεφάλαια των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών κατά την περίοδο 1954–1965. Σ. 1965 σ. 115.

– Πολλά άλλα βλ. και στη ΦΣ 1961–1967.

2. Στοιχεία για τις δραστηριότητες των Γεωργ. Συνεταιρισμών

Αναλυτικά στοιχεία για όλα τα χρόνια βλ. στις ετήσιες εκθέσεις ΑΤΕ, που μνημονεύσαμε παραπάνω στο Υποκ. Γ.

Κατά το 1961 οι διευρυνόμενοι αριθμητικά και σε παραγωγικές εργασίες πρωτοβάθμιοι Γ. Συνεταιρισμοί αναπτύσσουν αξιόλογο έργο, τόσο οι γενικοί όσο και οι ειδικοί (δασικοί, βιοτεχνικοί, εγγείων βελτιώσεων, αλιευτικοί, κ.λπ). Διευρύνθηκε λίγο (μόνο κατά 4) ο αριθμός των πιστωτικών Συνεταιρισμών στους οποίους έχει ανατεθεί από την ΑΤΕ η άσκηση της αγροτικής πίστωσης με το σύστημα του λεγόμενου «συλλογικού δανεισμού».

Την όλη εξέλιξη των δραστηριοτήτων των πρωτοβάθμιων Συνεταιρικών Οργανώσεων για την περίοδο 1954–1964 βλ. σε αξιόλογα κείμενα του Ν. Μωραΐτη στο Δ/ΑΤΕ 1965 τεύχος 145 και στο Σ. 1965 σ. 152.

Για το 1961⁽¹⁾ στοιχεία για τις δραστηριότητες των Γ. Συνεταιρισμών υπάρχουν στην έκθεση ΑΤΕ (Σ. 1963 σ. 75) που δεν είναι δυνατό να μεταφερθούν αυτούσια εδώ. Ενδεικτικά σημειώνουμε:

Οι Γ. Συνεταιρισμοί αναχορήγησαν στα μέλη τους δάνεια από την ΑΤΕ (καλλιεργητικά, επί ενεχύρω και ως προκαταβολές εισκομισθέντων προϊόντων) δρχ. 2.528 εκατ. δρχ. (τα 739 εκατ. δρχ. άνευ μεσολαβήσεως Ενώσεων και τα 1.789 εκατ. δρχ. μέσω Ενώσεων).

Χορήγησαν δάνεια σε μέλη τους από δικά τους κεφάλαια 104 εκατ. δρχ.

721 Συνεταιρισμοί χρηματοδοτήθηκαν από την ΑΤΕ για εργασίες τους με 125 εκατ. δρχ.

367 Συνεταιρισμοί έλαβαν άλλα δάνεια από ΑΤΕ 49 εκατ. δρχ.

Οι Γ. Συνεταιρισμοί αγόρασαν το 1961 για τα μέλη τους είδη χονδρικής διαθέσεως:

α) από (Ενώσεις και ΑΤΕ) αξίας	1.119	εκατ. δρχ.
β) από τρίτους	148	» »
Σύνολο	1.267	» »
Επίσης αγόρασαν είδη λιανικής διαθέσεως	22	» »

Σύνολο προμηθειών αξίας 1.289 » »

(1) Στοιχεία του 1960 (που δεν τέθηκαν στον τόμο Δ) βλ. στο Σ. 1961 σ. 128 και 151 από την έκθεση του Διοικητού ΑΤΕ για το 1960.

για τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από κεφάλαια ΑΤΕ και Ενώσεων (και από ίδια κεφάλαια 105 εκατ.).

Λειτουργήσαν 88 κεντρικά πρατήρια και 16 περιφερειακά και εξυπηρετήθηκαν 20.209 παραγωγοί 176 Συνεταιρισμών.

Αξιόλογες ήταν οι εργασίες κατεργασίας και διαθέσεως προϊόντων, η εκμετάλλευση μηχανών, η απόκτηση αποθηκών.

Εξοπλισμός:

Οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί κατείχαν στο τέλος του 1962 τις ακόλουθες κυριότερες εγκαταστάσεις - γεωργ. βιομηχανίες (Για τις Ενώσεις και Συνεταιρισμούς συνολικά βλ. στο Υποκ. ΣΤ στη συνέχεια).

Ελαιουργεία	364	Ξηραντήρια	7
Τυροκομεία (κτίρια)	104	Εργοστ. μελιού	1
Οινοποιεία	6	Εργοστ. σταφίδας	3
Αποστακτήρια στεμφύλων	9	Εκκοκ. βάμβακος	3
Κονσερβοποιεία	3	Εργαστήρια φυραμάτων	11
Αποστακτήρια σύκων	13	Αλευρόμυλοι - Κυλιδρόμ.	98
Θάλαμοι γεωμήλων	36	Εγκατ. ηλεκτροφοτισμού	11

(Και διάφορες άλλες μικρότερες εγκαταστάσεις)

Επίσης είχαν γεωργικά μηχανήματα, όπως:

Ελκυστήρες	256	Τυροκ. συγκροτήματα	293
Αντλητικά	72	Αυτοκίνητα	103
Θεριζοαλωνιστικές	46	Και άλλα	

Μεγάλη πρόοδος στον τομέα εγκαταστάσεων, αποθηκών και τεχνικού εξοπλισμού.

Κατά το 1965 αποκτήθηκαν παρά Συνεταιρισμών νέες εγκαταστάσεις και μεγάλα μηχανήματα. Τα κυριότερα:

Ελαιουργεία	15	Θάλαμοι γεωμήλων	3
Θεριζοαλωνιστικές	23	Οινοποιεία	1
Αλωνιστικές	3	Αυτοκίνητα	4
Ελκυστήρες	9	Αποθήκες πολλές	
Τυροκομεία	30		

Στο τέλος του 1965 οι πρωτοβάθμιοι Συνεταιρισμοί είχαν τις παρακάτω ιδιόκτητες εγκαταστάσεις:

Ελαιουργεία	392	Αλευρόμυλοι	96
Εγκατ. ηλεκτροφ.	5	Αλωνιστικές	145
Τυροκομεία (κτίρια)	191	Θεριζοαλωνιστικές	84
Συγκρ. τυροκ. σκευών	245	Ελκυστήρες	249
Αποστειρωτήρια	14	Εκκοκ. βάμβακος	3
Θάλαμοι γεωμήλων	42	Κονσερβοποιεία	3
Οινοποιεία	10	Σταφιδεργοστάσια	3
Ξηραντήρια	8	Παστερ. γάλακτος	2
Κέντρα τυποπ. συσκ.	5	Εργοστ. χυμών	1
Εγκατ. φυραμάτων	14	Αυτοκίνητα	134

Επίσης είχαν ενοικιασμένες και διεχειρίζοντο και άλλες εγκαταστάσεις (Σ. 1966 σ. 101)

Οι εργασίες των Γ. Συνεταιρισμών κατά το 1965 είναι αξιόλογες. Η έκταση, η ποικιλία των δραστηριοτήτων τους στα διάφορα προϊόντα και οι διάφορες παρεμβάσεις τους στη συγκέντρωση, επεξεργασία προϊόντων, μηχανικές καλλιέργειες, διάθεση, εξαγωγές κ.λπ., αναπτύσσονται σε κείμενο στο Σ. 1966 σ. 125 επόμε.

Ειδικά για το «συλλογικό δανεισμό» (Βλ. και Υποκ. Ζ για ΑΤΕ): 7 νέοι Συνεταιρισμοί ανέλαβαν το 1962 το συλλογικό δανεισμό και έγιναν συνολικά 108, ενώ γίνεται προεργασία για να ανατεθεί και σε άλλους. Οι Συνεταιρισμοί αυτοί ενισχύονται από την ΑΤΕ με 1% για κάλυψη των σχετικών εξόδων τους. Η χορήγηση και η εξυπηρέτηση των δανείων γίνεται κανονικά (σχεδόν από το σύνολο αυτών των Συνεταιρισμών).

Τα κεφάλαια των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών. Βλ. στατιστικά στοιχεία παλαιότερα και νεότερα για αύξησή τους Σ. 1966 σ. 115.

Για Κοινοπραξίες Συνεταιρισμών και ΑΤΕ βλ. και στα Υποκ. ΣΤ και Ζ).

Ειδικότερα για τους δασικούς Συνεταιρισμούς.

Ανακεφαλαιωτικά για τη δράση των δασικών Συνεταιρισμών εργασίας κατά την περίοδο 1951 - 1961 βλ. Σ. 1963 σ. 22.

Στο τέλος του 1961 υπήρχαν 663 ελεύθεροι δασικοί Συνεταιρισμοί, ως η ακόλουθη ανάλυση:

	Συνεταιρισμοί	Με μέλη
Πωλήσεως δασικών προϊόντων	33	1.150
Υλοτόμων τεχνικού ξύλου	482	16.805
Ανθρακίων	54	1.890
Ρητινοσυλλεκτών	21	735
Μικτών σκοπών	65	2.265
Εξαγοράς δασών	4	220
Διαφόρων σκοπών	4	140
Σύνολο	663	23.205

Ακόμα υπήρχαν το 1961 143 αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί διαχείρισεως συνιδιοκτητών δασών με 22.165 μέλη.

Ειδικά για τις περιφέρειες Καρπενησίου, Λαμίας, Ευρυτανίας, Τρικάλων, Καλαμπάκας, Καρδίτσας, Ευβοίας, Βερροίας βλ. κείμενο Δ. Χηνόπουλου (Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 645) με στοιχεία από τις δραστηριότητές τους, τις εγκαταστάσεις και τα δάνεια.

Το 1962 ιδρύθηκαν 24 δασικοί εργασίας και 7 αναγκαστικοί συνιδιοκτητών δασών, σύνολο 31 (που αποτελεί το 43% των ιδρυθέντων «παραγωγικών») ενώ διαλύθηκαν 7. Αναλυτικά βλ. Σ. 1963 σ. 122 και Σ. 1964 σ. 145.

Στο τέλος του 1965 υπήρχαν οι ακόλουθοι δασικοί:

Ελεύθεροι: Από κοινού πωλήσεως δασικών προϊόντων	32
Υλοτόμων τεχνικού ξύλου	517
Ανθρακίων	51
Ρητινοσυλλεκτών	19
Μικτοί	92
Εξαγοράς δασών	7
Διαφόρων σκοπών	3
	<hr/>
	721
Αναγκαστικοί διαχείρισεως συνιδιοκτητών δασών	168
	<hr/>
Σύνολο δασικών	889

Μελέτη με πολλά αναδρομικά στοιχεία ανά περιφέρειες και με χρήσιμες παρατηρήσεις βλ. Σ. 1966 σ. 118, 128, 147, 151 κείμενο Ι. Μαυρομιχάλη και με ειδικότερες τελικές διαπιστώσεις για το 1964 στις εργασίες που έκαναν για ιδίο λογαριασμό. Αυτές ήταν:

Παραγωγή ξυλείας μ ³	70.080
Παραγωγή καυσοξύλων τόννοι	157.957
Παραγωγή ξυλανθράκων τόννοι	663
Παραγωγή ρυτίνης τόννοι	2.006

Ειδικότερα για τους αγροτικούς βιοτεχνικούς Συνεταιρισμούς

Επεκτείνεται, η προσπάθεια που άρχισε κυρίως από το 1959 για οργάνωση των βιοτεχνών του αγροτικού τομέα. Αξιολογή η δράση το 1962/1963 για τους βιοτεχνικούς Συνεταιρισμούς γουνοποιών Καστοριάς και υφαντών Αράχωβας, Λεβαδείας, Αρναίας, Μυκόνου, Βεροιάς, Τήνου. Για χειροτεχνήματα στη Λευκάδα, για βελόντζες και φλωκάτες της Μονής Τριμάλων. Και διάφορους άλλους (βλ. Σ. 1963 σ. 124).

Στο τέλος του 1965 υπήρχαν οι παρακάτω βιοτεχνικοί στον αγροτικό τομέα:

Υφαντικής - πλεκτικής	20	Ξυλοτεχνίας	3
Γουνοποιών	2	Καστοροτρόφων	1
Αγγειοπλαστικής	2	Κωδωνοποιών	1
Λατομικοί	5		-
		Σύνολο	34

από τους οποίους οι 15 γυναικών, οι 16 ανδρών και οι 3 μικτοί.

Ειδικότερα στοιχεία για την εξέλιξη και τις επιδιώξεις του Συνεταιρισμού Γουνοποιών Καστοριάς (που ιδρύθηκε το 1958) βλ. σε κείμενο Ι. Συγγελάκη Σ. 1961 σ. 105. Επίσης για εξέλιξη εργασιών του και συμμετοχή στην έκθεση Ζαπτείου βλ. ΦΣ 1963 σ. 125.

- Ειδικότερα για τους Συνεταιρισμούς Εγγείων Βελτιώσεων, βλ. Σ. 1963 σ. 141.

Ειδικότερα για τα συνεταιρικά ελαιουργεία

Για τη δραστηριότητα των συνεταιρικών ελαιουργείων και για την από κοινού έκθλιψη του ελαιοκάρπου (στοιχεία, ωφέλειες, δυσκολίες) βλ. κείμενο Θ. Θεοδωρακόπουλου στο Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 766. Και άλλες σημειώσεις Κ. Αποστολόπουλου και Θ. Θεοδωρακόπουλου στο Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 823. Βλ. και Σ 1966 σ. 19 για Ελαιουργ. Συνεταιρισμούς περιφ. Καλαμάτας. Για γαλακτοκομεία - τυροκομεία στην Ελλάδα βλ. κείμενο Δ. Καβούρ, Φ.Σ. 1966 σ. 390.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥΣ

Πέρα από τις επωνυμίες Συνεταιρισμών και τόπους που αναφέρθηκαν στα μέχρι τώρα δοθέντα γενικά στοιχεία, δίδονται στη συνέχεια και άλλα στοιχεία κατά νομικά πρόσωπα (επωνυμίες) και κατά τόπους, στοιχεία που πρέπει να συνδυασθούν με τα προηγούμενα.

- Στη ΦΣ 1961 σ. 31 δίδονται στοιχεία για τους Γ. Συνεταιρισμούς: Γαλακτοκομικός Λαύκας - Καστανιάς - Μπασίου Κιάτου (για πρότυπο τυροκομείο), Μικροκάμπου Προσωπιάνης (για αποθήκη γεωργ. εφοδίων), Χιλιοδένδρου Αργους Ορεστικού (για αποθήκη), Γουριωτίσσης, Χρυσοβίτσης, Αετού και Μαχαιρά Αστακού (για αποθήκες), 7 Συνεταιρισμών περιφ. Κιάτου (για αποθήκες), Βασιλικού Κιάτου (για πώληση σουλτανίνας), Φιλιατρών (για διάθεση αγγουριών, κ.λπ.), Μυρτιάς Αργινίου (για διάθεση λεμονιών), Πάλλης Αργοστολίου (για διάθεση σταφίδας). Επίσης για τους δασικούς Συνεταιρισμούς περιφ. Λιδωρικίου (για δασικές εκμεταλλεύσεις). Επίσης για Ενώσεις Θηβών (για εκκομιστήριο) Σύρου

(για τυροκομείο) Αιγιαλείας (για συγκέντρωση σταφίδας), και για ΡΕΑ Ναυπλίου (εξαγωγές κονσερβών στη Βενεζουέλα).

— Αλμωπίας Γ.Σ. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 322.

— Για τη συνεταιριστική ρηινοκαλλιέργεια των πευκοδασών Χαλκιδικής βλ. στοιχεία 1950/1960 στο κείμενο Π. Κασσανδρέα Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 686.

— Για το Συνεταιρισμό Γουνοποιών Καστοριάς βλ. Σ. 1961 σ. 105 και ΦΣ 1963 σ. 125.

— Για το Συνεταιριστικό ρηινεργοστάσιο Ποσειδωνίας Κορίνθου στοιχεία, φωτογραφία βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 698.

— Συνεταιρισμός Βελβενδού. Δραστηριότητες 1961 αναλυτικά, κείμενο Αν. Γραμματικόπουλου Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 865. και Σ. 1962 σ. 29. Και ΦΣ 1962 σ. 22. Και ΦΣ 1964 σ. 58.

— Οι Συνεταιρισμοί στο Νομό Χανίων. Επιτεύγματα, Στοιχεία. Κείμενο Νικηφ. Μετζιδάκη, Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 934.

— Οι Γαλακτοκομικοί Συνεταιρισμοί εις την Αιτωλοακαρνανίαν. (Ιστορικά.). Κείμενο Ε. Φούμη, Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 995.

— Η συνεταιριστική εμπορία. Κείμενο Μ. Καραγιώργου, Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 1062.

— Ο Ελ. Συνετ. Βρασίων Κυνουρίας Σ. 1962 σ. 28.

— Οι Συνεταιρισμοί στο Νομό Αργολίδας. Ιστορικά. Στοιχεία καλλιέργειας και εμπορίας. Οι πρώτοι 17 Συνεταιρισμοί που ιδρύθηκαν το 1917. Δυσχέρειες στις εργασίες τους. Οι Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί Αποκαταστάσεως Ακτημόμων, Ίδρυση Ενώσεως Συνεταιρισμών το 1933, δυσχέρειες, διάλυση 1939. Η δράση μετά το 1935 που ιδρύθηκε Υπ/μα της ΑΤΕ. Στοιχεία εργασιών από το 1935 και έπειτα (1940, Κατοχή). Αναλυτικά στοιχεία μεταπολεμικά για κτηνοτροφία και γαλακτοκομικούς συνεταιρισμούς. Γαλακτοκομικός Σχοινοχωρίου από το 1936 με πρότυπο τυροκομείο με μεγάλη επιτυχία. Άλλοι 7 Συνεταιρισμοί τυροκοπικοί. Μεταπολεμικά στοιχεία τους 1957, 1958, 1959.

Οι ελαιουργικοί Συνεταιρισμοί από το 1951. Εργασίες με γενικότερα στατιστικά στοιχεία από την συγκρότηση και δραστηριότητα των Συνεταιρισμών και για την Ένωση Αργολίδας βλ. στο ΣΤ/1. (Βλ. μελέτη Εμμ. Πετράκη Σ. 1961 σ. 41), αναλυτικά έως και 1959.

— Συνεταιριστική οινοποίηση στην Κω. Στοιχεία για τη συνεταιριστική οινοποίηση 1960 του Συνεταιρισμού Σταφυλών Κω, σε συνεργασία με την Κ.Α.Ι.Ρ. Ρόδου βλ. Σ. 1961 σ. 28 και ΦΣ 1961 σ. 31.

— Γαλακτοκ. Συνεταιρισμός Αγίου Αθανασίου Δράμας. Νέος αλλά με δραστηριότητες. Τα μέλη του απέκτησαν συγχρονισμένους σταύλους, αχυρώνες, βελτιωμένα ζώα με αποδόσεις σε μύσχους και γάλα ΦΣ 1961 σ. 339.

— Γαλακτ. Συνεταιρισμός Βάρδας Πύργου. Νέος με 335 μέλη των χωριών της περιφέρειάς με σκοπό την αξιοποίηση του γάλακτος (πρόβατα, αίγες, αγελάδες).

— Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Νεμέας. Συμπλήρωση εγκαταστάσεων, νέων οινοδεξαμενών ΦΣ 1961 σ. 339.

— Οινοπ. Συνετ. Μαρμαρίου Καρύστου. Χρηματοδότηση ΑΤΕ για ίδρυση οινοποιού. ΦΣ 1961 σ. 339.

— Συνετ. Κροκίου Αλμυρού Πρόοδος. Στοιχεία ΦΣ 1961 σ. 405.

— Συνετ. Βεροίας «Άγιος Τρύφων», από κοινού διάθεση λαχανοκομικών με καλές εκκαθαρίσεις ΦΣ 1961 σ. 405.

— Συνεταιρ. Ορμυλίας Χαλκιδικής. Από κοινού πώληση τομάτας ΦΣ 1961 σ. 405.

— Συνεταιρισμοί Σάκρων (Σητείας), Καλλονής, Χάβαρι (Αμαλιάδος), Αρμένων (Ρεθύμνης) και άλλοι. Στοιχεία δραστηριότητας ΦΣ 1961 σ. 406.

- Συνεταιρισμοί Μεγάρων, Νεμέας, Σάμου (Βουρλιωτών, Παγώνδου, Κουτακείων), Τυρνάβου (διάφοροι), Θηβών (διάφοροι), Λευκίμης Κερκύρας, Τυρνάβου (υφαντών), Καρύστου, Πιπεριάς, Αριδαίας, Κολυνδρού Κατερίνης και Κυνηγού Πύλου προχωρούν σε δραστηριότητες ΦΣ 1961 σ. 538.
- Συνεταιρισμοί Πορταριάς, Ελαιχωριού, Ν. Τενέδου και Σημάντρων Νέων Μουδανιών απέκτησαν θερίζοαλωνιστικές ΦΣ 1961 σ. 539.
- Συνεταιρισμοί Λειβαθούς, Αργοστολίου, Μαραντοχωριού, Θραψανού, Νενήτων, Αϊταίων βελτιώνουν ελαιουργεία τους ΦΣ 1961 σ. 539.
- Στοιχεία για ελαιουργεία Ελλάδος, έρευνα ΑΤΕ ΦΣ 1961 σ. 539.
- Συνεταιρισμοί Λακωνίας (Γερακίου, Στεφανιάς, Αμπελοχωριών). Δραστηριότητες ΦΣ 1961 σ. 140.
- Συνεταιρισμοί Οινόπ. Κοινοπραξίας Θηβών. Διαμαρτυρίες στην Κυβέρνηση για την παρελκυστική τακτική στην ίδρυση οινοποιείων τους, από ενέργειες οινομπόρων ΦΣ 1961 σ. 140. Εγκρίθηκε το δάνειο Φ.Σ. 1961 σ. 295 για πρότυπο οινοποιείο.
- Συνεταιρισμοί Κομοτινής (Νέα Καλλίστη, Κόσμο, Ξυλαγανή). Αρχισε η λειτουργία τυροκομείων τους. ΦΣ 1961 σ. 140.
- Συνεταιρισμοί Τρικάλων (Ρογγίων, Πετροπόρου, Κριταινίου, Παλαιοπύργου, Σερβωτών, Παραποτάμου, Αγγελιάς, Νεοχωριού, Χρυσανγής, Πύργου, Αγίων Αποστόλων). Συνεχίζουν τυροκόμηση. Καλά τα αποτελέσματα παρελθ. έτους. Συνεχίζεται η προσπάθεια για ίδρυση μεγάλου εργοστασίου γάλακτος ΦΣ 1961 σ. 140.
- Συνεταιρισμοί περιφερειών Καλαμπάκας και Ναυπλίου: Προσπάθειες για δημιουργία μεγάλων πρότυπων εργοστ. γάλακτος για διάφορα προϊόντα (κασέρι, παστερίωση, γιαούρτη, κ.λπ.) ΦΣ 1961 σ. 140.
- Εμπορία από Συνεταιρικές Οργανώσεις: Σύσκεψη στην Νάουσα, ενημερώσεως των στελεχών Συνεταιριστικών Οργανώσεων για βελτίωση της εμπορίας. Ομιλία Κ. Δαρίτση του Υπουργείου Εμπορίου ΦΣ 1961 σ. 239. Επίσης κείμενο Σ. Βλαστούρη της Αμερ. Αποστολής για το θέμα ΦΣ 1961 σ. 242.
- Δραστηριότητες Γ. Συνεταιρισμών Βαρβασίου Χίου, Καρύστου, Καλυδώνος Ζαχάρως, Μάκρης Αλεξανδρουπόλεως, Κω. ΦΣ 1961 σ. 58.
- Δραστηριότητες Συνεταιρισμών Μεγάρων, Τσουκαλάδων Λευκάδας. ΦΣ 1961 σ. 63.
- Γ.Π.Σ. Χαλκιδόνας Θεσσαλονίκης. Κτίριο αποθήκης γεωργ. προϊόντων και για εγκατάσταση (από τρίτον) Γυμνασίου. Φωτογραφία κτιρίου. ΦΣ 1961 σ. 83.
- Συνεταιρισμοί Καλπακίου Ιωαννίνων, Κωσταρεζίου Άργους Ορεστικού, Αετοράχης, και Βιζικίου, Δήμητσας Τροπαίων. Τυροκομικές εργασίες τους. ΦΣ 1961 σ. 103.
- Συνεταιρισμός Βελβενδού (Κοζάνης). Στοιχεία από αξιολογες εργασίες του. ΦΣ 1961 σ. 103.
- Συνεταιρισμοί Κυψέλης (Παραμυθιάς) και Μεγάρων. Κατασκευή αποθηκών. ΦΣ 1961 σ. 103.
- Κόρινθος. Δασικοί. Σύσταση Κοινοπραξίας δασικών Συνεταιρισμών και ΑΤΕ για διαχείριση εργασιασίου ρηϊνής Ποσειδωνιάς ΦΣ 1961 σ. 103.
- Ρηινοποιείο Κορίνθου. Χρηματοδότηση για διεύρυνση εργασιών του ΦΣ 1961 σ. 295.
- Πηνηγοτ. Συνεταιρισμός Ξυλοκάστρου. Εργασίες επιτυχείς παρασκευαστηρίου φυραμάτων. ΦΣ 1961 σ. 295.
- Συνεταιρισμοί τυροκομικοί: Περιφέρειες Ιωαννίνων (Δελβινάκι, Καλπάκι, Πηγωνιανή, Βύσσαρη), Παραμυθιάς (Αμπελιά, Νεοχώρι, Καρβουναριό, Παραμυθιά), Ναυπάκτου (Δάφ-

νης), Μελιγαλά. Πρόοδος εργασιών τους.

– Συνεταιρισμοί Σίνδου, Ιέρακος Μολάων, Άρτης, Γυθείου. Στοιχεία από εργασίες τους ΦΣ 1961 σ. 319.

– Κοινοπραξία Μελισσοκομικών Συνεταιρισμών. Εργασίες ΦΣ 1961 σ. 319.

– Στοιχεία για δραστηριότητες του Ελαιουργ. Σ. Αμφισας. Άνοιγμα Γραφείου και Πρατηρίου προμηθευτικών εργασιών, διευκολύνσεις στη συλλογή ελαιοκάρπου (με κοινά γεύματα εργατών συλλογής από άλλες περιφέρειες) ΦΣ 1961 σ. 26.

– Δραστηριότητες Συνεταιρισμών: Γαλακτοκομικοί Λαύκας – Καστανιάς – Μπασίου. Ανέγερση αποθηκών από Σ. Μικροκάμπου, Χιλιόδενδρου, Γουριωτίσης, Χρυσοβίτης περιφέρειας Κιάτου. Συγκέντρωση γεωργ. προϊόντων από Σ. Βασιλικού, Φιλιατρών, Μυρτιάς, Πάλλης. Υλοτομήσεις από δασικούς Κρεατίου, Αλποχωρίου, Αρτοτίνης, Κροκυλείου, Καρουτών, Πενταγίων, Ζωριάνου – Κουπακίου και Κερασιάς της περιφ. Λιδωρικίου ΦΣ 1961 σ. 31.

– Αξιόλογο κείμενο Εμμ. Φλωράκη με πρακτικές οδηγίες για την επιτυχία της συνεταιριστικής εμπορίας ΦΣ 1961 σ. 45.

– Δασικοί. Η ανάμιξη της κρατικής ΚΕΔ στην εκμετάλλευση των δασών οδηγεί σε αδιέξοδο τους δασικούς συνεταιρισμούς. Υπόμνημα των δασικών Ενώσεων και Συνεταιρισμών.

– Συνεταιρισμοί περιφέρειας Καλαμπάκας. Αξιόλογα στοιχεία για την πρόοδο των Συνεταιρισμών (και Ενώσεων) το 1960 και 1961 βλ. Σ. 1961 σ. 26–28. Δασικοί Συνεταιρισμοί Εργασίας (και Δασική Ένωση), Γαλακτοκομικοί Συνεταιρισμοί, Γεωργ. πιστωτικοί, τυροκομία (βλ. για Ένωση στο ΣΤ).

– Η δράση του Συνεταιρισμού Πωλήσεως Οπωροκηπευτικών Βελβενδού Κοζάνης. Κείμενο Αναστ. Γραμματικόπουλου Σ. 1962 σ. 29.

– Το ελαιουργείο του Συνεταιρισμού Βραστών Κυνουρίας. Κείμενο Προκ. Παπαδάκου. Σ. 1962 σ. 28.

– Οι εργασίες Συνεταιρισμών και Ενώσεων στην περιφέρεια της ανατολικής Θεσσαλίας κατά την πενταετία 1957–1961. Πολύ ενδιαφέρον κατατοπιστικό κείμενο (μελέτη) με πλήθος στοιχείων για το παραπάνω θέμα που δίνει ανάγλυφα την ανάπτυξη της εκεί συνεταιριστικής κινήσεως. Ομιλία του Ιωάν. Στρογγύλη (Επιθεωρητού Συνεταιρισμών στη Λάρισα) στο Σεμινάριο που οργάνωσε η Τράπεζα στη Λάρισα (Φεβρ. – Μάρτιος 1962) για υπαλλήλους της. Βασικά περιεχόμενά της: Παραγωγική ανάπτυξη της περιφέρειας – Ιστορική επισκόπηση της εμφανίσεως των Συνεταιρισμών στη Θεσσαλία. Η σύγχρονη κίνηση των Συνεταιρισμών στην ανατολική Θεσσαλία (με αναλυτικά στοιχεία). Η κίνηση των εκεί Ενώσεων με πολλά αναλυτικά στοιχεία, για όλες τις εργασίες τους. Σ. 1962 σ. 36, 62, 91 101. Ένα πολύ διαφωτιστικό και χρήσιμο κείμενο.

– Βραχνείων Πατρών. Συνεταιρισμός επεξεργασίας και πωλήσεις προϊόντων «η Αρμονία». Ένας πολύ καλός Συνεταιρισμός από το 1915. Αναλυτικό κείμενο Σ 1963 και 1965 σ. 72 επόμ.

– Κολυνδρός Κατερίνης. Άρχισε η λειτουργία του συστηματικού τυροκομείου του. Στοιχεία ΦΣ 1963 σ. 255.

– Επαρχία Ναυπλίας, οι γαλακτοκομικοί Συνεταιρισμοί 1955–1962. Κείμενο Εμμ. Πετράκη Σ. 1963 σ. 13.

– Η συνεταιριστική κίνηση περιφέρειας Νιγρίτας. Σ. 1963 σ. 37.

– Οι αρθρευτικοί Συνεταιρισμοί Αιγιαλείας. Κείμενο Θεοδ. Μποτή Σ. 1963 σ. 151.

– Τρίκαλα. Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Αγίας Μονής. Γενικότερα στοιχεία για τη βιοτεχνία μαλλίνων ειδών στην περιφέρεια. Κείμενο Γεωργ. Παπαχρήστου Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1642.

Ιαν. 1965: Συνεταιρισμός Ελαιουργικός Ψαχνών Ευβοίας. Ο Παπανδρέου κόβει την πίττα. Διακρίνονται οι τότε υπουργοί Αλ. Μπαλτατζής και Δ. Παπασιτύρου και οι υφυπουργοί Αθ. Κανελλόπουλος, Ν. Μαλλιάκας, Μ. Στεφανιάδης.

- Πάρος. Οι Συνεταιρισμοί στην περιφέρεια αυτή. Σ. 1965 σ. 111.
- Ηλείου Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός. Κείμενο Αλ. Χρυσομάλλη Σ. 1965 σ. 126.
- Νέας Αγχιάλου Συνεταιρισμός. Σ. 1965 σ. 51.
- Συνεταιρισμός Ψαχνών Ευβοίας (βλ. φωτογραφία σε προηγ. σελίδα).
- Παλαιοκήπου Λέσβου δραστηριότητες Συνεταιρισμού. Βλ. Σ. 1965 σ. 85.
- Αλυρούς. Αναλυτικά στοιχεία Σ. 1965 σ. 73.
- Ερυθρών Γ. Π. Συνεταιρισμός. Τα 50 χρόνια του. Κείμενο Αγ. Μιχαηλίδη. Ενδιαφέρουσα η σταχυολόγηση για την δραστηριότητά του. Σ. 1965 σ. 3, 74, τεύχος 221.
- Πενταπόλεως Σερρών Γεωργικός και Υγειονομικός Συνεταιρισμός. Σ. 1965 σ. 30.
- Νέα συνεταιριστικά Ελαιουργεία. Σ. 1965 σ. 87.
- Ναούσης Γεωργοκτηνοτροφικός Π.Σ. Σ. 1965 σ. 73.
- Αρχανών Κρήτης, Οινοποιητικός, Ελαιουργικός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός. Σ. 1965 σ. 31 (βλ. και Σ. 1959 τεύχος 151, 152).
- Θηβών, Κοινοπραξία Αμπελουργών. Κείμενο Γ. Γιώκα. Σ. 1965 σ. 107.
- Θεσσαλίας συνεταιριστική κίνηση. Λαμπρά επιτεύματά της. Κείμενο Ι. Στρογγύλη, Σ. 1965 σ. 66. Και «Συνεταιριστικά Νέα» Λαρίσης Απρίλιος 1966.
- Άργους Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός. Κείμενο Θ. Μποτή. Σ. 1966 σ. 37.
- Καλαμάτας Ελαιουργικοί Συνεταιρισμοί. Σ. 1966 σ. 19.
- Πορταριάς Χαλκιδικής Γ.Π.Σ. Κείμενο ΑΘΤ, Σ. 1966 σ. 65.
- Διάφοροι Συνεταιρισμοί και έργα τους. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 151, 217, 259, 299, 335, 346, 371, 419, 459.

Δεν είναι δυνατό βέβαια να δοθούν εδώ αναλυτικά στοιχεία για τις χιλιάδες Συνεταιρισμών και περιπτώσεις εργασιών τους επί πολλά χρόνια σε διάφορες περιφέρειες. Τα αναγραφόμενα στις σελίδες που προηγήθηκαν είναι ενδεικτικός οδηγός για τον κάθε μελετητή, ιδιαίτερα δε για τις τοπικές Οργανώσεις, βοήθεια για να αναστηλώσουν την ιστορία τους.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ/1

ΟΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Ενδιαφέρον κατατοπιστικό κείμενο για την αλιεία ιστορικά και για τότε (1961) και με πληροφορίες χρήσιμες για το δίκαιο της αλιείας, είναι το κείμενο Δ. Γερασίμου στο Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 668, 705.

Την δράση των αλιευτικών συνεταιρισμών κατά την 10ετία 1952–1961 βλ. στο Σ. 1963 σ. 63 και 1964 σ. 138 και στις εκθέσεις της ΑΤΕ (Δ/σεως Συνεταιρισμών). (Βλ. στοιχεία και στα Υποκεφ. Β, Γ και Δ).

Για το 1965 επειδή η αρμοδιότητα των αλιευτικών Συνεταιρισμών μεταφέρθηκε στο Υπ. Βιομηχανίας, η ΑΤΕ περιορίστηκε στην παρακολούθηση μόνο εκείνων των αλιευτικών που χρηματοδοτούσε.

*Στην αίθουσα της Κοινοτικής Συνελεύσεως Κύπρου: Ομιλεί ο Θ. Τζωφτζάκης.
Παραπλευρώς ο Αριστ. Ν. Κλήμης. (Βλ. στο Υποκ. ΙΓ).*

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΣΧΟΛΙΚΟΙ (κλπ)

1. Βιβλιογραφία για συνεταιριστικά και συγγενή θέματα

Πλούσια είναι η συγγραφική προσφορά και κατά την περίοδο αυτή. Σύμφωνα με τα ευρετήρια και το περιεχόμενο της ειδικής για τα θέματα αυτά βιβλιοθήκης μου για βιβλία συνεταιριστικά και τα συγγενή αγροτικής οικονομίας, αγροτικής πολιτικής (κ.λπ.), έχουν εκδοθεί τα επόμενα (αναγράφονται τα κυριότερα) με θυσίες (συνήθως) οικονομικές των συγγραφέων, καθώς δεν υπάρχει το απαιτούμενο ενδιαφέρον των Συνεταιρικών Οργανώσεων για υποστήριξη συνεταιριστικών εκδόσεων⁽¹⁾.

Το περιεχόμενο των διαφόρων βιβλίων πρέπει να συνδυάζουν οι μελετητές με τα συγγενικά Υποκεφάλαια του τόμου για να έχουν πλήρη εικόνα.

1961

- Αβραμόπουλος, Μιχ. Π., «Τα Θεσσαλικά Αμπελάκια», Θεσσαλονίκη, 1961, σ. 80.
- ΑΤΕ. «Καταστατικόν Γεωργικού Πιστωτικού Συνεταιρισμού με περιορισμένη ευθύνη» Αθήναι, 1961, σ. 28.
- Ζολώτας, Ξενοφών Ε., «Περιφερειακός προγραμματισμός και οικονομική ανάπτυξις», Αθήναι, 1961, σ. 27.

(1) Την αξίαν του βιβλίου και την ανάγκην να υποστηριχθεί γενικά κάθε προσπάθεια για μόρφωση, δημιουργία ικανών στελεχών, αλλά και φίλων του Συνεργατισμού ανάμεσα στους συγγραφείς, έχω τονίσει σε πολλά κείμενά μου. Σε συμπλήρωση του κειμένου μου στο Σ. 1949, (βλ. Δ τόμο) αναδημοσιεύεται και το επόμενο χαρακτηριστικό κείμενο από τη ΦΣ 1949 σ. 1754 που έχει και σήμερα την αξία του.

«...Και επειδή εις το σημείωμα αυτό γίνεται ιδιαίτερα μνεία των υπηρεσιών τας οποίας προσφέρουν τα βιβλία εις την συνεταιριστικήν κίνησιν, θα έπρεπε να σημειωθεί ότι και η υποστήριξις την οποίαν αι Συνεταιριστικάί Οργανώσεις και οι υπάλληλοι της ΑΤΕ και των Συνεταιρισμών παρέχουν εις την κυκλοφορίαν των βιβλίων αυτών θα έπρεπε να είναι αντίστοιχος.

Αν οι συγγραφείς δια της εκδόσεως των βιβλίων των ικανοποιούν και μίαν πνευματικήν των ανάγκην η οποία τους ωθεί εις την συγγραφήν, διότι είναι πνεύματα προοδευτικά και ανήσυχα και όχι καφενόβιοι ευζωϊστές, δεν σημαίνει ότι γράφουν από ιδιοτροπίαν ή επίδειξιν και ότι πρέπει να αντικρύζουν την αδιαφορίαν εκείνων δια τα συμφέρον των οποίων και εκδίδονται τα βιβλία, δηλαδή κυρίως των Συνεταιρικών Οργανώσεων και των υπαλλήλων ΑΤΕ και Συνεταιρισμών.

Δυστυχώς δεν υπάρχει η πρόποσα αντίληψις δια την αξίαν της μορφώσεως και ο συγγραφεύς θεωρείται πολλάκις, όχι πολύτιμος βοηθός αλλά οχληρός επισκέπτης. Και ενώ υπάρχει αξιόπαινος ανταπόκρισις εκ μέρους μερικών Οργανώσεων και υπαλλήλων, τα μελανά σημεία δεν είναι ολίγα.

Είναι καιρός να παύση το βιβλίον να θεωρείται πολυτέλεια. Είναι σύμβουλος πολύτιμος. Πρέπει να αναπτυχθή το μορφωτικό μας επίπεδον. Η συνεταιριστική κίνησις αντιπalaίει προς πλήρως οργανωμένα αντίθετα συμφέροντα και ισχυρώς υποστηριζόμενα υπό επιστημόνων κύρους οι οποίοι εις την κατάλληλον στιγμήν αναπτύσσουν απόψεις και επιτυχάνουν την συμφώνως προς αυτάς επιλυσιν βασικών ζητημάτων. Αν η συνεταιριστική κίνησις επιθυμεί να επιτύχη σταθερώς, πρέπει να αποκτήση τα ίδια μέσα. Πρέπει να υποβοηθώμεν την δημοσιονομικήν επιστημονικήν συνεταιριστικήν κίνησιν και επιβολή των μεταξύ των ευρύτερων επιστημονικών κύκλων, οι οποίοι θα θέσουν τας πνευματικάς των δυνάμεις εις την υπηρεσίαν της κινήσεως. Δεν αρκεί να ζητούμεν αλλά πρέπει και να στηρίζωμεν τα αιτήματά μας, πρέπει και να επιβαλλώμεθα επιστημονικώς δια να έχωμεν συμφερούσας λύσεις. Άλλως αφήνομεν πολλά βασικά συμφέροντά μας έκθετα και άνευ της απαιτουμένης επιστημονικής υπερασπίσεως η οποία, οσονδήποτε και αν η εποχή μας είναι εποχή θορύβου, έχει πάντοτε την βασικήν της αξίαν. Διότι μόνον δια της επιστημονικής θέσεως επιτυγχάνονται μόνιμοι λύσεις, μόνον δια της πειθούς και των επιχειρημάτων δημιουργούνται μόνιμα ζωογόνα ρεύματα ιδεών.

Α.Ν. Κλς» («η Φωνή Συνεταιρισμών» 1949 σ. 1754)

- Καλυδρόπουλος, Γ.Δ., «Το Ελληνικό χωριό. Ανάγκη διασώσεως του διαμαντένιου αυτού θεμελίου του Ελληνικού Έθνους», Αθήναι, 1961, σελ. 287.
- Κλήμης, Αριστείδης, Ν., «Αγροτική Οικονομία. Εξέλιξις - προβλήματα - κατευθύνσεις», Αθήναι, 1961, σελ. 141.
- Κωνσταντακόπουλος, Γεώργιος, Κ., «Η στασιμότης της Ελληνικής υπαίθρου και το πρόβλημα οικονομικής αναπτύξεως της Ελλάδος. Κοινωνικο-οικονομική ανάλυσις», Αθήναι, 1961, σελ. 198.
- Κωσταπάνος, Ευάγγελος, «Αι συνεταιρικοί οργανώσεις και το προσωπικόν αυτών», Αθήναι, 1961, σελ. 36. Ανάτυπ. από το περιοδ. «Ο Συνεταιριστής».
- Σέττας, Νικόλαος, Χρ., «Τα αγροτικά και τα κοινωνικά προβλήματα της νήσου Λήμνου», Αθήναι, 1961, σελ. 30.
- Υπουργείον Γεωργίας: Σταματόπουλος, Γεώργιος, Αναστ., «Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.)», Αθήναι, 1961, σελ. 123.
- Στεφανίδης, Δημοσθένης, Σ., «Εθνική Οικονομική Πολιτική», Αθήναι, 1961, σελ. 287.
- Τζωρτζάκης, Θεόδωρος, Γ. — Τζωρτζάκη, Φωτεινή, Θ., «Συνεταιρισμοί και Σχολικοί Συνεταιρισμοί», Αθήναι, 1961. Ανάτ. σελ. 485-504.
- Τσουδερός, Ιωάννης, Εμμ., «Τοπική Ανάπτυξη και αγροτική πολιτική», Αθήναι, 1961, σελ. 43-Χ.
- Χηνόπουλος, Δημ., «Το μαστιχόδενδρο και η μαστίχη της Χίου», Αθήναι, 1961, σελ. 15.
- Χηνόπουλος, Δημ., Β., «Η δασική μας παραγωγή και το δασικόν μας εμπόριον», Αθήναι, 1961, σελ. 12.
- Χολέβας, Κωνσταντίνος, Χρ., «Αγώνες Συνεταιριστών», Αθήναι, 1961.
- Σ.Ε.Κ.Ε., «Η Σ.Ε.Κ.Ε. εις την υπηρεσίαν του Ελληνικού Καπνού, των Καπνοπαραγωγών, των Καπνιστών και της Εθνικής Οικονομίας 1947-1961», 1961, σελ. χ.α.14.
- Λαμπρόπουλος Φ., «Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότης και η Κοινή Αγορά» (ανάτυπον), Αθήναι, 1961, σελ. 23.
- Γερωνυμάκης, Σ., «Περιφερειακή κατανομή του εισοδήματος», Αθήναι, 1961.
- Ιωάννου, Δημ., «Νόμος 602 περί συνεταιρισμών», Αθήναι, 1961.
- Μαρματάκης, Νικόλαος, «Μακροουστήματα και Γεωργική Πολιτική», σελ. 32.
- Σέττας, Νικόλαος, Χρ., «Τα μεγάλα παραγωγικά έργα της Μακεδονίας», Αθήναι, 1961, σελ. 117.
- Τζωρτζάκη, Φωτεινή, «Σχολικοί Συνεταιρισμοί. Γενική επισκόπησις, η κίνησις κατά το 1959-1960», Αθήναι, 1961.
- Κάβουρας, Δημήτριος, «Κατάστροφαις γεωργικών μαθημάτων δια την εξωσχολικήν γεωργικήν εκπαιδεύσειν», Αθήναι, 1961.
- Υπουργείον Γεωργίας, «Πεπραγμένα δεκαετίας 1951-1961 Γεωργικών Εφαρμογών και Εκπαιδεύσεως», Αθήναι, 1961.
- Θασίτης, Β., «Η ελληνική βιομηχανία σιγαρέττων», Αθήναι, 1961.
- Δ/νσις Γεωργίας Αργολίδος, «Πρόγραμμα βελτιώσεως της τοματοκαλλιέργειας».
- Αζίνας, Α., «Έκθεση Γραφείου Συνεταιρικής Αναπτύξεως Κύπρου».
- ΕΣΥΕ, «Στατιστική Επετηρίς, 1961, Αθήναι, 1961, σελ. 432.
- 1962**
- Αφτιάς, Ι., «Η Κοινή Αγορά και η σύνδεσις της Ελλάδος μετ' αυτής», Αθήναι, 1962, σελ. 127.

- Καλαμπαλίκης, Αριστ., «Ο Οργανισμός της Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος, Κωδικοποιήσις της ειδικής νομοθεσίας της ΑΤΕ», Έκδοσις Γ, Αθήναι, 1962, σελ. 152.
- Κανελλόπουλος, Αθ. Π., «Απόψεις επί της αναπτύξεως της Ελληνικής Οικονομίας», Αθήναι, 1962, σελ. 239.
- Κλήμης, Αριστείδης, Ν., «Κύπρος», Αθήναι, 1962, σελ. 20.
- Μπλέτσας, Στράτος, «Η αγροτική οικονομία και η αγροτική σφίγγα, 1912 και 1914-1960», Μεσολόγγι, 1962, σελ. 70.
- Ξανθάκης, Νικόλαος, «Η παραγωγικότης της Ελληνικής Γεωργίας», Αθήναι, 1962, σ. 28.
- Ραζής, Νικ., «Ο θεσμός των γεωργικών κοινωνικών ασφαλίσεων εις την χώραν μας», Αθήναι, 1962. Ανάτ. από Συνεταιριστή.
- Κριάρης, Α., «Τα εγγειοβελτιωτικά έργα στην Κρήτη», 1962.
- Πάνος, Δημήτριος, Θ., «Συνεταιριστικά Θέματα (1925-1961)», Αθήναι, 1962, σελ. 457.
- Παπαχρίστου, Χαρίλαος, «Αγροτικά Εκπαιδευτικά Προβλήματα. Ανάγκη ουσιαστικής συμβολής της παιδείας εις την ανάπτυξιν της αγροτικής Ελλάδος», Αθήναι, 1962, σελ. 43.
- Παπαχρίστου, Χαρ., «Τα Κέντρα αγροτικών τεχνικών μελετών εν Γαλλία», Αθήναι, 1962.
- Πεπελάσης, Αδαμάντιος, - Παναγιωτόπουλος, Π.Κ., «Η πλεονάζουσα εργατική δύναμις εις την ελληνικήν γεωργίαν 1953-1960», Αθήναι, 1962, σελ. 205.
- Πεσμαζόγλου, Ιωάννης, Στεφ., «Η σύνδεσις της Ελλάδος μετά της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος», Αθήναι, 1962, σελ. 69.
- Σακκάς, Κωνσταντίνος, Γ., «Κώδιξ περί Ταμείου Συντάξεων και Προνοίας Προσωπικού Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων», Αθήναι, 1962, σελ. 64.
- Ευελπίδης, Χρ., «Στοιχεία αγροτικής κοινωνιολογίας», Αθήναι, 1962.
- Πάτρας, Λ., «Επέκτασις κοινωνικών ασφαλίσεων εις τον αγροτικόν πληθυσμόν», Αθήναι, 1962.
- ΕΣΥΕ, «Πληθυσμός της Ελλάδος 19 Μαρτίου 1961», Αθ. 162, σελ. 183.
- «Η αγροτική πίστις εις τας 6 χώρας της Κοινότητος», Αθήναι, 1962 σελ. 120 (πολυγρ.)
- ΑΤΕ (διάφοροι), «Μαθήματα εις τα Σεμινάρια Μετεκπαιδύσεως Υπαλλήλων», Αθήναι, 1962.
- ΑΤΕ, «Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί εν Ελλάδι», Αθήναι, 1962.
- Αθανασόπουλος, Δ., «Περιφερειακή Ανάπτυξις. Έννοια και προϋποθέσεις», Αθήναι, 1962.
- Γιαννάκης, Ι., – Έξαρχος, Γ., «Στοιχεία Δικαίου» και «Καταστατικόν Α.Τ.Ε.», 1962 (πολυγρ.).
- Διεθνές Εμπορικών Επιμελητήριον, «Η Κοινή Αγορά. Ερμηνεία των διατάξεων», Αθήναι, 1962, σελ. 127.
- Δεμερτζοπούλου Απ. και Mc Corklea, «Εμπορία φρούτων και λαχανικών και οικονομική ανάπτυξις της Ελλάδος», Αθήναι, 1962.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, «Κατανομή της εκτάσεως της χώρας κατά βασικάς κατηγορίας χρήσεως», Αθήναι, 1962, σελ. 298.
- ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., «Εισηγήσεις σεμιναρίων επί προβλημάτων εκ της συνδέσεως της Ελλάδος μετά της ΕΟΚ», Αθήναι, 1962.

- Σέττας, Ν. Χρ., «Η αγροτική οικονομία της νήσου Λέσβου», Αθήναι, 1962.
- Ψαχαρόπουλος, Γ., «Η εξ Ελλάδος μετανάστευσις από οικονομικής σκοπιάς 1956-1961», Αθήναι, 1962, σελ. 22.
- Υπουργείον Γεωργίας, «Τα πεπραγμένα του έτους 1961», Αθήναι, 1962.

1963

- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Το έργον μιάς δεκαετίας 1952-1962», Αθήναι, 1963, σελ. 282.
- Αζίνας, Α., «Έκθεση Γραφείου Συνεργατικής Αναπτύξεως Κύπρου», 1963.
- Αδαμόπουλος, Αντώνιος, - Παπαγεωργίου, Ευθύμιος, Γ., «Έρευνα και οργάνωσις γεωργικών εκμεταλλεύσεων εις Βόρειον Ελλάδα», Θεσσαλονίκη, 1963, σελ. 236.
- ΕΣΥΕ, «Λεξικόν των Δήμων, Κοινοτήτων και Οικισμών της Ελλάδος», Αθήναι, 1963.
- Λαμπέρ, Παύλ, «Η διδασκαλία του Συνεργατισμού», Αθήναι, 1963, σελ. 354, Μετάφρ. Στρατή Δ. Σωμερίτη.
- Γανώση, Β., «Νέα Φιλαγροτικά», Αθήναι, 1963.
- Οικονομόπουλος, Απόστολος, - Κλήμης, Αριστείδης, «Νομοθεσία και Νομολογία Συνεταιρισμών παντός βαθμού. Γεωργικών - αστικών - ελευθέρων - αναγκαστικών», Αθήναι, 1963, σελ. 463.
- Παπαχρίστου, Χαρ., «Η αγροτική εκπαίδευσις εν Γαλλία», Αθήναι, 1963.
- Πάνος, Δημήτριος, Θ., «Ειδική Συνεταιριστική Οικονομία: Ι. Αι προμήθειαι δια των Συνεταιριστικών Οργανώσεων», Αθήναι, 1963, σελ. 241. (Πολυγρ.)
- Σελιανίτης, Σπ., «Παράγοντες επιδρώντες επί της συμμετοχής των αγροτοπαίδων εις το πρόγραμμα γεωργικών εφαρμογών», Αθήναι, 1963.
- Παπαδάκης - Βιαννίτης, Ανδρέας, Εμμ., «Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στην υπηρεσία κράτους και αγροτών», Ηράκλειον Κρήτης, 1963, σελ. 182.
- ΠΑΣΣΕΓΕΣ, «Καταστατικόν», Αθήναι, 1963.
- Σέττας, Νικόλαος, Χρ., «Η αγροτική ανάπτυξις της Κρήτης», Αθήναι, 1963, σελ. 190.
- Σέττας, Νικόλαος, Χρ., «Η αγροτική ανάπτυξις της Ευβοίας», Αθήναι, 1963, σελ. 95.
- Βασματζίδης, Χρ., «Τι πρέπει να κάμωμε δια τους αγρότας μας», Θεσσαλονίκη, 1963, σελ. 48.
- Τσαμπιάσης, Π.Η., «Τα Αμπελάκια Θεσσαλίας. Η πρώτη συνεταιριστική οργάνωσις», Αθήναι 1963, σελ. 32. (Στα Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά και Γερμανικά).
- Υπουργείον Γεωργίας, «Ενημερωτική ανάλυσις της κοινής γεωργικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος», Αθήναι, 1963, σελ. 61.
- Κουτρούλης, Ανδρ., «Το σπουδαιότερον αγροτικόν πρόβλημα. Η διακίνησις και το εμπόριον των νωπών αγροτικών προϊόντων», Κόρινθος, 1963, σελ. 62.
- ΕΟΚ, «Μέτρα προς καθιέρωσιν κοινού επιπέδου τιμών των δημητριακών», Αθήναι, 1963 (πολυγρ.), σελ. 18.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Αγροτικά Εκμεταλλεύσεις εξυπηρηθείσαι υπό της ΑΤΕ κατά το 1963 εις τον πιστωτικόν τομέα», Αθήναι, 1963, σελ. 8.
- Αδαμόπουλος, Αντ., «Οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων Νομού Κοζάνης», Θεσσαλονίκη, 1963.
- Ευελπίδης, Χρ., «Στοιχεία αγροτικής κοινωνιολογίας», 1963.

- Ευελπίδης, Χρ., «Η γεωργία από οικονομική και κοινωνική άποψιν», Αθήναι, 1963 .
- Λιακατάς, Λουκάς, «Η επίδρασις της συνδέσεως της ΕΟΚ επί της γεωργικής παραγωγής και της αναπτύξεως», Αθήναι, 1963.
- Οργανισμός Βιομηχανικής Αναπτύξεως, «Δυνατότητες αναπτύξεως της βιομηχανικής επεξεργασίας οπωροκηπευτικών και φυτικών ελαίων», Αθήναι, 1963.
- Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, «Σχολικοί Συνεταιρισμοί - Κίνησης 1956-1962», Αθήναι, 1958/1963.
- Πανελλήνιος, Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, «Ενιαίον λογιστικόν σύστημα και σχέδιον λογαριασμών δια τας Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών», Αθήναι, 1963.
- Πάνος, Δημήτριος, «Συνεταιριστικά Θέματα», Αθήναι, 1963.
- Τζωρτζάκη, Φωτεινή, Θ., «Σχολικοί Συνεταιρισμοί - Γενική Επισκόπησις - Η κίνησις κατά το 1960-61», Αθήναι, 1963.
- Τζωρτζάκη, Φωτεινή, Θ., «Σχολικοί Συνεταιρισμοί - Γενική Επισκόπησις - Η κίνησις κατά το 1961-62», Αθήναι, 1963.
- Υπουργείον Γεωγίας, «Τα πεπραγμένα του έτους 1962», Αθήναι, 1963.
- Φίνας, Κυριάκος, «Η Αγροτική εκπαίδευσις εις την Δωδεκάνησον», Ρόδος, 1963, σ. 54.

1964

- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Αγροτικά εκμεταλλεύσεις εξυπηρετηθείσαι υπό της ΑΤΕ κατά το 1963 εις τον πιστωτικόν τομέα», Αθήναι, 1964, σελ. 8.
- Ανθρακόπουλος, Ιωάν., Σ., «Η ακεραία ανάπτυξις της υπαίθρου μας», Αθήναι, 1964, σελ. 69.
- Βαλταδώρος Αντ., Α., «Πρόδρομοι Κοινοτικής Αναπτύξεως. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Κοινότης Κοσκινά Καρδίτσης», Αθήναι, 1964, σελ. XI-16.
- Βαρθολομαίος, Γεώργιος, Αθ., «Η πολιτική των επιδοτήσεων του αγροτικού τομέως», Αθήναι, 1964, σελ. 96.
- Γραμματόπουλος, Γεώργιος, Χρ., «Η αγροτική πίστις εις την Δυτικήν Ευρώπην και εν Ελλάδι», Αθήναι, 1964, σελ. 78.
- Δερμεντζόπουλος, Απόστολος, Β., «Γεωργική Οικονομική Ανάπτυξις», Τεύχος Α', Αθήναι, 1964, σελ. 223.
- Πάνος, Δημήτριος, Θ., «Ειδική συνεταιριστική οικονομία. Ι. Αι προμήθειαι δια των συνεταιριστικών οργανώσεων», Αθήναι, 1964, σελ. 142.
- Πάνος, Δημήτριος, Θ., «Ειδική συνεταιριστική οικονομία. ΙΙ, «Η από κοινού κατεργασία των γεωργικών προϊόντων», Αθήναι, 1964, σελ. 306.
- Πανταζής, Σταΐκος, Γ., «Υπαίθρος Ελλάς», Αθήναι, 1964, σελ. 64.
- Πεπελάσης, Αδαμάντιος, «Η απασχόλησις εις την ελληνικήν γεωργίαν κατά την δεκαετίαν 1963-1973», Αθήναι, 1964, σελ. 198.
- Ραζής, Νικ., Σ., «Η αγροτική πίστις και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί εις την Δυτικήν Γερμανίαν», Αθήναι, σελ. 64.
- Σέττας, Νικόλαος, Χρ., «Το δημογραφικόν και το Κοινωνικο-οικονομικόν πρόβλημα της Ελλάδος», Αθήναι, 1964, σελ. 47.
- Τζωρτζάκη, Φωτεινή, Θ., «Σχολικοί Συνεταιρισμοί. Έννοια, ιστορία, οδηγίες εφαρμογής, παιδαγωγική θέση», Αθήναι, 1964, σελ. 175 (Βλ. Χαρακτηριστική παρουσίαση Δ/ΑΤΕ 1964, σελ. 1497).

Ο Α.Ν. Κλήμης και ο αναπληρωτής του Κ. Καλατζής, 1956 - 1962 στο Τμήμα Τύπου Δημοσίων Σχέσεων της ΑΤΕ από όπου κατευθυνόταν και τα πνευματικά ενδιαφέροντα της ΑΤΕ (περιοδικό, μετεκπαίδευση υπαλλήλων, Πνευματική Ημέρα, κλπ.)

Από τις τελετές - ομιλίες της Πνευματικής Ημέρας στην ΑΤΕ που είχαν καθιερωθεί επί Διοικήσεως Ν. Χριστοδούλου με εισήγηση Α.Ν. Κλήμη (βλ. Υποκεφ. Ζ).

- Τσερπές, Θεόδωρος, Μιχ., «Συνεργατισμός και προγράμματα περιφερειακής αναπτύξεως», Αθήναι, 1964, σελ. 58.
- Χατζηαναγνώστου, Τάκης και Τριανταφυλλίδης, Χρήστος, «Ο βάμβαξ», Αθήναι, 1964, σελ. 80 και Πίνακ.
- Δ.Θ. Πάνου, «Σπουδαί - Τίτλοι - Σταδιοδρομία», Αθήναι, 1964.
- Χατζησπύρου, Χ., «Αγροφυλακή. Ιστορία 1913-1963», Αθήναι, 1964, σελ. 147.
- Γκιάλας, Κ., «Η μαστίχη και το έργον της Ενώσεως Μαστιχοπαραγωγών», 1964.
- Ελληνική Εταιρεία Οικονομικών Επιστημών, «Η αναδιάρθρωσις των καλλιεργειών - Κατευθ. βιομηχανικής αναπτύξεως», Αθήναι, 1964, σελ. 83.
- ΚΕΠΕ - ΕΣΥΕ - ΚΚΕΑ, «Οικονομικός και κοινωνικός Άτλας της Ελλάδος», Αθήναι, 1964.
- Νομαρχία Δωδεκανήσου, «5ετές πρόγραμμα γεωργικής αναπτύξεως της Δωδεκανήσου», Τόμος 1ος, Ρόδος, 1964.
- Νομαρχία Δωδεκανήσου, «5ετές πρόγραμμα γεωργικής αναπτύξεως της Δωδεκανήσου», Τόμος 2ος, Ρόδος, 1964.
- Γκουβάς, Χρ., «Μελέτη κτηνοτροφικών προβλημάτων νήσου Κρήτης», Ηράκλειον, 1964, έκδ. Υπουργείου Συντονισμού.
- Αγαπητίδης, Σωτ., «Ο αναδασμός της γης εις την Ελλάδα», Αθήναι, 1964.
- Κολάγγης, Στεφ., «Θέσις της Ελλην. Κτηνοτροφίας εντός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος», Αθήναι, 1964.
- Υπουργείον Γεωργίας, «Κοινή γεωργική πολιτική, ΕΟΚ, γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα», Αθήναι, 1964.

1965

- Αγγελής, Ιωάννης, Ν., «Η αποκατάστασις των προσφύγων του 1922», Αθήναι, 1965, σ. 15.
- Αγκαστινιώτης, Κυριάκος, Μ., «Ο Συνεργατισμός. Γέννησις και ανάπτυξις του εν Κύπρω», Λευκωσία, 1965, σελ. 166.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Η Γεωργική Συνεταιριστική Κίνησις. Στατιστικά δεδομένα 1964», Αθήναι, 1965, σελ. 18.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Κεντρική Βιβλιοθήκη. Κατάλογος βιβλίων», Αθήναι, 1965, σελ. 192.
- Δέδε, Μαρία, «Ο άνθρωπος χαρακτήρας του συνεργατισμού», Αθήναι, 1965, σελ. 95.
- Διεθνές Γραφείον Εργασίας, «Συνεργατισμός. Σειρά μαθημάτων εργατικής εκπαιδεύσεως», Αθήναι, 1965, σελ. 173.
- Εταιρεία Ερευνών Επαρχιακής Οικονομίας, «Περιφερειακή ανάπτυξις και προγραμματισμός», Αθήναι, 1965, σελ. 195.
- Μάρδα-Βίβλα, Χρυσούλα, «Το πνεύμα της συνεργασίας», Αθήναι, 1965, σελ. 22.
- Μπούχλης, Εμμανουήλ, Ι., «Η λογιστική των συνεταιρισμών», Έκδ. Α' Θεσσαλονίκη, 1965, σελ. 119.
- Ομοσπονδία Συνεταιριστικών Υπαλλήλων Γεωργικών Οργανώσεων Ελλάδος, «Θ' Γενικόν Συνέδριον 17-19 Νοεμβρίου 1965. Λογοδοσία Διοικήσεως και εισηγήσεις επί των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως», Αθήναι, 1965, σελ. 15+32+23+24+13+7.
- Πάνος, Δημήτριος, Θ., «Ειδική Συνεταιριστική Οικονομία. ΙΙΙ. Αι πωλήσεις δια των συνεταιριστικών οργανώσεων», Αθήναι, 1965, σελ. 306.

- Πάτρας, Νικ., Β., «Αι ιδέαι των διδασκάλων του Συνεργατισμού», Θεσσαλονίκη, 1965, σελ. 110.
- Ραζής, Νικ., Σ., «Αγροτικά κοινωνικά ασφαλίσεις. Συγκριτική μελέτη», Αθήναι, 1965, σελ. 124.
- Σέττας, Νικόλαος, Χρ., «Τα αίτια της αστυφιλίας και της μεταναστεύσεως των αγροτών της Εύβοιας», Αθήναι, 1965, σελ. 173.
- Χρηστίδης, Ορ., «Τα εγγειοβελτιωτικά έργα εν Ελλάδι», Αθήναι, 1965, σελ. 18.
- Σταγκούλης, Γ., «Η θέσις της μαστίχης σήμερα», 1965.
- ΠΑΣΣΕΓΕΣ, «Καταστατικόν του Κεντρικού Συνεταιριστικού Συνδέσμου Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών υπό την επωνυμίαν «Πανελλήνιος Συνομοσπονδία των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, ΣΕΣ», 1965.
- ΤΑΥΣΟ, «Καταστατικόν», Αθήναι, 1965.
- ΑΤΕ - Υπηρεσία Οικονομικών Μελετών, «Αγροτικά εκμεταλλεύσεις εξυπηρετηθείσαι υπό της ΑΤΕ κατά το 1963 εις τον πιστωτικόν τομέα», Αθήναι, 1965.
- ΑΤΕ, «Θέματα ελληνικής γεωργίας», Αθήναι, 1965, σελ. 266.
- Δραγώνας, Κ.Δ., «Η γεωργία της Ελλάδος», 1965.
- ΕΣΥΕ, «Παραγωγή των ελληνικών δασών κατά το έτος 1964», Αθήναι, 1965.
- Καλογιάννης, Β., «Τσαρίτσανη», Λάρισα, 1965.
- Καραντουνιάς, Αναστάσιος Γ., «Πρόγραμμα Κτηνοτροφίας», Αθήναι, 1965.
- Μάτσας, Γ., «Συνεταιρισμοί και γεωργία», Μυρίνη, 1965.
- Midal, G., F.A.O., «Γεωργία και οικονομική ανάπτυξις», Αθήναι, 1965.
- Νικολόπουλος, Ανδρέας, «Ελληνική Αλιεία», Θεσσαλονίκη, 1965.
- Ξανθάκης, Ν. - Καμάρας Ιωάννης, «Αι εξελίξεις εις την ελληνικήν γεωργίαν και οι προγραμματισθέντες στόχοι 1961-1965. Συγκρίσεις και συμπεράσματα, Αθήναι, 1965.
- Οικονομόπουλος, Δημ. Α., «Κρήτη. Η γεωργική οικονομία της νήσου», Αθήναι, 1965.
- Υπουργείον Γεωργίας, «Τα εγγειοβελτιωτικά έργα εν Ελλάδι», Αθήναι, 1965, σελ. 18.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Διάφορα στοιχεία αφορώντα εις την ελληνικήν γεωργίαν εν γένει», Αθήναι, 1965, σελ. 267.

1966

- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Αγροτικά εκμεταλλεύσεις εξυπηρετηθείσαι υπό της ΑΤΕ εις τον πιστωτικόν τομέα κατά τα έτη 1962-1963-1964», Αθήναι, 1966, σελ. 31.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Κατανομή των καλλιεργητών δια την παραγωγήν ετών 1963 και 1964 επί τη βάσει α) της καλλιεργηθείσης υφ' εκάστου εκτάσεως δια κύρια τινά προϊόντα, β) της συνολικώς καλλιεργηθείσης υφ' εκάστου εκτάσεως», Αθήναι, 1966, σελ. 32.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Κατανομή των κτηνοτρόφων κατά τα έτη 1963 και 1964», Αθήναι, 1966, σελ. 16.
- Υποεπιτροπή Γεωργίας και Δασών, «Παρατηρήσεις και σκέψεις επί του σχεδίου προγράμματος οικονομικής αναπτύξεως τη Ελλάδος 1966-1970», Αθήναι, 1966, σελ. 58.
- Υπηρε. Περιφ. Αν. Θεσσαλίας, «Μελέτη περί ιδρύσεως Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής εν Θεσσαλία», 1966.
- Μακρής, Κ., «Η χειροτεχνία εν Θεσσαλία», 1966.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Αγροτικά εκμεταλλεύσεις εξυπηρετηθείσαι υπό της

- ΑΤΕ εις τον πιστωτικόν τομέα κατά τα έτη 1964 και 1965», Αθήναι, 1966, σελ. 32.
- Βασματζίδη Χρ., «Η ευημερία των αγροτών είναι επιταγή του αιώνας», Αθήναι, 1966, σελ. 48.
 - Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Έκθεσις επί των εργασιών της Αγροτικής Τραπέζης κατά το έτος 1965 μετά συνοπτικών στοιχείων εξελίξεως της αγροτικής οικονομίας», Αθήναι, 1966, σελ. 146.
 - Γραμματόπουλος, Γεώργιος, Χρ., «Α' Οικονομική ανάπτυξις και συνεργατισμός. Ο ρόλος του συνεργατισμού εις την οικονομικήν ανάπτυξιν. Β' Η συνεταιριστική νομοθεσία και αι επιβαλλόμεναι τροποποιήσεις αυτής», Αθήναι, 1965, σελ. 48.
 - Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, «125 χρόνια στην υπηρεσία του Έθνους», Αθήναι, 1966, σελ. 16.
 - Ζολάτας, Ξενοφών, Ε., «Μετανάστευσις και οικονομική ανάπτυξις», Αθήναι, 1966, σ. 74.
 - Παπαδοπούλου Γ. και Σαλάπα Κ., «Τα αρδευτικά έργα εν Ελλάδι», Αθήναι, 1966, σ. 22.
 - Κέντρον Ερευνών και Ενημερώσεως επί της Συλλογικής Οικονομίας (Ελληνικόν Τμήμα C.I.R.I.E.C.), «Επί του ρόλου των συνεταιρικών οργανώσεων και του τρόπου καλλιτέρας οργανώσεώς των», Αθήναι, 1966, σελ. 35.
 - Ραζής, Νικ., Σ., «Αγροτικά Κοινωνικά Ασφαλίσεις. Ο θεσμός της ασφαλίσεως των αγροτών κατά των κινδύνων ασθενείας, αναπηρίας και μητρότητος εις την Γαλλίαν», Αθήναι, 1966, σελ. 140.
 - Σύρκας, Χρ., «Η κοινωνική ασφάλις των αγροτών εις τας χώρας της ΕΟΚ», Αθήναι, 1966.
 - Lefranc, Georges, «Ο Συνδικαλισμός», Μετάφρ. Σάββα, Αθήναι, 1966, σελ. 128.
 - Επιθ. ΗΩ, «Θεσσαλία» (Αμπελάκια), Αθήναι, 1966, σελ. 334.
 - Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Κατανομή καλλιεργητών δια την παραγωγήν ετών 1964 και 1965», Αθήναι, 1966.
 - Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Κατανομή των κτηνοτρόφων κατά το έτος 1965», Αθήναι, 1966.
 - Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Καλλιεργηταί και καλλιεργεγαι της Ελλάδος κατά το έτος παραγωγής 1966», Αθήναι, 1966, σελ. 24.
 - Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Ανάλυσις της ζήτησεως γεωργικών προϊόντων και προβλέψεις δια την περίοδον 1966-1970», Αθήναι, 1966.
 - Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα, «Δάσος και Κοινοτική ανάπτυξις», Αθήναι, 1966.
 - Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, «Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1963», Αθήναι, 1966.
 - Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, «Αποτελέσματα απογραφών γεωργίας - κτηνοτροφίας της 19-3-1961», τόμος 1, Αθήναι, 1966.
 - Ελληνικόν Κέντρον Παραγωγικότητος, «Περιφερικοποιήσις του προγράμματος 1966-1970 - Τομεύς Γεωργίας», Μέρος Β', Αθήναι, 1966.
 - Ένωσις Γ. Συνεταιρισμών Σύρου, «1925-1965: 40 χρόνια», Σύρος, 1966.
 - Κέντρον Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, «Αι γεωργικά επιδοτήσεις», Αθήναι, 1966.
 - Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, «Ψήφισμα Εκτάκτου Πανελληνίου Σιτικού Συνεδρίου», Αθήναι, 1966.
 - Συκιανάκης, Γ., «Η απασχόλησις εις την γεωργίαν 1963-1970», Αθήναι, 1966, σελ. 54 (Πολυγρ.).

– Υπουργείον Γεωργίας, «Έκθεσις δραστηριότητος Υπηρεσίας Εγγείων Βελτιώσεων από 1-10-65 – 31-12-65», Αθήναι, 1966.

1967

- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Αγροτικά εκμεταλλεύσεις εξυπηρετηθείσαι υπό της ΑΤΕ εις τον πιστωτικόν τομέα κατά τα έτη 1965 και 1966», Αθήναι, 1967, σελ. 32.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Καλλιεργηταί και καλλιέργειαι της Ελλάδος κατά το έτος παραγωγής 1966», Αθήναι, 1967, σελ. 24.
- Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, «Καταστατικόν Ενώσεως Γεωργικών Συνεταιρισμών με περιορισμένην ευθύνην», Αθήναι, 1947, σελ. 30.
- Αζίνας, Ανδρέας, «Τμήμα Συνεργατικής Αναπτύξεως. Ετησία έκθεσις 1964-1965-1966», Λευκωσία, 1967, σελ. 58.
- Αρκουδογιάννης, Κωνσταντίνος, Ν., «Οι φυσιοκράται και οι Αρχαίοι Έλληνες. Αι περί της γεωργίας, ιδία, κοιναί αντιλήψεις των», Θεσσαλονίκη, 1967, σελ. 119.
- Γκαργκιάνας, Νικόλαος, Χ., «Περιφερειακή ανεργία και υποαπασχόλησις εις την ελληνικήν γεωργίαν 1961-1964», Αθήναι, 1967, σελ. 185.
- Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Αναπτύξεως, «Η ανάπτυξις της γεωργίας εν Ελλάδι», Αθήναι, 1967, σελ. 100.
- Κέντρον Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, «Περιφερειακή γεωργική ανάπτυξις», Αθήναι, 1967, σελ. 193 (Πολυγρ.).
- Κωνσταντινίδης, Κωνσταντίνος, «Ισραήλ. Λαός και κράτος. Αγροτική οικονομία, Συνεργατισμός», Θεσσαλονίκη, 1967, σελ. 240
- Οικονομόπουλος, Απόστολος, – Κλήμης, Αριστείδης, «Διοίτησις - Εποπτεία και Εργασίαι των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Συστηματική ερμηνεία μετά αναλυτικής νομολογίας», Αθήναι, 1967, σελ. 392.
- Παυλόπουλος, Παν. Γ., «Συναρτήσεις προσφοράς αγροτικών προϊόντων. Ποσοτική διερεύνησις», Αθήναι, 1967, σελ. 189.
- Πεπελάσης, Αδαμάντιος, «Οι αντινομίες της γεωργικής μας πολιτικής», Αθήναι, 1967, σελ. 124.
- Σταματόπουλος, Γεώργιος, Αναστ., «Εγγειοβελτιωτικά έργα και Εγγειοβελτιωτικοί Συνεταιρισμοί», Αθήναι, 1967, σελ. 280.
- Υπουργείον Κοινωνικής Προνοίας, «Συλλογή των περί Οικοδομικών Συνεταιρισμών διατάξεων, αποφάσεων, εγκυκλίων κλπ., μετά την ισχύν του Ν.Δ. 4546/66», Αθήναι, 1967, σελ. 60
- Χασαπόπουλος, Παναγιώτης, «Το Δίκαιον των Συνεταιρισμών. Ερμηνεία του νόμου 602/1915 περί Συνεταιρισμών», Αθήναι, 1967, σελ. 323.
- Γραμματόπουλος, Γεώργιος, «Σχέδιον νόμου περί γεωργικών συνεταιρισμών», Αθήναι, 1967.
- ΚΥΔΕΠ, «Οργανικαί Διατάξεις», Αθήναι 1967.
- Παπαγεωργίου, Ευθ., «Αγροτική Οικονομία. Οικονομική Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων», Θεσσαλονίκη, 1967.
- Υπουργείον Γεωργίας, «Σχέδιον προγράμματος γεωργικής αναπτύξεως», Αθήναι, 1967.
- Υπουργείον Γεωργίας, «Συνοπτική έκθεσις δραστηριότητος Υπηρεσίας Εγγείων Βελτιώσεων Α' εξαμήνου 1967», Αθήναι, 1967.
- Υπηρεσία Περιφερειακής Αναπτύξεως Βορ. Ελλάδος, «Η γεωργία Μακεδονίας και Θράκης. Υφιστάμενη οικονομική κατάστασις», Θεσσαλονίκη, 1967.

- Χριστοδούλου Νικόλαος, «Συγκριτική γεωργία», Αθήναι, 1952.
- Χριστοδούλου, Νικόλαος, «Μαθήματα γεωργικών εφαρμογών, Τεύχος Α'», Αθήναι, 1967.
- Χριστοδούλου, Νικόλαος, «Μαθήματα γεωργικών εφαρμογών, Τεύχος Β'», Αθήναι, 1967.
- ΕΣΥΕ, «Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1964. Εκτάσεις αρδευθείσας, καλλιεργηθείσας κατά κατηγορίαν», Αθήναι, 1967.
- ΕΣΥΕ, «Προσωρινά αποτελέσματα Β' Γεωργικής Στατιστικής Ερεύνης έτους 1965», Αθήναι, 1967.
- Μουτσόπουλος, Νικ., «Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βέροιας», Αθήναι, 1967 (Κεφ. Β' : Οι συντεχνίες των Μαστόρων).

Περιοδικά - Εφημερίδες

Κατά την περίοδο αυτή βασικά συνεταιριστικά περιοδικά είναι ο «Συνεταιριστής», η «Φωνή των Συνεταιρισμών», το «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» και αρκετά των Ενώσεων Συνεταιρισμών (βλ. Δ' τόμο).

- Ο **Συνεταιριστής** έχει φθάσει στο αποκορύφωμά του από πλευράς πνευματικού και γενικού πληροφοριακού περιεχομένου. Δυστυχώς σταμάτησε την έκδοσή του οριστικά μετά το τεύχος 1-2 του 1967 ως αντίδραση στη λογοκρισία της δικτατορίας (βλ. πιο κάτω).

- Η **Φωνή των Συνεταιρισμών** έχει διευρύνει τα περιεχόμενά της πέρα από τα συνεταιριστικά και σε ύλη γενικότερη για την αγροτική οικογένεια (οικοκυρικά, υγιεινής και πολλά άλλα χρήσιμα, λαογραφικά, ραπτικής, μαγειρικής, ειδήσεις για αγροτικά προϊόντα). Διατηρείται δε σχετικά καλά (προ του Απριλίου 1967).

- Το «**Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης**», με την διεύθυνση από το 1956-1962 του Αριστ. Κλήμη έχει γίνει αξιόλογο μικτό περιοδικό οικονομικό, τεχνικό, συνεταιριστικό. Διατηρείται σε καλό επίπεδο αρκετά χρόνια έπειτα.

- Τα **Νέα της Υπαίθρου**. Είναι πληροφοριακό δελτίο που έχει οργανωθεί από το Τμήμα Τύπου της ΑΤΕ, εκδίδεται πολυγραφημένο κάθε Σάββατο με μικρές ειδήσεις από την αγροτική, συνεταιριστική, οικονομική πρόοδο (έργα) σε όλη την Ελλάδα, που το χρησιμοποιούν οι αρμόδιοι για τέτοιο ρεπορτάζ συντάκτες των αθηναϊκών εφημερίδων. Αποτελέεται επίσης στις επαρχιακές εφημερίδες. Τα σπουδαιότερα δημοσιεύονται και στο «Δελτίον ΑΤΕ».

- Από τον Οκτώβριο 1961 η Παγκύπριος Συνεργατική Συνομοσπονδία της Κύπρου (Λευκωσία) άρχισε να εκδίδει το μηνιαίο περιοδικό της «**Ο Συνεργατιστής**» (βλ. Σ 1962 σ. 30) με εκλεκτό περιεχόμενο.

- Αξιόλογη θέση στα αγροτοσυνεταιριστικά - συνδικαλιστικά έχει η εφημ. της ΟΣΥΓΟ «**Σκαπανεύς της Υπαίθρου**» που εκδόθηκε το 1952. Το 1963 είναι το 11ον έτος εκδόσεώς του. Τα περιεχόμενά του πλούσια, αντικειμενικά, με στοιχεία και σε ευρύτερο κύκλο συνδικαλιστικό, αγροτικό συνεταιριστικό. Το 1964 είναι εικοσαήμερη έκδοση σε μεγάλο σχήμα.

- Επίσης αξιόλογη θέση στον αγροτοσυνεταιριστικό χώρο έχει η εφημ. «**Αγροτική**» με ιδρυτή τον Αλ. Μπαλτατζή, με ενδιαφέρουσα ύλη.

- Επίσης κυκλοφορεί και ο «**Ελεύθερος Συνεργατιστής**» του αγωνιστή συνεταιριστή Θεοδ. Καράμπελα.

- Το 1963 εκδίδεται (για λίγο) στην Αθήνα η αξιόλογη σε ύλη εφημερίδα «**Συνεταιριστικών Βήμα**».

- Εκδίδονται τα «**Γεωργικά Νέα**» της Ενώσεως Κερκύρας (Σ 1964 σ. 23).

- Και βέβαια υπάρχουν τοπικά περιοδικά πολλών Ενώσεων Συνεταιρισμών και μερικά αξιόλογα ειδικευμένα ατομικά σε διαφόρους κλάδους. («**Αγροτική Οικονομία**» του καθ. Χρ. Ευελπίδη, το περιοδικό του καθ. Καλλιτσονάκι και άλλα).

Κείμενα Αριστ. Κλήμη την περίοδο αυτή (σε εφημερίδες, περιοδικά, κλπ.)

Πέρα από τα βιβλία του (βλ. στον παραπάνω πίνακα βιβλιογραφίας) υπάρχουν την περίοδο αυτή και τα ακόλουθα κείμενά του στο συνεταιριστικό και αγροτικό τομέα, δημοσιευμένα σε έντυπα Αθηνών-Επαρχιών:

«Έντυπώσεις από την Κύπρο», Περ. «Συνεργατιστής» Λευκωσίας, τ. 2/1961. Και στο Δ/ΑΤΕ και αλλού.

«Εκλαϊκευτικά κείμενα περί Συνεταιρισμών» (αναδημοσίευση από το εκλαϊκευτικό βιβλίο του «Οι Συνεταιρισμοί»). Εφημ. «Πρόοδος» Ρόδου κατά Σεπτέμβριον και Οκτώβριον 1961. Και εις περ. «Αγρότης» Αθηνών, έτος 1961 σε πολλά φύλλα του.

«Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί της Κύπρου», Περ. «Διεθνής Ζωή» Αθηνών, φ. 91 και 93/1961.

«Η αγροτική πίστις και η συνεταιριστική κίνησις στην Ελλάδα», Διάλεξη στη Λευκωσία Σεπτέμβριος 1961. Και δημοσίευση στο «Συνεργατιστής» Λευκωσίας. Και εις «Φωνή Συνεταιρισμών» Αθηνών» φ. 3 του 1962. Και εις «Δελτίον ΑΤΕ» Αθηνών, 1962.

«Πλήρες δίκτυον συνεταιρικών οργανώσεων εξυπηρετεί παραγωγήν και κατανάλωσιν των Κυπρίων αγροτών». Συνέντευξις εις περ. «Ελληνικός Πλούτος» Αθηνών, τ. 84 του 1961.

«Ο ρυθμός αναπτύξεως της γεωργίας εις Κύπρον». Εφημ. «Ο Αιών» Αθηνών, Οκτώβριος 1961.

«Κύπρος, Δραστήριες και δημιουργικές πορείες», Εφημ. «Ελεύθερος Λαός» Θεσσαλονίκης 26, 28, 30-11-1961.

«Έντυπώσεις από την Κύπρο» Περ. «Ο Προβλεψύς» Αθηνών, τ. 25-26 του 1962.

«Η Αγροτική Τράπεζα». Ομιλία προς τους Κυπρίους τραπεζικούς υπαλλήλους, εις Εθνικήν Εστίαν Αθηνών την 9 Μαΐου 1962.

«Σύντομος επισκόπησις της εξελίξεως και του περιεχομένου της ελληνικής νομοθεσίας περί Συνεταιρισμών». Ομιλία εις Εθνικήν Εστίαν την 16 Μαΐου 1962 (Σεμινάριον Συνεταιριστικών Υπαλλήλων). Και περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 190 του 1962.

«Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός στην πράξη». Περ. «Συνεταιριστής» Αθηνών. 1962, σ. 136.

«Το Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Σπουδών στο Παρίσι». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, Ιούνιος 1962.

«Το απομικρό βιβλιάριο στην ΑΤΕ». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, 1963 σ. 48.

«Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί». Περ. «Οικονομικός Ταχυδρόμος» Αθηνών, 27 Μαΐου 1965 και 3 Ιουνίου 1965.

«Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί». Εφημ. «Τραπεζικόν Βήμα» Αθηνών, 16 Φεβρουαρίου 1966, 1 Μαρτίου 1966, 16 Απριλίου 1966, 30 Απριλίου 1966.

«Η Αγροτική Ελλάδα». Ομιλία εις Κυπρίους τραπεζικούς εις Εθνικήν Εστίαν, 29 Σεπτεμβρίου 1966. Και περ. «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1966. Και περ. «Ο Συνεργατιστής», Λευκωσίας.

«Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Γιατί και πώς ιδρύθηκε. Μορφή, έργο, προβλήματα και μελλοντική πορεία». «Νέα Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια» Χ. Πάτση 1966, τόμ. Α' σ. 744-750.

«Επισκόπησις της ελληνικής νομοθεσίας επί των συνεταιρισμών». Ομιλία εις σεμινάριον υπαλλήλων Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, Δεκέμβριος 1967. Και εις Συνεταιριστικήν Σχολήν Θεσσαλονίκης, Φεβρουάριος 1968.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Οι προσπάθειες και εφαρμογές για διεύρυνση της συνεταιριστικής μόρφωσης και η ανταπόκριση του Υπουργείου Παιδείας.

Έπειτα από σχετικές ενέργειες που βρήκαν αποδοχή από τον υπουργό Παιδείας Γ. Βογιατζή (στέλεχος της ΑΤΕ) γίνεται το 1961 ειδική ευρύτερης συμμετοχής Σύσκεψη στο Υπουργείο Παιδείας για τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς και για την επιδίωξη εισαγωγής συνεταιριστικών μαθημάτων σε όλο τον εκπαιδευτικό κύκλο (δημοτικήν, ανωτέρων - κυρίως τα τεχνικά - και ανωτάτην - κυρίως την Γεωπονικήν, Παιδαγωγικήν και Επαγγελματικήν εκπαίδευση). Βλ. σχετικά ΦΣ 1961 σ. 247. Εκδίδεται νέα με αξιόλογο περιεχόμενο εγκύκλιος του Υπουργού Γ. Βογιατζή για τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς (Σ 1961 σ. 17).

— Η σημασία των Συνεταιρισμών και το πνευματικό τους μέρος ενισχύεται το 1961 από τη λειτουργία στην Αθήνα της Διεθνούς Συνεταιριστικής Σχολής και τη συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ενώσεως, Σεπτέμβριο 1961 (βλ. ΦΣ 1961 σ. 319, 342). Το πρόγραμμα ομιλιών της Σχολής βλ. στη ΦΣ 1961 σ. 343. Στο τεύχος 9 του 1961 της ΦΣ πληθώρα φωτογραφιών και κείμενα ομιλιών. Τα ονόματα των σπουδαστών από διάφορες χώρες βλ. ΦΣ 1961 σ. 372. Κείμενα ομιλιών βλ. και στα Υποκεφ. Β, Δ, Ε.

— Τον Οκτώβριο του 1963 έπειτα από προεργασίες⁽¹⁾ δημοσιεύεται το Δ/μα 23-10-63 (ΦΕΚ 188/1963) για δημιουργία στην *Ανωτάτη Γεωπονική Αθηνών Τμήματος Ειδικότητας Γεωργικής και Συνεταιριστικής Οικονομίας*. Βλ. το κείμενό του Δ/τος για τα μαθήματα στο Σ 1963 σ. 146 με το οποίο ιδρύεται και έδρα Συνεταιριστικής Οικονομίας. Δυστυχώς υπήρξε εμπλοκή κατά την πλήρωση της έδρας. Υποψήφιοι ήταν ο επιφανής συνεταιριστής με υψηλά προσόντα σπουδών και δράσης Δ.Θ. Πάνος και ο Γ. Γραμματόπουλος Δ/ντής τότε της Υπηρεσίας Γεωργ. Οργανισμών του Υπ. Γεωργίας που τα τελευταία χρόνια είχε ασχοληθεί με τα γενικότερα συνεταιριστικά και είχε εκδώσει και σχετικό βιβλίο. Η Σύγκλητος αναγνώρισε το επιστημονικό προβάδισμα του Δ.Θ. Πάνου αλλά λόγω της ηλικίας του (που θα τον οδηγούσε σύντομα σε αποχώρηση) επέλεξε τον δεύτερο. Προσβολή όμως στο Συμβούλιο Επικρατείας δικαίωσε τον Δ.Θ. Πάνο. Τελικά δεν έγινε τότε η πλήρωση της έδρας λόγω καταλήψεως στο μεταξύ του δικαιούχου από το όριο ηλικίας και του αιφνίδιου θανάτου του ετέρου υποψηφίου Γ. Γραμματόπουλου.

2. Η 14^η Σειρά των Μαθημάτων Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Και η διακοπή του έργου αυτού.

Εξακολουθεί η πολύ δύσκολη προσπάθεια της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως (βλ. στον τόμο Δ). Στοιχεία για την 13^η Σειρά Συνεταιριστικών Μαθημάτων βλ. στο Σ 1962 σ. 76 και ΦΣ 1962 σ. 189. Είναι χαρακτηριστικό το κείμενο αυτό της ΦΣ της Συνομοσπονδίας από το οποίο φαίνεται ότι η προσπάθεια αυτή λειτουργούσε πολύ καλά (παρόλο που δεν είχε βοήθεια από την ηγεσία της Συνομοσπονδίας, ούτε οικονομικά μέσα).

(1) Βλ. Φ.Σ. 1961 σ. 247, 388. Για τη συνεταιριστική διδασκαλία σε άλλες χώρες της Ευρώπης βλ. ενδιαφέροντα κείμενα ξένων ειδικών στο Σ 1962 σ. 45, 71 και ΦΣ 1963 σ. 240. Και στο Υποκ. ΙΓ.

Γράφει η ΦΣ 1962 σ. 189:

«Την 16^η Απριλίου 1962 εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών εγένετο η τελετή της απονομής των πιστοποιητικών σπουδών εις τους σπουδαστάς της 13^{ης} Σειράς Συνεταιριστικών Μαθημάτων.

Κατά την τελετήν πρώτος ωμίλησεν ο Διευθυντής της Σχολής Συνεταιριστικών Σπουδών κ. Θ. Τζωρτζάκης όστις ανέπτυξε το επιτελούμενον εκπαιδευτικόν έργον της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως (Υ.Σ.Ε.) προς επιμόρφωσιν των συνεταιριστικών υπαλλήλων και ειδικότερον δια την λειτουργίαν της 13^{ης} Σειράς Συνεταιριστικών Μαθημάτων της οποίας τα Μαθήματα διήρκεσαν από της 2ας Νοεμβρίου 1961 μέχρι της 16^{ης} Απριλίου 1962.

Εις την Σειράν ταύτην των Μαθημάτων εφοίτησαν εν συνόλω 18 σπουδασταί προερχόμενοι εκ διαφόρων διαιμερισμάτων της Χώρας. Μεταξύ αυτών 3 σπουδασταί προήρχοντο εκ Κύπρου προταθέντες υπό του Γραφείου Ελληνικής Συνεργατικής Αναπτύξεως της Κύπρου.

Κατόπιν ο κ. Τζωρτζάκης έκαμε μίαν συνοπτικήν ανασκόπησην της κινήσεως των Σχολικών Συνεταιρισμών των οποίων ο αριθμός έχει ήδη υπερβή τους χιλίους. Μετά τον κ. Τζωρτζάκην ωμίλησεν εκ μέρους της Αγροτικής Τραπέζης ο Διευθυντής της Υπηρεσίας Συν/σμών της ΑΤΕ κ. Απ. Οικονομόπουλος. Εν συνεχεία ο κ. Δ. Πάνος απεχαίρησε τους σπουδαστάς εκ μέρους των Καθηγητών της Σχολής. Ακολούθως ο σπουδαστής κ. Λοΐζος Φειδίου του Γραφείου Ελληνικής Συνεργατικής Αναπτύξεως της Κύπρου ωμίλησε συνοπτικώς δια την Ελληνικήν Συνεταιριστικήν Κίνησιν της Κύπρου.

Τελικά εκ μέρους των σπουδαστών ωμίλησεν η Δις Νούλα Αποστολίδου εκφράσασα τας ευχαριστίας των συναδέλφων της συνεταιριστικών υπαλλήλων που παρηκολούθησαν τα Μαθήματα της Σχολής. Μετά το πέρας των ομιλιών ο Διευθυντής των σπουδών της Υ.Σ.Ε., απένειμε τα Πιστοποιητικά Σπουδών εις τους κατωτέρω 18 αποφοιτήσαντας σπουδαστάς της Σχολής: 1) Αποστολίδου Μακρίνα Σ. Πωλ. Κηπ. και Δενδρ. Προϊόντων Λαχανοκηπουρών Ιωαννίνων. 2) Δημητρίου Χαράλαμπος Ε.Γ.Σ. Θηβών. 3) Ηλιάδης Γεώργιος, Γραφ. Ελλ. Συνεργ. Αναπτ. Κύπρου. 4) Ηλιόπουλος Ανδρέας, Ελαιουργ. Π.Σ. Βασιλικού

Πατρών. 5) Κακάτης Ιωάννης, Ε.Γ.Σ. Θηβών. 6) Καραβοκυράκη Γεωργία, Γ.Σ. Πωλ. Προϊόντων Καρύστου. 7) Λαΐος Ευάγγελος, Ε.Γ.Σ. Λαρίσης. 8) Λυμπεράκης Ιωάννης, Ε.Γ.Σ. Αρκαδίας. 9) Μπασαράς Βασίλειος, Ε.Γ.Σ. Καλαμπάκας. 10) Μπατζιάκας Βασίλειος, Ε.Γ.Σ. Βόλου. 11) Παπαδόπουλος Χρήστος, Ε.Γ.Σ. Διδυμοτείχου. 12) Παύλου Ζαφείριος, Ε.Γ.Σ. Ελασσόνος. 13) Συνεωνίδης Αλέξανδρος, Ε.Γ.Σ. Αλεξανδρουπόλεως. 14) Σωτηρίου Λοΐζος, Γραφ. Ελλ. Συνεργ. Αναπτ. Κύπρου. 16) Φειδίου Λοΐζος, Γραφ. Ελλ. Συνεργ. Αναπτ. Κύπρου. 16) Φλωράτος Σοφοκλής, Ε.Γ.Σ. Φαρσάλων. 17) Φωτιάδης Αναστάσιος, Ε.Γ.Σ. Κιλκίς. 18) Χαντίκας Χρήστος, Ε.Γ.Σ. Λαρίσης.

Τις επόμενες τρεις μέρες 17, 18 και 19 Απριλίου οργανώθηκε υπό της Υ.Σ.Ε. χάριν των σπουδαστών εκπαιδευτική εκδρομή ανά την Πελοπόννησον. Πρώτος σταθμός ήτο το Αίγιον όπου οι σπουδασταί επισκέφθησαν την Παναγιγιάλειον Ένωσιν Συνεταιρισμών και τα εργοστάσια της επεξεργασίας σταφίδος και διαλογής και συσκευασίας εσπεριδοειδών.

Εν συνεχεία μετέβησαν εις Πάτρας. Εκεί επισκέφθησαν τα Γραφεία της Ενώσεως Γεωργικών Συν/σμών Πατρών, το Οινοποιείον καθώς και το πρότυπον τυροκομείον αυτής. Επίσης επισκέφθησαν και το εν Πάτρας Γραφείον της Ενώσεως Αλιευτικών Συνεταιρισμών Δ. Ελλάδος. Την επομένη ημεραν μετέβησαν εις Πύργον όπου επισκέφθησαν τα Γραφεία της Ενώσεως Γεωργικών Συνεταιρισμών Πύργου καθώς και εγκαταστάσεις του Οινοποιείου αυτής. Κατόπιν την Ένωσιν Γεωργικών Συν/σμών Τριτάλεως, τα γραφεία της καθώς και τους αποθηκευτικούς χώρους αυτής. Ακολούθως μετέβησαν εις Ναύπλιον όπου επισκέφθησαν το εργοστάσιον κονσερβοποιίας ΡΕΑ της Ενώσεως Συν/σμών Κρητῶν Αργολίδος όπου παρασκευάζονται τοματοπολτός καθώς και κονσέρβα λαχανικών και φρούτων. Επί τη ευκαιρία ταύτη οι σπουδασταί επισκέφθησαν αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους των ως άνω περιοχών. Το Μουσείον και τας Αρχαιότητας της περιοχής Ολυμπίας, το υδροηλεκτρικόν εργοστάσιον Λάδωνος, τας αρχαιότητας της Ακροπόλεως της Τύρινθος, καθώς και ιστορικούς τόπους εις Ναύπλιον και τελικά τους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής των Μυκηνών».

Τον Απρίλιο 1963 έγινε η τελετή απονομής των πιστοποιητικών σπουδών της 14ης Σειράς (που έμελλε να είναι και η τελευταία). Ομιλίες των σπουδαστών βλ. Σ 1963 σ. 66.

Ανακεφαλαιωτικά στοιχεία για την όλη δύσκολη αυτή προσπάθεια που στηριζόταν στην επιμονή, την προσωπική έντονη εργασία και στην καρτερικότητα του Θ. Τζωρτζάκη και μεγάλης ομάδας πνευματικών ανθρώπων και λίγων αρμοδίων μέσα στη συνεταιριστική κίνηση που βοηθούσαν βλ. στο Σ 1963 σ. 41, 42, 64, 67 και ΦΣ 1963 σ. 250 με φωτογραφίες.

Σπουδαστές στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως με καθηγητές τους. Κατά σειράν καθήμενοι οι Καθηγητές: Ν. Κολύμβας, Δ. Πάνος, ο αντιπρόσωπος Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας, Θ. Τζωρτζάκης, Π. Χασαπόπουλος, Φωτ. Τζωρτζάκη, Αθ. Μουλούλης, Αριστ. Κλήμης

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο παραπάνω κείμενο του περ. «Συνεταιριστής» και αφορούν τόσο τις Σειρές των Μαθημάτων όσο και ειδικά τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς και γενικότερα την όλη τότε Συνεταιριστική Εκπαίδευση:

«... Η τελετή άνοιξε με την ομιλία του κ. Θεοδώρου Τζωρτζάκη, που έκανε λιτή ανασκόπηση σχετικά με τις εργασίες της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης (ΥΣΕ) από το τέλος του 1949 που ιδρύθηκε.

Ενισχυόμενη οικονομικά, εκτός από τη Συνομοσπονδία, από τις Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις ΚΥΔΕΠ, ΣΕΚΕ, ΚΣΟΣ, ΣΠΕ και Ελαιουργική και ακόμη, από το 1955, από την Αγροτική Τράπεζα, η ΥΣΕ όρισε κύριο σκοπό της την επιμόρφωση των παλλήλων των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων με μαθήματα που διαρκούν για κάθε σειρά περίπου 5-6 μήνες (από το Νοέμβριο έως τις παραμονές του Πάσχα).

Τα μαθήματα - Συνεταιριστικά, Οικονομικά, Λογιστικά, Οργανωτικά, Εμπορικά, Γεωργικά, Γεωργοοικονομικά και Τεχνικά - διδάσκονται από Καθηγητές Ανωτάτων Σχολών, Ανώτερους Υπαλλήλους του Υπουργείου της Γεωργίας, της ΑΤΕ, της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, κλπ.

Έως τώρα έχουν παρακολουθήσει τα σχετικά μαθήματα 217 σπουδαστές. Οι σπουδαστές είναι κατά κανόνα δοκιμασμένοι υπάλληλοι, που επιθυμούν να βαθύνουν, να πλουτίσουν και να συγχρονίσουν τις γνώσεις τους, για να γίνουν πιο αποδοτικοί στο έργο τους. Και οι λίγοι αδιάδοτοι, που κατά καιρούς έχουν φοιτήσει στη Σχολή, ξέρουν από πριν ότι τα εφόδια που θα αποκομίσουν θα είναι ουσιαστικά και όχι τυπικά.

Γι' αυτό μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητικός ο αριθμός των σπουδαστών που παρακολούθησαν τα μαθήματα αυτά κατά τις 14 Σειρές, αν μάλιστα έχει κανείς υπόψη του τις οικονομικές δυσκολίες και το μικρό ενδιαφέρον που παρουσιάζεται, γενικά, στη χώρα μας για καθαρή μόρφωση, που δεν αποβλέπει σε σκοπούς τυπικούς.

Η ΥΣΕ προσφέρει κάθε χρόνο στους σπουδαστές της βιβλία πολυγραφήμενα, που έχουν εκπονήσει για το σκοπό αυτό όσοι διδάσκουν. Τα βιβλία αυτά, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμα, προσφέρονται και στις βιβλιοθήκες των Συνεταιριστικών Οργανώσεων που επιθυμούν να τα αποκτήσουν.

Επίσης οι σπουδαστές και κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά το τέλος των σπουδών τους επισκέπτονται Συνεταιριστικές Οργανώσεις και εγκαταστάσεις στην Αθήνα και σε επαρχιακά κέντρα, για να ολοκληρώσουν με την εποπτεία τη συνεταιριστική τους μόρφωση.

Εκτός από την κανονική λειτουργία της Σχολής, η

ΥΣΕ οργάνωσε σε επαρχιακά κέντρα τρεις σειρές Συνεταιριστικών Μαθημάτων, με διάρκεια 2-3 ημερών. Το 1956 στη Λάρισα, το 1958 στο Αργίνο και το 1959 στη Θεσσαλονίκη. Κατά τις επαρχιακές αυτές συγκεντρώσεις έκαναν ομιλίες επιστήμονες που ανήκουν στο επιτελείο της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Τις ομιλίες αυτές παρακολούθησε μεγάλος αριθμός προσώπων που ανήκουν στη συνεταιριστική κίνηση ή ενδιαφέρονται γι' αυτήν.

Η προσπάθεια αυτή της ΥΣΕ έχει ανασταλή, επειδή η Συνομοσπονδία παράλληλα άρχισε να οργανώνει για τους αξιωματούχους και τους υπαλλήλους των Συνεταιριστικών Οργανώσεων από το 1960 ειδικά σεμινάρια στην Αθήνα, δεκαήμερα κατά κανόνα. (Από το Νοέμβριο του 1960 ως το Φεβρουάριο του 1963 οργανώθηκαν 9 σεμινάρια, που τα παρακολούθησαν συνολικά 569 πρόσωπα).

Παράλληλα η ΥΣΕ, με τη συμπαράσταση των Υπουργείων της Εθνικής Παιδείας, της Γεωργίας και του Συντονισμού και με τη γόνιμη συνεργασία της ΑΤΕ, από το Φεβρουάριο του 1954 άρχισε να εργάζεται για τη δημιουργία Σχολικών Συνεταιρισμών στη χώρα μας.

Η προσπάθεια αυτή σημείωσε επιτυχία. Οι σχολικοί μας συνεταιρισμοί μέσα σε 8 χρόνια παρουσίασαν αξιόλογη αριθμητική αύξηση και αξιοπρόσεκτη εξέλιξη στον τρόπο της λειτουργίας τους.

Κατά το 1960-1961 η ΥΣΕ είχε συγκεντρώσει στοιχεία για τη λειτουργία των Σχολικών Συνεταιρισμών τους από 957 δημοτικά σχολεία. Οι σχολικοί αυτοί Συνεταιρισμοί αριθμούσαν 45.131 τακτικά μέλη. Είχαν 2.062.912 δρχ. συνολικά έσοδα. (Από αυτά 1.333.140 δρχ. προέρχονταν από τις εργασίες των μελών. Από τα υπόλοιπα 525.014 δρχ. είναι από ενισχύσεις, δωρεές, εισφορές 204.758 δρχ. είναι υπόλοιπο από την περασμένη χρήση).

Τα έξοδά τους - συντάα κατανεμημένα για την προαγωγή των εργασιών Σχολικών Συνεταιρισμών, για κοινωνική δράση, για ανάγκες των Σχολείων και για την εξυπηρέτηση των μελών - έφθασαν τις 1.735.079 δραχμές.

Ήδη συγκεντρώνονται στοιχεία για τη λειτουργία των Σχολικών Συνεταιρισμών κατά το 1961-62. Υπολογίζεται ότι κατά το σχολικό αυτό χρόνο λειτουργήσαν 1.000 περίπου Σχολικοί Συνεταιρισμοί.

Χαρακτηριστικό της σοβαρότητας των Σχολικών Συνεταιρισμών μας είναι ότι περισσότεροι από 750 παρουσιάζουν αδιάκοπη λειτουργία πάνω από 3 χρόνια και είναι αξιοσημείωτο ότι, από τους 15 που

είχαν στείλει στοιχεία για τη λειτουργία τους στο τέλος του σχολικού έτους 1954-55, οι 14 λειτουργούσαν κανονικά και αδιάκοπα ως το τέλος του 1961-62.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί γίνονται όλο και περισσότερο κέντρα εκπολιτισμού στη μικρή έδρα ή στην περιφέρεια του Σχολείου. Από τη δική τους δράση π.χ. έχει δοκιμαστή και έχει επιτύχει σε διάφορα χωριά η εισαγωγή μιας νέας καλλιέργειας, η εκτροπή πουλερικών και μικρών ζώων, η μελισσοκομία ή η σπρωτροφία. Τα μέλη των Σχολικών Συνεταιρισμών, εξάλλου, έχουν να παρουσιάσουν σημαντική εργασία για την καθαριότητα, την υγιεινή τον εξωραϊσμό και γενικά εκπολιτιστική εργασία μέσα στα χωριά.

Η Υπηρεσία της Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως συμπλήρωσε τον Φεβρουάριο που μας πέρασε 9 χρόνια προσπάθειας για την ανάπτυξη και καλή λειτουργία των Σχολικών Συνεταιρισμών. Κατά το διάστημα αυτό:

1) Έγιναν από αρμόδια πρόσωπα περιοδείες σε ολόκληρη σχεδόν την Ελλάδα, με σκοπό την άμεση επικοινωνία με τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς και τους περιφερειακούς υπαλλήλους της ΑΤΕ και τη μύησή τους στην ωφελιμότητα του συστήματος.

2) Οργανώθηκαν διαλέξεις σε Παιδαγωγικές Ακαδημίες, στους δημοδιδασκάλους που φιλοξενούνται κατά καιρούς στην Εθνική Εστία του Βασιλικού Εθνικού Ιδρύματος, καθώς και με την ευκαιρία διδασκαλικών συνεδρίων.

3) Κυκλοφόρησε η Υπηρεσία κατά καιρούς εγκυκλίους και άρθρα που αναφέρονται στην καλή εκτέλεση ορισμένων εργασιών των Σχολικών Συνεταιρισμών (οργάνωση πτηνοτροφείου, κονικλοτροφείου, συλλογή, συσκευασία χαμομηλιού, καλλιέργεια σχολικού κήπου κ.ά.), ή σε θέματα σχετικά με τη γνησιότερη, την αριότερη και την αποδοτικότερη λειτουργία τους

4) Έχει εκδώσει 8 τεύχη που αφορούν την οργάνωση, τη λειτουργία και την κίνηση των Σχολικών Συνεταιρισμών, καθώς και ένα βιβλίο με τον τίτλο «Η Συνεταιριστική μας Ανθολογία», που αποβλέπει να γνωρίσει στα παιδιά τη συνεταιριστική ιδέα, τα επιτεύγματα των Συνεταιρισμών των ενηλίκων και τη δράση των Σχολικών Συνεταιρισμών.

5) Η ΥΣΕ βρίσκεται σε επαφή με το γαλλικό Κεντρικό Οργανισμό του Συνεργατισμού στο Σχολείο, που σε παρουσιαζόμενες ευκαιρίες εκφράζεται στα διάφορα έντυπα του με ιδιαίτερη εκτίμηση για την κίνηση των ελληνικών Σχολικών Συνεταιρισμών και για όσους εργάζονται και βοηθούν στην ανάπτυξή τους: τη ΥΣΕ, την ΑΤΕ, το Υπουργείο της Γεωργίας κλπ.

Δειλά κάτω παρουσιάζεται κάποια σχετική κίνηση και σε σχολεία ανώτερου βαθμού. Ξεχωρίζουμε τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς που λειτουργούν από το σχολικό χρόνο 1955-1956: α) Στην Αρσάκειο Παιδαγωγική Ακαδημία. β) Στην Εμπορική Σχολή στο Καρλόβασι της Σάμου. γ) Στη Βιοτεχνική και Οικοκυρική Σχολή «Το Ελληνικό Σπίτι» στην Αθήνα. δ) Στην Αναγνωστοπούλειο Γεωργική Σχολή στην Κόνιτσα.

Επίσης με ιδιαίτερη ικανοποίηση ανακοινώθηκε ότι άρχισαν να οργανώνονται κατά το υπόδειγμα της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως Σχολικοί Συνεταιρισμοί στα Ελληνικά Σχολεία της Κύπρου. Αναλυτικότερες πληροφορίες θα δοθούν αργότερα.

Η Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως δαπάνησε, από τον Ιανουάριο του 1950 που άρχισε να λειτουργεί έως το τέλος του 1955, συνολικά δρχ. 408.300, ήτοι κατά μέσο όρο κάθε χρόνο δρχ. 68.000. (Κατά την περίοδο αυτή λειτουργήσαν 7 Σειρές Συνεταιριστικών Μαθημάτων). Κατά την περίοδο από το 1956 έως το 1962 (στο μεταξύ άρχισε από τα μέσα του 1955 να λειτουργεί συστηματικά και το τμήμα των Σχολικών Συνεταιρισμών της ΥΣΕ) δατανήθηκαν συνολικά δρχ. 1.321.600, ήτοι κατά μέσο όρο δρχ. 189.000 το χρόνο.

Καθώς είναι γνωστό, τα έξοδα καλύπτονται από τη Συνομοσπονδία, τις Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και την Αγροτική Τράπεζα. Ας σημειωθεί ότι η Συνομοσπονδία, πέρα από την ετήσια εισφορά της, έχει θέσει στη διάθεση της ΥΣΕ ένα υπάλληλό της, τους απαραίτητους χώρους για τη λειτουργία της και καταβάλλει τα σχετικά έξοδα για φωτισμό, θέρμανση κλπ. Τη διεύθυνση της ΥΣΕ, καθώς επίσης είναι γνωστό, έχει αναλάβει ο Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος της Συνομοσπονδίας.

Τελειώνοντας ο κ. Τζωρτζάκης δήλωσε ότι ο ίδιος θα αποχωρήσει από την Υπηρεσία μέσα στο χρόνο αυτό (!) και διατύπωσε τη γνώμη και την ευχή να υπάρξει η δυνατότητα, ώστε όχι μόνο να συνεχιστεί ένα έργο, που αν και γίνεται αθόρυβα δεν παύει να είναι από τα υγιέστερα θεμέλια για τη στερή και γόνιμη ανάπτυξη του Συνεργατισμού, αλλά και να ενισχυθεί με περισσότερες δυνάμεις, για να κατορθωθεί να απλώσει ακόμη περισσότερο τις δραστηριότητές του, πάντοτε, βέβαια, με σύστημα και με βάθος.

Έπειτα από τον κ. Τζωρτζάκη μίλησε, σαν εκπρόσωπος των Καθηγητών της Σχολής, ο κ. Ν. Κολύμβας.

Μετά την ομιλία του κ. Κολύμβα ο Διευθυντής της Συνομοσπονδίας κ. Αφεντάκης ανακοίνωσε ορισμένες σκέψεις του για τις μελλοντικές εργασίες γύρω στη συνεταιριστική εκπαίδευση και την ανάλογη προς τη σημασία της ανάπτυξή της.

(1) Βλ. αναλυτικά για την «αποχώρηση» στο Υποκεφ. ΣΤ/1

Τέλος, ο Κύπριος σπουδαστής κ. Χαρίλαος Παπαδόπουλος αντιπροσωπεύοντας όλους τους Κυπρίους σπουδαστές του της εφετινής Σειράς, ανέπτυξε το θέμα «Πώς ασκείται η Αγροτική Πίστη στην Κύπρο» και ο σπουδαστής κ. Αντώνιος Πάππας αποχαιρέτησε

από μέρους όλων των συναδελφών του τους Καθηγητές της Σχολής και όσους άλλους δίδαξαν σε αυτήν.

Ακολούθησε η απονομή των πιστοποιητικών των σπουδών προ τους 16 σπουδαστές: 10 από την Ελλάδα και 6 από την Κύπρο.

Η παραπάνω ομιλία του Ν. Κολύμβα με θέμα «Η συμβολή του συνεργατισμού στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και η σημασία της παιδείας στην προαγωγή των Συνεταιρισμών» έχει γενικότερο οικονομικό και κοινωνικό ενδιαφέρον (και σήμερα) γι' αυτό δίνεται εδώ στη συνέχεια ολόκληρη:

«Η εφετινή εορταστική συγκέντρωση που γίνεται με την ευκαιρία της απονομής των πιστοποιητικών σπουδών στους σπουδαστές της 14ης Σειράς των συνεταιριστικών μαθημάτων, συμπύπτει με μια περίοδο όπου για πρώτη φορά το πρόβλημα της εκπαίδευσης του λαού μας αποτελεί θέμα γενικής απασχολήσεως.

Φαίνεται πως έγινε επί τέλους αντιληπτό ότι η διαδικασία της οικονομικής αναπτύξεως, οσοδήποτε και αν εκφράζεται με υλικά μεγέθη, χρειάζεται τη συνειδητή επέμβαση του ανθρώπου που θα επιταχύνει και θα αναπτύξει τον όλο ρυθμό της παραγωγικής λειτουργίας.

Και αυτό σημαίνει ανάπτυξη της επαγγελματικής ικανότητας του λαού και μόρφωση στελεχών κάθε ειδικότητας, με άλλες λέξεις δημιουργία εκπαιδευτικής υποδομής που αποτελεί στη σημερινή φάση την επιτακτικότερη από τις επενδύσεις οικονομικής αναπτύξεως.

Αν όμως στην αναγνώριση της απλής αυτής αλήθειας συντελέστηκε τελευταία σημαντική πρόοδος στη χώρα μας, είναι λυπηρό πως γύρω από τον όλο προβληματισμό της οικονομικής αναπτύξεως εξακολουθούν ακόμη να υποστηρίζονται απόψεις που είναι και στην ουσία τους εσφαλμένες και θεωρητικά σαθρές.

Μια πρώτη τέτοια άποψη υποστηρίζει πως η χώρα πρέπει να ρίξει όλο το βάρος της, από την πρώτη στιγμή, στην εκβιομηχάνιση, γιατί τα πειθώρια της γεωργικής αναπτύξεως είναι δήθεν ελάχιστα.

Αλλά οι υποστηρικτές της ξεχνούν πως, χωρίς καμιά εξαίρεση, έχει επιβεβαιωθεί ιστορικά ότι η εκβιομηχάνιση έχει ανάγκη να στηριχθεί σε ένα ισχυρό γεωργικό υπόβαθρο, που θα προσφέρει την απαραίτητη κύρια αγορά καταναλώσεως των βιομηχανικών προϊόντων, το απόθεμα σωρεύσεως για το σχηματισμό των επενδύσεων, τις πρώτες ύλες για τη λειτουργία της βιομηχανίας σε ολόένα μεγαλύτερη ποσότητα και τέλος τα εξαγώγιμα πλεονάσματα για την αντίστοιχη κάλυψη της εισαγωγής τεχνικού εξοπλισμού και ξένων πρώτων υλών.

Η δυτικοευρωπαϊκή εκβιομηχάνιση στηρίχτηκε

στο γεωργικό υπόβαθρο όλης της υπανάπτυκτης οικουμένης της τότε εποχής και ειδικότερα στον αποικισμό, και οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση στις τεράστιες δυνατότητες της ενδοχώρας τους.

Η ελληνική βιομηχανία που θέλουμε να δημιουργήσουμε δεν θα είναι ασφαλώς σε θέση, για πολύ καιρό, να ενεργή αξιόλογες εξαγωγές, εκτός από ελάχιστες εξαίρεσεις.

Στο σύνολό της σχεδόν θα εξαρτηθεί από το βαθμό απορροφητικότητας της εσωτερικής αγοράς. Αντίθετα, μεγάλο μέρος της γεωργικής παραγωγής μας αποτελείται από βασικά εξαγωγίμα προϊόντα και η διεύρυνση της παραγωγής τους, σα συνέπεια της αγροτικής αναπτύξεως, δίνει στη γεωργία, στην πρώτη φάση, δυνατότητες συμβολής στην ανάπτυξη των εθνικών πόρων πολύ μεγαλύτερες από τη βιομηχανία και αναφαίρετο δικαίωμα προβαδίσματος στην κατανομή των επενδύσεων και μεγαλύτερης σχετικά προσοχής απ' αυτήν.

Είναι λοιπόν σαφές πως, για να εξασφαλισθεί ακριβώς στο ακέραιο η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την τόσο απαραίτητη εκβιομηχάνιση της χώρας, χρειάζεται να προσηγηθεί η πληρέστερη δυνατή αξιοποίηση της γεωργίας, που μόνη αυτή μπορεί να προσφέρει το απαραίτητο υπόβαθρο για την όλη διαδικασία της αναπτύξεως.

Αν αποδεικνύταν, πράγμα που αποκλείουμε, πως τα περιθώρια για τη γεωργική μας ανάπτυξη είναι αντικειμενικά περιορισμένα, μπορούμε τελείως να πούμε πως το όλο πρόβλημα της οικονομικής αναπτύξεώς μας θα ήταν άλυτο.

Ας έρθουμε τώρα σε μια δεύτερη εξίσου σφαλερή και σαθρή άποψη. Πρόκειται για την άποψη πως μόνη η ανεξέλεγκτη κεφαλαιοκρατική οργάνωση της οικονομίας αποτελεί τον ιδεώδη τύπο για την οικονομική ανάπτυξη του τόπου μας.

Αλλά ο τύπος αυτός της οικονομίας γεννήθηκε και κυριάρχησε στη Δύση σε μια περίοδο που ολόκληρος ο λοιπός κόσμος, υποανάπτυκτος και εξαποικισμένος, τροφοδοτούσε τον αναπτυσσόμενο Δυτικό καπιταλισμό, ο οποίος πάλι στην περίοδο της ακμής

του επέτρεψε να λειτουργήσει κατά γόνιμο τρόπο η ελεύθερη εμπορευματική εθνική και διεθνή αγορά.

Οι συνθήκες όμως αυτές ούτε ιστορικά ούτε γεωγραφικά μπορούν να επαναληφθούν. Σήμερα εμείς οφείλουμε να καταβάλουμε πολύ αυξημένες προσπάθειες για να ελαττώσουμε τη συντριπτική απόσταση που μας χωρίζει από τις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, που κυριαρχούν στη διεθνή αγορά με μόνο βασικό στήριγμα τους πόρους και τις δυνατότητες της εθνικής μας οικονομίας.

Η προσπάθεια όμως αυτή μπορεί να αποδώσει μόνο αν η οικονομική ανάπτυξη προγραμματισθεί και καθοδηγηθεί από το Κράτος και στηριχθεί σε καθοριστικά πλαίσια, στις συλλογικές μορφές της οικονομίας, δημόσιες, συνεταιριστικές, δημοτικές, που θα αποτελούν μόνιμα το απαραίτητο στοιχείο ισορροπίας με τον ιδιωτικό κερδοσκοπικό τομέα, για την αξιοποίηση στο ακέραιο ολόκληρης της δυναμικής της αναπτύξεως μιας ελεύθερης δημοκρατικής κοινωνίας.

Ο νέος αυτός τύπος της προγραμματισμένης αναπτύξεως που παίρνει καθημερινά τη θέση της ανεξέλεγκτης κεφαλαιοκρατικής οργανώσεως της οικονομίας, που βαδίζει προς τη μοιραία δύση της, μπορεί να λύσει τα ειδικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, το πρώτιστο από τα οποία νομίζω πως είναι η τρομακτική διαρροή και ιδιοποίηση από τον παρασιτισμό των αστικών κέντρων τεράστιου ποσοστού, πάνω ίσως από το 40%, του αγροτικού εισοδήματος.

Η υψηλή δασμολογική προστασία της εγχώριας βιομηχανίας, που κύριος πελάτης είναι ο αγροτικός πληθυσμός, τα υπερβολικά κέρδη του εμπορικού μηχανισμού που διοχετεύει τα αγροτικά προϊόντα στην εσωτερική και εξωτερική αγορά, τα ανεξέλεγκτα ιδιωτικά μονοπώλια στα λιπάσματα, καύσιμα, μεταφορές, η τοκογλυφία, ο υπερτροφικός μεταπρατισμός μεταξύ παραγωγής και καταναλώσεως, αποτελούν τους κυριότερους τρόπους με τους οποίους γίνεται η τεράστια αυτή φαλκίδευση του αγροτικού εισοδήματος και η διοχέτευση στα αστικά κέντρα, όπου αναλίσκονται στον ανταρπαγωγικό πυρετό της πολυτελούς ζωής και της σπατάλης.

Έτσι όμως τορπιλλίζεται μόνιμα η δημιουργία γεωργικού περισσεύματος για νέες επενδύσεις που αποτελεί το καίριο πρόβλημα κάθε αναπτύξεως. Αλλά όσο η αστική οικονομία εξαντλεί έτσι την ύπαιθρο τόσο στερείται από το φυσιολογικό της υπόβαθρο, επάνω στο οποίο μπορεί να στηριχθεί η βιομηχανική και γενικά την παραγωγική της ανάπτυξη.

Είναι νομίζω φανερό πως καμιά σοβαρή συζήτηση για οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να γίνει στον

τόπο μας, αν δεν ανατραπεί ο απαράδεκτος αυτός φαύλος κύκλος των ανταρπαγωγικών σχέσεων πόλεως και υπαίθρου, για να προχωρήσουμε προς μια υψηλής αποδόσεως γεωργία, που μόνη αυτή μπορεί να στηρίξει την πραγματική εκβιομηχάνιση.

Πρότυπο τέτοιας οικονομικής διαρθρώσεως ημπορούν να δώσουν οι οικονομίες της Δανίας, της Ολλανδίας, και ακόμη του Ισραήλ. Αξίζει όμως να τονισθεί ότι σε όλες αυτές τις χώρες, όπως και σε όλες τις προοδευμένες αστικές οικονομίες της Δύσεως, ο συνεταιριστικός τομέας της γεωργίας, αναπτυγμένος στο ακέραιο, αποτελεί ένα βασικό άξονα περιστροφής της όλης οικονομικής αναπτύξεως.

Και στην Ελλάδα, αν η επεξεργασία, διακίνηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων θέλουμε να παύσει να είναι αντικείμενο της σημερινής αχαλίνωτης κερδοσκοπίας και να αποτελέσει θεμελιώδη φορέα αναπτύξεως της οικονομίας του λαού μας, πρέπει να προσλάβει σε όσο δυνατό μεγαλύτερη έκταση το συνεταιριστικό τύπο εκμεταλλεύσεως.

Η ελληνική γεωργική συνεταιριστική κίνηση έχει τώρα πίσω της ζωή μισού αιώνα, κατά τον οποίο ο θεσμός έχει όχι μόνο εγκλιματισθεί αλλά απέδωσε χειροπιαστές επιτυχίες. Αγκάλιασε όλους τους τομείς της αγροτικής οικονομίας και απλώθηκε σε ολόκληρη τη χώρα, με πρατήρια, αποθήκες, εργοστάσια, εισαγωγικές και εξαγωγικές επιχειρήσεις με αξιόλογη παραγωγική, εμπορική και βιομηχανική επίδοση, που ενώ δεν υστερεί παραγωγικά κατά τίποτε από τον αντίστοιχο ιδιωτικό τομέα, αντίθετα υπερτερεί συντριπτικά από αυτόν από την άποψη της κοινωνικής ωφελιμότητας.

Η σημερινή νέα εξόρμηση του λαού μας για την οικονομική του ανάπτυξη δημιουργεί για τη συνεταιριστική κίνηση νέα ιστορικά καθήκοντα αυτόχρημα εθνικά, που πρέπει να επιτελέσει με ικανότητα και αρτιότητα.

Στηριγμένη στην αποδεδειγμένη παραγωγική υπεροχή της συνεταιριστικής εκμεταλλεύσεως απέναντι στην ατομική, πρέπει να αναδείξει το ταχύτερο όλες τις απαραίτητες μονάδες εκσυγχρονισμού τύπου που θα πλαισιώσουν ολοκληρωτικά τη γεωργική βιομηχανία, το εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο και τη διακίνηση των γεωργικών προϊόντων.

Το Κράτος οφείλει να βοηθήσει την προσπάθεια αυτή της συνεταιριστικής κινήσεως δίνοντας σ' αυτήν την προτίμηση που δικαιολογούν τα παραγωγικά και κοινωνικά κριτήρια της λειτουργίας της, κατά την κατανομή των επενδύσεων από δημόσιες πηγές.

Όσοι ακόμη αμφιβάλλουν για την ορθότητα μιας τέτοιας πολιτικής κινούνται μέσα στα ξεπερασμένα

πλαίσια της δύουσας ελεύθερης οικονομίας και δεν έχουν συλλάβει το κοινωνικοοικονομικό πρόβλημα στις σημερινές του διαστάσεις και στις μακροπρόθεσμες εξελίξεις του.

Η ζωή θα τους πείσει αργά ή γρήγορα ότι αποτελεί βασικό αίτημα της σύγχρονης εποχής η υπεύθυνη συμμετοχή του λαού στη διαχείριση της οικονομίας και ο συνεταιριστικός τύπος παρέχει ιδεώδη πλεονεκτήματα για να εξασφαλισθεί αποδοτικά η συμμετοχή αυτή.

Δεν πρέπει επίσης να λησμονούμε πως όσο θα αυξάνει το μέσο αγροτικό εισόδημα, με την παραγωγική αναδιάρθρωση της υπαίθρου και την απαλλαγή της από την αποπνικτική λαβίδα του αστικού παρασιτισμού, θα δημιουργούνται μεγαλύτερα περιθώρια για την εσωτερική χρηματοδότηση της συνεταιριστικής κινήσεως. Από την άλλη πλευρά και η ολοένα μεγαλύτερη ανάπτυξη της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως και η επέκτασή της στη βιομηχανία και εμπορία θα έχει σα συνέπεια την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της αγροτικής οικονομίας.

Σε τελική εκτίμηση μπορούμε να πούμε πως οι αντικειμενικές συνθήκες προσφέρουν και θα προσφέρουν συνεχώς στη συνεταιριστική κίνηση ευκαιρίες για την ανάπτυξη της δραστηριότητάς της σε άγνωστη μέχρι σήμερα κλίμακα.

Αν θα μπορέσει να εωφεληθεί απ' αυτές ή όχι, εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τη σωστή ή όχι αντιμετώπιση του προβλήματος της δημιουργίας σε επαρκή αριθμό καλά καταρτισμένων και ειδικευμένων υπαλληλικών στελεχών, εμπροσθημένων με ιδεολογική πίστη και ικανών να προωθήσουν τη συνεταιριστική δράση σε πολυσύνθετες βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις, σε συνθήκες μάλιστα διεθνούς συναγωνισμού: αλλά ακόμη και λαού μυημένου όσο περισσότερο μπορεί στη συνεταιριστική ιδεολογία.

Σ' αυτή την ανάγκη ζήτησε ν' ανταποκριθή πριν από 13 χρόνια η ίδρυση της Συνεταιριστικής Σχολής της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας και οι λοιπές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που πήρε από τότε.

Στην προσπάθειά της για την αυτοδύναμη δημιουργία της απαραίτητης αυτής πνευματικής υποδομής της η συνεταιριστική κίνηση στράφηκε πρακτικά προς δύο κατευθύνσεις.

Πρώτα, στην επιμόρφωση συνεταιριστικών υπαλλήλων, ώστε αυτοί να αποκτήσουν ουσιαστικά εφόδια για να γίνουν αποδοτικότεροι στο έργο τους και δεύτερο στη μύηση του λαού στο πνεύμα της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, αρχίζοντας από τα παιδιά της σχολικής ηλικίας, που βρήκαν στο θεσμό του Σχολικού Συνεταιρισμού όχι μόνο ένα μέσο αγωγής και παιδείας μα και ένα κέντρο προόδου

και πολιτισμού στα χωριά.

Η Διεύθυνση της ΥΣΕ σας εξέθεσε το αξιόλογο έργο της στους τομείς αυτούς κατά την περίοδο 1962-1963.

Εκτός από τις εκδηλώσεις αυτές πρέπει να μνημονεύσουμε χρονολογικά και τις ακόλουθες που εμφανίζουν τις γενικότερες εξελίξεις που σημειώθηκαν στη συνεταιριστική μορφωτική προσπάθεια κατά την περίοδο που ανασκοπούμε.

Οι υποτροφίες που δόθηκαν από τη ΣΕΚΕ σε περισσότερα από 400 αγροτόπαιδα για να φοιτήσουν σε διάφορες Πανεπιστημιακές Σχολές του εσωτερικού και σε ορισμένες περιπτώσεις και του εξωτερικού. Πολλοί από τους υποτρόφους αυτούς μετά την αποφοίτησή τους πλαισίωσαν τις υπηρεσίες της ΣΕΚΕ και άλλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Τις σειρές ομιλιών στις επαρχίες που οργάνωσε η Συνεταιριστική Εκπαίδευση και που έδωσαν την ευκαιρία σε μεγαλύτερο κύκλο προσώπων να ενημερωθούν σε βασικά συνεταιριστικά και συγγενή προς αυτά θέματα και ακόμη ο σημαντικός αριθμός από τα Σεμινάρια που οργάνωσε τα τρία τελευταία χρόνια η Συνομοσπονδία με σκοπό να ενημερώσει τα συνεταιριστικά στελέχη της χώρας σε γενικότερα οικονομικά - γεωργικά ζητήματα αλλά και σε ειδικότερα θέματα που αφορούν το συνεταιρισμένο αγροτικό κόσμο.

Ας ευχηθούμε όλα αυτά να αποτελούν για τη συνεταιριστική κίνηση την απαρχή μόνο μιας συστηματικής μορφωτικής εργασίας που θα προσαρμόζεται στα νέα και περισσότερα στις νέες ανάγκες της, σύμφωνα με την πείρα που αποκόμισε από τις έως σήμερα εφαρμογές της.

Η Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως της Συνομοσπονδίας, με την πολύπλευρη εκπαιδευτική και μορφωτική της δράση και το ειδικότερο επιμορφωτικό έργο της προσφέρει πολύτιμο υλικό πείρας για την επιλογή και οριστική διαμόρφωση των μέσων και μεθόδων για τη συνεταιριστική μόρφωση και αγωγή. Και από την άποψη αυτή ακόμη το έργο της είναι αξιοσημείωτο και ο συνεταιρισμένος αγροτικός κόσμος αναγνωρίζοντας τη σημασία του οφείλει να το αξιοποιήσει και να το αναπτύξει.

Και τώρα αφού υπογραμμίσω και εγώ την επιμέλεια, το ζήλο και γενικά το άριστο ήθος των σπουδαστών που παρακολούθησαν τα μαθήματα και τους συγχαρώ θερμά, θα ήθελα να τους παρακινήσω να εξακολουθήσουν και στο μέλλον να μελετούν και να μορφώνονται για να ανταποκριθούν καλύτερα στις προσδοκίες που στηρίζει επάνω τους η μεγάλη Ιδέα του Συνεργατισμού και ο αγροτικός λαός από τον οποίο προέρχονται».

Προσπάθειες για τη συνέχιση των Μαθημάτων της Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης και του όλου έργου της Υπηρεσίας

Καθώς διακόπηκε το 1963 (με την ασυγχώρητη απομάκρυνση του Θ. Τζωρτζάκη «λόγω ορίου ηλικίας» και την μη αποδοχή από την τότε πραγματική ηγεσία της Συνομοσπονδίας προτάσεων του εκπαιδευτικού κύκλου για την αντιμετώπιση του κενού) ο επί πολλές δεκαετίες πατέρας της όλης πνευματικής προσπάθειας στον τομέα των Συνεταιρισμών προσαθεί να κινήσει το ενδιαφέρον των αρμοδίων της Εξουσίας. Γράφει και δημοσιεύει στο περιοδικό του «Ο Συνεταιριστής», τον Οκτώβριο του 1963 (καθώς δεν γίνεται εργασία για να οργανωθεί η 15 Σειρά των Μαθημάτων) το κείμενο με τίτλο «Η Συνεταιριστική Μόρφωση - Το παρόν και το μέλλον της» με θεωρητική και ιστορική θεμελίωση και αναδρομή ώστε να είναι κατανοητό από κάθε αρμόδιο (συνεταιριστή ή όχι) στα θέματα αυτά. Το κείμενο είναι πολύ χρήσιμο και για σήμερα και για το μέλλον, αφού είναι το θεωρητικό υπόβαθρο της όλης συνεταιριστικής εκπαίδευσης και η αντικειμενική ιστορία της σπουδαιότερης έως τότε εφαρμογής στην Ελλάδα, με σκέψεις και προτάσεις για την καλύτερη συνέχιση. Δυστυχώς, λόγω των πολλών σελίδων που απαιτούνται, δεν είναι δυνατόν να αναδημοσιευθεί εδώ ολόκληρο. Οι ερευνητές και οι αρμόδιοι πρέπει να το διαβάσουν από την πηγή (Συνεταιριστής 1963, τεύχος Οκτωβρ. σελ. 129 έως και 135). Δίνουμε όμως εδώ στη συνέχεια την κατάληξη και την πρόταση του κειμένου αυτού⁽¹⁾.

«...Όπως φαίνεται από τον απολογισμό αυτό δεν στάθηκε δυνατό να εφαρμοσθεί στο ακέραιο το πρόγραμμα για τη Συνεταιριστική Μόρφωση, όπως αρχικά το είχαμε διατυπώσει. Κατορθώθηκε μόνο να πραγματοποιηθούν όσα μπορούσαν να στηριχθούν στα πολύ λίγα πρόσωπα και τους μικρούς πόρους, που είχε στη διάθεσή της η ΥΣΕ, και όσα δε χρειάζονταν γενικότερη συμμετοχή και συμπαράσταση, που - ως ομολογηθή - κατά τα 14 χρόνια της λειτουργίας της δε στάθηκε δυνατό να της δοθούν σε βαθμό αντάξιο προς τη σημασία της αποστολής της.

Ο λόγος που μας έκαμε να δώσουμε στους αναγνώστες μας τη συνοπτική αυτή εικόνα για το έργο της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, αφότου συστήθηκε έως σήμερα, είναι ότι η συνέχιση της λειτουργίας της πρόκειται να συζητηθεί από τη Διοίκηση της Συνομοσπονδίας, για τις ακόλουθες δύο αιτίες:

Η πρώτη είναι ότι, για λόγους τυπικούς, πρόκειται ν' αποχωρήσει από την Υπηρεσία ο Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος, στον οποίο έχει ανατεθεί η Διεύθυνση της ΥΣΕ αφότου συστήθηκε. Δεύτερη αιτία είναι η πρόθεση να δημιουργηθεί ειδικό συνεταιριστικό εκπαιδευτικό Κέντρο.

Όταν δημιουργήθηκε το ζήτημα αυτό, πριν να διατυπώσουμε καμία σκέψη μας, θεωρήσαμε χρέος μας να ζητήσαμε σχετικά τη γνώμη των καθηγητών που χρόνια τώρα διδάσκουν όσους παρακολουθούν τα συνεταιριστικά μαθήματα της ΥΣΕ.

Οι καθηγητές σε ειδική συνεδρίαση που έγινε στις 16-5-1963 ομόφωνα δήλωσαν πως «θεωρούν ότι έχουν ηξημένον καθήκον να ενδιαφερθούν δια την συνέχισιν και, ει δυνατόν, την πληρεστέραν και ευρύτεραν

μελλοντικήν οργάνωσιν και απόδοσιν του όλου μορφωτικού μηχανισμού της Ελληνικής Συνεταιριστικής Κινήσεως. Εξ άλλου η συνεχής εκ διαφόρων κατευθύνσεων πνευματική συμβολή εκάστου εις την εν γένει πρόσοδον της Ελληνικής Συνεταιριστικής Κινήσεως, δημιουργεί χρέος δια την διατύπωσιν ευχής προς όλους τους αρμοδίους παράγοντας ίνα προβούν εις τας απαραίτητους εν προκειμένω ρυθμίσεις, δια την πληρεστέραν διαμόρφωσιν των οποίων προσφέρονται να συμβάλουν. Έχουν εξ άλλου την γνώμη ότι μέχρις ότου καταστή δυνατόν να ολοκληρωθή η μελέτη και να γίνη έναρξις εφαρμογής άλλων τυχόν σχημάτων συνεταιριστικής εν γένει μορφώσεως, είναι απαραίτητος η διατήρησις του υφισταμένου σχήματος το οποίον - εν όψει της όλης ελληνικής γενικής και συνεταιριστικής πραγματικότητος - εδημιουργήθη και απέδωσε δια πολλής προσπάθειάς τώσον της Συνομοσπονδίας, των Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ όσον και των περιφερειακών Οργανώσεων, των διδασκάντων και των μετασχόντων εις τα μαθήματα και τας λοιπάς εκδηλώσεις...».

Σε λίγο, τον Ιούνιο, συνήλθε η Υπηρεσιακή Επιτροπή της ΥΣΕ που, μαζί με τα άλλα θέματα, συζητήσε και για τη συνέχιση της λειτουργίας της Υπηρεσίας. Η Επιτροπή της ΥΣΕ, καθώς είναι γνωστό, αποτελείται από εκπροσώπους της Συνομοσπονδίας, της ΑΤΕ, της ΚΥΔΕΠ, της ΣΕΚΕ, της ΚΣΟΣ, της ΣΠΕ και της ΕΛΛΙΟΥΡΓΙΚΗΣ. Στην Υπηρεσιακή Επιτροπή ανακοινώσαμε τη γνώμη μας, ότι ούτε η προσωπική αποχώρησή μας από την Υπηρεσία ούτε η αναδιοργάνωση του όλου συστήματος της συνεταιριστικής μας Εκπαίδευσης που μελετάται, δικαιολογούν την ανα-

(1) Πολύ σωστές απόψεις για τη συνεταιριστική εκπαίδευση διατυπώνει και «ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου» της ΟΣΥΓΟ για την εποχή αυτή. Βλ. στο Υποκ. Ι.

στολή της λειτουργίας της και ιδίως της λειτουργίας της Συνεταιριστικής Σχολής, και ότι επιβάλλεται να συνεχιστεί το έργο έως ότου καταρτιστή και μη σε εφαρμογή το ενδεχόμενο μελλοντικό πρόγραμμα Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως, στο οποίο με κατάλληλη προσαρμογή μπορεί να ενταχθή και η σημερινή Υπηρεσία. Η Υπηρεσιακή Επιτροπή αποφάσισε να τεθή ολόκληρο το ζήτημα υπόψη της Συνομοσπονδίας, που στην αρμοδιότητά της υπάρχει η συνεταιριστική εκπαίδευση και μόρφωση, για να ρυθμίσει μέσα στα πλαίσια του προγράμματος για την αναδιοργάνωση του κλάδου αυτού, μαζί με τα άλλα, και το θέμα της λειτουργίας της ΥΣΕ και ειδικότερα της Σχολής της.

Τελικά θεώρησα χρέος μου να συνηγορήσω για τη συνέχιση του έργου της ΥΣΕ, που αποτελεί αξιόλογο πυρήνα για την ανάπτυξη της συνεταιριστικής εκπαίδευσής στη χώρα μας και στερεή βάση δημιουργίας Κέντρου Σπουδών του Συνεργατισμού στην Αθήνα, όπου αυτό μπορεί ν' αποδώσει τα άριστα δυνατά αποτελέσματα με τη βοήθεια των προσφερομένων εξαιρετικών, σχεδόν αναγκασιτάτων, ευχερειών, που είναι σε όλους μας γνωστές. Η λειτουργία ενός τέτοιου Κέντρου στην Αθήνα δίνει τη δυνατότητα στα συνεταιριστικά στελέχη, ιδίως του μέσου και ανώτερου βαθμού, να αποκτήσουν ευρύτερη επιστημονική κατάρτιση ειδικότερα και, γενικότερα, επαγγελματική και κοινωνική εμπειρία, καθώς και ακριβή εξ απόπου γνώση της ελληνικής ζωής σε όλες τις πλευρές της που τα ενδιαφέρουν.

Επειδή το θέμα αυτό έχει ζωτική σημασία για τη ζωή και την προκοπή του Ελληνικού Συνεργατισμού, επειδή χωρίς συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση δεν μπορεί να στερεωθεί με ασφάλεια η συνεταιρι-

στική μας κίνηση, θεώρησα χρέος μου να προκαλέσω το ενδιαφέρον και την προσοχή γενικότερα της συνεταιριστικής κοινής γνώμης και να κάμω προς όλους θερμή έκκληση όχι μόνο να μην ανασταλή η λειτουργία της ΥΣΕ, αλλά αντίθετα τις ενισχυθή χωρίς χρονοτριβές και όσο το δυνατό περισσότερο: Να λειτουργήσει και το χρόνο αυτό η Συνεταιριστική Σχολή από τον Ιανουάριο έως τον Ιούνιο του 1964 σαν 15η Σειρά Συνεταιριστικών Μαθημάτων. Παράλληλα να συγκροτηθή μία επιτροπή από αρμόδια και έγκυρα πρόσωπα, για να μελετήσει τις συνεταιριστικές μας συνθήκες και τη σύγχρονη αποστολή των συνεταιρισμών και, αφού διαπιστώσει τις εκπαιδευτικές ανάγκες που έχει η συνεταιριστική μας κίνηση, να καταρτίσει ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό συνεταιριστικό πρόγραμμα. Έτσι, χωρίς να εγκαταλείψουμε όσα ήδη έχουμε επιτύχει, θα επιδιώξω να εξασφαλίσω με το αποτελεσματικότερο κατά το δυνατό σύστημα για συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση, που αποτελούν το σημαντικότερο έργο υποδομής για τη συνεταιριστική μας οργάνωση. Ας προσέξωμε. Η ευθύνη όλων μας είναι μεγάλη.

Η σπουδή να σταματήσει ένα έργο - οσοδήποτε μικρό - χωρίς να υπάρξει έτοιμο κάτι καλύτερο ή έστω και ισάξιο για να το αντικαταστήσει, δε νομίζω με πως εξυπηρετεί τη Συνεταιριστική Κίνηση, Κίνηση υπερατομική, δημιουργημένη πριν από μισό και περισσότερο αιώνα για να βοηθή το σύνολο του λαού όχι μόνο για την οικονομική, αλλά και για την κοινωνική του διαπαιδαγώγηση και ανύψωση.

Καθένας μας θα πρέπει πού και πού ν' αναρωτιέται αν μπορεί να πη και στους άλλους και στον ίδιο τον εαυτό του την απλή αποστολική ρήση: «την πίστιν τετήρηκα». (Τονίστηκαν τώρα).

Σχετικό και το πρακτικό συνεδρίασης της Κεντρικής Επιτροπής Σχολικών Συνεταιρισμών της 18 Δεκ. 1963 που τονίζει την σπουδαιότητα του έργου που έγινε με την εργασία της παιδαγωγού Φωτ. Τζωρτζάκη, αναφέρεται ότι για το 1961/62 έστειλαν εκθέσεις 980 Σχολεία για τους Συνεταιρισμούς τους με 49.162 μέλη (υπάρχονν περισσότεροι), ότι το έτος αυτό διαδόθηκε ο θεσμός και στην Κύπρο. Η Επιτροπή αποφασίζει ομοφώνως και εκφράζει την βαθείαν ικανοποίησιν δια το επιτευχθέν έργον παρ' όλον ότι τα μέσα ήσαν απολύτως πενιχρά, τονίζει ότι (μετά την ανακοίνωσιν της κ. Τζωρτζάκη ότι θα αποχωρήσει) πρέπει να ευρεθεί τρόπος να συνεχισθεί η προσπάθεια με την συνεργασία όλων των παραγόντων είτε εντός ευρύτερου Μορφωτικού Κέντρου Συνεταιριστικών Σπουδών είτε με ειδική σύμπραξη για τους Σχολικούς (παρόντες Θ. Τζωρτζάκης, Σ. Αγαπητίδης, Ευαγ. Δουγαλής - της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας -, Γ. Κάβουρας (του Υπ. Γεωργίας), Αριστ. Ν. Κλήμης, Αθ. Μουλούλης, Απ. Οικονομόπουλος (της ΑΤΕ), Δ. Πάνος, Κ. Πετρούτση (του Υπ. Γεωργίας), Χ. Συκουτρή (παιδαγωγός της Φιλελευθ. Εταιρείας), Ευρ. Τζουμέρτης (της Συνομοσπονδίας), Φωτ. Τζωρτζάκη, Π. Χασαπόπουλος). Αλλά οι εισηγήσεις της Επιτροπής και οι προσωπικές φροντίδες τους δεν είχαν αποτέλεσμα στους αρμοδίους της Συνομοσπονδίας.

- Για να γίνουν κατανοητά τα όσα σχεδιάζονταν στο παρασκήνιο και τα όσα αποφασίστηκαν στη συνέχεια πρέπει να συνδυασθεί το θέμα αυτό με την όλη τότε πολιτική, αγροτική και συνεταιριστική πραγματικότητα, την ψυχροσύνη και τις επιδιώξεις των ατόμων που ήταν

τυπικά αλλά και ουσιαστικά στην ηγεσία της Συνομοσπονδίας.

Η εποχή είναι η εποχή των αγώνων της επικρατήσεως της Ενώσεως Κέντρου, κύριο στέλεχος της οποίας στον αγροτικό τομέα και υπουργός Γεωργίας 1963 και 1964 ο Αλέξ. Μπαλατατζής. Πρόεδρος Συνομοσπονδίας ο Παν. Ρούσσος, Διευθυντής ο Ι. Αφεντάκης, Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος ο Θ. Τζωρτζάκης. Οι ψυχουσυνθέσεις και οι προτεραιότητες διαφορετικές στον καθένα από αυτούς. Η δύναμη Μπαλατατζή - Αφεντάκη στο απώγειο (βλ. σε όλα όσα αφορούν την εποχή αυτή, κυρίως στα Υποκεφ. Α και ΣΤ/1). Ακόλουθος τους ο Π. Ρούσσος. Και ο Τζωρτζάκης στον καθαρό συνεταιριστικό δρόμο που ακολουθεί και διδάσκει και για τον οποίο αγωνίζεται επί πολλές 10ετίες παρότι τις άμεσες και έμμεσες κατά καιρούς και υπό διαφόρων προσπάθειες να μειωθεί η πνευματική γοητεία του, η σωστή εξωκομματική οργάνωση και καθοδήγηση της συνεταιριστικής κινήσεως. Η επίκληση του «ορίου ηλικίας» είναι το μέσον απαλλαγής και για διαφορετικές λύσεις σε πολλά ζητήματα⁽¹⁾.

— **Νέα έκκληση.** Με αφορμή ενέργεια κάποιας Επιθεώρησης Δημοτικών Σχολείων που απαγορεύει τη σύσταση πρατηρίων γραφικής ύλης από τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς ο «Συνεταιριστής» Οκτ. 1964 σ. 149 υπενθυμίζει τις εγκριτικές διαταγές που υπάρχουν από το Υπουργείο Παιδείας 159518/1958 και 46941/22-4-59. **Και αναφέρεται στη σημερινή λυπηρή κατάσταση** με την εγκατάλειψη του θεσμού από την Συνομοσπονδία. Γράφει με πόνο και υποδεικνύει:

«... βλέπουμε με πολλές ελπίδες να φυσά (τώρα στο Υπουργείο Παιδείας) ένας ανανεωτικός, ελεύθερος άνεμος στην παιδεία, για να μπορέσει πια να αποκτήσει ουσιαστικό, θετικό περιεχόμενο, μέσα σε ατμόσφαιρα δημοκρατική.

Δέκα ολόκληρα χρόνια σιωπηλά γινόταν (από την Υπηρεσία Εκπαιδεύσεως) μια εργασία με ζήλο και επιμέλεια, που συντελούσε να μπαίνει στο αγροτικό δημοτικό σχολείο ένα αληθινά ουσιαστικό, θετικό περιεχόμενο, προσαρμοσμένο στην πραγματική κοινωνική ζωή των παιδιών, που καλλιεργούσε έμπρακτα στην ψυχή τους τη δημοκρατική αγωγή και το αίσθημα της κοινωνικότητας και της ευθύνης. Η εργασία αυτή είχε δώσει αξίους καρπούς, που τους αναγνώρισαν όλοι οι βαθύτερα ενημερωμένοι στον τόπο μας. Είχε γίνει επίσης γνωστή και σεβαστή και έξω από τα σύνορα της χώρας μας

Η ενέργεια αυτή (της Επιθ. Δημ. Σχολείων) τώρα έχει τάχα την αιτία της στο ότι από τον Ιανουάριο του 1964 το έργο που είχε συντελεστή μένει ακέφαλο, ακαθοδήγητο και ασυντόνιστο και σπρίζεται μόνο από τον αυθόρμητο ζήλο των δασκάλων και των Επιθεωρητών τους και από το ενημερωμένο ενδιαφέρον της περιφερειακής Υπηρεσίας Συνεταιρισμών της ΑΤΕ;

Όπως είναι γνωστό, κλείνει πια ένας χρόνος που η Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως της ΠΑΣΕΓΕΣ και μαζί η Υπηρεσιακή Επιτροπή της, καθώς και η ειδικότερη «Κεντρική Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών» αδράνησαν (την αποτελούσαν εκπρόσωποι των Υπουργείων της Παιδείας, της

Γεωργίας και του Συντονισμού, της Διδακταλικής Ομοσπονδίας της Ελλάδος, της ΑΤΕ και - φυσικά - της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, καθώς και Καθηγητές Ανωτάτων Σχολών), έπειτα από την αποχώρηση από την Υπηρεσία των προσώπων που είχαν αγωνιστή χρόνια τώρα γενικά για τη συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση και ειδικότερα - την τελευταία δεκαετία - για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των σχολικών Συνεταιρισμών.

Εγκαταλείφθηκαν όλα σε ένα βουβό μαρασμό, χωρίς να εκδηλωθή από κανέναν αρμόδιο και υπεύθυνο κάποια αντίδραση, ή σπωστότερα κάποια δραστηριότητα για ν' αναπληρωθή το κενό και να μη μείνει απροστάτευτο και ακαθοδήγητο ένα έργο εξυπηρετικό και βαθύτατα μορφωτικό.

Ειδικά οι σχολικοί συνεταιρισμοί υπηρετούν, όπως πολλές φορές έχει γραφτεί, το έργο της Παιδείας: έμπρακτη κοινωνική, ηθική, πολιτική αγωγή με πνεύμα δημοκρατικό και με μέσα απλά και προσαρμοσμένα στην αντιληπτική ικανότητα των παιδιών. Υπηρετούν επίσης τα ίδια τα παιδιά όχι μόνο από υλική, πρακτική πλευρά, αλλά και από παιδαγωγική και διδακτική: καλλιέργεια πρωτοβουλίας, αυτενέργειας, κοινωνικών συναισθημάτων, ικανότητας συνεργασίας και πνεύματος αλληλεγγύης και ακόμη εφαρμογή της θεωρητικής διδασκαλίας και λογική, ξεκάθαρη εμπέδωση των γνώσεων. Υπηρετούν στη ρίζα της τη συνεταιριστική κίνηση, γιατί μυσόν στο πνεύμα και τις μεθόδους του Συνεργατισμού από την απαλή παιδική

(1) Για αποφυγή κάθε παρεξηγήσεως, πρέπει να τονίσω ότι δεν υπήρχαν μισθοί για τους διδάσκοντες αλλά ασήμαντη, για κάθε ώρα, αποζημίωση που δεν εκάλυπτε ούτε τα έξοδα κινήσεως κλπ. Η διδακτική προσφορά γινόταν από συνεταιριστική διάθεση και «για τον Τζωρτζάκη». Ο δε τελευταίος δεν εισέπραττε αποζημίωση για τη διδασκαλία του

ηλικία, και έτσι εμποτίζουν με το συνεταιριστικό πνεύμα τα παιδιά σταθερά και άσβηστα. Δεν είναι εξάλλου μικρή η υπηρεσία που προσφέρουν οι σχολικοί συνεταιρισμοί γενικότερα., με την εκπαιδευτική τους δράση και επίδραση, και μάλιστα στις αγροτικές περιοχές.

Κυριεύεται κανείς από πενία για την εγκατάληψη αυτή, και μάλιστα όταν αναλογίζεται ότι στη Γαλλία, χώρα πολύ πλουσιότερη και με παιδεία που βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο από το δικό μας, οι σχολικοί συνεταιρισμοί αναπτύσσονται αδιάκοπα με τη στοργική προστασία του Υπουργείου της Εθνικής Παιδείας και των μεγάλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων, αυξάνουν συνεχώς στα σχολεία της βασικής παιδείας και εισδύουν προοδευτικά στη μέση και την τεχνική εκπαίδευση και στα Διδασκαλεία. Έχουν ειδικό Κεντρικό Οργανισμό του Συνεργατισμού στο Σχολείο (Office Central de la Coopération à l'École) με σταθερή παράδοση, με οργανωμένα περιφερειακά τμήματα και με ειδική τμηματική Επιτροπή, που την απαρτίζουν Ακαδημαϊκοί, καθηγητές Πανεπιστημίων, ανώτεροι υπάλληλοι του Υπουργείου της Εθνικής Παιδείας και ανώτεροι εκπαιδευτικοί λειτουργοί, καθώς και σημαντικοί εκπρόσωποι από τη συνεταιριστική κίνηση των ανηλίκων».

Και συνεχίζει με αγωνία(1):

«Αναρωτιόμαστε και ρωτούμε:

Γιατί δεν κάνουμε κι εμείς αυτό που κάνουν όλοι οι πολιτισμένοι λαοί που μοχθούν για την προκοπή τους; Είναι πολύ απλό - πιστεύουμε - πολύ εύκολο: Να σεβόμαστε τη δημιουργημένη εργασία, να στηρίζουμε το οικοδόμημα που χτίστηκε με κόπους και να βοηθούμε για να γίνεται πιο άρτιο και όσο το δυνατό τελειότερο, για το καλό του συνόλου.

Πιστεύουμε πως θα ήταν χρήσιμο να μνημονευτή εδώ ένα πρακτικό μέσο με δυνατή την άμεση εφαρμογή του. Έχει προταθεί ακόμη τελευταία από πρόσωπα έγκυρα, που είχαν συνεργαστεί με την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης στο σύνολο του έργου της και έχουν προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες:

Πρότειναν δηλαδή να στηριχτεί η προσπάθεια για

τη συνεταιριστική διαπαιδαγώγηση και μόρφωση στο κοινό ενδιαφέρον και τη σύμπραξη όλων των παραγόντων που έχουν σχέση με τη Συνεταιριστική Εκπαίδευση γενικά και τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς ειδικότερα, δηλαδή των Υπουργείων της Γεωργίας, της Παιδείας και του Συντονισμού, καθώς και των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, της Αγροτικής Τράπεζας, της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, και ακόμη επιστημόνων ειδικών και φίλων του Συνεργατισμού.

Μια τέτοια οργανική σύνδεση θα μπορούσε ίσως να πραγματοποιηθεί καλύτερα μέσα στα πλαίσια ενός πλατύτερου μορφωτικού Κέντρου Συνεταιριστικών Σπουδών, που θα το ίδρυναι οι αρμόδιοι παράγοντες, όπως ανεφέρθηκε πιο πάνω.

Το Κέντρο αυτό θα πρέπει να έχει ένα επιτελείο που να μελετά την ελληνική και τη διεθνή συνεταιριστική κίνηση και τα προβλήματά της, και ακόμη να κλείνει στους κόλπους του όλη τη Συνεταιριστική Εκπαίδευση, τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς και γενικά τη συνεταιριστική μόρφωση και διαφώτιση με την έκδοση επιστημονικών συνεταιριστικών συγγραμμάτων και διαφωτιστικών εντύπων.

Είναι γνωστό ότι η σημερινή Κυβέρνηση έχει δείξει εντελώς ξεχωριστή φροντίδα για την ανάπτυξη της παιδείας γενικά και της τεχνικής μόρφωσης ειδικότερα. Είναι ακόμα γνωστό ότι σε ένα από τα αρμόδια Υπουργεία ο υπουργός προέρχεται από τη συνεταιριστική κίνηση και είναι προετοιμασμένος να εκτιμήσει τη σημασία ενός τέτοιου έργου.

Είναι επίσης γνωστό ότι υπάρχει επιτελείο ειδικών επιστημόνων που μπορεί να καταρτίσει με γοργό ρυθμό, με φρόνηση και με προετοιμασμένο πνεύμα τα απαραίτητα σχέδια και την αναγκαία οργάνωση για τη συγκρότηση του Κέντρου αυτού και την ομαλή και γόνιμη εργασία του.

Θέλω να ελπίζω πως οι υποδείξεις αυτές δεν θα πέσουν στο κενό της σιωπής. Θέλω να πιστεύω ότι και στον τόπο μας αγαπούμε τα αγαθά έργα που τον υπηρετούν και επιθυμούμε να συνεχίζονται, έστω και όταν λησμονούμε τους φορείς τους».

(Άλλες προσπάθειες βλ. στη συνέχεια)

— Αξιόλογο είναι το κείμενο για την όλη συνεταιριστική εκπαίδευση του Ευδοκ. Σαχηπάζη που δημοσιεύτηκε στη «Φωνή των Συνεταιρισμών» 1964 (σελ. 471 επόμε., 533 επόμε.) όπου αναφέρει πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για το όλο θέμα (ιστορικές προσπάθειες και εφαρμογές από το 1915) με βάση τα σχετικά παλαιότερα κείμενα του Θ. Τζωρτζάκη στο περ. «ο Συνεταιριστής». Εξαιρεί τα όσα έγιναν από την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης της Συνομοσπονδίας και κάνει αξιολογές προτάσεις για την ανάγκη ευρύτερης αντιμετώπισης του προβλήματος με δημιουργία Κέντρου στα περίεξ των Αθηνών ή της Θεσσαλονίκης.

(1) Τα πιο μαύρα στοιχεία δεν υπήρχαν στο αρχικό κείμενο.

Η έκθεση των μελετητών του ΟΟΣΑ για τη συνεταιριστική εκπαίδευση

Στο προηγούμενο Υποκεφ. Β αναφερθήκαμε σε έκταση στην έκθεση των μελετητών εκπροσώπων του ΟΟΣΑ που, μεταξύ των άλλων, έχουν αναφερθεί σωστά στην αξία και ανάγκη τη ευρύτερης συνεταιριστικής μόρφωσης και της ειδικής εκπαίδευσης των στελεχών.

Πέραν των όσων σημειώθηκαν στο Υποκεφ. Β, η μελέτη-έκθεση εξειδικεύεται λεπτομερειακά και στο θέμα της οργανώσεως της εκπαιδύσεως⁽¹⁾, με βάση βέβαια όσα οι αρμόδιοι τους εξέθεσαν ως γινόμενα και ως προγραμματιζόμενα. Και καταλήγει με τα επόμενα υπό τον τίτλο «Αγροτική Συνεταιριστική Σχολή (αφού τονίσει ότι «αποτελούν κυρίως ιδιϊκές των ιδέας αυτές τις οποίες υποβάλλομεν».)⁽²⁾

I - Αρχαί της Αγροτικής Συνεταιριστικής Σχολής.

Ούτω είναι αναγκαία η Σχολή δια να προσδιορίσει τις συνεταιριστικές αρχάς και δια να εξασφαλίσει την μόρφωσιν:

- Του προσωπικού το οποίον καλείται να σταδιοδρομήσει εντός του συνεργατισμού, εις διάστημα ενός σχολικού έτους (δηλαδή των νεοπροσλαμβανομένων δια την πανεπιστημιακήν των μόρφωσιν ή δια τας ήδη παρασχεθείσας υπηρεσίας).

- Του προσωπικού των συνεταιρισμών (διευθυντών, προϊσταμένων υπηρεσιών, ειδικών, λογιστών) εις σειράν μαθημάτων διαρκείας ενός μηνός μέχρι μιας εβδομάδος αναλόγως των περιπτώσεων.

- Των προέδρων και μελών των διοικητικών συμβουλίων εις σειράν μαθημάτων διαρκείας μιας μέχρι δύο εβδομάδων.

Οι μαθηταί οι καλούμενοι να σταδιοδρομήσουν εντός του συνεργατισμού και διερχόμενοι έν έτος εις την σχολήν θα προσληφθούν από τον διευθυντήν της σχολής είτε επί τη βάσει προτάσεως των διευθυντών των συνεταιρισμών και των συμβούλων συντονισμού των συνεταιρισμών δια τους νέους τους ήδη εργαζομένους εις τον συνεταιρισμόν είτε δι' απλής πράξεως υποψηφιότητας δια τους πτυχιούχους των Γεωργικών Σχολών και των Πανεπιστημίων. Ο αριθμός των μαθητών θα καθορίζεται από τας ανάγκας των διαφόρων κατηγοριών των συνεταιρισμών. Ούτοι δεν θα δυνηθούν να αρνηθούν την πρόσληψιν των νέων τούτων. Κατ' αυτόν τον τρόπον θα εξασφαλισθή αυτομάτως ανανέωσις των στελεχών.

Οι ανήκοντες εις το προσωπικόν ασκούμενοι θα επιλεγούν κατά τον ίδιον τρόπον ως οι μαθηταί οι ήδη εργαζόμενοι εις τους συνεταιρισμούς. Οι ασκούμενοι πρόεδροι και μέλη των διοικητικών συμβουλίων, θα εκλέγονται παρά της ΠΣΕΓΣ κατόπιν προτάσεως των προέδρων των επαρχιακών Ενώσεων Συνεταιρισμών ή επί απλή υποβολή υποψηφιότητας, μετά ειδοποίησιν του Διευθυντού της Σχολής.

Δια να είναι αποτελεσματική η γεωργική συνεταιριστική σχολή θα εφαρμόσει τας ακόλουθους αρχάς:

1. Πρακτική κατάρτισις και αδιάκοπος προσαρμογή προς τας εξελισσομένας ανάγκας. 2. Διδασκαλία της καλής διοικήσεως εις τα επαγγελματικά στελέχη και εις το προσωπικόν των συνεταιρισμών συμφώνως προς το πνεύμα της θεωρίας του συνεργατισμού. 3. Περιορισμός εις ελάχιστον των μαθημάτων από καθέδρας και κατ' ανώτατον όριον πρακτικά ασκήσεις εντός της Σχολής, καθώς και εντός των συνεταιρισμών και των καταστημάτων της Αγροτικής Τραπέζης πλησίον της σχολής. 4. Επαφάι της Σχολής μετ' αρμοδίων των Δημοσίων Υπηρεσιών, του Εμπορίου, της Βιομηχανίας κλπ. προς συζήτησιν των προβλημάτων με τους μαθητάς και τους ασκούμενους. 5. Πας υπάλληλος κάμων σταδιοδρομείαν εις τον συνεργατισμόν οφείλει από τούδε να μορφώνεται εις την σχολήν. 6. Έκαστος υπάλληλος οφείλει να φοιτήσει εις την Σχολήν πριν ή προαχθεί εις ανώτερον βαθμόν. 7. Η Σχολή οφείλει να διαθέσει τουλάχιστον το 1/3 του χρόνου του προσωπικού της εις την μόρφωσιν των επαγγελματικών στελεχών. 8. Πάσα φοίτησις εις την Σχολήν κωρούται με εν πιστοποιητικόν το οποίον δια τους υπαλλήλους θα λαμβάνεται υπ' όψιν δια την προαγωγήν. 9. Το προσωπικόν της Σχολής επιλέγεται μεταξύ των προσώπων τα οποία κέκτηνται ειδικάς αρμοδιότητας επί της διδασκομένης ύλης ουχί κατ' ανάγκην μεταξύ των καθηγητών Πανεπιστημίων. 10. Η σχολή συνδέεται κατ' ευθείαν από τον Γεν. Διευθυντήν της ΠΣΕΓΣ. 11. Εν συμβουλίον επιμορφώσεως της Σχολής αποτελούμενον από 12 μέλη τηρείται ενήμερον επί των μεθόδων εκπαιδύσεως και υποβάλλει προτάσεις προς βελτίωσιν των, λαμβανομένων υπ' όψιν των επιτυγχανομένων αποτελεσμάτων. 12. Η Σχολή είναι μικτή, μορφώνει άνδρας και γυναίκας.

II. Διδασκομένη ύλη εις την Σχολήν.

Το πρόγραμμα της διδασκαλίας της Σχολής αναφέρεται εις την κάτωτι ύλην: 1. Αρχαί και οργάνωσις της

(1) Αφού αναφερθεί και α) στις υποτροφίες σπουδών της ΣΕΚΕ και β) στις ανάγκας εις ό,τι αφορά την συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν.

(2) Βλ. κείμενον εις Οικονομικόν Ταχυδρόμον 17-12-1964.

Συνεταιριστικής Κινήσεως. Αρχαί Συνεταιριστικά της Ελλάδος, διάρθρωσις και λειτουργία της Συνεταιριστικής Κινήσεως εν Ελλάδι, σχέσις με τους άλλους Οργανισμούς. Μέθοδοι συνεταιριστικής εκπαίδευσέως. 2. Διαχειρίσις των Συνεταιρισμών. Όλα τα προβλήματα εκ της οργανώσεως και της λειτουργίας των διαφόρων τύπων των Συνεταιρισμών. 3. Λογιστική. Το μάθημα τούτο θα ηδύνατο να ενσωματωθή εις το προηγούμενον, αλλά παραμένει χωριστόν δια να καταφανή η σπουδαιότης του. 4. Συνεταιριστική νομοθεσία. 5. Εμπορία των γεωργικών προϊόντων και των μέσων παραγωγής. Τιμαί, κυκλοφορία εμπορική, κόστος διανομής, τυποποιήσις των προϊόντων, ανάπτυξις των πωλήσεων, εξαγωγή. 6. Αγροτική οικονομία και αγροτική πολιτική. Χαρακτήρες της σημερινής εξελίξεως της γεωργικής οικονομίας των ευρωπαϊκών χωρών - Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότης - Γεωργική οικονομία της Ελλάδος - Οικονομία της αγροτικής περιούχης - Οικονομία της αγροτικής εκμεταλλεύσεως - Αγροτική πολιτική της Ελλάδος. 7. Αγροτική Κοινωνιολογία. Οι κυριώτεροι αγροτικοί θεσμοί. Αιτίαισις των αγροτών.

Το επίπεδον της μορφώσεως θα προσαρμοσθή προς τους μαθητάς και τους ασκούμενους. Εν πάση περιπτώσει θα πρέπει να εξετασθούν λεπτομερώς ωρισμένα μόνον θέματα και όχι πολλά κατά τρόπον επιφανειακόν.

III. Λειτουργία της Σχολής.

Τοποθέτησις της Σχολής: Αι Αθήναι δεν είναι η κατάλληλος θέσις εξ αιτίας των κινδύνων προσελκύσεως των εκπαιδευομένων από μέρους του εμπορίου και της βιομηχανίας. Η περιφέρεια της Θεσσαλονίκης φαίνεται ενδεδειγμένη, λαμβανομένων υπ' όψιν των πνευματικών πηγών των πολυαριθμών εγκαταστάσεων ερευνής και αγροτικής εκπαίδευσέως καθώς επίσης η εμπορική δραστηριότης της πόλεως ταύτης.

Προσωπικόν της Σχολής: Ένα επίτελειον δεκάδος διδασκικού προσωπικού πλήρους απασχολήσεως, φαίνεται ότι είναι αναγκαίον. Το επίτελειον τούτο δέον να βοηθήται από διοικητικόν προσωπικόν και από μίαν γραμματεϊάν ικανήν να προετοιμάξη ταχέως τα προς διανομήν έγγραφα.

Εγκαταστάσεις της Σχολής: Πέραν του χώρου δια την στέγασιν των εκπαιδευομένων πρέπει να προβλεφθή αμφιθέατρον δια 200 πρόσωπα, 4 αίθουσαι δια πρακτικάσ ασκήσεις, βιβλιοθήκη, δεκάς γραφείων δια να εργάζωνται οι καθηγηταί εις την Σχολήν, εργαστήριον δια σχέδιον και δια πολύγραφον. Επί πλέον είναι απαραίτητον όπως η Σχολή διαθέτη έν αυτοκίνητον δια να οδηγή τους μαθητάς και τους ασκούμενους επί τόπου δια ν' αποφεύγεται η υπερβολικά σχολική διδασκαλία. Δια την ανοικτοδόμησιν των κτιρίων της Σχολής η Τράπεζα θα πρέπει να χορηγήσι δάνεια εις την Πανελληνίον Συν/δίαν υπό όρους όσον το δυνατόν ολιγώτερον επαχθείς.

Ανάγκη δραστηριωτέρας συμμετοχής των νέων εις την γεωργικήν συνεταιριστικήν κίνησιν

Είναι πολύ δύσκολον να μορφώνη τις ανθρώπους 50 και 60 ετών. Έχομεν τω όντι παρατηρήσει ότι η μεγαλύτερα μερίς των διοικητικών συμβουλίων αποτελείτο από άνδρας μεγαλύτερους των 45 ετών. Είναι λοιπόν αναγκαίον να ευρεθή διεξόδος ταχέως προς τους νέους άνδρας δια τας θέσεις διοικήσεως, ώστε συνεργαζόμενοι ούτοι με τους αρχαιοτέρους να δύνουν περισσότερον δυναμισμόν εις την συνεταιριστικήν κίνησιν. Πώς θα γίνη τούτο; Δύο μέσα φαίνονται εφαρμόσιμα.

Κατ' αρχήν θα έπρεπε να τροποποιηθή το Καταστατικόν του Συνεταιρισμού ούτως ώστε τα Διοικητικά Συμβούλια των πρωτοβαθμίων Συνεταιρισμών και των Περιφερειακών Ενώσεων Συνεταιρισμών να περιλαμβάνουν υποχρεωτικώς δύο έως τέσσερα ασκούμενα μέλη ηλικίας μικροτέρας των 35 ετών αναλόγως του αριθμού των μελών. Τα ασκούμενα ταύτα μέλη δεν θα ελάμβανον μέρος κατά τας ψηφοφορίας του Συμβουλίου αλλά θα παρίσταντο εις όλας τας συνεδριάσεις και θα ήσαν ούτω προητοιμασμένοι να αντικαταστήσουν τα υπερήλικα μέλη του Συμβουλίου. Εις την περίπτωση καθ' ην δεν θα ήτο δυνατόν να ευρεθούν αρχηγοί εκμεταλλεύσεως αρκετά νέοι, τότε, υιοί αγροτών θα ηδύνατο να υποδειχθούν ως εκπαιδευόμενα μέλη.

Κατά δεύτερον λόγον τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων τα οποία καλούνται να παρακολουθήσουν σειράς εκπαιδευτικών μαθημάτων θα πρέπει να επιλέγονται μεταξύ των νέων. Εξ άλλου επαναλαμβανόμεν ότι ότι μία ανανέωσις του διοικητικού προσωπικού είναι λίαν επιθυμητή.

Εν συμπεράσματι δεν διατάζομεν να εώπαμεν ότι η συμμετοχή της νεολαίας εις την αγροτικήν συνεταιριστικήν κίνησιν είναι μία απαραίτητος προϋπόθεσις δια την επιτυχίαν όλων των προβλεπομένων μεταρρυθμίσεων. Οι γέροντες έχουν την πείραν αλλά οι νέοι έχουν τας ιδέας και την πίστιν εις το μέλλον.

Μη μας εϊπή τις ότι τούτο είναι αδύνατον. Εις ένα χωριό πλησίον του Τυρνάβου (Θεσσαλία) οι γέροντες παρητήθησαν από του να απασχολούνται με τον Συνεταιρισμόν διότι η λειτουργία του τους εφάνετο πολύ πολύπλοκος. Τότε οι νέοι ανέλαβον το έργον ανά χείρας και τα αποτελέσματα είναι εξαιρετα. Η Ελληνική αγροτική νεολαία είναι πλήρης υποσχέσεων.

Παράρτημα II.

Ταχεία κατάρτισις ειδικών επί του Συνεργατισμού δια την Πανελληνίον Συνομοσπονδίαν Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (Π.Σ.Ε.Γ.Σ.).

1. Η Π.Σ.Ε.Γ.Σ. αντιμετωπίζει σήμερα την βελτίωσιν της συνεταιριστικής εκπαίδευσέως και την αναδιοργάνωσιν των κεντρικών υπηρεσιών της. Αι δύο

αυτά τροποποιήσεις περιλαμβάνονται εις πλαίσιον ευρύτερων μεταρρυθμίσεων, των οποίων η μελέτη εγένετο από του Ιουλίου μέχρι του Οκτωβρίου 1963 υπό των Ελλήνων ειδικών εν συνεργασία μετά των εμπειρογνομόνων του Ο.Ο.Σ.Α.

2. Δια τας εις την προηγουμένη παράγραφον προβλεπομένας δύο τροποποιήσεις, η Π.Σ.Ε.Γ.Σ. έχει ανάγκην ταχείας καταρτίσεως δεκαπέντε νέων ειδικών επί του συνεργατισμού προσλαμβανομένων εκ των γεωπόνων και των διπλωματούχων των Πανεπιστημίων της Ελλάδος. (Κατά τα τελευταία έτη η Π.Σ.Ε.Γ.Σ. προσέλαβε τρεις καλούς ειδικούς, οι οποίοι κατηρτίσθησαν δι' ασκήσεως εις το εξωτερικόν, αλλά φρονεί ότι η μέθοδος αυτή δεν δύναται να εφαρμοσθή σήμερον, λαμβανομένων υπ' όψιν του επείγοντος και της σπουδαιότητος των εις προσωπικόν αναγκών της).

3. Η Π.Σ.Ε.Γ.Σ. προτείνει ομοί μετά των κ.κ. Chombart de Lauwe και Poitevin, εμπειρογνομόνων του ΟΟΣΑ, την εντός ένδεκα μηνών ταχείαν κατάρτισιν 15 νέων Ελλήνων ειδικών δια σειράς σταδίων ασκήσεως υπό τας κάτωθι συνθήκας: α) Άσκησις δύο μηνών εν Ελλάδι: Προς ανάλυσιν της λεπτομερούς λειτουργίας της συνεταιριστικής οργανώσεως, της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος, του Υπουργείου Γεωργίας και ενδεχομένως των λοιπων διοικητικών υπηρεσιών αι οποίοι ενδιαφέρονται δια την γεωργίαν. β) Ομαδική άσκησις ενός μηνός εις ξένην χώραν έχουσαν μεγάλην εξέλιξιν εις τον τομέα του συνεργατισμού: Προς μελέτην των αυτών θεσμών ως οι αναφερόμενοι εις την προηγουμένη παράγραφον. γ) Άσκησις πέντε μηνών εν Ελλάδι: Προς παρακολούθησιν της διδασκαλίας της Γεωργικής Συνεταιριστικής Σχολής. Η Σχολή όμως αυτή θα ανακαινισθή χάρις εις την συνεργασίαν των πέντε ειδικών, οι οποίοι θα έλθουν να διδάξουν εις αυτήν. Σημειωτέον ότι τα υπό των ξένων αυτών εμπειρογνομόνων διδασχθησόμενα μαθήματα θα πολυγραφηθούν και θα χρησιμοποιηθούν ακολούθως ως βάσις δια την διδασκαλίαν, την οποίαν θα συνεχίσουν οι Έλληνες ειδικοί κατά τα επόμενα έτη. δ) Άσκησις τριών μηνών εις διάφορον ξένην χώραν: Έκαστος νέος Έλλην ειδικός θα αποσταλή εις μίαν χώραν προς συμπλήρωσιν της καταρ-

τίσεώς του εις ωρισμένον τομέα (συνεταιριστική εκπαίδευσις, συνεταιριστική λογιστική, τυποποιήσις των γεωργικών προϊόντων κλπ).

4. Δια την υπό καλώς συνθήκας εκτέλεσιν των τριών πρώτων σταδίων ασκήσεως, είναι ανάγκη όπως οι ασκούμενοι κατευθύνονται υπό της ειδικού επί του συνεργατισμού προσλαμβανομένου εκ ξένης χώρας. Ο διευθύνων την κατάρτισιν ταύτην, ο οποίος θα είναι και ο εμπνευστής κατά τα τρία πρώτα στάδια ασκήσεως, δέον να είναι από πάσης απόψεως άριστος: εξαιρετική αρμοδιότης επί θεμάτων συνεργατισμού, καλή γενική κατάρτισις και δυναμισμός (κάτω των 35 ετών). Προς εκπόνησιν του προγράμματος ασκήσεως και συγκέντρωσιν πληροφοριών περί της ελληνικής οικονομίας, ο διευθύνων την κατάρτισιν των ειδικών δέον να παραμείνη εν Ελλάδι ένα μήνα προ της ενάρξεως της περιόδου ασκήσεως. Είναι επίσης ανάγκη όπως ο εν λόγω διευθυντής επισκέπτεται τους νέους Έλληνας ειδικούς κατά την διάρκειαν της τριμήνου ασκήσεώς των εις το εξωτερικόν προς καθοδήγησίν των και έλεγχον της αποτελεσματικότητος της εργασίας των.

5. Βοήθεια, η οποία θα ζητηθή από τον Ο.Ο.Σ.Α.: Δια την οργάνωσιν της ασκήσεως ταύτης είναι αναγκαία η τεχνική και οικονομική βοήθεια του Ο.Ο.Σ.Α.

6. Προϋποθέσεις βαρύνουσαι την Π.Σ.Ε.Γ.Σ. δια την επιτυχίαν ασκήσεως ταύτης:

α) Έγκαιρος πρόσληψις 15 νέων ηλικίας 25-30 ετών, γεωπόνων ή διπλωματούχων Πανεπιστημίων.

β) Εξασφάλισις απασχολήσεως και αναλόγου αμοιβής μετά το πέρας της ασκήσεως (με δυνατότητα προαγωγής). Αι αμοιβαί αύται θα ηδύναντο να ανέρχωνται κατ' ελάχιστον όριον εις: 3.500 δραχμάς μηνιαίως κατά την πρόσληψιν· 5.000 δραχμάς μηνιαίως μετά την συμπλήρωσιν δεκαετίας· 6.000 δραχμάς μηνιαίως μετά την συμπλήρωσιν δεκαπενταετίας· 8.000 δραχμάς μηνιαίως μετά την συμπλήρωσιν εικοσαετίας· 10.000 δραχμάς μηνιαίως μετά την συμπλήρωσιν εικοσιπενταετίας. Οι δια το στάδιον ασκήσεως προς κατάρτισιν προσλαμβανόμενοι υποψήφιοι θα υπογράψουν σύμβασιν δια πέντε έτη (υποχρεωτικής υπηρεσίας).

γ) Υλική οργάνωσις της ασκήσεως: στέγαις και μεταφορικά μέσα εν Ελλάδι».

Από την όλη αυτή έκθεση-εισήγησιν του ΟΟΣΑ για τα συνεταιριστικά⁽¹⁾ αποχωρίστηκαν από τη Διεύθυνση της Συνομοσπονδίας και άλλους τα προσόντα της Θεσσαλονίκης για την εγκατάστασιν της Σχολής, τα της εξαρτήσεώς της απευθείας από τον Διευθυντήν της Συνομοσπονδίας και τα περί οικονομικής και διδακτικής βοήθειας από τον ΟΟΣΑ. Και με βάση αυτά (χωρίς να ληφθούν υπόψη άλλες παράλληλα σωστές απόψεις-συνδέσεις) πάθησαν οι σχετικές αποφάσεις. Η Συνομοσπονδία με εγκύκλιό της αναλυτική γνωστοποιεί τούτο στις

(1) Βλ. στο Υποκεφ. Β (σ. 67/2419) και όσα υποδεικνύονται σωστά από την Ελληνική Επιτροπή του CIRIEC και τον Θ. Τζωρτζάκη

Οργανώσεις και εκθέτει το νέο πρόγραμμα. (Βλ. Σ 1965 σ. 104, 105, 106). Επίκαιρα για την εποχή (εκτός άλλων) και τα κείμενα Κ. Χουρμουζιάδη «Συνεργατισμός και Εκπαίδευση» και «Η οργάνωση της Εκπαιδευσεως συνεταιριστικών υπαλλήλων. Αναγκαία η δημιουργία Συνεταιριστικού Πνευματικού Κέντρου» (ΦΣ 1963 σ. 240 και 451).

Νέες ορθές παρατηρήσεις σχετικά με τα σχεδιαζόμενα μέτρα της Συνομοσπονδίας που αποφασίζονταν με μονομέρεια από τις επιδιώξεις κυρίως του Διευθυντή της και άλλων, έγιναν εγκαίρως στο κείμενο Θ. Τζωρτζάκη, Σ Οκτώβρ. 1965 σ. 121, οι ακόλουθες⁽¹⁾:

«Βαρύ, ομολογουμένως, είναι το τίμημα που υποχρεώνεται να πληρώσει η συνεταιριστική κίνηση και συνεταιριστική οργάνωση, με την οριστική, όπως φαίνεται, κατάργηση της Συνεταιριστικής Σχολής στην Αθήνα, για να εξασφαλιστεί η ίδρυση, οπωσδήποτε δικαιολογημένη, Συνεταιριστικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη.

Ακόμη όμως βαρύτερο και γενικότερα αισθητό γίνεται το τίμημα, όταν, όπως επίσης φαίνεται, πρόκειται να συμπληρωθεί και με την κατάλυση ολόκληρης της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαιδευσεως (ΥΣΕ), που είχε ιδρυθεί από τη Συνομοσπονδία από το 1949 και λειτουργούσε με κάποια ανεξαρτησία, με συμμετοχή στη διοίκησή της όλων των κορυφαίων συνεταιριστικών Οργανώσεων και της Αγροτικής Τράπεζας, μέσα στα πλαίσια της ειδικής αποστολής της.

Αθόρυβα, με σύστημα, επί 14 χρόνια, η Υπηρεσία αυτή, παρ' όλους τους γλισχρούς πάρους που είχε στη διάθεσή της, επιτελούσε το έργο της και έβαζε σε εφαρμογή το πρόγραμμά της, μελετημένο συλλογικά, με προσοχή και με άνεση. Η εφαρμογή του γινόταν βαθμιαία, προσαρμοσμένη πάντοτε στις υφιστάμενες ανάγκες και συνθήκες. Ο ρυθμός ήταν αδιάκοπος,

σταθερός και κανονικός. Καμιά βία, αλλά και καμιά ρασιτώνη.

Στο έργο της η Υπηρεσία είχε πολύτιμους συμπαράστατες την Υπηρεσία Εποπτείας Συνεταιρισμών της ΑΤΕ και τις Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών.

Οι αρχικοί της σκοποί ήταν:

1. Η συστηματική βασική μόρφωση επαγγελματιών συνεταιριστικών στελεχών.

2. Η ειδική μόρφωση των συνεταιριστικών στελεχών κατά κλάδους, ώστε να βοηθηθούν στην αρτιότερη εκτέλεση της εργασίας των από κάθε άποψη - τεχνική, οικονομική - κτλ. Αυτό, βέβαια, θα γινόταν όταν εξασφαλιζονταν τα απαραίτητα οικονομικά μέσα που θα επέτρεπαν την κατάλληλη ειδική οργάνωση.

3. Η ενημέρωση του συνεταιρισμένου κόσμου και ιδίως των συνεταιριστικών λειτουργών (των αιρετών συνεταιριστικών στελεχών), σχετικά με την έννοια, τις αρχές, τις ευχέρειες εφαρμογής κατά κλάδους του Συνεργατισμού, καθώς και σχετικά με τη διοίκηση, την τεχνική της λειτουργίας των συνεταιριστικών Οργανώσεων κτλ.

Αργότερα, από το 1954, η Υπηρεσία έβαλε σε εφαρμογή και το σύστημα των σχολικών συνεταιρισμών,

(1) Βλ. και προηγούμενο κείμενο του Σ 1965 σ. 82 όπου καταλήγει: «...δεν μπόρεσαν να νιώσουν τη σημασία του θεσμού, πως με την πρώτη ευκαιρία - την απομάκρυνση από την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδευσεως της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών των υπεύθυνων δημιουργών των σχολικών συνεταιρισμών - με αρνητική διάθεση και αλόγιστη βία κατάργησαν την ειδική Κεντρική Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών, που η Υπηρεσία αυτή είχε συστήσει από εγκυρότατα πρόσωπα, και αφήνουν να σκεπαστεί το συντελεσμένο ήδη έργο με ακατανόητη σιωπή.

Θα αφήσει αυτό πάντα ένα σκοτεινό ερωτηματικό μέσα στην ιστορία του ελληνικού Συνεργατισμού, που δεν μπορεί να βρη απάντηση παραδεχτή στις πρόχειρες υποσχέσεις και τα αόριστα σχέδια που δόθηκαν και εξαγγέλθηκαν, μέσα σε δύο χρόνια περίπου, χωρίς καμιά εφαρμογή και πραγμάτωση.

Ελπίζομε πως κάτω από την αιγίδα της Παιδείας ο θεσμός των σχολικών συνεταιρισμών θα βρη την οργάνωση και την καθοδήγηση που χρειάζεται, την εκτίμηση που του αξίζει, και πως θα συνεχίσει ανεμπόδιστα την ωφέλιμη ανάπτυξη του.

Νά ακόμη μια ευκαιρία να θυμηθώμε πόσο επιτακτικά αναγκαίο είναι ένα γνωμοδοτικό συνεταιριστικό συμβούλιο, συγκροτημένο από έγκυρα πρόσωπα, με ικανότητα για συλλογική σκέψη και με σεβασμό προς το Συνεργατισμό, αντάξιο στη σημασία του, για να υποδείχνη τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική ανάπτυξη του και να εποπτεύη την εφαρμογή τους.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο Συνεργατισμός, με τις πολύμορφες δυνατότητές του, είναι θεσμός που χρειάζεται την ομοσπονδιακή οργάνωση - όχι την τυπική αλλά την ουσιαστική. Χρειάζεται να ακούη κάθε χρήσιμη γνώμη, στηρημένη σε γνώση, σε πείρα, και πάντα σε πίστη ακόμη γνώμη αμερόληπτη και δοκιμασμένη έμπρακτα στην εμπιστοσύνη της προς την αξία της συνεργασίας - οικονομικής, ηθικής, πνευματικής. Δεν ταυρίζεται στο Συνεργατισμό ο εγωκεντρισμός, του χρειάζεται συνειδητή και καλοπροαίρετη συνεργασία».

(Τα έντονα στοιχεία τέθηκαν τώρα)

που η γοργή τους ανάπτυξη και η αποτελεσματική λειτουργία τους έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον και στο εξωτερικό. Η διπλή σημασία του Σχολικού Συνεταιρισμού, και σαν μέσου αγωγής και παιδείας και σαν οργάνου έμπρακτης μύησης των παιδιών στα αγαθά της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, ένωσε σε κοινή προσπάθεια το Συνεργατισμό και τους εκπαιδευτικούς λειτουργούς, κυρίως στη Στοιχειώδη Εκπαίδευση, όπου το έδαφος είναι καταλλήλοτορο για τη βλάστηση του Συνεργατισμού.

Η Υπηρεσία ενισχύθηκε με συλλογικά όργανα, που η βοήθειά τους ήταν πολύτιμη και αποτελεσματική. Τα υπενθυμίζουμε: Είναι η Υπηρεσιακή Επιτροπή Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, ο Σύλλογος των καθηγητών της Σχολής και - λίγο αργότερα, όταν χρειάστηκε - η Κεντρική Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών. Σε όλα τα συλλογικά αυτά όργανα έπαιρναν μέρος πρόσωπα αρμόδια και έγκυρα. Οι λεπτομέρειες για τη σύνθεση των συλλογικών αυτών οργάνων, το έργο τους κτλ. είναι γνωστές από τα διάφορα και συστηματικά δημοσιεύματα και τις απολογιστικές εγκυκλίους της ΥΣΕ.

Η Συνεταιριστική Σχολή έφερε το μετρημένο τίτλο: **Σειρά συνεταιριστικών μαθημάτων** και κατηγορηματικά είχε δηλώσει ότι δεν αποσκοπούσε να εξασφαλίσει τυπικά προσόντα στους σπουδαστές, αλλά μόνο να τους δίνει ουσιαστική μόρφωση, ώστε να επιτελούν όσο το δυνατό αριστερά το συνεταιριστικό έργο τους. Η Υπηρεσία οργάνωσε 14 Σειρές συνεταιριστικών μαθημάτων όπου φοίτησαν συνολικά 217 σπουδαστές. Στις τελευταίες δύο Σειρές φοίτησαν και 9 συνεταιριστικοί υπάλληλοι από την Κύπρο, που, καθώς είναι γνωστό, παρουσιάζει πολύ ανασταγμένη συνεταιριστική κίνηση. Η αποστολή σπουδαστών από την Κύπρο θα συνεχιζόταν, όσο ξέρομε, αν στο μεταξύ δεν έπαυε να λειτουργεί η Σχολή. Η Σχολή λειτούργησε κατά γενική αναγνώριση ικανοποιητικά. Θα μπορούσε επομένως να δειχνόταν γι' αυτήν, όπως και για όλη την τότε συνεταιριστική εκπαιδευτική Υπηρεσία, μεγαλύτερο ενδιαφέρον και εκτίμηση από τους παράγοντες που έχουν αρμοδιότητα και ευθύνη για τη συνεταιριστική κίνηση.

Για την ενημέρωση του συνεταιρισμένου κόσμου και ιδίως των αιρετών συνεταιριστικών στελεχών, η ΥΣΕ οργάνωσε τρεις Σειρές συνεταιριστικών μαθημάτων, με διάρκεια 2-3 ημερών. Το 1956 στη Λάρισα, το 1958 στο Αγρίνιο και το 1959 στη Θεσσαλονίκη. Όπως γράψαμε και άλλοτε (βλ. Ο Συνεταιριστής, τεύχος 206, Οκτώβριος 1963, Θ. Τζωρτζάκη «Η συνεταιριστική μόρφωση, το παρόν και το μέλλον της» σελ. 129α), η σχετική προσπάθεια ανακόπηκε, γιατί η Συνομοσπονδία, παράλληλα και ανεξάρτητα, άρχισε να οργανώνει από το 1960 ειδικά Σεμινάρια στην Αθήνα, αν και η οργάνωση και Σεμιναρίων, αν χρεια-

ζόταν, θα έπρεπε να είναι έργο της ΥΣΕ.

Αν συγκρίνουμε, τώρα, το πρόγραμμα της νεοσύστατης Συνεταιριστικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη, όπως δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του Συνεταιριστή, με το πρόγραμμα και το έργο της ΥΣΕ, θα δούμε ότι τίποτα νέο δεν προβάλλεται. Αντίθετα, και άλλα ακόμη είχαν διατυπωθεί προγραμματικά κατά το 1950, όταν άρχισε να λειτουργεί η ΥΣΕ. Η έλλειψη όμως ανάλογων οικονομικών μέσων και επομένως - μαζί με άλλα - η αδυναμία να οργανωθεί ανάλογα η ΥΣΕ, και ακόμη κάποια εντεινόμενη με τον καιρό ελάττωση του ενδιαφέροντος για αυτήν και παραμέλησή της από τους υπεύθυνους για τη γενικότερη συνεταιριστική πολιτική, δεν έδιναν βάση για νέα μέτρα και μεγαλύτερη ανάπτυξη. Η διαθέσιμη δύναμη καταναλιόκοταν για να αναπτυχθούν και να στερεωθούν όσα αρχικά είχαν γίνει.

Η επιφύλαξη μας αυτή δεν είναι υπερβολική. Αυτό το δείχνει καθαρά το ότι ένα συμπτωματικό γεγονός - που οπωσδήποτε θα γινόταν κάποτε - η απομάκρυνση του υπεύθυνου προσώπου για τη λειτουργία της ΥΣΕ, στάθηκε αφορμή να σταματήσει το έργο της, να περάσουν άγωνα δύο εκπαιδευτικές περιόδους, να μείνει ακαθοδήγητη η κίνηση των σχολικών συνεταιρισμών, να αδρανήσουν τα συλλογικά όργανα και, κοντολογίς, να «καταδαφιστεί» το μικρό, έστω, οικοδόμημα της ΥΣΕ, ακριβώς τη στιγμή που η εκπαιδευτική επέκταση, η ίδρυση δεύτερης σχολής στη Θεσσαλονίκη, είχε ανάγκη να στηριχτεί στη δημιουργημένη σχετική πείρα, ώστε να συντονιστεί η οργάνωση του νέου ιδρύματος με το καθολικότερο θέμα της συνεταιριστικής μόρφωσης, που χρειαζόταν οπωσδήποτε μια ειδική κεντρική καθοδηγητική και συντονιστική Υπηρεσία. Και η Υπηρεσία αυτή υπήρχε, στελεχωμένη από αρμόδια, έγκυρα πρόσωπα, που έχουν όχι μόνο σεβαστή θεωρητική κατάρτιση αλλά και ειδική πείρα, στηριγμένη στις συνθήκες, τις ανάγκες και τα προβλήματα του τόπου μας.

Δεν μπορεί να μη γεννά λυπηρή απορία το ότι, ακριβώς τη στιγμή αυτή, αχρηστεύτηκαν τα συλλογικά όργανα της ΥΣΕ, περιφρονήθηκε η προσωπική τους πείρα και επικράτησε, θα λέγαμε, ένα πνεύμα φοβίας προς τη χρήσιμη παράδοση, που τα απέκλεισε από τη συμμετοχή σε μια συλλογική συζήτηση και επεξεργασία των θεμάτων, όπου είχαν και δικαίωμα και χρέος να πάρουν μέρος, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε τυπική τοποθέτησή τους.

Κάνομε και πάλι την έκκληση, που είχαμε κάμει από τις στήλες του Περιοδικού μας τον Οκτώβριο του 1963, έκκληση που έπεσε στο κενό, χωρίς καμιά αντίδραση.

Τί να γίνει! Ας ξαναγυρίσουμε στα ίδια:

Δεν συμφέρει κανένα να καταλυθεί ό,τι με κόπο και περίσκεψη είχε δημιουργηθεί.

Δεν ήταν αναγκαίο να καταργηθεί η ΥΣΕ και η Σχολή της στην Αθήνα, για να δημιουργηθεί η νέα Σχολή στη Θεσσαλονίκη. Αντίθετα, η παράλληλη λειτουργία τους θα αλληλοσυμπλήρωνε τις προσπάθειες και θα διευκόλυνε την καθεμιά να ειδικεύη το έργο της σύμφωνα με τις σχετικές συνθήκες και ανάγκες.⁽¹⁾

Πρέπει, παράλληλα, να συγκροτηθεί μια επιτροπή από αρμόδια και έγκυρα πρόσωπα, για να μελετήσει οργανικά και συστηματικά τις συνεταιριστικές μας συνθήκες και τη σύγχρονη αποστολή των συνεταιρισμών και, αφού διαπιστώσει τις εκπαιδευτικές ανάγκες που έχει η συνεταιριστική μας κίνηση, να καταρτίσει ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό συνεταιριστικό πρόγραμμα. Έτσι, χωρίς να εγκαταλείψουμε όσα ήδη έχουμε επιτύχει, θα επιδιώξουμε να εξασφαλίσουμε ένα πλατύτερο και αποτελεσματικότερο, κατά το δυνατό, σύστημα για συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση, που αποτελούν το σημαντικότερο έργο υποδομής

για τη συνεταιριστική μας οργάνωση. Ας προσέξουμε. Η ευθύνη όλων μας είναι μεγάλη.

Ρωτούμε: Όταν σε κάθε χώρα οι νέες ανάγκες οδηγούν στην ίδρυση νέων Σχολών, κάθε τύπου και βαθμού, καταργούνται οι παλιές;

Ρωτούμε ακόμη: Τα μορφωτικά θέματα δεν συγκινούν το συνεταιρισμένο κόσμο - άτομα και Οργανώσεις - και δεν επιβάλλουν σε όλους το χρέος να ενδιαφερθούν έμπρακτα γι' αυτά;

Ας γίνη τουλάχιστον η Επιτροπή που έχουμε προτείνει, περιμένοντας το μόνιμο Γνωμοδοτικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο, που για την ίδρυσή του συχνά έχει συνηγορήσει ο Συνεταιριστής, και τη δημιουργία ενός συστηματικού Κέντρου Συνεταιριστικών Σπουδών, ισχυρού και απρόσβλητου από οποιεσδήποτε προχειρές και βιαστικές επεμβάσεις».

— Αυτά τα αληθινά και πολύ λογικά έγγραψε, σε τόνο οξύ και έξω από τον χαρακτήρα του ο Θ. Τζωρτζάκης. Αλλά μάταια.

— Στο τέλος του 1965 (μαθήματα από Ιαν. 1966) γίνεται η **έναρξη λειτουργίας της Συνεταιριστικής Σχολής Θεσσαλονίκης** με σπουδαστές 37 μόνιμους και έκτακτους υπαλλήλους (τελετές, ομιλίες κλπ. βλ. ΦΣ 1965 σ. 291 και Σ 1965 σ. 104) χωρίς να διατηρηθεί, με κατάλληλη σύνθεση, ο κεντρικός εκπαιδευτικός μηχανισμός και ο εκπαιδευτικός μηχανισμός των Αθηνών ώστε η συνεταιριστική εκπαίδευση να στηρίζεται γερά σε 2 κέλη για όλη την Ελλάδα. Βλ. και Σ 1966 σ. 21.

— Αποδοτική οργανωτική εκπαιδευτική προσπάθεια ήταν τότε η πρόσληψη από τη Συνομοσπονδία ενός μικρού αριθμού μορφωμένων για στελέχυσή της. Μετεκπαιδευθή τους θεωρητική και πρακτική στο εξωτερικό με την υποβοήθηση ΟΟΣΑ. Παρακολούθηση και από άλλους υπαλλήλους Σεμιναρίων κλπ. στο εξωτερικό. (Βλ. και ΦΣ 1963 σ. 254).

— Όμως η πνευματική αγωνία του Θ. Τζωρτζάκη, παρότι αποχώρησε, συνεχίζεται και εκδηλώνεται. Προσπαθεί να περιορίσει τους ετσιθελισμούς, τις μονομερείς ενέργειες. Επιμένει και ξαναφέρει στην επιφάνεια την ανάγκη για εντονότερο συντονισμό, για νηφάλιες αποφάσεις σύμφωνα με τη βαθύτερη έννοια και ουσία του Συνεργατισμού και σύμφωνα με το πραγματικό συμφέρον των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, έξω από ρεύματα των εποχών και προσωπικές ποικίλομορφες επιδιώξεις. Δημοσιεύει το κείμενο (και υπενθυμίζει παλαιότερες υποδείξεις και τον ισχύοντα Κανονισμό της Συνομοσπονδίας) για Συντονιστικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο και για Γνωμοδοτικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο (Σ 1966 σ. 25). Προχωρεί στη διατύπωση και πρόταση αναλυτικά των βασικών οργανωτικών και κλπ. σχετικών θεμάτων που θα έπρεπε να μελετήσει και να αποφασίσει ένα σύγχρονο Συνεταιριστικό Συνέδριο (βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ/1).

— Και σε νεότερη ευκαιρία διακηρύσσει και πάλι την αλήθεια, την ανάγκη (που υπηρετεί αυτός ατομικά και με μεγάλες δυσκολίες και θυσίες μέσα από το περιοδικό του «Ο Συνεταιριστής» με τους συνεργάτες του). Τονίζει: «Η συνεταιριστική μας οργάνωση χρειάζεται ένα μόνιμο συστηματικό κέντρο πληροφοριών και διαφωτισμού για τη ζωή της και το έργο της. Τι φρονούν σχετικά η Συνομοσπονδία και η ΑΤΕ»;

(1) Ο τονισμός των στοιχείων γίνεται τώρα.

Η συνεχής αυτή επιμονή του Θ. Τζωρτζιάκη στην ανάγκη της συνεταιριστικής ενημέρωσης - μόρφωσης - εκπαίδευσης οφείλεται στην τεράστια πείρα του ευθύς μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο και κυρίως την εποχή της δικτατορίας του 1936-1940 και αργότερα, όταν έβλεπε να υποχωρεί κάθε τόσο η συνεταιριστική ανάπτυξη από έλλειψη συνεταιριστικής αγωγής και ήθους. Χαρακτηριστική είναι η μικρή ομιλία του (πνευματική διαθήκη) κατά το Θ' Συνέδριο της ΟΣΥΓΟ όπου, με τη μεγάλη αξία του πνευματικού αγωνιστή 1915-1965, είτε χαρακτηριστικά τα επόμενα βαθυστόχαστα, πραγματικές υποθήκες για τους νέους:

«Σας ευχαριστώ για τη φιλόφρονη διάθεση που εκδηλώσατε να ακούσετε λίγα λόγια και από μένα.

Ομολογώ πως τώρα πια παρακολουθώ, όταν μου είναι δυνατό, συνεταιριστικές συγκεντρώσεις, για ν' ακούω τις σκέψεις και τις απόψεις των νεότερων, όχι για να διατυπώνω τις δικές μου.

Οπωσδήποτε, αφού το επιθυμείτε, θα ήθελα να σας πω τη βασική σκέψη μου και τη σταθερή μου πεποίθηση σχετικά με τη συνεταιριστική προκοπή. Πιστεύω πως ο Συνεργατισμός μπορεί να βάλει στερεά θεμέλια μόνο επάνω σ' ένα βαθύ συνεταιριστικό ήθος, ατομικό και ομαδικό. Ήθος που να οδηγεί τη συμπεριφορά μας με συνέπεια, που να εμπνέει πάντα τον απόλυτο σεβασμό προς τις αρχές και τις επιδιώξεις του Συνεργατισμού, που θα μας κατευθύνει σε δημιουργική συνεργασία για το κοινό έργο - ανεξάρτητα αν τυχαίνα να βρισκόμαστε στις πρώτες ή στις πίσω θέσεις κατά την εκτέλεσή του - στην αλληλεγγύη και την ευσυνείδητη ανάληψη ευθυνών, στη δίκαιη άσκηση του ελέγχου και την πρόθυμη αποδοχή του, στη δημιουργική κριτική, τη μεγαλόψυχη αναγνώριση των ικανοτήτων των συνεργατών μας.

Ο Συνεργατισμός πρέπει να στηρίζεται στο ήθος που δένει τον εργάτη με το έργο σε τέτοιο βαθμό, ώστε ν' αποσπάται από το άτομό του και να νιώθει χαρά και περηφάνεια για όσα προσφέρει ο Συνεργατισμός στα άτομα και το κοινωνικό σύνολο αυτοδύναμα και αυτόβουλα, με αξιοπρέπεια και ανθρωπιά.

Μόνο με την καλλιέργεια του ήθους ο Συνεργατισμός θα καλλιεργήσει στους πιστούς του την αναγκαία αυτή απόσπαση από το άτομό τους, την τοποθέτησή τους έξω από τον ίδιο τον εαυτό τους, την ικανότητα του καθενός να κρίνει και να ελέγξει τον εαυτό του και να τιμά ειλικρινά τον αντικρινό του, έτσι που να βοηθιέται και να βοηθή για μια εξελικτική και αδιάκοπη ανοδική πορεία. Ακόμη - πράγμα που δυστυχώς γενικότερα μας λείπει - τη δύναμη να αντιδρούμε συλλογικά σε κάθε ατομική ή ομαδική παρέκκλιση και αυθαιρεσία, αντίθετη στο πνεύμα του Συνεργατισμού και επιζήμια γι' αυτόν, όχι μόνο ηθικά αλλά και πρακτικά.

Μια τέτοια εσωτερική καλλιέργεια, που τείνει στην τελείωση του ανθρώπου, θα είναι το μεγαλύτερο επίτευγμα του Συνεργατισμού, επίτευγμα που θα το στηρίξει πάντα και βασικά το ανώτερο ήθος».

ΟΙ ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί αποτελούσαν το δεύτερο σκέλος της προσπάθειας της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, προσπάθειας που είχε καταπληκτική απήχηση και επιτυχία. Συνεπώς όσα γράφονται στη συνέχεια θα πρέπει να συσχετίζονται με τις προηγούμενες σελίδες που αφορούν ολόκληρη την Συνεταιριστική αυτή Υπηρεσία υπό τον Ανώτερο Συνεταιριστικό Σύμβουλο.

Στοιχεία για τη διάδοση των θεμάτων Σχολικών Συνεταιρισμών δοθηκαν σε προηγούμενες σελίδες και στην ομιλία κατά την τελετή λήξεως της 14ης Σειράς Μαθημάτων. Ειδικά την κίνηση 1959/60 βλ. Σ. 1961 τεύχος 181 (για την κίνηση σε άλλες χώρες βλ. στο Υποκεφ. ΙΓ).

Το φθινόπωρο του 1961 βραβεύονται από την ΑΤΕ (με βάση την ενισχυτική για το θεσμό εγκύκλιό της 14034/1959 βλ. Σ 1959 σ. 17) 90 Σχολικοί Συνεταιρισμοί. (Βλ. στοιχεία Σ 1961 σ.

50). Άλλοι Σχολικοί Συνεταιρισμοί ενισχύθηκαν με βιβλία κλπ. από την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως (Σ 1961 σ. 51). Για βραβεύσεις και εργασίες βλ. και στη συνέχεια ΦΣ 1962 σ. 194 και Σ 1963 σ. 70.

Το 1961 ο θεσμός αισθάνεται θερμό το ενδιαφέρον του Υπουργείου Παιδείας. Γίνεται μεγάλη σύσκεψις στο Υπουργείο Παιδείας. Γνώμες και ενέργειες υπουργού Γ. Βογιατζή για τη διεύρυνση της συνεταιριστικής μορφώσεως και αγωγής. Αξιόλογη εγκύκλιός του. Ευαρέσκεια σε εκπαιδευτικούς. Προτροπές για διάδοση του θεσμού και στα Σχολεία Μέσης Εκπαιδεύσεως (ΦΣ 1961 σ. 64 και Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 698).

Νέα εγκύκλιος του Διοικητού ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου για υποβοήθηση του θεσμού (Σ 1962 σ. 120).

Αναδρομικά στοιχεία για την εξέλιξη του θεσμού από το 1954/55 έως και 1962/63, με αριθμούς, ενέργειες, εργασίες και λοιπά διαφωτιστικά στοιχεία βλ. Σ 1963 σ. 136. Για τους Σχολικούς ειδικά στην Κύπρο το 1961/62 βλ. Σ 1963 σ. 139.

Από τις πολλές ενέργειες και εκδηλώσεις του εκπαιδευτικού κόσμου και άλλων σημειώνουμε ενδεικτικά: Ομιλία του Επιθεωρητή Δημοτικών Σχολείων Σάμου Δ. Δημοπούλου - Συνέδριο των δασκάλων περιφ. Διδυμοτείχου με αξιόλογες ομιλίες προέδρου Σχολικών Συνεταιρισμών Βρυσιών και Μάνης (Σ 1962 σ. 138) - Οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί στα διδασκαλικά Συνέδρια του 1962 Νιγρίτας και Αριδαίας (Σ 1963 σ. 19) - Για την Αριδαία βλ. στο Συνέδριο Δασκάλων το θέμα «ο μαθητικός συνεταιρισμός ως μορφή της μαθητικής αυτοδιαθέσεως» - Ομιλία Επιθεωρητού Χρ. Δρίτσα και άλλων εισηγητών - Συμπεράσματα (ΦΣ 1962 σ. 39) - Βράβευση των Σχολικών Συνεταιρισμών Κυπρίνου και Σάκκου Ορεστιάδας (ΦΣ 1963 σ. 255).

Εξαιρετικές κριτικές για τον θεσμό γενικά και την εργασία που γίνεται στην Ελλάδα από προσωπικότητες βλ. στο Σ 1963 σ. 69, 70.

Η ΑΤΕ εξακολουθεί να ενισχύει τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς. Αναγράφεται στην έκθεση της ΑΤΕ για το έργο της κατά το 1962 (βλ. Σ 1963 σ. 124):

«Και κατά την λήξαν σχολικήν περίοδον 1961-62 υπό της Υπηρεσίας εσυνεχίσθησαν αι προσπάθειαι τόσο δια την εισαγωγήν εις τα δημοτικά σχολεία της υπαίθρου του θεσμού του Σχολικού Συνεταιρισμού όσον και δια την επίτευξιν ικανοποιητικών αποτελεσμάτων εκ της λειτουργίας των κατά τα προηγούμενα έτη συσταθέντων τοιούτων, εν όψει ότι η οργάνωσις των Σχολικών Συνεταιρισμών, ήτις έχει αναληφθή υπό της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως της ΠΑΣΕΓΕΣ και ενισχύεται υπό της Τραπεζής,

αποβλέπει εις την δημιουργίαν συνειδητών συνεταιριών της αύριον δια της γαλουχήσεως των μικρών μαθητών, από της νεαρής των ηλικίας, εις την ιδέαν και τας αρχάς του συνεργατισμού.

Τα αποτελέσματα των συναφών ενεργειών υπήρξαν λίαν ικανοποιητικά κατά το έτος 1962: ιδρύθησαν 136 Σχολικοί Συνεταιρισμοί. Εν συνόλω από του 1955 ότε ήρχισαν το πρώτον αι σχετικά προσπάθειαι μέχρι 31.12.1962 έχουν ιδρυθή και λειτουργούν 1.193 Σχολικοί Συνεταιρισμοί».

- Μερικές κρίσεις για τις προσπάθειες στο θεσμό των σχολικών συνεταιρισμών βλ. Σ 1963 σ. 69 επόμεν. Γράφουν οι: Maurice Colobain, (Κεντρικός Οργανισμός του Συνεργατισμού στο Σχολείο), W. Waidelich (Δ/ντής της Συνεταιριστικής Σχολής στη Στουτγάρδη), Δ. Καλλιτσονάκης (Καθηγητής - συγγραφέας), Χρ. Ευελπίδης (Καθηγητής, συγγραφέας), Βασιλικόν Εθνικό Ίδρυμα.

- Βράβευση 52 Σχολικών Συνεταιρισμών 1962-1963 από ΑΤΕ. Πίνακα βλ. Σ 1963 σ. 70.

Πρωτοποριακή ενέργεια του Σχολικού Συνεταιρισμού Βρυσιών Διδυμοτείχου για οργάνωση παιδικών κατασκηνώσεων. Για το έργο αυτό και την γενικότερη κοινωνική προσφορά των Σχολικών Συνεταιρισμών και την μεγάλη συμβολή των εκπαιδευτικών βλ. κείμενο Φωτ. Τζωρτζάκη στο Σ 1964 σ. 3).

Το 1964 εκδίδεται σε πλήρη μορφή το βιβλίο «Οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί» της Φωτ. Τζωρτζάκη. Χαρακτηριστική παρουσίασή του από το Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1497 για την προσφορά της και δυστυχώς την αποχώρησή της (μετά τα σημειωθέντα παραπάνω διαλυτικά της Υπηρεσίας Εκπαιδεύσεως).

Και παρόλα τα συμβάντα το ενδιαφέρον της Φωτ. Τζωρτζάκη και των εκπαιδευτικών ανα την Ελλάδα συνεχίζεται επί έτη με εκδηλώσεις και πρόοδο.

Για την εξέλιξη του 1964 βλ. Σ 1964 σ. 149.

Για τον Σχολικό Συνεταιρισμό στη Σχολή «Ελληνικό Σπίτι» βλ. Σ 1965 σ. 48. Ομιλία της Φ. Τζωρτζάκη βλ. Σ 1965 σ. 113.

Για την κίνηση το 1964/65 βλ. αναλυτικά στοιχεία στο Σ 1966 σ. 86.

Ειδικά για την κίνηση στην Ανατολική Θεσσαλία από το 1955-1963 βλ. Σ 1965 σ. 22, 32.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η εκδήλωση του Υπουργείου Παιδείας για τη μελέτη και προώθηση του θεσμού των Σχολικών Συνεταιρισμών. Εγκύκλιος του με υπογραφή του Γεν. Γραμματέα Ευαγ. Παπανούτσου αριθ. 83426/23-6-65 ζητά από τις περιφερειακές υπηρεσίες (Επιθεωρήσεις) να υποβάλουν στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στοιχεία για την ύπαρξη Σχολικών Συνεταιρισμών με ειδική σημείωση για αυτούς που λειτουργούν επί Ζετία. Βλ. σχετικά κείμενο Θ. Τζωρτζάκη στο Σ 1965 σ. 81 με σχετική επαινετική κριτική για το Υπουργείο Παιδείας και με έκφραση πάλι της αγωνίας του και του παράπονου για την παραγνώριση της μορφώσεως από αρμόδιους συνεταιριστικούς κύκλους. Γράφει σχετικά:

«...Είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό το ότι κατεξοχήν αρμόδια Αρχή - το Υπουργείο της Εθνικής Παιδείας και το Παιδαγωγικό του Ινστιτούτο - επιθυμεί ν' ασχοληθεί συστηματικά με τους σχολικούς συνεταιρισμούς. Ικανοποιεί εντελώς ξεχωριστά το ότι αυτό γίνεται σε ώρα Εκπαιδευτικής Αναγέννησης, που θα αφήσει χρυσή σφραγίδα στην εξέλιξη της Παιδείας μας. Ήταν φυσικό. Γιατί ακριβώς τώρα, που η Παιδεία, μαζί με άλλα, έχει χαρακτήρα γνήσια δημοκρατικό, δεν ήταν δυνατό να μην προσέξει ένα μικρό κλάδο από το μεγάλο δέντρο της, τους σχολικούς συνεταιρισμούς, που βοηθούν έμπρακτα στην ηθική, την κοινωνική και την πολιτική αγωγή των παιδιών και στην οικονομική τους μόρφωση, επάνω σε δημοκρατικές βάσεις και ελεύθερο πνεύμα.

Σε μας, που υπηρετήσαμε ποτά στο διάστημα μιας ολόκληρης ζωής τη συνεταιριστική ιδέα, το ενδιαφέρον του Υπουργείου για το θεσμό γεννά βαθύτερη χαρά. Σύγχρονα όμως μας μένει η πικρία ότι κορυφαίοι συνεταιριστικοί εκπρόσωποι, άμεσα υπεύθυνοι για την προκοπή του Συνεργατισμού, δεν μπόρεσαν να νιώσουν τη σημασία του θεσμού, πως με την πρώτη ευκαιρία - την απομάκρυνση από την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών των υπεύθυνων δημοσργών των σχολικών συνεταιρισμών - με αρνητική διάθεση και αλόγιστη βία κατάργησαν την Υπηρεσία Εκπαιδεύσεως, αχρήστευσαν την ειδική Κεντρική Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών, που η Υπηρεσία αυτή είχε συστήσει από εγκυρότατα πρόσωπα, και αφήνουν να σκεπαστεί

το συντελεσμένο ήδη έργο με ακατανόητη σιωπή.

Θα αφήσει αυτό πάντα ένα σκοτεινό ερωτηματικό μέσα στην ιστορία του ελληνικού Συνεργατισμού, που δεν μπορεί να βρη απάντηση παραδεχτή στις πρόχειρες υποσχέσεις και τα αόριστα σχέδια που δόθηκαν και εξαγγέλθηκαν, μέσα σε δυό χρόνια περίπου, χωρίς καμιά εφαρμογή και πραγματώση.

Ελπίζω πως κάτω από την αιγίδα της Παιδείας ο θεσμός των σχολικών συνεταιρισμών θα βρη την οργάνωση και την καθοδήγηση που χρειάζεται, την εκτίμηση που του αξίζει, και πως θα συνεχίσει ανεμπόδιστα την ωφέλιμη ανάπτυξή του.

Νά ακόμη μια ευκαιρία να θυμίσωμε πόσο επιτακτικά αναγκαίο είναι ένα γνωμοδοτικό συνεταιριστικό συμβούλιο, συγκροτημένο από έγκυρα πρόσωπα, με ικανότητα για συλλογική σκέψη και με σεβασμό προς το Συνεργατισμό, αντίξοιο στη σημασία του, για να υποδείχνη τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική ανάπτυξή του και να εποπτεύη την εφαρμογή τους.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο Συνεργατισμός, με τις πολύμορφες δυνατότητές του, είναι θεσμός που χρειάζεται την ομοσπονδιακή οργάνωση - όχι την τυπική αλλά την ουσιαστική. Χρειάζεται να ακούη κάθε χρήσιμη γνώμη, στηριγμένη σε γνώση, σε πείρα, και πάντα σε πίστη· ακόμα γνώμη αμερόληπτη και δοκιμασμένη έμπρακτα στην εμπιστοσύνη της προς την αξία της συνεργασίας - οικονομικής, ηθικής, πνευματικής. Δεν ταιριάζει στο Συνεργατισμό ο εγωκεντρικός, του χρειάζεται συνειδητή και καλοπροαίρετη συνεργασία».

Τα Σεμινάρια της Συνομοσπονδίας

Μέσα στο πλαίσιο των διασυνδέσεων και ενεργειών του δυναμικού και εγωκεντρικού Διευθυντού της Συνομοσπονδίας Ι. Αφεντάκη που είχε την εκπροσωπευτική πρωτοβουλία και για την επιτυχία των γενικότερων, κατά την εκτίμησή του, επιδιώξεων της Συνομοσπονδίας, αλλά και ως αντιπερισπασμό προς τη δραστηριότητα της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως (υπό τον Ανώτερον Συνεταιριστικόν Σύμβουλον) και χωρίς χρησιμοποίησή της, αρχίζει η οργάνωση, σε συνεργασία με το Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα, ολιγοήμερων και πολυάνθρωπων Σεμιναρίων από τον Νοέμβριο 1960, με τεράστιες δαπάνες μετακινήσεων κλπ. στελεχών των Ενώσεων. Γενικά για τα Σεμινάρια αυτά βλ. και ΦΣ 1960 σ. 440 - 1961 σ. 230 - 1962 σ. 382 - 1963 σ. 134, 126, 554 - 1964 σ. 425, 442 - 1966 σ. 37, 126, 554.

Το Νοέμβριο του 1960 γίνεται Σεμινάριο για τους Διευθυντές των Ενώσεων (βλ. Σ 1960 σ. 172).

Το 1961 οργανώνονται 2 Σεμινάρια τον Μάιο α) για τους Προέδρους των Ενώσεων 10ήμερο και β) για τους Προϊσταμένους των Λογιστηρίων. Διεξαγωγή των Σεμιναρίων στην Εστία Εθνικού Βασιλικού Ίδρυματος με φιλοξενία εκεί και με προσθήκη στο αγροτουσυνεταιριστικό πρόγραμμα και ομιλιών της δικής του επιλογής. Αναλυτικά βλ. πληροφορίες στο Σ 1961 σ. 52. Για αριθμούς, παρουσία κυβερνητικών στελεχών, μετασχόντων, ομιλητές, θέματα ομιλιών βλ. Σ 1961 σ. 76 και αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 231, 237 (με φωτογραφίες).

Κατά το 1962 α) για Προϊσταμένους των Λογιστικών Υπηρεσιών των Ενώσεων, β) για Διευθυντές των Ενώσεων βλ. σχετικά Σ 1962 σ. 77 και ΦΣ 1962 σ. 163, γ) για στελέχη Συνεταιρισμών που ασκούν την αγροτική πίστη με το σύστημα του «Συλλογικού δανεισμού», δ) για το σιτάρι (βλ. Σ 1963 σ. 161 και ΦΣ 1962 σ. 381, 386).

Ειδικά για τη Διάσκεψη των Διευθυντών Ενώσεων και Κεντρικών Οργανώσεων 26-31/5/62 με ομιλίες για πολλά θέματα βλ. αναλυτικά ΦΣ 1962 σ. 167 με ονόματα μετασχόντων και ομιλητών.

Το 1963 γίνεται το 8ον Σεμινάριο για αιρετούς και υπηρεσιακά στελέχη Ενώσεων και Συνεταιρισμών. Ομιλίες, μετασχόντες, επισκέψεις, φωτογραφίες κλπ. βλ. ΦΣ 1963 σ. 126 και Σ 1963 σ. 19. Βλ. και ΦΣ 1963 σ. 554.

Επίσης το 1963 τα Σεμινάρια για τους Προϊσταμένους των οικονομικών υπηρεσιών και εμπορίας των Ενώσεων. Και άλλα για αιρετούς στο τέλος του 1963. Αναλυτικά στοιχεία ΦΣ 1963 σ. 134 και Σ 1963 σ. 153.

Το 1964 τον Νοέμβριο, Σεμινάριο για προμηθευτικές εργασίες και εμπορία γεωργικών προϊόντων. Βλ. Σ 1964 σ. 186.

Όλα τα παραπάνω αφορούσαν κυρίως την εμφάνιση σε γενικότερους κύκλους των Αθηνών του συνεταιριστικού μηχανισμού, των διεκδικήσεών του, της δυνάμεως της Συνομοσπονδίας και γενικότερα της Γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως. Και βασικά ήταν κάπως ωφέλιμα, ακόμα και με τις επαφές των συμμετεχόντων μεταξύ τους και με τη διεύρυνση του ορίζοντά τους με γνωριμίες προσώπων της εξουσίας, των υπουργείων, της ΑΤΕ, των Κεντρικών Οργανώσεων κλπ.

Αλλά δυστυχώς ήταν ευκαιριακά, με τεράστιες δαπάνες των Οργανώσεων (για οδοιπορικά κλπ.), χωρίς μορφωτικό συνεταιριστικό προγραμματισμό και με κάποια συνέχεια του, με ανάμιξη και άλλων επιδιώξεων μέσα στις γενικότερες έντονες και θολές πολιτικές διαμάχες της εποχής.

Μερικές άλλες μορφωτικές εκδηλώσεις.

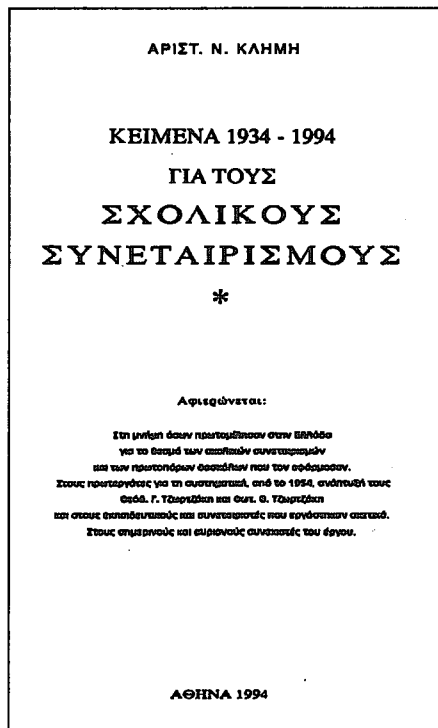
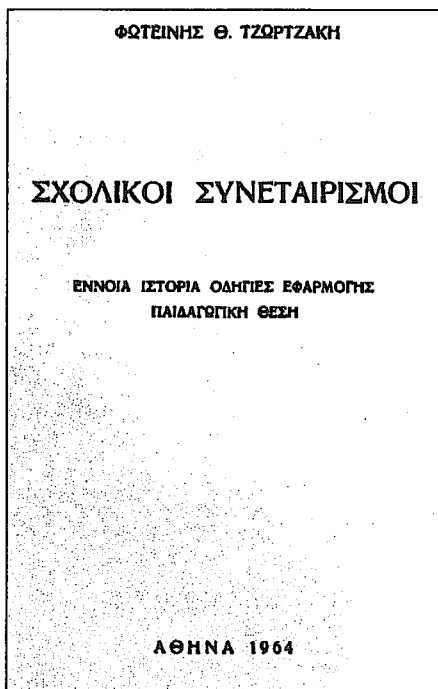
Την εποχή αυτή υπάρχουν βέβαια και διάφορες άλλες μορφωτικές εκδηλώσεις, όπως είναι π.χ.:

– Βασικά ο τεράστιας σημασίας και οργάνωσης, για την εποχή εκείνη, θεσμός των υποτροφιών της ΣΕΚΕ για τον οποίο έχουν γραφεί πολλά κείμενα. Συγκεντρωτικές πληροφορίες και στοιχεία βλ. στο βιβλίο του Βασ. Ιλιαντζή «ΣΕΚΕ και καπνός».

– η επιμόρφωση 2 νέων στελεχών σε Σεμινάριο στη Στουτγάρδη. Οργάνωση, θέματα κλπ. βλ. ΦΣ 1962 σ. 413 και Σ 1963 σ. 85

– η επιμόρφωση αργότερα επιστημονικών στελεχών στο εξωτερικό με τη βοήθεια του ΟΟΣΑ. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 254. Για συμμετοχή σε Σεμινάριο στη Γαλλία βλ. Σ 1963 σ. 86.

– Περιλήψη ομιλιών που έγιναν στο διεθνικό επιστημονικό Συνέδριο της Βιέννης βλ. Σ 1963 σ. 148. Αφορούν κυρίως το Κράτος και τη νομοθεσία του έναντι των Συνεταιρισμών.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Γενικά στοιχεία (κείμενα, δραστηριότητες και άλλα) για όλη τη συνεταιριστική κίνηση βλ. και στην αρχή του Δ΄ Υποκεφ.

Κατά την περίοδο από το 1961 οι Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών διευρύνουν τις δραστηριότητές τους σε νέους τομείς, κυρίως συγκεντρώσεις γ. προϊόντων, εμπορία, βιομηχανική επεξεργασία. Αλλά και σε ευρύτερες διεκδικήσεις, με την αγωνιστική προσπάθεια της Συνομοσπονδίας και τις οικονομικές στηρίξεις και διευκολύνσεις που τους εξασφαλίζουν οι κεντρικές οικονομικές οργανώσεις στις οποίες μετέχουν (ΚΥΔΕΠ, ΣΕΚΕ, Ελαιουργική, ΣΠΕ, ΚΣΟΣ κλπ. για τις οποίες στη συνέχεια).

Ακόμα διευρύνονται οι εταιρικές συνεργασίες τους με την ΑΤΕ με τον ειδικό θεσμό των Κοινοπραξιών⁽¹⁾. Στο τέλος του 1961 λειτουργούσαν 10 Κοινοπραξίες ΑΤΕ - Συνεταιρικών Οργανώσεων του ΝΔ 3874/1958. Αρχίζουν να λειτουργούν οι εγκαταστάσεις τους που έγιναν τα προηγούμενα έτη και γίνεται προσπάθεια σύστασης νέων όπως π.χ.:

ΑΤΕ - Ενώσεως Αγελαδοτρόφων Αττικής - Βοιωτίας για εργοστάσιο ΑΣΤΥ (για αξιοποίηση εγκαταστάσεών του).

ΑΤΕ - Ενώσεως Αλμωπίας για ερυθρό πιπέρι.

Επίσης συμμετέχουν Συνεταιρικές Οργανώσεις στο κεφάλαιο και τις εργασίες της Νέας Αγρόξ.

Στις αρχές του 1960 λειτουργούσαν 130 Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών έναντι 121 κατά το 1955. Στο τέλος του 1960 (αρχές 1961) λειτουργούν 131 Ενώσεις (και 3 Κοινοπραξίες Ενώσεων).

Στο τέλος του 1965 υπήρχαν 135 Ενώσεις από τις οποίες λειτουργούσαν οι 132 (οι 3 είναι νεοσύστατες).

Διευρύνεται η χρηματοδότηση της ΑΤΕ στον αγροτικό τομέα και δίνονται κρατικές επιδοτήσεις για βιομηχανικές εγκαταστάσεις επιλογής του κρατικού προγράμματος

Στοιχεία για τη δραστηριότητα της όλης Συνεταιριστικής κινήσεως κατά το 1960 βλ. στην έκθεση Διοικητού ΑΤΕ για 1960 Σ 1961 σ. 128 και 151.

Στοιχεία για τα κεφάλαια τους κλπ. κατά την αρχή της περιόδου βλ. Σ 1961 σ. 33, 129, 151

Γενικά διευρύνεται η συνεταιριστική παρουσία και προσφορά, δυστυχώς όμως όχι και με την απαιτούμενη σωστή οργανωτική θεμελίωση και τη συνεταιριστική συνειδητοποίηση. Η επέκταση αυτή δημιουργεί ποικίλες ανησυχίες και αντιδράσεις στα εκμεταλλευτικά συμφέροντα που πιστεύουν και υποστηρίζουν ότι η βιομηχανοποίηση και το εμπόριο γενικά είναι κεκτημένα δικαιώματά τους, δραστηριότητες στις οποίες δεν έχουν το δικαίωμα να υπεισέρχονται οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις (βλ. αντιδράσεις και στα Υποκεφ. Β και ΣΤ/1).

Είναι χαρακτηριστική η εξέλιξη του αριθμού και του μεγέθους των διαφόρων εγκαταστάσεων και μηχανημάτων που έχουν οι Ενώσεις στο τέλος του 1962 (εκτός από όσα είχαν οι

(1) Βλ. για τον θεσμό και το κείμενο Κ. Ρουμπέν Σ 1961 σ. 7.

πρωτοβάθμιοι Συνεταιρισμοί ως προηγ. σελίδες). Τα στοιχεία είναι τα επόμενα:

Είδος	Εγκαταστάσεις Ενώσεων	Συνολικά Συνεταιρισμών και Ενώσεων	Είδος	Εγκαταστάσεις Ενώσεων	Συνολικά Συνεταιρισμών και Ενώσεων
Ελαιουργεία	5	369	Σταφιδεργ.	6	9
Ελαιοδεξαμενές	29	29	Εκκοκ. βαμβ.	19	22
Ραφίναριες	8	8	Εγκατ. Συραμ.	1	12
Πυρηγελαιουργεία	8	8	Σπορελαιουργεία	2	2
Σαπωνοποιεία	9	9	Ορυξεργοστάσια	3	3
Τυροκομεία (κτίρια)	7	110	Πριστήρια ξυλείας	3	3
Εργ. γάλακτος	2	3 ⁽¹⁾	Χαρουπόμυλοι	1	1
Οινοποιεία	34	40	Εγκατ. αποφλ.	1	1
Εμφιαλ. οίνων	5	5	Ψυγεία-Παγοπ.	1	1
Αποστ. στεμφ.	—	9	Κυτιοποιεία	1	1
Κονσερβ. λαχαν.	5	8	Άλευρ. Κύλινδρ.	5	103
Κονσερβ. ελαιών	7	7	Αρτοκλίβανοι	1	1
Εργ. χυμών φρ.	2	3	Φυτώρια	3	8
Αποπρασ. εσπερ.	1	1	Εγκατ. ηλεκτρισμού	—	11
Αποστειρ. σύκων	28	41	Κέντρα τυπ. οπωρών	6	7
Εργ. συκοπάστας	1	1	Ελκυστήρες	110	366 (*)
Εργ. κίτρων	1	1	Αντλητικά	14	86 (*)
Αποστ. κυάμων	—	1	Θεριζοαλωνιστικά	1	47 (*)
Απεντομωτήρια	1	1	Αλωνιστικά	51	205 (*)
Θάλαμοι γεωμήλων	5	41	Εκκοκ. αραβοσ.	2	3 (*)
Ξηραντήρια	—	7	Τυροκ. συγκροτήματα	35	320 (*)
Εργ. μέλιτος	—	1	Αυτοκίνητα	153	255 (*)

Συντάσσεται πρόγραμμα ΑΤΕ για οργάνωση βιομηχανιών αξιοποίησης αγροτικών προϊ-
όντων που ενδιαφέρει τις Ενώσεις. Τις απόψεις των αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων
βλ. στο Σ 1961 σ. 47, 48.

Μέσα στο 1962 αποκτήθηκαν από διάφορες συνεταιρικές οργανώσεις οι ακόλουθες αξιό-
λογες εγκαταστάσεις:

Εργοστάσιο ζαχαροπήκτων κίτρων
Απεντομωτήριο σύκων
Εγκατ. βρωσίμων ελαιών
Ραφίναρία - Σαπωνοποιείο

Τυροκομείο (επέκταση)
Κέντρο διαλογής, επεξεργ. εσπεριδοειδών
Αρτοκλίβανος
Εγκαταστ. ζωοτροφών
Αποθήκες
Εργοστ. ερυθρού πιπεριού

από Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης
από Συκική
από Ένωση Χαλκιδικής
*από Ενώσεις Πεζών και Ρεθύμνης σε συνερ-
γασία με ΑΒΕΑ*
από Ένωση Αγελαδ. Συν. Θεσσαλονίκης
από ΕΓ.Σ Κιάτου
από Ένωση Πεζών Κρήτης
από Ένωση Δωδεκανήσου
από διάφορες Ενώσεις
από Ένωση Αλμωπίας (και ΑΤΕ)

Αναλυτικά στοιχεία για τις πολύ αξιόλογες εργασίες των Ενώσεων το 1962 βλ. Σ 1963 σ. 98 επόμ.

Στοιχεία για τα μετά το 1962 έτη βλ. στους απολογισμούς ΑΤΕ και στα όσα δημοσιεύονται
στο περιοδ. Συνεταιριστής (στις επόμενες σελίδες του) που δεν είναι δυνατόν να μεταφερ-
θούν εδώ.

(1) Και ένα Κοινοπραξίας με ΑΤΕ

(*) Την 31.12.61

Για το 1963 Σ 1964 σελ. 95, 127 και επόμ.

Για το 1964 Σ 1965 σελ. 108 και επόμ.

Για το 1965 Σ 1966 σελ. 100 και επόμ.

(από όπου μπορούν να τα μελετήσουν οι ειδικότερα ενδιαφερόμενοι)

Στη συνέχεια δίνουμε πιο αναλυτικά στοιχεία προς το τέλος της περιόδου που μελετούμε:

Κατά το 1965 Ενώσεις Συνεταιρισμών απέκτησαν τις παρακάτω κυρίως εγκαταστάσεις:

<i>Συγχρονισμένο τυροκομείο</i>	<i>η Ένωση Πάρου</i>
<i>Συγχρονισμένο τυροκομ. 500 τόννων</i>	<i>η Ένωση Περίας</i>
<i>Εγκαταστ. πλύσεως-αποστειρ. γεωμήλων</i>	<i>η Ένωση Νάξου</i>
<i>Αποστειρωτήρια σύκων</i>	<i>η Συκιική</i>
<i>Ελαιουργείο</i>	<i>η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου</i>
<i>Εγκατ. κατασκευής βαρελιών για κρασί</i>	<i>η Ένωση Πατρών</i>
<i>Υπόστεγο σταφιδεργοστασίου</i>	<i>η Παναγιάλειος Ένωση</i>
<i>2 θαλάμους αποπρασ. λεμονιών</i>	<i>η Παναγιάλειος Ένωση</i>
<i>Εξοπλισμό για βρώσιμες εληές</i>	<i>η Ένωση Ρεθύμνης</i>
<i>Οινοδεξαμενές πρότυπες</i>	<i>οι Ενώσεις Πάρου, Πεζών και Πατρών</i>
<i>Ελαιοδεξαμενές</i>	<i>η Ένωση Κρεσταινών</i>
<i>Εγκατ. εμφιαλώσεως οίνων</i>	<i>η Ένωση Αμυνταίου</i>
<i>Εργοστάσιο συνθέτων ζωοτροφών</i>	<i>η Ένωση Αγελαδ. Συνετ. Θεσσαλονίκης</i>

Επίσης έγιναν αξιόλογες συμπληρώσεις στο σπορελαιουργείο Λεβαδείας, στο Εγκοκμιστήριο βάμβακος Λεβαδείας, στο Πυρηνελαιουργείο Δωδεκανήσου και πολλές άλλες (βλ. Σ 1966 σ. 102, 103).

Πέρα από τα στοιχεία που δόθηκαν στις προηγούμενες σελίδες σημειώνουμε ενδεικτικά και τα παρακάτω από τα πολλά στοιχεία που υπάρχουν κατά θέματα και ομάδες εργασιών (μερικά από τα οποία σημειώθηκαν στην αρχή Υποκεφ. Δ):

- Οργάνωση Εργασίας Συνεταιρικών Κυλινδρομύλων. Κείμενο Κ. Ψαρρού Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 633, 688.

- Συγκέντρωση σίτου και Συνεταιρικές Οργανώσεις. Κείμενο Ηλ. Χριστοπούλου, Σ 1964 σ. 172.

- Αποθηκευτικές δραστηριότητες, διαχείριση γεωργικών προϊόντων. Οδηγίες εφαρμογής. Κείμενο Ι. Σινάρη.

- Βλ. και στο Υποκεφ. Η για τη δραστηριότητα σε διάφορα προϊόντα και τομείς εργασιών.

Μερικά στοιχεία κατά Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών

Πάρα πολλά είναι τα στοιχεία κατά περιφέρειες και Ενώσεις που δεν είναι δυνατό να δοθούν όλα εδώ. Πέρα από όσα σημειώθηκαν στις προηγούμενες σελίδες, δίδονται στη συνέχεια μερικές βιβλιογραφικές ενδείξεις για χρησιμοποίηση από κάθε μελετητή ή Οργάνωση:

- Ένωση Αγελαδ. Συνεταιρισμών Δυτ. Θεσσαλίας: Ανεγείρεται εργοστάσιο τυροκομής. Προστίθεται και παστερίωση. Προβλήματα χρηματοδοτικά παρά την σημαντική επιδότηση. ΦΣ 1961 σ. 339.

- Ενώσεις Μακεδονίας περ. Νομών Ημαθίας, Πέλλης, Πιερίας. Ίδρυσαν την Κεντρική Συνεταιρική Ένωση Βιομηχανίας Γάλακτος με έδρα την Αλεξάνδρεια για απόκτηση μεγάλου εργοστασίου γάλακτος βάσει του κρατικού προγράμματος (κυρίως σακχαρούχο συμπτυκνωμένο) ΦΣ 1961 σ. 539.

- Αιγιαλείας ΕΓΣ (Παναγιάλειος). Εργασίες της βλ. ΦΣ 1961 σ. 103. Εξαγωγές λεμονιών, πορτοκαλιών. Διαθέτει πρότυπο συσκευαστήριο εσπεριδοειδών. ΦΣ 1963 σ. 255. Το 1965 από-

κτησε υπόστεγο του σταφιδεργοστασίου. Επίσης 2 θαλάμους αποπρασινισμού λεμονιών.

- **Αλμυρού ΕΓΣ.** Κυλινδρόμυλος Σ 1961 σ. 130 και ΦΣ 1961 σ. 392. Εγκαίνια συγχρονισμένου αλευρομύλου (φωτογραφίες με οικία Μιχοπούλου, παλαιά και νέα κτίρια Ενώσεως κλπ. Ομιλίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 392). Ανεγείρεται συνεταιρικό τυροκομείο Ενώσεως, ΦΣ 1963 σ. 255. Γενική Συνέλευση 1966 βλ. ΦΣ 1966 σ. 467.

- **Αλμωπίας ΕΓΣ.** Δραστηριότητες, φωτογραφίες. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 322. Κείμενο για τις εργασίες της από Ευριπ. Τζουμέρη βλ. Σ 1962 σ. 66. Απόψεις της Ενώσεως για την καλλιέργεια ροδακίνων βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 865. Το 1962 απόκτησε εργοστάσιο για ερυθρό πιπέρι.

- **Αμαλιάδος ΕΓΣ.** Εργασίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 103.

- **Αμφιλοχίας ΕΓΣ.** Εργασίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 58.

- **Αμυνταίου ΕΓΣ.** Οινοποιείο, ικανοποιητικά αποτελέσματα πρώτου έτους λειτουργίας. ΦΣ 1961 σ. 97. Το 1965 απόκτησε εγκαταστάσεις εμφιαλώσεως οίνων.

- **Άρτας - Φιλιπιάδας ΕΓΣ.** Στην Άρτα άρχισε τις εργασίες της η Α.Ε. Εσπερίς που είναι Κοινοπραξία ΑΤΕ και Ενώσεως Άρτας. Αναλυτικά για το ιστορικό και τις προοπτικές βλ. εφημ. Σκαπανεύς της Υπαίθρου της 30-1-64. Άρχισε η λειτουργία εργοστασίου χυμών εσπεριδοειδών. Στοιχεία βλ. ΦΣ 1962 σ. 63. Για Γ.Σ. 17-1-64 βλ. «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» 30-1-64.

- **Αργολίδος - Ναυπλίου ΕΓΣ Κηπαίων.** Αναλυτικά στοιχεία για την Ένωση από το 1938 έως το 1959 βλ. σε κείμενο Εμμ. Πετράκη Σ. 1961 σ. 88 (για τους πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς της περιφέρειας βλ. και στο Υποκεφ. Δ). Το εργοστάσιο ΡΕΑ από το 1949. Μελλοντικές επιδιώξεις. Επέκταση εγκαταστάσεων βλ. ΦΣ 1961 σ. 538. Εξαγωγές της στη Βενεζουέλα με επιτυχία βλ. ΦΣ 1961 σ. 31. Εργασίες κονσερβοποίησης, φωτογραφίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 396. Εξελίσσεται σε μεγάλη οικονομική μονάδα, στοιχεία βλ. ΦΣ 1962 σ. 454.

- **Βόλου ΕΓΣ.** Πέρα από το εργοστάσιο παστεριώσεως γάλακτος, που λειτουργεί από ετών, γίνεται προεργασία για εργοστάσιο τυροκομίας. Βλ. ΦΣ 1961 σ. 339.

- **Γαστούνης ΕΓΣ.** Απόφαση για εξαγορά εγκαταστάσεων Εταιρείας Οίνων βλ. ΦΣ 1961 σ. 538.

- **Γιαννιτσών ΕΓΣ.** Πρατήριο και άλλες εργασίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 58. Δραστηριότης 1964, 1965 βλ. ΦΣ 1965 σ. 243. Σχολικός Συνεταιρισμός βλ. ΦΣ 1967 σ. 110.

- **Δωδεκανήσου ΕΓΣ.** Δραστηριότητα το 1949 σε ταπητουργία για εξασφάλιση εργασίας σε γυναίκες αγροτικών οικογενειών σε 10 χωριά με 350 υφάντριες. Έκθεση ταπήτων στο Ζάππειο Φεβρ. 1961 (βλ. Σ 1961 σ. 28). Άλλες εργασίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 58. Απόφαση για ίδρυση συνεταιρικού κονσερβοποιείου στη Ρόδο για τοματοπελτέ και άλλα κηπευτικά. Χρηματοδότηση από ΑΤΕ. (Σ 1961 σ. 54). Άρχισε η λειτουργία του. Αιτήματα (βλ. ΦΣ 1961 σ. 339). Το 1962 απέκτησε εγκαταστάσεις ζωοτροφών. Το 1965 έγιναν αξιολογες συμπληρώσεις στο πυρηνελαιουργείο της.

- **Ελασσόνος Ε.Γ.Σ.** Τυροκομεία. Βλ. ΦΣ 1965 σ. 168.

- **Θεσσαλονίκης Ένωση Αγελαδοτρόφων.** Το 1962 απόκτησε τυροκομείο. Το 1965 απέκτησε εργοστάσιο συνθέτων ζωοτροφών.

- **Θεσσαλονίκης Ομοσπονδία Γ.Σ.** (Ένωση). Η Γ.Σ. 1961. Στοιχεία εργασιών κλπ. βλ. ΦΣ 1962 σ. 26. Διαφωτιστική προσπάθεια Ομοσπονδίας με προβαλλόμενη ταινία και με διανομή εντύπου και ντολμαδάκια γιαλαντζί στους προσερχόμενους στον κινηματογράφο. Πληροφορίες σε κείμενο Κ. Κωνσταντινίδη βλ. ΦΣ 1962 σ. 24. Η Γ.Σ. το 1962, εργασίες, αποχώρηση Προέδρου της Γ. Μαυρουδή για λόγους υγείας. Νέα Συμβούλια Διοικ. και Εποπτ. (βλ. ΦΣ 1962 σ. 218). Οργάνωση Κεντρικής Επιτροπής για την εξαγωγή σταφυλιών της Ομοσπονδίας και των Συνεταιρισμών των παραγωγικών κέντρων Αγίας Τριάδος, Ν. Μηχανιώνας, Περαίας, Ν. Πλαγιαρίου, Κάτω Σχολαρίου, Λαγκώματος, Αγ. Παύλου, Ν. Καλλικράτειας (βλ. ΦΣ 1963 σ. 255). Η ΓΣ του 1964, Εργασίες, εκλογές (βλ. αναλυτικά ΦΣ 1964, σ. 237).

Για 1965 βλ. ΦΣ 1965 σ. 243.

12.2.1961: Σύσκεψη στα Γραφεία της Ομοσπονδίας Θεσσαλονίκης. Ο Διοικητής ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου με τους συννοδούς του Ν. Γιαλιά και Α. Κλήμη, Ο Δ/ντής της Συνομοσπονδίας Ι. Αφεντάκης, το Δ.Σ. και ο Δ/ντής της Ομοσπονδίας κ. Τσαλόπουλος, ο Δ/ντής και οι Υπ/ντές του Υπίτος ΑΤΕ Θεσσαλονίκης.

Ο Διοικητής της ΑΤΕ με στελέχη του Κεντρ. Κ/τος και στελέχη του Υπίτος Θεσσαλονίκης για μελέτη και αποφάσεις σε γενικότερα προβλήματα Μακεδονίας - Θράκης (1961).

- **Θηβών ΕΓΣ.** Συμπλήρωσε τον εξοπλισμό του εκκομιστηρίου με νέο συγκρότημα ξηραντηρίου - καθαριστηρίου συσπόρου βάμβακος (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 31). Οι εργασίες της κλπ. το 1963/1964 (Βλ. Σ 1965 σ. 75, 89).
- **Καλαμπάκας ΕΓΣ.** Πληροφορίες για την ανάπτυξη των εργασιών της τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα για το 1960 βλ. Σ 1961 σ. 27. Προμήθειες ειδών, υποβοήθηση γαλακτοκομικών Συνεταιρισμών με πρόσθετη χρηματοδότηση από διαθέσιμα Ενώσεως. Αναλυτικά στοιχεία για τυροκόμηση, δασικά, κλπ. βλ. ΦΣ 1961, σ. 63, 103, 405. Συντονίζει τις προσπάθειες των γαλακτοκομικών Συνεταιρισμών της (ΦΣ 1961 σ. 539).
- **Καστελίου - Κισσάμου Ένωση. Η Γ.Σ.** του 1961, στοιχεία εργασιών βλ. ΦΣ 1961 σ. 96.
- **Κερκύρας ΕΓΣ.** Οργανώνεται Συνεταιρικό Εργοστάσιο γάλακτος (βλ. ΦΣ 1963 σ. 255).
- **Κιάτου ΕΓΣ.** Το 1962 απέκτησε κέντρο διαλογής - επεξεργασίας εσπεριδοειδών.
- **Κιλκίς ΕΓΣ.** Εργασίες της βλ. ΦΣ 1961 σ. 58.
- **Κορίνθου ΕΓΣ.** Εργασίες της βλ. ΦΣ 1961 σ. 103.
- **Κρεσταινών ΕΓΣ.** Το 1965 απέκτησε ελαιοδεξαμενές.
- **Κρήτης Ένωση Κιτροπαραγωγών.** Το 1962 απέκτησε εργοστάσιο ζαχαροπήκτων κίτρων. Εργασίες της βλ. Σ 1964 σ. 86.
- **Κως. Κοινοπραξία ΑΤΕ και Συνεταιρισμού ΚΩ.** Στοιχεία εργασιών του εργοστασίου ΑΒΙΚΩ βλ. ΦΣ 1961 σ. 31.
- **Λαγκαδά ΕΓΣ.** Αγροτοσυνεταιριστικών Συνέδριον. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 268.
- **Λαμίας ΕΓΣ.** Η Γ.Σ. του 1961, στοιχεία εργασιών βλ. ΦΣ 1961 σ. 96. Άρχισε η λειτουργία του εργοστασίου γάλακτος της Κοινοπραξίας Συνεταιρισμών Αγελαδοτρόφων Φθιώτιδος και ΑΤΕ. (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 405, 539).
- **Λαρίσης - Τυρνάβου - Αγιάς ΕΓΣ.** Εργασίες της βλ. ΦΣ 1961 σ. 96 και Σ 1964 σ. 155. Ίδρυση οινοποιείου Τυρνάβου και εργοστασίου παστεριώσεως και επεξεργασίας γάλακτος. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 63.
- **Λεβαδείας ΕΓΣ.** Το 1965 έγιναν αξιόλογες συμπληρώσεις στο σποροελαιουργείο της και στο εκκομιστήριο.
- **Λέσβου ΕΓΣ.** Δραστηριότητες, κείμενο Κ. Γιαγνίση βλ. ΦΣ 1966 σ. 395.
- **Λευκάδος ΕΓΣ (ΤΑΟΛ).** Εργασίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 63.
- **Λήμνου ΕΓΣ.** Εργασίες με ενδιαφέροντα στοιχεία βλ. Σ 1964 σ. 180.
- **Νάξου ΕΓΣ.** Επέκταση εργασιών δοκιμαστικά σε βιομηχανοποίηση βερυκόκων βλ. ΦΣ 1961 σ. 538. Τυροκομείο βλ. ΦΣ 1962 σ. 206. Το 1965 απέκτησε εγκαταστάσεις πλύσεως, αποστειρώσεως γεωμήλων.
- **Ξάνθης ΕΓΣ.** Η Γ.Σ. του 1961, στοιχεία εργασιών βλ. ΦΣ 1961 σ. 96.
- **Ορεστιάδος ΕΓΣ.** Εγκαίνια Γραφείων βλ. ΦΣ 1965 σ. 153. Δραστηριότητες σ. 234.
- **Παγγαίου ΕΓΣ.** Τα εγκαίνια του μεγάρου της Ενώσεως. Περιγραφή, φωτογραφίες. Η Γεν. Συνέλευση του 1962 (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 391).
- **Πάρου ΕΓΣ.** Κατά το 1965 απέκτησε συγχρονισμένο τυροκομείο. Επίσης πρότυπες οινοδεξαμενές.
- **Πατρών ΕΓΣ.** Το 1965 απέκτησε εγκαταστάσεις κατασκευής βαρελιών για κρασιά και πρότυπες οινοδεξαμενές.
- **Πεζών Κρήτης ΕΓΣ.** Η πλούσια δραστηριότητα και προσφορά επί 28 χρόνια του Προέδρου της Μιχ. Οικονομίδη που αποχώρησε για λόγους υγείας. (Αναλυτικό κείμενο του Επιθεωρητή Συνεταιρισμών Θ. Θεοδωρακοπούλου στην «Αγροτική Κρήτη» 24-3-61 και Σ 1961 σ. 102).

Το 1962 απέκτησε εγκαταστάσεις ραφιναρίας, σαπωνοποιείου. Επίσης αρτοκλίναβο. Υποδειγματική συνεταιρική οργάνωση. Κείμενο του Εμμ. Φούμη στο Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1627 με στοιχεία από την ευρύτατη και πετυχημένη δραστηριότητα της σε πολλούς τομείς. Το 1965 απέκτησε πρότυπες οινοδεξαμενές.

- **Πιερίας ΕΓΣ.** Κατά το 1965 απέκτησε συγχρονισμένο τυροκομείο.
- **Πίνδου Εν. Δασικών Συνεταιρισμών Εργασίας (Καλαμπάκα).** Ίδρυση το 1957 με μέλη Δασικούς Συνεταιρισμούς Καλαμπάκας - Τρικάλων. Αξιόλογες εγκαταστάσεις με βελτιώσεις το 1960. Τα αποτελέσματα του πιστηρίου της το 1960. Στοιχεία και από τις εργασίες των Δασικών Συνεταιρισμών Καλαμπάκας και δοσοληψίες με την ΑΤΕ(βλ. Σ 1961 σ. 26). Για εργασίες βλ. και ΦΣ 1961 σ. 103.
- **Πρεβέζης ΕΓΣ.** Η Γεν. Συν. 1966 βλ. ΦΣ 1966 σ. 517.
- **Πύργου ΕΓΣ.** Η ΓΣ του 1961. Στοιχεία εργασιών βλ. ΦΣ 1961 σ. 96, 406. Απόφαση για εξαγορά εγκαταστάσεων Εταιρείας Οίνων. Μεγάλη κατασκευή, στοιχεία (β. ΦΣ 1961 σ. 339).
- **Πωγωνίου ΕΓΣ.** Εργασίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 103.
- **Ρεθύμνου ΕΓΣ.** Απόφαση για ίδρυση εργοστασίου γάλακτος. Και συνεταιρικό κρεοπωλείο (βλ. ΦΣ 1961 σ. 539). Το 1962 απέκτησε εγκατατ. ραφιναρίας, σαπωνοποιείου. Το 1965 απέκτησε εξοπλισμό για βρώσιμες ελιές.
- **Σάμου Ε. Οιν. Σ.** Η ΓΣ του 1961, θέματα, αποφάσεις (βλ. ΦΣ 1961 σ. 135).
- **Σητείας ΕΓΣ.** Νέα μηχανήματα οινοποιήσεως. Στοιχεία εργασιών, φωτογραφίες (βλ. ΦΣ 1961 σ. 406). Θα ιδρύσει πυρηνελαιουργείο, ραφιναρία, σαπωνοποιείο (βλ. ΦΣ 1963 σ. 255).
- **Σύρου ΕΓΣ.** Προμηθεύεται συγκρότημα μηχανημάτων για τυροκομείο (βλ. ΦΣ 1961 σ. 31). Συνεχίζονται προσπάθειες. Χρηματοδότηση ΑΤΕ (ΦΣ 1961 σ. 335). Αποπεράτωση εργοστασίου (ΦΣ 1961 σ. 405). Τα συνεταιριστικά χρονικά της Ενώσεως από το 1925-1975 δημοσιεύει στο περιοδ. «Συριανά» έτους 1986 (τεύχος 697) ο επίτιμος τότε Διευθυντής της Ενώσεως Σύρου Ιωάν. Σολάργης. (Από το 1922 είχαν ιδρυθεί οι Συνεταιρισμοί Γαλητσά, Πάγου, Φοίνικος, Βάρης, Ποσειδωνιάς. Το 1923 ο Συνετ. Μάνα. Μερικοί Συνεταιρισμοί από αυτούς ιδρύουν το 1923 στην Ερμούπολη Κοινό Πρατήριο για προμήθεια ειδών οικιακής και γεωργικής χρήσεως. Με υπόδειξη του Επόπτη Εμμ. Σκάρκου αποφασίστηκε από τους 6 Συνεταιρισμούς στις 26-11-1924 η ίδρυση Ενώσεως Κυκλάδων με συμμετοχή και του Συνεταιρισμού Άνω Μεράς Μυκόνου. Η έγκριση έγινε τον Φεβρ. 1925 και η πρώτη Γ.Σ. της Ενώσεως στις 11-4-1925. Συγκροτήθηκε το ΔΣ με πρόεδρο τον Γεωργ. Καλόξυλο. Έγινε εγγραφή και άλλων Συνεταιρισμών Σύρου και από άλλα νησιά. Αργότερα η Ένωση περιορίστηκε μόνο στη Σύρο εξαιτίας του χρόνιου προβλήματος της συγκοινωνίας που δεν επέτρεπε την εύκολη εξυπηρέτηση των εκτός Σύρου Συνεταιρισμών αλλά και τη συγκρότηση απαρτίας των Συμβουλίων και της Γεν. Συνελεύσεως).

Πολύμορφες είναι οι δραστηριότητες της Ενώσεως, όπως:

1. Η άσκηση της αγροτικής πίστωσης 1925-1936 μόνο από ίδια κεφάλαια της Ενώσεως.
2. Οι εργασίες πωλήσεως και εξαγωγής γεωργ. προϊόντων, οι προμηθευτικές εργασίες, η διαχείριση εφοδίων ΑΤΕ και Δημοσίου.
3. Η απόκτηση Γραφείων και Εγκαταστάσεων.
4. Η διαχείριση της βοήθειας που χορήγησε η Καθολική οργάνωση.
5. Η ίδρυση της βιομηχανίας γάλακτος ΒΙΟΣΥΡ το 1964 (οι προσπάθειες άρχισαν από το 1950, το εργοστάσιο τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούλιο 1964). Αναλυτικά στοιχεία αλλά και προβλήματα που παρουσιάζονται από την επέκταση του τουρισμού. (βλ. και ΦΣ 1964 σ. 312).

Ειδικότερα στοιχεία για τον Συνεταιρισμό Άνω Σύρου που ιδρύθηκε το 1940 και των αξίων στελεχών του (με επικεφαλής τον Αλούσιο Γ. Βαμβακάρη).

Η Ένωση Σύρου εξέδιδε και αξιόλογο Δελτίο με τη φροντίδα 1950-1973 του Ι. Σολάρη.

Βλ. περισσότερο και πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία στο βιβλίο «Συνεταιριστικές Σελίδες» του ιδίου Δ/ντή που τον διέκρινε εργατικότητα και συνεταιριστική πίστη (είχε μετεκπαιδευθεί και στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως) και εξακολουθούν τα ενδιαφέροντα και μετά την αποχώρησή.

Για δραστηριότητες βλ. και ΦΣ 1967 σ. 101.

– **Χανίων ΕΓΣ.** Επέκταση εργασιών (βλ. ΦΣ 1961 σ. 295).

– **Χανίων Εν. Οينوπ. Σ.** Αποφάσεις για επέκταση εργασιών σε χυμούς εσπεριδοειδών και άλλες βελτιώσεις. Συσκευαστήρια φρούτων, πρότυπο οινοποιείο (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 405).

– **Χαλκιδικής ΕΓΣ.** Επέκταση εργασιών. Βλ. ΦΣ 1961 σ. 295. Το 1962 απέκτησε εγκαταστάσεις βρωσίμων ελαιών.

– **Χίου Ενώσεις: ΕΓΣ - Ένωση Μαστιχοπαραγωγών.** Οι συνεταιριστικές δραστηριότητες στο Νομό Χίου. Σε κείμενο Απ. Μαυρίδη, αφού δίδονται τα οικονομικά κλπ. στοιχεία του Νομού, ακολουθούν αναλυτικά στοιχεία για τις δραστηριότητες της Ενώσεως Γεωργ. Συνεταιρισμών Χίου και της Ενώσεως Μαστιχοπαραγωγών. Προβλήματα και λύσεις. Γενικά για συνεταιριστικές δραστηριότητες στη Χίο βλ. ΦΣ 1961 σ. 7, 8, 22, 40, 58. Για Ένωση Μαστιχοπαραγωγών βλ. κείμενο Κ. Γιάλα στη «Χιακή Επιθεώρηση» τόμος 2 τεύχος 4. Βλ. και Σ 1964 σ. 91. Το 1965 απέκτησε συγχρονισμένο ελαιουργείο.

– **Διάφορες Ενώσεις Γ.Σ. και εργασίες τους. Η ιστορία της κάθε Ενώσεως.**

Για τις δραστηριότητες διαφόρων Ενώσεων υπάρχουν βέβαια πλήθος άλλα στοιχεία στα συνεταιριστικά περιοδικά και στις εκθέσεις των ιδίων των Οργανώσεων, της Εποπτείας και της Διοικήσεως ΑΤΕ. Βλ. ενδεικτικά και ΦΣ 1963 σ. 75, 167, 255, 391, 482, 525.

Κάθε Ένωση και άλλη Συνεταιρική οργάνωση πρέπει η ίδια να γράφει την ιστορία της (με τα βασικά στοιχεία) και να κάνει γνωστά τα προβλήματα που αντιμετώπισε, τις λύσεις που δόθηκαν, γενικά τις δραστηριότητες της, τους ανθρώπους της κλπ. Η διαρκής παρουσία στη δημοσιότητα (με αληθινά στοιχεία για σωστή ενημέρωση μελών αλλά και των τρίτων) είναι απαραίτητη. Ο θεσμός βάλλεται από τα αντίθετα συμφέροντα, από την άγνοια, από την έλλειψη ενημέρωσης. (Δυστυχώς η δημοσιότητα αυτή και η προβολή, με στοιχεία, του έργου, διαρκώς και γίνεται μικρότερη).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΔΡΑΣΗ

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ)

Γενικά για 1961-66 επικρατεί πάντα ο αγωνιστικός χαρακτήρας της ως συνδικαλιστικής κυρίως οργάνωσης στα αγροτικά θέματα και λιγότερο ως οργανωτικής και μορφωτικής Συνομοσπονδίας των Συνεταιρικών Οργανώσεων ώστε να είναι ικανές να δρουν όσο το δυνατό αυτοδύναμα και συνεταιριστικά ως βασικά οικονομικές οργανώσεις. Η συνδικαλιστική οργάνωση των αγροτών είναι άλλωστε στα σπάργαλα από εμπόδια της νομοθεσίας και κυρίως από έλλειψη οικονομικών μέσων για να κινούνται οι προσπάθειές τους. Αλλά και από έλλειψη διαθέσιμων αγροτοσυνεταιριστών να αποχωριστούν από αυτή την εκπροσώπηση και να αποδυναμωθούν διεκδικητικά και προσωπικά.

Η Συνομοσπονδία κάνει έντονους αγώνες τόσο για τα διάφορα αγροτικά προβλήματα όσο και για τη διεύρυνση της συνεταιριστικής δραστηριότητας σε πολλούς τομείς, μερικές φορές και πάνω από ό,τι επιτρέπουν οι δυνατότητες. Βλ. π.χ. τον αγώνα για τις αγροτικές ασφαλίσεις (να αναληφθούν από Οργανώσεις), το εργοστάσιο υπερφωσφορικών λιπασμάτων (βλ. ΦΣ 1961 σ. 281), την «ενιαία διαχείριση» των αγροτικών προϊόντων (ενδεικτικά βλ. ΦΣ 1961 σ. 526 και σ. 531), τις έντονες κινητοποιήσεις για το σιτικό και πολλά άλλα.

Για τη νομική θέση της Συνομοσπονδίας αναφέρεται κείμενο Π. Χασαπόπουλου Σ 1962 σ. 11, 21.

Η εσωτερική υπηρεσιακή οργάνωση της Συνομοσπονδίας εξακολουθεί να μην είναι η πρόποσα, επικρατεί ο απόλυτος συγκεντρωτισμός του Διευθυντή με τη γνωστή μαχητικότητα και ενεργητικότητα, παρόλο που η Συνομοσπονδία διαθέτει από το 1946/47 αξιόλογα στελέχη με πείρα στην επαρχία και την εξέλιξη του κινήματος (τ. Διευθυντές Ενώσεων, κλπ.).

Το 1961 γίνεται αποχώρηση (ουσιαστικά απομάκρυνση) του εξαίρετου συνεταιριστή Ευρ. Τζουμέρη (τ. Δ/τή της Ομοσπονδίας Θεσσαλονίκης, Υποδιευθυντή στην ΚΥΔΕΠ και στη συνέχεια από το 1946 Υποδιευθυντή στη Συνομοσπονδία από την αναδιοργάνωσή της) με το αιτιολογικό ότι τελείωσε το χρονικό διάστημα για το οποίο του είχε ανατεθεί η άσκηση του λειτουργήματος του Υποδιευθυντή στην υπηρεσία της Συνομοσπονδίας (ήταν Τμηματάρχης της ΑΤΕ αποσπασμένος από το 1946 στη Συνομοσπονδία). Η απομάκρυνση οφείλεται, δυστυχώς, στην προσήλωσή του στα ευρύτερα συνεταιριστικά ιδανικά που εκπροσωπούσε η πνευματική φυσιογνωμία του Θ. Τζωρτζάκη. Για τις μεγάλες συνεταιριστικές του προσφορές βλ. Σ 1961 σ. 37 (*) (**)

* * *

Στη συνέχεια δίδονται τα κυριότερα θέματα - προβλήματα όπου η Συνομοσπονδία ανέπτυξε έντονες δραστηριότητες.

Το μήνυμα της Συνομοσπονδίας για το 1962

Προβλήματα, αιτήματα, ελπίδες (βλ. ΦΣ 1962 σ. 1).

Αφού αναφέρεται στις θεομηνίες του 1961 και την κάμψη των τιμών των αγροτικών προϊόντων

(*) Βλ. και κείμενο Αριστ. Ν. Κλήμη - για το θάνατό του - στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία», Τεύχος 47 του 1997.

(**) Για την αποχώρηση - απομάκρυνση σε λίγο «λόγω ορίου ηλικίας» και του Ανωτέρου Συνεταιριστικού Συμβούλου Θ. Τζωρτζάκη, πνευματικού ηγέτη της κινήσεως και αγωνιστή για την ίδρυση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, βλ. στη συνέχεια.

των κατά το 1961 και τα χρέη των προηγούμενων ετών (που όλα αυτά προκάλεσαν πολλές παραστάσεις της για να ενισχυθεί εκτάκτως ο αγροτικός κόσμος), αναφέρεται ως ελπίδα στα παραγωγικά έργα που επιτελούνται και που θα συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της παραγωγής.

Αναφέρεται στην ψήφιση του Ν. 4169/1961 περί ΟΓΑ (κοινωνικές και αγροτικές ασφάλισεις) και ζητά την ολοκλήρωση κατά το 1962. Απαιτείται, γράφει, επαγρύπνησις να μη μειωθούν οι πόροι του Οργανισμού και να υπάρξει προστασία του από διάφορες αντιδράσεις.

Αναφέρεται στη Σύνδεση της Ελλάδος με την ΕΟΚ το 1961 (ως συνεργαζόμενη) από την οποία περιμένει ωφέλειες εφ' όσον γίνει δυνατή το ταχύτερον η προσαρμογή της οικονομίας μας, πράγμα που πρέπει να γίνει και το οποίον δημιουργεί υποχρεώσεις για όλους.

Απαραίτητες οι επενδύσεις το 1962 τόσο για εγκαταστάσεις όσο και στον παράγοντα άνθρωπο (πνευματική καλλιέργεια κλπ.)

Ανάγκη καταρτισμού πολυετούς παραγωγικού προγράμματος με βιομηχανική ανάπτυξιν.

Τονίζει ότι οι μικρές εκμεταλλεύσεις είναι δυνατόν να αξιοποιούνται μόνο δια του Συνεργατισμού, πράγμα που πρέπει να αναγνωρισθεί από το Κράτος.

Ζητά οριστική αντιμετώπιση της προστασίας των αγροτικών προϊόντων με εφαρμογή του θεσμού των ενιαίων διαχειριστών τους.

Επίσης τονίζει την ανάγκη της συνεργασίας των τάξεων. (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 1).

Για δραστηριότητες 1962 βλ. ΦΣ 1962 σ. 40, 430.

Η Συνομοσπονδία και ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλειών το 1961

Με τον Ν. 4169/1961 ιδρύεται, επιτέλους, ο ΟΓΑ που ήταν αίτημα των Συνεταιρικών Οργανώσεων (βλ. Τόμος Δ).

Από το 1960 συνεργασία για το θέμα μεταξύ Κυβερνήσεως - Συνομοσπονδίας. Ερώτημα του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως εάν ο αγροτικός κόσμος θα ήτο πρόθυμος να εισφέρει δια την επέκτασιν του θεσμού των κοινωνικών ασφαλίσεων εις τους αγρότας και δια την προστασίαν της παραγωγής κατά θεομηνιών, εφόσον η Κυβέρνησις θα επεβάρυνε το κοινωνικόν σύνολον δια να εξασφάλισι εις τον ειδικόν ασφαλιστικόν φορέα της υπαίθρου κοινωνικόν πόρον. Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εκάλεσε την 18-11-1960 τα μέλη του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας προκειμένου να ανακοινώση την απόφασιν του δια την επέκτασιν των κοινωνικών ασφαλίσεων εις τους αγρότας και δια την προστασίαν της παραγωγής κατά θεομηνιών δια κοινού ασφαλιστικού φορέως» (βλ. ΦΣ 1961 σ. 148).

Βλ. την σύμφωνον επιστολήν της Συνομοσπονδίας στη ΦΣ 1961 σ. 149 με τις υπογραφές (ονόματα) των τότε μελών ΔΣ, ΕΣ και του Διευθυντού. Όλο το ιστορικό αναλυτικά, φωτογραφίες, στοιχεία κλπ. βλ. στο τεύχος Μαΐου 1961 της ΦΣ. Ευχαριστίες προς την Κυβέρνηση, για τις οποίες όμως κρίνει απαραίτητο να απολογηθεί για αυτές προς τη Αντιπολίτευση. «Δια της τοιαύτης εκδηλώσεως των ευχαριστιών ουδείς έχει το δικαίωμα να κατηγορή τους αγρότας και τας Συνεταιρικές Οργανώσεις των ότι ούτως ενεργούντες πολιτεύονται» (βλ. ΦΣ 1961 σ. 145). Βλ. και το κείμενο στη σελ. 146 της ΦΣ.

Η Συνομοσπονδία και η μάχη για το εργοστάσιο λιπασμάτων το 1961

Το πρόβλημα της βιομηχανίας υπερφωσφορικών λιπασμάτων. Την διεκδικεί έντονα η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών για ανάθεση της σε ΑΤΕ - Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Διακήρυξη βλ. ΦΣ 1961 σ. 76. Αναλυτικά για τους έντονους αγώνες βλ. ΦΣ 1961 σ. 226 εναντίον των κυβερνητικών αποφάσεων που το δίνουν στην Εταιρεία Λιπασμάτων.

Τον Μάιο 1961 δημοσιεύεται ότι η Επιτροπή του Ν. 2687/1953 ενέκρινε την πρόταση της Εμπορικής Τράπεζας να αναλάβει την ίδρυση εργοστασίου φωσφοροθειικής αμμωνίας. Διαμαρτυρίες περιφερειακών Οργανώσεων και Συνομοσπονδίας.

Όλο το ιστορικό της μάχης το καλοκαίρι του 1961 βλ. Σ 1961 σ. 77.

Σε συσχέτισμο με τη διαμάχη για το σιτικό το 1961 αναπερνάται και η διαμάχη για το εργοστάσιο λιπασμάτων. Η Κυβέρνηση κατηγορεί τη Συνομοσπονδία ότι φέρει το πρόβλημα για αντιπερισπασμό στο σιτικό, η Συνομοσπονδία εκθέτει και υποστηρίζει τις απόψεις της. Μάχη μεταξύ αντιλήψεως προστατευτισμού των ιδιωτικών επιχειρήσεων που με μονοπώλια εκμεταλλεύονται τους αγρότες.

Η Συνομοσπονδία και η μάχη για το σιτικό το 1961

Όπως κάθε χρόνο και όπως για όλα τα προϊόντα, η Συνομοσπονδία κάνει συσκέψεις και κινητοποιήσεις για να εξασφαλίσει λύσεις σύμφωνα με τις αντιλήψεις της και τα συμφέροντα αγροτών και Ενώσεων-ΚΥΔΕΠ. Για το σιτικό οι αντιθέσεις συμφερόντων, αντιλήψεων κλπ. είναι έντονες το 1961. Η Συνομοσπονδία οργανώνει κινητοποιήσεις, το Κράτος και η Τράπεζα Ελλάδος αντιδρούν (αυτή για νομισματικούς λόγους αύξησης της κυκλοφορίας). Σε κάποια εξέλιξη δημιουργείται διάσπαση στον έντονο αγώνα της Συνομοσπονδίας με παρασημιακές ενέργειες κυβερνητικών στελεχών. Προσωπική ανακοίνωση του Ι. Αφεντάκη εισέρχεται στα παρασκήνια. Τονίζει ότι η ανακοίνωση των 7 Ενώσεων συνετάγει στο Γραφείο του Γεν. Γραμ. του Υπουργείου Βορείου Ελλάδος όπου είχαν κληθεί οι αντιπρόσωποι διότι ελέγχθη εκεί ότι «το συλλαλητήριο πατρонаούν οι βουλευτές Μπακατσέλος και Μπαλατζής και το ενισχύει η ΕΔΑ χωρίς να την αποκηρύσσωμεν». Απαντά για τον εαυτό του ότι: «Όσον αφορά την κατηγορία διατί δεν αποκηρύσσωμεν την συμπαράστασιν της ΕΔΑ, η στάσις της Συνομοσπονδίας και εμού προσωπικώς είναι ξεκαθαρισμένη» (βλ. αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 260).

Η Συνομοσπονδία για άλλα αγροτικά προϊόντα το 1961

Βλ. σχετικά και στη συνέχεια του Υποκεφ. ΣΤ/1 που αφορά τις διάφορες Κεντρικές Οικον. Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Επίσης βλ. στο Υποκεφ. Η που αφορά τα αγροτικά προϊόντα και τα αγροτικά προβλήματα γενικότερα και τις θέσεις-συμβολή της Συνομοσπονδίας

- Για το σταφιδικό και το σιτικό βλ. αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 285, 286.

- Για το αμπελοργικό - οινοποιητικό βλ. ΦΣ 1961 σ. 287.

- Και για πολλά άλλα για τα οποία δεν είναι δυνατό να επεκταθούμε εδώ (Βλ. τη ΦΣ έτους 1961).

Η Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Δεκεμβρίου 1961

Γίνεται με παρουσία επισήμων. Ομιλία Υφυπουργού Γεωργίας Π. Σταυροπούλου, λογοδοσία ΔΣ από Πρόεδρον Π. Ρούsson με επεκτάσεις στα προβλήματα αγροτών, οικονομίας. Ανάπτυξη για γεωργικές κοινωνικές ασφάλισεις, για πορεία παραγωγής, προστασία τιμών κλπ. της γεωργικής παραγωγής, για Σεμινάριο Επιμορφώσεως στελεχών, για τη Διεθνή Συνεταιριστική Σχολή, για τη σύμβαση με ΟΣΥΓΟ κλπ. (Αξιόλογο το κείμενο, ωραία φωτογραφία, βλ. ΦΣ 1961 σ. 531 και 1962 σ. 6 επόμ. Και Σ 1961 σ. 156). Σε νεότερες σελίδες της ΦΣ ομιλίες του Διοικητού ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου (σ. 40), αναλυτική έκθεση του Διευθυντή Ι. Αφεντάκη (σ. 41-56), η έκθεση του ΕΣ (σ. 56 και επόμ.). Ορίζεται η εισφορά των Ενώσεων.

Νέες εκλογές, Ονόματα εκλεγέντων (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 58).

Γίνεται αναλυτική έκθεση για ΕΟΚ από τον Φ. Λαμπρόπουλο (τ. Γεν. Γραμ. Υπουργείου Γεωργίας) που υποστήριξε τις «περί ενιαίας διαχειρίσεως» των αγροτικών προϊόντων επιδιώξεις της Συνομοσπονδίας και ήλθε σε αντίθεση με Τράπεζαν Ελλάδος (νομισματικές δυνατότητες) και με την φιλία του προς Πρόεδρον Κ. Καραμανλήν και είχε αποσταλεί (μετά την παραίτησή του) από τη Συνομοσπονδία στην Ευρώπη για μελέτη της εκεί αγροτικής πολιτικής.

- Για την τυποποίηση των νωπών αγροτικών προϊόντων βλ. Ν. 3475/1955. Καθυστερεί από αντιδράσεις η δημοσίευση των ειδικών Διαταγμάτων. Έγκληση του Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως για δημοσίευση τους. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 118.

- Για το εξαγωγικό εμπόριο γίνεται Νομοσχέδιο. Απόψεις της Συνομοσπονδίας επ' αυτού βλ. αναλυτικά ΦΣ 1962 σ. 119.

Η Συνομοσπονδία και ο Έρανος Βορείων Επαρχιών

Ο Δ/ντής της Συνομοσπονδίας Ι. Αφεντάκης απαντά «εις εξαπολυθείσαν επίθεσιν υπό της Ενώσεως Κινηματογραφιστών και υπογραμμίζει τους κοινωνικούς σκοπούς του Βασιλικού Ιδρύματος το έργο του οποίου είναι χρήσιμον και πρέπει να συνεχισθή διότι εκ των πόρων του Εράνου θεραπεύονται πλείστοι ανάγκαι της υπαίθρου και ανακουφίζεται η δυστυχία ενός μεγάλου μέρους του αγροτικού πληθυσμού». (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 108, αναδημοσίευση του άρθρου από «Ελεύθερο Λαό» Θεσσαλονίκης).

- **Μήνυμα** της Συνομοσπονδίας για το 1963, για τα προβλήματα και τις επιδιώξεις βλ. ΦΣ 1962 σ. 421. Και μήνυμα νέου Διοικητού ΑΤΕ Ανδρ. Αποστολίδη για το 1963 (βλ. ΦΣ 1962 σ. 423).

Η ΓΣ Δεκεμβρίου 1962

Πρόσκληση, θέματα βλ. ΦΣ 1962 σ. 396. Ανάμεσα στα θέματα:

α) Το βασιλικό κτήμα Πολυδένδρι που «παραχωρήθηκε» από τον βασιλέα Παύλο για εγκατάσταση Σχολών Επιμορφώσεως από τη Συνομοσπονδία σε συνεργασία με Κράτος και άλλους (και που τελικά δεν έγινε τίποτα) βλ. στη συνέχεια.

β) τα προβλήματα που προκύπτουν από σύνδεση με ΕΟΚ με απόφαση οργάνωσης των σχετικών υπηρεσιών της Συνομοσπονδίας και συμμετοχή της στις γεωργικές και συνεταιριστικές οργανώσεις της ΕΟΚ,

γ) η οργάνωση Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων κατά Διαμερίσματα για περιφερειακή ανάπτυξη και ίδρυση μεγάλων μονάδων βιομηχανίας με εισφορές και κρατικές επιδοτήσεις,

δ) η δημιουργία Κοινών Οργανώσεων κατά κλάδους - με συνεργασία ΑΤΕ, Οργανώσεων και ιδιωτικών επιχειρήσεων εξωτερικού - για τα γεωργ. προϊόντα,

ε) τη συγχώνευση Συνεταιρικών Οργανώσεων,

στ) για ρύθμιση των σχέσεων με ΑΤΕ και ζήτημα αγροτικών χρεών.

Παρουσία επισήμων. Ομιλίες, χαιρετισμοί. Λογοδοσία ΔΣ υπό Στ. Παρασκάκη. Έκθεση Εποπτικού. Εργασίες γενικότερα (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 396, 433. Και Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 864. Και Σ 1962 σ. 164).

Τα αναλυτικά πρακτικά της ΓΣ Δεκ. 1962 για όλα τα αγροτικά - συνεταιριστικά προβλήματα βλ. στη ΦΣ 1963 σ. 1-53.

Η χαρακτηριστική (για πολλά και πολλούς) περίπτωση «Το Βασιλικόν κτήμα Πολυδένδρι» στη ΓΣ της Συνομοσπονδίας Δεκ. 1962

Παραθέτουμε τις σελ. 24-26 Ιανουαρίου 1963 του περιοδικού της Συνομοσπονδίας «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» όπου τα Πρακτικά της Δ' ημέρας της Γεν. Συνέλευσης της Συνομοσπονδίας (17 Δεκεμβρίου 1962).

Πρόεδρος: Ήδη εισερχόμεθα εις το 4ον θέμα της Ημερησίας Διατάξεως:

Λήψις αποφάσεως δια την οργάνωσιν και αξιοποίησιν του παραχωρηθέντος υπό της Α.Μ. του Βασιλέως κτήματος Πολυδενδρίου ως και δια την εγκατάστασιν Σχολών Επιμορφώσεως υπό της Συν/δίας εν συνεργασία είτε μετά του Κράτους, είτε μετά της ΑΤΕ, είτε μετ' άλλων Οργανισμών ημεδαπών ή αλλοδαπών.

Ο κ. Ι. Αφεντάκης παρακαλείται να ενημερώση επ'

αυτού την Συνέλευσιν.

1. Αφεντάκης (Δ/ντής της Συν/δίας). Το 5ετές πρόγραμμα δια την ανάπτυξιν της ορεινής οικονομίας, το καταρτισθέν κατά το έτος 1959 προέβλεπε την διάθεσιν εν συνόλω 850 εκατ. δρχ. Ως έτος ενάρξεως εφαρμογής του ανωτέρω προγράμματος καθωρίσθη το έτος 1959. Δια το έτος τούτο προεβλέφθη ποσόν 77 εκατ. δρχ. Δια το έτος 1960 ποσόν 141 εκατ. δρχ., δια το έτος 1961, 189 εκατ. δρχ., δια το έτος 1962 ποσόν 216 εκατ. δρχ. και τέλος δια το έτος

1963 ποσόν δρχ. 224 εκατ. Δεν εξετάζομεν αν ήδη από του παρελθόντος έτους έχει αρχίσει η περικοπή και επομένως εις το σύνολον δεν πρόκειται να διατεθή το ποσόν των 850 εκατ. Εκείνο που έχει ιδιαίτε- ραν σημασίαν είναι ότι προβλέποντο επιδοτήσεις σπόρων, βελτίωσις βοσκοτόπων, επιδοτήσεις δι' αγο- ράν βελτιωμένων ζώων, επιδοτήσεις δια την διατηρη- σιν ζώων, επιδοτήσις δια την βελτίωσιν κτηρίων, υδρονομικόν πρόγραμμα επτά προτύπων λεκανών, κατασκευή οινοδεξαμενών, επιδοτήσις δια βελτιωμέ- νους σπόρους σιτηρών, οσπρίων, υβριδίων, αραβοσί- του, επιδοτήσις κατασκευής θερμοστερνών, εγκατά- στασις οικογενειακών αγροκήπων, ενίσχυσις σχολι- κών κήπων. Το πρόγραμμα αγροτ. οικονομίας επί του τομέως της γεωργοκτηνοτροφίας προέβλεπε την δαπάνην εν συνόλω 450 εκατ. δρχ. και κατ' έτος ως κάτωθι: Δια το πρώτον έτος 40 εκατομ., δια το δεύτε- ρον 90, δια το τρίτον 99, δια το τέταρτον 105 και δια το πέμπτον έτος 113. Επί του Δασικού τομέως προε- βλέπετο δαπάνη δια το πρώτον έτος 36 εκατ. (χωρίς ανάλυσιν), δια το δεύτερον έτος 51 εκατ. δρχ. δια το τρίτον 90 εκατ. δρχ. δια το τέταρτον 110 εκατ. και δια το πέμπτον έτος 1963 111 εκατ. δρχ. Σύνολον 398 εκατομ.

Το όλον πρόγραμμα ενδιαφέρει 480 χιλ. οικογενεί- ας με το γνωστόν εισόδημα των 5, 8 και 12.000 δρχ. στερείται όμως τούτο ενός ουσιώδους παράγοντος, της επενδύσεως εις τον παράγοντα άνθρωπον. Και έχει ιδιαίτεραν αξίαν η επένδυσις αυτή εις τον παρά- γοντα άνθρωπον διότι να μεν οι παραγωγοί εκ παραδόσεως και πείρας γνωρίζουν στοιχειωδώς την καλλιέργειαν των σιτηρών ή των άλλων προϊόντων, την κτηνοτροφική εκμετάλλευσιν ως και την δασικήν εκμετάλλευσιν, στερούνται όμως γνώσεων δια την σύγχρονον εκμετάλλευσιν και ιδία δια την απασχό- λησιν αυτών κατά την μακράν νεκράν περίοδον κατά την οποίαν δεν είναι δυνατόν να απασχοληθούν με την γεωργίαν, με την κτηνοτροφίαν, με τα δάση. Την παρατήρησιν αυτήν η Συν/δία την εξήτασε και την έθεσε υπ' όψει του Υπουργείου Γεωργίας. Όλα αυτά θα προχωρήσουν και επομένως το όλον ζήτημα, εφ' όσον θα παρουσιασθή ανάγκη θ' αντιμετωπισθή. Με τον Διευθυντήν των κτημάτων του Βασιλέως, τον αεί- μνηστον Δρούβα, συνεννοήθημεν και εθέσαμεν υπ' όψει της Α.Μ. το ζήτημα της ανάγκης της επενδύσε- ως εις τον παράγοντα άνθρωπον.

Οι θεθέντες σκοποί

Η Συν/δία συνέταξεν υπόμνημα το οποίον υπεβλή- θη εις την Α.Μ. τον Βασιλέα την παραμονήν του έτους 1960, και εις μίαν πολύωρον συζήτησιν, ανε- πύξαμεν την ανάγκην της τιαυτής επενδύσεως και ετονίσσαμεν ότι εις την μετάδοσιν γνώσεων θα πρέπει να μη προσκόπιωμεν εις την μεγάλην διασποράν του πληθυσμού. Επίσης εις την μετάδοσιν γνώσεων δεν θα πρέπει να προσκόψωμεν εις τας γραμματικές

γνώσεις του πληθυσμού και εις την διάφορον ηλι- κίαν. Θα ήτο ανάγκη να εφαρμόσωμεν σύστημα κατά το οποίον θα μετεδίδοντο γνώσεις εις το κατάλληλον περιβάλλον, αντίστοιχον, ανάλογον με εκείνο εις το οποίον διαμένουν οι αγροτικές οικογένειες, όπως έχομεν υπ' όψει μας, ανεξαρτήτως οικογενειακού κλήρου, ότι ο χρόνος της αναγκαστικής αργίας αρχί- ζει από 7, 6, 5 μήνες κατά τας οποίας αι δυσμενείς κλιματολογικά συνθήκαι δεν επιτρέπουν την απα- σχολήσιν. Επομένως αυτήν την περίοδον της ανα- γκαστικής αργίας οφειλομεν να την αξιοποιήσωμεν, αδιαφορούντες εάν το ημερομίσθιον το οποίον θα λάβη η οικογένεια αυτή θα είναι μία δραχμή ή θα είναι 10 δραχμαί ή θα είναι 100 δρχ. δημιουργούντες ούτω ένα πρόσθετο εισόδημα. Εζητήσαμεν εάν θα ήτο δυνατόν η Α.Μ. ο Βασιλεύς να παραχωρήση το κτήμα το οποίον έχει εις το Πολυδένδρι, όπως επίσης εζητήσαμεν όπως το Κράτος και η Εκκλησία προ- βούν εις αναλόγους παραχωρήσεις κτημάτων ώστε να δημιουργηθή εις κάθε διαμέρισμα ένα πρότυπον κέντρον εκπαιδεύσεως εντός του κτήματος και θα ελιτεύομεν Σχολαί διαφόρων ειδικοτήτων με αντι- κειμενικόν σκοπόν:

α) την μετάδοσιν γνώσεων δια την γεωργίαν εν γένει,

β) την μετάδοσιν γνώσεων δια την απασχολήσιν του πληθυσμού εις άλλας εργασίας και εκτός της γεωρ- γίας, ιδία κατά την νεκράν περίοδον προς εξασφάλι- σιν συμπληρωματικού εισοδήματος εκ της συμπλη- ρωματικής απασχολήσεως,

γ) δια την μετάδοσιν γνώσεων δια τους αγρότας εν γένει, οτινες θα εξέλθουν εκ της γεωργίας και θα απασχοληθούν με άλλα επαγγέλματα και την βιομη- χανίαν, δια τον αναπροσανατολισμόν των,

δ) δια την συν/κήν εκπαίδευσιν και ειδικεύσιν στε- λεχών διοικήσεως δια της δημιουργίας Σχολών κατωτάτων, μέσων και ανωτάτης,

ε) την δημιουργίαν εγκαταστάσεως δια τη ειδίκευ- σιν.

Ήτοι εζητήσαμεν την δημιουργίαν εκπαιδευτικών κέντρων ανά διαμέρισμα δια την συστηματοποίησιν του πειραματισμού, ο οποίος εγένετο και επέτυχε με το Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα και με την Βασιλικήν Πρόνοιαν. Διότι το Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα με τας Σχολάς, η Βασιλική Πρόνοια επίσης με τας Σχο- λάς και με τας τοπικάς ενισχύσεις, είναι κάτι που μας εμφανίζει τι είναι δυνατόν να δημιουργηθή. Αυτά τα συμπεράσματα επεβάλλετο να συστηματοποιηθούν ώστε ο πληθυσμός εις το σύνολόν του να επωφεληθή.

Η ανωτέρω εισήγησις μας συνωδευέτο και από ένα σχέδιον Νόμου ώστε να δημιουργηθή μία ειδικευμέ- νη Οργάνωσις, η οποία θα ανελάμβανε αυτά τα κτή- ματα τα οποία θα ήτο δυνατόν να βοηθήσουν τον πληθυσμόν.

Δυστυχώς ενώ παρεπέμφθη από την Α.Μ. τον Βασι-

λέα εις το αρμόδιον Υπουργείον και εν συνεχεία εις το Πολιτικόν Γραφείον, το ζήτημα τούτο δεν προχώρησεν διότι εκρίθη από το Υπουργείον Γεωργίας ότι δεν υπήρχε η τοιαύτη ανάγκη απασχολήσεως του πληθυσμού και ειδικεύσεώς του, ώστε να δημιουργηθή ένα συμπληρωματικόν εισόδημα, το οποίον εις τας περισσότερας περιπτώσεις θα ήτο κύριον εισόδημα.

Η βασιλική δωρεά

Η Α.Μ. ο Βασιλεύς, τον οποίον επανειλημμένως είχομεν επισκεφθή, έλαβε την απόφασιν να προχωρήσῃ ο ίδιος και να κάμῃ μίαν δωρεάν ἐπ' ευκαιρία του εορτασμοῦ της 100ετηρίδος της εγκαταστάσεως του Βασιλικού Οίκου εις την Χώραν μας.

Η επιστολή της Α.Μ. του Βασιλέως προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως δια της οποίας ανήγγειλεν ότι θέτει εις την διάθεσιν του Ελληνικού Λαού το αγρόκτημά του με την σύστασιν να χρησιμοποιηθῇ από τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς. Εις όσους δεν θα ενθυμούνται, θεωρούμεν υποχρεώσιν μας να επαναλάβωμεν την επιστολήν:

*«Κύριε Πρωθυπουργέ,
Δράττομαι της ευκαιρίας της γενομένης μοι ανακοινώσεως ότι συνεστήσατε Επιτροπήν δια τον εορτασμόν της 100ετίας αφ' ης ο πάππος μου και αρχηγός του Βασιλικού Οίκου, εκλογή των εκπροσώπων των Ελλήνων, ανήλθεν επί του Ελληνικού Θρόνου, δια να σας γνωρίσω ότι απεφάσισα να θέσω εις την διάθεσιν του Ελληνικού Λαού το εκ 35.000 στρεμμάτων κτήμα μου Πολυδένδρι. Η δωρεά αυτή παρακαλώ να εκτιμηθῇ ως συμβολική εκδήλωσις της αγάπης μου προς τον Λαόν μου του οποίου τόσα εθνικά γεγονότα εντός των 100 αυτών ετών συνέδεσαν την Βασιλείαν, σφρηλατήσαντα στενοῦς δεσμούς τους οποίους κατέστησαν στενωτέρους κοινοί αγώνες και προσπάθειαι τόνον εν ειρήνῃ όσον και εν πολέμῳ, του Πάππου μου επισφραγίσαντος δια της ζωῆς του τας θυσίας τώσων Ελλήνων.*

Νομίζω ότι το κτήμα τούτο θα ηδύνάτο να διατεθῇ υπέρ των αγροτικῶν Συνεταιρισμῶν της Ελλάδος, ίνα ανεγερθούν εκεί Σχολαί επιμορφώσεως των αγροτῶν, οτινες μετά των εργατῶν αποτελοῦν βασικόν τμήμα της σπονδυλικῆς ζωῆς του Έθνους. Πάντως εάν η Κυβέρνησις θα ἐνόμιζεν ότι θα υπήρχε καλύτερος τρόπος διαθέσεως της δωρεάς ταύτης, δύναται ν' αντιμετωπισθῇ τούτο.

Θα ἐπεθύμουν να προχωρήσῃ το έργον ταχέως, ώστε εάν θα ήτο τεχνικῶς δυνατόν να εγκαινιασθῇ τούτο κατά την ἐπέτειον της προ αιώνος υποδοχῆς του Πάππου μου εις Πειραιά».

Αντιλαμβάνεσθε ότι από την επιστολήν εκφράζεται η επιθυμία και γίνεται ειδική σύστασις όπως το κτήμα διατεθῇ εις τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερον σημασίαν είναι ότι εις μίαν σύσκεψιν της Α.Υ. του Διαδόχου, του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, του κ. Ρούσσου και του κ. Υπουργού της Γεωργίας, ἐτέθη και πάλιν το ζήτημα εκ μέρους του Διαδόχου εκχωρήσεως του κτήματος και ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως ἐδήλωσεν ότι θα ἐκτελεσθῇ η επιθυμία του Βασιλέως και θα δοθῇ εις τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς.

Αντίθετοι τάσεις

Εκείνο του οποίου επομένως υπάρχει εις την προκειμένην περίπτωσιν είναι ότι ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως ἐδέχθη την παραχώρησιν του βασιλικού κτήματος εις τους Συν/σμούς. Εν τῷ μεταξύ ἐγένετο μία Επιτροπή δια να μελετήσῃ την κατάστασιν του κτήματος. Η Επιτροπή αυτή κατήρτισε μίαν μελέτην, ἀντίγραφον της οποίας θα σας διανεμώμεν εν συνεχείᾳ και δια της μελέτης αυτής υποδεικνύονται διάφοροι τρόποι χρησιμοποίησεως. Είναι γεγονός ότι ἐξεδηλώθησαν ωρισμένοι τάσεις Υψηροσίων του Υπουργείου δια την χρησιμοποίησιν του κτήματος ὑπ' αυτών. Αλλά η δήλωσις του Προέδρου της Κυβερνήσεως υπήρξε σαφῆς να παραχωρηθῇ και χρησιμοποιηθῇ ὡς κέντρον ἐκπαιδεύσεως από τους Συν/σμούς. Τας τάσεις αυτές θα τας ἴδητε και εις την μελέτην η οποία θα σας διανεμηθῇ. Το κτήμα αυτό θα εἶναι δυνατόν να αξιοποιηθῇ δια την μετάδοσιν γνώσεων εις τους παραγωγούς τους ασχολουμένους με την γεωργίαν, την κτηνοτροφίαν, τα δάση. Πέραν αυτού θα παρακολουθούνται οι πληθυσμοί, οι οποίοι θα ἐκπαιδεύονται εντός της περιοχῆς του κτήματος, εν συνεργασία τούτου με τας Συνεταιρικὰς Οργανώσεις, ώστε να συνεχισθῇ η εργασία των βάσει των νέων γνώσεων τας οποίας ἀπέκτησαν δια της φοιτήσεώς των εις τας Σχολὰς και της απασχολήσεώς των εις τα εργαστήρια του κτήματος.

Το εκπαιδευτικόν κέντρον δεν θα ἀπέδιδε εἰς περιορίζετο να μεταδίδῃ απλῶς γνώσεις και δεν ἐνδιεφέρετο ὥστε αι γνώσεις αὐταί, αι κηθείσαι κατά το χρονικόν διάστημα της ἐκπαιδεύσεως και απασχολήσεως να αξιοποιηθούν εις τους τόπους της κατοικίας των οι πληθυσμοί δια της παροχῆς εργασίας εις τα τοπικά εργαστήρια, τα οποία ἐπεβάλλετο να οργανωθούν εις τους τόπους της μονίμου κατοικίας των ἐκπαιδευθέντων.

Ο συνεχῆς ἐφοδιασμός με παραγγελίας και ἐπὶ πλείον η διάθεσις των παραγομένων ειδῶν. Το εκπαιδευτικόν κέντρον θα καίξῃ ἕνα σπουδαίον ρόλον δια να συστηματοποίησῃ μίαν ἐργασίαν εις τα ορεινά και τα ημιορεινά κέντρα ὡς και τας νήσους μας εις περιόδους καθ' ἃς δεν ὑπάρχει απασχόλησις, πέραν βεβαίως της καλύτερας ἐιδικεύσεως εις τον τομέα της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και των δασῶν. Ἐπὶ πλείον το κτήμα αυτό θα χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ την Συνομοσπονδίαν δια να δημιουργήσῃ Συνεταιριστι-

κές Σχολές δια τους αιρετούς, δια τους υπαλλήλους ως και δια υποψηφίους αιρετούς. Πέραν αυτού θα δημιουργηθούν εντός του κτήματος κέντρα χαράς εις τα οποία θα διαμένουν καθ' ωρισμένην περίοδον τα παιδιά των αγροτών των κατοικούντων εις ορεινάς ή ημιορεινάς ή εις πεδινάς περιοχάς. Το αγρόκτημα αυτό αρχίζει από την θάλασσαν και φθάνει εις υψόμετρον 1200 περίπου μέτρων. Καθ' όλον το ύψος και κατά ζώνας θα υπάρχουν εγκαταστάσεις ώστε οι αγρόται να εργαζονται υπό τας αυτάς συνθήκας του τόπου προελεσεώς των.

Το αγρόκτημα αυτό έχει σήμερα ωρισμένα εισοδήματα. Τα εισοδήματα αυτά προέρχονται κυρίως από την δασικήν εκμετάλλευσιν.

Εισοδήματα του κτήματος

Τα παραχθέντα ποσά δασικών προϊόντων κατά την τελευταίαν πενταετίαν είναι τα εξής:

1) Τεχνικόν ξύλον			
Δρυός	4.734	κυβικά μέτρα	
Οξύας	98	»	»
Πλατάνου	13	»	»
Καστανέας	1.500	»	»
2) Καύσιμον ξύλον			
Δρυός	14.875	τόννοι	
3) Ξυλάνθρακες			
Δρυός - Οξύας	507	»	

Αι επιτευχθείσαι τιμαί πρέμνου των ανωτέρω δασικών προϊόντων έχουν ως ακολούθως:

Τεχνικόν ξύλον δρυός	κατά	κυβ. μέτρον	260	
δρχ.				
»	»	οξύας	»	» 320 »
»	»	καστανέας	»	» 300 »
Καύσιμον ξύλον δρυός			κατά	τόννον
117	»			
»	»	εξ υπολειμμάτων	»	78 »
»	»	εξ οξύας	»	60 »
»	»	Εξ υπολειμ. οξύας	»	55 »
Ξυλάνθρακες δρυός			»	370 »
»	»	οξύας	»	235 »

Αυτά είναι περίπου τα έσοδα χωρίς να υπάρχει ουδέν άλλο έσοδον από κτηνοτροφικήν ή γεωργικήν εκμετάλλευσιν. Θα επιδιωχθή η δημιουργία φυτειών ως και η γεωργική εν γένει εκμετάλλευσιν και η διατροφή ζώων, πέραν των άλλων εγκαταστάσεων που θα δημιουργηθούν δια την εκπαίδευσιν του πληθυσμού εις άλλα επαγγέλματα εκτός της γεωργίας.

Δια την χρησιμοποίησιν του εν λόγω αγροκτήματος ως εκπαιδευτικού κέντρου, θα παραστή ανάγκη να μεταφερθούν ειδικοί εμπειρογνώμονες, οι οποίοι και θα μελετήσουν τας προϋποθέσεις υπό τας οποίας θα

είναι δυνατόν να λειτουργήσουν εκτός του αγροκτήματος και ειδικαί Σχολαί, εργαστήρια, εγκαταστάσεις και εκμεταλλεύσεις, διότι η γενομένη μελέτη εστηρίχθη επί άλλης βάσεως.

Η κατάστρωσις του προγράμματος δια την λειτουργίαν του εκπαιδευτικού κέντρου εις όλους τους τομείς θα επιτρέψη την εφαρμογήν αυτού εν συνεργασία μετά των κρατικών Υπηρεσιών και της ΑΤΕ ως και Σχολών και Ιδρυμάτων του εξωτερικού.

Η οικονομική ενίσχυσις της Συνομοσπονδίας δια την δημιουργίαν και λειτουργίαν του κέντρου είναι ανάγκη να δοθή και εξασφαλισθή από πάσαν πλευράν. Η επιτυχής λειτουργία του κέντρου θα υποχρεώση και το Κράτος και την Εκκλησίαν να δεχθούν την παραχώρησιν μεγάλων κτημάτων των δια την εγκατάστασιν κέντρων εκπαίδευσως.

Εργασία εις περισσότερους

Η Ελλάς έχει απόλυτον ανάγκη να εκπαιδευθή και ειδικευθή τον πληθυσμόν της εις όλους τους τομείς. Τούτο θα επιτρέψη ώστε ολόκληρος ο πληθυσμός αυτής να δυνθῆ να απασχοληθῆ εντός της χώρας λίαν ικανοποιητικώς και τούτο διότι υπάρχουν παραγωγικαί πηγαί εν Ελλάδι, αίτινες είναι δυνατόν να επιτρέψουν να ασχοληθῆ διπλάσιος πληθυσμός εργαζόμενος όχι μόνον εις την γεωργίαν, αλλά και εις την βιομηχανίαν, την βιοτεχνίαν και εις τας Υπηρεσίας. Ως προς την μετανάστευσιν είναι απαράδεκτον να μεταναστεύσουν σήμερον ανειδίκευτοι εργάται και επομένως να λαμβάνουν εν τη ξένη το κατώτερον ημερομίσθιον. Εάν το Κράτος προσβλέπη εις την μετανάστευσιν ως μίαν των λύσεων του προβλήματος της υποαπασχολήσεως, επεβάλλετο όπως τούτο λάβη τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι μεταναστεύοντες να έχουν αποκτήσει μίαν ειδίκευσιν.

Η πρότασις η οποία γίνεται σήμερον εις την Γεν. Συνέλευσιν είναι ότι επιβάλλεται να εκφρασθούν αι ευχαριστίαι της Συνελεύσεως προς την Α.Μ. τον Βασιλέα δια την παραχώρησιν του κτήματος και προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως, ο οποίος υιοθέτησε την σύστασιν της Α.Μ. του Βασιλέως. Πέραν τούτου να λάβωμεν μίαν απόφασιν ότι θα ιδρυθῆ υπό της Συνομοσπονδίας ένα ιδιαίτερον Νομικόν Πρόσωπον, όχι Δημοσίον Δικαιου, ένα Συμβούλιον ιδιαίτερον εις το οποίον θα συμμετάσχουν πέραν των εκπροσώπων της Συνομοσπονδίας και οι εκπρόσωποι εκείνων, οι οποίοι θα εισφέρουν οικονομικάς δια την αξιοποίησιν του κτήματος.

Πέραν αυτού παρίσταται ανάγκη να υπάρξῃ ένας ειδικός προϋπολογισμός. Εις το θέμα του ειδικού προϋπολογισμού δεν θα σας απασχολήσωμεν τώρα διότι έχομεν ειδικόν θέμα.

Παρακαλώ λοιπόν να μωρασθούν οι εκθέσεις του Υπουργείου, ώστε να τας έχετε υπ' όψει σας όταν το απόγευμα που θα συζητηθῆ το θέμα του Προϋπολο-

γισμού και θα σας κάνωμεν σχετικές προτάσεις να είσθε έτοιμοι.

Πρόεδρος Συνελεύσεως: Επί του θέματος αυτού ο κ. Αφεντάκης έκαμε ωρισμένη πρόταση. Να εκφραστούν αι ευχαριστίαι της Συνελεύσεως και να εξουσιοδοτηθή πλέον το Συμβούλιον να οργανώση το κτήμα, συμφώνως με τους σκοπούς της δωρεάς.

«Η Γενική Συνέλευσις ακούσασα την εισήγησιν του κ. Δ/ντού της Συνομοσπονδίας και ενημερωθείσα πλήρως επί της γενομένης δωρεάς προς τον Ελληνικόν λαόν υπό της Α.Μ. του Βασιλέως Παύλου του εν Αγία Λαρίσση κτήματος αυτού Πολυδένδρι εκ 35.000 στρεμ. δια να διατεθή υπέρ των γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος, ίνα ανεγερθούν εκεί Σχολαί επιμορφώσεως των αγροτών, ομοφώνως αποδέχεται την γενομένην ως άνω δωρεάν και εκφράζει τας

ευχαριστίας του αγροτικού κόσμου και των Γεωργικών Συν/κών Οργανώσεων της χώρας ως και την ευγνωμοσύνην αυτών προς την Α.Μ. τον Βασιλέα των Ελλήνων Παύλου και την Βασιλικήν Οικογένειαν δια την γενναίαν ταύτην χειρονομίαν των.

Προς τούτο εξουσιοδοτεί το Διοικητικόν Συμβούλιον της Συνομοσπονδίας όπως και τούτο, ως όργανον διοικούν την Συνομοσπονδίαν, βάσει της υπό της Γενικής Συνελεύσεως ως άνω ληφθείσης αποφάσεως, προβή εις την λήψιν της σχετικής αποφάσεώς του δια την επίτευξιν της ως άνω δωρεάς και υπογραφήν της προς τούτο απαιτουμένης πράξεως, προβή δε εκ παραλλήλου εις τας ενδεδειγμένας ενεργείας δια την διοργάνωσιν και αξιοποίησιν του κτήματος αυτού, δια την πραγμάτωσιν των σκοπών της δωρεάς, σύμφωνα με την επιθυμίαν της Α.Μ. του Βασιλέως».

Η Συνομοσπονδία κατά το 1963

Συνεχίζεται, δυστυχώς, η έλλειψη θετικών και πραγματικά αποδοτικών ενεργειών για την σε βάθος και μετά από μελέτη βελτίωση των θεμελιωδών προβλημάτων της συνεταιριστικής κινήσεως, πράγματα για τα οποία αγωνίζεται επί 1θετίας με συνέπεια ο Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος.

Η δραστηριότητα της Συνομοσπονδίας είναι περισσότερο επαγγελματική συνδικαλιστική παρά συνεταιριστική, είναι σύμφωνη με την ψυχροσύνησιν, την κοσμοθεωρία και το παρελθόν του Διεθυντή, (στο Επιμελητήριο κλπ.) και τις αξιόλογες (σύνθετες όμως συνεταιριστικές αγροτοσυνδικαλιστικές, πολιτικές) επιδιώξεις του ουσιαστικού Προέδρου της Συνομοσπονδίας.

Η εκμετάλλευση της συμπαραστάσεως που δίνεται από επίσημους οικονομικούς και επιστημονικούς Οργανισμούς (όπως ο ΟΟΣΑ και η CIRIEG) και από πνευματικούς ανθρώπους υποστηρικτές του Συνεταιριστικού θεσμού (καθηγητές ανωτάτων Σχολών, στελέχη ΑΤΕ, Υπουργείο κλπ.) γίνεται δεκτική ευκαιριακά και μόνο σε όσα σημεία ταυτίζονται με τις παραπάνω κατευθύνσεις. Στα λοιπά αφήνονται κατά μέρος. Γενικά η Ηγεσία της Συνομοσπονδίας όχι μόνο δεν επιζητεί αλλά και αισθάνεται όχι ευχάριστα από την ιδεολογική προσφορά υπηρεσιών από Πανεπιστημιακούς, κλπ. (Κάποια εξαίρεση, για διαφόρους λόγους, για τον γράφοντα).

Την όλη περίοδο αυτή (σε συνέχεια από την προηγούμενη) υπάρχει έντονη δραστηριότητα - μαχητικότητα άλλοτε αντιπαράθεση και άλλοτε σύμπλευση με αρκετά μέτρα των Κυβερνήσεών της ΕΡΕ που έχουν φιλαγροτικό - φιλοσυνεταιριστικό περιεχόμενο και σε συνέχεια με τις εξαγγελίες και τα μέτρα της Ενώσεως Κέντρου της οποίας υπουργός Γεωργίας είναι ο Αλ. Μπαλατζής (βλ. ενέργειες και προγράμματα στο Υποκεφ. Α), εγκλωβισμένος όμως και όχι πραγματικά ισχυρός μέσα στις αντιθέσεις συμφερόντων και προσώπων της Ενώσεως Κέντρου. Βλ. και το κείμενο «Ο Συνεργατισμός εις την αντιμετώπισιν των συγχρόνων προβλημάτων» στη ΦΣ 1963 σ. 214.

Η ανάγκη συστηματικής δουλειάς και προγραμματισμού.

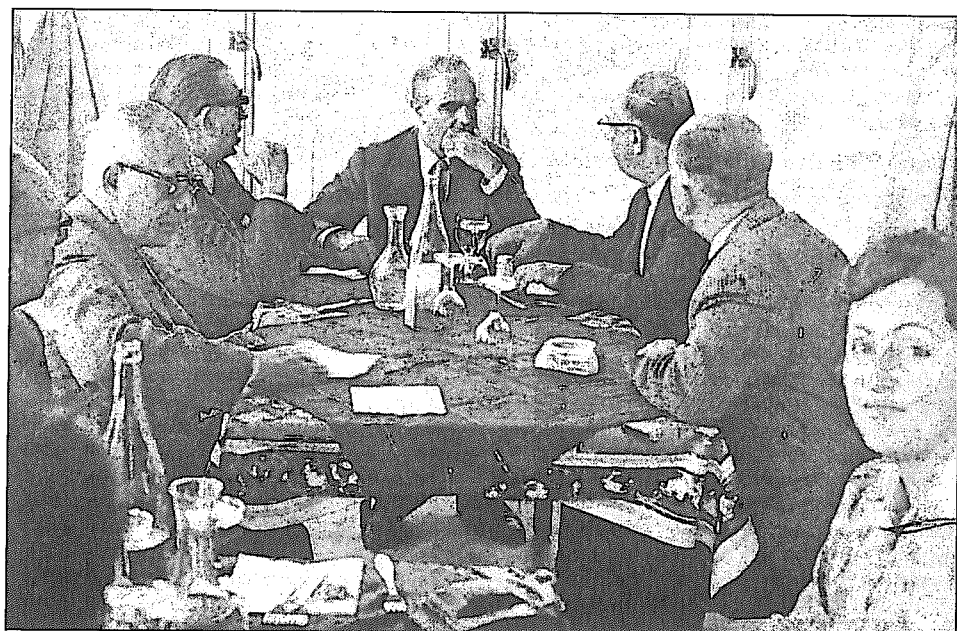
Χαρακτηριστικό είναι το επόμενο κείμενο στο Σ 1963 σ. 125:

«Σε προηγούμενο τεύχος του Συνεταιριστή (αρ. 200, Απρίλιος 1963 σελ. 49) με τον τίτλο «Οδηγίες της ΑΤΕ για την αναδιοργάνωση των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων» είχαμε δημοσιεύσει σχετική εγκύκλιον της ΑΤΕ, μαζί με μερικές εισαγωγικές παρατηρήσεις μας, αναφορικά με το θέμα αυτό. Στην ενέργεια της ΑΤΕ έδωσε συνέχεια η Πανελληνία Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρι-

σμών: Σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα οργάνωσε από τις 2-26 Ιουλίου 1963 κοινή σχετική σύσκεψη αρμοδίων στελεχών των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ, στην οποία έλαβαν μέρος κυρίως ορισμένοι Διευθυντές Ενώσεων Συνεταιρισμών, Επιθεωρητές Συνεταιρισμών της ΑΤΕ και άλλοι αρμόδιοι της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και της Αγροτικής Τράπεζας. Τη Διεύθυν-

Ο Κ. Καραμανλής (ως βουλευτής, υπουργός και πρωθυπουργός) είχε τακτική παρουσία στις Γ. Συνελεύσεις, Συσκέψεις και συνεργασίες με την Συνομοσπονδία

ση των εργασιών είχε αναλάβει ο Διευθυντής της Συνομοσπονδίας κ. Ι. Αφεντάκης.

Η Σύσκεψη έθεσε διάφορα ειδικά συνεταιριστικά θέματα που αναφέρονται στη συγκρότηση και τη λειτουργία των Συνεταιρισμών, την έκταση των δραστηριοτήτων της τοπικής συνεταιριστικής μονάδας, την αποστολή, τα χρέη, τις ευθύνες και τον έλεγχο των συνεταιριστικών οργάνων, το προσωπικό των Οργανώσεων, το σχηματισμό των κεφαλαίων τους, τη συνεταιριστική εκπαίδευση, τη διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας και πολλά άλλα σχετικά θέματα και κατά κάποιο τρόπο διατύπωσε ορισμένες απόψεις της με ενδεικτικό χαρακτήρα και κατέληξε να υποδείξει στη Συνομοσπονδία και στην Αγροτική Τράπεζα να συγκροτήσουν ειδική Επιτροπή από αρμόδια και έμπειρα πρόσωπα που να ασχοληθούν συστηματικά με την εμπειροστατωμένη και άνετη έρευνα των συνεταιριστικών θεμάτων και την κατάρτιση μελέτης για ένα συνεταιριστικό πρόγραμμα ολοκληρωμένο και συγχρονισμένο, ώστε να ανταποκρίνεται στο πνεύμα της καθολικής συνεργασίας και αλληλοβοήθειας που διαποτίζει σήμερα τις ψυχές των λαών και αποτελεί το σύγχρονο ιδανικό τους. Αυτό τουλάχιστον το βαθύτερο νόημα καταλάβαμε ότι έκλεινε η εκδήλωση αυτή. Την είδαμε σαν συνέχιση της παλαιότερης συνεταιριστικής εργασίας των γεωργικών μας συνεταιρισμών, όπως εκδηλώθηκε πριν από τριάντα και περισσότερα χρόνια στα Αμπελάκια της Θεσσαλίας, που ουσιαστικά ήταν και είναι ο οδηγός για τη συνεταιριστική μας κίνηση από τότε έως σήμερα.

Περιμέναμε όμως να συνεχίζοταν η συνεταιριστική μας προσπάθεια κατά τρόπο πιο πρακτικό και νοικοκυρεμένο, όπως επανειλημμένα έως τώρα ο Συνεταιριστής έχει υποδείξει με κάποια, ας το ομολογήσωμε, επιμονή σχεδόν φορτική. Ατυχώς όμως οι αρμόδιοι παράγοντες του Συνεργατισμού δεν πρόσεξαν

Δυστυχώς και αυτές οι σοφές οργανωτικές κλπ. υποδείξεις δεν εισακούστηκαν.

Το κυβερνητικό πρόγραμμα ιδρύσεως γεωργικών βιομηχανιών, η Συνομοσπονδία και η ΑΤΕ.

Σύσκεψη ανωτάτου επιπέδου στην ΑΤΕ υπό την προεδρία πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή για το θέμα. (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 71).

«Την 14ην Ιανουαρίου 1963 συνεκροτήθη εις την Αγροτικήν Τράπεζαν σύσκεψις υπό την προεδρίαν του Πρωθυπουργού κ. Καραμανλή εις την οποίαν μετέσχον οι υπουργοί Συντονισμού, Γεωργίας και Βιομηχανίας κ.κ. Παπαληγούρας, Δ. Βουρδουμπάς και Α. Μπουρνιάς, οι υφυπουργοί Συντονισμού και Γεωργίας κ.κ. Ι. Μπούτος και Π. Σταυρόπουλος, οι διοικητής και υποδιοικητής της ΑΤΕ κ.κ. Α. Αποστολίδης και Ν. Μομφεράτος, οι γενικοί γραμματείς των ανωτέρω υπουργείων κ.κ. Ι. Λαμπρούκος, Δ. Ταλλέλης και Ν. Τσαγκρίδης, ο οικονομικός σύμβουλος παρά το πρωθυπουργό κ.Ε. Πανάς και ο πρόεδρος

της υποδείξεις μας αυτές: την αξιοποίηση του Συντονιστικού και του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου που προβλέπουν οι κανονισμοί της Συνομοσπονδίας.

Τα συμβούλια αυτά και από τη σύνθεσή τους και από τον προορισμό τους θα είχαν από καιρό τώρα διατυπώσει τα συνεταιριστικά θέματα, θα είχαν προσδιορίσει την κατάσταση που τα διέπει, θα είχαν συγκεντρώσει και ταξινομήσει τις απόψεις και τις γνώμες των έμπειρων παραγόντων σχετικά, θα είχαν εμπιστευθεί τις εισηγήσεις τους για τη σκόπιμη ρύθμισή τους στα αρμόδια πρόσωπα, θα είχαν διατυπώσει σε πρώτο σχέδιο το συνεταιριστικό πρόγραμμα, θα είχαν προετοιμάσει για την αποδοχή του το συνεταιρισμένο κόσμο και θα εμφάνιζαν τον Ελληνικό Συνεργατισμό έτοιμο να προσφέρει αυτοδύναμα τις υπηρεσίες του στις σύγχρονες απαιτήσεις και επιδιώξεις.

Οπωσδήποτε, ό,τι δε στάθηκε δυνατό να γίνη έως τώρα δε σημαίνει ότι δεν μπορεί να αρχίσει να γίνεται από δω και εμπρός. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως για κάθε σοβαρή προσπάθεια είναι μια καθολική επικράτηση του πνεύματος και της ισότιμης και ανεπαφύλακτης συνεργασίας και αλληλοβοήθειας ανάμεσα στα συνεταιριστικά στελέχη και στο συνεταιρισμένο κόσμο, του πνεύματος δηλαδή που αποτελεί όχι μόνο την πεμπτουσία του Συνεργατισμού αλλά και το θεμέλιο για κάθε πρόοδο και ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή.

Είναι ανάγκη ν' αφομοιώσωμε την υποθήκη του στρατηγού Μακρυγιάννη: να σκεπτόμαστε και να ενεργούμε όχι σαν εγώ αλλά σαν εμείς, αν αληθινά αγαπούμε το έργο μας και πονούμε για αυτό. Κανείς δεν μπορεί να πιστεύη ειλικρινά ότι η συνεταιριστική κίνηση, αποκλείοντας την πείρα, τη γνώση και την περίσκεψη όσων θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην προκοπή της, θα είχε να ωφεληθή πρακτικά και ηθικά. Το αντίθετο».

και ο διευθυντής της ΠΑΣΕΓΕΣ κ.κ. Π. Ρούσος και Ι. Αφεντάκης.

Κατά την σύσκεψιν εξητάσθη ειδικότερον το πρόγραμμα γεωργικών βιομηχανιών και τα μέχρι τούδε επιτεύγματα.

Κατά την τελευταίαν τριετίαν ιδρύθησαν δώδεκα γαλακτοκομεία, δύο ψυκτικά συγκροτήματα, οκτώ οινοποιεία, 2 κοσσεβοποιεία, 33 ελαιουργεία, 4 συσκευαστήρια, ένα εργοστάσιον πεπέρεως, ένας κυλινδρόμυλος και εγκαταστάσις πιεστηρίων βάμβακος, συνολικής αξίας 240 εκατ. και επέκτασις 206 υφισταμένων γεωργικών βιομηχανιών δια δαπάνης

115 εκατ. δραχμών.

Εν συνεχεία εξητάσθη το πρόγραμμα γεωργικών βιομηχανιών του τρέχοντος έτους, συνολικού ύψους 285 εκατ. εκ των οποίων 200 εκατ. αφορούν εις 50 περίπου νέας βιομηχανίας και τα υπόλοιπα 85 εις επεκτάσεις υφισταμένων. Αι κυριότεραι των νέων βιομηχανιών είναι ανά ένα γαλακτοκομείον εις Λάρισα, Ξάνθη, Άργος, Ιωάννινα, Έβρον, Αλεξάνδρεια, Μυτιλήνη και Ρόδον, ένα πτηνοσφαγείον εις Μέγαρο, 30 ελαιουργεία, 4 οινοποιεία, ανά ένα εις Κάρυστον, Θεσσαλίαν, Ζίτσαν και Μεσσηνίαν, 5 συσκευαστήρια εκ των οποίων ένα εσπεριδοειδών εις Κάρυστον και τέσσαρα σταφυλιών εις Σουφλί, Θεσσαλονίκη, Έδεσσαν και Τύρναβον, ένα μεγάλο εργοστάσιον ζωοτροφών εις Θεσσαλονίκη κλπ.

Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως έδωκεν οδηγίας δια την ταχείαν ανάπτυξιν της κτηνοτροφίας.

Εξ άλλου, εντός του έτους θα αρχίση υπό της ΕΤΕΑΠ (Εταιρείας Ψυκτικής Αλύσσου), η κατασκευή των δέκα πρώτων ψυγείων, εις Βέρροια, Τρίπολη, Πύργον, Λάρισα, Τρίκαλα, Βόλον, Αλμυρόν, Κατερίνη, Ιωάννινα και Σέρρας και η επέκτασις των ψυγείων Σκύδρας, ώστε προς το τέλος του 1964 να

λειτουργήσουν τα πρώτα συγκροτήματα των εγκαταστάσεων της ψυκτικής αλύσσου, της οποίας το όλον πρόγραμμα θα ολοκληρωθή εντός τριετίας.

Εκ της ολοκληρώσεως του προγράμματος γεωργικών βιομηχανιών προσδοκάται η παραγωγή βιομηχανοποιημένων αγροτικών προϊόντων αξίας άνω του ενός δισεκ. δρχ., η εξοικονόμησις συναλλάγματος 20 εκατ. δολ. και η αύξησις της απασχολήσεως κατά 5.000 περίπου εργαζομένους.

Δια την επιτάχυσιν της εφαρμογής του ως άνω προγράμματος, η ΑΤΕ ίδρυσε από τριμήνου ειδικήν διεύθυνσιν γεωργικών βιομηχανιών

Τέλος συνεζητήθησαν αι περιπτώσεις του εργοστασίου αζώτου και της νέας λαχαναγοράς Αθηνών και απεφασίσθη όπως δια μεν το εργοστάσιον μελετηθή η από κοινού υπό του Ο.Β.Α. και της ΑΤΕ ανάληψις της λειτουργίας του υπό μορφήν ανωνύμου εταιρίας με ενδεχομένην συμμετοχήν και ξένων ειδικών, δια δε την λαχαναγοράν η υπαγωγή της εις την ΕΤΕΑΠ, η οποία από τούδε θα επιληφθή της οργανώσεως της λειτουργίας αυτής.

(βλ. Φ. Σ. 1963α. 71)

Η προστασία της σιτοπαραγωγής και η Συνομοσπονδία. Δυσμενείς συνθήκαι κλπ.

Χαρακτηριστικό είναι το ψήφισμα της 16-5-1963 των εκπροσώπων Ενώσεων σιτοπαραγωγικών περιφερειών, έργο σύνταξης βεβαίως της Συνομοσπονδίας. Κείμενο, υπογραφές βλ. ΦΣ 1963 σ. 214, 215. Απεικονίζει ζωηρά την κατάστασιν των αγροτών αλλά και την όλην νοοτροπίαν της εποχής.

Συνελθόντες εν Αθήναις οι εκπρόσωποι των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών των σιτοπαραγωγικών περιφερειών της χώρας, εις τα Γραφεία της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, κατόπιν προσκλήσεως αυτής, την 14, 15 και 16 Μαΐου 1963, προς εξέτασιν του ζητήματος της σιτοπροστασίας κατά το τρέχον έτος και αφού ένας έκαστος των εκπροσώπων ανέπτυξε τας απόψεις της οργανώσεώς του επί του ζητήματος της σιτοπροστασίας, κατέληξαν ομοφώνως εις τας κάτωθι διαπιστώσεις και αποφάσεις:

Διαπιστώσεων

1) Ότι οι σιτοκαλλιεργηταί κατά το τρέχον έτος, λόγω των ιδιαίτερος δυσμενών καιρικών συνθηκών, μεγάλως κατεπονθήσαν δια να επιτύχουν την καλλιέργειαν του σίτου, χωρίς όμως τελικώς να το κατορθώσουν εις την έκτασιν εις ην εκαλλιεργήθη ούτος κατά το παρελθόν έτος.

2) Ότι η καλλιέργεια του σίτου υστερεί κατά 1.650.000 στρέμ. της του παρελθόντος έτους και αι στρεμματικά αποδόσεις μειωμένα.

3) Ότι το ισοζύγιον παραγωγής - καταναλώσεως σίτου θα είναι δια πρώτην φοράν μετά από εξ έτη ελλειμματικόν και δια την κάλυψίν του θα εισαχθή

σημαντική ποσότης σίτου υπό μορφήν βοήθειας-δανείου.

4) Ότι λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών το κόστος καλλιέργειας είναι ηξηημένον καθώς και το κόστος των εν συνεχεία φροντίδων λόγω του βαρυστάτου χειμάνος, των πλημμυρών και του παγετού.

5) Ότι δεν κατέστη δυνατή η εξ ολοκλήρου καλλιέργεια των δια σίτον προοριζομένων εκτάσεων ως και των εκτάσεων εις τας οποίας κατεστράφη η καλλιέργεια του σίτου, δι' εαρινών καλλιεργειών, με συνέπεια μεγάλο μέρος των παραγωγών να μην έχη εισόδημα δια την συντηρησίαν των, αλλά και άχυρον δια τα ζώα των.

6) Ότι η αποζημίωσις ήτις απεφασίσθη να δοθή υπό του ΟΓΑ εις τους σιτοπαραγωγούς, των οποίων η καλλιέργεια κατεστράφη υπό του παγετού, δεν καλύπτει ούτε τας δαπάνας καλλιέργειας. Οι σιτοπαραγωγοί δε ούτοι έχουν ανάγκην οικονομικής ενισχύσεως δια να συντηρηθούν ως και κτηνοτροφών δια τα ζώα των.

7) Ότι η από του έτους 1958 εφαρμοσθείσα πολιτική συμπίεσεως του εισοδήματος των παραγωγών, δια της μειώσεως των βασικών τιμών, του περιορισμού και της βαθμιαίας καταργήσεως προνομοιακών τιμών και της μειώσεως των προστατευομένων ποσοτήτων

μεγάλης εξημίωσε τους παραγωγούς. Εδημιούργησε αδυναμίες ν' ανταποκριθούν εις τας υποχρεώσεις των προς την ΑΤΕ και τρίτους και γενικότερον αδυναμίας ν' αντιμετωπίσουν τας αυξανόμενας δαπάναις δι' ένα ανεκτόν βιοτικό επίπεδον.

8) Ότι η αγορά σημαντικών ποσοτήτων σίτου υπό του ελευθέρου εμπορίου προκαλεί την περαιτέρω μείωσιν του εισοδήματος των παραγωγών, διότι αι πληρωνόμενοι τιμαί είναι ουσιαδώς χαμηλότεραι και των βασικών τιμών συγκεντρώσεως.

9) Ότι η μέχρι σήμερον εφαρμοσθείσα πολιτική καταβολής του 40% της αξίας του παραδιδόμενου σίτου, ενώ επεδιώκετο να είναι ευεργετική δια τους παραγωγούς, τελικώς δεν απέδωσεν εξ ολοκλήρου τα αναμενόμενα αποτελέσματα, διότι Υποκαταστήματα της ΑΤΕ εύρον τρόπον καταστρατηγήσεως της αποφάσεως της Κυβερνήσεως.

10) Ότι η κατά το παρελθόν ποιοτική κατάταξις του μαλακού σίτου ως και του σκληρού δεν ήτο η ενδεικνυόμενη.

11) Ότι κατηγορία παραγωγών, ενώ επεβαρύνθη δια δανείων προς την ΑΤΕ και τρίτους και διέθεσε και ίδια οικονομικά μέσα, δια την αιτοκαλλιέργειαν, ουδέν εισόδημα πρόκειται να πραγματοποιήση λόγω ολοκληρωτικής καταστροφής συνεπεία των δυσμενών συνθηκών.

12) Ότι η αδυναμία προώθησεως προς τα επιλιμένα κέντρα και τους αλευρομύλους σίτου εξ αποθηκειακών χώρων της ενδοχώρας, εάν δεν ήθελεν αντιμετωπισθή, θα καταστήσει δυσχερή την νέαν συγκέντρωσιν.

Μετά τας ως άνω δοαπιστώσεις κατέληξαν ομοφώνως εις τας κάτωθι αποφάσεις:

Αποφασίζουιν

1) Όπως ζητήσουν ίνα αναγνωρισθή δημοσία η υπηρεσία την οποίαν προσφέρουν οι αιτοπαραγωγοί εις την οικονομίαν της χώρας, εξασφαλίζοντες εις αυτήν το μεγαλύτερον εισόδημα εξ όλων των καλλιέργειών, αλλά και εξ όλων των παραγωγικών κλάδων.

2) Όπως ζητήσουν να ληφθούν μέτρα ενισχύσεως εκ μέρους του Κράτους δια τους αιτοπαραγωγούς, οι οποίοι δεν κατώρθωσαν να σπείρουν σιτηρά αλλά και εαρινά φυτά ως και δ' εκείνους των οποίων κατεστράφη η παραγωγή από πλημμύρας και παγετούς και δεν δύνανται ως εκ τούτου να συντηρηθούν μέχρι της νέας εσοδείας του έτους 1964. Η τιαύτη οικονομική ενίσχυσις δέον να είναι άνευ ουδεμιάς επιβαρύνσεως από απόψεως τόκων, συγχρόνως δε αι τιαύται χορηγήσεις να τηρηθούν εις ιδιαίτερον καρτέλλαν «χορηγήσεις δια λογαριασμόν Δημοσίου».

3) Όπως ζητήσουν τα χορηγηθέντα υπό της ΑΤΕ δάνεια προς αιτοπαραγωγούς, των οποίων αι καλλιέργειαι κατεστράφησαν εκ του παγετού και των πλημμυρών, τυχόν ειδικής αντιμετώπισεως δια της

διαγραφής κάθε επιβαρύνσεως και δια της κλιμακώσεως της επιστροφής των εις περισσότερας χρήσεις πέραν των τριών ετών με έναρξιν εξοφλήσεως μετά την πάροδον τριετίας.

4) Όπως ζητήσουν να τεθούν εις την διάθεσιν της ΚΥΔΕΠ οι αποθηκειακοί χώροι των αλευρομύλων και πλοία-αποθήκαι δια την εκκένωσιν των αποθηκών των παραγωγικών κέντρων προκειμένου να καταστή ευχερής η διεξαγωγή της νέας συγκεντρώσεως.

5) Όπως ζητήσουν να αλθέθουν οι μύλοι σίτον εξ ολοκλήρου εκ των κρατικών αποθεμάτων μέχρις ολοσχερούς εξαντλήσεως των περιουσιών αποθεμάτων σίτου.

6) Όπως ζητήσουν να καθορισθή βασική τιμή ασφαλείας του σίτου ικανή να αντισταθμίση την εκ της μείωσεως των στρεμματικών αποδόσεων συχί δε και της καλλιεργηθείσης εκτάσεως πώσιν του χρηματικού εισοδήματος των αιτοκαλλιεργητών έναντι του προηγουμένου έτους. Με το προβλεπόμενον σήμερον ύψος της εσοδείας, η τιμή αύτη είναι ή των 3,58 δρχ. κατά κιλόν.

7) Όπως διακηρύξουν ότι η προστασία των μικρών αιτοπαραγωγών δια την εξασφάλισιν κοινωνικού εισοδήματος μέσω των προνομιακών τιμών, είναι υποχρέωσις απορρέουσα εκ της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των αιτοπαραγωγών ως εργαζομένων.

Εξ άλλου η εγγύτης ελαχίστου μισθού ή ημερομισθού δια τους άλλους εργαζομένους δια την εξασφάλισιν κοινωνικού εισοδήματος, απορρέουσα εκ των Νόμων του Κράτους, δίδει το δικαίωμα και εις τους αιτοπαραγωγούς να αξιώσουν την κατοχύρωσιν των προνομιακών τιμών δια την μόνιμον προστασίαν των μικρών αιτοπαραγωγών.

8) Όπως ζητήσουν όπως τα μέτρα προστασίας του σίτου εξαγγελθούν το πρώτον δεκαήμερον μηνός Ιουνίου τρέχ. έτους.

9) Όπως ζητήσουν ανάλογον αύξησιν και των προνομιακών τιμών συγχρόνως δε και της προστατευόμενης ποσότητος, δεδομένου ότι τούτο καθίσταται αναγκαίον μετά την μείωσιν της παραγωγής.

10) Όπως ζητήσουν προνομιακάς τιμάς και υπέρ των υπερχρεωμένων κληρούχων παραγωγών κάτω των 100 στρεμ., οι οποίοι δεν κατώρθωσαν, λόγω θεομηνιών, οικογενειακών ατυχημάτων, είτε διότι δεν επήρκεσε το εναπομένον 60% της αξίας του παραδιδόμενου σίτου δια την εξόφλησιν των χρεών των.

11) Όπως ζητήσουν την ειδικήν μεταχείρισιν του σκληρού σίτου τόσοσ ως προς την αναπροσαρμογήν της τιμής με βάσιν την αύξησιν της βασικής, όσοσ και ως προς τας ποιότητας, ίνα οι παραγωγοί σκληρού σίτου αμειβόνται με βάσιν την πραγματικήν αποτίμησιν της αξίας του σίτου, ην και εισπράττει το Δημόσιον, αποκλειομένης πλέον εις το μέλλον οιασδήποτε κατακρατήσεως.

12) Όπως ζητήσουν την καταβολήν του 50% της αξίας του παραδιδόμενου σίτου απ' ευθείας εις τους σιτοπαραγωγούς υπό των Συνεργείων της ΑΤΕ, είτε υπό των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών.

13) Όπως ζητήσουν να αποτιμηθί η ποιοτική κατάστασις του σίτου, μαλακού και σκληρού, με βάση τα στάνταρτ της Κοινότητας ως προς την υγρασίαν, τας ξένας ύλας, το ειδικόν βάρος και τους κόκκους με υελώδη τομήν.

14) Όπως ζητήσουν ολοκληρωτική συγκέντρωσις εκ μέρους της ΚΥΔΕΠ δια να μη φαλιδευθή το εισόδημα των σιτοκαλλιεργητών λόγω των χαμηλοτέρων ονομαστικών τιμών και των ακόμη χαμηλοτέρων τούτων, τας οποίας εις την πραγματικότητα πληρώνει το εμπόριον.

15) Όπως ζητήσουν την συγκέντρωσις της κριθής, βρώμης, σικάλειως και λοιπών δημητριακών δια την προστασίαν των παραγωγών, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι δια της εισαγωγής εκ του εξωτερικού κτηνοτροφών και της χορηγήσεως αυτών επί πιστώσει, δεν υπάρχει εμπορικόν ενδιαφέρον δια την αγοράν εις ικανοποιητικὰς τιμάς δια τους παραγωγούς.

Οι εκπρόσωποι των Συνεταιρικών Οργανώσεων λαμβάνοντες τας ως άνω αποφάσεις απέβλεψαν εις την εξασφάλισιν του χρηματικού εισοδήματος του παρελθόντος έτους. Αξίωσιν όμως του σιτοπαραγωγικού κόσμου τον οποίον εκπροσωπούν, αποτελεί όπως κατά τον καθορισμόν των τιμών του σίτου εκ μέρους της Κυβερνήσεως ληφθούν επί πλέον υπ' όψιν:

1. Ότι από ετών αι τιμαί του σίτου και το εισόδημα των σιτοπαραγωγών, μόνων εξ όλων των άλλων τάξεων του πληθυσμού. έπαυσαν να παρακολουθούν την άνοδον του γενικού επιπέδου των τιμών. Έναντι του 1953 το γενικόν επίπεδον των τιμών υψώθηκε κατά 60% περίπου και η μέση τιμή σίτου εις τον παραγωγόν κατά 15%.

2. Ότι τα καλλιεργητικά έξοδα και αι λοιπαί δαπάναι συνεπεία των ειδικών ανωμάλων συνθηκών είναι εφέτος ιδιαίτέρως ηυξημένα.

3. Ότι δια πρώτην φοράν εφέτος, μετά την πάροδον έξ ετών θα υπάρξη το προϊόν της διαθέσεως εισαχθησομένου σίτου, λόγω ακριβώς των καταστροφών τας οποίας υπέστησαν οι σιτοπαραγωγοί.

Δια τους λόγους ακριβώς αυτούς, η βασική τιμή των 3,58 δραχμών την οποίαν υποδεικνύουν οι εκπρόσωποι των Συνεταιρικών Οργανώσεων υπεδείχθη ως

Αυτό είναι ένα από τα πιο βασικά προβλήματα της εποχής που ταλαιπωρεί αγρότες, Οργανώσεις, νομισματική κυκλοφορία, κόστος ζωής, ανάγκες σε συνάλλαγμα και τελικά την Κυβέρνηση αλλά και την Αντιπολίτευσιν (για κινητοποιήσεις κλπ.).

τιμή ενδεικτική και ισοδύναμος της βασικής τιμής του παρελθόντος έτους, ουχί όμως και ως τιμή ικανοποιητική δια τον σιτοπαραγωγόν, ιδία μάλιστα δια την εν όψει εσοδείαν κατόπιν και των ειδικών συνθηκών που διεμορφώθησαν κατά το τρέχον καλλιεργητικόν έτος.

Εν Αθήναις τη 16 Μαΐου 1963

Οι εκπρόσωποι των Ενώσεων Συνεταιρισμών
των σιτοπαραγωγικών περιφερειών(*)

1) Γιαννιτών Βασ. Καλανταρίδης, Δημήτριος Πιπλάκης. 2) Καρδίτσας Χρ. Φλωρίδης, Χρ. Λεονταρότης. 3) Σερρών Ευστράτιος Γιαλαμάς, Δημ. Κομπογιάννης. 4) Νιγρέτης Δημ. Καρανικόλας. 5) Αξιουπόλεως Κωνστ. Μεμετζής, Παντ. Γιαννουλάκης. 6) Βερορίας Γεώργιος Μαργάκης, Θεοκλ. Πιστοφίδης. 7) Λαρίσης Νικ. Ρετσάνης, Σταύρ. Νικολόπουλος. 8) Φλωρίνης Ευάγγελος Σουμπάσης, Αθαν. Βασιλόπουλος. 9) Σιδηροκάστρου Χαρ. Μπουρνής. 10) Κατερίνης Αλέξ. Μπιάτζας, Δημ. Καλακάνης. 11) Ροδόπης Θεμ. Μαργίνης, Δημ. Νικολαΐδης. 12) Διδυμοτείχου Δεσ. Χατζηπουλίδου, Αντ. Χατζετανανίου. 14) Αλεξανδρείας Οδ. Βασιλόπουλος, Παν. Σιδηρόπουλος. 15) Θεσσαλονίκης Αλέξ. Αδαμίδης, Δημ. Τσαλόπουλος. 16) Κοζάνης Ιωάν. Ιωαννίδης, Αλκ. Φάκας. 17) Ξάνθης Ευάγ. Κουρτίδης. 18) Λαγκαδά Αντ. Γεροθανάσης, Ιωάν. Ρωμανός. 19) Παγγαίου Γεωργ. Παπαδής, Ιωάν. Αναστασιάδης. 20) Εορδαίας Παν. Χαριτίδης, Μιχ. Χαρτοματζίδης. 21) Λήμνου Δημ. Κουρπιώτης. 22) Ανδρ. Δήμας, Γεώργ. Παναγιωτόπουλος. 24) Ευβοίας Ιωάν. Κουκουλιθρας. 25) Λεξανών Αθαν. Κούτουλας. 26) Αταλάντης Γεώργ. Ινιωπάκης. 27) Κυπαρισσίας Παν. Βαρελάς, Δημ. Κόντος. 28) Καβάλας Ιωάν. Παπαδόπουλος. 29) Σουφλίου Χριστ. Τσάγκος, Ηλίας Μπογιατζής. 30) Κιλκίς Ιωάν. Τριανταφυλλίδης. 31) Τρικκάλων Θεοδ. Πατουλιώτης. 32) Φαρσάλων Αχ. Βασιλείου, Βάϊος Ευαγγελόπουλος. 33) Βόλου Θεοδ. Μπόζας, Βασίλ. Αγγελόπουλος. 34) Δράμας Κωνστ. Γεράκης, Γεώργ. Μακεδονόπουλος. 35) Αλμυρού Στυλ Χατζηαναγνώστου, Χρ. Τσιαναλής. 36) Αμαλιάδος Γεώργ. Αποστολάκος. 37) Λεβιδείας Βασ. Μαράντος, Νικ. Οικονόμου. 38) Θηβών Σωτ. Μαρίνος, Χαρ. Φαρμάκης. 39) Αλεξανδρουπόλεως Κρίτων Λυρατζόπουλος. 40) Χαλκιδικής Νικ. Παπανικολάου, Κ. Αλμπάνης. 41) Αμφικλείας Δ. Κοτσάνης.

(*) Τα ονόματα γράφονται (εδώ ή και αλλού) ως συμβολή στην ιστορία για την τότε κατά τόπους εκπροσώπηση των Οργανώσεων.

Η απομάκρυνση (τυπικώς αποχώρηση λόγω ορίου ηλικίας) του Θ. Τζωρτζάκη από τη Συνομοσπονδία.

Το 1963 γίνεται η απομάκρυνση από τη Συνομοσπονδία του ιδρυτού της και διευθυντού της 1935-1938 και από το 1946 Ανωτέρου Συνεταιριστικού Συμβούλου στη Συνομοσπονδία Θεοδ. Τζωρτζάκη, που έγινε με την τυπική δικαιολογία της συμπλήρωσης «του ορίου ηλικίας» ως να επρόκειτο περί κοινού υπαλλήλου και όχι περί του επί δεκαετίες πνευματικού φάρου, ηγέτη και αγωνιστή, διάδοχου του Σωκρ. Ιασεμίδη και επίμονου στα οργανωτικά συνεταιριστικά (τα οποία όμως ενοχλούσαν).

Η τυχόν – για τυπικούς λόγους του ορίου ηλικίας – ανάγκη διακοπής της «υπαλληλικής» σχέσεως ήταν βέβαια δυνατό να συνδυασθεί με άμεση διαφορετική τυπική ρύθμιση ώστε να εξακολουθεί να προσφέρει τις υψηλές πνευματικές υπηρεσίες του και να προωθεί το έργο της Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως που με τόσους προσωπικούς κόπους προωθούσε, συγκεκριμένα γύρω από αυτή με το προσωπικό του κύρος, Δ/ντάς των Κεντρικών Οργανώσεων, Δ/ντάς ΑΤΕ, Υπουργείων, Καθηγητές Πανεπιστημίων και άλλους (χωρίς βέβαια με μισθοδοσίες αλλά με κάποια συμβολική ασημάνη αποζημίωση μόνο για τις ώρες διδασκαλίας).

«Κούφια λόγια» του Προέδρου Π. Ρούσσου στη Γ. Συνέλευση του 1963 «για την αποχώρηση» βλ. ΦΣ 1963 σ. 548). Είπε τα εξής:

«Τα Σεμινάρια - Αποχώρις της ενεργού υπηρεσίας ενός σοφού θεωρητικού Συνεταιριστού»

«Ο κ. Αφεντάκης θα σας αναπτύξει τις σκέψεις της Συνομοσπονδίας επί του σοβαρωτάτου όντως ζητήματος της Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως και των Σεμιναρίων και θα σας εκθέσει τις επαφές της οποίας έσχεν η Συνομοσπονδία με Οργανώσεις του εξωτερικού. Επί του ειδικού όμως θέματος της εκπαιδεύσεως, επιθυμώ να μου καμπετε την τιμή και ακούσετε τις κατωτέρω ολίγες λέξεις:

Μετά τινος ημέρας αποχωρεί της ενεργού υπηρεσίας ο εις όλους μας σεβαστός κ. Θεόδωρος Τζωρ-

τζάκης, του οποίου η μόρφωσις, το ήθος, αι προς το κίνημα πολλαπλαί υπηρεσίαι και αι προς τους διακονούντας εις αυτό διδασκαλίαι, συμβουλαί και υποθήκαι, γνωσταί ανά το Πανελλήνιον, δεν έχουν ανάγκην εξάρσεως. Την λύπην μας δια την αποχώρησιν του σοφού θεωρητικού του Συνεταιριστικού Κινήματος της χώρας μας, προς ον εκ μέρους όλων εκφράζω τα ειλικρινέστερα αισθήματα αγάπης και σεβασμού, μετριάξει η ελπίς ότι θα τον έχωμεν πάντοτε μαζί μας, φίλον και συμπαραστάτην εις την προσπάθειαν της εκπαιδεύσεως, εις την οποίαν με τόσον ζήλον και αυταπάρησιν είχε αφοσιωθεί».

Χαρακτηριστικό για το θέμα είναι το ακόλουθο κείμενο του επίσημου οργάνου της Ομοσπονδίας Συνεταιριστικών Υπαλλήλων «Ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου» φ. 30 Ιαν. 1964 που τολμά και εκφράζει την αλήθεια και γράφει:

«Ο Θεόδωρος Τζωρτζάκης μετά μακράν ενεργόν και πλούσιως δημιουργικήν διακονίαν εις τον γεωργικόν συνεργατισμόν, απεχώρησε, λόγω ορίου ηλικίας, εκ της θέσεως του Διευθυντού της Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως παρά τη ΠΑΣΕΓΕΣ.

Η δια λόγους εντελώς τυπικούς αποχώρησις του κ. Τζωρτζάκη ελύπησε βαθύτατα και τους συνεταιριστάς και τους υπαλλήλους των συνεταιριστικών οργανώσεων, διότι μετ' ευχαριστήσεως ειλικρινούς έβλεπον την σωματικήν θαλερότητα και την πνευματικήν γονιμότητα του μεγάλου εμπνευστού και καθοδηγητού του ελληνικού συνεταιριστικού κινήματος, αφιερωμένας εις την υπηρεσίαν του συνεργατισμού και δυναμένας να είναι δια πολύ χρονικόν διάστημα με θετικήν ενεργητικότητα πολύτιμοι δι' αυτόν.

Η προσωπικότης του κ. Τζωρτζάκη, διακεκοσμημένη με τα πλούσια χαρακτηριστικά του πνευματικού και επιστημονικού εξοπλισμού, του ολοκληρωμένου εις αρετήν ανθρώπου, τιμά ιδιαίτερώς την συνεταιριστικήν κίνησιν, την οποίαν από της νεαρής ηλικίας

του χειραγωγήσε και προήγαγε θεωρητικώς και πρακτικώς. Ο συνεργατισμός της χώρας μας εύρεν εις το πρόσωπον του κ. Τζωρτζάκη τον μέγαν διδάσκαλον, τον φωτισμένον ερευνητήν, τον επιτελικόν Ηγέτην, τον ακαταπόνητον εκτελεστήν, τον θερμόν ιδεολόγον, τον αναντικατάστατον πρεσβευτήν εις τον διεθνή συνεταιριστικόν χώρον και τον πιστόν στρατιώτην.

Εις όλας τας αντιξοούς περιστάσεις – που δεν έπαυσαν και ποτέ να είναι διαφορετικά – ο συνεργατισμός εύρεν αυτόκλητον σθεναρόν υπερασπιστήν του τον Θεόδωρον Τζωρτζάκη. Και όταν τα πάντα εσίαζε της Τεταρτοαυγουστιανής δικτατορίας η τυραννική μορφή, ο Τζωρτζάκης, συνεπής συνεταιριστής άρα και ασυμβίβαστος δημοκράτης, είχε το θάρρος να εναντιωθεί εις την υποδούλωσιν του συνεργατισμού και την αποδημοκρατικοποίησιν αυτού, αδιαφορήσας δια τας αναποφεύτους σκληράς συνεπειάς.

Δεν πρόκειται δια του παρόντος σημειώματος να επεκταθώμεν εις την ανάλυσιν του υπερεσσαρακο-

νταετούς δημοσίου και συνεταιριστικού βίου και του πολυσχιδούς έργου του κ. Τζωρτζάκη. Λαμβάνοντας αφορμήν απλώς εκ της αποχωρήσεώς του από την υπηρεσίαν της ΠΑΣΕΓΕΣ, ακροθιγώς και πετώντι καλῶν υπογραμμίζομεν ελάχιστα εκ των προσόντων και της προσφοράς του κ. Τζωρτζάκη, δια να τονίσωμεν ότι η θέσις αυτού εις τον συνεργατισμόν είναι, πρέπει να είναι ισόβιος, όχι ως δείγμα ευγνωμοσύνης, αλλά προς τιμήν αυτού τούτου του συνεργατισμού και ως παράδειγμα και ευγενής παράδοσις, που πρέπει κάποτε ν' αρχίσῃ να δημιουργείται εις την συνεταιριστικὴν οικογένειαν και καλύτερα ευκαιρία ν' αρχίσῃ από ένα πρωτεργάτην, όπως είναι ο κ.

Πολλά εὐσημα ακούστηκαν και στη ΓΣ της ΚΥΔΕΠ του 1964 (όπου είχε τα ἴδια καθήκοντα του Ανωτέρου Συνεταιριστικού Συμβούλου (με ἀσημαντὴ ἀποζημίωση που να συμπληρῶναι κάπως την χαμηλὴ ἀντιμισθία του ἀπὸ την Συνομοσπονδία την οποία προτίμησε να υπηρετήσῃ ἀντὶ να παραμείνῃ ἐν τῇ ΑΤΕ με παχυλὸ μισθὸ κλπ.) ἀπὸ ὅπου παραιτήθηκε ο ἴδιος. Ανακοινώθηκε σχετικῶς, κατὰ την ἐκθεσὴ πεπραγμένων, πρὸς τὴ Γεν. Συνέλευσιν τῆς ΚΥΔΕΠ:

«Συνέβη κ. Ἀντιπρόσωποι, κατὰ τὴν λήξιν τῆς ὑπὸ κρίσιν χρήσεως, να ἀποχωρήσῃ δι' αἰτίσεώς του ἀπὸ τὴν Συνεταιριστικὴν κίνησιν, λόγω ὀρίου ηλικίας, ο Ἀνώτατος Συνεταιριστικὸς Σύμβουλος παρὰ τὴ Πανελληνίῳ και τῇ ΚΥΔΕΠ κ. Θεόδ. Τζωρτζάκης.

Το κενὸν το ὁποῖον ἐδημιούργησε ἡ ἀποχώρησις του κ. Τζωρτζάκη εις τὴν Κοινοπραξίαν ἀλλὰ και εις τὴν καθόλου συνεταιριστικὴν κίνησιν εἶναι πράγματι μέγαλο.

Ἡ προσωπικότης του κ. Τζωρτζάκη, πνευματικὴ, ἐπιστημονικὴ και ἠθικὴ, ἀφερώθη με πάθος ἱερὸν εις τὴν δημιουργίαν, τὴν ἀνάπτυξιν και ἀκτινοβολίαν του ἐλληνικοῦ γεωργικοῦ συνεργατισμοῦ του ὁποῖου ἐπὶ δεκαετηρίδας ὑπῆρξε ο θεωρητικὸς και πρακτικὸς καθοδηγητὴς, ο φωτεινὸς διδάσκαλος, ο ἀκαταμάχητος ὑπερασπιστὴς.

Το εὐρύτατον κοινωνικὸν περιεχόμενον τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως και αἱ υψηλαὶ ἠθικαὶ και ἀνθρώπιναι ἀρχαὶ αὐτοῦ ἐγνωστοποιήθησαν και, δύναμαι να εἶπω, κατέστησαν συνειδήσεις ἐντὸς και ἐκτὸς των ὁρίων του χώρου του συνεργατισμοῦ, ἀπὸ τὴν βαθυστόχαστον σκέψιν και διδασκαλίαν αὐτοῦ.

Ἡ συνέχισις τῆς πνευματικῆς προσφοράς του Θ. Τζωρτζάκη για τα πνευματικὰ και κυρίως τα οργανωτικὰ θέματα, ἐγένε, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν συνέχισις τῆς ἐκδόσεως και τον ἐμπλουτισμὸ τῆς ὕλης του περιοδικοῦ του «Ὁ Συνεταιριστής», κατὰ τα ἔτη ἐκδόσεως 1964 ἕως ἀρχῆς 1967 (ὁπότε διέκοψε τὴν ἐκδόσιν ὡς ἀντίδρασιν στη νέα δικτατορία), και με πολλὰς ἐισηγήσεις του που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικὸ του (βλ. σε ἄλλες σελίδες μας ἀνάλογα με τα θέματα).

Η Γ. Συνέλευσις τῆς Συνομοσπονδίας Δεκ. 1963.

Πρόσκλησις, θέματα βλ. ΦΣ 1963 σ. 473.

Ἡ πραγματοποιήσις. Παρόντες. Πεπραγμένα Διοικήσεως ἀπὸ τον πρόεδρόν τῆς Π. Ρούσσο. Ἐνθερμὴ προσφώνησις πρὸς πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου. Ἡ ὁμιλία του Πρωθυπουργοῦ. Ἡ ἀγροτικὴ πολιτικὴ τῆς Ἐνώσεως Κέντρου. Φωτογραφίες (βλ. ΦΣ Δεκ. 1963 και ΦΣ 1963 σ.

Τζωρτζάκης, δὲν ὑπάρχει.

Και ἀν κάποτε – εὐχόμεθα να εἶναι ὅσο μπορεῖ πιο μακρὰ – ο κ. Τζωρτζάκης, ὑποκείμενος και αὐτὸς εις τὴν φθορὰν του χρόνου, ἀποσυρθὴ τῆς ἐνεργοῦ δράσεως δια να ζῆσῃ πλέον ὡς ἀπόμαχος, ἡ ἀποχώρησις του, διότι ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικὸν γεγονός δια τον συνεργατισμόν, πρέπει να γίνῃ ἐνώπιον πανσυνεργατικῆς συγκεντρώσεως, ἐπὶ τούτῳ συγκαλουμένης, ὅπου θα δοθῇ ἡ προσήκουσα τιμὴ εις τον ἀποχωροῦντα Ἠγέτην και ὅπου θα τιμηθῇ δια τῆς ἠθικῆς αὐτῆς πράξεως ο συνεργατισμὸς. Ἡ ἐκτελεσις ἠθικοῦ χρέους ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν τιμὴν δια τον οφειλέτην».

Το Δ.Σ. κ. Ἀντιπρόσωποι ἐν ἐιδικῇ συνεδριάσει αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς ἀποχωρήσεως του κ. Θεοδώρου Τζωρτζάκη ἰδιαίτερος ἐμνημόνευσε τὰς ἀπεράντους υπηρεσίας αὐτοῦ εις τὸ κίνημα και προέβαλε το παράδειγμά του σαν πολὺτιμον παράδειγμα πρὸς μίμησιν δια τους ἀνθρώπους του πνεύματος, δια τους ἀνθρώπους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔταξαν ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς των τὴν ἐρευναν των κοινωνικῶν προβλημάτων και τὴν ἀρσιν των ὑφισταμένων ἀδικιῶν μεταξὺ των σκληρῶς ἐργαζομένων τάξεων, ὡς εἶναι ἡ ἀγροτικὴ τάξις, δια τὴν ἀνύψωσιν τῆς ὁποίας ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του ο κ. Θ. Τζωρτζάκης.

Χωρὶς να συναντᾶ δισταγμὸν, διότι συμπύπτει τὴν παρούσαν μας Γενικὴν Συνέλευσιν να τιμᾶ δια τῆς ἀντοπροσώπου παρουσίας του ο μέχρι τῆς χθῆς ἐκλεκτὸς και πολὺτιμος συνεργάτης μας, το Δ.Σ. φρονεῖ ὅτι ἀναποκρίνεται ἀπολύτως εις τον αἰσθηματικὸν κόσμον ὅλων ἡμῶν, κάμνον μνεῖαν τῆς ἀποχωρήσεως του κ. Τζωρτζάκη ἐκ τῆς συνεταιριστικῆς μας κινήσεως, σαν ἐκφρασιν των εὐκρινῶν εὐχαριστιῶν του και σαν ἐκδήλωσιν του οφειλομένου μεγάλου σεβασμοῦ πρὸς το πρόσωπον αὐτοῦ».

541-545 και επομ. με αναλυτική έκθεση για όλα τα αγροτικά. Η προσφώνηση Υπουργού Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή (βλ. ΦΣ 1963 σ. 549).

Επειδή πρόκειται περί χαρακτηριστικής εποχής γενικά και όχι μόνο για την αγροτική συνεταιριστική κίνηση, είναι πολύ χρήσιμη η ανάγνωση από τους μελετητές των παραπάνω σημειωμένων σελίδων για τα στοιχεία που έχουν. Στη συνέχεια δίδονται τα πιο βασικά:

Η ομιλία του Προέδρου της Συνομοσπονδίας Π. Ρούσου για τα πεπραγμένα. Και η προσφώνηση προς υπουργόν Αλ. Μπαλατζήν.

Με ευγνωπία απευθύνει χαιρετισμό ο Πρόεδρος της Γ.Σ. Π. Ρούσος προς τους παρόντες μέλη της Γ.Σ. και επισήμους. Και προσθέτει (ΦΣ 1963 σ. 545):

«Περαιτέρω, αγαπητοί φίλοι αντιπρόσωποι, ωθούμενος από μίαν ακατανίκητον ψυχικήν επιταγήν, πηγαίαν και ομόθυμον της Διοικήσεως και Διευθύνσεως της Συνομοσπονδίας και εμού προσωπικώς, αλλά και σύμφωνον – είμαι πλέον ή βέβαιος περί τούτου – προς τα αισθήματα πάντων των ηγετών και των μελών της συνεταιριστικής κινήσεως της χώρας, είτε ούτοι ευρίσκονται εις την στενήν αίθουσαν της σημερινής μας συνεδριάσεως, είτε ευρίσκονται διασκορπισμένοι ανά τα πέρατα της αγροτικής μας Ελλάδος (παρακολουθούντες μας), περαιτέρω λέγω, χαιρετίζω με χαράν ενθουσιασμόν αλλά και με συγκίνησιν την μεταξύ ημών παρουσίαν του πρώτου συνεταιριστού Υπουργού, του αξιοτίμου Υπουργού της Γεωργίας κ. Αλεξ. Μπαλατζή.

Σάρξ εκ της σαρκός του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος της Πατρίδος μας, αγωνιστής της πρώτης γραμμής από νεανική ηλικία εις τον Συνεταιρισμόν της μακρονήσου του Πατρίδος Νεοχώριον η «Αναγέννησις», ιδρυτής και πρόεδρος επί ολόκληρον σειράν ετών μιάς των πλέον προοδευτικών Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών της χώρας, της Ενώσεως Ξάνθης, Πρόεδρος του Γεωργικού Επιμελητηρίου και της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας του 1935 και ιδρυτής

Στη συνέχεια αναφέρθηκε (με γνώση και ευγνωπία) στα προς λύσιν προβλήματα, στο έτος 1963 ως έτος ισχνών αγελάδων, στην γεωργική παραγωγή και το εισόδημα των αγροτών, στην σωστική πρόσφατη ρύθμιση των αγροτικών χρεών, στα προσφάτως εκτελεσθέντα από το Κράτος έργα εγγείων βελτιώσεων και την ανάγκην συνεχισέως των, στην ανάγκην προγραμματισμού της γεωργίας, στην ανάγκην γεωργικών βιομηχανιών και της εμπορίας των γεωργ. προϊόντων, την βραδυπορίαν της Ελλάδος εις τον χώρον της ΕΟΚ, την μετανάστευσιν ως εθνικόν κίνδυνον, στις τρέχουσες εργασίες-αποφάσεις της ΕΟΚ, στις ενέργειες το 1963 για τις γεωργικές βιομηχανίες, την εισφοράν προς την Συνομοσπονδίαν, τα συγχαρητήρια στους νέους Διοικητήν και Υποδιοικητήν ΑΤΕ, το ζήτημα των καταστημάτων της Λαχαναγοράς, το ζήτημα των σιτηρών, τα γεωργικά εφόδια, τα υπαλληλικά των συνεταιριστικών υπαλλήλων, τα Σεμινάρια και «την αποχώρησιν της ενεργού υπηρεσίας ενός σοφού θεωρητικού Συνεταιριστού» (βλ. ΦΣ 1963 σ. 546-548).

Η ομιλία του Υπουργού Γεωργίας Αλεξ. Μπαλατζή. Τα κυβερνητικά μέτρα κ.λπ.

Ακολούθως έλαβε τον λόγον ο Υπουργός της Γεωργίας Αλεξ. Μπαλατζής όσας είπε τα εξής: (ΦΣ 1963 σ. 549).

«Ευχαριστώ τον Πρόεδρον της ΠΑΣΕΓΕΣ και αγαπητόν φίλον κ. Ρούσον δια τον θερμόν χαιρετισμόν

της Οργανώσεώς μας και Πρόεδρός της από της απελευθερώσεως μέχρι και του έτους 1950, ότε έχον την υψίστην τιμήν, λαβών παρ' υμών την βαρύφορον εντολήν να τον διαδεχθώ έκτοτε και μέχρι τηςήμερον εις την Διοίκησιν της Συνομοσπονδίας μας, τ ι μ ά την σημερινήν μας Γενικήν Συνέλευσιν, φωτεινόν παράδειγμα συνεπών αγωνιστικών προσπαθειών ολοκληρών δεκαετιών, υπό την ιδιότητα του, του Υπουργού της Γεωργίας.

Απευθύνω προς την Εξοχήν του εκ μέρους του αγροτικού κόσμου της Ελλάδος και πάντων υμών, εγκάρδιον συνεταιριστικόν χαιρετισμόν, του ευχόμεθα ολοψύχως πλήρη επιτυχίαν εις το έργον του, εις το οποίον (περιττή βεβαίως είναι η δήλωσις) με όλην την δύναμιν της ψυχής μας θα του συμπαρασταθώμεν, του δηλούμεν ότι η σημερινή Γενική Συνέλευσις μας θα αναγραφή εις την ιστορίαν του Συνεταιριστικού Κινήματος της Πατρίδος μας, ως ο σταθμός – Γενική Συνέλευσις – του πρώτου Συνεταιριστού Υπουργού Γεωργίας, και υποβάλλω την παράκλησιν εκ μέρους της Διοικήσεως της Συνομοσπονδίας, να ευδοκήση, μετ' όλίγον, και κηρύξη την έναρξιν των εργασιών της Συνελεύσεώς μας».

του. Κηρύσσω την έναρξιν των εργασιών της Συνελεύσεως ευχόμενος πλήρη επιτυχίαν. Εύχομαι όπως η Συνέλευσις αυτή αποτελέση σταθμόν και αφηρησίαν του συνεταιριστικού κινήματος επ' αγαθό της αγροτικής τάξεως.

Ο Πρωθυπουργός
Γ. Παπανδρέου
στη Γεν. Συνέλευση
της Συνομοσπονδίας
κατά την «επανεκλογή»,
(δια της ομιλίας του)
του «δεξιού» Π. Ρούσου,
τοποτηρητού
του Αλ. Μπαλιτατζή
στη Συνομοσπονδία
και την ΚΥΔΕΠ.

Προέρχονται κατ' ευθείαν από τον αγροτικών κόσμον και το συνεταιριστικόν κίνημα. Είμαι εκ των ιδρυτών και ο πρώτος Πρόεδρος της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών από το 1935 και απεχώρησα το 1950 όταν εισήλθα εις την πολιτικήν.

Πράγματι είναι η πρώτη φορά κατά την οποίαν πρόσωπον εκ του συνεταιρισμένου κόσμου προερχόμενον καταλαμβάνει το αξίωμα του Υπουργού, πράγμα που δικαιολογεί την συγκίνησίν μου.

Το φαινόμενον τούτο είναι σύνθηες εις το εξωτερικόν όπου και Αρχηγοί Κρατών και Υπουργοί προέρχονται από τους γεωργικούς συνεταιρισμούς.

Εις την Ελλάδα απαγορεύει αυτό η νομοθεσία μας, η οποία είναι απηρχαιωμένη. Η κατάσταση αυτή δεν ευνοεί την ανάδειξιν προσωπικοτήτων από το συνεταιριστικόν κίνημα προερχομένων.

Εξαιρώ τον αγαπητόν συνάδελφον κ. Κ. Μητσοτάκη, Υπουργόν των Οικονομικών και πιστόν φίλον των Συνεταιρισμών.

Είναι βαθύ το ενδιαφέρον του δια τον αγροτικών κόσμον και τα προβλήματά του, ενδιαφέρον το οποίον εκδηλώνει πάντοτε και εντός του Υπουργικού Συμβουλίου και εντός της εξ Υπουργών Οικονομικής Επιτροπής.

Τα προβλήματα της γεωργίας είναι μεγάλα και κρίσιμα. Επισημαίνω τα χαρακτηριστικότερα εξ αυτών.

Το βασικόν γνώρισμα της γεωργίας μας είναι ο βραδύς ρυθμός αναπτύξεως και το χαμηλόν αγροτικόν εισόδημα το οποίον είναι μικρότερον του 1/3 του μέσου εισοδήματος του Έλληνος. Η κυβέρνησις του Γ. Παπανδρέου αποδίδει ιδιαίτεράν σημασίαν εις τον αγροτικόν τομέα. Οι αγρόται μας μολόνσφι αποτελούν την μεγαλύτεραν μερίδα του Έθνους εν τούτοις είναι το πτωχότερον τμήμα του λαού μας.

Η γεωργία αποτελεί την βάσιν της εθνικής μας οικονομίας. Επί δεκαετηρίδας ακόμη η οικονομία μας θα επηρεάζεται από την γεωργίαν.

Εις την σημερινήν περίοδον κατά την οποίαν ολόκληρος ο κόσμος αναπλάσσει και δημιουργεί νέας οικονομικάς, πολιτικάς και εκπολιτιστικάς καταστάσεις, επιβάλλεται η πρόοδος της γεωργίας και η παράλληλος ανάπτυξις της βιομηχανίας εκ της οποίας εξαρτάται η διεξοδος από την φτώχειαν.

Η Κυβέρνησις Παπανδρέου μέσα εις το μικρόν χρονικόν διάστημα αφ' ης ανήλθεν εις την εξουσίαν έλαβε πραγματικά μέτρα υπέρ της γεωργίας. Δεν τα λέω αυτά διότι είμαι μέλος της Κυβερνήσεως αυτής. Διότι δεν δίδω σημασίαν εις τα αξιώματα όπως το έπραξα εις το παρελθόν και θα το δείξω και εις το μέλλον.

Οφείλω όμως να εξάρω τα μέτρα υπέρ της Παιδείας δια την πραγματοποίησιν των οποίων διατίθενται εκατοντάδες εκατομμυρίων δραχμών δια να μορφωθούν οι φτωχοί και επομένως οι αγρόται.

Εξαιρετικά μέτρα ελήφθησαν και ήρχισαν ήδη εφαρμοζόμενα δια την ενίσχυσιν των αγροτών εις την καλλιέργειαν των αγρών των. Σπόροι, λιπάσματα, χρήματα δι' αρόσεις χορηγούνται εις τους αγρότας και οδηγία εδόθησαν μέσω της Αγροτικής Τράπεζης ίνα μη συνδέεται ο σημερινός δανεισμός με παλαιά χρέη, πόσο μάλλον να προσωποκρατείται ο γεωργός, χαρακτηριζόμενος κακόπιστος.

Με τα ανωτέρω μέτρα είμαι βέβαιος ότι ουδέ σπιθαμή εδάφους θα παραμείνη εφέτος ακαλλιέργητος, έτσι η γεωργική παραγωγή θα αυξηθή ποσοτικά και θα βελτιωθή ποιοτικάς.

Με την ευρύτητα των ληφθέντων υπό της Κυβερνήσεως μέτρων ρυθμίζονται τα αγροτικά χρέη κατά τον καλλίτερον τρόπον. Το πρόβλημα των πληγέντων παραγωγών αντιμετωπίζεται ήδη υπό της Κυβερνήσεως.

Η Κυβερνήσις μας δια να επιτύχη η αγροτική της πολιτική ευρέθη εις την ανάγκην να ανανεώση την διοίκησιν της ΑΤΕ επί κεφαλής της οποίας ετοποθέτησε τον κ. Χρήστον Βασιλατζιδήν, διακεκριμένον επιστήμονα γεωπόνον, φίλον των αγροτών και των Συνεταιρισμών, του οποίου οι δεσμοί και με τον αγροτικόν κόσμον και με τας Οργανώσεις του και με την Αγροτικήν Τράπεζαν είναι γνωστοί. Τώρα τα Γραφεία της ΑΤΕ και εις το Κεντρικόν Κατάστημα και εις τα Υποκαταστήματα είναι προσιτά εις όλους. Θα μπαίνετε μέσα ελευθέρως, όπως στο σπίτι σας.

Και ο νέος υποδιοικητής της ΑΤΕ κ. Αδαμάντιος Πεπελάσης, εξάιτετος επιστήμων, οικονομολόγος με κύρος και εις το εξωτερικόν και εις το εσωτερικόν, ο οποίοςς συνειργάσθη με απόδοσιν εις το Κέντρον Οικονομικών Ερευνών είναι γεμάτος πίστιν και τρέφει εγκάρδια αισθήματα προς τον αγροτικόν κόσμον. Η αλλαγή εις την διοίκησιν της ΑΤΕ αποτελεί εγγύησιν ότι από του Διοικητού μέχρι και του τελευταίου υπαλλήλου, όλοι οι εργαζόμενοι εις την Αγροτικήν Τράπεζαν θα σταθούν εις το πλευρόν των αγροτών.

Εξ άλλου τα ληφθέντα υπό της Κυβερνήσεως μέτρα υπέρ ενός εκ των εθνικών μας προϊόντων, του ελαιολάδου, υπερέβησαν τας προσδοκίας όλων. Και πρέπει από του βήματος τούτου να εξάρω το υπέρ των παραγωγών ενδιαφέρον του Προέδρου της Κυβερνήσεως και του συναδέλφου μου επί των Οικονομικών κ. Μητσοτάκη, χάρις εις τον οποίον εδόθη μία δραχμή κατά χιλιόγραμμον παραπάνω εις τον καθορισμόν της τιμής στριξέως του ελαιολάδου.

Δια τον βάμβακα δεν επρόλαβεν η Κυβερνήσις μας να εξαγγελίη ολοκληρωμένον σύστημα προστασίας και ποσότης του προϊόντος διέρρευσεν εις την αγοράν. Έλαβεν όμως αμέσως μέτρα δια τον μεταβροχικόν βάμβακα, ορίσασα τιμήν συγκεντρώσεως 6 δρχ. κατά χιλιόγραμμον αντί 4, καλύπτουσα ποσότητα 25.000 τόννων και άνω.

Δια την όρουσαν εβελτίωσε την τιμήν συγκεντρώσεως. Δια τα τεύτλα ήδη εντός της ημέρας θα ανακινωθούν τα μέτρα δια των οποίων η τιμή αγοράς των από την Βιομηχανίαν Ζαχαρέως θα είναι κατά πολύ βελτιωμένη.

Οι αντίπαλοι της Κυβερνήσεως βάλλουν, προσπαθούν να κλονίσουν την δραχμήν μας ότι τάχα εξαχνλούμε τον προϋπολογισμόν του Κράτους δια παροχών με την κακόπιστον διάθεσιν να μας κάνουν να δειλιάσωμεν.

Η Κυβέρνησις όμως θα προχωρήση παρά τα συμφέροντα των γνωστών κύκλων.

Διότι είναι βεβαία ότι και την υπάρχουσα σταθερότητα της δραχμής θα διατηρήση και τον προϋπολογισμόν ισοσκελισμένον θα κρατήση.

Θα ιεραρχήση όμως τα κονδύλια των επενδύσεων κατά τρόπον περισσότερο πρακτικόν και αποδοτικόν, ώστε να βελτιούται το εισόδημα, σύμφωνα με το ύψος των επενδύσεων.

Η Κυβέρνησις συνδέει την ανάπτυξιν της γεωργίας με το ισχυρόν συνεταιριστικόν κίνημά μας. Είναι το μέσον δια του οποίου θα δυνηθώμεν να συμβάλλωμεν αποτελεσματικώτερα εις την καλλιτέραν παραγωγήν και εμπορίαν των αγροτικών προϊόντων. Θα συμβάλλωμεν εις την δικαιότεραν κατανομήν του εθνικού μας εισοδήματος.

Στη συνέχεια μίλησαν επίκαιρα ο νέος Διοικητής της ΑΤΕ Χρ. Βασματζίδης και ο υπουργός Οικονομικών Κ. Μητσοτάκης με αναγνώριση του έργου των Συνεταιρισμών και υποσχέσεις (ΦΣ 1963 σ. 550).

Ο Πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου εις την Γεν. Συνέλευσιν της Π.Σ.Ε.Γ.Σ.

Κατά την τελευταίαν ημέραν της Γενικής Συνελεύσεως της Π.Σ.Ε.Γ.Σ., προσήλθεν και εχαιρέτησε την Συνέλευσιν ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, συνοδευόμενος υπό των Υπουργών Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή, Βορείου Ελλάδος Εξάρχου, του Διοικητού της ΑΤΕ Χρ. Βασματζίδη, και άλλων.

Ο Πρόεδρος της Συνελεύσεως και του Διοικητικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας Παν. Ρούσσος προσφωνών των Πρόεδρον της Κυβερνήσεως είπε τα εξής:

Κύριοι αντιπρόσωποι,

Ο αξιότιμος κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως ευρίσκειται μαζί μας, τιμών την τακτικήν Γενικήν Συνέλευσιν της Πανελληνίου Συνιδίας των Ενώσεων Γεωργικών Συν/σμών. Απευθύνω προς την Εξοχότητά του εκ μέρους ημών, των αντιπροσώπων των Ενώσεων των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Χώρας, αλλά και εξ ονόματος, είμαι πλέον ή βέβαιος περί τούτου, ολοκληρου του αγροτικού κόσμου της Ελλάδος, εγκάρδιον χαιρετισμόν. Είναι εξαιρετική η τιμή κ. Πρόεδρε που προσιγνεται εις τους αντιπροσώπους του συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου την σαγήνην αυτήν, και κατ' αξίαν και οι εις την αίθουσαν αυτήν ευρισκόμενοι συνάδελφοί μου αντιπρόσωποι αλλά και ο αγροτικός κόσμος θα σημειώση την τιμητικήν αυτήν παρουσίαν

Εάν αποτύχη το συνεταιριστικόν κίνημα, αι ημικρατικά και κρατικά επιχειρήσεις, θα ευθύνεται και το Κράτος που δεν έλαβε τα ανάλογα και ενδεικνύμενα μέτρα. Δια να επιτύχη η εθνική αυτή προσπάθεια πρέπει να τεθούν οι κατάλληλοι εις την κατάλληλον θέσιν και όχι να μένουσιν αχρησιμοποίητοι εις τα παρασκήνια.

Ομιλών προχθές προς τα ανώτατα στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας ετόνισα ότι ημείς ευθυνόμεθα, διότι δεν κατεστήσαμε τους Συνεταιρισμούς ικανούς δια να επωμισθούσιν με επιτυχίαν μεγαλύτερα καθήκοντα.

Η επιτυχία του συνεταιριστικού κινήματος θα είναι επιτυχία της Κυβερνήσεως, του Υπουργείου Γεωργίας και της Αγροτικής Τράπεζης.

Απευθύνω θερμόν, αδελφικόν χαιρετισμόν προς όλους τους συνεταιριστάς της χώρας και ολόκληρον τον αγροτικόν κόσμο τον οποίον πάντοτε πρέπει να έχωμεν μπροστά μας. Διότι είναι άξιος καλλιτέρας τύχης. Από σας εξαρτάται περισσότερον να τον καθοδηγήσωμεν εις τον δρόμον της προόδου και αναπτύξεως εις τον δρόμον της ευημερίας. Όλοι μαζί ηνωμένοι: Κυβέρνησις, Υπουργείον Γεωργίας, Αγροτική Τράπεζα, Γεωργικοί Συνεταιρισμοί.

Ίσοι μεταξύ μας σαν καλοί φίλοι ας συνεργασθώμε για το υψηλόν αυτό ιδεώδες δια το οποίον αξίζει κάθε προσπάθεια».

σας μεταξύ ημών, διότι δεν μας έχουν συνηθίσει εις τοιαύτας διακριτικές εκτιμήσεις... Δεν ώθησαν την Εξοχότητά σας να παραστή σήμεραν εδώ μόνον συναισθηματικοί λόγοι. Αλλά και ο πηγαίος πόνος που έχετε δια τον Έλληνα αγρότην, ελάχιστα δείγματα του οποίου εδώσατε κατά το 20ήμερον ή 25ήμερον της Κυβερνήσεώς σας. Τα πρώτα βήματα και αι πρώται πράξεις εγγυώνται, κύριε Πρόεδρε, την ολοκλήρωσιν των ονείρων του αγροτικού κόσμου, και την επίλυσιν των ζωτικών προβλημάτων του, εν τω μέτρω των οικονομικών δυνατοτήτων της χώρας μας. Και είναι τα προβλήματα αυτά περισσότερον από κάθε άλλον γνωστά εις υμάς και εάν δεν έχει συλληφθή ένα θέμα εκ των αιτημάτων του αγροτικού κόσμου είσθε εις θέσιν να το συλλάβετε και να το αντιμετωπίσετε,

δεδομένου ότι επελέξατε και θεσάσατε επί κεφαλής του αγροτικού τομέως, και θεωρούμε τούτο τιμήν μας, τον πρώτον συνεταιριστήν Υπουργόν Γεωργίας, τον αξιότιμον κ. Αλέξ. Μπαλατζήν. Δεν είναι κατάλληλος η στιγμή κ. Πρόεδρε, διότι γνωρίζω τον φόρτον των εργασιών σας αλλά και πόσον πολύτιμος σας είναι ο χρόνος, να σας αναπτύξω τα προβλήματά μας τα οποία σας είναι γνωστά. Ένα μόνον επιτρέψατέ μου να σας είπω: Όταν χθες προέβαινον εξ ονόματος του Διοικ. Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας εις την λογοδοσίαν των πεπραγμένων του Συμβουλίου κατά το κρινόμενον έτος είπον εν κατακλείδι: «Κύριοι

αισιοδοξείτε δια το μέλλον, οι οιωνοί είναι την σήμερον ευμενείς» Τροποποιώ, κύριοι αντιπρόσωποι, τον χθεσινόν μου επίλογον: Αισιοδοξείτε, αισιοδοξείτε δια το μέλλον του αγροτικού κόσμου που είναι συνυφασμένον με το μέλλον της Φυλής και του Έθνους διότι την σήμερον οι οιωνοί δεν είναι απλώς ευμενείς, οι οιωνοί είναι άριστοι. Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως, ο κ. Γ. Παπανδρέου ευρίσκεται μεταξύ μας. Και αυτό είναι η καλύτερη των αποδείξεων ότι οι οιωνοί είναι άριστοι. Σας καλωσορίζω κ. Πρόεδρε με χαράν και ενθουσιασμόν και είμεθα ευτυχείς να ακούσωμεν τον χαιρετισμόν σας.

Ο λόγος του πρωθυπουργού κ. Γ. Παπανδρέου. Τα μέτρα για τους αγρότες

«Επιθυμώ να εκφράσω την ευγνωμοσύνην μου διά τον εγκάρδιον χαιρετισμόν. Είπεν ο άξιος Πρόεδρος σας: Συναίσθηματικοί λόγοι με έφεραν εδώ. Βλέπω μανδήλια με δάκρυα. Τα ανταποδίδω.

Τίποτα άλλο δεν ήτο δυνατόν να με τιμήση περισσότερο από αυτό που βλέπω. Εγκάρδιος είναι η αναγνώρισις της προσπάθειάς.

Αγαπητοί φίλοι,

Οι αγώνες μας δια το σύνολον του λαού και ειδικώς του αγροτικού κόσμου ήσαν πάντοτε δίχως κομματικά κριτήρια. Πηγαία και αμοιβαία τα αισθήματα. Τώρα που η Ένωσις Κέντρου έγινε μέγα Κόμμα μπορούμε να διακηρύξωμεν ότι η Ένωσις Κέντρου είναι το μέγα Αγροτικόν Κόμμα της Ελλάδος.

Παλαιοί οι αγώνες μου και οι αγώνες των παλαιών συνεργατών μου υπέρ του αγροτικού κόσμου. Ο κ. Αλέξ. Μπαλατζής, εντασσόμενος πρώτος εις την Ένωσιν Κέντρου κατώρθωσε να δώση εις αυτήν το όνομα. Δεν είναι η πρώτη φορά που αγωνίζομαι με πάθος, με πίστιν υπέρ του αγροτικού κόσμου.

Το 1950 ενθουμούμαι ότι ως Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως, τότε, διεφώνησα με την Αμερικανικήν Αποστολήν δια την τιμήν του σίτου και παρητήθη από την κυβέρνησιν εκείνην. Δεν ζητώ αναγνώρισιν των υπηρεσιών μου. Όσα τώρα λέγω αποτελούν ανάμνησιν. Οι επικριταί μου ας εύρουν ένα παρόμοιον παράδειγμα συνεπειάς.

Το 1952 μετέβην εις Γερμανίαν και ήνοιξα την εκεί αγοράν δια τα καρνά μας. Απετόλμησα το ταξίδιον εκεί, μολονότι υπήρχε φόβος να αποτύχω. Ο Θεός εβोधήθησε την προσπάθειάν μου και επέτυχα.

Ενθουμούμαι ένα ανέκδοτον του καιρού εκείνου. «Πώς το κατώρθωσες αυτό;» μου έλεγαν.

Ο φθόνος, αγαπητοί μου φίλοι, δεν έχει διαβατήριο δια το εξωτερικόν. Τον εσταμάτησα εις τα σύνορα και επήγα μόνος εις Γερμανίαν. Με ανέμενον όμως εις τα σύνορα και όταν επέστρεφα εγυρίσαμε μαζί.

Αι αγροτικά Συντάξεις

Ενθουμούμαι τας επικρίσεις εις την Βουλήν και εις τον Τύπον. Ενθουμούμαι τους αγώνας δια τας συντά-

ξεις των αγροτών. Θέλετε άλλην απόδειξιν. Διεκομώδουν τότε οι αντίπαλοι μου την προσπάθειάν μου εκείνην. Επαλαίωσαν. Εις την Βουλήν είπον ότι η παροχή συντάξεων είναι μέτρον πραγματοποιήσιμον και επέλογον. Εκόμπαζεν δια το έργον του ο κ. Καραμανλής και εξηκολούθει να με κατηγορεί ως δημαγωγόν.

Τί συνέβη όμως εις την εφαρμογήν του μέτρου; Παρεμφρόφη ο χαρακτήρ και παρεβιάσθη ο σκοπός. Ο αγρότης αισθάνεται απόκλιρος. Φυτοζωεί. Προσφορά της Πολιτείας είναι η παροχή συντάξεως δια να τον θεωρήν και να τον συμφιλιώση μαζί της. Ο αγρότης δεν πρέπει να εισφέρει. «Έχετε δικαίον — έλεγον — δι' όλον τον άλλον κόσμον Έχετε, όμως, λάθος, δια την Ελλάδα». Όχι, λάθος έχουν εκείνοι. Διότι ο Έλλην αγρότης δεν πρέπει να εκπατριζείται. Εάν δε χάση την γην των πατέρων του, τότε η αιωνία Ελλάς θα απωλεσθή.

Πρέπει να επέλθη ψυχική συμφιλιώσις του αγρότου με την Πολιτείαν. Εδώ μέχρι πρό πνος, η ευλογία μετεβλήθη εις κατάραν.

Διεκηρύξαμεν έκτοτε και τονίζομεν τώρα: Πρέπει η σύνταξις να δίδεται χωρίς άμεσον εισφοράν του αγροτικού κόσμου.

Κατηργήθη η εισφορά των αγροτών υπέρ του ΟΓΑ

Σήμερον σας ανακοινώνω, ότι υπέγραφα χθες απόφασιν δια της οποίας καταργούμε την εισφοράν αυτήν (επενφημίαι, χειροκροτήματα).

Η προσφορά αυτή της Πολιτείας προς τον αγροτικόν κόσμον είναι μήνυμα συναδεφώσεως. Ήρκεσαν ολίγα ημέραι ώστε η κυβερνήσις μας να πραγματοποιήσῃ όλας τας επαγγελίας της.

Αι τιμαί προστασίας

Είχομεν υποσχεθή δικαίας τιμάς. Αι τιμαί στηρίζεως και προστασίας δια το έλαιον, τον βάμβακα και την όρουζαν εξηγγέλησαν. Υπεσχεθήμεν να ρυθμίσωμεν τα αγροτικά χρέη. Η κυβέρνησις της ΕΡΕ δια του εκπροσώπου της, του τέως διουκητού της Αγροτικής Τραπεζής μας απήντησε: «Είναι πράξις προδοσίας η ρύθμισις των χρεών, τον οποίον επαγγέλεσθε». «Δεν έχετε την ψήφον της Βουλής και δεν δικαιούσθε να λαμβάνετε

τοιαύτης σημασίας αποφάσεις», μας έλεγαν.

Αλλά εμείς λαμβάνομεν ψήφον εμπιστοσύνης από τον λαόν πρώτα και ύστερα από την Βουλήν.

Δια τούτο και απεφασίσαμεν. Αλλάξαμε την Διοίκησιν της ΑΤΕ. Διότι εφ' όσον καθορίζομεν και εφαρμόζομεν αγροτικόν πρόγραμμα πρέπει και οι φορείς αυτού να πιστεύουν εις τας επαγγελίας μας.

Και δια την μείωσιν των επιτοκίων των δανείων που χορηγεί η ΑΤΕ είχαμε μεμφυμορίας.

Αλλά, κύριοι, πρέπει να γνωρίζετε ότι η Ελλάς συνεδέθη με την Κοινήν Ευρωπαϊκήν Αγοράν. Πρέπει να μειωθεί το κόστος παραγωγής, διότι τούτο αποτελεί στοιχειώδη υποχρέωσιν βιωσιμότητος της αγροτικής μας οικονομίας.

Αυτά εν ολίγοις είναι όσα επραγματοποιήσαμεν εντός ολίγων ημερών. Εφ' όσον κυβερνά το μέγα αγροτικόν κόμμα όπως είναι η Ένωσις Κέντρου πρέπει να είσθε βέβαιοι ότι το σύνολον των μέτρων υπέρ των αγροτών θα ολοκληρωθή.

Οι αντίπαλοί μας έχουν περιέλθει εις απόγνωσιν.

«Είναι ολίγα όσα εδώσαμεν», λέγουν. «Εκείνοι θα έδιδαν περισσότερα». Ανέμενον 8 χρόνια δια να πράξουν εις το μέλλον αυτά που υπόσχονται σήμερα. Έκαμαν, όμως, έργα ολιγαρχίας.

«Διακυβεύομεν, λέγουν, ημείς την οικονομικήν σταθερότητα και δεν θα έχουμε ισοσκελισμένον προϋπολογισμόν. Θα προκαλέσωμεν το χάος».

Θα απαντήσω επ' αυτών εις την Βουλήν δια των προγραμματικών δηλώσεως. Θα δώσω, όμως, προηγουμένως σε σας την απάντησιν.

Αι παγωμένα πιστώσεις

Ονομάζουν δημαγωγίαν την ικανοποίησιν στοιχειωδών αιτημάτων του ελληνικού λαού. Και τα λέγουν αυτά ποίοι; Οι πράκτορες της οικονομικής ολιγαρχίας. Δια τας παγωνένους πιστώσεις δεν λέγουν τίποτα. Αυταί είναι εν τάξει. Όταν, όμως, πρόκειται περί ρυθμίσεως των αγροτικών χρεών, τότε υπάρχει κίνδυνος δια τους κυρίους αυτούς. Εμείς, όμως, την ρύθμισιν αυτήν την θεωρούμεν χρέος μας.

Η μετανάστευσις

Όσα επράξαμεν είναι λίγα. Θα δώσωμεν περισσότερα. Διότι άλλως η μετανάστευσις θα είναι μία αιμορραγία. Εγγίζομεν ήδη τα όρια του κινδύνου. Εντός ολίγου δεν θα υπάρχουν εργάται δια την οικονομικήν ανάπτυξιν της χώρας, ούτε και στρατιώται δια την άμυναν της χώρας. Οι εσωτερικοί τότε κίνδυνοι θα είναι φοβεροί. Μπορεί να κερδηθή η μάχη στα σύνορα και να χαθή εις τα μετόπισθεν. Η κοινωνική πολιτική είναι εθνική πολιτική. Άλλως θα καταρρεύσωμεν.

Είμεθα υπεύθυνοι άνδρες. Όλα τα μέτρα έχουν καλώς υπολογισθή με βάσιν την οικονομικήν σταθερότητα και τον ισοσκελισμένον προϋπολογισμόν.

Όλα αυτά θα τα είπωμεν και θα τα εξηγήσωμεν εις

την Βουλήν. Εκεί θα αναπτύξωμεν τα μέτρα όλα όσα θα χρησιμοποιήσωμεν δια την αύξησιν της παραγωγής και την οικονομικήν ανάπτυξιν. Ανάπτυξις οικονομική και δικαία κατανομή του εισοδήματος είναι τα θεμέλια του Έθνους.

Οι αγρόται μας τώρα θα εργασθούν εντατικώτερον, θα επιτύχουν κόστος μικρότερον και αποδώσουν περισσότερον.

Εάν εξηκολούθει η ίδια κατάστασις, τότε, λόγω της αιμορραγίας, «ο Καραμανλής θα ήτο ο Καίσαρ της Ερήμου».

Αισθάνομαι τώρα συγκίνησιν. Όσα σας λέγω αποτελούν οικογενειακήν εξομολόγησιν. Δια τούτο και η συνομιλία μου δεν έχει έμφασιν. Είναι οικογενειακή συνομιλία, είναι αμοιβαία εξομολόγησις.

Η δωρεάν Παιδεία

Παροχή δωρεάν Παιδείας. Ήλθεν η ώρα και εφηρόμσθη και η επαγγελία μας αυτή εις το ακέραιον.

Ήλθον προχθές και με επισκέφθησαν οι φοιτηταί και μου εξέφρασαν ένα παράπονον των. Ότι πληρώνουν 4 δραχ. δια χαρτόσημον εγγραφής.

Η φυλή μας, όπως και άλλοτε ετόνισα, διαθέτει πνεύμα. Αυτό πρέπει να αξιοποιήσωμε καλλιεργούντες τούτο δια της Παιδείας.

Μέχρι σήμερα μας έλεγαν οι κομμουνισταί: «Η Σοβιετική Ένωσις έχει δωρεάν Παιδείαν». Τώρα τους απαντώμεν. «Έχομεν και ημείς δωρεάν Παιδείαν και επί πλέον ελευθερίαν».

Το 1961 έγιναν εκλογαί. Υπήρξε βία. Το 1963 υπήρξε ελευθερία. Το 1964 θα υπάρξη απόλυτος ελευθερία.

Θα πάμε προς εκλογάς. Οδηγούμεθα προς άμεσον διάλυσιν της Βουλής. Θα ζητήσωμεν την εμπιστοσύνην όχι της Βουλής, αλλά του λαού μας. Μεταξύ ημών και του αγροτικού κόσμου έχουν καταλυθή τα τείχη. Σήμερα υπάρχει αγροτικός κόσμος και αγροτικόν Κόμμα, η Ένωσις Κέντρου. Υπάρχει μεταξύ μας εμπιστοσύνη απόλυτος. Τώρα δεν θα κάμω εκλογάς. Θα περιδεύσω απλώς την Ελλάδα. Για να συναντηθούμε και να τα πούμε. Για να ιδωθούμε.

Νέα μεγάλη περίοδος

Αρχίζει μία μεγάλη περίοδος. Πρόκειται περί δημιουργικής αναγεννήσεως. Όσα έγιναν μέχρι τώρα είναι μηνύματα. Είναι χελιδόνια που έφεραν την άνοιξη.

Πρόκειται περί οικονομικής και πολιτικής αναγεννήσεως. Σ' αυτήν την αναγέννησιν εις την πρωτοπορίαν θα ευρίσκειται ο αγροτικός κόσμος.

Εκφράζω τα συγχαρητήρια εις την αξίαν Ηγεσίαν σας. Γνωρίζω ότι εις το παρελθόν οι αντιπρόσωποί σας επάλασαν. Είναι παλαιοί ηγέται του αγροτικού κόσμου και σήμερα φίλοι και συνεργάται μου με επικεφαλής τον κ. Αλέξανδρον Μπαλατατζήν. (Χειροκροτήματα)...»

Δόθηκαν αναλυτικά τα παραπάνω κείμενα διότι έχουν ιστορική σημασία (θετική αλλά και αρνητική) για πολλά, όχι μόνο τα συνεταιριστικά και αγροτικά και έχουν σχέση με την μετέπειτα πολιτική κλπ. εξέλιξιν.

(Περίληπτική ειδησεογραφική αναφορά στη Γ.Σ. της 12-14/12/1963 βλ. και περ. ο Συνεταιριστής 1963 σ. 147 επόμ.).

— Το 1964 είναι για τη Συνομοσπονδία έτος έντονης δραστηριότητας για απόσπαση ωφελιμάτων υπέρ του αγροτικού κόσμου και των Συνεταιρικών Οργανώσεων από την πολιτική της Ενώσεως Κέντρου όπου υπουργός Γεωργίας ο Αλ. Μπαλατζής.

Τα βασικά συνεταιριστικά και αγροτικά προβλήματα συζητούνται το 1964 στην ΑΤΕ σε Σύσκεψη υψηλού επιπέδου με εκπροσώπους Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας. Αφορούν κυρίως Νομοθεσία, Γεωργ. Βιομηχανίες, Αγροτική πίστη (και άλλα).

Γράφει ειδησεογραφικά αλλά πολύ διαφωτιστικά και με ουσία ο «Συνεταιριστής» 1964 σ. 45.

« Με την πρωτοβουλία του Υποδιοικητού της Αγροτικής Τραπεζής κ. Αδαμαντίου Πεπελάση πραγματοποιήθη εν Αθήναις εις την Αγροτικήν Τράπεζαν σύσκεψις των Επιθεωρητών των Γεωργικών Συνεταιρισμών όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας. Η σύσκεψις αυτή διήρκεσεν από της 13^{ης} μέχρι και της 15^{ης} Απριλίου 1964. Κατά την εναρκτήριον συνεδρίασιν παρέστησαν ο Υπουργός της Γεωργίας κ. Αλέξ. Μπαλατζής, ο γενικός γραμματέυς του Υπουργείου κ. Παν. Ζαφειράκος, ο γενικός διευθυντής κ. Ανδρ. Βερροϊπούλος, ο πρόεδρος της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, η διευθύντρια της Δ/σεως Γεωργ. Οργανισμών και Ιδρυμάτων του Υπουργείου Γεωργίας κ. Κ. Πετρουντζή, ο διευθυντής της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών κ. Ιωάν. Αφεντάκης και ο τμηματάρχης του Υπουργείου Γεωργίας κ. Δ. Κούρκουλος. Οι κ.κ. Ρούσσος, Αφεντάκης και η κ. Πετρουντζή παρηκολούθησαν και εν συνεχεία την σύσκεψιν. (1)

Κατά την εναρκτήριον συνεδρίασιν μετά προσφώνησιν και γενικήν εισηγητικήν ομιλίαν του Υποδιοικητού της Α.Τ.Ε., ο Υπουργός της Γεωργίας εξήρε την σκοπιμότητα και την σημασίαν της σύσκεψεως και ετόνισεν ότι το Υπουργείον Γεωργίας και ο ίδιος προσωπικώς ως παλαιός συνεταιριστής εκτιμούν ιδιαίτερος και υπολογίζουν την συμβολήν της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών της Αγροτικής Τραπεζής εις την οργάνωσιν και ανάπτυξιν της συνεταιριστικής κινήσεως της Χώρας και κατά το παρελθόν και δια το μέλλον. Εν συνεχεία ετόνισε τον ρόλον, τον οποίον καλούνται να διαδραματίσων αι γεωργικά συνεταιρικά Οργανώσεις εις την αρχομένην προσπάθειαν της βελιώσεως και της αυξήσεως της γεωργικής παραγωγής και της εξυπηρετήσεως του γεωργικού πληθυσμού της χώρας.

Εν συνεχεία, εισηγημένοι εκάστοτε του προϊστάμενου της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών της Α.Τ.Ε., κ. Πέτρου Γλέζου συνεζητήθησαν εν εκτάσει τα κάτωθι θέματα και, μετ' ανταλλαγής των γνώμων των συμμετασχόντων εις την σύσκεψιν, διετυπώθησαν συμπερα-

σματικώς αι κάτωθι απόψεις:

1) Επί του τεθέντος υπό συζήτησιν θέματος της ανάγκης τροποποιήσεως ή μη και συμπληρώσεως της διατύπουσιν εν γένει τους συνεταιρισμούς νομοθεσίας, διεπιστώθη ομοφώνως ότι επιβάλλεται κατ' αρχήν η τροποποίησης αρχικώς διατάξεων αυτής.

Διεπιστώθη ότι ενώ ο βασικός περί συνεταιρισμών νόμος 602 του έτους 1914, απαύγαται και αυτός μιας γενικώτερης αναγεννητικής του Έθνους ώρας — της μετά τους νικηφόρους Βαλκανικούς πολέμους — ανταπεκρίθη απόλυτα εις τας ανάγκας της πρώτης περιόδου της αγροτικής μας συνεταιριστικής κινήσεως και διηκόλυνε την άνετον και στερεάν εξέλιξιν της, σήμερον δεν πλαισιώνει ευρέως την εν τω μεταξύ εξελιχθείσαν και εις έκτασιν και κυρίως εις βάθος αγροτικήν μας συνεταιριστικήν κίνησιν. Η παρεμβολή μάλιστα κατά το παρελθόν περιοριστικών τινών διατάξεων κρίνεται ως περιττή σήμερον και αντ' αυτών πρέπει να θεσπισθούν τροποποιητικά ή συμπληρωματικά διατάξεις ανάλογοι προς τας δημιουργηθείσας εν τω μεταξύ νέας συνθήκας της αγροτικής μας αλλά και της γενικότερας οικονομίας.

Ειδικώτερον διεπιστώθη ότι η όλη περί συνεταιρισμών νομοθεσία πρέπει να εξελιχθή επί το ελευθεριώτερον ώστε: Αφ' ενός η βασική και δικαιολογητική του θεσμού ιδιότης της αυτονομίας, της αυτεθύνης και της αυτενεργείας να διατηρηθή και να τονωθή. Και αφ' ετέρου η νομοθεσία να αναποκριθή εις τας σημερινάς παραγωγικάς ανάγκας της αγροτικής οικονομίας εν όψει μάλιστα ευρύτερου επιπέδου συναλλαγών και εις όγκον και εις χώρον. Η ανάγκη κυρίως να παρασχεθή εις τας συνεταιρικές Οργανώσεις η δυνατότης ευελιξίας και παραγωγικής και οικονομικής προοπτικής ευρείας εκτάσεως επιβάλλει και ανάλογον προσαρμογήν της νομοθεσίας.

Η επί μέρους υπόδειξις σχετικών τροποποιήσεων και συμπληρώσεων, επί σημείων τινών επί των οποίων ενδεικτικώς διετυπώθησαν γνώμαι και απόψεις, πρέπει να αποτελέσθαι απασχόλησιν ειδικής επιτροπής.

Αυτή δύναται να αποτελεσθί από λειτουργούς της

(1) Βλ. σχετικά με τη σύσκεψη και σε προηγούμενες σελίδες (κείμενο Θ. Τζωρτζάκη για οργανωτικά κλπ.).

Ανω: Ο Πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου, ο πρόεδρος Π. Ρούσσος και μέλη του Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας.

Κάτω: Ο υπουργός Γεωργίας Αλ. Μπαλτατζής και ο επανεκλεγείς Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Π. Ρούσσος, με μέλη του Δ.Σ.

Τραπεζής, εάν τα πορίσματά της πρόκειται να αποτελέσουν εισήγησιν μόνον προς την Διοίκησιν της Τραπεζής και εν συνεχεία προς το αρμόδιον Υπουργείον Γεωργίας. Δύνανται όμως να αποτελεσθή — όπερ είναι πολύ προτιμότερον — και με συμμετοχήν αρμοδίων του Υπουργείου της Γεωργίας και της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών όποτε θα πραγματοποιηθή πλέον σύνθετος εργασία από απόψεως εκτάσεως, ταχύτητος, τελικής συμπύσεως γνώμων και νομοτεχνικής ακόμη προπαρασκευής.

2) Επί του τεθέντος υπό συζήτησιν θέματος των αγροτικών βιομηχανιών, διεπιστώθη, μετά μακράν συζήτησιν, ότι ο συνεταιριστικός θεσμός δύναται να ανταποκριθή ικανοποιητικώς εις τας ανάγκας όχι μόνον μιας πρώτης απλής μεταποιήσεως ειδών τινών της αγροτικής παραγωγής, αλλά και εις συνθετωτέρας βιομηχανικάς επεξεργασίας των γεωργικών προϊόντων, επί σκοπώ διακινήσεώς των και εις ευρύτερας καταναλωτικάς περιφερείας του εσωτερικού και του εξωτερικού.

Εσημειώθη ότι η αναγκαία περαιτέρω ίδρυσις και ενίσχυσις των περιφερειακών αγροτικών βιομηχανιών πρέπει να αντιμετωπισθή, κατά βασικήν γραμμήν, πρώτον μεν δια της προσπαθείας πραγματοποιήσεώς των δια γεωργικών συνεταιρικών επιχειρήσεων, δεύτερον, και εν περιπτώσει δυσχερείας αναλήψεως του έργου υπό μόνης της συνεταιρικής οργανώσεως δια συνεργασίας μετά της Α.Τ.Ε., και υπό την μορφήν της ειδικώς προβλεφθείσης υπό του νόμου 3874 του έτους 1958 κοινοπραξίας και τρίτον εις όλως ειδικωτέρας περιπτώσεις υπό την μορφήν της ανωνύμου εταιρείας με αποκλειστικήν όμως πάντοτε συμμετοχήν συνεταιρικών Οργανώσεων και Αγροτικής Τραπεζής.

Δεν διέφυγε την προσοχήν των συσχεφθέντων η επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπισθούν ωρισμένα προβλήματα ευρύτερας βιομηχανικής αναπτύξεως και μάλιστα επί επιπέδου συναγωνιστικού και δεν επηρέασε την κρίσιν των η συναισθηματική άποψις της ψυχικής συνδέσεώς των με την μέχρι τούδε συνεταιριστικήν προσπάθειαν και τας θυσίας των Ελλήνων αγροτών. Όπως διεπιστώθη αισιοδόξως ότι αι συνεταιρική Οργανώσεις εν συνεργασία με την Αγροτικήν Τράπεζαν και με προσαρμογήν — δυνατήν — προς τας μεθόδους της ιδιωτικής βιομηχανίας δύναται να πλαισιώσουν τας ανάγκας βιομηχανικής επεξεργασίας και διακινήσεως των γεωργικών μας προϊόντων.

3) Επί του τεθέντος υπό συζήτησιν θέματος της ασκή-

σεως της αγροτικής πίστωσης, διεπιστώθη δια μίαν εισετή φοράν το γεγονός ότι ο κατάλληλος χειρισμός αυτής δύναται να συντελέσθαι και εις την αρτιωτέραν λειτουργίαν των γεωργικών επιχειρήσεων και εις την πύκνωσιν των τάξεων των συνεταιρισμένων παραγωγών της χώρας.

Αι γεωργικά συνεταιρικά Οργανώσεις, κυρίως δε δια τα χωριά αι πρωτοβάθμιοι, δύναται να βοηθήσουν μίαν αποσυγκέντρωσιν της ασκήσεως της πίστωσης και μίαν πλέον ενήμερον και πρόσφορον ενίσχυσιν των παραγωγών. Δύνανται δε βαθμιαίως να αναλάβουν το έργον αυτό εις μίαν υπολογισίμων έκτασιν δια λογαριασμόν της Αγροτικής Τραπεζής. Τούτο, πλην άλλων, δύναται να βοηθήσθαι τον περιορισμόν των εξόδων λειτουργίας της Τραπεζής και την απερίσταστον επίδοσιν των υπηρεσιών της εις τεχνικάς και παραγωγικάς ενισχύσεις των αγροτών. Τα εκ της μέχρι τούδε ασκήσεως δοκιμαστικώς της πίστωσης συλλογικώς υπό 150 περίπου συνεταιρισμών πορίσματα είναι λίαν ικανοποιητικά.

4) Επί των συζητηθέντων επίσης θεμάτων της αναγκαίας πυκνώσεως των τάξεων των συνεταιρισμένων παραγωγών και της αυξήσεως των κεφαλαίων των συνεταιρικών Οργανώσεων, της ενισχύσεως της λειτουργίας του θεσμού των εποπτικών συμβουλίων του νόμου 602, της συνεταιριστικής εκπαιδεύσεως και της διαφωτίσεως και της ευρύτερας κοινής γνώμης επί της σημασίας και της αξίας του θεσμού του Συνεργατισμού διετυπώθησαν γενικώς αισιόδοξοι απόψεις. Ειδικώτερον διεπιστώθη ότι η ευρυνόμενη ανάμιξις των συνεταιρικών Οργανώσεων εις εργασίας πλέον σύνθετους επιβάλλει την παρουσίαν εις αυτάς μορφωμένου και πεπειραμένου προσωπικού. Συνεπώς η επιμόρφωσις αφ' ενός των ήδη υπηρετούντων υπαλλήλων και η συστηματική, ει δυνατόν, ειδική προποαίδευσις των επιθυμούντων να υπηρετήσουν εις συνεταιρική Οργανώσεις, αλλά και εις την Υπηρεσίαν Εποπτείας Συνεταιρισμών της Αγροτικής Τραπεζής, είναι σήμερον απολύτως αναγκαία.

Ακόμη ετονίσθη η ανάγκη μιας ευρύτερας ενημερώσεως της κοινής γνώμης επί της σημασίας του Συνεργατισμού και η ανάγκη της διαφωτίσεως και των υπολοίπων παραγωγικών τάξεων της χώρας επί της δυνατότητος των γεωργικών συνεταιρικών Οργανώσεων να συμβάλλουν σταθερώς εις την ανάπτυξιν της εθνικής οικονομίας χωρίς επιζημίαν προς τας λοιπάς τάξεις ανταγωνιστικήν διάθεσιν...

1964: Το τιμητικόν γεύμα εκπροσώπων αγροτών - συνεταιρισμών Β. Ελλάδος προς τιμήν του Πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου. Η ομιλία του.

6 Σεπτεμβρίου 1964. Τιμητικόν γεύμα. Παρεκάθησαν ο τιμώμενος πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου, 88 προσκεκλημένοι από πρόσωπα της δημόσιας ζωής, 20μελής Κυπριακή Αντιπροσωπεία, 142 αντιπρόσωποι των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Ονόματα παραστάτων, χαρακτηριστικές προσφωνήσεις, φωτογραφίες, χαρακτηριστικός ρητορικός και εγκάρδιος λόγος με υποσχέσεις πρωθυπουργού, άλλες πληροφορίες βλ. αναλυτικά ΦΣ 1964 τεύχος Σεπτεμβρίου σελ. κυρίως 348 - 352. Και Συνεταιριστής 1964 σ. 151 - 152.

Θα ήταν πολύ ενδιαφέρουσα (από πολλές πλευρές) η παράθεση όλων των πληροφοριών, λόγων, κ.λπ. Επειδή όμως τούτο απαιτεί πολλές δεκάδες σελίδων μας θα δοθεί στη συνέχεια μόνο η ομιλία του πρωθυπουργού, τα υπόλοιπα δε οι ενδιαφερόμενοι μελετητές μπορούν να τα πληροφορηθούν από τις παραπάνω σελίδες των περιοδικών.

Γράφει εισαγωγικά η Φωνή των Συνεταιρισμών 1964 σ. 346.

«Τα μεγάλα αγροτικά ζητήματα άγονται προς τας επιβαλλόμενας δικαίας λύσεις...

Η παρουσία του πρωθυπουργού κ. Γ. Παπανδρέου εις την Μακεδονικήν πρωτεύουσαν δια τα εγκαίρως της 29ης Διεθνούς Εκθέσεως της Θεσσαλονίκης, παρέσχεν εις τας Συνεταιριστικές Οργανώσεις της Βορείου Ελλάδος την ευχάριστον ευκαιρίαν να παραθέσουν προς τιμήν του μεγάλου φίλου των αγροτών γεύμα, εις την εορταστικήν ατμόσφαιραν του οποίου οι εκπρόσωποι του αγροτικού κόσμου έλαβον εις πλείστας περιπτώσεις αφορμήν κατά την διάρκειαν των εκφωνηθέντων λόγων, να εκφράσουν τα ευγνώμονα αισθήματα του πληθους της υπαίθρου ανθ' ων υπέρ των αγροτών η παρούσα Κυβέρνησις έπραξε.

Κατά την ούτω παρασχεθείαν ευκαιρίαν οι αντιπρόσωποι των Γεωργικών Συνεταιρισμών διεδήλωσαν, εις τον μετά στοργής χειριζόμενον τα αγροτικά θέματα, πρωθυπουργόν κ. Παπανδρέου, δημοσίαι, την αναγνώρισιν του κυβερνητικού ενδιαφέροντος το οποίον εξεδηλώθη με την λήψιν μέτρων πραγματικής προοστασίας των αγροτών, ως είναι η ρύθμισις των αγροτικών χρεών, η προοστασία των προϊόντων, η παροχή δωρεάν ασφαλίσεως κ.ά.

Υπεργραμμίσθη επίσης υπό τον ομιλητών «ότι εφέτος δια πρώτην φοράν τα μεγάλα αγροτικά ζητήματα, όπως του καπνού, του ελαίου, του σίτου, των φρούτων κ.ά., ερρυθμίσθησαν κατά τρόπον ικανοποιητικών». Το γεγονός τούτο έσχε την πλέον ευμενή απήχησιν εις τον αγροτικόν κόσμον εις την συμπαράστασιν του οποίου ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως δύναται να υπολογίξη κατά την επιτέλεσιν του δυσχερούς έργου του — μέρος του οποίου είναι και η αξιοποίησις του μόχθου και η ανύψωσις του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της υπαίθρου».

Και συνεχίζει η Φ.Σ.:

Ο χειμαρώδης ρητορικός λόγος του πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου

Μετά τις προσφωνήσεις των Συνεταιριστικών Οργανώσεων έλαβε τον λόγον ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, ειπών τα εξής (ΦΣ 1964 σ. 349 επ.):(*)

— Κατέχομαι από βαθυτάτην συγκίνησιν. Εκφράζω την ευγνωμοσύνην μου. Πρέπει να εξομολογηθώ, ότι τίποτε δεν μου προκαλεί βαθύτεραν συγκίνησιν από το αίσθημα, το οποίον δοκιμάζω, όταν εις ένα ερημικόν δρόμον συναντώ ένα μεμονωμένον αγρότην, ο

οποίος με χειροκροτεί, μου αποτείνει χαιρετισμόν και μου εύχεται καλήν πορείαν εις το μέλλον. Και τίποτε δεν θα μου ήτο περισσότερο απαρηγόρητον, εξομολογούμαι, παρά εάν συνέβαινεν ένας αγρότης εις τας εσχاتیς της Ελλάδος μίαν ημέραν να είη: «Απεγοητευθήν και από τον Παπανδρέου». (Φωναί: δεν θα συμβή, χειροκροτήματα). Αλλ' αυτό, έχετε δικαίον, ούτε συνέβη, ούτε πρόκειται να συμβή. Ικανοποιεί η αναγνώρισις υπηρεσιών από τας οργανωμένας τάξεις. Αλλά αναγνώρισις των υπηρεσιών από τους απλούς ανθρώπους του λαού, ικανοποιεί περισσότερο. Και πρέπει να απονεύω προς τους απλούς ανωνύμους αγρότας των απομακρυσμένων περιοχών, τον έπαινον και την ευγνωμοσύνην μας. Επεβεβαιώθη και σήμερον, το γνωρίζω και από άλλας πληροφορίας και από άλλας επικοινωνίας μας. Είναι, πράγματι, πλήρης η αναγνώρισις και η ευγνωμοσύνη των ψυχών των απλών ανθρώπων του λαού μας. Καταντά, όπως με πληροφορούν, να μη υπάρχουν πλέον κόμματα εις τα χωριά. Να είμεθα μόνοι μας. Λυπούμεθα τους αντιπάλους δια την απομόνωσιν. Αλλά αυτό είναι ταυτοχρόνως και η δόξα του λαού μας.

» Ελέχθη από τους εξόχους αντιπροσώπους του αγροτικού κόσμου, ότι οι αγρόται δεν ζητούν πρόνομιαι. Ζητούν δικαιοσύνην. Και όταν ησθάνθησαν δικαιοσύνην, παρεδόθησαν όλοι. Και είμαι βέβαιος, ότι θα συμβή εις προσεχείς εκλογάς, γεγονός, χωρίς προηγουμένον εις την πολιτικήν ιστορίαν καμμιάς χώρας: Ολόκληρος ο κόσμος θα είναι υπό την σημαίαν μας. Όχι μόνον διότι είναι ευγνώμων, αλλά διότι απέδειξεν, ότι γνωρίζει να εννοεί. Και αυτό είναι η προσωπική δόξα του.

» Ορθότατα είπεν ο διακεκριμένος πρόεδρος, ο κ. Ρούσσος: «Προς τί η αναδρομή εις τας υπηρεσίας σας, όταν έχομεν πράξεις και όταν είναι βίωμα όλου του λαού και όλων των αγροτών». Δεν πρόκειται να απαριθμήσω τας υπηρεσίας μας. Αλλ' υπάρχει μία, η οποία διαφέρει: Η προσφορά της ελευθερίας. Σας εύρομεν, αγρόται της Ελλάδος, δούλους και σας εκάμαμεν ελευθέρους. Αυτή είναι η πρώτη και μεγάλη, η ασύγκριτος υπηρεσία, την οποίαν έχομεν προσφέρει. Και γνωρίζω, είμαι βέβαιος, ίσως δεν είναι ακόμη συνειδητόν εις όλους, αλλ' είμαι βέβαιος, ότι κατά βάθος αυτή είναι η αλήθεια. Πέραν των συγκεκριμένων υλικών υπηρεσιών, τας οποίας προσεφέραμεν εις τον αγροτικόν κόσμον, κατά βάθος η μεγάλη ηθική χαρά, η μεγάλη αφοσίωσις εις τον αγώνα μας υπέρ

(*) Με πολλές διακοπές από χειροκροτήματα στη Φ.Σ. (που δεν τις σημειώνουμε εδώ).

των αγροτών, είναι η συνείδησις, ότι έγιναν ελεύθεροι. Και δεν έγιναν μόνον ελεύθεροι οι ίδιοι μας φίλοι. Έγιναν ελεύθεροι όλοι οι Έλληνες πολίται. Διότι, ακόμη και οι οπαδοί της ΕΡΕ, ήσαν υπόπτως ελεύθεροι, εφ' όσον έμενον δούλοι εις την ΕΡΕ. Αυτή είναι η μεγάλη, η ηθική μας χαρά. Εδώσαμεν ελευθερίαν εις τον λαόν μας.

Οι αγρόται συντελεστάι της ελευθερίας

» Διεξάγομεν ένα σκληρότατον ανένδοτον αγώνα. Υπήρξαν ώραι κατά τας οποίας, όπως ελέχθη σήμερον εις την Εταιρίαν Μακεδονικών Σπουδών με ειλικρίνειαν, ο ανένδοτος αγών εχλευάζετο, αλλά με την πρωτοπορίαν της νεότητος και με την ιδιική σου πίστιν, αγροτικέ λαέ της Ελλάδος, ενικήσαμεν. Διότι, ενώ αι Αθήναι εχλευάζον, περιώδενα και εύρισκα την πίστιν και την απόφασιν της νίκης εις τους πτωχούς αγρότας της Ελλάδος. Δεν είχομεν υλικά μέσα. Δεν είχομεν μέσα συγκοινωνίας. Και έφθανα εις τας επαρχίας και ήρχοντο οι αγρόται από τα απομακρυσμένα χωρία Ξυπόλυτοι, όπως συμβαίνει με τα τάματα της Παναγίας. Και η δική σας συμπαράστασις απετέλεσε την ιδιική μου δύναμιν δια την νίκην του ανενδότη αγώνος. Και εάν είσθε ευγνώμονες δια την ελευθερίαν, την οποίαν απεκτήσατε, δικαιούσθε ταυτοχρόνως να είσθε υπερήφανοι διότι υπήρξατε συντελεστάι του αγώνος της απελευθερώσεως. Προσφέραμεν εις τον αγροτικόν κόσμον ικανοποίησιν των δικαίων του αιτημάτων.

» Όλοι οι σχολαστικοί οικονομολόγοι, όλοι οι ημματαίς και όλοι οι δούλοι της οικονομικής ολιγαρχίας υπεστήριζον, ότι η πλήρης ικανοποίησις των δικαίων αιτημάτων απετέλει κίνδυνον και ουδείς κατώρθωσε να εννοήση, ότι η κοινωνική πολιτική, την οποίαν ημείς εφημέρσαμεν, είναι ταυτοχρόνως η υγιειντέρα εθνική οικονομική πολιτική. Είναι πρώτον εθνική πολιτική δια δύο λόγους: Διότι η ικανοποίησις των εργαζομένων ανθρώπων τους εμπνέει πίστιν προς την πατρίδα και την δημοκρατίαν και τους προφυλάσσει από την εξαθλίωσιν, η οποία οδηγεί εις την απόρνησιν της πατρίδος, εις εξαθλίωσιν, εις τον κομμουνισμόν. Και προστατεύθη επίσης από την αμορραγίαν της μεταναστεύσεως, η οποία αποτελεί σήμερον μέγιστον εθνικόν κίνδυνον. Παραμένουν εις τας οικίας των οι αγρόται, όταν αισθάνονται ικανοποίησιν του μόχθου των. Η κοινωνική πολιτική είναι, απαντώντων ημείς, πρώτον και κατά κύριον λόγον, εθνική πολιτική. Αλλ' είναι ταυτοχρόνως η κοινωνική μας πολιτική, πολιτική οικονομικής αναπτύξεως, την οποίαν μόνον ηλίθιοι δεν εννοούν. Θέτω το ερώτημα: Εάν επρόκειτο να μη υπήρχη ικανοποίησις των δικαίων αιτημάτων των απόρων τάξεων, που θα εύρη η βιομηχανία τους αγοραστάς των προϊόντων της; Το είπον και χθες εις το γεύμα της Εκθέσεως. Δίδομεν εις τους αγρότας και ωφελείται και η βιομηχανία. Διότι αυτή είναι η βαθεία έννοια της κοινωνικής μας πολιτικής.

Υψώνομεν το βιοτικόν επίπεδον των εργαζομένων ανθρώπων. Εξασφαλίζομεν την αγοραστικήν σας δύναμιν και η ελληνική βιομηχανία, η οποία έχει περιωρισμένες εξαγωγάς, στηρίζεται εις την εσωτερικήν κατανάλωσιν.

Η ευδοκίμησις των νέων

» Δεν πρόκειται να απαριθμήσω τας υπηρεσίας τας οποίας προσεφέραμεν ημείς εις τον αγροτικόν κόσμον. Αλλά υπάρχει μια αδυναμία μου εις την οποίαν ενδίδω και την οποίαν γνωρίζετε: Η παιδεία. Εδώσαμεν την δωρεάν παιδείαν εις τον λαόν μας και εδώσαμεν υποτροφίας εις τα αριστεύοντα τέκνα του. Γνωρίζετε αγρόται της Ελλάδος, εις τας εσχαιάς της Ελλάδος, απλοί και μοχθούντες ανώνυμοι άνθρωποι, ότι τα τέκνα σας έχουν την σφραγίδα της δωρεάς εις τον μέτωπον δεν θα απωλεσθούν εις το άγνωστον. Θα ανοίξη εμπρός ο δρόμος της μεγάλης ευδοκίμησεως. Μία πολιτεία, εις την οποίαν η παιδεία είναι πρόνομιον του πλούτου, δεν έχει το δικαίωμα να ονομάζεται δημοκρατία. Είναι πλουτοκρατία. Μόνον όταν δημιουργούνται ίσαι ευκαιρία εκκινήσεως, μόνον όταν το πνεύμα είναι ελεύθερον εις την σταδιοδρομίαν του, μόνον τότε υπάρχει δημοκρατία, η οποία σημαίνει αξιοκρατία. Αυτή είναι η βαθεία και μυστική μου χαρά. Ότι εδώσαμεν εις τους απλούς ανθρώπους, εις τους γονείς και τα τέκνα των την χαράν, ότι είναι ανοικτοί οι δρόμοι της πορείας προς το μέλλον. Εντρεπόμεν εις την σκέψιν, ότι είναι δυνατόν τα ταλέντα της φύλης να εξαφανίζονται, να εξοντώνονται εις τας εσχαιάς της Ελλάδος. Έχω επανειλημμένως διακηρύξει: Η Ελλάς, η πτωχή Ελλάς, δεν έχει πρώτας ύλας. Αλλά έχει μίαν καλύτεραν από όλας τας άλλας. Το πνεύμα. Και πρέπει να το αξιοποιήσωμε. Και όταν αυτό συμβή, είναι βέβαιοι ότι θα είμεθα όχι πλέον μία επαρχία της Ευρώπης, δεν θα είμεθα πλέον μόνον συμπαραστάται.

» Με την ακτινοβολίαν του αρχαίου πνεύματος, το οποίον επιζει, και εις την σημερινήν Ελλάδα και φωτίζει τα πνεύματα της συγχρόνου γενεάς, είναι βέβαιοι, ότι δυνάμεθα και δικαιούμεθα να είμεθα και πρωτοπόροι του κόσμου. Δεν διαθέτομεν πρώτας ύλας. Αλλά μεταξύ της μάχης, της ύλης και του πνεύματος, προτεραιότητα έχει το πνεύμα. Η ύλη χωρίς το πνεύμα είναι νεκρά. Το πνεύμα την αξιοποιεί και την υποτάσσει. Και όταν δώσωμεν εις το ελληνικόν πνεύμα όλας τας δυνατότητας και θα εύρη και θα υποτάξη την ύλην και θα οδηγήση την χώραν εις τον μέγιστον ιστορικόν της προορισμόν. Θα γίνη και πάνιν πρωτοπορία εις τον αγώνα της ζωής.

Το κόστος της παραγωγής

» Γνωρίζω τι έχομεν επετέλεσε δια τους αγρότας. Γνωρίζω τι υπολείπεται. Χρειάζεται να ελαττώσωμεν το κόστος της παραγωγής. Χρειάζεται να καταργήσωμεν τον παρασιτισμόν των μεσαζόντων. Χρειάζεται να εξασφαλίσωμεν τας εξαγωγάς. Χρειάζεται αναδα-

σμός. Χρειάζεται ακόμη, αγαπητοί μου φίλοι, εκπρόσωποι των αγροτών, να καταστήσωμεν την ύπαιθρον και οικονομικώς και πνευματικώς και ψυχαγωγικώς βιώσιμον. Μόνον όταν και εις την ύπαιθρον δημιουργήσωμεν πνεύμα, δημιουργήσωμεν κέντρα, όχι μόνον οικονομικής αναπτύξεως, αλλά πνευματικής ικανοποίησης και ψυχαγωγίας, μόνον τότε οι αγρόται δεν θα καταδέχονται να μεταβούν εις τας πόλεις. Θα είναι υπερήφανοι δια τον τόπον των, ο οποίος θα αμιλλάται και με την πόλιν. Και με τους γειτονικούς συνδέσμους κοινοτήτων και συνεταιρισμών πρέπει να δημιουργήσωμεν μίαν αυτόνομον ζωήν της υπαίθρου, οικονομικήν, πνευματικήν, ψυχαγωγία. Εις αυτό αποβλέπει η μεγάλη μας προσπάθεια. Αυτός είναι ο οραματισμός. Σύνδεσμοι κοινοτήτων με κέντρα πνευματικής ακτινοβολίας και οικονομικής αναπτύξεως. Είναι το όραμα του μέλλοντος και όπως συνέβη να έχουν πραγματοποιηθή μέχρι τούδε, όσα εθεωρούντο οράματα και προεκάλουν την χλεύην, θα συμβούν και με αυτό το όραμα. Θα το πραγματοποιήσωμεν.

» Αγαπητοί μου αγρόται, γνωρίζω ότι δεν μου επιτρέπεται πλέον να παρέχω υποσχέσεις, διότι εμάθατε ότι προσφέρω πράξεις. Είμαι βέβαιος, ότι προσφέρω

πράξεις. Είμαι βέβαιος, ότι ανταποκρίνομαι εις το καθολικόν αίτημα, απευθυνόμενος προς τους Κυπρίους αγρότας δια να επαναλάβω τον ασπασμόν μου, τον ασπασμόν της πατρίδος. Εύρομεν, η σημερινή κυβέρνησις, εσταυρωμένην την Κύπρον και αγωνιζόμεθα δια την ανάστασιν. Την εύρομεν εις την Μεγάλην Παρασκευήν και αγωνιζόμεθα δια το Πάσχα. Τους παρακαλούμεν να απευθύνουν αυτόν τον χαιρετισμόν προς τους αγρότας της Κύπρου. Είναι αμέριστος η ιδική σας συμπαράστασις και είναι ταυτοχρόνως αμέριστος η ιδική μας μέριμνα δια τους τρόπους, οι οποίοι οδηγούν η ιδική μας μέριμνα δια τους Έχουμεν την ευθύνην του ελληνισμού. Και συνθέτοντες τα καθολικά συμφέροντα του ελληνισμού, είμεθα εις θέσιν να συμβουλευόμεν ποίος είναι ο καλύτερος τρόπος δια να υπηρετηθή ο αγών της ελευθερίας και της ενώσεως της Κύπρου εντός του καθολικού αγώνος του ελληνισμού.

» Αγαπητοί μου εκπρόσωποι των αγροτών, σας είμαι ευγνώμων. Μεταδώσατε εις τους απλούς και ανωνύμους αγρότας, τους οποίους εκπροσωπείτε, την ευγνωμοσύνην και την αγάπην μου. Ειδοποιήσατέ τους. Η δημοκρατία ενίκησεν. Η Ελλάς θα ζήση».

1964. Η Συνομοσπονδία και η θέση της στις κυβερνητικές ανακοινώσεις για νέα γεωργική πολιτική

Την 15 Οκτ. 1964 ο πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου έκανε τις επόμενες δηλώσεις:

«Συνεπής προς τας επαγγελίας της η Κυβέρνησις ανακοινώνει σήμερον το νέον πρόγραμμα γεωργικής αναπτύξεως, του οποίου η εφαρμογή άρχεται από του τρέχοντος καλλιεργητικού έτους. Η εξαγγελία των μέτρων πραγματοποιείται εγκαίρως, εις τρόπον ώστε οι παραγωγοί να έχουν όλον τον χρόνον της προσαρμογής.

Βασική επιδίωξις του καταρτισθέντος δια τον σκοπόν αυτόν ειδικού πενταετούς προγράμματος είναι η ταχεία στροφή της ελληνικής γεωργίας προς περισσότερο αποδοτικώς καλλιεργείας και η ανάπτυξις της παραγωγής ζωοτροφών και ζωοκομικών προϊόντων εκ των οποίων θα προέλθη σταθερά και μεγάλη αύξησις του γεωργικού εισοδήματος, βελτίωσις των συνθηκών απασχολήσεως και σοβαρώτατον συναλλαγματικόν όφελος. Το αναγγελόμενον πρόγραμμα, εξειδικευόμενον εις τον γεωγραφικόν χώρον, αποβλέπει επίσης εις την πλήρη κατά περιοχάς αξιοποίησιν της καταλληλότητος των εδαφών και εις την εναλλαγήν των καλλιεργειών, ώστε ν' αποτραπούν οι κίνδυνοι από τας φυτονόσους και την εξάντλησιν της αποδόσεως.

Ειδικότερον, το τιθέμενον εις εφαρμογήν νέον πρόγραμμα επιδιώκει:

α) Την επέκτασιν της καλλιεργείας βάμβακος εις τα προς τούτο κατάλληλα εδάφη, εν συνδυασμώ προς την ταχεία εκτέλεσιν των εγγειοβελτιωτικών έργων, δια των οποίων θα παραδίδονται εις την καλλιέργειαν κατάλληλοι ποτιστικά εκτάσεις, εις τρόπον ώστε εντός πενταετίας να υπερδιπλασιασώμεν την βαμβα-

κοκαλλιέργειαν.

β) Την αύξησιν της παραγωγής ζωοτροφών (μηδικής, ψυχανθών, κριθής, αραβοσίτου και σόργου).

γ) Την κάλυψιν των εγχωρίων αναγκών εις βρώσιμα όσπρια.

δ) Την αύξησιν της παραγωγής ζωοκομικών προϊόντων (ιδία κρέατος, γάλακτος, ωών).

ε) Την περαιτέρω επέκτασιν της τευτλοκαλλιέργειας, αλλά πάντοτε εν συνδυασμώ προς την ανάπτυξιν της κτηνοτροφίας.

στ) Την διατήρησιν της σιταρκείας με παράλληλον βελτιώσιν των ποικιλιών και αύξησιν της παραγωγής των μεγαλύτερας αρτοποιησίμου αξίας σιτηρών.

Επί του σημείου τούτου η Κυβέρνησις, η οποία τόσην στοργήν επέδειξε προς τον αγρότην, επιθυμεί να τονίση ότι είναι ανάγκη η σιτοπαραγωγή να περιορισθή εις τα όρια της σιταρκείας και να εκεταθούν αι άλλαι καλλιέργειαι προς το συμφέρον και του αγρότου και της εθνικής οικονομίας. Μόνον κατ' αυτόν τον τρόπον θα επιτευχθή η ορθολογική διάρθρωσις της ελληνικής γεωργίας, θα εξασφαλισθή υψηλότερον εισόδημα εις τον παραγωγόν, θα αξιοποιηθή το εργατικόν δυναμικόν της υπαίθρου και θα προστατευθή η παραγωγή από τους κινδύνους των φυτονόσων.

Δια των αποφασισθέντων μέτρων, εις τα οποία η Κυβέρνησις θεωρεί απαραίτητον την ενθουσιώδη συμμετοχήν και συνεργασίαν του αγροτικού κόσμου, παρέχεται η εγγύησις ότι ουδένος παραγωγού το

εισοδήμα θα είναι κατώτερον του παρελθόντος, αλλ' αντιθέτως θα διαμορφωθεί εις πολύ υψηλότερα επίπεδα ευθύς από του πρώτου έτους εφαρμογής.

Τα αποφασισθέντα μέτρα συνιστούν οργανικών σύνολον και εκφράζουν δια πρώτην φοράν συστηματικήν αγροτικήν πολιτικήν. Η στροφή προς τας αποδοτικότερας καλλιεργείας ήτο αδύνατον να αποδώσει βάσει της πολιτικής του παρελθόντος. Το νέον εις την πολιτικήν μας είναι ότι δια πρώτην φοράν θεσπίζονται αποτελεσματικά κίνητρα δια την υιοθέτησιν των προσιμητέων καλλιεργειών, καθορίζονται τιμαί ασφαλείας εις τα επιθυμητά προς προαγωγήν προϊόντα, ανακοινούμενα εκ των προτέρων, ώστε ο αγρότης όχι μόνον να γνωρίζη την τιμήν, κατοχυρωμένην πλήρως, αλλά και να έχη την βεβαιότητα ότι τα παραχθησόμενα προϊόντα θα διατεθούν οπωσδήποτε. Τον αγρότην τον ενδιαφέρει όχι μόνον η τιμή, αλλά και η εκ των προτέρων βεβαιότης ότι το προϊόν του μόχθου του δεν θα παραμείνη αδιάθετον ή θα πεταχθή εις τους δρόμους.

Συγκεκριμένως, τα μέτρα έχουν ως εξής:

1. Δια την κριθήν, τα υβρίδια αραβοσίτου, τα βρώσιμα όσπρια και το κρέας ορίζονται τιμαί ασφαλείας, εις τας οποίας το κράτος θα αγοράζη απεριορίστως τας παραγομένους ποσότητας:

Κριθή 2,60 (ποιότης σιάνταρντ) το κιλόν, υβρίδια αραβοσίτου 2,40 το κιλόν, σόργος 2,30 το κιλόν, όσπρια: φασόλια 7,20, ρεβύθια 6,70, φακή 7,50 το κιλόν. Κρέας (καθαρόν): πουλερικών 27 δρχ., χοίρων 27, μόσχου 31, αμινού 30 δρχ. Γάλα: αγελάδος 2,70, προβάτου 4,20 δρχ., αυγά 0,85 έκαστον.

2. Καθορίζεται ως εξής η στρεμματική επιδότησις των επιθυμητών καλλιεργειών:

Ψυχανθών 25 δρχ. κατά στρέμμα, μηδικής (νέα καλλιέργεια): 140 δρχ. κατά στρέμμα, τριφυλλίου 100 δρχ. κατά στρέμμα, βάμβακος: ξηρικών 90 δρχ. κατά στρέμμα, ποτιστικών 150 δρχ. κατά στρέμμα.

3. Ορίζεται επιδότησις των σπόρων ως ακολούθως:

Κριθής 0,30 δρχ. το κιλόν, αραβοσίτου 1 δρχ., ψυχανθών 1,80 δρχ., μηδικής 3 δρχ., τριφυλλίου 3 δρχ., βάμβακος 2,50 δρχ., σόργου 1 δρχ. κατά κιλόν.

4. Η Κυβέρνησις επί πλέον, πέραν των οριζομένων τιμών ασφαλείας δια το κρέας, θα επιδιώξη δια των αρμοδίων οργάνων εις κατάρτισιν ατομικών ή ομαδικών συμβολαίων με παραγωγούς δια την εκτροφήν ζώων με παράδοσιν εντός ωρισμένου διαστήματος τριών, εξ και εννέα μηνών. Το κράτος θα αγοράζη τα ζώα ταύτα μετά την εκτροφήν των εις ωρισμένην, συμφωνηθησομένην τιμήν. Τα ζώα θα χορηγούνται επί πιστώσει, χαμηλότοκα δάνεια θα εξασφαλίζουν

τας αναγκαίας εγκαταστάσεις ενσταυλισμού, αρμόδιοι δε υπάλληλοι του Υπουργείου και της Αγροτικής Τραπέζης θα εποπτεύουν την εφαρμογήν των μέτρων.

5. Από του προσεχούς έτους θα τεθή εις εφαρμογήν πρόγραμμα οργανώσεως της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, με ειδικότεραν έμφασιν εις την οργάνωσιν ζωογορών μετά σφαγείων και ψυγείων εντός των πλαισίων της πολιτικής υποβιβασμού του κόστους πωλήσεως.

6. Η Κυβέρνησις θα προχωρήση εις την δημιουργίαν προτύπων εκμεταλλεύσεων εις όλα τα διαμερίσματα της χώρας με διετή, τριετή, τετραετή ή πενταετή αμειψισποράν, ως και με ειδικά συστήματα και ποικιλίας καλλιεργείας, τα οποία θα επιτρέπουν την εκμηχάνισιν δια να εξασφαλισθή ηξημένη απόδοσις και το χαμηλότερον δυνατόν κόστος. Νέαι ποικιλία σπόρων και κατάλληλα ζώα θα εισαχθούν εκ του εξωτερικού.

7. Η τιμή του μαλακού σίτου της ποικιλίας Β1 ορίζεται εις 3 δραχμάς κατά κιλόν δια τους παραγωγούς κάτω των 40 στρεμμάτων, εις 2,80 δραχμάς δια τους παραγωγούς 40—100 στρεμμάτων και 2,60 δρχ. δια τους παραγωγούς άνω των 100 στρεμμάτων. Αι ανώτεροι ποικιλία θα λαμβάνουν 20 λεπτά επί πλέον.

Η τιμή του σκληρού σίτου ποικιλίας Α1 ορίζεται, αντιστοίχως, εις 4 δρχ., 3,80 δρχ. και 3,60 δρχ. το κιλόν. Ο τρόπος της εφαρμογής θέλει εξαγγελθή εγκαίρως.

Αι προνομιακά τιμαί προς τους καλλιεργήσαντας κατά το παρελθόν έτος κάτω των 40 στρεμμάτων παρέχονται υπό τύπον δωρεάν κεφαλαίων, προεξοφλουμένων δια μίαν πενταετίαν. Τα κεφάλαια ταύτα χορηγούμενα υπό της ΑΤΕ θα προορίζονται, βάσει προγραμμάτων, δια την πραγματοποιήσιν επενδύσεων αναγκαίων προς οργανικήν αύξησιν των εισοδημάτων των.

Η Κυβέρνησις αποβλέπει εις την δημιουργίαν νέων συγχρονισμένων σιταποθηκών και εις την καθιέρωσιν νέου τύπου άρτου (70%) κατά πολύ ανωτέρας ποιότητος. Εντός των προσεχών ημερών θα ανακοινωθούν επίσης τα μέτρα δια των οποίων εξυγιάνεται το κύκλωμα σίτος - άλευρα - άρτος, ώστε να υποβιβασθή ουσιαδώς το κόστος.

Κατόπιν των ανωτέρω δραστηκών και ευεργετικών δια τους αγρότας μέτρων, η Κυβέρνησις δεν είναι διατεθειμένη να επιτρέψη την χρησιμοποίησιν προς παραγωγήν σίτου εδαφών κειμένων εντός αρδεντικών δικτύων, καθώς και βοσκοτόπων εξαιρεθέντων της απαλλοτριώσεως ή παραχωρηθέντων προς κτηνοτροφικήν αποκατάστασιν».

Η ανακοίνωσις της ΠΑΣΕΓΕΣ δια τα νέα κυβερνητικά μέτρα σχετικά με την αναδιάρθρωσιν των καλλιεργειών

Η Συνομοσπανδία των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών έκαμε την ακόλουθον ανακοίνωσιν σχετικά με τα νέα κυβερνητικά μέτρα δια την αναδιάρ-

θρωσιν των καλλιεργειών (ΦΣ 1964 σ. 154):

«Τα εξαγγελθέντα υπό του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως μέτρα δια την αναδιάρθρωσιν των καλλιε-

γειών και εκμεταλλεύσεων δεν αποτελούν απλώς μέτρα προστασίας αλλά πλήρους στροφής της ελληνικής γεωργίας προς νέας κατευθύνσεις.

Ως βάση τίθεται η μεταποίησης της φυτικής παραγωγής εις κτηνοτροφικήν τοιαύτην, ήτοι εις παραγωγήν προϊόντων πολλαπλασιασάς αξίας.

Επιτυγχάνεται εξ άλλου η διατήρησης της παραγωγικότητας του ελληνικού εδάφους, η οποία ενδιαφέρει την παρούσαν γενεάν, αλλά και τας μελλούσας.

Και τέλος εξασφαλίζεται η ηυξημένη παραγωγική απασχόλησις των μελών της οικογενείας δι' όλον το έτος και προς παραγωγήν προϊόντων πολυτίμων δια την ελληνικήν οικονομίαν, αλλά και δια την καλλιτέραν διατροφήν του ελληνικού λαού.

Η εξαγγελία, ως εκ τούτου, των πρώτων αποφάσεων της Κυβερνήσεως τυγχάνει της ανεπιφυλάκτου επιδοκιμασίας του αγροτικού κόσμου της Χώρας και των Συνεταιριστικών Οργανώσεών του, εις ό,τι αφορά τας επιδιώξεις των, καθώς και εις ό,τι αφορά τα επιλεγέντα μέσα δια την εφαρμογήν των.

Ο περιορισμός της καλλιέργειας του σίτου εις τα περιθώρια της σιταρκειάς εξασφαλίζεται κυρίως δια οικονομικών κινήτρων και ουχί δι' αναγκαστικών μέτρων.

Η από δεκαετηρίδων μονόπλευρος κατεύθυνσις του αγροτικού κόσμου προς την φυτική παραγωγήν, όλως εσφαλμένης και εις βάρος της κτηνοτροφίας κυρίως αποβαίνουσα, ανατρέπεται, προσανατολιζόμενον ούτω του αγροτικού κόσμου εις την μεταποίησιν της φυτικής παραγωγής εις κτηνοτροφικά προϊόντα, πολύτιμα δια τον ελληνικόν λαόν και την οικονομίαν της χώρας.

Τιμαί ασφαλείας δια τα κτηνοτροφικά σιτηρά, κριθήν, αραβόσπουτον, σόργγον, επιδοτήσεις δια τα ψυχάνθη, την μηδικήν, τα τριφύλλια αποτελούν τα κίνητρα δια την τοιαύτην ιστορικήν στροφήν της γεωργίας, η οποία θα εξασφαλίση την ηυξημένην απασχόλησιν, το ηυξημένον εισόδημα, το υψηλότερον βιοτικό επίπεδον.

Αι επιδοτήσεις, περαιτέρω, της καλλιέργειας του βάμβακος, εν συνδυασμώ με την ρυθμιστικήν παρέμβασιν και την δασμολογικήν προστασίαν, θα δώσουν το μέτρον της ελεγκτάσεως της καλλιέργειας του πολυτίμου τούτου προϊόντος.

Αι τιμαί ασφαλείας δια τα όσπρια θα καταστήσουν την Χώραν αυτόρηκην εις το είδος τούτο, με δυνατότητα εξαγωγής.

Ούτω, δια πρώτην φοράν εξασφαλίζονται οικονομικά κίνητρα δια την επιβεβλημένην εναλλαγήν των καλλιεργειών, ώστε να αποφευχθούν αι φυτονόσοι και η μείωσις της παραγωγικότητας των εδαφών.

Η προεξόφλησις του κοινωνικού εισοδήματος του παρεχομένου εις τους μικρούς σιτοπαραγωγούς δια των προνοματικών τιμών, ως επίσης και η δήλωσις περί της συμπληρώσεως τούτου δια χαμηλοτόκων

δανειών, αποτελούν σοβαράν ενίσχυσιν αλλά και κίνητρον προς στροφήν αυτών εις ετέρας καλλιεργείας και εκμεταλλεύσεις, τοσούτο μάλλον καθ' όσον το κοινωνικόν τούτο εισόδημα θα καταβληθή ανεξαρτήτως εάν ούτοι θα είναι εφεξής καλλιεργηταί σίτου ή εάν θα παραδώσουν εις την συγκέντρωσιν ανάλογον ποσότητα.

Η δημιουργία προτύπων εκμεταλλεύσεων, με σκοπόν την ορθήν εναλλαγήν των καλλιεργειών δια την αύξησιν των αποδόσεων και την μείωσιν του κόστους, θ' αποτελέσῃ εμπράκτως την βάση της εκπαιδεύσεως του αγροτικού πληθυσμού, δια την ηυξημένην παραγωγήν, διότι η αύξησις των κατά στρέμμα αποδόσεων, η καλλιτέρα ποιότης, η παραγωγή με το μειωμένον κόστος αποτελούν βασικὰς προϋποθέσεις αναπτύξεως.

Αι τιμαί ασφαλείας δια τα κτηνοτροφικά προϊόντα, κρέας - γάλα - ωά, αποτελούν εγγύησον δια την επιδιωκομένην προσπάθειαν προσανατολισμού της αγροτικής οικογενείας εις εκμεταλλεύσεις με συνεχή απασχόλησιν καθ' όλον το έτος και ουχί εποχιακήν, ως εξασφαλίζει η γεωργία, ήτις απασχόλησις θα αποφέρῃ αύξησιν του εισοδήματος και της αμοιβής.

Εξ άλλου αι ατομικαί ή ομαδικαί συμβάσεις δια την εκτροφήν ωρισμένων ζώων υπό ειδικούς όρους, με ηυξημένας τιμάς, πέραν των τιμών ασφαλείας του κρέατος, θα συμβάλουν ουσιωδώς εις την αύξησιν του εισοδήματος των μικρών παραγωγών.

Αι συγκεντρώσεις των αγροτικών προϊόντων δια την κατοχύρωσιν των τιμών ασφαλείας και η δημιουργία ζωαγορών μετά σφαγείων και ψυγείων, αποτρέπουν κάθε είδους εκμεταλλεύσεις των αγροτών, αλλά και θέτουν το όλον ζήτημα επί της ορθής βάσεως.

Όλοι, μικροί, μέσοι και μεγάλοι παραγωγοί, οφείλουν ν' αντιληφθούν τους νέους αντικειμενικούς σκοπούς από την εξαγγελθείσαν γεωργικήν πολιτικήν, η οποία το πρώτον καθιερούται και δια την εφαρμογήν της οποίας θα διατεθούν εκατοντάδες εκατομμυρίων και επί πλέον τεράστια ποσά δια επενδύσεις και είμεθα βέβαιοι ότι θα συμμορφωθούν προς την απόφασιν του Κράτους να περιορίσῃ την σιτοκαλλιέργειαν εις τα όρια της σιταρκειάς.

Τα μέτρα που εξηγγέλθησαν αντιμετώπιζον τα προβλήματα που εδημιούργησεν η αύξησις της παραγωγής του σίτου και είμεθα ευγνώμονες δια την εκδηλουμένην στοργήν.

Φυσικόν είναι να εξαγγελθούν εν συνεχεία τα μέτρα και δια τους λοιπούς κλάδους της γεωργίας.

Η συνεχής παρακολούθησις των αμοδιών κατά την εφαρμογήν των μέτρων είναι αναγκαία, ώστε να επιτευχθή η καλλιτέρα εφαρμογήν αυτών, οπότε επιτυγχάνονται οι θεθέντες στόχοι.

Ο αγροτικός κόσμος, εκτιμών την σημασίαν των μέτρων θα επιδείξῃ, είμεθα βέβαιοι, ανάλογον κατανοήσιν και θα συμβάλῃ εις την επιτυχίαν».

Η Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Δεκεμβρίου 1964. Δηλώσεις Πρωθυπουργού για ΟΓΑ και άλλα γεωργικά προβλήματα. Εκλογές (και άλλα).

Με την παρουσία Πρωθυπουργού και πολλών υπουργών και άλλων επισήμων έγινε 13-16/12/1964 η Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας (βλ. αναλυτικά Συνεταιριστής 1964 σ. 181 επόμ.)

Στην ομιλία του ο Πρόεδρος Π. Ρούσσος ανέφερε τα ζητήματα που αντιμετώπισε η Συνομοσπονδία κατά το χρονικό αυτό διάστημα.

Τα σπουδαιότερα από αυτά ήταν το καπνικό και το σιτικό.

Το καπνικό αντιμετωπίστηκε κατά τρόπο ικανοποιητικότατο για τον καπνοπαραγωγικό κόσμο και εποικοδομητικό για την εθνική οικονομία, αφού κατορθώθηκε ν' απορροφηθή η τεράστια παραγωγή καπνού του 1963, που έφτασε τους 125.000 τόνους.

Επίσης και το σιτικό, παρά την καταπληκτική φετινή εσοδεία του σταριού, χάρη στην κυβερνητική συμπαράσταση, αντιμετωπίστηκε με απόλυτη επιτυχία: Και αυξημένες τιμές ασφαλείας δόθηκαν στους σιτοπαραγωγούς και, παρά την έλλειψη αποθηκευτικών χώρων, στάθηκε δυνατό για πρώτη φορά να συγκεντρωθούν από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις περίπου 930.000 τόνοι δημητριακά.

Επίσης η Συνομοσπονδία αντιμετώπισε την επίθεση των εκπροσώπων των εμποροβιομηχανών και των επαγγελματιοβιοτεχνών κατά των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, στις οποίες αρνούνται το δικαίωμα και την αρμοδιότητα να ενεργούν, σύμφωνα με την αποστολή τους, από κοινού προμήθειες ειδών που χρειάζονται στα μέλη τους παραγωγούς, καθώς και να αναλαμβάνουν τη συγκέντρωση και από κοινού πώληση των προϊόντων τους, που είναι θεμελιακό συνεταιριστικό έργο και ωφελεί όχι μόνο τους παραγωγούς αλλά και τους καταναλωτές.

Η Συνομοσπονδία συνέβαλε στον καταρτισμό του κυβερνητικού προγράμματος της νέας γεωργικής πολιτικής, που αντιμετωπίζει κατά τρόπο ολοκληρωμένο το πρόβλημα σχετικά με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, σε συνδυασμό με την προστασία των προϊόντων και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Το νέο πρόγραμμα δεν βλέπει τους σιτοκαλλιεργητές, γιατί η αυξημένη προστασία για τους μικρούς παραγωγούς δεν καταργείται, ενώ εξάλλου προκαταβάλλεται σ' αυτούς η διαφορά μεταξύ της βασικής και της προνομακικής τιμής του σταριού για μια πεντατία, για να τους δοθή η ευχέρεια να προβούν σε επενδύσεις με άμεση απόδοση.

Κατά τη διάρκεια της λογοδοσίας του Διευθυντού κ. Αφεντάκη προσήλθε στη γενική συνέλευση ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου, στον οποίο η γενική συνέλευση έκαμε θερμότατη υποδοχή. Τον προσφώνησε ο πρόεδρος της Συνομοσπονδίας κ. Π. Ρούσσος.

Τον ευχαρίστησε που τίμησε τη Συνέλευση, ανέπτυξε τα θέματα που την απασχολούν και εξέφρασε την αισιοδοξία του για το μέλλον της αγροτικής οικογένειας.

Στην προσφώνηση του κ. Ρούσσου απάντησε ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως. Αναφέρθηκε στο κυβερνητικό έργο στον αγροτικό τομέα.

Ειδικότερα ανέφερε: Την κατάργηση της άμεσης εισφοράς των αγροτών στον ΟΓΑ και υποσχέθηκε τη χορήγηση δώρου στους συνταξιούχους αγρότες από το 1965, τη ρύθμιση των αγροτικών χρεών που έφταναν τα 2.000.000.000 δρχ., περίπου και τη μείωση των επιτοκίων, την παροχή αυξημένων τιμών ασφαλείας για όλα τα γεωργικά προϊόντα, την επιτυχή αντιμετώπιση των προβλημάτων της υπερπαραγωγής καπνού και σταριού, την αναγγελία από τώρα των τιμών ασφαλείας των προϊόντων για τον ερχόμενο χρόνο. Ανέφερε επίσης τις κυβερνητικές προσπάθειες για τη μείωση του κόστους της παραγωγής, τη διεύρυνση των εξωτερικών αγορών, την εσωτερική επάρκεια των μη εξαγωγίμων προϊόντων κτλ. Τέλος, ο κ. Πρωθυπουργός ζήτησε για την επιτυχία του προγράμματος αναδιαρθρώσεως των καλλιεργειών τη στενή συνεργασία των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και του αγροτικού κόσμου. Τόνισε ακόμη ότι η προστασία των αγροτών δεν είναι μόνο χρέος απέναντι σε μια μεγάλη πάσχουσα κοινωνική τάξη, αλλά αποτελεί εθνικό, κοινωνικό και οικονομικό αίτημα: Η μέριμνα για την αγροτική τάξη είναι μέριμνα για το σύνολο και ζωογονεί τη γενικότερη οικονομία της

χώρας. Είναι και μέριμνα εθνική, γιατί στερεώνει τους αγρότες στη γη των πατέρων τους.

Με την αποχώρησή του Προέδρου, συνέχισε τον απολογισμό των εργασιών της Συνομοσπονδίας ο Διευθυντής της Ι. Αφεντάκης. Χαρακτήρισε το 1964 σαν έτος που αυξήθηκε το εισόδημα των αγροτών και προβλέπεται να αυξηθή ακόμα περισσότερο, με την εφαρμογή της νέας αγροτικής πολιτικής. Τόνισε την ανάγκη της προγραμματισμένης βαθμιαίας εξόδου του πληθυσμού που απασχολείται με τη γεωργία και την απασχόλησή του σε άλλες εργασίες.

Αναφέρθηκε στην επίθεση του Συνεδρίου των Εμποροβιομηχανικών Επιμελητηρίων στην Καλαμάτα κατά των Συνεταιρικών Οργανώσεων και τόνισε ότι οι Συνεταιρικές Οργανώσεις προσφέρουν υπηρεσίες στο σύνολο και αποβλέπουν στον περιορισμό των κερδών των μεσαζόντων, γιατί στην ελληνική αγροτική οικογένεια, με το πενιχρό εισόδημά της, δεν υπάρχουν περιθώρια για κέρδη.

Αναφέρθηκε επίσης στην ανάγκη της δημιουργίας ειδικών φορέων για τη διαχείριση της γεωργικής παραγωγής και είτε ότι ελπίζει να πραγματοποιηθή μέσα στο 1965 η ίδρυση κοινών φορέων για τα κονσερβοποιεία, τα ελαιουργεία και τα οινοποιεία, ότι η Συνομοσπονδία αντιμετώπισε το θέμα της εκπαίδευσης σε συνεργασία με τον Ο.Ο.Σ.Α. Δεκαπέντε πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών θα μετεκπαιδευθούν στην Ελλάδα και στο εξωτερικό για ν' αποτελέσουν τα στελέχη της Συνομοσπονδίας και της Συνεταιριστικής Σχολής που θα ιδρυθή στη Θεσσαλονίκη...

Τα πεπραγμένα εγκρίθηκαν με ψήφους 151 σε 165 (11 κατά και 3 λευκές).

Την ίδια ημέρα ο Διευθυντής της Συνομοσπονδίας εισηγήθηκε το θέμα «Νέα αγροτική πολιτική και νέες κατευθύνσεις του συνεταιριστικού κινήματος». Αφού ανέλυσε το κυβερνητικό πρόγραμμα για την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και τους αντικειμενικούς σκοπούς του, που είναι η αύξηση του γεωργικού εισοδήματος, τόνισε την ανάγκη της στενής συνεργασίας των Συνεταιρικών Οργανώσεων με τους Τεχνικούς του Υπουργείου Γεωργίας και της ΑΤΕ για την επιτυχία του προγράμματος, καθώς και την ανάγκη της δημιουργίας του Συνεταιρισμού του ευρύτερου χώρου και της εκπαίδευσης των αγροτών.

Μετά τον κ. Αφεντάκη μίλησε ο Υπουργός της Γεωργίας κ. Μπαλατζής. Τόνισε τη μεγάλη στροφή που πραγματοποιήθηκε στη γεωργία το 1964 με την αύξηση της παραγωγής και του αγροτικού εισοδήματος από 28,5 δισεκ., το 1961 σε 35 δισεκ. το 1964. Ανέπτυξε στη συνέχεια τα κυβερνητικά μέτρα για τη βελτίωση των όρων της γεωργικής παραγωγής, που τα χαρακτήρισε επαναστατικά, υπογράμμισε την ανάγκη για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και ζήτησε τη συνεργασία των αγροτών με την Κυβέρνηση και τη συμπαράστασή τους για την εφαρμογή της νέας αγροτικής πολιτικής. Τόνισε επίσης τη σημασία της συνεργασίας του Υπουργείου Γεωργίας, της ΑΤΕ και των Γεωργικών Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Ακολούθησε στο βήμα ο νέος Διοικητής της ΑΤΕ κ. Βγενόπουλος. Ο κ. Βγενόπουλος ανέπτυξε τα μέτρα που εφαρμόζει η Τράπεζα για την επιτυχία του κυβερνητικού προγράμματος και τόνισε χαρακτηριστικά ότι η λεωφόρος της αγροτικής ανάπτυξεως περνάει από τις γεωργικές Οργανώσεις και ότι η σωτηρία της Ελλάδας συνδέεται με τη σωτηρία του αγρότη. Είπε ακόμη ότι θα καταβληθή προσπάθεια να ενταχθούν στους συνεταιρισμούς και όσοι παραγωγοί είναι ακόμη ασυνεταιριστοι, να αναλάβουν τη βραχυπρόθεσμη αγροτική πίστη οι συνεταιρισμοί και να απλουστευτή το σύστημα της χορηγήσεως των δανείων από την ΑΤΕ. (Βλ. αναλυτικά Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1617).

Ο Διευθυντής εισηγήθηκε το θέμα: Σχέσεις ΑΤΕ και Συνεταιρικών Οργανώσεων. Έγιναν και άλλες ομιλίες.

Τέλος, έγινε ψηφοφορία για την εκλογή των νέων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας. Σε 204 ψήφους που δόθηκαν πήραν κατά σειρά οι κ.κ.: Π. Ρούσσος (Ευβοίας) 168, Γ. Δρακάκης (Ηρακλείου) 166, Στ. Παρασκάκης (Μάλεμε) 165, Ε. Μακρής (Λάρισα) 162, Ε. Οικονόμου (Πρέβεζας) 162, Δ. Λεοντζάνος (Καβάλας) 161, Δ. Μελισσάς

(Ξάνθης) 160, Α. Καμπούρης (Λαγκαδά) 159, Ν. Μπαχαρόπουλος (Σερρών) 157, Σ. Μουρατίδης (Φλώρινας) 157, Θ. Πατουλιώτης (Τρικάλων) 157, Ηλ. Χρονόπουλος (Ηλείας) 157, Δ. Λυμπέρης (Λαμίας) 156, Ε. Χιώτης (Κορινθίας) 151 και Φύλ. Μπρούμας (Καλαμάτας) 130.

Κατά την κατανομή των αξιωμάτων ορίστηκαν πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ο κ. Π. Ρούσσος και αντιπρόεδρος ο κ. Στ. Παρασκάκης.

Στο Εποπτικό Συμβούλιο δόθηκαν συνολικά 167 ψήφοι. Εκλέχτηκαν: Αθαν. Σπυρούδης (Σουφλίου) 150, Ιωάν. Καζαντζίδης (Κιλκίς) 147, Θεοφ. Σταμπούλης (Νιγρίτας) 144, Γεωργ. Χατζηδημητρίου (Σάμου) 136, και Σπ. Μπαλτάς (Ανω Μεσσηνία) 126. Συγκροτήθηκε σε σώμα: προϊστάμενος ο Σπ. Μπαλτάς και αναπληρωτής Θεοφ. Σταμπούλης.

Σε σύσκεψη που κάλεσε η Συνομοσπονδία των Προέδρων και Δ/ντών των Ενώσεων και Κ. Οργανώσεων εξετάστηκε η νέα γεωργική πολιτική με ομιλίες Ι. Αφεντάκη, υπουργού Γεωργίας, υφυπουργού Συντονισμού. Έγιναν Επιτροπές για τη μελέτη των προβλημάτων κ.λπ., κατά κλάδους και υποβολή πορισμάτων στην Κυβέρνηση (Βλ. Σ. 1964 σ. 186).

— Για τα Σεμινάρια της Συνομοσπονδίας στο Εθνικό Ίδρυμα το 1960—1964 βλ. στο Υποκ. Ε.

Η Γενική Συνέλευση της Συνομοσπονδίας 1965

Στις 14 Δεκεμβρίου 1965 συνήλθε η ετήσια τακτική γενική συνέλευση της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας. Το σκηνικό αρκετά αλλαγμένο.

Στην επίσημη έναρξη των εργασιών παρέστησαν ο Υπουργός της Γεωργίας Χρ. Βασιμαζίδης, ο Διοικητής της ΑΤΕ Αν. Βγενόπουλος, ο Διοικητής του ΟΓΑ Αντ. Μπερνάρης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου της Γεωργίας Δ. Αθανασάτος, ο Γεν. Διευθυντής της ΑΤΕ Π. Παπαλουκάς, ο Πρόεδρος του ΕΟΚ Ι. Ζουρίδης, ανώτατοι υπάλληλοι των Υπουργείων της Γεωργίας, του Εμπορίου και του Συντονισμού, της ΑΤΕ, καθώς και εκπρόσωποι των Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, διαφόρων Οργανισμών κ.ά.

Την επίσημη έναρξη των εργασιών κήρυξε ο Υπουργός της Γεωργίας· ο Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Παν. Ρούσσος εξέθεσε σε γενικές γραμμές τα πεπραγμένα κατά το έτος 1965. Αναφέρθηκε στην αρχή στη σύμπνοια και την ενότητα που διέπουν το συνεταιριστικό κίνημα, που πρέπει να διατηρηθούν, για να μπορή ο αγροτικός κόσμος να διεκδική τα δικαιώματά του και να υπερασπίξη τα συμφέροντά του απέναντι των αντιδραστικών εκείνων κύκλων, που είναι αντίθετοι στην αύξηση των επιδοτήσεων των αγροτικών προϊόντων για τη βελτίωση του εισοδήματος των αγροτών, με το πρόσχημα ότι το μέτρο αυτό θα προκαλέση ανατροπή της οικονομικής ισορροπίας. Ενώ έχει διαπιστωθή και από αυτή την Τράπεζα της Ελλάδος ότι η αύξηση του αγροτικού εισοδήματος επιδρά ευνοϊκά στο εθνικό εισόδημα και στην οικονομία γενικά της χώρας μας.

Στη συνέχεια ανέφερε τα μέτρα που εφαρμόστηκαν για τους αγρότες, όπως είναι η ρύθμιση των αγροτικών χρεών προς την ΑΤΕ, η μείωση των επιτοκίων των δανείων της ΑΤΕ, η αύξηση των χρηματικών ποσών που διαθέτει το Κράτος για την προστασία των τιμών των γεωργικών προϊόντων και για τη συγκέντρωσή τους και τόνισε ότι αν και βελτιώθηκε κατά τα δύο τελευταία χρόνια η προστασία των γεωργικών προϊόντων, βρίσκεται όμως πάντα σε κατώτερα επίπεδα σε σύγκριση με εκείνη που παρέχουν οι Ευρωπαϊκές χώρες στους αγρότες τους. Γι' αυτό η Συνομοσπονδία είναι αποφασισμένη να αντιδρά σε κάθε περιορισμό των μέτρων προστασίας των προϊόντων.

Αναφέρθηκε επίσης στη μη έγκαιρη καταβολή των προνομιακών τιμών στους μικρούς σιτοκαλλιεργητές, στην καταβολή φέτος του μισού μόνο συμπληρωματικού τμήματος στους καπνοπαράγωγους Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, συγκριτικά με το περυσινό, που την καταβολή του, εκτός άλλων, επιβάλλουν και λόγοι εθνικοί.

Επίσης στις επιτεύξεις της Συνομοσπονδίας κατά το 1965, όπως είναι η αύξηση της αποζη-

μίσθωσης που καταβάλλεται στις συνεταιρικές Οργανώσεις για τη διαχείριση των γεωργικών εφοδίων, η δημιουργία αποθημευτικών χώρων από τις Οργανώσεις, η ρύθμιση του βασικού μισθολογίου των υπαλλήλων των συνεταιρικών Οργανώσεων κατά τρόπο ενιαίο, με τον οποίο βελτιώνονται οι μισθοί, η σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ μετεκπαίδευση 15 υποψηφίων υπαλλήλων της Συνομοσπονδίας στο εσωτερικό και το εξωτερικό που επελέγησαν με διαγωνισμό και οι οποίοι πρόκειται να προσληφθούν από τη Συνομοσπονδία, η ίδρυση Συνεταιριστικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη για την εκπαίδευση και επιμόρφωση συνεταιριστικών στελεχών (μονίμων και εκτάκτων υπαλλήλων και υποψηφίων υπαλλήλων ως και αιρετών), η οποία θα στεγασθή σε ειδικό κτίριο που θ' ανεγερθή στην έκταση από 50 στρέμματα που παραχωρήθηκε για το σκοπό αυτό στη Συνομοσπονδία αντί δρχ. 500.000 περίπου.

Επίσης στις ενέργειες της Συνομοσπονδίας για τον εκσυγχρονισμό της συνεταιριστικής νομοθεσίας, για την καλύτερη της κοινωνικής ασφάλισης και της ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περιθάλψεως που παρέχεται στους αγρότες και για την αναμόρφωση της ασφάλισης της γεωργικής παραγωγής, καθώς και για την απονομή τιμητικών διακρίσεων στους παλαίμαχους συνεταιριστές με την ευκαιρία της συμπληρώσεως 50 ετών αφότου ψηφίστηκε ο νόμος 602/1915 «περί Συνεταιρισμών».

Ο Υπουργός της Γεωργίας Χρ. Βασματζίδης ανακοίνωσε μήνυμα του Προέδρου της Κυβερνήσεως. Στο μήνυμα αναφέρεται ότι η Κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να κάμη καθετί που είναι απαιτητό για την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού κόσμου και ότι δίνει βασική σημασία στην επίλυση των προβλημάτων που αφορούν την αγροτική τάξη. Ακολούθως τόνισε την ανάγκη να χρησιμοποιηθούν νέες μέθοδοι για την εφαρμογή της αγροτικής μας πολιτικής, καθώς και την ανάγκη να χρησιμοποιηθούν πλατύτερα οι γεωργικοί συνεταιρισμοί. Επισήμανε ακολούθως τους στόχους τη αγροτικής μας πολιτικής, όπως είναι: 1) η βελτίωση της παραγωγικότητας και η αύξηση του γεωργικού εισοδήματος, 2) η εξασφάλιση δικαίου εισοδήματος για τους αγρότες, 3) η εξασφάλιση της διάθεσης της γεωργικής παραγωγής με ικανοποιητικές τιμές στο εσωτερικό και το εξωτερικό, 4) η εφαρμογή προγραμμάτων για την περιφερειακή ανάπτυξη, 5) η εξασφάλιση του δικαιώματος της προστασίας της υγείας του αγροτικού πληθυσμού με την άρτια ιατροφαρμακευτική περίθαλψή του, 6) η στέγαση των αγροτών, 7) η οργάνωση της γεωργικής έρευνας, 8) η εξασφάλιση περισσότερων κεφαλαίων για επενδύσεις στη γεωργία, 9) η λύση του προβλήματος της ανταγωνιστικής αδυναμίας της γεωργικής μας οικονομίας, 10) η αύξηση της αγοραστικής δύναμης των αγροτών.

Τη βάση για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής αποτελούν οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα και το Κράτος.

Τη Συνέλευση χαιρέτισαν ο Διοικητής της ΑΤΕ Βγενόπουλος, ο οποίος τόνισε τη συμβολή των συνεταιριστικών Οργανώσεων στην ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας και τη συμπαράστασή τους στο έργο της ΑΤΕ, ο Διοικητής του ΟΓΑ Μπερνάρης, ο οποίος, αφού ευχαρίστησε τις συνεταιρικές Οργανώσεις για τη συνδρομή τους στο έργο του ΟΓΑ, τόνισε τις οικονομικές δυσχέρειες που συναντά ο ΟΓΑ για την επέκταση των κοινωνικών παροχών. Εκ μέρους της ΟΣΥΓΟ χαιρέτησε τη Συνέλευση ο Γενικός Γραμματέας της κ. Λιάγκος.

Ακολούθησε η λογοδοσία του Γενικού Διευθυντή της Συνομοσπονδίας κ. Ιωάν. Αφεντάκη.

Κατ' αυτήν ο κ. Αφεντάκης, αφού έκαμε ανάλυση της οικονομίας μας γενικά και της αγροτικής ειδικότερα κατά το 1965 και εξέθεσε συγκριτικά προς τα προηγούμενα έτη στοιχεία για το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, για το ισοζύγιο αδήλων πόρων, για τη δημοσιονομική κατάσταση, τις νομοσυνθηκικές συνθήκες την τραπεζική κίνηση σχετικά με τις καταθέσεις και τις χρηματοδοτήσεις των διαφόρων κλάδων της οικονομίας, έκαμε αναλυτική έκθεση της πορείας των πιο σημαντικών προϊόντων της γεωργικής, κτηνοτροφικής, δασικής και αλιευτικής παραγωγής και όλο τον κύκλο της γενικότερης και της αγροτικής οικονομίας.

Ανάλυσε ειδικότερα τα εξαγγελθέντα τελευταία μέτρα για το στάρι και τον καπνό και τόνισε τον δυσμενή αντίκτυπο που θα έχουν στην οικονομία των καλλιεργητών, αλλά και γενικότερα στην παραγωγικότητα, ιδίως η υπαναχώρηση του Κράτους από την υπόσχεση για καταβολή πριμ στους καπνοπαραγωγούς στα περυσινά επίπεδα.

Εγκρίθηκαν τα πεπραγμένα με ψήφους 121 επί 159. (35 ψήφισαν κατά και βρέθηκαν και 3 λευκές ψήφοι).

Ακόμα ο Διευθυντής της Συνομοσπονδίας Ι. Αφεντάκης εισηγήθηκε το θέμα: «Ανάπτυξη και οργάνωση της ελληνικής γεωργίας σε συνεταιριστική βάση».

Ο τέως Υπουργός Γεωργίας Αλεξ. Μπαλατζής εξέθεσε τα μέτρα που ως Υπουργός έλαβε για την προστασία των γεωργικών προϊόντων και της αγροτικής τάξης, παρά τις αντιδράσεις από κάθε πλευρά. Και σύστησε ενότητα του συνεταιριστικού κινήματος για να μπορέσει να προστατέψει τα συμφέροντα του αγροτικού κόσμου.

Τέλος, η Συνέλευση ενέκρινε τη σύναψη δανείου για την εξαγορά του αγροκτήματος που παραχωρήθηκε από το δημόσιο στη Συνομοσπονδία, στη Θέρμη Θεσσαλονίκης, προκειμένου να ιδρυθεί σ' αυτό Συνεταιριστική Σχολή, καθώς και τη σύναψη δανείου για την αγορά από τη Συνομοσπονδία οικήματος ή οικοπέδου για ανέγερση κτιρίου όπου θα στεγαστούν τα γραφεία της.

Μετά τις ομιλίες διαφόρων αντιπροσώπων για θέματα που ενδιαφέρουν τις περιφέρειές τους, τεραματίστηκαν οι εργασίες της Συνελεύσεως.

Ο τρόπος εργασίας της Συνομοσπονδίας. Επιμονή και θετικές υποδείξεις Θ. Τζωρτζάκη για τα οργανωτικά των Συνεταιριστικών Οργανώσεων

Μέσα στην εσφαλμένη μονομερή φροντίδα της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών για τα τρέχοντα επαγγελματικά των αγροτών κ.λ.π., με ουσιαστική παραγνώριση του ρόλου της για τη συνεταιριστική θεμελίωση (Οργάνωση, μόρφωση, συνεργασία των Οργανώσεων πάνω σε μελετημένο πρόγραμμα και όχι σπασμοδικά και με «καπετανάτα») προβάλλεται η ανάγκη ενός συγχρονημένου πραγματικού Συνεταιριστικού Συνεδρίου με θέματα βασικά συνεταιριστικά. Γράφει ο Θ. Τζωρτζάκης στο Σ. 1965 σ. 27 τα επόμενα (*) απολύτως χρήσιμα και για σήμερα και αύριο.

Τα θέματα ενός συγχρονημένου συνεταιριστικού συνεδρίου

Α' Οικονομικά θέματα

Ο καλύτερος εορτασμός της πρώτης πενηνταετίας του Συνεργατισμού στη χώρα μας — όπως γράψαμε και στο προηγούμενο τεύχος — θα ήταν να οργανωθεί ένα συνεταιριστικό συνέδριο του τύπου της Επιτροπής των Αμπελακίων του 1932, που να χαράξει συστηματικά το συνεταιριστικό μας πρόγραμμα για το άμεσο μέλλον.

Την οργάνωση του συνεδρίου αυτού θα ήταν καλύτερο — νομίζομε — ν' αναλάβουν από κοινού η Συνομοσπονδία των Γεωργικών Συνεταιρισμών και οι Κεντρικές Γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα.

Για τη σύνθεση του συνεδρίου και τα θέματα που είναι σκόπιμο να τα απασχολήσουν θα μπορούσε να χρησιμεύσει σαν πρότυπο η σύνθεση της Επιτροπής

των Αμπελακίων του 1932, καθώς επίσης το πρόγραμμα και τα πορίσματα των εργασιών της, που έχουν επηρεάσει βαθιά τη γεωργική συνεταιριστική μας κίνηση στα τελευταία τριάντα χρόνια, παρ' όλες τις ανωμαλίες και τις διαταραχές που μερικοί προκάλεσαν τα χρόνια της δικτατορίας και της εχθρικής κατοχής.

Τη θεωρητική συνέπεια και την πρακτική ορθότητα του συνεταιριστικού προγράμματος, που καταρτίστηκε τότε, μαρτυρεί το ότι αυτό εξακολουθεί ν' ανταποκρίνεται ως σήμερα στις επιδιώξεις και στις δυνατότητες των συνεταιριστικών μας Οργανώσεων, στην πλατύτερή τους ανάπτυξη.

Η σύνθεση των μελών του συνεδρίου πρέπει να είναι ελεύθερη, ώστε να περιλάβει κάθε προσωπικότητα, που μπορεί, με τη βαθύτερη γνώση και την πείρα των θεμάτων, να συμβάλει στην επιτυχία του σκοπού του συνεδρίου.

(*) Για τα μορφωτικά — εκπαιδευτικά βλ. στο Υποκεφ. Ε και σε προηγούμενες σελίδες.

Τα θέματα βασικά πρέπει να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: Α') Οικονομικά, Β') Μορφωτικά και Επαγγελματοσυνεταιριστικά.

Α' Οικονομικά

Ι. Πρώτη, στη σειρά των οικονομικών θεμάτων, έρχεται η συστηματική προσπάθεια για την ολοκλήρωση του πιστωτικού έργου του Συνεταιρισμού.

α) Ανεξάρτητα από τη σημασία του σημερινού ρόλου των γεωργικών πιστωτικών συνεταιρισμών, θα χρειαστεί να μελετηθεί και να προγραμματιστεί πως θα ανατεθεί η γενική κατανομή των καλλιεργητικών δανείων προς τους συνεταιίρους στην αποκλειστική πρωτοβουλία του πιστωτικού συνεταιρισμού. Είναι αυτό αίτημα — από πολύ παλιά το προβάλλει η γεωργική συνεταιριστική κίνηση και πειραματικά το εφαρμόζει τα τελευταία χρόνια η Αγροτική Τράπεζα — για να μπορέσει ο Συνεταιρισμός να προσαρμοστεί με ακρίβεια την πιστωτική εξυπηρέτηση κάθε μέλους στις ατομικές του ανάγκες και ικανότητες.

Η μακροχρόνια όμως άσκηση της βραχυπρόθεσμης αγροτικής πίστης, με το γνωστό συγκεντρωτικό και μηχανικό σύστημα, έχει δημιουργήσει κατάσταση που χρειάζεται κόπος να αλλάξει, για τους γνωστούς λόγους που δεν είναι δυνατό εδώ να μνημονευτούν. Οπωσδήποτε θα χρειαστεί ν' αντιμετωπιστεί και να λυθεί το σχετικό πρόβλημα, πριν να προχωρήσουμε στην καθολική ικανοποίηση του αιτήματός αυτού. Το έργο αυτό έχουν χρέος να επιτελέσουν σε στενή συνεργασία η Υπηρεσία Συνεταιρισμών στην Αγροτική Τράπεζα και οι ίδιες οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Πάντως η λύση του προβλήματος πρέπει να βασιστεί κυρίως στο σχετικό διαφωτισμό του συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου και την κατανόηση απ' αυτόν της ολοκληρωμένης αποστολής του πιστωτικού συνεταιρισμού.

β) Σοβαρό είναι επίσης το αίτημα για τη συγκέντρωση καταθέσεων από τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς απευθείας από τη λαϊκή αποταμίευση: η συνεταιριστική κίνηση έχει διατυπώσει σχετικά τις απόψεις της, με βάση τη συνεργασία των συνεταιριστικών Οργανώσεων με την Αγροτική Τράπεζα, ώστε να χρησιμεύουν οι συνεταιρισμοί σαν πρώτοι σταθμοί για τη συγκέντρωση των καταθέσεων, να κρατούν από αυτές όσα χρειάζονται για τις πιστωτικές τους εργασίες και να διοχετεύουν τα πλεονάσματά τους στην Τράπεζα (απευθείας ή με μεσολάβηση των Ενώσεών τους) για τη χρησιμοποίησή τους αλλού.

Η έλλειψη όμως αξιόλογων περισευμάτων στην ύπαιθρο για αποταμίευση, η περιορισμένη φερεγγυότητα των συνεταιρισμών, η άρτια οργάνωση των Τραπεζών στον τομέα αυτόν, η τακτική της Αγροτικής Τράπεζας να συγκεντρώνει τις καταθέσεις ανεξάρτητα από τη συνεταιριστική κίνηση, και διάφοροι ακόμη περιορισμοί, που έχουν επιβληθεί κατά καιρούς στους συνεταιρισμούς, εμποδίζουν την κίνηση ν' αναπτύξει

αξιόλογη δράση στον κλάδο των καταθέσεων. Και όμως είναι ζήτημα ζωτικής σημασίας για την προκοπή του πιστωτικού συνεταιρισμού, όπως μας διδάσκει και το παράδειγμα της Κύπρου, τουλάχιστον στην άσκηση της βραχυπρόθεσμης πίστης. Χρειάζεται, λοιπόν, να μελετηθεί το ειδικότερο αυτό θέμα με νέο πνεύμα και να προγραμματιστούν, με φιλική διάθεση για τους συνεταιρισμούς, χωρίς προκαταλήψεις και ανεπηρέαστα από καθιερωμένα συστήματα, μέτρα που να διευκολύνουν και να προάγουν την εργασία αυτή, την πολύ ζωτική για τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς και οικονομικά πολύ ωφέλιμη για τον αγροτικό κόσμο.

γ) Χρειάζεται ακόμη να ρυθμιστεί συστηματικά το ζήτημα των συνεταιριστικών κεφαλαίων και εγγυήσεων — ύψος συνεταιριστικής μερίδας, αποθεματικά κεφάλαια, ύψος ευθύνης κ.τ.λ. — ώστε εντός των ορίων των αντικειμενικών δυνατοτήτων να είναι ικανοποιητική η οικονομική δυναμικότητα και η φερεγγυότητα του πιστωτικού συνεταιρισμού.

δ) Επακόλουθο των ρυθμίσεων αυτών, σε συνδυασμό με την πιστωτική αγωγή των συνεταιρισμών και των συνεταιίρων των — θέμα που ανήκει στη Β' κατηγορία (μορφωτικά και επαγγελματοσυνεταιριστικά θέματα) — θα είναι ν' αναλάβουν οι συνεταιρισμοί ν' αντιπροσωπεύουν την Αγροτική Τράπεζα ολοκληρωτικά στα μικρότερα κέντρα και να περιορίσει η Τράπεζα τα υποκαταστήματά της μόνο στα μεγάλα κέντρα. Έτσι, όπως είναι γνωστό, και τα έξοδα θα περιοριστούν και θα ελευθερωθεί η Τράπεζα από τις δευτερεύουσες εργασίες, ώστε να μπορεί απερίσπαστα να εκπληρώσει την επιτελική της αποστολή.

II. Οι προμηθευτικές εργασίες των γεωργικών συνεταιρισμών έχουν ομολογουμένως αναπτυχθεί πολύ ικανοποιητικά, ιδίως σε γεωργικά είδη. Σ' αυτό, βέβαια, συντελεί και το ότι το Κράτος και η Αγροτική Τράπεζα εφοδιάζουν τους γεωργούς με πολλά από τα σπουδαιότερα γεωργικά είδη, όπως είναι τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα, οι σπόροι κ.τ.λ.

Στο έργο αυτό, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διανομή των ειδών στους γεωργούς, σημαντική είναι η συμβολή των συνεταιριστικών Οργανώσεων, που αναλαμβάνουν, με εντολή της ΑΤΕ, ένα μεγάλο μέρος από την εργασία αυτή.

Σημαντικές επίσης είναι οι προμηθευτικές εργασίες που εκτελούν άμεσα για λογαριασμό τους οι συνεταιριστικές Οργανώσεις, και σε γεωργικά είδη και σε είδη για οικογενειακή χρήση. Στον τομέα αυτόν εξαιρετική θέση έχει η ειδική Οργάνωση που έχουν ιδρύσει οι συνεταιρισμοί για αυτό το σκοπό, με μορφή ανώνυμης εταιρείας, η γνωστή «Συνεταιριστική Προμηθευτική Ένωση» (ΣΠΕ).

Τρία, μπορεί να πη κανείς, είναι τα θέματα που θα έπρεπε ν' αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης και προγραμματισμού:

α) Η πλατύτερη ανάπτυξη των προμηθευτικών εργασιών των συνεταιρισμών.

β) Η συστηματική και συντονισμένη συγκέντρωση τους στα χέρια της ΣΠΕ.

γ) Η δυνατότητα για την οργάνωση της συνεταιριστικής παραγωγής για όσα από τα είδη αυτά, ή και υπηρεσίες, κρίνεται πως αυτό συμφέρει και είναι δυνατό. (Ακόμη η επιδίωξη να παίρνουν μέρος οι συνεταιριστικές Οργανώσεις σε υπάρχουσες επιχειρήσεις ειδών που χρησιμοποιούνται από τους γεωργούς).

Κάποιες πρώτες σχετικές προσπάθειες έχουν ήδη αρχίσει να γίνονται, όπως μαρτυρεί η ίδρυση και λειτουργία της ανώνυμης συνεταιριστικής εταιρείας «Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις» και η ίδρυση της ανώνυμης εταιρείας «Ελληνικά Βιομηχανικά Ζωοτροφών», που μέτοχοί τους είναι η ΑΤΕ και η ΚΥΔΕΠ και που ήδη ασχολείται με την ίδρυση εργοστασίου στη Θεσσαλονίκη.

III. Αξιόλογο επίσης, ιδίως μεταπολεμικά, είναι το έργο των συνεταιριστικών Οργανώσεων, που αναφέρεται στην κατεργασία και την πώληση των γεωργικών προϊόντων.

Μεγάλο μέρος της παραγωγής, εκτός από εκείνο που συγκεντρώνει το κράτος, για λόγους προστασίας κυρίως (σιτηρά κ.τ.λ.), το διαχειρίζεται ο γεωργικός Συνεργατισμός με την ευθύνη και για λογαριασμό των συνεταιρισμένων αγροτών. Ο κλάδος αυτός της συνεταιριστικής δραστηριότητας πρέπει, νομίζουμε, να μελετηθεί σοβαρά και συστηματικά, με στοχαστικό προγραμματισμό, και μάλιστα γιατί σε μεγάλο μέρος των γεωργικών προϊόντων πρέπει, πριν από την αποκοινού πώληση, να γίνεται η κατεργασία και η μετουσίωση των φυσικών προϊόντων στις μορφές με τις οποίες τοποθετούνται στην αγορά.

Για να κατορθωθεί όμως αυτό, χρειάζονται εγκαταστάσεις δαπανηρές, που, αν αστοχήσουν στο σκοπό τους, μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές ζημιές στους ενδιαφερομένους, με απώτερο αποτέλεσμα τη γενικότερη δυσπιστία προς το θεσμό. Αυτό, βέβαια, θα έχει απροσδιόριστες, αν και όχι άμεσα αισθητές, ανυπολόγιστα όμως επιζήμιες συνέπειες.

Χρειάζονται ακόμη τεχνική ειδίκευση, εμπορική οργάνωση και επίσης συνειδητή κατανόηση του θέματος από το μεγάλο πλήθος των παραγωγών που ενδιαφέρονται σχετικά.

Ακριβώς οι δυσκολίες και οι σοβαροί κίνδυνοι οδήγησαν τελευταία και τη συνεταιριστική μας πολιτική

Και συνεχίζει στο Σ. 1965 σ. 41-44 για τα Μορφωτικά και επαγγελματοσυνεταιριστικά θέματα.

Στο προηγούμενο σχετικό άρθρο μας (τεύχος 223, Μάρτιος 1965) γράφαμε ότι τα θέματα του συνεταιριστικού συνεδρίου, που προτεινόμαστε να γίνη, βασικά πρέπει να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: Α' Οικονομικά - γράφαμε ήδη για αυτά στο προηγούμενο

να ίδρυση γεωργικές συνεταιριστικές βιομηχανίες, με τη σύμπραξη των ενδιαφερομένων συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ, όπου η Τράπεζα δεν είναι μόνο ο χρηματοδότης των Συνεταιρισμών για την ίδρυση των βιομηχανικών εγκαταστάσεων, αλλά είναι μέτοχος στη σχετική επιχείρηση με ανάλογα κεφάλαια και έχει, μαζί με τις συνεταιριστικές Οργανώσεις, την ευθύνη και τους κινδύνους των κοινών επιχειρήσεων.

Είναι αλήθεια ότι δημιουργείται από αυτή τη σύμπραξη κάποια αλλοίωση στην έννοια του Συνεταιρισμού. Είναι και αυτό ένα πρόβλημα που έχει επίσης ανάγκη ν' αντιμετωπιστεί επιστημονικά και συστηματικά, ώστε ν' αποφευχώμε τη βιαστική εφαρμογή του μέτρου αυτού, όταν τυχόν υπάρχουν άλλα μέσα που μπορούν να προφυλάξουν από τους κινδύνους τους συνεταιρισμούς, χωρίς αυτοί να παραιτηθούν από τις πρωτοβουλίες τους και να μεταφέρουν τις ευθύνες τους στον ισχυρό οργανισμό της ΑΤΕ, και κυρίως χωρίς να χάσουν τη συναίσθηση ότι έχουν χρέος να προσπαθούν ν' αυτοβοηθούνται, πράγμα που όχι μόνο οξύνει τη συναίσθηση της ευθύνης και ανεβάζει την ανθρωπινή αξιοπρέπεια, αλλά αποτελεί και κίνητρο για αέναη δημιουργικότητα και προκοπή. Ας μη λησμονώμε τις ανάλογες συνέπειες του θεσμού του γεωργικού ενεχυρογράφου, που παρά τη συμβολή του στον ανετώτερο εφοδιασμό των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων με κεφάλαια, εκμηδένισε σχεδόν την πρωτοβουλία και την ευθύνη των πιστωτικών συνεταιρισμών κατά την άσκηση του πιστωτικού έργου, αν και η συμβολή των είναι αναπαραστάτη για την ασφαλή αποτελεσματικότητα του έργου.

Αυτά τα λίγα, διατυπωμένα συνοπτικά, κρίναμε χρήσιμο να εκθέσωμε, χωρίς, βέβαια, να πιστεύωμε ότι εξαντλώμε το θέμα.

Θελήσαμε να κινήσωμε την προσοχή επάνω στα θέματα που σχετίζονται βασικά με την προκοπή του Συνεργατισμού και να κάμωμε πιο συνειδητό ότι η μελέτη τους έχει ανάγκη, απαραίτητα, την οργανωμένη συνεργασία των προσώπων που μπορούν να προσφέρουν την επιστημονική τους γνώση και την κατασταλαγμένη πείρα τους, με αγνή πρόθεση να υπηρετήσουν το Συνεργατισμό, δηλαδή το λαό μας.

Με το ίδιο πνεύμα θα συνεχίσωμε και την εξέταση των θεμάτων που αναφέρονται στα μορφωτικά και επαγγελματοσυνεταιριστικά προβλήματα. (Σ. 1965 σ. 27-29).

άρθρο - και Β' Μορφωτικά και Επαγγελματοσυνεταιριστικά - γενικότερα οργανωτικά - που η ρύθμισή τους ανήκει στην πρωτοβουλία και τις δυνατότητες των ίδιων των συνεταιρισμών.

Δεν περιλαμβάνονται επομένως συνεταιριστικά

θέματα, που η ρύθμισή τους ανήκει στην αρμοδιότητα του Κράτους ή άλλων Οργανισμών, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζεται, για την ορθή ρύθμιση των θεμάτων αυτών, η πολύτιμη συμβολή των συνεταιρικών Οργανώσεων, που έχουν για αυτά και γνώση και πείρα από την υπεύθυνη και αδιάκοπη εφαρμογή του θεσμού και τη συστηματική μελέτη των συνεταιριστικών πραγμάτων.

Ακριβώς για τα θέματα, που η ρύθμισή τους ανήκει στους συνεταιρισμούς, γράφουμε στο τωρινό μας άρθρο.

Ειδικότερα οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, στην προσπάθειά τους να πραγματοποιήσουν τη συνεταιριστική συγκρότηση της γεωργικής μας οικονομίας σε όσο είναι δυνατό μεγαλύτερη έκταση, πρώτα απ' όλα οφείλουν να επιδιώκουν την αδιάκοπη βελτίωση του συνεταιριστικού οργανισμού, ώστε οι ικανότητές τους να βρίσκονται πάντα σε αρμονία με τα έργα που αναλαμβάνουν. Κι επειδή η συνεταιριστική δράση συνεχώς απλώνεται και εντείνεται, γι' αυτό και η προσπάθεια για τη συμπλήρωση του συνεταιριστικού οργανισμού είναι ακατάπαυστη. Η προσπάθεια για ανάπτυξη νέων έργων προϋποθέτει ανάλογη προσαρμογή του συνεταιριστικού οργανισμού και η πραγματοποιημένη σχετική προσαρμογή δίνει το δικαίωμα και την ευχέρεια για νέες επιδιώξεις.

Δεν είναι, επομένως, ούτε περιττή ούτε ανώφελη η αδιάκοπη και άγρυπνη παρακολούθηση των βασικών συνεταιριστικών ζητημάτων, στην πιο πλατιά σημασία τους. Στην ικανοποιητική ρύθμιση των ζητημάτων αυτών στηρίζεται η εδραίωση των συνεταιρισμών και η ανεμπόδιση προκοπή τους. Ο Συνεταιριστής δεν παραλείπει σε κάθε ευκαιρία να παρουσιάξει και να τοποθετηθεί στην πρώτη γραμμή των συνεταιριστικών ενδιαφερόντων και επιδιώξεων, καθώς και να διατυπώνει τις γνώμες του για την καλύτερη δυνατή ρύθμισή τους όλα γενικά τα συνεταιριστικά θέματα: Η συνεταιριστική νομοθεσία, η συστηματική οργάνωση των συνεταιρισμών, η προσχώρηση στη συνεταιριστική οργάνωση όλων όσοι έχουν ανάγκη από τις υπηρεσίες της, η εξωσυνεταιριστική και εσωσυνεταιριστική εποπτεία των συνεταιρικών Οργανώσεων, η συνεργασία των συνεταιρισμών και των αρμόδιων Υπηρεσιών και Οργανισμών για απο κοινού άσκηση μιας συντονισμένης συνεταιριστικής πολιτικής, η θέση των συνεταιριστικών υπαλλήλων, η συνεταιριστική έρευνα και μελέτη των συνεταιριστικών ζητημάτων, η συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση, τα συνεταιριστικά προγράμματα, ο γενικότερος ρόλος των συνεταιρισμών στην εθνική μας και ιδιαίτερα στην αγροτική μας οικονομία, η κοινωνική τους σημασία, ιδιαίτερα η συμβολή τους στην αποκατάσταση κοινωνικής δικαιοσύνης με την εκούσια και ελεύθερη οργάνωση του λαού σε συνεταιρισμούς, η διαφώτιση και ενημέρωση της κοινής γνώμης σχετικά με την αποστολή του

Συνεργατισμού, η διάλυση κάθε σφαλερής γνώμης και κάθε προκατάληψης για αυτόν, είναι ζητήματα που προβάλλει από την πρώτη εμφάνισή του Ο Συνεταιριστής και εξακολουθητικά τα διαπραγματεύεται με σύστημα και συνέπεια. Ανάμεσά τους ιδιαίτερα προσέχει τα θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Συνομοσπονδίας των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, τον τρόπο του χειρισμού τους, και ακόμη την οργάνωση της Συνομοσπονδίας, που από την πρόσφορη εκάστοτε διαμόρφωσή της εξαρτάται κατά πολύ ο βαθμός της επιτυχίας του έργου της. Προσπαθεί έτσι Ο Συνεταιριστής να συμβάλει και αυτός, με όσα μέσα διαθέτει, ώστε να διατηρηθεί ζωηρό και γόνιμο το ενδιαφέρον στη συνεταιριστική κίνηση για την ικανοποιητική λύση τους. Η απόφαση για τη λύση τους, βέβαια, δεν ανήκει πάντοτε στην ίδια τη συνεταιριστική κίνηση ή τουλάχιστον δεν ανήκει μόνο σ' αυτήν. Η συμβολή όμως και οι πρωτοβουλίες της στη ρύθμιση όλων αυτών των ζητημάτων είναι πολύτιμοι και αναντικατάστατοι συντελεστές για την προκοπή του Συνεργατισμού. Στα περισσότερα, εξάλλου, από τα βασικά συνεταιριστικά ζητήματα υπάρχουν τομείς, όπου η Συνεταιριστική Κίνηση μπορεί να δράσει ελεύθερα, αναπτύσσοντας τις πρωτοβουλίες της.

Όλα λοιπόν αυτά τα ζητήματα μπορούν και πρέπει ν' απασχολήσουν το συνέδριο, και μαζί τους όσα άλλα γενικά ή μερικότερα ζητήματα κρίνεται χρήσιμο και δυνατό να συζητηθούν, και να διατυπωθούν τα πρόσφορα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν για την ικανοποιητική ρύθμισή τους.

Και αν η ρύθμισή τους είναι στην ελεύθερη πρωτοβουλία των συνεταιρικών Οργανώσεων, να εφαρμοστούν από τις ίδιες, αν πάλι η ρύθμισή τους ανήκει στην αρμοδιότητα του Κράτους ή άλλων Οργανισμών, να υιοθετηθεί από τη Συνεταιριστική Κίνηση και να επιζητηθεί από την ίδια η εφαρμογή από τους αρμόδιους και υπεύθυνους παράγοντες των σχετικών μέτρων που χρειάζονται για να πραγματοποιηθεί η ρύθμιση που προκρίθηκε.

Καθώς γράψαμε ήδη, την οργάνωση του συνεδρίου θα ήταν καλύτερο ν' αναλάβουν αποκλειστικά η Συνομοσπονδία των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών και οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα. Οπωσδήποτε το χρέος και η ευθύνη για την εκτέλεση του έργου αυτού βαρύνει κατά πρώτο λόγο τη Συνομοσπονδία, γιατί αποτελεί το πρώτο και κύριο στοιχείο του προορισμού της, τον κύριο λόγο της υπάρξεώς της. Κατά το καταστατικό της, «η Συνομοσπονδία είναι ο ανώτατος ρυθμιστής της συνεταιριστικής κινήσεως εσωτερικώς και εκπρόσωπος αυτής εξωτερικώς...».

Οπωσδήποτε, είτε μόνη αναλάβει η Συνομοσπονδία την οργάνωση του συνεδρίου είτε σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους και αρμόδιους παράγοντες που αναφερόμε πιο πάνω, πρέπει να εξασφαλιστή το

κατάλληλο ειδικό όργανο που θα επιμεληθή την οργάνωσή του, τη σύνθεση των προσώπων που θα το αποτελέσουν, την οριστική διατύπωση των θεμάτων, την εκλογή των εισηγητών που θα εισηγηθούν τα καθέκαστα θέματα κ.τ.λ.

Φρονούμε ότι οι αρμόδιοι και υπεύθυνοι παράγοντες θα πρέπει ν' αναθέσουν το έργο αυτό σε ειδική επιτροπή, συγκροτημένη σύμφωνα με το πρότυπο της «επιτροπής των Αμπελακίων», συγχρονισμένη όμως και προσαρμοσμένη στις σημερινές συνθήκες της ζωής και της κίνησης του Συνεργατισμού μας.

Την επιτροπή θα πρέπει ν' αποτελέσουν πρόσωπα έγκυρα και ενημερωμένα για τα σχετικά θέματα, όπως λ.χ., πρόσωπα που είχαν απαρτίσει την παλαιά «επιτροπή των Αμπελακίων», διακεκριμένα στελέχη από τη συνεταιριστική μας κίνηση, μέλη από το διδακτικό προσωπικό της σχολής της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης της Συνομοσπονδίας (1950-1963), της Κεντρικής Επιτροπής Σχολικών Συνεταιρισμών (1954-1963) και, γενικότερα, πρόσωπα δοκιμασμένα, που μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επιτυχία των σκοπών του συνεδρίου. Ανάλογη πρέπει να είναι, σε πλατύτερο κύκλο, και η σύνθεση των μελών του συνεδρίου.

Δεν χρειάζεται να γράψουμε περισσότερα σχετικά με το συνέδριο και την οργάνωσή του. Είναι, άλλωστε, μέσα στη συνεταιριστική μας παράδοση, αυτοί που κάθε φορά είναι υπεύθυνοι φορείς του Συνεργατισμού να σκέπτονται καθώς και να εργάζονται μαζί με άλλους, μέσα στα πλαίσια πλατύτερων συνεδρίων, για γενικότερα συνεταιριστικά θέματα, έχοντας τη συναίσθηση ότι ο Συνεργατισμός είναι εθνικός θεσμός με πανελλήνιο ενδιαφέρον και ότι η δημοκρατικότητά του τον υποχρεώνει να ζητή πάντα κάθε χρηστή γνώμη, που θα μπορούσε να συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία του και την προκοπή του.

Πριν να κλείσουμε το άρθρο μας αυτό, θα θέλαμε να τονίσουμε ειδικότερα ότι η επιτροπή για την οργάνωση του συνεδρίου μπορεί να χρησιμεύσει δοκιμαστικά για να συγκροτηθεί ένα γνωμοδοτικό συμβούλιο της Συνομοσπονδίας, μαζί με ένα συντονιστικό συμβούλιο με στενότερη αρμοδιότητα, όπως προβλέπεται και από παλαιότερο κανονισμό της. Τα συμβούλια αυτά, άγνωστο γιατί, δεν έχουν ως τώρα συγκροτηθεί, μολονότι η πολύπλευρη δράση της Συνομοσπονδίας τα επιβάλλει σαν απαραίτητα. Αλλιώς η έρευνα και η μελέτη των γενικών συνεταιριστικών ζητημάτων, που ανήκουν στην κορυφαία Οργάνωση των γεωργικών συνεταιρισμών, μοιραία θα γίνεται μόνο από τις Υπηρεσίες που, παρ' όλη την καλή τους πρόθεση, δεν μπορούν ν' ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις απαιτή-

σεις αυτές. Η διαχάραξη των γενικών γραμμών απαιτεί τη συμβολή ειδικών προσώπων, με πλατιά ενημέρωση. Μόνον έτσι η εκάστοτε διοίκηση της Συνομοσπονδίας, που αντιπροσωπεύει το συνεταιρισμένο κόσμο, περισσότερο έγκυρα ενημερωμένη, θα μπορέσει, με ολοκληρωμένη την ευθύνη της, να διαγράψει τις κατευθύνσεις στους μερικότερους τομείς της συνεταιριστικής πολιτικής.

Την έλλειψη ενός ολοκληρωμένου και έγκυρου γνωμοδοτικού οργάνου την αισθανθήκαμε - θέλω να ελπίζω με ότι την αισθάνθηκε πλατύτερα η συνεταιριστική κίνηση - τελευταία, όταν διαπιστώσαμε ότι η απομάκρυνσή μας για λόγους τυπικούς από την υπεύθυνη διεύθυνση της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης (ΥΣΕ), είχε επακόλουθο τη βιαστική και - από κάποια γενική άποψη - αυθαίρετη κατάλυση της Υπηρεσίας αυτής στο σύνολό της, με την άρνηση επαγγελία νέων σχεδίων για την οργάνωσή της.

Τότε, με τις πολύ περιορισμένες δυνάμεις που διαθέταμε πια, προσπαθήσαμε στις διάφορες επαφές που είχαμε με το Σύλλογο των Καθηγητών, με τη Διοικητική Επιτροπή της ΥΣΕ, την Κεντρική Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών, καθώς και με το Διοικητικό Συμβούλιο της Συνομοσπονδίας, ν' αποτρέψουμε την κατάργηση της Υπηρεσίας, αφού - μαζί με άλλα - όχι μόνο τίποτα δεν ήταν έτοιμο για μια αλλαγή, αλλά και τίποτα δεν είχε μελετηθεί (*).

Η καταλυτική αυτή δραστηριότητα άφησε, πραγματικά, σε κάθε στοχαστικό άνθρωπο μια αναπάντητη απορία και ένα κενό ασυμπλήρωτο ως τώρα.

Τη δική μας γνώμη είχε συμμεριστή και ο Σύλλογος των Καθηγητών.

Παρουσιάστηκε μάλιστα αντιπροσωπεία του στον Υπουργό της Γεωργίας - ο κ. Μπαλατζής ήταν πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας όταν αποφασίστηκε η ίδρυση της Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης - και συνηγόρησε για τη συνέχιση της λειτουργίας της Υπηρεσίας αυτής.

Είναι, βέβαια, αλήθεια, πως η Συνομοσπονδία δεν έδειξε ποτέ ενδιαφέρον για το έργο που επιτελούσε η ΥΣΕ. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό - το έχουμε ήδη και άλλοτε γράψει - πως χωρίς να συνεννοηθεί με την ΥΣΕ, άρχισε να οργανώνει παράλληλα και ανεξάρτητα από αυτήν εκπαιδευτικά σεμι-

(*) Βλ. Θ. Τζωρτζάκη «Συνεταιριστική μόρφωση, το παρόν και το μέλλον της» Ο Συνεταιριστής αριθ. 206, Οκτώβριος 1963.

νάρια για συνεταιριστικά στελέχη. Φυσικά, αν και η ενέργεια αυτή έμενε ανεξήγητη για μας, δεν αρνηθήκαμε ποτέ να βοηθήσουμε για την αριότερη διεξαγωγή των σεμιναρίων, κινημένοι από βαθύτερη συναίσθηση χρέους. Έμενε όμως και μένει ακόμη και σήμερα αναπάντητη η απορία μας για τον αδικαιολόγητο παραμερισμό μιας ειδικής Υπηρεσίας, που λειτουργούσε πριν από δέκα ήδη χρόνια, συστηματικά και αποδοτικά για τη συνεταιριστική μορφωτική εξυπηρέτηση.

Μένει ακόμη ανεξήγητη η εγκατάλειψη των Σχολικών Συνεταιρισμών, που αποτελούσαν έναν κλάδο της ΥΣΕ, που είχε οργανωθεί συστηματικά και μελετημένα και είχε δώσει αναμφισβήτητα ικανοποιητικά αποτελέσματα, αναγνωρισμένα πια και στον τόπο μας και στο εξωτερικό. (1)

Είναι αυτονόητο πως η συνεταιριστική κίνηση κυρίως εξυπηρετείται με τρόπο ριζικό και αναντικατάστατο από την οργάνωση και τη διάδοση των σχολικών συνεταιρισμών. Γιατί, φυσικά, η παιδεία, όσο και αν βοηθείται στο έργο της από το θεσμό των σχολικών συνεταιρισμών, έχει στη διάθεσή της και άλλους τρόπους και μεθόδους για να καλλιεργήσει το κοινωνικό πνεύμα και να ασκήσει την πολιτική αγωγή. Επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί τους σχολικούς συνεταιρισμούς σαν βασικό της στήριγμα.

Θα περίμενε, λοιπόν, κανείς πως η Συνομοσπονδία θα αγκάλιαζε με στοργή την εργασία γύρω στους σχολικούς συνεταιρισμούς και θα περιφρουρούσε με άγρυπνη έγνοια την απρόσκοπτη ανάπτυξή τους.

Βέβαια και αυτές οι προσπάθειες - για να εκληρωθεί κάπως ο βασικός καταστατικός σκοπός της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και να υπάρξει μελετημένο πρόγραμμα και υπεύθυνη δημοκρατική πορεία στην εφαρμογή - έμειναν χωρίς προσοχή από τους τυπικά αρμοδίους στη συνεταιριστική εκπροσώπηση. Είναι το βασικό πρόβλημα το οποίο κάποτε πρέπει να προσέξει η Συνομοσπονδία των Συνεταιρισμών.

Η Συνομοσπονδία το 1966

Το 1966 αλλαγή του πολιτικού σκηνικού (βλ. στο Υποκεφ. Α) και του Προέδρου της Συνομοσπονδίας. (2) Στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας 28-29 Δεκ. 1966 ομιλίες Προέδρου της Ηλ. Χρονοπούλου, υπουργού Γεωργίας Νικ. Χριστοδούλου και άλλων (βλ. Σ. 1967 σ. 13-16).

(1) Ο τονισμός των τυπογρ. στοιχείων γίνεται τώρα.

(2) Οι αιτίες της αλλαγής του Προέδρου έπεται από τόσα χρόνια συνεργασίας, είναι σχετικές με διαφορές που ανέκυψαν για το χειρισμό των γεγονότων της Θεσσαλονίκης (βλ. επόμενη σελίδα).

Είναι παράδοξο ότι η Συνομοσπονδία δε συνειδητοποίησε τι μπορεί να προσφέρει στο Συνεργατισμό ο Σχολικός Συνεταιρισμός, και ακόμη γίνεται ακατανόητο το ότι, ενώ οπωσδήποτε θα έπρεπε να είχε κάποια ιδέα πως είχε οργανώσει τον κλάδο αυτόν συστηματικά και υποδειγματικά η ΥΣΕ, ώστε μάλιστα η εργασία αυτή ν' αναγνωρίζεται διεθνώς, ανακοινώνει τώρα οργανωτικά σχέδια, που στο βάθος αποτελούν απλή αντιγραφή ενός ήδη ολοκληρωμένου έργου.

Η νεώτερη λοιπόν, αυτή πείρα ενισχύει τη σχηματισμένη ήδη γνώμη μας ότι η σύσταση ενός Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, συγκροτημένου από έγκυρα πρόσωπα, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία και την αποτελεσματική επιτέλεση της αποστολής της, κυρίως στον οργανωτικό τομέα της Συνομοσπονδίας, ώστε να εξασφαλιστεί ένας έλλογος και δημοκρατικός συντονισμός της λειτουργίας της.

Με την ελπίδα ότι η Κίνηση θα καταλάβει ότι πρέπει ν' ασχοληθεί σοβαρότερα με τα οργανωτικά ζητήματα, που αποτελούν έργα υποδομής για την προκοπή του Συνεργατισμού μας, και ότι θα θελήσει να εξοπλιστεί με τα κατάλληλα όργανα, που να χειρίζονται τα ζητήματα αυτά με ελεύθερη έρευνα και μελέτη, παρακαλούμε όλους όσοι το επιθυμούν να διατυπώσουν σχετικά τις απόψεις τους ελεύθερα, όποιες και αν είναι, έστω και αντίθετες. Η αμερόληπτη και ελεύθερη συζήτηση οδηγεί πιο καλά στις σωστότερες αποφάσεις.

Ο Συνεταιριστής προσφέρει σε όσους ενδιαφέρονται για την προσπάθεια αυτή τις στήλες του για ν' αναπτύξουν τις γνώμες τους γύρω στα σοβαρότερα αυτά θέματα. Είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους για να τιμήσουμε τα πρώτα πενήντα χρόνια της εφαρμογής του νόμου «Περί Συνεταιρισμών» στη χώρα μας».

— Ο Υπουργός της Γεωργίας Ν. Χριστοδούλου κήρυξε την επίσημη έναρξη των εργασιών της Συνελεύσεως. Σχετικά με το ρόλο του Συνεταιρισμού τόνισε τη συμβολή του στην προσπάθεια να βρεθούν οι καλύτερες λύσεις στα προβλήματα που απασχολούν την αγροτική τάξη. Στη συνέχεια είπε ότι οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις σαν ελεύθερες οικονομικές Οργανώσεις βοηθούν το Κράτος και στην κατάρτιση προγραμμάτων για τη γεωργική ανάπτυξη και στην εφαρμογή τους, με σκοπό ο αγροτικός πληθυσμός να φτάσει σε ανώτερα επίπεδα προόδου οικονομικά και κοινωνικά.

Τα περισσότερα από τα αγροτικά προβλήματα, είπε ο κ. Υπουργός, σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και την οργάνωση της παραγωγής, ώστε τα αγροτικά προϊόντα να γίνουν διεθνώς συναγωνιστικά και το εισόδημα των αγροτών να γίνη ικανοποιητικό. Επίσης τόνισε ότι η συμβολή των γεωργικών συνεταιρισμών, για την αντιμετώπιση με επιτυχία των προβλημάτων που αναφέρονται στην εναρμόνιση της αγροτικής μας πολιτικής με την κοινή πολιτική της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μπορεί να αποβή πολύτιμη, αρκεί τα προβλήματα αυτά ν' αντιμετωπίζονται με ευρύτερο πνεύμα. Τέλος, διαβεβαίωσε τη Συνέλευση ότι θα μελετήσει τις αποφάσεις της και θα προσπαθήσει να δώσει τις καλύτερες δυνατές λύσεις στα θέματα που την απασχολούν και ανήκουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου της Γεωργίας.

— Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας κ. Ηλ. Χρονόπουλος εξέθεσε τα ζητήματα που την απασχόλησαν κατά το έτος 1966.

Αναφέρθηκε στην πολεμική που διεξάγεται εναντίον του αγροτικού κόσμου και ειδικότερα των γεωργικών συνεταιρισμών, που αποβλέπει στην καθήλωση του εισοδήματος των αγροτών και την ανάσχεση της δραστηριότητας των Οργανώσεών του. Τόνισε, στη συνέχεια, ότι, ενώ από όλους ομολογείται η τραγική πραγματικότητα, ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα του αγρότη κατέχει την κατώτερη βαθμίδα στη στοιχειωδώς ανεκτή εισοδηματική κλίμακα, εντούτοις, όταν επιχειρείται βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος με προστατευτικά για τα γεωργικά προϊόντα μέτρα, εξεγείρονται και αντιδρούν οι τάξεις, που έχουν υψηλό εισοδηματικό επίπεδο, και προβάλλουν κινδύνους για την οικονομία, το νόμισμα, ακόμα και για το Έθνος.

Τόνισε την ανάγκη να διατηρηθή και να ισχυροποιηθή η συνεταιριστική ενότητα. Οι συνεταιρισμοί, είπε, πρέπει να διεκδικήσουν την προστασία των γεωργικών προϊόντων τόσο ως προς τις τιμές όσο και κατά τις εξαγωγές. Επίσης πρέπει να εφαρμοστή πάγια πολιτική για την άμεση και έμμεση ανακατανομή του αυξανόμενου εθνικού εισοδήματος, να εκσυγχρο-

στή η συνεταιριστική νομοθεσία και να καταργηθούν οι ανελεύθερες και αντιδημοκρατικές διατάξεις της.

Κατάγγειλε τη συμπίεση του εισοδήματος των σιτοπαραγωγών, όταν διατηρείται η ανωμαλία των αλευρομύλων.

Το να πάρη ο μεγάλος παραγωγός την τιμή ασφαλείας του έτους 1956 θεωρείται έγκλημα. Το ότι οι συγχρονισμένοι αλευρόμυλοι, τα συγχρονισμένα αρτοποιεία με το μειωμένο κόστος εισπράττουν, καιρό τώρα, τις αμοιβές των ασυγχρόνιστων, των καθυστερημένων αλευρόμυλων και αρτοποιείων με το υψηλό κόστος, θεωρείται κανονικό και δίκαιο.

Μια τόσο άδικη μεταχείριση δε μπορούσε παρά να φέρη σε απόγνωση τον αγροτικό κόσμο και να προκαλέση αναστάτωση στην ελληνική ύπαιθρο.

Την ευθύνη για τα γεγονότα της Θεσσαλονίκης της 10ης Ιουλίου 1966 έχει ολοκληρωτικά η τότε Κυβέρνηση, γιατί περιέκοψε το εισόδημα των σιτοπαραγωγών σε επίπεδα χαμηλότερα από τα αντίστοιχα επίπεδα του 1957, πράγμα που κατακρίθηκε από όλα τα κόμματα και προκάλεσε την αγανάκτηση του αγροτικού κόσμου. Και αντί να προστατέψη την ειρηνική εκδήλωση των παραγωγών, την άφησε έκθετη. Και χωρίς να υπάρξη κίνδυνος να διασαλευτή η τάξη, έγινε χρήση των όπλων και υπήρξαν θύματα πολλά. Έγινε χονδροειδής προσπάθεια να παραμορφωθούν τα γεγονότα, αλλά η αλήθεια είναι εις βάρος των υπευθύνων. Οι αγρότες, όμως, και οι Οργανώσεις τους συνέχισαν απτόητοι τον αγώνα για την προστασία των προϊόντων τους.

Τα γεγονότα της Θεσσαλονίκης είχαν αντίκτυπο μέσα στους κόλπους της Διοικήσεως της Συνομοσπονδίας, όπου αμέσως εκδηλώθηκαν δύο τάσεις: Η μία ήθελε να κλείση το θέμα με συμβιβαστική πολιτική, η άλλη είχε τη γνώμη ότι πρέπει να καταλογιστούν ευθύνες στους υπεύθυνους και να συνεχιστή ο αγώνας για το σιτικό. Είναι προφανές ότι η πρώτη άποψη επηρεάστηκε από τα απειλούμενα κατά των Οργανώσεων μέτρα. Η διάσταση αυτή των απόψεων μέσα στους κόλπους της Συνομοσπονδίας κατέληξε στην παραίτηση του κ. Ρούσσου από τη θέση του Προέδρου της Συνομοσπονδίας. Ανεξάρτητα από τη διαφορά αντιλήψεων που μας χώρισε με τον κ. Ρούσο, λέγει ο κ. Πρόεδρος, επιθυμώ να εξάρω τη χειρονομία του αυτή, που την ενέπνευσε αγαθή συναίσθηση ευθύνης απέναντι στην κίνηση.

Τόνισε ότι, αν και πέρασαν τόσα χρόνια από τη συμφωνία των Αθηνών, κανένα μέτρο δεν εφαρμόστηκε για την εναρμόνιση της γεωργικής μας πολιτικής με την αντίστοιχη πολιτική της ΕΟΚ, ώστε η εναρμόνιση να μη προκαλέση ζημιές.

Εκφράζει την ικανοποίησή του, γιατί ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (ΟΟΣΑ)

παρέχει τη βοήθειά του στη συνεταιριστική μας κίνηση (διάθεση εμπειρογνομώνων, υπότροφοι, συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης) και εκφράζει την ελπίδα ότι η σχετική συνεργασία θα συνεχιστεί και κατά το 1967. Σχετικά με τη Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης αναφέρει ότι τελειώνει ήδη ο κύκλος σπουδών της πρώτης σειράς των σπουδαστών που άρχισε τον Ιανουάριο του 1966. (Φοίτησαν 37 σπουδαστές - συνεταιριστικοί υπάλληλοι και υποψήφιοι υπάλληλοι. Τα μαθήματα που διδάχθηκαν είναι: Συνεργατισμός, Οργάνωση και τεχνική των συναλλαγών, Λογιστική, Οικονομικά μαθηματικά, Πολιτική Οικονομία, Αγγλικά). Ήδη άρχισε να λειτουργεί η δεύτερη σειρά. (Σπουδαστές 38, έναρξη 1.12.1966).

Αναφέρεται ακολούθως στο μεταναστευτικό πρόβλημα που τον αντίτυπο του άρχισε να αισθάνεται και η γεωργία μας. Ο περιορισμός των αγροτών που επιθυμούν να μεταναστεύσουν, που προτείνεται, είναι η χειρότερη αντιμετώπιση του προβλήματος. Χρειάζεται να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για νέες απασχολήσεις, όπως είναι η εκτέλεση μεγάλων έργων, που μας χρειάζονται.

Σχετικά με το ζήτημα των αποδοχών του προσωπικού των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, που χρειάζεται να εξετασθεί και πάλι, ύστερα από τη μεταβολή των οικονομικών συνθηκών, η Διοίκηση της Συνομοσπονδίας θα εξετάσει το θέμα με κάθε δυνατή ευμένεια και με βάση τη δυνατότητα των Οργανώσεων, το συνδυασμό της αμοιβής της εργασίας με την πρόοδο αυτών, την ποιότητα και παραγωγικότητα της εργασίας, σε συνάρτηση προς τα σημερινά και τα νέα καθήκοντα που πρέπει ν' αντιμετωπίσουν οι Οργανώσεις. Οι αντιλήψεις αυτές φαίνεται ότι είναι σύμφωνες με τις αντιλήψεις των υπαλλήλων, και ιδίως των συνδικαλιστικών εκπροσώπων των. Τούτο, λέγει ο κ. Πρόεδρος, είναι ιδιαίτερα ευχάριστο, γιατί αποτελεί εγγύηση, ότι τα θέματα του προσωπικού θα εξεταστούν μέσα σε ατμόσφαιρα που θα τη διαπνή αμοιβαία καλή θέληση και κατανόηση.

Σχετικά με το ρόλο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, σημειώνει ότι η πρόσδοός τους και τα επιτεύγματά τους, οξύνουν την εναντίον των αντίδραση, από όσους θύγονται ή αδικαιολόγητα δυσπιστούν προς τις δυνατότητες του θεσμού και τις ικανότητες του ελληνικού λαού να τις αξιοποιήσει και αναφέρει συγκεκριμένες σχετικές περιπτώσεις.

Παραθέτει αναλυτικά τις επιδιώξεις του αγροτικού κόσμου, που η πραγματοποίησή τους ωφελεί και το σύνολο και αποτελεί εθνική υπηρεσία, τονίζει επίσης ότι ο Συνεργατισμός είναι ο άριστος θεσμός για την πραγματοποίησή τους. Στις σχετικές διεκδικήσεις για την πραγμάτωση της αποστολής τους θα εμμένουν οι Συνεταιρισμοί με επιμονή και αγωνιστικότητα, γιατί είναι δίκαιες, λογικές και ηθικές.

— Ο Διοικητής της ΑΤΕ κ. Βγενόπουλος τόνισε στη συνέχεια ότι οι υπηρεσίες της ΑΤΕ βοήθησαν τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις στο έργο τους: Ικανοποιήθηκαν όλες οι αιτήσεις για τη χρηματοδότηση των εργασιών τους: συγκεντρώσεις ή επεξεργασίες προϊόντων, προμηθευτικές εργασίες, βιομηχανικές εργασίες.

Ανακοίνωσε ότι ήδη λειτουργούν 197 συνεταιρισμοί που ασκούν αυτοτελώς την αγροτική πίστη για λογαριασμό της ΑΤΕ, με ικανοποιητικά αποτελέσματα και ότι προβλέπεται πως μέσα στην προσεχή τετραετία ο αριθμός των συνεταιρισμών αυτών θα φτάσει τους 500, σύμφωνα με το σχετικό πρόγραμμα της ΑΤΕ.

Τέλος, ανακοίνωσε ότι κατά την τελευταία διετία κτίστηκαν 37 αποθήκες και θα δημοπρατηθούν άλλες 7 με συνολική χωρητικότητα 143.400 τόνους. Για οικοπέδα και κτίρια διατέθηκαν 145 εκατομμύρια δραχμές. Εκτός από αυτά καταρτίστηκε και εφαρμόζεται πενταετές πρόγραμμα για 400 νέες αποθήκες, σε ισάριθμα αποθηκευτικά κέντρα, σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Η δαπάνη τους κατά 50% θα καλυφθεί με χαριστική επιχορήγηση από την ΑΤΕ.

— Ακολούθως, χαιρέτισε τη Συνέλευση ο Διοικητής του ΟΓΑ Αντ. Μπερνάρης. Το σοβαρότερο πρόβλημα, είπε, είναι η οργάνωση της νοσοκομειακής περιθάλψεως. Για να καταστή όμως ικανοποιητική η προστασία του αγροτικού κόσμου με τη μεσολάβηση του ΟΓΑ, θα χρειαστούν 4,5—5 δισεκατ. δραχμές. Γι' αυτό πρότεινε να παρακρατήται ένα ποσοστό από το εθνικό εισόδημα για να βελτιωθεί η συνταξιοδότηση των αγροτών.

— Τη Συνέλευση χαιρέτισε επίσης ο Γεν. Γραμματέας της ΟΣΥΓΟ κ. Δ. Λιάγκος.

— Ακολούθησε η λογοδοσία του Γενικού Διευθυντή της Συνομοσπονδίας κ. Ιωάν. Αφεντάκης.

Ο κ. Αφεντάκης, αφού υπογράμμισε την έλλειψη θαρραλέας και προγραμματισμένης πολιτικής στον αγροτικό τομέα, αναφέρθηκε στο σιτικό και τόνισε ότι αυτό ήταν αφορητό σε μια αδιάκοπη επί οκτάμηνο κινητοποίηση του αγροτικού κόσμου, γιατί τα μέτρα που ορίστηκαν είχαν για αποτέλεσμα να χαθούν 420 εκατομ. δρχ. από το εισόδημα των παραγωγών. Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, με τη σχετική εισήγησή του, συνετέλεσε ώστε να καταργηθούν οι προνομιακές τιμές και να αποφασιστεί η χορήγηση δωρεάν κεφαλαίων, για να γίνουν επενδύσεις που θα αναπτύξουν την οικονομία των σιτοπαραγωγών. Από τα 1.500 εκατομ. δρχ., όμως, που προβλέφθηκαν, δόθηκαν μόνο 300 εκατομμύρια.

Σχετικά με τη βαμβακοκαλλιέργεια, τόνισε ότι αυτή ελαττώνεται συνεχώς, γιατί την εγκαταλείπουν οι μικροί καλλιεργητές, που από 140.000 ελαττώθηκαν σε 73.000. Το μπαμπάκι υφίσταται τώρα τον ανταγω-

νισμό των τεχνητών ινών. Οι διεθνείς τιμές του από 26 δοχ. μειώθηκαν στις 17 κατά χιλμο...

Απαράδεκτη είναι η πρόταση του ΚΕΠΕ για να μειωθεί η ορυζοκαλλιέργεια, με τη δικαιολογία ότι είναι παθητική.

Απελπιστική παρουσιάζεται η κατάσταση των εσπεριδοκαλλιεργητών, γιατί δεν υπάρχει καμιά εγγύηση για τους παραγωγούς, που αντιμετωπίζουν τελείως απροσπάτετοι το συναγωνισμό.

Αγαφόνιση με την εναρμόνιση της γεωργικής πολιτικής της χώρας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, τίποτε δεν έγινε και καμιά συνεργασία αγροτών και Κράτους δεν υπάρχει. Βασική πάντως διαπίστωση είναι ότι άρχισαν να επικρατούν μορφές συλλογικής εμμετάλλευσης, είτε προς την κατεύθυνση της παραγωγής είτε προς την κατεύθυνση της αξιοποίησής.

Υπογράμμισε στη συνέχεια τους κινδύνους που διαγράφονται για την περίοδο από τον Ιούλιο 1968 (που θα εισάγονται αγροτικά προϊόντα από την ΕΟΚ), ενώ, αντίθετα, μόνο για τη βιομηχανία έχουν ληφθεί προστατευτικά μέτρα.

Αναφορικά με τη ρύθμιση της καπνοκαλλιέργειας, λέγει ότι πρέπει να γίνεται κατά στρέμμα, όπως γίνεται και στο εξωτερικό, για ν' αποφεύγονται αδικίες.

Σχετικά με τις εισαγωγές τυριών, παρατηρεί ότι πολλές φορές έγιναν ελεύθερα και ατελώς και είχαν σαν αποτέλεσμα να μείνουν τα ελληνικά τυριά στα ψυγεία. Εξάλλου, τόνισε ότι η βελτιωμένη κτηνοτροφία απαιτεί συστηματική διατροφή με βιομηχανικές τροφές που δεν παράγονται στη χώρα μας, η οποία δε

Τα πεπραγμένα εγκρίθηκαν με ψήφους 143 επί συνόλου 145.

διαθέτει ειδικά εργοστάσια. Η ίδρυση των εργοστασίων που έχουν προγραμματισθεί αναβλήθηκε κατά επανάληψη, ενώ τα κονσερβοποιεία μελετάται να παραχωρηθούν σε ξένες εταιρείες.

Αναφερόμενος στην κοινωνική ασφάλιση των αγροτών, τόνισε ότι δεν έχει ρυθμιστεί πάνω σ' ευρύτερη βάση (κάλυψη προσωρινής αναπηρίας, έξοδα κηδείας του αγρότη, συνταξιοδότηση της χήρας κ.τ.λ.). Εξάλλου, τα κρεβάτια που υπάρχουν για τη νοσηλεία των αγροτών δεν είναι αρκετά και είναι ανάγκη ν' αποκτήσει ο ΟΓΑ δικιά του νοσοκομεία και δικούς του γιατρούς με υποτροφίες, γιατί οι ελεύθεροι γιατροί δε δείχνουν ενδιαφέρον να υπηρετήσουν στις επαρχίες...

— Η Συνέλευση έδωσε την έγκρισή της για να συνάψει η Συνομοσπονδία δάνεια που θα τα χρησιμοποιήσει για τη συμμετοχή της στην ανέγερση του συνεταιριστικού μεγάρου στην Αθήνα και την κατασκευή των κτιρίων της Συνεταιριστικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη.

Το ανώτατο όριο των δανείων, που μπορεί να συνάψει η Συνομοσπονδία από την ΑΤΕ ή από άλλα Ιδρύματα και Οργανώσεις ορίστηκε σε 3.000.000 δραχμές.

Μόλησαν τέλος διάφοροι αντιπρόσωποι για ζητήματα που ενδιαφέρουν τις περιφέρειες τους και η Συνέλευση ενέκρινε ψήφισμα όπου διατυπώνονται απόψεις και αιτήματα της Συνομοσπονδίας σχετικά με τα θέματα που συζητήθηκαν στη Γενική της Συνέλευση. Το ψήφισμα υποβλήθηκε στην Κυβέρνηση, στην Αγροτική Τράπεζα, στον ΟΓΑ και σε όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

Στην Ανωτάτη Γεωπονική (στο τέλος εορταστικής συγκέντρώσεως): Ο υπουργός Γεωργίας, ο τότε Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας, ο Καθηγητής Αρ. Σίδερης, και στο βάθος ο Θ. Τζωρτζάκης

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Η ΚΥΔΕΠ (1961 - 1966)

1961: Και κατά την περίοδο αυτή προσφέρει τις υπηρεσίες της ως η βασική κεντρική οικονομική οργάνωση των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών. (Κοινοπραξία Ενώσεων).

Στη Γ. Συνέλευση της του 1961 δίδονται στοιχεία για τις εργασίες της. Τονίζεται η επιτυχία της ολοκληρωτικής συγκεντρώσεως σίτου, η αγορά οικοπέδου για ανέγερση Συνεταιριστικού Μεγάλου Συστεγάσεως των Κεντρικών Συνετ. Οργανώσεων, εργοστάσιο συνθέτων ζωοτροφών.

Εκλέγονται τα νέα Συμβούλια της (ονόματα). Βλ. αναλυτικά Σ. 1961 σ. 156 και ΦΣ 1961 σ. 525.

Άλλα στοιχεία για το έργο της το 1961, δηλαδή αναλυτικά στοιχεία για τη συγκέντρωση γεωργ. προϊόντων (δημητριακά, βαμβάκι, πατατόσπορο, ρυζιού, χαρουπιών), καθώς και για το πορθμείον «Σωκράτης Ιασεμίδης» (που μετά τις βελτιώσεις του που έγιναν «είναι το πολυτελέστερο από τα σκάφη της κατηγορίας αυτής» και δίνει κέρδη στις Οργανώσεις που κοινοπρακτούν) και για τις σιταποθήκες βλ. Σ. 1963 σ. 38.

1962: Στη Γ.Σ. του 1962 αποφάσεις για διεύρυνση του έργου της με ίδρυση βιομηχανιών, ανάληψη εργασιών του Δημοσίου ή τρίτων, αγοραπωλησίες γεωργ. προϊόντων για στήριξη των τιμών τους και για υποβοήθηση των εξαγωγών (Βλ. αναλυτικά Σ. 1962 σ. 165, Σ. 1963 σ. 17, ΦΣ 1962 σ. 440).

1963: Στη Γ.Σ. της 6.5.63 γίνονται βασικές τροποποιήσεις του καταστατικού της. Θεσμοθέτηση ψήφων Ενώσεων (έως και 5) αναλόγως του αριθμού των μελών και των μερίδων κάθε Ενώσεως. Νέα αξία της μερίδας. Περιορισμός των Ενώσεων που μπορούν να είναι μέλη της ώστε να ενδυναμωθούν οι άλλες ειδικευμένες οικονομικές κεντρικές Οργανώσεις (ΣΠΕ, Ελαιουργική, Οινική, ΣΕΚΕ, κ.λπ.). Ουσιαστικά περιορίζεται στα προϊόντα σίτος, βαμβάκι και επικουρικά σε πατάτα και χαρούπι. Ελπίζεται να θεμελιωθεί σύντομα εργοστάσιο ζωοτροφών (Βλ. Φ.Σ. 1963 σ. 221, Σ. 1964 σ. 185).

Σε νέα Γ.Σ. Δεκεμβρίου 1963 συζητούνται και αποφασίζονται τα τακτικά ετήσια θέματα (όπως στη Γ.Σ. Δεκ. 1962).

Αναλυτικά στοιχεία για το έργο της ΚΥΔΕΠ αναδρομικά βλ. Σ. 1963 σ. 163, Σ. 1964 σ. 16, 17, 41, 81 και Σ. 1965 σ. 16, 35, 55. Πρόκειται για αξιολογικά στοιχεία που φωτίζουν ευρύτερα το έργο που πρόσφερε η οργάνωση αυτή στους παραγωγούς, τη συνεταιριστική ανάπτυξη και γενικότερα στην ελληνική οικονομία, τον ελληνικό πληθυσμό.

Ειδικά σε κείμενο Ηλ. Χριστόπουλου γίνεται έκθεση για όλο το θέμα της σιτοκαλλιέργειας, της σιτοσυγκέντρωσης και του ρόλου των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, με στοιχεία από την περίοδο 1945 - 1964 για όλο το θέμα των δημητριακών (Βλ. Σ. 1964 σ. 173).

Πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για το έργο της ΚΥΔΕΠ και τη σημασία του, από την έκθεση πεπραγμένων χρ. 1963 βλ. και στην εφημερίδα «Αγροτική» Δεκ. 1964 και Ιαν. 1965.

1964: Στη Γ.Σ. Δεκεμβρίου 1964 γίνεται ενισχυτική ομιλία Αλ. Μπαλτατζή για επέκταση εργασιών. Εκλέγονται νέα Συμβούλια (ονόματα) Βλ. Σ. 1964 σ. 183 επόμεν.

Η Γενική Συνέλευση της ΚΥΔΕΠ (17.12.1965)

Για τη Γ.Σ. 1965 και το έργο της κατά το έτος αυτό βλ. αναλυτικά Σ. 1965 σ. 11, 18, 32, 61, 92. Το κλίμα διαφορετικό (με τις τότε όχι ευχάριστες κυβερνητικές μεταβολές που ονομάστηκαν των «αποστατών»). Γράφει ο Σ σελ. 18:

Στη συνέλευση παρέστησαν ο Υφυπουργός της Γεωργίας κ. Κωστής, ο Διοικητής της ΑΤΕ κ. Βγενόπουλος, ο τ. Υπουργός Γεωργίας κ. Μπαλτατζής, ο βουλευτής κ. Καραγκιόζης, ο Γεν. Γραμματέας του Υπουργείου της Γεωργίας κ. Ηγουμενάκης, ο Γεν. Διευθυντής της ΑΤΕ κ. Παπαλουκάς, ο Διευ-

θυντής της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών της ΑΤΕ κ. Γλέζος, ο Γεν. Διευθυντής της ΠΑΣΕΓΕΣ κ. Αφεντάκης, ο Γεν. Διευθυντής της ΣΕΚΕ κ. Ιλιαντζής, ο Γεν. Διευθυντής της ΣΠΕ κ. Σιβρόπουλος κ.ά.

Πρόεδρος της συνελεύσεως ορίστηκε ο κ. Παν. Νταής...

Ο Πρόεδρος του ΔΣ κ. Ρούσσος αναφέρθηκε συνοπτικά στο έργο της ΚΥΔΕΠ και είπε, με διπλωματικό ενωτικό τρόπο, ότι τούτο πραγματοποιήθηκε χάρη στη σύμπνοια και την προσπάθεια όλων των διοικητικών και υπηρεσιακών αρμοδίων.

Στη συνέχεια είπε τα ακόλουθα: Ήρθαμε για να εξετάσουμε τα θέματά μας, που περιέχονται στην ημερησία διάταξη, και είμαι απόλυτα βέβαιος ότι με την καλοπιστία, που διακρίνει και πρέπει να διακρίνει όλους τους ηγέτες των συνεταιρικών Οργανώσεων θα ασκηθεί, καθώς ελπίζω, επάνω σ' αυτά εποικοδομητική κριτική, γιατί είναι αρχή σε κάθε Οργάνωση που λειτουργεί καλά όλοι να δεχόμαστε την κριτική, γιατί και μεις κρίνομε τους άλλους, αλλά και κρίνομαστε απ' αυτούς και από την αλληλουχία αυτή — που είναι το μεγαλύτερο ιδανικό της δημοκρατίας — αυτών των διαφόρων κρίσεων, απορρέει πάντοτε το καλό και θα προκύψει και από τη σημερινή μας συνέλευση ο καλύτερος δρόμος — εάν δεν έχει βρεθεί — της Κοινοπραξίας. Τέλος εύχεται οι εργασίες της συνελεύσεως να στεφθούν από επιτυχία.

Ο Διευθυντής της ΚΥΔΕΠ κ. Περσειδης διάβασε την έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου για τον απολογισμό των εργασιών της Κοινοπραξίας κατά το 1964.

Ο Υφυπουργός της Γεωργίας κ. Κωστής μετέφερε στη συνέλευση το χαιρετισμό του Πρωθυπουργού κ. Στεφανοπούλου και του Υπουργού της Γεωργίας κ. Βασματζίδη, που δεν μπόρεσε να παραστή στη συνέλευση. Συγγράφηκε τον Πρόεδρο κ. Ρούσσο και το Διευθυντή κ. Περσειδή για το έργο που πραγματοποιήθηκε στις ημέρες τους και διατύπωσε την άποψη ότι, παρ' όλο το σημαντικό έργο που έχει επιτελέσει η ΚΥΔΕΠ, έχει ακόμη πολλά να προσφέρει. Συγγράφηκε επίσης την ΚΥΔΕΠ για το τεράστιο έργο των σιταποθηκών και υποσχέθηκε περαιτέρω ενίσχυση για την ολοκλήρωσή του. Σχετικά με το εργοστάσιο κτηνοτροφών είπε ότι είναι καλό ως αρχή που πρέπει όμως να συνεχιστή για να ρυθμιστή η οργάνωση της αγροτικής οικονομίας με την ανάπτυξη και του κλάδου της κτηνοτροφίας. Η ανάπτυξη και των δύο κλάδων της αγροτικής οικονομίας θα λύσει ικανοποιητικά πολλά από τα προβλήματα του αγροτικού κόσμου και θα ανακόψει τη φυγή του εργατικού δυναμικού της χώρας στο εξωτερικό. Πιστεύει, είπε, ότι πρέπει να βοηθηθούν οι Οργανισμοί που εξυπηρετούν τον αγροτικό κόσμο, γιατί έτσι θα προκύψει θετική βελτίωση της αγροτικής οικονομίας.

Η Γενική Συνέλευση της ΚΥΔΕΠ (8-9/12/1966)

— Για τη Γ.Σ. του 1966, (8, 9/12/66) τις εργασίες της, κ.λπ. βλ. αναλυτικά Σ. 1967 σ. 17-23. Επειδή το 1966 είναι χρονικό ορόσημο δίδονται στη συνέχεια αναλυτικά στοιχεία:

Ο Διοικητής της ΑΤΕ κ. Βγενόπουλος, μιλώντας στη συνέλευση, είπε ότι αισθάνεται συγκίνηση και αγαλλίαση για το έργο της ΚΥΔΕΠ, που θα πρέπει να γίνει γνωστό ευρύτερα σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο. Συνεχίζοντας λέγει ότι με ικανοποίηση διαπιστώνει ότι η ενιαία διαχείριση των προϊόντων εξυπηρετεί τον αγροτικό κόσμο και την οικονομία και πιστεύει ότι με τη μεσολάβηση των γεωργικών Οργανώσεων, που εμπνέουν εμπιστοσύνη στον αγροτικό κόσμο, θα φτάσωμε με επιτυχία στην ανόρθωση της αγροτικής οικονομίας.

Ακολούθως μίλησε ο τέως Υπουργός της Γεωργίας κ. Μπαλτατζής και εξέφρασε τη χαρά του, γιατί βρίσκεται στη γενική συνέλευση της ΚΥΔΕΠ κυρίως σα συνεταιριστής.

Με την προσπάθειά μας, συνέχισε ο κ. Μπαλτατζής, παραδώσαμε την ΚΥΔΕΠ από το Κράτος στις αιρετές διοικήσεις που ασφαλώς απέδωσαν περισσότερα από τις διορισμένες διοικήσεις. Χαίρομαι, λέγει, γιατί υπηρέτησα στην ΚΥΔΕΠ από τη θέση του πρώτου αιρετού Προέδρου.

Αναφέρθηκε ακολούθως στα επιτεύγματα του απολογισμού του 1964 και λέγει ότι αυτά ανάγονται στην εποχή της Υπουργίας του και μιλούν εύγλωττα για την πίστη του στον αγροτικό κόσμο και για την έμπρακτα εκφραζόμενη αλληλεγγύη του. Όλα τα έργα που αναφέρθηκαν, είπε ο κ. Μπαλτατζής, συνδέονται με τα προγράμματα του Υπουργείου της Γεωργίας και του Κράτους γενικότερα. Η προστασία των προϊόντων έγινε πλατύτερη για να γίνει καλύτερη η εξυπηρέτηση των παραγωγών. Στους οικονομικούς όρους, δεν έγιναν από το Υπουργείο της Γεωργίας παζαρέματα, ούτε συμπίεση των δικαιωμάτων της ΚΥΔΕΠ και συχνά παραχωρήθηκαν περισσότερα για την ενίσχυση των Οργανώσεων και την πραγματοποίηση επενδύσεων σε έργα δημιουργικά.

Είναι πια γνωστό ότι τα έξοδα των συνεταιρικών Οργανώσεων είναι μικρότερα από ό,τι των άλλων Οργανώσεων και Επιχειρήσεων, αλλά και εκτός αυτού τα κεφάλαια των Οργανώσεων μένουν στο εσωτερικό και χρησιμοποιούνται για παραγωγικούς σκοπούς ωφέλιμους για τη γεωργική οικονομία.

Συνεχίζοντας αναφέρεται στην πολιτική της προστασίας για το στάρι, το παμπάκι και τα άλλα προϊόντα, καθώς και στις αντιδράσεις που συνάντησε σαν υπεύθυνος Υπουργός στην εφαρμογή του προγράμματός του...

«...Στην αρχή, ο (νέος) Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΥΔΕΠ Αθανάσιος Μανσόλας απευθύνει θερμότατο συνεταιριστικό χαιρετισμό προς τους παρισταμένους μεταξύ των οποίων τον Υπουργό και Υφυπουργό της Γεωργίας Βασιματζίδη και Κωστή, τον Υποδιοικητή της ΑΤΕ, τους ανωτάτους και ανωτέρους λειτουργούς των δημοσίων Υπηρεσιών και της ΑΤΕ, τους εκπροσώπους των Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΟΣΥΓΟ. Είπε ενωτικά:

Η πίστη μας στο Συνεργατισμό, λέγει ο κ. Μανσόλας, εκδηλώνεται και πρέπει να εκδηλώνεται με τη διάθεση των δυνάμεών μας στην υπηρεσία των σκοπών του, σε όποια θέση και αν βρισκόμαστε, χωρίς ποτέ να συνδέουμε την πίστη και την αφοσίωσή μας στην ιδέα του Συνεργατισμού με την ικανοποίηση ατομικών επιδιώξεων. Ακόμη εκδηλώνεται η πίστη μας με τον απόλυτο σεβασμό που οφείλομε στις θεμελιώδεις δημοκρατικές αρχές του Συνεργατισμού...

Οι Συνεταιρισμοί μας, λέγει, έχουν επιτελέσει αξιόλογες προόδους, έχουν, όμως, να κάμουν ακόμη πολλά. Οι απαιτήσεις της εποχής μας είναι περισσότερες, πιο πολύπλοκες και πιο επιτακτικές από κάθε προηγούμενη. Σ' αυτές οι Συνεταιριστικές μας Οργανώσεις οφείλουν να δώσουν και θα δώσουν το ικανοποιητικό παρόν.

Ο θεσμός όμως του Συνεργατισμού και η δράση του βάλλονται συστηματικά και από πολλές πλευρές. Ακόμη και η κριτική του θεσμού, που είναι χρήσιμη, όταν είναι αντικειμενική και βάσιμη, κρύβει συχνά υπονομευτική διάθεση, ή, σε μερικές περιπτώσεις, οφείλεται σε καλόπιστη άγνοια ή σε στοιχεία και εντυπώσεις από άλλες, χώρες, όπου οι συνθήκες είναι τέλεια διαφορετικές από τις δικές μας...

Ο απολογισμός του έργου της ΚΥΔΕΠ κατά το 1965, όπως και ο απολογισμός των εργασιών της κατά τα προηγούμενα έτη, από του ιδρύθηκε η Οργάνωση αυτή, δείχνει την αξία του με τις αξιόλογες και άριτες δραστηριότητες που ανέπτυξε η ΚΥΔΕΠ. Το μέγεθος, η ποιότητα και η σύνθεσή τους έχουν έκδηλη τη σφραγίδα της φροντισμένης συνεταιριστικής εργασίας και φανερώνουν την υπεροχή της σε σύγκριση με αντίστοιχες εκδηλώσεις ατομικού χαρακτήρα.

Επισημαίνει ενδεικτικά τον τεράστιο όγκο των δημητριακών, που με επιτυχία συγκέντρωσε και διακίνησε η ΚΥΔΕΠ με τις Ενώσεις Συνεταιρισμών. Η επιτυχία του έργου της, λέγει, οφείλεται στο βαρυσήμαντο γεγονός ότι η Κοινοπραξία απέκτησε μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα αποθηκευτικό χώρο 300 χιλιάδων τόνων.

Ανακοινώνει, επίσης, στη Συνέλευση ότι ένα νέο αποθηκευτικό πρόγραμμα χωρητικότητας 320.000 τόνων πρόκειται να πραγματοποιηθεί και ότι χορηγήθηκε ήδη για την άμεση έναρξη των σχετικών εργασιών πίστωση 100 εκατ. δραχμών. Σε λίγο, λέγει ο κ.

Μανσόλας, αρχίζει η εκτέλεσή του...

Τελειώνοντας την ομιλία του είπε τα ακόλουθα: «Κύριοι αντιπρόσωποι, συνεργόχθηα δια να εξετάσωμεν τα εις την ημερησίαν διάταξιν θέματά μας. Αναμένομεν την κριτική σας επί του έργου της Κοινοπραξίας της ελεγχόμενης χρήσεως, την καλόπιστον κριτικήν σας, ίνα αντήλωμεν διδάγματα εποικοδομητικά δια τον Συνεργατισμόν. Τελειώνοντας επιτρέψτε μου, αγαπητοί συνάδελφοι, να σας παρακαλέσω, όπως μεταφέρετε εις τα μέλη σας μήνυμα πίστεως και αφοσιώσεως εις τον θεσμόν του Συνεργατισμού δια την προαγωγήν των αγροτικών προβλημάτων, προς βελτίωσιν του βιοτικού επιπέδου των αγροτών μας και της εθνικής οικονομίας γενικώτερον, όπως μεταφέρετε το σύνθημα - σύμβολον του Συνεργατισμού: "Ο καθένας για όλους και όλοι για τον καθένα"».

Ο Υποδιευθυντής της ΚΥΔΕΠ Θεολόγου διάβασε την έκθεση του Δ. Συμβουλίου για τον απολογισμό των εργασιών της Κοινοπραξίας κατά το 1965.

Ο Χρ. Βασιματζίδης, ως Υπουργός της Γεωργίας είπε... ότι παρέχει την κατηγορηματική διαβεβαίωση ότι καταβάλλει και θα συνεχίσει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την ευημερία των αγροτών και την ανάπτυξη και την καλύτερη λειτουργία των γεωργικών συνεταιρισμών. Αναφέρθηκε στα προβλήματα που δημιουργούνται από τη σύνδεσή μας με την ΕΟΚ και την υποχρέωσή μας που προκύπτει από τη σύνδεση αυτή για νέους προγραμματισμούς, σχετικούς με την ανάπτυξη της γεωργίας μας και των Οργανώσεών μας. Η ΚΥΠΕΠ, είπε και κατά το παρελθόν και σήμερα πραγματοποιεί, αναμφισβήτητα, μεγάλα επιτεύγματα. Υποσχέθηκε κυβερνητική συμπαράσταση για τις δημιουργούμενες νέες συνθήκες, καθώς επίσης και προνομητική μεταχείριση των γεωργικών συνεταιρισμών.

Ο Υποδιοικητής της ΑΤΕ Αδ. Πεπελάσης συνεχάρη την ΚΥΔΕΠ για το τεράστιο έργο που επιτελεί με επιτυχία. Από τη θέση του, λέγει, γνωρίζει το τι πραγματικά έχει προσφέρει η ΚΥΔΕΠ και τι έχει την πρόθεση να προσφέρει μελλοντικά. Μεταφέρει θερμές και ειλικρινείς ευχές του Διοικητή της ΑΤΕ κ. Βγενόπουλου, καθώς και του προσωπικού για κάθε επιτυχία στην προσπάθειά της. Πιστεύει, λέγει, ότι οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις και η ΚΥΔΕΠ θα προσφέρουν πολύ μεγάλες υπηρεσίες στη νέα θέση που προκύπτει από τη σύνδεσή μας με την Κοινή Αγορά.

Υπόσχεται ακόμη τη συμπαράσταση της ΑΤΕ και λέγει ότι η Αγροτική Τράπεζα προσπαθεί να βρει νέους τρόπους για να αντιμετωπίσει, μαζί με τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, τις υποχρεώσεις που δημιουργούνται από τη σύνδεσή μας με την Αγορά της Δυτικής Ευρώπης.

Κατά τον απολογισμόν πεπραγμένων η δραστηριότης της Οργανώσεως εις τους καθ' έκαστα τομείς έχει

ως εξής:

I. Η εργασία της συγκεντρώσεως των δημητριακών, κυρίως του σίτου, αποτελεί τον κορμόν της απασχολήσεώς της. Κατά την έναρξιν της συγκεντρώσεως του σίτου, τον Ιούλιον 1965, ευρίσκοντο εις τας αποθήκας της ΚΥΔΕΠ και των Ενώσεων 480.000 τόνοι σίτου, των παλαιότερων εσοδειών 1963 και 1964, δηλαδή περίπου μισό εκατομμύριο τόνοι. Τα αποθέματα αυτά κατελάμβανον σχεδόν όλας τας διαθέσιμους κατά την σαγγίν της ενάρξεως της συγκεντρώσεως σιταποθήκας και εκαιείτο η ΚΥΔΕΠ να αρχίση μίαν συγκέντρωσιν, η οποία προσιωνίζετο μεγαλύτερα πάσης προηγουμένης. Έδωσαν όλον των τον εαυτόν αι Ενώσεις και η ΚΥΔΕΠ εις την μάχην εκείνην και συνεπικουρούμεναι και από ένα πρωτοπορειαικόν και κατεπίειον πρόγραμμα ανεγέρσεως νέων αποθηκειακών χώρων, εγκριθέν υπό του Υπουργείου Γεωργίας, επέτυχον κατά το οποίον ουδείς ανέμενεν: Να συγκεντρώσουν 941.000 τόνους σίτου και 22.000 τόνους κριθοβρώμης με ρυθμόν παραλαβών 80—85.000 τόνων εβδομαδιαίως και με συνεργεία παραλαβών 1.030 έναντι 880, του ανωτάτου αριθμού της προηγουμένης επίσης μεγάλης συγκεντρώσεως. Ήλθε κάποια στιγμή που εις χείρας της ΚΥΔΕΠ και των Ενώσεων ευρίσκοντο 1.200.000 τόνοι σίτου, ενώ οι διαθέσιμοι χώροι δεν υπερέβαινον εις καμμίαν περίπτωσιν τους 770.000 τόνους. Συνεπώς 430.000 τόνοι έπρεπε να εναποθηκευθούν εις ιδιωτικώς αποθήκας, στρατιωτικούς χώρους κ.λπ., πράγμα που επετεύχθη χάρις εις τον συντονισμόν και την έντασιν της προσπάθειάς όλων των Οργανώσεων, αλλά και γεγονός το οποίον και εις θυσίαις οικονομικής υπέβαλε τας Οργανώσεις, αλλά και ένα πραγματικόν άγχος εδημοσύργησε περί την συντήρησιν του προϊόντος, προς αποφυγήν αλλοιώσεων και καταστροφών, κατά το ανθρωπίνως, βεβαίως, δυνατόν.

Αλλά η εργασία της εγκαίρου απορροφήσεως, εναποθηκεύσεως και συντηρήσεως των πλεονασμάτων δεν είναι η μόνη και η αποκλειστική εις τον τομέα αυτόν. Δοθέντος ότι από ετών πολλών η διακίνησις του σίτου από της παραγωγής μέχρι της διαθέσεως εις τους κυλινδρομύλους ή εις τους τρίτους (αγοραστάς κ.λπ.) και εις το Δημόσιον ενεργείται υπ' ευθύνην ημών, έναντι παγίας αμοιβής, έπρεπε μέσα εις την παραζάλην της προσφοράς και των ποικίλων και επειγουσών διακινήσεων να διαφυλαχθή και να διατηρηθή και ο έλεγχος των δαπανών, (δίνει στοιχεία).

II. Μία εργασία συναφής κατά το πλείστον προς την παραγωγήν δημητριακών είναι και η δραστηριότης της Κοινοπραξίας εις την παρασκευήν και διάθεσιν των σπόρων πάντων των εν τη σποροπαραγωγή φυτών δημητριακών, ψυχανθών κ.λπ., δευτέρου σταδίου, καθώς και η εισαγωγή και διαχείρισις ομοίων σπόρων εισαγομένων εκ του εξωτερικού. Την εργασίαν αυτήν ανέλαβεν η ΚΥΔΕΠ και διενεργεί υπ' ευθύνην της

από του έτους 1964, (δίνει στοιχεία).

III. Μια άλλη σημαντική εργασία, αναφερομένη εις την σποροπαραγωγήν γενικώς, είναι η μερίμνη και ευθύνη της διαχείρισις εκ μέρους της Κοινοπραξίας των σπόρων γεωμύλων, τόσοσν προελεύσεως εξωτερικού όσον και αναπαραγωγής εις το εσωτερικόν. Εις τον τομέα τούτον τυγχάνει της αμερίστου συμπαραστάσεως και επιστημονικής βοήθειας εκ μέρους των αρμοδίων Υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας. Πρόκειται περί σπόρου εξαιρετικώς ευπαθούς, υφισταμένου εις λίαν ηυξημένον βαθμόν τας επιδράσεις των διαφόρων ασθειών και των καιρικών συνθηκών και, κατ' ακολουθίαν τούτων, η παραλαβή, διατήρησις και διάθεσις παρουσιάζει αρκετά προβλήματα και απαιτεί την ηυξημένην προσοχήν και φροντίδα της ΚΥΔΕΠ και των Ενώσεων Συνεταιρισμών, (δίνει στοιχεία).

IV. Σημαντική από απόψεως ενδιαφέροντος εργασία, με την οποίαν από της ιδρύσεώς της ασχολείται η Κοινοπραξία, είναι η συγκέντρωσις και διαχείρισις βάμβακος, είτε δια λογαριασμόν των παραγωγών είτε δια λογαριασμόν αυτής και των συνεργαζομένων Ενώσεων. Πέραν τούτου, από της παρελθούσης περιόδου, ανατίθενται εις την Κοινοπραξίαν αγοραί δια λογαριασμόν του Κράτους.

Ούτω, κατά το υπό κρίσιν έτος, αι εργασίαι της ΚΥΔΕΠ εις τον βάμβακα είχαν τας κατωτέρω μορφάς:

1. Συγκέντρωσις συσπόρου βάμβακος των Σποροπαραγωγικών Κέντρων.

2. Συγκέντρωσις συσπόρου βάμβακος και εκκοκκισμένου δια λογαριασμόν παραγωγών δια παροχής δανείων επ' ενεχύρω του προϊόντος.

3. Αγοραί δια λογ/σμόν του Δημοσίου: α) Συσπόρου βάμβακος εκ μηχανικής συλλογής. β) Συσπόρου βάμβακος και εκκοκκισμένου τοιούτου προς στήριξιν των τιμών. γ) Συσπόρου βάμβακος και εκκοκκισμένου τοιούτου κατωτέρων ποιοτήτων, (δίδει στοιχεία).

Επίσης παρά του Δημοσίου ανετέθη εις την ΚΥΔΕΠ η προμήθεια συλλεκτικών μηχανών βάμβακος.

Αι παραγγελθείσαι, εντολή και ευθύνη του Υπουργείου Γεωργίας, 15 συλλεκτικά μηχαναί παρεδόθησαν εις τους υπό του Υπουργείου υποδειχθέντας βαμβακοκαλλιεργητάς, οτινες έτυχον επιδοτήσεως, ανερχομένης εις 70% επί της αξίας των. Η προμήθεια εγένετο δια διεθνούς διαγωνισμού, διενεργηθέντος παρ' Επιτροπής συσταθείσης παρά του Υπουργείου Γεωργίας.

Τα εκ της λειτουργίας των μηχανημάτων τούτων αποτελέσματα είναι λίαν ικανοποιητικά, βασίμως δε υπολογίζεται ότι το σύστημα της μηχανικής συλλογής του βάμβακος θα επεκταθή, μελλοντικώς, εν όψει της ελλείψεως εργατικών χειρών και του διαμορφούμενου υψηλού κόστους της δια χειρών συλλογής, ιδίως εις περιφερείας όπου καλλιεργείται βμβάβξ εις

αγρούς μεγάλης εκτάσεως.

V. Κατά την υπό κρίσιν περίοδον η Κοινοπραξία ανέπτυξε την δραστηριότητά της, όπως και κατά το παρελθόν και εις την εκτέλεσιν των κατωτέρω εργασιών δια λογαριασμόν του Κράτους, αι οποίαι αφορούν άλλα γεωργικά προϊόντα, (δίδει στοιχεία).

VI. Ωσαύτως η Κοινοπραξία ενήργησε τας κάτωθι προμηθευτικάς εργασίας προς κάλυψιν διαφόρων αναγκών, εις είδη συσκευασίας, έντυπα, φάρμακα κ.λπ.

1) Δια σάκκους μέσω της Σ.Π.Ε αξίας	δρχ. 15.700.000
2) Δι' απολυμαντικά φάρμακα (φωτοξόνη κ.λπ.)	» 4.970.000
3) Δι' αδιάβροχα καλύμματα (μουσαμάδες)	» 4.826.000
4) Δια μηχανήματα, έπιπλα, σκεύη κ.λπ.	» 1.152.000
5) Δι' αξίαν χάρτου κατ' εντολήν και δια Λισμόν της Α.Σ.Ε.	» 850.000
6) Δια την κατασκευήν εντύπων μέσω της Α.Σ.Ε.	» 682.000
Σύνολον	» 28.180.000

VII. Η Κοινοπραξία συνέχισε, εξ άλλου, και κατά το 1965 την διαχείρισιν, η οποία της έχει ανατεθή από πολλού, του Πορθμείου «Σωκράτης Ιασεμίδης», βάσει των εκάστοτε αποφάσεων, που λαμβάνονται υπό της Γενικής Συνελεύσεως της ΣΕΜ και της Διοικούσης Επιτροπής. Πρέπει να σημειωθή πάντως ότι το οικονομικόν αποτέλεσμα του έτους 1965 εκ. δρχ. 163.417 κατήλθε εις το 1/2 του έτους 1964, εν όψει δε της μικράς χωρητικότητος του σκάφους και του γεγονότος ότι εις την ιδίαν γραμμήν είναι δρομολογημένα έτερα 8 σκάφη πολύ μεγαλύτερα, πιθανώς να αποδειχθή μελλοντικώς ως οικονομικώς ασύμφορος η εκμετάλλευσίς του, πρέπει συνεπώς το πράγμα ν' αντιμετωπισθή σοβαρώς από τούδε υπό όλων των μετεχουσών της συμπλοικτησίας Ενώσεων, δια της αγοράς ενδεχομένως μεγαλύτερου σκάφους ή της δρομολογησεώς του εις αποδοτικότεραν γραμμήν.

VIII. Περαιτέρω η έκθεσις αναφέρει ότι εις προηγούμενας Γενικές Συνελεύσεις, τα μέλη έχουν ενημερωθή επί της πορείας της ανεγέρσεως του εργοστασίου μινμάτων ζωοτροφών εις το Πλατύ. Η ιδέα, ως γνωστόν, είναι πολύ παλαιά, η δε σύστασις της Ανωνύμου Εταιρείας ΕΛΒΙΖ με συμμετοχήν 60% της ΚΥΔΕΠ και 40% της Αγροτικής Τραπεζής, χρονολογείται από του Μαΐου 1963. Βεβαίως η υπόθεσις αυτή εσημείωσε μίαν καθυστέρησιν, οφειλομένην κυρίως εις την εμπλοκήν της εισαγωγής των απαραίτητων μηχανημάτων εκ του εξωτερικού, διότι το Υπουργείον Βιομηχανίας δεν ενέκρινε την άδειαν εισαγωγής, με το αιτιολογικόν ότι μεγάλο μέρος του μηχανικού εξο-

πλισμού του εργοστασίου ηδύνατο να καλυφθή υπό των εν Ελλάδι κατασκευαστών, (δίδει στοιχεία αναλυτικά)... από της ανοίξεως του 1968 θα λειτουργή κανονικώς το πρώτον μεγάλο και συγχρονισμένον εργοστάσιον παρασκευής μινμάτων ζωοτροφών της Χώρας. Εάν, όπως προσδοκώμεν, έχη προχωρήσει εν τω μεταξύ και η ανέγερσις εις την ιδίαν περιοχήν του γαλακτοκομείου των Κοινοπρακτουσών Ενώσεων και της ΑΤΕ, θα έχουν δημιουργηθή ι βασικαί προοπτικές δια την αλματώδη ανάπτυξιν της Ελληνικής Κτηνοτροφίας. Πόσον δε αναγκαία είναι η ταχυστάτη ανάπτυξις της, αποδεικνύει το ότι εφέτος, δια δεύτερον εν συνεχεία έτος, εδαπανήθησαν άνω των 100 εκατομμυρίων δολλαρίων δια την εισαγωγήν κρεάτων, γάλακτος και τυρών. Η εξαγωγή των τεραστίων τούτων ποσών συναλλάγματος σημαίνει και ισόποσον στέρησιν του εισοδήματος των Ελλήνων αγροτών, (δίνει αναλυτικά στοιχεία και προβλέψεις επεκτάσεως για την κτηνοτροφία).

IX. Εντός της υπό κρίσιν χρήσεως, επρογραμματίσθη επίσης και ένα έργον το οποίον, πέραν της οικονομικής σημασίας του, κυρίως, θα έχη ευρύτεραν συνεταιριστικήν ακτινοβολίαν: Πρόκειται περί της αποφάσεως ανεγέρσεως ενός Συνεταιριστικού Μεγάρου εν Αθήναις, εις το οποίον θα στεγασθούν, ει δυνατόν, όλαι αι Κεντρικαί Συνεταιριστικά Οργανώσεις. Την πρωτοβουλίαν είχαν η ΚΥΔΕΠ, η οποία και ηγόρασε ένα οικοπέδον εκτάσεως 2.091 πύχων μετά της πρασίας, αξίας 14.000.000 δραχμών, επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, έναντι του χώρου όπου απεφασίσθη η ανέγερσις του Δικαστικού Μεγάρου. Ευθύς αμέσως εδήλωσαν συμμετοχήν η ΣΕΚΕ δια ποσοστόν οικοπέδου 15%, η Πανελληνίος Συνομοσπονδία 10%, η ΣΠΕ 10% και η Ελαιουργική 8%, παραμένει δε μέχρι της στιγμής εις την ΚΥΔΕΠ ποσοστόν οικοπέδου 57%, δια την αξίαν του οποίου κατέβαλε δρχ. 7.995.555. Υπάρχουν εκκρεμείς αιτήσεις και άλλων Οργανώσεων δια συμμετοχήν, δι' αυτό και ετέθη θέμα, όπως θα ιδήτε εις την ημερησίαν διάταξιν, περί παροχής σχετικής εξουσιοδοτήσεως. Ήδη ευρισκόμεθα εις το στάδιον της μελέτης του όλου θέματος, ελπίζομεν δε συντόμως να προχωρήσωμεν εις την κατάρτισιν των τεχνικών μελετών δια την ανέγερσιν του κτιρίου, ώστε λίαν συντόμως να οικοδομηθή ένας επιβλητικός οίκος του Έλληνος αγρότου, ο οποίος δεν θα είναι τίποτε άλλο από μίαν κυψέλην, εις την οποίαν θα είναι συγκεντρωμένη ολόκληρος η συνεταιριστική δραστηριότης η διακονούσα εις την προστασίαν όλων σχεδόν των προϊόντων της ελληνικής γης.

X. Οικονομικά αποτελέσματα της χρήσεως, (δίδει αναλυτικά στοιχεία).

Η ΣΕΚΕ

Παρά τα διάφορα εμπόδια που θέτουν τα εκμεταλλευτικά συμφέροντα, η εξέλιξη των εργασιών της ΣΕΚΕ είναι συνεχής και υποδειγματική. Μερικά περιληπτικά στοιχεία βλ. στα επόμενα: (Για την περίοδο 1947-1961 βλ. και διαφήμιση ΣΕΚΕ στη ΦΣ).

Εκτός από το συνηθισμένο παλαιότερο έργο της, διαχειρίζεται και το **καπνεργοστάσιο Ματσόγγου**. Για προικοδότηση εργαζομένων σε αυτό βλ. ΦΣ 1961 σ. 30. Κατά την σχετική τελετή με παρουσία εργαζομένων και Αρχών του τόπου, έγινε έναρξη του κοινωνικού θεσμού προικοδοτήσεως εργαζομένων κοριτσιών και παράλληλα έκτακτη οικονομική ενίσχυση μελών του προσωπικού με κλήρωση. Δίδει στοιχεία. Εγκαινιάζεται μία νέα αρχή μεταξύ εργοδότη και εργαζομένων στην οποία αναφέρθηκε ο διευθυντής του εργοστασίου Τζαννίδης.

Μετά τον αγιασμόν ωμίλησε δι' ολίγων ο Σεβ. Μητροπολίτης κ. Δαμασκηνός, ο οποίος εν αρχή συνεχάρη θερμώς την ΣΕΚΕ και τον διευθυντήν του εργοστασίου κ. Τζαννίδην δια την ωραία αυτήν πρωτοβουλία και ηυχρήθη πλήρη επιτυχία εις το έργο της βιομηχανίας προς το καλόν των εργαζομένων αλλά και του κοινωνικού συνόλου. «Η χειρονομία αυτή — προσέθεσε ο Σεβασμιώτατος — μικρά και συμβολική κατ' αρχήν και μεγαλύτερα εις το εγγύς και άμεσον μέλλον, αποδίδει τα αισθήματα των διευθυνόντων την επιχείρησιν και αποτελεί συνάμα ένα ωραίον παράδειγμα δια τας σχέσεις μεταξύ εργοδοσίας και εργαζομένων, το οποίον ευχόμεθα να εύρη πολλούς μιμητάς».

Ο πρόεδρος του Σωματείου εργατών της βιομηχανίας κ. Μπαντόλας εξέφρασεν εν συνεχεία τας ευχαριστίας του προσωπικού προς την διεύθυνσιν της ΣΕΚΕ δια την ωραία της πρωτοβουλία. Τέλος, ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου κ. Μακρής εξήρε την σημασία της εορτής, την οποίαν εχαράκτηρισε ως εν επί πλέον στοιχείον επί της πίστωσης των εργαζομένων της πόλεως δια την βιωσιμότητα και περαιτέρω πρόοδον της βιομηχανίας. Η πίστις αυτή — συνέχισε — ήτο βάσιμος ως απεδείχθη μετά το πρώτον τρίμηνον από της αναλήψεως υπό της ΣΕΚΕ της διεύθυνσεως, η οποία επέτυχε να σταματήσει την φθοράν της βιομηχανίας, να οργανώσει την παραγωγήν, να βελτιώσει την ποιότητα και να χαράξη γραμμήν προόδου ώστε να φθάση συντόμως εις την πρώτην γραμμήν της ελληνικής καπνοβιομηχανίας.

Στοιχεία αξιόλογα για το έργο της ΣΕΚΕ βλ. στην ομιλία Β. Παντζή (ΦΣ 1961 σ. 369) κατά την επίσκεψιν στα Γραφεία της, Καθηγητών — σπουδαστών της Διεθνούς Συνεταιριστικής Σχολής (από 20 χώρες). Επίσης στην ομιλία στο γεύμα (βλ. ΦΣ 1961 σ. 371).

Αναδρομικά για της δραστηριότητες και επιτεύγματα 1947—1961 για καπνοεξαγωγικά, καπνοβιομηχανία, επιδιώξεις της. βλ. ΦΣ 1961 σ. 405.

Τον ισολογισμό της 1961 βλ. ΦΣ 1961 σ. 544 και Σ 1961 σ. 157.

Για ΣΕΚΕ και Καπνά βλ. και κείμενο Β. Παντζή στο Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 601, 603 καθώς και κείμενο Υπουργού Εμπορίου στη σελ. 603.

Για την Κοινοπραξία Νέα ΑΓΡΕΣ — ΣΕΚΕ — ΔΗΜΗΤΡΑ με εργασία κυρίως την εισαγωγή τρακτέρ Τσεχοσλοβακίας με ανταλλαγή καπνών βλ. Σ 1962 σ. 111.

Το 1962 εκλέγεται Πρόεδρος του Δ.Σ. της ΣΕΚΕ ο Αθαν. Τριανταφυλλίδης τ. Γεν. Δ/ντής του Υπουργείου Εμπορίου και τ. Υπουργός, με αποχώρησιν της Διεθνούς Συνεταιριστικής Σχολής (από 20 χώρες). Αναλυτικά για τον απερχόμενο και για τον νέο βλ. Σ 1962 σ. 109 και ΦΣ 1962 σ. 264.

Στη Γ.Σ. Νοεμβρίου 1962 αναλυτικά στοιχεία για εργασίες 1960/61, για κλάδους αγορών και επεξεργασίας, πωλήσεων και ανταλλαγών, καπνοβιομηχανία Ματσόγγου, για συνεταιριστική και κοινωνική δράση, για προσωπικό, υποτροφίες, καπνική ύπαιθρο (Αναλυτικά Σ 1962 σ. 162, ΦΣ 1962 σ. 451). Ισολογισμός Σ 1962 σ. 166.

Ειδικά για τις επιτυχίες της ΣΕΚΕ στη διαχείριση της Καπνοβιομηχανίας Ματσόγγου βλ. ανακοίνωση του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Βόλου με στοιχεία, αναγνώριση και συγκα-

ρητήρια. (Σ 1963 σ. 23, ΦΣ 1962 σ. 453). Για τη συμβολή του Μιλτ. Τζαννίδη στην όλη προσπάθεια της ΣΕΚΕ και ειδικότερα στην Καπνοβιομηχανία Ματσόγγου, βλ. κείμενο Ν. Κολύμβα στη «Συνεταιριστική Πορεία» 1988 σ. 271. Για Γ.Σ. 1963 βλ. ΦΣ 1963 σ. 559.

Στη Γ.Σ. Νοεμβρίου 1964 έκθεση από Β. Πλαντζή. Στοιχεία αναλυτικά, πάντα διδακτικά για επιτυχίες από συστηματική εργασία με ήθος και σύνεση. (βλ. Σ 1964 σ. 165 επόμ.). Άλλα στοιχεία από την ίδια Γ.Σ. βλ. Σ 1964 σ. 177. Βλ. και Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1389. Ο ισολογισμός του 1964 στο Σ 1964 σ. 185. Βλ. και ΦΣ 1964 σ. 446.

Νέο αξιόλογο έργο είναι η θεμελίωση της μεγάλης καπναποθήκης της ΣΕΚΕ στη Θεσσαλονίκη. Τα στοιχεία για το όλο έργο βλ. Σ 1965 σ. 44. Τα εγκαίνια λειτουργίας βλ. Σ 1966 σ. 71, την ομιλία του Β. Πλαντζή Σ 1965 σ. 80. Βλ. και ΦΣ 1965 σ. 129.

Στη Γ.Σ. Νοεμβρίου 1965 αναλυτική εισήγηση για εργασίες (Σ 1965 σ. 137, 147). Βλ. και ΦΣ 1965 σ. 388.

Για τη ΓΣ του 1966 βλ. αναλυτικά Σ 1966 σ. 114, 153 και Σ 1967 σ. 6.

Γενικά η ΣΕΚΕ κάνει ένα έργο με γερή θεμελίωση και διαρκή εξέλιξη που τιμά πρωτεργάτες, το προσωπικό της και γενικότερα την ελληνική συνεταιριστική κίνηση (*)

Υποτροφίες σπουδών της ΣΕΚΕ

Η έκθεση του ΟΟΣΑ σημειώνει: «Καίτοι δεν πρόκειται περί συνεταιριστικής μορφώσεως, υπενθυμιζομεν την ληφθείσαν παρά της ΣΕΚΕ πρωτοβουλίαν δια της παροχής εις υιούς αγροτών υποτροφιών σπουδών δια να αποκτήσουν διπλώματα πανεπιστημιακά. Η γενναϊόφρων αυτή μέθοδος είναι πάντοτε χρήσιμος εις το γενικόν συμφέρον. Θα ήτο ιδιαίτερον συμφέρον δια το αγροτικόν επάγγελμα εάν το σύνολον των νέων οι οποίοι μορφώνονται προσελαμβάνοντο εις τας γεωργικάς οργανώσεις. Βεβαίως, προβλέπεται ότι οι υπότροφοι αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν να υπηρετήσουν εις μίαν γεωργικήν επαγγελματικήν οργάνωσιν δια περίοδον επτά ετών μετά την απόκτησιν του πτυχίου. Αλλά ο όρος αυτός δεν εφαρμόζεται, ούτω τα καλύτερα στοιχεία επιλέγουν άλλας σταδιοδρομίας καλύτερον αμειβομένας. Ουδεμία αμφιβολία ότι μία βελτίωσις των αμοιβών των στελεχών των συνεταιριστικών υπαλλήλων θα ετροποποιεί την κατάστασιν αυτήν. Κατωτέρω κάμνομεν προτάσεις ώστε η βελτίωσις αυτή να καταστή δυνατόν να πραγματοποιηθή. Είθε λοιπόν η ΣΕΚΕ να συνεχίση την γενναϊόδωρον προσπάθειάν της...

Βεβαίως, είναι γεγονός ότι το πρόβλημα της αναδιοργανώσεως μιάς Σχολής του αγροτικού συνεργατισμού ικανής να ικανοποιή τας ανάγκας όσον αφορά εις την συνεταιριστικήν μόρφωσιν έχει μελετηθή από τους Έλληνας ειδικούς με την ιδιικήν μας συμβολήν. Αποτελούν κυρίως ιδικάς των ιδέας αυτάς τας οποίας υποβάλλομεν».

Η ΣΠΕΚΑ

Η ΣΠΕΚΑ είναι Κοινοπραξία των ΣΠΕ – ΣΕΚΕ – Ν. Καμπάνη. Συστήθηκε το 1958 για την εισαγωγή σοβιετικών μηχανημάτων με το σύστημα των ανταλλαγών (με καπνά). Εργασίες της βλ. Σ 1962 σ. 78.

ΟΙ νέες δραστηριότητες της ΣΠΕΚΑ με εξαγωγές καπνών της ΣΕΚΕ και εισαγωγή μηχανημάτων με τη δ/ση του Ν. Κολύμβα. Νέες συμβάσεις για εξαγωγή σουλτανίνας, εσπεριδοειδών, βαμβακιού ελιές, και καπνά. Σχετικά στοιχεία και επαίνους βλ Σ 1963 σ. 51.

Για το έργο της βλ. και Σ 1966 σ. 89. Και ΦΣ 1966 σ. 215.

(*) Για τον Βασ. Πλαντζή, Γεν. Δ/τή της ΣΕΚΕ βλ. κατά το θάνατο του (1998) κείμενα στη «Συνεταιριστική Πορεία» τ. 51 του 1998 των Ν. Κολύμβα, Κ. Παπαγεωργίου, Αριστ. Κλήμη.

Η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ (Κεντρική Ένωση)

Η Γ.Σ. 26-28/4/1961. Θέματα, αποφάσεις, επιδιώξεις για πολυάριθμα οργανωτικά και προστατευτικά μέτρα βλ. αναλυτικά Σ 1961 σ. 53 και ΦΣ 1961 σ. 134.

Η Γ.Σ. Οκτωβρίου 1962. Πρόεδρος Γεωργιάς, Δ/ντής Κ. Δρακόπουλος (της ΑΤΕ). Εργασίες, επιδιώξεις. Εγκρίθηκε εισήγηση Ι. Αφεντάκη για ίδρυση από Ελαιουργική εξαγωγικού φορέα ελαιολάδου. Ενέργειες για λήψη κυβερνητικών μέτρων στο ελαιόλαδο. Εκλογές για ΔΣ και ΕΣ (ονόματα) βλ. Σ 1962 σ. 141).

Η Γ.Σ. Ιουνίου 1964. Εργασίες. Μεγάλες οικονομικές υποχρεώσεις από εγκατάσταση ελαιοδεξαμενών 1952, απαιτήσεις Δημοσίου από συγκέντρωση ελαίου 1951/52. Βελτίωση από ανάπτυξη εμπορικών εργασιών και από ανάθεση στην Ελαιουργική εργασιών από το Δημόσιο (συγκέντρωση ελαιολάδου 1962/63, εξευγενισμός κρατικού ελαιολάδου, παρασκευή μίγματος ελαιολάδου - σπορελαίου του Δημοσίου για ανακούφιση καταναλώσεως και δυνατότητα εξαγωγής ελαιολάδου. Αύξηση της παραγωγής του σαπωναποιείου, της ραφιναρίας και των πωλήσεων ελαιολάδου. Συνεργασία με Δημόσιο και νέες εργασίες για λ/σμό του, π.χ. συγκέντρωση βρωσίμων ελαίων, (γίνεται πρώτη φορά από το Κράτος) όπου η Ελαιουργική έχει προεργασία και πείραν από ετών. Επίσης η συγκέντρωση ραφινελαίων. Χρησιμοποιεί και τις κρατικές μεταλλικές αποθήκες στην Ελευσίνα.

Η Γ.Σ. έλαβε σειράν αποφάσεων για 13 μέτρα προστασίας ελαιολάδου και καταπολέμηση ασθενειών ελαίας. Αναλυτικά βλ. Σ 1964 σ. 139 κείμενο Χ. Καρωτάκη.

Πνευματική Ημέρα ΑΤΕ. Όρθιοι: Χρ. Αρμπούζης, Αριστ. Κλήμης, Ν. Γιαλιάς, Ν. Βουγιουκλής, Κ. Καλατιζής. Καθιστός ο Π. Παπαλονιάς. Και οι βραβευθέντες υπάλληλοι για μικρές συγγραφικές εργασίες τους

Η ΣΠΕ (Συνεταιριστική Προμηθευτική)

Κάνει προμηθευτικές εργασίες ειδών γεωργικής και οικιακής κατανάλωσης με το Κεντρικό Κ/μα Αθηνών και με τα Υπ/τα της στη Θεσσαλονίκη και Λάρισα (βλ. ΦΣ 1961 διαφήμιση).

Η Γ.Σ. Ιουνίου 1961. Ικανοποιητικά τα στοιχεία εργασιών παρά τις ζημιές της αγροτικής παραγωγής και το μειωμένο αγροτικό εισόδημα (αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 271, Σ 1961 σ. 94).

Η Γ.Σ. Ιουνίου 1962. Στοιχεία για εργασίες, κεφάλαια, μετόχους, κ.λπ. Αύξηση κεφαλαίου, όροι εγγραφής βλ. Σ 1962 σ. 78, 102, 117. Για εργασίες της βλ. και ΦΣ 1962 σ. 281. Και 1963 σ. 347.

Η Γ.Σ. Ιουνίου 1964. Εργασίες. Ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις για το έργο 14ετίας και το τωρινό. Δυσχέρειες. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίδει ο Συνεταιριστής (1965 σ. 83 επόμ.):

Η γενική συνέλευση έλαβε τις ακόλουθες αποφάσεις:

1) Ενέκρινε ομόφωνα τον απολογισμό και τον ισολογισμό του 1964 και απάλλαξε από κάθε ευθύνη τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τους ελεγκτές. Ενέκρινε επίσης την πρόταση του συμβουλίου σχετικά με την κατανομή των καθαρών κερδών.

2) Ενέκρινε την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου που ορίζει να διατεθούν 842.000 δρχ. στους πελάτες - μετόχους σαν ειδική έκπτωση επάνω στις αγορές που πραγματοποιήσαν κατά το 1964.

3) Εξουσιοδότησε το διοικητικό συμβούλιο να χορηγή κάθε χρόνο και στο τέλος κάθε χρήσης στους πελάτες - μετόχους της ΣΠΕ ειδική έκπτωση, ανάλογη με το ύψος των συναλλαγών κάθε μετόχου με την Εταιρεία. Η ειδική αυτή έκπτωση θα χορηγείται από το διοικητικό συμβούλιο χωρίς οποιαδήποτε άλλη έγκριση από τη γενική συνέλευση και κατά παρέκκλιση από τη σχετική διάταξη του Καταστατικού για παροχή ristoutpe στους πελάτες - μετόχους, για την οποία απαιτείται έγκριση από τη γενική συνέλευση.

4) Ενέκρινε ακόμη το συμβιβασμό που έγινε από το διοικητικό συμβούλιο με τον ΟΔΙΣΥ, σχετικά με το θέμα των σάκκων, και αποφάσισε η αποζημίωση που εισπράχθηκε να διατεθεί από τη ΣΠΕ για τη δημιουργία παγίων εγκαταστάσεων, σύμφωνα με τις παλαιότερες αποφάσεις, που είχε πάρει σχετικά η γενική συνέλευση.

Η γενική συνέλευση εξέφρασε την πλήρη ικανοποίησή της για τις σοβαρές υπηρεσίες που προσφέρει η ΣΠΕ στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις και τον αγροτικό κόσμο.

Ομοίως οι εκπρόσωποι του Υπουργείου της Γεωργίας και της ΑΤΕ, που παρέστησαν στη γενική συνέλευση, εξέφρασαν τη χαρά τους και τα συγχαρητήριά τους προς το διοικητικό συμβούλιο και το γενικό διευθυντή για την αξιόλογη πρόοδο και τα εξαιρετικά αποτελέσματα που παρουσίασε η Οργάνωση στο βραχύ χρονικό διάστημα του βίου της.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η έκθεση του διοικητικού συμβουλίου της ΣΠΕ προς τη γενική συνέλευση, αναφορικά με τις εργασίες της κατά το

1964:

Με την ευκαιρία που η ΣΠΕ μπήκε κατά το 1964 στο δέκατο πέμπτο έτος της λειτουργίας της (ιδρύθηκε το 1949) γίνεται στην έκθεση μια συνοπτική αναδρομή στο παρελθόν, που διαπνέεται από έλλογη αισιοδοξία για το μέλλον και θετική θεληματικότητα για την ανάπτυξη του έργου της στις διαστάσεις που οι σύγχρονες ανάγκες του συνεταιρισμένου κόσμου απαιτούν και οι σύγχρονες οικονομικές συνθήκες και κοινωνικές αντιλήψεις επιβάλλουν.

Στην έκθεση αναφέρεται ότι το έργο της ΣΠΕ κατά τη δεκαετία ήταν εξαιρετικά δύσκολο: Η συγκέντρωση των συνεταιρικών προμηθειών κάτω από ενιαίο φορέα (Ειδική Κεντρική Οργάνωση), με εναρμονισμένη προς το έργο του αυτό μορφή, για πρώτη φορά εφαρμόζεται αποτελεσματικά και με συνέχεια στη συνεταιριστική μας κίνηση. Χρειαζόταν επομένως να πεισθή σταθερά η συνεταιριστική κίνηση για τη χρησιμότητα, την αναγκαιότητα του νέου θεσμού — της ενιαίας διαχείρισης των συνεταιριστικών προμηθειών — να τον εφαρμογή με την καρδιά της και να προσαρμοσθή στις σωστές υπαγορεύσεις του, γνήσιες συνέπειες της αρχής της Συνεργασίας. Και αυτό απαιτούσε και διαφώτιση των ενδιαφερομένων αλλά και ικανότητα των υπεύθυνων χειριστών του Οργανισμού, να δέχονταν με τα έργα του τη χρησιμότητά του.

Ιδιαίτερες δυσκολίες δημιουργεί για τη ΣΠΕ, αναφέρει η έκθεση, το γεγονός ότι οι προμήθειες που πρέπει να αναλάβει η Εταιρεία δεν περιορίζονται σε ορισμένες ομάδες ειδών της ίδιας χρησιμότητας, αλλά απλώνονται σε απειρία ειδών που ικανοποιούν μεγάλη ποικιλία αναγκών (ποικιλία είδη βιοτικής ανάγκης, κατανεμημένα σε πολλούς χωριστούς εμπορικούς κλάδους, καθώς και υπηρεσίες με ποικιλία μορφών, το ίδιο ποικιλία είδη επαγγελματικής χρησιμότητας με ανάλογη κατανομή σε ειδικούς εμπορικούς κλάδους κτλ.). Το έργο αυτό δημιουργεί ευρύτατη πολυμέρεια στις δραστηριότητες της ΣΠΕ, που απαιτεί συγχρόνως άρτια αλλά δαπανηρή οργάνωση, χαμηλή τιμή, άριστη ποιότητα, ενώ τα περισσότερα από τα είδη που διαχειρίζεται δεν αφήνουν στην Εταιρεία σχεδόν κανένα περιθώριο για αμοιβή ή κέρδος.

Ακόμη δυσκολεύει τη ΣΠΕ το γεγονός ότι λείπει η

κατάλληλη οργάνωση των προμηθευτικών εργασιών σε πολλές συνεταιρικές Οργανώσεις. Αυτό κάνει στη ΣΠΕ προβληματικό τον προγραμματισμό των αγορών στην κατάλληλη εποχή με τους επιδιωκόμενους πάντοτε καλούς όρους τιμής και ποιότητας. Γιατί, καθώς είναι ευκολονόητο, θα αναλάμβανε υποχρεώσεις και θα διέθετε κεφάλαια, χωρίς να έχει ικανοποιητική ένδειξη ότι τα είδη που αγοράζει θα διατεθούν μέσα σε εύλογη προθεσμία.

Ακόμη σοβαρές ήταν οι δυσκολίες από την ανεπάρκεια κεφαλαίων, που συνάντησε στην πορεία της η ΣΠΕ, και ιδίως κατά τα πρώτα έτη της σταδιοδρομίας της. Η σημασία των κεφαλαίων δεν εκτιμήθηκε ή μάλλον υποτιμήθηκε, ενώ οι απαιτήσεις από τη ΣΠΕ αυξάνονταν.

Επίσης η έκθεση σημειώνει ότι δεν πρέπει η ΑΤΕ να ασχολείται με τομείς εργασιών που ανήκουν στους συνεταιρισμούς.

Πέρα απ' όλα αυτά, η ΣΠΕ αντιμετώπισε και αντιμετώπιζει σοβαρότατες δυσχέρειες από τις αντιδράσεις των ποικιλόμορφων συμφερόντων, που θίγονται από τη λειτουργία της, που σκοπός της είναι να εξασφαλίση στον αγροτικό κόσμο καλύτερους όρους εφοδιασμού του με είδη χρήσιμα στις βιοτικές και επαγγελματικές του ανάγκες.

Η έκθεση σημειώνει ότι τις δυσχέρειες, που ενδεικτικά και συνοπτικά αναφέρθηκαν, η ΣΠΕ κατόρθωσε να τις παραμερίσει και να διατρέξει το χρονικό διάστημα της δεκαετηρατίας με σταθερό βήμα πρόοδου. Αυτό το δείχνουν θετικά οι εκάστοτε ισολογισμοί της και αρνητικά η ακατάπαυστη και αχαλίνωτη πολεμική εναντίον της, από μέρους των παντοειδών κερδοσκοπικών συμφερόντων, που επιβεβαιώνει τη δημιουργική και καρποφόρα επιτυχία της, η οποία προκαλεί και εξηγεί την εναντίον της ΣΠΕ ζωνηρή αντίδραση.

Ήδη, συνεχίζει η έκθεση, οφείλομε, μπρος στα επιτεύγματα που έχει να δείξει η ΣΠΕ, να εξάρουμε την εμπνευση και την πρωτοβουλία των δημιουργών της που τη δημιουργία της την είδαν σαν επιταγή οικονομικής και κοινωνικής αναγκαιότητας, καθώς και όλων των ιδρυτών, που με την έγκαιρη και αποτελεσματική παρέμβασή τους, ύστερα από κάποια εσωτερική αρρυθμία στις εργασίες της, που σημειώθηκε τα δύο πρώτα έτη, έκαμαν τις αναγκαίες οργανωτικές και λειτουργικές μεταβολές, που μαζί με τις οικονομικές συνθήκες που μεταβλήθηκαν στο μεταξύ, άνοιξαν το δρόμο προς την ανοδική πορεία. Από τότε το ενδιαφέρον των ιδρυτών για την πρόοδο της ΣΠΕ διατηρήθηκε πάντοτε ζωνηρό και ενιοχυτικό.

Στην έκθεση εξαιρείται επίσης η πρόθυμη συμπαράσταση των Διοικήσεων και Διευθύνσεων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, κεντρικών και περιφερειακών, για την αύξηση κατά περιόδους του μετοχικού

κεφαλαίου, καθώς και για την τόνωση των μεταξύ αυτών και της ΣΠΕ συναλλαγών. Ιδιαίτερα εξαιρούνται οι Οργανώσεις που ενεργούν σχεδόν αποκλειστικά μέσω της ΣΠΕ κάθε προμήθειά τους.

Ακολούθως η έκθεση σημειώνει ότι από τη δεκαετηχρονή ιστορία της ΣΠΕ προκύπτει ότι ο Κεντρικός Προμηθευτικός Οργανισμός των γεωργικών συνεταιρισμών «εξελισσόμενος συνεχώς και κατά την εσωτερική του οργάνωση και λειτουργία και κατά την εξωτερική εκδήλωσή της δράσέως του, απέβη σήμερον ουσιαστικός και λίαν υπολογισμός παράγων εις την οικονομική και συναλλακτική ζώνη του αγροτικού πληθυσμού».

Τα τεχνικά μέσα της ΣΠΕ ολοένα συγχρονίζονται, βελτιώνεται η οργάνωση και η διαχείριση, ολοκληρώνονται αποτελεσματικά προσπάθειες για την τυποποίηση των προϊόντων και γενικότερα ανεβαίνει εξακολουθητικά ο δείκτης της προμηθευτικής κίνησης και εμπορίας της ΣΠΕ.

Ως προς τον τομέα των σχέσεων της ΣΠΕ με το εξωτερικό, σημειώνεται ότι η γνωριμία της ΣΠΕ με σημαντικούς εμποροβιομηχανικούς οίκους του εξωτερικού και το γόνιμο, σε επαφές και διαπιστώσεις συστημάτων και σε ρύθμιση παραγγελιών, περυσινό ταξίδι του Προέδρου και του Γενικού Διευθυντή στην Ευρώπη, παρέχουν τις πρώτες ενδείξεις ότι είναι δυνατή πιο επιβλητική προβολή εκεί της ΣΠΕ. Μελετάται επίσης μια επίσκεψη στις γειτονικές χώρες, που πιστεύεται ότι θα ενίσχυε το έργο της ΣΠΕ, με την πραγματοποίηση συνεργασίας με συνεταιρικές Οργανώσεις και άλλα εμποροβιομηχανικά κρατικά ή μη κέντρα.

Η ΣΠΕ αισθάνεται —γράφει η έκθεση— ζωνηρή ικανοποίηση από την πλήρη αμοιβαία εμπιστοσύνη, κατανόηση και συνεργασία που υπάρχει ανάμεσα σ' αυτή και τις γεωργικές Συνεταιρικές Οργανώσεις της χώρας.

Το μεγαλύτερο επίτευγμα της ΣΠΕ, αναφέρει η έκθεση, είναι ότι η ενεργή παρουσία της και η ανταγωνιστική της ικανότητα στη σφαίρα της αγροσυνεταιριστικής οικονομίας εμποδίζει αποτελεσματικά κάθε επιδίωξη αδικαιολόγητων κερδών εις βάρος της από μέρος αδιότατων κερδοσκοπών. Παρ' όλες τις αντιδράσεις των θιγομένων από τη λειτουργία της και τη συστηματική δυσφήμισή της, η ΣΠΕ κατακτά συνεχώς έδαφος στον προμηθευτικό τομέα της αγροτοσυνεταιριστικής μας οικονομίας και πολλαπλασιάζει τις υπηρεσίες της προς αυτήν.

Η έκθεση προχωρεί ακολούθως στην ανάλυση των εργασιών της ΣΠΕ κατά το 1964. Προβάλλονται αξιολογικά επιτεύγματα σε όλους τους καθέκαστα κλάδους των εργασιών της και ιδιαίτερα στον τομέα του εφοδιασμού των αγροτών με τα πιο κατάλληλα και αποδοτικά μικρά γεωργικά μηχανήματα και εργα-

λεία. Η διάθεση των περίφημων σκαπτικών μηχανών ΗΑΚΟ, των αντλητικών συγκροτημάτων και των ψεκαστικών γενικά μηχανημάτων συνεχίστηκε με ρυθμό σημαντικά ανώτερο, συγκριτικά με το ρυθμό των προηγούμενων ετών.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι η ΣΠΕ, με σύντονες ενέργειες, κατόρθωσε να φέρη από την Ιταλία ορυζόσπορο εκλεκτών ποικιλιών για τις ανάγκες των παραγωγών Σερρών, ενώ οι έως τώρα ασχολούμενοι με την προμήθεια του είδους αυτού δεν μπόρεσαν ν' ανταποκριθούν στις ανάγκες των ενδιαφερομένων.

Κατά την απολογιζόμενη περίοδο η κίνηση των αγορών και πωλήσεων παρουσιάζεται συνοπτικά ως εξής: (δίδονται αναλυτικά στοιχεία).

Κατά την περίοδο 1964 δεν πραγματοποιήθηκαν πωλήσεις για λογαριασμό τρίτων.

Ο συνολικός κύκλος εργασιών της από δραχμές 162.305.000, συγκριτικά με το αντίστοιχο ποσό του προηγούμενου έτους, παρουσιάζει αύξηση 55,38%...

Συμμετοχή σε Εταιρείες.

Η ΣΠΕ συμμετέχει στις ακόλουθες συνεταιριστικές Εταιρείες:

1) Στη ΣΠΕΚΑ Α.Ε., με 1.000 μετοχές αξίας δρχ. 1.000.000. 2) Στην Α.Σ.Ε. Α.Ε., με 2.000 μετοχές αξίας δρχ. 200.000. 3) Στην ΙΚΠΑ Αμερικής, με 10

μετοχές (αξίας η μία δολ. 100) δρχ. 30.000. Κατέχει ομοίως Ομολογίες Δανείου Οικονομικής Αναπτύξεως αξίας δρχ. 145.000.

Μετοχικό κεφάλαιο και αποθεματικά

Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας, ύστερα από την αύξηση κατά τρία εκατομμύρια, που έγινε εντός του έτους, ανέρχεται ήδη σε 10.000.000 δραχμές. Διαιρείται σε 10.000 μετοχές των 1.000 δραχμών και κατανέμεται σε 5 κεντρικές Οργανώσεις, 65 Ενώσεις και 9 Συνεταιρισμούς.

Τα αποθεματικά κεφάλαια από δρχ. 3.805.000, μετά την κατανομή των καθαρών κερδών, ανέβηκαν σε 4.823.000 δραχμές.

Επομένως το σύνολο των κεφαλαίων της ΣΠΕ συμποσούται σε 14.823.000 δρχ., ποσό βέβαια σημαντικό, όχι όμως και αρκετό για την εύκολη κίνηση των αδιάκοπα αυξανόμενων εργασιών της. Χρειάζεται επομένως να αυξηθούν ακόμη τα κεφάλαια της Εταιρείας για ν' αυξηθή η αποδοτικότητα της και ν' αποκτήση την απαιτούμενη άνεση για ν' αναλαμβάνη δημιουργικές πρωτοβουλίες.

Κίνηση αξιών - Ρευστοποίηση απαιτήσεων

Η διάθεση των εμπορευμάτων γίνεται κατά κανόνα σε μετρητά. Κατά μέρος όμως γίνεται και με πίστωση, (δίδονται στοιχεία).

Για Εργασίες κατά το 1965 και με αναδρομικά στοιχεία βλ. κείμενο Ανδρ. Σιβροπούλου στο Σ 1966 σ. 154, 155.

Συνεταιριστικά στελέχη με τον υπουργό Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή

Η ΚΣΟΣ

Το Νέο εργοστάσιο σταφίδας της ΚΣΟΣ στο Ηράκλειο Κρήτης. Τελετή για επίδειξη λειτουργίας στις 2.4.61 με παρουσία αρμοδίων και συνεταιριστών. Χαρακτηρίστηκε από τα καλύτερα του κόσμου. Τα επίσημα εγκαίνια αργότερα. Αναλυτικά βλ. Σ 1961 σ. 54 και σ. 229.

Οι εργασίες της ΚΣΟΣ κατά την 5ετία 1961 - 1965. Αναλυτικά βλ. Σ 1966 σ. 157.

Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ

Ίδρυση Κεντρικής Ενώσεως Κτηνοτροφικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Μετέχουν σε αυτή Ενώσεις και Συνεταιρισμοί. Πίνακας των μετεχόντων, το Διοικητικόν Συμβούλιον. Δ/ντής ο Δ. Γιαμπάνης (της ΑΤΕ). Τεχνικός Σύμβουλος ο Ι. Αφεντάκης. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1962 σ. 138.

Η ΟΙΝΙΚΗ

Για τις εργασίες και τις δυσκολίες της βλ. ΦΣ 1961 σ. 134.

Η ΣΥΚΙΚΗ

Προτάσεις της Συκικής προς την Κυβέρνηση για να προστατευθούν οι συκοπαραγωγοί από τον υποτιμητικόν ανταγωνισμό των εξαγωγέων βλ. ΦΣ 1961 σ. 27, 28.

Προωθείται η εξαγωγή σύκων και συκοπάστας στην Αμερική με συνεργασία Συκικής και κρατικών υπηρεσιών. Αναλυτικά βλ. Σ 1961 σ. 27.

Η ΑΣΕ (Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις)

Η Γ.Σ. Δεκεμβρ. 1962. Μεταφορά της έδρας στη Θεσσαλονίκη όπου και αναγέρθηκαν εγκαταστάσεις Συνεταιρικού τυπογραφείου. Νέο Δ.Σ.Βλ. ΦΣ 1963 σ. 71.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΑΛΗΜΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Έκδεται υπό του Συλλόγου Υπαλλήλων ΑΤΕ
επί τη συμπλήρωσι της πρώτης 25ετίας
της δημιουργικής και κοινωφελούς δράσεως
της Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
ΑΘΗΝΑΙ 1954

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ - Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Πολύμορφο το έργο της ΑΤΕ, εκτίθεται κυρίως στους επίσιους απολογισμούς της Διοικήσεως, τις εγκυκλίους της, τις ειδικότερες εκθέσεις των Υπηρεσιών της και στο περιόδ. «Δελτίον Αγροτικής Τραπεζής», που έχει αναμορφωθεί σε αγροτο-οικονομικό - τεχνικό - συνεταιριστικό από το 1956 υπό τη νέα διεύθυνση του Αριστ. Ν. Κλήμη. Ακόμα στο έργο της γίνεται αναφορά κατά διαστήματα με τα Λευκώματα που εκδίδει.

Στις σελίδες που ακολουθούν μνημονεύονται - εξετάζονται κυρίως οι σχέσεις της ΑΤΕ και των Συνεταιρισμών στην ειδική αρμοδιότητα που της έχει παραχωρηθεί από το Κράτος για την ανάπτυξη και έλεγχο της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως. Επίσης στις σχέσεις χρηματοδότησης των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της γεωργίας καθώς και σε βασικά θέματα της Διοικήσεώς της που έχουν επιρροή στη συνεταιριστική κίνηση.

Πολλά στοιχεία για το Υποκεφ. Ζ βλ. και σε άλλα Υποκεφάλαια (κυρίως Α, Β, Δ, ΣΤ, ΣΤ/1).

Μερικά στοιχεία από το έργο της ΑΤΕ

- Έκθεση Διοικήσεως για το 1960. Δραστηριότητες ΑΤΕ. Στοιχεία για συνεταιριστική κίνηση. (Βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 747).

- Η ΑΤΕ εξακολουθεί να τιμά την πνευματική δημιουργία των στελεχών της με τον θεσμό της Πνευματικής Ημέρας που καθιερώθηκε από το 1958. Ο εορτασμός γίνεται το 1961 στη Θεσσαλονίκη με ομιλίες: Αλ. Λέτσα (Πρόεδρου Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών), Ν. Χριστοδούλου (Διοικητού ΑΤΕ), Μαυρουδή (της Ομοσπονδίας Γ.Σ. Θεσσαλονίκης). Τιμώμενοι. Γενικότερη προσπάθεια ΑΤΕ με προκήρυξη και βραβείων. Αναλυτικά και φωτογραφίες βλ. ΦΣ 1961 σ. 49 και Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 615. Και στον τόμο μας Δ σ. 529/2289.

- Γίνεται μείωση των επιτοκίων στα αγροτικά δάνεια. Συσκέψεις ανωτάτου επιπέδου για εξασφάλιση κεφαλαίων. (Βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 573 και ΦΣ 1961 σ. 28, 53). Βλ. και κείμενο Δ. Παμπούκα για χρηματοδότηση γεωργίας Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 665, 703.

- Ζωηρό το αίτημα για ρύθμιση των αγροτικών χρεών (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 33).

- Ευρύτατη χορήγηση δανείων από ΑΤΕ για το πρόγραμμα δημιουργίας οικογενειακών λαχανόκηπων. Στοιχεία για το πρόγραμμα και ωφέλειες (βλ. ΦΣ 1961 σ. 60).

- Επεκτείνεται ο θεσμός των Κοινοπραξιών ΑΤΕ και Συνεταιριστικών Οργανώσεων για δημιουργία Γεωργικών Βιομηχανιών. Στοιχεία βλ. σε κείμενο Κ. Ρουμπέν (Σ 1961 σ. 7).

- Ο «συλλογικός δανεισμός» των Συνεταιρισμών. Βλ. σχετικό κείμενο Ν. Μωραΐτη, (Σ 1961 σ. 4, 22).

- Η συγκέντρωση των Επιθεωρητών Συνεταιρισμών στην Αθήνα για οργανωτικά θέματα Συνεταιρισμών και προώθηση της δραστηριότητάς τους. Επαφές, ομιλίες, ενημερωτικές, οργανωτικές (Βλ. Σ 1961 σ. 110, 120. Βλ. και στο Υποκ. Ε).

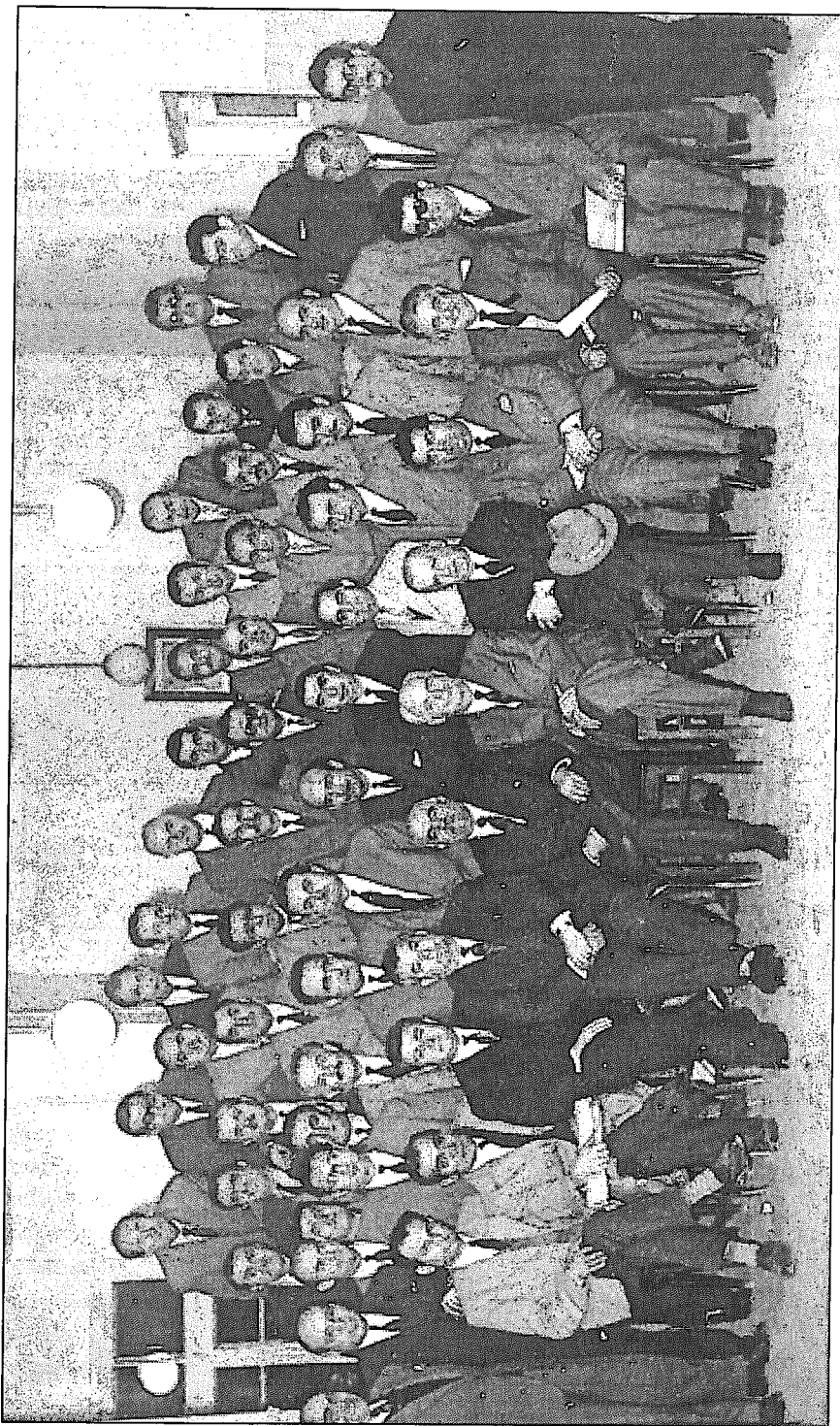
- Έκθεση της Διοικήσεως ΑΤΕ για εξέλιξη της συνεταιριστικής κινήσεως 1960 (Σ 1961 σ. 128) 1961 (Σ 1962 σ. 123). Βλ. στοιχεία και στα Υποκεφ. Γ, Δ, Ε, ΣΤ, ΣΤ/1.

- Η συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στο έργο της ΑΤΕ. Βλ. κείμενο Δ. Θ. Πάνου (Σ 1962 σ. 1).

- Αξιολογή ενίσχυση από την ΑΤΕ (ηθικά και υλικά) του θεσμού των Σχολικών Συνεταιρισμών. Πίνακας βραβευθέντων Συνεταιρισμών από ΑΤΕ (Σ 1961 σ. 50, 74).

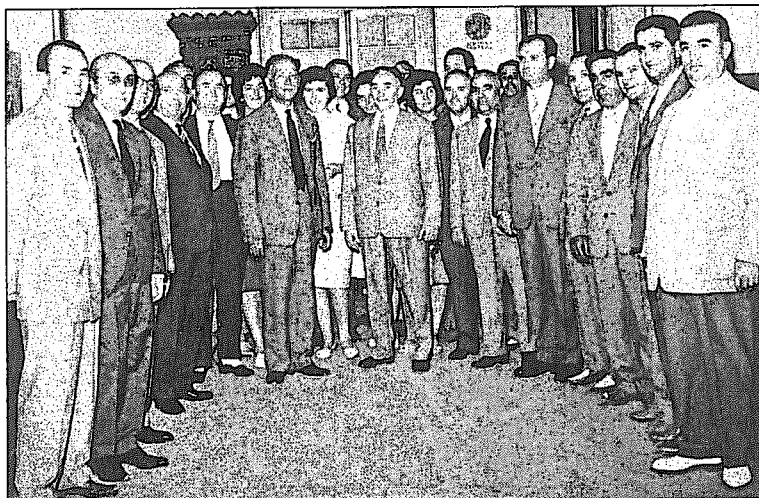

Ο νέος Διοικητής της ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου (1958 - 1962) κατά την εγκατάστασή του, δέχεται τα συγχαρητήρια του τότε τμηματάρχη Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων ΑΤΕ Αριστ. Ν. Κλήμη. Ακολούθησε συνεχής αποδοχή εισηγήσεων Α.Ν. Κλήμη για οργανωτικά και πνευματικά θέματα

Από την έναρξη της εκπαιδευτικής δραστηριότητας της ΑΤΕ: Μετεκπαιδευόμενα μεσαία στελέγη της ΑΤΕ (από Μακεδονία - Θράκη) στη Θεσσαλονίκη. Καθιστοί στο κέντρο: Ο αρμόδιος για τη μετεκπαίδευση Αριστ. Κλήμης, ο Διευθής του Υπ/τος Θεσσαλονίκης Γ. Οικονομόπουλος και ο Ν. Κοτεπιάνος (εκ των εκπαιδευτών)

- Η μετεκπαίδευση των υπαλλήλων της ΑΤΕ. Αναλυτικά βλ. Σ 1961 σ. 91, σ 1962 σ. 77.
- Η σειρά στη Λάρισα (50 στελέχη μεσαίων βαθμών, κείμενα, φωτογραφίες, βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 873, 906).
- Η αποχώρηση των Δ/ντών ΑΤΕ (λόγω ορίου ηλικίας) Δ. Θ. Πάνου (Συνεταιρισμών) και Χρ. Βασιματζίδη (Τεχνικής). Τιμητικές εκδηλώσεις. (Σ 1962 σ. 1, 14 και Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 899). Νέος Προϊστάμενος Δ/νσεως Συνεταιρισμών ο Απλόστ. Οικονομόπουλος (Σ 1962 σ. 36 Βλ. και στο Υποκ. Β).
- Απολογισμός εργασιών ΑΤΕ για 1961 (με στοιχεία και για τη συνεταιριστική κίνηση). Βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 967.
- Το 1962 δημοσιεύεται ο νέος Οργανισμός της ΑΤΕ (ΦΕΚ 61 18.4.62) και Δ/ΑΤΕ σ. 28 (942) του 1962. Δημιουργείται Υπηρεσία Οικονομικών Μελετών. Πρώτος Προϊστάμενος (1962 - 1972) ο Α.Ν. Κλήμης.
- Περιοδείες Διοικητού ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου (1958-1962) για επαφή με Συνεταιριστικές Οργανώσεις κ.λπ., στην Αιτωλοακαρνανία, Άρτα, Κέρκυρα, Ιωάννινα, Παραμυθιά, Ηγουμενίτσα, Θεσσαλία, Μυτιλήνη, Καλλονή Λέσβου, Χίου, Καρδίτσα, Δελβινάκι. Εγκαίνια Υπ/των, προβλήματα, λύσεις, φωτογραφίες βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 768 επόμεν. 873, 907.

Από τις περιοδείες
του Διοικητού
Ν. Χριστοδούλου
στην ύπαιθρο.
Άνω Ξάνθη,
(εγκαίνια κτιρίου).
Κάτω
στο Κατάστημα
Καβάλας

— Προγράμματα για Γεωργικές Βιομηχανίες και για αγροτική στέγη. Σύσκεψη στο Υπουργείο Γεωργίας, ανακοίνωση μέτρων (βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 777).

— Η αγροτική πίστις και η συνεταιριστική κίνησης στην Ελλάδα, σχέσεις και αλληλοσυμπλήρωση των δύο θεσμών. Ομιλία Αριστ. Ν. Κλήμη στην Κύπρο (βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 875 και σε ανάτυπο).

— Η οργάνωση και καθιέρωση του εβδομαδιαίου πολυγραφημένου Δελτίου για τον εφοδιασμό του ελληνικού Τύπου με υπεύθυνες ειδήσεις από τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο (Β. και στο Υποκεφ. Ε).

Προσπάθειες (αρχές του 1962) για απλοποίηση και καλύτερη οργάνωση των Υπηρεσιών της ΑΤΕ

Έπειτα από εισηγήσεις στη Διοίκηση (του τυπικά αναρμόδιου αλλά κινούντος τα θέματα οργανώσεως, μορφώσεως και τα γενικότερα πνευματικά, Α.Ν. Κλήμη που τις αποδεχόταν ο Διοικητής Ν. Χριστοδούλου), αρχίζει νέα προσπάθεια για απλοποιήσεις, ελάφρυνση των υπηρεσιών και κυρίως καλή εξυπηρέτηση των πολλών εκατοντάδων χιλιάδων αγροτών που γέμιζαν τα Υπ/τα ΑΤΕ (για το ίδιο θέμα είχε αρχίσει από το 1960 προσπάθεια με σύσταση Επιτροπής Απλοποιήσεων που όμως —από αντιδράσεις— δεν είχε προχωρήσει πέρα από μερικές εισηγήσεις⁽¹⁾).

Γίνεται ειδική Σύσκεψη στη Λάρισα όπου καλούνται τα συγκεντρωθέντα διευθυντικά στελέχη των περιφερειακών υπηρεσιών της να κάνουν σαφείς πρακτικές προτάσεις με βάση την διαταγή 11803/9.2.62.

Υποβάλλονται στη συνέχεια 4 αξιολογες εισηγήσεις από τους: α) Σπ. Αλεξόπουλο Δ/ντή Υπ/τος Τρικάλων, β) Τεχνοεπιθεωρήσεων Θεσσαλίας, γ) Γ. Βαρβέρην Δ/ντήν Υπ/τος Λαρίσης, δ) Κιμ. Βασματζίδην Επιθεωρητήν Συνεταιρισμών. Το Τμήμα Τύπου με έγγραφο του 166/22286/16.3.62 υπογραφή Διοικητού Ν. Χριστοδούλου τις προωθεί στις Δ/σεις του Κεντρικού για συστηματική υπεύθυνη λήψη αποφάσεων.

Με βάση αυτά αποφασίστηκαν αμέσως μερικές απλοποιήσεις και μεταβολές. Αλλά η μακαριότητα και η αντίδραση υπερίσχυσαν δεδομένου μάλιστα ότι από τον Αύγουστο 1962 με τη λήξη της θητείας του πετυχημένου Διοικητή Ν. Χριστοδούλου δεν έγινε ανανέωσή της, αλλά διορίστηκε ως Διοικητής ο Απ. Αποστολίδης (παλαιό υψηλό κυβερνητικό στέλεχος της δεξιάς) με διαφορετική νοοτροπία (βλ. στη συνέχεια).

Η «προικοδότηση» της ΑΤΕ

Η «προικοδότηση» της ΑΤΕ από μέρος των κεφαλαίων που είχαν συγκεντρωθεί από την διάθεση ειδών της Αμερικανικής βοήθειας ήταν βασικό αίτημα για να αρχίσει η μεγαλύτερη χορήγηση μεσομακροπροθέσμων παραγωγικών για τη γεωργία δανείων και να ελαφρυνθεί η χορήγηση μεγάλων κεφαλαίων από την Τράπεζα της Ελλάδος που επιβάρυνε την νομισματική κυκλοφορία (δεδομένου ότι τα κεφάλαια της ΑΤΕ από την αρχική προικοδότηση κατά την ίδρυση της είχαν εξανημιστεί κατά την κατοχήν στις εργασίες της λόγω του φοβερού πληθωρισμού). Τελικά, μετά πολλές προσπάθειες, υπογράφηκε η σχετική συμφωνία της 21.2.62. Αναλυτική πληροφόρηση και σχετικές δηλώσεις του Υπουργού Γεωργίας Κ. Αδαμοπούλου και του Διοικητού ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου. (βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 831 και ΦΣ 1962 σ. 107). Όπως γράφει τότε η ΦΣ:

(1) Βλ. την από 30.1.60 εισήγηση του τότε Οικονομικού Επιθεωρητή Γ. Λιάκου που υποβλήθηκε στη Διοίκηση με σύμφωνη γνώμη του τότε Δ/ντή Επιθεωρήσεως Ν. Χριστοφόρου με αριθ. 99/110/2.2.1960. Βλ. και το από 16.3.1960 σημείωμα του Γ. Λιάκου προς τον τότε Υποδιοικητήν για «ριζική μεταβολή εις τον τρόπον ασκήσεως της πίστεως υπό της Τραπέζης και άλλες βελτιώσεις».

Υπεγράφη εν Αθήναις συμφωνία μεταξύ των Κυβερνήσεων Ελλάδος και Ηνωμένων Πολιτειών, προβλέπουσα την αποδόσμενιν 1.826.000.000 δραχμών, εκ κεφαλαίων της Αμερικανικής Βοηθείας προς προικοδοτήσιν της Αγροτικής Τραπέζης, ήτοι 60.893.000 δολλαρίων. Το άνω ποσόν θέλει χρησιμοποιηθεί δια την χορήγησιν δανείων μέσης και μακράς διαρκείας, προς ανάπτυξιν της γεωργίας και των γεωργικών βιομηχανιών της Χώρας.

Το κεφάλαιον αυτό θα μεταφερθή εις ειδικόν παρά τη Τραπέζην της Ελλάδος λογαριασμόν, αποδεσμευόμενον τμηματικώς υπέρ της ΑΤΕ εντός 4 ετών. Η τελευταία θα αναλάβη ανά 400 εκατ. δρχ., κατά τα έτη 1962 και 1963, 500 εκατομ. το 1964 και τα υπόλοιπα 526,8 εκατ. δρχ., το 1965. Δια της χρηματοδοτήσεως αυτής θα επαυξηθί το ανήκον εις την Α.Τ.Ε. κεφάλαιον, μειουμένης τοιουτοτρόπως της εξαρτήσεως εκ των δανειοδοτήσεων της Τραπέζης της Ελλάδος και άλλων Οργανισμών, ώστε να ελαττωθούν αι δαπάναι του Ιδρύματος και να διευκολυνθή η παροχή χαμηλοτόκων γεωργικών δανείων.

Επί τη υπογραφή της συμφωνίας ο Υπουργός της Γεωργίας κ. Αδαμόπουλος προέβη εις τας ακόλουθους δηλώσεις:

“... Είναι άξιον ιδιαιτεράς εξάρσεως το γεγονός ότι δια την διάθεσιν του ως άνω ποσού της Αμερικανικής βοήθειας επελέγη ο τομέυς της Αγροτικής Οικονομίας. Ειδικώτερον η διάθεσις του ως άνω ποσού θα συμβάλη εις την αύξησιν της παραγωγικότητος του κλάδου αυτού της Εθνικής μας Οικονομίας. Θα επιτευχθί δε αύτη δια της μεταβιβάσεως προοδευτικώς μέχρι του 1965 ολοκλήρου του ως άνω ποσού προς την Αγροτικήν Τράπεζαν και διαθέσεώς του προς τους γεωργούς υπό μορφήν μεσοπροθέσεων και μακροπροθέσεων δανείων δια την πραγματοποίησιν πάσης φύσεως μονίμων γεωργικών βελτιώσεων. Εξ άλλου, η χρηματοδότησις αύτη θα έχη και άλλα ευεργετικά αποτελέσματα. Δια της μνημονευθείσης ανωτέρω αυξήσεως των ιδίων της Αγροτικής Τραπέζης κεφαλαίων θα μειωθούν αι επιβαρύνσεις αυτής, αι προερχόμεναι εκ της χρησιμοποίησεως ξένων κεφαλαίων. Τούτο θα έχη ευεργετικήν επίδρασιν και επί των όρων των παρεχομένων προς τους αγρότας

δανείων.

Είναι αξιοσημείωτον το γεγονός ότι η διάθεσις του ως άνω ποσού της Αμερικανικής βοήθειας λαμβάνει χώραν εις εποχήν πλήρους αναπτύξεως της ελληνικής Οικονομίας. Τούτο θα έχη λίαν ευεργετικήν επίδρασιν δι' όλους τους κλάδους της Εθνικής μας Οικονομίας λαμβανομένης τπ' όψιν της ανάγκης προσαρμογής της οικονομίας του τόπου προς τον ευρύτερον οικονομικόν χώρον της Ε.Ο.Κ.”.

Επίσης ο Διοικητής της ΑΤΕ κ. Ν. Χριστοδούλου εις δηλώσεις του, μεταξύ άλλων, ειπε τα εξής:

“Ένα δίκαιον αίτημα του αγροτικού κόσμου και μια ευγενής επαγγελία της Κυβερνήσεως, εφρον την δικαίωσιν και την πραγματοποίησιν δια της συμφωνίας...

Η επιτευχθείσα ήδη προικοδοτήσις της Αγροτικής Τραπέζης, θα επατρέψη την περαιτέρω διεύρυσιν του ύψους των χαμηλοτόκων τοποθετήσεων ίνα επιταχυνθή η εξέλιξις και ο εκσυγχρονισμός των κλάδων εκείνων και των απασχολήσεων αι οποίαι θα δημιουργήσουν καλύτερον επίπεδον ζωής εις τον αγροτικόν κόσμο και θα καταστήσουν τα αγροτικά μας προϊόντα συναγωνιστικά εις την διεθνή αγοράν.

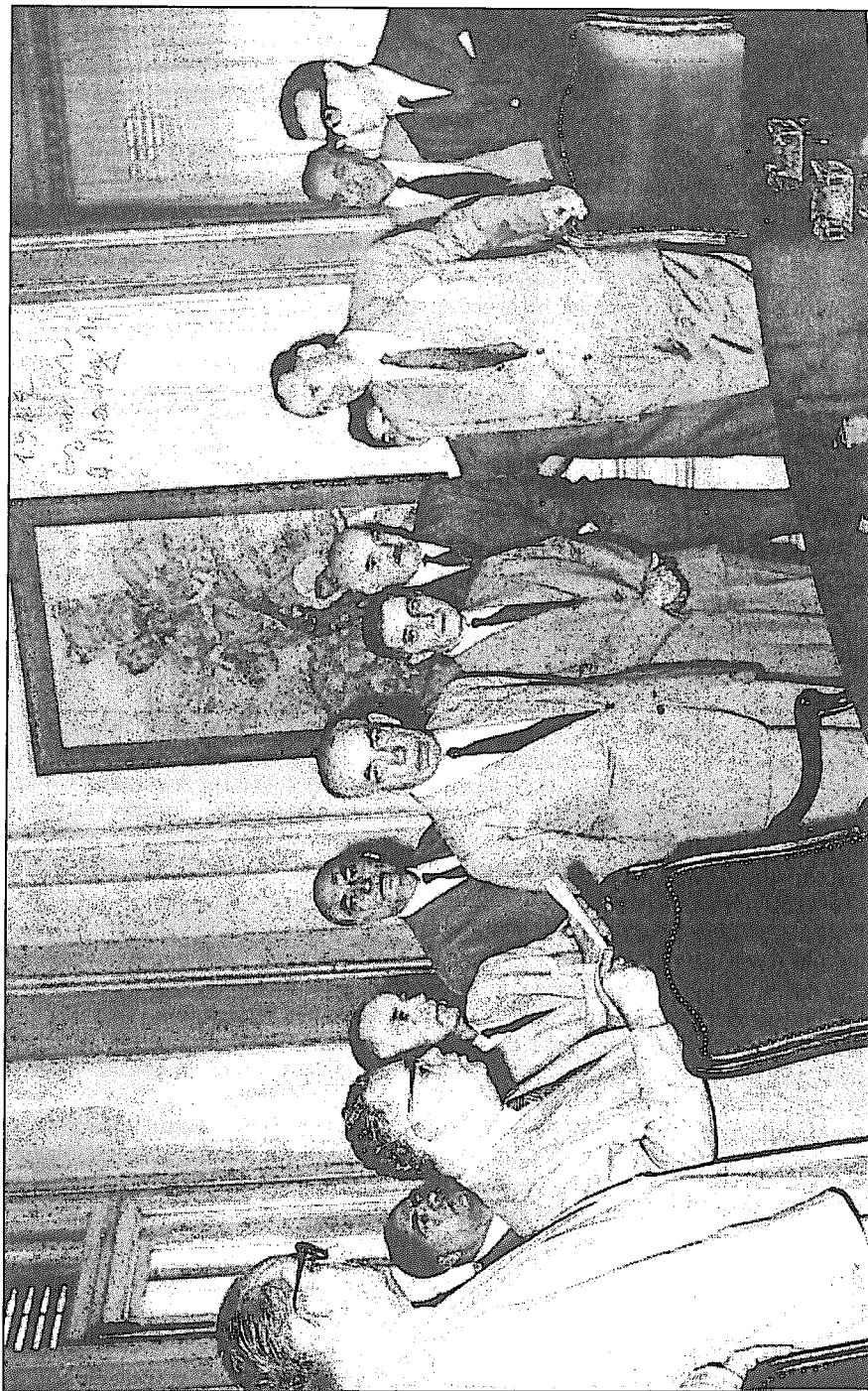
Η υποκατάστασις των παρεχομένων ετησίως υπό του Δημοσίου χορηγήσεων εκ των παραλλήλων επενδύσεων δια της οριστικής προικοδοτήσεως θα επιφέρει όχι μόνον υποβιβασμόν του κόστους των τοποθετούμενων κεφαλαίων της, αλλά και δυνατότητα επεξεργασίας μακροχρονίου προγράμματος ολικής δραστηριότητος της ΑΤΕ, μέσα βεβαίως εις το γενικώτερον πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως της Χώρας.

Εις την παρούσαν ακριβώς εποχήν, ότε με την σύνδεσίν μας με την Κοινήν Αγοράν, δημιουργείται επιτακτική η ανάγκη του εκσυγχρονισμού της αγροτικής μας οικονομίας, της μειώσεως του κόστους και της πληρεστέρας οργανώσεως επεξεργασίας και διακινήσεως των προϊόντων μας, ο Έλλην αγρότης θα ευρίσκη πλησίον του την Αγροτικήν Τράπεζαν να τον υποβοηθή με περισσότερα και καλύτερα μέσα εις τον αγώνα, τον οποίον και αυτός με όλους τους άλλους εργαζομένους Έλληνας θα καταβάλλη δια την επιτυχίαν κατά το νέον στάδιον εξέλιξεως του Έθνους”.

(ΦΣ 1962 σ. 107).

Ευχαριστίες της Συνομοσπονδίας για την πραγματοποίησιν της προικοδοτήσεως τα κεφάλαια της οποίας θα διατεθούν στη γεωργία. Σημειώνει όμως ότι θα ήτο καλόν εάν το ποσόν εδίδετο δια την ίδρυσιν μιας Συνεταιριστικής Τραπέζης με δικαίωμα εκδόσεως μετοχών κατά το πρότυπον των Αμερικανικών Συνεταιρικών Τραπέζων (βλ. ΦΣ 1962 σ. 122).

— Η λήξη θητείας και αποχώρησις του Διοικητού Ν. Χριστοδούλου. Νέος Διοικητής ο Ανδρ. Αποστολίδης από Αύγουστο 1962. Ομιλίαι, φωτογραφίες βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 961 και Σ 1962 σ. 94, 108, 151 ΦΣ 1962 σ. 224. Σε συνέντευξη ο Ι. Αφεντάκης στην εφημ. «Βραδυνή» συνηγόρησε για την εκλογή Ανδρ. Αποστολίδη διότι είχε προσφέρει υπηρεσίες ως υπουργός Γεωργίας (βλ. και ΦΣ 1962 σ. 225). Στη ΦΣ 1962 σ. 265 έπαινοι, ελπίδες για συνεργασία και υποβοήθησι των Συνεταιρικών Οργανώσεων για προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπι-

1962: Υποδοχή του νέου Διοικητού Ανδρ. Αποστολίδη. Εγκατάσταση από τον υπουργό Γεωργίας.

σθούν. Εκδήλωση συμπαράστασης από ΠΑΣΣΕΓΕΣ και Οργανώσεις (Βλ. όμως την απόλυτα αρνητική στάση του για τη ρύθμιση αγροτικών χρεών (που επέδρασε στο χάσιμο των εκλογών από την ΕΡΕ) και αργότερα την έξωσή του» από τον Υπουργόν Γεωργίας της Ενύσεως Κέντρου Αλ. Μπαλτατζή το έτος 1963 και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν τότε περί το πρόβλημα «Διοικήτης ΑΤΕ».

– Νέος Αγροτικός Τιμάρριθμος της ΑΤΕ. Μεταβολή των στοιχείων που άρχισαν να συγκεντρώνονται – δημοσιεύονται από το 1946 με νεότερα δεδομένα βάσεως. Έγιναν Δείκτες: α) απολαμβανομένων τιμών, β) καταβαλλομένων τιμών. Όροι γεωργικής παραγωγής. Ψαλίσ μεταξύ των δεικτών. (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 295).

– Η ανάπτυξη των Γεωργικών Βιομηχανιών. Κείμενο Δ. Ταραντίνου (Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 926).

– Η χρηματοδότηση της αγροτικής οικονομίας. Αναλυτικά στοιχεία. Κείμενο Γ. Κωνσταντινίδη (Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 978).

– Εργασίες ΑΤΕ 1962. Βλ. βασικά τον απολογισμόν της Διοικήσεως με ευρύτερα στοιχεία. Ειδικά θέματα βλ. Σ 1963 σ. 62, 77. Και ΦΣ 1963 σ. 222, 235, 256, 257, 259.

– Αγροτική πίστις και Συνεταιρισμοί. Κείμενο Ν. Μωραΐτη (βλ. Σ 1962 σ. 160 και 1963 σ. 10. Οι Συνεταιρισμοί που κάνουν «συλλογικό δανεισμό» Σ 1963 σ. 10 και 1964 σ. 145).

– Οδηγίες της νέας Διοικήσεως ΑΤΕ (Α. Αποστολίδη) για αναδιοργάνωση των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και προσαρμογή της δράσεώς τους προς τις νέες συνθήκες. Εγκύκλιος 4/1963. Βλ. Σ 1963 σ. 49, 50, 125 (Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία).

– Συσκέψεις περιφ. στελεχών ΑΤΕ (Συνεταιρισμών, Τεχνικών) για τα βασικά θέματα της υπαίθρου. Πορίσματα (Βλ. Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1488).

– Θανόντες υπάλληλοι ΑΤΕ το 1959, 1960, 1961, 1962, (Βλ. Δ/ΑΤΕ σ. 737, 866, 1092).

– Η αγροτική πίστις. Σκέψεις και προτάσεις του Διοικητού Τραπέζης Ελλάδος Ξ. Ζολώτα (Δ/ΑΤΕ 1964 Σ. 1493).

– Τα θέματα ΕΟΚ. Με την Σύνδεση Ελλάδος με ΕΟΚ δημιουργούνται προβλήματα προς διερεύνηση αναγόμενα εις την συναγωνιστικότητα των αγροτικών μας προϊόντων και εις την αποδοτικότητα της ελληνικής γεωργίας εντός του πλαισίου του έργου της Αγροτικής Τραπέζης. Καθώς δεν υπάρχουν τέτοιες προβλέψεις στον Οργανισμό της ΑΤΕ, κατόπιν εισηγήσεως της Δ/σεως Διοικητικού η Διοίκησης της ΑΤΕ αναθέτει τα σχετικά καθήκοντα προσωπικά εις τον Προϊστάμενον της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών Αρ. Ν. Κλήμην από 27.5.63 (Απόφ. Διοικ. 618/146/1963).

– Ρύθμιση αγροτικών χρεών. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 534, 1965 σ. 329.

– Στο τέλος του 1963 (Γεν. Δ/γή 97/1963) και κατόπιν αποφάσεων της Κυβερνήσεως (Κέντρου) και της Νομισματικής Επιτροπής αποφασίζεται ρύθμιση των οφειλών προς ΑΤΕ φυσικών προσώπων που έληξαν μέχρι 31.12.62 και καθορισμός νέων μειωμένων επιτοκίων χορηγήσεων ΑΤΕ και υπερημερίας (βλ. στη «Ναυτεμπορική» 28.11.63 ανακοινώσεις Προέδρου Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, βλ. και Σ 1963 σ. 153 σχετικά στοιχεία. Για τις συναφείς ενέργειες της ΑΤΕ βλ. Γ.Δ. 121881/12.12.63.

– Νέες Διοικήσεις. Στις 11.12.63 νέος Διοικήτης ο Χρ. Βασματζίδης. Μεταξύ των πρώτων (κοινοπραξίας μορφής) ενεργειών της Διοικήσεως είναι η αντικατάσταση μερικών Διευθυντών Κ. Κ/τος ως απόφ. 13/28.12.63 και ανακοίν. 3/4577/15.1.64 με υπογραφήν του μέχρι πρότινος συναδέλφου των Χρ. Βασματζίδη. Τοποθετήθηκαν (με τις μεταβολές):

Δ/νη Διοικητικού ο τμημ. Α Γ. Μαντέλλος.

- » Λογιστικού ο Δ/ντής Ν. Γιαλιάς αντί του Δ/ντού Δ. Παμπούκα.
- » Τεχν. Υπηρ. ο Υπ/ντής Αθ. Παπαϊωάννου αντί του Υπ/ντού Χρ. Τσαπαλίρα.
- » Γεωργ. Βιομ. ο τμημ. Χ. Κανελλακόπουλος.
- » Συνεταιρισμών ο τμημ. Π. Γλέζος αντί του Υποδ/ντού Απ. Οικονομοπούλου.

Ο νέος Βασιλεύς Κωνσταντίνος στην ΑΤΕ. Τον υποδέχεται το Διοικητικό Συμβούλιό της.

Ο Γεν. Γραμματεύς του Συλλόγου Υπαλλήλων ΑΤΕ Αριστ. Ν. Κλήμης καταθέτει στέφανον στο Μνημείο των Πεσόντων υπαλλήλων ΑΤΕ (στήλη στην είσοδο του Κεντρικού Καταστήματος ΑΤΕ).

— Διαμάχη περί την Διοίκησιν. Τελικά ακύρωση της απολύσεως, επάνοδος Ανδρ. Αποστολίδη, παραίτηση του με συμφωνία να του καταβάλονται οι μισθοί μέχρι λήξεως της θητείας του. Νέα Διοίκηση: Αν. Βγενόπουλος.

— Σύσκεψη ανωτάτου επιπέδου στην ΑΤΕ τον Απρίλιο 1964 με παρουσία Υπουργού Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή, Προέδρου Συνομοσπονδίας Π. Ρούσου, Δ/ντού Συνομοσπονδίας και υπηρεσιακών παραγόντων στα συνεταιριστικά Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας και όλων των Επιθεωρητών Γεωργ. Συνεταιρισμών ΑΤΕ. Με υπηρεσιακήν εισήγησιν του προϊσταμένου Δ/σεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ Π. Γλέζου συζητήθηκαν τα θέματα της νομοθεσίας Συνεταιρισμών, αγροτικών βιομηχανιών, ασκήσεως της αγροτικής πίστεως, πληρεστέρας οργανώσεως των Συνεταιρικών Οργανώσεων, εργασιών, μορφώσεως κλπ. Αναλυτικά Σ 1964 σ. 45 (Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1).

— Συνεταιρισμοί που ασκούν τον συλλογικό δανεισμό, επωνυμίες Σ 1964 σ. 22.

— Άλλοι 10 Συνεταιρισμοί αναλαμβάνουν την άσκηση του «συλλογικού δανεισμού», σύνολο μέχρι τώρα 152 συν οι 10, συν και άλλοι υπό εξέταση (Σ 1964 σ. 145 και ΦΣ 1965 σ. 20).

— Ανασύσταση της θέσεως του Γεν. Δ/ντή της ΑΤΕ με ΝΔ 4436/1964, τοποθέτηση με απόφαση του Δ.Σ. του Δ/ντού Π. Παπαλουκά (Σ 1965 σ. 22).

— Τοποθετήθηκε ως επίτροπος του Κράτους στην ΑΤΕ, σύμφωνα με το ΒΔ 10/30.12.64 με απόφαση του Προέδρου Κυβερνήσεως, ο Χρ. Παπασταύρου για παρακολούθηση της τήρησης των Νόμων και του Καταστατικού. Υποβάλλει στην Κυβέρνηση τις παρατηρήσεις του μέσω του Υπ. Γεωργίας. Αλλά μέσα στον κομματισμό, σοβαρές εισηγήσεις του δεν λαμβάνονται υπόψιν.

— Έναρξη ασφαλίσεως ζωής αγροτών από ΑΤΕ το 1964 (Βλ. ΦΣ 1964 σ. 355) και Σ 1964 σ. 84).

— Για σχέσεις Συνεταιρισμών - ΑΤΕ βλ. ΦΣ 1965 σ. 345.

— Για ΑΤΕ βλ. και Σ 1965 σ. 22.

— Έκθεση ΑΤΕ για κίνηση Συνεταιρισμών 1965 Σ 1966 σ. 100.

— Τα «Νέα της Υπαίθρου» της ΑΤΕ (Βλ. Υποκεφ. Ε. και Σ 1966 σ. 158).

— Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών της ΑΤΕ για τους αγρότες που εξυπηρετήθηκαν από την ΑΤΕ τα έτη 1962, 1963, 1964 (Κυκλοφορεί και αναλυτικό τεύχος) βλ. Σ 1966 σ. 60.

— Το 1966 επέκταση ασφαλειών ΑΤΕ και σε αλιείς, αλιεργάτες. Βλ. Σ 1966 σ. 135.

Από τις περιοδείες
στην ύπαιθρο
1958 - 1962
του Διοικητού της ΑΤΕ:
Ο Ν. Χριστοδούλου
με τους επιτελείς
Αριστ. Καραβά
και Αριστ. Κλήμη
αναπαύονται,
σε περιοδεία,
στη θέση Λέων
της Αμφιπόλεως.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ (ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥΣ)

Το σχετικό υλικό άφθονο και στα άλλα Υποκεφάλαια του Τόμου αυτού και κυρίως στα Υποκεφ. Α, ΣΤ, ΣΤ/1, Ζ). Στη συνέχεια δίδονται μερικά από τα βασικά στοιχεία (παρόλο που το θέμα δεν είναι κύριο αντικείμενο του βιβλίου αυτού) για διευκόλυνση των τυχόν ειδικών μελετητών.

— Μέσα στην αρκετά διευθυνόμενη οικονομία, με έντονο τον ρόλο του Κράτους, η κατάσταση αιτημάτων, αποφάσεων, κινητοποιήσεων κ.λπ., συνεχίζεται όπως και τα προηγούμενα μετακατοχικά έτη. Έντονη είναι και κύρια η απασχόληση της Συνομοσπονδίας με τα «συνδικαλιστικά και επαγγελματικά» αγροτικά προβλήματα που πιέζουν ενώ αξακολουθεί η παραμέληση των κύριων συνεταιριστικών της καθηκόντων για την φροντίδα των οποίων μάχεται (λόγω και έργω) ο Θ. Τζωρτζάκης με αποτέλεσμα να ενοχλούν οι υποδείξεις του.

— Κατά τις αντιλήψεις της Δ/σεως της Συνομοσπονδίας για τα προβλήματα της ελληνικής γεωργίας, ενώ αναγνωρίζεται ότι έγινε μεταπολεμικά μεγάλη πρόοδος της ελληνικής γεωργίας σε διάφορους τομείς (που αναφέρει), εκτελέστηκαν ή εκτελούνται κρατικά προγράμματα, δημιουργήθηκαν εγκαταστάσεις επεξεργασίας γεωργ. προϊόντων, συσκευασίας και συντηρήσεως, εν τούτοις μετά όλην αυτήν την πρόοδο η κατάσταση είναι πολύ άσχημη για τους αγρότες (αναλύει και προτείνει μέτρα). Τι ζητά ο αγροτικός κόσμος για το 1961 βλ. αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 16 επόμε. Χρειάζονται ριζοσπαστικές αποφάσεις για να λυθούν τα αγροτικά προβλήματα (ΦΣ 1961 σ. 75 επόμε.). Η Συνομοσπονδία εκδίδει - διαθέτει τα ψηφίσματα του Αγροτοσυνεταιριστικού Συνεδρίου του 1956 (ΦΣ 1961 σ. 108).

— Σε σύσκεψη υπό πρωθυπουργόν εγκρίθηκε το κρατικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της γεωργίας κατά το 1961 με δαπάνην αξιόλογου ποσού. Αναλυτικά στοιχεία (βλ. ΦΣ 1961 σ. 1, 4).

— Στις 19 Μαρτίου 1961 γίνεται απογραφή αγροτικού πληθυσμού, γεωργίας, κτηνοτροφίας.

— Το κρατικό πρόγραμμα αναπτύξεως της γεωργίας κατά τομείς και πρόγραμμα αυτόρκειας της αγροτικής οικογένειας βλ. αναλυτικά Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 571, 575.

— Αγωνιστικές κινητοποιήσεις. Προβάλλεται η 51 επέτειος από τα αγροτικά συμβάντα τα γνωστά ως Κιλελέρ. Απώδοση τιμών από Κυβέρνηση, κόμματα, Οργανώσεις, αγρότες (ΦΣ 1961 σ. 93).

— Γενική επισκόπηση για την κατάσταση της ελληνικής γεωργίας βλ. σε κείμενο Διοικητού ΑΤΕ Ν. Χριστοδούλου στο Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 917.

— Κραδασμοί στην αγροτική πολιτική για τις συγκεντρώσεις των αγροτικών προϊόντων και το εισόδημα των αγροτών σε συσχετισμό με νομισματικές κ.λπ. δυνατότητες. Οξεία διαμάχη ανάμεσα Συνομοσπονδίας και άλλων Οργανώσεων με Κυβέρνηση - Τράπεζα Ελλάδος για τα απαιτούμενα ποσά για τη χρηματοδότηση των συγκεντρώσεων για λ/σμό του Κράτους. Χαρακτηριστική η διαφωνία - παραίτηση του Γεν. Γραμ. Υπουργείου Γεωργίας Φ. Λαμπρόπουλου που συμφωνούσε με τις αντιλήψεις της Συνομοσπονδίας και διαφώνησε με τον προσωπικό του, από παλαιά στις Σέρρες, φίλο, Πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή στο θέμα «ενιαία διαχείριση των γεωργικών προϊόντων», που καταπολεμούσε η Τράπεζα Ελλάδος (βλ. ΦΣ 1961 σ. 214, 229). Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1 και στη συνέχεια για το σιτικό και άλλα προϊόντα.

Ενδεικτική της τότε καταστάσεως και των αντιμαχομένων αντιλήψεων και συμφερόντων είναι η επιστολή του Φωτ. Λαμπρόπουλου (που συμφωνούσε με τις απόψεις της Συνομοσπονδίας κ.λπ. περί «Ενιαίας διαχειρίσεως κ.λπ.») που απηύθυνε προς την Διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ. Δημοσιεύθηκε στις 15.9.1961 στην εφημ. «Ελευθερία» Κερκύρας με πρόλογο της διευθύνσεως της και έντονο τίτλο «Ιδού οι εχθροί των Αγροτών. Μία Αποκλειστική Επιστολή». Είναι η ακόλουθη:

Προς την Διοίκηση της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Όθωνος 6, Ενταύθα

Κύριε Πρόεδρε,

Κατά την στιγμήν ταύτην κατά την οποίαν, μετά 3 έτη υπηρεσίας, αποχωρώ από την θέσην του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου Γεωργίας, η σκέψις μου ολόκληρος στρέφεται προς τον αγροτικόν κόσμον, την εκλεκτοτέραν μερίδα του οποίου εκπροσωπείτε υμείς οι συνεταιρισμένοι αγρόται και επιθυμώ όπως επικοινωνήσω δι' υμών μετ' αυτού.

Δεν θα σταματήσω πολύ εις τους δεσμούς οι οποίοι με συνδέουν με τον αγροτικόν κόσμον.

Είμαι τέκνον αγροτικής οικογενείας και εις τας συνεταιριστικάς οργανώσεις των αγροτών εθήτευσα κατά τα πρώτα έτη (1926—1930) της σταδιοδρομίας μου. Βραδύτερον (1930) ευρέθην, κατόπιν επιτυχίας μου εις διαγωνισμόν μεταξύ των πρώτων στελεχών της νεοϊδρυθείσης Αγροτικής Τραπεζής.

Εν τη Τραπεζή και εις διαφόρους θέσεις (Επόπτου Συνεταιρισμών, Διευθυντού Υποκ/ματος, Τμηματάρχου Χρηματοδοτήσεων και Υποδιευθυντού Αγροτικής Πίστεως) είχον πάντοτε προ οφθαλμών το χρέος μου να εξυπηρετήσω την αγροτικήν τάξιν και να βοηθώ να προάγονται τα συμφέροντά της, σύμφωνα πάντοτε με τας θεμελιώδεις διατάξεις του Ιδρύματος, η ίδρυσις του οποίου άλλωστε υπήρξεν αποτέλεσμα των αγώνων των συνεταιρισμένων αγροτών.

Ελπίζω ότι εις τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς Σερρών, Ζίχνης Παγγαίου, Πατρών, Πρεβέζης κ.λπ., θα υφίστανται ακόμη, έστω και αμυδρά, αναμνήσεις δια τας κοινάς μετά των διοικήσεων των εκεί οργανώσεων προσπάθειάς μου δια την ανάπτυξιν και την εδραίωσιν υγιούς συνεταιριστικού πνεύματος και την δημιουργίαν σταθερών οργανώσεων, ικανών ν' αναλάβουν το βαρύν έργον της βελτιώσεως της θέσεως του παραγωγού.

Ελπίζω επίσης ότι υμείς προσωπικώς και άλλοι παλαιοί συνεργάται σας θα ενθυμούνται τας προσπάθειάς δια την ενίσχυσιν των κορυφαίων Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΠΑΣΕΓΕΣ, ΚΥΔΕΠ, ΚΣΟΣ, Ελαιουργικής κ.λπ.) και δια την προαγωγήν όλων των κλάδων των εργασιών των οργανώσεων της χώρας (Προμηθευτικών, Συγκεντρώσεων, Οινοποιήσεως κ.λπ.) τας οποίας από κοινού (υπό την ιδιότητά μου ως Τμηματάρχου Χρηματοδοτήσεων εις ΑΤΕ) κατεβάλομεν κατά τα μεταπολεμικά έτη.

Ανεφάρθην εν πάση δυνατή συντομία εις τ' ανωτέρω

απλώς δια να σημειώσω ότι κατά τα 30 και πλέον έτη της υπηρεσίας μου εφρόντιζα να είμαι πάντοτε πιστός εις έναν και τον αυτόν αντικειμενικόν σκοπόν, την εξυπηρετήσιν των συμφερόντων του αγροτικού κόσμου και την ανάπτυξιν των Οργανώσεών του ήτοι των Γεωργικών Συνεταιρισμών.

Πρέπει προς τούτοις να σημειώσω ότι εδέχθη να επιστρατευθώ υπό του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως εις την πολιτικήν θέσην του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου Γεωργίας όχι διότι είχα ποτέ την πρόθεσιν να πολιτευθώ αλλά δια δύο βασικούς λόγους τους εξής:

α) δια να υπηρετήσω και πάλιν, από ισχυροτέρας πλέον θέσεως, τους σκοπούς οι οποίοι έχουν γίνει βίωμά μου, και

β) δια να συντρέξω τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως εις την πολλάκις εκδηλωθείσαν προς εμέ επιθυμίαν του να βοηθήσῃ όπως προαχθή η οικονομική και κοινωνική θέσις των αγροτών.

Είναι ασφαλώς και δι' υμών ναπαί ακόμη αι εντυπώσεις από τας κατά τα τελευταία 3 έτη καταβληθείσας και πάλιν κατά το πλείστον από κοινού μεθ' υμών προσπάθειάς δια την προάσπισιν και προαγωγήν της θέσεως του αγροτικού κόσμου (συγκέντρωσις προϊόντων, ολοκληρωτική συγκέντρωσις σίτου, μελέτη, προβολή και υποστήριξις της ενιαίας διαχειρίσεως των προϊόντων, της συστηματοποίησεως της διαμνησεως και διαθέσεως της παραγωγής και της εξυγιάνσεως των συναλλαγών εν τη υπαίθρῳ, αύξησις των μέσων και βελτιώσις των όρων της πίστεως κ.λπ. αξιοποίησις της παραγωγής και γεωργικαί βιομηχανίαι, αγροτικά κοινωνικά ασφαλίσεις κ.λπ.).

Βεβαίως δεν επετύχομεν εις ολίγα. Επετύχομεν εις εκείνας τας περιπτώσεις κατά τας οποίας το ενδιαφέρον του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, το οποίον προσωπικώς θεωρώ βαθύ και ειλικρινές, επεδείχθη υπό τούτου άμεσον και αποφασιστικόν.

Ομολογουμένως δεν εύρομεν παντού την κατανόησιν και την υποστήριξιν εις τον βαθμόν τον οποίον υπεδίηλον το Πρωθυπουργικόν ενδιαφέρον. Τουναντίον εις τας περισσότεράς των περιπτώσεων συντητήσαμεν εχθρότητα, καχυποψίαν και διαβολήν. Μας είχεν γίνει όμως τόσον ή έμμονος η γραμμή μας και τόσον επίμονος η διεκδικήσις της ώστε συντρεχούσης και της σκληρότητος των επί των διεκδικήσεών μας

αντιπάλων μας, να γίνωμεν εις πολλούς δυσάρεστοι και να διαβληθώμεν.

Δεν αιτιώμαι κανέναν προσωπικώς. Νομίζω ότι αι δυσκολίαι είναι ζήτημα συνθηκών και κλίματος και είναι εις την φύσιν των αγώνων.

Δυστυχώς η ιθύνουσα τάξις δεν ηγνόησεν ακόμη ούτε ποίαν δύναμιν κρύβει μέσα της η αγροτική τάξις ούτε ποία είναι τα δίκαια ταύτης επί της ζωής και του εθνικού πλούτου.

Η παραγνώρισις αυτή ή η ελλιπίης γνώσις θα ταιλαιπωρήσῃ ακόμη επί πολύ τον Τόπον.

Εν τωιαύτῃ περιπτώσει ο αγών τον οποίον διεξάγετε ἔχει σκοπὸν ἱερὸν, θεωρῶ δε τον εαυτὸν μου ευτυχῆ διότι εἶχα την ευμενῆ τύχην να συμπαραστατήσω εις τον αγώνα τούτον.

Να μην απατώμεθα δε. Ἐλπίδας δια το μέλλον εγκλείει μόνον η αγωνιστικὴ σας διάθεσις και η εντιμότης των προθέσεών σας.

Δεν επιθυμείτε το κακὸν ἄλλης τινὸς τάξεως και τουναντίον επιθυμείτε την συνεργασίαν ὅλων ἀλλὰ δι' ἓνα σαφὴ σκοπὸν, την προαγωγὴν της θέσεως ὅλων των τάξεων, συμπεριλαμβανομένων εις τούτο με την δικαίαν μοίραν των και των αγροτῶν.

Μόνον τυφλοὶ εἶναι δυνατόν να μη βλέπουν ότι η επιτυχία εις τούτο αποτελεί το ισχυρότερον θεμέλιον του Ἔθνους και ότι, τουναντίον η αποτυχία αποτελεί τον δυναμίτην που θα τινάξῃ τα πάντα εις τον αέρα.

Ὅσοι εἶναι τίμιοι και ευσυνειδητοὶ αντιλαμβάνονται καλῶς την γραμμὴν σας και εἶναι παρὰ το πλευρὸν σας. Δυστυχῶς υπάρχουν και μύωπες ἀλλὰ και σκοτεινά συμφέροντα που προσπαθοῦν να σπλώσουν την ἀδόλον εικόνα του αγώνος σας και να σας κάμψουν δια να παραμένουν εκείνοι μεν ασύδοτοι, οὐ αγρόται δε απροστάτευτοι και πειναλέοι.

Να μην ἔχετε καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπὶ του ότι ὅσα ἐλέχθησαν και ἐγένοντο ἐναντίον μου και τα οποία με ἀναγκάζουν να ἀποσυρθῶ δεν ἀπέβλεψαν εις το να βλάψουν προσωπικῶς το άτομόν μου. Αποβλέπουν εις το βλάψουν και παρεμποδίσουν τον αγώνα της αγροτικῆς τάξεως δια να ἀνυψωθῇ και να βελτιωσῇ, εις τα πλαίσια της Δημοκρατίας, την οικονομικὴν και κοινωνικὴν της θέσιν.(1)

Ἀπευθύνομαι προς υμᾶς ως αγωνιστὰς μιας ωραίας ιδέας.

Πιστεύω ότι εἴσθε και θα μείνετε πιστοὶ και ευσυνειδητοὶ εις τον αγώνα σας και σας σφύγγω το χέρι, συνιστῶν θάρρος, αυτοπεποίθησιν και ἐπιμονήν. Οὐ ωραίοι και τίμιοι ἀγῶνες πάντοτε επικρατοῦν.

Εἰς τον αἰώνα μας αι προσπάθειαι δεν εἶναι δυνατόν να περιορίζονται εις μόνην την ἐπιδιώξιν ν' αὐξηθῇ το εθνικὸν προϊόν. — Η ἐπιδιώξις αὕτη πρέπει να συμπληρῶται με την παράλληλον ἐπιδιώξιν της δικαίας κατανομῆς του ως εἰρηται προϊόντος.

Οὐ πολιτικοὶ συνήθως περιλαμβάνουν εις τα προγράμματά των φράσεις και υποσχέσεις δια δικαιοτέραν κατανομήν του εθνικοῦ εισοδήματος. Ἀλλ' αὐται συνήθως παραμένουν μόνον φράσεις εις τα προγράμματα, τουλάχιστον ως προς τους αγρότας. Δι' υμᾶς ὅμως τούτο εἶναι ἔργον συνειδήσεως εἶναι σκοπὸς και το καλλίτερον μέσον δια να ἐπιτευχθῇ ο σκοπὸς αὐτὸς εἶναι ο συνεταιρισμὸς (η ἔνωσις των δυνάμεων) των ἀδυνάτων οικονομικῶς τάξεων.

Ἴδου διατί η Πολιτεία ἔχει χρέος ὄχι ἀπλῶς να σέβεται ἀλλὰ και να υποστηρίξῃ δι' ὅλων των διαθέσιμων μέσων την συνεταιριστικὴν κίνησιν των αγροτῶν.

Ἀκολουθῶν ἐπιταγὰς της συνειδήσεώς μου πιστεύω ότι αι ἐπιδιώξεις του αγροτικοῦ συνεταιριστικοῦ κινήματος εις την Ἑλλάδα, την χώραν των μικρῶν και ἀσθενῶν οικονομῶν, εἶναι αι περισσότερον ἐπωφελεῖς δια το Ἔθνος. Εἶναι ἐπιδιώξεις αι οποῖαι ἐγγυῶνται την ευημερίαν ολοκλήρου του ἐλληνικοῦ λαοῦ και την ηρεμίαν της κοινωνίας μας.

Υπὸ τας προϋποθέσεις ταύτας οπουδήποτε ευρισκόμενος θα εἶμαι πάντοτε παρὰ το πλευρὸν σας, συμπαραστάτης και ἀπολογητῆς του ἔργου σας.

Δι' ὃ και παρακαλῶ υμᾶς Κύριε Πρόεδρε ὅπως διαβιβάσῃτε εις ὅλους τους ἀμέσους συνεργάτας σας, τας διοικήσεις των κατὰ τόπους Συνεταιρικῶν Ὀργανώσεων, τα ἀξία στελέχη σας και τον κοπιῶντα τίμιον και ἀγνὸν αγροτικὸν κόσμον της χώρας, τας βαθυτάτας και εὐκρινεῖς ευχὰς μου δι' ἓνα καλλίτερον δι' ὅλους μέλλον.

Ἀθήναι τη 5/9/1961

Μετ' ευχαριστιῶν

Φ. Α. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τέως Γενικός Γραμματεὺς Υπουργείου Γεωργίας

(1) Ὅλοι οὐ τονισμοὶ στοιχείων ἔγιναν τώρα.

Για την συνεργασία στη συνέχεια του Φ. Λαμπροπούλου με τη Συνομοσπονδία στη μελέτη της αγροτικής πολιτικής Ευρωπαϊκών Κρατών βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ/1 και την ομιλία του στη Γεν. Συνέλευσή της.

— **Αναδιάρθρωση καλλιιεργειών.** Παλαιότερα στοιχεία χρήσιμα και για την περίοδο 1966 και έπειτα, βλ. στο κείμενο του καθηγητού Στ. Παπανδρέου με τίτλο «η αναδιάρθρωση των καλλιιεργειών και ο Οργανισμός Ανασυγκροτήσεως». Αναλυτικό κείμενο (Σ 1966 σ. 11, 103). με τονισμό από το περιοδικό της προσωπικότητας και των πρωτοβουλιών του καθηγητή σε πολλά βασικά προβλήματα).

— **Η εξέλιξη των αγροτικών προβλημάτων** την περίοδο αυτή. Βλ. τα θέματα στις επόμενες σελίδες (καθώς και στα άλλα Υποκεφάλαια και κυρίως Α, Β, ΣΤ/1). Βασική διαπίστωση είναι ότι τόσο επί των Κυβερνήσεων Κ. Καραμανλή όσο και επί των Κυβερνήσεων Γ. Παπανδρέου έγιναν και εξαγγελίες και προσπάθειες και πραγματοποιήσεις μέσα στις γενικότερες οικονομικές δυνατότητες. Για την περίοδο της Ενώσεως Κέντρου βλ. ΦΣ 1963 σ. 534 σχετικά με εξαγγελίες πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου για ρύθμιση αγροτικών χρεών, για συγκεντρώσεις γεωργ. προϊόντων, κ.λπ. Ικανοποίηση, ευχαριστίες της Συνομοσπονδίας βλ. ΦΣ 1963 σ. 536. Αναλυτικές δηλώσεις αγροτικής πολιτικής του Υπουργού Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή βλ. ΦΣ 1963 σ. 538.

— Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως, για την ελληνική γεωργία και Συνεταιρισμοί. Βλ. στα Υποκεφ. Β και Ε. Για το πρόβλημα των χαμηλών εισοδημάτων στη γεωργία και τα πορίσματα της Σύσκεψης των Υπουργών Γεωργίας βλ. αναλυτικά Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1634.

Η Σύνδεση με ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα)

— Τον Ιούλιο 1961 υπογράφεται η συμφωνία Συνδέσεως της Ελλάδος με την ΕΟΚ. Αναλυτικές δηλώσεις του Υπουργού Γεωργίας Κ. Αδαμοπούλου για τη σημασία της σε ότι αφορά τα γεωργικά προϊόντα της Ελλάδος και διάφορα σχετικά προβλήματα βλ. ΦΣ 1961 σ. 291. Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1.

— Από 1.11.62 τίθεται σε ισχύ η συμφωνία Συνδέσεως Ελλάδας με ΕΟΚ. Ιστορικό, σκοποί, προνομακία η μεταχείρισης Ελλάδος, προϋποθέσεις για επιτυχία. Ανακοινωθέντα ΕΟΚ, Κυβερνήσεως, διευκρινίσεις από Υπουργείο Συντονισμού για την Σύνδεση, αναλυτική ενημέρωση (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 267 επόμε.).

Διάγγελμα Βασιλέως. Συγκέντρωση εκπροσώπων παραγωγικών τάξεων. Λόγοι Πρωθυπουργού, Υπουργών, συνεντεύξεις (ΦΣ 1962 σ. 373 επόμε.).

Μήνυμα της Συνομοσπονδίας, εκδηλώσεις βλ. ΦΣ 1962 σ. 373 επόμε.

Απόφαση της ΕΟΚ επί του συστήματος ελαχίστων τιμών (ΦΣ 1962 σ. 277).

Κανονισμός κοινής αγοράς για κρέας πουλερικών (ΦΣ 1962 σ. 311).

Κανονισμός για κοινή εμπορία σιτηρών (ΦΣ 1962 σ. 347).

Κείμενο προέδρου Συνομοσπονδίας Π. Ρούσσου επί της εφαρμογής της Συμφωνίας Συνδέσεως (ΦΣ 1962 σ. 429).

Ανάλυση των κριτηρίων και κατευθύνσεων της κοινής γεωργικής πολιτικής της ΕΟΚ. Αναλυτικό κείμενο με όλα τα σχετικά για ευρύτερη κατατόπιση βλ. ΦΣ 1963 σ. 78 επόμε. σε όλο το τεύχος.

Οι Γεωργικές Κοινωνικές Ασφαλίσεις — ΟΓΑ

Επί πεντάμηνο από το Νοέμβριο 1960 — Μάιο 1961 η Βουλή συνέρχεται σε 29 συνεδριάσεις για το νομοσχέδιο περί ασφαλίσεως των αγροτών, βασικό πρόβλημα της υπαίθρου με προϊστορία (Βλ. σχετικά τα Πρακτικά Συνεδριάσεων της Βουλής. Βλ. και ΦΣ 1961 σ. 247).

Τελικά ψηφίστηκε ο Ν. 4169/1961. Κείμενό του, Δηλώσεις του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή (Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία) και Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 659). Συγκρότηση της Διοικήσεως του ΟΓΑ: Α. Μπερνάρης, Α. Πάτρας, (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 247, 290).

Η πρώτη συνεδρίαση του Δ.Σ. Ομιλία Πρωθυπουργού (Βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 775).

Ενδιαφέρον το κείμενο «οι αγροτικές Κοινωνικές ασφάλισεις» του μελετητή Ν. Ραζή στη Φ.Σ. 1961 σ. 145. Και στο Σ 1962 σ. 17, 37.

Από 1.1.1963 αρχίζει η ασφάλιση της γεωργικής παραγωγής. Ο κανονισμός που εγκρίθηκε (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 423). Τελετή για επίδοση υπό Πρωθυπουργού των πρώτων εντολών πληρωμής συντάξεων σε αγρότες. Ομιλίες βλ. αναλυτικά ΦΣ 1962 σ. 174.

Οι συνταξιούχοι του ΟΓΑ κατά Γεωγραφ. Δ/τα, Άνδρες 167.660, γυναίκες 169.287, σύνολο 336.947. Και νέοι 7.000 (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 258).

— ΟΓΑ: Απολογισμός για την 3τία 1961—1964 (Βλ. Σ 1964 σ. 142).

— Οι αγροτικές κοινωνικές ασφάλισεις στη Γερμανία και Γαλλία. Κείμενο Ν. Ραζή (Σ 1965 σ. 9). Σχετικά με τον ΟΓΑ αλλά και γενικότερα με όλο το φάσμα της παραγωγής και του εισοδήματος των αγροτών είναι οι καταστροφές στη γεωργία από θεομηνίες, οι συνέπειες (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 121). Στοιχεία καταστροφών. Αιτήματα Συνομήσεων Κυβερνητικά μέτρα. (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 137). Ειδικά οι ζημιές στην ελαιοπαραγωγή. Στοιχεία, αιτήματα (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 363).

— Μεγάλες καταστροφές από χειμώνα σε δημητριακά. Αιτήματα βλ. ΦΣ 1963 σ. 366.

Το πρόβλημα των λιπασμάτων. Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία. Και στα γενικά για Γεωργ. Βιομηχανίες.

Το εργοστάσιο φωσφορικών λιπασμάτων:

Όπως γράφει ο Σ 1961 σ. 77: Την 27 Μαΐου 1971 δημοσιεύτηκε η είδηση ότι η Επιτροπή του νόμου 2687/53, που εδρεύει στο Υπουργείο Συντονισμού, ενέκρινε την πρόταση που έκανε η Εμπορική Τράπεζα ν' αναλάβει την ίδρυση του εργοστασίου παραγωγής λιπασμάτων και συγκεκριμένα φωσφοροθειικής αμμωνίας.

Προηγουμένως είχε ανατεθεί στον Οργανισμό Βιομηχανικής Αναπτύξεως να προκηρύξει διαγωνισμό και να δεχτεί προσφορές για την ίδρυση του εργοστασίου φωσφορικών λιπασμάτων, χωρίς όμως να καταλήξει σε αποτέλεσμα. Ο αγροτικός κόσμος αναστατώθηκε και με πλήθος τηλεγραφημάτων διαμαρτυρήθηκε για την ανάμιξη του Ο.Β.Α., στην ίδρυση του εργοστασίου φωσφορικών λιπασμάτων και ζήτησε ν' αποκλειστεί η ίδρυσή του από κερδοσκοπική επιχείρηση και ν' ανατεθεί το έργο σε κοινωφελή Οργανισμό, στον οποίο θα συμμετέχουν οι Γεωργικές Συνεταιρικές Οργανώσεις, η Αγροτική Τράπεζα και το Κράτος.

Την άποψη αυτή την υποστήριξε η Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, ευθύς μόλις ανέκυψε το ζήτημα της δημιουργίας εργοστασίου φωσφορικών λιπασμάτων, και έκαμε προφορικές και έγγραφες σχετικές προτάσεις στους αρμοδίους. Με διεξοδικό υπόμνημά της στην Κυβέρνηση, εξήγούσε τους λόγους που επιβάλλουν να μη γίνη το

εργοστάσιο για τα λιπάσματα, που αποτελούν ζωτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της γεωργικής και οικονομίας και ενδιαφέρουν άμεσα τους αγρότες, αντικείμενο για κερδοσκοπική εκμετάλλευση από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Υποστήριζε ότι για την ίδρυση του εργοστασίου πρέπει να γίνη σχετικός διεθνής διαγωνισμός μεταξύ τεχνικών οίκων, ώστε να επιλεγεί ο καλύτερος και να συστηθεί φορέας με κοινωφελή χαρακτήρα στον οποίο ν' ανατεθεί η εκμετάλλευσή του.

Δυστυχώς δεν εισακούστηκαν οι απόψεις των Συνεταιρικών Οργανώσεων και η Κυβέρνηση ανάθεσε την ίδρυση του εργοστασίου στην Εμπορική Τράπεζα.

Με τη λύση αυτή, τονίζει σχετική ανακοίνωση της Συνομοσπονδίας, ζημιώνεται και αδικείται ο αγροτικός κόσμος, γιατί η τιμή που προσφέρθηκε, (54,09 δηλ. δολάρια τον τόνο λιπάσματος) δεν αποτελεί την πραγματικά πιο χαμηλή τιμή και μπορεί να μειωθεί ακόμη περισσότερο. Και επιβάλλεται, όπως είναι γνωστό, να μειωθεί όσο το δυνατό πιο πολύ η τιμή των λιπασμάτων, για να γίνη αντίστοιχα δυνατή και η μείωση του κόστους των γεωργικών προϊόντων και να γίνουν συναγωνίσιμα με τα ομοειδή προϊόντα που παράγουν άλλες χώρες. Διαφορετικά βαδίζουμε προς την εξαθλίωση του αγροτικού κόσμου και στη χειροτέρευση του βιοτικού του επιπέδου.

Ακολουθούν συνεχείς ανακοινώσεις του Υπουργού Συντονισμού Πρωτοπαπαδάκη και της Συνομοσπονδίας (βλ. Σ 1961 σ. 77).

Ο αγώνας για το εργοστάσιο λιπασμάτων συνεχίζεται (ΦΣ 1961 σ. 297). Η Συνομοσπονδία υποστηρίζει ότι η κατασκευή δευτέρου εργοστασίου υπό των Συνεταιρικών Οργανώσεων είναι πραγματοποιήσιμη.

Επιδιώκει η Συνομοσπονδία κινητοποιήσεις των αγροτών για την απόδοση στους αγρότες των 158 εκατ. δρχ. που απέδωσε η εκκαθάριση του λ/σμού των προσωρινών τιμών λιπασμάτων από το 1957 έως το 1961. (Υποστηρίζει ότι το ποσό πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το 1948). Το ποσόν αυτό είναι αρκετό για τις επιτόπιες δαπάνες του εργοστασίου. Το υπόλοιπο θα εξασφαλισθεί με μακροπρόθεσμες πιστώσεις εξωτερικού. Αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 297 όπου αναφέρεται στην προσπάθεια τορπιλισμού. Συσκέψεις, διαμαρτυρίες από Οργανώσεις Πελοποννήσου (στην Καλαμάτα). Αναφέρεται στην έκθεση του Διοικητού Τραπεζής Ελλάδος Ξεν. Ζολώτα που υποστηρίζει την συμμετοχή του αγροτικού πληθυσμού. Καταγγέλει ενέργειες του ΟΒΑ στην έκθεση Μπατέλλ (ΦΣ 1961 σ. 308). Υπομνήματα στον Πρόεδρο Κυβερνήσεως, διαμαρτυρίες κ.λπ.

Το πρόβλημα της στέγασης των αγροτών

Πρόγραμμα στεγαστικών δανείων για αγρότες μέσω της ΑΤΕ. Βλ. στοιχεία του ΦΣ 1961 σ. 103.

Για τη σύνθεση των ελληνικών οικογενειών και τις στεγαστικές συνθήκες. βλ. στοιχεία της απογραφής πληθυσμού 1961 στη ΦΣ 1963 σ. 392.

Το πρόβλημα των μεσαζόντων στην εμπορία γεωργ. προϊόντων

— Οι Γεωργ. Συνεταιρισμοί μεταποίησης και πωλήσεως και οι σύγχρονες μορφές χονδρικής και λιανικής διανομής των προϊόντων διατροφής. Για το θέμα αυτό έγινε αξιόλογο Σεμινάριο της FIPA στο Rotterdam τον Ιούλιο 1962. Τα κυριότερα σημεία από τα διδαχθέντα και με σχετικό πρόλογο βλ. στη ΦΣ 1963 σ. 233 — 242.

Οι μεσαζόντες μεταξύ παραγωγών αγροτικών προϊόντων και καταναλωτών. Γενικότερο πρόβλημα στην γεωργία διεθνώς. Αξιόλογο κείμενο με διεθνή στοιχεία και πληροφορίες, υποδειξεις. Σουηδικό σχετικό κείμενο βλ. ΦΣ 1964 σ. 373. Σχετικό και το επόμενο ελληνικό κείμενο για τα προϊόντα από τον παραγωγό στον καταναλωτή (στο Δ/ΑΤΕ 1964, σ. 1429, κείμενο Ν. Πατρικίου) με προτάσεις για ενδυνάμωση παρουσίας συνεταιριστικών Οργανώσεων. Η επιβάρυνσή τους με την όλη διακίνηση και τους ενδιάμεσους. Τί είναι το τελικό μερίδιο του παραγωγού σε διάφορα προϊόντα (%)

	Διακίνηση ενδιάμεσου %	Παραγωγός %
Κρέας βόειον	25	75
Κρέας αμνών	20	80
Γάλα πρόβειον	40	60
Μποστανικά, φρούτα	60	40
Τυρί φέτα (απόβ. 20-25%)	25	75
Έλαιον βρώσιμο	25	75
Γεώμηλα	50	50

— Η νέα αγροτική πολιτική. Κείμενο Υπ. Γεωργίας Αλ. Μπαλατζή. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 433. Και αναλυτικά για το θέμα και στο Υποκ. ΣΤ/1.

Η Λαχαναγορά Αθηνών

Τον Μάρτιον 1965 έναρξη λειτουργίας της νέας Κεντρικής Λαχαναγοράς Αθηνών. 55 καταστήματα της ενοικιάζονται σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις. (Σ 1965 σ. 38).

Η Τράπεζα Ελλάδος για τα βασικά αγροτικά προβλήματα

Ο Διοικητής της Τραπέζης Ελλάδος Ξ. Ζολώτας στην έκθεσή του για 1964 αναφέρεται στα βασικά αγροτικά προβλήματα, παρατηρεί υστέρηση στην αναδιάρθρωση καλλιεργειών, ύπαρξη προβλήματος από τα αποθέματα των συγκεντρώσεων, προβλήματα στη χρηματοδότηση και τις επιδοτήσεις, δηλαδή τα βασικά προβλήματα που ταλαιπωρούν τους αγρότες, τις συνεταιριστικές οργανώσεις αλλά και το Κράτος, την νομισματική κυκλοφορία, την όλη οικονομία. Βλ. την έκθεση του Διοικητού Σ 1965 σ. 60, 61.

Γεωργικές βιομηχανίες. (Βλ. και Υποκ. Α, ΣΤ, ΣΤ/1).

Καθώς γράφει ο Σ 1961 σ. 47 για να διαπιστωθούν οι ανάγκες της χώρας μας σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις, που θα αξιοποιούν τα γεωργικά μας προϊόντα, η Αγροτική Τράπεζα, ύστερα από κυβερνητική εντολή, ανέλαβε να μελετήσει το θέμα αυτό και να προσδιορίσει τις γεωργικές βιομηχανικές εγκαταστάσεις που κρίνονται αναγκαίες για την αξιοποίηση των αγροτικών μας προϊόντων, καθώς και να καταρτίσει πενταετές πρόγραμμα (1961—1965) για τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων και για τη συμπλήρωση αυτών που υπάρχουν.

Το πρόγραμμα που καταρτίστηκε από την ΑΤΕ αποβλέπει προς το παρόν ν' αξιοποιήσει τα ακόλουθα προϊόντα: 1) το κρασί, 2) το λάδι, τις ελιές και τα πυρηνέλαια, 3) τους χυμούς εσπεριδοειδών, 4) το γάλα και το τυρί. Επίσης αποβλέπει να δημιουργήσει κονσερβοποιεία για τα οπωρολαχανικά και διάφορες βιομηχανίες που ενδιαφέρουν γενικότερα την αγροτική οικονομία (όπως είναι οι βιομηχανίες ξυλοκιβωτιών, γεωργικών φαρμάκων, μιγμάτων ζωοτροφών).

Για να κατασκευαστούν οι εγκαταστάσεις που προτείνονται από το πρόγραμμα αυτό που κατάρισε η ΑΤΕ, προβλέπεται ότι θα απαιτηθούν δαπάνες συνολικού ποσού 1.171 εκατομ. δραχμών. Το συνολικό αυτό ποσό κατανέμεται ειδικότερα κατά προϊόντα ως εξής για την πενταετία 1961—1965:

α) Κρασιά	200 εκατ. δραχ.
β) Λάδια - ελιές - πυρηνέλαια	491 » »
γ) Χυμοί εσπεριδοειδών	58 » »
δ) Γάλα - τυριά	348 » »
ε) Οπωρολαχανικά (κονσερβοποίηση)	74 » »
Σύνολο	1.171 » »

Σε κάθε μια από τις ειδικές κατά προϊόν μελέτες της ΑΤΕ εξετάζονται αρχικά τα προβλήματα του προϊόντος στο οποίο αναφέρεται η μελέτη. Ακολούθως προτείνονται τ' απαραίτητα μέτρα για την αξιοποίηση της παραγωγής του και τη βελτίωση της ποιότητάς του. Επίσης προτείνεται η δημιουργία των απαραίτητων για την πραγματοποίηση των σκοπών αυτών εγκαταστάσεων, με τελικό σκοπό την αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών.

Η Πανελληνία Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, προκειμένου να εξετάσει το πρόγραμμα αυτό της Αγροτικής Τραπέζας για τη δημιουργία γεωργικών βιομηχανιών, που θα αξιοποιήσουν τα αγροτικά προϊόντα και να διατυλώσει σχετικά τις απόψεις της, κάλεσε σε σύσκεψη πρώτα τους Τεχνικούς (χημικούς, οινολόγους, γεωπόνους) και τους Διευθυντές των ενδιαφερομένων Συνεταιρικών Οργανώσεων και κατόπιν τους Προέδρους των Διοικητικών Συμβουλίων των αυτών Οργανώσεων.

Οι συσκέψεις αυτές πραγματοποιήθηκαν η πρώτη στις 6 και η δεύτερη στις 13 Μαρτίου στα Γραφεία της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας.

Η σύσκεψη των Διευθυντών και των Τεχνικών κατάρτισε Επιτροπές για τον κάθε κλάδο βιομηχανίας, οι οποίες, αφού εξέτασαν το σχετικό πρόγραμμα της ΑΤΕ, κατέληξαν σε ορισμένα συμπεράσματα για κάθε κλάδο προϊόντος και για τις γεωργικές βιομηχανίες που

αφορούν τον κλάδο αυτό. Τα συμπεράσματα αυτά μαζί με το πρόγραμμα της ΑΤΕ υποβλήθηκαν στη γενική σύσκεψη των Προέδρων των Συνεταιρικών Οργανώσεων, για να εκθέσουν τις απόψεις τους πάνω σ' αυτά.

Από τις συζητήσεις που έγιναν πάνω στο πρόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας για τη δημιουργία γεωργικών βιομηχανιών, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα σχετικά με τις απόψεις των Συνεταιρικών Οργανώσεων.

1) Καταρχήν οι γεωργικές Συνεταιρικές Οργανώσεις είναι σύμφωνες ότι επιβάλλεται να ιδρυθούν γεωργικές βιομηχανίες που θα συμβάλουν στην καλύτερη αξιοποίηση των γεωργικών προϊόντων.

2) Δεδομένου ότι τα στοιχεία που περιέχονται στο πρόγραμμα της ΑΤΕ ελέγχεται ότι σε πολλά σημεία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, επιβάλλεται να ερευνηθούν για να γίνη η επαλήθευσή τους και για να εξασφαλιστή η αρτιότητα των εγκαταστάσεων που πρόκειται να ιδρυθούν, ώστε ν' αποβούν οικονομικά συμφέρουσες και να ιδρυθούν εκεί όπου θα μπορέσουν να εξυπηρετήσουν καλύτερα το προϊόν για το οποίο θα ιδρυθούν.

3) Κρίθηκε συμφερότερο να ιδρυθούν μεγάλες μονάδες παραγωγής, ιδίως γαλακτοκομεία, τυροκομεία, οινοποιεία, αντί να γίνουν πολλές μικρές αντίστοιχες μονάδες.

4) Η σύσκεψη διαφώνησε στα μέτρα που προτείνονται με το πρόγραμμα της ΑΤΕ, ιδίως για τα προϊόντα της ελιάς (ελιές, λάδι πυρηνέλαια) και του αμπελιού (κρασί, επιτραπέζια σταφύλια) και για την παράλειψη να περιληφθούν στο πρόγραμμα οι απαραίτητες εγκαταστάσεις για την αποθήκευση και επεξεργασία των σταφιδών κορινθιακής και σουλτανίνας.

Ειδικότερα για το λάδι κρίνεται σκόπιμο: α) να δημιουργηθούν, μετά επιτόπια μελέτη, μεγάλα ελαιουργεία, αντί να γίνουν πολλές μικρές εγκαταστάσεις, β) να μην ιδρυθούν νέα πυρηνελαιουργεία, και γ) να συνεχισθούν οι εργασίες για να γίνονται πράσινες και μαύρες ελιές σύμφωνα με ορισμένο σχετικό πρόγραμμα.

Επίσης η σύσκεψη διατύπωσε τη ριζική αντίθεσή της στην πρόταση για την κατάργηση της παραγωγής οινοπνεύματος στο εσωτερικό και την εισαγωγή φθηνότερου από το εξωτερικό, ώστε με τη διαφορά κόστους να επιδοτηθούν τα εξαγόμενα κρασιά, γιατί δε θεωρεί σωστό να εισάγονται προϊόντα που μπορούν να γίνουν στο εσωτερικό από ελληνικά γεωργικά προϊόντα και να κλείσουν έτσι υφιστάμενες βιομηχανίες.

5) Θεωρεί ότι μόνη η δημιουργία γεωργικών βιομηχανιών, χωρίς να λαμβάνονται ανάλογα μέτρα για την αξιοποίηση των γεωργικών προϊόντων (πολιτική προστασίας των προϊόντων) δεν θα αποδώσει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

6) Τέλος η σύσκεψη διατύπωσε ριζική διαφωνία στις προτάσεις που περιέχονται στο πρόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας για τη δημιουργία δημοσίων επιχειρήσεων, που θα διαχειρίζονται τις εγκαταστάσεις που πρόκειται να ιδρυθούν ή για την ανάθεση της διαχείρισής τους σε άλλους Οργανισμούς και ζήτησε ν' ανατεθή η διαχείρισή τους, καθώς και η διαχείριση των προϊόντων που θα εξυπηρετούν σε Κεντρικές Συνεταιρικές Οργανώσεις των ενδιαφερομένων παραγωγών.

Η σύσκεψη των Προέδρων των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών ασχολήθηκε επίσης και με την ίδρυση εργοστασίου που θα παράγει φωσφορικά λιπάσματα, καθώς και με την ανάθεση του τριβείου θείου σε κερδοσκοπική επιχείρηση.

Η σύσκεψη με κατάπληξη πληροφορήθηκε ότι χορηγήθηκε άδεια σε ιδιωτική επιχείρηση να ιδρύσει τριβείο για θειάφι, ενώ αυτό έπρεπε να γίνη από την Αγροτική Τράπεζα για λογαριασμό των αγροτών. Γι' αυτό αποφάσισε να ζητήσει ν' ανακληθή η σχετική άδεια που χορηγήθηκε σε ιδιώτη και το τριβείο θείου να ιδρυθή από την Αγροτική Τράπεζα με την συμμετοχή των Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Όσο για το εργοστάσιο φωσφορικών λιπασμάτων που πρόκειται να ιδρυθή, η σύσκεψη των Προέδρων αποφάσισε να διαμαρτυρηθή για την ανάμιξη του ΟΒΑ στο διαγωνισμό για την

ίδρυση του εργοστασίου και για την μελετώμενη ανάθεση αυτού σε ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις, γιατί αυτό θα έχη σαν συνέπεια την επιβάρυνση της τιμής των λιπασμάτων, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη μείωση του ήδη πενιχρού εισοδήματος του αγροτικού κόσμου.

Τέλος η σύσκεψη αποφάσισε να ζητήσει να παραχωρηθή το εργοστάσιο φωσφορικών λιπασμάτων, που πρόκειται να ιδρυθή, στον ενδιαφερόμενο αγροτικό κόσμο και την Αγροτική Τράπεζα, γιατί μόνο με τη λύση αυτή θα προσφέρονται φτηνά λιπάσματα και θα καταστή δυνατή η αύξηση της παραγωγικότητας του ελληνικού εδάφους.

Το πρώτο Εργοστάσιο ζαχαρώδους

- Το πρώτο Εργοστάσιο ζαχαρώδους, η πρώτη - όπως χαρακτηρίζεται - βασική γεωργική βιομηχανία, άρχισε να λειτουργεί στη Λάρισα. Ανήκει στο Δημόσιο και την ΑΤΕ με πρόβλεψη μεταβιβάσεως του 45% των μετοχών ΑΤΕ στις Συνεταιρικές Οργανώσεις.

- Πρόβλεψη για ίδρυση δευτέρου εργοστασίου. Πλήρης περιγραφή ιστορική, τελετής κλπ. βλ. ΦΣ 1961 σ. 320.

- Σύσκεψη των Ενώσεων Γ.Σ. Θράκης. Ανάγκη δημιουργίας. Ωφέλειες. Πρέπει να εξασφαλισθούν κεφάλαια για τις Γεωργικές Βιομηχανίες. Ανάγκη οργανώσεως. (ΦΣ 1962 σ. 228).

- Με Δ/γμα 171/1962 ιδρύεται ΑΕ Τεχνικού Εξοπλισμού για την αξιοποίηση των αγροτικών προϊόντων (μεταξύ Δημοσίου και ΑΤΕ, με δυνατότητα μεταβιβάσεως μέρους μετοχών σε Συνεταιρικές Οργανώσεις και ιδιώτες εμπόρους ναπιών. Χρηματοδότηση ατόκως εκ δημοσίων επενδύσεων με 60 εκατ. δρχ.)

- Δυνατότητες αναπτύξεως της βιομηχανίας επεξεργασίας οπωροκηπευτικών και φυτικών ελαίων. Αξιόλογη αναλυτική μελέτη Αμερικανικής Εταιρείας (έκδοση 13 του ΟΒΑ) μέσα στο αναπτυξιακό, για τους τομείς αυτούς, κλίμα της περιόδου, όπου και οι διεκδικήσεις των Συνεταιρικών Οργανώσεων. (Βλ. Δ/ΑΤΕ 1964 σ. 1417, 1467, 1514).

Αμπελοργικά - Οινικά - Σταφιδικά (Βλ. και ΣΤ/1 ΚΣΟΣ, Οινική, Συνομοσπονδία, ΑΣΟ)

- Τα αιτήματα των Συνεταιρικών Οργανώσεων των οινοπαραγωγών (Σ 1961 σ. 110).

- Αιτήματα για σταφύλια (Σ 1961 σ. 133). Αιτήματα για κρασιά (Σ 1961 σ. 134).

- Σταφιδικά. Μέτρα 1961/1962 έως 1965/66 Σ. 1962 σ. 68, 109. Και Σ 1965 σ. 103 αναλυτικό κείμενο Θ. Κούλα. Ανάθεση σε ΑΣΟ και ΚΣΟΣ (ΦΣ 1961 σ. 338 και 1962 σ. 68).

- Τα κυβερνητικά μέτρα για σταφίδες, κορινθιακή και σουλτανίνα 1961/62 και τα αιτήματα των Συνετ. Οργανώσεων των παραγωγών (Σ 1961 σ. 94).

- Αιτήματα και κυβερνητικά μέτρα για σταφίδες (κορινθιακή, σουλτανίνα) 1962/63 (Σ 1962 σ. 109).

- Το πρόβλημα των αδιαθέτων οίνων. Ενέργειες. Αποφασίστηκε η απόσταξη 15.000 τόνων. Προβλήματα για την εξαγωγή. Υπουργικές αποφάσεις με αναλυτικά στοιχεία για την πραγματοποίηση. (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 273).

- Η επιτυχής ρύθμιση του οινικού με εξαγωγή. Βλ. αναδημοσίευση στη ΦΣ 1962 σ. 340 από τον «Σκαπανέα της Υπαίθρου».

- Ψήφισμα της Συνσκέψεως Πύργου για την κορινθιακή. Αναλυτικά ΦΣ 1962 σ. 231.

- Κυβερνητικά μέτρα για σουλτανίνα και κορινθιακή. Τιμές κλπ. (ΦΣ 1962 σ. 237, 238).

- Τα μέτρα για κορινθιακή και σουλτανίνα 1963 (βλ. ΦΣ 1963 σ. 367 και Σ 1963 σ. 78).

- Επιτραπέζια σταφύλια 1964 (Σ 1964 σ. 145).

- Τα μέτρα για κορινθιακή και σουλτανίνα 1964 (Σ 1964 σ. 107 και 131).

- Το Αμπελοργικό Συνέδριο Συνεταιρισμών στον Τύρναβο (Σ 1964 σ. 155).

- Η προστασία της σταφιδοπαραγωγής από ΑΣΟ κατά τα έτη 1960/61 έως 1965/66. Αναλυτικά στοιχεία Θ. Κούλα. Σ 1966 σ. 103.

- Τα μέτρα 1966 για σουλτανίνα και κορινθιακή. Σ 1966 σ. 133.

Βαμβακοπαραγωγή - Εγκοκιστήρια

- Διαμαρτυρίες Συνομοσπονδίας για χορήγηση σε ιδιώτες αδειών ιδρύσεως εγκοκιστηρίων (ΦΣ 1961).
- Μέτρα για βαμβάκι (ΦΣ 1961 σ. 133).
- Αιτήματα για βαμβάκι (Σ 1961 σ. 133).
- Αιτήματα και μέτρα για βαμβάκι το 1962 (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 283 και Σ 1962 σ. 126).
- Σύσκεψη υπό αντιπρόεδρον Κυβερνήσεως. Ληφθέντα μέτρα (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 309).
- Συσκέψεις, ψηφίσματα 1963 (ΦΣ 1963 σ. 145, 359, 362).
- Αιτήματα και μέτρα για το βαμβάκι (Σ 1963 σ. 39 και Σ 1964 σ. 146).
- Τα μέτρα για το βαμβάκι (Σ 1966 σ. 133).

Δημητριακά

Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1

- Έντονο το σιτικό το 1961. Αναλυτικά στη ΦΣ τεύχος Ιουλίου 1961 με τον χαρακτηριστικό και πολυσήμαντο πρόλογο ότι «ο αγροτικός κόσμος δια των Οργανώσεών του διαμαρτυρείται προς την εκάστοτε Κυβέρνησιν, όταν δεν ικανοποιεί δια των εξαγγελιομένων μέτρων τα δίκαια αιτήματά του. Δια τας τοιαύτας εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, οσοδήποτε έντονοι και αν είναι αυτοί, εφ' όσον γίνονται εντός των πλαισίων των Νόμων της Πολιτείας, ουδείς έχει το δικαίωμα να απαγορεύη ταύτας πολύ δε περισσότερο να κατηγορή τους αγρότας και τας οργανώσεις των ότι ούτω ενεργούντες πολιτεύονται» (ΦΣ 1961 σ. 257). Οι εκδηλώσεις παρεμποδίστηκαν από την Κυβέρνησιν και ματαιώνονται. Χαρακτηριστικό το κείμενο «Προσέξατε την ύπαιθρον - Αι ματαιωθείσαι εκδηλώσεις» του Ι. Αφεντάκη ΦΣ 1961 σ. 258. Το ιστορικόν και τα στοιχεία ΦΣ 1961 σ. 262 επόμεν. Λόγω διαφωνίας εκπροσώπων 7 σιτικών Ενώσεων η Συνομοσπονδία εματαιώσε το συλλαλητήριο αλλά απεφάσισε να συγκαλέσει ειδικόν Συνέδριον για απόψεις (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 119, 209, 257, 262 και το τεύχος ΦΣ Ιουνίου 1961).
- Αιτήματα - Μέτρα για όρυζα (και άλλα προϊόντα) ΦΣ 1961 σ. 133, 394, 398 -Σ 1961 σ. 133, Σ 1962 σ. 126, Σ 1964 σ. 145.
- Σιτικό 1962. Σύσκεψη και μέτρα. Βλ. Σ 1962 σ. 78.
- Ποία πρέπει να είναι η σιτική πολιτική προστασίας. Αναλυτικά κείμενα, ψήφισμα. Συσκέψεις για 1962. Παραστάσεις. Υπογραφές. Κυβερνητικά μέτρα. Ενέργειες. Συγκεντρώσεις για 1962. ΦΣ 1962 σ. 153 επόμεν.
- Σύσκεψη περιφέρειας Θεσσαλονίκης για σιτικό. Ψήφισμα. Ειδικό θέμα σκληρού σίτου. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 229.
- Διάθεση 20.000 τόννων αρτοποιησίμου σίτου για κάλυψη αναγκών του αγροτικού πληθυσμού 27 περιφερειών από αποθέματα ΚΥΔΕΠ. με απόφαση υπουργών Γεωργίας και Εμπορίου. Όροι, τιμές, διαδικασίες (ΦΣ 1962 σ. 67).
- Το σιτικό και τα προβλήματα της προσαρμογής μας εις την συναγωνιστικήν οικονομίαν της Κοινότητος. Ομιλία του Υπουργού Συντονισμού Π. Παπαληγούρα εις το Σεμινάριον σίτου (ΦΣ 1962 σ. 424 επόμεν.).
- Τα ζητήματα των ορυζοκαλλιεργητών. Αιτήματα. Συσκέψεις (ΦΣ 1962 σ. 310).
- Μέτρα δια περιορισμόν σιτοκαλλιεργείας (ΦΣ 1962 σ. 366).
- Σύσκεψη για το σιτικό Σ 1963 σ. 71. Αιτήματα Σ 1963 σ. 110.
- Το ψήφισμα για προστασία σιτοπαραγωγής 1963 (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 214). Αναλυτικά για τα κυβερνητικά μέτρα και αιτήματα βλ. ΦΣ 1964 σ. 217., 219. Αρκετά θετική (ναι μεν αλλά) η αντιμετώπιση των κυβερνητικών μέτρων κατά την Συνομοσπονδία «οι σιτοπαραγωγοί, οτινές καθ' όλα τα προηγούμενα έτη μετά την σιτάρκειαν δεν εύρον αναγνώρισιν εις την παραγωγικήν εργασίαν των, δια πρώτην φοράν αισθάνονται μίαν προστασίαν, με υπόσχεσιν

ολοκληρώσεως ταύτης αλλά και οριστικοποίησεως δια το μέλλον» (ΦΣ 1964 σ. 218, 220. Βλ. και όλο το τεύχος ΦΣ Ιουνίου 1964). Κυβέρνηση Ενώσεως Κέντρου. Βλ. και Σ 1964 σ. 42, 85, 145 και 162 (για ρύζι).

- Μεγίστη η επιτυχία των Συνεταιρικών Οργανώσεων με την άνευ προηγουμένου εφετεινήν παραγωγήν και συγκέντρωσιν. Στοιχεία, δηλώσεις υπουργού Γεωργίας Αλ. Μπαλατατζή (Βλ. ΦΣ 1964 σ. 356).

- Η παγκόσμια κατανάλωση δημητριακών. Πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη με πλήθος στοιχείων για παραγωγή, κατανάλωση κατά τομείς, τάσεις στις διάφορες μεγάλες περιφέρειες και άλλα χρήσιμα στοιχεία για προγραμματισμό. Γαλλικό κείμενο, μετάφρ. Β. Παραλίκα βλ. ΦΣ 1964 σ. 357 επόμεν.

- Η αιτοκαλλιέργεια, η σιτοσυγκέντρωση και οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Ανασκόπηση από Ηλ. Χριστόπουλο Σ 1964 σ. 172.

- Μέτρα για συγκέντρωση σιταριού και κριθαριού 1965. Σ 1965 σ. 94, 95.

- Πανελλήνιο σιτικό συνέδριο Απριλ. 1966. Ομιλίες, αιτήματα, μέτρα Σ 1966 σ. 67 αναλυτικά. Διαμαρτυρίες για αναθέωση Σ 1966 σ. 95. Συγκέντρωση κριθής και βρώμης Σ 1966 σ. 95.

- Μέτρα για το ρύζι Σ 1966 σ. 133.

Δασικά

- Βλ. στο Υποκεφ. Γ και Δ για δασικούς συνεταιρισμούς και γενικότερα για δασικά.

- Οι δασικοί συνεταιρισμοί (βλ. Σ 1964 σ. 145).

- Τα δασικά αιτήματα το 1964 Σ 1964 σ. 145.

Δενδροκαλλιέργεια - Κηπευτικά - Νωπά

- Βλ. και Ελαιοπαραγωγή, Γεωργ. Βιομηχ., Λαχαναγορά.

- Ιδρύονται συσκευαστήρια νωπών (ΦΣ 1961 σ. 97, 103).

- Φροντίδες για κέντρο τυποποίησης ντομάτας (ΦΣ 1961 σ. 97).

- Η νέα Λαχαναγορά Αθηνών. Οι Συνεταιρισμοί στη Λαχαναγορά. Παραχώρηση καταστημάτων. Όροι ενοικίασεως. Στοιχεία δυνατοτήτων της Αγοράς. Ωφέλειες (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 276).

- Τα ροδάκινα. Εξαγωγές. Ρυθμιστικά μέτρα. Εκθέσεις Οργανώσεων Ναούσης, Σκύδρας, Βερροίας, Εδέσσης για ζημιές από έλλειψη βαγονιών - ψυγείων (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 353).

- Αιτήματα για εσπεριδοειδή Σ 1964 σ. 163.

- Υποβολή εξαγωγής εσπεριδοειδών Σ 1965 σ. 38.

- Η λειτουργία της Κεντρικής Λαχαναγοράς Αθηνών (Σ 1965 σ. 38).

- Η μαστιχοπαραγωγή. Η θέση της μαστίχας. Κείμενο Γ. Στάγκου (βλ. Σ 1966 σ. 22).

Ελαιοπαραγωγή (ελαιόλαδο, ελιές)

- Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1 Ελαιουργική

- Σε όξυνση το θέμα του λαδιού. Εχθρική η ελαϊκή πολιτική για τους ελαιοπαραγωγούς (με πρόσχημα την μη αύξηση του τιμαρίθμου). Οι αναγκαστικές προσμίξεις σπορελαίου στην ελληνική κατανάλωση (με πρόσχημα τον τιμαρίθμο και την διενέργεια εξαγωγών για συνάλλαγμα). Επί έτη παρακράτημα, μέτρα αγορανομικά, απαγόρευση εξαγωγής, εισαγωγή σπορελαίων, κλπ. Έντονες διαμαρτυρίες, ψήφισμα, κινητοποιήσεις. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1961 σ. 54, 334, 336.

- Προβλήματα και για τις ελιές. Βλ. ΦΣ 1961 σ. 133, 336, 394, 398. Και Σ 1961 σ. 134.

- Ελαιόλαδο. Σύσκεψη. Ενέργειες για ενιαία συνεταιριστική διακίνηση του ελαιολάδου με τυποποίηση (Οργανώσεις και εκπρόσωποι) Βλ. ΦΣ 1962 σ. 293.

- Η παγκόσμιος παραγωγή ελαιολάδου και τα προβλήματα της ελληνικής ελαιοκομίας. Αναλυτικά στατιστικά και άλλα στοιχεία (Βλ. ΦΣ 1962 σ. 341):

- Η ΑΤΕ διαθέτει κονδύλια το 1963 για να καταπολεμηθεί δοκιμαστικά ο δάκος με ψεκασμούς από αέρος με ελικόπτερον, με συνεργασία Υπουργείου Γεωργίας και Μπεννακείου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου.

- Η καταστροφή εκ παγετού των ελαιώνων εις το Πήλιον. Δηλώσεις ειδικού Ιταλού καθηγητού. Διαπιστώσεις, προτάσεις για εκσυγχρονισμό. (Βλ. ΦΣ 1963 σ. 241).
- Αιτήματα ελαιοπαραγωγών Σ 1964 σ. 162.
- Μέτρα για το λάδι Σ 1965 σ. 22.
- Συγκέντρωση ελαιολάδου 1965/66. Σ 1966 σ. 21.
- Σύσκεψη για προστασία ελαιοπαραγωγής (ελαιών, λαδιού) Σ 1966 σ. 134.
- Συγκέντρωση ελαιολάδου 1966/67. Σ 1966 σ. 158.

Καπνικά

- Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1 ΣΕΚΕ.
- Συμπληρωματικά πλασματικά δάνεια και καθορισμόν ημερομηνίας λήξεως των αγορών ζητούν οι εκπρόσωποι των παραγωγών. Ψήφισμα συσκέψεως εκπροσώπων Συνεταιρικών Οργανώσεων Β. Ελλάδος - Θεσσαλίας (ΦΣ 1962 σ. 123).
- Τα γεγονότα του Ξηρομέρου και η ριζική αντιμετώπιση των αιτίων που τα εδημιούργησαν. Οι σχέσεις καπνοπαραγωγών και καπνοβιομηχανίας. Αντιτιθέμενοι απόψεις. Ανάγκη καθιερώσεως κανόνων τυποποιήσεως, εκτιμητηρίων, δημοσίων πωλήσεων (βλ. ΦΣ 1962 σ. 302).
- Ρυθμιστική παρέμβασις του Κράτους εις την καπναγοράν. Τα αιτήματα και η κυβερνητική απόφασις δια την παρέμβασιν (ΦΣ 1963 σ. 140).

- Καπνική πολιτική ΕΟΚ. Κείμενο Ευδοκ. Σαχπάζη (βλ. ΦΣ 1963 σ. 239).

- Αιτήματα καπνοπαραγωγών Σ 1964 σ. 21.
- Μέτρα για τα καπνά Σ 1965 σ. 23.
- Το Συνέδριο της Διεθνικής Ενώσεως Καπνοπαραγωγών στην Καβάλα (Σεπτ. 1966) Σ 1966 σ. 114.

Κτηνοτροφία (γενικά)

- Το Β' πανελλήνιο κτηνοτροφικό Συνέδριο Θεσσαλονίκης (βλ. ΦΣ 1961 σ. 229).
- Αναλυτική μελέτη για ελληνική κτηνοτροφία και πρόγραμμα βελτιώσεως από Αν. Καράντουνα (βλ. ΦΣ 1962 σ. 59).
- Σύσκεψη για τα ζητήματα της κτηνοτροφίας. Απόφαση για εισήγηση Συνεδρίου το 1963 για προβλήματα κτηνοτροφίας μετά την Σύνοδον με ΕΟΚ. Μετασχόντες, συζητήσεις (βλ. ΦΣ 1962 σ. 397).
- Αιτήματα κτηνοτροφικών Συνεταιρικών Οργανώσεων Σ 1964 σ. 145.

Α Ρ Ι Σ Τ . Ν . Κ Α Η Μ Η

ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Εμπέδισα στην ανάπτυξή τους
Σχέδιο για την αναδιοργάνωση
Τό καθήκον τῶν διαφόρων παραγόντων

Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὸ
«Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΗΣ»

Α Θ Η Ν Α

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

(Καταναλωτικοί, Βιοτεχνικοί, Εργασίας, Οικοδομικοί, κλπ.)

Γενικά Στατιστικά στοιχεία των Αστικών Συνεταιρισμών.

Καθώς γράφει ο Σ 1962 σ. 104-105 με πληροφορίες από το αρμόδιο Υπουργείο Εργασίας:

«Από στοιχεία που διαθέτει η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου της Εργασίας προκύπτουν τα ακόλουθα αναφορικά με την κίνηση των αστικών συνεταιρισμών.

Συνολικά ιδρύθηκαν, από του εφαρμοσθέντος ο νόμος 602/1915 «περί συνεταιρισμών» ως το τέλος του 1961, 7.799 αστικοί συνεταιρισμοί. Από αυτούς αφαιρούνται 147 αλιευτικοί Συνεταιρισμοί, που στο μεταξύ έχουν υπαχθή στην αρμοδιότητα του Υπουργείου της Βιομηχανίας. Απομένουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου της Εργασίας 7.652 συνεταιρισμοί.

Από αυτούς υπολογίζεται ότι διαλύθηκαν ή βρίσκονται σε πλήρη αδράνεια 4.751. Επομένως απομένουν να λειτουργούν 2.901 συνεταιρισμοί που κατανέμονται, κατά το είδος στο οποίο ανήκουν και τον τόπο όπου εδρεύουν, με τον ακόλουθο τρόπο:

Είδη συνεταιρισμών που λειτουργούν	Τόπος όπου εδρεύουν οι αστικοί συνεταιρισμοί				Γενικό σύνολο σε όλη τη χώρα
	Αθήνα	Περαίας	Σύνολο Αθηνών Παρεία	Επαρχίες	
1 Προμηθευτικοί	154	30	184	270	454
2 Επαγγελματικοί	285	81	369	531	900
3 Μεταφορικοί	104	8	112	127	239
4 Οικοδομικοί	673	84	757	392	1.149
5 Συνεργατικές	13	8	21	46	67
6 Ενώσεις	14	3	17	7	24
7 Ασφαλιστικοί	13	7	20	48	68
Σύνολο	1.256	224	1.480	1.421	2.901

Πιο αναλυτικά τονίζει το Υπουργείο: (πολύ αξιόλογα και στο θετικό μέρος και για τη έλλειψη βοήθειας από το Κράτος στα φορολογικά, οργανωτικά, κλπ.. Αλλά και πλήρης έλλειψη βοήθειας από την παιδεία (Πανεπιστήμια, Μέση Εκπαίδευση) εκτός από ελάχιστες ατομικές προσπάθειες):

1. **Προμηθευτικοί Συνεταιρισμοί:** Στο είδος αυτό έχουν υπαχθή όλοι οι καταναλωτικοί και προμηθευτικοί συνεταιρισμοί, που έχουν ιδρυθή είτε από μισθωτούς είτε από εργοδότες. Το μεγαλύτερο όγκο παρουσιάζουν οι συνεταιρισμοί των μισθωτών. Από αυτούς οι περισσότεροι δεν παρουσιάζουν καμιά δράση· περιορίστηκαν να χορηγούν στα μέλη τους διατακτικές προς προμηθευτές εμπόρους για την αγορά με πίστωση ειδών διατροφής, μαπιισμού και οικιακής χρήσης. Κατά τη διάρκεια της κατοχής οι συνεταιρισμοί αυτοί των μισθωτών που λειτουργούσαν στα αστικά κέντρα πρόσφεραν σημαντικές υπηρεσίες στα μέλη τους.

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί των μισθωτών, εκτός από λίγους, δεν έφτασαν στην ίδρυση πρατηρίων ή κι αν έφτασαν, σταμάτησαν στο μεταξύ τη λειτουργία τους· τα αίτια είναι τα ακόλουθα:

α) έλλειψη εμπιστοσύνης των μελών προς τη διοίκηση του συνεταιρισμού, β) έλλειψη προθυμίας από τη διοίκηση του συνεταιρισμού να αναλάβη την ευθύνη και το βάρος που απαιτούσε η ολοκλήρωση του σκοπού του συνεταιρισμού, γ) πλήρης έλλειψη χρηματοδοτήσεώς τους από το Κράτος, που αποτελεσμά της ήταν και είναι ακόμη η αδυναμία να ιδρυθούν συνεταιρικά καταστήμα-

τα για την πώληση ειδών διατροφής, μαπιισμού, υπόδησης κλπ., δ) ο φόβος των διοικούντων να προχωρήσουν στο εμπόριο εξαιτίας της σχετικής απειρίας των, ε) η υπαγωγή των συνεταιρισμών αυτών στη βαριά φορολογία των νομικών προσώπων.

Επίσης πρέπει να σημειωθή ότι κάθε αύξηση των κεφαλαίων των αστικών συνεταιρισμών που προέρχεται από την αύξηση της συνεταιρικής μερίδας φορολογείται. Συνεπώς, εξαιτίας της φορολογικής αυτής πολιτικής, και όσοι από τους συνεταιρισμούς αυτούς προοδεύουν θα αρχίσουν σιγά - σιγά να καταρρέουν, εφόσον δε θα μπορούν να δρουν ελεύθερα, γιατί η ελεύθερη δράση τους θα εμποδίζεται από την έλλειψη κεφαλαίων, αφού ούτε χρηματοδοτούνται από τις Τράπεζες ούτε τολμούν να σχηματίσουν κεφάλαια με δικές τους συνεισφορές με τη μορφή συνεταιρικών μεριδών.

Μεταξύ των αξιόλογων καταναλωτικών συνεταιρισμών της χώρας μας καταλέγονται οι Συνεταιρισμοί των υπαλλήλων των Τραπεζών Εθνικής και Ελλάδος (υπάγονται με νόμο στην εποπτεία του Υπουργείου Εμπορίου) καθώς και των υπαλλήλων της Αγροτικής, των υπαλλήλων του ΙΚΑ, της τρέως ΗΕΑΠ, της Ελληνικής Εταιρείας Υδάτων, του Υπουργείου Βιομηχανίας και μερικοί

άλλοι. Οι συνεταιρισμοί αυτοί διατηρούν πρατήρια.

2. Εμπορικοί - Επαγγελματικοί: Στο είδος αυτό ανήκουν οι συνεταιρισμοί των εμπόρων και επαγγελματιών που σκοπό έχουν την αγορά πρώτων υλών και τη διανομή τους στα μέλη των, τη μετασκευή των πρώτων υλών και την πώλησή τους σε τρίτους, και τέλος όσοι αγοράζουν από την παραγωγή είδη και τα μεταπωλούν σε τρίτους.

Μεγάλη δράση δεν εμφανίζουν οι επαγγελματικοί συνεταιρισμοί, εκτός από λίγους, όπως είναι οι Συνεταιρισμοί των Μαγειρικών Λιπών, των Ορειχάλκουργών, των Βιοτεχνών Τεχνικής Μετάξης, των Ξυλουργών. Σ' αυτό συνετέλεσαν τα μειονεκτήματα που αναφέρονται πιο πάνω.

3. Μεταφορικοί: Σ' αυτούς ανήκουν όλοι οι συνεταιρισμοί μεταφορών με φορτηγά και επιβατικά αυτοκίνητα. Σαν αξιόλογα επιτεύγματά τους λογαριάζονται η ίδρυση από τους συνεταιρισμούς λεωφορειούχων των ΚΤΕΛ μεγάλων σταθμών και η από κοινού προμήθεια λεωφορείων, καθώς και η ομαδική κατασκευή αμαξομάτων με φτηνή τιμή. Το ίδιο πέτυχαν οι συνεταιρισμοί αυτοί και στον τομέα προμήθειας ανταλλακτικών και καυσίμων.

Επίσης μεγάλες υπηρεσίες προσφέρουν στη Χώρα οι Συνεταιρισμοί Τουριστικών Λεωφορείων Πούλμαν. Με πολύ φτηνό τιμολόγιο (δρχ. 4-5 το χειμώνα και 4-6 το καλοκαίρι κατά χιλιόμετρο) αναλαμβάνουν εκδρομές και συντελούν έτσι στην προαγωγή του εσωτερικού και του εξωτερικού τουρισμού.

4. Οικοδομικοί: Πρόκειται για τους συνεταιρισμούς που αποβλέπουν να εξασφαλίσουν στα μέλη τους φτηνή και άνετη κατοικία.

Οι περισσότεροι περιορίστηκαν στην αγορά κατάλληλων γηπέδων, τη διαίρεσή τους σε οικοπέδα και τη διανομή των οικοπέδων αυτών μεταξύ των μελών τους. Ελάχιστα προχώρησαν στην κατασκευή κατοικιών για τα μέλη τους.

Η αξία του γηπέδου καταβάλλεται από τους συνεταιρισμούς. Σε ορισμένους από τους συνεταιρισμούς αυτούς, ιδίως τους συνεταιρισμούς δημοσίων υπαλλήλων, στρατιωτικών και εφέδρων, το Κράτος έχει παραχωρήσει δική του έκταση, ή τους έχει εξασφαλίσει την αναγκαία έκταση με απαλλοτριώση.

Μετά τον πρώτο και το δεύτερο πόλεμο παρατηρείται αθρόα ίδρυση συνεταιρισμών του είδους αυτού, καθώς και αύξηση των μελών τους. Αυτό οφείλεται στην έλλειψη στέγης που σημειώθηκε εξαιτίας των πολεμικών ανωμαλιών.

Πολλοί από τους συνεταιρισμούς αυτούς πρόσφεραν αξιόλογες υπηρεσίες στα μέλη τους: τους εξασφάλισαν φτηνά οικοπέδα που αργότερα απόκτησαν σημαντική αξία.

5. Συνεργατικές: Είναι συνεταιρισμοί παραγωγής προϊ-

όντων ή παροχής υπηρεσιών. Συνήθως συγκροτούνται από ειδικευμένους εργατές (τεχνίτες) ή μικροβιοτέχνες ομότεχνους. Σκοπός τους είναι να δημιουργήσουν κοινή συνεταιριστική επιχείρηση για να εξασφαλίσουν με τη μεσολάβησή της την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση της εργασίας των. Τον εργοδότη τον αντικαθιστά ο Συνεταιρισμός των ομοτέχνων, που τον διοικούν οι ίδιοι και που τους εξασφαλίζει όχι μόνο τακτικό και ικανοποιητικό ημερομίσθιο αλλά και το κέρδος του εργοδότη.

Τέτοιοι συνεταιρισμοί υπάρχουν στη Χώρα μας των αρβυλεργατών, καρεκλοπιών, ματσακονιστών, καραβοξυλουργών και άλλοι.

Δεν παρατηρήθηκε πρόοδος των συνεταιρισμών αυτών σε ικανοποιητικό βαθμό, επειδή δεν υπήρχε συμφωνία ανάμεσα στα μέλη και έλειπαν τα χρηματικά μέσα: οι συνεταιρισμοί των συνεταιρισμών αυτών κατά κανόνα δεν έχουν την ευχέρεια να σχηματίσουν ικανοποιητικά κεφάλαια με δικές τους εισφορές. Οι Συνεργατικές αρβυλεργατών εργάστηκαν κυρίως όταν έπαιρναν παραγγελίες από το Κράτος για την κατασκευή αρβυλών για το στρατό. Τελευταία αδράνησαν ολότελα, γιατί ο Στρατός ίδρυσε δικιά του σχετική εργοστάσια.

Ανάμεσα στις Συνεργατικές υπάρχουν μερικές που εργάζονται πολύ καλά. Τέτοιες είναι, μεταξύ άλλων, η Συνεργατική των Τσιγκογράφων όπως και των Ραπτεργατών, που εδρεύουν στην Αθήνα. Ελπίζουμε να μας δοθή ευκαιρία ν' ασχοληθούμε ειδικά με τη δράση τους.

6. Ενώσεις Συνεταιρισμών: Αναφέρονται δύο κυρίως Ενώσεις: α) Η Ένωση Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Δημοσίων Υπαλλήλων. Διαθέτει πρατήριο για ιματισμό, υπόδηση και είδη οικιακής χρήσης. β) Η Ένωση Βιοτεχνικών Συνεταιρισμών. Έχουν ιδρυθεί και άλλες, αλλά δε λειτουργούν.

7. Ασφαλιστικοί: Σύμφωνα με ειδική διάταξη των κανονισμών του Ι.Κ.Α., παραχωρήθηκε η ευχέρεια, σε όσους εργαζομένους δεν έχουν μόνιμο εργοδότη, να ασφαλιζονται κατά των κινδύνων ασθένειας, γήρατος, θανάτου και απυχτήματος με την μεσολάβηση ειδικών συνεταιρισμών που μπορούν να ιδρύσουν οι ενδιαφερόμενοι. Οι συνεταιρισμοί αυτοί θεωρούνται σαν εργοδότες. Σκοπό έχουν τη συγκέντρωση των ατόμων αυτών στους συνεταιρισμούς και την είσπραξη και την καταβολή στο Ι.Κ.Α., των εισφορών τους.

Με τον τρόπο αυτό ασφαλιζονται στο Ι.Κ.Α., οι οικοδόμοι, οι πλανόδιοι φωτογράφοι, οι λαχειοπώλες, οι σπιβωτές υποδημάτων, οι κουλουροπώλες και άλλοι.

Επίσης στους ασφαλιστικούς συνεταιρισμούς έχουν καταταχτεί και δύο συνεταιρισμοί για την ασφάλιση πλοίων μικρής χωρητικότητας. Εξαιτίας όμως της απροθυμίας των μελών τους, οι συνεταιρισμοί αυτοί φθίνουν συνεχώς, παρά τη φανερή ωφέλεια που μπορούν να εξασφαλίσουν στα μέλη τους».

Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί

Η κάποια βελτίωση των επισιτιστικών και οικονομικών συνθηκών περιορίζει την δραστηριότητα που είχε αναπτυχθεί από την Κατοχή και μετακατοχικά των ευκαιριακών συμπράξεων σε καταναλωτικούς και άλλους (κυρίως βιοτεχνών) συνεταιρισμούς για την αντιμετώπιση των πολλών προβλημάτων (βλ. κυρίως στους Τρίτο και Τέταρτο Τόμους μας). Παραμένουν πολύ ολιγότεροι και περιορίζεται η δράση τους.

Στοιχεία για την κίνηση των αστικών Συνεταιρισμών πριν το 1961 βλ. στο Σ 1962 σ. 103.

Το 1960 δημοσιεύεται στο περιοδικό «**Συνεταιριστής**» αναλυτική μελέτη Α.Ν. Κλήμη για τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Αναλύθηκαν τα εμπόδια που υπήρχαν στην ανάπτυξή τους, δόθηκε ρεαλιστικό σχέδιο για την αναδιοργάνωσή τους και υποδείχθηκε το καθήκον των διαφόρων παραγόντων (τα κείμενα ανατυπώθηκαν και σε βιβλίο). Τα όσα εκτέθηκαν εκεί θα οδηγούσαν στην δημιουργία από τους ίδιους τους καταναλωτές και τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς τους εκείνων των καταστημάτων που δημιουργήθηκαν αργότερα από το κεφάλαιο και τις ατομικές επιχειρήσεις στον τομέα των τροφίμων, με τον θεσμό των Super Market⁽¹⁾. Επειδή και σήμερα και στο μέλλον είναι δυνατό να αξιοποιηθούν πολλά στοιχεία από όσα περιέχονται στη μελέτη, δίδεται στη συνέχεια ο καθοδηγητικός πίνακας των περιεχομένων της, χρήσιμος για κάθε ερευνητή και εφαρμοστή. Είναι ο ακόλουθος⁽²⁾:

Εισαγωγή

Κεφάλαιον Πρώτο: Εξέλιξη και προβλήματα.

1. – *Παρανόηση και παραποίηση της εννοίας και των σκοπών του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού με την αθρόα χρησιμοποίησή του κατά τους δύο μεγάλους πολέμους.*
2. – *Οι κλειστοί ομοιοεπαγγελματικοί Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί.*
3. – *Εσφαλμένη πρόταξη της πιστωτικής ενισχύσεως στον Καταναλωτικό Συνεταιρισμό.*
4. – *Το σύστημα προσφοράς πελατείας στο εμπόριο. Οι πιστώσεις και οι εκπτώσεις.*
5. – *Δυσκολίες από έλλειψη ενδιαφέροντος των μελών και από την ελλιπή λειτουργία της γενικής συνελεύσεως.*
6. – 7. – *Δυσκολίες που δημιουργεί η περιορισμένη απασχόληση των αιρετών. Η αποζημίωση των ασχολουμένων αιρετών. Η χρησιμοποίηση καλών υπαλληλικών στελεχών.*
8. – *Μειονεκτήματα και δυσκολίες στις προμήθειες του Συνεταιρισμού.*
 - α) *Το προσωπικό ενδιαφέρον του εμπόρου. Το δυσκίνητο των Επιτροπών.*
 - β) *Το θέμα των διαφόρων εκπτώσεων.*
 - γ) *Δυσκολίες στην αγορά από τις πηγές.*
 - δ) *Το σύστημα διαθέσεως ειδών των βιομηχανιών ή βιοτεχνιών με παρακαταθήκη.*
9. – *Το κόστος των εργασιών. Μεγαλύτερα τα έξοδα διαχειρίσεως (συγκριτικά με το εμπόριο).*
 - α) *Η ανάγκη να τηρούνται λεπτομερείς λογαριασμοί.*
 - β) *Το θέμα του προσωπικού.*
 - γ) *Το κόστος των πιστωτικών διευκολύνσεων.*
10. – *Από τη διάθεση των εμπορευμάτων εξασφαλίζονται μικρά κέρδη (συγκριτικά με το εμπόριο).*

(1) Κάτι ανάλογο με εκείνο που έγινε και στον τομέα των Οικοδομικών Συνεταιρισμών που δεν ακολούθησαν το πρόγραμμα αυτοστέγασης που υποδείχθηκε τότε στον Οικοδομικό Συνεταιρισμό Υπαλλήλων ΑΤΕ και το εφάρμοσε αργότερα η Κτηματική Τράπεζα (βλ. αναλυτικά το ιστορικό κείμενο Α.Ν. Κλήμη στο περιοδ. «Συνεταιριστική Πορεία» έτους 1993 τεύχος 31).

(2) Στο βιβλίο (σελ. 6-11) υπάρχει και πίνακας όλων των αξιολογών κειμένων των σχετικών με τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς που είχαν δημοσιευθεί την περίοδο 1925-1959 στο περιοδικό «οΣυνεταιριστής» από όπου φαίνεται και όλη σχεδόν η ιστορία των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα.

11. — Μερικά άλλα αίτια που εμποδίζουν την δράση του καταναλωτικού Συνεταιρισμού και που πρέπει να μελετηθούν.

- α) Προβληματική η δημιουργία βιωσίμων Υποκαταστημάτων.
- β) Έλλειψη εγκαταστάσεων και χώρων.
- γ) Ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ Γεωργικών και Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.
- δ) Η καταναλωτική συνείδηση.
- ε) Οι σημερινές συνθήκες ζωής και εσφαλμένες αντιλήψεις.

Κεφάλαιο Δεύτερον: Συμπεράσματα — Διάφορες προτάσεις — Κριτική.

1. — Βασικό συμπέρασμα: Αδυναμία των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών — με την σημερινή σύνθεση και οργάνωσή τους — να εξυπηρετήσουν ουσιαστικά τον καταναλωτή. Οι λόγοι.

2. — Τί πρέπει να γίνει; Διδάγματα από την εξέλιξη στο εξωτερικό. Απαραίτητη η συγκέντρωση των δυνάμεων.

3. — Πώς θα πάμε στη συγκέντρωση δυνάμεων; Ο σωστός δρόμος για την αναδιοργάνωση.

- α) Αναμονή μέχρι να το συνειδητοποιήσουν οι ενδιαφερόμενοι;
- β) αναγκαστική οργάνωση;
- γ) Ο σωστός δρόμος: Ούτε αναμονή, ούτε επιβολή. Λογική και συστηματική — αλλά προσωρινή — υποβοήθηση.

4. Κριτική για διάφορα προτεινόμενα ή εφαρμοζόμενα μέτρα.

α) Η οργάνωση, με πρωτοβουλία του Κράτους, Καταναλωτικών Συνεταιρισμών κατά Συνοικίες.

β) Είσοδος στους λίγους μεγάλους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς, που υπάρχουν σήμερα, νέων μελών.

γ) Οι Λαϊκές Αγορές.

δ) Πρατήρια των Γεωργικών Συνεταιρισμών κατά Συνοικίες.

Κεφάλαιο Τρίτο: Σχέδιο για την αναδιοργάνωσή τους.

1. — Με ποιά μέσα και από ποιούς παράλληλους δρόμους θα πετύχουμε μια σημαντική πρόοδο.

A) Δημιουργία 2—3 υποδειγματικών Συνεταιρισμών με ευρύτερο πρόγραμμα και δυνατότητες.

α) Η προσπάθεια του ΚΑΣΥΑΤΕ. Ο προτεινόμενος μηχανισμός για την εξυπηρέτηση ευρύτερου κοινού.

β) Εμπόδια στην εφαρμογή που πρέπει να τα υπερικήσουμε.

B) Η οργανική συνεργασία ανάμεσα στους αξιόλογους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς.

α) Συστηματική συνεργασία στην προμήθεια των ειδών.

β) Συνεργασία στην διάθεση των ειδών με κοινά κεντρικά ειδικευμένα Καταστήματα.

γ) Συνεργασία στην διάθεση των ειδών με κοινά περιφερειακά Υποκαταστήματα.

Γ) Ο αποχωρισμός του πιστωτικού μηχανισμού.

2. — Το καθήκον των διαφόρων παραγόντων.

α) Γενικό καθήκον όλων των παραγόντων: Να αφομοιώσουν την έννοια και τη σημασία του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού.

β) Το ειδικότερο καθήκον των Καταναλωτών.

γ) Ο ρόλος Κράτους.

δ) Ο ρόλος της συνεταιριστικής κινήσεως των αγροτών.

ε) Ο ρόλος της Αγροτικής Τραπέζης.

στ) Ο ρόλος των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών που υπάρχουν σήμερα.

Τελευταία σημείωση.

*

- Τα αίτια της καθυστέρησης είναι βασικά η νοοτροπία των καταναλωτών και μάλιστα μετά τις ελλείψεις της κατοχής και του διχασμού, η έλλειψη οργανώσεως, η ανυπαρξία εμπορικών ικανοτήτων και γνώσεων των διοικούντων, εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών, κεφαλαίων τραπεζικής χρηματοδότησεως, καθώς και διάφορα άλλα εμπόδια (φορολογικά, κλπ.).

- Μεταξύ των λίγων σχετικά καλών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών είναι ο ΚΑΣΥΑΤΕ (των υπαλλήλων της ΑΤΕ) για την κάποια καλή εξέλιξη του οποίου βλ. το ακόλουθο κείμενο στο Σ 1962 σ. 136, χαρακτηριστικό για την εποχή.

«... Όπως είναι γνωστό, ο ΚΑΣΥΑΤΕ («Καταναλωτικός Συνεταιρισμός των Υπαλλήλων της Αγροτικής Τραπεζής») είναι ένας από τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς που, χάρη και στην προέλευση των μελών του, έχει κάμει και εξακολουθεί να κάνει τις περισσότερες προσπάθειες για να αναπτύξει δράση που να στηρίζεται πάνω σε σωστές συνεταιριστικές και οικονομικές αρχές, όσο είναι βέβαια δυνατό από τις δημιουργημένες συνθήκες και από την εξέλιξη της αγοράς και των αντιλήψεων του καταναλωτή.

Εκτός από τη συγκέντρωση σοβαρών δικών του κεφαλαίων που πραγματοποίησε σιγά-σιγά (συνεταιρική μερίδα δρχ. 2.000 με εικοσάδραχμες μηνιαίες δόσεις), ώστε να μπορέσει να κινήσει σύμφωνα με τις σημερινές απαιτήσεις της αγοράς και τις πιστωτικές ανάγκες των συνταίρων, εκτός από την εκκαθάριση του υπηρεσιακού μηχανισμού του, ώστε να απαλλαγεί από δαπάνες πέρα από τις απόλυτα δικαιολογημένες και παραγωγικές, προσώρησε με πρακτικό πνεύμα στην εφαρμογή μερικών νέων συστημάτων που του επιτρέπουν να πραγματοποιήσει τα ακόλουθα:

α) Να συγκεντρώνει σιγά σιγά και να διαχειρίζεται μεγάλο ποσοστό από την αγοραστική ικανότητα μελών του σε τρόφιμα, σε υφάσματα και σε ικανοποίηση νέων αναγκών (ηλεκτρικά είδη) έτσι ώστε να εξασφαλίζει καλύτερους όρους.

β) Να εξυπηρετεί τα μέλη του παράλληλα είτε με τα δικά του καταστήματα είτε με ιδιωτικά εμπορικά καταστήματα που έχει συμβληθεί μαζί τους, ώστε και την οικονομική εξυγίανση των καταστημάτων του να εξασφαλίσει και την οποιαδήποτε ανάγκη ή οποιαδήποτε επιθυμία του συνταίρου να ικανοποιηθεί.

γ) Να εξυπηρετεί το συνταίρο στις συναλλαγές του τόσο με πίστωση όσο και «τους μετρητοίς» πάντα με όρους οικονομικά δίκαιους και συμφέροντες.

Δηλαδή επιτρέποντας να αποβίη ο Συνεταιρισμός υπηρέτης κάθε συνταίρου, αμειβόμενος μόνο με το πραγματικό και δικαιολογημένο κόστος των προσφερομένων υπηρεσιών του (σε κεφάλαια και υπηρεσιακή εξυπηρέτηση). Όλα τα άλλα περιουσιμότητα (κέρδη) τα καρπούται ο συναλλασσόμε-

νος συνταίρος και όχι το νομικό πρόσωπο του Συνεταιρισμού. Έτσι ο κάθε συνταίρος έχει άμεση ωφέλεια από κάθε συναλλαγή του και συνεπώς προκαλείται αύξηση του κύκλου εργασιών, που επιτρέπει να βελτιωθούν οι όροι των συναλλαγών. Οτιδήποτε περισσεύει στο τέλος του έτους αποδίδεται στους συνταίρους με το σύστημα των επιστροφών (ristourne).

Ένα πρακτικό μέσο για την πραγματοποίηση των παραπάνω είναι το «Σύστημα του Βιβλιαρίου Διατακτικών» που πρότεινε ο κ. Κλήμης και το οποίο το εφαρμόζει ήδη ο ΚΑΣΥΑΤΕ, αφού μελετήθηκε σε κάθε λεπτομέρειά του από το Διοικητικό και το Εποπτικό Συμβούλιο και τις Υπηρεσίες του Συνεταιρισμού.

Η αλλαγή που έγινε φαίνεται σε πρώτη όψη επιφανειακή: Ο συνταίρος που θέλει να αγοράσει κάτι από την αγορά με τη μεσολάβηση του Συνεταιρισμού, αντί να πάει στα Γραφεία του ΚΑΣΥΑΤΕ και να ζητήσει μια «διατακτική», έχει στην τσέπη του το Βιβλιάριο Διατακτικών, συμπληρώνει μία διατακτική και οποιαδήποτε στιγμή αγοράζει εκείνο που επιθυμεί από ένα κατάστημα, από αυτά που έχουν συμβληθεί με το Συνεταιρισμό. Με το νέο αυτό σύστημα εξασφαλίζει άμεση και μεγάλη εξυπηρέτηση, αφού μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να αγοράσει από οποιοδήποτε κατάστημα, που έχει σχετική σύμβαση με τον Συνεταιρισμό, οποιοδήποτε είδος μέσα στις πιστωτικές δυνατότητες που του έχει δώσει, με ανάλογες διατακτικές, ο ΚΑΣΥΑΤΕ. Το σύστημα αυτό είναι φανερό ότι αυξάνει τις συναλλαγές των συνταίρων με το εμπόριο με τη μεσολάβηση του ΚΑΣΥΑΤΕ. (Υποστηρίχθηκε ότι υπήρχε φόβος το σύστημα να οδηγήσει σε κλείσιμο των καταστημάτων του ΚΑΣΥΑΤΕ. Ευτυχώς, όπως προέβλεπε ο εισηγητής, το σύστημα ανάγκασε τα πρατήρια του ΚΑΣΥΑΤΕ - αφητούς και υπαλλήλους - να οργανωθούν πιο αποδοτικά για να μη κλείσουν και έτσι διατηρήθηκε η κίνησή τους. Εξάλλου τώρα που ο συνταίρος είναι ελεύθερος στις αγορές του, συγκρίνει τις τιμές και βλέπει ότι στα βασικά είδη ο ΚΑΣΥΑΤΕ είναι φθηνότερος από τα ιδιωτικά καταστήματα. Αυτό σταθεροποιεί τα πρατήριά του).

Με την αύξηση όμως των συναλλαγών με τη

μεσολάβηση του ΚΑΣΥΑΤΕ και οι όροι που προσφέρει το εμπόριο στον ΚΑΣΥΑΤΕ είναι καλύτεροι και μεγαλύτερος κύκλος αναγκών των συνεταιζων ικανοποιείται. Εξάλλου συνδυάστηκε με το σύστημα αυτό και η επιστροφή από τον ΚΑΣΥΑΤΕ στον αγοραστή συνεταιζο κάθε κέρδους πέρα από το κόστος των υπηρεσιών και των κεφαλαίων.

Η βασική εξυπηρέτηση που προσφέρει ο Συνεταιρισμός στο συνεταιζο είναι η μεγάλη διαφορά που υπάρχει σήμερα στην αγορά ανάμεσα στην αγορά «τους μετρητοίς» και στην αγορά με πίστωση. Ο ΚΑΣΥΑΤΕ πληρώνει τα είδη «τους μετρητοίς». Και με τους όρους που έχει καθιερώσει ο ΚΑΣΥΑΤΕ, ο συνεταιζος, ενώ χρεώνεται και πληρώνει τιμηματικά, όχι μόνο εξασφαλίζει τις τιμές που ισχύουν για αγορές «τους μετρητοίς» αλλά και τις περισσότερες φορές - έχει και έκπτωση έως 8% (συνήθως γύρω στο 3%). Εξασφαλίζει πίστωση και έκπτωση. Δηλαδή ο ΚΑΣΥΑΤΕ από τις εκπτώσεις που του παρέχουν τα καταστήματα για την εξόφληση των απαιτήσεών τους «τους μετρητοίς» κρατά μόνο ένα ποσοστό (που αντιπροσωπεύει την απασχόληση του προσωπικού του και των κεφαλαίων του) και όλο το άλλο ποσό της διαφοράς το επιστρέφει στο συνεταιζο που παίρνει την πίστωση. Έτσι το σχηματισμένο κοινό κεφάλαιο βοηθεί τον κάθε συνεταιζο να πετύχει τους καλύτερους όρους που παρέχει η σύγχρονη οργάνωση του εμπορίου στις αγορές «τους μετρητοίς» (αφού έχει επικρατήσει το σύστημα των δόσεων που τόσο επιβαρύνουν τις τιμές).

Αλλά δεν είναι μόνο αυτή η ωφέλεια. Και στην περίπτωση που ο συνεταιζος μπορεί να αγοράσει «τους μετρητοίς» και πάλι έχει μεγάλο συμφέρον να χρησιμοποιήσει το σύστημα των διατακτικών (παρεμβολή του Συνεταιρισμού) στη συναλλαγή του. Στην περίπτωση αυτή καταθέτοντας τα χρήματά του στον ΚΑΣΥΑΤΕ (μέσα στο μήνα της αγοράς) εξασφαλίζει τις μεγάλες εκπτώσεις που έχει συμφωνήσει ο ΚΑΣΥΑΤΕ, χωρίς να βρίσκεται στην ανάγκη να «παζαρεύη» εις βάρος της αξιοπρέπειάς του και χωρίς να ζημιώνεται όταν πρόκειται να αγοράσει από τα μεγάλα και σοβαρά καταστήματα, που δεν δίνουν εκπτώσεις στους μονωμένους πελάτες αλλά έχουν τιμές ορισμένες. Τα ποσοστά εκπτώσεων που εξασφαλίζει ο συνεταιζος με τη μεσολάβηση του ΚΑΣΥΑΤΕ, όταν πληρώνη σε αυτόν μετρητά, είναι πολύ μεγάλα, από 9-20% (συνήθως γύρω στα 12%) και συνεπώς η άμεση ωφέλεια του είναι αξιόλογη. Εάν π.χ. ένας συνεταιζος αγοράσει το χρόνο είδη 20.000

δρχ. (συνήθισμένη περίπτωση) έχει κατά μέσον όρο κέρδος 2.400 δραχμές.

Οι τεχνικές λεπτομέρειες του συστήματος - που είναι και νομικά μελετημένο και κατοχυρωμένο - δεν είναι δυνατό να εκτεθούν εδώ. Πάντως εξασφαλίζεται με αυτό και λογιστική απλοποίηση, ώστε να μειώνεται το κόστος σε λογιστικό προσωπικό για την καταχώρηση των χρεώσεων, συγκριτικά με το παλιό σύστημα. Οι ενδιαφερόμενοι συνεταιρισμοί μπορούν να συμβουλευθούν τον ΚΑΣΥΑΤΕ.

Η εφαρμογή έως τώρα έδειξε ότι το σύστημα πέτυχε απόλυτα. Εξασφάλισε τα ακόλουθα: α) Λογιστική τάξη και απλοποίηση, β) Διεύρυνση στη διενέργεια μεγάλου μέρους των αγορών των συνεταιζων Αθηνών και Επαρχιών που γίνονται με τη μεσολάβηση του ΚΑΣΥΑΤΕ, τόσο για αγορές με πίστωση όσο και με μετρητά. γ) Σταθεροποίηση των καταστημάτων (Πρατηρίων) του Συνεταιρισμού, αφού εργάζονται τώρα αυτοδύναμα και έχουν πάψει να απορροφούν τα κέρδη που εξασφάλιζε άλλοτε ο ΚΑΣΥΑΤΕ από την υποχρεωτική συναλλαγή των συνεταιζων με τα πρατήρια, οι οποίοι είχαν ανάγκη από πίστωση και γι' αυτό αναγκάζονταν να μη λογαριάζουν τις τιμές.

Παράλληλες εξάλλου και αξιόλογες διευκολύνσεις εξασφαλίζονται στον τομέα των ηλεκτρικών ειδών, που είναι μια σύγχρονη ανάγκη η οποία αδιάκοπα αναπτύσσεται. Και εδώ ο ΚΑΣΥΑΤΕ είναι απλός μεσολαβητής που εξασφαλίζει στον κάθε συνεταιζο τα πλεονεκτήματα από τη συγκέντρωση των αγορών (όγκος αγορών) και από την ύπαρξη κοινού κεφαλαίου που εξυπηρετεί τον καθένα, όταν έχει ανάγκη, ώστε να εξασφαλίσει μόνο τα πλεονεκτήματα και να αποφεύγει τα μειονεκτήματα του συστήματος των δόσεων, που κατέκτησε τις σημερινές συναλλαγές και τις επιβαρύνει σημαντικά από την τάση του καταναλωτή να αποκτήσει το είδος και να το χρησιμοποιήσει προτού να είναι στην πραγματικότητα δικό του (πληρωμένο).

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί που θα ήθελαν να ωφεληθούν από τα συστήματα του ΚΑΣΥΑΤΕ μπορούν να του ζητήσουν τις σχετικές πληροφορίες που θα τις δώσει πρόθυμα, αφού επιδίωξή του είναι η κατά το δυνατό ενοποίηση των συστημάτων και των όρων που εφαρμόζονται στις συναλλαγές των διαφόρων συνεταιρισμών, κατά τρόπο ώστε να μπορούν να εμφανιστούν με κοινές ανάγκες και κοινούς όρους (είτε πρόκειται για τη λειτουργία κοινών πρατηρίων είτε για την κατάρτιση επαγγελματιών συμβάσεων με τα μεγάλα εμπορικά καταστήματα).

Για τη νεότερη προσπάθεια του ΚΑΣΥΑΤΕ για όλη την καταναλωτική συνεταιριστική κίνηση της Ελλάδος βλ. το ακόλουθο κείμενο στο Σ 1963 σ. 124:

«Ο Συνεταιριστής έχει ασχοληθεί πολλές φορές με την κίνηση των ελληνικών καταναλωτικών συνεταιρισμών που, όσο και αν είναι περιορισμένη, δεν παύει να παρουσιάζει ενδιαφέρον και να αφήνει την ελπίδα για μελλοντική πλατύτερη εξέλιξή της, αν υπερνικηθούν τα εμπόδια που υπάρχουν.

Όπως γράψαμε και άλλοτε, ο Καταναλωτικός Συνεταιρισμός των Υπαλλήλων της Αγροτικής Τραπεζής, που από αρκετά χρόνια, χάρη στις ορθές συνεταιριστικές και οικονομικές αρχές που εφαρμόζει, έπαψε να είναι στενά κλαδικός και κλειστός: δέχεται μέλη του εκτός από τους υπαλλήλους της ΑΤΕ και πρόσωπα που ανήκουν σε άλλες επαγγελματικές ομάδες, όπως είναι: οι συνταξιούχοι της ΑΤΕ, τα νομικά πρόσωπα των Οργανώσεων που έχουν σχέση με το προσωπικό της ΑΤΕ, καθώς και οι υπάλληλοί τους (Σύλλογος Υπαλλήλων της ΑΤΕ, Ταμείο Συντάξεων, Ταμείο Υγείας, Στεγαστικός Συνεταιρισμός Υπαλλήλων της ΑΤΕ κλπ.), άλλοι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί (όπως των Υπαλλήλων του Συμβουλίου της Επακρεταίας, των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, της ΥΔΡΕΞ, της ΔΕΗ Θεσσαλονίκης, οι υπάλληλοι των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, οι υπάλληλοι των Κεντρικών και Περιφερειακών Υπηρεσιών όλων των Υπουργείων (μετέχουν ήδη οι υπάλληλοι των Υπουργείων Συντονισμού, Γεωργίας και Εμπορίου στην Αθήνα και την Πάτρα), οι υπάλληλοι των Οργανισμών που έχουν συγγένεια με την ΑΤΕ (ΟΓΑ, ΑΓΡΕΞ, ΕΤΕΑΠ κλπ.), οι υπάλληλοι διαφόρων άλλων Οργανισμών (Δήμου Πατρών, ΔΕΗ Πατρών, ΙΚΑ Πατρών, ΠΙΚΠΑ Πατρών).

Βέβαια η διεύρυνση αυτή δεν έχει πάρει στην εφαρμογή μεγάλη πρακτική εξέλιξη, ωστόσο όμως έχει ιδιαίτερη σημασία σαν παράδειγμα και σαν κατεύθυνση, τόσο στο οργανωτικό-νομικό μέρος όσο και στη σωστή εφαρμογή (συναλλακτική τάξη).

Τα μέλη του ΚΑΣΥΑΤΕ στο τέλος του 1962 ήταν 4.116. Από αυτά εξυπηρετούνται:

Από το Κεντρικό Κατάστημα Αθηνών 2.878 μέλη, από το Υποκατάστημα Θεσσαλονίκης 898 και από το Υποκατάστημα στην Πάτρα 340.

Ο ΚΑΣΥΑΤΕ διέθετε τα ακόλουθα κεφάλαια: Συνεταιριστικές μερίδες δρχ. 8.232.000. Αποθεματικά κεφάλαια δρχ. 1.789.773.

Το προσωπικό των γραφείων του και των τεσσάρων πρατηρίων του (πωλητές κλπ.) το αποτελούσαν 37 πρόσωπα.

Οι πωλήσεις κατά το 1962 ήταν συνολικά δραχμ. 21.933.727. Από αυτές πωλήσεις τροφίμων από τα

πρατήρια του Συνεταιρισμού δραχμ. 7.566.346. Πωλήσεις υφασμάτων και άλλων ειδών από τα πρατήρια του Συνεταιρισμού δρχ. 4.378.314, πωλήσεις υφασμάτων και άλλων ειδών με διατακτικές από ιδιωτικά καταστήματα δραχμ. 6.197.067. Πωλήσεις ηλεκτρικών ειδών με διατακτικές δραχμ. 3.792.000.

Οι πωλήσεις έγιναν: α) με πίστωση (κανονική ρευστοποίηση) δραχμ. 15.769.586, β) σε μετρητά δραχμ. 6.164.141.

Πιστώσεις του ΚΑΣΥΑΤΕ προς τα μέλη του στο τέλος του 1962 δρχ. 13.481.497.

Οφειλές του ΚΑΣΥΑΤΕ σε τρίτους (χρηματοδοτήσεις κλπ.) δραχμ. 9.355.000.

Τα καθαρά αποτελέσματα κατά το 1962 ήταν δραχμ. 266.430. Από αυτές 20% μεταφέρθηκαν στα αποθεματικά (δραχμ. 53.286) και δραχμ. 213.141 επιστράφηκαν στους συνταίρους (25 δραχμ. ως τόκος κατά μερίδα και 2% στην αξία των ατομικών συναλλαγών). Σχετικά με το ύψος των καθαρών περισσευμάτων πρέπει να σημειωθεί ότι ο ΚΑΣΥΑΤΕ ακολουθεί την αρχή να προσφέρει τις υπηρεσίες του σχεδόν στο κόστος, γι' αυτό και δεν εμφανίζονται υψηλά αποτελέσματα (κέρδη).

Από τα συγκριτικά στοιχεία των ετών 1952 και 1962 φαίνεται ότι κατά τη δεκαετία αυτή ο ΚΑΣΥΑΤΕ σημείωσε πολύ μεγάλη πρόοδο, κυρίως σε δύο κατευθύνσεις: Πρώτα: Έγινε σχεδόν αυτοδύναμος σε κεφάλαια (το 1962 διέθετε δικά του κεφάλαια γύρω στα 10 εκατομ. δραχμές έναντι 1.800.000 περίπου το 1952). Δεύτερο: Στήριξε τις εργασίες του και την εξυπηρέτηση των μελών του στις δικές του δυνάμεις και το πραγματικό εμπορικό κόστος, ώστε να γίνη σχεδόν ανεξάρτητος από την κρατική ή εργοδοτική βοήθεια που στήριζαν παλαιότερα την καταναλωτική συνεταιριστική κίνηση και πολύπλευρα εμπόδιζαν έμμεσα την αυτοδύναμη οικονομική οργάνωση. Έτσι, ενώ το 1952 χρησιμοποιούσε δωρεάν τις υπηρεσίες 14 υπαλλήλων του εργοδότη (ΑΤΕ), κατά το 1962 χρησιμοποιεί αποκλειστικά δικούς του υπαλλήλους με ετήσιο μισθολόγιο δραχμ. 1.576.395 και παρ' όλα αυτά προσφέρει τις υπηρεσίες του φθηνότερα από το εμπόριο.

Ο ΚΑΣΥΑΤΕ επιδιώκει, με διαφόρους τρόπους, να αυξηθή το ποσό των αγορών των μελών του που θα περνά από το μηχανισμό του (κύκλος εργασιών), ώστε όχι μόνο να μειωθή το κόστος του αλλά και να εξυπηρετηθούν καλύτερα τα μέλη του, όταν στις ατομικές συναλλαγές τους με τα εμπορικά καταστήματα έχουν πρόσθετα τη συνολική αγοραστική δύναμη των μελών του ΚΑΣΥΑΤΕ».

Για τη δράση του Συνεταιρισμού το 1964 βλ. Σ 1965 σ. 117, 132, όπου στοιχεία από την έκθεση του Δ.Σ.

Ο Καταναλωτής KONSUM

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για την προσπάθεια που άρχισε το 1962 με την βοήθεια των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών της Σουηδίας μέσα στο πιο κατάλληλο (από σύνθεση πληθυσμού και νοοτροπία) κλίμα της Θεσσαλονίκης από τον νεότερο συνεταιριστή Κ. Χουρμουζιάδη της ΣΕΚΕ που είχε προσληφθεί από τη Συνομοσπονδία και είχε μετεκπαιδευθεί στη Σουηδία και που - όπως αποδείχτηκε - έταξε ως κύρια επιδίωξη του την εφαρμογή στην Ελλάδα του θεσμού με την καθαρή του έννοια και εφαρμογή στη Σουηδία, κυρίως όταν τοποθετήθηκε από τη Συνομοσπονδία ως Διευθνήτης στη Συνεταιριστική Σχολή που ιδρύθηκε από την Συνομοσπονδία στη Θεσσαλονίκη (βλ. στο Υποκεφ. Ε). Με μεγάλους κόπους οι προσπάθειές του καρποφόρησαν και ο σπόρος που έπεσε σε καθαρό έδαφος καταναλωτών (χωρίς επαγγελματικούς διαχωρισμούς και συνδικαλιστικά ωφελήματα) φύτρωσε(1) και έκανε πολύ αξιόλογους καρπούς και έξω από την Θεσσαλονίκη.

Ο Συνεταιρισμός εκδίδει (σε δεύτερη περίοδο) από το 1997 και μηνιαίο αξιόλογο περιοδικό με πολύ ενδιαφέρουσα συνεταιριστική και γενικότερη ύλη («οικονομικό - πολιτιστικό της Θεσσαλονίκης»).

Τα 16 Καταστήματα τύπου Super Market που εξυπηρετούσαν το 1997 την πρωτεύουσα της Μακεδονίας ήταν στις περιοχές:

1) Βενιζέλου 49, 2) Βασ. Όλγας 89, 3) Αγ. Σοφίας 75, 4) Εγνατίας 6, 5) Πλατεία Αμπελοκήπων, 6) Καλαμαριά: Κομνηνών 45, 7) Κορδελιό: Π. Λεβαντή 11, 8) Δελφών 45, 9) Νεάπολη: Αγαθουπόλεως 38, 10) Βασ. Όλγας, 225 (Ντεπό), 11) Κ. Τούμπα: Εφραλιώτου - Ατλαντίδος, 12) Εύοσμος: Καραολή - Δημητρίου 96, 13) Αγ. Ιωάννης Καλαμαριά: Καμπούρογλου 20, 14) Βασ. Γεωργίου 20, 15) Παρασκευοπούλου 43 & Παπαναστασίου 22, 16) Καισαρείας 6 & Έκτορος γωνία, Κηφισιά (Βότση).

Το 1998 ιδρύθηκε και το 17ο Κατάστημα.

Με την επίδραση και την καθοδήγηση του Συνεταιρισμού της Θεσσαλονίκης, Συνεταιρισμοί του τύπου αυτού ιδρύθηκαν και λειτουργούν και σε άλλες πόλεις της Ελλάδος, η δράση τους δε εξαρτάται από τις τοπικές συνθήκες και από την ύπαρξη καλών αιρετών και υπηρεσιακών στελεχών και άλλους παράγοντες. Δημιουργήθηκε δε και λειτουργεί και κεντρικός σύνδεσμός τους. (Βλ. και κείμενα Κ. Χουρμουζιάδη ΦΣ 1965 σ. 289, 311. Και ΦΣ 1967 σ. 44. Και νεότερο στη Σ.Π. 1998)

(1) Ο Καταναλωτικός - Πιστωτικός Συνεταιρισμός «Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ - KONSUM» Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1962 από μια ομάδα Καταναλωτών και σήμερα είναι ο μεγαλύτερος και δυναμικότερος Καταναλωτικός Συνεταιρισμός στην Ελλάδα. Αριθμεί (το 1997) πάνω από 20.000 μέλη και έχει 17 Καταστήματα (Super-Markets) από τα πιο σύγχρονα της Θεσ/νίκης.

Στις 15 Μαρτίου 1998 γιορτάστηκαν τα 35 χρόνια λειτουργίας του που συμπίπτει με το άνοιγμα του 17ου Καταστήματός του.

Το όλο ιστορικό βλ. στο περ. «Ο Καταναλωτής» 1998 σ. 10 επ. κείμενο Κ. Χουρμουζιάδη, με έξαρση του ρόλου Αλ. Μπαλτατζή. Βλ. και ομιλία του ίδιου στον εορτασμό των 35 χρόνων του Συνεταιρισμού αυτού το 1998.

Κατά τον εορτασμό έγιναν και αξιόλογες ενημερωτικές ομιλίες (έπειτα από εισήγηση του αντιπροέδρου, Καθηγητή ΤΕΙ Σ. Κατσανίδη) από τους:

α) Κ. Χουρμουζιάδη, ιδρυτή και Πρόεδρο του Δ.Σ. με θέμα «Η ιστορική διαδρομή του Καταναλωτικού - Πιστωτικού Συνεταιρισμού ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ - KONSUM στη Θεσσαλονίκη.

β) Σταύρο Θεοφανίδη, Καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα «Η οικονομική και κοινωνική διάσταση του Συνεταιρισμού ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ - KONSUM».

Εντατικές προσπάθειες - οδηγίες το 1965 από τον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» Αθηνών και τον Αριστ. Ν. Κλήμη.

Νέες προσπάθειες από το 1965 για να κάνουν οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί εμπορικό μηχανισμό και μάλιστα καλύτερον (οικονομικά - κοινωνικά) από αυτόν που δημιούργησαν πολύ αργότερα οι αλυσίδες των Super Market που κερδίζουν σε βάρος των καταναλωτών. Η σοβαρή οικονομική έκδοση των Αθηνών «Οικονομικός Ταχυδρόμος» (του συγκροτήματος του Βήματος) ασχολήθηκε λεπτομερειακά για τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς με κείμενα στα φύλλα της 27-5-65 και 3-6-65. Δίνουμε την προσπάθεια αυτή (όπως την εμφανίζει και υποστηρίζει το πιο αξιόλογο στα θέματα αυτά συνεταιριστικό περιοδικό «Συνεταιριστής» που αναδημοσιεύει τα κυριότερα σημεία της με προσθήκη και δικών του έγκυρων παρατηρήσεων στις στις σελίδες του 69-72 του 1965. Γράφει:

«...Με χαρά βλέπουμε τώρα ότι με το τόσο ζωτικό αυτό για τη χώρα μας και το λαό μας θέμα ασχολήθηκε τελευταία ο *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, η γνωστή έγκυρη έκδοση, που από τις στήλες της εμφανίζονται τα κυριότερα οικονομικοκοινωνικά θέματα του τόπου, μελετημένα από ειδικούς, και βρίσκουν συχνά την πρέπουσα κατεύθυνση και λύση.

Στο φύλλο της 27 Μαΐου 1965 προβάλλεται ιδιαίτερα το θέμα *Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί* με τους ακόλουθους υπότιτλους, που δεχθούν όλη τη σημασία που αποδίδεται σε αυτό:

«Ένας θεσμός που αξιοποιεί το ατομικόν εισόδημα. Αгноούνται σχεδόν παντελώς εις την Ελλάδα. Ασκούν εμπορίαν προς όφελος των μελών των. Ακμάζουν ακόμη και εις τας χώρας υψηλού εισοδηματικού επιπέδου και ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού καθεστώτος. Δια να επιβιώσουν απαιτείται διεύρυνσις του αριθμού των μελών των, αύξησις του κύκλου εργασιών, ευελιξία των διοικήσεων, κατάλληλος επάνδρωσις. Απαραίτητος η γυναικεία συμμετοχή. Μία άκρως ενδιαφέρουσα ανάλυσις γραφέισα ειδικώς δια τον Οικονομικόν Ταχυδρόμον».

Στη δημοσιευόμενη έρευνα προτάσσεται η ακόλουθη εισαγωγή:

«Μεταξύ των θεσμών και των μέτρων που μειώνουν το κόστος κτήσεως των καταναλωτικών αγαθών, περιορίζουν τας παρασιτικές επιβαρύνσεις, αξιοποιούν το εισόδημα εκάστου ατόμου και σταθεροποιούν τας τιμάς πωλήσεως, είναι και οι καλοί Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί. Η δράσις - τα τελευταία 100 έτη - των Συνεταιρισμών αυτών εις το εξωτερικόν είναι αξιόλογος. Εις ωρισμένας δε χώρας - όπως εις τας Σκανδιναβικάς, την Αγγλίαν, την Ελβετίαν, την Γαλλίαν, την Γερμανίαν κ.α. - είναι αποφασιστική η επίδρασις των επί της οικονομίας, αφού ένα μεγάλο ποσοστόν από την διακίνησην, αλλά και την παραγωγήν των γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων, ευρίσκεται εις χείρας των. Εις την χώραν μας, που τόσον έχει ανάγκην

από τας υπηρεσίας του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού, υπάρχει μεγάλη καθυστέρησις. Ο «Οικονομικός Ταχυδρόμος», εν τη επιθυμία του να φέρη εις το προσκήνιον την συζήτησιν δια τον θεσμόν αυτόν - που θα εβοηθή και την οικονομικήν και την κοινωνικήν προσπάθειαν της Κυβερνήσεως - δημοσιεύει δύο άρθρα του, θεωρητικά και πρακτικά, ειδικού εις το θέμα αυτό κ. Αριστείδη Κλήμη, γνωστού εις τους αναγνώστας μας από παλαιότερον, όταν είχε δημοσιευθή εις 13 τεύχη μας περιλήψις της μελέτης του «Αγροτική Οικονομία» που είχε βραβεύσει η Ακαδημία Αθηνών.

Εις το πρώτον άρθρον γίνεται μία απαραίτητος ιστορική κατατοπιστική επισκόπησις και αναλύονται η σημερινή κατάστασις και τα μειονεκτήματα που έχει η όλη οργάνωσις. Εις το δεύτερον διατυπύεται ένα πρόγραμμα και αναλύεται ο ρόλος και το καθήκον των διαφόρων παραγόντων, δια να αποδώση το πρόγραμμα και να αναπτυχθούν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί

Το όλον κείμενον είναι γραμμένον εκλαϊκευτικά δια το ευρύτερον κοινόν, αλλά τονίζει όλας τας λεπτομερείας που συγκροτούν το θέμα και επιτρέπει να γίνη μία οργανωτική προσπάθεια στηρημένη επί της γνώσεως αυτού, ώστε να επιτύχη αυτή τον επιδιωκόμενον σκοπόν».

Σε συνέχεια δημοσιεύεται στον «Οικονομικό» η σχετική αναλυτική μελέτη όπου - αφού τονίζεται η σημασία του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού - αναλύεται η εξέλιξή του στη Χώρα μας και προσδιορίζονται με γνώση οι ανασχετικοί παράγοντες που εμποδίζουν εδώ την πρόοδο. Στο τελικό ερώτημα «Τι πρέπει λοιπόν να γίνη;» έρχεται καθαρή - ύστερα από την ανάλυση που προηγήθηκε - η απάντησις, όπως διατυπώνεται στο απόσπασμα που παραθέτουμε:

«Τι πρέπει λοιπόν να γίνη; Όλα αυτά που είπαμε είναι αποκαρδιωτικά; Καταδικάζουν τον Καταναλωτικό Συνεταιρισμό; Δεν μπορούν να προσφέρουν τίποτα οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί; Πρέπει να παύσουμε να μιλούμε γι' αυτούς; Όχι βέβαια. Οι

Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί μπορούν να προσφέρουν πολλά. Αλλά αυτό που έχουμε σήμερα για Καταναλωτικό Συνεταιρισμό δεν πρόκειται να προκόψει. Δεν μπορεί να γίνη τίποτα αν δεν κάνουμε πραγματικούς και σύγχρονους μεγάλους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς, αν δεν πιάσουμε το νερό από ψηλά στο βουνό, στις πηγές και από εκεί να το φέρουμε (όπως πρέπει, χωρίς τεράστιες απορροφήσεις και σπατάλες στο δρόμο) για να δροσίση την οικονομική ζωή.

»Μόνο αν ο κάθε Συνεταιρισμός εξασφάλιζε μεγάλη κατανάλωση, μεγάλο τζίρο, τότε μονάχα θα μπορούσε να προσφέρει υπηρεσίες, γιατί θα είχε αγοραστική οπτικότητα, οργάνωση του μηχανισμού του και δύναμη.

»Στο εξωτερικό υπάρχουν και δρουν οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί γιατί είναι μεγάλοι. Και έγιναν μεγάλοι προτού το εμπόριο οργανωθεί όπως σήμερα και προτού μεταβληθούν οι συνθήκες και οι αντιλήψεις της ζωής. Σήμερα δεν γίνονται εκεί μικροί Συνεταιρισμοί. Τα άτομα εγγράφονται στους μεγάλους Συνεταιρισμούς, αλλά και αν γίνε κάποιος νέος μικρός Συνεταιρισμός, έχει πίσω του έτοιμο όλο το μηχανισμό των Κεντρικών Συνεταιρισμών χονδρικής αγοράς, πάνω στον οποίο θα στηριχθή στις αγορές και σε κάθε δυσκολία του.

»Και αφού δεν έγινε και εδώ εγκαίρως η πρόοδος πρέπει και μπορούν να την πετύχουν τώρα με την συνεργασία τους οι λίγοι καλούτσικοι Συνεταιρισμοί που λειτουργούν. Και το Κράτος έχει καθήκον να τους παρασταθή και να τους πειθαναγκάση (με κατάλληλη πολιτική στη χρηματοδότησή τους) να ακολουθήσουν το σωστό πρόγραμμα.

»Έχει πολλαπλό καθήκον και συμφέρον το Κράτος.

»Πρώτα το επιτάσσει το Σύνταγμα. Δεύτερο πρέπει να αξιοποιηθούν τα μικρά εισοδήματα των εργαζομένων. Τρίτο θα επιδράση στη σταθεροποίηση των τιμών, όταν θα αντιδρούν στις αυξήσεις οι καταναλωτές όχι με φωνές αλλά με τον εμπορικό τους μηχανισμό.

»Ποιό είναι το σωστό πρόγραμμα θα το δούμε στο επόμενο».

Στο νεώτερο φύλλο της 3 Ιουνίου 1965 και μετά από τους χαρακτηριστικούς υπότιτλους: «Ένας θεσμός παντελώς σχεδόν αγνοημένος εις την Ελλάδα. Βραχυπρόθεσμα μέτρα για την πρόοδο των ήδη λειτουργούντων συνεταιρισμών: Σύμπηξις κοινοπραξίας δια την προμήθειαν εμπορευμάτων, την ίδρυσιν πρατηρίου πωλήσεων, την συναψιν συμβάσεων μετά των καταστημάτων - Το πραγματικόν νόημα των καταναλωτικών συνεταιρισμών - Το ειδικότερον καθήκον των συνεταιρίων - Ανάγκη κρατικής ενισχύσεως της συνεταιριστικής

κινήσεως - Ο ρόλος της Αγροτικής Τραπέζης και του μοναδικού συνεταιρισμού περιοχής του προσωπικού της - Το καθήκον των γεωργικών συνεταιρισμών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων», ο Οικονομικός Ταχυδρόμος γράφει τας εξής:

«Δημοσιεύομεν σήμερα τον δεύτερον και τελευταίον μέρος της μελέτης επί των καταναλωτικών συνεταιρισμών που έγραψεν ειδικώς δια τον «Οικονομικόν Ταχυδρόμον» ο κ. Αριστ. Κλήμης. Εις το προηγούμενον τεύχος ανεπτύχθησαν αι συνθήκαι της εν Ελλάδι ιδρύσεως καταναλωτικών συνεταιρισμών και οι λόγοι του σημερινού μαρασμού των, η ιδιαίτερα σημασία που αποδίδεται εις τας προηγμένας χώρας εις την συνεταιριστικήν κίνησιν και τα γενικώτερα ωφελήματα που απορρέουν δια τα μέλη της τα οποία άλλωστε και αποτελούν τον δικαιολογητικόν λόγον υπάρξεως και αναπτύξεώς της. Εις το σημερινόν άρθρον ο κ. Κλήμης εκθέτει αναλυτικώς τα συγκεκριμένα εκείνα μέτρα δια των οποίων δύνανται εντός βραχέος διαστήματος να ανδρωθούν και να αποδώσουν οι ήδη υπάρχοντες και υπολειπόμενοι συνεταιρισμοί, γεγονός το οποίον ουχί μόνον θα συμβάλη εις την βελτίωσιν των βιοτικών συνθηκών των ευρύτερων στρωμάτων του πληθυσμού, αλλά και γενικωτέρας επιπτώσεως θα έχη επί της σταθερότητος των τιμών, της αμβλύσεως των αιχμών, του κοινωνικού προβλήματος και της διευρύνσεως της αγοραστικής κινήσεως».

Και σε συνέχεια η έρευνα του κ. Κλήμη εκθέτει το σωστό πρόγραμμα που πρέπει να εφαρμοστή στη χώρα μας, με τα ακόλουθα:

«... Πώς λοιπόν να προκόψουν και στη χώρα μας οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί; Μόνο αν αντιμετωπίσουν τα μειονεκτήματά τους (που από αγάπη γι' αυτούς και από ενδιαφέρον για την προκοπή τους υπερτονίσαμε στο πρώτο μέρος της έρευνάς μας).

»Αφού ξέρουμε τα σημεία όπου υστερούμε, αυτά πρέπει να διορθώσουμε. Αφού έχουμε τα πρότυπα στον άλλο κόσμο, αυτά πρέπει να δούμε και να ακολουθήσουμε. Αλλά με ρεαλιστικό τρόπο, όχι με θεωρίες που τις διαβάσαμε σε βιβλία και είναι μακρινά από τη σημερινή ελληνική πραγματικότητα. Ούτε πάλι με αναγκαστικά μέτρα, ούτε με μεγαλόσχημα σχέδια.

»Αυτά που λέμε εδώ, στηρίζονται σε γνώση βέβαια της θεωρίας και της ιστορίας και των βιβλίων, αλλά και σε 10 χρόνια πρακτικής μελέτης κάθε λεπτομερείας και όλου του πρακτικού μηχανισμού, από ηγετική αίρετη θέση στον μεγαλύτερο και καλύτερο Καταναλωτικό Συνεταιρισμό της Χώρας μας, τον ΚΑΣΥΑΤΕ (Καταναλ. Συνισμός ΑΤΕ).

»Από όλη τη μελέτη βγαίνει το συμπέρασμα ότι

μικροί Συνεταιρισμοί δεν μπορούν τώρα ούτε να ξεκινήσουν ούτε να προκόψουν. Μόνο η συγκέντρωση και η μεγάλη μονάδα μπορεί να φέρη εξυπηρέτηση και άμεση πρόοδο και επέκταση.

»Απαραίτητο λοιπόν – μπορούσε να πη κανείς – είναι να συνενωθούν οι 5-6 καλούτοιχοι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί που υπάρχουν σε ένα μεγάλο, ώστε αμέσως να ξεπηδήση η μεγάλη μονάδα.

»Αυτό θα ήταν καλό, αλλά δυστυχώς δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθή αμέσως. Οι Συνεταιρισμοί που υπάρχουν έχει ο καθένας «τα ιδιαίτερά του» και δεν είναι δυνατό να γίνη συγχώνευση. Χρειάζεται προεργασία, επιμονή και μεταβατικό στάδιο.

»Υπάρχουν πολλοί δρόμοι που μπορούν να οδηγήσουν στην επιτυχία και μάλιστα με παράλληλη πορεία.

Πρώτη κατεύθυνση

»Να μείνη ο κάθε Καταναλωτικός Συνεταιρισμός όπως είναι σήμερα, δηλαδή μικτός Καταναλωτικός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός και με τους ιδιαίτερους όρους εξυπηρέτησως των συνεταίρων του, ιδιαίτερες ενισχύσεις από τους εργοδότες τους κλπ. Αλλά απαραίτητα όλες οι προμήθειές τους για την τροφοδότηση των καταστημάτων τους να γίνονται από κοινού. Έτσι θα εξασφαλιζόταν μείωση κόστους στις αγορές, μείωση απασχολήσεων και διατυπώσεων, ανάστημα απέναντι στις βιομηχανίες και στους προμηθευτές, δυνατότητα για μεγάλες εισαγωγές ή παραγγελίες.

»Με τον τρόπο αυτό ο κάθε Συνεταιρισμός θα διατηρήη την οντότητά του και τα ιδιαίτερά του, αλλά θα πολλαπλασιάζη την αγοραστική του οντότητα με άμεσα ωφελήματα από αυτό (οικονομικά και ηθικά) για τα μέλη του.

»Οι ωφέλειες που θα έχη από αυτό δεν είναι μόνο οι μικρότερες τιμές αγοράς, καλύτερες ποιότητες και έγκαιρος εφοδιασμός, αλλά ότι με τον τρόπο αυτό θα εξυπηρέτηση καλύτερα τα μέλη του, συνεπώς θα τα φέρη περισσότερο κοντά του, θα αυξήσουν τις αγορές τους από αυτόν και θα ακολουθήση τότε ένας κύκλος από ευνοϊκές αλληλοεπιδράσεις. Ακόμα ο κάθε Συνεταιρισμός θα είναι σε θέση να προσελκύση και νέα μέλη που θα βλέπουν πιο χειροποιαστά ωφελήματα (τα μέλη αυτά μπορεί να είναι και μικρότεροι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί εγγραφόμενοι ως Νομικά Πρόσωπα).

»Η συνεργασία για την αγορά από κοινού πρέπει να γίνη όμως κατά τρόπο οργανικό, δεν πρέπει να αφεθή στη διάθεση των Διοικητικών Συμβουλίων, γιατί τότε, η πείρα λέγει, ότι δεν θα πραγματοποιηθή. Πρέπει να γίνη διαταγή από το καταστατικό ή τη Γενική Συνέλευση με προκαθορισμό ότι απαγορεύεται κάθε μεμονωμένη προμήθεια και ότι τα

Καταστήματα θα εφοδιάζονται μόνο με αγορές που θα γίνονται από μια κοινή μικτή επιτροπή (από αιρετούς και ειδικούς) ή από ένα Συνεταιρισμό τους χονδρικής αγοράς και εφοδιασμού, που θα ενεργήη για λογαριασμό όλων των Καταστημάτων. Ας σημειωθή ότι, σε όλες τις χώρες, μόνο από τη χρονολογία που ιδρύθηκε ένας τέτοιος Συνεταιρισμός από κοινού αγοράν άρχισε να προκόβη καταπληκτικά η συνεταιριστική κίνηση. Στην Ελβετία π.χ. (κεφαλαιοκρατική χώρα!) γύριτσαν φέτος, το 1965, τα 75 χρόνια από την ίδρυση ενός τέτοιου Συνεταιρισμού. Δηλαδή έχουμε τουλάχιστον 75 χρόνια καθυστέρηση εδώ. Στην Κύπρο έχουν ιδρυθή από μερικά χρόνια. Σε όλες τις χώρες αυτό γίνεται και μόνο έτσι θεμελιώνεται η προκοπή της συνεταιριστικής κινήσεως.

»Αν υπάρξη καλή θέληση και κατανόηση, το σύστημα αυτό είναι δυνατό να συμφωνηθή και να πετύχη. Και αν γίνη αυτό, τότε πολλά άλλα καλά θα ακολουθήσουν με επιταχυνόμενο ρυθμό. Είναι το αποφασιστικό ξεκίνημα, η απογείωση προς τα ύψη.

Δεύτερη κατεύθυνση πιο αποφασιστική

»Σήμερα οι περισσότεροι από τους «καλούς» συνεταιρισμούς έχουν ο καθένας δικά του καταστήματα για τρόφιμα, για υφάσματα κλπ.

»Κανένα κατάστημα δεν είναι όπως πρέπει και κανένα σχεδόν δεν στέκεται οικονομικά. Το στριγγίζουν τα δεκανίκια των ειδικών ενισχύσεων και των ειδικών όρων που παρέχει ο κάθε Συνεταιρισμός σε πιστώσεις κλπ. ή των κεφαλαίων που έχει δημιουργήσει.

»Θα μπορούσαν όμως 3-4 Συνεταιρισμοί, χωρίς να αλλάξουν τους διαφορετικούς όρους πιστωτικών και άλλων ενισχύσεων που κάνει στα μέλη του ο καθένας, να ιδρύσουν ένα κοινό μεγάλο κατάστημα υφασμάτων ή ηλεκτρικών το οποίο θα ανήκε σε Κοινοπραξία τους και θα πουλούσε στο κόστος (αν δεν επρόκειτο για πίστωση με διατακτική) τους). Δηλαδή ο κάθε Συνεταιρισμός, ως Πιστωτικός Συνεταιρισμός, να εξακολουθήση να έχη με τα μέλη του τις ιδιαίτερες δοσοληψίες που έχη και σήμερα, αλλά η πελατεία όλων να πηγαινε στο κοινό μεγάλο κατάστημα που θα έκανε μεγάλες προμήθειες, θα πουλούσε στο κόστος, τοις μετρητοίς (ή με διατακτικές του κάθε Συνεταιρισμού που θα ίσχυαν για μετρητά). Το ένα αυτό μεγάλο συνιδιόκτητο κατάστημα (με ειδικό μηχανισμό διοικήσεως από αιρετούς και ειδικούς) θα εξασφάλιζε αυτόματα και την κοινή προμήθεια (δηλαδή την πρώτη κατεύθυνση).

»Κατά παρόμοιο τρόπο θα ίδρυναν ένα κοινό κεντρικό κατάστημα τροφίμων, με μηχανισμό όμως διανομής καλύτερο από ό,τι γίνεται σήμερα από

τον κάθε ένα χωριστά. Το κατάστημα αυτό, σιγά-σιγά, θα αποκτούσε τα υποκατάστημά του στις διάφορες συνοικίες, όπου θα κατοικούσαν τα περισσότερα μέλη των συνιδιοκτητών Συνεταιρισμών και εκείνων των μικρότερων που θα συνέπραταν μαζί τους. Με αυτόν τον τρόπο, ομαδικές αγορές ειδών θα διοχετεύονταν στους συνεταιρισμούς, με μια αλυσίδα καταστημάτων που διαδοχικά θα ξεψύτρωναν και που όλα θα πουλούσαν στις ίδιες τιμές, με απλοποιημένο λογιστικό σύστημα (όπως γίνεται και στο εξωτερικό και όπως άρχισαν να κάνουν εδώ οι εμπορικές φίρμες, αφού η Αθήνα δεν είναι πια μια πόλις αλλά πολλές πόλεις συνεχόμενες).

Τρίτη κατεύθυνση Συνεργασίας. Σχέσεις με τα Εμπορικά Καταστήματα

«Τόσο οι συνεταιρισμοί που έχουν δικά τους καταστήματα όσο και, κυρίως, οι μικροί που δεν έχουν δικά τους, συνεργάζονται σήμερα με τα εμπορικά καταστήματα αλλά με διαφορετικούς όρους ο καθένας, χωρίς αξιολογή εξυπηρέτηση των μελών (πέρα από την αξιοπρεπή πίστωση) και χωρίς αξιολογή επιρροή τους πάνω στο συναλλακτικό μηχανισμό. Για παράδειγμα π.χ. λέμε (από την πραγματικότητα) ότι ετήσια συναλλαγή ενός εκατομμυρίου δραχμών από καλό Καταναλωτικό Συνεταιρισμό σε ένα από τα μεγάλα εμπορικά, δεν λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν στις διαπραγματεύσεις. (Άλλο τα μικρομάγαζα με τις τιμές όπου σε πιάσουν).

«Αν αρκετοί Συνεταιρισμοί έκαναν μια (άτυπη ή επίσημη) Κοινοπραξία και αντιμετώπιζαν όλοι μαζί, με κοινές διαπραγματεύσεις, το ζήτημα αυτό, οι ωφέλειες θα ήταν πολλές στη μείωση των τιμών και τον έλεγχο των ειδών.

«Πρώτα: θα πετύχαιναν όλοι τους καλύτερους δυνατούς σημερινούς όρους. (Είναι αστείο να νομίζω σήμερα ο κάθε μικρός Συνεταιρισμός ότι οι όροι που πέτυχε αυτός είναι οι καλύτεροι. Και όμως το ισχυρίζονται). Δεύτερο: με τον πολλαπλασιασμό της πελατείας που θα προσέφεραν, θα πετύχαιναν μελλοντικά πρόσθετη βελτίωση όρων. Τρίτο: θα μπορούσαν να αρχίσουν να κάνουν έλεγχο πάνω

Αυτά έγραφε ο Αριστ. Κλήμης στον Οικονομικό Ταχυδρόμο». Και ο «Συνεταιριστής» προσθέτει στην αναδημοσίευσή του:

Ο Συνεταιριστής εύχεται να είναι τώρα η στιγμή για το ξεκίνημα της επιτυχίας. Πιστεύει ότι αν οι διάφοροι αρμόδιοι παράγοντες - και πρώτα οι 4-5 μεγάλοι Συνεταιρισμοί που υπάρχουν - κάμουν το καθήκον τους (όπως αυτό λεπτομερειακά αναλύεται στην έρευνα), η επιτυχία θα είναι μεγάλη, γιατί και η ανάγκη είναι επιτακτική και τα περιθώρια που υπάρχουν είναι μεγάλα. Θα είναι πολύ ευχάριστο αν αυτό, που οπωσδήποτε θα γίνει μια μέρα

στις τιμές και να κατευθύνουν την αξιολογή πελατεία τους μόνο στα καταστήματα που θα είχαν κανονικές σταθερές τιμές (χωρίς παζάρια και υπερτιμήσεις) και καλές ποιότητες

«Στο τέλος κάθε χρονιάς θα καταμετρούσαν τον όγκο της πελατείας που θα προσέφεραν και, με βάση το στοιχείο αυτό, θα έκαναν νέα βήματα.

«Αυτά θα σταθεροποιούσαν όχι μόνο το Συνεταιρισμό αλλά και τα καλά μεγάλα εμπορικά καταστήματα που υποφέρουν σήμερα από ένα όχι και τόσο θεμιτό συναγωνισμό από τα καταστήματα που παζαρεύουν ή έχουν κατώτερης ποιότητας είδη.

«Με τις παραπάνω συνεργασίες των σχετικά μεγάλων Συνεταιρισμών θα είχαμε μια νέα διαμόρφωση όρων στην εξυπηρέτηση των μελών τους, τέτοια που αν δεν ήταν αμέσως δυνατή η απ' ευθείας εγγραφή νέων μελών σ' αυτούς ατομικώς (για τις ιδιαίτερες συνθήκες και εξυπηρέτησεις που ισχύουν για τα μέλη των διαφόρων σημερινών συνεταιρισμών), όμως θα διευκολυνόταν η εγγραφή ή η συνεργασία στον Καταναλωτικό τομέα μικρών Συνεταιρισμών είτε από αυτούς που υπάρχουν είτε από εκείνους που θα ιδρύονταν και θα εύρισκαν θερμοκήπιο για ανάπτυξη, ενώ σήμερα παγώνουν και σβήνουν.

«Αυτά περιληπτικά για το σωστό πρόγραμμα που πρέπει να εφαρμοσθή και στη χώρα μας...»

Για ολοκλήρωση, η έρευνα αναλύει έπειτα λεπτομερειακά το ρόλο που μπορούν και πρέπει να παίξουν οι διάφοροι παράγοντες, δηλαδή οι ίδιοι οι καταναλωτές, οι μικροί και μεγάλοι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί που υπάρχουν σήμερα, το Κράτος και κυρίως το Υπουργείο Εργασίας, η συνεταιριστική κίνηση των αγροτών, η Αγροτική Τράπεζα και οι Συνδικαλιστικές Οργανώσεις. Και καταλήγει ότι:

«Είναι καιρός κάτι σοβαρό να γίνει και στη χώρα μας για τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. Δεν αρκούν τα λόγια περί απομακρύνσεως των παραστικιών διαμέσων και περί μειώσεως του κόστους, περί οργανώσεως. Χρειάζεται εφαρμογή».

και εδώ, αρχίσει να γίνεται από σήμερα χωρίς να χαθή και άλλος πολύτιμος χρόνος, από αδιαφορία ή στενούς υπολογισμούς ή εσφαλμένες τάσεις και εφαρμογές. Ακόμα και το Υπουργείο Εργασίας, αρμόδιο για την προκοπή των αστικών συνεταιρισμών αλλά και για τη βελτίωση των όρων ζωής του εργαζομένου, πρέπει να αναπτύξει μια καθοδηγητική προσπάθεια, να προσπαθήσει να πείσει τους Συνεταιρισμούς πάνω στο σωστό πρόγραμμα».

Αυτά υποδεικνυόταν με επιμονή αλλά εις ότα μή ακουόντων καταναλωτών, Συνεταιρισμών, συνδικαλισμού, αρμόδιου Υπουργείου. Αυτά υποδεικνυόταν πριν ξεληθήσουν τα ιδιωτικά Super Market που εφαρμόζουν για όφελός τους τις αρχές συγκεντρώσεως των προμηθειών κλπ.

Νέα προσπάθεια το 1966 από την τραπεζική εφημερίδα «Τραπεζικόν Βήμα» με κείμενα του **Αριστ. Ν. Κλήμη** στις 16-2-1966, 1-3-66, 16.4.66 και 30-4-66. Αναπτύσσεται όλο το θεωρητικό και κυρίως το πρακτικό οργανωτικό μέρος και το πρόγραμμα για επιτυχία. Προηγείται η ακόλουθη εισαγωγή της εφημερίδας:

«Το θέμα των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους τραπεζικούς υπαλλήλους όπως και κάθε εργαζόμενο.

Ο Καταναλωτικός Συνεταιρισμός μπορεί να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στον εργαζόμενο παράλληλα με εκείνες που του προσφέρει ο Συνδικαλισμός.

Ο Συνδικαλισμός φροντίζει και κατορθώνει να βελτιώνει τις συνθήκες εργασίας και να αυξάνει τα εισοδήματα. Ο Συνεταιρισμός μπορεί να εξασφαλίσει ώστε το εισόδημα αυτό και τα χρηματικά μέσα που διαθέτει ο κάθε καταναλωτής, να χρησιμοποιούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να γίνονται πιο παραγωγικά, να του εξασφαλίζουν περισσότερα και καλύτερα είδη και καλύτερη εξυπηρέτηση.

Παντού ο Συνδικαλισμός και ο Συνεργατισμός θεωρούνται τα δυό χέρια του ανθρώπου. Το ένα πρέπει να μπορεί να εισπράττει περισσότερα για τη δουλειά που προσφέρει (να πληρώνεται το δίκαιο μισθό) το άλλο πρέπει να μπορεί να ξοδεύει για τα ίδια πράγματα λιγώ-

τερα (δηλαδή να πληρώνει την δίκαια τιμή).

Για το λόγο αυτό η εφημερίδα μας αποφάσισε να κάνει μια σχετική έρευνα - σε συνέχειες - γύρω από το θέμα αυτό για να βοηθήσει να βελιωθεί η κατάσταση που υπάρχει στη χώρα μας και να πλησιάσουμε λίγο στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Αρχίζουμε την έρευνά μας από τον γνωστό φίλο του Συνεργατισμού τον συνάδελφο Αριστείδη Κλήμη, Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών της ΑΤΕ, που όχι μόνο έχει γράψει πολλά συνεταιριστικά βιβλία αλλά και έχει προσφέρει βασικές υπηρεσίες στο πρακτικό μέρος τόσο στους γεωργικούς όσο και τους αστικούς Καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, με πολύπλευρη αναγνώριση. Ο συν. Κλήμης κάνει σ' αυτό το φύλλο μια σύντομη εκλαϊκευτική εισαγωγή. Θα επακολουθήσει μια έρευνα μας (συνεντεύξεις με άλλα αρμόδια πρόσωπα) και θα κλείσει ο κύκλος με συνθετικό άρθρο και υποδείξεις».

Και δημοσιεύεται το κείμενο του Αριστ. Ν. Κλήμη.

Νέα προσπάθεια γίνεται το 1980 από την ΑΔΕΔΥ (ανωτάτη οργάνωση των Δημοσίων υπαλλήλων) που ενδιαφέρεται για την αξιοποίηση (έμμεση αύξηση και καλύτερη χρησιμοποίηση) του μισθού των δημοσίων υπαλλήλων. Γίνεται από αυτή συγκρότηση Επιτροπής ειδικών. Σχετική συνέντευξη στην εφημ. της ΑΔΕΔΥ «**Δημοσιοϋπαλληλική Δράση**» της 1-3-1980 από το μέλος της Επιτροπής Αριστ. Κλήμη (βλ. και «**Θέματα Συνεταιρισμών**» Μάρτιος 1980 και «**Δημοκράτης**» Μυτιλήνης 11 και 12 Μαρτίου 1980).

Δυστυχώς δεν αξιοποιείται ο θεσμός. Επικρατεί νοοτροπία μόνο για αγώνα για αυξήσεις μισθών.

Οι Προμηθευτικοί - Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί στον αγροτικό τομέα.

Την αξιόλογη δραστηριότητα Συνεταιρισμών Οργανώσεων στον αγροτικό τομέα για προμηθευτικές εργασίες γενικά (για την επαγγελματική και την οικιακή οικονομία) βλ. στις προσπάθειες και εργασίες των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών, των Ενώσεων, της ΚΥΔΕΠ και της ΣΠΕ (στα Υποκεφ. Δ., ΣΤ, ΣΤ/1 όλων των τόμων). Οι προσπάθειες αυτές βρήκαν έντονη αντίδραση από τους τοπικούς επαγγελματίες (παντοπωλεία και γενικότερα εμπόρους) και τις Οργανώσεις τους, η δε λειτουργία Καταστημάτων των Ενώσεων (Πρατηρίων) καταπολεμήθηκε ακόμα και με ποινικές διώξεις. (Βλ. για αντιδράσεις στο Υποκεφ. Β).

Η όλη προμηθευτική εργασία για τα «καταναλωτικά είδη» στον αγροτικό τομέα είχε και έχει ενταχθεί από την αρχή στις προσπάθειες και δυνατότητες των Γεωργ. Συνεταιρισμών Οργανώσεων και μάλιστα μέσα στις πολύ δύσκολες συνθήκες (ελλείψεις ειδών, ανυπαρξίας εισοδήματος στους αγρότες, ανυπαρξίας χρηματοδοτήσεως του τομέα από την ΑΤΕ ούτε ως μέρος των «καλλιεργητικών» δανείων που στην ουσία ήταν δάνεια συντηρήσεως

από την στορά έως την παραγωγή-πώληση του προϊόντος).

Έτσι δεν έγινε δυνατή η δημιουργία πραγματικών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών σε χωριά και μικρές πόλεις ανεξάρτητα από τα επαγγέλματα των μελών.

- Για την ανάπτυξη των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών σε άλλες χώρες βλ. στο Υποκεφ. ΙΓ.

Συνεταιρισμοί Εργασίας ραπτών - εμποροραπτών. Άλλη προσπάθεια.

Αξιολογή προσπάθεια έγινε το 1964/65 (με το τότε γενικότερο προοδευτικό κλίμα). Γράφει η έγκριτη έκδοση «Οικονομικός Ταχυδρόμος» της 8.7.1965 με τίτλο «Ίδρυσις συνεταιριστικών μονάδων δια την παραγωγήν ενδυμάτων. Θα υποβοηθηθεί υπό της ΕΤΒΑ»:

«Η Διεύθυνσις Προγράμματος του Υπουργείου Συντονισμού επεράτωσε την μελέτην της επί της προτάσεως των συνεταιριστικών οργανώσεων των ραπτών και εμποροραπτών Ελλάδος, δια την ίδρυσιν μεγάλης συνεταιριστικής μονάδος παραγωγής ετοιμών ενδυμάτων, και εισηγήθη ευνοϊκώς υπέρ της

χρηματοδοτήσεως μέχρι ποσοστού 50% της σχετικής επενδύσεως υπό της Τραπέζης Βιομηχανικής Ανάπτυξεως. (Τα κυριώτερα σημεία της εισηγήσεως, τις ευνοϊκές υποδείξεις βλ. στο παραπάνω έντυπο και στο αρχείο μου).

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ

Υ Π Α Λ Λ Η Λ Ω Ν

Ν Ο Μ Ο Θ Ε Σ Ι Α

Ν Ο Μ Ο Λ Ο Γ Ι Α

Με αναλυτικά Ερωτήρια

- Καθ' ἑλγν (ἀλφασηηηηῶς)
- Κατὰ Νομοθετήματα

Ἐπισημηονική ἑπιμέλεια
ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΑΒΒΗ
(τ. Διηγηῶρα - Σηηηραφῶς
Βραβείου Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

Ἐκδόσεις: ΘΕΜΑΤΑ Ἀθῆνα
(Ἄπ. Οἰκονομῶπουλος - Ἡπειρου 27)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄ ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Με την βελτίωση – επέκταση της δραστηριότητας και των οικονομικών των Συνεταιρικών Οργανώσεων και την καλή σχετικά συνδικαλιστική οργάνωση των υπαλλήλων σε συνδυασμό με την καλή θέληση των Οργανώσεων (αιρετών), η κατάσταση εξελίσσεται με βελτίωση, παρόλο που δεν φαίνεται να γίνεται δυνατή, για διάφορους λόγους, η πραγματοποίηση του βασικού αιτήματος τους, της εξομοίωσης με τους υπαλλήλους της ΑΤΕ των ιδίων βέβαια προσόντων και υποχρεώσεων. Βλ. τα θέματα και τα επιτυγχανόμενα στην εφημερίδα της ΟΣΥΓΟ «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» με πολύ καλή συνήθως συνδικαλιστική και συνεταιριστική ύλη χωρίς ακραίες αντιπαραθέσεις αλλά με κατανόηση της φύσεως του «εργοδότη» με τα τόσα οικονομικά προβλήματά του.

Γίνεται τροποποίηση του Δ/τος του 1946 με το 282/1961 (Βλ. ΦΣ 1961 σ. 288). Για την εθνική συλλογική σύμβαση των συνεταιριστικών υπαλλήλων βλ. ΦΣ 1961 σ. 533.

Αξιόλογη μελέτη – ομιλία του Ε. Κωσταπάνου «αι Συνεταιριστικά Οργανώσεις και το προσωπικόν αυτών» δημοσιεύεται στο Σ 1961 σ. 81 και 98 όπου παρουσιάζονται όλα τα σχετικά με αυτούς και τις Οργανώσεις θέματά τους, κείμενο που πρέπει να μελετηθεί με προσοχή διότι έχει διαχρονική αξία. Αναφέρεται στα θέματα των Διευθυντών και του ρόλου τους, στην πρόσληψη του προσωπικού, στην προστασία της εργασίας, στην αμοιβή, την εξέλιξη – προαγωγές, την μετεκπαίδευση – επιμόρφωση και άλλα.

Το Μάιο 1962 γίνεται το συνέδριο της ΟΣΥΓΟ. Για θέματα, παρόντες, διαπιστώσεις, ψήφισμα με αιτήματα, φωτογραφίες βλ. ΦΣ 1962 σ. 187 και Σ 1962 σ. 74.

Την έναρξιν των εργασιών του Συμβουλίου παρηκολούθησαν ο Διοικητής της ΑΤΕ κ. Χριστοδούλου, ο Πρόεδρος και Διευθυντής της Συνομοσπονδίας κ.κ. Ρούσος και Αφεντάκης, ο Γεν. Διευθυντής της ΣΕΚΕ κ. Β. Ιλιαντζής, ο καθηγητής κ. Σωτ. Αγαπητίδης, ανώτερα στελέχη των Κεντρικών Οργανώσεων και πολλοί φίλοι του Συνεργατισμού.

Τα κυριώτερα θέματα επί των οποίων έγιναν εισηγήσεις και συζητήσεις είναι τα εξής: Λογοδοσία της Διοικήσεως, ρύθμισις της θέσεως των Συνεταιριστικών υπαλλήλων, ίδια μετά την σύνδεσιν της χώρας μας με την Κοινή Αγοράν, Μισθολογικόν, Ασφαλιστικά ζητήματα, ο Συνεργατισμός εις την αντιμετώπισιν των συγχρόνων προβλημάτων και αι ανθρώπινα σχέσεις εις τον Γεωργικόν Συνεργατισμόν.

Το συνέδριον προέβη εις την εκλογήν του νέου Διοικητικού Συμβουλίου της ΟΣΥΓΟ, που συνεκροτήθη εις σώμα ως εξής: Κλ. Κουμαρίδης Πρόεδρος, Ν. Μέγας Αντιπρόεδρος, Βλ. Φιλίππου Γεν. Γραμματεύς, Θ. Παπαϊωάννου Ταμίας, Ν. Δίκας ειδικός Γραμματεύς και Σύμβουλοι: Δ. Λιάγκος, Γ. Δεληγιανίδης, Γ. Αποστολάκος και Μ. Χατζησάβας. Οι πέντε πρώτοι αποτελούν και την Εκτελεστικήν Επιτροπήν ως καθορίζει το Καταστατικόν της ΟΣΥΓΟ.

Προ της εκλογής του συμβουλίου το Συνέδριον ενέκρινε ψήφισμα το οποίο διαπιστώνει:

1. Ότι μεταξύ των μελών της ΟΣΥΓΟ υφίσταται πλήρης ταυτότης αντιλήψεων και σκοπών.
2. Ότι μεταξύ ΟΣΥΓΟ και ΠΑΣΕΓΕΣ υφίσταται ειλικρινής συνεργασία στηριζομένη εις τον αμοιβαίον σεβασμόν και τας κοινάς επιδιώξεις.
3. Ότι υπό της Διοικήσεως του ΤΑΥΣΟ και δια του Προέδρου αυτού, διαρκουσών των

εργασιών του Συνεδρίου, εδηλώθη ότι εφ' εξής θέλουν εξετάζονται και αντιμετωπίζονται τα εις τον ασφαλιστικόν μας οργανισμόν προβλήματα, με πνεύμα συνεργασίας μετά της ΟΣΥΓΟ.

4. Ότι παρά των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας και Αγροτικής Τραπεζής επιδεικνύεται κατανόηση επί των υπαλληλικών ζητημάτων.

5. Ότι προς επαγγελματικήν κατοχύρωσιν των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων και αρτιωτέραν λειτουργίαν των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, ενδείκνυται η αναπροσαρμογή της ειδικής νομοθεσίας, εις τας διαμορφωθείσας νέας κοινωνικά και οικονομικά συνθήκας, δια καταργήσεως και συμπληρώσεως ωρισμένων διατάξεων αυτής.

Το Συνέδριον μετά ταύτα θέτει 31 ενδιαφέροντα αιτήματα (βλ. ΦΣ 1962 σ. 187).

— Ο Γ. Γραμματόπουλος (Γεν. Επιθ. Υπ. Γεωργίας τότε) ασχολείται με το θέμα η θέση των Συνεταιριστικών υπαλλήλων μετά την σύνδεση με ΕΟΚ, με διαπιστώσεις και προτάσεις (δίδεται στη ΦΣ 1962 σ. 241, 285 ως «Ξένα δημοσιεύσεις»).

— Τα ζητήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων το 1964 βλ. Σ 1964 σ. 82, 107.

Το 1964 πρόεδρος της ΟΣΥΓΟ ο Κλ. Κουμαρίδης, Γεν. Γραμ. ο Δημ. Λιάγκος (όχι μόνο καλοί συνδικαλιστές του χώρου τους αλλά και καλοί συνεταιριστές).

Για τη συλλογική σύμβαση του 1964 βλ. ΦΣ 1964 σ. 248.

— Ο «Σκαπανεύς της Υπαίθρου». Εξακολουθεί την έκδοσιν του με εκλεκτήν ύλην και συνεταιριστικόν παλμόν στη διεκδίκηση των συνδικαλιστικών επιδιώξεων των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Στο φύλλο π.χ. της 31.1.64. (20ήμερη έκδοση συνήθως, 4σέλιδο σε μεγάλο σχήμα), τονίζει την διάθεσιν και ανάγκην της συνεργασίας μεταξύ Συνεταιριστικών Οργανώσεων και των εκπροσώπων του κλάδου των συνεταιριστικών υπαλλήλων για επίλυση τους.

Αλλά και γενικότερα η ύλη του πλούσια και συνετή. Π.χ. στο παραπάνω φύλλο υπάρχουν και γενικότερα θέματα, όπως:

— Ο Θεόδωρος Τζωρτζάκης. Με την «δια λόγους εντελώς τυπικούς αποχώρησιν του Θ. Τζωρτζάκη» εξαιρεί την προσωπικότητα, το έργον του. Τόνιζε ότι «η θέσις αυτού εις τον Συνεργατικό είναι, πρέπει να είναι ισόβιος» (Βλ. και στο ΙΑ).

— Ειδικότερα για την συνεταιριστική εκπαίδευση, τα τότε πραττόμενα και τη βασική θέση του Θ. Τζωρτζάκη στον τομέα αυτό, «ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου» της ΟΣΥΓΟ γράφει:

«Η σημασία της επιμορφώσεως και της ειδικεύσεως των Συν/κών Υπαλλήλων ήτο πάντοτε μεγάλη, διότι το αντικείμενον των Συν/κών Οργανώσεων έχει πρωτοτυπίαν, ιδιομορφίαν, πολυμέρειαν και προ παντός στηρίζει την επίτευξίν του κυρίως εις του προσωπικού την πνοήν και αποδοτικότητα. Δια τούτο και προπολεμικώς και μεταπολεμικώς ελειτούργησαν Συνεταιριστικά Σχολαί επιμορφωτικού σκοπού, αι οποία παρά τας ατελείας των, συνέβαλον εις τον εφοδιασμόν των συν/κών υπαλλήλων με γνώσεις γενικάς περί του σκοπού και των δραστηριοτήτων των Οργανώσεων. Και προπολεμικώς μεν ήτο υποχρεωτική η φοίτησις εις την Σχολήν, μεταπολεμικώς όμως, κατέστη προαιρετική, δια να επιπέση ολόκληρον το φορτίον της συντηρήσεως οικονομικώς αυτής και της συγκεντρώσεως ακροατών εις την πρωτοβουλίαν και τας ανησυχίας του Θεοδ. Τζωρτζάκη, του οποίου το κύρος επέδρασεν επί της ΑΤΕ και ωρισμένων κεντρικών οργανώσεων δια την τακτικήν οικονομικήν ενί-

σχυσιν της Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως, αλλά και επί των άλλων Οργανώσεων δια την αποστολήν κατ' έτος υπαλλήλων προς φοίτησιν. Ουδεμία εξ άλλης πλευράς θετική ενίσχυσις παρεσχέθη δια την συστηματοποίησιν και συμπλήρωσιν των αναγκών της εν λόγω εκπαίδευσως. Τόση σημασία εδίδετο εις την εκπαίδευσιν. Εάν έλειπε το ενδιαφέρον του κ. Τζωρτζάκη και η πολύτιμος επικουρία της συζύγου του κ. Φωτεινής Τζωρτζάκη, διακεκριμένης παιδαγωγού, χάρις εις την οποίαν εκalleeργήθη και ανεπτύχθη εις την χώραν μας ο θεσμός του Σχολικού Συνεταιρισμού, είναι βέβαιον ότι δεν θα υπήρχε καμμία ειδήλωσις επιμορφώσεως των συν/κών υπαλλήλων.

Τώρα που ο κ. Τζωρτζάκης απεμακρύνθη, όπως εσημειώσαμεν εις προηγούμενον φύλλον μας, μη κριθείς διατηρητέος ούτε δια τον ειδικόν σκοπόν της εκπαίδευσως τουλάχιστον, εκφράζονται ζωηρά αμφιβολίαί περί της επιβιώσεως και ίχνους εκπ/κού και ζωηρότερα ακόμη περί οργανώσεως βελτιωμέ-

νης και ειδικευμένης επιμορφώσεως. Η ΟΣΥΓΟ, που από τα πρώτα συνέδριά της, εμελέτησε και επρόβαλε το θέμα της συγχρονισμένης και μεθοδικής μορφώσεως των συνεταιριστικών λειτουργιών, αποδίδει εξέχουσας σημασίας εις την τοιαύτην παιδείαν την οποί-

αν θεωρεί ως εμπόδιον και εις την αρμοδιότητα των Υπαλληλικών Οργανώσεων. Ως εκ τούτου θα παρακολουθήσει αγρόπνως την εξέλιξιν του θέματος και μαζί με την αντικειμενική κριτικήν θα διατυπώσῃ ελευθέρως την γνώμην της».

– Τα της Διοικήσεως ΑΤΕ (Ανάκληση του διορισμού του Χρ. Βασματζίδη ως Διοικητού ΑΤΕ, επάνοδος Ανδρ. Αποστολίδη ο οποίος και τέθηκε εκτός υπηρεσίας, Διοικητής ο κ. Καλαμαριώτης. Παραίτηση υποδ. Μομφεράτου).

– Έχει ενδιαφέροντα σημειώματα για πολλά θέματα.

– Τονίζει την ανάγκην ειδικής υπηρεσίας στην ΠΑΣΕΓΕΣ για τα συνεταιριστικά ζητήματα. Με βάση την οργανωτική διάρθρωση της ΠΑΣΕΓΕΣ – γενική διαπίστωσης η χαλαρότης αυτής – τονίζεται το φαινόμενο ν' αντιμετωπίζονται τα ζητήματα του προσωπικού πρόχειρα και στην τύχη.

– Πλούτος ειδήσεων αγροτικών, συνδικαλιστικών, κ.λπ.

– Ενδιαφέρουσα μελέτη του Δ. Λιάγκου για τους όρους εργασίας και αμοιβής των Συνεταιριστικών υπαλλήλων 30.1.64 και επόμ.

– Για το Συνέδριο της ΟΣΥΓΟ του 1965 βλ. αναλυτικά Σ 1965 σ. 143, Σ 1966 σ. 1. Βλ. και ΦΣ 1965 σ. 441.

– Το 1966 τροποποιείται το βασικό Δ/μα του 1946 για τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους με το Δ. 900 (ΦΕΚ 233/8.11.66). Βλ. ΦΣ 1966 σ. 465.

Σεμινάρια στην Εθνική Εστία για υπαλληλικά στελέχη Ελλάδος - Κύπρου. Επίδοση τίτλου από Α.Ν. Κλήμη

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Αναφερόμαστε πολύ περιληπτικά σε συνεταιριστές, άλλα πρόσωπα που είχαν σχέση με τον συνεταιριστικό χώρο (συνήθως για θανόντες κατά την περίοδο αυτή ή και παλαιότερα) αλλά και για λίγους άλλους για τους οποίους υπάρχουν στοιχεία σε δημοσιεύματα που έχουμε υπόψιν. Επαναλαμβάνω ότι η τυχόν μη αναγραφή σημαίνει έλλειψη στοιχείων και όχι υποτίμηση της όποιας προσφοράς άλλων.

Αδαμόπουλος Κωνστ. Υπουργός Γεωργίας. Ψήφισμα βλ. ΦΣ 1962 σ. 367.

Αναγνώστου Ντ. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 420.

Αργυρός Νικόλαος. Δραστήριος Πρόεδρος της Ενώσεως Θήρας. Βλ. Σ 1961 σ. 49 και ΦΣ 1961 σ. 70.

Βαρούχας Γ. Αξιόλογο στέλεχος του αγροτοσυνεταιριστικού χώρου της Κρήτης. Βλ. Σ 1967 σ. 16.

Βελώνης Γ. Από τα δραστήρια παλιά συνεταιριστικά στελέχη. Βλ. κείμενο Ι. Στρογγύλη Σ 1967 σ. 16, 17. Και ΦΣ 1967 σ. 56.

Βεργουδάκης Σπ. Αποχώρηση για λόγους υγείας από Δ/ση Ενώσεως Μεσολογγίου. Τιμητικές εκδηλώσεις Ενώσεως. Στοιχεία σταδιοδρομίας. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 75.

Βιτσαξής Γεώργ. Διευθυντής Λογιστικού ΑΤΕ, καθηγητής στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως. Ψήφισμα Συνομοσπονδίας, κ.λπ. Βλ. Σ 1961 σ. 12.

Βουτσινάς Παν. του Ζ. Πρόεδρος Ενώσεως Γ.Σ. Κεφαλληνίας. Βιογραφικά, σπουδές, συνεταιριστική δραστηριότητα. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 214.

Γιαννούλης Ευθυμ. του Π. Εποπτικός ΑΤΕ, από οικογένεια συνεταιριστού. Βλ. Σ 1964 σ. 21. Πέθανε νέος.

Γιαγκουνίδης Αναστάσιος. Από τους παλαιότερους αιρετούς συνεταιριστές στην περιφ. Δράμας και στη ΣΕΚΕ. Βλ. αναλυτικά Σ 1966 σ. 108.

Γραικιώτης Χριστόδουλος. Δ/ντής στην Παναιγιάλειο Ένωση Συνεταιρισμών. Βλ. Σ 1967 σ. 17 για την αξιολογή δραστηριότητά του. (Πέθανε νέος, 59 ετών).

Γρηγοριάδης Γρηγορ. Αξιόλογο στέλεχος στα καπνικά και γενικότερη δράση με αξιολογή μόρφωση. Καπνεμπορική δραστηριότητα και Πρόεδρος Δ.Σ. της ΣΕΚΕ. Βλ. Σ 1964 σ. 53.

Δελφός Ανδρέας. Εποπτικός της ΑΤΕ με αξιολογή δραστηριότητα. Βλ. Σ 1963 σ. 109.

Θεοδωρόπουλος Σπ. (λογοτεχνικό ψευδώνυμο Άγις Θέρις). Πολύ αξιόλογος συνεταιριστής από τους πρωτεργάτες (με γενικότερη πολιτική, κοινωνική, συνδικαλιστική και λογοτεχνική παρουσία) κυρίως στον αστικό τομέα. Βλ. αρκετά και στον Α τόμο μας. Βλ. και Σ 1961 σ. 49.

Ιασεμίδης Σωμρ. Τεράστια η προσφορά του (βλ. στους προηγούμενους τόμους μας).

Δίδεται εδώ το συγγραφικό του έργο. Γράφει ο Ι. Στρογγύλης στα ΘΣ 1976 σ. 2833:

«Συνεταιριστική φυσιογνωμία με πλατύτερη ακτινοβολία, ειδικός της γεωργικής οικονομίας, δίκαια αποκαλείται ο πατέρας του Ελληνικού Συνεργατισμού. Αρχισε το στάδιό του από την Γεωργική Κασσαβέτιο Σχολή στη Θεσσαλία, όπου ακούραστα τροφοδότησε με τις πολύπλευρες γνώσεις του και την ενεργό συμπαράστασή του τον συνεταιριστικό δαυλό που είχαν

ανάψει με την αποφασιστικότητά του ο Μιχόπουλος, εμπνευσμένος από τον Γρηγοριάδη.

Πολύ γρήγορα βρίσκεται στην κεφαλή της επιτελικής οργάνωσης των θεμάτων της γεωργικής οικονομίας. Διακρίνεται για την ορθή επιστημονική αντίληψη στην αντιμετώπιση των γεωργοοικονομικών προβλημάτων. Με επιμονή, για να μη πούμε με φανατισμό, προωθεί τον συνεταιριστικό θεσμό μέσα στο γενικότερο αγροτικό πρόβλημα της τριπλής δραστηριότητας με τους Συνεταιρισμούς, τα Γεωργικά Επιμελητήρια και την Αγροτική Τράπεζα. Για την ίδρυση της τελευταίας δεν στάθηκε απλά υπέρμαχος, αλλά και σταθερός αγωνιστής στην εξουδετέρωση των αντιδράσεων που αναζητούσαν την ματαίωσή της.

Στον Ι. Ιασεμίδη οφείλεται η έκδοση του πρώτου συνεταιριστικού περιοδικού «Ο Βοηθός των Συνεταιρισμών» το 1918 (που το έσβυσε η Μικρασιατική συμφορά), στις σελίδες του οποίου δημοσιεύτηκαν αξιόλογα άρθρα εκλεκτών συνεργατών και πολύτιμες πληροφορίες και οδηγίες.

Ο Ιασεμίδης, εναρμονισμένος με το πνεύμα των ιδεών της Επανάστασης του 1909, υπήρξε κύριος συντελεστής στην εκπόνηση του Ν. 602 «περί Συνεταιρισμών» και πρωτοστάτησε σε κάθε κρατική συμπαράσταση για την ανάπτυξη των, την οποία οραματιζόταν εντελώς ανεξάρτητη και έξω από κάθε επέμβαση στην λειτουργία τους.

Δυστυχώς η οργανωτική και μαχητική μορφή του χάθηκε πρόωρα, έμεινε όμως μεγάλη και οδηγική στο πάνθεο των εκλεκτών. Πάντα επίκαιρα, τα κείμενά του, φωτίζουν και εμπνέουν τους μεταγενέστερους. Παραθέτουμε πίνακα δημοσιευμάτων του (που δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί πλήρης) για να βοηθήσουμε τους νεώτερους μελετητές.

- α) Στο περιοδικό «Ο Βοηθός των Συνεταιρισμών»:
- Τί είναι Συνεταιρισμοί 1918 σελ. 3, 22.
 - Εθνική Τράπεζα και Συνεταιρισμοί 1918 σ. 15, 35.
 - Εποπτικά Συμβούλια Συνεταιρισμών 1918 σ. 21. (Αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» εις τ. 7, 1931 σ. 61).
 - Εργασίαι με μη συνεταιρίζουσιν 1918 σ. 24 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 6 1960 σ. 106).
 - Δημοσίευσις Καταστατικών Συνεταιρισμών 1918 σ. 26.
 - Χορήγησις δανείων 1918 σ. 37 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 7 1931 σ. 10).
 - Απόλυτος πλειοψηφία 1918 σ. 47.
 - Επιστροφή δανείων 1918 σ. 53 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 7, 1931 σ. 23).
 - Αυγά και Συνεταιρισμοί 1918 σ. 58.
 - Εργασίαι Συνεταιρισμών καταναλώσεως 1918 σ. 69.
 - Τρεχούμενοι λογαριασμοί Συνεταιρισμών 1918 σ. 101.
 - Ένας Συνεταιρισμός σε κάθε χωριό 1918 σ. 112.
 - Διοικητικά Συμβούλια Συνεταιρισμών 1918 σ. 117 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 6, 1930 σ. 148).
 - Περιορισμοί Διοικητικού Συμβουλίου 1919 σ. 17.
 - Συνέδριον Συνεταιρισμών 1919 σ. 33.
 - Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Μεσσηνίας 1919 σ. 40.
 - Γεωργικά Επιμελητήρια 1919 σ. 46, 94, 126.
 - Συνεταιρική μερίς 1919 σ. 49, 65.
 - Εργασίαι Γ.Π. Συν/σμού Μπουλάφτσας Λαγκαδά 1919 σ. 67.
 - Ομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών 1919 σ. 81.
 - Καταθέσεις Συνεταιρισμών 1919 σ. 97 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 6, 1930 σ. 121).
 - Δάνεια ενυπόθηκα και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί 1919 σ. 113.
 - Γεωργικοί Συνεταιρισμοί πωλήσεως 1919 σ. 129, 145, 164.
 - Πώς πρέπει να τροποποιηθή η νομοθεσία περί Συνεταιρισμών 1919 σ. 177.
 - Κεντρική Συνεταιριστική Τράπεζα 1920 σ. 3, 17, 33 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 21, 1950 σ. 129).
 - Λαϊκά Τράπεζαι Ρουμανίας 1920 σ. 49.
 - Προσωπική Γεωργική Πίστις εις Γαλλίαν: Γενικά βάσεις 1920 σ. 81.

- Μέρμηνα και επέμβασεις του Κράτους 1920 σ. 84, 96.
Νομοθεσία 1920 σ. 113.
Τοπικά Ταμεία αλληλοβοηθητικής πίστωσης 1920 σ. 129.
Γεωργική πίστις 1920 σ. 140.
Χορηγούμενα δάνεια 1920 σ. 145.
Επιτόκιον μερίδων 1920 σ. 149.
Έξοδα διοικήσεως 1920 σ. 149.
Καθαρά κέρδη 1920 σ. 149.
Διοικήσις 1920 σ. 149.
Λαϊκαί Τράπεζαι 1920 σ. 163.
Επαρχιακά Ταμεία αμοιβαίας αγροτικής πίστωσης 1920 σ. 165.
Εθνική Τράπεζα και το Κράτος 1921 σ. 3.
Δάνεια του Κράτους 1921 σ. 4.
Παρατηρήσεις επί του όλου συστήματος 1921 σ. 19.
-Προσωπική γεωργική πίστις εις Γερμανίαν:
Ιστορικά 1921 σ. 36.
Νομοθεσία 1921 σ. 51.
Τοπικοί Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί 1921 σ. 53.
Αλληλέγγυος ευθύνη 1921 σ. 53.
Συνεταιρική μερίς 1921 σ. 54.
Αποθεματικά 1921 σ. 68.
Καταθέσεις 1921 σ. 69.
Λαμβανόμενα δάνεια 1921 σ. 70.
Χορηγούμενα δάνεια 1921 σ. 84.
Επιτόκιον 1921 σ. 86.
Έξοδα διοικήσεως 1921 σ. 86.
Καθαρά κέρδη 1921 σ. 99.
Αναλογία εργασιών 1921 σ. 100.
Κεντρικαί Τράπεζαι 1921 σ. 119, 150, 164.
Αστικοί Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί 1921 σ. 134, 149.
Πρωσική Κεντρική Τράπεζα των Συνεταιρισμών 1921 σ. 166, 180.
Κεντρικαί Τράπεζαι Συνεταιρισμών υποστηριζόμεναι υπό των Κρατών 1922 σ. 6.
- Προσωπική γεωργική πίστις εις Ιταλίαν:
Ιστορικόν 1922 σ. 23.
Νομοθεσία 1922 σ. 25, 36, 51.
-Γεωργικοί Προμηθευτικοί Συνεταιρισμοί 1920 σ. 160, 177, 193 - 1921 σ. 1, 17, 33, 49, 65, 81, 96.
-Κράτος - Έμποροι - Συνεταιρισμοί 1921 σ. 117.
-Μισθώσεις αγροτικών κτημάτων εις Συνεταιρισμούς 1921 σ. 161.
-Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί 1922 σ. 17, 32.
-Αγροτικόν Συνέδριον 1921 σ. 49.
β) Στο περιοδικό «Ο Συνεταιριστής»:
-Γεωργικαί Τράπεζαι 1926 σ. 1.
-Γεωργικοί Συνεταιρισμοί εν Ελλάδι 1927 σ. 262, 289.
-Ανάγκη Ενώσεως Γεωργικών Συνεταιρισμών 1939 σ. 51.
-Οι αναδημοσιεύσεις από το «Ο Βοηθός των Συνεταιρισμών».
γ) Σε άλλα έντυπα:
-Στο «Γεωργικόν Δελτίον» του 1905. Πραγματεία περί Γεωργικών Συνεταιρισμών (τεύχος Τέταρτον).
-Στον «Ελεύθερον Λόγον» Αθηνών 14.12.1945.
-Στο «Ελεύθερον Βήμα» Αθηνών 8 και 9.12.1927 (σχετικώς με ανάγκην ιδρύσεως Γεωργικής Τραπέζης).
δ) Στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών»:
-Μαθήματα περί Γεωργικών Συνεταιρισμών. Από το τεύχος 29 του 1975 (σ. 2229) μέχρι το τεύχος 38 του 1976.
ε) Σε αυτοτελή βιβλία:
-Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. Αθήναι 1913 (ως τεύχος Α' του Γεωργικού Δελτίου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας) σελίδες 236.
-Ανάγκη Ενώσεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών, Αθήναι 1917 σ. 39.
-Περί Συνεταιρισμών εν Ελλάδι. Διάλεξις. Αθήναι 1918 σ. 28.
-Μαθήματα περί Γεωργικών Συνεταιρισμών (εις την Ανωτ. Γεωπονικὴν Σχολήν Αθηνών) Πολυγρ. Αθήναι 1924 σ. 214.
- Ιωσηφίδης Κωνστ.** Συνεταιριστικό στέλεχος στη Βέροια και τη ΣΕΚΕ. Ψήφισμα ΣΕΚΕ Αποχαιρετισμός υπό Ν. Κολύμβα. Βλ. Σ 1965 σ. 88. Και ΦΣ 1965 σ. 259.
- Καλιτσουνάκις Δημ.** Καθηγητής Οικονομικών στην Ανωτάτη Εμπορική, εκδότης του περιοδικού «Αρχεῖον Κοινωνικῶν και Οικονομικῶν Επιστημῶν». Από τους πρώτους επιστήμονες του συνεταιριστικού χώρου στην Ελλάδα, συγγραφέας και του βιβλίου «Περί Συνεται-

ρισμών» και άλλων φυλλαδίων συνεταιριστικών (στη γερμανική γλώσσα). Με μεγάλη συνεταιριστική προσφορά (βλ. και τους προηγ. τόμους μας). Συγκέντρωση της Εταιρείας Οικονομικών Επιστημών για απόδοση τιμής. Ομιλίες υψηλού επιπέδου από εκπροσώπους όλων των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Τιμητικός τόμος. Η προσφορά του στον Συνεργατισμό (βλ. και Σ 1961 σ. 155).

Κοντοδήμας Κωνστ. Εποπτικός ΑΤΕ. Βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 604.

Κωνσταντόπουλος Γεωργ. Εποπτικός ΑΤΕ (από τους παλαιότερους) Βλ. Σ 1962 σ. 107.

Μητολίδης Γεώργ. Αξιόλογος συνεταιριστής περιφ. Ορεστιάδος. Βλ. Σ 1962 σ. 141 και ΦΣ 1962 σ. 368.

Μιχόπουλος Νικόλαος.

Η συνεταιριστική τελετή κατά τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Νικολ. Μιχόπουλου στον Αλμυρό. Μια πρωτόγνωρη συγκέντρωση με υψηλές συμμετοχές και μηνύματα πολιτικών, εκκλησίας, συνεταιριστών, εκπροσώπων οργανώσεων και οργανισμών, συνεταιρισμών, κ.λπ., έγινε στον Αλμυρό της Θεσσαλίας στις 3 Ιουλίου 1966 για να τιμήσουν τον Νικ. Μιχόπουλο από τους βασικούς πρωτεργάτες της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως. Λεπτομερέστερη αναφορά βλ. Σ 1965 σ. 74, Σ 1966 σ. 73—79.

Δίνουμε στη συνέχεια το συγγραφικό του έργο (κείμενο Ι. Στρογγύλη στα ΘΣ 1976 σ. 2835). Γράφει ο Ι. Στρογγύλης:

«Ο φωτισμένος και σπινθηροβόλος δάσκαλος που γαλουχήθηκε πρώτος στα νάματα του συνεργατισμού και έκανε το κήρυγμα πράξη με την ίδρυση του πρώτου σύγχρονου τύπου γεωργικού Συνεταιρισμού το 1900 στον Αλμυρό, 14 χρόνια προτού η Πολιτεία καθιερώσει επίσημα τον θεσμό (με την ψήφιση του Ν. 602).

Επιλεγμένος από τον αναδημιουργό της μεγάλης Ελλάδας, τον Ελευθέριο Βενιζέλο (που εξετίμησε τις γνώσεις του σε αγροτικά θέματα και την οξυδερκεία του) στάθηκε δίπλα στον Ιασεμίδη για τα θέματα της αγροτικής οικονομίας στο τότε Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και αποτέλεσε το πρώτο και βασικό στέλεχος της Εποπτικής Υπηρεσίας Συνεταιρισμών (του Υπουργείου και αργότερα της ΑΤΕ) με το βαθμό του Γενικού Επιθεωρητού.

Δίδαξε σαν μεγάλος δάσκαλος στο κράτος και στην Αγροτική Τράπεζα (για την ίδρυση της οποίας υπήρξε θερμός αγωνιστής) τον τρόπο της κοινωνικής αγωγής του αγρότη (έζησε και ο ίδιος την ψυχοσύνθεσή του), ότι δηλαδή για να τον οδηγήσουν στην πρόοδο πρέπει τα αρμόδια όργανά τους να τον πλησιάζουν ψυχικά και με κατανόηση, να τον μορφώνουν και να τον οπλίζουν με πίστη.

Ο ίσιος δεν παρέλειπε ευκαιρία να οδηγεί – εκτός από τον προφορικό του λόγο και με παραστατικά γραφτά κείμενα – και να εμπνυχώνει την συνεταιριστική κίνηση και τα εποπτικά όργανα.

Όπως η μορφή του Μιχόπουλου θα παραμείνει ζωντανή και αγέραστη λέτσι και τα κείμενά του (των οποίων δίνουμε ένα κατάλογο που δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης) θάναι πάντα επίκαιρα.

α) Στο περιοδικό «Ο Βοηθός των Συνεταιρισμών»:

-Προσωπική πίστις και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί 1918 σ. 7.

-Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Βυλλίων Μεγαρίδος 1918 σ. 28.

-Εκκλησία και Συνεταιρισμοί 1918 σ. 42.

-Τα καπνοχώρια Λαμίας και οι Συνεταιρισμοί

Πωλ. Καπνού 1918 σ. 43 (αναδημοσίευσις «Συνεταιριστής» τ. 22, 1951 σ. 110).

-Συνεταιρισμός Καταναλώσεως Ηρακλείου Κρήτης 1918 σ. 45.

-Διαγραφή συνεταιρίων 1918 σ. 48.

-Συμβουλαί προς Συνεταιρισμούς 1918 σ. 55.

-Δάσκαλοι και Συνεταιρισμοί 1918 σ. 75.

-Διαλέξεις και Συνεταιρισμοί 1918 σ. 92.

- Τακτικόν αποθεματικόν κεφάλαιον 1918 σ. 123.
- Έκτακτον αποθεματικόν 1919 σ. 9.
- Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Επανωμής 1919 σ. 52.
- Εργασίαι Γεωργ. Πιστωτ. Συν/σμού Χορτιάτη 1919 σ. 99.
- Προμηθευτικά εργασιαι Συνεταιρισμών 1919 σ. 119.
- Δημοσίευμα περί Συνεταιρισμών 1919 σ. 147.
- Σιτοκαθαριστήρια Συνεταιρισμών 1920 σ. 118 (αναδημ. «Συνεταιριστής» τ. 15, 1940 σ. 106).
- Πρατήρια Γεωργικών Συνεταιρισμών 1920 σ. 151.
- Θεριστικά μηχαναί 1920 σ. 138.
- Αλωνιστικά μηχαναί 1920 σ. 168, 182, 1921 σ. 7, 26 (αναδημ. «Συνεταιριστής» τ. 16, 1940 σ. 119).
- Αγροφυλακή Θράκης 1921 σ. 124.
- Νομοσχέδιον Αγροφυλακής 1921 σ. 141.
- Συνεταιρισμοί Θράκης 1922 σ. 28.
- β) Στο περιοδικό «Ο Συνεταιριστής»:
 - Εγγραφή συνταίρων 1925 σ. 35, 53.
 - Διαγραφή συνταίρων 1925 σ. 35, 53.
 - Μερίς συνεταιριστική 1925 σ. 130.
 - Ευθύνη συνεταιρική 1925 σ. 163.
 - Αλωνιστικά μηχαναί συνεταιρικά 1925 σ. 198.
 - Εξερχομένου συνταίρου δικαιώματα - υποχρεώσεις 1925 σ. 261.
 - Περιφέρεια Συνεταιρισμών 1925 σ. 237.
 - Συνεταιριστικόν πρόβλημα Κερκύρας 1927 σ. 367.
 - Οργανώσεις καπνοπαραγωγών 1928 σ. 127.
 - Έκτακτα αποθεματικά κεφάλαια Συνεταιρισμών 1929 σ. 160.
 - Δάνεια λαμβανόμενα 1929 σ. 190.
 - Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί 1930 σ. 151.
 - Ένας Συνεταιρισμός σε κάθε χωριό 1931 σ. 26.
 - Συγχωνεύσεις Συνεταιρισμών 1931 σ. 44.
 - Ψήφος συνταίρων εις Συνεταιρισμούς 1931 σ. 80.

Μέρος Αλεξ. Πολύ αξιόλογος αγροτιστής και φίλος των Συνεταιρισμών, με μεγάλη δράση στη Θεσσαλία και την αποκατάσταση ακτημόνων, δημοσιογράφος, βουλευτής κ.λπ. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 42.

Μπάλλας Κ. Γεν. Επιθ. Στοιχ. Εκπαιδύσεως. Η συμβολή του για τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς. Βλ. Σ 1963 σ. 163.

Μολυβδάς Αριστ. Εκλεκτός αιρετός συνεταιριστής της Δυτ. Μακεδονίας και στις Κεντρικές Οργανώσεις. Βλ. αναλυτικά Σ 1963 σ. 109.

Ουζούνης Ιωάν. Εποπτικός ΑΤΕ. Βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 738.

Οικονομίδης Μιχ. Δημοουργικός Πρόεδρος στην Ένωση Πεζών επί 22 έτη. Βλ. για το έργο του Σ 1961 σ. 102 και «Αγροτική Κρήτη» 24.3.1961 κείμενο Επιθεωρητή Συνεταιρισμών Θ. Θεοδωρακόπουλου κατά την αποχώρησή του από την προεδρία για λόγους υγείας.

Πάνος Δημ. Από τους πολύ αξιόλογους συνεταιριστές, με ευρύτατη μόρφωση, συγγραφική και υπηρεσιακή συμβολή της πρώτης σειράς, Δ/ντής ΑΤΕ, Πρόεδρος της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού, κλπ. Βλ. σε όλους τους τόμους μας και Σ 1962 σ. 14. Βλ. και την τιμητική τελετή της 2.4.1985 στον Παρνασσό (λίγο πριν το θάνατό του, με ομιλίες κλπ.).

Παπαδημητρίου Βασίλ. τ. Διευθυντής Υπουργείου Γεωργίας. Βλ. Σ 1962 σ. 75 για την αξιόλογη δράση του.

Παπακωνσταντόπουλος Χρηστ. Από τα παλαιά δραστήρια εποπτικά στελέχη έδρασε κυρίως στη Θεσσαλία. Για τις υπηρεσίες που πρόσφερε βλ. Σ 1963 σ. 109.

Πασχαλίδης Φώτ. Από τα παλαιά συνεταιριστικά στελέχη της Μακεδονίας, εποχής Μαλούχου. Αξιόλογη δραστηριότητα. Βλ. Σ 1963 σ. 140.

Σαλβαράς Αντών. Υπάλληλος της Συνομοσπονδίας, με προθυμία και με ευρύτερα κοινωνικά ενδιαφέροντα. Βλ. Σ 1965 σ. 133.

Σκολιανός Μιχ. Εποπτικός ΑΤΕ, πέθανε νέος. Βλ. Σ 1965 σ. 38.

Σούτης Κ. Βλ. ΦΣ 1967 σ. 256.

Σπυρόπουλος Γεώργιος. Αξιόλογος συνεταιριστής περιφ. Καστοριάς. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 414.

Σταυρόπουλος Παναγ. Διευθυντής της Ενώσεως Μεσσηνίας, δημιουργικός συνεταιριστής. Βλ. Σ 1963 σ. 140.

Ταξειδης Νίκος. Εποπτικός ΑΤΕ. Πέθανε νέος. Βλ. Σ 1965 σ. 151.

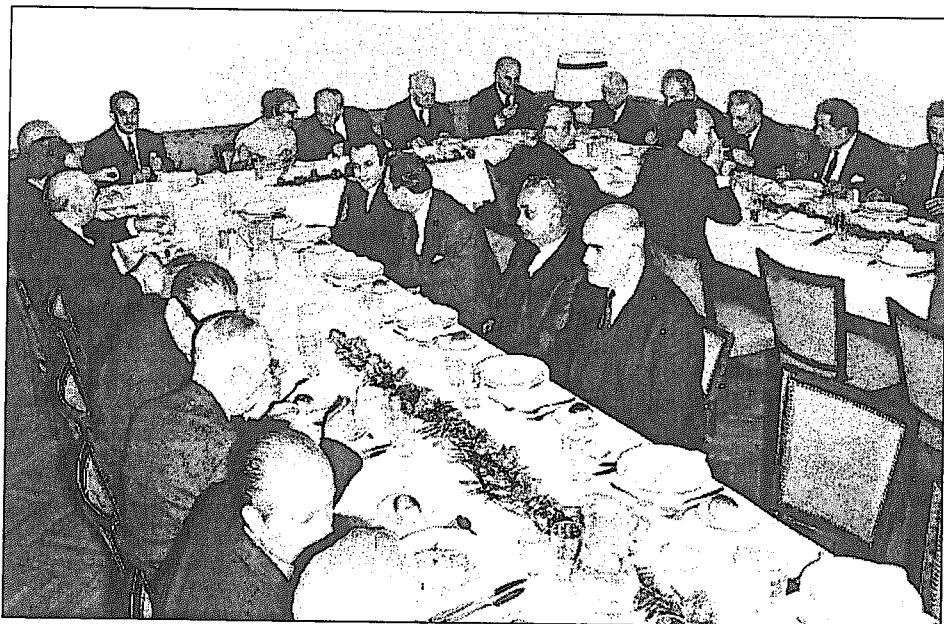
Τζουμέρτης Ευριπίδης. Από τους παληούς, πολύ αξιόλογος συνεταιριστής στη Θεσσαλονίκη, ΚΥΔΕΠ, Συνομοσπονδία, ΣΕΚΕ. Βλ. στο Υποκ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία και Σ 1961 σ. 37. Πέθανε το 1997 σε βαθύ γήρας. Βλ. κείμενο Αριστ. Κλήμη στη «Συνεταιριστική Πορεία» 1997 σ. 47 για Τζουμέρτη και Β. Τρίχο.

Τζουνάκας Ιωάν. Μέλος ΔΣ, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος επί σειράν ετών της Ενώσεως Άρτης Φιλιπιάδος. Και στέλεχος στην τοπική Αυτοδιοίκηση. Αναλυτικά «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» 30.1.64.

Τζωρτζάκης Θεοδ. Ο μεγάλος συνεταιριστής. Ο ιδρυτής της Συνομοσπονδίας. Ο Δ/ντής του περ. «Ο Συνεταιριστής». Η αποχώρησή του από τη Συνομοσπονδία «λόγω ορίου ηλικίας». Αναλυτικά βλ. στα Υποκεφ. Ε και ΣΤ/1 Συνομοσπονδία. Και σε όλους τους τόμους μας για το πνευματικό και οργανωτικό μεγάλο έργο του. (Βλ. αναλυτικά στην επόμενη περίοδο (1971).

Χολέβας Κωνστ. Από τα παλαιά στελέχη της Εποπτείας στο Υπ. Γεωργίας και ΑΤΕ (από δάσκαλος). Για το έργο του βλ. Σ 1964 σ. 83.

— Για συνεταιριστές του εξωτερικού βλ. στο Υποκεφ. ΙΓ.

Ο Σύνδεσμος Εποπτικών της ΑΤΕ σε τιμητική συγκέντρωση που οργάνωσε για τον Θ. Τζωρτζάκη, το 1970 (ομιλίες, γεύμα). Στη φωτογραφία ο Θ. Τζωρτζάκης, η Φωτ. Τζωρτζάκη, ο Δ. Πάνος, ο Αρ. Κλήμης, το Δ.Σ. του Συνδέσμου και μερικοί άλλοι Εποπτικοί (Βλ. και σ. 256/2608).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Το συγγραφικό έργο των πρωτεργατών Σωκράτη Ιασεμίδη και Νικ. Μιχόπουλου (που ανήκει σε προηγούμενους τόμους) τέθηκε στο προηγούμενο Υποκεφ. ΙΑ.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΕ ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ (ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΜΙΜΗΣΗ)

- Για την Κύπρο βλ. βασικά το περιοδικό της «Συνεργατιστής» με πολύ αξιόλογη ύλη.
- Κύπρος. Συνεργατικά Ενώσεις διαθέσεως χαρουπιών, Σ 1961 σ. 11.
- Κύπρος. Το Συνεργατικόν καταναλωτικόν κίνημα. Αξιόλογο κείμενο Κ. Αγκασιτινώτη Σ 1961 σ. 24.
- Κύπρος. Οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί, Σ 1961 σ. 45.
- Κύπρος. Ο συνεργατικός οργανισμός διαθέσεως αμπελουργικών, Σ 1961 σ. 60.
- Louis Tardy Σ 1961 σ. 75. Και ΦΣ 1961 σ. 253. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 737.
- Γαλλία. Σχολικοί Συνεταιρισμοί Σ 1961 σ. 93, 107.
- Λατινική Αμερική. Πρόσδος, προβλήματα, δυνατότητες των Συνεταιρισμών. Σ 1961 σ. 103
- Κύπρος. Η συνεταιριστική της κίνηση Σ 1961 σ. 113.
- Η Διεθνική Συνεταιριστική Σχολή στην Αθήνα. Σ 1961 σ. 116.
- Το πρόγραμμα της Διεθνικής Συνεταιριστικής Ενώσεως για την προαγωγή του Συνεργατισμού. σ 1961 σ. 140.
- Πιστοδότησις της Αγροτικής Οικονομίας εις ΗΠΑ. Άλλα μέτρα προστασίας της. Οι Συνεταιρισμοί. Κείμενο αναλυτικό Κ. Κριθαρά. Βλ. Δ/ΑΤΕ 1961 σ. 583, 627, 691, 733, 854, 881.
- Κύπρος. Οι Συνεταιρισμοί στην Κύπρο. Επίσημη επίσκεψη Ελλήνων συνεταιριστών. Όπως γράφει ο Σ 1961 σ. 113:

«Υστερα από πρόσκληση του Ελληνικού Συνεργατισμού της Κύπρου, μερικοί Συνεταιριστές από την Ελλάδα, οι κ.κ. Σωτ. Αγαπητίδης, Ι. Αφεντάκης, Αρ. Κλήμης, Δ. Θ. Πάνος, Θ. Τζωρτάκης και Φωτ. Τζωρτζάκη, επισκέφθηκαν για μια βδομάδα (30 Σεπτεμβρίου έως 7 Οκτωβρίου) την Κύπρο, γνώρισαν από κοντά την ελληνοκυπριακή συνεταιριστική κίνηση και τους εκροσώπους της στα διάφορα διαμερίσματα της Μεγαλονήσου, καθώς και τα αξιόλογα επιτεύγματα των Ελληνοκυπριακών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και ένιωσαν βαθιά τη δημιουργική πνοή που διακρίνει τη συνεταιριστική κίνηση και επίσης την πίστη και την αγάπη που τρέφουν οι Έλληνες της Κύπρου για το Συνεργατισμό.

Ειδικότερα την πρόσκληση προς τους Συνεταιριστές από την Ελλάδα την έκαμαν από κοινού η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, ο Συνεργατισμός Οργανισμός Διαθέσεως Αμπελουργικών Προϊόντων (ΣΟΔΑΠ) και ο Συνεργατικός Προμηθευτικός Οργανισμός Λεμεσού - Πάφου (ΣΠΟΛΠ), από τις κυριότερες κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις των Ελλήνων της Κύπρου. Την

πρόσκληση τη διαβίβασε προς αυτούς το Γραφείο της Ελληνικής Συνεργατικής Αναπτύξεως, που είναι η υπεύθυνη ελληνική Υπηρεσία για την εγγραφή (έγκριση) των νεοϊδρυομένων ελληνικών συνεργατικών εταιρειών, καθώς και για την ανάπτυξη, την παρακολούθηση, την εποπτεία κ.λπ., των Ελληνοκυπριακών Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Η Υπηρεσία Συνεργατικής Αναπτύξεως υπάγεται στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση της Κύπρου, η οποία διορίζει το διοικητή και το προσωπικό της Υπηρεσίας.

Ένα περιεκτικό αλλά συστηματικά σχεδιασμένο πρόγραμμα έδωσε την ευκαιρία στους Συνεταιριστές από την Ελλάδα, μέσα στο σύντομο διάστημα της παραμονής των, να επισκεφθούν όλες τις πόλεις της Μεγαλονήσου και μερικούς άλλους συνοικισμούς (κωμοπόλεις και χωριά) με ανεπτυγμένη συνεταιριστική κίνηση, και να γνωρίσουν κατά τις περιόδους των αξιόλογα δείγματα της συνεταιριστικής δραστηριότητας των Ελληνοκυπριών, καθώς και πλήθος πρόσωπα από τον συνεταιριστικό κόσμο, που συγκροτεί την πλατιά και συστηματική

ελληνική συνεταιριστική οργάνωση και ζωντανεύει και αξιοποιεί το συνεταιριστικό θεσμό...».

... Σημειώνουμε εδώ μερικές γενικές πληροφορίες, παρμένες από πρόσφατη ειδική έκθεση (Λευκωσία 29.7.1961) του Γραφείου Ελληνικής Συνεργατικής Αναπτύξεως:

Στην έκθεση αναφέρεται ότι στις 31.12.1960 η ελληνική συνεταιριστική κίνηση στην Κύπρο αριθμούσε 770 συνεργατικές εταιρείες, όπως ονομάζονται στην Κύπρο γενικά οι συνεταιρισμοί, κάθε βαθμού.

Οι πρωτοβάθμιες συνεργατικές εταιρείες ήταν 757. Απ' αυτές 380 ήταν πιστωτικές (με απεριόριστη ευθύνη) 27 ταμειυτήρια (με περιορισμένη ευθύνη), 297 συνεργατικά παντοπωλεία (συνεταιρισμοί καταναλωτών), 14 ελαιοπαραγωγών, 11 φρουτοπαραγωγών και διαθέσεως προϊόντων, και ακόμη 28 διαφόρων σκοπών.

Οι δευτεροβάθμιες συνεργατικές εταιρείες είναι 12, οι ακόλουθες: Η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, 5 Ενώσεις Διαθέσεως Χαρουπιών, 2 Ενώσεις Διαθέσεως Πατατών, 3 Προμηθευτικές Ενώσεις και ακόμη ο Συνεργατικός Οργανισμός Διαθέσεως Αμπελοουργικών Προϊόντων (ΣΟΔΑΠ).

Ως τριτοβάθμια Οργάνωση αναφέρεται η Ομοσπονδία Διαθέσεως Χαρουπιών, που μέλη της είναι οι 5 Ενώσεις Διαθέσεως Χαρουπιών που αναφέραμε πιο πάνω.

Μια ακόμη νεώτερη τριτοβάθμια Οργάνωση είναι ο Συνεργατικός Οργανισμός Παραγωγής Ζωοτροφών, που διαθέτει ήδη ιδιόκτητο εργοστάσιο. Τον ίδρυσαν η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα και οι 3 Προμηθευτικές Ενώσεις. Άρχισε να λειτουργεί τον περασμένο Ιούλιο. Σημειώνονται επίσης αδιάκοπα προσπάθειες για να χρησιμοποιηθεί ο συνεργατισμός προς διάφορες νέες επιδιώξεις.

Τον περασμένο Ιούνιο ιδρύθηκε επίσης από 14 τριτοβάθμιες συνεργατικές εταιρείες η «Παγκύπριος Συνεργατική Συνομοσπονδία». Σκοπός της είναι η προαγωγή και η εξάπλωση των συνεργατικών «ιδρυμάτων» (συνεργατικών εταιρειών), η συνεργατική εκπαίδευση, η κατάλληλη διαφώτιση και καθοδήγηση για την ανάπτυξη των συνεργατικών ιδεωδών. Επίσης η καθοδήγηση των μελών της Συνομοσπονδίας για την καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων των και η υπεράσπιση των συμφερόντων των απέναντι των αρμοδίων αρχών και Οργανώσεων. Ήδη πρόκειται να αρχίσει να λειτουργεί η κορυφαία αυτή ιδεολογική Οργάνωση. Επίσης οι δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες Συνεργατικές Οργανώσεις έχουν συγκροτήσει προσωρινή Επιτροπή για συνεργατική διαφώτιση και σύντομα θα κυκλοφορήσει περιοδικό με τον

τίτλο «Συνεργατιστής», όργανο της Παγκύπριος Συνεργατικής Συνομοσπονδίας. Σκοπός του περιοδικού θα είναι η προβολή των συνεργατικών ζητημάτων και η έρευνα και συζήτηση των γενικότερων προβλημάτων των συνεργατικών εταιρειών.

Αξιόλογη επίσης είναι η οργάνωση των σχολικών ταμειυτηρίων που συγκεντρώνουν τις μικρές οικονομίες των παιδιών. Τα ποσά που μαζεύονται για αποταμίευση καταθέτονται στις συνεργατικές εταιρείες των μεγάλων, οι οποίες τα χρησιμοποιούν στις εργασίες τους. Έτσι και τα παιδιά μαθαίνουν να εκτιμούν την οικονομία και την αποταμίευση και οι συνεταιρισμοί των ενηλίκων εξασφαλίζουν ένα αξιόλογο μέσο πορισμού κεφαλαίων αμέσως από την πηγή των.

Με το συνεργατικό αυτό δίκτυο, που είναι αρκετά πυκνό και συστηματικά οργανωμένο, και με τη χρησιμοποίηση ιδιόκτητων εγκαταστάσεων, αποθηκών, καταστημάτων, γραφείων, ο Ελληνοκυπριακός Συνεργατισμός διεξάγει το αξιόλογο έργο του και αδιάκοπα αναπτύσσει τις δραστηριότητές του για το καλό των μελών του και του Κυπριακού λαού...

Ιδιαίτερη τιμή και χαρά δοκίμασαν οι Συνεταιριστές από την Ελλάδα, όταν συνοδευόμενοι από το Διοικητή και το Βοηθό Διοικητή της Συνεργατικής Αναπτύξεως κ.κ. Ανδρ. Αζίνα και Κυρ. Αγκαστινιώτη, έγιναν δεκτοί από το Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας...

Ο Όμιλος των Συνεταιριστών από την Ελλάδα έδωσαν την Τρίτη, 3 Οκτωβρίου, στην αίθουσα της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως, μια σχετική ομιλία ο καθένας τους: Το πρωί μίλησε πρώτος ο καθηγητής κ. Σωτ. Αγαπιδής με το γενικότερο θέμα: «Η Ελληνική Οικονομία». Ακολούθησαν οι ειδικότερες ομιλίες: «Η συνεταιριστική κίνηση στην Ελλάδα» από τον κ. Θ. Τζωρτζάκη και «η Γεωργία και οι Συνεταιρισμοί» από τον κ. Ι. Αφεντάκη. Το απόγευμα μίλησαν οι κ.κ. Δ. Πάνος με θέμα «Προβλήματα από τη συνεταιριστική εξέλιξη στην Ελλάδα και ειδικότερα προβλήματα που αναφέρονται στη συνεταιριστική εμπορία των προϊόντων» και Αρ. Κλήμης με θέμα «Η αγροτική πίστη και η συνεταιριστική κίνηση στην Ελλάδα: Σχέσεις και αλληλοσυμπλήρωση των δύο θεσμών». (*) Τελευταία δόθηκε η ομιλία της κ. Φωτεινής Θ. Τζωρτζάκη «Σχολικοί Συνεταιρισμοί».

Τις ομιλίες παρακολούθησαν τριακόσια τουλάχιστον πρόσωπα, μέλη της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως, μέλη Επιτροπείων (διοικητικών συμβουλίων) και γραμματείς Συνεργατικών Εταιρειών, Εκπαιδευτικοί, Τραπεζικοί και άλλοι από ολόκληρη την Κύπρο...

(*) Η ομιλία αυτή και οι εντυπώσεις του Α.Ν. Κλήμη από την Κύπρο δημοσιεύθηκαν και σε ειδικό μικρό βιβλίο από το οποίο δεκάδες έντυπα άντλησαν υλικό και έγραψαν για την Κύπρο.

Μετά την επιστροφή τους έστειλαν το ακόλουθο μήνυμα προς τον Ελληνικό Συνεργατισμό της Κύπρου:

Με βαθείαν συγκίνηση και ζωηράν ικανοποίησιν ως μέλη του ομίλου των εξ Ελλάδος Συνεταιριστών, ο οποίος είχε την τιμήν να προσκληθῆ ὑπό του ελληνικού Συνεργατισμοῦ της Κύπρου δια να γνωρίσῃ εκ του σύγγεγυς την συνεταιριστικὴν κίνησιν της Μεγαλονήσου, εκφράζομεν προς τον Ελληνοκυπριακόν Συνεργατισμόν ειλικρινή συγχαρητήρια δια τα αξιόλογα επιτεύγματα αυτού και θερμάς ευχάς δια την επιτυχή συνέχισιν του λαμπροῦ ἔργου του, η προκοπή του οποίου προάγει την οικονομικὴν ἀνάπτυξιν της Νήσου και την ευημερίαν του ελληνικοῦ της πληθυσμοῦ.

Κατά την καθ' ὅλα ἀντικειμενικῶς και ἀριῶς οργανωθείσαν ἐπίσκεψίν μας, εἰχόμεν την ευκαιρίαν να εκτιμήσωμεν την βαθείαν πίστιν των Ἑλλήνων της Κύπρου εἰς την ιδέαν του Συνεργατισμοῦ, τα εξαιρετικὰ επιτεύγματα των ελληνικῶν Συνεργατικῶν Ὄργανώσεων εἰς το πρακτικόν πεδίων, την συνετὴν και αποτελεσματικὴν διαχείρισιν των συνεταιριστικῶν πραγμάτων εκ μέρους των υπεύθυνων της κινήσεως, ἐνισχυομένη ἀπὸ την ἀμέριστον και συνειδητὴν σὺμπραξιν του συνεταιρισμένου κόσμου.

Ἐπίσης διεπιστώσαμεν την αντικειμενικὴν και στοιχειομετρικὴν ἀντιμετώπισιν των προβλημάτων, τα οποία προβάλλονται εἰς την κίνησιν προς ἐπίλυσιν, και το δημιουργικόν και φιλόλληλον πνεῦμα το οποίον διαποτίζει την λειτουργίαν των ελληνικῶν Συνεργατικῶν Ὄργανώσεων της Νήσου.

Με πρωτοπορίαν τας Συνεργατικὰς Πιστωτικὰς Ἐταιρείας και τα Συνεργατικὰ Παντοπωλεία — τους δύο θαυμασίους συνεταιριστικούς θεσμούς, που με την βοήθειαν και ὑπὸ την καθοδήγησιν των Κεντρικῶν Συνεργατικῶν Ὄργανώσεων διαχειρίζονται σχεδόν ολοκληρωτικῶς τὸσόν την βραχυπρόθεσμον ἰδίως πίστιν, κυρίως εἰς την ὑπαιθρον, ὅσον και τον εφοδιασμόν των συνατῶρων με εἶδη χρήσιμα δια την παραγωγὴν και την συντήρησίν των — και με την κατά πόδας παρακολούθησιν των Συνεργατικῶν αὐτῶν Ὄργανώσεων ὑπὸ των λοιπῶν Συνεταιριστικῶν Ὄργανισμῶν, ἰδίως των ασχολουμένων με την συγκέντρωσιν, ἐπεξεργασίαν και διάθεσιν των

γεωργικῶν προϊόντων, ο Ελληνοκυπριακός Συνεργατισμός βαδίζει προς την πρόοδον με σταθερόν βήμα, ὑπὸ την παρακολούθησιν και την καθοδήγησιν της Διοικήσεως Συνεργατικῆς Ἀναπτύξεως. Δεν ἀπέχει πολὺ ο χρόνος, καθ' ὃν η συνεταιριστικὴ κίνησις των Ἑλλήνων της Κύπρου θα φθάσῃ εἰς ὅλους τους τομείς την συνεταιριστικὴν ἀνάπτυξιν των συνεταιριστικῶν προηγμένων χωρῶν, μεταξύ των οποίων θα καταλάβῃ θέσιν ἐπιζήλων.

Ἄν αἱ δημιουργικὰ και αποτελεσματικὰ προσπάθειαι του Ελληνοκυπριακοῦ Συνεργατισμοῦ ἐνισχυθοῦν ἐντονότερον, ἀναλόγως προς τας σημερινὰς του δυνατότητας και ἀνάγκας και κατασταλοῦν ὠρισμένα ἀδικαιολόγητοι ἀντιδράσεις κατὰ της ἐπεκτάσεως του συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ, του οποίου η κοινωφέλεια εἶναι ἀναμφισβήτητος και η βαθμιαία του ἐξέλιξις συντελεῖται εἰρηνικῶς και ἀνευ αποτόμων διαταραχῶν, τότε ἀσφαλῶς θα διευκολυνθῆ το ἔργον του, η δε πορεία του προς την πλήρη ἀποδοτικότητά του, ἐπ' ἀγαθῶ του λαοῦ, θα εἶναι ταχύτερα. Πάντως η επικράτησις του θεσμοῦ και η πλήρης ἀξιοποίησις του εἶναι βεβαία, ἐξασφαλιζόμενη ἀπὸ τον πηγαίον δυναμισμὸν του και το δίκαιον των ἀνθρωπιστικῶν ἐπιδιώξεών του.

Ἡμεῖς, οἱ ἐξ Ελλάδος συνεταιρισταί, εἴμεθα υπερήφανοι δια το ἔργον το συντελεσθέν ὑπὸ του Ελληνοκυπριακοῦ Συνεργατισμοῦ, διότι τούτο εἶναι ἔργον Ἑλλήνων και ἀποδεικνύει πόσον οἰκεία εἶναι η ἰδέα της συνεργασίας εἰς την φυλήν μας και πόσον ἰκανὸς εἶναι ο λαὸς μας να την ἀξιοποίησιν αποτελεσματικῶς.

Ἐλπίζομεν ὅτι η μεταξύ των Ἑλλήνων της μητρὸς Ελλάδος και της Κύπρου ἐπαφὴ θα συστηματοποιηθῆ και θα διευρυνθῆ, προς ἀμοιβαίαν ἐνημέρωσιν και συνεργασίαν ἐπ' ἀγαθῶ της καθ' ὅλου ἐλληνικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως και εἰς την Ελλάδα και εἰς την Κύπρον και της οικονομίας αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1961

Τα μέλη του Ομίλου

Σωτ. Ἀγαπητῆς, Ἰ. Ἀφεντάκης, Ἀριστ. Κλήμης,
Δημ. Πάνος, Θεόδ. Τζωρτζάκης, Φωτεινὴ Θ. Τζωρτζάκη

— Πληροφορίες ἀπὸ τη συνεταιριστικὴ κίνησις Καναδά, (Κεμπέκ, Σασκατσέβαν), Κεϊλάνην, Κολομβίαν, Ἰνδίας, Ἰταλίαν. Δραστηριότητες και εκπαιδευτικὲς ἐνέργειες ΦΣ 1961 σ. 71.

— Συνεταιριστικὴ ἐμπορία γεωργ. προϊόντων. Ομιλία G.P. Summers της Ἀμερικ. Ἀποστολῆς στο Σεμινάριο Δ/ντῶν Ἐνώσεων ΦΣ 1961 σ. 109.

— Ἡ Διεθνὴς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις. Ὄργάνωσις, σκοποί, ἔργον. Ἡ Σχολὴ ΦΣ 1961 σ. 341.

— Οἱ συνδικαλιστικὲς και Συνεταιριστικὲς Ὄργανώσεις των Γάλλων ἀγροτῶν. Κείμενον Εὐδ. Σαχπάτζη με ἐκλεκτὸ διαφωτιστικὸ περιεχόμενον. Βλ. ΦΣ 1961 σ. 528 ἐπόμεν.

Ἀφού ἐκθέτει την πολὺ καλὴ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωσις των ἀγροτῶν, προχωρεῖ και στή

συνεταιριστική οργάνωση, διαχωρίζει τους σκοπούς τους και τους τρόπους ενεργείας και διαγράφει την σωστή συνεργασία τους. Είναι πολύ χρήσιμο να διαβαστεί όλο το κείμενο. Δίνουμε μερικές περικοπές, πολύ χρήσιμες για τους έλληνες αγροτιστές και συνεταιριστές στο να αποβάλλουν τα αίτια που κρατούν σε καθυστέρηση - υποχώρηση την συνεταιριστική ανάπτυξη. Ίσως το σημερινό περιοδικό της Συνομοσπονδίας να πρέπει να αναδημοσιεύσει το κείμενο της ΦΣ 1961 σ. 528 του Ευδ. Σαχπάζη, που αργότερα εξελίχτηκε σε Γεν. Διευθυντή της Συνομοσπονδίας αλλά, δυστυχώς μέσα σε πολύ δύσκολη κομματική περίοδο και πέθανε νέος.

«...Θάταν απογυμνωμένη η συνδικαλιστική συγκρότηση της Γαλλίας, αν ο παραγωγός έμενε αδιάφορος στην βαρύτητα του συνεταιριστικού θεσμού. Πράγματι ο Γάλλος παραγωγός που η πολιτιστική του στάθμη του επιτρέπει να ξέρει να εκτιμά επωφελέως βρίσκεται ολότελα σχεδόν οργανωμένος και στα συνεταιριστικά πλαίσια. Έτσι βλέπουμε ο ίδιος ο παραγωγός: κλπνού, αραβοσίτου, οίνου και γάλακτος νάναι μέλος ταυτόχρονα και παράλληλα σ' όλες τις αντίστοιχες επαγγελματικές και συνεταιριστικές οργανώσεις. Είναι πραγματικά ζηλευτή η οργάνωσις, η λειτουργία και η δραστηριότητα των. Ο ίδιος ο παραγωγός εντοπισμένος και προσγειωμένος στους πολλούς και ποικίλους συνδυασμούς. Κατανομή δραστηριότητας. Κατεύθυνσις πλαισιωμένη από πνεύμα ευρύτητας. Προσανατολισμένη και συγκεκριμένη κινήσις. Ένας παραγωγός σε 3, 4 ή 5 οργανισμούς. Συνεταιρισμός και Επαγγελματισμός με ίδιους καύτους, παλμούς, και οραματισμούς προχωρούν αδελφωμένοι στην επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Ο Συνεταιρισμός στον καθαρό εμπορο-οικονομικό του ρόλο και ο Επαγγελματισμός στην αγωνιστική του κατεύθυνση μ' ένα πλήθος συνδυασμένων ενεργειών και διαθέσεων δια να επιτευχθή η ποθητή αποδοτικότητα και παραγωγικότητα στην όλη παραγωγική προσπάθεια. συνεταιριστική οργάνωσις που στέκεται πλάι στην συνδικαλιστική - επαγγελματική, γιατί πιστεύει ότι έτσι με ταυτόχρονη δηλαδή κίνησι και αδελφωμένη, σφυρηλατημένη πίστι μπορούν και παρέχουν με πληρότητα τις υπηρεσίες των στους παραγωγούς. Πράγματι έτσι, το συνεταιριστικό κίνημα γίνεται πιο συγκεκριμένο, ειδικευμένο και εντοπισμένο στους καθαντούς τομείς της δραστηριότητάς του. Πρόκειται για συνδυασμό που οι ιθύνοντες από την πρώτη στιγμή επεσήμαναν την αναγκαιότητά του. Όχι προχειρολογική συσχέτισι και απόρροια μικροπρεπών τάσεων και κενοδοξιών. Σκέψεις, συλλογισμοί και κατευθύνσεις βασισμένες στις πραγματικές απαιτήσεις του συγχρόνου κοινωνικο-οικονομικού μας βίου.

Σήμερα η ποικιλία, η πολυπλοκότητα και η μελέτη των καθ' έκαστον θεμάτων επιβάλλουν ξεκάθαρη κατεύθυνσι και ολότελα προσανατολισμένη σε ειδικευμένα πλαίσια. Έτσι γίνεται γρήγορη, σαφής και συγκεκριμένη δουλειά και επιτυγχάνεται γρηγορότερα και ικανοποιητικώτερα η επίλυσι κάθε προβλήματος. Όταν όμως ο συνεταιρισμός αποσπάται από τον καθαντό τομέα του και κατατρέφεται σε θέματα αγωνιστικής κλάσεως και δραστηριό-

τητος νομίζουμε ότι ξεφεύγει και πνίγεται η φωνή του, γιατί μπαίνει σε κύκλο θεμάτων που η επίλυσι και αντιμετώπισι των απαιτεί ξέχωρη, αναπόσπαστη και συνεχή αγωνιστική διάθεσι και παρακολούθησι για να μπορέσι τελικά να απολήξι σε θετικά και ικανοποιητικά αποτελέσματα. Συνεπώς η Συνεταιριστική κινήσις στην Γαλλία είναι ολότελα προσαρμοσμένη σε επιδιώξεις οικονομικού χαρακτήρος, ενώ η Συνδικαλιστική - Επαγγελματική οργάνωσις κινείται και ελίσσεται σε αγωνιστικά πλαίσια που απολήγουν στην επίλυσι κάθε προβλήματος.

Συντονισμός και συνεργασία

Θάταν, αληθινά αδίκια να μείνουμε αδιάφοροι μπροστά στην συνδυασμένη και ολότελα ζηλευτή επικοινωνία που κρατεί μεταξύ των πολλών και των ποικίλων οργανισμών. Μένει κανείς έκπληκτος στο πραγματικά ασύλληπτο και απροσμέρητο πνεύμα ανωτερότητας και συνεργασίας των. Καταστάσεις, διαθέσεις, εκφάνσεις και εκδηλώσεις που αδυνατούμε να τις εκφράσουμε στην ολοκληρωμένη των όψιν και περιεκτικότητα. Σχέσεις που η στάθμη των βρίσκεται στο πιο ψηλό επίπεδο. Διάθεσις για παρά πέρα βελτίωσι. Συνεργασία στην πιο τέλεια έκφρασί της. Καταδεκτικότητα χωρίς ίχνος μικρότητας. Οργάνωσις, λειτουργία, δραστηριότητα, συνεργασία και επικοινωνία όλα μαζί σε μια γραμμή και ποικιλμένα από την ίδια ευχή...

Τα παραπάνω που με πολύ συνοπτικότητα, όπως από την αρχή διευκρινίσαμε, γράφουμε αποτελούν εκδηλώσεις της Γαλλικής αγροτικής ζωής. Νομίζουμε πως θάταν επίκαιρον και πρέπει να κάνουμε μερικές συγκρίσεις από τις οποίες θα μπορούσαν να προκύψουν επωφελή διδάγματα για την δική μας τακτική και γενικώτερη πολιτική.

Στην χώρα μας, που από ότι, γνωρίζουμε καταβάλλεται επί πολλά τώρα χρόνια οργανωτική προσπάθεια για τους παραγωγούς όλων των κλάδων, συναντάμε εντελώς απαράδεκτες εκδηλώσεις. Από την μια μεριά η πολιτεία και οι διάφορες οργανωμένες τάξεις και από την άλλη οι ίδιοι οι παραγωγοί δηλ. και οι μεν και οι δε αντί να προσγειωθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής παραμένουν αδιάφοροι και μοιρολατρικοί στις καιριες ανακατατάξεις που σημειώθηκαν ιδιαίτερα από τον τελευταίο πόλεμο και εδώ.

Έτσι βλέπουμε σήμερα ο παραγωγικός κόσμος της χώρας μας νάναι ολότελα ανοργάνωτος επαγγελματικά. Αυτό έχει σαν συνέπεια ο παραγωγός να γίνεται η πιο

εύκολη πηγή εκμεταλλεύσεως και απομυζήσεως. Όλοι εναντίον του. Όλοι απορροφούν χωρίς να του παρέχουν. Ο καθένας και όλοι μαζί παρεμβάλλουν τις ανασταλτικές τους δυνάμεις με αποτέλεσμα να σαλεύουν συνεχώς στα πλαίσια της διαβιώσεώς του η κακομοιριά, η δυστυχία, η απογοήτευσις, η νωθρότητα και τάσεις νευρώδους εκδηλώσεως για την ανεύρεσι μιας κάποιας ανύπαρκτης ελπίδας προοδευτικής αλλαγής. Ο κύριος υπεύθυνος είναι ο ίδιος ο παραγωγός. Αυτός φαίνεται πως συνήθισε σε μια νέα κατάσταση, τούγινε, νομίζει κανείς βίωμα η αταξία, η αφέλεια και ο αναχρονισμός. Φαίνεται πως αδυνατεί να αποδεσμευθή από παλιές συνήθειες που στον καιρό τους είχαν μια κάποια γοητευτικότητα.

Σήμερα με την χαμηλή πολιτιστική του στάθμη αδυνατώντας να συλλάβη τις αναδιαρθρώσεις και ανακατάξεις που σημειώθηκαν στα τελευταία χρόνια εξακολουθεί να βλέπει αδιάφορα την οργανωτική προσπάθεια που επίμονα απαιτεί γρήγορη αφύπνισι και προσγειώσι στην σκληρή πραγματικότητα. Οι άλλες τάξεις αν θέλουν να μείνουν αδιάφορες μπροστά στην δυστυχημένη και απογοητευτική αγροτική ζωή θα πρέπει να προεξοφλούν και την δική τους καταδίκη, γιατί τόνο και ζωή στην παραγωγική διαδικασία, στον κύκλο των εργασιών και στην καταναλωτική κίνησι διδει η παρουσία του παραγωγού που έπαιζε και θα παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην χώρα μας πούχει αγροτική σύνθεσι στις περισσότερες εκφάνσεις της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής της ζωής. Όταν ο Γάλλος παραγωγός με ανεβασμένο πνευματικό επίπεδο, με κλήρο και πλούτο ζηλευτό, με δυνατότητες σχεδόν ασυναγώνιστες βρήκε, παρά ταύτα, αναγκαία την επαγγελματική του οργάνωσι, διερωτάται κανείς πώς εμείς με τόση στενότητα κλήρου, με τόση φτώχεια, με τόσες πιέσεις, με τόσες πολλές και ποικίλες εκμεταλλευτικές διαθέσεις και με προβλήματα που η επίλυσις των καθημερινών αναστέλλεται θα μπορέσουμε ν' αντιμετωπίσουμε τα τεύχη που από μέρα σε μέρα γίνονται πιο δυσπέραστα και προβληματικά. Πώς είναι δυνατόν ο Έλληνας παραγωγός ν' αντιμετωπίση τον δυναμικό Γάλλο παραγωγό που χρόνια τώρα πολλά έχει σχεδόν μηχανοποιήσει την κάλλιέργειά του, κινείται και ελίσσεται βάσει προγράμματος, προβάλει και επιλύει μόνος του τις διεκδικήσεις του, σταθμίζεται και υπολογίζεται σαν μια ενιαία δραστήρια δύναμις, πούναι ολότελα επαγγελματικά οργανωμένος σ' όλους τους παραγωγικούς κλάδους και γνωρίζει τις αδυναμίες του μπροστά στις επιτεύξεις των παραγωγών άλλων χωρών...

Κλείνοντας την συνοπτική μας αυτή έρευνα πάνω στην επαγγελματική οργάνωσι των Γάλλων παραγωγών κρίνομε σκόπιμο ανακεφαλαιώνοντας να υπογραμμίσουμε τα σημεία εκείνα που με ανάλογη προσαρμογή θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν τα στηρίγματα για να προχωρήση στην χώρα μας με ικανοποιητικό ρυθμό η συνδικαλιστική - επαγγελματική οργάνωσι όλων των παραγωγικών κλάδων.

Για να μεταβληθή σε πραγματικότητα η όλη αυτή προσπάθεια που χρόνια τώρα καταβάλλεται στην χώρα μας με σπασμωδικότητα χρειάζεται κατά την γνώμη μας:

1. Συνειδητοποίησις της πραγματικότητας.
2. Απομάκρυνσις από αναχρονισμούς και εκδηλώσεις ξένες προς τις μεταπολεμικές απαιτήσεις.
3. Πνεύμα συναδελφικότητας, συνεργασίας και κατανοήσεως.
4. Ποδοπάτησις κενοδοξιών και συμφεροντολογικών φιλοδοξιών.
5. Απομάκρυνσις από κάθε διασπαστική διάθεσι.
6. Πνεύμα ευρύτερης πνοής και ανωτερότητος.
7. Ενέργεια και δράσις με υπευθυνότητα και πραγματική συνέπεια.
8. Διάθεσις επιλύσεως κάθε προβλήματος για το καλό της αγροτικής και της εθνικής οικονομίας γενικότερα.
9. Συνεργασία δημοσίων, συνεταιριστικών, ιδιωτικών και επαγγελματικών οργανισμών για την επιμελημένη αντιμετώπισι των προβλημάτων.
10. Ενίσχυσις κάθε προσπάθειάς που αποσκοπεί στην γενικότερη προκοπή του τόπου μας.
11. Άμβλυνσις των διαφορών και μηδενισμός των μικροπρεπών ενεργειών και τάσεων.
12. Εκμηδένισις του μίσους, του κάθους, της χαιρεκακίας και της μικρότητος.
13. Αγάπη, στοργή και αδελφωσύνη.
14. Διάθεσις για πραγματική και σοβαρή δουλειά.
15. Προθέσεις και επιδιώξεις τοποθετημένες μέσα στα συνταγματικά πλαίσια.
16. Ενέργειες και προσπάθειες βασισμένες σε πραγματικά και αντικειμενικά δεδομένα.
17. Εξάλειψις κάθε σκόπιμης αντιπολιτευτικής διαθέσεως.
18. Αποφυγή ερωτοτροπιών προς την Α ή Β κρατούσα ή μη πολιτική μερίδα.
19. Ενίσχυσις κάθε προσπάθειάς που αποβλέπει στην προαγωγή κάθε προβλήματος.
20. Συντονιστική ενέργεια για κάθε διεκδίκησι.
21. Πάλμός, ζωντάνια, πίστις, αφοσίωσις και προσήλωσις όλων των παραγωγών στην επαγγελματική των οργάνωσι.
22. Απομάκρυνσις κάθε δυσπιστίας, αμφιβολίας και διαβρωτικής προσπάθειας.
23. Ομόνοια και σύμπνοια για κάθε νόμιμη επιδιώξι.
24. Μικρή οικονομική εισφορά του κάθε παραγωγού για την οργάνωσι, λειτουργία και δραστηριότητα του Συλλόγου των, και
25. Συνεχής έντονη, πηγαία και εκφραστική αγωνιστικότητα για την ολοκλήρωσι της επαγγελματικής οργάνωσις όλων των παραγωγών...».

- Οι αρχές και τα προβλήματα σχετικά με τη διάθεση των προϊόντων από τους Συνεταιρισμούς. Σ 1962 σ. 3.
- Συνεταιρική διακίνηση ειδών στην ύπαιθρο. Σ 1962 σ. 25.
- Κύπρος. Κρατική βοήθεια και αυτοβοήθεια εις την συνεταιριστικήν οικονομίαν. Σ 1962 σ. 41, 88.
- Γαλλία. Η διδασκαλία του Συνεργατισμού στα δημόσια εκπαιδευτήρια. Σ 1962 σ. 45, 71.
- Η Καθολική Εκκλησία και ο Συνεργατισμός. Σ 1962 σ. 84, 101.
- Έννοια και σημασία της συνεταιριστικής κινήσεως. Σ 1962 σ. 129.
- Η Συνεταιριστική Σχολή της Στουτγάρδης. Σ 1962 σ. 134.
- Γερμανία. Hans Seraphim. Σ 1962 σ. 140.
- Κύπρος. Η συνεταιριστική κίνηση. Σ 1962 σ. 156.
- Εντυπώσεις από την Κύπρο. Χρονικό, Συνεταιρισμοί, φωτογραφίες. Κείμενο Αριστ. Ν. Κλήμη. Βλ. Δ/ΑΤΕ 1962 Σ. 836.
- Η συνεργατική ανάπτυξη στην Κύπρο. Στοιχεία από την οργάνωση - δραστηριότητα της και ομιλίες της Ελληνικής Συνεταιριστικής Ομάδας που τους επισκέφθηκε Σωτ. Αγαπητίδη, Ι. Αφεντάκη, Αρ. Κλήμη, Δημ. Πάνου, Θεοδ. Τζωρτζάκη, Φωτ. Τζωρτζάκη. Σχετικές πληροφορίες και φωτογραφίες, βλ. ΦΣ 1962 σ. 77 επόμε.
- Η 13 Γεν. Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Γεωργίας (στη Γερμανία) ΦΣ 1962 σ. 63.
- Raymond Labesse Σ 1962 σ. 76.
- Η βιομηχανία γάλακτος εις την Sharente. Κείμενο (μετάφραση) Δ. Γούλα. Βλ. ΦΣ 1962 σ. 236.
- Η Συνεταιριστική ιδέα εις Τουρκίαν. Ο Συνεταιρισμός Τραπεζούντος. Κείμενο Ιωαν. Γραμματικοπούλου. Στοιχεία. Φωτογραφίες. ΦΣ 1962 σ. 323.
- Δανία. Η Χώρα με τον ανεπτυγμένον Συνεργατισμόν. Στοιχεία, εντυπώσεις Β. Παραλίκα ΦΣ 1962 σ. 326.
- Ο Συνεργατισμός εις την Σουηδίαν. Κείμενο Κωνστ. Χουρμουζιάδη. ΦΣ 1962 σ. 359.
- Η γεωργική πρόοδος στη Γαλλία. Κείμενο Χαρ. Παπαχρίστου Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 927.
- Η τουρκική ζαχαροβιομηχανία. Στοιχεία από επιτόπιο επίσκεψη. Στοιχεία για 17 εργοστάσια. Κείμενο Π. Τσαμπάση Δ/ΑΤΕ 1962 σ. 1056.
- Εγχειρίδιον δια τους Διευθυντάς Συνεταιρισμών. Αξιόλογο κείμενο των Συνεταιρικών Οργανώσεων ΗΠΑ. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 54-61.
- Το ζήτημα της αποδόσεως εντός του Συνεργατισμού. Αξιόλογο κείμενο ξένων συνεταιριστών. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 62-70.
- Η Σχολή των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών της Σουηδίας. Μέθοδοι εργασίας, μαθήματα κ.λπ. Αναλυτικό κείμενο Η. Elldin. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 155.
- Γαλλία: Συνεταιριστικές Ομάδες παραγωγής εις την γεωργίαν. Βλ. ΦΣ 1963 σ. 175.
- Μελέτη των αντικειμενικών σκοπών και μεθόδων εις τα Δυτικά Συνεργατικά κινήματα. Η συνεταιριστική επιχείρηση. Κείμενο Μ. Βοpow. ΦΣ 1963 σ. 369.
- Το πείραμα Ραϊφάϊζεν. Ιστορία, θεωρία, εφαρμογές. ΦΣ 1963 σ. 485.
- Η συνεταιριστική κίνηση στην Αίγυπτο. Σ 1963 σ. 4, 28.
- Η συνεταιριστική κίνηση στην Κύπρο το 1961. Σ 1963 σ. 16, 34.
- Γουλιέλμος Χάαζ. Σ 1963 σ. 57.
- Κύπρος. Πώς ασκείται η αγροτική πίστις. Σ 1963 σ. 64.
- Κράτη της Ασίας και Αφρικής. Οι σχολικοί συνεταιρισμοί εκεί. Σ 1963 σ. 67.
- Το Ινστιτούτο Συνεταιρικών Σπουδών στο Παρίσι. Σ 1963 σ. 73.
- Γαλλία. Σχολικοί Συνεταιρισμοί. Σ 1963 σ. 104.
- Το διεθνικό επιστημονικό Συνέδριο της Βιέννης. Σ 1963 σ. 135, 149.
- Κύπρος. Η κίνηση των σχολικών συνεταιρισμών. Σ 1963 σ. 139.

- Αγροτική πίστις και γεωργικοί συνεταιρισμοί Δυτ. Γερμανίας. Σ 1964 σελ. 5, 37, 47, 68, 99, 110.
- Ομιλίες στο διεθνικό επιστημονικό Συνέδριο της Βιέννης. Σ 1964 σ. 15, 30, 47, 68.
- Ο Πεσταλότσι και το συνεταιριστικό ιδανικό. Σ 1964 σ. 65.
- Οι σχολικοί συνεταιρισμοί ανά τον κόσμο. Σ 1964 σ. 106.
- Emile Bugnon. Σ 1964 σ. 83.
- Σουηδία. Συνεταιριστική εκπαίδευση. Σ 1964 σ. 160.
- V. Totomianz. Σ 1964 σ. 172.
- Εθνική Συνομοσπονδία Αγροτικής Πίστεως εν Γαλλία. Η εκπαίδευση. Κείμενο Ευδ. Σαχπάζη. ΦΣ 1964 σ. 241, 371.
- Η Εθνική Συνομοσπονδία Καταναλωτικών Συνεταιρισμών στη Γαλλία. Μορφωτικά θέματα. Κείμενο Ευδ. Σαχπάζη. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 241, 371.
- Σουηδία και γενικότερα. Επιδράσεις νέων μεθόδων διανομής επί των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 373.
- Βαυαρία. ΓΣ Κεντρικών Συνετ. Οργανώσεων. Κείμενο Ν. Ραζή. ΘΣ 1964 σ. 282.
- Γαλλία. Εθνική Ομοσπονδία αγροτικής πίστεως. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 155, 241.
- Γαλλία. Εθνικών Αγροτικών Ινστιτούτων. Κείμενο Ε. Σαχπούζη. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 323.
- Γαλλία. Συνεταιριστική Επιμόρφωσις. Κείμενο Ε. Σαχπάζη. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 55, 119.
- Γαλλία. Οι συνεταιρισμοί. Κείμενο Β. Παραλίκα. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 135.
- Γαλλία. Εθνική Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Καταναλωτών. Κείμενο Ε. Σαχπάζη. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 371.
- Γαλλία. Συνεταιριστικό Κολλέγιο Παρισίων. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 475.
- Γερμανία Δυτική. Εξέλιξη γεωργ. συνεταιρισμών. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 53.
- Η Ελληνική συνεταιριστική κίνηση στην Κύπρο το 1961 - 1963 Κείμενο Ανδρ. Αζίνα. Σ 1965 σ. 13, 33, 52, 57, 77, 92.
- Ισραήλ. Συνεταιριστική οργάνωσις για τη διάθεση αγροτικών προϊόντων. Σ 1965 σ. 45.
- Ο συνεργατισμός στην Κύπρο. Κείμενο Κ. Αγκαστινιώτη Σ 1965 σ. 57.
- Η αγροτική πίστις και οι Γεωργ. Συνεταιρισμοί στη Δυτική Γερμανία. Κείμενο Ν. Ραζή. Σ 1965 σ. 23.
- Γαλλία. Σχολικοί Συνεταιρισμοί. Σ 1965 σ. 67.
- Η δύναμις του Συνεταιρισμού. Κείμενο Αλ. Μυλωνά στο πρώτο τεύχος του περ. «ο Συνεταιριστής» βλ. Σ 1925 σ. 25. Αναδημοσίευση Σ 1965 σ. 25.
- Colombain M. Βλ. Σ 1965 σ. 107.
- Διεθνές Συνεταιριστικόν Συνέδριον στη Βιεννη. Βλ. ΦΣ 1966 σ. 385.
- Διεθνής Ομοσπονδία Αγροτών. ΦΣ 1965 σ. 52.
- Δανία. Συνεταιριστικός σταύλος γαλακτοπαραγωγικών αγελάδων. Βλ. ΦΣ 1965 σ. 172.
- Ιαπωνία. Συγχώνευση Συνεταιρισμών. Βλ. ΦΣ 1964 σ. 394.
- Ιρλανδία. Καταστατικόν Αγροτικής Συνομοσπονδίας Αγροτών. ΦΣ 1965 σ. 64.
- Ισραήλ. Ολοκληρωτικός περιφερειακός προγραμματισμός. Κείμενο Δ. Κουκουμέλη. ΦΣ 1964 σ. 329, 363.
- Ροντοντέιλ αρχαί στα πλαίσια συγχρόνου εποχής. ΦΣ 1965 σ. 395.
- Γαλλία. Σχολικοί συνεταιρισμοί Σ 1966 σ. 35, 57, 138.
- Ο νέος «Καταστατικός χάρτης» του Συνεργατισμού στο Συνέδριο της ΔΣΕ στη Βιέννη. Σ 1966 σ. 97, 123, 141.
- Maurice Colombain. Σ 1966 σ. 107.
- Αγγλία. Σχέδιο για μεταρύθμιση οργάνωσης Συνεταιρισμών, βλ. και ΦΣ 1966 σ. 385.
- Γαλλία. Εταιρεία συλλογικού ενδιαφέροντος Συνεταιρισμών. Κείμενο Δ. Καβούρ. Βλ. ΦΣ 1967 σ. 15, 51.
- Πακιστάν. Ανατολ. Οι Συνεταιρισμοί καλλιεργούν νησίδες ειρήνης. ΦΣ 1967 σ. 43.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1967–1974

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 61

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΥΤΗΣ

(Απρίλιος 1967 – Αύγουστος 1974)

Στις προηγούμενες σελίδες για την περίοδο 1961-1967 δόθηκαν τα στοιχεία για την δύσκολη εκείνη εποχή, που στην πρώτη περίοδό της υπήρξε αρκετά αναπτυξιακή αλλά στη δεύτερη περίοδο υπήρξε νέα έξαρση των παθών, πολλοί κακοί χειρισμοί (πολιτειακοί και πολιτικοί) με εξακολούθηση των ξένων επιρροών. Εξακολούθησε να υπάρχει την περίοδο αυτή μεγάλη η επιβάρυνση της δημόσιας ζωής με αναμνήσεις και συνέπειες από τον πόλεμο 1940/41, την φοβερή κατοχική περίοδο και τον εμφύλιο σπαραγμό που συνεχίστηκε τουλάχιστο έως το τέλος του 1949, και τις ανώμαλες από τότε πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις κλπ.

Κατά το πρώτο ήμισυ της περιόδου 1961-1967 η κατάσταση βελτιώθηκε με αναπτυξιακές γενικά τάσεις, κατασκευή έργων και νομοθετική δημιουργία η στήριξη μερικών θεσμών. Δυστυχώς κατά το δεύτερο ήμισυ της περιόδου αυτής η πολιτική κατάσταση παρουσίασε κακήν εικόνα, με ευθύνη κυρίως ανακτορικών κύκλων αλλά και των πολιτικών της εποχής που δημιούργησαν μίαν πολύ επιζήμια και αξιοκατάκριτη κατάσταση. Το καλοκαίρι του 1966 απεργιακό κλίμα και συγκρούσεις με την Αστυνομία. Συγκρούσεις και αγροτών με Αστυνομία στη Θεσσαλονίκη. 22 Δεκ. 1966 Κυβέρνηση Παρασκευοπούλου, 27 Δεκ. διαφω-νία Ανδρέα με πατέρα του για στήριξη νέας Κυβέρνησης. Θέματα ΑΣΠΙΔΑ και υπόθεσης Λαμπράκη. Αρχές Φεβρ. 1967 κινήσεις πολιτικές Ανδρέα Παπανδρέου, 28 Φεβρ. ζητείται άρση βουλευτικής ασυλίας του. 30 Μαρτίου παραιτείται η Κυβέρνηση Παρασκευοπούλου.

Τελικό αποτέλεσμα υπήρξε η κούραση και η αηδία του Ελληνικού Λαού, πράγμα που επέτρεψε να επικρατήσει εύκολα η δικτατορία των Συνταγματαρχών και μικρότερων στρα-τιωτικών της 21ης Απριλίου 1967, (που πρόλαβαν την δικτατορία των Στρατηγών- Ανακτό-ρων), παρόλο που με κάποια συμφωνία των 2 μεγάλων κομμάτων είχε σχηματισθεί Κυβέρ-νηση της ΕΡΕ (Κανελλοπούλου) στις 3 Απριλίου, είχε διαλυθεί η Βουλή στις 14 Απριλίου και είχαν προκηρυχθεί εκλογές για 28 Μαΐου. (Βλ. σχετικά και το βιβλίο του διπλωμάτη Μπίτσιου για τις τότε συνομιλίες Κομμάτων - Ανακτόρων, εκδ. 1997) (1).

Τα στελέχη της Κυβερνήσεως και όλου του πολιτικού κόσμου και μεγάλος αριθμός πολι-τών συλλαμβάνονται την νύκτα της 21 Απριλίου. Και ενώ όλοι οι «αρχμόδιοι» (Κυβέρνηση,

(1) Για τα πολλά πολιτικά και πολιτειακά θέματα και τις επιδράσεις των ξένων υπάρχει μεγάλη βιβλιο-γραφία αλλά δεν είναι δυνατό (ούτε άλλωστε το κύριο αντικείμενο του έργου αυτού) να επεκταθούμε. Εντελώς ενδεικτικά βλ.: Αλ. Παπαχελά «Ο βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο αμερικανικός παράγον 1947-1967». Βλ. και περιληπτικό κείμενο στο Βήμα (Αθηνών) 14-12-1997. Βλ. και στην επόμενη σελίδα.

πολιτικός κόσμος, δημοσιογράφοι, πολλοί ανώτεροι στρατιωτικοί, κλπ.) ευρίσκονται σε πλήρη σύγχυση για το τί ακριβώς συμβαίνει, ο βασιλεύς, Κωνσταντίνος δεν ανπιστέκεται κατά την «επίσκεψη» των στασιαστών, υποκύπτει και ορκίζει Κυβέρνησιν με τυπική ηγετικήν συμμετοχήν και δικών του εμπιστών (ως Πρόεδρον Κυβερνήσεως τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Κ. Κόλλιαν και υπουργόν Εθνικής Αμύνης τον αρχηγόν του Επιτελείου στρατηγόν Σπαντιδάκην) αλλά με την πραγματικήν εξουσίαν στα χέρια των στασιαστών συνταγματαρχών.

Έτσι, μετά την ορκωμοσίαν της Κυβερνήσεως οι έγγλειστοι της Κοινοβουλευτικής Κυβερνήσεως και άλλοι πολιτικοί, οι αρμόδιοι για την ασφάλειαν του Κράτους, οι δημοσιογράφοι και ο Λαός, πληροφορούνται ότι υπάρχει Κυβέρνηση που θα σώσει τον τόπον από τον διχασμόν, τον κομμουνιστικόν κίνδυνον, την οικονομικήν καταστροφήν και όλα τα δεινά τα οποία διακηρύσσονται ως υπάρχοντα από τα όργανα της δικτατορίας αλλά και τον τύπον που τότε πολύ λίγη «αντίσταση» έδειξε (εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις με διακοπή εκδόσεως κλπ.) (1).

Η κατάσταση εξελίχθηκε ανάμικτα με έκτακτα δεσμευτικά μέτρα, απογοητεύσεις αλλά και υποσχέσεις, εμφάνιση καλών διαθέσεων, αδιαφορία των πολλών και μερικές ελπίδες για περιορισμό των κομματικών διχασμών και σύντομη αποκατάσταση της ομαλότητας.

Ακολούθησε μετά λίγο χρόνο (τον Δεκέμβριο) η φαιδρά αντίδραση εκ μέρους του Βασιλέως (αφού είχαν εδραιωθεί οι της δικτατορίας).

Η κατάσταση εκδηλώνεται από τότε σαφέστερα δεσμευτική για όσους «δεν συμμορφώνονταν με τις υποδείξεις». Ακολουθούν πολλά γεγονότα που δεν είναι της ύλης του βιβλίου αυτού. Μόνο ενδεικτικά μερικές ημερομηνίες:

– Ορκίζεται την 21 Απριλίου 1967 η Κυβέρνηση.

– Τον Δεκέμβριο 1967, η αντίδραση του Βασιλέως στη Βόρειο Ελλάδα που απέτυχε οικτρά και τον οδήγησε «από χωρίου εις χωρίον» φυγάδα στο εξωτερικό. Χαρακτηριστικά είναι τα ανακοινωθέντα και τα κείμενα που δημοσιεύτηκαν τότε στις εφημερίδες.

Παν.
Κανελλό-
πουλος,
Πρωθυ-
πουργός
3.4.1967
έως
21.4.67.

Ο Συνταγμα-
τάρχης Γ.
Παπαδόπου-
λος, αρχηγός
της δικτατορι-
κής ενέργειας
21.4.67 (έως
8.10.1973, με
διάφορες ιδιό-
τητες υπουρ-
γού, πρωθυ-
πουργού, αντι-
βασιλέως, προ-
έδρου Δημο-
κρατίας).

(1) Βλ. τώρα σχετικά και το «Ιστορικό Λεύκωμα» της εφημ. Καθημερινή όπου κείμενα και φωτογραφίες. Βλ. και το πρόσφατο μικρό κείμενο στην εφημ. Καθημερινή 7-12-97 «Το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967» για το προσκήνιο και το παρασκήνιο από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες και κυρίως τις ΗΠΑ. Βλ. και το βιβλίο Ανδρ. Παπανδρέου «Η Δημοκρατία στο απόσπασμα». Και πολλά άλλα στοιχεία (γνωστά και άγνωστα ακόμα).

- Νέα Κυβέρνηση με πρωθυπουργό τώρα τον Γ. Παπαδόπουλο και τον ορισθέντα από το καθεστώς ως αντιβασιλέα στρατηγό Ζωϊτάκη. Διαγγέλματά τους (βλ. στις τότε εφημερίδες π.χ. Ναυτεμπορική 14-12-1967). Και βέβαια εκατοντάδες επίσημων και λαϊκών τηλεγραφημάτων υπέρ του καθεστώτος. Ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών «ως εν Χριστώ ικέτης» υπενθυμίζει προς όλους ανεξαιρέτως τους Έλληνες την ουράνιον προσταγήν: «Ικετεύω εν ονόματι του Κυρίου μας να σταματήσει αμέσως του διχασμού η συμφορά, να παύσει ο σπαραγμός μας. Να ενωθούμε πάλι όλοι οι Έλληνες...». Αλλά οι Έλληνες εξακολουθούν πάντα τον από ανέκαθεν γνωστό καταστρεπτικόν διχασμόν. (βλ. στις τότε εφημερίδες).

- Στις 13-8-1968 απόπειρα του Αλ. Παναγούλη εναντίον του πρωθυπουργού. Αποτυχία. Σύλληψή του. Δοξολογίες κλπ. για τη διάσωση (βλ. κείμενα εφημερίδων 14-8-1968 και έπειτα. Και μεταγενέστερη δραματική εξιστόρηση από Λούην Δανόν στην εφημ. «Ελευθεροτυπία» μετά την πώση της Χούντας. Παραθέτει χαρακτηριστικές φωτοτυπίες εφημερίδων της εποχής από τις οποίες διδασκόταν ο Λαός. Π.χ. η λεξάντα της φωτογραφίας Παναγούλη «Το όργανον του φασισμού, το οποίον, κατά μίμησιν του Ο.Α.Σ. απειειράθη να δολοφονήσει τον θεμελιωτήν της νέας δημοκρατίας»⁽¹⁾). Βέβαια αυτά ήταν επιβολή της Λογοκρισίας αλλά ο απλός λαός αυτά διάβαζε και διαμόρφωνε στάση.

- Φυσική συνέπεια να γίνει λαμπρός εορτασμός της πολεμικής αρετής των Ελλήνων στις 29-8-68. Εορτασμοί στα Υπουργεία, μήνυμα Αρχιεπισκοπής, ανακοίνωση ΓΣΕΕ, διακήρυξη δεκάδων καθηγητών και λογοτεχνών για «ηρωικές θυσίες», για τα ιδανικά «ισοτιμία, ισονομία, ατομικαί ελευθερίαί της αληθούς Δημοκρατίας του Αθηναίου πολίτου, ο σεβασμός της εννοίας Άνθρωπος, η Δικαιοσύνη και η Αλήθεια εις πάσαν ανθρωπίνην σχέσιν και εκδηλώσιν...» (βλ. αναλυτικά «Βήμα» Αθηνών 1-9-68 σ. 6). Αυτά και άλλα διάβαζαν οι απλοί άνθρωποι της δουλειάς, οι οικογενειάρχες, οι αγρότες και οι υπάλληλοι.

- Την 1 Νοεμβρίου 1968 θάνατος Γεωργ. Παπανδρέου, του Γέρου της Δημοκρατίας. Ακολουθούν λίγες αντιστασιακές εκδηλώσεις. Αλλά και οργάνωση βαθμιαία της δικτατορίας⁽²⁾.

- Για τις αντιστασιακές και «αντιστασιακές» εκδηλώσεις το θέμα είναι τεράστιο σε σημασία και έκταση αλλά δεν είναι της

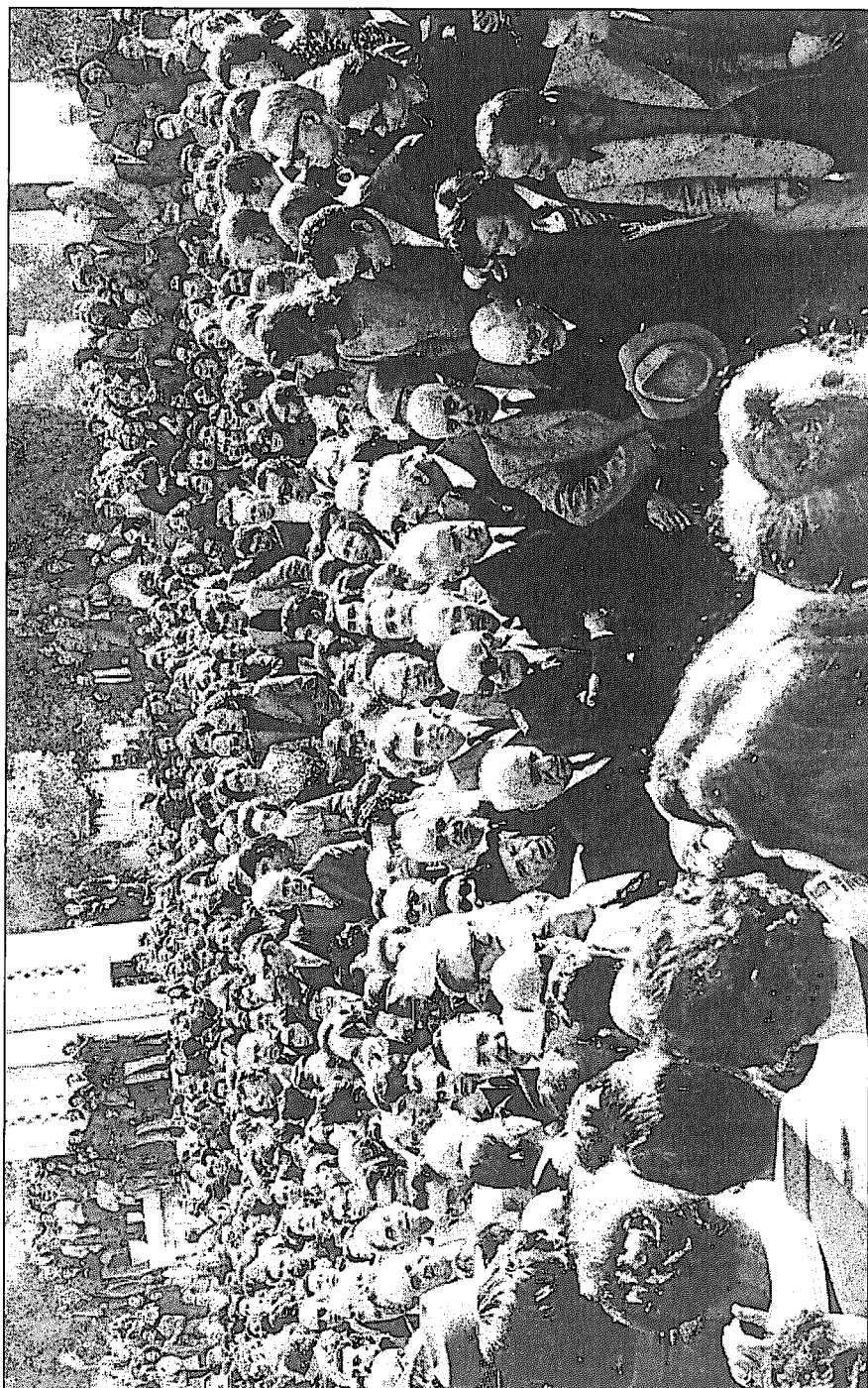

Ο Κ. Κόλλιας, ψευδοπρωθυπουργός 21.4.67 - 13.12.67, τοποθετημένος από τον Βασιλέα στην δικτατορική Κυβέρνηση των Συνταγματαρχών (ενώ την εξουσίαν είχε ο Γ. Παπαδόπουλος και οι άνθρωποι της δικτατορίας).

(1) Βλ. για τα τότε γεγονότα περιληπτικά και σε πρόσφατο κείμενο στην «Καθημερινή» 4-1-1998.

(2) Εντελώς ενδεικτικά από πλευράς δικτατορίας για την βαθμιαία οργάνωσή της:

- Κάποια αποκέντρωση αρμοδιοτήτων Υπουργείων με ΝΔ 532/1970.
- Για το Υπουργείο Γεωργίας βλ. ΒΔ 709/1970.
- Με κοινή απόφαση υπουργών Προεδρίας, Εσωτερικών, Γεωργίας (ΦΕΚ Β/776/1970) έγινε νέα οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας (βλ. ΘΣ 1971 σ. 31 επόμεν.).
- Επικεφαλής των Διανομαρχιακών Περιφερειών τοποθετούνται υφυπουργοί (ΘΣ 1971 σ. 478).
- Με ΝΔ 960/1971 ορίζονται προσόντα των Νομαρχών (ΘΣ 1972 σ. 615).
- Νέα κρατική κεντρική οργάνωση, με ΝΔ 957/1971, 1016/1972, 1345/1972, (ΘΣ 1972 σ. 612 εδμ.).
- Δημιουργείται Συμβουλευτική Επιτροπή για τη νομοθεσία (ΘΣ 1972 σ. 616, 617).
- Με ΝΔ 1015 (ΦΕΚ 263) περί νομομορφοσύνης των υπαλλήλων και ΝΔ 1048 (ΦΕΚ 264) περί καταργήσεως των πιστοποιητικών των κοινωνικών φρονημάτων (πλην ΑΝ 516/1948) διευρύνεται ο έλεγχος επί των εργαζομένων (ΘΣ 1972 σ. 614).

Από τους μικρούς σεισμούς στο δικτατορικό καθεστώς. Επιμημόσυνη δέηση για τον φίλο της Δημοκρατίας, Γ. Παπανδρέου. Πλήθος στελεχών και δημοκρατικού λαού. Στην πρώτη σειρά Μπαλκατζής, Μαύρος, Ζίγδης και άλλοι της Ενώσεως Κέντρου.

ύλης του έργου αυτού. Χαρακτηριστικές εμφανίζονται πάντως οι «πολιτικές ταχυδακτυλουργίες» της δικτατορίας και επαφών μερικών προσώπων της «δημοκρατικής» δημοσίας ζωής.

– Πολλά γεγονότα, κυρίως κατά το 1973 και 1974. Σοβαρή επιρροή και στην Ελλάδα αποφασιστικών γεγονότων του Εξωτερικού Από τα πιο βασικά:

Γεγονότα 14.2.73 στον περίβολο του Πολυτεχνείου. Διαλύονται βίαια από Αστυνομία.

Γεγονότα στο κτίριο της Νομικής Σχολής τις 21 και 22.2.73 από χιλιάδες φοιτητές με διαμαρτυρίες και άλλες αντιστασιακές εκδηλώσεις, για διάφορα φοιτητικά κυρίως προβλήματα, επιδίωξη ελεύθερου συνδικαλισμού τους. Αντίδραση δικτατορίας με σχέδιο νόμου για καταστατικό χάρτη, διακοπή των αναβολών λόγω σπουδών ηγετικών φοιτητικών στελεχών για να τα περιορίσει στην πειθαρχία του στρατού. Αναίμακτη λύση της συγκέντρωσης μετά και από διαδήλωση στο κέντρο των Αθηνών. Ηθική νίκη των φοιτητών με γενικότερο αντίκτυπο.

«Κίνημα» του Ναυτικού και η «ανταρσία» του αντιτορπιλικού «Βέλος» κατά τα γυμνάσια.

Ελιγμός με κατάργηση Βασιλείας. Ανακήρυξη Προεδρικής Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Επικύρωση δημοψηφίσματος 29.7.73. Πρόεδρος Δημοκρατίας ο Παπαδόπουλος.

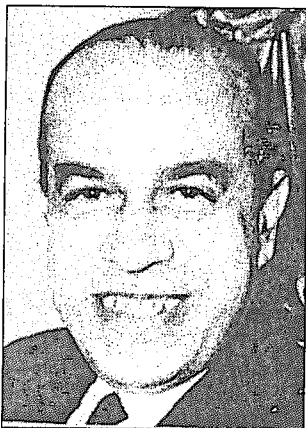
Πολιτικοποίηση του καθεστώτος με δοτή Κυβέρνηση Μαρκεζίνη για προκήρυξη – διενέργεια εκλογών.

– Επίπτωση και από γεγονότα εξωτερικού όπως: Η δικτατορική επέμβαση στη Χιλή (Πινοσέτ με CIA ανατρέπει την εκλεγμένη κυβέρνηση Αλιέντε και εκκαθαρίσεις). Διεθνής νομισματική και ενεργειακή κρίση από δραστηριότητα Αράβων να τιμωρήσουν την Δύση με αύξηση τιμών πετρελαίου μετά τον αραβοϊσραηλινόν πόλεμον των 6 ημερών τον Οκτώβριο όπου κυριάρχησε το Ισραήλ και δημιούργησε στη Μέση Ανατολή κατάσταση που δεν ήταν απαραίτητη η δικτατορία στην Ελλάδα για προστασία των συμφερόντων Αμερικής κ.λπ. Προβλήματα στην επανεκλογή στον Αμερικανό πρόεδρο Νίξον από σκάνδαλο Γουότεργκέιτ.

– Πτώση μετά τα γεγονότα Πολυτεχνείου (σύλληψη, περιορισμός του «Προέδρου» Παπαδόπουλου και των φίλων του). Η εξουσία στην δεύτερη και χειρότερη χούντα του διοικητή της ΕΣΑ και «αόρατου δικτάτορα» Ιωαννίδη. Νέα Κυβέρνηση (Ανδρουτσόπουλου).

– Εγκληματική επέμβαση και τραγωδία – καταστροφή στην Κύπρο.

– Τελική διάλυση – πτώση της δικτατορίας. Κλήση Κ. Καραμανλή από εναπομείναντα όργανα του στρατιωτικού καθεστώτος (Γκιζίκη) και πολιτικούς. Ορκωμοσία του. Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας. Συντακτική Πράξις. Επιστροφή αντιστασιακών και «αντιστασιακών». Επιστροφή Ανδρ. Παπανδρέου. Ίδρυση ΠΑΣΟΚ.

Σπ. Μαρκεζίνης, ο δοτός πρωθυπουργός κατά την «φιλελευθεροποίηση» του τέλους 1973 (8.10.73 - 25.11.1973)

Αδ. Ανδρουτσόπουλος.
Ο τελευταίος «πρωθυπουργός» της δικτατορίας, στην περίοδο Ιωαννίδη (25.11.73 - 23.7.1974).

Επιστροφή μας κυρίως στα γενικά Συνεταιριστικά (βλ. λεπτομερειακά κατά θέματα στα Υποκεφάλαια που ακολουθούν):

– Οι αντισυνεταιριστικές εκδηλώσεις και κινητοποιήσεις (για τις οποίες βλ. στην προηγούμενη περίοδο), η παραπληροφόρηση, τα συμφέροντα, τα παρασκήνια, είχαν έτοιμα τα νομικά δεσμά στα οποία θα έριχναν τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, κυρίως τις Κεντρικές που είχαν δραστηριοποιηθεί αρκετά τα χρόνια της προηγούμενης περιόδου 1961-1967 και είχαν ενοχλήσει αρκετά τα εκμεταλλευτικά συμφέροντα.

Σχεδόν αμέσως, στις 10 Ιουνίου 1967 (ΦΕΚ 97/1967) δημοσιεύεται ο Αναγκ. Νόμος 31 «περί λήξεως της θητείας των μελών των Διοικητικών και Εποπτικών Συμβουλίων των ανωτέρου βαθμού Γεωργ. Συνεταιριστικών Οργανώσεων, ανασυνθέσεως των Συμβουλίων αυτών και άλλων τινών διατάξεων».

Ο νόμος αφορά και αιχμαλωτίζει όχι μόνο τα Συμβούλια και τα αναπληρωματικά μέλη τους (αιρετούς) όλων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εταιρειών αλλά και την υπηρεσιακή ηγεσία της οποίας αίρεται η μονιμότης και έπρεπε να επανακριθούν οι υπηρετούντες ως «νομιμόφρονες» κατά τον παλαιότερον νόμον 516/1940 και το Ψήφισμα ΜΘ.

Ακόμα ο ΑΝ 31/1967 φμώνει κάθε αγροτική συνδικαλιστική φωνή έστω και αν τότε δεν υπήρχε στην ουσία συνδικαλιστική οργάνωση στον αγροτικό τομέα. «Άμα τη ενάρξει ισχύος του παρόντος Αναγκ. Νόμου διαλύονται αυτοδικαίως οι πάσης φύσεως, μορφής και βαθμού Αγροτικοί Σύλλογοι, μη επιτρεπομένης της ιδρύσεως νέων τοιούτων». (Λεπτομέρεια στο Υποκεφ. Β - νομοθεσία)

Σημειώνεται ότι διατάξεις ως ο Α.Ν. 31/1967 δεν τέθηκαν για οικονομικές Οργανώσεις άλλων κλάδων εργασίας αλλά και ούτε στους αστικούς συνεταιρισμούς η δράση των οποίων θεωρήθηκε τότε ασήμαντη και ακίνδυνη (αργότερα υπήρξαν επεμβατικά μέτρα για τους Οικοδομικούς).

Βέβαια με διάφορες ευκαιρίες και κατά τις περιόδους της ηγεσίας της δικτατορίας οι διακηρύξεις και υποσχέσεις υπήρξαν άφθονες. Βλ. π.χ. την εφημ. «Ναυτεμπορική» 28-12-67 με τα μηνύματα του τότε πρωθυπουργού Γ. Παπαδόπουλου (στη Μακεδονία - Θράκη). Μήνυμα ενότητας και αγάπης απηύθυνε προς τον Ελληνικόν Λαόν ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπαδόπουλος. «Δώσατε ο ένας το χέρι εις τον άλλον». «Απολύτρωσις από την φαύλον νοοτροπίαν του παρελθόντος». «Η Κυβέρνησις θα χαράξη τον δρόμον της οικονομικής προόδου». «Βλέπετε εμπρός». «Ανάγκη ταχέος ρυθμού οικονομικής αναπτύξεως» κλπ.

Με την επιδρομήν αυτήν οι γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (κυρίως οι κεντρικές) υπέστησαν πολλά δεινά και τεράστιες οικονομικές καταστροφές.⁽¹⁾

Όπως όμως συμβαίνει με την αιώνια συσχέτιση καλού και κακού, η συνεταιριστική κίνηση είχε και μέσα στην νέα περίοδο και μερικές ενδείξεις που είναι χαρακτηριστικές της δυναμικότητας του θεσμού των Συνεταιρισμών, ως συνέπεια λογικής φιλοσυνεταιριστικής συμπεριφοράς και ανάγκης ικανοποιήσεως υφισταμένων αναγκών του αγροτικού κόσμου. Ακόμα και αρκετά από τα διορισμένα από τη δικτατορία πρόσωπα στις Κεντρικές Οργανώσεις (που συμπλέουν αναγκαστικά με το καθεστώς που τα επέλεξε, τα διορίζει, τα απολύει κλπ.) αναπτύσσουν δραστηριότητα και μαχητικότητα για καλύτερη συνεταιριστική οργάνωση και κυρίως για να κερδίσουν, ο αγροτικός κόσμος και οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις, με την βοήθεια της νέας Εξουσίας, την επίλυση προβλημάτων τους με περιορισμό των εκμεταλλευτικών συμφερόντων (βλ. κυρίως στα Υποκεφ. Β, ΣΤ και ΣΤ/1).

Θα πρέπει βασικά να σημειωθεί ότι κατά το 1968 έγινε το πολύ αξιόλογο Αγροτοσυνεται-

(1) Βλ. προσπάθειες διεκδικήσεως αποζημιώσεων. Εγν. ΠΑΣΕΓΕΣ (για στοιχεία) 27/14-9-75.

ριστικό Συνέδριο με το οποίο - πέρα από τις οποιεσδήποτε καθεστωτικές σκοπιμότητες και εκδηλώσεις - ο συνεταιρισμένος και γενικότερα ο αγροτικός κόσμος έκαμε αισθητή την παρουσία και την σπουδαιότητά του και των προβλημάτων του. (Αναλυτικά βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ/1 και Η). Και στη συνέχεια η παρουσία και ο λόγος της Συνομοσπονδίας απέναντι στις αντιδράσεις των εκμεταλλευτικών κύκλων υπήρχε μερικές φορές ζωηρός αφού είχε την αίσθηση ότι υποστηριζόταν από την κρατική εξουσία.

Βέβαια το καθεστώς που είχε ανάγκη από κάποια λαϊκή αποδοχή (με ανάπτυξη προπαγάνδας, εμφάνιση φιλοαγροτικού, φιλοσυνεταιριστικού, φιλεργατικού και γενικά φιλολαϊκού προσώπου) αλλά και αύξηση της παραγωγικότητας, για καλό βιοτικό επίπεδο κλπ., έχει τακτική εμφάνιση ως «προστασία». Έτσι κάνει δηλώσεις, παρίσταται στις Συνελεύσεις, εγκαινιάζει εγκαταστάσεις και γενικά δείχνει ότι σε πολλές περιπτώσεις είναι υπέρ των αγροτών και των Συνεταιρισμών (με δραστηριοποίηση του Υπ. Γεωργίας και της ΑΤΕ). Οι τοπικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις αισθάνονται ότι υποστηρίζονται από το καθεστώς (με την παρουσία και ομιλίες στις Γ.Σ. και τα εγκαινία εγκαταστάσεων Υπουργών, Διοικητών ΑΤΕ και άλλων Γεωργ. Οργανισμών, τοπικών Αρχών και άλλων της εξουσίας) κυρίως απέναντι των γνωστών τάσεων και απαιτήσεων των εκμεταλλευτικών συμφερόντων που πίστευαν και υποστήριζαν δημόσια ότι οι αγρότες είναι μόνο για να παράγουν τα προϊόντα αλλά η επεξεργασία, εμπορία, εξαγωγές, προμηθευτικές εργασίες κ.λπ., ανήκουν δικαίωμα μόνο στους ατομικούς επαγγελματίες και δεν είχαν δικαίωμα οι αγρότες να ασχολούνται στους δόλους αυτούς για να προστατεύσουν το εισόδημά τους.

Μερικές από τις «φιλοσυνεταιριστικές» και μερικές συνεταιριστικές εκδηλώσεις και ενέργειες κατά την περίοδο αυτή από εκπροσώπους της δικτατορίας βλ. ενδεικτικά:

- Άρθρο του Γεν. Γραμ. Υπ. Γεωργίας Χρ. Μίχαλου στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» 15-1-70 με αφορμή επικριτικό για τους Συνεταιρισμούς κείμενο του Α. Ευθυμίου Υπεράσπιση του Συνεταιρισμού έναντι της ατομικής πρωτοβουλίας (βλ. ΦΣ 1970 σ. 33). Επίσης κείμενο του «Ο Συνεταιρισμός κύτταρον της γεωργικής αναπτύξεως» (βλ. ΦΣ 1970 σ. 169).

- Ανακοίνωση ότι ο Α' Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως Στ. Παπακόκκος θα δέχεται τους εκπροσώπους της ΠΑΣΕΓΕΣ την πρώτην Παρασκευήν εκάστου μηνός σε αίθουσα παλαιών Ανακτόρων ώρα 12.15-13 με προϋποβολήν σημειώματος θεμάτων συζητήσεως. Η πρώτη έγινε στις 6-2-70. Αναλυτικά για τις ακροάσεις αυτές και τα θέματα βλ. ΦΣ 1970 σ. 137 όπως 1) ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, 2) ανάπτυξη - αξιοποίηση οπωροκηπευτικών, 3) Εξοχγγρονισμός και αναδιάρθρωση των Γεωργ. Συνετ. Οργανώσεων, 4) εισοδηματική ενίσχυση επί καπνών 1968, 5) χρηματοδότηση για προμήθεια ειδών, 6) χρηματοδότηση για εγκαταστάσεις σχολής Θεσσαλονίκης, 7) Χρηματοδότηση για προμήθεια οικιακών ηλεκτρικών συσκευών, 8) οργάνωση προτύπου συνεταιρικού δικτύου εμπορίας αγροτικών και συνεταιριστικών προϊόντων, 9) επιστροφή τόκων για εισαγωγές, 10) συνεργασία κρατικού μηχανισμού και Συνεταιρισμών, 11) εισοδηματική ενίσχυση σε παραγωγούς σταφίδων (βλ. ΦΣ 1970 σ. 137 επόμεν.).

- Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εξαγγέλλει την διαγραφήν των αγροτικών χρεών (ΦΣ 1970 σ. 135). Παράλληλα προσφορές Συνεταιρικών Οργανώσεων για τον εξοπλισμό ενόπλων δυνάμεων (ΦΣ 1970 σ. 167) όπως και επί 4ης Αυγούστου.

- Στις μεγάλες εορταστικές εκδηλώσεις Υπουργείου Γεωργίας και εξαρτωμένων Οργανισμών στο θέατρο ΡΕΣ για επέτειο 21 Απριλίου τιμητικές διακρίσεις σε 14 Συνεταιριστικές Οργανώσεις για την συμβολή τους στην γεωργική κλπ. ανάπτυξη της χώρας (ΦΣ 1970 σ. 170).

- Οι Γ. Συνεταιρισμοί μακράν της πολιτικής, ανάγκη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Κείμενο Χ. Μίχαλου (ΦΣ 1970 σ. 360).

- Συνεταιριστικά μέλη στη Συμβουλευτική Επιτροπή (ΦΣ 1970 σ. 311).

- Οι Γεωργ. Συνεταιρισμοί και η ανάπτυξις της αγροτικής οικονομίας. Κείμενο Υφυπουρ-

γού Γεωργίας Π. Παπακωνσταντίνου (ΦΣ 1971 σ. 154).

- Οι θέσεις της 21 Απριλ. για τους αγρότες και τους Συνεταιρισμούς. Τα επίσημα κείμενα (βλ. ΘΣ 1971 σ. 12, 97).

- Σύσκεψις υπό Αντιπρόεδρον Κυβερνήσεως 22-6-71 και 14-7-71 δια τον προσδιορισμόν, δια πρώτην φοράν, της επί του θέματος των Γεωργ. Συνεταιρισμών κρατικής πολιτικής. Ιστορικός σταθμός γράφει η ΦΣ 1971 σ. 35, 257.

- Κείμενο Απ. Βογιατζή (παλαιού αγροτικού, μέλους τώρα της Συμβουλευτικής Επιτροπής, με σωστές γενικότερα αντιλήψεις) με θέμα «Αλήθειαι δια τους Συνεταιρισμούς» βλ. ΘΣ 1972 σ. 909.

Και πολλά άλλα τότε και στη συνέχεια ως ένδειξη «του ενδιαφέροντος» του καθεστώτος για τους Συνεταιρισμούς ώστε να αμβλύνεται η αφαίρεση της αυτοδιοικήσεως τους, όπως:

- Η ίδρυση Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου. Σε εφαρμογή ο νόμος (ΦΣ 1970 σ. 310, ΦΣ 1971 σ. 299, 359, 361).

- Επίσκεψη Υπουργού Γεωργίας στην Κύπρο, υποδοχή, επισκέψεις κλπ. (ΦΣ 1970 σ. 351).

- Θεμελίωση 4ου εργοστασίου ζαχαρέως στους Τοξότες Ξάνθης (ΦΣ 1971 σ. 294, ΘΣ 1971 σ. 261).

- Πραγματοποιείται στη Θεσσαλονίκη η 3η Διεθνής συνάντησις περιφερειακής αναπτύξεως με συμμετοχήν ξένων εκπροσώπων ώστε να φαίνεται διεθνής αναγνώριση του καθεστώτος (ΦΣ 1971 σ. 262).

- Συμμετοχή στη ΓΣ του FAO με ομιλία Υφυπ. Γεωργίας Παπακωνσταντίνου. Διεθνής αναγνώριση (ΦΣ 1971 σ. 438).

- Επίσκεψη επισήμων της Γιουγκοσλαβίας (ΦΣ 1971 σ. 445).

- Πρώτον Εθνικόν Συνέδριον προστασίας της φύσεως εις Πάντειον, Νοεμβρ. 1970 (Αναλυτικά ΦΣ 1970 σ. 355).

- Θεσμοθετείται το Συμβούλιον του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού ως συμβουλευτικόν όργανον επί των βασικωτέρων οικονομικών θεμάτων (αναλυτικά ΦΣ 1970 σ. 322)

- Αναβάθμιση της Εκτελεστικής Εξουσίας. ΝΔ 957/1971 περί Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων. Δημιουργούνται Περιφερειακές Διοικήσεις, δημιουργείται μεγάλο συντονιστικό Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας με συγχώνευση Υπ. Γεωργίας και άλλων. Ιδρύεται Υπουργείον Πολιτισμού και Επιστημών (ΦΣ 1971 σ. 337). Ριζικές υπουργικές μεταβολές (ΦΣ 1971 σ. 344 επόμεν.).

- Και άλλα που ομιλούν στο Λαό για προοδευτικότητα και άμεση επίλυση προβλημάτων συγκριτικά με την Κοινοβουλευτική κατάσταση προ της 21 Απριλίου. Βέβαια επιβάλλεται και το Λαχειοφόρον Ομολογιακόν Δάνειον οικονομικής αναπτύξεως με αναγκαστικήν, ουσιαστικά, συμμετοχήν και Συνεταιριστικών Οργανώσεων και υπαλλήλων συγγενών Οργανισμών. (Βλ. Εγκ. 30/1970, 32/1970 ΠΑΣΕΓΕΣ (ΦΣ 1970 σ. 345, 352. ΦΣ 1971 σ. 341, 343). Και οι προσφορές για εξοπλισμό των Ενόπλων Δυνάμεων (ΦΣ 1971 σ. 391, 398, 403), επισκέψεις στα ακριτικά φυλάκια κλπ.).

- Παρόμοιες ενέργειες και κατά τα επόμενα έτη ώστε να προβάλλεται ως διεθνής αναγνώριση, ενιατική εργασία για οργάνωση και ανάπτυξη κλπ. σε αντιστάθμισμα της αναγκαστικότητας, της αναξιοκρατίας. Αλλά και διώξεις που γίνονταν γνωστές μόνο όσο αυτό συνέφερε το καθεστώς.

Ευρύτερα για όλο το έργο της δικτατορίας βλ. στους Τόμους των Εκδόσεων της Γεν. Δ/σεως Τύπου «Το πιστεύω μας» με τους λόγους, συνεντεύξεις, δηλώσεις, μηνύματα και εγκυκλίους του προέδρου της Κυβερνήσεως Γ. Παπαδοπούλου από τους οποίους είναι δυνατόν ο μελετητής να αντλήσει διάφορα στοιχεία.

- Λεπτομερέστερα στοιχεία για τις εκδηλώσεις στα αγροτικά—συνεταιριστικά κατά θέματα βλ. στα Υποκεφάλαια που ακολουθούν.

- Από τα μέσα του 1972 δημοσιοποιείται ως κίνητρο η ιδέα για επαναφορά των αιρετών Διοικήσεων στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς. Χαρακτηριστικόν είναι το ακόλουθο κείμε-

νο στα ΘΣ 1972 τ. Ιουλίου - Αυγούστου σ. 897. Γράφουν: Κατά δημοσιευθείσας πληροφορίας «άπαντες οι γεωργικοί συνεταιρισμοί θα αποκτήσουν εντός του έτους αιρετάς διοικήσεις... ο πρωθυπουργός κ. Γ. Παπαδόπουλος έδωκεν εντολήν να επιταχυνθεί η όλη διαδικασία... Τα σχετικά με την διενέργειαν αρχαιρεσιών εις τους γεωργικούς συνεταιρισμούς όλων των βαθμών νομοσχέδια..... θα ψηφισθούν υπό του Υπουργικού Συμβουλίου..... οι συντάκται των τα έχουν καταρτίσει κατά τα πρότυπα των χωρών της Δυτικής Ευρώπης και ιδιαιτέρως τα έχουν εναρμονίσει με τα ισχύοντα εις τας χώρας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Αι εκλεγσόμεναι αιρετάι διοικήσεις των συνεταιρικών Οργανώσεων.... θα έχουν το απαιτούμενον κύρος δια την διαχείρισιν των συνεταιριστικών υποθέσεων κατά την συζήτησιν των προβλημάτων των γεωργικών συνεταιρισμών με την Κυβέρνησιν».

Η όλη αυτή στροφή της δικτατορίας είναι βέβαια σχετική με το νέο «δημοκρατικόν πρόσωπον» που προσπαθεί να εμφανίσει στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Βλ. ακόμα μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία εποχής στα αγροτοσυνεταιριστικά (ΦΣ της Συνομοσπονδίας):

- Τα συνεταιριστικά μέλη στη Συμβουλευτική Επιτροπή και στα Περιφερειακά Συμβούλια (ΦΣ 1972 τ. 1 σ. 5).

- Προσπάθειες συνεργασίας Ελλάδος - Γιουγκοσλαβίας στα γεωργικά συνεταιριστικά με επισκέψεις αμοιβαίως ανωτάτων στελεχών τους, Κρατικών, ΑΓΕ (ΦΣ 1972 τ. 1σ. 11).

- Έντονο κριτικό σημείωμα σε απόψεις Κ. Κόλμερ, Οικονομικός Ταχυδρόμος 30-12-71, για φορολόγηση αγροτών (ΦΣ 1972 τ. 2 σ. 59).

- Κριτική για την προσπάθεια στη Γαλλία για οργάνωση «Ομάδων Παραγωγών» εκτός του Γεωργ. Συνεργατισμού (ΦΣ 1972 σ. 59).

- Κριτική διότι τα μέλη της ΕΟΚ δεν προχωρούν στην αποδοχή της Ελλάδος ως μέλους αντί της Συνδέσεως (ΦΣ 1972 σ. 60).

- Έντονη αντίκρουση απόψεων εμποροβιομηχάνων για περιορισμό Συνεταιρικών Οργανώσεων (ΦΣ 1972 σ. 61. Και σ. 108, 109 (για ΕΤΒΑ) και 109 (για αντιδράσεις Εμπορ. Βιομ. Επιμ. Θεσσαλονίκης).

- Προγράμματα για φυτική παραγωγή γενικότερα (ΦΣ 1972 σ. 112).

- «Αρίστη εκλογή» γράφει η ΦΣ 1972 σ. 207, η «ανάδειξη» του Π. Παπαπαναγιώτου Υπουργού Γεωργίας ως τακτικού καθηγητού Εμπορικού Δικαίου στην Πάντειο. (Έπαινοι). (Το θέμα έχει σχέση με την συμμαχία τους για το νέο νόμο Συνεταιρισμών).

- Σχόλιο της ΦΣ 1972 σ. 211 για μη έγκριση επιδιώξεως Συνομοσπονδίας για οργάνωση του κρατικού κτήματος Λεσινίου με συνεταιριστική βάση. Και επίθεση εναντίον ΕΤΒΑ για τη νοοτροπία της.

- Αι από κοινού καλλιέργειαι. Αναλυτικό κείμενο Δ. Καβούρ (ΦΣ 1972 σ. 222) για πλεονεκτήματά τους και παρεχόμενες αρκετές ενισχύσεις. Γενικά για τις ομαδικές καλλιέργειες, εκτροφές κ.λπ., που είχαν αρχίσει από παλαιότερα υπάρχει τώρα αξιόλογη δραστηριότητα, δίδονται ενισχύσεις, υποστηρίζονται από το καθεστώς. (Όλο το σχετικό υλικό βλ. στο Υποκεφ. Δ).

- Με απόφαση Υπ. Εθν. Οικονομίας τομ. Γεωργίας ανακαλούνται οι εξουσιοδοτήσεις στα μικτά Συμβούλια (ΔΣ και ΕΣ) να αποφασίζουν σε θέματα αρμοδιότητας ΓΣ της Ενώσεως. Θα αποφασίζονται από τη ΓΣ που θα συνέρχεται ελευθέρως (ΦΣ 1972 σ. 258 (τεύχος Μαΐου)).

- Πρόγραμμα ενημερώσεως, εκπαιδεύσεως του αγροτικού πληθυσμού. Κυβερνητικές ανακοινώσεις (ΦΣ 1972 σ. 294).
- Επικριτικό κείμενο για χώρες ΕΟΚ επειδή επέγωσαν την Σύνδεση Ελλάδος (ΦΣ 1972 σ. 321).
- Ενίσχυση επαφών του καθεστώτος με αγροτικό κόσμο. «300 κτηνοτρόφοι με τας γραφικές των ενδυμασίας φιλοξενήθησαν εις Αθήνας ως προσκεκλημένοι του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας επί θεμάτων γεωργίας και του Διοικητού της ΑΤΕ» (ΦΣ 1972 σ. 326). Δεξιώσεις κλπ. στην Πάντειο, Ξενοδ. «Μ. Βρετανίας». Ομιλίες κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 326, 373).
- Εξαγγελία μέτρων αναδιαρθρώσεως της γεωργίας με τονισμό των Ομαδικών Καλλιεργειών, Σιταποθηκών, Κονσερβοποιειών, κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 448, 481).
- Το λαχειοφόρον δάνειον οικονομικής αναπτύξεως. (Αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 497).
- Εγκύκλιος τομέως Γεωργίας για ενίσχυση των Συνεταιρικών Οργανώσεων. (Βλ. ΦΣ 1972 σ. 498) (Και Υποκεφ. Β).
- Εγκαίνια του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου στη Θεσσαλονίκη (ΦΣ 1972 σ. 543, 607).
- Εγκαίνια Εργοστασίου σακχάρους εις Τοξότες Ξάνθης. Ομιλίες κλπ. βλ. ΦΣ 1972 σ. 549.
- Το ανεγερθέν εργοστάσιον ζωοτροφών Ορεσιάδος - Διδυμοτείχου της Κοινοπραξίας των Ενώσεων. Εγκαίνια. (Αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 550).
- Τα αποτελέσματα του 5ετούς προγράμματος γεωργίας 1968-1972. Ανακοινώσεις κυβερνητικές, κείμενο Πασχ. Τσαμπάση (ΦΣ 1972 σ. 556).
- Πληθωριστική αύξηση. Διαμάχη για τιμές αγροτικών προϊόντων (ΦΣ 1973 σ. 227, 289, 293).
- Ο εκσυγχρονισμός της διακινήσεως και εμπορίας των Γεωργικών Προϊόντων. Η αισχροκέρδεια εις το εμπόριον των οπωροκηπευτικών (ΦΣ 1973 σ. 293, 294).
- Και μέσα στις ταχυδακτυλουργίες του καθεστώτος η «εγκαθίδρυσις εις την Ελλάδα του Δημοκρατικού Πολιτεύματος». Η ΦΣ όργανο της Συνομοσπονδίας που τόσο εξυμνούσε το στρατιωτικό καθεστώς, την Εθνική Κυβέρνησιν, την 21 Απριλίου, κ.λπ., κ.λπ. — εμφανίζεται να πανηγυρίζει, από πραγματικές δημοκρατικές πεποιθήσεις, στο τεύχος Ιουνίου 1973 σ. 353 με το κείμενο της ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ στο οποίο ηχούν οι φραστικοί ενθουσιασμοί κειμένων κατά την ανακήρυξη της πρώτης Δημοκρατίας επί Παπαναστασίου. Το κείμενο είναι το επόμενο (φαρσοτυπία από Φ.Σ. στην επόμενη σελίδα).

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

«Από τα βάθη των αιώνων Δημοκρατία ξεκινάς,
κρυπτός άποίδα στίβος χέρι και σιάλλο σάλλιγγα κρατίας.
Ταύς θρόνους σου σιδ άβρα επάνω είχαν στηρή, ρίχνεις μέ άρμή,
κ' ύστερα άρχίζεις και σάλπίζεις μέ θρονιολάλητη φωνή.
Χάιτε προγονική θεά μας, χάιτε μητέρα του φωτός,
παιδί σου δίδυμα είναι σέ σένα τδ Δίκησ κ' δ Πολιτισμός».

Αί Γεωργικαί Συνεταιριστι-
και Όργανώσεις είναι ως γνω-
στόν νομικά πρόσωπα του ιδιωτι-
κού δικαίου, άποσκοπούτα εις
την διά της συνεργασίας των με-
λών των προωγήν της ιδιωτι-
κής αυτών οικονομίας. Είναι δη-
λαδή νομικά πρόσωπα, έχοντα
πρωτίστως οικονομικούς σκο-
πούς.

Ήσαν όμως τοιούτου, επειδή ή
δραστηριότης των δέν άποδλέπει
εις την ύπερ του νομικού προσώ-
που των κερδοσκοπίαν, έφ' όσον
σκοπούς των είναι ή προωγή
της ιδιωτικής οικονομίας των με-
λών των, είναι προηαές ότι, έ-
σται και μόνον ως εκ του λόγου
τοιούτου, έχον και τοιλάχιστον έ-
να, αλλά σοδωμώταιον, κοινωνι-
κόν σκοπόν. Τόν της, διότης προ-
αγωγής της ιδιωτικής οικονομί-
ας των μελών των, άναπτύξως
εκ παραλλήλου και του κοινωνι-
κού επιπέδου αυτών, τδ όποιον έν
πολλοίς εύρίσκειται εις ύψος ανά-
λογον προς τδ οικονομικόν επίπε-
δον του Λαού μιάς Χώρας.

Δέν περιορίζεται όμως ή κοι-
νωνική προσφορά των Γεωργι-
κών Συνεταιριστικών Όργανώ-
σεων, μόνον εις τδ σημειον τοιούτο.
Διότι, ως γνωστόν, διά νά ανα-
πτυχθή ίκανοποιητικώς ή δρα-
στηριότης των, πρέπει και τδ μορ-
φωτικών επιπέδον των μελών
των νά εύρισκεται εις ίκανοποιη-
τικόν ύψος, δι' ό και άναπόσπασ-
τον μέρος της δραστηριότητός
των είναι ή συνεχής έκπαίδευσ-
σις αυτών, ήτις αναμφιδότως ά-

ποτελεεί μίαν επί πλέον κοινωνι-
κήν προσφοράν των. Διότι επί-
σης, διά ν' αναπτυχθή ίκανοποιη-
τικώς ή δραστηριότης των, πρε-
πει νά επικρατή γενικότερα τά-
ξις και ασφάλεια δι' ό και εις
νύσων περιπτώσιων λαμβάνει τό-
σον ή ήγεσία όσον και τά μέλη αυ-
τών, τās θέσεις εκείνας αιτινες
έξασφαλίζουν την άπαραίτητον
ταύτην τάξιν και ασφάλειαν, γε-
γονός όπερ άποτελεί άλλην μίαν
θεμελιώδη κοινωνικήν προσφο-
ράν των. Τέλος, διότι τδ δημο-
κρατικόν σύστημα διοικήσεως και
λειτουργίας των, παρέχει άπε-
ρίόριστον πεδόν άναπτύξεως της
πρωτοβουλίας των μελών των, ά-
ποτελεεί φνιώριον άκωδείξεως ή-
γετικών σιθελών της κοινωνίας
μας και διαπαιδαγωγεί τούς πο-
λίτας μιάς Χώρας εις θεμελιώ-
δεις άρχάς, ως την της αλληλο-
βοηθείας και του σεβασμού προς
άλλήλους, χάρις εις τās όποίας
και μόνον είναι δυνατόν νά προ-
αχθή δ πολιτισμός και ή ευημερία
των συγχρόνων κοινωνιών. Εί-
ναι κατά συνέπειαν και αήτη μίσα,
ένδεχάμενως ή σπουδαιότερα,
κοινωνική προσφορά των.

Υπό τās συνθήκας αυτάς, ει-
ναι ουνεπές και έπόμενον τδ ότι
αί Γεωργικαί Συνεταιριστικαί
Όργανώσεις της Χώρας μας έ-
χαιρέτισαν μέ πηγαίον και ελλι-
κρινή ένθουσιασμόν την άποφαι-
σάσαν υπό της Έθνικής Έπα-
ναοισάσεως έγκαθίδρυσιν εις την
Έλλάδα, άπό της 1ης του τρέχον-
τος μηνός, του Δημοκρατικού Πο-
λιτεύματος. Διότι μόνον τδ πολ-

τευμα τοιούτο έχει απαιδία του δι-
δμα τδ Δίκησ και τόν Πολιτι-
σμόν, διά νά επιτύχη δέ τοιούτο έ-
πιδιώκει, την ισόρροπον άνάπτυ-
ξιν της οικονομίας άπάντων των
πολιτών της Χώρας εις την όποι-
αν επικρατεί, την άνάπτυξιν του
μορφωτικού επιπέδου αυτών, την
προωγήν των ευκαιριών διά την
ύπ' αυτών άνάπτυξιν πρωτοβου-
λιών και την κατάληψιν ήγετικών
θέσεων. Διότι δηλαδή ή Δημο-
κρατία και δ Συνεργατισμός διέ-
πονται άπό τās αυτάς άκριβώς
άρχάς και, ως εκ τοιούτου, είναι
δυνατόν δ δεύτερος ν' άνδρωθή
και νά προσφέρει τās προς την
Κοινωνίαν ύπηρεσίας τον σδσια-
στικώς άποτελεσματικότερον έν-
τός του θερμοκηπίου τδ όποιον
προσφέρει εις πάσαν ευγενή
προσπάθειαν ή πρώτη.

Κατόπιν τούτων, καθίσταται
αυτονόητον ότι, αί Γεωργικαί
Συνεταιριστικαί Όργανώσεις, ά-
χι μόνον όρκίζονται ποιούν και ά-
φαινούν εις την νέαν Έλληνι-
κήν Δημοκρατίαν και ν' άποδυ-
θούν εις τόν ευγενέστερον των ά-
γώνων των, την διαφώτισιν των
άγορών και του Έλληνικού Λα-
ού γενικώτερον, εις τρέπον όποτε
νά επικυρώσουν όντοι μέ την με-
γίστην δυνατήν πλεονησίαν, κα-
τό τδ Δημοσίηφροσμα της προσε-
χούς 29ης Ιουλίου, την άποφαι-
σισάσαν υπό της Έθνικής Έπα-
ναοισάσεως έγκαθίδρυσιν της
Δημοκρατίας εις την Έλλάδα,
διά ν' άποπομωθούν διά μίαν ά-
κάμη φοράν έλοι όσοι πλήτισται
άπό την δι' αυτής πραγματικήν
άποκατάστασιν της κυριαρχίας
του Λαού εις την Χώραν μας, άλ-
λά τδ έργοσάσαν και εις τδ μέλ-
λον άδόνως, όποτε νά κατακτή ή
Δημοκρατία αυτή, ή Δημοκρατία
την όποιαν τδ πρώτον έδημοσίη-
γησεν και προσέφερεν εις ήπαντα
τόν πολιτικόμενον κόσμον ή Πατρι-
δα μας.

- Σημείωμα υπέρ του ΝΑΙ στο Δημοψήφισμα 29-7-73. (Βλ. ΦΣ 1973). Πανηγυρισμοί σ. 481.

- Κάποια ουσιαστική μεταβολή αρχίζει να παρουσιάζεται με μερική απελευθέρωση των Συνεταιριστικών Οργανώσεων (κυρίως της ΠΑΣΕΓΕΣ και των Κεντρικών Οικονομικών που είχαν υποστεί τις μεγαλύτερες δεσμεύσεις) από το 1973 με την κυβερνητική απόφαση για σύγκληση των Γενικών Συνελεύσεων της ΠΑΣΕΓΕΣ και των Οικονομικών Κεντρικών Οργανώσεων μέσα από τις οποίες Γ.Σ τίθενται εντονότερα τα προβλήματα, διεκδικήσεις, αιτήματα του συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου και των ιδίων των Οργανώσεων

- Εξαγγελία προγράμματος κυβερνητικού περι αναπτύξεως της γεωργίας 1973-1977 (βλ. τεύχος Ιουλίου 1973 ΦΣ). Υποσχέσεις και για επικύρωση νόμου τυποποίησης αγροτικών προϊόντων και διακινήσεως αυτών δια τοπικών αγορών και περι συγχωνεύσεως Ν. ΑΓΡΕΕ και ΕΤΕΑΠ. Βλ. απόψεις ΦΣ 1973 σ. 483. Και αντιδικία ΦΣ με πρόεδρον ΕΤΕΑΠ Ι. Στρογγύλην ΦΣ 1973 σ. 617.

- Κυβερνητικές μεταβολές ΦΣ 1973 σ. 611.

- Ανασύσταση του Υπουργείου Γεωργίας. Υπουργός Γ. Κουτσουμάρης (ΦΣ 1973 σ. 609, 611). Κείμενο κατά την ανάληψιν καθηκόντων του. Βιογραφικά του (ΦΣ 1973 σ. 618, 619). Θέσεις νέας Κυβερνήσεως Μαρκεζίνη, τα μεγάλα προβλήματα της υπαίθρου κλπ. (ΦΣ 1973 σ. 664 επόμε., κείμενο Π. Τσαμπάση).

- Πανελλήνιος συγκέντρωσις συνεταιριστών εις Λάρισαν προς εξέτασιν και λήψιν αποφάσεων επί των αναγγελθέντων μέτρων για μερικά γεωργικά προϊόντα (σιτηρά, γάλα, βαμβάκι). Αντιδράσεις αγροτών και στελεχών, ομιλίες, φωτογραφίες. Αναλυτικά βλ. ΦΣ 1973 σ. 620 επόμε., με επέκταση και σε θέματα χρηματοδοτήσεως Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Η όλη κατάσταση οδηγεί σε κινήσεις διαμαρτυρίας.

Έντονο τηλ/μα προς τους κυβερνητικούς αρμοδίους (ΦΣ 1973 σ. 626) το ακόλουθο:

1. Εξοχώτατον Πρόεδρον Δημοκρατίας και Πρωθυπουργόν.
2. Εξοχώτατον Α' Αντιπρόεδρον Κυβερνήσεως.
3. Εξοχώτατον Β' Αντιπρόεδρον Κυβερνήσεως.
4. Εξοχώτατον Υπουργόν Προγραμματισμού και Κυβερνητικής Πολιτικής.
5. Εξοχώτατον Υπουργόν Εθνικής Οικονομίας.
6. Εξοχώτατον Αναπληρωτήν Υπουργόν Εθνικής Οικονομίας.
7. Αξιότιμον Κύριον Υφυπουργόν Προγραμματισμού και Κυβερνητικής Πολιτικής.
8. Αξιότιμον Κύριον Υφυπουργόν Τομέως Γεωργίας ΥΠΕΘΟ.
9. Αξιότιμον κ. Υφυπουργόν Τομέως Εμπορίου ΥΠΕΘΟ.

Εν Λαρίση σήμερον 26ην Σεπτεμβρίου συνελθόντες εις Γραφεία ομωνύμου Γεωργονώσεως εκπρόσωποι παρατιθεμένων κατωτέρω Γεωργονώσεων κατόπιν προσκλήσεως της ΠΑΣΕΓΕΣ και μετά διεξοδικήν συζήτησιν απασχολούντων εντόνως σήμερον τους αγρότας προβλημάτων εκφράζουν ζωηράν απογοήτευσιν παραγωγών σιτηρών δια προσφάτους Κυβερνητικάς αποφάσεις δια τιμάς προϊόντων τούτων και μέτρα δι' ών επιδιώκεται επιβολή αυτών Στοπ. Εκφράζουν ωσαύτως βεβαιότητα ότι μέτρα ταύτα θα επιδράσουν δυσμενέστατα επί εξελξεως παραγωγικών προσπαθειών επερχομένων καλλιεργητικών περιόδων επί μεγίστη ζημία εθνικής οικονομίας συναλλαγματικής θέσεως χώρας μας και οικονομίας ενδιαιφερομένων αγροτών Στοπ. Υποβάλλουν παράκλησιν άμέσου αναθεωρήσεως αποφάσεων τούτων και καθορισμόν τιμών παρεμβάσεως με ισχύν και δια παραδοθείσας εις παρεμβατικήν συγκέντρωσιν ποσότητας μαλακού σίτου και αραβοσίτου δρχ. 4 και 70 λεπτά με ανάλογον τιμήν δια σκληρόν, κριθής 4 δρχ. 40 λεπτά και ορύζης 7 δρχ. και ελευθερίαν διαθέσεως προϊόντων των Στοπ. Θεωρούν απαράδεκτον ανακοίνωσιν απειλών εφαρμογής πιστικών μέτρων προς επιβολήν πειθαναγκασμού αγροτών ως μεταχείρισιν ασυμβίβαστον προς στηλοβάτας Προεδρικής Δημοκρατίας Στοπ. Παρακαλούν άμεσα καθορισμόν βασικών τιμών προστασίας σιτηρών επερχομένων καλλιεργειών προς παρότρυνσιν εντατικοποίησεως παραγωγικών των δραστηριοτήτων με δυνατότητα προσαρμογής αυτών περιόδον συγκομιδής εφ' όσον επιβάλλουν τούτο διαμορφωθησόμεναι συνθήκαι Στοπ. Διαπι-

στώνουν ότι διαμορφωθείσαι τιμαί ζωοτροφών ελευθέρου εμπορίου και περιορισμός εφοδιασμού δια κρατικών ζωοτροφών διαμορφώνουν κοστολόγια παραγωγής γάλακτος και κρέατος ουσιαστικώς αφιστάμενα εξαγγελθεισών τιμών εν λόγω προϊόντων με αποτέλεσμα εξουδετέρωσιν αποδοτικότητος λίαν δαπανηρών Κρατικών προσπαθειών κτηνοτροφικής αναπτύξεως χώρας μας πρόκλησιν ζημιών κτηνοτρόφων και περιορισμόν παραγωγής προϊόντων των Στοπ. Υποβάλλουν παράκλησιν όπως αναπροσαρμοσθούν τιμαί προϊόντων τούτων δια πρόβειον γάλα 12 δρχ. και δι' αγελαδινόν 6 αναπροσαρμοζόμενων αντιστοιχώς τιμών κρεάτων υπό προϋπόθεσιν διατηρήσεως τιμών ζωοτροφών εις σημερινά επίπεδα και προστασίας τιμών τούτων από ενδεχόμενον ανταγωνισμόν εισαγωγών Στοπ. Θεωρούν καταστροφικήν δια τους βαμβακοπαραγωγούς την απόφασιν περιορισμού εξαγωγής προϊόντος των εφ' όσον υφίσταται ελευθερία εισαγωγής τούτου και νηματοουργικά προϊόντα διατίθενται εις διεθνείς τιμάς και εξαιτούνται άρσιν επιβληθέντων περιορισμών Στοπ. Περίπτωσιν υποστηρίζεωσ ελλείψεωσ πρώτης ύλης δι' εγχωρίαν βιομηχανίαν αναλαμβάνουν αντιμετώπισουν Συνεταιριστικά Οργανώσεωσ εις διεθνείς τιμάς Στοπ. Τέλωσ επισημαίνουσι ανεπανάληπτον περιορισμόν χρηματοδοτήσεωσ παραγωγικών δραστηριοτήτων ελληνικής αγροτικής οικονομίας και συνεταιριστικών δραστηριοτήτων λόγω μέτρων καταπολεμήσεωσ υπερθερμάνσεωσ ρευστότητοσ ελληνικής οικονομίας Στοπ. Θεωρούσι απαράδεκτον και λίαν επιζημίαν πολιτικήν ταύτην και υποβάλλουσι παράκλησιν ταχυτάτησ αναπροσαρμογήσ ταύτησ διότι εγκυμονεί σοβαρωτάτουσ κινδύνουσ ουσιαστικής ανασχέσεωσ καταβαλλομένων παραγωγικών δραστηριοτήτων επί μεγίστη ζημία εθνικής οικονομίας.

ΠΑΣΕΓΕΣ - Ενώσεωσ Γεωργικών Συνεταιρισμών Λαρίσησ, Καρδίτσησ, Φαρσάλων, Βόλου, Καλαμπάκασ, Ελασσόνοσ, Αλμυρού, Τρικάλων, Θηβών, Λεβαδείασ, Αταλάντησ, Λαμίασ, Κατερίνησ, Κοζάνησ-Σερβίων, Γρεβενών, Βεροίασ, Εδέσσησ, Εορδαίασ, Ομοσπονδίασ Θεσσαλονίκησ, Λαγκαδά, Κιλκίς, Χαλκιδικήσ, Καβάλασ, Σερρών, Δράμασ, Αγελαδοτροφικών Θεσσαλονίκησ, ΑΓΝΟ, Πωγωνίου, Συνεταιρισμόσ ΑΣΠΡΟ, Σύνδεσμοσ Κτηνοτρόφων Θεσσαλίασ, Σύνδεσμοσ Κτηνοτρόφων Μετσόβου, Σύνδεσμοσ Κτηνοτρόφων Ηπείρου».

Κείμενο πραγματικά «επαναστατικό» των αγροτών που υποφέρουν οικονομικά.

- «Επιτακτική ανάγκη ριζικής αλλαγής της αγροτικής πολιτικής» τονίζει τώρα έντονα το κύριο άρθρο της ΦΣ 1973 Νοέμβριοσ σ. 673. «Διότι σήμερα κρίνεται ότι έφθασε η ώρα δώδεκα παρά πέντε...» (σελ. 686).

- **Νέα κυβερνητική μεταβολή.** (Ανδρουτσόπουλοσ). Στο Υπ. Γεωργίασ τοποθετείται νέοσ υπουργόσ ο Τζωρτζήσ Τζωρτζάκησ κτηματίασ - συνεταιριστήσ από Πελοπόννησο.(26-11-1973) ΦΣ 1973 σ. 742.

- Αναφορά στις προγραμματικές δηλώσεωσ του νέου πρωθυπουργού κάνει το κύριο άρθρο της ΦΣ 1973 σελ. 737 (Δεκ.) με τίτλο «Και νέαι ευοίονοι προοπτικά».

- Για την όλη κατάσταση των αγροτών την περίοδο αυτή βλ. και στο Υποκεφ. Η.

Χαρακτηριστικό για την κατάσταση κατά το 1974 είναι κείμενο του Ι. Μαρίνου που αναφέρεται στο νησί Σαντορίνη αλλά αφορά γενικότερα την ύπαιθρο και ιδίωσ τα νησιά. Το κείμενο που δημοσιεύτηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 1974 με τον τίτλο «Γεωργία: Η στυγνή πραγματικότησ» βλ. στα ΘΣ 1974 σ. 1914).

- Επιτρέπονται του λοιπού και συνεδριάσεωσ των Γενικών Συνελεύσεωσ των πάσησ φύσεωσ νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, κατόπιν αδείασ τησ αρμοδίασ Αστυνομικήσ Αρχήσ, βάσει τησ 16 Προκηρ. του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεωσ. Βλ. Εγκ. ΠΑΣΕΓΕΣ 1/5.1.74 ΦΣ 1974 σ. 59.

- Η προστασία του αγρότου στόχοσ τησ Κυβερνήσεωσ, δηλώνει ο νέοσ Υπουργόσ Γεωργίασ Τζ. Τζωρτζάκησ (ΦΣ 1974 σ. 61).

- Βλ. αναλυτικά κείμενα για αγροτική οικονομία και πολιτική στο Υποκεφ. ΣΤ/1 κατά τη Γεν. Συνέλευση τησ ΠΑΣΕΓΕΣ Ιαν. 1974 (ΦΣ τεύχοσ Φεβρ. 1974).

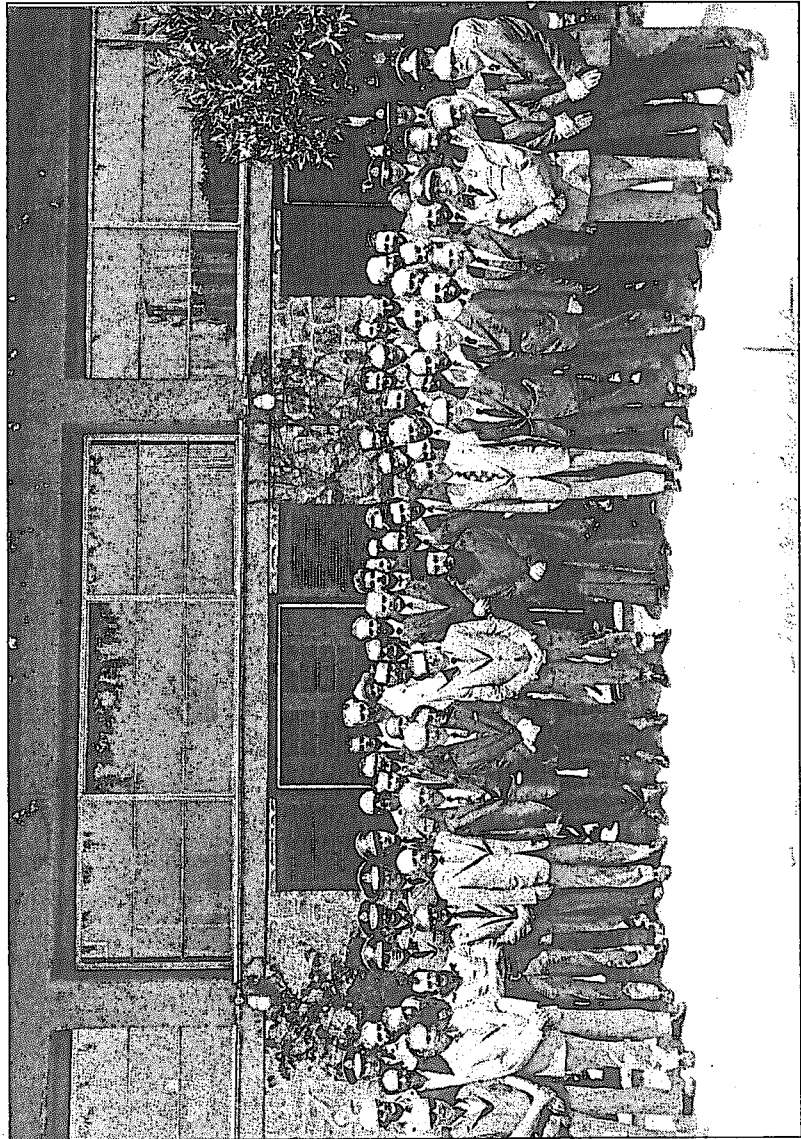
- Βλ. και ενδιαφέρον κείμενο Π. Τσαμπάση για πληθωρισμό, γεωργία, παραγωγή και αξιοποίηση αγροτικών προϊόντων, αναδιοργάνωση Υπ. Γεωργίασ, ρόλο ΑΤΕ, ρόλο Γεωργ. Συνεταιριστικών Οργανώσεωσ, κλπ. (ΦΣ 1974 σ. 134 επόμεν.).

- Διεξαγωγή στην Αθήνα των εργασιών τησ μικτήσ Επιτροπήσ επί τησ Ευρωπαϊκήσ Γεωρ-

γίας των οργανώσεων CEA - FIRA - COPA. Βλ. ΦΣ 1974 σ.142. Και άλλα λεπτομερέστερα κείμενα σ. 163, 173 και επόμενα για εργασίες της, με φωτογραφίες κλπ. Επίσης η Σύνοδος Γεωργίας του FAO στην Αθήνα ΦΣ 1974 σ. 276.

- Εορτασμοί, κείμενα, φωτογραφίες κλπ. για την επέτειο της 21 Απριλίου δεν υπάρχουν στα τεύχη του περ. ΦΣ Απριλίου, Μαΐου 1974 όπως γινόταν τα προηγούμενα χρόνια.

- Και η κατάσταση αλλάζει απότομα με την καταστροφή στην Κύπρο και την πτώση της τελευταίας μορφής της δικτατορίας. (Βλ. στο επόμενο Μέρος του Τόμου).

Σεμινάριο της Συνομοσπονδίας Μαΐο 1973 στην Εθνική Εστία για Διοικ. Συμβ. Ενώσεις

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

(Νομοθεσία, Συνεταιριστική Πολιτική, Εποπτεία, Συμπαράσταση, Αντιδράσεις, κλπ.)

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Κατά την περίοδο 1967-1974 εκδίδονται, κατά το «αποφασίζομεν και διατάσσομεν», τα παρακάτω νομοθετήματα του συνεταιριστικού και αγροτικού κυρίως χώρου (ως Αναγκ. Νόμοι, Νομ. Διατάγματα, Συντακτ. Πράξεις, ΠΥΣ, κλπ.).

Οι μελετητές πρέπει να συνδυάζουν τα διάφορα εδώ νομοθετήματα με τα άρθρα του Ν. 602 (όπως τροπ.) καθώς και με την ύλη των διαφόρων Υποκεφαλαίων που ακολουθούν (κατά ειδικότερα θέματα) σύμφωνα και με τις υποβοηθητικές σημειώσεις που έχουν τεθεί στη συνέχεια στα διάφορα νομοθετήματα.

Το 1967

- Α.Ν. 31/1967 «Περί λήξεως της θητείας των μελών των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων των ανωτέρου βαθμού Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, ανασυνθέσεως των συμβουλίων αυτών και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 97/1967. Αφορά και άρθρ. 29, 85 ν. 602, ΠΑΣΕΓΕΣ, Κοινοπραξίες ΑΤΕ-Συν., Υπαλλ., Νομιμ. Κωλύματα κλπ. (βλ. ΘΣ σ. 328).
- Προκήρ. Α/ΓΕΣ 4-5-1967.
- Α.Ν. 44/1967 «Περί Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας και Εισαγωγικού αυτού Νόμου» ΦΕΚ 106/1967. Κ.Π.Δ. Αφορά και άρθρ. 3, 5, 10, 12, 28, 31, 32, 41, 44, 50, 51, 53, 60, 68, 73 ν. 602 και ΠΑΣΕΓΕΣ. Εισ. Ν. Κ.Π.Δ. (βλ. άρθρ. 12, 50, 73 ν. 602).
- Α.Ν. 95/1967 «Περί τροπ., συμπληρ. και κωδικοπ. εις ενιαίον κείμενον των διατάξεων των Α.Ν. 4/1967 και 19/1967...». Βλ. και άρθρ. 10 Α.Ν. 237/1967) (ΦΕΚ 124/1967). Βλ. Υπαλληλικά.
- Σ.Π. Θ'/1967 «Περί τροποποιήσεως των περι νομιμοφροσύνης των περι υπαλλήλων διατάξεων» ΦΕΚ 125/1967. Αφορά και άρθρ. 29 ν. 602 Νομιμ. και Κωλύματα.
- Α.Ν. 80/1967 «Περί καταργήσεως των σχετικών με την αλευροποίησιν και αρτοποιήσιν κλειστών επαγγελμάτων και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 131/1967. Αφορά και Εποπτεϊαν, Καταναλωτικούς, κλπ.
- Α.Ν. 97/1967 «Περί τροπ. διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικος» ΦΕΚ 140/1967. Αφορά και άρθρ. 56 και Υπαλληλικά.
- Α.Ν. 99/1967 «Περί ελέγχου ομαδικών απολύσεων και τροπ. και συμπληρ. του Ν. 2112/1920...» ΦΕΚ 140/1967. Αφορά και Υπαλληλικά.
- Α.Ν. 105/1967 «περί συμπληρώσεως και ερμηνείας του Α.Ν. 31, 1967...» ΦΕΚ 145/1967. Αφορά και άρθρ. 29, 85, και Κοινοπρ. ΑΤΕ Συνεταιρισμών.
- Α.Ν. 116/1967 «Περί τροποποιήσεως του Α.Ν. 65/1967» ΦΕΚ 147/1967. Αφορά και Υπαλληλικά.
- Συντ. Πράξις Γ' «Περί εξυγιάνσεως των Δημοσίων και άλλων τινών Υπηρεσιών» ΦΕΚ 149/1967. Αφορά και Υπαλληλικά.
- Π.Υ.Σ. 190/1967 «Περί δανειοδοτήσεως Α.Ο.Ο.Α...» ΦΕΚ 213/1967. Αφορά Οικοδομικούς.
- Α.Ν. 201/1967 «Περί ειδικών διατάξεων επί Οικοδομικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 215/1967. Αφορά Οικοδομικούς, Εποπτεϊαν.
- Α.Ν. 204/1967 «Περί αυθεντικής ερμηνείας και αντικατ. διατάξεων Α.Ν. 91/1967» ΦΕΚ 216/1967.
- Α.Ν. 205/1967 «Περί κωδικοποιήσεως της διοικητικής νομοθεσίας» ΦΕΚ 216/1967.
- Α.Ν. 230/1967 «Περί τροποπ. διατάξεων Ποιν. Κώδ., του Κώδ. Ποιν. Δικ. και άλλων τινών νόμων»

ΦΕΚ 235/1967.

- Α.Ν. 237/1967 «Περί διαλύσεως των Γεωργικών Συνδέσμων Αγροτών... άρθρου 14 του Α.Ν. 31/1967 διαλυθέντων Αγροτικών Συλλόγων και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 238/1967. Αφορά και άρθρ. 29, 37, 44 ν. 602. Και ΠΑΣΕΓΕΣ, Κοιν. ΑΤΕ-Συν., Υπαλληλικά, Οινοποιητικούς.

- Α.Ν. 238/1967 «Περί τροποπ., συμπληρ. και κωδικοπ. εις ενιαίο κείμενο του από 27 Απριλίου 1956 Β.Δ. περί Κώδικος Φορολογικών Στοιχείων, ως ετροποποιήθη μεταγενεστέρως» ΦΕΚ 239/1967. Αφορά και άρθρ. 10 και Φορολογικά.

- Α.Ν. 239/1967 «Περί τροπ. και συμπλ. της περί φορολογίας εισοδήματος νομοθεσίας και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 240/1967. Αφορά και άρθρ. 46 ν. 602. Και Φορολογικά.

- Απόφ. Υπ. Κοιν. Προν. Δ4δ/15802/2604 «Περί υποδείγματος καταστατικών Οικοδομικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 779/1967 τ. Β'. Αφορά Οικοδομικούς.

Το 1968

- Α.Ν. 283/1968 «Περί τροπ. και συμπληρ. των Α.Ν. 65/1967, 116/1967 και 246/1967» ΦΕΚ 32/1968. (Βλ. άρθρ. 29 και Υπαλλ.)

- Α.Ν. 299/1968 «Περί διατάξεων αφορωσών τα Δ.Σ. Α.Ο.Ο.Α. και Οικοδομικών Συνεταιρισμών Μονίμων Αξιοματικών Ελληνικού Στρατού και άλλων τινών διατάξεων» ΦΕΚ 42/1968. (Βλ. Οικοδ.)

- Α.Ν. 431/1968 «Περί τροπ. και συμπληρ. της εν γένει εποικιστικής νομοθεσίας...» ΦΕΚ 115/1968. (Βλ. Οικοδ., Διαφ.)

- Συντ. Πρ. ΑΒ'/1968 «Περί κυρώσεως πράξεων διαλύσεως Συνεταιρισμών κλπ. και δημεύσεως της περιουσίας αυτών» ΦΕΚ 218/1968. (Βλ. άρθρ. 55 και Σύντ.)

- Α.Ν. 564/1968 «Περί διατάξεων αφορωσών την σύστασιν Οικοδομικών Συνεταιρισμών Αξιοματικών του Στρατού Ξηράς» ΦΕΚ 220/1968. (Βλ. Οικοδ., Εποπτ.)

- Α.Ν. 575/1968 «Περί τροπ. ν. ΛΞΘ'/1912» ΦΕΚ 224/1968. (Βλ. άρθρ. 55 και Σύντ.)

- Β.Δ. 667/1968 «Περί κωδικοποιήσεως της κειμένης περί Επαγγελματικών Σωματείων Νομοθεσίας» ΦΕΚ 237/1968. (Βλ. άρθρ. 85 και ΠΑΣΕΓΕΣ)

- **Σύνταγμα της Ελλάδος** ΦΕΚ 267/1968.

- Α.Ν. 1/1968 «Περί Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων» ΦΕΚ 270/1968. (Βλ. Οικοδ., Εποπτ.)

- Ν.Δ. 4/1968 «Περί Κώδικος Φορολογικών Στοιχείων» ΦΕΚ 276/1968. (Βλ. άρθρ. 10 και Φορολ.)

- Ν.Δ. 48/1968 «Περί λήψεως μέτρων δια την αύξησιν της παραγωγής της εν νήσω Χίου παραγομένης μασίχης» ΦΕΚ 294/1968.

- Π.Υ.Σ. 189/1968 «Περί παρατάσεως της προθεσμίας του άρθρου 1 του ΣΤ'/1946 Ψηφίσματος» ΦΕΚ 300/1968. (Βλ. άρθρ. 95)

- Β.Δ. 570/1968 «Περί τροπ. του υπ' αριθ. 606/1960 Β.Δ. περί ΓΟΕΒ Πηγείου».

Το 1969

- Δ/γμα «Περί μειώσεως της καταβαλλομένης εις το ΙΚΑ εισφοράς επαγγελματικού κινδύνου υπό...ΣΕΚΕ» ΦΕΚ 2/1969. Και Δ. 324/1969 ΦΕΚ 95/1969.

- Ν.Δ. 91/1969 «Περί αστικής προστασίας των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως» ΦΕΚ 5/1969. (Βλ. Καταν.)

- Ν.Δ. 86/1969 «Δασικός Κώδιξ» ΦΕΚ 7/1969. (Βλ. Δασ., Οικοδ., Εποπτ.)

- Δ. 103/1969 «Περί συνθέσεως, αρμοδιότητος και λειτουργίας της Αντιπροσωπευτικής Συνελεύσεως της Δημοσίας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού» ΦΕΚ 23/1969. (Βλ. ΠΑΣΕΓΕΣ)

- Ν.Δ. 100/1969 «Περί συγχωνεύσεως Ειρηνοδικείων» ΦΕΚ 31/1969.

- Ν.Δ. 135/1969 «Περί κυρώσεως πράξεων Υπουργικού Συμβουλίου... αφορωσών εις την λήψιν μέτρων προστασίας των ναπών οπωρών» ΦΕΚ 37/1969 και 107/1969.

- Β.Δ. 152/1969 «Περί καθορισμού μεταφερομένων Υπηρεσιών κλπ. Διευθύνσεως Αλιείας Υπουργείου Βιομηχανίας εις Υπουργείον Γεωργίας» ΦΕΚ 43/1969. (Βλ. Εποπτ.)

- Π.Υ.Σ. Β/1969 «Περί θέσεως εις εφαρμογήν των άρθρων... και 19 περί του συνεταϊρίζεσθαι» ΦΕΚ 61/1969.

- Ν.Δ. 158 «Περί Οικοδομικών Συνεταιρισμών. (Βλ. ΘΣ σ. 1457).
- Ν.Δ. 159/1969 «Περί ρυθμίσεως θεμάτων.... Λαχαναγορών Αθηνών και Θεσσαλονίκης...» ΦΕΚ 63/1969. (Βλ. ΠΑΣΕΓΕΣ)
- Ν.Δ. 176/1969 «Περί καταβολής αμοιβών εις τους μετέχοντες συμβουλίων και επιτροπών» ΦΕΚ 70/1969.
- Δ. 259/1969 «Περί τροποπ. Β.Δ. περί αδείας λειτουργείας χώρων εμπορίας γεωργικών φαρμάκων» ΦΕΚ 75/1969.
- Ν.Δ. 185/1969 «Περί συμπληρ. και τροποπ. της νομοθεσίας περί Επαγγελματικών Οργανώσεων» ΦΕΚ 86/1969. (Βλ. άρθρ. 85 και ΠΑΣΕΓΕΣ)
- Π.Υ.Σ. 43/1969 «Περί εγκρίσεως χορηγήσεως παρά Ταχ. Ταμειυθρίου εις τον Α.Ο.Ο.Α. δανείου 300 εκατομμυρίων δι' εκτέλεσιν στεγαστικού προγράμματος 1969» ΦΕΚ 92/1969.
- Β.Δ. 440/1969 «Περί καθορισμού βαθμολογικής αντιστοιχίας μονίμων υπαλλήλων ΑΤΕ, Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων... προς εφαρμογήν Ν.Δ. 190/1969» ΦΕΚ 130/1969. (Βλ. Υπαλλ.).
- Β.Δ. 729/1969
- Ν.Δ. 203/1969
- Ν.Δ. 243/1969 «Περί βελτιώσεως και προστασίας της αμπελοαγωγικής παραγωγής» ΦΕΚ 144/1969. (Βλ. Οιν. Σάμ.)
- Β.Δ. 723/1969 «Περί των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων των μαθημάτων Σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως» ΦΕΚ 225/1969.
- Δ. 733/1969 «Περί μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων των Υπουργών Γεωργίας...» ΦΕΚ 227/1969. (Βλ. Δασ.)
- Δ. 746/1969 «Περί της νομικής μορφής διοικήσεως, διαχειρίσεως... Κεντρικής Λαχαναγοράς Πατρών» ΦΕΚ 234/1969. (Βλ. ΠΑΣΕΓΕΣ).
- Β.Δ. 763/1969 «Περί διεξαγωγής της ταμειακής υπηρεσίας και εισπράξεως εσόδων Ν.Π. και τρίτων δια των Δημοσίων Ταμείων» ΦΕΚ 241/1969. (Βλ. άρθρ. 47 ν. 602)
- Β.Δ. 306/1969 «Περί τροποπ. Β.Δ. 19/1967 περί αδείας λειτουργίας χώρων εμπορίας γεωργικών φαρμάκων».

Το 1970

- Ν.Δ. 400/1970 «Περί Ιδιωτικής Επιχειρήσεως Ασφαλίσεως» ΦΕΚ 10/1970. (Βλ. Αλληλασφ., Εποπτ. (ετροπ. δια Ν.Δ. 460/1970 ΦΕΚ 78)1970)
- Ν.Δ. 420/1970 «Αλιευτικός Κώδιξ» ΦΕΚ 27/1970. (Βλ. Αλιευτ., Εποπτ.)
- Β.Δ. 427/1970 «Περί τεχνολογικής εποπτείας και τεχνολογικού ελέγχου των γεωργικών βιοτεχνικών επιχειρήσεων» ΦΕΚ 140/1970.
- Ν.Δ. 452/1970 «Περί συστάσεως Στρατιωτικών Πρατηρίων εν τω Στρατεύματι». ΦΕΚ 53/1970.
- Ν.Δ. 499/1970 «Περί συστάσεως Συμβουλευτικής Επιτροπής επί της καταρτίσεως των Νομοθετικών Διαταγμάτων» ΦΕΚ 84/1970. (Βλ. άρθρ. 56 και ΠΑΣΕΓΕΣ)
- Ν.Δ. 505/1970 «Περί διατάξεων αφορωσών εις τους Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς των Αξιωματικών του Ναυτικού και της Αεροπορίας» ΦΕΚ 91/1970. (Βλ. Οικοδ., Εποπτ.)
- Ν.Δ. 507/1970 «Περί μετατροπής εις Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς Σωματείων επιδιωκόντων ταυτοσήμους προς αυτούς σκοπούς» ΦΕΚ 91/1970. (Βλ. Οικοδ.)
- Ν.Δ. 532/1970 «Περί συμπληρώσεως των διατάξεων περί διοικητικής αποκεντρώσεως» ΦΕΚ 103/1970. (Βλ. Εποπτ.)
- Ν.Δ. 537/1970 «Περί τροποπ. Α.Ν. 1563/1950...» ΦΕΚ 110/1970
- Ν.Δ. 643/1970 «Περί επεκτάσεως των διατάξεων Ν.Δ. 3783/1957 περί στέγης των δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων κλπ.» ΦΕΚ 175/1970.
- Ν.Δ. 675/1970 «Περί τροπ. και συμπληρ. του Ν.Δ. 4 99/1970 περί συστάσεως Επιτροπής επί της καταρτίσεως των Νομοθετικών Διαταγμάτων» ΦΕΚ 195/1970. (Βλ. άρθρ. 56 και ΠΑΣΕΓΕΣ).
- Ν.Δ. 682/1970 «Περί παραχωρήσεως δημοσίας δασικής εκτάσεως προς στεγαστικήν αποκατάστασιν αναπήρων» ΦΕΚ 201/1970.

- Β.Δ. 709/1970. Αποκέντρωσις υπηρεσιών Υπ. Γεωργίας. Αρμοδιότητες επί Συνεταιρισμών. (Βλ. ΘΣ 1971 σ. 31,97, 151).

- Υπ. Απ. 4489/1970 «Περί εγκρίσεως της από 20-12-1969 Σ.Σ.Ε. Πρ.σ. Γεωργ. Συν. Οργανώσεων.

- Υπ. Απ. 23/12129/1970 «Περί τροποπ. καταστατικού Ταμ. Συντ. Πρ.σ.σ. Γεωργ. Συν. Οργανώσεων.

- Με απόφ. Υπ. Γεωργίας 15-1-1970 (ΦΣ 1970 σ. 100) δίδονται αρμοδιότητες στα μικτά Συμβούλια των δευτεροβαθμίων και τριτοβαθμίων Συνετ. Οργαν. βάσει άρθ. 8 ΑΝ 237/67 περί διαλύσεως αγροτικών Συνδέσμων κλπ. επί του θέματος αρμοδιότητος ΓΣ «Συμμετοχή εις ιδρυθείσας Συνεταιριστικές Οργανώσεις ή συνεταιριστικής εταιρείας ή τοιαύτας μετά της ΑΤΕ και προσχώρησις δια της εγγραφής εις άλλας τοιαύτας».

Το 1971

- Ν.Δ. 818/1971 περί αναγκαστικού Συνεταιρισμού κροκοπααραγωγών Ν. Κοζάνης. (Βλ. ΘΣ 1971 σ. 140 ΦΕΚ 9/1971).

- Ν.Δ. 836/1971 Διευκολύνσεις φορολογικές για συγχώνευση Γ. Συνεταιρισμών ΦΕΚ 34/1971 (ΘΣ 1971. σ. 142).

- Ν.Δ. 886/1971 περί Οικοδομικών Συνεταιρισμών (ΘΣ 310/1971).

- Ν.Δ. 957/1971 περί Υπουργικού Συμβουλίου, Υπουργείων κλπ. (ΘΣ 1971 σ. 409).

- Ν.Δ. 959/1971 Ανάπλαση των ισχυόντων περί Συμβουλευτικής Επιτροπής επί της καταρτίσεως των νομοθετικών δ/των (βλ. και ΘΣ 1972 σ. 616).

- Ν.Δ. 1060/1971 περί Συνεταιρισμών αυτοκινητιστών (ΦΕΚ 268/71).

- Ν.Δ. 1077/1971 για επιβαρυντικό καθεστώς στη φορολογία των Γεωργ. Συνεταιρισμών. Αναλυτικά βλ. ιστορικά, θεωρητικά και σύγχρονα στοιχεία στη ΦΣ 1972 σ. 499, 500.

Το 1972

- Ν.Δ. 1297/1972 Φορολογικές διευκολύνσεις επί συγχωνεύσεων (ΦΣ 1972 σ. 1609).

- Ν.Δ. 158/1972 περί αντικατ. διατάξεων περί Οικοδομικών Συνεταιρισμών (ΦΕΚ 220).

- Β.Δ. 190, 191, 193, 197 του 1972 για μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε Περιφ. Διοικήσεις.

- Β.Δ. 192/1972 για μεταβίβαση στους Προϊσταμένους Περιφ. Διοικήσεων των εγκριτικών αποφάσεων Δ.Σ διορισμού Γεν. Δ/ντών, Δ/ντών και Νομ. Συμβούλων.

- Β.Δ. 197/1972 περί διορισμού υπουργικών αντιπροσώπων εις Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς.

Το 1973

- Ν.Δ. 206/1973 περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους εις περιφέρειας (ΦΕΚ 268).

- Ν.Δ. 216 περί Υπουργ. Εθν. Οικονομίας (αρμοδιότης για Συνεταιρισμούς και ΑΤΕ).

- Ν.Δ. 227/1973 περί Γεωργικών Συνεταιρισμών ΦΕΚ 281/1973. Βλ. κριτικές παρατηρήσεις ΘΣ 1973 σ. 1424, 1503, 1521, 1573. Βλ. και Ναυτεμπορικήν 3-10-1973 στα ΘΣ σ. 1503.

- Απόφ. Υπ. Κοιν. Υπηρεσιών για έγκριση αιτήσεως εκτάσεων υπό Οικοδομικών Συνεταιρισμών (ΦΕΚ/Β/53/1973. Βλ. και ΘΣ σ. 1611).

Το 1974

- Στις αρχές 1974 (ΦΕΚ 10/1974) δημοσιεύεται η Συντακτική πράξις υπ' αριθ. 4 με την οποία λαμβάνονται μεγάλης εκτάσεως δεσμευτικά μέτρα για τους δημοσίους και άλλους υπαλλήλους (ΘΣ σ. 1613).

- Ν.Δ. 357/1974 «περί καταργήσεως του ΝΔ 227/1973 περί Γεωργικών Συνεταιρισμών» (ΦΕΚ 82/28-3-74). Βλ. και ΘΣ 1974 σ. 1668, 1746.

Και ακολουθούν (μετά την πτώσιν της δικτατορίας):

- Συντακτική πράξις «περί αποκαταστάσεως της δημοκρατικής νομιμότητος (ΦΕΚ 213/1974)

- Ν.Δ. 66/1974 (βλ. κείμενο ΘΣ σ. 1916, 1966, 2101.

(Βλ. στο επόμενο Μέρος του τόμου).

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

— Υπάρχει στενότητα στο εποπτικό προσωπικό της ΑΤΕ για τους γεωργικούς Συνεταιρισμούς λόγω αυξήσεως των εργασιών τους κατά την περίοδο μετά το 1960 αλλά και την μεγαλύτερη από το σύνθητες έξοδο μετά το 1967 (για διάφορους λόγους).

Όλες οι πληροφορίες για την οργάνωση της Εποπτείας και το έργο της Δ/νσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ, υπάρχουν στους ετήσιους απολογισμούς της ΑΤΕ και στους ειδικότερους απολογισμούς της Δ/νσεως Συνεταιρισμών που έχουν και πολύ χρήσιμα στοιχεία από την όλη σύνθεση (στατιστικά) και το όλο έργο των Γεωργ. Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Την 1.10.1968 υπηρετούν συνολικά 290 εποπτικοί, οι επόμενοι (με αλφαβητική σειρά, βαθμό και υπηρεσιακή θέση) και μάλιστα μερικοί είναι αποσπασμένοι, (για διάφορους λόγους) εκτός της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών:

Αλφαβητική κατάσταση Εποπτικών Υπαλλήλων κατά την 1 Οκτωβρίου 1968
(Ονοματεπώνυμον, βαθμός, κατάσταση εις ό υπηρετεί)

1. Αγγελόπουλος Αριστ. Αρχ/σής, Τρίκαλα
2. Αλατάς Δημήτριος, Λογιστής Α', Διδυμότειχο
3. Αλεξάκης Γεώργιος, Λογιστής Β', Ηράκλειο
4. Αλεφραγκής Ελευθ. Λογιστής Γ', Κέρκυρα
5. Αμανατίδης Μιχαήλ, Λογιστής Γ', Νάουσα
6. Αμπεριάδης Αριστ. Βοηθός, Γιαννιτσά
7. Αναγνωστόπουλος Δ. Υπολογιστής, Πάλος
8. Αναστασάκης Γεώργ. Λογιστής Γ', Χανιά
9. Αναστασιάδης Άγγελος, Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα Προϊστάμενος Τμήματος
10. Ανδρεαδάκης Εμμαν. Αρχιλογιστής, Λάρισα
11. Ανδρεαδάκης Δημήτρ. Υπολογιστής, Αλεξ/πολις
12. Ανδρεάδης Γεώργιος, Λογιστής Β', Δράμα
13. Ανδριανάκης Γεώργιος, Υπολογιστής, Γύθειο
14. Ανδριανόπουλος Απ. Υπολογιστής, Γαργαλιάνοι
15. Αντωνιάδης Σάββας, Υπολογιστής, Έδεσσα
16. Αντωνόπουλος Γεώργ. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Δ/νσιν Γεωργ. Βιομηχ.
17. Αργυρόπουλος Γεώργ. Αρχιλογιστής, Αλεξ/πολις, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
18. Αρχοντάκης Κων/νος, Τμηματάρχης Α', Χανιά, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
19. Ασημακόπουλος Παναγ. Λογιστής Γ', Λεχαινά
20. Ασίκης Αντώνιος, Υπολογιστής, Ν. Ζίχνη
21. Αυγερόπουλος Δημήτρ. Τμηματάρχης Α', Κέρκυρα, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
22. Αυγουστάκης Ιωάννης, Αρχιλογιστής, Ιεράπετρα
23. Βαλαβάνης Ιωάννης, Αρχιλογιστής, Καβάλα
24. Βαρακλής Αθανάσιος, Λογιστής Γ', Κιλκίς
25. Βαρζελιώτης Ιωάννης, Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Λογιστικήν Υπηρεσ.
26. Βαρθολομαίος Σπυρ. Αρχιλογιστής, Κ. Κ/μα
27. Βαρούνης Στέφανος, Βοηθός, Κιλκίς
28. Βασματζίδης Κίμων, Τμηματάρχης Α', Σπάρτη, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
29. Βερίγος Εμμανουήλ. Λογιστής Β', Κρανίδιο
30. Βλάχης Σωκράτης, Αρχιλογιστής, Ηγουμενίτσα
31. Βλάχος Χαρ. Αρχιλογιστής, Χαλκίς
32. Βυτόγιαννης Νικόλ. Αρχιλογιστής, Αλμυρός
33. Γαβριηλίδης Ανεστ. Υπολογιστής, Ν. Μουδανιά
34. Γερογιάννης Νικόλ. Αρχιλογιστής, Βόλος
35. Γεωργακόπουλος Νικόλ. Λογιστής Β', Καλαμάτα
36. Γεώργας Διονύσιος, Αρχιλογιστής, Ξυλόκαστρον
37. Γιαννακόπουλος Αθαν. Τμηματάρχης Α', Απεσπ. εις Δ/νσιν Γεωργ. Βιομηχ.
38. Γιαννικόπουλος Ηλ. Λογιστής Β', Μεγαλόπολις
39. Γκανάτσος Κων/νος, Αρχιλογιστής, Μέγαρο
40. Γκιόκας Γεώργιος, Αρχιλογιστής, Θήβα
41. Γραμματικός Ευστάθ. Τμηματάρχης Α'. Απεσπ. εις Υ.Ε.Β. Υπ. Γεωργίας
42. Γρηγοριάδης Χρ. Λογιστής Β', Φλώρινα
43. Δασκαλογιαννάκης Ιω. Λογιστής Γ', Κοζάνη
44. Δασκαλόπουλος Ιω. Υπολογιστής, Κόρινθος, Προσ. επί 6μηνον (από 8-6-68) αποσπ. του ως Δ/ντού εις Βιομ. Ρητίνης Ποσειδωνίας
45. Δερμεντζόγλου Χρ. Αρχιλογιστής, Επιθ. Κ. Οργ.
46. Δημητριάδης Δημ. Υπολογιστής, Ναύπακτος
47. Δημητριάδης Παναγ. Λογιστής Β', Κόρινθος
48. Δημητρίου Δημ. Υπολογιστής, Πάτρα
49. Διαμαντόπουλος Αθαν. Αρχιλογιστής, Μεσσήνη
50. Διαρμισάκης Ευάγγελος, Τμηματάρχης Α', Θεσσαλονίκη, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
51. Διονυσόπουλος Κυρ. Αρχιλογιστής, Πύργος
52. Δοδόπουλος Σοφ. Υπολογιστής, Κοζάνη
53. Δοργιάκης Παύλος, Λογιστής Γ', Λευκάς
54. Δούμας Ιω. Λογιστής Α', Κύμη
55. Δριτσόπουλος Σπηλ. Αρχιλογιστής, Πύργος, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
56. Δρογγάρης Βασ. Λογιστής Γ', Μελιγαλά
57. Εργάς Γεώργιος, Λογιστής Β', Κως

58. Ευαγγελόπουλος Λεων. Αρχιλογιστής, Λάρισα
59. Ευθυμίου Αησα. Τμηματάρχης Α', Ρόδος, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
60. Ζαφείρης Δημ. Υπολογιστής, Καλάβρυτα
61. Ζέρβας ή Μπρας Π. Λογιστής Γ', Πέραμα
62. Θεοδώρου Αγαμ. Αρχιλογιστής, Αίγιον
63. Θερμογιάννης Γεώργ. Υπολογιστής, Βραχάτιον
64. Κάββαδίας Ευάγγελος, Αρχιλογιστής, Αττική
65. Κάββουρας Ιω. Αρχιλογιστής, Κυπαρισσία
66. Καλής Αρ. Αρχιλογιστής, Κοζάνη, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
67. Καλκανδής Λεων. Υπολογιστής, Άργος
68. Καλογήρου Απ. Λογιστής Β', Μουζάκιον
69. Καλτσιδής Ανδρ. Υπολογιστής, Σιδηρόκαστρον
70. Καλυβιώτης Γεώργ. Λογιστής Γ', Μεσολόγγιον
71. Κανάρης Γερ. Υπολογιστής, Ν. Μουδανιά
72. Κανελλόπουλος Διονύσιος, Τμηματάρχης Α', Απεσπ. εις Δ/νση Γεωργ. Βιομηχανιών
73. Κανέλλος Ιω. Τμηματάρχης Α', Αττική, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
74. Κανετάκης Αλέξ. Αρχιλογιστής, Ηράκλειον
75. Καπερώνης Παρ. Αρχιλογιστής, Σπάρτη
76. Καπόλος Λουκ. Αρχιλογιστής, Σουφλίον
77. Καπότας Φωτ. Υπολογιστής, Μολάοι
78. Καραγιάννης Ματθ. Υπολογιστής, Άρτα
79. Καραγιαννόπουλος Αρ. Υπολογιστής, Καστοριά
80. Καραλής Ιω. Αρχιλογιστής, Επιθ. Κ. Οργ.
81. Καραμανώλης Ορ. Αρχιλογιστής, Λαγκαδάς
82. Καραμέτης Κων. Υπολογιστής, Κόνιτσα
83. Καραμήτσας Μιχ. Λογιστής Γ', Αρναία
84. Καραμήτσος Ιω. Τμηματάρχης Α', Απεσπ. εις Δ/νση Γεωργ. Βιομηχ.
85. Καρανάσος Αγαθ. Λογιστής Γ', Ελευθερούπολις
86. Κατέρης Άστερ. Λογιστής Β', Βέροια
87. Κατσαράκης Μιχ. Βοηθός, Λήμνος
88. Καφετζάκης Γεώργ. Λογιστής Β', Πύργος
89. Κελέσογλου Μιχ. Τμηματάρχης Α', Βέροια, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
90. Κένταρχος Σπυρ. Υπολογιστής, Αστακός
91. Κιτριδής Δημ. Αρχιλογιστής, Σέρραι
92. Κλεισούρας Θεοφ. Λογιστής Β', Άρτα
93. Κλιβανιώτης Κων. Αρχιλογιστής, Χαλκίς
94. Κολόκας Ιω. Αρχιλογιστής, Γαστούνη
95. Κόμης Δημ. Τμηματάρχης Α', Λεβάδεια, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
96. Κομπορόζος Μιχ. Υπολογιστής, Αγρίνιον
97. Κονίνης Γεώργ. Τμηματάρχης Α', Πρέβεζα, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
98. Κοντέσης Σπυρ. Τμηματάρχης Β', Άργος, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
99. Κοντός Σπυρ. Λογιστής Β', Μεσολόγγιον
100. Κοπίτας Αλέξ. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Λογιστικήν Υπηρεσίαν
101. Κορκίδης Ευάγγελος, Τμηματάρχης Α', Ηράκλειον, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
102. Κοσματόπουλος Λάζ. Υπολογιστής, Καλαμπάκα
103. Κουδουμνάκης Γεώργ. Τμηματάρχης Α', Φλώρινα, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
104. Κούκιος Ηλ. Τμηματάρχης Α', Λαμία, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
105. Κουρεμάδας Κων. Λογιστής Γ', Δομοκός
106. Κουρκουραϊδής Θεοδ. Αρχιλογιστής, Καβάλα, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
107. Κούστας Νικόλ. Βοηθός, Καρπενήσιον
108. Κουτουγκας Ευάγγ. Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα, Αναπλ. Προϊστ. Τμήματος
109. Κυράτσης Βασίλ. Υπολογιστής, Παραμυθιά
110. Κυριακόπουλος Μιχ. Αρχιλογιστής, Σάμος
111. Κωστούπουλος Αθαν. Λογιστής Β', Τρίκαλα
112. Λαμπρόπουλος Ορ. Αρχιλογιστής, Ιωάννινα, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
113. Λαπιδάκης Ιω. Υπολογιστής, Καλλονή
114. Λεριώτης Παναγ. Αρχιλογιστής, Λεβάδεια
115. Λιβαδάς Γρηγ. Τμηματάρχης Α', Αττική
116. Λούτσος Νικόλ. Υπολογιστής, Αλμυρός
117. Μάγκος Δημ. Λογιστής Γ', Τρίκαλα
118. Μαθιουλάκης Γεώργ. Λογιστής Β', Ηράκλειον
119. Μαλέμης Γεώργ. Αρχιλογιστής, Αττική
120. Μανδράς Αλέξ. Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα
121. Μανίδης Ευστάθ. Αρχιλογιστής, Χίος
122. Μανούκας Ταξ. Υπολογιστής, Αριδαία
123. Μανουσιδής Κων. Αρχιλογιστής, Νεμέα
124. Μαντάς Αντων. Τμηματάρχης Α', Τρίπολις, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
125. Μαραγκός Παναγ. Αρχιλογιστής, Κομοτηνή
126. Μαραγκουδάκης Μιχ. Λογιστής Β', Άμφισσα
127. Μάρκελλος Αθαν. Υπολογιστής, Άστρος
128. Μασσαράς Κων/νος, Βοηθός, Αίγιον
129. Μέγας Νικόλ. Υπολογιστής, Φάρσαλα
130. Μελισσάρης Χρ. Υπολογιστής, Καρδίτσα
131. Μεριτίσης Γεώργ. Λογιστής Γ', Αγρίνιον
132. Μετζιδάκης Νικηφ. Τμηματάρχης Α', Αττική, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
133. Μηνογιάννης Θεοδ. Λογιστής Β', Σύρος
134. Μισίρης Ιω. Αρχιλογιστής, Ν. Ορεστιάς
135. Μιχαηλίδης Αγ. Αρχιλογιστής, Κ. Κ/μα
136. Μιχαλόπουλος Αν. Αρχιλογιστής, Καλαμάτα, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
137. Μουσαδάκος Δημ. Τμηματάρχης Α', Πάτραι, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
138. Μουσούρης Γεράσ. Αρχιλογιστής, Αργοστόλιον
139. Μουτζουρέλλης Κων. Λογιστής Γ', Μυτιλήνη
140. Μπακαφούκας Νικ. Λογιστής Γ', Δερβένιον
141. Μπαρηγουριώτης Χρυστ. Υπολογιστής, Ξάνθη

142. Μπατσιδης Κων/νος, Υπολογιστής, Δελβινάκιον
143. Μπέικος Ιω. Τμηματάρχης Α', Θεσσαλονίκη, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
144. Μπεκιάρης Χρ. Αρχιλογιστής, Ναύπλιον
145. Μπένος Κων. Αρχιλογιστής, Πάτραι
146. Μπερτσάτος Θεοδ. Λογιστής Γ', Κατερίνη
147. Μποσογιάννης Δημ. Λογιστής Β', Κ. Αχαΐα
148. Μποτής Θεοδ. Αρχιλογιστής, Επιθ. Κ. Οργ.
149. Μπρουμάς Βασίλ. Υπολογιστής, Τρίπολις
150. Μυλωνάς Γεωργ. Υπολογιστής, Κιάτον
151. Μυρίλας Αριστ. Υπολογιστής, Ζάκυνθος
152. Μωυσιάδης Ιω. Λογιστής Γ', Γιαννιτσά
153. Μωραΐτης Κων. Βοηθός, Βέροια
154. Νάσσοσ Νικόλ. Αρχιλογιστής, Κ. Κ/μα
155. Νίκας Αναστ. Τμηματάρχης Α', Χαλκίς, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
156. Νικήτας Δημ. Τμηματάρχης Α', Θεσσαλονίκη, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
157. Νικηφορίδης Γεώργ. Λογιστής Β', Ξάνθη
158. Νικολαΐδης Κων. Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα, Αναπληρ. Προϊστ. Τμήματος
159. Νικολαράκος Γεώργ. Αρχιλογιστής, Καλαμάτα
160. Νιωτάκης Ιω. Αρχιλογιστής, Ηράκλειον
161. Νιώτης Γεώργ. Υπολογιστής, Πολύγυρος
162. Νοταράς Δημ. Τμηματάρχης Α', Κόρινθος, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
163. Νότος Ελευθ. Λογιστής Β', Αμύνταιον
164. Νούσης Ιάκ. Αρχιλογιστής, Αττική
165. Ντυμένος Βασ. Αρχιλογιστής, Βέροια, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
166. Ξένος Διον. Αρχιλογιστής, Κ. Κ/μα,
167. Οικονομόπουλος Απ. Διευθυντής, Κ. Κ/μα, Δ/ντής
168. Όρφανος Ιω. Αρχιλογιστής, Κέρκυρα
169. Όρφανός Μιχ. Αρχιλογιστής, Αττική
170. Παλληκαράκης Εμμ. Τμηματάρχης Α', Πειραιεύς, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
171. Παναγιωτάκης Γ. Υπολογιστής, Μοίραι
172. Παναγιωτόπουλος Παναγ. Λογιστής Β', Αμφίκλεια
173. Παναγόπουλος Βασ. Υπολογιστής, Πύργος
174. Πάνος Δημ. Λογιστής Β', Μακρακώμη
175. Πανουτσόπουλος Παν. Τμηματάρχης Α', Αττική, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
176. Πανταζής Γεώργ. Τμηματάρχης Α', Αγρίνιον
177. Πανσιδης Αθαν. Λογιστής Β', Αξιούπολις
178. Παπαβασιλόπουλος Ιω. Αρχ/τής, Επιθ. Κ. Οργ.
179. Παπαγεωργίου Χαρ. Λογιστής Γ', Αμαλιάς
180. Παπαδάκος Προκοπ. Αρχιλογιστής, Πάτραι, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
181. Παπαθέου Ευάγγ. Τμηματάρχης Α', Επιθ. Κ. Οργ., Αναπληρωτής Επιθεωρητού
182. Παπαϊωάννου Λ. Αρχιλογιστής, Θήβαι
183. Παπαϊωάννου Κων. Λογιστής Γ', Φιλιατρά
184. Παπακωνσταντίνου Κων. Αρχιλογιστής, Λάρισα, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
185. Παπαλεβέντης Ιω. Αρχιλογιστής, Λεβάδεια
186. Παπανδρέου Κων. Λογιστής Β', Άργος
187. Παπαρούνης Ευθυμ. Λογιστής Β', Θέρμον
188. Παπαστύλος Νικ. Λογιστής Α', Κόρινθος
189. Παπαχρηστίδης Γώργ. Λογιστής Β', Πόρος
190. Παππάς Δημ. Βοηθός, Προσωτσάνη
191. Παραγιουδάκης Ιω. Υπολογιστής, Αρκαλοχώριον
192. Παρασκευαΐδης Άγγ. Αρχιλογιστής, Ιωάννινα, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
193. Παρασκευόπουλος Σωτ. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Υπηρ. Οικον. Μελετών
194. Παρχαρίδης Ευστ. Τμηματάρχης Α', Σέρραι, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
195. Πατέλης Κων/νος, Υπολογιστής, Ρέθυμιον
196. Πατρίκιος Νικόλ. Τμηματάρχης Α', Αγρίνιον, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
197. Παύλου Θεμ. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Λογιστικήν Υπηρεσίαν
198. Περαντωνάκης Γεώργ. Αρχιλογιστής, Χανιά, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
199. Πετασάκης Νικόλ. Λογιστής Α', Ρέθυμιον
200. Πετράκης Εμμ. Τμηματάρχης Α', Άργος, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
201. Πέτρου Κων. Αρχιλογιστής, Μυτιλήνη, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
202. Πινάσης Μιλτ. Αρχιλογιστής, Λεβάδεια
203. Πλαταρίδης Δημ. Τμηματάρχης Α', Θεσσαλονίκη
204. Πόδας Κων/νος, Τμηματάρχης Α', Θεσσαλονίκη, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
205. Πολυχρονίδης Ιω. Λογιστής Β', Καβάλα
206. Πουλημένος Χρ. Αρχιλογιστής, Νεάπολις
207. Πουρνάρας Γεώργ. Λογιστής Β', Λαγκαδάς
208. Πούσιος Βασίλ. Υπολογιστής, Κατερίνη
209. Προκοπίδης Γεώργ. Τμηματάρχης Α', Τρίπολις, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
210. Ράπτης Μαρ. Υπολογιστής, Ναύπλιον
211. Ραχιανιώτης Γερ. Λογιστής Γ', Αλεξάνδρεια, Προσ. εις Επιθ. Κ. Οργαν.
212. Ρέντζος Δημ. Λογιστής Α., Έδεσσα
213. Ρηγόπουλος Ιω. Αρχιλογιστής, Ιστιαία
214. Ρηγόπουλος Κων. Λογιστής Β', Ζαχάρα
215. Ρίζος Γεώργ. Λογιστής Β', Αγρίνιον
216. Ρούλιας Χρ. Τμηματάρχης Α', Αλεξ/λις, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
217. Ρουμπέν Κων/νος, Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα
218. Ρούσσοσ Γεώργ. Λογιστής Β', Τρίπολις
219. Σαββίνος Βασίλ. Υπολογιστής, Πρέβεζα
220. Σακκαδάκης Μιχ. Αρχιλογιστής, Θεσσαλονίκη
221. Σάκκος Βασίλ. Υπολογιστής, Μεσσηνη
222. Σαντορινιαίος Αρχ. Υπολογιστής, Πάρος

223. Σαπουνάς Ηλ. Λογιστής Β', Ελασσών
224. Σαραβελάκης Στ. Υπολογιστής, Ρέθυμνο
225. Σαριδάκης Κων/νος, Αρχιλογιστής, Ηράκλειον, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
226. Σαχινίδης Λάζ. Υπολογιστής, Καβάλα
227. Σκόρδος Στεφ. Βοηθός, Ιωάννινα
228. Σκουλίκης Ηλ. Υπολογιστής, Λαμία
229. Σκρέτης Χρ. Αρχιλογιστής, Λαμία
230. Σοφιάνος Σπυρ. Τμηματάρχης Α', Απεσπ. εις Λογιστικήν Υπηρεσίαν
231. Σοφιανόπουλος Γεώργ. Αρχιλογιστής, Πάτραι
232. Σπανός Ευστ. Τμηματάρχης Α', Χαλκίς, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
233. Σπύρου Ευαγγ. Τμηματάρχης Α', Λαμία, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
234. Σταθερός Νικολ. Αρχιλογιστής, Νάξος
235. Σταματάκης Νικολ. Λογιστής Γ', Σητεία
236. Σταματελάτος Δημ. Λογιστής Β', Πάτραι
237. Σταματοπούλος Ιω. Αρχιλογιστής, Θεσσαλονίκη
238. Σταυρής Γρηγόριος-Χρ. Βοηθός, Αμφιλοχία
239. Σταυρινός Δημ. Λογιστής Β', Μυτιλήνη
240. Στρογγύλης Ιω. Τμηματάρχης Α'. Κ. Κ/μα, Αναπληρωτής Διευθυντού
241. Συγγελάκης Ιω. Αρχιλογιστής, Ηράκλειον
242. Συμεωνίδης Συμ. Υπολογιστής, Καστοριά
243. Συράκος Νικ. Αρχιλογιστής, Αττική
244. Σύρμας Ανδρ. Υπολογιστής, Ρόδος
245. Σφακιανάκης Θεοφ. Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα
246. Σωπασάκης Εμμ. Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα, Προϊστάμενος Τμήματος
247. Σωτηράκης Ιω. Αρχιλογιστής, Τρίκαλα, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
248. Σωτηρόπουλος Ηλ. Αρχιλογιστής, Κ. Κ/μα
249. Σωτηρόπουλος Αντων. Αρχιλογιστής, Μέγαρο
250. Τασόπουλος Αν. Υπολογιστής, Σάππαι
251. Τζαβιδόπουλος Βασ. Βοηθός, Σπάρτη
252. Τζότηζορας Παναγ. Αρχιλογιστής, Θεσσαλονίκη
253. Τόμπρος Ιω. Αρχιλογιστής, Χρυσούπολις
254. Τούνης Αν. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Λογιστικήν Υπηρεσίαν
255. Τράστας Αγαμ. Τμηματάρχης Α', Κ. Κ/μα, Αναπληρωτής Προϊστ. Τμήματος
256. Τριανταφυλλόπουλος Αη. Λογιστής Γ', Πτολεμαΐς
257. Τρουγκάκος Σοφ. Αρχιλογιστής, Σπάρτη, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
258. Τσαγκουρνός Κων/νος, Αρχιλογιστής, Θήβαι
259. Τσαγκρώνης Αρ. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Υπηρ. Οικον. Μελετών
260. Τσακωνόπουλος Γεωργ. Αρχιλογιστής, Κέρκυρα, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
261. Τσαπρούνης Ιω. Λογιστής Γ', Λαμία
262. Τσελεπής Νικολ. Τμηματάρχης Α', Πειραιεύς, αναπληρωτής Επιθεωρητού
263. Τσιγαρίδας Ευαγγ. Υπολογιστής, Αγρίνιον
264. Τσιτσάρας Γεωργ. Αρχιλογιστής, Πειραιεύς
265. Τσούπης Αποστ. Αρχιλογιστής, Ιωάννινα
266. Τσώρης Αθαν. Λογιστής Β', Τύρναβος
267. Φάκας Βασ. Λογιστής Β', Αγυιά
268. Φαλούτσος Αλεξ. Λογιστής Γ', Καλαμπάκα
269. Φύλης Αργ. Αρχιλογιστής, Γρεβενά
270. Φλούδας Γεωργ. Τμηματάρχης Α', Επιθ. Κ. Οργ., Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
271. Φουκαράκης Γεωργ. Αρχιλογιστής, Επιθ. Κ. Οργ.
272. Φουντουκάκης Κων. Λογιστής Γ', Χανιά
273. Φραγκούλης Γεωργ. Αρχιλογιστής, Αγρίνιον, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
274. Φρονιμάκης Ιω. Λογιστής Α', Χανιά
275. Φωλίνας Κων. Αρχιλογιστής, Βόλος
276. Φωτόπουλος Αντων. Βοηθός, Καρλόβασι
277. Χαβρεδάκης Μιχ. Υπολογιστής, Βάμος
278. Χαλκιάς Αναργ. Αρχιλογιστής, Απεσπ. εις Λογιστικήν Υπηρεσίαν
279. Χαμχούγιας Αθαν. Αρχιλογιστής, Αλεξ/λις, Αναπληρωτής Επιθεωρητού
280. Χανιωτάκης Χαρ. Υπολογιστής, Άγιος Νικόλαος
281. Χαβιάρας Π. Υπολογιστής, Κάρυστος
282. Χατζηδάκης Στεφ. Υπολογιστής, Χανιά
283. Χατζηκαλούδης Καλ. Λογιστής Γ', Σέρραι
284. Χατζησύρμος Αργ. Αρχιλογιστής, Ξάνθη
285. Χειμαριός Κων/νος, Αρχιλογιστής, Καλαμάτα
286. Χιλιαδάς Ευάγγ. Αρχιλογιστής, Αταλάντη
287. Χρονόπουλος Θεοδ. Υπολ/τής, Κ. Νευροκόπιον
288. Χρυσομάλλης Αλεξ. Αρχιλογιστής, Κ. Κ/μα
289. Ψαρρός Κων/νος, Τμηματάρχης Α', Κόρινθος, Επιθεωρητής Συνεταιρισμών
290. Ψωμάς Χαραλ. Υπολογιστής, Μυτιλήνη

- Το 1971 γίνεται πρόσληψη 36 νέων εποπτών στην ΑΤΕ πτυχιούχων ανωτάτων Σχολών έπειτα από διαγωνισμό. Οι επιτυγχόντες παρακολουθούν στη συνέχεια ειδικό ενδοϋπηρεσιακό Σεμινάριο και για πρώτη φορά με γραπτές στη συνέχεια εξετάσεις η βαθμολογία των οποίων τέθηκε στους φακέλλους τους με τη σύσταση όπως κατά το διάστημα της εν τη Τραπέζη υπηρεσίας τους φροντίσουν να αφομοιώσουν πληρέστερον την διδαχθείσαν ύλην (που δόθηκε και γραπτή) και να συνδυάσουν αυτήν με την πρακτική εφαρμογή των αντικειμένων

της ειδικότητάς τους καθόσον μετά παρέλευσιν έτους περιόπου, ενδέχεται να εκαλούντο εις νέαν εξέτασιν τα αποτελέσματα της οποίας θα τεθούν στους υπηρεσιακούς φακέλλους των.

Οι επιτυχόντες είναι οι επόμενοι (αλφαβητικά):

1. Αγτζίδης Ιωάννης	13. Κουφός Στέφανος	25. Πετσαγκουράκης Στυλιανός
2. Αδαμίδης Κων/νος	14. Λογοθέτης Δημήτριος	26. Πλατανιάς Ζήσης
3. Αλεξιάδης Σταύρος	15. Μαΐσης Χρήστος	27. Σαρρίδης Ιωάννης
4. Αναλυτής Αναστάσιος	16. Μπάκος Πολυμέρης	28. Σταγκογιάννης Λεωνίδα
5. Ανδρέου Λεωνίδα	17. Μπαλαμπανίδης Χριστ.	29. Στεφανίδης Γεώργιος
6. Γιωτόπουλος Αντώνιος	18. Μπινάκας Χρήστος	30. Τερόζοπουλος Γεώργιος
7. Δαμιανίδης Χρήστος	19. Μπουμπούλης Παναγιώτης	31. Τζώτζης Αντώνιος
8. Δρακάκης Σπυρίδων	20. Νικηφοράκης Εμμανουήλ	32. Τσέτσος Κοσμάς
9. Ευσταθίου Γεώργιος	21. Νίτσος Χριστόδουλος	33. Τσιγκουνάκης Δημοσθένης
10. Καλογιάννης Προκόπιος	22. Νούτσος Δημήτριος	34. Τσοβαλτζής Χαρίτων
11. Καψιμάλης Νικόλαος	23. Παπαδόπουλος Άγγελος	35. Χαλκιάς Ιωάννης
12. Κοσμίδης Κισμάς	24. Παπανούσης Τριαντάφυλλος	36. Χιωτίδης Κων/νος

Είναι χαρακτηριστικό ότι με τη νέα κατάσταση που επικρατεί στην Τράπεζα (και γενικότερα) επιβάλλεται κάποια μεγαλύτερη αυστηρότητα και προγραμματισμός στις Δ/σεις του Κ. Κ/τος. Χαρακτηριστικός είναι σε ό,τι αφορά τη συνεταιριστική πλευρά ο προγραμματισμός για το 1972 της Δ/σεως Συνεταιρισμών που σημειώνεται σε σχετικό πίνακα αλλά όχι μόνον ως κατευθύνσεις της Δ/σεως αλλά και με τις προϋποθέσεις (σύμπραξη και εμπόδια από άλλους αρμοδίους, ενέργειες που πρέπει να γίνουν και δυσχέρειες.)

Σχετικά με την Εποπτεία Συνεταιρισμών βλ. και τα επόμενα ενδιαφέροντα κείμενα:

- Για αρμοδιότητες Υπουργείου Γεωργίας και ΑΤΕ επί Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ 1971 σ. 32, 33, 146, 194, 893, 919, 922.
- Πρόσληψη Εποπτών βλ. ΘΣ 1971σ. 216, 445, 450, 971.
- Για το Εποπτικό προσωπικό της ΑΤΕ βλ. ΘΣ 1971 σ. 194, 445, 456, 751.
- Για εκπαίδευση εποπτικού προσωπικού βλ. ΘΣ 1971 σ. 485, 499.
- Για Εποπτεία αλιευτικών Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ 1971 σ. 255, 462.
- Το Εποπτικόν προσωπικόν της ΑΤΕ και το έργον του (ΘΣ σ. 1250).
- Η Δ/σις Συνεταιρισμών ΑΤΕ (βλ. ΘΣ σ. 1301, 1305, 1461).
- Το έργον της Εποπτικής υπηρεσίας εις τον τομέα των γεωργ. συνεταιριστικών οργανώσεων (βλ. ΘΣ σ. 1303).
- Νέοι Επόπτες (βλ. ΘΣ σ. 1460).
- Το προσωπικόν ΑΤΕ δια την Εποπτείαν Συνεταιρισμών (βλ. ΘΣ σ. 1461).
- Σύλλογος Εποπτικών ΑΤΕ (βλ. ΘΣ σ. 1618).
- Εποπτεία και Συνεταιριστικοί υπάλληλοι (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2017).
- Βλ. και σημείωμα ΦΣ 1973 σ. 547, 548.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Και κατά την περίοδο αυτή, εκτός από τις κυβερνητικές ενέργειες, πολλές είναι και οι αντιδράσεις εκμεταλλευτικών κύκλων εναντίον της δραστηριότητας και γενικότερα του θεσμού αλλά και οι συμπαραστάσεις από άλλους. Στη συνέχεια σχετικές ενδεικτικές πληροφορίες:

– Η Εκκλησία της Ελλάδος. Συμπαράσταση στο συνεταιριστικό πνεύμα (και γενικότερα στην αγροτική τάξη). Αξιόλογο είναι το κείμενο του Αρχιεπ. Ιερωνύμου που δημοσιεύεται στο περιοδικό «Εκκλησία», επίσημο δελτίο της Εκκλησίας της Ελλάδος. 22/15-11-1967, με γενικότερο τίτλο «σχέδιον αναδιοργάνωσης της Εκκλησίας της Ελλάδος» όπου εξετάζονται τα μέτρα για το ειδικό ποιμαντικό έργο σε διάφορους κλάδους (νεολαία, στρατεύμα, εργατική τάξη, αγροτική τάξη, κλπ.). Στον τομέα μέτρων για την αγροτική τάξη προτείνεται, μεταξύ άλλων, ο ιερέυς να πρωτοστατεί στο να διδαχθούν οι αγρότες τας νέας μεθόδους αυξήσεως της αποδόσεως του αγροτικού των κλήρου, την αξιοποίηση των προϊόντων των, την ανάπτυξιν του συνεταιριστικού πνεύματος και της συνεργασίας και τον τρόπον αυξήσεως των γεωργικών κλπ. οργανώσεων (σ. 667). Και βέβαια ότι πρέπει να υπάρξουν κατάλληλοι ιερείς.

Η Σύνοδος επιτρέπει την συμμετοχήν εφημερίων στα ΔΣ Γεωργ. Συνεταιρισμών (ΘΣ 1971 σ. 14 και 88).

Διάφορα άλλα στοιχεία για αντιδράσεις, απαντήσεις, συμπαράστασεις.

– Έπειτα από Πανελλήνιον Αγροτοσυνεταιρικών Συνέδριον (βλ. ΣΤ/1) επαναλαμβάνονται οι αντιδράσεις. Κατά το 1968 (4 Ιουλίου) δημοσιεύεται στον «Οικονομικόν Ταχυδρόμον» άρθρον του τέως προέδρου του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων Λ. Μαντζουράνη με θέμα τις δραστηριότητες των Γεωργ. Συνεταιρισμών. Η Συνομοσπονδία δια του Προέδρου Δ. Μαυροματάκη και του Δ/ντου Χαρίλ. Καρυωτάκη αποστέλλει αναλυτική διευκρινιστική επιστολή αποστομωτική των θέσεων του Λ.Μ. Την απάντηση δημοσιεύει ευχαρίστως η εφημερίδα σε μιάμισυ σελίδα και με την σημείωση «Πιστεύομεν ότι ο ελεύθερος αυτός διάλογος δύναται να αποβή εποικοδομητικός δια την ορθήν αντιμετώπισιν του θέματος των Γεωργ. Συνεταιρισμών και δια τον προσδιορισμόν του ρόλου τον οποίον δύναται και πρέπει να διαδραματίζουν εις την οικονομίαν». Το πολύ αξιόλογο αυτό κείμενο (που δεν είναι δυνατό να δημοσιευθεί ολόκληρο εδώ) πρέπει να μελετήσουν οι ενδιαφερόμενοι από τις πηγές (βλ. Οικονομικόν 25-7-1968).

Στη συνέχεια δίδονται πηγές όπου οι ενδιαφερόμενοι μελετητές είναι δυνατό να εύρουν πολύ ενδιαφέρον υλικό για αντιδράσεις, αντικρούσεις, ενισχύσεις. Βλέπε σχετικά στα ΘΣ όπου σχετικά σημειώματα:

- σ. 195. Διατί θορυβούν ο Εμπορικός Σύλλογος και το Εμπορικόν Επιμελητήριον;
- σ. 318. Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και Εμπόριον. Η θέσις του Υπουργείου Γεωργίας.
- σ. 447. Η τακτική των εμπορών.
- σ. 556, 616, 991, 1024. Για την Συμβουλευτική Επιτροπή.
- σ. 827. Για την ανάγκη προσοχής από το Κράτος στην ουσία του θεσμού.
- σ. 831. Βιομηχανοί, Συνεταιρισμοί, Συνομοσπονδία, Συνεταιρισμοί.
- σ. 912. Δασικοί Συνεταιρισμοί και Δασεμπόριο.
- σ. 995. Για κρατική συμπαράσταση.
- σ. 1003. Ο Συνεταιρισμός και αι οικονομικαί μονάδες κερδοσκοπικού σκοπού.
- σ. 1075. Συνεχίζεται η τακτική των εμποροβιομηχανών.
- σ. 1331. Νοοτροπία ανωτάτων στελεχών της οικονομικής ζωής.
- σ. 1493. Προσοχή εις την ουσίαν του Συνεταιρισμού.
- σ. 1656, 1735, 1812, 1816, 1836. Έμποροι - Εμπορία το 1974.

– Βλ. επίσης στη ΦΣ: Έτος 1971 σ. 37, 38, 110, 149, 327, 388, 485.

– Γενικά η μάχη Συνεταιρισμών και εκμεταλλευτικών συμφερόντων συνεχίζεται. Βλ. σχετικά ΦΣ 1972 σ. 267, 268 (σχετικά με απόψεις περ. «Βιομηχανική Επιθεώρησις»), 269, 270 (για την προνομιακή μεταχείριση του Τ. Πάππας), 270, 271, 272 (απόψεις για την στάση κυβερνητικών παραγόντων απέναντι στους Συνεταιρισμούς γενικότερα), 323, 324 (για νοο-

τροπία μερικών κρατικών παραγόντων απέναντι στους Συνεταιρισμούς).

- Ενισχυτικά κείμενα υπέρ Συνεταιρισμών Βλ. ΦΣ 1972 σ. 325, 335 του Προέδρου της Συμβουλευτικής Επιτροπής Αποστ. Βογιατζή.

- Επίσης στη ΦΣ 1972 σ. 379 από το 12ο τεύχος του Δελτίου της Γεν. Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών - Βιοτεχνών:

Αναγράφεται ότι « Ενώπιον της ανάγκης αναδιοργάνωσης των αφορώντων εις την λειτουργίαν της αγοράς η πλευρά των επαγγελματιών αποπροσανατολίζεται από την εναντίωσιν της προς την δράσιν των γεωργικών συνεταιριστικών Οργανώσεων και προσανατολίζεται προς στενήν μετά τούτων σύνδεσιν και συνεργασίαν. Και διακηρύσσει ότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί έχουν θέσιν εις την αγοράν δια να προωθούν τον ανταγωνισμόν και να εξασφαλίζουν εις τον παραγωγόν παραδεκτάς τιμάς των προϊόντων του» (ΦΣ 1972 σ. 379).

- Αξιόλογο κείμενο - και μάλιστα για την εποχή που διατυπώθηκε και δημοσιεύθηκε - είναι η απάντηση της ΠΑΣΕΓΕΣ σε δημοσιευθείσες στις εφημ. 22-12-1972 απόψεις των εκπροσώπων βιομηχάνων για τα μελετώμενα από την κυβέρνησιν μέτρα τα σχετικά με την υποβοήθηση των συνεταιριστικών οργανώσεων υπέρ των αγροτών. Η απάντηση της ΠΑΣΕΓΕΣ είναι ζωηρή. (Βλ. ΦΣ 1973 σ. 53, 68).

- Βλ. για σύσταση Επιτροπής μελέτης προβλημάτων συνεταιριστικής ανάπτυξης και εισήγησης μέτρων. (Βλ. ΦΣ 1973 σ. 149).

- Βλ. ακόμα σημειώματα στη ΦΣ 1973 σ. 485 (αντιδικία με τον πρόεδρο του ΕΒΕ Αθηνών), 1973 σ. 548 έως και 551 (για ενίσχυση βιομ. ΚΟΚΑ-ΚΟΛΑ και για σχετικά με φορολογίαν αγροτών).

Από την αντιστασιακή επιμνημόσυνη δέηση το 1973 στον τάφο του Γεωργίου Παπανδρέου.

Κείμενα και ενέργειες για τα Αμπελάκια της Θεσσαλίας (ως ενίσχυση στη συνεταιριστική ιδέα)

– Για τον περίφημο Συνεταιρισμό των Αμπελακίων βλ. ειδική ραδιοφωνική εκπομπή τον Νοέμβριο 1965 με ομιλητές τους Κ. Μεραναίο, Γ. Μέγα, Α. Συρμακέζη, Θ. Τζωρτζάκη. Το όλο κείμενο βλ. Σ 1966 σ. 2-8.

Το κλίμα της περιόδου με τον όλο εορτασμό της 150ετίας φέρνει στην επιφάνεια και την σπουδαία κατά την τουρκοκρατία δραστηριότητα της Συντροφιάς των Αμπελακίων.

Το περιοδικό ΘΣ αναδημοσιεύει τα παλαιά ενθουσιώδη κείμενα των Ζ. Παπαντωνίου, Σπ. Μελά και F. Boulanger και φέρνει στην επιφάνεια διάφορα στοιχεία καθώς και το θέμα του Μουσείου Αμπελακίων (βλ. ΘΣ 1971 σ. 210, 213, 335, 689). Πιο αναλυτικά:

Στη σελ. 210 του 1971 δημοσιεύει το θαυμάσιο παλαιό κείμενο του λογοτέχνη Ζαχαρία Παπαντωνίου στην εφημ. «Το Βήμα» και το «Συνεταιριστής»

Στη σελ. 213 του 1971 το περιοδικό ΘΣ γράφει για το Μουσείο ότι η Αρχαιολογική Υπηρεσία Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων της Προεδρίας Κυβερνήσεως αγόρασε το αρχοντικό του Μαύρου (Σβαρτζ) και το επισκευάζει για Μουσείο. Η αγορά έγινε με χρήματα της ΑΤΕ έπειτα από εισήγηση Επιτροπής από τους Αριστ. Κλήμη, Κ. Παπακωνσταντίνου της Εποπτείας και εκπρόσωπο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας στο Βόλο.

Στη σελ. 335 του 1971 το ίδιο περιοδικό ΘΣ αναδημοσιεύει το ωραίο κείμενο του Σπύρου Μελά στην εφημ. «Ελευθερία» 4-12-1959 και τονίζει το θέμα της λειτουργίας του Μουσείου και της παραγωγής ντοκιμανταίρ αφιερωμένου στα Αμπελάκια (που τελικά έγινε) και υποσχεται ότι θα δημοσιεύσει και άλλα σχετικά κείμενα.

– Βλ. επίσης κείμενο Σ. Δρόσου στη ΦΣ 1971 σ. 253.

– Στη σελ. 689-699 του 1972 δημοσιεύει ολόκληρο το υπόμνημα που υποβλήθηκε προς τον Πρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου της Ελλάδος στις 7 Απριλίου 1847 από τον διάσημο φιλέλληνα F. Boulanger με έξαρση της δραστηριότητας της Συντροφιάς Αμπελακίων και την υπόδειξή του για παρόμοια κοινοτικο-συνεταιριστική οργάνωση της Ελλάδος⁽¹⁾ ⁽²⁾.

(1) Βλ. σχετικά και τα βιβλία (διδασκορικές διατριβές) στη Γαλλία των Κ. Κουκκίδη και Δίων. Μαυρογιαννη.
(2) Βλ. και σχετικά κείμενα για τα Αμπελάκια στους προηγούμενους τόμους μας.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ 1967-1974

Τα αριθμητικά στοιχεία των Συνεταιρισμών κινούνται και κατά την περίοδο αυτή στα ίδια περίπου επίπεδα με την προηγούμενη, με τις συνηθισμένες πάντοτε αυξομειώσεις αναλόγως των αναγκών (κατά τόπους και προϊόντα) και τις εκάστοτε αποφάσεις και προσπάθειες της ΑΤΕ να υποβοηθηθούν μερικοί καθυστερημένοι ειδικοί τομείς ή να διαλυθούν δικαστικά μερικοί αδρανούντες επί έτη Συνεταιρισμοί για εκκαθάριση των μητρώων.

Την περίοδο αυτή, με τις μεταβολές που γίνονται ταχύτερα στα πρόσωπα των Διευθυντών της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών (μετά την αποχώρηση του Αν. Δομέστιχου λόγω ορίου ηλικίας), οι νεότεροι στις προσπάθειές τους να παρουσιάσουν κάποιο νέο έργο, επιφέρουν και μερικές μεταβολές στην στατιστική αριθμητική απεικόνιση των στοιχείων των Συνεταιρισμών ώστε αυτά να είναι πληρέστερα προς την πραγματικότητα. Γίνονται και δημοσιεύονται πίνακες με αναδρομικές διορθώσεις.

Οι σχετικοί πίνακες δημοσιεύονται αρκετά αναλυτικά στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών» από το οποίο μπορούν να βρουν οι ενδιαφερόμενοι τα σχετικά στοιχεία. Έτσι: Πίνακες αναθεωρημένους για τους υφιστάμενους και για τους λειτουργούντες Συνεταιρισμούς κατά την περίοδο 1961-1970 βλ. στα ΘΣ 1971 σ. 124 επόμε.

Στις ίδιες σελίδες (ΘΣ σ. 124-127) εμφανίζονται σε ειδικούς πίνακες:

- Οι ιδρύσεις και διαλύσεις Συνεταιρισμών 1961-1970, κατά κατηγορίες.
- Η ανάλυση κατά κατηγορίες ειδικά των λειτουργούντων Συνεταιρισμών 1961-1969.
- Τα μέλη των Συνεταιρισμών (μέσοι όροι).
- Η ειδικότερη ανάλυση των παραγωγικών και πωλήσεως Συνεταιρισμών και μάλιστα κατά προϊόν με το οποίο ασχολούνται.
- Η ανάλυσή τους κατά Γεωγραφικά Διαμερίσματα.
- Οι υφιστάμενες Κοινοπραξίες μεταξύ Γεωργ. Συνεταιρισμών.

Νεότερα στοιχεία για το 1971 και το 1972 βλ. στο ίδιο περιοδικό ΘΣ 1971 σ. 68, 72, 124, 128, 439. Και σ. 864.

Συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία, όπως εμφανίζονται σε ειδική έκθεση της 24-4-71 της Δ/σεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ προς το Υπουργείο Γεωργίας βλ. στα ΘΣ 1971 σ. 2-9.

Για τα νεότερα στοιχεία τέλους 1972 βλ. ΘΣ 1973 σ. 1389, 1390 (τόσο για τους Συνεταιρισμούς όσο και για τις Ενώσεις).

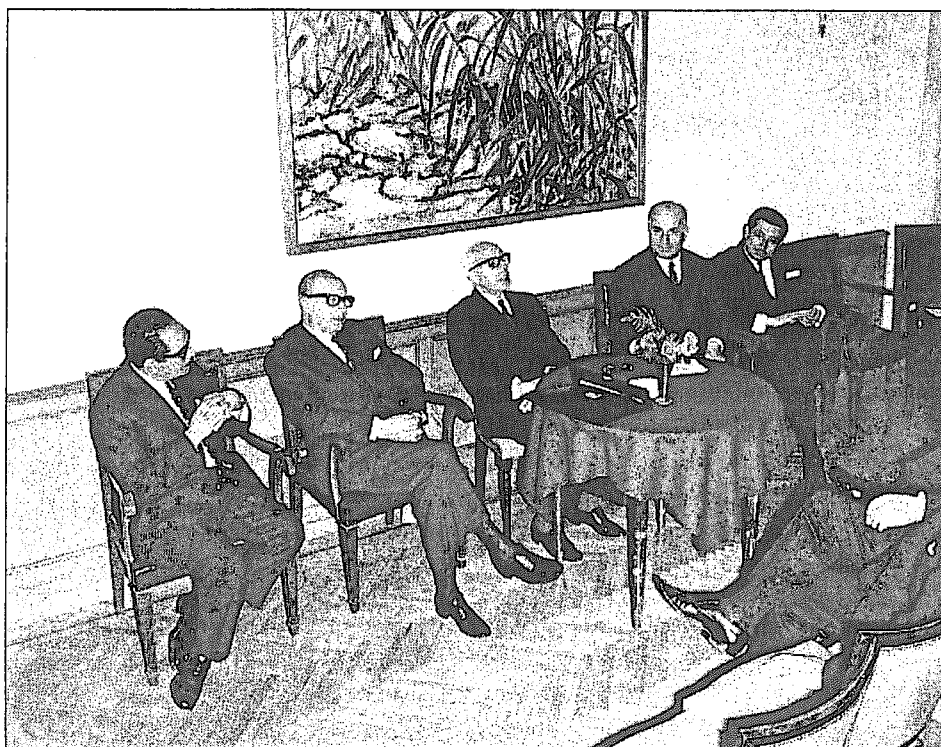
- Ειδικά στοιχεία Οινοποιητικών Συνεταιρισμών, οινοποιείων, παραγωγής βλ. ΦΣ 1973 σ. 334.

- Στοιχεία για αριθμό και δυναμικότητες βιομηχανιών Γεωργ. Συνεταιρισμών βλ. ΦΣ 1973 σ. 708. Με βάση αυτά η συμμετοχή είναι: Στα ελαιουργεία, δυναμικότητα 25%, στα πυρηνε-

λαιουργεία δυναμικότητα 33%, στα κονσερβοποιεία δυναμικότητα 30%, στα τυρογαλακτοκομεία δυναμικότητα 70%, στα οινοποιεία δυναμικ. 80%. Η δυναμικότητα των εγκαταστάσεων είναι ανώτερη από τα ποσά που διαχειρίζονται, δηλαδή έχουν γίνει με προοπτική αυξήσεως των εργασιών, με επιβάρυνση βέβαια του κόστους (βλ. ΦΣ 1973 σ. 708).

Όλα αυτά τα αναλυτικά στοιχεία δεν είναι δυνατό να μεταφερθούν εδώ, άλλωστε η μικρή χρονική απόσταση και η ύπαρξη του περιοδικού Θ.Σ. σε Βιβλιοθήκες επιτρέπουν την αναλυτική μελέτη από κάθε ειδικώς ενδιαφερόμενον.

— Για τα στατιστικά στοιχεία των Συνεταιρικών Οργανώσεων τέλους 1974 βλ. στο Υποκεφ. Γ της επόμενης περιόδου.

Τιμητική συγκέντρωση Συνδέσμου Εποπτικών για τον Θεόδ. Τζωρτζάκη τον Μάρτιο 1970.
Ομιλία του, με χρήσιμες νοουθεσίες, που παρακολουθούν με μεγάλο ενδιαφέρον και σεβασμό οι εποπτικοί.
(Βλ. και σελ. 221/2573)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1967-1974

Παρόλες τις δεσμευτικές επεμβάσεις του δικτατορικού καθεστώτος (κυρίως στις Κεντρικές Οργανώσεις) οι εργασίες των πρωτοβάθμιων (και των Ενώσεων και Κεντρικών) εξακολουθούν διότι ανταποκρίνονται στις υφιστάμενες ανάγκες της υπαίθρου που μόνο με το δίκτυο των Συνεταιρικών Οργανώσεων είναι δυνατό να αντιμετωπισθούν, εφόσον βέβαια παρέχονται και τα απαραίτητα μέσα από Κράτος και ΑΤΕ για άσκηση της αγροτικής πολιτικής (κυρίως με συγκεντρώσεις αγροτικών προϊόντων κλπ.). Τα κυριότερα στοιχεία για τους πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς ακολουθούν:

Γενικότερα στοιχεία σε κείμενα:

- Για την οργάνωση της συνεταιριστικής εμπορίας των αγροτικών προϊόντων βλ. κείμενο Γ. Γρηγορίου (Γ. Δ/ντού Υπουργείου Γεωργίας) στη ΦΣ 1970 σ. 35.

- Αξιόλογο κείμενο του Γ. Κακασιδή για τη θέση και τις δραστηριότητες των Συνεταιρισμών μέσα στη σύγχρονη ελεύθερη συναλλακτική οικονομία βλ. ΦΣ 1970 σ. 158, 271, 306, 377.

- Εισάγεται στην Ελλάδα ο θεσμός της Καταναλωτικής πίστωσης που είναι ουσιαστικά προεξόφληση του εισοδήματος για το οποίο τόσο είχαν κατηγορηθεί οι αγρότες και οι Συνεταιρισμοί στο παρελθόν. Βλ. αναλυτικό κείμενο Κ. Κόλμερ στον Οικονομικό 24-12-70.

- Για τις προμηθευτικές εργασίες των Συνεταιρικών Οργανώσεων βλ. ΦΣ 1971 σ. 92 και 294, 505.

- Για το βασικό θέμα της οργανωμένης διανομής των αγροτικών προϊόντων ώστε να πλησιάσουν τις αγορές και τους καταναλωτές για κοινό όφελος παραγωγών και καταναλωτών βλ. κείμενο Εμμ. Φλωράκη ΦΣ 1970 σ. 301 επόμε. (Στο Υποκ. Θ).

- Οι γεωργικοί Συνεταιρισμοί εις την εθνικήν προσπάθειαν, Κείμενο Υπουργού Γεωργίας Ι. Παπαβλαχόπουλου στο «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» και στη ΦΣ 1971 σ. 109.

- Ίδρύεται συνεταιριστικός φορέας αξιοποιήσεως κρέατος εις την Θεσσαλίαν. Αναλυτικά ΦΣ 1971 σ. 296, 302.

- Κρίνεται ως τροχοπέδη η ισχύουσα υπαγωγή των προμηθειών των Συνεταιρικών Οργανώσεων στο πρόγραμμα κρατικών προμηθειών. Ζητείται η κατάργηση της γραφειοκρατικής αυτής δεσμεύσεως (ΦΣ 1971 σ. 435). Σχετικά βλ. και ΘΣ σ. 570, 660. Τα ληφθέντα μέτρα βλ. ΘΣ σ. 792.

- Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Συνεταιρισμών στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγικής διαδικασίας γίνεται προσφυγή σε μελέτη πρωτοποριακών μέτρων. Με απόφαση Υπ. Γεωργίας γίνεται σύσταση ομάδας εργασίας για μελέτη θεσμού από κοινού καλλιέργειας γαιών και κοινής εκτροφής ζώων. Εγκύκλιος 38/1971 ΠΑΣΕΓΕΣ. (Βλ. αναλ. ΦΣ 1971 σ. 442).

Πολύ σωστά σημειώνει ο Μαριάδης (Τάσις των γεωργών προς συνεργασία, Θεσσαλονίκη 1972 σ. 87) ότι εάν πρόκειται να αναπτύξουμε, πράγμα που θα καταστεί πολύ αναγκαίο στο μέλλον, νέα είδη συνεταιρισμών στη γεωργία της χώρας, οφείλουμε να ενημερώσουμε

τους γεωργούς για την εν γένει αποστολή και λειτουργία τους καθώς και για την συμπεριφορά τους ως μελών των συνεταιρισμών αυτών. Αλλιώς οι νέοι αυτοί συνεταιρισμοί, όπως συνέβη και στο παρελθόν αναφορικά π.χ. με τους συνεταιρισμούς κοινή χρήσεως μηχανών ή κοινής καλλιέργειας, θα καταδικασθούν σε αδράνεια και σε διάλυση.

Προπαγανδίζονται και ενισχύονται την περίοδο αυτή οι ομαδικές καλλιέργειες, εκτροφές, κ.λπ. (καθώς το ίδιο συμβαίνει και στην Ιταλία).

Στο ακόλουθο κείμενο του Δ. Καβούρ (στη ΦΣ 1972 σ. 222) γίνεται αναλυτική αναφορά. Γράφει:

«Εφαρμογές της από κοινού καλλιέργειας.

Από τας πρώτας εφαρμογές του συστήματος από κοινού καλλιέργειας δυνάμεθα να αναφέρωμεν τον οπωρώνα του Καταρά του Νομού Πιερίας όπου η προσπάθεια διαφωτίσεως των παραγωγών της περιοχής ήρχισεν από το 1959 και σήμερα ο βιομηχανικός οπωρών καλύπτει 3000 στρέμματα (1000 περίπου στρέμματα με αγλάδια και 2000 περίπου στρέμματα με ροδάκια).

Μεταξύ των πλέον προσφάτων εφαρμογών αναφέρομεν τας κάτωθι:

- Ομαδικός ροδακινεών εις Κάτω Σούρμενα. Τα Κάτω Σούρμενα είναι παραμεθόριος προς την Γιουγκοσλαβίαν συνοικισμός.

Ο ομαδικός ροδακινεών εγκατεστάθη κατά το 1968-69 ότε εφυτεύθησαν 57.500 δενδρύλλια εκλεκτών ποικιλιών ροδακινεάς επί εκτάσεως 1.450 στρεμμάτων ιδιοκτησίας 102 εν συνόλω παραγωγών του χωριού.

Ο ως άνω ομαδικός βιομηχανικός οπωρών έχει διαμορφωθή εις σχήμα παλμέττας και έχει εισέλθει ήδη εις πρώτην παραγωγήν κατά το παρελθόν έτος (500 τόνοι κατά το 1971).

Δια την πραγματοποίησιν του έργου διετεθή υπό της Εθνικής Κυβερνήσεως το ποσόν των 9.400.000 δρχ. ως δωρεά και επιδόσεις δια την εκτέλεσιν έργων αρδεύσεως και εγκατάστασιν του οπωρώνος.

Αναμένεται η αισθητή αύξησις της ακαθάριστου προσόδου της φυτευθείσης περιοχής από 1.000.000 εις 10.000.000 δρχ.

- Ομαδική φυτεία λεπτοκαρυάς 700 στρ. εις την κοινότητα Διαλεκτού - Χρυσουπόλεως του Νομού Καβάλας επραγματοποιήθη τον Νοέμβριον - Δεκέμβριον 1970. Η ως άνω έκτασις ανήκει εις 100 παραγωγούς.

Προβλέπεται ότι η φυτεία θα εισέλθη εις το στάδιον καρποφορίας κατά το 1973 (4ον έτος). Κατά το 7ον-8ον έτος προβλέπεται απόδοσις 200 χλγρ. λεπτοκαρυών ανά στρέμμα ήτοι συνολικός 140 τόνοι αξίας 4.200.000 δρχ. και κατά κληρούχον, κατά μέσον όρον, 42.000 δρχ. Το ποσόν τούτο θα είναι περίπου τριπλάσιον από το προ του 1970 πραγματοποιούμενον ακαθάριστον, εκ πάσης πωλήσεως εισόδημα των κατοίκων της Κοινότητος.

- Ομαδικοί καρυδεώνες:

Η καρυδέα εις το χωριόν Καστανιά Κοζάνης εκκαλλιεργείτο μέχρι το 1966 εις μικράν κλίμακα. Υπάρχουν 200 περίπου δένδρα παραγωγικά διασπαρμένα και 15 στρέμματα καρυδεώνων μη παραγωγικής ηλικίας.

Κατά το 1966 κατά την διάρκειαν ειδικώς προς τούτο οργανωθείσης συγκεντρώσεως των παραγωγών απεφασίσθη η επέκτασις της καρυδέας υπό ομαδικήν μορφήν και επελέγη δια τον σκοπόν αυτόν η τοποθεσία Κλούρα.

Συνολικός εφυτεύθησαν 2.800 δενδρύλλια καρυδέας επί συνολικής εκτάσεως 280 στρεμμάτων ιδιοκτησίας 52 παραγωγών.

Εις την διάνοξιν των λάκκων και φύτευσιν συμμετέσχον άπαντες οι ιδιοκτήται, δια την αγοράν δε των δενδρυλλίων και δια τας δαπάνας μεταφοράς, διανομής, υλικών περιφράξεως και ημερομισθίων περιφράξεως κατεβλήθη ως επιδόσεις υπό του προγράμματος Ορεινής Οικονομίας ποσόν 48.200 δρχ.

Υπολογίζεται ότι κατά την πλήρη καρποφορίαν των δένδρων η ακαθάριστος πρόσοδος 0' ανέλθη εις 5.400 δρχ. κατά στρέμμα εν συγκρίσει με την εκ 400 δρχ./στρ. την οποίαν είχαν προηγουμένως οι παραγωγοί εκ της αυτοκαλλιέργειας.

Άλλος ομαδικός καρυδεών εγκατεστάθη εις την κοινότητα Πολυρράχου Κοζάνης κατά το 1966 επί εκτάσεως 120 στρεμμάτων.

- Ομαδικός αμυγδαλεών εις την κοινότητα Αγίου Πέτρου Λευκάδος:

Η κοινότης Αγίου Πέτρου ευρίσκεται εις την Δ. πλευράν της νήσου Λευκάδος.

Δια την εγκατάστασιν του ομαδικού αμυγδαλεώνος προσεφέρθη η κοινότης αΐτη διότι διαθέτει τας περισσότερας ασκεπείς και συνεχόμενας εκτάσεις της νήσου.

Η όλη προσπάθεια ήρχισεν εφαρμοζομένη εις την περιφέρειαν «Παληχώραφα» κατά το έτος 1965 δια της φυτεύσεως 2.500 δενδρυλλίων αμυγδαλής οψίμων ποικιλιών. Η καλυφθεισα έκτασις ήτο 100 στρέμματα ιδιοκτησίας 30 γεωργών.

Κατά το έτος 1967 εσυνεχίσθη το πρόγραμμα δια της φυτεύσεως 12.000 δενδρυλλίων επί εκτάσεως 500 στρεμμάτων ιδιοκτησίας 110 γεωργών.

Κατά το έτος 1968 δενδροφυτεύθησαν έτερα 200 στρέμματα.

Υπολογίζεται ότι όταν τα δένδρα θα έχουν εισέλθει εις παραγωγήν οι 200 συνολικώς ιδιοκτήται του ομαδικού αμυγδαλεώνος τούτου θα αυξήσουν το οικογενειακόν αυτών εισόδημα κατά 7.500 δρχ.

Σημειωτέον ότι το παράδειγμα της κοινότητας Αγίου Πέτρου ηκολούθησαν και άλλα χωρία του Νομού ως αι κοινότητες Καβάλου, Δρυμάνος, Εξανθείας και Χορτάτων με εξ ίσου ευνοϊκά αποτελέσματα.

Άλλος ομαδικός αμυγδαλεών εγκατεστάθη εις Ποντοηρακλείαν κατά το 1971 επί εκτάσεως 1500 στρεμμάτων.

• Ομαδική μηδικεώνες: Εις τον Νομόν Κιλκίς η ομαδική καλλιέργεια της μηδικής εφηρμόσθη το πρώτον εις το χωρίον Εύρωπος επί εκτάσεως 1100 στρεμμάτων κατά το έτος 1960. Ο αριθμός των συμμετεχόντων παραγωγών ήτο 210. Η δευτέρα σπορά της εκτάσεως αυτής επραγματοποιήθη το 1965 και η τρίτη σπορά το 1970.

Το παράδειγμα του Ευρώπου ηκολούθησαν και οι παραγωγοί άλλων χωρίων ως του Αγίου Πέτρου

δια της εγκαταστάσεως ομαδικού μηδικεώνος 1000 στρεμμάτων ανηκόντων εις 155 παραγωγούς και των χωρίων Άσπρου και Αξιοχωρίου (κατά το έτος 1969) επί εκτάσεως 450 και 220 στρεμμάτων ιδιοκτησίας 270 και 110 παραγωγών αντιστοίχως.

Οι ως άνω μηδικεώνες είναι κατά το πλείστον ποτιπτικοί. Δια την εκτέλεσιν των καλλιεργητικών εργασιών οι παραγωγοί εκάστου χωρίου έχουν συγκροτήσει ομάδας 5-15 ατόμων και εκτελούν τας εργασίας ομαδικώς.

• Εγκατάστασις ζωνών καλλιεργεία τυποποιημένου σκληρού σίτου εις τον Νομόν Κιλκίς. Οι γεωπόνοι της Δ/σεως Γεωργίας επέτυχαν από το 1968 την δημιουργίαν ζωνών καλλιεργείας εκλεκτών ποικιλιών σκληρού σίτου επί συνεχόμενης εκτάσεως 18.500 στρεμμάτων ιδιοκτησίας συνεραζομένων πρό τούτοις γεωργών. Τα αποτελέσματα ήσαν και είναι άριστα.

Αι διάφοροι καλλιεργητικά εργασία, η συγκομιδή και η εμπορία του προϊόντος πραγματοποιούνται από κοινού και κατά τρόπον συντονισμένον με αποτέλεσμα την μείωσιν του κόστους παραγωγής και την επίτευξιν ρηξημένου εισοδήματος».

Βλ. ακόμα τα ακόλουθα κείμενα για τις ομαδικές καλλιέργειες, εκτροφές:

• Βιομηχανικός οπωρών Κιλκίς. Περιοδεία, υφυπ. Γεωργίας στη βόρειο Ελλάδα. Ομιλίες σε Ενώσεις Συνεταιρισμών για ομαδική συνεργασία των αγροτών. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 225 επόμεν.

— Βλ. για ομαδικές καλλιέργειες και ΘΣ σ. 1251.

• Ομαδικός αμπελώνας χωρίων Ζευγολατό, Πέλαγος, Νεοχώρι, Λουκά, Άγιος Κωνσταντίνος, Αμπελώνας 839 στρεμ. Είναι, γράφει, ο μοναδικός, παράδειγμα προς μίμηση (ΦΣ 1972 σ. 396).

• Εξαγγελία μέτρων αναδιαρθρώσεως της γεωργίας με τονισμόν των Ομαδικών καλλιεργιών, Σιταποθηκών, Κονσερβοποιείων, κ.λπ. (ΦΣ 1972 σ. 448, 481).

• Πρότυπος ομαδικός αμπελών Δαμασίου Τυρνάβου — Λαρίσης. Εγκαίνια (818 στρεμ. 101 αγροτών). Αναλυτικά στοιχεία ΦΣ 1972 σ. 552. Αναλυτικό κείμενο Λ. Αρσενίου ΦΣ 1972 σ. 634. Βλ. και ΦΣ 1973 σ. 724.

• Κάτω Σουρμένων βιομηχανικός οπωρών. Κείμενο Αθ. Βαρακλή βλ. ΘΣ 1972 σ. 875.

• Ομαδικός αμπελώνας Κατω Άη Γιάννη Πιερίας. Εγκαίνια. Αναλυτικά για παρουσίες, ομιλίες, έργα, ενίσχυση βλ. ΦΣ 1973 σ. 127. Πίνακας 12 ομαδικών καλλιεργειών στη σελ. 130. Για το θεσμό βλ. και ΦΣ 1973 σ. 143. Και άλλες βλ. ΦΣ 1973 σ. 248. Βλ. και στο Υποκεφ. Η.

• Άλλα στοιχεία για συνεταιριστικές γενικά δραστηριότητες:

Διευκολύνσεις σε εργασίες Γ. Συνεταιρισμών (βλ. ΘΣ σ. 142).

Η ανάπτυξη της πτηνοτροφίας και η δράση των Συνεταιρισμών. Κείμενο Ν. Στασινοπούλου (ΘΣ 1971 σ. 274).

Συσκέψεις και απόψεις για συνεταιριστικά και αγροτικά θέματα. Βλ. αναλυτικά ΘΣ σ. 1068 (ευρετήριο). Βλ. και στα Υποκεφ. ΣΤ, ΣΤ/1, Η.

— ΑΤΕ και Συνεταιρισμοί, Κείμενο Διοικητού ΑΤΕ Αντ. Αδαμοπούλου. ΘΣ 1971 σ. 385.

- Ο ρόλος των Συνεταιρισμών δια την πρόοδον των αναπτυσσομένων χωρών. ΘΣ 1971 σ. 401.
- Στοιχεία για το τέλος του 1972 βλ. ΘΣ 1973 σ. 1389, 1390.
- Δασικοί Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1971 σ. 463. Και στοιχεία από αναγκαιότητα και δράση τους. Κείμενο Λ. Αρσενίου ΦΣ 1973 σ. 769.
- Η συγκρότηση των κεφαλαίων εις τας γεωργικάς συνεταιριστικάς Οργανώσεις και η πιστοληπτική ικανότης αυτών. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1260, 1355.
- Για τον βιομηχανικό και τεχνικό εξοπλισμό και αποθήκες όλων των βαθμών Οργανώσεων την 31-12-72 βλ. αναλυτικά ενδιαφέροντα στοιχεία της Δ/σεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ στα ΘΣ 1972 σ. 858, για 1973 σ. 1389, για 1974 σ. 1614, 1615.
- Με επίτιτλο «Ιδιωτικοί φορείς εις την υπηρεσίαν της περιφερειακής οικονομικής αναπτύξεως» και τίτλο «Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και Ανώνυμοι Εταρείαι» ο Γ. Σελλιανάκης εξετάζει την δυνατότητα των θεσμών αυτών για την οικονομική ανάπτυξη.
- Η πραγματική συμβολή των Γεωργικών Συνεταιρισμών στην ελληνική αγροτική οικονομία. Η ΦΣ 1974 σ. 240 αναδημοσιεύει και επαινεί επιστολή Κ. Φουντουκάκη που αναφέρεται αντικειμενικά στο θέμα αυτό και δημοσιεύεται στον Οικονομικό Ταχυδρόμο 21-3-74. Ο επιστολογράφος αναφέρεται και σε κείμενο Ι. Στρογγύλη στον Οικον. Ταχυδρόμο 8-11-73 και Κ. Φερεντίνου στο Βήμα 2-12-73.
- Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί δια της καταλλήλου δραστηριοποιήσεώς των δύνανται να διαδραματίσουν σπουδαιότατον ρόλον δια την αύξησιν του γεωργικού εισοδήματος και την οικονομικήν ανάπτυξιν (κλπ.), Ραδιοφ. ομιλία του Ι. Σειραγάκη ΦΣ 1974 σ. 303.
- Για αποθήκες Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ 1974 σ. 1879.
- Για Διοικήσεις και Γεν. Συνελεύσεις Συνεταιριστικών Οργανώσεων βλ. ΘΣ σ. 897, 1615, 1883, 1887, 1916, 1920, 1959, 1966, 2003. Και στη συνέχεια κατά επωνυμίες Οργανώσεων. Και στα Υποκεφ. ΣΤ και ΣΤ/1.
- Για την κοινή έκθλιψη ελαιών βλ. ΘΣ 1974 σ. 1951.
- Από την ΑΤΕ (Δ/ση Συνεταιρισμών) διατυπώνονται προτάσεις επί μέτρων συνεταιριστικής πολιτικής για την 5ετία 1973-1977. Εκτίθεται το πρόγραμμα εργασιών και επιδιώξεων για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, με αναφορά και στους στόχους του προηγουμένου 5ετούς προγράμματος που δεν πραγματοποιήθηκαν. Είναι πολύ αναλυτικό κείμενο που εκφράζει τις τότε αντιλήψεις της Δ/σεως Συνεταιρισμών και το υπογράφει ο Δ. Κανελλόπουλος. Αφορά όλες τις Οργανώσεις.
- Γενικά στοιχεία για την όλη τότε εξέλιξη της συνεταιριστικής κινήσεως βλ. στις Εκθέσεις ΑΤΕ σχετικά με τις δραστηριότητες κλπ., στα ΘΣ 1974 σ. 1604, 1837.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΙΕΣ

(Μερικά αφορούν όλους τους βαθμούς Συνεταιριστικών Οργανώσεων, δηλ. Υποκεφ. Δ, Στ και ΣΤ/1)

Οι εργασίες και γενικά οι δραστηριότητες κλπ. των χιλιάδων επωνυμιών Γεωργ. Συνεταιρισμών δεν είναι δυνατό να εκτεθούν στον τόμο αυτό (είναι αρμοδιότητας και καθήκον των ιδίων των νομικών προσώπων να γράφουν την ιστορία τους). Εντελώς ενδεικτικά δίδονται στη συνέχεια στοιχεία πηγών για μεγαλύτερη μελέτη από τυχόν ενδιαφερομένους.

- Άγιος Πέτρος Κιλκίς. ΘΣ 1972 σ. 888.
- Αχαΐας συνεταιριστική κίνηση. ΘΣ 1971 σ. 70. Και 1972 σ. 620.
- Αρχανών Κρήτης Συνεταιρισμός Οινοποιητικός, Ελαιουργικός, Πιστωτικός. Ένα πρότυπο για μίμηση. Δραστηριότητες, ΦΣ 1972 σ. 350.
- Ασπροπύργου Συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων. Εργοστάσιο γάλακτος ΑΣΠΡΟ. Αναλυτι-

- κό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για ιστορικό, εργασίες, κλπ. ΦΣ 1973 σ. 108.
- **Βαρυμπόμπης** Αρδευτικός Συνεταιρισμός. ΘΣ 1971 σ. 90.
 - **Βελβενδού** Συνεταιρισμός. ΦΣ 1970 σ. 239.
 - **Γεφύρας** Θεσσαλονίκης ΓΣ Σωζούπολης. Εγκαίνια κτιριακών εγκαταστάσεων. ΦΣ 1972 σ. 144.
 - **Διαλεκτού** Καβάλας. Συνεταιρισμός ομαδικού λεπτοκαρυώνος. ΦΣ 1972 σ. 532.
 - **Ζαγοράς** Συνεταιρισμός. Ψυγείον, δραστηριότητες. ΦΣ 1970 σ. 239.
 - **Ζίτσα**. ΘΣ 1972 σ. 796, 879.
 - **Ηπείρου** διανομαρχιακή περιφέρεια, Κείμενο Ορ. Λαμπροπούλου. ΘΣ 1972 σ. 934.
 - **Θεσσαλίας** Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1971 σ. 68.
 - **Θεσσαλονίκης** ΟΓΣ. Δημιουργική προσφορά 50 ετών. Αναλυτικά ΘΣ 1973, 1974, σ. 1773 για το όλο έργο της. Κείμενο Απ. Οικονομοπούλου.
 - **Θράκης** Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1971 σ. 68.
 - **Ιόνια** νησιά. ΘΣ 1971 σ. 72.
 - **Ιωαννίνων** Συνεταιρισμός «Παμβώτις». ΘΣ 1972 σ. 805.
 - **Καστοριάς** ΓΣ παραγωγής γουναρικών. Λειτουργεί από το 1958. Επιτεύγματα. ΘΣ 1972 σ. 590. Στο ιδιόκτητο κτίριο του Γραφεία, Εργοστάσια, Αποθήκες. Σχολείο για εκμάθηση της τέχνης. Βελτίωση του εισοδήματος των μελών. Γενικότερη οικονομική και κοινωνική προσφορά στην περιφέρεια. Εξαγωγές. Βλ. και ΘΣ 1974 σ. 1708.
 - **Κιάτου** κίνηση. ΘΣ 1972 σ. 797.
 - **Κοζάνης** Συνεταιρισμός κροκοπαραγωγών. ΘΣ 1971 σ. 184.
 - **Κρήτης** Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1971 σ. 71. Η πρόοδος στο πρόβλημα από κοινού έκθλιψης ελαιοκάσπου. ΘΣ 1974 σ. 1951, Άλλα στοιχεία ΘΣ 1974 σ. 1949.
 - **Κυκλάδων** Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1971 σ. 71.
 - **Λαμίας** κίνηση. ΘΣ 1972 σ. 979. Και 1974 σ. 1804.
 - **Μακεδονίας** συνεταιριστική κίνηση. ΘΣ 1971 σ. 68. Και 1972 σ. 644.
 - **Μαυρόλακος** Αλμυρού Συνεταιρισμός. ΘΣ 1974 σ. 1620.
 - **Μεγάρων** Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1974 σ. 1727, 2005.
 - **Νικαίας** Γ. ΠΣ. ΘΣ 1971 σ. 88.
 - **Πελοπόννησος** (Αχαΐας, Κορινθίας, Ηλείας, Αιτωλοακαρνανίας, Ζακύνθου). Η όλη συνεταιριστική κίνησης. Δραστηριότητες κλπ. Κείμενο Εμμ. Πετράκη ΘΣ 1972 σ. 629.
 - **Πρεσπών** Συνεταιρισμοί. ΘΣ 1974 σ. 1842.
 - **Σιάτιστας** Συνεταιρισμός. ΘΣ 1974 σ. 1708.
 - **Φιλιατών** Ηγουμενίτσης Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός. Νέες δραστηριότητες. ΦΣ 1973 σ. 389.
 - **Χάλκης** Λαρίσης Γ.ΠΣ. Στοιχεία εργασιών. ΘΣ 1971 σ. 88.

Επιτεύγματα μερικών Συνεταιρισμών που προβάλλονται από την ΑΤΕ

Η Δ/ση Συνεταιρισμών ΑΤΕ προβάλλει ενδεικτικά στον ετήσιο απολογισμό της για το 1974 μερικές αξιόλογες δραστηριότητες των επόμενων Συνεταιρισμών (και άλλους σε άλλους προγενέστερους και επόμενους ετήσιους απολογισμούς της):

1. **Αρχανών Κρήτης**, Οινοποιητικός, Ελαιουργικός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αρχανών Κρήτης (μέλη 1.017).

2. Νεμέας Οινοποιητικός και Ελαιουργικός Συνεταιρισμός.
3. Ερυθρών (Θηβών) Γεωργ. Πιστωτ. Συνεταιρισμός.
4. Αγγιάλου Νέας (Βόλου) Παραγωγικός Συνεταιρισμός.
5. Ζευγολατιού (Αρκαδίας) και άλλων χωριών για ομαδικό αμπελώνα.
6. Ηπείρου Πτηνοτροφικός. Μέλη 325.
7. Βελβενδού Συνεταιρισμός επεξεργασίας και πωλήσεως οπωροκηπευτικών προϊόντων (μέλη 613).
8. Αγιάς (Λαρίσης) Συνεταιρισμός επεξεργασίας και πωλήσεως οπωροκηπευτικών.
9. Πετρίνης (Λακωνίας) Ελαιουργικός Συνεταιρισμός (μέλη 238).
10. Χάλλης (Λαρίσης) Γεωργ. Πιστ. Συνεταιρισμός (μέλη 272).
11. Σαγείκων (Κάτω Αχαΐας) Γ.Π.Σ. (μέλη 210).
12. Μεσσιανού (Γιαννιτών) Αρδεύσεως και κοινής χρήσεως μηχανών.
13. Γιαννιτών επεξεργασίας και πωλήσεως καπνών μπέρλεϋ (μέλη 524).
14. Κοζάνης κροκοπαγωγών (Αναγκαστικός, μέλη 676).
15. Κορίνθου 13 παραγωγικοί Συνεταιρισμοί.

ΔΕ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ - ΑΡΙΣΤ. ΚΑΝΕΝ - ΑΓΓ. ΚΑΜΗΝΑΡΗ

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(Νόμος 921 του 1979 - Συνδέσεις - Σκόλια)

Περιλαμβάνει (για κάθε άρθρο του νέου ν. 921)

- Το κείμενο του άρθρου, με το αντίστοιχο κείμενο από την αλληλογραφία έκδοσης.
- Συγκριτικό των νέων διατάξεων με τις ρυθμίσεις του ν. 608, τη δικοινοτική και τη νομολογία.
- Τοξινόμηση - κωδικοποίηση όλων των συζητήσεων, κριτικών, προτάσεων και προσαρμογών, που έγιναν στη Βουλή.
- Τις δημοκρατικές δηλώσεις και τις δηλώσεις για τα πρακτικά.
- Διάθεση με τη δικοινοτική νομοθεσία (Α.Κ. - Ε.Ν. - Κ.Πολ. Δικ. - Παν. κλπ.).
- Συγκριτικό με αντίστοιχα άρθρα νόμων Γερμανίας, Γαλλίας, Γαλλίας, Αγγλίας, Αυστρίας, Ελβετίας, Ολλανδίας, Αμερικής, Γουατεμάλας, Βουλγαρίας και άλλων χωρών).
- Συνταγματικές και νομικές σημειώσεις, οι κάθε άρθρο και θέμα.

Έτσι δίνεται στο τέλος του βιβλίου:
'Αναλυτικό ερωτήριο του ν. 921 (όλεσθητικό, κατά ένότητες).

Επιστημονική Συνεργασία:

ΔΕ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΑΝΕΝ ΑΓΓ. ΚΑΜΗΝΑΡΗ
Πρωτεύουσα ΑΣΟΕΕ Νομικό - Συνεταιριστικό Διευθυντής 'Αθηνών
π. Προϊκτ. Διευκτ. Συνεταρ. π. Προϊκτ. Ύψος. Μελετών 'Επιστ. Βοηθού Πανεπιστ.
Γερμ. και Γουατ. Βουλγαρ. (Βραβείο 'Ακαδημ. 'Αθηνών) 'Ανωτ. Σχ. Πολ. 'Επιστημ.

'Αθήνα 1979

ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΑΤΑΞΜΑΤΑ

Βιβλιοθήκη εθνικ. κτ. μέθου γιά τόν Συνεργατισμό

ΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΙ
ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Ο
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

'Απλοποιημένη έκδοση
για τις αρχές και τις κατευθύνσεις του
για την ιστορία και τις εφαρμογές του

Κείμενο γραμμένο
από τόν 'Αριστοτέλη Κλήμη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "Συνεργασία"

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ/1
ΟΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Με το ΒΔ 709/1970 (βλ. ΘΣ 1971 σ. 31) διατηρούνται στο Υπουργείο διάφορες αρμοδιότητες (και δεν αποκεντρώνονται) μεταξύ των οποίων και μερικές που αφορούν την αλιεία και τους αλιευτικούς Συνεταιρισμούς (κατά το άρθρ. 1), όπως οι αποφάσεις, μεταξύ άλλων, για μίσθωση παραμεθορίων λιμνών εις αλιευτικούς Συνεταιρισμούς. Με νεότερο Δ/μα 192/1972 μεταβιβάστηκαν στους Νομάρχες όπως και η αρμοδιότητα εκμισθώσεως άνευ δημοπρασίας χώρων δι' οστρακοτροφεία, μυτιλοτροφεία και υδρόβια ζώα. (ΘΣ 1972 σ. 805).

Για αλιευτικά βλ. διάφορες αποφάσεις ΘΣ 1971 σ. 175, 255. Βλ. και ΘΣ 1972 σ. 1055 στο ευρετήριο για αλιεία.

Για συμβούλους αλιευτικών Συνεταιρισμών και για εποπτεία επί των αλιευτικών Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ 1971 σ. 255.

Για μισθώσεις σε αλιευτικούς Συνεταιρισμούς βλ. νεότερο δ/μα ΘΣ 1972 σ. 805 που μεταφέρεται η αρμοδιότητα στους Νομάρχες.

Στο πρόγραμμα της ΕΤΑΝΑΛ για 1974 προβλέπεται συνεργασία της με αλιευτικούς Συνεταιρισμούς για προμήθειες εφοδίων και γενικά για προαγωγή της συνεταιριστικής ιδέας (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1708).

Για τα δάνεια της ΑΤΕ προς την αλιείαν βλ. ΘΣ 1974 σ. 1841.

Η Ένωση Αλιευτικών και Ιχθυοτροφικών Συνεταιρισμών (Πάτρα) διαθέτει ομαδικά την παραγωγή χελιών των μελών της 300 περίπου τόννων (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1844).

Κατά την έκθεση της Δ/σεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ για το έτος 1974, ιδρύθηκαν οι κάτωθι Αλιευτικοί:

<i>Είδος</i>	<i>το 1974</i>	<i>το 1973</i>	<i>το 1972</i>
Πλοιοκτητών παρακτίου αλιείας	1	1	1
Αλιεργατών ιχθυοτρ. υδάτων	1	3	3
Αλιεργ. μηχανοκιν. αλιείας	1	-	-
Σύνολο	3	4	4

Το 1970 - 1974 ιδρύθηκαν συνολικά 26 αλιευτικοί.

Στο τέλος του 1974 λειτουργούσαν 61 αλιευτικοί συνεταιρισμοί (από τους οποίους οι 58 είχαν μέλη 1.583) Οι 61 υπήρχαν:

Θράκη	8	Θεσσαλία	2	Ν. Αιγαίου	2
Αν. Μακεδ.	2	Στερεά	15	Ν. Κυκλάδες	1
Κ. Μακεδ.	8	Ηπειρος	11	Ν. Ιόνιοι	1
Δ. Μακεδ.	2	Πελοπον.	8	Δωδεκαν.	1

Επίσης λειτουργούσε η Ένωση Αλιευτ. Συνεταιρισμών με 26 Συνεταιρισμούς που είχαν 773 μέλη.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΒΙΒΛΙΑ.

Τα συνεταιριστικά και άλλα σχετικά βιβλία που εκδόθηκαν την περίοδο 1968-1974 είναι τα ακόλουθα: (Για 1967 βλ. στο προηγούμενο μέρος).(*)

1968

- **ΑΤΕ**, «Έκθεσις επί των εργασιών της Αγροτικής Τραπέζης κατά το έτος 1967 μετά συνοπτικών στοιχείων εξελίξεως της αγροτικής οικονομίας. Έτος 38ον», Αθήναι, 1968, σελ. 97+18.
 - **Διαρμισάκης Ευάγγελος**, «Παραδόσεις Συνεργατισμού στη Σχολή Στελεχών Συνεταιρισμού», Θεσσαλονίκη 1968, σελ. 73.
 - **Κισσαμιτάκης Γεώργιος, Ι.**, «Η αγροτική πίστις αλλαχού και παρ' ημίν. Συγκριτική μελέτη», Αθήναι 1968, σελ. 161. (Πολυγρ.)
 - **Κουτσοτάσιος Ιωάννης, Γκογκοστάμιος Ζήσης**, «Δασικά Εφαρμογαί», Λάρισα 1968, σ. 131.
 - **Οικοδομικός Συνεταιρισμός Υπαλλήλων ΑΤΕ**, «Καταστατικόν», Αθήναι 1968, σελ. 79 (Πολυγρ.)
 - **Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών**, «Πανελλήνιον Αγροτο-συνεταιριστικόν Συνέδριον 25-27 Απριλίου 1968. Ομιλίας - εισηγήσεις - συζητήσεις - ψηφίσματα», Αθήναι 1968, σελ. 374. (Βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ/1).
 - **Υπουργείον Συντονισμού**, «Προγράμματα Οικονομικής Αναπτύξεως της Ελλάδος 1968-1972», Αθήναι 1968, σελ. 265.
 - **Υπουργείον Γεωργίας**, «Σχέδιον Προγράμματος γεωργικής αναπτύξεως της Ελλάδος 1968-1972», Αθήναι 1968, σελ. 111. (Πολυγρ.)
 - **Στεφάνου Γιαννακοπούλου - Γεωργίου Εξάρχου**, «Καταστατικόν ΑΤΕ. Έτος ιδρύσεως 1929. Νόμος 4332/1929 ως ετροποποιηθή και συνεπληρώθη δια μεταγενεστέρων νόμων», Αθήναι 1968, σελ. 59.
 - **Bagwell, Howard, R.**, «Ενιαίον λογιστικόν σύστημα και σχέδιον λογαριασμών δια τας Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών», Αθήναι 1968, σελ. 246.
 - **ΑΤΕ**, «Στην υπηρεσία του αγρότου», Αθήναι 1968 σελ. 74.
 - **ΑΤΕ**, «Συνοπτική έκθεσις επί του Ισολογισμού του έτους 1967», Αθήναι 1968.
 - **ΑΤΕ**, «Καλλιεργηταί και καλλιέργειαι της Ελλάδος κατά το έτος παραγωγής 1966», Αθήναι 1968.
 - **ΑΤΕ**, «Αγροτικά εκμεταλλεύσεις εξυπηρετηθείσαι υπό της ΑΤΕ κατά τα έτη 1966-1967 εις τον πιστωτικόν τομέα», Αθήναι 1968.
 - **Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος**, «Εκτάσεις καλλιεργηθείσαι. Αρδευθείσαι καλλιέργειαι κατά κατηγορίας. Αριθμός δένδρων και γεωργικών μηχανημάτων», Αθήναι 1968.
- 1969**
- **ΑΤΕ**, «Η γεωργική συνεταιριστική κίνησις. Στατιστικά δεδομένα 1967», Αθήναι 1969, σελ. 22.
 - **ΑΤΕ**, «Πρώτον συμπλήρωμα του εκδοθέντος κατά το 1965 καταλόγου βιβλίων, καθ' ύλην, της Κεντρικής Βιβλιοθήκης ΑΤΕ», Αθήναι 1969, σελ. 151.

(*) Οι μελετητές πρέπει να χρησιμοποιούν τα βιβλία για τα ειδικά Υποκεφάλαια με τα οποία είναι σχετικά.

- ΑΤΕ, «Αριθμός κτηνοτρόφων και κτηνοτροφικών κεφάλαιον κατά τα έτη 1967 και 1968», Αθήναι 1969, σελ. 24.
- Κιάντου-Παμπούκη Αλίη, «Βασικά έννοιαι του Δικαίου των Συνεταιρισμών», Θεσσαλονίκη 1969, σελ. 18.
- Προμηθευτικός και Καταναλωτικός Συνεταιρισμός Εμπόρων ηλεκτρικών ειδών Ελλάδος, «Καταστατικόν», Αθήναι 1969, σελ. 19.
- ΠΑΣΕΓΕΣ: Νόμος 602 περί Συνεταιρισμών. Αθήναι 1969.
- Τσαούσης Δημήτριος, Γ., «Έχει μέλλον το χωριό;», Αθήναι 1969, σελ. 21.
- Υπουργείον Κοινωνικών Υπηρεσιών, «Συλλογή των περί οικοδομικών συνεταιρισμών διατάξεων, αποφάσεων, εγκυκλίων κλπ.», Αθήναι 1969, σελ. 112.
- ΑΤΕ, «Η γεωργική συνεταιριστική κίνησις. Στατιστικά δεδομένα 1964», Αθήναι 1969.
- ΑΤΕ, «Έκθεσις επί των εργασιών της ΑΤΕ κατά το έτος 1968», Αθήναι 1969.
- Αιναρδόπουλος Χαράλαμπος, Ν., «Σημειώσεις αγροτικής και εμπορικής πολιτικής», Αθήναι 1969.

1970

- ΑΤΕ, «Κωδικοποιήσις διατάξεων διεπουσών την άσκησιν του κλάδου αποκαταστάσεως ακτημόνων και εποικισμού», Αθήναι 1970, σελ. 43.
- ΑΤΕ, «Έκθεσις επί των εργασιών της Αγροτικής Τραπέζης κατά το έτος 1969, μετά συνοπτικών στοιχείων εξελίξεως της αγροτικής οικονομίας. Έτος 40ον», Αθήναι 1970, σελ. 113.
- ΑΤΕ, «Η Γεωργική συνεταιριστική κίνησις. Στατιστικά δεδομένα 1968», Αθήναι 1970, σελ. 78.
- Βασιλόπουλος Σωτήριος, «Λειτουργία Επιθεωρήσεων Συνεταιρισμών», Αθήναι 1970, σελ. 15. (Πολυγρ.)
- Γιαννακούρος Παν. Ε., - Στεργιόπουλος Ιωάννης, Ν., «Η νέα δασική νομοθεσία μετά διαταγμάτων και νομολογίας», Αθήναι 1970, σελ. 859.
- Διαρμισάκης Ευάγγελος, «Παραδόσεις Συνεργατισμού», Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 89.
- Επιθεωρήσις Συνεταιρισμών ΑΤΕ, «Εισηγήσεις κατά σύσκεψιν 1970», Αθήναι 1970. (Πολυγρ.)
- Ευρωπαϊκή Γεωργική Συνομοσπονδία, «Συγκριτική μελέτη του δικαίου του γεωργικού συνεργατισμού εις Ευρώπην», Αθήναι 1970.
- Κακατσίδης Γεώργιος, Α., «Οι συνεταιρισμοί εντός της συγχρόνου ελευθέρας οικονομίας», Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 130. (Πολυγρ.)
- Κλήμης Αριστείδης, Ν., «Χρονολογικά ευρητήρια 1914-1970 νομοθετημάτων σχετικών με την μορφήν και την δράσιν των συνεταιρισμών», Αθήναι 1970, σελ. 38.
- Κλήμης Αριστείδης, Ν., «Νόμος 602 περί συνεταιρισμών. Κωδικοποιήσις μεθ' όλων των νεωτέρων τροποποιήσεών του», Αθήναι 1970, σελ. 56.
- Κοντέσης Σπ., «Οργάνωσις και λειτουργία συνεταιρισμών», Αθήναι 1970, σελ. 12. (Πολυγρ.)
- Κουρκουραΐδης Θεόδ., «Αλιευτικοί συνεταιρισμοί», Αθήναι 1970, σελ. 17.
- Οικοδομικός Συνεταιρισμός Υπαλλήλων ΑΤΕ, Συν. Π.Ε., «Καταστατικόν», Αθήναι 1970, σελ. 62.
- Πάνος Δημήτριος Θ., - Κλήμης Αριστείδης Ν., «Στεγαστικοί - Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί, Θεωρία - Εφαρμογή - Νομοθεσία - Νομολογία», Αθήναι 1970, σελ. 241.
- Παρασκευαΐδης Αγγ., «Οργάνωσις και λειτουργία συνεταιρικών γεωργικών βιομηχανιών», Αθήναι 1970, σελ. 68.

- Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, «Σχολή Στελεχών Συνεταιρισμών». Περιληπτικά σημειώσεις παραδόσεων προμηθευτικών εργασιών», Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 77.

- Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών - Σχολή Στελεχών Συνεταιρισμών. «Σεμινάριον επί της αξιοποιήσεως των οπωροκηπευτικών», Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 99.

- Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, «Έκθεσις περί των μέτρων εκσυγχρονισμού και αναδιοργανώσεως των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων», Αθήναι 1970, σελ. 86. (Πολυγρ.).

- Πέτρου Κωνσταντίνος, «Άσκησις πίστεως υπό συνεταιρισμών», Αθήναι 1970, σελ. 8. (Πολυγρ.)

- Σταματόπουλος Γ., «Λουκάς Τσότρας», Αθήναι 1970, σελ. 271.

- Συνεργ. Τραπ. Κύπρου, «31 Γ. Συνέλευσις», 1971.

- Υπουργείον Γεωργίας, «Ελλάς - Γεωργία 1967-1970», Αθήναι 1970, σελ. 143.

- Χασαπόπουλος Παναγ., «Το δίκαιον των συνεταιρισμών. Ερμηνεία του νόμου 602/1915 «περί συνεταιρισμών». Τόμος Β, Αθήναι 1970, σελ. 297.

1971

- ΑΤΕ, «Κωδικοποίησις διατάξεων διεπουσών την άσκησιν του κλάδου ασφαλειών πυρός», Αθήναι 1971, σελ. 73.

- ΑΤΕ, «Ειδική έκθεσις επί των ασφαλιστικών εργασιών του κλάδου χαλάζης περιόδου 1970», Αθήναι 1971, σελ. 64. (Πολυγρ.)

- ΑΤΕ, «Σεμινάρια ενημερώσεως στελεχών ΑΤΕ. Α' Πρακτικά και εισηγήσεις του εν Πάτραις Σεμναρίου της 7-11-1971», Αθήναι 1971, σελ. 59. (Πολυγρ.)

- Αζίνας Ανδρέας, «Ετήσια Έκθεσις Τμήματος Συνεργατικής Αναπτύξεως δια τα έτη 1967, 1968, 1969», Λευκωσία 1971, σελ. 60.

- Γεωργακόπουλος Λεωνίδας, Ν., «Συμβολαί εις την αναμόρφωσιν του εμπορικού δικαίου», Αθήναι 1971, σελ. 188. (Υπάρχει και σχέδιον Νόμου περί Συνεταιρισμών).

- ΑΤΕ, «Έκθεσις επί των εργασιών της ΑΤΕ κατά το έτος 1970», Αθήναι 1971.

- Ε.Ο.Κ. - Lockart, J., «Ο θεσμός των Γεωργικών Συνεταιρισμών εις την ΕΟΚ», Αθήναι 1971, σελ. 374.

- Μετζιδάκις Νικηφ., «Εποπτεία εις Κράτη μέλη ΕΟΚ και εν Ελλάδι», Αθήναι 1971, σελ. 42 (Πολυγρ.)

- Κακατοίδης Γεώργιος, Α., «Οι συνεταιρισμοί εντός της συγχρόνου ελευθέρας οικονομίας», Αθήναι 1971, σελ. 130 (πολυγρ.)

- Οικονομόπουλος Απόστολος - Κλήμης Αριστείδης, Ν., «Νόμοι και Διατάγματα περί Συνεταιρισμών παντός βαθμού», Αθήναι 1971, σελ. 272.

- Τζωρτζάκης Θεόδωρος, «Συνεταιριστική Οικονομία. Ιστορία - Θεωρία - Εφαρμογή του συνεργατισμού», Αθήναι 1971, σελ. 288.

1972

- ΑΤΕ, «Έκθεσις επί των εργασιών της Αγροτικής Τραπέζης κατά το έτος 1971 μετά συνοπτικών στοιχείων εξέλιξεως της αγροτικής οικονομίας», Αθήναι 1972, σελ. 91.

- ΑΤΕ, «Έκθεσις πεπραγμένων της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ μετά στοιχείων της συνεταιριστικής κινήσεως της χώρας κατά το έτος 1971», Αθήναι 1972, σελ. 51+πίν.

- Κεντρική Ένωσις Κτηνοτροφικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ελλάδος, «2ον Πανελλήνιον Κτηνοτροφικόν Συνέδριον. Ομιλίας - Εισηγήσεις - Συζητήσεις - Ψήφισμα», Ιωάννινα 1972, σελ. 64.

- **Αρσενίου Αάζ.**, «Τα Τσελιγκάτα», Αθήναι 1972, σελ. 67.
 - **Μαριιάδης Σταύρος, Δ.**, «Ομάδες συνεργασίας καλλιεργητών άνευ καταστατικού», Θεσσαλονίκη 1972.
 - **Μαριιάδης Σταύρος, Δ.**, «Τάσις των γεωργών προς συνεργασίαν. Ανάλυσις εντός του ελληνικού και διεθνούς χώρου βάσει δεδομένων ερεύνης εις την επαρχίαν Λαγκαδά του νομού Θεσσαλονίκης», Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 155.
 - **Υπ' Εθν. Οικονομίας**, «Απολογισμός έργου τετραετίας 1968-1971 ως προς τους στόχους και τα μέτρα του πενταετούς προγράμματος οικονομικής αναπτύξεως εις τον τομέα γεωργίας», Αθήναι 1972, σελ. 88+20.
 - **ΑΤΕ**, «Απολογισμός τετραετίας 1967-1971, Αθήναι 1972.
 - «**Μνήμη Θεοδώρου Τζωρτζάκη**. Συνεργάται - Μαθηταί - Φίλοι αφιερώνουν», Αθήναι 1972, σελ. 124.
 - **Διάφοροι**, «**Χρυσός Ευελπίδης**. Γράφουν για τον άνθρωπο και το έργο του», Αθήνα, 1972, σελ. 195.
 - **Υπουργείον Εθνικής Οικονομίας - Τομεύς Γεωργίας**, «Έκθεσις Επιτροπής καθορισμού διαδικασίας δοκιμαστικής εφαρμογής συστήματος εμπορίας αγροτικών προϊόντων», Αθήναι 1972, σελ. 25. (Πολυγρ.).
 - **ΠΑΣΕΓΕΣ**, «Κανονισμός καταστάσεως προσωπικού της ΠΑΣΕΓΕΣ», Αθήναι 1972.
 - **ΑΤΕ**, «Απόψεις της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ επί του σχεδίου νόμου «περί συνεταιρισμών», Αθήναι 1972.
 - **ΑΤΕ**, «Το πιστωτικό έργο της ΑΤΕ», Αθήναι 1972.
 - **Παπαγεωργίου Ε.**, «Πορίσματα της 23ης Γ.Σ. της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας της γεωργίας», Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 7.
 - **Γεωργακόπουλος Λεων.**, «Το Δίκαιον των Εταιρειών» τόμ. δεύτερος, «Η ανώνυμος Εταιρεία», Αθήναι 1972, σελ. 558.
 - **Κορδάτος Γιάννης**, «Ιστορία του ελληνικού εργατικού κινήματος», Αθήνα 1972, σελ. 341.
 - **Εφημερίς της Κυβερνήσεως**, «Καταστατικόν ΣΕΠΕΚ», Αθήνα 1972.
 - **ΚΕΠΕ**, «Γεωργικά Βιομηχανία», Αθήναι 1972, σελ. 66 (πολυγρ.).
 - **ΕΣΥΕ**, «Πληθυσμός της Ελλάδος 14 Μαρτίου 1971», Αθήναι 1972, σελ. 180.
- 1973
- **Αγαπητίδης Σωτήριος**, «Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί», Αθήναι 1973, σελ. 20.
 - **ΑΤΕ**, «Έκθεσις επί της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως της χώρας και επί της δραστηριότητος της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ», Αθήναι 1973, σελ. 125.
 - **Αναγνωσταιάδης Χρήστος, Γ.**, «Η οικονομική διάρθρωσις και η νομική μορφή του συνεταιρισμού των Αμπελακίων», Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1973, σελ. 101.
 - **ΑΤΕ**, «Ο νέος Οργανισμός της Αγροτικής Τραπεζής. Με αλφαβητικά ευρετήρια καθ' ύλην», Αθήναι 1973, σελ. 103.
 - **Πλαντζής Βασίλειος, Ι.**, «ΣΕΚΕ και Καπνός. Χρονικόν συνεταιριστικής δημιουργίας», Αθήναι 1973, σελ. 351.
 - **Βακάκης Φώτιος**, «Έννοια και περιεχόμενον του προγραμματισμού της χρηματοδοτήσεως του γεωργικού τομέως της οικονομίας», Αθήναι 1973.
 - **Γιαννακόπουλος Στέφ.**, «Οργανισμός Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος», Αθήναι 1973.
 - **Καλινδέρης Μιχαήλ, Αθ.**, «Αι συντεχνία και η Εκκλησία επί Τουρκοκρατίας», Αθήναι 1973, σελ. 181.

- Κλήμης Αριστείδης, Ν., «Περί συνεταιριστικών υπαλλήλων. Νομοθεσία, Νομολογία», Αθήνα 1973, σελ.140.
 - ΚΥΔΕΠ, «Οργανικά Διατάξεις», Αθήνα 1973, σελ. 144.
 - Ματθαίου Αλεξάνδρος, Γ., «Η νομοθεσία περί συνεταιρισμών», Αθήνα 1973, σελ. 8.
 - Υπουργείον Εθνικής Οικονομίας, «Σχέδιον Ν.Δ. περί Γεωργικών Συνεταιρισμών», Αθήνα 1973, σελ. 99 (πολυγρ.)
 - Νομική Βιβλιοθήκη Συνεταιρισμών, «Η νέα νομοθεσία περί γεωργικών συνεταιρισμών», Αθήνα 1973, σελ. 88,
 - Κορδάτος Γιάννης, «Ιστορία του αγροτικού κινήματος στην Ελλάδα», Αθήνα 1973, σελ. 299 .
 - Πουρνάρας Γ., «Οι μεταβολές της 30ετίας 1946-1972 στον ορεινό χώρο Ν. Φωκίδος και προοπτική», Αθήνα 1973.
 - Οικονομόπουλος Απόστολος - Κλήμης Αριστείδης, Ν., «Νομολογία επί θεμάτων συνεταιρισμών. Γεωργικών - οικοδομικών - καταναλωτικών κλπ. από του 1915 μέχρι σήμερα», Αθήνα 1973, σελ. 190.
 - Παπαγαρυφάλλου Παναγιώτης, Δ., «Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί εν Ελλάδι. 1821-1940. Δια μέσου των κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων της Ελληνικής γεωργίας», Αθήνα 1973, σελ. 230.
 - Σελλιανάκης Γεώργιος, Β., «Ιδιωτικοί φορείς στην υπηρεσία της περιφερειακής οικονομικής αναπτύξεως. Γεωργικοί συνεταιρισμοί και ανώνυμες εταιρείες», Αθήνα 1973, σελ. 23.
 - Τζωρτζάκης Θεόδ., «Συνεταιριστική Οικονομία», Δεύτερα Έκδοσις, Αθήνα 1973.
 - Στ. Ορφανίδη, «Σκέψεις δια το μέλλον των βιομηχανιών μετοχικού ενδιαφέροντος ΑΤΕ, Αθήνα 1973, σελ. 16 (πολυγρ.)
 - Συνεργατική Τράπεζα Κύπρου, «Έκθεσις και Λογαριασμοί 1972», Λευκωσία 1973, σ. 23.
- 1974
- ΑΤΕ, «Διαρκής κωδικοποίησης εγκυκλίων διαταγών Διευθύνσεως Συνεταιρισμών» Αθήνα 1974, σελ. 373.
 - ΑΤΕ, «Νόμος περί συνεταιρισμών Αυστρίας», Αθήνα 1974, σελ. 30.
 - ΑΤΕ, «Έκθεσις πεπραγμένων της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ μετά στοιχείων της συνεταιριστικής κινήσεως της χώρας κατά το έτος 1973», Αθήνα 1974, σελ. 61 +πίν. (πολυγρ.) .
 - Γανώση Βασ., «Έργα και Ημέραι», Αθήνα 1974.
 - Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού, «Καταστατικόν», Αθήνα 1974, σελ. 24.
 - Μπωζούρ Φελίξ, «Πίνακας του εμπορίου της Ελλάδος στην Τουρκοκρατία 1787-1797», Παρίσι, έτος VIII (1800), Αθήνα 1974, σελ. 306.
 - Πάνος Δημ., «Ο γερμανικός νόμος περί Συνεταιρισμών», Αθήνα 1974. σελ. 104.
 - Παπαγαρυφάλλου Παναγιώτης, Δ., «Αι καταβολαί του θεσμού της αυτοδιοικήσεως εν Ελλάδι και αι προσπάθειαι διοικητικής οργανώσεώς του», Αθήνα 1974, σελ. 46.
 - Συνεργατική Τράπεζα Κύπρου, «Έκθεσις και Λογαριασμοί 1973», Λευκωσία 1974.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Το περιοδικό της Συνομοσπονδίας «Η Φωνή των Συνεταιρισμών», εξαρτώμενο από τις εκάστοτε καταστάσεις σε αυτή, «αναδιοργανώνεται» το 1971. Και (ανεξάρτητα από τα κείμενα για το καθεστώς και τους ανθρώπους του) έχει στη συνέχεια πολύ ενδιαφέρουσα συνεταιριστική και αγροτική ύλη καθώς και ευρύτερη κοινωνική, τεχνική, κλπ. Διατηρείται σε αυτό, (με τα «ζήτω» για το καθεστώς) η εικόνα για την κατάσταση και τους ανθρώπους της δικτατορίας και των Συνεταιρισμών, των νομικών προσώπων (δραστηριότητες), των διορισμένων, κλπ.

- Εξακολουθεί την έκδοσή του το περιοδικό της ΑΤΕ «Δελτίον Αγροτικής Τραπεζικής» κινούμενον και αυτό μέσα στις δυνατότητες που επιτρέπουν οι κάθε φορά καταστάσεις στη Διοίκηση της ΑΤΕ και την Κυβέρνηση.

- Μετά την διακοπή της εκδόσεως το 1967, του βασικού και πραγματικά ανεξάρτητου από το 1925 περιοδικού «Συνεταιριστής», [λόγω της λογοκρισίας της δικτατορίας⁽¹⁾] δεν υπάρχει ανεξάρτητη (όσο το δυνατό) συνεταιριστική φωνή. Για το λόγο αυτό, τόλμησαν αργότερα (το 1971) να προχωρήσουν στην έκδοση συνεταιριστικού περιοδικού οι Απ. Οικονομόπουλος και Αριστ. Κλήμης όχι μόνο για να καταγράψει την τότε συνεταιριστική πραγματικότητα αλλά κυρίως να διατηρεί τη δυνατότητα προβολής ορθών συνεταιριστικών ιδεών και απόψεων. Έτσι, με προπέτασμα καπνού την δημοσίευση στο πρώτο τεύχος της γνωστής προ ετών ομιλίας του πρωθυπουργού Γ. Παπαδοπούλου στο Πανελλήνιο Αγροτικό Συνέδριο του 1968 (που είχε δημοσιευθεί το 1968 σε πολλά έντυπα) έγινε δυνατή η έκδοση το 1971 του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» με εκδότη τον Απ. Οικονομόπουλο τ. Δ/ντή Συνεταιρισμών και Γεωργ. Βιομηχανιών στην ΑΤΕ (που εμφανιζόταν σύγχρονα το 1971 και 1972 και ως Διευθυντής ενώ πραγματικά την σύνταξη-διεύθυνση είχε από την αρχή ο Αριστ. Κλήμης Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών της ΑΤΕ που παραιτήθηκε τελικά από την ΑΤΕ τον Σεπτέμβριο 1972, 9 χρόνια πριν από το όριο ηλικίας για να ασχοληθεί αποκλειστικά στο συγγραφικό του συνεταιριστικό έργο). Το περιοδικό εκδόθηκε επί 14 χρόνια (1971-1984) και διέκοψε την έκδοση λίγο μετά τον θάνατο του Απ. Οικονομοπούλου. (Ως συνέχεια του εκδόθηκε το 1986 η «Συνεταιριστική Πορεία» από την Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού) με διεύθυνση του Αριστ. Ν. Κλήμη, (ώσπου να το αναλάβουν νεότεροι επιστήμονες - συνεταιριστές)

- «Ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου» (της ΟΣΥΓΟ). Εξακολούθησε την έκδοση με ενδιαφέροντα στοιχεία και καλή συνεταιριστική γραμμή.

Κείμενα Αριστ. Ν. Κλήμη 1967-1974

ΕΤΟΣ 1967

242. «Επισκόπησις της ελληνικής νομοθεσίας επί των συνεταιρισμών». Ομιλία εις σεμινάριον υπαλλήλων Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών. (Και εις Συνεταιριστικήν Σχολήν Θεσσαλονίκης, Φεβρουάριος 1968).

ΕΤΟΣ 1968

243. «Αντίκρουση της διατυπώσεως του προτεινόμενου άρθρου 21 στο Σύνταγμα για τους Συνεταιρισμούς». Ομιλία εις αίθουσαν Συλλόγου Υπαλλήλων ΑΤΕ, 18 Μαΐου 1968.

244. «Λογιστική και Νομοθεσία εις τας Συνεταιριστικές Οργανώσεις». Ομιλία εις Συνεταιριστική Σχολήν Θεσσαλονίκης, 22 Μαΐου 1968.

245. «Η Ελληνική Γεωργία». Στην «Νέα Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια» Τόμος «Ελλάς», σ. 253-276.

ΕΤΟΣ 1970

246. «Ομιλία περί αγροτικής Ελλάδος και ΑΤΕ» προς Κυπρίους τραπεζίτους. Εις Ξενοδοχείον «Βασιλέων Μέλαθρον» την 29 Σεπτεμβρίου

1970.

247. «Συμβολή των Συνεταιρισμών εις την ανάπτυξιν. Αναξιοποίητος ο τομεύς των αστικών συνεταιρισμών». Πανηγ. τεύχος Εφημ. «Ναυτεμπορική» Αθηνών, 14 Δεκεμβρίου 1970.

ΕΤΟΣ 1971

248. «Το Ταμείον Συντάξεων των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1971 σ. 193.

249. «Η τροποποίησις της νομοθεσίας Συνεταιρισμών» Περ. Θ.Σ., Μάιος 1971 σ. 193.

250. «Αστικοί Συνεταιρισμοί. Οικοδομικοί. Διάλυσις ναί' αλλά και οργάνωσις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» ΘΣ, Μάιος 1971 σ. 194.

251. «Το εποπτικόν προσωπικόν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1971 σ. 194.

252. «Οι εκπρόσωποι των εμπόρων. Διατί θορυβούν;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1971 σ. 195.

253-4. «Ιατροί, δικηγόροι, συνταξιούχοι και

(1) Το 1967 κυκλοφόρησε μόνο το τεύχος Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου. Είχε καθυστερήσει η εκτύπωση του τ. Μαρτίου-Απριλίου που είχε ήδη στοιχειοθετηθεί τελικά δεν εκδόθηκε (το στοιχειοθετημένο τεύχος στο αρχείο μου)

εμπορία». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1971 σ. 195.

255. «Αι Τράπεζαι: Εργασίαι, προσωπικόν, τακτική». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1971 σ. 196.

256. «Το ελληνικόν έθνος και ο συνεργατισμός». Περ. «Δελτίον ΑΤΕ» Αθηνών, Ιουλίου 1971 και εφημ. «Λεσβιακός Κήρυξ» Μυτιλήνης, 7, 8, 9/10/71.

257. «Δημόσιον και Αγροτική Τράπεζα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 289.

258. «Οι τραπεζικοί. Η συνετή γραμμή της ΟΤΟΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 289.

259. «Το Τ.Α.Υ.Σ.Ο. Ανάγκη μελέτης». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 290.

260. «Διδάγματα εκ του Ν.Δ. περί επαγγελματικών σωματείων. Η Νομοθεσία Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 290.

261. «Οι Συνεταιρισμοί εις την Κύπρον. Τα εξ αυτών διδάγματα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 290.

262. «Οι νέοι Οργανισμοί των Τραπεζών. Η ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 291.

263. «Η νομοθεσία για Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 291.

264. «Η μη προσέλευσις μορφωμένων στελεχών εις την ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 292.

265. «Προσφορά υπηρεσιών υπό της ΣΕΚΕ» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 262.

266. «Λαϊκαί Αγοραί και Συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1971 σ. 293.

267. «Θεόδωρος Τζωρτζάκης». Επικήδειος εις Νεκροταφείον Αθηνών» 7.8.1971. Και εις «Θέματα Συνεταιρισμών» 1971 σ. 394. Και περὶ. «Χωριό» Θεσ/νίκης Σεπτέμβριος 1971.

268. «Η εποπτική υπηρεσία της ΑΤΕ. Οι νέοι Επόπται». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 445.

269. «Το ασφαλιστικόν. Όλοι εις το ΙΚΑ;» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 445.

270. «Το ασφαλιστικόν. Προχειρότητες «αρμοδίων». Καλόν είναι να λέγονται και τώρα αι αλήθειαι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 446.

271. «Συνδικαλισμός και Συνεργατισμός. Ανά-

γη συνεργασίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 447.

272. «Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί και ΓΣΕΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 447.

273. «Η τακτική των εμπόρων για τους Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 447.

274. «ΟΤΟΕ και Διοικήσις Τραπεζών εμπορικής - Ιονικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 448.

275. «Να αναγνωρισθή η συμβολή των υπαλλήλων συγκροτήματος Ανδρεάδη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 449.

276. «Το νέον πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως και αι υποχρεώσεις των μελών των επιτροπών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 449.

277. «Οι νέοι εποπτικοί. Μία σύστασις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 450.

278. «Αι επιδοτήσεις της γεωργικής παραγωγής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών». Αθηνών, Σεπτέμβριος 1971 σ. 450.

279. «Σε τί αποβλέπουν τα σημειώματά μας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σελ. 481.

280. «Η κυβερνητική πολιτική δια τους Συνεταιρισμούς και η γραφειοκρατία των συρταριών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 481.

281. «Κυβέρνηση και Συνεταιρισμοί. Νέα σύσκεψις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 482.

282. «Ο Οργανισμός της Αγροτικής Τραπέζης». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 482.

283. «Η ασφάλις της γεωργικής παραγωγής από θεομηνίες και η εξασφάλις της αμοιβής του μόχθου των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 483.

284. «Η ενοποίησης και κατάλληλος επάνδρωσις της κρατικής αρμοδιότητος δια τους Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 484.

285. «Τα Σεμινάρια της Αγροτικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 485.

286. «Να αξιοποιηθούν αι δυνατότητες του προσωπικού ΑΤΕ» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 485.

287. «Η ζωτικότητα των Ενώσεων Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 485.

288. «Η ένωση Συνεταιρισμών Λέσβου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1971 σ. 486.
289. «Υπόμνημα του 1956 προς τον Νομοτεχνικό Σύμβουλον δια την ανάπλασιν της Νομοθεσίας Συνεταιρισμών» (μετά Απ. Οικονομοπούλου). Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών 1971 σ. 520.
- ΕΤΟΣ 1972
290. «Το 2ον έτος της εκδόσεως του περιοδικού "Θέματα Συνεταιρισμών". Ο σκοπός του». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 563.
291. «Ψηλά το κεφάλι. Η σημασία της συνεργασίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 563.
292. «Η Αγροτική Τράπεζα. Λάθος εθνικόν η αποδυνάμωσις της». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 564.
293. «Ανάγκη η ασφαλιστική κάλυψις του αγρότου δια καταστροφών της εσοδείας του». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 565.
294. «Η νέα Συμβουλευτική Επιτροπή». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 566.
295. «Συνεταιρισταί στα αριστίνοδον μέλη της Συμβουλευτικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 566.
296. «Οι ελαιοπαραγωγοί Λέσβου και το εμπόριον». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 566.
297. «Το πρόβλημα της κτηνοτροφίας και η ανάγκη Οργανισμού Κτηνοτροφίας και Παρεμβάσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιαν. 1972 σ. 567.
298. «Ο προγραμματισμός των προμηθειών ειδών υπό των Συνεταιριστικών Οργανώσεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών Ιανουάριος 1972 σ. 568.
299. «Το Δημόσιον εκσυγχρονίζεται κατά την αναζήτησιν προσωπικού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 570.
300. «Τράπεζαι και Γυναίκες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 571.
301. «Το προσωπικόν της Εμπορικής, Ιονικής, Εθνικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 572.
302. «Η επέκτασις του δικτύου των Τραπεζών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1972 σ. 572.
303. «Το Κτηνοτροφικόν και οι Συνεταιρισμοί. Διευκρινίσεις της ΠΑΣΣΕΓΕΣ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1972 σ. 659.
304. «Συνεργασία Κράτους και ΑΤΕ. Επαινετή τακτική», Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1972 σ. 660.
305. «Οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1972 σ. 660.
306. «Το ΤΑΥΣΟ, η ΠΑΣΣΕΓΕΣ, η ΟΣΥΓΟ. Ανάγκη συνεργασίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1972 σ. 661.
307. «Αι Εμπορικά Τράπεζαι. Οργανώσεις και επέκτασις δικτύου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1972 σ. 661.
308. «Μερικαί αλήθειαι δια την συνεταιριστικήν μόρφωσιν. Ανάγκη να οργανωθεί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1972 σ. 662.
309. «Τα οικογενειακά βάρη εις τον υπολογισμόν της συντάξεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 747.
310. «Το προσωπικόν της ΑΤΕ. Τακτοποιήσεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 747.
311. «Οι υπάλληλοι των Συνεταιρισμών να ενισχυθούν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 748.
312. «Η σημασία της ΑΤΕ. Να αποκτήσει συγχρονισμένον Οργανισμόν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 748.
313. «Τα πολλά Υποκαταστήματα των εμπορικών Τραπεζών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 751.
314. «Ο εποπτικός κλάδος της ΑΤΕ. Σημασία αι επάνδρωσις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 751.
315. «Η στελέχωσις της ΑΤΕ. Ανάγκη καλής επιλογής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 752.
316. «Ελάχισται αι θέσεις. Πρέπει να διευρυνθούν οι θέσεις Διευθυντών - Υποδιευθυντών Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 752.
317. «Μία δικαία λύσις για τα στελέχη της ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 752.
318. «Αι πνευματικά και πολιτιστικά προσπάθειαι της Εθνικής και της Εμπορικής Τραπεζής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 753.
319. «Η Τράπεζα της Ελλάδος. Τα κέρδη εις το Κράτος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 753.
320. «Οι ισολογισμοί των Τραπεζών. Η χρήσις 1971». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 753.
321. «Ενημέρωσις για το τι γίνεται εις τον έξω κόσμον. Η ΕΟΚ». «Θέματα Συνεταιρισμών», Μάιος 1972 σ. 753.

322. «Μία έκδοσις της ΑΤΕ. Ο θεσμός των Γεωργικών Συνεταιρισμών εις την ΕΟΚ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών». Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 754.
323. «Η γραφειοκρατία. Περί τιμής σουβλακίου επί καλαμακίου, σπιλωπικών δικαιωμάτων κ.λπ.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 754.
324. «Η κρατική γραφειοκρατία επί Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 755.
325. «Η ασφάλις κατά των κινδύνων βροχής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1972 σ. 755.
326. «Συνδικαλιστική δραστηριότης του Ενιαίου Συλλόγου Υπαλλήλων Εμπορικής Τραπεζής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1982 σ. 912.
327. «Κράτος και συνεταιρισμοί - Προσοχή εις την ουσίαν του θεσμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 827.
328. «Αι αποδοχαί των Τραπεζικών. Η επιχειρηματολογία της ΟΤΟΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 828.
329. «Τα κέρδη των Τραπεζών - Η αύξησις των εργασιών και της παραγωγικότητος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 828.
330. «Εις τας πηγάς της συνεταιριστικής ιδεολογίας». «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 829.
331. «Η Ο.Σ.Υ.Γ.Ο. Δίκαια Αιτήματα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 829.
332. «Οι εποπτικοί με δετή συνεταιριστικήν προϋπηρεσίαν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 830.
333. «Ο Ο.Γ.Α. και αι μικραί αγροτικά συντάξεις. Ανάγκη να οργανωθεί η ασφάλις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 830.
334. «Συντάξιμα τα οικογενειακά βάρη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 831.
335. «Η πρωτοβουλία της Ο.Τ.Ο.Ε., δια την εξομοίωσιν των υπαλλήλων εμπορικών Τραπεζών» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 831.
336. «Οι Βιομήχανοι δια τους Συνεταιρισμούς. Το καθήκον της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών δια ενημέρωσιν και επίθεσιν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 831.
337. «ΑΤΕ. Προσγωγαί υπαλλήλων με καθυστέρησιν 15 και 20 και 25 ετών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 832.
338. «Αι Λαϊκαί Ναυτιλιακαί Εταιρείαι (Ναυτικοί Συνεταιρισμοί). Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 833.
339. «Η τιμή του γάλακτος. Ο τιμάρθιμος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1972 σ. 833.
340. «Ίδρυμα δια τους ηλικιωμένους τραπεζικούς και συνεταιριστικούς υπαλλήλους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιουλίου 1972 σ. 834.
341. «Άδικη η φορολογία των Συνεταιρισμών. Η σημασία τους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιουλίου 1972 σ. 835.
342. «Οι τιμές των αγροτικών προϊόντων και το αγροτικόν εισόδημα». Εφημ. «Βήμα» Αθηνών 29.9.1972. Και «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 2.10.1972.
343. «Το σχέδιον προγραμματισμού - Αν θέλει ο Θεός». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 907.
344. «Τα εργατικά χέρια εις την γεωργίαν. Ανάγκη οργανώσεως δια να χρησιμοποιηθούν παραγωγικά τα υπάρχοντα πλεονάσματα. Ο Οργανισμός Απασχολήσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 907, 908.
345. «Αλήθειαι δια τους Συνεταιρισμούς από επίσημα χείλη. Αναγνώρισις του ρόλου των». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 909.
346. «Η διοικητική αποκέντρωσις και η ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 909.
347. «ΑΤΕ. Ο νέος οργανισμός». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 910.
348. «Το Ταμείον Υγείας των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 910.
349. «Υπάλληλοι και συνταξιούχοι της ΑΤΕ. Δύο μέτρα και δύο σταθμά». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 911.
350. «Αι μετοχαί των Τραπεζών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 911.
351. «Η αναπροσαρμογή των συντάξεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 911.
352. «Δασικοί Συνεταιρισμοί και δασέμποροι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 912.
353. «Τα προβλήματα βοοτροφίας, πτηνοτροφίας, αυγών. Διαιτητικές προτιμήσεις. Το καθήκον του ΕΙΡΤ και της ΥΕΝΕΔ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ.

- 912.
354. «Αι συντάξεις των αγροτών. Ανάγκη να βελτιωθούν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτεμβρίου 1972 σ. 914.
355. «Η συνεργασία χέρι - χέρι. Η σημασία του Συνεργατισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 987.
356. «Ενθουμούμεθα. Η συνεταιριστική Εκπαίδευση». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 987.
357. «Τα Ταμεία Υγείας και Επικουρήσεως των Τραπεζικών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 988.
358. «Η καταναλωτική πίστις, η ΑΤΕ, ο αγροτικός κόσμος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 989.
359. «Ο αγρότης, η παραγωγή και το μέλλον. Επαναστατική πρόβλεψη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών». Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 990.
360. «Ορθά μέτρα άξια επαίνου. Τα έργα εγγείων βελτιώσεων. Ο έγκαιρος καθορισμός των τιμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 991.
361. «Η κάλυψις των κινδύνων του αγρότου. ΟΓΑ - ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 991.
362. «Οι Συνεταιρισμοί, ο φόρος εισοδήματος και ο Κώδιξ Φορολογικών Στοιχείων. Η ευθύνη του Κράτους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 991.
363. «Οι προτάσεις μας βρίσκουν απήχρησι. Πτηνοτροφία, αυγά, ΕΙΡΤ κ.λπ.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 994.
364. «Τα Θέματα Συνεταιρισμών προς το τρίτον έτος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1972 σ. 994.
365. «Θ. Τζωρτζάκης. Ο θεμελιωτής και ο διδάσκαλος». Εις βιβλίον «Μνήμη Τζωρτζάκη», Αθήνα 1972 σ. 55-60.
- ΕΤΟΣ 1973
366. «Η σχεδιαζομένη νομοθεσία περί Συνεταιρισμού και μία πρακτική πρότασις. Να μένουν τα μεγάλα σχέδια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1973 σ. 1073.
367. «Και νέα ανησυχία εις τους τραπεζικούς. Οι συνταξιούχοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1973 σ. 1074.
368. «Το αυγό του Κολόμβου και η Ένωσις Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1973 σ. 1074.
369. «Συνεχίζεται η κακή τακτική των εμποροβιομηχάνων εναντίον των Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1973, σ. 1075.
370. «Αι οδηγία του κ. Πρωθυπουργού προς τους Νομάρχας για αγρότας και Συνεταιρισμούς και η εφαρμογή των». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1973 σ. 1075.
371. «Προσοχή εις το σχέδιον κώδικος αγροτικής πίστεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1973 σ. 1076.
372. «Αι επέτειοι, ημέραι φρονηματισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1153.
373. «Το κόστος των τιμών των αγροτικών προϊόντων και η επιβάρυνσις του κοινωνικού συνόλου. Τα δικαιώματα των αγροτών δια δίκαιον εισόδημα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1154.
374. «Οι διατιμήσεις των αγροτικών προϊόντων. Μια λογική υπόδειξις δια το θέμα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1154.
375. «Μιά ενδιαφέρουσα ομιλία. Η Συνεταιριστική Πολιτική και Νομοθεσία». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1155.
376. «Η οργάνωσις των καταναλωτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1155.
377. «Το προσωπικόν της Εμπορικής Τραπεζής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1156, 1157.
378. «Αναμένουν οι Συνεταιριστικοί υπάλληλοι. Το Ταμείον Υγείας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1157.
379. «Αι συντάξεις του ΟΓΑ. Βοήθημα ανάξιον λόγου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1157.
380. «Αι αρμοδιότητες του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας δια τους Συνεταιρισμούς και την αγροτικήν πίστιν. Προσοχή εις την διάταξιν περί εμπορικής δραστηριότητος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1158.
381. «Η κοινωνική ζωή των τραπεζικών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1158.
382. «Η ενίσχυσις της συνεταιριστικής εκπαίδευσως με κρατικήν επιχορήγησιν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1158.
383. «Σύγκρισις μισθών τραπεζικών υπαλλήλων και οικοδόμων εις διαφόρους χώρας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1159.
384. «Αι αυτοκινητάμαξα, η εμπορική και η Αγροτική». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1160.
385. «Το Ταμείον Υγείας Υπαλλήλων ΑΤΕ. Μία ενέργεια και ένα μάθημα γενικώτερον». Περ.

- «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1160.
386. «Η διακίνηση των αγροτικών προϊόντων δι' επισήμων αγορών. Η τυποποιήσις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1160.
387. «Ο Σύλλογος Υπαλλήλων της Ιονικής Τραπεζής», Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1160.
388. «Η αναγνώρισις της σημασίας του περιοδικού Τύπου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1161.
389. «Ο νέος Οργανισμός της ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1161.
390. «Αι ανησυχία των συνταξιούχων τραπεζικών ΑΤΕ. Η περιοριστική της επικουρήσεως ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1973 σ. 1161.
391. «Η αποστολή των Συνεταιρισμών και ειδικότερον των οικοδομικών» Ομιλία εις Σεμινάρια Τεχνικού Επιμελητηρίου, Αθήναι 13.4.1973 και 20.4.1973. Και εις Βόλον.
392. «Αρχαί και σκοποί του αγροτικού Συνεργατισμού» Ομιλία εις Σεμινάριο δια Δ.Σ. και Ε.Σ. Ενώσεων Συνεταιρισμών εις Εθνικήν Εστία, 26.5.1973.
393. «Δημοκρατία και Συνεργατισμός. Το καθήκον του Κράτους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1249.
394. «το εποπτικόν προσωπικόν της Α.Τ.Ε. και το έργον του». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1250.
395. «Αι "ομαδικαί" καλλιέργειαι. Διεθνής εφαρμογή. Ανάγκη κινήτρων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1251.
396. «Η Νομοθεσία Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1252.
397. «Οργανωτικά της Εθνικής Τραπεζής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1253.
398. «Ουσιαστικόν περιεχόμενον πανηγυρικού λόγου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1253.
399. «Το κόστος των αγροτικών προϊόντων. Ο τιμάρθιμος. Αι εξαγωγαί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1254.
400. «Η Οικονομική Ανάγκη συντονισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1973 σ. 1297.
401. «Δημοκρατία - Συνεταιρισμός - Νομοθεσία». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1973 σ. 1329.
402. «Αι συνελεύσεις των Τραπεζών και η ταλαιπωρία των μετόχων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1973 σ. 1331.
403. «Νοσοτροπία ανωτάτων στελεχών της ελληνικής οικονομικής ζωής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1973 σ. 1331.
404. «Οι αστοί εις την κτηνοτροφίαν. Επιδρομή επικίνδυνος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1973 σ. 1331.
405. «Τα σύγχρονα προβλήματα και οι σωστές λύσεις τους. Αγροτικοί Πληθυσμοί και γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1973 σ. 1427.
406. «Γιατί ερμηνύεται η παραγωγική ύπαιθρος». Εφημ. «Βήμα» Αθηνών 6.10.1973. Και «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 10, 11, 12, 13/10/1973. Και περὶ. «Κορινθιακά Χρονικά» 25.2.1974.
407. «Προσοχή εις την ουσίαν του Συνεταιρισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1973 σ. 1493.
408. «Κριτικά παρατηρήσεις επί του Ν.Δ. 227». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», 1973 σ. 1503.
- ΕΤΟΣ 1974**
409. «Παρατηρήσεις δια την νομοθεσίαν Γ. Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1573.
410. «Απαραίτητος η συνεργασία των συνεταιριστικών δυνάμεων. Αιρετοί, εποπτικοί, συνεταιριστικοί υπάλληλοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1574.
411. «Αι λεγόμεναι "Μικραί" Εμπορικά Τράπεζαι και η ίση μεταχειρίσις του προσωπικού των». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1575.
412. «Η νέα Διοίκησης της Α.Τ.Ε. Υποδείξεις δια οργάνωσιν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1576.
413. «Δια τον κ. Υπουργόν Απασχολήσεως. Υποδείξεις για θέματα αρμοδιότητός του». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1577.
414. «Η νέα ηγεσία της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών εις την Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1578.
415. «Πολύπλοκον και δύσκαμπτον το πρόβλημα πιστοδοτήσεως. Ο έλεγχος των Τραπεζών και το κόστος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1578.
416. «Δηλώσεις του Πρωθυπουργού δια την αγροτική οικονομίαν και τους αγρότας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1579.
417. «Η Αγορανομική Επιτροπή και αι παραγωγικά τάξεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1579.
418. «Οι εξαγωγές, ο Α.Σ.Ο., οι παραγωγοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1580.

419. «Υπάλληλοι Α.Τ.Ε. και Συνεταιρισμών. Παράδειγμα προς μίμηση». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1580.
420. «Ο γιγαντισμός των επιχειρήσεων, η γεωργία, ο μικροαγρότης, ο συνεργατισμός». Περ. «Θέματα Συνεργατισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1653.
421. «Η Εταιρία των Φίλων του Συνεργατισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1654.
422. «Η μητέρα γη, ο αγρότης, ο κόσμος των πόλεων, η τηλεόρασις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1655.
423. «Αγροούν πράγματι οι εμπορικοί Σύλλογοι; Τότε να ενημερωθούν!!». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1656.
424. «Οι γυναίκες στις Τράπεζες. Η ωφέλεια των ανδρών υπαλλήλων από την πρόσληψιν και γυναϊκών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1657.
425. «Η Ένωσις Γ. Σ. Παγγαίου και η απαλλοτρίωσις των Φιλίππων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1658.
426. «Αι αγροτικά συντάξεις να παύσουν να είναι "βοηθήματα"». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1659.
427. «Τραπεζικοί, οικοδόμοι και ένα καλάθι ψώνια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1659.
428. «Η χρηματοδότησις της αγροτικής οικονομίας. Η Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1660.
429. «Παραγωγική δαπάνη, εκ των βασικών, η συνεταιριστική μόρφωσις. Το καθήκον των στελεχών και της Επιτροπής Εκπαιδεύσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1733.
430. «Τα κονδύλια δια την Συνεταιριστικήν Εκπαιδευσιν να αξιοποιούνται». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1733.
431. «Η μόρφωσις, το καλό βιβλίο και περιοδικό. Και μερικά στελέχη...». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1743.
432. «Η Εθνική, η Ελλάδα και το στεγαστικόν της Αγροτικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1734.
433. «Το Συνεταιριστικόν Μέγαρον Αθηνών» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Μάιος 1974 σ. 1734.
434. «Προς αδικαιολόγητον ταλαιπωρίαν των αγροτών, των οργανώσεων και της Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1753.
435. «Τα κέρδη μιας εταιρίας εισαγωγής κρεάτων και η προσφορά της Κτηνοτροφικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1734.
436. «Η νοσηλεία των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1735.
437. «Αι συνελεύσεις των Τραπεζών και Α.Ε. με ονομαστικάς μετοχάς. Ανάγκη απλοποιήσεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1736.
438. «Η κατάργησις της διατιμήσεως του ελαιολάδου. Οι καταναλωταί εις τα χωριά». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1736.
439. «93 εκατομμύρια δρχ. δια γκολφ 18 οπών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1800.
440. «Παράπονα συνταξιούχων της Α.Τ.Ε.» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1800.
441. «Το βασικόν θέμα της καλής χρησιμοποίησεως των λιπασμάτων, που τόσον κοστίζουν» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1801.
442. «Οι μεσάζοντες. Τίμιες εισηγήσεις. Και αντιδράσεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1812.
443. «Ενωμένοι για το καλό, θα νικούμε!». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1813.
444. «Η χρηματοδότησις της γεωργίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1813.
445. «Η δίκη των κρεάτων. Συμπέρασμα. Οι μεσάζοντες. Το Κράτος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1814.
446. «Οι συνεταιρισμοί και η εξυπηρέτησις του κοινού. Ίδου η απόδειξις επικαίρως». «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1814.
447. «Η ΚΥΔΕΠ. Άδικες επιθέσεις εντύπων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1815.
448. «Εις την Αγροτικήν Τράπεζαν. Διοίκησις και υπάλληλοι. Προβλήματα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1815.
449. «Παράλογοι απόψεις των "ελέω Θεού" εξαγωγέων. Η ΚΣΟΣ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1816.
450. «Η οργάνωσις των συνεταιριστικών δυνάμεων στην κορυφή. Τι ερότεινε ο Θ. Τζωρτζάκης. Δύο απαραίτητα Συμβούλια στη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Αύγουστος 1974 σ. 1817.
451. «Εις τας πηγάς. Οι πρωτοπόροι συνεταιριστές και οι νεώτεροι. Η πνευματική σύνδεσις με το παρελθόν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1974 σ. 1824.

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΘΕΟΔ. Γ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ

Το 1971 αποθνήσκει ο Θ. Τζωρτζάκης (βλ. στο Υποκ. ΙΑ) και η συνεταιριστική κίνηση χάνει τον πνευματικό φάρο της. Μένει όμως πάντα το συγγραφικό του έργο για να διδάσκει.

Πίνακα του όλου συγγραφικού του έργου βλ. στα ΘΣ 1975 σ. 2429-2436, όπου και το επόμενο εισαγωγικό κείμενο του Αριστ. Ν. Κλήμη:

«Για να βοηθήσουμε τη συνεταιριστική κατάρτιση των νεωτέρων αποφασίσαμε να δώσουμε (σε συγκεντρωτικούς πίνακες) το συγγραφικό έργο των κυριωτέρων διδασκάλων του συνεργατισμού στη χώρα μας.

Η αρχή γίνεται στο τεύχος αυτό —όχι συμπτωματικά αλλά δικαιωματικά— με το συγγραφικό έργο του Θεοδώρου Τζωρτζάκη, γιατί είναι το σπουδαιότερο, καλύπτει όλη σχεδόν την περίοδο που δρουν οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα και έχει όχι μόνο ιστορική αξία για την περίοδο 1915–1967 αλλά και θεωρητική και οργανωτική για σήμερα και για το μέλλον.

Δεν είναι υπερβολή να γραφή ότι όποιος κατέχει καλά το συγγραφικό έργο του Τζωρτζάκη κατέχει και την ιστορία της συνεταιριστικής μας κινήσεως και τα οργανωτικά της προβλήματα και τον σωστό δρόμο για την οργάνωση και εξέλιξή της. Και τούτο γιατί κατέχει την ουσία του συνεργατισμού όπως την είδε, την σπούδασε και την κατεργάστηκε στην εφαρμογή ένας ιδεολόγος, ανθρωπιστής και δημοκράτης, που όχι μόνο πίστευε στην αξία του Συνεργατισμού και στις λαϊκές δυνάμεις αλλά και ήταν σωστά προσγειωμένος, ώστε να βλέπη πάντα με σύνεση, καθαρά, αντικειμενικά, χωρίς δημοκοπίες και προχειρότητες ή υποκειμενικές αντιλήψεις και επιδιώξεις. Γι' αυτό και το συγγραφικό έργο του έχει πάντα αξία σαν πνευματική τροφή.

Το πνευματικό έργο του Τζωρτζάκη ήταν βέβαια πολύ ευρύτερο, δεν περιοριζόταν στη συγγραφή ή την τυπική διδασκαλία (αφού και ποτέ δεν επεδίωξε καθηγητική έδρα, όπου ασφαλώς θα διέπρεπε σαν πνευματική μορφή). Ο Τζωρτζάκης ήταν ήθος, συστηματική θετική δραστηριότητα για το θεσμό, παράδειγμα, διδασκαλία με την γενικότερη σημασία, χειραγώγηση στον καλό δρόμο. Μπορώ να πω ότι αυτό καθ' εαυτό το συγγραφικό έργο δεν του άρεσε, το απέφυγε, τον εκούραζε. Δεν συμβιβαζόταν με το πρόχειρο γράψιμο. Ήθελε κάθε φράση, κάθε λέξη να την περάσει από τον έλεγχο της ακρίβειας και της ευθύνης. Αν δεν είχε αναλάβει την ευθύνη για τον «Συνεταιριστή» του (έργο που αναγνωρίστηκε και από την Ακαδημία) όπου και έχουν δημοσιευθεί όλα, σχεδόν, τα κείμενά του από το 1925 μέχρι το 1967, τα γραφτά του θα ήταν πολύ λιγότερα, αφού άλλωστε δεν του άρεσε και η προβολή. Στην πίεση του Πάνου, του Κλήμη, του Στρογγύλη οφείλεται ότι δέχτηκε να τυπώσει τη Συνεταιριστική Οικονομία, λίγο πριν από το θάνατό του. Εκεί που ο Τζωρτζάκης ήταν ανυπέρβλητος ήταν στις προφορικές του ομιλίες σε συνεταιριστικές συγκεντρώσεις. Ξεκινούσε απλά και με συστολή αλλά συχνά ξέφευγε από τα τυπικά και σχεδιασμένα και ανάβλυζε τότε όλος ο ψυχικός και πνευματικός του πλούτος και όλη του η συνεταιριστική πίστη. Δυστυχώς η έλλειψη (στην εποχή του) των σημερινών μέσων καταγραφής της φωνής, η αδιαφορία του για προσωπική προβολή και η ταπεινοφροσύνη του δεν επέτρεψαν να καταγραφούν τέτοιες ομιλίες του σε ώρα πνευματικής έξαρσης. Έτσι οι νεώτεροι θα περιοριστούν στα πολύτιμα γραπτά του κείμενα που κάποτε πρέπει να εκδοθούν σε τόμο. Ως τότε ο πίνακας που ακολουθεί (και που τον οφείλουμε στη συγκινητική προσφορά της κ. Φωτ. Τζωρτζάκη) θα είναι πολύ χρήσιμος».

Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

(ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "Συνεργασία .."
1980

Το βιβλίο
«Συνεργατισμός»
εκδόθηκε μετά
το θάνατό του,
με συνεργασία των
Δ.Θ. Πάνου - Αριστ.
Κλήμη - Ι. Στρογγύλη.
Πρόκειται
για ανθολογία
και σύνθεση
των κυριότερων
κειμένων του
Θ. Τζωρτζάκη
που είχαν δημοσιευθεί
στο περιοδικό του
«ο Συνεταιριστής»
(1925 - 1967
με διακοπή κατά
την κατοχή).
Πρόκειται
για συνεταιριστική
διδασκαλία υψηλού
επιπέδου, χρήσιμη
όχι μόνο για τότε που
γράφτηκε το κάθε κεί-
μενο, αλλά και για
σήμερα
και για το μέλλον.

**Κείμενα του Θεοδ. Τζωρτζάκη
δημοσιευμένα σε περιοδικά**

- «Τί χρειάζονται τὰ θιβλία τῶν συνεταιρισμῶν» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 1 σ. 12.
- «Λογιστικὰ δικαιολογητικὰ διὰ τίς προμήθειες» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 2 σ. 31.
- «Διαγραφή συνεταιρῶν» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 3 σ. 48.
- «Μητρῶν συνεταιρῶν» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 3 σ. 50.
- «Ἐλευθέρᾳ διαχείρισις τῆς περιουσίας» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 4 σ. 61.
- «Διαδικασία εἰσπράξεως χρεῶν» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 4 σ. 62.
- «Ὁ συνεταιρὸς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίσῃ ὅταν πρόκειται γιὰ τὴ διαγραφή του» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 5 σ. 78.
- «Βιβλίον ταμείου» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 6 σ. 94.
- «Βιβλίον συνεταιρῶν» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 7 σ. 108.
- «Ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν συνεταιρισμῶν» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1918 τ. 8 σ. 122.
- «Ἀποφάσεις περὶ πωλήσεως προϊόντων» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1919 τ. 4 σ. 55.
- «Ἐχει δικαίωμα τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον νὰ παύῃ τὸ διοικητικόν;» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1919 τ. 8 σ. 121.
- «Ζημιές καὶ ἀσφάλειες» «Βοηθὸς τῶν Συνεταιρισμῶν» 1921 τ. 6 σ. 91.
- «Αἱ σημερινὰ τάσεις τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν Ἀχαΐοῦ» «Ὁ Συνεταιριστὴς» (*) 1925 τ. 8 σ. 113.
- «Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν» 1925 τ. 12 σ. 182.
- «Ἡ ἐποπτεία τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν» 1925 τ. 15, 16, 19 σελ. 225, 243, 289.
- «Οἱ συνεταιρισμοὶ καταναλώσεως» 1925 τ. 24 τ. 369.
- «Συνεταιρισμὸς καὶ «Συνεταιρισμοὶ ἐν Ἑλλάδι» «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη» 1927 τ. 12 (σμπλήρωμα) σ. 1139.
- «Ἰδεολογικαὶ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις» (ἀνυπόγραφον) 1929 τ. 1 σ. 1.
- «Σωκράτης Ἰασεμίδης» 1929 τ. 2 σ. 26.
- «Ἡ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις» (ἀνυπόγραφον) 1929 τ. 3 σ. 49.
- «Διάρκισις τῶν συνεταιρισμῶν εἰς κατηγορίας καὶ εἶδη» (ἀνυπόγρ.) 1929 τ. 4 σ. 73.
- «Ὁ Συνεργατισμὸς καὶ ἡ ἀγροτικὴ πίστις ἐν Βουλγαρίᾳ» (ἀνυπόγρ.) 1929 τ. 4 σ. 76.
- «Ὀργάνωσις συνεταιριστικῶν μαθημάτων» 1929 τ. 4 σ. 87.
- «Κεντρικαὶ ὀργανώσεις Ἀγροτικῆς Πίστεως» (ἀνυπόγρ.) 1929 τ. 6—7 σ. 133.
- «Οἱ ἑλληνικοὶ συνεταιρισμοὶ - Περιληπτικὴ ἀνασκόπησις τῆς κινήσεως τῶν ἑλληνικῶν συνεταιρισμῶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεώς των μέχρι σήμερον» (ἀνυπόγρ.) 1930 τ. 1, 2 σ. 1, 17.
- «Ἡ ὀργάνωσις τῶν καταναλωτῶν» «Σιδηροδρομικὸν ἡμερολόγιον» 1930 καὶ «Ὁ Συνεταιριστὴς» 1930 τ. 3 σ. 33.
- «Ὁ συνεταιρισμὸς τῶν καταναλωτῶν» (ἀνυπόγρ.) 1930 τ. 9—10 σ. 120.
- «Ἀμπελάκια ἢ οἱ ἑλληνικοὶ Συνεταιρισμοὶ καὶ οἱ ἑλληνικὲς Κοινότητες» τοῦ F. Boulanger (Μετάφρ. Θ.Τ. εἰς περ. «Ὁ Συνεταιριστὴς» 1930 τ. 9—10 σ. 115, 1931 τ. 1—12 σ. 4—152, 1932 τ. 1—3 σ. 9—43 (ἀνετυπώθη καὶ εἰς τεύχος μὴ κυκλοφορήσαν).
- «Χαρακτηριστικαὶ ιδιότητες τοῦ Συνεταιρισμοῦ» 1931 τ. 1 σ. 1.
- «Τὸ συνεταιριστικὸν μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Ἰασεμβίου» 1931 τ. 2 σ. 17.
- «Ἡ ἄμυνα τῶν συνεταιρισμῶν κατὰ τῆς ἐναντίον των ἀντιδράσεως» 1931 τ. 3 σ. 33.
- «Οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ: Σύνθεσις, οικονομικὰ μέσα καὶ ὀργανώσεις αὐτῶν» 1931 τ. 3 σ. 41.
- «Ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ συνεταιρισμῶν» 1931 τ. 5—6 σ. 65.

(*) Ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ 1925 καὶ ἔπειτα τὰ κείμενα ἔχουν δημοσιευθῆ κυρίως στὸ περιοδικὸ τοῦ «Ὁ Συνεταιριστὴς» παραλείπεται ἡ ἐπανάληψις τοῦ τίτλου τοῦ περιοδικοῦ. Ὅπου δὲν μνημονεύεται περιοδικὸ ἢ δημοσίευση ἔχει γίνεῖ στὸ «Ὁ Συνεταιριστὴς».

- «Έπι του νομοσχεδίου περι συνεταιρισμών» «Πειθαρχία» 7)6)31 και 14)6) 1931.
- «Νέαι κατευθύνσεις εις την συνεταιριστικήν πολιτικήν. Έξ άφορμής τής τροποποιήσεως του νόμου περι συνεταιρισμών» 1931 τ. 7—8 σ. 89.
- «Η σύνθεσις των πιστωτικών συνεταιρισμών: Γεωργικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί» 1931 τ. 7—8 σ. 96.
- «Τά έκ των πιστωτικών συνεταιρισμών ώφελήματα» 1931 τ. 9—10 σ. 113.
- «Προμηθευτικοί Συνεταιρισμοί» 1931 τ. 11—12 σ. 143.
- «Τό έργον του Σ. Ίασεμίδου και ή ήθικη σημασία του Συνεταιρισμού» «Ό Συνεργατισμός» 1931 τ. 17 σ. 395.
- «Οί σκοποι του γεωργικού συνεταιρισμού πωλήσεως» 1932 τ. 2 σ. 18.
- «Αι έέργεiai τής ΑΤΕ δια την δργάνωσιν λογιστηρίων συνεταιρισμών» 1932 τ. 4 σ. 53.
- «Αι έργασια των γεωργικών συνεταιρισμών πωλήσεως» 1932 τ. 5 σ. 63.
- «Κριτική σημείωσις στο άρθρον του Μ. Γερακάρη. Αι έέργεiai τής ΑΤΕ δια την δργάνωσιν λογιστηρίων των συνεταιρισμών» 1932 τ. 6 σ. 79.
- «Εισηγήσις έπι του ζητήματος τής συνεταιριστικής πολιτικής τής Άγροτικής Τραπεζής» 1932 τ. 7—8 σ. 89.
- «Νικόλαος Χάψας» 1932 τ. 9 σ. 113.
- «Τί είναι αι ιδεολογικαί συνεταιριστικαί δργανώσεις» 1932 τ. 12 σ. 161.
- «Ό συνεταιρισμός των Άμπελακίων και ή σύγχρονος συνεταιριστική κίνησις εις την χώραν μας» «Ό Συνεργατισμός» Θεσσαλονίκης 1932 τ. 31 σ. 182.
- «Νικόλαος Α. Μιχόπουλος» 1933 τ. 1 σ. 1.
- «Έπικήδειος λόγος στο Ν. Μιχόπουλο» «Ό Συνεργατισμός» Θεσσαλονίκης 1933 τ. 40 σ. 941.
- «Οί σκοποι των συνεταιρισμών κατεργασίας προϊόντων» 1933 τ. 3 σ. 37.
- «Άνάγκη μονίμου συνεργασίας των Ένώσεων Συνεταιρισμών» 1933 τ. 6 σ. 73.
- «Οί συνεταιρισμοί κοινής χρήσεως μηχανικών μέσων» 1933 τ. 7 σ. 89.
- «Αι έέργεiai δια την ίδρυσιν του Γραφείου Συνεργαζομένων Ένώσεων — Μια έγκύκλιος» 1933 τ. 8 σ. 102.
- «Η ζωτικότητα των συνεταιρικών Όργανώσεων» (άνυπόγρ.) 1933 τ. 11 σ. 145.
- «Μέτρα τής ΑΤΕ δια την βελτίωσιν τής θέσεως των ύπαλλήλων των συνεταιρισμών» (άνυπόγρ.) 1933 τ. 11 σ. 147.
- «Η συνεργασία των Βαλκανικών Συνεταιρισμών» 1934 τ. 1 σ. 4.
- «Αι προμήθειαι των καταναλωτικών συνεταιρισμών» 1934 τ. 4 σ. 64.
- «Τό ταμειον συντάξεως των σύνεταιριστικών ύπαλλήλων» (άνυπόγρ.) 1934 τ. 5 σ. 83.
- «Η ανάθεσις των πρακτορειών τής ΑΤΕ εις τας Ένώσεις Γεωργ. Συνεταιρισμών» 1934 τ. 6 σ. 90.
- «Τό Β' Παγκρήτιον Γεωργοσυνεταιριστικόν Συνέδριον» 1934 τ. 7—8 σ. 105
- «Τά σταφιδικά γεγονότα και οί συνεταιρισμοί» 1934 τ. 9 σ. 125.
- «Η άγροτική πίστις και οί συνεταιρισμοί» 1934 τ. 10 σ. 143.
- «Κοινωνικά ώφελήματα έκ του καταναλωτικού συνεταιρισμού» 1934 τ. 11 σ. 169.
- «Οί άναγκαστικοί συνεταιρισμοί» 1934 τ. 12 σ. 173.
- «Η πρώτη εικοσαετία τής συνεταιριστικής κινήσεως» 1935 τ. 1 σ. 2
- «Οί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί» 1935 τ. 1 σ. 80.
- «Η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Γεωργ. Συνεταιρισμών» 1935 τ. 2—3 σ. 123.
- «Δυσκολiai των συνεταιρισμών πωλήσεως και κατεργασίας γεωργικών προϊόντων» 1935 τ. 4 σ. 143.
- «Η παραγνώρισις των συνεταιρισμών» 1935 τ. 5 σ. 159.
- «Δευτεροβάθμιοι Πιστωτικαί Συνεταιρικαί Όργανώσεις» 1935 τ. 6 σ. 185.
- «Τά ζητήματα των ύπαλλήλων των συνεταιρικών Όργανώσεων» 1935 τ. 8 σ. 215 και τ. 9 σ. 231.
- «Γεωργικοί Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί: Χορήγησις δανείων» 1935 τ. 10 σ. 239.
- «Συνεταιριστική άνασκόπησις κατά τό 1935: Συνομοσπονδία, Κράτος, Πολιτική, Άγροτική Τράπεζα» 1936 τ. 1-2 σ. 1.
- «Πώς έγεννήθη ό σύγχρονος συνεταιρισμός» 1936 τ. 3 και 6 σ. 52 και 97.
- «Αι έργασια τής Β' έτήσιας Γενικής

- Συνελεύσεως τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν. Εισήγησις» 1936 τ. 4-5 σ. 61.
- «Νέαι συνεταιριστικά ἐπιδόσεις: Ὑγιεινὴ καὶ συνεταιρισμοί» 1936 τ. 7 σ. 113.
- «Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου. Ἕνας μεγάλος φίλος τῶν συνεταιρισμῶν» 1936 τ. 12 σ. 181.
- «Ἡ συνεταιρική ὀργάνωσις τῶν ἀγροτῶν καταναλωτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα». Τὸ ἔργον τῆς Ἑνώσεως» 1936 τ. 12 σ. 182
- «Ἡ ὀργάνωσις τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσεως» (ἀνυπόγρ.) 1937 τ. 1-2 σ. 1.
- «Αἱ ἐργασίαι τῆς τρίτης ἐτησίας γενικῆς συνελεύσεως τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας τῶν Ἑνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν. Εισήγησις» 1937 τ. 4-5 σ. 57.
- «Οἱ συνεταιρισμοὶ κοινῆς χρήσεως μηχανικῶν μέσων» 1937 τ. 8 σ. 124.
- «Οἱ συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς» 1937 τ. 9 καὶ 10 σ. 137 καὶ 154.
- «Ἡ συνεταιριστικὴ ἐκδρομὴ εἰς τὰ Ἀμπέλαια» 1937 τ. 11-12 σ. 173.
- «Τὰ ἐκ τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν κοινωνικά ἀφελήματα» 1937 τ. 11-12 σ. 174.
- «Die ersten neuzeitlichen Genossenschaften in Griechenland» εἰς «Rundschau des Reichsbundes der Deutschen Verbraucher-genossenschaften» 1937 τ. 11.
- «Ἡ κίνησις τῶν συνεταιρισμῶν καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς Συνομοσπονδίας» εἰς εἰδικὸν τεύχος «Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ἑνώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμῶν» 1937 ἀρ. 2 σ. 7.
- «Συνεταιρισμοὶ ἐργασίας» 1938 τ. 1 καὶ 2 σ. 1 καὶ 17.
- «Τὰ ζητήματα τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων» 1938 τ. 1 καὶ 2 σ. 8.
- «Τὰ οικονομικά μέσα τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν» 1938 τ. 3 σ. 36.
- «Ἀνδρέας Μιχαλακόπουλος» (ἀνυπ.) 1938 τ. 4-5 σ. 66 καὶ 1947 σ. 113.
- «Αἱ συνεταιρικαὶ μερίδες καὶ τὰ ἀποθεματικά τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν» 1938 τ. 4-5 σ. 67.
- «Ἀπὸ τοὺς πιστωτικοὺς συνεταιρισμοὺς: Ἡ εὐθὺνη» 1938 τ. 6 σ. 87.
- «Αἱ καταθέσεις εἰς τοὺς πιστωτικοὺς συνεταιρισμοὺς» 1938 τ. 7 σ. 104.
- «Τὰ λαμβανόμενα ὑπὸ τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν δάνεια» 1938 τ. 8 σ. 120.
- «Αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀστικοῦ πιστωτικοῦ συνεταιρισμοῦ» 1938 τ. 9 σ. 130.
- «Ἡ ὀργάνωσις καὶ τὰ οικονομικά μέσα τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν πωλήσεως» 1938 τ. 10 σ. 145.
- «Οἱ ἀστικοὶ συνεταιρισμοὶ πωλήσεως» 1938 τ. 11 σ. 167.
- «Τὰ ἐξωτερικά ἐμπόδια τοῦ καταναλωτικοῦ συνεταιρισμοῦ» 1938 τ. 12 σ. 180.
- «Σωκράτης Ἰασεμίδης: Δέκα χρόνια ἀπὸ τοῦ θανάτου του» 1939 τ. 2 σ. 17.
- «Οἱ συνεταιρισμοὶ κατοικίας» 1939 τ. 2 σ. 25.
- «Ἀπὸ τὸ ἔργον τῶν μεγάλων συνεταιριστῶν: Ἔρμαν Σούλτσε Ντέλιτς 1939 τ. 3 καὶ 4 σ. 33 καὶ 54.
- «Βίκτωρ Χοῦμπερ: Ἕνας ἀπόστολος τοῦ Συνεργατισμοῦ» 1939 τ. 6 σ. 83.
- «Οἱ συνεταιρισμοὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀποθηκεύσεως» 1939 τ. 9 σ. 131.
- «Ἰωάννης Σπηλιόπουλος» 1940 τ. 1 σ. 3.
- «Ὁ ρόλος τῶν γεωργικῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν» 1940 τ. 2 καὶ 3 σ. 13 καὶ 81.
- «Ἡ πενηκονταετηρίς τῆς γεωργικῆς δράσεως τοῦ Σπύρου Χασιώτη» 1940 τ. 6 σ. 61.
- «Ὁ ἐθνικὸς ἀγὼν καὶ οἱ συνεταιρισμοί» 1940 τ. 9—10 σ. 97.
- «Ἕνας σωτήριος θεσμός. Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις ἐν Ἑλλάδι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Ν. 602» εἰς «Ἡμερήσιος Περιοδικὸς Τύπος - Ἐκτακτὸς πολεμικὴ ἔκδοσις».
- «Ἡ κοινωνικὴ πρόνοια καὶ οἱ συνεταιρισμοί» 1940 τ. 11-12 σ. 113.
- «Ὁ θεμελιωτὴς τοῦ ἑλληνικοῦ συνεργατισμοῦ» εἰς «Κοινωνιολογικὴ Ἐπιθεώρησις» 1945 τ. 2.
- «Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Συνεταιριστῆ» 1946 τ. 1 σ. 1.
- «Συνεταιριστικὸ πρόγραμμα. Βασικὲς γραμμὲς καὶ κατευθύνσεις» 1946 τ. 1 σ. 5.
- «Τὰ ζητήματα τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων 1946 τ. 1-2, 3, 4 σ. 10, 25, 39, 54 καὶ 1947 τ. 5 σ. 5.

- «Οί σύγχρονες τάσεις τών γεωργικῶν συνεταιρισμῶν» 1946 τ. 2 σ. 17.
- «'Οργανωτικά ζητήματα» 1946 τ. 3 σ. 33.
- «Οί συνεταιριστικοί σύνδεσμοι» 1946 τ. 4 σ. 50.
- «'Ο μόνος δρόμος» 1947 τ. 5 σ. 1.
- «'Επαγγελίες καί ἔργα» 1947 τ. 6 σ. 17.
- «'Η 'Αγροτική Τράπεζα» 1947 τ. 7-8 σ. 33.
- «Τοπικοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί» 1947 τ. 9' σ. 57.
- «Συμπεράσματα ἀπό τίς κορυφαίες συνελεύσεις» 1947 τ. 10 σ. 73.
- «Γεωργική συνεταιριστική ἐποπτεία» 1947 τ. 11-12, 13, 14, 15-16 σ. 89, 109, 125, 142.
- «Τό νέο χρέος» 1947 τ. 15-16 σ. 141.
- «'Αθανάσιος Παρασκευόπουλος» 1947 τ. 15-16 σ. 158.
- «'Ανώνυμες συνεταιριστικές ἑταιρείες. Α. Μορφή καί οὐσία» 1948 τ. 17-18 σ. 1.
- «'Ανώνυμες συνεταιριστικές ἑταιρείες. Β'. 'Η Συνεταιριστική 'Εταιρεία Καπνοπαραγωγῶν 'Ελλάδος» 1948 τ. 19 σ. 21.
- «Συνεταιριστική Μόρφωση» 1948 τ. 21-22, 23-24, 25-26, 27-28, σ. 53, 73, 93, 119 καί 1949 τ. 31-32, 33-34, 39-40 σ. 23, 48, 107 καί 1950 τ. 41, 42, 45-46, 51-52 σ. 23, 77, 152.
- «Τό ἔργο τῶν ἐφετινῶν κορυφαίων συνελεύσεων. Γενικές διαπιστώσεις. Συνεταιριστικό πρόγραμμα» 1948 τ. 27-28 σ. 113.
- «'Υστερα ἀπό εἴκοσι χρόνια. Σωκράτης 'Ιασεμίδης» 1949 τ. 29-30 σ. 1.
- «Νικόλαος Καρβελάς» 1949 τ. 31-32 σ. 38.
- «Ξαθέριος Παπαζούρης» 1949 τ. 31-32 σ. 38.
- «'Η συνεταιριστική νομοθεσία» 1949 τ. 33-34 σ. 41.
- «Τό μορφωτικό ἔργο τῆς ΣΕΚΕ» 1949 τ. 35-36 σ. 61.
- «Τά πρατήρια τῶν 'Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμῶν» 1949 τ. 37-38 σ. 81.
- «'Ενας ἀπολογισμός» 1950 τ. 41 σ. 1.
- «'Η πενηνταετηρίδα τοῦ πρώτου σύγχρονου ἑλληνικοῦ γεωργικοῦ συνεταιρισμοῦ. 'Η ἴδρυση τοῦ Μετοχικοῦ Γεωργικοῦ Συλλόγου 'Αλμυροῦ. 1900» 1950 τ. 44 σ. 49.
- «'Ο Συνεταιρισμός στήν ὑπηρεσία τοῦ δημοσίου συμφέροντος» 1950 τ. 45-46 σ. 65.
- «Γενικές ἀπόψεις ἀπό τό ἔργο τῶν ἐφετινῶν συνελεύσεων τῆς Συνομοσπονδίας καί τῆς ΚΥΔΕΠ» 1950 τ. 47-48 σ. 89.
- «Τό συνεταιριστικό πρόγραμμα» 1950 τ. 49-50 σ. 113.
- «'Η 'Αγροτική Τράπεζα. 'Ενας βασικός ὅρος γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς» 1951 τ. 53-54 σ. 1.
- «Μερικές σκέψεις γύρω στίς σύγχρονες ἐκδηλώσεις τοῦ Συνεργατισμοῦ» 1951 τ. 55-56 σ. 25.
- «Μερικές ἀπόψεις γιά τό συνεταιριστικό συντονισμό» 1951 τ. 57-58 σ. 49.
- «'Η ἐκλογή τοῦ νέου Διοικητῆ στήν 'Αγροτική Τράπεζα» 1951 τ. 59 σ. 73.
- «Τό σύστημα τῶν πωλήσεων στά συνεταιρικά πρατήρια» 1951 τ. 60-61 σ. 89.
- «Κωνσταντῖνος Τζωρτζόπουλος» 1951 τ. 60-61 σ. 107.
- «Συνεταιριστικά συμβούλια συνεργασίας» 1951 τ. 62 σ. 113.
- «'Από τή συνεταιριστική τελετή στόν 'Αλμυρό: 28-12-1951» 1951 τ. 63-64 σ. 129.
- «'Η ὀργάνωση τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν» 1952 τ. 65 σ. 1.
- «Παρατηρήσεις στίς ἀπόψεις τοῦ κ. Darling» 1952 τ. 66 σ. 21.
- «'Η συνεταιριστική ἐνημέρωση τῆς κοινῆς γνώμης» 1952 τ. 67 σ. 33.
- «Τό συνέδριο τῶν βιοτεχνικῶν Συνεταιρισμῶν» 1952 τ. 69 σ. 69.
- «Οί γεωργικοί συνεταιρισμοί καί ἡ ἀγροτική πίστη» 1952 τ. 70 σ. 85.
- «'Η γενική συνέλευση: 'Εννοια, Μορφή, 'Αποστολή» 1952 τ. 71 σ. 101.
- «Οί ἐργασίες τῶν γενικῶν συνελεύσεων τῆς Συνομοσπονδίας καί τῆς ΚΥΔΕΠ» 1952 τ. 72 σ. 117.
- «Συνοπτική ἀνασκόπηση τοῦ ἔργου τῆς ΣΕΚΕ» 1952 τ. 73 σ. 133.
- «'Η συνεταιριστική κίνηση καί ἡ προστασία τῶν γεωργικῶν προϊόντων» 1952 τ. 74 σ. 149.
- «Μερικά συμπεράσματα ἀπό τή συνεταιριστική ἐκπαίδευση» 1952 τ. 75 σ. 165.

- «Σεβασμός πρὸς τὸ Συνεργατισμὸ» 1953 τ. 77 σ. 1.
- «Χρειάζεται ἕνα κεντρικὸ συνεταιριστικὸ συμβούλιο» 1953 τ. 78 σ. 17.
- «Νικόλαος Φραντζεσκάκης» 1953 τ. 78 σ. 29.
- «Οἱ νέες τροποποιήσεις στὴ νομοθεσία τῆς ΑΤΕ καὶ τῶν συνεταιρισμῶν» 1953 τ. 79 σ. 33.
- «Ἡ θέση τοῦ τοπικοῦ γεωργικοῦ συνεταιρισμοῦ» 1953 τ. 81 σ. 65.
- «Ἡ διδρκεία τῶν συνεταιριστικῶν μαθημάτων» 1953 τ. 82 σ. 81.
- «Κωνσταντῖνος Φραγκόπουλος» 1953 τ. 82 σ. 94.
- «Οἱ σεισμοὶ στὰ νησιά τοῦ Ἴονιου» 1953 τ. 84 σ. 113.
- «Μέτρα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ συνεταιριστικοῦ Ὄργανισμοῦ» 1953 τ. 85 σ. 129.
- «Τὸ ἔργο τῆς ΣΕΚΕ. Ἕνας ἀξιόλογος ἀπολογισμὸς» 1953 τ. 87-88 σ. 161
- «Τὰ γεγονότα ἐπιβάλλουν τὸ κεντρικὸ συνεταιριστικὸ συμβούλιο» 1954 τ. 89 σ. 1.
- «Μερικὲς ἀπόψεις γιὰ τοὺς καταναλωτικὸς συνεταιρισμοὺς» 1954 τ. 90 σ. 17
- «Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα καὶ ἡ χρηματοδότηση τῶν συνεταιριστικῶν ἀγορῶν καὶ πωλήσεων» 1954 τ. 91 σ. 33.
- «Μάταιες ἀντιδράσεις καὶ ἀδικαιολόγητες ἐπιφυλάξεις» 1954 τ. 92 σ. 49.
- «Γεράσιμος Μολφέτας» 1954 τ. 92 σ. 62
- «Ἡ πέμπτη σειρά τῶν συνεταιριστικῶν μαθημάτων» 1954 τ. 93 σ. 65.
- «Τὸ συνέδριο τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων» 1954 τ. 94 σ. 81.
- «Ἡ Κύπρος» 1954 τ. 97 σ. 121.
- «Ἐσωσυνεταιριστικὴ ἐπιθεώρηση» 1954 τ. 98 σ. 137.
- Συνεταιριστικὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα» 1954 τ. 99 σ. 153.
- «Δύο ἀκόμη μορφωτικὰ μέσα: Σχολικὸς Συνεταιρισμὸς - Περιφερειακὰ μαθήματα» 1954 τ. 100 σ. 169.
- «Παναγιώτης Βασιλακόπουλος» 1955 τ. 102 σ. 17, 22.
- «Τριάντα χρόνια στὴν ὑπηρεσία τοῦ Συνεργατισμοῦ (ἀνυπόγρ.) 1955 τ. 104-106 σ. 5.
- «Ἱστορικὴ ἀνασκόπηση τοῦ ἑλληνικοῦ Συνεργατισμοῦ» 1955 τ. 104-106 σ. 7.
- «Τὸ εἰδικὸ τεύχος τῶν τριάντα χρόνων τοῦ «Συνεταιριστῆ» (ἀνυπόγρ.) 1955 τ. 107-108 σ. 241.
- «Ἡμέρες κρίσιμες» 1955 τ. 109-110 σ. 261.
- «Ἕνα πρόβλημα. Συμβολὴ γιὰ τὴ λύση του» 1955 τ. 111-112 σ. 285.
- «Ἡ διεύρυνση τῆς ἀρμοδιότητος τῶν συνεταιρισμῶν στὴν ἀσκηση τοῦ πιστωτικοῦ ἔργου» 1956 τ. 113 σ. 1.
- «Ἀλέξανδρος Σθῶλος» 1956 τ. 114 σ. 17.
- «Ἡ ἐπιμόρφωση τῶν νέων ἐποπτῶν συνεταιρισμῶν» 1956 τ. 115 σ. 33.
- «Ἡ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευση. Τὸ ἔργο τῆς κατὰ τὸ 1955-1956» 1956 τ. 116 σ. 49.
- «Τὸ Δ' συνέδριο τῆς ΟΣΥΓΟ» 1956 τ. 118 σ. 81.
- «Τὸ Α' πανελλήνιο συνέδριο δασικῶν συνεταιρισμῶν ἐργασίας» 1956 τ. 119-120 σ. 97.
- «Ἡ ἀσκηση τοῦ πιστωτικοῦ ἔργου ἀπὸ τοὺς συνεταιρισμοὺς» 1956 τ. 121 σ. 121.
- «Ἡ συνεταιριστικὴ Σχολὴ χρειάζεται μεγαλύτερη ἐνίσχυση» 1956 τ. 122 σ. 137.
- «Τὸ πανελλήνιο ἀγροτοσυνεταιριστικὸ συνέδριο 25.11.56» 1956 τ. 123-124 σ. 154.
- «Τὸ Α' πανελλαδικὸ συνέδριο τῶν ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν ἐγγείων βελτιώσεων» 1957 τ. 125 σ. 1.
- «Τιμητικὴ συγκέντρωση. Ὁ κ. Θ. Τζωρτζάκης εὐχαριστεῖ» 1957 τ. 126-127 σ. 17, 28.
- «Ἀντὶ Προλόγου» εἰς ἔκδοσιν «Ἡ συνεταιριστικὴ προοπτικὴ διὰ τὸν ἑλληνικὸν καπνὸν» Ἀθῆνα 1956.
- «Ἀνάγκες συστηματικῆς ἐπικοινωνίας Κέντρου καὶ Περιφέρειας» 1957 τ. 128 σ. 41.
- «Γεώργιος Σαμαρόπουλος» 1957 τ. 128 σ. 50.
- «Σωτήριος Πετρόπουλος» 1957 τ. 131-132 σ. 81.
- «Τὸ διεθνικὸ ἐπιστημονικὸ συνεταιριστικὸ συνέδριο στὸ Ἐρλάνγκεν τῆς Δυτ. Γερμανίας» 1957 τ. 134 σ. 121.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ

Μέσα στα όρια των νέων συνθηκών γίνεται η συνεταιριστική εκπαίδευση από την ιδρυθείσα το 1966 στη Θεσσαλονίκη Συνεταιριστική Σχολή (με αποκοπή της από τον κεντρικό μηχανισμό της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης που λειτούργησε επί 14 χρόνια στην έδρα της Συνομοσπονδίας, για την αξιοκατάκριτη ουσιαστική διάλυση της οποίας σημειώθηκαν αρκετά στην προηγούμενη περίοδο).

Σύντομες ενημερωτικές πληροφορίες σχετικές με την όλη συνεταιριστική εκπαίδευση (από τη Σχολή και άλλους παράγοντες) δίδονται στη συνέχεια:

- Σεμινάριο για ανώτερα συνεταιριστικά στελέχη. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 108.
- Σεμινάριο της ΠΑΣΕΓΕΣ στη Θεσσαλονίκη για αξιοποίηση οπωροκηπευτικών παρουσία Υπουργού Βορείου Ελλάδος. Ομιλίες κλπ. βλ. ΦΣ 1970 σ. 90, 145. Τα πορίσματα ΦΣ 1970 σ. 147.
- Προσπάθειες για βελτίωση των Σεμιναρίων της Σχολής Θεσσαλονίκης. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 150.
- Εισαγωγικές εξετάσεις στη Σχολή Θεσσαλονίκης. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 244.
- Διαλέξεις για Συνεταιρισμούς σε Παιδαγωγικές Ακαδημίες και ΚΕΤΕ. Ενέργειες της ΑΤΕ και Υπ. Παιδείας (Ν. Σιώρης) βλ. ΘΣ 1971 σ. 87, 174.
- Επιμόρφωση αγροτών. Ομιλίες και για Συνεταιρισμούς από Εποαιτικούς ΑΤΕ στα Κέντρα Επιμορφώσεως του Υπουργείου Παιδείας (ΘΣ 1971 σ. 174).
- Αποφοίτηση σπουδαστών Συνεταιριστικής Σχολής. Επισκέψεις σε συνεταιριστικές Οργανώσεις και εγκαταστάσεις Αλμυρό, Στυλίδα, Πάτρα, Λεχαινά, Τρίπολη, Σπάρτη, Αργολίδα, ΠΑΣΕΓΕΣ, κλπ. Κείμενο Αστ. Τόμη ΦΣ 1970 σ. 264. Νεότερες επισκέψεις βλ. ΦΣ 1971 σ. 305.
- Από το 1968 έως 1970 οργανώθηκαν 5 ειδικά Σεμινάρια. Εισφορά Ενώσεων για δαπάνες Συνεταιριστικής Σχολής. Εγκύκλιος 22/1970 ΠΑΣΕΓΕΣ. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 269.
- Η σκοπιμότης της συνεταιριστικής εκπαίδευσης. (Μετάφραση από αγγλικό κείμενο βλ. ΦΣ 1970 σ. 308).
- Η συνεταιριστική βιβλιοθήκη. Ιστορικά, σημασία. Τι γίνεται στο εξωτερικό για βιβλιοθήκες, τύπο. Οδηγίες (βλ. ΦΣ 1970 σ. 311).
- 2 Σεμινάρια επιμορφώσεως συνεταιρισμών στο ΚΕΓΕ Κιλκίς (βλ. ΦΣ 1970 σ. 376).
- Σεμινάριο στον Καναδά για Συνεταιρισμούς. Συμμετοχή της Ελλάδος με Κ. Παπακωνσταντίνου Επιθ. Συνεταιρισμών, Βίκτ. Παραλία Δ/ντή Ενώσεως Σερρών, Αικ. Δραγώνα του Υ. Γεωργίας (βλ. ΘΣ 1971 σ. 369).
- Προγράμματα συνεταιριστικής μορφώσεως. ΘΣ 1971 σ. 400.
- Συνεταιριστικά Σεμινάρια οργανώνονται σε διάφορες Ενώσεις. (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Καβάλα). Ανάγκη υποβοήθησεως. Βλ. ΦΣ 1971 σ. 73, 93, 430.
- Συνεταιριστική ταινία για τους Συνεταιρισμούς Ραϊφάιζεν από πρέσβη Δυτ. Γερμανίας στον υπουργό Γεωργίας. ΦΣ 1971 σ. 114.
- Σεμινάρια διοικητικών υπηρεσιών στη Σχ. Θεσσαλονίκης. Βλ. ΦΣ 1971 σ. 504.
- Η ΑΤΕ βραβεύει 68 σχολικούς Συνεταιρισμούς. ΦΣ 1972 σ. 25.
- Σεμινάρια Συνεταιρισμών και ΑΤΕ. (ΘΣ 1971 σ. 485, 502)
- Η Σχολή Συνεταιριστικών Στελεχών. Κείμενο Κ. Μάλαμα, Δ/ντού της Σχολής. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 563.
- Σεμινάριο για φορολογία εισοδήματος στη Σχολή Θεσσαλονίκης. ΦΣ 1971 σ. 134.

- Οργανώνεται η συνεταιριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα γράφει η ΦΣ 1971 σ. 266. Η σημασία της, η σύσταση Επιτροπής για μελέτη, οργάνωση, πρόγραμμα, με απόφαση Υπουργού Γεωργίας 16-1-71.
- Η συνεταιριστική μόρφωση, το στερεότερο θεμέλιο δια τον Συνεργατισμόν (το τελευταίο κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη) βλ. ΘΣ 1971 σ. 391.
- Κείμενο της Εισηγητικής Εκθέσεως για το νέο νομοσχέδιο περί Συνεταιρισμών της Επιτροπής του 1970 σχετικό και με την συνεταιριστική εκπαίδευση βλ. ΘΣ 1972 σ. 925, 926.
- 30 υπότροφοι χωρών Αφρικής και Ασίας σε ειδικό Σεμινάριο μετεκπαιδύσεως τους στην Ελλάδα (28-2-72 / 1-7-72) στη Σχολή Θεσσαλονίκης. (Βλ. ΦΣ 1971 σ. 502).
- Σεμινάριον στην Πάντειο επί θεμάτων αγροτικού συνεργατισμού με οργάνωση και του τομέα γεωργίας του Υπ. Εθνικής Οικονομίας στα πλαίσια του προγράμματος αναπτύξεως των σχέσεων Ελλάδος και χωρών της Αφρικής και Ασίας. Θα το παρακολουθήσουν 30 γεωπόνοι και στελέχη συνεταιριστικών Οργανώσεων από 8 αφρικανικές χώρες (ΘΣ 1972 σ. 980).
- Πρόγραμμα συνεταιριστικής μορφώσεως. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 400.
- Μερικαί αλήθειαι δια την συνεταιριστικήν μόρφωσιν. Σημείωμα στα ΘΣ 1972 σ. 662.
- Η ενίσχυσις της συνεταιριστικής εκπαιδύσεως. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1158.
- Σεμινάριο για μέλη ΔΣ και ΕΣ Ενώσεων. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1305.
- Εγκύκλιος 43/1971 της ΠΑΣΕΓΕΣ με επαινετικές συστάσεις για το βιβλίο Θ. Τζωρτζάκη «Συνεταιριστική Οικονομία» (ΦΣ 1972 σ. 26).
- Σχολικός Συνεταιρισμός Βαθέος Μεγανησίου Λευκάδος. Δραστηριότητες. Βράβευση του (ΦΣ 1972 σ. 27).
- Ο ρόλος της συνεταιριστικής εκπαιδύσεως. Διάλεξις L.E. Picket, του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, παρουσία εκπροσώπων Αρχών. Παρόμοια στη Θεσσαλονίκη. (ΦΣ 1972 σ. 117 με φωτογραφίες).
- Η διδασκαλία Συνεταιριστικών Μαθημάτων στα ανώτερα εκάιδευτικά Ιδρύματα ανά τον κόσμο. Γενική ανασκόπησις. Κείμενο Δ. Γαμβρούλη ΦΣ 1972 σ. 187.
- Ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ Αλ. Βοσνιάκος τονίζει, κατά το Συνέδριο της ΟΣΥΓΟ, την ανάγκην της περαιτέρω επιμορφώσεως και ενημερώσεως των συνεταιριστικών υπαλλήλων... και συνιστά να καταστούν τακτικοί παραλήπτες και αναγνώστες του περ. «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» και της εφημ. «Ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου».
- Σεμινάριο 10 ημερών στη Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης επί του ενιαίου λογιστικού σχεδίου των Ενώσεων. Θα γίνει και νέον. ΦΣ 1972 σ. 255.
- Διάλεξη αμερικανού συνεταιριστού στη Συνετ. Σχολή Θεσσαλονίκης σε ευρύτερο ακροατήριο, κυρίως για τους εδώ Συνεταιρισμούς Βαμβακοπαραγωγών και άλλων προϊόντων. Κείμενο ΦΣ 1972 σ. 310.
- Σεμινάρια 2ήμερα επιμορφώσεως (ομαδικής) στελεχών γεωργ. συνεταιρισμών Νομού Λαρίσης (ΕΓΣ Λαρίσης, Φαρσάλων, Ελασσόνας) με παρουσίαν και δηλώσεις - υποσχέσεις Κρατικών και ΑΤΕ. Οργανωτική Επιτροπή, ομιλητές, θέματα. ΦΣ 1972 σ. 312.
- Προσφορά Γαλλικής Κυβερνήσεως για μετεκπαίδευση συνεταιριστικών στελεχών σε διάφορους κλάδους. Εγκ. Συνομοσπονδίας με σχετικές ενδιαφέρουσες πληροφορίες. ΦΣ 1972 σ. 313.
- Εισαγωγικές εξετάσεις στο τμήμα βασικής εκπαιδύσεως της Συνετ. Σχολής στη Θεσσαλονίκη. Αναλυτ. πληροφορίες ΦΣ 1972 σ. 364.
- Εκπαιδευτική εκδρομή 5 ημερών των σπουδαστών Συν. Σχ. Θεσσαλονίκης σε οργανώσεις και εγκαταστάσεις ανά την Ελλάδα. Χρονικό Χρ. Λιάκου βλ. ΦΣ 1972 σ. 407.

- Το Σεμινάριο εκπαιδεύσεως συνεταιριστικών στελεχών 7 αφρικανικών χωρών. Πρόκειται περί «εθνικού σκοπού» γράφει η ΦΣ 1972 σ. 435. Αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 445 με ονόματα χωρών, σπουδαστών, φωτογραφίες, ομιλίες, κλπ. Η λήξη του Σεμιναρίου, εκδηλώσεις, επισκέψεις, κλπ. βλ. ΦΣ 1972 σ. 659 επόμ.
- Θέτει την ανάγκην ενισχύσεως της συνεταιριστικής εκπαιδεύσεως που κάνει η ΠΑΣΕΓΕΣ από Κράτος και ΑΤΕ. ΦΣ 1972 σ. 492
- Κατετέθη στη Συμβ. Επιτροπή νομοσχέδιο για μόνιμη ενίσχυση εκπαιδευτικού έργου Συνομοσπονδίας (ΦΣ 1973 σ. 71). Συζητήσεις βλ. σ. 105. Ευρύτερα για Συνεταιρισμούς. Το ΝΔ 1356/1973 (ΦΣ 1973 σ. 148. Βλ. και σ. 253).
- Βράβευση Σχολικών Συνεταιρισμών από ΑΤΕ. Ο Σχολ. Συνεταιρισμός Δυτικού Γιαννιτών. ΦΣ 1973 σ. 90, έργο, στόχοι, κλπ.
- Ομιλίες για θέματα Συνεταιριστικού Δικαίου με εισηγητή τον γερμανό καθηγητή Munkner. ΦΣ 1973 σ. 151.
- Ο Σχολικός Συνεταιρισμός Βαθέος Μεγανησίου Λευκάδος ΦΣ 1973 σ. 219. Ο Σχ. Συνετ. Πενταλόφου Ορεσιτιάδος ΦΣ 1973 σ. 254.
- Διδάκτωρ στην Πάντειο ο Π. Παπαγαρυφάλλου με την εργασία του για την εξέλιξη των Συνεταιρισμών εν Ελλάδι 1821-1940. ΦΣ 1973 σ. 299.
- Συνεταιριστικά Σεμινάρια στην Ένωση Ορεσιτιάδος. ΦΣ 1973 σ. 343.
- 2 Σεμινάρια της ΠΑΣΕΓΕΣ στην Εθνική Εστία για αιρετά συνεταιριστικά στελέχη. 25-5-73-16-6-73. Κυβερνητικές ομιλίες, συμμετοχές, τελετές, φωτογραφίες. Αναλυτικά ΦΣ 1973 σ. 361.
- Η Γαλλική Κυβέρνηση προσφέρει υποτροφίες για μετεκπαίδευση συνεταιριστικών στελεχών σε κτηνοτροφικά θέματα. Εγκ. ΠΑΣΕΓΕΣ βλ. ΦΣ 1973 σ. 366.
- Σεμινάριο επί θεμάτων Συνεργατισμού για 38 γεωπόνους γεωργ. εφαρμογών 5-9.9.73 στη Σχολή Θεσσαλονίκης. Στοιχεία ΦΣ 1973 σ. 391.
- Θεσσαλία και Συνεταιρισμοί. Δημοσιεύεται απόσπασμα από το βιβλίο θανάτος το 1971 Β. Γανώση «Γεωργικά Ανάλεκτα» με εισαγωγικό σημείωμα Π. Τσαμπάση. ΦΣ 1973 σ. 391.
- Εκπαιδευτική εκδρομή σπουδαστών Συνεταιριστικής σχολής Θεσσαλονίκης. Η σημασία τους. Το πρόγραμμα 1973. Επισκέψεις Οργανισμών. Κείμενο Αστ. Τόμη ΦΣ 1973 σ. 572.
- Παρουσίαση του βιβλίου ΣΕΚΕ και ΚΑΠΝΟΣ του Β. Ιλιαντζή. ΦΣ 1973 σ. 595.
- Με υπουργική απόφαση γίνεται υποχρεωτική η φοίτηση εις την Σχολήν των μελλόντων να μονιμοποιηθούν στις Γεωργ. Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Νέα περίοδος. Τμήμα μετεκπαιδεύσεως. ΦΣ 1973 σ. 605.
- Έναρξη Σχολής Θεσσαλονίκης πανηγυρική. Βλ. ΦΣ 1973 σ. 627.
- Σεμινάριο ολιγοήμερο αιρετών στελεχών στην Ένωση Ξάνθης. Αναλυτ. ΦΣ 1973 σ. 667. Ομοίως στις ΕΓΣ Ορεσιτιάδος, Σερρών, Ροδόπης και αλλού έπειτα από εγκυκλίους Υπ. Εθν. Οικονομίας και ΠΑΣΕΓΕΣ, στα ΚΕΓΕ με παρουσίαν Αρχών κλπ. Ομοίως εις Σητεία, Δράμαν, Κατερίνη, Ν. Ημαθίας και αλλού. (ΦΣ 1973 σ. 707). Και Κοζάνη, Φιλιατρά. Βλ. ΦΣ 1973 σ. 792.
- ΝΔ 1356/1973 περί επιχορηγήσεως της ΠΣΕΓΣ δια δαπάνας εκπαιδεύσεως, μετεκπαιδεύσεως και καταρτίσεως στελεχών Γεωργ. Συνεταιρ. Οργανώσεων. Διαδικασία, προϋποθέσεις, εξάρτηση κλπ. Βλ. και στο ΘΣ 1973 σ. 1218.
- Με τον νεον Οργανισμόν της ΑΤΕ δημιουργήθηκε στην ΑΤΕ και Τμήμα Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως (ΘΣ 1973 σ. 1218).
- Με ΒΔ 196/1972 ρυθμίζονται τα των μη Δημοσίων Επαγγελματικών Σχολών (μέσων και

κατωτέρων). Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1152.

- Η συνεργασία Κράτους-ΠΑΣΕΓΕΣ-ΑΤΕ για τη συνεταιριστική επιμόρφωση. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1281-1282.

- Σεμινάριο για μέλη ΔΣ και ΕΣ των Ενώσεων Συνεταιρισμών νοτίου Ελλάδος στην Εθνική Εστία. Φωτογραφία (ΘΣ 1973 σ. 1307). Βλ. τη φωτογραφία στο ΣΤ/1 Συνομοσπονδία.

- 20 Συνεταιρισμοί στην περιφέρεια Βεροίας αποφάσισαν την ίδρυση δανειστικών βιβλιοθηκών με συνεταιριστικά και άλλα μορφωτικά βιβλία (ΘΣ 1973 σ. 1307).

- Υπουργική απόφαση για τη Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης. Χαρακτηρίζεται ως Επαγγελματική. (Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1455).

- Σημασία, προγραμματισμός και άλλα στοιχεία της Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως. Αναλυτικό κείμενο του Σπ. Βαρθολομαίου (ΘΣ 1973 σ. 1737).

- Σεμινάριο για Αφρικανούς. Το Υπ. Εθν. Οικονομίας στην προσπάθεια για ανάπτυξη σχέσεων στο εξωτερικό οργανώνει από 11.9.72-10.12.72 Σεμινάριο για Αφρικανούς σε συνεργασία με τη Συνομοσπονδία στη Θεσσαλονίκη. Μετέχουν 27 από 7 χώρες. (Βλ. ΘΣ 1972 σ. 980, 1017).

- Οι απόψεις του Θ. Τζωρτζιάκη για την συνεταιριστική εκπαίδευση και τους σχολικούς Συνεταιρισμούς. (ΘΣ 1974 σ. 1819).

- ΝΔ 1356/1973 περί επιχορήγησης της ΠΑΣΕΓΕΣ για εκπαίδευση (βλ. ΘΣ 1973 σ. 1218).

- Στην «Χχώ των Ενόπλων Δυνάμεων» κείμενο Γ. Τσιούνη υπέρ της συνεταιριστικής δραστηριότητας και εκπαίδευσης. ΦΣ 1974 σ. 58.

- Σεμινάριον (διήμερο) συνεταιριστικών στελεχών ΕΛΒΙΖ. ΦΣ 1974 σ. 59.

- Το Νορβηγικό πρόγραμμα συνεταιριστικής εκπαίδευσης. Κείμενο Κ. Μάλαμα ΦΣ 1974 σ. 144.

- Σχολικός Συνεταιρισμός Ξηροχωρίου Ολυμπίας. Βράβευση, ομιλίες ΦΣ 1974 σ. 150.

- Η συνεταιριστική εκπαίδευσις κατά το 1973. Κείμενο Δημ. Γαμβρούλη. Παρατίθεται:

«Η εκπαίδευσις, εν τη γενική αυτής εννοία, ειδικώτερον δε η συνεταιριστική εκπαίδευσις, αποτελούν, ως γνωστόν, μίαν των βασικών αρχών του συνεργατισμού.

Τούτο εκρίθη επιβεβλημένον υπό των πρωτοπόρων του θεσμού, διότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν ομάδας προσώπων συνεργαζομένων κατά οργανωμένον τρόπον προς τον σκοπόν της βελτιώσεως της οικονομικής των καταστάσεως.

Οι συνεταιρισμοί συνεπώς αντλούν την ισχύν των από την εθελοντικήν αλληλοβοήθειαν μεταξύ των μελών των, την αυτοπειθαρχίαν προς τους σκοπούς των και την εις τούτους αφοσίωσιν των μελών των. Το σύνολον της εσωτερικής διαρθρώσεως ενός συνεταιρισμού ως οργανώσεως αυτοβοηθείας, εδράζεται επί της ενεργού συμμετοχής των μελών ως πελατών της συνεταιριστικής επιχειρήσεως αφ' ενός, αφ' ετέρου όμως και ως ιδιοκτητών και διοικούντων ταύτην, κατά την ενάσκησιν των δικαιωμάτων των δια την δημοκρατικήν διοίκησιν και έλεγχόν των.

Κατά συνέπειαν, εις Οργανώσεις της μορφής ταύτης, η ικανότης εκάστου μέλους να αντιληφθή τα δικαιώματα, τας υποχρεώσεις και τα καθήκοντα αυτού έναντι του συνεταιρισμού του και να τα ενασκήση ορθώς, αποκτά ιδιαίτερον σημασίαν. Δι' ό και, τουλάχιστον ένια των μελών πρέπει να διαθέτουν βασικάς γνώσεις επί των αρχών του συνεργατισμού και της πρακτικής της λειτουργίας των Οργανώσεων αυτού, ως επίσης και τινας γνώσεις επί των τεχνικών και οικονομικών πλευρών της λειτουργίας της συνεταιριστικής επιχειρήσεως. Άλλως, ο υπό των μελών ενός πραγματικού συνεταιρισμού διαδραματιζόμενος ρόλος καθίσταται υποτυπώδης, τα δικαιώματά των αποτελούν απλώς έν γραπτόν κείμενον, ο δε συνεταιρισμός των συνήθως αδρανεί.

Τα προαναφερόμενα ισχύουν πολύ περισσότερον, εφ' όσον πρόκειται περί Γεωργικών Συνεταιρισμών. Διότι, ως γνωστόν, οι συνεταιρισμοί ούτοι, έχοντες συνήθως πολλαπλούς σκοπούς, αποτελούν σχετικώς περισσότερον πολυπλόκους

Οργανισμούς, εις τους οποίους η εφαρμογή των αρχών του συνεργατισμού αλλ' εκ παραλλήλου και της υγιούς αναπτύξεως των δραστηριοτήτων αυτών, από τεχνικής και οικονομικής πλευράς, προϋποθέτουν ανωτέρου επιπέδου γενική και ειδική συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν των μελών των και του προσωπικού των ή τουλάχιστον των ηγετικών των στελεχών.

Πάντα τ' ανωτέρω δικαιολογούν το γεγονός ότι η Συνεταιριστική εκπαίδευσις, γενική και ειδική, συμπεριελήφθη αφ' ής ήρχισεν εφαρμοζόμενος ο θεσμός του συνεργατισμού, μεταξύ των βασικών αρχών αυτού, ουδέποτε δε έπαυσεν έκτοτε η ηγεσία του να τονίζει τον βασικόν ρόλον τον οποίον είναι εις θέσιν να διαδραματίση αυτή εις την ανάπτυξιν της συνεταιριστικής κινήσεως μιάς χώρας. Μάλιστα, εις τινας των συγχρόνων συνεταιριστικών νομοθεσιών, ειδικώτερον εις τας υπό ανάπτυξιν χώρας, εν ελάχιστον επίπεδον γενικής μορφώσεως θεωρείται ως βασική προϋπόθεσις δικαιώματος συμμετοχής εις ένα συνεταιρισμόν, εν ανώτερον επίπεδον τοιαύτης μορφώσεως θεωρείται ως απαραίτητος προϋπόθεσις δια την ανάληψιν ηγετικής εις την συνεταιριστικήν κίνησιν θέσεως, τέλος δε, η ανάληψις μιάς τοιαύτης ηγετικής θέσεως συνεπάγεται την υποχρέωσιν της αποκτήσεως ενός ελαχίστου επιπέδου συνεταιριστικής καταρτίσεως.

Άπαντα τα προεκτεθέντα είχαν ανέκαθεν υπ' όψιν των τόνον οι ιδρυταί της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως, όσον και οι εντός και εκτός ταύτης συνεχισταί του έργου των, δι' ό και, αφ' ενός μεν συνεχώς ετόνιζον την ανάγκην εντατικοποιήσεως της συνεταιριστικής εκπαίδευσως των αγροτών, των αιρετών στελεχών της κινήσεως και του προσωπικού των Οργανώσεων, αφ' ετέρου κατέβαλον, εντός των ορίων του δυνατού και των εκάστοτε διαθέσιμων μέσων, πάσαν δυνατήν προσπάθειαν προς επίτευξιν, εις τον κατά το δυνατόν μεγαλύτερον βαθμόν, του σκοπού τούτου. Είναι δε αναμφισβήτητον γεγονός ότι, παρά την σοβαρωτάτην έλλειψιν μέσων η αφοσίωσις εις την αρχήν της συνεταιριστικής εκπαίδευσως εκείνων οι οποίοι εθεώρουν ταύτην ως τον ακρογωνιαίον λίθον της αναπτύξεως της συνεταιριστικής κινήσεως εις την χώραν μας, πλουσίους απέδωσε καρπούς και μεγάλως συνετέλεσεν εις την ανάπτυξιν της ελληνικής γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως.

Αι προσπάθειαι αύται εις τον τομέα της Συνεταιριστικής Εκπαίδευσως κατά το παρελθόν είναι γνωσταί και δεν θα ασχοληθώμεν περαιτέρω διότι εις το άρθρον μας περιορίζεται εις τα επιτεύγμα-

τα του έτους 1973. Το έτος τούτο ομολογουμένως θα πρέπει να θεωρηθή ως ιστορικός δια την συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν του ελληνικού αγροτικού συνεργατισμού σταθμός. Διότι κατά το έτος τούτο έλαβον χώραν επιτεύξεις αι οποίαι ασφαλώς δικαιολογούν πλήρως ένα τοιούτον χαρακτηρισμόν. Ειδικώτερον, κατά το 1973 εθεσπίσθη το Ν.Δ. 1356/1973 δια του οποίου αναγνωρίζεται, επισήμως πλέον υπό του Κράτους, ο θεσμός της συνεταιριστικής εκπαίδευσως εις τον τομέα του αγροτικού συνεργατισμού και καθιερούται η μόνιμος κρατική οικονομική επιχορήγησις της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, εις την οποίαν ανατίθενται τα καθήκοντα εφαρμογής των προγραμμάτων συνεταιριστικής εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν εκπαίδευσως.

Βάσει των διατάξεων του νόμου τούτου, συνεστήθη Ειδική Επιτροπή εξ εκπροσώπων του Υπουργείου Γεωργίας, της ΑΤΕ και της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, ήτις ανέλαβε πλέον, ως μόνιμον ανώτατον όργανον αναπτύξεως του θεσμού την κατάρτισιν ετησίων προγραμμάτων συνεταιριστικής εκπαίδευσως εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν, την κατονομήν των απαραίτητων δια την εφαρμογήν αυτών οικονομικών μέσων και την παρακολούθησιν και αξιολόγησιν των, επί τω τέλει της συνεχούς βελτιώσεως της αποδοτικότητός των.

Παράλληλα με το Κράτος και η ΑΤΕ προσφέρει την οικονομικήν συμβολήν της δια την συνεταιριστικήν εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν εκπαίδευσιν ήτις, προσοιθεμένη εις την προαναφερθείσαν κρατικήν επιχορήγησιν και την ήδη, επί σειράν ετών, διατιθεμένην πίστωσιν υπό της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, προς τον σκοπόν τούτον δημιουργούν ένα αξιόλογον εις την διάθεσιν της εφαρμογής του προγράμματος της εν προκειμένω εκπαίδευσως πόρον.

Πλέον δε πάντων των ανωτέρω, επιδεικνύουν αμέριστον δια του υψηλούς σκοπούς της συνεταιριστικής εκπαίδευσως κατανόησιν, το Υπουργείον Γεωργίας διαθέτει κατά το 1973, υπό μορφήν επιχορηγήσεως προς την Πανελληνίον Συνομοσπονδίαν ποσόν εκ 4,5 εκατομμυρίων δραχμών, το οποίον, συμπληρούμενον δια ειδικού προς τον σκοπόν αυτόν πόρου της ΠΑΣΕΓΕΣ, ανερχομένου εις 1,5 εκατομμύρια δραχμών, θα επιτρέψη εις ταύτην να αποκτήση ιδιοκτήτους και καταλλήλους δια την καταβαλλομένην προσπάθειαν συνεταιριστικής εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν εκπαίδευσως κτιριακάς εγκαταστάσεις της ανεγνωρισμένης υπό του Κράτους, ως επαγγελματικού ιδιωτικού εκπαιδευτικού ιδρύματος, Σχολής

Στελεχών Συνεταιρισμών ταύτης.

Τέλος, δια σχετικής αποφάσεως του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, αναγνωρίζεται η προαναφερομένη Σχολή ως καλύπτουσα την διάταξιν του άρθρου 6, ως ετροποποιήθη υπό του από 23-30.7.46 Δ/τος «περί υπαλληλικής καταστάσεως του Προσωπικού των Γεωργικών Συνε/στικών Οργανώσεων», τερματιζομένης ούτω ης από μακροτάτου χρόνου υφισταμένης εκκρεμότητος, όσον αφορά εις την εκπαίδευσιν των υπηρεσιακών στελεχών των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Και μόνον το ότι άπαντα τα προεκτεθέντα συνετελέσθησαν κατά το 1973, δύνανται να υποστηριχθή ότι παρέχει το δικαίωμα τόσον εις τους προγραμματίσαντας την εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν όσον και εις τους αναλαβόντας την εφαρμογήν του προγράμματος τούτου, να δικαιολογήσουν πλήρως αντιμεπισθείσας αδυναμίας εφαρμογής εν τω συνόλω του εν λόγω προγράμματος. Δι' ό και τα εν συνεχεία παρασχεθησόμενα εν περιλήψει στοιχεία επ' αυτού, θα τύχουν από τους αναγνώστας του παρόντος άρθρου της αναλόγου κρίσεώς των.

Εν τούτοις θα ήτο παράλειψις εάν δεν υπογραμμισθούν ιδιαίτέρως τα τονισθέντα τόσον υπό του κ. Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, όσον και υπό του κ. Γενικού Διευθυντού ταύτης, όσον αφορά εις την υπό των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας μας περιορισμένην σχετικώς κατανόησιν του ιδιαίτέρως υψηλού δια την ανάπτυξιν των αγροτικών συνεταιριστικών δραστηριοτήτων ρόλου της συνεταιριστικής εκπαίδεύσεως, όσον και εις την συμβολήν τούτων προς ολοκλήρωσιν των υπό ταύτης επιδιωκομένων σκοπών. Διότι αμφότεροι ετόνισαν, κατά την υπ' αυτών ανάπτυξιν του απολογισμού των δραστηριοτήτων της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας κατά το 1973, εις την Γενικήν Συνέλευσιν ταύτης ότι σημαντικώτατος αριθμός Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας μας, ανεξαργήτως προβαλλομένων δικαιολογιών, δεν επιδεικνύει εισέτι την ενδειγμένην δια την σπουδαιότητα της συνεταιριστικής εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν εκπαίδεύσεως σημασίαν ούτε συμβάλλει επαρκώς δια την υλοποίησιν των προγραμμάτων ταύτης. Έχει δε ιδιαίτεραν σημασίαν η υπό τόσον υπευθύνων ηγετικών παραγόντων της ελληνικής γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως διατύπωσις της διαπιστώσεως ταύτης διότι, γνωστού όντος ότι «με το ζόρι δεν μαθαίνονται γράμματα», εάν η εκάστοτε ηγεσία του Ελληνικού αγροτικού συνεργατισμού δεν αντιληφθή πλήρως την πραγματικήν σημασίαν της

συνεταιριστικής εκπαίδεύσεως, ως εξετέθη αυτή εν αρχή του παρόντος, αι καταβαλλόμεναι εν προκειμένω προσπάθειαι θα έχουν πάντοτε μειωμένην αποδοτικότητα, επί μείσστη ζήμια αυτής ταύτης της αναπτύξεως των δραστηριοτήτων του ελληνικού αγροτικού συνεργατισμού.

Μετά την μάλλον μακράν ταύτην προεισαγωγήν, η οποία αποτελεί και την ουσίαν του παρόντος άρθρου, εισερχόμεθα εις ένα περιληπτικόν απολογισμόν των πεπραγμένων της συνεταιριστικής εις τον αγροτικόν συνεργατισμόν εκπαίδεύσεως κατά το 1973, πεπραγμένων τα οποία θα παράσχουν μεν εις τους αναγνώστας αυτών μάλλον ενημερωτικά τυπικά στοιχεία, εκ παραλλήλου όμως θα αιτιολογήσουν το διατί δεν κατέστη δυνατόν να εφαρμοσθή καθ; ολοκληρίαν το καταρτισθέν δια το έτος τούτο σχετικόν πρόγραμμα.

Κατ' αρχήν κρίνεται σκόπιμον να τονισθή ότι το πρόγραμμα εκπαίδεύσεως του έτους 1973, όπερ καθήρτισεν η αρμοδία προς τούτο Επιτροπή, ενεκρίθη υπό του κ. Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, επί θεμάτων Γεωργίας, ως προβλέπουν αι διατάξεις του επί του θέματος τούτου προαναφερθέντος νόμου 1356/73 μόλις κατά το πρώτον δεκαήμερον του Απριλίου του έτους τούτου. Είναι δε γνωστόν ότι, κατά τους εν συνεχεία μήνας και μέχρι της ενάρξεως του χειμώνας, η μσολαβούσα περίοδος ελάχιστα προσφέρεται δια την εκπαίδευσιν αιρετών συνεταιριστικών στελεχών, το πλείστον των οποίων είναι απσχολημένοι εις τας παραγωγικάς δραστηριότητας των οικογενειακών των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Παρά ταύτα, εκ των προγραμματισθέντων δια στελέχη των δευτεροβαθμίων Οργανώσεων 7 σεμιναρίων, επραγματοποιήθησαν κατά το χρονικόν τούτο διάστημα τα πέντε, συμμετέσχον δε εις ταύτα εν συνόλω 178 μέλη των Διοικητικών και Εποπτικών Συμβουλίων των εν λόγω Οργανώσεων, έναντι προβλεφθείσης συμμετοχής περίπου 300-350 προσώπων. Εξ αντιθέτου, εκ των προγραμματισθέντων 52 σεμιναρίων αιρετών στελεχών των πρωτοβαθμίων Συνεταιρισμών, επραγματοποιήθησαν μόνον τα 27 και τούτο διότι κατέστη δυνατή η οργάνωσις των μόνων κατά τους χειμερινούς μήνας, συμμετέσχον δε εν τω συνόλω εις ταύτα 518 μέλη των Διοικητικών και Εποπτικών Συμβουλίων αυτών, έναντι προβλεπομένης συμμετοχής 500-850 προσώπων.

Σημαντικώς ικανοποιητικώτεραν εικόνα αντιμετωπίζει η δραστηριότης της συνεταιριστικής εκπαίδεύσεως εις τον τομέα της μετεκπαίδεύσεως υπηρεσιακών στελεχών. Διότι εις την περίπτωσιν

ταύτην, εκ των προγραμματισθέντων 6 σεμιναρίων, πραγματοποιήθησαν τα 5, εξ ών τα 3 δια υπηρεσιακά στελέχη των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, εις τα οποία συμμετέσχον εν συνόλω 133 πρόσωπα, ήτοι ο ανώτατος δυνάμενος να εξυπηρετηθή υπό τοιαύτης μορφής μετεκπαιδύσεως αριθμός προσώπων, τα δε 2 δια γεωτεχνικόν προσωπικόν του Υπουργείου Γεωργίας, εις ό συμμετέσχον εν συνόλω 74 πρόσωπα.

Ιδιαίτεροι δυσχέρειαι αντιμετώπισθησαν εις την πραγματοποίησιν των προγραμματισθέντων 10 σεμιναρίων επιμορφώσεως προσωπικού των πρωτοβαθμίων Συνεταιρισμών, κυρίως λόγω του σχετικώς μικρού αριθμού αυτών και της ευρείας ανά την ύπαιθρον διασποράς των, ήτις συνεπάγεται δυσχερείας συγκεντρώσεώς των εις ενδεδειγμένα δια την, υπό οικονομικώς συμφέροντας όρους, μετεκπαιδευσίν των, κέντρα. Αποτέλεσμα του γεγονότος τούτου ήτο ότι κατέστη δυνατή η πραγματοποίησις τριών μόνον εκ των προαναφερθέντων σεμιναρίων.

Τον Αύγουστον του 1973, κατόπιν της προαναφερθείσης αποφάσεως του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, δι' ής διηυθετήθη το θέμα της μετεκπαιδύσεως των υπό των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων προσλαμβανομένων μονίμων υπαλλήλων, αφ' ενός μεν επεσπεύσθη και επραγματοποιήθη εγκαίρως η υπό του προγράμματος προβλεπομένη συμπλήρωσις του προσωπικού της εν λόγω Σχολής, αφ' ετέρου ενεγράφησαν εις το Τμήμα βασικής εκπαιδύσεως ταύτης δια το σχολικόν έτος 1973-74 εν συνόλω 48 σπουδασταί, έναντί των 16 οίτινες εφοίτουν εις ταύτην κατά το σχολικόν έτος 1972-73.

Τέλος, και το εκπαιδευτικόν πρόγραμμα γενικωτέρων στόχων, ως το της μετεκπαιδύσεως συνεταιριστικών στελεχών εις το εξωτερικόν, της εκδόσεως βιβλίων με συνεταιριστικόν περιεχόμενον κλπ., υστέρησε σοβαρώτατα εν τη εφαρμογή του κατά το διαρρέυσαν έτος 1973, δεδικαιολογημένως όμως, διότι δια την εφαρμογήν του απαιτείται μακρά προεργασία, ως π.χ. διερεύνησις των

παρεχομένων υπό διαφόρων ξένων χωρών σχετικών δραστηριοτήτων κλπ. Σημαντικώτατον ποσοστόν της προεργασίας ταύτης έχει εν τούτοις ήδη επιτελεσθή, εις τρόπον ώστε υφίσταται η βάσιμος ελπίς ότι θα προχωρήση η εκτέλεσις του κατά το 1974, εν συνδυασμώ προς το δια το έτος τούτο καταρτισθέν πρόγραμμα όπερ υπεβλήθη προς έγκρισιν. Πάντως σημειούται ότι, εντός των πλαισίων του προγράμματος τούτου, συμμετέσχον εις βραχυχρονίους μετεκπαιδύσεις εις το εξωτερικόν, ο μεν υποφαινόμενος εις Γερμανίαν, ο δε Διευθυντής της εν Θεσσαλονίκη Σχολής Στελεχών Συνεταιρισμών της ΠΑΣΕΓΕΣ εις Αγγλίαν.

Εκ πάντων των προεκτεθέντων, εύλογον ήτο ότι, εκ του διαθέσιμου δια την εφαρμογήν του προγράμματος συνεταιριστικής εκπαιδύσεως 1973 ποσού εκ 4.900.000 δραχ., να αναλωθή τελικώς ποσόν ίσον με 2.618.000 δραχ. περίπου. Το δε υπόλοιπον θέλει αξιοποιηθή εντός του έτους 1974 δια του καταρτισθέντος προγράμματος του έτους τούτου.

Περαίνοντες τον παρόντα περιληπτικόν απολογισμόν της συνεταιριστικής εκπαιδύσεως κατά το 1973, θεωρούμεν αφ' ενός μεν επιβεβλημένον να εξάρωμεν την προς πραγματοποίησιν των προεκτεθέντων ουσιαστικήν συμβολήν σημαντικού αριθμού στελεχών του Υπουργείου Γεωργίας, της ΑΤΕ και των περιφερειακών Οργανώσεων και την υπ' αυτών διάθεσιν μέσων, ως των εγκαταστάσεων των ΚΕΓΕ, την αντίστοιχον συμβολήν του Εθνικού Ιδρύματος, αφ' ετέρου δε να επισημάνωμεν, δια μίαν εισέτι φοράν, την ανάγκην όπως καταβληθή, υπό παντός δυναμένου, μία εντατική προσπάθεια κατανοήσεως της σημασίας της συνεταιριστικής εκπαιδύσεως, δια την πρόδοον και ανάπτυξιν της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως, κατόπιν δε τούτου, την συν τω χρόνω δημιουργίαν κλίματος προθύμου συμβολής εις την ολοκλήρωσιν των προγραμμάτων της, δι' άτάσας τας κατηγορίας των καλυπτομένων υπό ταύτης συνεταιριστικών στελεχών».

- Συνεταιριστική Σχολή Θεσ/νίκης. Εισαγωγή σπουδαστών. Έχει αναγνωριστεί το πτυχίον της από το 1973 κατά το Δ/γμα του 1946 (ΦΣ 1974 σ. 413).

ΟΙ ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Χωρίς πραγματική παρακολούθησις και ουσιαστική ενίσχυσις επιζεί και κινείται ο θεσμός των σχολικών Συνεταιρισμών στον απόηχο της τεράστιας προσπάθειας που καταβλήθηκε τα προηγούμενα έτη από την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως της Συνομοσπονδίας (με κύριο παράγοντα την εργασία της παιδαγωγού Φωτ. Τζωρτζάκη). Υπάρχουν ακόμα πολλοί εκπαιδευτικοί καθώς και το Εποπτικόν προσωπικό της ΑΤΕ που συνεχίζουν να υπηρετούν τον χρήσιμο θεσμό πάνω στις βάσεις που είχαν τεθεί τα προηγούμενα χρόνια.

Μερικές ειδικότερες πληροφορίες για τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς:

- Βράβευση 68 Σχολικών Συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα και με χρηματική ενίσχυση από την ΑΤΕ για τη δράση τους κατόπιν εισηγήσεων των Επιθεωρήσεων Συνεταιρισμών. Κείμενο του περ. ΘΣ με τις έδρες των βραβευομένων Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ 1972 σ. 656.
- Βράβευση 70 Σχολικών Συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα από την ΑΤΕ για την δράση τους 1970/71. Χαρακτηριστική περιγραφή της τελετής βράβευσης του Σχολικού Συνεταιρισμού Δυτικού περιφ. Γιαννιτών. Βλ. και στοιχεία από το έργο του ΘΣ 1973 σ. 1121.
- Βράβευση Σχολικών Συνεταιρισμών από ΑΤΕ για έργο τους 1972/73. Περιγραφή για το Συνεταιρισμό Δάφνης περιφ. Γιαννιτών. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1694.
- Το Υπουργείο Παιδείας έπειτα από έγγραφο της ΑΤΕ με εγκύκλιό του προς τους Επιθεωρητές υπενθυμίζει παλαιότερη εγκύκλιό του του 1973 και ορίζει όπως συστήσουν στους διευθυντές των Δημοτικών Σχολείων να συνδράμουν το έργο των ειδικευμένων περί τα συνεταιριστικά θέματα Εποπτικών οργάνων της ΑΤΕ δια την ίδρυση και λειτουργία Σχολικών Συνεταιρισμών. Η ΑΤΕ θα βραβεύσει και πάλι τους καλύτερους. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 2003. όπου και το κείμενο της εγκυκλίου του Υπ. Παιδείας του 1973 υπογραφόμενη από τον Υφυπουργό του.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Έπειτα από την έκδοση του περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» των Απ. Οικονομοπούλου - Αριστ. Κλήμη το 1971 για να υπάρχει όσο το δυνατό μία ανεξάρτητη φωνή που να υπηρετεί πραγματικά τον θεσμό, αρχίζει και η προσπάθεια για την ίδρυση Κέντρου Συνεργατισμού με ευρύτερη στελέχωσή του από ανθρώπους επιστημονικού κύρους.

Η προσπάθεια αρχίζει με την πρωτοβουλία του επιφανούς συνεταιριστή Δ.Θ. Πάνου (σε συνεννόηση με τον Ακαδημαϊκό φιλοσυνεταιριστή Νικ. Ρουσσόπουλο και τον Α.Ν. Κλήμη) τόσο με προσωπικές επαφές του όσο και με επιστολή του προς αξιόλογα πρόσωπα για την αναγκαιότητα σύστασης μιας τέτοιας Επιστημονικής -Ιδεολογικής Εταιρείας. Η επιστολή του από 20-7-1973 είναι η ακόλουθη:

Δ.Θ. ΠΑΝΟΣ, τ. Δ/ντής Συνεταιρισμών ΑΤΕ

Αθήνα 20 Ιουλίου 1973.

«Αξιότιμε Κύριε,

Εξουσιοδοτηθέντες παρ' ομάδος Συνεταιριστών αποβλεπόντων επίσης εις την προαγωγήν της ιδέας του Συνεργατισμού εις την χώραν μας και εν γένει την ανάπτυξιν του συνεταιριστικού πνεύματος δια της συστάσεως επιστημονικού Σωματείου υπό την επωνυμίαν «Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού», αποστέλλομεν Υμίν την παρούσαν με την παράκλησιν όπως θελήσητε να αποτελέσητε ιδρυτικόν αυτού μέλος.

Είμεθα βέβαιοι ότι και Υμείς, ως εντόνως ενδιαφερόμενος δια την συνεταιριστικήν μας κίνησιν, είτε θεωρητικώς είτε ως ενεργόν μέλος κατά την πρακτικήν εφαρμογήν του θεσμού, θα θεωρήσητε επίσης χρήσιμον την σύστασιν ενός τοιούτου ιδεολογικού καθαρώς Σωματείου και θα ευαρεστηθήτε να συμμετάσχητε εις την ιδρυτικήν αυτήν κίνησιν.

Σκοπός του Σωματείου, συμφώνως τω άρθρω 3 του ήδη καταρτισθέντος καταστατικού του, είναι η καλλιέργεια σχέσεων μεταξύ των φίλων του Συνεργατισμού, η συμβολή δια την συγγραφήν, έκδοσιν και κυκλοφορίαν επιστημονικών ή εκλαϊκευτικών μελετών και δι' αυτών η πληρεστέρα ενημέρωσις της κοινής γνώμης και ιδιαίτερος των ενεργών φορέων της συνεταιριστικής κινήσεως επί θεμάτων θεωρίας, ιστορίας, νομοθεσίας, φορολογίας και οργανώσεως, η διοργανώσις συνομιλιών και διαλέξεων και η επιδίωξις της δια διαφόρων ενεργειών προωθήσεως και επιλύσεως ανακυπτόντων συνεταιριστικών ζητημάτων κατά τας ορθάς συνεταιριστικάς αρχάς, τώσον προς τους αρμοδίους δια τον Συνεργατισμόν επισήμους παράγοντας και Υπηρεσίας, όσον και προς άλλα Επιστημονικά Ιδρύματα και Οργανώσεις συγγενούς απασο-

λήσεως και ενδιαφέροντος.

Επίσης, σκοπός του Σωματείου είναι η ειδική έρευνα επί της λειτουργίας της συνεταιριστικής επιχειρήσεως, η συγκέντρωση στατιστικών και λοιπών στοιχείων, η οργάνωση συνεταιριστικής βιβλιοθήκης, η μελέτη δια την συστηματική και αριάν εις περιεχόμενον οργάνωσιν της συνεταιριστικής εκπαιδεύσεως, η μέριμνα δια την καλήν λειτουργίαν των σχολικών συνεταιρισμών και, τέλος, η συνεργασία και με παρεμφερείς ιδεολογικά Συνεταιριστικά Οργανώσεις του εξωτερικού.

Εν περιπτώσει καθ' ήν, ως πιστεύομεν, θελήσητε να λάβητε και Υμείς μέρος κατά το στάδιον αυτό της ιδρύσεως του εν λόγω Σωματείου, γνωρίσητε ημίν τούτο, ει δυνατόν μέχρι της 15ης Αυγούστου ε.ε. (έστω και τηλεφωνικώς - τηλ. 6712153) ίνα αποστείλωμεν το καταστατικόν προς υπογραφήν του παρ' Υμών ως ιδρυτικού του Σωματείου μέλους και περαιτέρω προώθησίν του προς έγκρισιν παρά του Πρωτοδικείου.

Μετ' εξαιρέτου τιμής και φιλικών χαιρετισμών

Δ.Θ. Πάνος»

Την προσπάθεια υποστηρίζει ένθερμα η ομάδα του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών» που παρεχώρησε αρχικά δωρεάν και μέρος των Γραφείων του (Ηπείρου 27) για στέγαση και την επίπλωση.

Σχετικά με την ίδρυση και την δραστηριότητα της Εταιρείας κατά την εποχήν εκείνην βλ. κείμενα στα ΘΣ 1973 σ. 1454, 1548 και ΘΣ 1974 σ. 1654, 1771, 1835, 1888, 1960 που πρέπει να διαβαστούν. Βλ. αναλυτικά και την έκδοση της Εταιρείας «Δραστηριότητες της πρώτης 10ετίας 1974 - 1984».

Ιδρυτικά μέλη (που ανταποκρίθηκαν αμέσως στην πρόσκληση των πρωτεργατών) ήταν οι ακόλουθοι (με αλφαβ. σειρά).

1. Αγαπητίδης Σωτήρ., Καθηγητής ΕΜΠ.	11. Μαυρομάτης Δημ., Πρόεδρος Σ.Ε.Κ.Ε.
2. Αντωνιάδης Σπ., τ. Δ/ντής Συνδέσμου Συνεταιριστών Β. Ελλάδος.	12. Οικονομόπουλος Απόστολος, τ. Δ/ντής Συν/μών Α.Τ.Ε.
3. Αρχοντάκης Κων/νος, Υπ/ντής Συν/σμών Α.Τ.Ε.	13. Πάνος Δημήτριος, τ. Δ/ντής, Συν/μών Α.Τ.Ε. - Συγγραφεύς.
4. Γλέζος Πέτρος, τ. Δ/ντής Συν/σμών Α.Τ.Ε.	14. Παπαγαρυφάλου Παν., Δικηγόρος.
5. Παντζής Βασίλειος, τ. Γεν. Δ/ντής Σ.Ε.Κ.Ε.	15. Πολύζος Νικόλαος, Σύμβουλος Ο.Γ.Α.
6. Ινιωτάκης Γεώργιος, Γεν. Γραμ. ΟΣΥΓΟ.	17. Ρουσσόπουλος Νικόλαος, Ακαδημαϊκός
7. Κακασιδής Γεώργιος, Δικηγόρος - Οικονομολόγος.	18. Σιβρόπουλος Ανδρον., τ. Δ/ντής Σ.Π.Ε.
8. Κλήμης Αριστείδης, Συγγραφεύς - τ. Δικηγόρος, τ. Πρ. Υπηρ. Οικον. Μελετών ΑΤΕ.	19. Στρογγύλης Ιωάννης, Υπ/ντής Συν/μών Α.Τ.Ε.
9. Κολύμβας Νικόλαος, Αν. Γεν. Δ/ντής Σ.Ε.Κ.Ε.	20. Συκιανάκης Γεώργιος, Υφηγητής ΑΣΟΕΕ.
10. Κωνσταπάνος Ευαγ., Δικηγόρος.	21. Τζωρτζάκη Φωτεινή, Συγγραφεύς
	22. Χασαπόπουλος Παν., τ. Δικηγόρος - Συγγραφεύς.

Δυστυχώς (όπως γράφει η παραπάνω έκδοση της ΕΦΣ) οι τότε άνθρωποι της Συνομοσπονδίας και κυρίως ο Δ/ντής της και το δημοσιογραφικό όργανο της «όχι μόνο απουσίασαν στο προσκλητήριο για την ίδρυση του Σωματείου αλλά εκδήλωσαν χαρακτηριστικά όχι φιλι-

κή στάση» (και αναφέρει τα στοιχεία).

Το καταστατικό της (που συντάχθηκε το 1973 αρχικά από τον Βασ. Τρίχο και τελικά από τον Αριστ. Ν. Κλήμη) εγκρίθηκε – μετά τις σχετικές διαδικασίες – και καταχωρήθηκε στο βιβλίο του Πρωτοδικείου Αθηνών με αριθ. 4147/7-3-1974.

Στη συνέχεια τα μέλη της αυξήθηκαν με την προσχώρηση αρκετών συνεταιριστών.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο (2ετίας από 20-4-74 έως 24-2-76) ήταν:

Πρόεδρος: Νικ. Ρουσόπουλος, Καθηγητής Ανωτ. Γεωπονικής, Ακαδημαϊκός

Αντιπρόεδρος: Δημ. Θ. Πάνος.

Γεν. Γραμματέας: Παν. Παπαγαρυφάλου (για 5 μήνες) και από Σεπτέμβριο 1974 ο Αριστ. Ν. Κλήμης.

Ταμίας: Κ. Παπακωνσταντίνου.

Μέλη: Γ. Ινωτάκης, Νικ. Πολύζος.

Τα νεότερα ΔΣ της 10ετίας βλ. στην έκδοση πεπραγμένων της πρώτης 10ετίας.

Δίνουμε στη συνέχεια τα στοιχεία για τις δραστηριότητες της (όπως αναγράφονται στην παραπάνω έκδοση της Εταιρείας) για την πρώτη περίοδο:

Α' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (26.4.74 – 24.2.76)

1. Ενοικίαση και εγκατάσταση Γραφείων.
 2. Άμεση επικοινωνία με τον Υπουργό Γεωργίας για την τόνωση του ενδιαφέροντος προς τη συνεταιριστική κίνηση.
 3. Σύσταση Επιτροπών για τη μελέτη των παρακάτω θεμάτων:
 - α) Η μόρφωση και ενημέρωση των μελών και στελεχών, καθώς και του κοινού για την έννοια, σημασία, προβλήματα και εφαρμογή του Συνεργατισμού.
 - β) Το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινείται ο Συνεργατισμός.
 - γ) Ο Καταναλωτικός Συνεταιρισμός.
 - δ) Οι ομαδικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις και ο Συνεργατισμός.
 - Τα σχετικά πορίσματα διατυπώθηκαν σε ειδικά κείμενα.
 4. Επιζήτηση στενής συνεργασίας και εγκατάστασης των Γραφείων της Εταιρείας στην ΠΑΣΕΓΕΣ για αμεσότερη επαφή και οικονομία δαπανών, χωρίς ανταπόκριση.
 5. Μελέτη και υποβολή υπομνήματος επί του άρθρου 25 του υπό ψήφιση Συντάγματος που αφορά τον Συνεταιρισμό.
 6. Σύνταξη και υποβολή υπομνήματος για τη μελετώμενη τροποποίηση της συνεταιριστικής νομοθεσίας.
 7. Οργάνωση ομιλίας με θέμα «Οι ναυτικοί συνεταιρισμοί και η συμβολή τους στον αγώνα του 1821» με ομιλητή τον κ. Παναγ. Παπαγαρυφάλου.
 8. Ενέργειες για τη σύσταση έδρας Συνεταιριστικής Οικονομίας στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών.
 9. Ραδιοφωνική παρουσίαση του Συνεργατισμού στην ΕΡΤ.
- (Τα νεότερα στοιχεία της δραστηριότητάς της βλ. στο επόμενο: Μέρος 1974 - 1976)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'
ΕΝΩΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Οι Ενώσεις Γεωργ. Συνεταιρισμών, παρά την κατάργηση της δημοκρατικής διοικήσεως τους και την τοποθέτηση στα Συμβούλιά τους (ΔΣ - ΕΣ) και τα υπηρεσιακά στελέχη τους διορισμένων της εκλογής της δικτατορικής Κυβερνήσεως (Υπουργών, Νομαρχών) εξακολουθούν τις μέχρι τώρα εργασίες τους μέσα στο ίδιο περίπου οικονομικό περιβάλλον για να βοηθούν, όσο το δυνατόν την αντιμετώπιση των προβλημάτων του αγροτικού κόσμου. Μειώνεται βέβαια η απασχόληση της με τα επαγγελματικά προβλήματα και εξαφανίζονται οι σχετικές κινητοποιήσεις και αυξάνεται η προσπάθεια για επιτυχίες στην επίλυση προβλημάτων με τις διάφορες αποφάσεις του κρατικού μηχανισμού. Η δικτατορία μάλιστα, για να αποκτήσει κοινωνική υποστήριξη ή ανοχή αλλά και για να κινείται η παραγωγική διαδικασία, εκδηλώνει προστατευτικές τάσεις με διαρκείς παρουσίες Υπουργών, Υφυπουργών, Νομαρχών, Στρατιωτικών, Χωροφυλακής και των άλλων της Εξουσίας στις Γενικές Συνελεύσεις, στα εγκαίνια διαφόρων εγκαταστάσεων κλπ. με σχετικές ομιλίες όπου εξαιρείται το έργο των Συνεταιρισμών αλλά και της δικτατορίας.

Με τις δημόσιες αυτές εκδηλώσεις, ομιλίες, κλπ. των οργάνων της Εξουσίας υπέρ των Συνεταιρισμών (βλ. την βασική ομιλία του αρχηγού Γ. Παπαδοπούλου στο Αγροτοσυνεταιριστικό Συνέδριο του 1968 και άλλες δηλώσεις, ενέργειες, κλπ.) μειώνονται κάπως οι επιδιώξεις των εκμεταλλευτικών κύκλων εναντίον των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και οι συνεταιριστικοί κύκλοι με ενέργειές τους (βλ. και Υποκεφ. Β) αντικρούουν ή και επιτίθενται στις κινήσεις των εκμεταλλευτικών κύκλων που διεκδικούσαν την «ελέω Θεού» διατήρησή τους στο προνομιακό επίπεδο εξαγωγών, βιομηχανικής επεξεργασίας γεωργ. προϊόντων, κλπ.

Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία (πίνακες για τον αριθμό και τη δύναμη των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών την 31-12-68 βλ. στα ΘΣ 1971 σ. 69.

Επίσης αναδρομικά στοιχεία (με μερικές ανακατατάξεις στοιχείων που έκανε η Δ/ση Συνεταιρισμών της ΑΤΕ για μεγαλύτερη προσαρμογή στην πραγματικότητα των σκοπών κλπ. των Συνεταιρισμών) από 1929-1968 βλ. στα ΘΣ 1971 σ. 72, 127. Πίνακα των Ενώσεων κατά Γεωγραφικά Διαμερίσματα για τα έτη 1961-1969 βλ. στα ΘΣ 1971 σ. 68, 71, 124, 128. Για τις Κοινοπραξίες Ενώσεων βλ. ΘΣ 1971 σ. 128.

Στοιχεία για τις εργασίες των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών και των Κοινοπραξιών δίδονται στη συνέχεια περιληπτικά (κατά περίπτωση) τόσο διότι είναι εύκολο οι ενδιαφερόμενοι να τα μελετήσουν αναλυτικά από τις πηγές (που σημειώνονται στη συνέχεια αναλυτικά) όσο και διότι οι περισσότερες εργασίες είναι οι συνηθισμένες επαναλαμβανόμενες στον αγροτικό συνεταιριστικό τομέα. Βλ. σχετικά και τις εκθέσεις της ΑΤΕ για τη συνεταιριστική κίνηση στο περ. ΘΣ 1974 σ. 1604, 1837 (που αφορούν όλα σχεδόν τα Υποκεφάλαια μας).

Για την ζωτικότητα των Ενώσεων βλ. ΘΣ 1971 σ. 465.

Προσπάθειες για ενιαίο λογιστικό σύστημα βλ. ΘΣ 1972 σ. 867.

Για τις προμηθευτικές εργασίες βλ. ΘΣ 1973 σ. 1152.

Για τον βιομηχανικό και τεχνικό εξοπλισμό των Γεωργ. Συνεταιριστικών Οργανώσεων βλ. αναλυτικά ΘΣ 1972 σ. 858, 1973 σ. 1389, 1974 σ. 1614, 1615.

Η κάθε Ένωση και ο κάθε Συνεταιρισμός πρέπει να γράφει την ιστορία του και να την

εμφανίζει κατά διαστήματα στους νεότερους. Δεν είναι δυνατό το παρόν έργο να εμφανίζει αναλυτικά τα στοιχεία τους αφού πρόκειται για πάνω από 100 Ενώσεις και χιλιάδες Συνεταιρισμούς (θα έπρεπε να υπάρχουν δεκάδες τόμοι). Δίδονται όμως ενδεικτικά μερικά στοιχεία και πάντα με μνεία της πηγής ώστε και οι ίδιες Οργανώσεις και κάθε τρίτος να μπορεί να ανατρέχει για μεγαλύτερη, τυχόν, ενημέρωσή του.

Αιτωλοακαρνανίας (περιφέρεια). Η συνεταιριστική κίνηση στις διάφορες Οργανώσεις. Βλ. ΘΣ 1972 σ. 629).

Ηλείου (περιφέρεια). Η συνεταιριστική κίνηση στις διάφορες Οργανώσεις (ΘΣ 1973 σ. 1128, 1180, 1209).

Θεσσαλίας (περιφέρεια). Η συνεταιριστική της κίνηση (ΘΣ 1971 σ. 69, 210, 218).

Θράκης (περιφέρεια). Η συνεταιριστική της κίνηση (ΘΣ 1971 σ. 68, 219).

Ιόνιοι νήσοι (περιφέρεια). Η συνεταιριστική κίνηση της περιφέρειας (ΘΣ 1971 σ. 72, 220).

Κυκλάδες (περιφέρεια). Βλ. ΘΣ 1971 σ. 71, 219.

Κρήτης (περιφέρεια). Η συνεταιριστική της κίνηση. Αναλυτικά στοιχεία (ΘΣ 1971 σ. 71, 157, 219).

Σύσκεψις των Ενώσεων Κρήτης στο Ρέθυμνο για το φορολογικό των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών (ΦΣ 1972 σ. 215). Στοιχεία για τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις Κρήτης βλ. κείμενο Δ. Τσιριμώκου ΦΣ 1972 σ. 232, 288. Αναλυτικά για ΕΓΣ Σητείας, ΕΓΣ Ιεράπετρας (αξιόλογα στοιχεία). Για 1974 βλ. ΘΣ σ. 1972, 1939, 1949, 1951, 1953.

Μακεδονίας (περιφέρεια). Βλ. ΘΣ 1971, σ. 68, 218. Και ΘΣ 1972 σ. 644, 1974 σ. 1759.

Πελοποννήσου (περιφέρεια). Βλ. ΘΣ 1971 σ. 70, 217, 629.

Πλατύ (περιφέρεια). Εργασίες (βλ. ΘΣ 1972 σ. 806, 884, 983. Και ΘΣ 1974 σ. 1939).

Στερεάς Ελλάδος (περιφέρεια). Βλ. ΘΣ 1971 σ. 69.

Κοινοπραξία Μελισσοκομικών Συνεταιρισμών. Κείμενο Δ. Τσιριμώκου ΦΣ 1973 σ. 184 επόμενα αναλυτικά.

Αιγαλίας ΕΓΣ (Παναγιάλειος). Εγκαίνια νέας πτέρυγας σταφιδεργοστασίου. Ομιλίες Προέδρου Ενώσεως, Υπουργού Γεωργίας. (Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1970 σ. 6). Άλλες δραστηριότητες, Γεν. Συνέλευση, εργασίες σταφιδοκάρπου, θέμα κατασκευής κυλινδρομύλου, κλπ. (Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1616).

Αλεξανδρείας ΕΓΣ. Εργασίες (βλ. ΦΣ 1970 σ. 31). Νέο Διακ. Συμβούλιο με απόφαση Νομάρχη (βλ. ΦΣ 1972 σ. 145).

Αλεξανδρουπόλεως ΕΓΣ. (Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1708).

Αλυρού ΕΓΣ. Εγκατάσταση ψυγείου (ΦΣ 1971 σ. 449). Εγκαίνια ψυγείου και νέας πτέρυγας τυροκομείου (αναλυτικά ΦΣ 1971 σ. 502).

Αλωπιάς ΕΓΣ. (ΘΣ 1974 σ. 1954).

Αμυνταίου ΕΓΣ. Η Γ.Σ. 1972 (ΦΣ 1972 σ. 81). Η Γ.Σ. του 1973. Το οινοποιείον. Βραβείο για οίνους της στην έκθεση Βουδαπέστης. (ΦΣ 1973 σ. 389).

Αμφιλοχίας ΕΓΣ. Κτιριακές εγκαταστάσεις, Γραφεία, Πρατήριο, Υπ/μα ΑΤΕ, Ελαιουργείο, αποθήκες (φωτογραφίες) (ΦΣ 1970 σ. 10).

Αποκορώνου ΕΓΣ. Δραστηριότητες, κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 580).

Αρτας - Φιλιπιάδος ΕΓΣ. Η Γ.Σ. 1971 παρουσία Αρχών (αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 28). Η Γ.Σ. 1972 (αναλυτικά ΦΣ 1973 σ. 71). Η Γ.Σ. 1973 (ΦΣ 1974 σ. 58). Θεμελίωση νέας ψυκτικής μονάδος (ΦΣ 1974 σ. 414).

Αταλάντης ΕΓΣ. Δανειοδότηση από ΑΤΕ για ανέγερση νέου κτιριακού συγκροτήματος

γραφείων, αποθηκών, πρατηρίων, κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 258).

Βισαλτίας ΕΓΣ. Απόφαση για ίδρυση πτηνοτροφικού συγκροτήματος στη Νιγηρία. (Αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 202).

Βόλου ΕΓΣ. Χριστουγεννιάτικες συγκεντρώσεις προσωπικού Ενώσεως και εργοστασίου γάλακτος (ΦΣ 1971 σ. 12). Το εργοστάσιο γάλακτος ΕΒΟΛ, κείμενο Λ. Αρσενίου (ΦΣ 1973 σ. 68). Η Γ.Σ. Δραστηριότητες, εγκαταστάσεις. Μεταξύ των σχεδιαζομένων α) η ανέγερσις νέου εργοστασίου γάλακτος, β) η ίδρυσις εργοστασίου συνθέτων ζωοτροφών, γ) ψυκτικής μονάδος εις Βελεστίνον, ε) εργοστασίου κονσερβοποιίας οπωρολαχανικών.

Επί πλέον αποφασίσθηκε:

- Η δημιουργία σταθμών προψύξεως γάλακτος, η ίδρυση πρατηρίου τυροκομικών εις Βόλον.

- Η ανέγερσις ανδράντος του Ρ. Φεραίου εις Βελεστίνον, άλλου από εκείνον που αποφάσισε η Νομαρχία εις τον Βόλον. (ΦΣ 1974 σ. 325).

Γιαννιτσών ΕΓΣ. Χαρακτηριστική ενέργεια δωρεάς δεμάτων τροφίμων σε απόρους οικογενείας των χωρίων της περιφέρειας. Παράδοση από ΔΣ και ΕΣ σε τοπική Επιτροπή Κοινότητας - Συνεταιρισμού - Ιερέως για απόρους. (ΦΣ 1972 σ. 27). Βιβλιάρια προικοδοτήσεως κορασίδων (ΦΣ 1971 σ. 446). Εργοστάσιο καπνών Μπέρλεϋ (ΘΣ 1971 σ. 475). Η ΓΣ 1972. Βλ. ΦΣ 1972 σ. 81. Αξιόλογες δραστηριότητες βελτίωσης κτηνοτροφίας (ΦΣ 1972 σ. 145). Εκπαιδευτική εκδρομή στην Κρήτη από 60 αντιπροσώπους Συνεταιρισμών. Επίσκεψη εγκαταστάσεων συνεταιριστικών (ΦΣ 1972 σ. 256). Κονσερβοποιείο λαχανικών (ΘΣ 1972 σ. 976). Η ΓΣ για την παραχώρηση 143 στρεμ. στην ΣΕΚΟΒΕ για κατασκευή εργοστασίου επεξεργασίας οπωροκηπευτικών (ΦΣ 1972 σ. 531. Και ΘΣ 1972 σ. 1046). Εγκαταστάσεις ΣΕΚΟΒΕ (ΘΣ 1974 σ. 2004). Ανάπτυξη δραστηριότητας για σπαράγγια (ΦΣ 1973 σ. 151). Δραστηριότητες γενικότερα, σπορελαιουργείο, εγκαταστάσεις (ΘΣ 1974 σ. 1454, 1455, 1694, 1726).

Δράμας ΕΓΣ. Η ΓΣ 1973. Εγκαίνια κονσερβοποιείου, ομιλία Γεν. Γραμ. Υπ. Γεωργίας (ΦΣ 1970 σ. 333). Δραστηριότητες (ΦΣ 1974 σ. 60). Η ίδρυση εργοστασίου αποφλοιώσεως λεπτοκαρμών (αναλυτικά ΦΣ 1974 σ. 220). Η καλλιέργεια λεπτοκαρυάς. Το εργοστάσιο. Κείμενο Λ. Μαυρομάτη (ΘΣ 1974 σ. 1673).

Δωδεκανήσου ΕΓΣ. Χρηματοδότηση για συγκρότημα νέου κονσερβοποιείου τοματοπολτού (ΦΣ 1970 σ. 111). Εξαγωγή εσπεριδοειδών (ΦΣ 1971 σ. 14). ΓΣ, εργασίες (αναλυτικά ΦΣ 1971 σ. 131). Λαχαναγορά ΘΣ 1972 σ. 722). Διάφορες εργασίες (ΘΣ σ. 72, 220, 1812, 1877). Απολογισμός 1971 και προγραμματισμός. Ίδρυση Κεντρικής Λαχαναγοράς (ΦΣ 1972 σ. 531). Επέκταση δραστηριότητος στο εργοστάσιο παστεριώσεως γάλακτος ΡΟΔΟΓΑΛ (ΦΣ 1973 σ. 73).

Εδέσσης ΕΓΣ. Ψυγείο στη Σκύδρα (ΦΣ 1970 σ. 240). Η ΓΣ, παρόντες, εργασίες, κλπ. (ΦΣ 1973 σ. 151).

Ελασσόνας ΕΓΣ. Η συμβολή της στην περιφερειακή ανάπτυξη με τις δραστηριότητές της. Κείμενο Λ. Αρσενίου ΦΣ 1974 σ. 198.

Ζακύνθου ΕΓΣ. 50 χρόνια δραστηριότητος. Εγκαίνια του Β' εργοστασίου σταφίδας 8-2-70, τελετή, στοιχεία (ΦΣ 1970 σ. 126). Εργασίες της (ΘΣ 1973 σ. 1115).

Ηλείας ΕΓΣ. Γεν. Συνέλ. 1970. Εργασίες και άλλα στοιχεία (ΦΣ 1970 σ. 127). Εξαγωγή οίνων (ΦΣ 1971 σ. 14).

Ηρακλείου ΕΓΣ. Αξιόλογο αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για δραστηριότητες, οργάνωση, εξοπλισμός Συνεταιρισμών της, φωτογραφίες από εγκαταστάσεις κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 345). Εργασίες της (ΘΣ σ. 642). Συσκευαστήριο σταφυλών (ΘΣ 1972 σ. 824).

Θεσσαλονίκης Ομοσπονδία ΓΣ (Ένωση). Προσωπικόν, τελετή, ονόματα (ΦΣ 1971 σ. 59). Εργασίες (ΘΣ 1971 σ. 68, 175). Διανομή κονσερβών στους 400 εργαζομένους των εργοστασίων της και 121 δεμάτων ρουχισμού στα παιδιά εργαζομένων (ΦΣ 1972 σ. 146). Εργασίες (ΘΣ 1973 σ. 1166). Εργασίες το 1973 και 1974. Αναλυτικά για δημιουργική προσφορά 50 ετών (ΘΣ σ. 1656, 1727, 1759, 1773, 1780, 1955).

Θεσπρωτίας ΕΓΣ. Διορισμός νέου ΔΣ και ΕΣ από Νομάρχη.

Ιεράπετρας ΕΓΣ. Αναλυτικό αξιολογικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για την Ένωση (ΦΣ 1972 σ. 237). Ιστορικό, οργάνωση, Συνεταιρισμοί, εργασίες κλπ.

Ιωαννίνων ΕΓΣ. Οινοποιείο (ΦΣ 1971 σ. 14). Θεμελίωση του οινοποιείου Ζίτσας (ΦΣ 1972 σ. 245).

Καλαβρύτων ΕΓΣ. Της απονεμήθηκε από την Κυβέρνηση το 1973 τιμητική διάκριση μετά χρυσού μεταλλίου για την δραστηριότητά της στον τυροκομικό τομέα (ΦΣ 1974 σ. 325).

Καλαμπάκας ΕΓΣ. Κατασκευή ψυγείου (ΦΣ 1971 σ. 14).

Καρδίτσας ΕΓΣ. Εργασίες (ΦΣ 1970 σ. 127). Γενική Συνέλευση, εργασίες (ΦΣ 1971 σ. 132). Θεμελίωση οινοποιείου από Υπουργό Γεωργίας. Ομιλίες (ΦΣ 1971 σ. 263). Οξύτατη αντιπαράθεση ΦΣ με ΕΤΒΑ για μη έγκριση αιτήσεως Ενώσεως για μερική χρηματοδότηση κατασκευής νηματουργείου βάμβακος για ολοκλήρωση της καθέτου οργανώσεως της αξιοποιήσεως του βάμβακος. Έντονη καταπολέμηση νοοτροπίας διακρίσεων από Κρατική Τράπεζα, υπέρ βιομηχανών (ΦΣ 1972 σ. 108). Ιδρύει κλωστήριο βάμβακος (ΦΣ 1972 σ. 146). Η ΓΣ του 1972. Στοιχεία από δραστηριότητα, ιδία στο βαμβάκι (ΦΣ 1972 σ. 307). Το γνωστό ψήφισμα με ευχαριστίες και κάποια αιτήματα. Εγκαίνια οινοποιείου δυναμικότητας 2.000 τόννων γλεύκους. Ομιλίες, φωτογραφίες κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 520). Δραστηριότητες ΕΓΣ Καρδίτσας (ΦΣ 1973 σ. 201).

Καστελλίου - Κισσάμου ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για ιστορικό, δραστηριότητες κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 574).

Κεφαλληνίας ΕΓΣ. Εργασίες (ΘΣ 1972 σ. 629).

Κιλκίς ΕΓΣ. Εργασίες. Συγκέντρωση και αγελαδινού γάλακτος, προσπάθειες, πρατήριο, κλπ. (ΦΣ 1970 σ. 125). Η ΓΣ του 1972 (ΦΣ 1972 σ. 165).

Κιτροπαραγωγών Κρήτης Ένωση. Αναλυτικό κείμενο για ιστορικό, δραστηριότητες, εγκαταστάσεις, κλπ. Κείμενο Δ. Τσιριμώκου (ΦΣ 1972 σ. 404).

Κοζάνης - Σερβίων ΕΓΣ. Γ. Συνέλευση, αποφάσεις (ΦΣ 1971 σ. 6). Εγκαίνια πρατηρίου στα Σέρβια (ΦΣ 1971 σ. 447). Η ΓΣ 1972. Αναλυτικά για παρόντες, δραστηριότητες, κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 255). Η ΓΣ 1973 (ΦΣ 1973 σ. 196). Η ΓΣ 1974. Δραστηριότητες κλπ. (ΦΣ 1974 σ. 416).

Κολυμβαρίου Ε. Οιν. Σ.. Αναλυτική επισκόπηση, ιστορικά, οργάνωση, εργασίες κατά θέματα με στοιχεία και συμπεράσματα. Κείμενο Σπ. Μπομπολάκη (ΦΣ 1971 σ. 90).

Κολυμβαρίου ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου. ΦΣ 1972 σ. 576.

Κορινθίας ΕΓΣ. Βλ. ΘΣ 1972 σ. 629. Και ΘΣ 1974 σ. 1616 για κοινή διάθεση βερυκόκων από Ένωση και Συνεταιρισμούς στο εσωτερικό και εξωτερικό (αναλυτικά).

Λαγκαδά ΕΓΣ. Εργοστάσιο κονσερβοποιίας (ΦΣ 1972 σ. 241).

Λαρίσης ΕΓΣ. Εορταστικές εκδηλώσεις για 1970. Παρουσία Αρχών και συνεταιριστών, ομιλίες (ΦΣ 1970 σ. 64). Αναλυτικό κείμενο Δ/ντού Ενώσεως Αθ. Δεσλή για οργάνωση, εγκαταστάσεις, εργασίες, εργοστάσια, προοπτικές, κλπ. (ΦΣ 1970 σ. 74 επόμε.). Το συσκευαστήριο, προψυκτήριο (ΦΣ 1970 σ. 239, 240). Τα εγκαίνια (ΦΣ 1970 σ. 252) με ομιλίες Δ/ντή Ενώσεως και Υπουργού Γεωργίας. Εργασίες (ΘΣ 1971 σ. 88). Εργοστάσιο κονσερβών (ΘΣ 1971 σ. 261). Η ΓΣ 1972. Αναλυτικά στοιχεία για δραστηριότητά της (ΦΣ 1972 σ. 252). Εγκο-

μιστήριο (ΦΣ 1972 σ. 721, 799. Και ΦΣ 1973 σ. 343). Εργασίες, κείμενο Στ. Νικολοπούλου (ΘΣ 1972 σ. 1027). Εργασίες (ΘΣ 1973 σ. 1548).

Λασηθίου ΕΓΣ. Αναλυτικά στοιχεία δραστηριότητάς της κλπ. Κείμενο Δ. Τσιριμώκου (ΦΣ 1972 σ. 290).

Λέσβου ΕΓΣ. Εργασίες (ΘΣ 1971 σ. 384). Τελετή παραδόσεως δωρηθεισών τηλεοράσεων στο Ορφανοτροφείο και 3 σε Κοινότητες (ΦΣ 1971 σ. 503). Εργασίες (ΘΣ 1972 σ. 566, 898). Και ΘΣ 1973 σ. 1455, ΘΣ 1974 σ. 2005. Αναλυτικά στοιχεία για δραστηριότητες της, επιστρεφόμενα στους αγρότες (ΦΣ 1973 σ. 709 από εφημ. «Δημοκρατίας»).

Μάλεμε Κυδωνίας ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για δραστηριότητες κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 572)

Μεραμβέλλου ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για δραστηριότητά της (ΦΣ 1972 σ. 288).

Μεσολογγίου ΕΓΣ. Η ΓΣ, δραστηριότητες (ΦΣ 1972 σ. 25).

Μεσσηνίας ΕΓΣ. Κονσερβοποιείον λαχανικών (ΘΣ 1972 σ. 879).

Μυλοποτάμου ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για δραστηριότητες (ΦΣ 1972 σ. 516). Έπαινοι για συμβολή Κ. Αρχοντάκη (ΘΣ 1973 σ. 1953).

Ξάνθης ΕΓΣ. Η ΓΣ (ΘΣ 1971 σ. 261, 1972 σ. 975).

Ορεστιάδος ΕΓΣ και Λιδυμοτείχου ΕΓΣ. Θεμελίωσις εργοστασίου ζωοτροφών. Τελετή, επίσημοι. Εργασίες της (ΦΣ 1972 σ. 29, 61 και 1972 σ. 29).

Ορεστιάδος ΕΓΣ. Εργασίες της (ΘΣ 1972 σ. 718, 743, 805. Και ΘΣ 1973 σ. 1954).

Παγγαίου ΕΓΣ. Διαμαρτυρία για απαλλοτρίωση 44.000 στρ. Τεγανών Φιλίππων (ΦΣ 1974 σ. 60). Συσκευαστήριο σταφυλιών. Εγκαίνια από υπουργό Γεωργίας. Έργα ΔΕΗ (ΘΣ 1974 σ. 1658).

Πατρών ΕΓΣ. Προσωπικού εορταστική συγκέντρωση (ΦΣ 1971 σ. 12). Δραστηριότητες (ΘΣ 1972 σ. 981 και 1974 σ. 1844). Εργασίες (ΘΣ 1971 σ. 384). Δραστηριότητες αναλυτικά (ΦΣ 1971 σ. 407). Εργασίες (ΘΣ 1972 σ. 798, 879. Η Ένωση τιμά το Σώμα Αστυνομίας, τελετή, επίδοση διπλώματος για τα 50 χρόνια του (ΦΣ 1972 σ. 25). Δραστηριότητες, εγκαταστάσεις κλπ, αναλυτικά (ΦΣ 1973 σ. 62). Η ΓΣ του 1972 (ΦΣ 1973 σ. 70, 72).

Ένωση Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών. Συνέντευξη Δεκ. 1971 του Προέδρου της Ενώσεως Στασινοπούλου προς δημοσιογράφους με ενθουσιώδεις ανακοινώσεις ότι εκαλύφθησαν πλήρως αι ανάγκαι της χώρας εις κρέας, πουλερικά και αυγά, εντυπωσιακαί εξαγωγαί, υπό ανέγερσιν μεγάλες μονάδες κατεργασίας πουλερικών (ΦΣ 1972 τ. 1 σ. 15). Δραστηριότητες της (ΦΣ 1972 σ. 72 και 1973 σ. 73). Αναλυτικά για τα κινητά καταστήματά της, αυτοκίνητα λιανικών πωλήσεων, με ομιλίες Διοικήσεως, Υπουργών, κλπ. (ΦΣ 1973 σ. 122, 343).

Πεζών ΕΓΣ. Αναλυτικά για έργο της, κείμενο Δ. Τσιριμώκου (ΦΣ 1972 σ. 400).

Πηλίου ΕΓΣ. Η ΓΣ, δραστηριότητες της (ΦΣ 1974 σ. 218). Συγκέντρωση φρούτων (ΦΣ 1970 σ. 240). Εργασίες (ΘΣ 1971 σ. 384). Συγκέντρωση βρωσίμων ελαίων (ΦΣ 1972 σ. 25).

Πιερίας ΕΓΣ. Γεν. Συνέλ. 1970 με παρουσία αρχών. Ομιλία Προέδρου Ενώσεως, Νομάρχου, Στρατ. Διοικητού με πολύ «επίκαιρον» περιεχόμενο για το καθεστώς κλπ. (ΦΣ 1971 σ. 13 με «επίκαιρον» τηλ/μα προς Πρόεδρον Κυβερνήσεως και Υπουργόν Γεωργίας. Εργασίες, στοιχεία (ΦΣ 1971 σ. 13, 59). Η ΓΣ (ΦΣ 1972 σ. 82. Και ΘΣ 1973 σ. 1080, 1093. Και ΘΣ 1974 σ. 1956).

Ρεθύμνης ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου για δραστηριότητες της, ίδρυση, οργάνωση, Συνεταιρισμούς της, εγκαταστάσεις, προοπτικές (ΦΣ 1972 σ. 512). Δραστηριότητες (ΘΣ 1974 σ. 1580).

Σάμου ΕΓΣ. Εργασίες (ΘΣ 1971 σ. 468 και ΘΣ 1973 σ. 1549).

Σαντορίνης ΕΓΣ. Εργασίες (ΘΣ 1974 σ. 1914).

Σελίνου ΕΓΣ. Δραστηριότητες κλπ. (ΦΣ 1972 σ. 585).

Σερρών ΕΓΣ. Σπορelaiουργείο εις Σκοτούσαν (ΦΣ 1971 σ. 14). Κονσερβοποιείο. Εγκαίνια. Ομιλία Γεν. Γραμ. Υπ. Γεωργίας (ΦΣ 1971 σ. 333). Εγκαίνια μονάδος παραγωγής ζωοτροφών από Υπουργό Γεωργίας. Φωτογραφίες (ΦΣ 1971 σ. 395). Η συμβολή στην εκβιομηχάνιση του Νομού (ΦΣ 1972 σ. 530). Η ΓΣ του 1974. Αναλυτικά στοιχεία για τις εργασίες της σε πολλούς τομείς (ΦΣ 1974 σ. 282).

Σητείας ΕΓΣ. Αναλυτικά αξιόλογα στοιχεία ΦΣ 1972 σ. 233 κείμενο Δ. Τσιριμώκου.

Σύρου ΕΓΣ. Εργασίες εργοστασίου γάλακτος, κλπ. (ΦΣ 1971 σ. 296). Η ΓΣ 1972. Αναλυτικά για δραστηριότητες, προβλήματα, προοπτικές. Πολύ επαινετική η έκθεση Επιθεωρήσεως (ΦΣ 1972 σ. 253).

Τρικιάλων ΕΓΣ. Δραστηριότητες. Κείμενο «παλαιού συνεταιριστού» με έξαρση κρατικής στοργής (ΦΣ 1972 σ. 314). Επέκταση εκκομιστηρίου (ΦΣ 1973 σ. 389). Επίσκεψη σε αυτή Κυπρίων αγροτών (ΦΣ 1972 σ. 428).

Φαρσάλων ΕΓΣ. Προγραμματισμός για μεγάλη βαμβακουργική μονάδα. Ομαδικές καλλιέργειες, αρδευτικά, Κέντρο Επιμορφώσεως (ΦΣ 1973 σ. 604). Το περίπτερον της στην ΔΕΘ 1973. Αναλυτικά και πολλές φωτογραφίες βλ. ΦΣ 1973 σ. 651 και επόμ. Μεγάλα σχέδια για κατασκευή «Πνευματικού Κέντρου», >ίδρυμα μοναδικό, ίσως, στην επαρχιακή Ελλάδα», σε όροφο 550 τ.μ. με πλήρεις εγκαταστάσεις (ΦΣ 1974 σ. 325). Και νέες εγκαταστάσεις στο εκκομιστήριο της Ενώσεως.

Χανίων Κεντρική ΕΓΣ. Αναλυτικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου ΦΣ 1972 σ. 568 με πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία.

Χανίων ΕΓΣ. Δραστηριότητες κλπ. ΦΣ 1972 σ. 584.

Χανιά. Συνεταιριστική Ελαιουργική Βιομηχανία. Κατατοπιστικό κείμενο Δ. Τσιριμώκου (ΦΣ 1972 σ. 632).

Χίου Εν. Μαστιχ. Εργασίες, ισολογισμός (ΦΣ 1970 σ. 126). Εργασίες (βλ. ΘΣ 1971 σ. 182. Και ΘΣ 1972 σ. 653).

Εκτός από τα παραπάνω δημοσιευμένα στοιχεία σε συνεταιριστικά περιοδικά, ο απολογισμός της Δ/νσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ για το έτος 1974 προβάλλει ενδεικτικά και μερικώς δραστηριότητες των ακόλουθων Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών κατά το έτος αυτό (και σε άλλα έτη για άλλες Ενώσεις).

Ενώσεις: Σερρών, Ομοσπονδία Θεσσαλονίκης, Αγελαδοτροφικών Θεσσαλονίκης, Λαγκαδά, Βεροίας, Εδέσης, Αλμωπίας, Μεσολογγίου, Ναυπακτίας, Πτηνοτροφικών Ελλάδος, Πεζών, Δωδεκανήσου, Λεβαδείας, Αργολίδος, Καρδίτσας, Τρικιάλων, Κορινθίας, Σύρου, Νάξου, Σάμου, Ροδόπης.

— Γενικότερα ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία για τις Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών και τις δραστηριότητές τους βλ. και στους ετήσιους Απολογισμούς της Δ/νσεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ (που δεν είναι βέβαια δυνατό να μεταφερθούν όλα εδώ).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/Ι

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ) 1967-1974

Κατά την περίοδο αυτή η Συνομοσπονδία προσαρμόζεται προς τη νέα δικτατορική νομοθεσία του ΝΔ 31 του 1967 (βλ. Υποκεφ. Α και Β Νομοθεσία).

Με την, κατά το ΝΔ, λήξη της θητείας των Συμβουλίων και του Δ/ντού της (που δεν κρίθηκε «νομιμόφρων») διορίζονται νέα όργανα. Πρόεδρος διορίζεται ο Δημ. Μαυρομαμάτης. Τα μέλη του ΔΣ (βλ. στη ΦΣ 1967 σ. 2):

Νέος Γεν. Δ/ντής τοποθετείται ο Χαρ. Καρυωτάκης (από την Ελαιουργική).

Η νέα ηγεσία της Συνομοσπονδίας (και της όλης συνεταιριστικής κινήσεως εκπρόσωπος) παρακολουθούμενη από το καθεστώς, είναι υποχρεωμένη να συμμορφώνεται και να υποστηρίζει το καθεστώς που την επέλεξε. Επειδή όμως προέρχεται μέσα από τα προβλήματα της υπαίθρου και των Συνεταιρικών Οργανώσεων, αναπτύσσει και μερικές μικρές ή μεγάλες δραστηριότητες ανάμικτες με υποταγή, χειροκροτήματα κλπ. αλλά και προβολή αιτημάτων και διεκδικήσεων έναντι των εκμεταλλευτικών κύκλων. Προσπαθεί να πείσει, όσο το δυνατό, τους αρμόδιους διορισμένους Υπουργούς για την σημασία των Συνεταιρισμών στην κοινωνική ηρεμία, νομιμοφροσύνη και αντιμετώπιση προβλημάτων και παραγωγικότητας της υπαίθρου για υποβοήθηση του κυβερνητικού έργου και αύξηση της αγροτικής παραγωγής και οικονομίας ώστε οι αγρότες να είναι ευχαριστημένοι με το νέο καθεστώς. Και στο βαθμό που το καθεστώς δείχνει να εναγκαλίζεται και υποστηρίζει τους αγρότες και τους Συνεταιρισμούς, οι εκπρόσωποι της Συνομοσπονδίας αποκτούν θάρρος και εκδηλώνονται κατά των εκμεταλλευτικών εμποροβιομηχανικών κύκλων και προσπαθούν να περιορίσουν τα «ελέω Θεού» προνόμια των. Και επιτυγχάνουν αρκετές εκδηλώσεις από το Υπουργείο Γεωργίας, την ΑΤΕ και άλλους Γεωργ. Οργανισμούς και αρμοδίους της γενικότερης Εξουσίας, που έρχονται στις Συνελεύσεις των Οργανώσεων και στα εγκαίνια εγκαταστάσεων κλπ. και ομιλούν με συμπαράσταση (με την έκφραση πάντα της ευγνωμοσύνης προς την ηγεσίαν της δικτατορίας από εκπροσώπους των οργανώσεων κλπ.).

Κατά το 1967 και 1968, με την έγκριση βέβαια της δικτατορίας, κάνουν περιφερειακά αγροτοσυνεταιριστικά Συνέδρια (όπως γινόταν και στο παρελθόν): Δυτικής Στερεάς - Ηπείρου - Ιονίων (βλ. ΦΣ 1967 σ. 214) - Μακεδονίας - Θράκης (βλ. ΦΣ 1967 σ. 184) - Ανατ. Στερεάς - Ν. Αιγαίου (βλ. ΦΣ 1967 σ. 175) - Κρήτης (βλ. ΦΣ 1967 σ. 202). Για προετοιμασία Πανελληνίου βλ. ΦΣ 1967 σ. 124.

Κατά το 1968 βασικό γεγονός είναι το Πανελλήνιο Αγροτοσυνεταιριστικόν Συνέδριον της 25-27 Απριλίου 1968. (Για την διεξαγωγή του βλ. στη συνέχεια).

Για τα σχετικά προβλήματα - αιτήματα στα οποία «υποτίθεται ότι κατέληξε» η πολυάνθρωπη αυτή συνάθροιση (όπως είχε γίνει επί 4ης Αυγούστου αλλά και το 1956) τυπώθηκε από την ΠΑΣΕΓΕΣ αξιόλογος σε περιεχόμενο τόμος που στάλθηκε σε αρμόδια πρόσωπα για την ενημέρωσή τους πάνω στα βασικά ζητήματα της συνεταιριστικής κινήσεως και με αίτηση συμπαράστασης, ως η ακόλουθη επιστολή:

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΟΘΩΝΟΣ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

Εν Αθήναις τη 16η Νοεμβρίου 1968

Αξιότιμε Κύριε,

Το υποβαλλόμενον τεύχος περιλαμβάνει τα προβλήματα της Ελληνικής Αγροτικής οικονομίας και των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων ως τα είδον μακράν πάσης ταπεινής σκοπιμότητος πολλαί χιλιάδες αγροτών και εκπροσώπων των πάσης μορφής και βαθμού γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων, κατά τα επανειλημμένα περιφερειακά αγροτοσυνεταιριστικά συνέδρια και κατά τας τριήμερους εργασίας του Πανελληνίου Αγροτοσυνεταιριστικού Συνεδρίου της 25 - 27 Απριλίου 1968.

Αφιερούντες υμίν τούτο και επειδή πιστεύομεν ότι η ορθή λύσις των προβλημάτων της γεωργίας και των πληθυσμών της υπαίθρου είναι ύψιστον εθνικόν καθήκον, επαφιέμεθα εις την υμετέραν φιλοπατριάν και εγνωσμένην ευθυκρισίαν σας όπως συμβάλητε κατά την κρίσιν υμών εις την επίλυσιν των προβλημάτων τούτων

Μετά πλείστης τιμής

Ο Πρόεδρος
ΔΗΜ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

Ο Γεν. Διευθυντής
ΧΑΡΙΑ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Το «Συνέδριο» αυτό υπήρξε, από πλευράς οργανώσεως, όγκου, συμμετοχών, ομιλιών, κλπ., επανάληψις τόσον του «Συνεδρίου» του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου όσο και των Ψηφισμάτων και «Συνεδρίων» τα οποία οργανώθηκαν στη συνέχεια το 1956 και πάλιν αργότερα (σε μικρογραφία στη Θεσσαλονίκη) επί Ενώσεως Κέντρου. Το καθένα είχε τους πρωταγωνιστές του και δυστυχώς τις καθεστωτικές και κυβερνητικές και παρακυβερνητικές κατευθύνσεις του. Και όλα κάθε φορά ήταν ένας συναγεμμός του πάντα προδομένου Λαού που επίστευε (στην μεγάλη πλειοψηφία του) ότι τώρα κάτι θα άλλαζε κυρίως στην επίλυση των μεγάλων προβλημάτων του ως αγρότη και ανθρώπου της Επαρχίας και βέβαια και στα συνεταιριστικά προβλήματα.

Και τώρα οι διορισμένοι από το καθεστώς ως εκπρόσωποι των κάθε μορφής και βαθμού συνεταιριστικών Οργανώσεων, οι τοποθετηθέντες στις ανώτερες υπηρεσιακές θέσεις και ο εγκλωβισμένος για την βιοπάλη υπαλληλικός μηχανισμός που παρέμεινε μετά τις εκκαθαρίσεις, πρωτοστάτησαν για να τονωθεί η ελπίδα ότι τώρα η Εξουσία θα είναι με την πλευρά των πολλών, ότι θα υπάρξει προστασία από τα διάφορα εκμεταλλευτικά συμφέροντα και τον φοβερό κομματισμό των τελευταίων ετών.

Το Συνέδριο είχε μια πολύ καλή οργάνωση σε προεργασία, περιφερειακές συγκεντρώσεις και στην καταγραφή των προβλημάτων -αιτημάτων. Και καθώς οργανώθηκε να συμπέσει με την πρώτη επέτειο από την επιβολή του καθεστώτος, απετέλεσε τον συναγεμμό, γύρω από αυτό και σε αυτό, όλης της κρατικής (σε ευρεία έννοια) Εξουσίας που όλοι οι φορείς της με την παρουσία, ομιλίες, κλπ. έδειξαν να αναγνωρίζουν την πρωτεύουσα θέση του αγροτικού κόσμου και των συνεταιριστικών Οργανώσεών του.

Δεν είναι βέβαια δυνατό να αναφερθούμε εδώ κάτω αναλυτικά στο περιεχόμενο των 371 σελίδων (μεγάλου σχήματος) της σχετικής εκδόσεως της Συνομοσπονδίας που κυκλοφόρησε

μετά το Συνέδριο και στην οποία περιέχονται όλες οι ομιλίες, οι υποσχέσεις, τα αιτήματα, οι ελπίδες, τα τότε πρόσωπα της Εξουσίας σε διάφορους τομείς της και στις συνεταιριστικές Οργανώσεις. Πρόκειται για ένα κείμενο στο οποίο ο ερευνητής - μελετητής μπορεί να εύρει όλα σχεδόν τα στοιχεία για την όλη πραγματικότητα των πρώτων ετών του καθεστώτος (πραγματικότητα αλλά και θέσεις - προοπτικές για το μέλλον).

Γενική εικόνα δίνει ο πίνακας περιεχομένων που είναι ο ακόλουθος:

Πίναξ Περιεχομένων

Εισαγωγή	5
Συνοπτική περιγραφή των εργασιών του Πανελληνίου Αγροτσυνεταιριστικού Συνεδρίου 25 - 27 Απριλίου 1968	9
Πέμπτη 25 Απριλίου 1968. - Εναρκτήριος Συνεδρίασις. Προσφώνησις κ. Δ. Μαυρομάτη, Προέδρου της Π.Σ.Ε.Γ.Σ.	13
Κήρυξις των εργασιών του Συνεδρίου και υπό κ. Γεωργίου Παπαδοπούλου, Προέδρου της Κυβερνήσεως	17
Χαιρετισμός κ. Ι. Παπαβλαχοπούλου, Διοικητού ΑΤΕ	24
» κ. Α. Μπερνάρη, Διοικητού ΟΓΑ	25
» κ. Π. Ορφανού, επικεφαλής Αντιπροσωπείας Κυπρίων Αγροτών	26
» κ. Φ. Δασκαλάκη, Προέδρου ΟΣΥΓΟ	27
Απογευματινή Συνεδρίασις 1 ^η ημέρας	
Η Εθνική και η Αγροτική Οικονομία: 1957 - 1966 (υπό κ. Χαρ. Καρυωτάκη, Γεν. Δ/ντού Π.Σ.Ε.Γ.Σ.)	29
Τα δημητριακά (υπό κ. Γ. Ρετσιάνη, Προέδρου Κ.Υ.Δ.Ε.Π.)	40
Ο καπνός (υπό κ. Α. Γενναδίου, Προέδρου Ε.Γ.Σ. Ξάνθης)	53
Ο βάμβαξ (υπό κ. Μ. Λιάκου, Προέδρου Ο.Γ.Σ. Θεσσαλονίκης)	75
Παρατηρήσεις συνέδρων επί εισηγήσεων 1 ^η ημέρας	86
Πρωινή Συνεδρίασις 2 ^η ημέρας, 26.4.1968	
Τα προϊόντα της αμπέλου (υπό κ. Ε. Περυσινάκη, Προέδρου της Ε.Γ.Σ. Ηρακλείου)	91
Τα προϊόντα της ελαίας (υπό κ. Α. Αναστασίου, Προέδρου της «Ελαιουργικής»)	111
Τα οπωροκηπευτικά (υπό κ. Κ. Ραφτοπούλου, Προέδρου της Κοινοπραξίας Ε.Γ.Σ. Διαχειρίσεως Νωπών)	129
Τα ζωοκομικά, πτηνοτροφικά και κτηνοτροφικά προϊόντα (υπό κ. Α. Καντζέλη, Προέδρου της Κεντρικής Ενώσεως Συνεταιριστικών Οργανώσεων «Κτηνοτροφική»)	145
Η δασική οικονομία (υπό κ. Δ. Γεωργάκη, Προέδρου της Ε.Δ.Σ. Κονίτσης - Ζαγορίου - Μετσόβου)	172
Παρατηρήσεις συνέδρων επί εισηγήσεων πρωινής συνεδρίασεως 2 ^η ημέρας	182
Απογευματινή Συνεδρίασις 2 ^η ημέρας	
Η συμβολή των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων εις την παραγωγική διαδικασία της πρωτογενούς αγροτικής παραγωγής (υπό κ. Χαρ. Καρυωτάκη, Γεν. Δ/ντού Π.Σ.Ε.Γ.Σ.)	188
Η Συνεταιριστική εμπορία και μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων (υπό κ. Δ. Λυμπέρη, Προέδρου Ε.Ε.Σ. Μαλιακού)	200
Η χρηματοδότησις της αγροτικής οικονομίας και η αγροτική πίστις (υπό κ. Κ. Αδαμοπούλου, Προϊσταμένου Ε.Σ. της Ε.Ο.Σ. Σάμου)	217

Αι προμηθευτικά εργασία (υπό κ. Α. Μελετίου, Προέδρου της ΣΠΕ)	242
Παρατηρήσεις συνέδρων επί εισηγήσεων απογευματινής συνεδρίασεως 2 ^{ης} ημέρας	255
Τρίτη ημέρα, 27.4.1968	
Λοιπά απασχολούνται την ύπαιθρον θέματα	263
Παρατηρήσεις συνέδρων επί λοιπών απασχολούντων την ύπαιθρον θεμάτων	273
Επιτεύγματα, αδυναμία, εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωσις του ελληνικού αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος (υπό κ. Δ. Μαυρομάτη, Προέδρου της Π.Σ.Ε.Γ.Σ.)	280
Ομιλία του υπουργού Γεωργίας κ. Αλεξάνδρου Μαθαίου	292
Παρατηρήσεις συνέδρων επί εισηγήσεων 3 ^{ης} ημέρας	296
Ψήφισμα Πανελληνίου Αγροτοσυνεταιριστικού Συνεδρίου 25-27 Απριλίου 1968	307
Αναλυτικόν ψήφισμα Πανελληνίου Αγροτοσυνεταιριστικού Συνεδρίου 25-27 Απριλίου 1968	310
Οι συμμετασχόντες του Συνεδρίου	344

Βέβαια τα πιο χαρακτηριστικά είναι η ομιλία του πρωθυπουργού αρχηγού με κατευθύνσεις, παραινέσεις, υποσχέσεις, καθώς και των άλλων της εξουσίας (όπως υπουργού Γεωργίας, Διοικητού ΑΤΕ κ.λπ.). Επίσης το μετά τις αξιόλογες εισηγήσεις, τελικό αναλυτικό πολυσέλιδο ψήφισμα και οι πίνακες των πολλών εκατοντάδων μετασχόντων (εθελούσια ή αναγκαστικά, ο βαθμός συμμετοχής κατά περιφέρεια και Οργάνωση έχει και αυτό την σημασία του, βλ. ονόματα στις σελ. 343 - 371 του τόμου της ΠΑΣΕΓΕΣ).

Όλα τα παραπάνω, ομιλίες, ψήφισμα, συζητήσεις, φωτογραφίες, δεν είναι δυνατό να μεταφερθούν εδώ αναλυτικά είναι όμως χρήσιμο να μελετηθούν από τους ενδιαφερόμενους, στην πηγή τους (από την ειδική έκδοση της ΠΑΣΕΓΕΣ)(¹).

Δίδονται στη συνέχεια μόνο λίγα ενδεικτικά στοιχεία:

Η ομιλία του Γεωργίου Παπαδόπουλου Προέδρου της Κυβερνήσεως, ήταν ένα κείμενο «ηγετικό» και «πατρικό» με πολλές σωστές επισημάνσεις (αν βέβαια οι προθέσεις ήταν ειλικρινείς και δεν είχε γίνει με νόμο η υποδούλωση των Διοικήσεων και των διεκδικήσεων).

Είπε στην αρχή: «Δεν θεωρώ ότι ευρίσκομαι προ εκπροσώπων της τάξεως η οποία αντιπροσωπεύει το ήμισυ του λαού μας. Θεωρώ ότι ευρίσκομαι ενώπιον της ψυχής του ελληνικού λαού, των Ελλήνων αγροτών, ενώπιον των οποίων - κληθείς εις το Συνέδριόν των δια να κηρύξω την έναρξιν των εργασιών του - θεωρώ υποχρέωσίν μου να εκθέσω ωρισμένα απόψεις, θέσεις και κατευθύνσεις. Θα προσπαθήσω, περνώντας από την θέσιν του αγρότου ως ατόμου, εν συνεχεία, ως μέλους της Κοινότητος της Ελλάδος - Κοινότητος η οποία αποτελεί το βασικόν και το ισχυρότερον κύτταρον εκ του οποίου συγκροτείται η κοινωνία - και τέλος αναφερόμενος εις τον αγρότην ως συνεταιρόν, να επισημάνω τους αντικειμενικούς σκοπούς τους οποίους θα πρέπει να προβλέψετε όπως κατακτήσετε και τους οποίους θα πρέπει να εξετάσετε και κατά την διάρκειαν του Συνεδρίου σας».

Και αφού ανέπτυξε τις απόψεις και κατευθύνσεις κατέληξε στο τρίτο τμήμα των προβλημάτων των αγροτών (όπως είπε) τον αναδασμό και τον Συνεταιρισμό.

(1) Με την ευκαιρία σημειώνεται ότι για βαθύτερη ενημέρωση περί των αντιλήψεων κ.λπ., της περιόδου του δικτατορικού καθεστώτος υπάρχουν και οι τόμοι με τους λόγους του Γ. Παπαδόπουλου (όπως και αργότερα, επί Δημοκρατίας και περιόδου του ΠΑΣΟΚ υπάρχουν οι τόμοι με τους λόγους του Ανδρ. Παπανδρέου, για την περίοδο του Κ. Καραμανλή υπάρχουν πολλά στοιχεία στους τόμους του Αρχείου του, αλλά και στις πολυήμερες δημοσιεύσεις στα έντυπα κατά τον θάνατόν του).

«α. Ο Αναδασμός.

Κάποτε γεννήθηκε ο παπούς μας· είχε μερικά στρέμματα χωράφια που έφθαναν να ζήσει αυτός, οι πατεράδες μας και εν συνεχεία οι οικογένειες των πατεράδων μας. Γεννηθήκαμε ημείς, και το κομμάτι που αντιστοιχούσε από την περιουσία του παππού εις τον πατέρα μας, έφθανε δι' όλους μαζί, αλλά δεν έφθανε δια τον καθένα χωριστά, δια την δημιουργίαν των νέων οικογενειών. Και βεβαίως παίρνοντας το μερίδιόν του ο καθένας φροντίζει να το συμπληρώσει με προσθήκην άλλης αγροτικής περιουσίας, την οποίαν αγοράζει. Αποτέλεσμα αυτού είναι να ευρισκώμεθα σήμερα με κλήρον ο οποίος είναι τόσο σκόρπιος σε μικρά αγροτεμάχια, ώστε η βασική υποδομή εις την μηχανήν της αγροτικής οικονομίας, την οποίαν χειρίζεται ο καθένας να μη είναι δυνατόν να αξιοποιηθή επαρκώς.

Δύο είναι αι λύσεις: ο αναδασμός και ο συνεταιρισμός. Βεβαίως εις ό,τι αφορά τον αναδασμόν, ο αρμόδιος Υπουργός θα φροντίσει να ολοκληρωθή ο θεσμός. Εγώ όμως δεν έθεσα το θέμα απλώς δια να το θέσω. Δεν θα ήθελα, κύριοι, υπό την Επανάστασιν της 21^{ης} Απριλίου, οι αγρόται της Ελλάδος να έχουν ανάγκην της παρεμβάσεως του Κράτους δια να λύσουν τα πρόβλημά των. Θα ήθελα το πρόβλημά των να το λύσουν μέσα εις τους συνεταιρισμούς των. Και δι' αυτό σας καλώ όλους, εις όσας περιοχάς δεν έχει επιτευχθή εισέτι ο αναδασμός, να προωθήσετε, συνεργαζόμενοι, συνεννοούμενοι με αγάπην, με ειλικρίνειαν, με πίστιν ο ένας εις τον άλλον, τον αναδασμόν, με εσωτερικήν κοινοτικήν λειτουργίαν σε κάθε χωριό. Δεν το θέλω αυτό μόνον δια να βοηθήσετε το Κράτος να μη παρέμβη και επομένως να μη απασχοληθή. Το θέλω ως μίαν πρώτην εκδήλωσιν του νέου πνεύματος, το οποίον πρέπει να κρατήση εις την Ελλάδα.

β. Ο Συνεταιρισμός.

Πέραν αυτού, δια την ανάπτυξιν της αγροτικής οικονομίας με τα νέα δεδομένα έχομεν ανάγκην ενδεχομένως και μεγαλύτερων εκτάσεων, από όσας είναι δυνατόν να διαθέτη ένας αγρότης εις το χωριό, και μέσων τα οποία θα ηδύνατο να διαθέση μόνος του ο αγρότης. Η λύσις είναι ο συνεταιρισμός. Ο συνεταιρισμός ο υγιής, ο αγνός, ο αποτελούμενος από συνεταιρισμούς, οι οποίοι αγαπούν, σέβονται και εκτιμούν ο ένας τον άλλον και δεν διαβάλλουν ο ένας τον άλλον, δεν καθυβρίζουν ο ένας τον άλλον, δεν προσπαθούν

να εξοστρακίσουν τους κατέχοντες τα οφίτσια εκ των οφισίων, δια να καταλάβουν αυτοί εν συνεχεία τον θώκον.

Με τας σκέψεις αυτάς, έρχομαι να σας καλέσω εις την πίστιν, την αφοσίωσιν και την εξυγιάντιν του συνεταιριστικού κινήματος στο χωριό. αν δεν φθάνη, δι' ωρισμένον κύκλον παραγωγής, μεμονωμένος ο αγρότης, φθάνει ο συνεταιρισμός. Ο συνεταιρισμός πρέπει να υπάρξη, και πρέπει να υπάρξη ως μία εταιρεία η οποία αποτελείται από άτομα που εμπιστεύονται το ένα το άλλο, και έχουν κοινόν σκοπόν, κοινήν θέλησιν και κοινήν επιθυμίαν δι' επιτυχίαν. Αν αντιμετωπίσετε και λύσετε ορθώς το συνεταιριστικόν πρόβλημα εις τον χώρον της ελληνικής αγροτιάς, ελύσατε, κύριοι, το πρόβλημα της Ελλάδος. Ημείς ως Κράτος θα σας δώσωμεν και τη συμπαράστασιν και τα εφόδια και τα μέσα. Από σας απαιτούμεν την απόλυτον πίστιν εις την ανάγκην της προσπάθειας, την ομόνοιαν μεταξύ σας, την αγάπην, την ορθήν λειτουργίαν των οργανισμών και την καλήν εκλογήν (1) των διοικήσεων, αλλά και την συμπαράστασιν του συνόλου προς τας διοικήσεις, και την συμμόρφωσιν προς τας κατευθύνσεις τας οποίας θα σας υποδείξουν οι τεχνικοί σύμβουλοι τους οποίους διαθέτει εις υμάς η Πολιτεία. Αν ακολουθήσετε τον προγραμματισμόν και τας κατευθύνσεις, η αγροτική οικονομία της Ελλάδος, εστέ βέβαιοι, θα αναπροσαρμοσθή και θα αποτελέση, όπως αι αγρόται, τον σκελετόν του λαού της, τον σκελετόν της ελληνικής οικονομίας...».

Και κατέληξεν:

«Εργασίαν, λοιπόν, ώστε ο ιδρώτας να ποτίζη πραγματικά το δένδρο της Ελλάδος. Και με τον ιδρώτα του Έλληνος αγρότου, το δένδρον της ελευθερίας(1) και αιθιαλές θα είναι και αιωνόβιον.

Τελειώνοντας, θα ήθελον να θέσω τους αντικειμενικούς σας σκοπούς:

- Όχι πλέον παλιόσπια εις το χωριό.
- Όχι πλέον φυγή από το χωριό. Όχι πλέον αλληλοφάγωμα εις το χωριό.
- Όχι πλέον καλλιέργεια με επιδότησιν εις το χωριό.
- Όχι παραγωγή προϊόντων που δεν χρειάζονται ή δεν εξάγονται.
- Όχι πλέον καφενεία γεμάτα στις ώρες εργασίας εις το ελληνικό χωριό...».

(1) Είναι χαρακτηριστικές οι αναφορές σε καλήν «εκλογήν των Διοικήσεων», στο «δένδρον της ελευθερίας» κ.λπ., που καταργήθηκαν με νόμους.

Ακολούθησε το περιληπτικό Ψήφισμα με έκφραση ευγνωμοσύνης, με χαράν διότι η Ελλάδα που εγέννησε την Δημοκρατίαν απέκτησε επί τέλους Κυβέρνηση που οδηγεί στην εκπλήρωση των εθνικών ιδανικών της, έκφραση ευγνωμοσύνης για το ενδιαφέρον της Εθνικής Κυβερνήσεως, έκφραση βαθυτάτης λύπης για την εχθρική στάση ενίων ευρωπαϊκών χωρών, την περιφρόνηση προς τους απάτριδας φυγάδας που συκοφαντούν την Ελλάδα, ότι οι αγρότες ευρίσκονται παρά το πλεύρόν της Εθνικής Κυβερνήσεως (και άλλα και άλλα).

Τελικά:

«Υποβάλλουν τέλος προς την εθνική Κυβέρνηση της Χώρας την θερμωτάτην παράκλησιν του συνόλου των Ελλήνων αγροτών όπως, συνεχίζουσα αυτή την επιδεικνυομένην υπέρ αυτών αγάπην και στοργικήν μέριμναν, υιοθετήσῃ τα προτεινόμενα υπό των εν λόγω εισηγήσεων μέτρα αντιμετώπισεως των προβλημάτων της αγροτικής οικονομίας της Χώρας, των πληθυσμών της υπαίθρου και των συνεταιριστικών

οργανώσεών των, παρέχουσα ούτως εις αυτούς την δυνατότητα και τα μέσα όπως επιδοθούν απροσκόπως εις την προσπάθειαν της εθνικής, ηθικής και υλικής αναγεννήσεως της Μεγάλης Ελλάδος, της Ελλάδος των Ελλήνων Χριστιανών.

Εν Αθήναις τη 27^η Απριλίου 1968

ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ»

Όμως στο αναλυτικό πολυσέλιδο ψήφισμα (στο οποίο βέβαια δεν λείπουν πάλι η ευγνωμοσύνη, ευχαριστίες, κ.λπ.) διατυπώνονται λεπτομερειακά τα προβλήματα και τα αιτήματα, τα περισσότερα των οποίων είναι πολύ μελετημένα και εκφράζουν πάγιες καταστάσεις και οργανικές ανάγκες.

Το αναλυτικό αυτό ψήφισμα πρέπει να μελετηθεί από τα στελέχη της αγροτικής οικονομίας, των Συνεταιρισμών αλλά και ευρύτερα της πολιτικής κ.λπ. διότι είχε στοιχεία της (και αργότερα και σήμερα) δύσκολης ελληνικής πραγματικότητας.

Μερικές ενέργειες:

Κατά το 1969 γίνεται μαχητική υπεράσπιση από την Συνομοσπονδία κινήσεων εκμεταλλευτικών κύκλων για περιορισμό της δραστηριότητας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Γράφεται και δημοσιεύεται στην έγκριτη έκδοση «Οικονομικός Ταχυδρόμος» Αθηνών 3.7.1969 το επόμενο κείμενο με τον τίτλο «Οι Συνεταιρισμοί αντικρούουν τα περί προνομίων». Επειδή το κείμενο έχει γενικότερη αξία (ως διατύπωση και περιεχόμενο) και σήμερα και μελλοντικά δίδεται αυτούσιο στη συνέχεια.

Κύριε Διευθυντά,

Εξ αφορμής προσφάτως δημοσιευθεισών εις τον οικονομικόν και ημερησίον Τύπον των Αθηνών ανακοινώσεων και δηλώσεων επαγγελματιών οργανώσεων και διαφόρων εκπροσώπων του εμπορικού κόσμου της Χώρας, περί της ανάγκης καθιερώσεως «ίσης μεταχειρίσεως» των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων προς την ιδιωτικήν επιχειρηματικήν δραστηριότητα, η Διοίκησης της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, θεωρεί υποχρέωσίν της, δια λόγους αντικειμενικής επί του προκειμένου ενημερώσεως του κοινού και αποφυγής δημιουργίας πεπλανημένων εντυπώσεων, ν' ανακοινώσῃ τα ακόλουθα:

1. Οι Έλληνες αγρόται και η ηγεσία των Γεωργικών Συνεταιρισμών σέβονται απολύτως απάσας τας λοιπὰς επαγγελματικές τάξεις και τους αγώνας και τας προσπαθείας τας οποίας καταβάλλουν οι εκπρόσωποι αυτών δια την ανάπτυξιν της οικονομίας των μελών των. Δεν είναι εν τούτοις δυνατόν οι αγρόται, λόγω του σεβασμού τούτου, να επιτρέψουν οιαδήποτε

τε εκουσίαν ή λόγω αγνοίας διαστρέβλωσιν της αληθείας επί των όρων υπ' ους διεξάγονται αι δραστηριότητες των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

2. Πόρρω απέχουν όντως της αληθείας οι ισχυρισμοί ότι οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί απολαμβάνουν εν τη ασκήσει των δραστηριοτήτων των, «προνομίων». Τα «προνόμια» ταύτα καίτοι εις τας ανακοινώσεις δεν θεμελιούνται αναλυτικώς, φαίνεται να είναι κατά τας απόψεις όσων προέβησαν εις ανακοινώσεις τα κάτωθι:

- α) Απαλλαγή από φορολογικές επιβαρύνσεις.
- β) Απαλλαγή από αγορανομικούς ελέγχους.
- γ) Αφθονος και χαμηλότοκος δανεισμός.

δ) Κάλυψις των ενδεχομένων εξ επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ζημιών των Συνεταιρισμών υπό του Κράτους.

Τοιαύτα προνόμια δεν υφίστανται και συγκεκριμένως:

- α) Και οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί, όπως πάσα

άλλη οικονομική δραστηριότης, είναι υποχρεωμένοι εις την πλήρη τήρησιν των διατάξεων του Κώδικος Φορολογικών Στοιχείων. Υπόκεινται δε εις πάσαν φορολογίαν, ειδικώς δε ως φορολογίαν εισοδήματος καταβάλλον επί των εξ επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αυτών κερδών φόρον 25%, χωρίς να απολαμβάνουν των πλεονεκτημάτων ούτε της κλιμακώσεως της φορολογίας βάσει του ύψους των κερδών ούτε των εκπτώσεων των ατομικών εισοδημάτων. Είναι δε τα φορολογητέα εισοδήματα Γεωργικών Συνεταιρισμών ανατιτρητώς ακριβή, διότι αι δραστηριότητες των ευρίσκονται πάντοτε υπό πλήρη δημοσιότητα και υπόκεινται εις τον έλεγχο όχι μόνον της φορολογούσης Αρχής, αλλά και Υπηρεσίας ειδικώς εντεταλμένης υπό του Κράτους, όπως παρακολουθή και ελέγχη τας δραστηριότητας αυτών.

β) Ο Αγορανομικός Κώδιξ ουδαμού αναφέρει απαλλαγίην από τας διατάξεις αυτού των Γεωργικών Συνεταιρισμών, με αποτέλεσμα και ούτοι να υπόκεινται, όπως και πάσα άλλη επιχείρησις, εις τας εν λόγω διατάξεις. Άλλο βεβαίως εάν δεν διώκονται διότι είναι συνεπείς, όπως και εις πάσαν άλλην περίπτωσιν συμβαίνει προς τους νόμους του Κράτους.

γ) Ως γνωστόν η αγροτική οικονομία και αι Συνεταιριστικά Οργανώσεις των αγροτών, αι οποίαι αποτελούν επέκτασιν της οικονομίας αυτών απολαμβάνουν του μικροτέρου εν συγκρίσει προς τας λοιπάς οικονομικάς δραστηριότητας και το προϊόν αυτών ποσοστού χρηματοδοτήσεως. Κατά το 1967 π.χ. το ποσοστόν τούτο ανήλθεν εις περίπου 36,5%, ενώ δια το εμπόριον εις περίπου 53%. Κατά συνέπειαν παν άλλο ή υφίσταται «προνομακίη» αφθονία χρηματοδοτήσεως.

Το ύψος των επιτοκίων από την άλλην πλευράν, το καθορίζει η Κυβέρνησις, αναλόγως του επιδιωκόμενου σκοπού, ως κίνητρον αναπτύξεως ή περιστολής των διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων, συμφώνως προς την γενικήν οικονομικήν πολιτικήν της Χώρας. Ούτω δεδομένου ότι είναι ιδιαίτερος επιθυμητή η ταχύρρυθμος ανάπτυξις της αγροτικής οικονομίας, της οποίας προέκτασιν αποτελούν, ως είπομεν, οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και τούτο πρόσ το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου και ουχί της τάξεως των αγροτών μόνον, είναι ευνόητον ότι πρέπει να τυγχάνουν και αυτοί, όπως και άλλα δραστηριότητες της αγροτικής οικονομίας, χαμηλοτόκου χρηματοδοτήσεως.

Είναι δε γνωστόν ότι εις πλείστας περιπτώσεις άλλων κλάδων της οικονομίας, (π.χ. τουρισμός, καπνεμπόριον, μεταλλευτικά επιχειρήσεις, εξαγωγικά βιομηχανία κ.λπ.) έχουν καθιερωθή ειδικά ιδιαίτερος ευνοϊκά επιτόκια και λοιποί όροι, ακριβώς δια να αποτελέσουν κίνητρον αναπτύξεως των αντιστοιχών οικονομικών.

δ) Ο Ισχυρισμός ότι αι ενδεχόμενα ζημίαι των συνε-

ταιριστικών δραστηριοτήτων καταβάλλονται υπό του Κράτους είναι τουλάχιστον ασήρικτος, δια να μη χρησιμοποιηθή βαρύτερα έκφρασις. Διότι εάν μεν αι εν λόγω ενδεχόμενα ζημίαι σημειούνται εις εργασίας των Συνεταιρισμών τας διεξαγομένας κατ' εντολήν των μελών των, καταβάλλονται υπ' αυτών τούτων των μελών, εάν δε προέρχονται από επιχειρηματικές δραστηριότητας των Γεωργικών Συνεταιρισμών ως νομικών προσώπων καλύπτονται υπό των ιδίων των κεφαλαίων, τα οποία ως γνωστόν είναι του ύψους των 1,5 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Εάν βεβαίως ο ισχυρισμός ούτος υπονοεί την υπό της Εθνικής Κυβερνήσεως δια του στόματος του Αξιότιμου Κυρίου Πρωθυπουργού διαγραφίην των αγροτικών χρεών και την κατ' επέκτασιν διαγραφίην ενίων χρεών εξ εκείνων τα οποία είχαν δημιουργήσει οι Αγρόται μέσω των Συνεταιρισμών αυτών, τούτο βεβαίως δεν δύναται να χαρακτηρισθή ως «κρονόμιο» των Συνεταιρισμών, αλλ' όπως ορθώς διεκήρυξε η Εθνική Κυβέρνησις, ως κίνητρον δραστηριοποίησεως της αγροτικής οικονομίας, αλλά και τας οικονομίας ολοκλήρου της Χώρας, το οποίον δεν δύναται να συγκριθίη ως παροχή με τα δανεισθέντα και μηδέποτε επιστραφέντα υπό πλειάδος ιδιωτικών επιχειρήσεων δισεκατομμύρια ως π.χ. τα περιλαμβανόμενα εις τας «παγωμένας πιστώσεις» άτινα εν τούτοις επιμελώς πάντοτε παρασιωπώνται.

3. Συμφώνως προς το άρθρον 1 του Νόμου 602 ο Συνεταιρισμός εις «Εταιρεία» έχουσα μεταβλητόν κεφάλαιον και μεταβλητόν αριθμόν συνεταίρων και αποσκοπούσα εις την δια της συνεργασίας των μελών αυτού προαγωγήν της ιδιωτικής οικονομίας τούτων. Είναι συνεπώς ο Συνεταιρισμός νομικόν πρόσωπον ιδιωτικού δικαίου, έχον οικονομικούς σκοπούς προδιαγραφόμενους υπό του εν λόγω νόμου...

Ο χαρακτηρισμός των Συνεταιρισμών ως «οργανισμών κοινής ωφελείας» έστω και μόνον δια τας εισαγωγάς δια τας οποίας και ισχύει, εγένετο κατά το παρελθόν προς εξυπηρέτησιν ιδιοτελών συμφερόντων. Είναι επομένως λογικόν και φυσικόν να ζητούν αι Συνεταιριστικά Οργανώσεις να καταργηθή ο χαρακτηρισμός ούτος. Και είναι βέβαιαι, ότι η Εθνική Κυβέρνησις θα εισακούση την παράκλησίν των ταύτων.

Γνωστόν είναι άλλωστε ότι κατά το ισχύον Σύνταγμα, το οποίον εξεπόνησεν η Εθνική Κυβέρνησις (άρθρ. 29) και το οποίον επήρφησεν η καμψηφία του Ελληνικού Λαού «οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί τελούν υπό την προστασίαν του Κράτους μεριμνώντας δια την ανάπτυξιν αυτών».

4. Οι Συνεταιρισμοί δεν διεξάγουν κατά κανόνα ως νομικά πρόσωπα εργασίας εμπορίας, είτε κατά την διάθεσιν των προϊόντων των μελών των, είτε κατά τον

εφοδιασμόν αυτών δια παραγωγικών ή καταναλωτικών αγαθών. Διαθέτουν τα προϊόντα των μελών των ή τα εφοδιάζουν δι' αγαθών κατ' εντολήν ή δια λογαριασμόν αυτών. Ενεργούν δηλαδή υπό ιδιότητα παρεμφερή του αντιπροσώπου ή του μεσίου και δια την υπηρεσίαν αυτήν λαμβάνουν μίαν μικράν προμήθειαν καλύπτουσας τας δαπάνας διαχείρισεως και διοικήσεως.

Την δραστηριότητα ταύτην ουδείς δύναται να εμποδίσει με ισχυρισμούς ως οι δημοσιευθέντες περί δήθεν αθεμίτου ανταγωνισμού ή ασκήσεως εμπορίας υπό προνομιακούς όρους. Διότι η χρηματοδότησις χορηγείται ευθέως εις τους ενδιαφερομένους αγρότας των οποίων την άνοδον του βιοτικού επιπέδου επιδιώκει το Κράτος. Πέραν τούτου άλλωστε είναι

γνωστόν ότι προμηθευτικά εργασία διενεργούνται και υπό πλείστων άλλων Συνεταιρισμών ως των Αξιωματικών, Δημοσίων και Τραπεζικών Υπαλλήλων, Επαγγελματιών, Βιοτεχνών κ.λπ.

Ευελπιστούντες, Κύριε Διευθυντά, ότι θα θελήσητε να δημοσιεύσητε την παρούσαν προς αποκατάστασιν της αληθείας και αντικειμενικήν ενημέρωσιν του πολυπληθούς αναγνωστικού σας κοινού, ευχαριστούμεν εκ των προτέρων και διατελούμεν μετά πλείστης τιμής.

*Δια την Πανελληνιον Συνομοσπονδιαν Ενώσεων
Γεωργικών Συνεταιρισμών*

*Ο Πρόεδρος: Δημ. Μαυρομάτης
Ο Γεν. Διευθυντής: Χαρίλ. Καρυωτάκης*

Κατά το 1969 (20 Μαΐου) αξιόλογο υπόμνημα του Δ/ντού της Συνομοσπονδίας αναφερόμενο εις την αγροτικήν πίστιν και τας σχέσεις ΑΤΕ και Συνεταιριστικών Οργανώσεων, προς συζήτησιν μετά της Διοικήσεως της ΑΤΕ (βλ. στο Υποκεφ. Ζ).

Για τας Γεωργικές Βιομηχανίες βλ. την 21^η ειδική έκδοσιν του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» της 31.7.1969.

Εορταστική εκδήλωση (για την πρωτοχρονιά 1970) των υπαλλήλων των Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων στα Γραφεία της ΠΑΣΕΓΕΣ με παρουσία Υπουργού Γεωργίας, υφυπουργού, νέου Προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ Μιλτ. Αίσωπου, Γεν. Δ/ντού ΠΑΣΕΓΕΣ και πολλών άλλων. Προσφωνήσεις, αντιφωνήσεις, ομιλίες, εκδηλώσεις για το καθεστώς, αίσθησις υποστηρίξεως των Συνεταιρισμών (βλ. αναλυτικά ΦΣ 1970 σ. 1).

Πολλές άλλες εκδηλώσεις εναγκαλισμού και ενδιαφέροντος βλ. στο περιοδικό της ΠΑΣΕΓΕΣ ΦΣ, όπως π.χ. η ανακοίνωση ότι ο Α' Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως θα δέχεται τους εκπροσώπους της ΠΑΣΕΓΕΣ την πρώτην Παρασκευήν εκάστου μηνός 12,15' - 13,00' με προϋποβολήν σημειώματος θεμάτων συζητήσεως. Η πρώτη έγινε στις 6.2.1970. (Αναλυτικά για τα θέματα και τας ακροάσεις βλ. ΦΣ 1970 σ. 137).

Μερικές άλλες ενέργειες

— Εγκύκλιοι ΠΑΣΕΓΕΣ προς Ενώσεις για διάφορα θέματα (βλ. ΦΣ 1970 σ. 152, 244, 269, 344, 407).

— Εκσυγχρονισμός και αναδιοργάνωση των Γεωργ. Συνεταιρισμών (εγκύκλιοι ΠΑΣΕΓΕΣ 20/1970 βλ. ΦΣ 1970 σ. 245. Για σύσκεψη βλ. ΦΣ σ. 248).

— Ο πρωθυπουργός την 29.7.1970 «εδέχθη εις μακράν συνεργασίαν τους εκπροσώπους των Γεωργ. Συνεταιρισμών. Εξήτασε θέματα έδωσε κατευθύνσεις. Επέλυσε θέματα απασχολούντα τον αγροτικόν κόσμον» γράφει η ΦΣ (αναλυτικά βλ. 1970 σ. 249, 281).

— Επιταγή εισφοράς της ΠΑΣΕΓΕΣ δρχ. 3.658.228 υπέρ της ανεγέρσεως του ναού του Σωτήρος.

— Προσπάθειες για ύπαρξιν σχέσεων με εξωτερικό. Π.χ. μαθητές του Γεωργ. Γυμνασίου Μόρφου Κύπρου στην ΠΑΣΕΓΕΣ, ομιλία Χ. Καρυωτάκη (ΦΣ 1971 σ. 260). Και Κύπριοι γεωπόνοι (ΦΣ 1970 σ. 320). Και αργότερα με Συνεταιρισμούς Αφρικανικών χωρών και άλλες πολλές δραστηριότητες.

— Μήνυμα προέδρου Μιλτ. Αίσωπου για 21^η επέτειο συντριβής «κομμουνιστοσυμμοριτών» και πολεμικής αρετής των Ελλήνων (ΦΣ 1970 σ. 289).

— Οργάνωση συνεταιριστικού δικτύου διανομής αγροτικών προϊόντων. Υφισταμένη κατά-

στασης. Ανάγκη οργανώσεως ειδικής Εταιρείας. Κείμενο αξιολογο Εμμ. Φλωράκη (βλ. ΦΣ 1970 σ. 303 βλ. στο ΥποκεφάλαιοΕ).

– Νέα ΔΣ και ΕΣ της ΠΑΣΕΓΕΣ διορίζονται με υπουργική απόφαση. Ονόματα, φωτογραφίες, εγκύκλιος ΔΣ (βλ. ΦΣ 1970 σ. 353 και ΘΣ 1971 σ. 174).

– Το 7ροφον μέγαρον του Έλληνοσ Αγρότου. Προκήρυξη αρχιτεκτονικού διαγωνισμού από συνιδιοκτήτες ΠΑΣΕΓΕΣ, ΚΥΔΕΠ, Ελαιουργική, ΣΕΚΕ, ΣΠΕ για ανάθεση μελέτης ανεγέρσεως στην λεωφ. Αλεξάνδρου 128. Μελέτες, Επιτροπή, απονομή βραβείων. Χώροι προβλεπόμενοι. (βλ. ΦΣ 1970 σ. 151). Δυστυχώς δεν υπήρξε πρόοδος και στο βασικό αυτό πρόβλημα για συστέγαση και στενότερη συνεργασία των Κεντρικών Οργανώσεων.

– Γεύμα εργασίας πρωθυπουργού – υπουργών με εκπροσώπους Κεντρικών Οργανώσεων και Ενώσεων (βλ. ΘΣ 1971 σ. 281, 384).

– Το ενιαίον πρατήριο Συνεταιρικών Οργανώσεων στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης το 1970. Ποιές Οργανώσεις και πως μετέχουν. Φωτογραφίες της ΦΣ 1970 σ. 324. Μετέχουν ΠΑΣΕΓΕΣ – ΑΣΕ – ΕΛΒΙΖ – ΕΣΠΟΒ – ΣΕΚΕ – ΕΛΛ. ΣΟΥΛΤΑΝΙΝΑ – ΚΥΔΕΠ – ΑΒΕΑ – ΑΓΝΟ – ΕΛΛΙΟΥΡΓΙΚΗ – ΣΠΕ.

Και οι ΕΝΩΣΕΙΣ: Λαγκαδά, Λέσβου, Σάμου, Οιν. Σάμου, Μαστ. Χίου, Πατρών, Κιτρ. Κρήτης, Λακωνίας, Ρόδου, Αττικής, Σερρών, Λαρίσης, Χανίων (Κεντρική), Αργολίδος ΡΕΑ, Σύρου, Αλμυρού, Χαλκιδικής, Αμυνταίου, Μελισσοκομική.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ: Αμπ. Μεγάρων, ΜΑΡΚΟ, Αμπελουργών Θηβών (Κοινοπραξία).

– Μήνυμα προς τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις για το 1971 του νέου Προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ Αλ. Βοσνιάκου (ΦΣ 1970 σ. 385).

– Μήνυμα για επέτειο 150ετίας από 1821 (ΦΣ 1971 σ. 1).

– Προκήρυξη βραβείου για συγγραφή μελέτης «οι άτυποι Συνεταιρισμοί των κτηνοτρόφων (τσελιγκατά) και η συμβολή τους εις τους εθνικούς αγώνες» (ΦΣ 1971 σ. 10).

– Πρόγραμμα ΠΑΣΕΓΕΣ για επισκέψεις 50 Άγγλων αγροτών σε συνεταιριστικές Οργανώσεις (Αναλυτικά ΦΣ 1971 σ. 11).

– Νέο χαρακτηριστικό κείμενο προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» και αντίλογοι για αγροτική πολιτική και «παραγωγικές τάξεις» (ΦΣ 1971 σ. 39).

– Σύσκεψη κυβερνητική υπό αντιπρόεδρον Κυβερνήσεως την 22.1.71 για τα συνεταιριστικά ζητήματα (ΦΣ 1971 σ. 93).

– Το πρόβλημα οργανώσεως των Γεωργ. Συνεταιρισμών (ΦΣ 1971 σ. 43, 113, 161, 273).

– Ενεργός συμμετοχή ΠΑΣΕΓΕΣ σε διεθνείς Γεωργικές και Συνεταιριστικές Οργανώσεις σε αντιπερισπασμό ότι την είχε διαγράψει η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (Στοιχεία ΦΣ 1971 σ. 170, 267).

– Αφιέρωμα του περιοδικού ΠΑΣΕΓΕΣ για την 21 Απριλίου (ΦΣ 1971 σ. 185 επόμ.)

– Αριστίνδην μέλη της Συμβουλευτικής για την νέα περίοδο: Ο Απ. Βογιατζής (ως Πρόεδρος της), ο Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Αλ. Βοσνιάκος, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συνεταιριστικών Υπαλλήλων Φρ. Δασκαλάκης (ΘΣ 1972 σ. 566).

– Η παρουσία των Συνεταιρικών Οργανώσεων στη ΔΕΘ το 1971. Αλματώδης πρόοδος. (Αναλυτικά βλ. ΦΣ 1971 σ. 347, 357 φωτογραφίες).

– Υφυπουργός Γεωργίας στα Γραφεία ΠΑΣΕΓΕΣ. Σύσκεψη για προώθηση της δραστηριότητας των Συνεταιρισμών (ΦΣ 1971 σ. 389, 433).

– ΠΑΣΕΓΕΣ και Κτηνοτροφία (ΘΣ 1972 σ. 568).

– Η Συνομοσπονδία μετέχει στην Επιτροπή Τιμών (ΘΣ 1972 σ. 980).

– Για το 1973 βλ. ΘΣ σ. 1081 για ΓΣ της ΠΑΣΕΓΕΣ και το ψήφισμά της. Και σ. 1306 για τον Γεν. Δ/ντή της Συνομοσπονδίας.

– Πανηγυρικό κόψιμο βασιλόπιτας της ΠΑΣΕΓΕΣ από υφυπ. Γεωργίας, Πρόεδρο

ΠΑΣΕΓΕΣ, με παρουσία ηγεσίας ΑΤΕ και άλλων βλ. ΦΣ 1972 τ. 1 σ. 7 (με φωτογραφίες και ονόματα).

– Βράβευση μελέτης Λ. Αρσενίου για τσελιγκάτα. Τελετή βλ. ΦΣ 1972 σ. 68 επόμ.

– Το πρόγραμμα κρατικών προμηθειών και η εμπλοκή των Συνεταιρισμών (ΘΣ 1972 σ. 568).

– Οι βιομηχανοί, οι Συνεταιρισμοί, η Συνομοσπονδία. Το περ. ΘΣ 1971 σ. 861 αναδημοσιεύει από το Δελτίον του ΣΕΒ, τις απόψεις των βιομηχάνων για τις δραστηριότητες των Συνεταιρισμών και αναμένει τις θέσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών. Και υποδεικνύει σθεναρή στάση με στοιχεία.

– Η ΓΣ 1972. Θέματα βλ. ΦΣ 1972 σ. 547. Αναλυτικά για παρόντες, διεξαγωγή, αποφάσεις, φωτογραφίες κ.λπ. ΦΣ 1972 σ. 616 επόμ. Και ΦΣ 1973 σ. 7 και επόμ. αναλυτικά παρόντες, ομιλίες, φωτογραφίες, έκθεση πεπραγμένων. Επειδή είναι η πρώτη ΓΣ από το 1967, δίδεται στη συνέχεια ευρεία περιήληψη της ομιλίας του Προέδρου ΔΣ Αλ. Βοσνιάκου από την οποία και διακρίνονται η τότε διαμορφωμένη κατάσταση και οι νέες τάσεις. Έκανε αναλυτική έκθεση των πεπραγμένων της ΠΑΣΕΓΕΣ που πρέπει να μελετηθεί (βλ. ΦΣ 1973 σ. 12 επόμ.).

Αφού στην αρχή ανέπτυξε σωστά τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Γεν. Συνελεύσεως στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις και τον ρόλο της Διοικήσεως και των μελών της Συνελεύσεως τόνισε:

«Δεδομένου όμως ότι το Διοικητικόν μας Συμβούλιον ευρίσκειτο μέχρι σήμερον, εις την μειονεκτικήν θέσιν ν' αποφασίζη επί των δραστηριοτήτων και ενεργειών της Οργανώσεώς μας, χωρίς να έχη προδιαγεγραμμένους υπό της υμετέρας Γεν. Συνελεύσεως στόχους και επιδιώξεις της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας κατά την χρονικήν περιόδον διοικήσεως ταύτης υπ' αυτού, πρωτίστως θ' ασχοληθώ εις το να θέσω υπό την υμετέραν κρίσιν, τους συντελεστάς και τους παράγοντας οίτινες ελήφθησαν υπ' όψιν υπό του Διοικητικού μας Συμβουλίου, κατά την χάραξιν των στόχων και επιδιώξεων της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας κατά το χρονικόν τούτου διάστημα. Εν συνεχεία θα σας εκθέσω τους τοιουτοτρόπως προκριθέντας στόχους και επιδιώξεις της Οργανώσεώς μας κατά το εν λόγω χρονικόν διάστημα. Τέλος, θα θέσω υπό την υμετέραν κρίσιν, υπό γενικήν μορφήν, τα μέχρι σήμερον επιτευχθέντα δια των ενεργειών και των δραστηριοτήτων τούτων και τας διαμορφωθείσας υπ' αυτών προοπτικάς, αλλά και μερικάς, γενικώτερας φύσεως διαπιστώσεις, των οποίων η σημερινή Γενική Συνέλευσις κρίνεται επιβεβλημένον ότι πρέπει να καταστή κοινωνός.

Στερούμενων στόχων και επιδιώξεων της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, προδιαγεγραμμένων υπό μιας Γενικής Συνελεύσεως ταύτης, το Διοικητικόν μας Συμβούλιον είχε ως γνώμονα των αποφάσε-

ων, συμφώνως προς τας οποίας ανεπίχθησαν αι δραστηριότητες και αι ενέργειαι ταύτης, τέσσαρας βασικούς παράγοντας.

Πρώτον, την γενικωτέραν οικονομικήν και κοινωνικήν εξέλιξιν ήτις πραγματοποιείται εν τη Χώρα μας και ιδία εις τον τομέα της αγροτικής οικονομίας, κατά την μετά την Εθνικήν Επανάστασιν της 21^{ης} Απριλίου 1967 χρονικήν περιόδον, εν συναρτήσει προς τας επί ταύτης επιδράσεις της γενικωτέρας διεθνούς οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξεως.

Δεύτερον, τον ρόλον τον οποίον πρέπει να διαδραματίση ο αγροτικός συνεργατισμός, συμφώνως προς τας διεθνώς παραδεγεμένας γενικάς αρχάς και σκοπούς αυτού, τας ελληνικάς συνθήκας αλλά και τας γενικώτερας εθνικάς ανάγκας, επί της αναπτύξεως της αγροτικής οικονομίας της Χώρας μας και της κοινωνικής εξέλιξεως των πληθυσμών της υπαίθρου ταύτης.

Τρίτον, τους σκοπούς και τους τρόπους δια των οποίων δύναται να επιδιωχθή η υλοποίησις τούτων, ως προδιαγράφει αυτούς το Καταστατικόν της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας. Τέλος, τέταρτον, τα υλικά μέσα άτινα έχει εις την διάθεσίν της η Πανελληνίος Συνομοσπονδία, δια την ανάπτυξιν των δραστηριοτήτων και των ενεργειών της...».

Ακολούθησαν οι πολλές ευχαριστίες και αναγνωρίσεις προς το καθένα (ονομαστικά) από τα στελέχη της Εξουσίας και ακολούθησε η αναφορά στα μέτρα της Κυβερνήσεως. Είπεν:

«... Είναι εν τούτοις επιβεβλημένον ν' αναφερθή ότι, η Ελληνική αγροτική οικονομία, παρά τα λαμβανόμενα υπέρ της αναπτύξεως ταύτης υπό της Εθνικής Κυβερνήσεως πρωτοφανή εις σοβαρότητα και έκτασιν μέτρα, ως η διαγραφή των αγροτικών χρεών αι προς όφελος του συνόλου δωρούμενα τεράστια δι' εγγειοβελτιωτικά έργα επενδύσεις, αι αξιολογώταται δια την ανάπτυξιν της παραγωγικότητος της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής κρατικά πιστώσεις, ο υπερδυσλοιασμός της χρηματοδοτήσεως των αγροτικών εκμεταλλεύσεων κ.λπ., δεν κατέστη εϊσέτι δυνατόν, κυρίως λόγω επισωρευμένων επί δεκαετηρίδας αδυναμιών, ως της διαρθρώσεως και του κατακερματισμού της αγροτικής ιδιοκτησίας, της διατηρήσεως συγκριτικώς χαμηλού επιπέδου μορφώσεως και επαγγελματικής καταστάσεως των Ελλήνων αγροτών, της ελλιπούς εϊσέτι εκμεταλλεύσεως των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των διαφόρων περιοχών της Χώρας δια την παραγωγήν υψηλής εισοδηματικής αποδόσεως γεωργικών προϊόντων, των ανεπαρκέστων επενδύσεων εις έργα υποδομής δια την αξιοποιήσιν της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής, της ατελούς οργανώσεως της αξιοποιήσεως της πρωτογενούς αγροτικής παραγωγής κ.λπ., να σημειώση ρυθμόν οικονομικής αναπτύξεως, εφάμιλλον προς τον επιτευχθέντα υπό των λοιπών κλάδων της εθνικής μας οικονομίας. Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι απετέλεσαν οι εν λόγω κλάδοι, ατυχώς δε πολλάκις και αι εργασιακά απασχολήσεις εις το εξωτερικόν, πόλον έλξεως του πληθυσμού εκ της υπαίθρου, εις σημείον ώστε να σημειωθή μία ταχύρρυθμος μείωσις τούτου, θεωρητικώς μεν δυναμένη να συμβάλη εις την βελτίωσιν του εισοδήματος εκείνων οι οποίοι συνεχίζουν απασχολούμενοι εις την αγροτικήν οικονομίαν, εν τη ουσία όμως επισωρεύουσα νέα εις ταύτην προβλήματα και κυρίως την οργαδίαν αύξησιν του κόστους παραγωγής των προϊόντων της, ως εκ της ουσιαστικής αύξησεως της αμοιβής του χρησιμοποιημένου υπό ταύτης εργασιακού δυναμικού, με αποτέλεσμα την δημιουργίαν κινδύνων περαιτέρω επιβραδύνσεως του ρυθμού οικονομικής αναπτύξεως ταύτης.

Βεβαίως, είναι επιφανειακώς ευχερές ν' αντιμετωπισθούν αι προαναφερθείσαι συνθήκαι δια της καταλλήλου αυξήσεως των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Είναι δε ασφαλώς δυνατόν τούτο δια τινα των προϊόντων της αγροτικής μας οικονομίας. Υπό γενικήν όμως μορφήν η λύσις αύτη, είναι δυνατόν να υποστηριχθή μόνον υπό των δημοκοπικών σκεπτομένων. Καθόσον, δεν πρέπει να διαφεύγη της προσοχής ουδενός η αναμφισβήτητος αλήθεια ότι, εφ' όσον άπασαι αι λοιπαί συνθήκαι παραμείνουσιν αι αυταί, η επιβαλλομένη εκ των υψισταμένων συνθηκών γενική αύξησις των τιμών των αγροτικών προϊόντων, έστω και εάν παράσχη προσακίρους λύσεις εις τα οικονομικά προβλήματα

τα του αγροτικού κόσμου της Χώρας, τελικώς εις βάρος αυτού κυρίως θ' απολήξη. Διότι, είτε πρόκειται περί προϊόντων καταναλωσκομένων εγχωρίως, όποτε η αύξησις των τιμών αυτών θα επηρεάση ζωηρώς τον τιμάριθμον, είτε πρόκειται περί εξαγωγίμων προϊόντων, η αύξησις των τιμών των οποίων θα καταστήση αδύνατον την τοποθέτησιν των εις τας διεθνείς αγοράς ειμή μόνον κατόπιν ηυξημένης Κρατικής ενισχύσεως, η οποία επίσης θα επηρεάση ζωηρώς τα δημόσια οικονομικά, εν θα είναι το τελικόν αποτέλεσμα. Η ανατροπή της σημερινής οικονομικής σταθερότητος της Χώρας, αι δυσμενείς επιπτώσεις της οποίας θα πλήξουν τους οικονομικώς αδυνάτους, μεταξύ των οποίων πρώτοι είναι οι αγρόται.

Κατόπιν τούτων, η Διοίκησις της Πανελληνίου συνμοσπονδίας, χωρίς να παραγνωρίζη την ανάγκην βελτιώσεως των τιμών ενίων γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων, όπου και όποτε το επιτρέπουν αι προς τούτο συνθήκαι και να καταβάλη προς την κατεύθυνσιν ταύτην τας ενδεδειγμένας προσπάθειάς, εθεώρησεν ως κύριον αυτής καθήκον την παροχήν πάσης δυνατής συμβολής εις οιαδήποτε προσπάθειαν δυναμένην να βελτιώση, αφ' ενός την παραγωγικότητα της ελληνικής αγροτικής οικονομίας, αφ' ετέρου τα εισοδήματα ταύτης, πρωτίστως δια της επ' ωφελεία των παραγωγών των προϊόντων της, αξιοποιήσεως τούτων. Δεδομένου δε ότι θεραπεύομεν τον συνεργατισμόν και διακατεχόμεθα από την ακράδαντον πίστιν ότι, δια της αναπτύξεως των παραγωγικών δραστηριοτήτων αυτού είναι δυνατόν ν' αντιμετωπισθούσιν, ως επί το πλείστον ικανοποιητικώς, τα προβλήματα της αγροτικής μας οικονομίας και των απασχολουμένων εις ταύτην, έταξεν ως πρωταρχικόν αυτής στόχον την αναδιοργάνωσιν, τον εκσυγχρονισμόν και την ανάπτυξιν των δραστηριοτήτων της Ελληνικής γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως, δια τα οποία ειργάσθη αόκνως τόσοσιν αυτή καθ' εαυτή, όσον και ο εις την διάθεσίν της ολιγομελής, αλλ' αποφαιμένος εις τους σκοπούς τους οποίους έτάχθη να υπηρετήση Υπηρεσιακός της μηχανισμός, με αποτέλεσμα να είναι πλέον ή βέβαιον ότι, εντός συντομωτάτου χρονικού διαστήματος, θα τεθή εις την διάθεσιν των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας, κατόπιν αναγνωρίσεως υπό του Κράτους, του ειλικρινώς ενδιαφερομένου δια την ανάπτυξιν της Γεωργικής Συνεταιριστικής κινήσεως Κράτους, της ορθότητος και ωφελιμότητος του πλείστου των υποστηρικθεισών θέσεων, το νομοκόν πλαίσιον το όποιον, όχι μόνον θα επιτρέψη εις αυτάς ν' ανταποκριθούσιν εις τους αυτόχρημα εθνικούς σκοπούς τους οποίους έχουσιν την υποχρέωσιν να εκπληρώσουσιν, αλλά θα παράσχη εις ταύτας και πάσαν δυνατήν προς τούτο ενίσχυσιν».

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στην οργάνωση (προσεχώς) της συνεταιριστικής εκπαιδύσεως, και στην υποστήριξη των συνεταιριστικών υπαλλήλων:

Επίσης αναφέρθηκε στην ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας, πάσης μορφής και φύσεως συνεργασιών, είτε επί τω τέλει επεκτάσεως του ορίζοντος υφισταμένων τοιούτων, είτε δια την δημιουργίαν νέων επιβαλλομένων υπό των αναγκών της Ελληνικής αγροτικής οικονομίας... «Θεωρώ εν τούτοις καθήκον να τονίσω ότι... δεν είναι δυνατόν να θεωρηθή ότι η προσπάθεια αυτή της Διοικήσεως ως έτυχεν της αναμενομένης γενικής και αμερίστου κατανοήσεως και συμπαραστάσεως των Οργανώσεων των οποίων εκπροσωπείτε. Θα διαπιστώσθη επίσης το αξιοπερίεργον φαινόμενον ότι συνήθως, όσον περισσότερον μεγαλυτέραν ανάπτυξιν δραστηριοτήτων εμφανίζει μία Οργάνωσις ή είναι υψηλότερον το επίπεδον ταύτης, τόσο μεγαλυτέρα απροθυμία προς συνεργασίαν επιδεικνύεται υπ' αυτής, ενδεχομένως διότι, ακριβώς λόγω της καταστάσεώς της ταύτης, η ηγεσία της τείνει να πιστεύη ότι η Οργάνωσις της δεν έχει πλέον ανάγκην ευρύτερων συνεργασιών, χωρίς ν' αντιλαμβάνεται ότι η διαμόρφωσις μιας τοιαύτης νοοτροπίας, αποτελεί απεμπόλησιν της βασικής εννοίας και των αρχών του συνεργατισμού και προκαλεί καιρία τραύματα εις τον θεσμόν αυτού. Θεωρώ προς τούτοις καθήκον να τονίσω ότι, η προαναφεραθείσα απροθυμία προς συνεργασίαν ενίων των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας, επιδεικνύεται και εις την περίπτωσιν της συνεργασίας των μετά της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, καίτοι αποτελούν αύται μέλη της και δια του Καταστατικού της, το οποίον όχι απλώς απεδέχθησαν, αλλά αυτά αυτά εθέσπισαν, έχουν δε αναλάβει ρητάς επί του προκειμένου υποχρεώσεις. Δεν γίνεται όμως η παρατήρησις αυτή δια να επισημανθούν αι εν λόγω υποχρεώσεις. Γίνεται αποκλειστικώς και μόνον διότι η Διοίκησις της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας έχει την ακράδαντον πεποίθησιν ότι, χωρίς την συνεργασίαν και την συμπαραστάσιν πάντων των μελών της, είναι πρακτικώς αδύνατον ν' αναπτύξη υψηλής αποδοτικότητος δραστηριότητας, αίτινες θα παράσχουν εις τα μέλη της και δι' αυτών εις τον αγροτικόν κόσμον της Χώρας, τας προβλεπομένας υπό του Καταστατικού της και επιβαλλομένας υπό των αναγκών της Ελληνικής αγροτικής οικονομίας, υπηρεσίας...».

Στη συνέχεια τόνισε τη συνεργασία που έχει η ΠΑΣΕΓΕΣ μετά των Κρατικών Αρχών «η σημερινή κατάστασις της συνεργασίας ταύτης... ευρίσκεται εις επίπεδον όπερ ουδέποτε μέχρι σήμερα επιτεύχθη».

Τόνισε ακόμη την συνεργασία με τα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής.

Ακόμα τόνισε ότι: «η Διοίκησις της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας φρονεί ότι είναι επιτακτική η ανάγκη όπως η προσοχή πάντων στραφή, αφ' ενός προς την κατεύθυνσιν της όσον το δυνατόν ευρύτερας συλλογικής οργανώσεως των πρωτογενών αγροτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων κι αφ' ετέρου προς την εκβιομηχάνησιν της αγροτικής υπαίθρου, δια των οποίων κρίνεται ότι θα καταστή δυνατόν ν' αντιμετωπισθή, αν όχι το σύνολον, σημαντικώτατον πάντως ποσοστόν των προβλημάτων της αγροτικής μας οικονομίας και της υπαίθρου γενικώτερον...».

Ακόμα αναφέρθηκε στην καταβαλλόμενη προσπάθεια «προβολής των επιτευγμάτων των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας μας είτε μέσω της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης είτε δια διαφόρων εσωτερικής ή διεθνούς κυκλοφορίας εντύπων, δραστηριοτήτων δαπανηρών δια τα οικονομικά της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, αλλ' επιβαλλομένων από την ανάγκην όπως πληροφορηθή επί τέλους ο κόσμος τας προσφερομένας εις την Χώραν μας υπό των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων ταύτης υπηρεσίας, ταυτοχρόνως δε διευρυνθούν επαρκώς και αι εμπορικά των επαφάι. Επί της προσπαθείας όπως το δημοσιογραφικόν όργανον της Ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως, η «Φωνή των Συνεταιρισμών», καταστή αντάξιον ταύτης, έστω και εάν δεν κατέστη εισέτι δυνατόν όπως κατα-

νοήσουν την ανάγκη προς τούτο και τα μέλη της και συμβάλλουν καταλλήλως. Επί της ενεργού συμπαράστασώς μας εις πάσαν Εθνικήν προσπάθειαν είτε αφορά αυτή την οικονομικήν ανάπτυξιν της Χώρας μας, όπως τα Κρατικά Ομολογιακά Δάνεια είτε αφορά την εξύψωσιν του εθνικού φρονήματος των Ελλήνων, όπως ο εορτασμός της 150ετηρίδος της Εθνικής μας Παλιγγενεσίας, είτε αφορά προσπαθείας διαφωτίσεως της διεθνούς γνώμης επί της σημερινής εν τη Χώρα μας υγιούς πολιτικής και οικονομικής καταστάσεως, όπως αι εκατοντάδες χιλιάδων καρτών - μηνυμάτων, τα οποία απεστειλάμεν εκ μέρους των Ελλήνων Αγροτών προς διαφόρους παραλήπτας εις απάσας τας Δυτικοευρωπαϊκάς χώρας...».

Εν συνεχεία ο κ. Βοσνιάκος έδωκεν τον λόγον εις τον κ. Παπάζογλου, γεωπόνον, αναπληρωτή διευθυντή της ΠΑΣΕΓΕΣ, όστις ανέπτυξεν εν αναλύσει τα πεπραγμένα του Δ.Σ. της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας κατά τα έτη 1971 - 73, (βλ. ΦΣ 1973 σ. 18 επόμεν.). Πολύ ενδιαφέρουσα για την όλη πορεία της ΠΑΣΕΓΕΣ κατά την περίοδο αυτή η έκθεση του Π. Παπάζογλου στη ΦΣ Ιαν. 1973 λεπτομερειακά.

Βλ. ακόμα για τα συνεταιριστικά:

- Με ΝΔ 1356/1973 (ΦΕΚ Α//44/73) «περί επιχορηγήσεως της ΠΣΕΓΣ δια δαπάνας εκπαιδεύσεως, μετεκπαιδεύσεως και καταρτίσεως στελεχών Γ. Συνεταιριστικών Οργανώσεων. (Βλ. το κείμενο ΘΣ 1973 σ. 1218 με το οποίο δίνεται επιχορήγηση αλλά και εξάρτηση από υπουργικές κ.λπ. αποφάσεις).

Τμήμα Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως συνεστήθη και στην ΑΤΕ με τον νέο Οργανισμό της (ΘΣ 1973 σ. 1268). Ελάχιστη η συμβολή του.

- Για την ανάγκη συνεργασίας των Συνεταιριστικών δυνάμεων βλ. χαρακτηριστικά σημειώματα στο ΘΣ 1974 σ. 1574. Γίνεται κριτική για τη στάση του «εκπροσωπευτικού παράγοντος» (δηλ. την ΠΑΣΕΓΕΣ) έναντι των συνεταιριστικών υπαλλήλων, των εποπτικών υπαλλήλων και εκλεκτών συνεταιριστών.

- Σκέψεις, απόψεις για τη Νομοθεσία Συνεταιρισμών 1974 σ. 1573, 1574 βλ. στο Υποκεφ. Β. Και υποδείξεις του Προέδρου της Συμβουλευτικής Απ. Βογιατζή βλ. ΘΣ 1974 σ. 1581.

- Γενικός Διευθυντής της ΠΑΣΕΓΕΣ, ανέλαβε οριστικώς (γράφει η ΦΣ 1973 σ. 231) ο κ. Πασχάλης Χρ. Παπάζογλου από 1.4.1973 (μέχρι τούδε αναπληρωτής) με απόφ. ΔΣ και απόφαση Υφυπ. Εθν. Οικονομίας Π. Παπαπαναγιώτου. Έπαινοι, εγκύκλιος του, φωτογραφία, τελετή βλ. ΦΣ 1973 σ. 231, 232.

- Ο ρόλος των Γεωργικών Οργανώσεων της ΕΟΚ δια την εναρμόνισιν της αγροτικής πολιτικής Κείμενο αναλυτικό ενημερωτικό με στοιχεία για ΕΟΚ κ.λπ., του Π. Τσαμπάση ΦΣ 1973 σ. 679.

- Για το Συνεταιριστικό Σεμινάριο για Αφρικανούς καθώς και την επιχορήγηση της ΠΑΣΕΓΕΣ από το Κράτος για την συνεταιριστική εκπαίδευση βλ. και στο Υποκ. Ε.

- **Η κάποια απελευθέρωση.** Η Γεν. Συνέλευση της 28.1.74 (η πρώτη με εκλογές μετά το 1967).

Στο τέλος του 1973, με τις μεταβολές στην Κυβέρνηση της δικτατορίας και το νέο πρόσωπο που θέλει να δείχνει, αποφασίζεται ότι πρέπει να δοθεί κάποια «εκδημοκράτηση» στους Συνεταιρισμούς. (Βλ. στο Υποκ. Α).

Έτσι στις 28.1.74 γίνεται η πρώτη (με εκλογές) μετά το 1967 Γεν. Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ. Την έναρξη της κήρυξε ο νέος υπουργός Γεωργίας (της Κυβερνήσεως Ανδρουτσπούλου) (κτηματίας και συνεταιριστής από την περιφ. Γυθείου) που μετέφερε και τον χαιρετισμό του πρωθυπουργού και υπογράμμισε τον ρόλο των γεωργικών συνεταιρισμών για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας της χώρας, ετόνισε την ανάγκη συνσπειρώσεως των αγροτών στους συνεταιρισμούς των που αποτελούν, όπως είπτε, την αυθεντική δύναμιν

της προόδου της αγροτικής τάξεως.«Λιτός, απέριτος και προ πάντων μεστός συμπυκνωμένων νοημάτων και θέσεων δια τον αγροτικών συνεργατισμών» ο λόγος του σημειώνει το κύριο άρθρο της ΦΣ 1974 σ. 65.(¹) Το κείμενο του λόγου του δημοσιεύεται εκεί στη συνέχεια (σ. 70) με αναλυτικά στοιχεία της ΓΣ, κείμενα ομιλιών, φωτογραφίας, αποφάσεις, ομιλίες και εκπροσώπων ΑΤΕ, ΟΣΥΓΟ στη ΦΣ Φεβρ. 1974. Τα κείμενα απεικονίζουν την όλη τότε νέα ρευστή κατάσταση, και τους ελιγμούς και του καθεστώτος και της ΠΑΣΣΕΓΕΣ.

Κάποια συζήτηση έγινε στη ΓΣ για το κτηνοτροφικό και για τη νομοθεσία Συνεταιρισμών με τονισμό από την ΠΑΣΣΕΓΕΣ της ανάγκης εφαρμογής του ΝΔ 227/1973 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1615).(¹)

Το τελικό ψήφισμα ήταν αναλυτικό και δείχνει τα πολλά προβλήματα που υπήρχαν αλλά και την κάποια οντότητα με την οποία τώρα η Συνομοσπονδία καταγράφει και τα υποστηρίζει (βλ. ΦΣ 1973 σ. 36, 37, 38, 39, βλ. και ΘΣ 1974 σ. 1725, 1726).

Το ψήφισμα της γενικής συνελεύσεως ζητεί:

Αφού προηγήθηκε η έκφραση πίστωσης, ευχαριστίες κ.λπ., ακολουθεί το ψήφισμα:

A' Δια την ανάπτυξιν της Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας

α. Την θέσπισιν των κινήτρων και διευκολύνσεων και την δημιουργίαν των μηχανισμών δια την οργάνωσιν και όσον το δυνατόν ευρύτεραν διάδοσιν του θεσμού των από κοινού καλλιεργειών, των από κοινού κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και της από κοινού χρήσεως των γεωργικών μηχανών, προς βελτίωσιν της παραγωγικότητος και της ανταγωνιστικότητος της αγροτικής οικονομίας.

β. Την διεύρυνσιν και αναδιοργάνωσιν της χρηματοδοτήσεως των αγροτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων και την απλούστευσιν των προς τούτο διαδικασιών, δια της ευρύτερας χρησιμοποίησεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών, δια την πληρεστέραν κάλυψιν των συνεχώς αυξανομένων εις κεφάλαια κινήσεως αναγκών των εκχρηματιζομένων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

γ. Την διάθεσιν των κρατικών αγροκτημάτων εις τους κατά κύριον επάγγελμα αγρότας και την ενίσχυσιν τούτων δια την όσον το δυνατόν καλύτεραν αξιοποίησιν αυτών, κατά προτίμησιν δια της οργάνωσεως της από κοινού εκμεταλλεύσεώς των.

δ. Την όσον το δυνατό μεγαλυτέραν δια μέσων και δι' εμπύχου υλικού ενίσχυσιν της κτηνιατρικής περιθάλψεως, προς περιορισμόν των εκ τριών περίπου δισεκατομμυρίων δραχμών ζημιών της αγροτικής οικονομίας εκ ζωονόσων.

ε. Την κατάρτισιν και εφαρμογήν προγραμματος ευρείας εκβιομηχανίσεως της αγροτικής υπαίθρου, προς πληρεστέραν αξιοποίησιν του διαθέσιμου αγροτικού εργασιακού δυναμικού και συμπλήρωσιν του εκ της γεωργίας εισοδήματος των αγροτών, δια της προσελκύσεως των ιδιωτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αλλά και δια της ενισχύσεως προς τούτο των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Χώρας, ιδία δια την υπ' αυτών ίδρυσιν βιομηχανιών επεξεργασίας του βάμβακος, του κρέατος, των δερμάτων κ.λπ.

B' Δια την βελτίωσιν του εισοδήματος των αγροτών

α. Την αναπροσαρμογήν των τιμών των αγροτικών προϊόντων, εις τρόπον ώστε να εξασφαλίζουν οι αγρόται το κόστος παραγωγής αυτών και εν επίτεδον εισοδήματος, ανάλογον προς το εισόδημα των λοιπών εργαζομένων της Χώρας. Η αναπροσαρμογή αυτή δέον να περιλαμβάνη:

(1) Βλ. όμως και μεταγενέστερες ύβρεις στη ΦΣ 1974 για τον τόσο επαινούμενο νέο υπουργό όταν αυτός - πολύ σωστά - δεν άφησε να λειτουργήσει ο νόμος 297/1973 αλλά τον κατάργησε προτού αρχίσει να ισχύει (Βλ. στο Υποκ. Β) για να γίνει νέος με αντιπροσώπευση σε Επιτροπή όλων των αρμοδίων (Κράτος, ΑΤΕ, Συνομοσπονδία, Επιστήμη).

αα) Τον καθορισμόν της τιμής παρεμβάσεως ελαιολάδου εις δρχ. 30 κατά χιλιόγραμμον δια τα πεντάβαθμα ή τον καθορισμόν κατωτέρας τιμής και συμπληρώσεως ταύτης μέχρι της ως άνω τιμής, δια της καταβολής εις τους παραγωγούς εισοδηματικής ενισχύσεως.

ββ) Τον καθορισμόν τιμών παρεμβάσεως δια τα καπνά ανατολικού τύπου προσηρμοσμένων εις τας εμπορικές τιμάς χωρικών καπνών αίτινες διεμορφώθησαν κατά τα τελευταία δύο έτη.

γγ) Τον καθορισμόν κατωτάτης τιμής τομάτας προς βιομηχανοποίησιν αναλόγου προς τας πραγματοποιηθείσας κατά το τρέχον έτος τιμάς διαθέσεως του τοματοπολτού εις την διεθνή αγοράν.

δδ) Τον καθορισμόν των τιμών παρεμβάσεως δια τα δημητριακά, (σίτος, κριθή, αραβόσιτος και όρυζα) εις επίπεδον ανάλογον προς την αύξησιν του κόστους παραγωγής των εν λόγω προϊόντων.

εε) Τον καθορισμόν των τιμών παρεμβάσεως βρωσίμων οσπρίων εις τιμάς αίτινες θα περιορίζουν εις το ελάχιστον την ενασκουμένην σήμεραν εις βάρος των παραγωγών αυτών κερδοσκοπίαν.

β. Την κατάργησιν των διαφόρων διοικητικών μέτρων δια των οποίων συμπιέζονται, πολ- λάκις κάτω του κόστους παραγωγής, αι τιμαί των αγροτικών προϊόντων και επιδρούν ταύτα ως ισχυρότατον αντικίνητρον εις τας προσπαθείας αναπτύξεως της αγροτικής παραγωγής. Ειδικώτερον την κατάργησιν του δελτίου τιμών οπωροκηπευτικών, των καθοριζουσών χαμη- λάς τιμάς κρέατος και γάλακτος αγορανομικών διατάξεων κ.λπ.

γ. Την διανομήν εις τους παραγωγούς κορινθιακής σταφίδος των πραγματοποιηθησομένων υπό του ΑΣΟ κερδών εκ της σημαντικωτάτης αυξήσεως των τιμών της συγκεντρωθείσης υπ' αυτού σταφίδος και του παραχθέντος υπ' αυτού οίνου.

δ. Την εξίσωσιν της καταβληθησομένης εις την περιφέρειαν της Κεντρικής Μακεδονίας εισοδηματικής ενισχύσεως εις τούς βαμβακοκαλλιεργητάς προς την καταβληθησομένην εις τας λοιπάς περιφέρειάς της Χώρας, την εξίσωσιν της καταβληθησομένης εις τους τευτοκαλ- λιεργητές της Θεσσαλίας τιμής, προς την τιμήν την καταβληθησομένην εις τους τευτοκαλ- λιεργητάς των λοιπών περιοχών της Χώρας, την συνέχισιν της καταβολής της εισοδηματικής ενισχύσεως εις τους παραγωγούς πορτοκαλλιών και μετά την καθορισθείσαν ημερομηνίαν λήξεως ταύτης, ως εκ της μικράς μέχρι σήμεραν απορροφήσεως προς εξαγωγήν του προϊό- ντος των και την καταβολήν εις τους ροδακινοπαραγωγούς εισοδηματικής ενισχύσεως προς αντιστάθμισιν των ζημιών ως υπέστησαν εκ των εις βάρος αυτών μέτρων της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος.

ε. Την αναδιοργάνωσιν και τον εκσυγχρονισμόν της διακινήσεως και εμπορίας των αγροτι- κών προϊόντων εις το εσωτερικόν και της εξαγωγής αυτών, ιδιαιτέρως δε των φθαρτών, ως των οπωροκηπευτικών και του κρέατος, προς περιορισμόν των αθεμιτών κερδών των ενδια- μέσων, επ' ωφελεία των τε παραγωγών και των καταναλωτών.

στ. Την διεύρυνσιν της ασφαλίσεως της φυτικής παραγωγής εκ ζημιών λόγω καταστρεπτι- κών δυσμενών κλιματολογικών ή άλλων εκτάκτων συνθηκών και την καθιέρωσιν της υπο- χρεωτικής ασφαλίσεως των αγροτικών ζώων.

ζ. Την βελτίωσιν των όρων εργασίας των συνεταιρισμένων δασεργατών, δια της μείωσεως των καταβαλλομένων δια την εκμετάλλευσιν Δημοσίων δασών μισθωμάτων, της αυξήσεως των τιμών υλοτομίας των Κρατικών Εκμεταλλεύσεων Δασών, της κατά 10% προσαυξήσεως των εν λόγω τιμών δια τας αναλαμβανομένας εκτός των περιφερειών των Κρατικών Εκμε- ταλλεύσεων Δασών υλοτομίας, της απαλλαγής των δασεργατών εκ της εισφοράς 3% υπέρ Μ.Τ.Π.Υ., της διαθέσεως εις τους δασεργάτας ατελώς δασικών μηχανημάτων και καυσίμων δια την λειτουργίαν αυτών κ.λπ.

Γ' Δια την ανάπτυξιν του αγροτικού συνεργατισμού και των δραστηριοτήτων των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων

α. Την θέσπισιν νόμου «περί Συνεταιρισμών», καταλλήλου ν' αντιμετώπιση επιτυχώς τα προβλήματα αναπτύξεως του αγροτικού συνεργατισμού και των επιδιωκομένων δραστηριοτήτων των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, συμφώνως προς τας επί του προκειμένου εισηγήσεις της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας.

β. Την θέσπισιν νόμου «περί Προσωπικού Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων» παρέχοντος ικανοποιητικόν γενικόν πλαίσιον δια την υπό των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων εξασφάλισιν υψηλού επιπέδου προσωπικού.

γ. Την εξασφάλισιν εις την Πανελλήνιον Συνομοσπονδίαν πόρων ικανών να καλύψωσι τας δαπάνας αναπτύξεως των προγραμματιζομένων δραστηριοτήτων ταύτης, συμφώνως προς τους καταστατικούς της σκοπούς και τας ανάγκας της γεωργικής Συνεταιριστικής κινήσεως της Χώρας.

δ. Την επαναφοράν του καθεστώτος φορολογικής μεταχειρίσεως των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων του ισχύοντος μέχρι 31.12.1971, ως εξασφαλίζοντος δικαίαν και ίσην φορολογικήν μεταχείρισιν των συνεταιρισμένων αγροτών προς τους μη συνεταιρισμένους, δια τας αναπτυσσομένας μέσω των Οργανώσεών των οικονομικάς δραστηριότητας.

ε. Την απαλλαγίην των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων από την υποχρέωσιν όπως προμηθεύωνται τα εκ του εξωτερικού αναγκαιούντα εις τας δραστηριότητας αυτών κεφαλαιουχικά αγαθά μέσω του Προγράμματος Κρατικών Προμηθειών, δεδομένου ότι τούτο θέτει αυτάς εις μειωμένην έναντι της ιδιωτικής επιχειρηματικής δραστηριότητος ανταγωνιστικήν θέσιν και είναι αντίθετον προς την ιδιότητά των ως νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου.

στ. Την ανάθεσιν της διαχειρίσεως των γεωργικών εφοδίων εις τας Γεωργικάς Συνεταιριστικάς Οργανώσεις, των οποίων αποτελεί η εν προκειμένω δραστηριότης βασικόν σκοπόν. Εν περιπτώσει μη ταχείας υιοθετήσεως της εν προκειμένω διευθετήσεως, την αναπροσαρμογήν της χορηγουμένης εις ταύτας προμηθείας δια τας προσφερομένας δια την διαχείρισιν των γεωργικών εφοδίων υπηρεσίας, προς κάλυψιν των διαμορφωθείσων σήμερον ηυξημένων προς τούτο δαπανών αυτών και αποφυγήν εγκαταλείψεως της εν προκειμένω δραστηριότητός των, γεγονός όπερ θα προκαλέση ουσιαστικώς υψηλοτέραν αύξησιν των σχετικών δαπανών της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος.

ζ. Την χορήγησιν αποζημιώσεων εις τας Γεωργικάς Συνεταιριστικάς Οργανώσεις, αίτινες διαθέτουν κτηνοτροφάς Δημοσίου εκ Κρατικής παρεμβάσεως δημοτριακών απ' ευθείας από τας αποθήκας παρεμβάσεως.

η. Την μεταβίβασιν των μετά της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος συσταθέντων φορέων διαφόρων γεωργικών βιομηχανιών εις τας συμμετεχούσας εις αυτούς Γεωργικάς Συνεταιριστικάς Οργανώσεις, συμφώνως προς τα προβλεπόμενα υπό του ιδρυτικού καταστατικού τούτων.

θ. Την διαγραφίην των χρεών των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων εκ δανείων εις δολλάρια, δεδομένου ότι αύται κατέβαλον ήδη εις εξόφλησιν των εν λόγω δανείων, ποσά μεγαλύτερα των αρχικώς εις δραχμάς ληφθέντων ποσών και παρά ταύτα οφείλουν έτι μεγαλύτερα ποσά.

ι. Την ρύθμισιν των δανείων των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων δια την ίδρυσιν κέντρων διαλογής και συσκευασίας ροδακίνων, συμφώνως προς τας σημερινάς δυνατότητας αξιοποιήσεως των εν προκειμένω εγκαταστάσεων και της βιωσιμότητας λειτουργίας αυτών.

ια. Την ρύθμισιν του θέματος κατασκευής κατακορύφων αποθηκών δημοτριακών παρεμβά-

σεως και οριζοντίων αποθηκών γεωργικών εφοδίων, συμφώνως προς τα καλώς νοούμενα συμφέροντα των ενδιαφερομένων Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και την αρχήν ότι αι εν λόγω εγκαταστάσεις πρέπει ν' ανήκουν εις ταύτας, εφ' όσον και αι δραστηριότητες δι' ας αúται προορίζονται, πρέπει να διεξάγονται υπ' αυτών.

ιβ. Την ταχύτεραν δυνατήν αναβίωσιν της ΟΙΝΙΚΗΣ, δια της αναπτύξεως των δραστηριοτήτων της οποίας θα καταστή δυνατή η αντιμετώπισις ποικίλων προβλημάτων των Οινοποιητικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

ιγ. Την λήψιν μέτρων δια την επί τι χρονικόν διάστημα επιβίωσιν της Κοινοπραξίας Οπωροκηπευτικών, προς αποφυγήν της επί ζημία των μελών ταύτης διαλύσεώς της, μέχρις ότου εφαρμοσθή το νέον σύστημα διακινήσεως και εμπορίας των οπωροκηπευτικών εν τω εσωτερικώ, οπότε αύτη θα καταστή δυνατόν ν' αναπτύξη βιωσίμους δραστηριότητας και ν' ανταπεξέλθη αυτοδυνάμως εις τας δημιουργηθείσας μέχρι σήμερον οικονομικάς υποχρεώσεις της.

ιδ. Την επίλυσιν των προβλημάτων άτινα αντιμετωπίζουν αι εξάγουσαι μεταποιημένα αγροτικά προϊόντα Γεωργικά Συνεταιριστικά Οργανώσεις επί του θέματος της δικαιουμένης υπ' αυτών επιστροφής επιτοκίων.

Δ' Διάφορα

α. Την καθιέρωσιν και δια τους αγρότας του θεσμού της μέσω της Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος καταναλωτικής πίστεως δια διαρκή αγαθά οικιακής χρήσεως, προμηθευόμενα εις τούτους υπό των Γεωργικών Συνεταιριστικών των Οργανώσεων.

β. Την θέσπισιν διγράμμων επιταγών προαναγεγραμμένης αξίας, δι' ων και μόνον καθίσταται δυνατόν να εξασφαλίσουν οι αγρόται την πληρωμήν των διατιθεμένων εις το εμπόριον προϊόντων των.

γ. Την βελτίωσιν των συντάξεων του ΟΓΑ και την καθιέρωσιν ειδικής συντάξεως δια τα αγροτοσυνεταιριστικά αιρετά στελέχη.

δ. Την μείωσιν του ορίου ηλικίας συνταξιοδοτήσεως των δασεργατών, δια της υπαγωγής του επαγγέλματός των εις τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, ως εκ της αντικειμενικής αδυναμίας αυτών όπως ασχοληθώσιν εις υλοτομίας εις προκεχωρημένην ηλικίαν. Επίσης την χορήγησιν εις άπαντας τους δασεργάτας δώρου εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα.

ε. Την ταχύτεραν δυνατήν παραχώρησιν των τίτλων κυριότητας των παντός είδους αγροτικών κλήρων.

Εν Αθήναις τη 19η Δεκεμβρίου 1972

*Δια την Γεν. Συνέλευσιν της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών
Ο Πρόεδρος ΑΛΕΞ. ΒΟΣΝΙΑΚΟΣ*

Η Συνομοσπονδία προς τους αγρότες για το 1973

Στη ΦΣ σ. 1 του 1973 δημοσιεύεται κείμενο του Προέδρου της Συνομοσπονδίας Αλ. Βοσνιακού προς τους αγρότες. Αφού προηγηθούν οι γνωστές ευχαριστίες κ.λπ. προς το καθεστώς, γράφει:

«... Δια να δυναθώμεν όμως ταχύτερον να διανύσωμεν την περίοδοδον αυτής της αναπροσαρμογής μας, ένας και μόνος δρόμος υπάρχει. Η ομαδοποίησις και συνένωσις μας εις καλλιεργητικές μονάδας εκτάσεως 500 τουλάχιστον στρεμμάτων, όπως το επεσήμανεν ως καθήκον μας εις τον τελευταίον του, προς το Έθνος, λόγον, ο Πρωθυπουργός μας. Και ο ασφαλέστερος τρόπος να επιτύχωμεν αυτό, είναι να πυκνώσωμεν όλοι τας τάξεις των Συνεταιρισμένων αγροτών μας και να ενδυναμώσωμεν τας Συνεταιριστικάς μας Οργανώσεις παντός βαθμού, ιδιαίτερος τους Πρωτοβάθμιους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς.

Έχουμεν την βεβαιότητα ότι η Εθνική μας Κυβέρνησις, εντός των αρχών του 1973, θα μας χαρίσθω το κατάλληλον νέον νομικόν πλαίσιον αναπτύξεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών

μας, μέσα στο οποίο αυτοί θα δυνηθούν να καταστούν παραγωγικώς πολυδύναμοι και συγχρονημένοι δια την άσκηση, επί επιστημονικών οικονομοτεχνικών δεδομένων, της συλλογικής παραγωγικής διαδικασίας αλλά και δια την εν συνεχεία αξιοποίησιν ταύτης - Βιομηχανική και εμπορική - προς κοινόν όφελος παραγωγού και καταναλωτού.

Δια την επιτυχίαν όμως των νέων αυτών στόχων, των αρχομένων με το αρχόμενον 1973, εκτός από τον δια της συνεταιριστικής εκπαίδευσως και προσαρμογής μας εξοπλισμόν, απαιτούνται συγχρόνως η γεωργοτεχνική παρακολούθησις του Τομέως Γεωργίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και η οικονομική αρωγή και συναντίληψις της Αγροτικής μας Τραπέζης. Προτίτως...».

Με την κάποιαν ελευθερίαν στην ανάπτυξη των οργανωτικών θεμάτων των Οργανώσεων, το περ. ΘΣ επαναφέρει στο τεύχος του Ιουλίου - Αυγούστου 1974, τις παλαιότερες υποδείξεις του Θεοδ. Τζωρτζάκη για την ανάγκη λειτουργίας στη Συνομοσπονδία 2 βασικών Συμβουλίων για την καλή λειτουργία της (του Γνωμοδοτικού και του Συνεταιριστικού Συντονισμού) και αναδημοσιεύει, με κατάλληλο πρόλογο, το παλαιότερο βασικό κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1817) με κατάλληλη εισήγηση του περιοδικού (ΘΣ 1974 σ. 1822).

(Επειδή το πρόβλημα αυτό της Οργανώσεως της Συνομοσπονδίας είναι βασικό αλλά και δεν έχει λυθεί μέχρι σήμερα, υπενθυμίζουμε το πολύ χρήσιμο και για τους σημερινούς και κατοπινούς της Συνομοσπονδίας και γενικότερα της συνεταιριστικής κινήσεως, της εισηγησεώς του αυτής στον Σ 1965 σ. 42 που επανέφεραν τα ΘΣ 1974 σ. 1817).

- Για την νεότερη περίοδο από το 1974 και έπειτα βλ. στη συνέχεια στο νεότερο Μέρος του τόμου.

Έτος 5ον - Τεύχος ΣΤ - Φεβρουάριος 1975 - Γραμμάτι: Μέρους ΣΤ - Τηλ. 622046

ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ - ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

● Σχόλιο: Άξιζον καλύτερη μεταχείριση εις διαμορφωμέναι έργασι (σ. 2118)	● Πόλη 80 χρόνι. Το παροδικό «Συνεταιριστής» (σ. 2137)
● Από μήνα εις μήνα: Σελήνη - Σελήνη (σ. 2119)	● Τα Έλληνικά Συντάγματα και οι Συνεταιρισμοί. Αναλυτική μελέτη υπό κ. Άριστ. Κλάμη και Σ. Ψ. Κλάμη (σ. 2138)
Μαρκές εθελόγες: Άστροι και άστρος — Η άρπάζικη των άστροδών: Συνεταιρισμοί, Σολόγου, Έπιμελητήριον, Συνομοσπονδία Γεωργίας — Κεφάλαιον 200.000, έδωσαν 224.000, 000 — Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (40 χρόνια). Είναι βρόχος και θάρος: — Οι παρανομοί διά έπισημοσύνη... — Από την φιλολογία της έπισημοσύνης — Η νέα προσηγορία διά των έπισημοσυνών της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών — Διάδοχος προοίτιων και άλλες θρητικές.	● Οι καταστατικοί σκοποί και ή νομική μορφή της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (σ. 2151)
● Ο Έλληνας κερδοστής και ή άγροτική συνεταιριστική διακρίσις υπό κ. Β. Τζανιτσή (σ. 2123)	● Γενικά Άγροτικής Πολιτικής. Ειδήσεις (σ. 2152)
● Έπικουραριστικές και Διαπαιδαγωγικές σχέσεις. Απόδειξη υπό τήν γαλλικήν υπό κ. Άγ. Μιχαηλίδη (σ. 2126)	● Η γαλλική παρανομή εν γένει. Μέτρα, Ειδήσεις (σ. 2153)
● Βασικά Οικονομικά. Τράπεζαι. Τραπεζιστική (σ. 2129)	● Η γαλλική παραγωγή. Ειδήσεις. Μέτρα (σ. 2154)
● Τό Σίνα τού Λαζίνου. Οικονομικά Κέντρα. Τράπεζαι. Αρμυρατισμοί. Τόσ κ. Paul Baroni (σ. 2131)	● Το πρόσθετον συνεταιριστικόν σχέδιον Νόμου περί συνεταιρισμών τού 1970 τού όποιον έιναι διαβλήθη ή άνωκομία (σ. 2155)
● Οι Συνεταιρισμοί επί Πόλεως και τού Βόλου. Τά έργα τού Ι. Σινιέρη. Αναμνήσεις τού κ. Σκ. Άντωνιάδη (σ. 2133)	● Οι Οικονομικοί Συνεταιρισμοί (σ. 2156)
● Έξοικονομητικά Νομοθέτηματα (σ. 2134)	● Η άνωκομία και ή νομική αλτρεοδότησις. Πρότασις τού κ. Η. Παπαγεωργιάδου (σ. 2164)
	● Γεωργιακές πληροφορίες από την Άγγλία (σ. 2165)
	● Ρεβίλια - Περιοδικά (σ. 2164)
	● Ένδοξήρονα Νομολογία (σ. 2166)

Εκδίδεται εις τήν είσοδον τού μεγάλου με την συνεργασίαν πολλών ειδικών

27	Έκδοσις - Οικ. Διακρίσις ΑΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ (σ. Πρόεδριμος Διακρίσιμων ΑΤΕ διά Συνεταιρισμούς και Γ. Βιομηχανίας)	Διακρίσις Συντοθέσις ΑΡΙΕΤ. Ν. ΚΑΛΗΜΗΣ (Κυριοτέρως. Πρόεδρις Άποδομίας Άθηνών, ή Διακρίσις καί Πρόδρις Υπομ. Οικ. Μελών ΑΤΕ)	27
----	---	--	----

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Πολλά στοιχεία για τις Κεντρικές μεγάλες Οικονομικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και τις διάφορες μικρότερες (με διάφορες νομικές μορφές) βλ. στους ετήσιους Απολογισμούς της Δ/νσεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ.

Στο τέλος του 1969 υπάρχουν οι ακόλουθες κεντρικές οικονομικές συνεταιριστικές Οργανώσεις (με διάφορους νομικούς τύπους), με διάκριση σε λειτουργούσες και σε αδρανούσες (ΘΣ 1971 σ. 129).

α) Λειτουργούσες:

1. Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Ελαιοπαραγωγών Ελλάδος «Ελαιουργική», Αθήνα 1949.

Μέλη: 36 Ενώσεις Συνεταιρισμών Ελαιοπαραγωγικών περιφερειών (εις τας οποίας ανήκουν 1.744 Συνεταιρισμοί). Επίσης συμμετέχει και εις μεμονωμένους Συνεταιρισμούς. Κεφάλαια: Δρχ. 1.945.000.

2. Κεντρική Ένωση Χανίων: Συνεργαζόμενοι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών Νομού Χανίων. Χανιά 1952.

Μέλη: 7 Ενώσεις Συνεταιρισμών εις τας οποίας ανήκουν 192 Συνεταιρισμοί. Κεφάλαια: Δρχ. 555.000.

3. Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Συκοπαραγωγών «Συκιική», Καλαμάτα 1953.

Μέλη: 3 Ενώσεις Συνεταιρισμών εις τας οποίας ανήκουν 169 Συνεταιρισμοί, ως επίσης και 15 μεμονωμένοι Συνεταιρισμοί. Κεφάλαια: Δρχ. 19.858.000.

4. Κεντρική Ένωση Κτηνοτροφικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Ελλάδος «Κτηνοτροφική». Αθήνα 1962.

Μέλη: 32 Ενώσεις Συνεταιρισμών εις τας οποίας ανήκουν 1.686 Συνεταιρισμοί, ως και 3 μεμονωμένοι Συνεταιρισμοί. Κεφάλαια: Δρχ. 774.000.

5. Κεντρική Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Νομού Ηλείας. Πύργος 1964.

Μέλη: Εις την Κεντρικήν ταύτην Ένωσιν συμμετέχουν 6 Ενώσεις Συνεταιρισμών, εις τας οποίας ανήκουν 224 Συνεταιρισμοί. Κεφάλαια: Δρχ. 720.000.

6. Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Προστασίας Γεωργικών Προϊόντων Νομού Μεσσηνίας. Καλαμάτα 1966.

Μέλη: 7 Ενώσεις Συνεταιρισμών εις τας οποίας ανήκουν 294 Συνεταιρισμοί. Κεφάλαια: Δρχ. 7.434.000.

7. Κεντρική Ένωση Φρουτοπαραγωγών Ελλάδος. Σκύδρα 1966.

Μέλη: 5 Ενώσεις Συνεταιρισμών. Κεφάλαια: Δρχ. 2.128.000.

8. Κεντρική Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Κορινθίας. Κόρινθος 1966.

Μέλη: 5 Ενώσεις Συνεταιρισμών εις τας οποίας ανήκουν 155 Συνεταιρισμοί. Κεφάλαια: Δρχ. 761.000.

β) Αδρανούσες:

9. Κεντρική Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων «Οινική». Αθήνα 1949.

10. Κεντρική Ένωση Ελαιοπαραγωγών Μεσσηνίας «Συνεταιριστική Πυρηνελαιουργία». Καλαμάτα 1950.

11. Κοινοπραξία Συν/κών Ενώσεων Ορυζοπαραγωγών Φαναρίου - Ηγουμενίτσας. Καναλάκι Φαναρίου 1951.

Σημείωσις: Πρόκειται περί Κεντρικής Ενώσεως κατά νόμον, φερούσης την ανωτέρω επωνυμίαν.

12. Κεντρική Ένωση Χαρουποπαραγωγών. Ρέθυμνο 1953.

13. Συνεταιριστική Κεντρική Ένωση Βιομηχανίας Γάλακτος. Αλεξάνδρεια 1961.

Οι Οργανώσεις που λειτουργούν εργάζονται στα πλαίσια που επιτρέπει το δικτατορικό καθεστώς, οπωσδήποτε όμως εξακολουθούν να εξυπηρετούν τις Ενώσεις, Συνεταιρισμούς και γενικότερα τον αγροτικό κόσμο ανάλογα με τους σκοπούς που έχει η κάθε κεντρική οργάνωση, τα πρόσωπα που έχουν διοριστεί ως ΔΣ και ΕΣ και στις Διευθύνσεις τους και άλλα στοιχεία (Για τις νέες διοικήσεις των Κεντρικών Οργανώσεων (πρόσωπα) βλ. ΦΣ 1967 σ. 83).

Η ανάπτυξη στη συνέχεια για το έργο της κάθε Κεντρικής Οργάνωσης γίνεται περιληπτικά αλλά πάντα με σαφείς παραπομπές στις πηγές ώστε να είναι εύκολη η ενημέρωση κάθε μελετητή.

Πολλά αναλυτικά στοιχεία υπάρχουν και στα τεύχη των περιοδικών ΘΣ και ΦΣ.

Ακολουθούν μερικές ενδεικτικές πληροφορίες:

Η ΚΥΔΕΠ (ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ)

Εξακολουθεί να είναι η βασική οικονομική συνεταιριστική οργάνωση, κυρίως σε θέματα συγκεντρώσεως αγροτικών προϊόντων εκτός εκείνων που είναι αντικείμενο δραστηριότητας άλλων Κεντρικών Οργανώσεων (που στην πλειονότητά τους γεννήθηκαν από αυτή).

Για τις δραστηριότητές της σε θέματα δημητριακών και βάμβακος (με τα οποία κυρίως ασχολείται η ΚΥΔΕΠ) βλ. λεπτομερειακά στο ευρετήριο περιοδικού ΘΣ 1971 και 1972 σ. 1057, 1058, 1059, τόσο για την δικιά της δραστηριότητα όσο και μέσω των «θυγατρικών» της οργανώσεων.

Δίδονται εκεί αρκετά στοιχεία για τα μέλη της, τα κεφάλαια, την συγκέντρωση σιτηρών, την αποροσυγκέντρωση, τις εργασίες για το βαμβάκι, πατατόσπορο, αραβόσιτο, όρυζα, όσπρια. επίσης για τα αποτελέσματα των χρήσεων, τα αποθηκευτικά συγκροτήματα της Θεσσαλονίκης, Πειρειώς, Βόλου, Αλεξανδρουπόλεως, Καβάλας, Πόρτο Λάγο, Χαλκίδας, Λαμίας, 238.000 τ. συνολικώς. Δημοσιεύονται και φωτογραφίες από διάφορες μεγάλες εγκαταστάσεις της και άλλες υπό κατασκευήν.

Ακόμα δίδονται στοιχεία για τους διάφορους νέους προγραμματισμούς της.

Αξιοσημείωτη είναι η πρωτοβουλία της του 1966 για την αγορά οικοπέδου προς ανέγερση συνεταιριστικού μεγάρου για συστέγαση των Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (δυστυχώς δεν οικοδομήθηκε).

Για τις δραστηριότητες της ΚΥΔΕΠ σε διάφορους τομείς βλ. και σε πολλές άλλες σελίδες του περιοδικού ΘΣ όπως π.χ.: σ. 1644 (για δημητριακά) 1719, 1726 και 2004 (για 11 θαλάμους ψυκτικών αποθηκών γεωμήλων) 1871 (για την ανέγερση και εξοπλισμό 4 σιταποθηκών κατακορύφου τύπου SILOS) και πολλά άλλα (βλ. ευρετήρια περιοδικού ΘΣ).

Γενικότερο κείμενο για τις εργασίες της 1966 - 1972 βλ. στα ΘΣ 1973 σ. 1269 - 1279. Προηγείται εκεί ένα ιστορικό για την ίδρυση της και τις υπηρεσίες που προσφέρει μέσα σε δύσκολες συνθήκες.

Η πρώτη μετά το 1967 Γεν. Συνέλευση της έγινε το 1973. (16.4.73) παρουσίες, θέματα, ομιλίες, στοιχεία εργασιών κ.λπ., βλ. ΦΣ 1973 σ. 341 και ΘΣ 1973 σ. 1219. Για συγκέντρωση σιτηρών 1973 βλ. ΦΣ 1973 σ. 352.

Χαρακτηριστικά για το έργο της ΚΥΔΕΠ και γενικότερα της όλης συνεταιριστικής κινήσεως είναι τα σημειώματα του περ. ΘΣ στις σελ. 1815 και 2017 του 1974. Παραθέτομε το τελευταίο: «Διαμαρτύρεται η Ένωση Εξαγωγέων Εμπόρων Βάμβακος διότι, ως γράφει: "Δι' εκτάκτου ενισχύσεως και νέων προνομίων η ΚΥΔΕΠ, κατά πληροφορίας Τύπου, φέρεται ως μέλλουσα να διενεργήσει συγκέντρωση συσπόρου βάμβακος δια λογαριασμόν του Κράτους..."».

Πότε τέλος πάντων, θα το χωνέψουν οι του "Ιδιωτικού φορέως" ως αυτοαποκαλούνται, ότι και η ΚΥΔΕΠ είναι "ιδιωτικός φορέας" ο οποίος όμως εργάζεται δια να εξυπηρετήσει παραγωγούς, προϊόν και κράτος και όχι δια να κερδίσει;

Πότε θα παύσουν να ομιλούν για "προνόμια" της ΚΥΔΕΠ όταν είναι γνωστά τα τεράστια προνόμια των ιδιωτών βιομηχάνων και εμπόρων;

Δεν είμεθα αφελείς βέβαια να πιστεύωμεν ότι θα παύσουν να διαμαρτύρονται. Θα παύσουν μόνον όταν τους παύσουν. Δηλαδή είναι θέμα κρατικής πολιτικής να σταματήσει η εκμετάλλευσις των πολλών από τους λίγους».

Η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ (ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ)

Εξακολουθεί, με αρκετές δυσκολίες, τις εργασίες της κατά την περίοδο αυτή. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 30 σχετικά με τις εργασίες της σε ελαιόλαδα, εληές, σάπωνες.

— Η ΓΣ του 1972 (Αναλυτικά βλ. ΦΣ 1972 σ. 143).

— Σύσκεψις γενικότερη για βρώσιμες ελιές (ΦΣ 1972 σ. 484).

— Έντονο σημείωμα της ΦΣ 1972 σ. 491 για τις αιτιάσεις - κατηγορίες της Ενώσεως Εξαγωγέων βρωσίμων ελαιών έναντι της Ελαιουργικής.

— Συνεδρίαση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ελαιοκαλλιέργειας. Νέος Πρόεδρος της Οργάνωσης ο Χαρ. Καρυωτάκης Γεν. Δ/ντής της Ελαιουργικής. Αναλυτικά ΦΣ 1973 σ. 634.

— Αναλυτικά για τα θέματα ελαιοπαραγωγής κατά το 1973 με τα οποία ασχολείται η Ελαιουργική βλ. στα επίσημα ευρετήρια του περιόδ. ΘΣ 1973 σ. 1568 καθώς και στα άλλα έτη.

— Το 1974 νέος μηχανολογικός εξοπλισμός στις εγκαταστάσεις Ελευσίνας (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1726).

Η ΣΕΚΕ (ΑΝΩΝΥΜΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ)

Εξακολουθούν οι εργασίες της και κατά την περίοδο αυτή, παρά την απομάκρυνση του ΔΣ, του Γεν. Δ/ντή Β. Πλαντζή και άλλων στελεχών και παρά τα διάφορα εμπόδια που θέτουν οι ανταγωνιστές της. Η καλή της θεμελίωση και οργάνωση και οι ικανότητες του προσωπικού που παρέμεινε συντελούν ώστε οι ζημιές να είναι λιγότερες.

— Η ΓΣ του Νοεμβρίου 1969. Ονόματα αντιπροσώπων στη ΓΣ, Διοικ. Συμβουλίου, Γεν. Δ/ντού, άλλων εκπροσώπων. Εργασίες, έκθεση ΔΣ, Ισολογισμός, ομιλίες, φωτογραφίες κ.λπ., βλ. ΦΣ 1970 σ. 20. Πρόεδρος ΔΣ ο Δημ. Μαυρομμάτης, Γεν. Δ/ντής ο Ε. Σκανδάλης.

Η ΓΣ της ΣΕΚΕ 1971. Έκθεση για δραστηριότητες (ΦΣ 1972 τ. 1 σ. 31).

— Η 25ετία ΣΕΚΕ. Μεγάλη δεξίωση επίσημη με παρουσία πλήθους κυβερνητικών προς τιμήν εκπροσώπων ξένων χωρών που εισάγουν ελληνικά καπνά. Αναλυτικό κείμενο με φωτογραφίες βλ. ΦΣ 1972 σ. 333 και ΘΣ 1972 σ. 897.

Για εργασίες της βλ. ΦΣ 1971 σ. 166. Η πολιτική της ΕΤΒΑ για την Καπνοβιομηχανία Ματσάγγου. Διάλυση της παρά το ενδιαφέρον και τις επιτυχίες της ΣΕΚΕ που είχε αναλάβει τη λειτουργία της (ΦΣ 1971 σ. 484).

Για τις εργασίες αγοράς καπνών από τα κρατικά αποθέματα βλ. ΘΣ 1971 σ. 273 και 292 όπου εξαιρείται η συμβολή της για την διάθεση των κρατικών αποθεμάτων.

Για τις εργασίες της γενικότερα βλ. κείμενο Ν. Κολύμβα ΘΣ 1972 σ. 577 «ο ελληνικός καπνός και η ΣΕΚΕ». Επίσης κείμενο του ίδιου «η θέση του Συνεργατισμού εις τον σύγχρονον κόσμον και η ΣΕΚΕ» (ΘΣ 1972 σ. 756).

— Η ΓΣ της ΣΕΚΕ το 1972. ΦΣ 1973 σ. 56.

— Γενικότερα για τις δραστηριότητες της ΣΕΚΕ βλ. πολλά κείμενα στα ΘΣ σελ. 91, 273,

292, 883, 1061, 1062. Βλ. γενικότερα και στο λήμμα καπνός και στο λήμμα ΣΕΚΕ στα ετήσια ευρετήρια του περιόδ. ΘΣ. Για υπαλλήλους βλ. ΘΣ 1972 σ. 980.

Ιδιαίτερης αξίας κείμενο για το όλο έργο της ΣΕΚΕ είναι το βιβλίο του Βασ. Πλαντζή «ΣΕΚΕ και ΚΑΠΝΟΣ» (παρουσίαση από Α.Ν. Κλς στα ΘΣ 1973 σ. 1451).

Γενικά για θέματα ΣΕΚΕ (και καπνού) βλ. ακόμα στα ΘΣ, κυρίως στις ακόλουθες σελίδες (για ειδικότερη μελέτη):

1619	1647	1789	1869	1926	1954	1998
1620	1722	1804	1870	1934	1955	2060
1637	1723	1808	1874	1938	1987	2075
1638	1785	1809	1875	1945	1990	2123

(και άλλες)

Ισολογισμό της 30.6.74 βλ. ΘΣ 1974 σ. 1998.

Η ΚΣΟΣ (ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ)

Κατά την περίοδο αυτή κινείται μέσα στο νέο κρατικό πλαίσιο για θέματα της σουλτανίνας με διορισμένα όργανα.

Για τα θέματα με τα οποία ασχολείται η ΚΣΟΣ βλ. ΘΣ 1972 σ. 1069 (Ευρετήριο για σταφίδες, ΚΣΟΣ, ΑΣΟ).

Για εργασίες κατά το 1973 βλ. ΘΣ σ. 1566. Για εργασίες κατά το 1974 βλ. ΘΣ σ. 1643. Ομοίως ΘΣ σ. 1718. Το ΝΔ για επιτροπές διαθέσεως σουλτανίνας (ΦΕΚ 23/Α/74).

Για τις παράλογες απόψεις των «ελέω Θεού» εξαγωγέων και για την ΚΣΟΣ βλ. σημείωμα περιόδ. Θ.Σ. 1974 σ. 1816.

Για ανέγερση αποθηκών της ΚΣΟΣ στην Κορινθία βλ. ΘΣ σ. 1806.

Για εργασίες της βλ. ΘΣ σ. 1867, 1937, 1950.

Η ΚΣΟΣ υπερασπίζεται τα δικαιώματα της από τον Ν. 3484/1955 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2004).

Η ΟΙΝΙΚΗ (ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ)

Σε αδράνεια. Κυβερνητική απόφαση για αναδιοργάνωση, δραστηριοποίηση της βλ. ΘΣ 1971 σ. 366 και ΦΣ 1971 σ. 22 με κείμενο Δ. Καβούρ. Διορισμός νέων Συμβουλίων της από Υπουργό Εθνικής Οικονομίας. Ονόματα. Το περιόδ. ΘΣ δημοσιεύει ιστορικό λεπτομερειακό σημείωμα για την ίδρυση - λειτουργία της Οινικής και συνιστά στις Ενώσεις τη συνεργασία τους (ΘΣ 1972 σ. 865, 866). Και το 1973 τα ΘΣ σ. 1297 υποστηρίζουν και πάλι την ανάπτυξη δραστηριοτήτων της. Βλ. και ΘΣ σ. 2061.

- Αναλυτικό σημείωμα της ΦΣ 1972 σ. 213, 244 για το όλο ιστορικό των προσπαθειών αλλά και των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων που την κράτησαν σε αδράνεια επί 20 έτη. Απόφαση κρατική για αναβίωση της με διορισμό νέων ΔΣ και ΕΣ. Αλλά (λέει) απαιτείται η ένθερμος συμπαράσταση Κράτους και ΑΤΕ. Βλ. ονόματα διορισθέντων αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 244. Νέα ΔΣ και ΕΣ βλ. ΦΣ 1973 σ. 204.

- Η ΓΣ Ιουλίου 1973. Μετέχοντες, ομιλίες, τροπ. καταστατικού, δικαίωμα εγγραφής, κατασκευή εμφιαλωτηρίων στο εσωτερικό και εξωτερικό, ευγνωμοσύνη προς Κυβέρνηση, (ΦΣ 1973 σ. 526).

- Η ΓΣ Μαρτίου 1974, απολογισμός, προτάσεις προγραμματισμού της Διοικήσεως, αποφάσεις της ΓΣ (βλ. κείμενο Δ. Καβούρ στη ΦΣ 1974 σ. 268).

Η ΣΠΕ (ΑΝΩΝΥΜΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ)

Εξακολουθεί με πολλές δυσκολίες τις εργασίες της με ζημίες καθώς οι τοποθετηθέντες (ΔΣ - Δ/νση) δεν ήταν οι κατάλληλοι (μετά την απομάκρυνση του Ανδρ. Σιβρόπουλου που ήταν ο δημιουργός της). Για τις εργασίες που έκανε βλ. διαφήμιση στα ΘΣ τεύχος 1 (εξώφυλλο).

Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ (ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ)

Λόγω των μεγάλων αναγκών σε κτηνοτροφικά προϊόντα η Κτηνοτροφική είχε μεγάλη ανάπτυξη κατά την περίοδο αυτή.

Για το 1970 βλ. ΦΣ σ. 108, (Διευθυντής ο γεωπ. Β. Παπαστυρόπουλος) σ. 391 (μήνυμα Προέδρου Κτηνοτροφικής Απ. Καντζέλη για το 1971).

Για το 1971 βλ. ΘΣ σ. 374 επόμε., 459 επόμε., (σειρά μέτρων για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας).

Με ΝΔ 872/1971 έγινε υποχρεωτική η παστερίωση γάλακτος.

Το 1972 η ΓΣ της Κτηνοτροφικής (12.2.72). Για εργασίες της βλ. ΘΣ 1972 σ. 723 και ΦΣ 1972 σ. 145.

Το Α' Πανελλήνιο Κτηνοτροφικό Συνέδριο στα Ιωάννινα με έντονη παρουσία - κατεύθυνση από Κρατικούς. Αναλυτικά ΦΣ 1972 σ. 251.

Η ΓΣ του 1973. Εργασίες, Κυβερνητικές μεγάλες υποσχέσεις για συμπαράσταση. Αγονία για αυτόρκεια στο κρέας. Χαρακτηριστική ομιλία Γεν. Γραμ. Υπ. Γεωργίας ΦΣ 1973 σ. 342.

Κατά το 1973 βλέπε αναλυτικά για τα θέματα κτηνοτροφίας με τα οποία ασχολείται η Κτηνοτροφική στο ευρετήριο περιόδ. ΘΣ σ. 1568.

Αναλυτικά για το έργο της 1967 - 1973 βλ. Θ.Σ. 1974 σ. 1775-1777.

ΑΛΛΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Η ΑΣΣΕ (ΑΝΩΝΥΜΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ)

Για εργασίες και ανάγκη υποστηρίξεως βλ. ΦΣ 1971 σ. 342.

Ο πρόεδρος της ΑΣΣΕ διαπιστώνει ότι παρά τις συστάσεις ΥΓ, ΑΤΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ λίγες είναι οι Οργανώσεις που χρησιμοποιούν το τυπογραφείον της και μόνο για λογιστικά έντυπα. Αναφέρει περικοπήν από το καταστατικόν της για τους ευρύτατους εκδοτικούς σκοπούς της και συνιστά να αναπτύξουν οι Ενώσεις κ.λπ. ενημερωτική δραστηριότητα με Δελτία που θα τυπώνει η ΑΣΣΕ (βλ. ΦΣ 1972 σ. 256).

Η ΑΣΣΕ τυπώνει και το περ. ΦΣ της ΠΑΣΕΓΕΣ.

- Η τυποποίηση των συνεταιριστικών εντύπων και το τυπογραφείον των Συνεταιρισμών. Κείμενο Γ. Τριανταφυλλίδη Δ/ντού του τυπογρ. της ΑΣΣΕ για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει (βλ. ΦΣ 1973 σ. 726).

Η ΣΥΚΙΚΗ

- Δρα στη Μεσσηνία, διάδοχος του Γραφείου Σύκων. Για εργασίες της βλ. ΘΣ 1971 σ. 182. Επίσης ΘΣ 1971 σ. 474 για εργασίες, μέτρα προστασίας ξηρών σύκων. Επίσης βλ. για εργασίες στα ΘΣ:

Το 1972 σ. 977 και 1039. Το 1973 σ. 1219. Το 1974 σ. 1987.

Η ΣΕΚΟΒΕ

Ικανοποίηση και συγχαρητήρια υφυπ. επί θεμάτων Γεωργίας Π. Παπαπαναγιώτου για τις εργασίες της 1971 (Αναλυτικά βλ. ΦΣ 1972 σ. 83).

Η δευτέρα ΓΣ. Αναλυτικά στοιχεία για δραστηριότητες (ΦΣ 1972 σ. 355).

- Πεπραγμένα ΔΣ της ΣΕΚΟΒΕ για 1972. (Αναλυτικά ΦΣ 1973 σ. 661 για το όλο έργο της).

Η ΕΛΒΙΖ

Η ΓΣ του 1972 της συνεταιριστικής Εταιρείας Ελληνικά Βιομηχανία Ζωοτροφών. (Αναλυτ. κείμενο ΦΣ 1972 σ. 336).

- Πανελλήνιο Ενημερωτικό Σεμινάριο αντιπροσώπων της (βλ. ΦΣ 1972 σ. 591, 662. αναλυτικά).

Η ΣΥΝΕΡΓΑΑ

Εργασίες το 1973 βλ. ΘΣ 1974 σ. 1726.

Η ΕΝΩΣΗ ΣΟΥΛΤΑΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΡΗΤΗΣ (ΑΕ)

Για δραστηριότητες βλ. ΦΣ 1972 σ. 351.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ - Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ)

Επεξηγήσεις για το περιεχόμενο του Υποκεφ. Ζ και για τις σχέσεις ΑΤΕ - Συνεταιρισμών βλ. στο Υποκ. Ζ του Δ' τόμου σελ. 525/2285. Επίσης στο ίδιο Υποκεφ. Ζ της προηγούμενης περιόδου 1961 - 1965 στον παρόντα τόμο Ε. Σχετικά με την ΑΤΕ βλ. πάντα και το Υποκ. Β για Εποπτεία.

Το 1967 Διοικητής ΑΤΕ είναι ο Αν. Βγενόπουλος και Υποδιοικητής ο Αδ. Πεπελάσης διορισμένοι από την Ένωση Κέντρου.

Το όλο έργο της ΑΤΕ για κάθε έτος εμφανίζεται και κατά την περίοδο αυτή στους ετήσιους Απολογισμούς της Διοικήσεως. Η Δ/ση Συνεταιρισμών συντάσσει και δημοσιεύει και ειδική έκθεση του έργου της σε συσχέτισμό με τις δραστηριότητες της συνεταιριστικής κινήσεως που ελοπτεύει (τα στοιχεία αυτά είναι πολύτιμα καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας - παρά μόνο για ιδρύσεις, διαλύσεις) ούτε της ΠΑΣΕΓΕΣ (για το έργο κυρίως των Ενώσεων μελών της και των Κεντρικών Οργανώσεων).

Στη συνέχεια θα δοθούν περιληπτικά στοιχεία για μερικά θέματα των σχέσεων Συνεταιρισμών - ΑΤΕ, είτε για οργανωτικά της ΑΤΕ και μόνο ενδεικτικά για διάφορες εργασίες της.

Το 1967 διορίζεται από τη Δικτατορία Διοικητής ο Ιωάν. Παπαβλαχόπουλος με αρκετή πείρα (ως τέως Νομάρχης, τ. Γραμμ. Υπουργικού Συμβουλίου και Πρόεδρος στο Ανώτατο Συμβούλιο Δημοσίων Υπαλλήλων).

Κατά το διάστημα 1967 - 1974 που τοποθετήθηκαν στη Διοίκηση - Υποδιοίκηση ΑΤΕ διάφορα νέα πρόσωπα, η όλη κατάσταση κινήθηκε μέσα βέβαια στις δεσμεύσεις και απαιτήσεις του δικτατορικού καθεστώτος που τα διόριζε αλλά και ανάλογα με την προσωπικότητα, το παρελθόν, τις γνώσεις και τον βαθμό σχέσεων - εξάρτησης από το καθεστώς και τις πολλές ομάδες εξουσίας των παρασκηνίων. Πολύ συχνές αλλαγές στις Διοικήσεις.

Οι εργασίες και η οργάνωση της ΑΤΕ εξακολουθούν όπως στο παρελθόν, παρά τις προηγούμενες κινήσεις του Υποδ. Πεπελάση για μεταβολές στην αγροτική πίστη κ.λπ. και παρά τις πιο έντονες τώρα προσπάθειες του Υπουργείου Γεωργίας να θέσει υπό έντονο έλεγχο την ΑΤΕ που είχε αποκτήσει μεγάλο προβάδισμα από χρόνια με τις Δ/σεις Τεχνικών Υπηρεσιών, Συνεταιρισμών και με την ουσιαστική ενασχόληση με το θέμα των Γεωργικών Βιομηχανιών, τις Ασφαλιστικές Εργασίες και άλλα.

Και το 1968 γινόταν η χρηματοδότηση της γεωργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος μέσω της ΑΤΕ (πέραν της τελευταίας προικοδοτήσεως της από την Αμερικανική βοήθεια) δεδομένου ότι η ΑΤΕ (της οποίας τα κεφάλαια από τις προικοδοτήσεις είχαν εξανεμισθεί κατά την Κατοχή) δεν μπορούσε να αναπτύξει δική της οικονομική οντότητα από προσέλκυση καταθέσεων, αφού τα επιτόκια με τα οποία εδάνειζε με κρατική απόφαση ήταν χαμηλά και η διαφορά από τα τρέχοντα τότε επιτόκια στις καταθέσεις, δεν εκάλυπτε τα λειτουργικά έξοδα. Η χρηματοδότηση της γεωργίας από την ΑΤΕ στηριζόταν στα κεφάλαια που έδινε η Τράπεζα της Ελλάδος με επιβάρυνση της νομισματικής κυκλοφορίας και με πολύ μικρό επιτόκιο και για το λόγο αυτό τα μεσομακροπρόθεσμα δάνεια ήταν ελάχιστα (κυρίως από τα κεφάλαια της προικοδότησης και ειδικές πιστώσεις χρηματοδοτήσεως έργων κυβερνητικού ενδιαφέροντος).

Είχε γίνει τότε από την Υπηρεσία Οικονομικών Μελετών της ΑΤΕ σχετική μελέτη για πρόταση αναπτύξεως των καταθέσεων στην ΑΤΕ με μερική κάλυψη του αρνητικού ποσού (τόκων καταθέσεων, κόστους διαχειρίσεως, τόκων χορηγήσεων) από ισόποσον επιδότηση της Τραπέζης της Ελλάδος από τις ωφέλειες που είχε από τις τραπεζικές καταθέσεις σε αυτή και τα άλλα κέρδη της που απέδιδε στο Κράτος, ώστε να περιορισθούν τα ποσά που έδινε στην ΑΤΕ για χορηγήσεις από την νομισματική κυκλοφορία με χαμηλά επιτόκια. Η σχετική πρόταση δεν είχε ενεργοποιηθεί.

Το 1968 γίνεται από την Τράπεζα της Ελλάδος με στοιχεία της ΑΤΕ νέα «έρευνα επί της ΑΤΕ και της αγροτικής πίστωσης. Βασικά διαπιστώσεις και προτάσεις» (σελίδες δακτυλ. 44) χωρίς εμβάθυνση και λύσιν ως άνω, αλλά με γενικήν και αόριστον ανακίνησην και πάλιν των ζητημάτων: α) ενισχύσεως της οικονομικής και διοικητικής πρωτοβουλίας της ΑΤΕ, β) ενισχύσεως κάπως του ρόλου των Συνεταιρισμών στον πιστωτικό τομέα, γ) και μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων των Δ/νσεων Τεχνικής και Συνεταιρισμών στο Υπουργείο Γεωργίας αφού εξασφαλιστεί, όπως έγραφε, στενή συνεργασία στους τομείς αυτούς μεταξύ Υπουργείου και ΑΤΕ.

Σε δημοσίευμα του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» της 31.10.1968 (που και σε προηγούμενα έτη είχε δημοσιευθεί σχετικά κείμενα προερχόμενα από τον τότε Υποδιοικητή της ΑΤΕ που δημοσίωργησαν πολλούς αντίλογους) αναγράφονται τα επόμενα:

Νέοι προσανατολισμοί δια τους φορείς της Αγροτικής πολιτικής

«Εκτεταμένος μεταβολάς εν σχέσει προς το ισχύον καθεστώς της Αγροτικής Τραπέζης και των αυτοτελών αγροτικών οργανισμών μελετά η Κυβέρνησις, κατόπιν εισηγήσεως του υπουργείου Γεωργίας.

Δια την Α.Τ.Ε., προτείνεται όπως, α) καταργηθή η Διεύθυνσις Γεωργικών Συνεταιρισμών και περιέλθει το όλον θέμα υπό την αποκλειστικήν αρμοδιότητα του Υπουργείου, β) συγχωνευθή η Τεχνική της Υπηρεσίας με τας αντιστοίχους υπηρεσίας του υπουργείου, αι δε γνωματεύσεις δια την χορήγησιν μεσομακροπροθέσμων δανείων γίνονται του λοιπού από τους γεωπόνους γεωργικών εφαρμογών που ευρίσκονται εις τακτικήν επαφήν με τους αγρότας. Η μόνη διάκρισις η οποία θα υπάρξη (εφ' όσον υιοθετηθούν αι προτάσεις αιταί) μεταξύ γεωπόνων, θα είναι ότι οι υπηρετούντες εις την Α.Τ.Ε., από του βαθμού τμηματάρχου και άνω θα διατηρήσουν μέχρι της εξόδου των όλα τα οικονομικά και άλλα πλεονεκτήματα, που ήδη απολαμβάνουν. Των λοιπών ο μισθός θα προσαρμοσθή προς τα επίπεδα τα ισχύοντα δια τους γεωπόνους του υπουργείου.

Δια τους Οργανισμούς (Καπνού, Βάμβακος, Σταφίδος, κ.λπ.) αντιμετωπίζεται η σκέψις διακοπής της περαιτέρω λειτουργίας των και ένταξις των υπηρεσιών των εις το υπουργείον, προς καλύτερον συντονισμόν των υπηρεσιών που προσφέρουν με τα προγράμματα γεωργικής πολιτικής της Κυβερνήσεως.

Ουσιώδεις καινοτομίες εις τον νέον Οργανισμόν της Α.Τ.Ε.

Εν τω μεταξύ μετά από μακράν και κοπιώδη εργα-

σίαν επερατώθη ο νέος Οργανισμός της Αγροτικής Τραπέζης και υπεβλήθη ήδη προς το Διοικητικόν Συμβούλιον αυτής προς έγκρισιν, ενώ παράλληλως ενημερώθη επ' αυτού η Κυβέρνησις, από τας τελικάς αποφάσεις της οποίας θα εξαρτηθή η αυτοουσία ή κατόπιν μεταβολών των, κύρωσις και νομοθέτησις του. Ο Διοικητής της Α.Τ.Ε., κ. Παπαβλαχόπουλος, ο οποίος αυτοπροσώπως ειργάσθη επί πολλούς μήνας επί του σχεδίου του νέου οργανισμού, επιδιώκει δι' αυτού, όπως εκσυγχρονισθή πλήρως η Τράπεζα από πλευράς οργανώσεως, προσαρμοσθούν οι προσανατολισμοί της προς την αναπτυξιακήν πολιτικήν την εφαρμοζομένην υπό της Κυβερνήσεως και ευθυγραμμισθή το ίδρυμα προς το δόγμα ότι η επιχειρησιακή δραστηριότης δέον να ανήκη εις την ιδιωτικήν πρωτοβουλίαν και όχι εις κρατικούς φορείς. Ειδικότεροι στόχοι και καινοτομίες του νέου οργανισμού: α) Γίνεται σαφής διαχωρισμός μεταξύ επιστημονικού και μη προσωπικού και εξασφαλίζεται το προβάδισμα εις τους επιστήμονας, αποκλειομένων εφεξής των μέσης μορφώσεως από τας ηγετικάς θέσεις. β) Προβλέπεται η αξιοποίησις του τεχνικού επιστημονικού προσωπικού (γεωπόνου, κ.λπ.) εις τους τομείς αρμοδιότητος αυτών, λόγω σπουδών, και όχι εις εργασίας γραφείου, αι οποία το ηγρήστευαν απεστέρουν δε την Τράπεζαν και την αγροτικήν οικονομίαν των ιδιαίτερων γνώσεων και επιστημονικών υπηρεσιών των. γ) Η Διεύθυνσις Γεωργικών Βιομηχανικών μετονομάζεται εις Διεύθυνσιν Βιομηχανικής Πίστωσης, δια να υπογραμμισθή ότι η Α.Τ.Ε., ασεί πίστιν και δεν φιλοδοξεί ούτε θα επιδιώκη του λοιπού να ασκή έργα βιομηχανίου, ει μη μόνον όπου η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν εκδηλώνει ενδιαφέρον. δ) Δημιουργείται Διεύθυνσις

Μελετών και Οργανώσεως. Αύτη θα επανδρωθή με ειδικούς επιστήμονας (γεωργο-οικονομολόγους, τεχνικούς, στατιστικούς κ.λπ.), θα εκπονή δε μεταξύ άλλων γεωργικές μελέτας και θα αναλάβη την ευθύνη της οργανώσεως των υπηρεσιών της Τραπεζής με βάση τα σύγχρονα συστήματα (χρησι-

μοποιήσις υπηρεσιών ηλεκτρονικών διερευνητών, ηλεκτρονικών λογιστικών μηχανών, κ.λπ.). Η νέα αυτή διεύθυνση αποτελεί αξιοποιήσιον του πρώτου πυρήνους Υπηρεσίας Μελετών, που είχε δημιουργηθή το 1964 και η οποία δεν ηυδοκίμησε λόγω εσωτερικών αντιδράσεων εις το ίδρυμα».

Από όλα αυτά τίποτα δεν έγινε τότε αλλά έμειναν σε επιδίωξη.

— Από 3.2.1969 Διοικητής ΑΤΕ ο Δ. Κουρκουλάκος (στρατηγός ΠΔ), ενώ ο Ι. Παπαβλαχόπουλος είχε τοποθετηθεί αιφνίδια Υφυπουργός Γεωργίας (και αργότερα Υπουργός).

— Με απόφαση Υπουργού Γεωργίας Αλ. Ματθαίου (αριθ. 261353/7182 της 9.4.1969 που εκδόθηκε με βάση το άρθρ. 3 § 6 του ΑΝ 65/1967 γίνεται επέμβαση στην ΑΤΕ και ορίζεται (παρά τον καταστατικό της Νόμο) ότι «πράξεις προαγωγών από του βαθμού του Αρχιλογιστού και άνω» ως και οι «πράξεις τοποθετήσεως Διευθυντών Προϊσταμένων Διευθύνσεων» «τυγχάνουν εκτελεσται μόνον μετά προηγουμένην έγκρισιν ημών: άνευ ταύτης ουδέν έννομον αποτέλεσμα επιφέρουσιν». Η πλήρης αυτή εξάρτηση του ΔΣ και της Διοικήσεως ΑΤΕ εφαρμозόταν και προηγουμένα με προφορική εντολή.

— Τον Σεπτέμβριον 1969 η ΑΤΕ συμπλήρωσε 40 χρόνια ζωής από το 1929. Αναλυτικό κείμενο για την δράση της κατά περιόδους βλ. στο περιοδ. «Ελληνικός Πλούτος» Δεκ. 1969.

— Από 19.1.71 τοποθετείται νέος Διοικητής ο Αντ. Αδαμόπουλος, γεωπόνος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Υποδιοικητής ο Κ. Κουκούλης (Βλ. ΘΣ 1971 σ. 47, 130). Μηνύματα τους βλ. ΦΣ 1971 σ. 8, 9.

— Συνεχίζεται η προσπάθεια διαφόρων κύκλων για αποδυνάμωση της ΑΤΕ και μετατροπής της ουσιαστικά σε πιστωτικό Ταμείο με εντολές κρατικές, χωρίς τον εξοπλισμόν του με τεχνικές (γεωπονικές κ.λπ.) και συνεταιριστικές υπηρεσίες για την συμβολή στην ανάπτυξη της γεωργίας και των Συνεταιρισμών. (Η προσπάθεια είχε αρχίσει πολύ παλαιότερα επί εποχής παντοδυναμίας Μαρκεζίνη και καταπολεμήθηκε τότε). Πέραν από την προσπάθεια αποσπάσεως των Δ/σεων, α) Συνεταιρισμών, και β) Τεχνικής από την ΑΤΕ υπάρχει και η ανοικτή και παρασκηνιακή επέμβαση στα θέματα προαγωγών και τοποθετήσεων του προσωπικού. Εκτός από την παραπάνω εντολή Υπουργού Αλ. Ματθαίου και τις παρασκηνιακές ενέργειες — εντολές διαφόρων παραγόντων της δικτατορίας για τους εκλεκτούς των προς τους Διοικητές, δεν προωθείται το θέμα του Οργανισμού (το Α γενικό μέρος είχε ψηφισθεί και δημοσιευθεί επί Διοικήσεως Χριστοδούλου προ του 1962) παρά την εργασία που έγινε επί Παπαβλαχοπούλου.

Οι ελάχιστες ανώτατες θέσεις των 9 οργανικών Διευθύνσεων⁽¹⁾ του Κεντρικού Κατ/τος ήταν οι περισσότερες κενές και τις διηύθυναν Υποδιευθυνται και Τμηματάρχες (μερικοί ως εκλεκτοί του καθεστώτος) και έτσι εμποδιζόταν η ανάδειξη νέων Υποδιευθυντών και Τμηματάρχων που έμειναν καθηλωμένοι. Χαρακτηριστικό για την κατάσταση είναι τα σημειώματα στα ΘΣ Ιανουαρίου 1972 σ. 564, 565 (βλ. και αργότερα ΘΣ 1181, 1461).

Τελικά ο νέος Οργανισμός δημοσιεύτηκε το 1972 με ΝΔ 213/1972 (ΦΕΚ 270 Α). Βλ. σχετικά ΘΣ 1972 σ. 748. Βλ. και ΦΣ 1973 σ. 242 κυβερνητικές ανακοινώσεις.

(1) Στην ΑΤΕ (αντίθετα από ότι συνέβαινε στις δημόσιες υπηρεσίες όπου δημιουργούσαν πολλές Γενικές Δ/σεις σε κάθε Υπουργείο, πολλές Δ/σεις σε κάθε Γεν. Δ/ση και πολλά τμήματα σε κάθε Δ/ση) υπήρχε ασφυκτική στενότητα στην εξέλιξη του προσωπικού καθώς δεν υπήρχαν αρκετές υπηρεσιακές μονάδες και αντίστοιχες οργανικές θέσεις. Έτσι αξιόλογοι υπάλληλοι με μεγάλην προσφοράν σε Δ/ση Υπ/των έμειναν επί 10ετίες καθηλωμένοι στον βαθμό του Αρχιλογιστού (κάτω του Τμηματάρχου) και αξιόλογοι τμηματάρχες που διηύθυναν τα τμήματα του Κεντρικού έμειναν καθηλωμένοι επί 10ετίες στον ίδιο βαθμό (Τμηματάρχου Α με οικονομικές τριετίες) διότι οι θέσεις των Δ/ντών ήταν μόνο 7 για τους Οικονομικούς, 1 για την Τεχνικήν και 1 των Συνεταιρισμών (με 4 μόνο συνολικά Υποδιευθυντές).

Μερικά από το τρέχον έργο της ΑΤΕ

– Για τις εργασίες ΑΤΕ 1961 – 1970 βλ. αναλυτικά στοιχεία ΘΣ 1971 σ. 321.

– Για το έργο της ΑΤΕ 21.4.67 – 21.4.71 υπάρχει η ειδική ομότιτλη έκδοση της ΑΤΕ για «τα 4 δημιουργικά έτη» με πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία και για το έργο της και των Συνεταιρισμών αλλά κυρίως με λιβανωτόν και φωτογραφίες για το καθεστώς. Μεταξύ των άλλων τονίζεται εισαγωγικά «το ιστορικής σημασίας μέτρον της διαγραφής των αγροτικών χρεών... Δια του μέτρου ευεργετήθησαν 776.739 φυσικά πρόσωπα και 1.247 νομικά πρόσωπα, απαλλαγέντα συνολικώς χρέους 7 δισεκ. δρχ. το οποίον ανέλαβε το Κράτος...» (σ. 17).

– Προωθείται κάπως το θέμα των Γεωργικών Βιομηχανιών, που είχε αρχίσει παλαιότερα επί Κυβερνήσεων Καραμανλή. Το 1972 γίνεται έρευνα της Δ/σεως Γεωργ. Βιομηχανιών της ΑΤΕ «Έρευνα Χωροταξίας Γεωργικών Βιομηχανιών εις τον ελληνικόν χώρον» με λίγο κείμενο και πολλούς χάρτες για την κατανομή τους κ.λπ., και με την προοπτικήν αναπτύξεως έως το 1985, με πολλά στοιχεία και με διάκριση τους σε ιδιωτικές και συνεταιριστικές.

– Για τη συλλογική σύμβαση εργασίας του προσωπικού βλ. ΦΕΚ/Β/αριθ. 302/1970 (όπου και άλλων Τραπεζών (Ελλάδος και Κτηματικής). Και εγν. ΑΤΕ 154/1970.

– Για χρηματοδότηση γεωργίας – αλιείας και τα επιτόκια βλ. ΘΣ 1971 σ. 65, 89.

– Για αγροτική συνεταιριστική πίστη βλ. κείμενο Γ. Κακατσίδα (ΦΣ 1972 σ. 127).

– Αυξάνονται τα ποσά δανείων για κατασκευή τουριστικών δωματίων στην ύπαιθρο (ΦΣ 1972 σ. 207, 280).

– Για ισχύοντα επιτόκια δανείων ΑΤΕ βλ. ΘΣ 1972 σ. 604.

– Διακοπή χορηγήσεως στεγαστικών δανείων (για περιορισμό του πληθωρισμού) πολύ επιζήμια για αγρότες αλλά και για το καθεστώς (αφού προηγούμενα ελάμβαναν αρκετά τέτοια δάνεια και κατά ποικίλους τρόπους «εξέφραζαν την ευγνωμοσύνην των προς την εθνικήν Κυβέρνησιν» (βλ. ΦΣ 1973 σ. 485).

– Για την ΑΤΕ κατά το 1973 και χρηματοδότηση βλ. ΘΣ σ. 1104 και ΦΣ 1973 σ. 544.

– Για το συλλογικό δανεισμό Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ 1106, 1163.

– Απόψεις και επεξηγήσεις για αγροτική πίστη και Συνεταιρισμούς βλ. ΦΣ 1973 σ. 615.

– Για το οξύ πρόβλημα της εν γένει χρηματοδοτήσεως της γεωργίας και τα σχετικά στοιχεία κατά την περίοδο αυτή βλ. ΦΣ 1973 σ. 739, 741. Επίσης στη ΦΣ 1974 σ. 425.

– Για την Δ/νη Συνεταιρισμών βλ. ΘΣ σ. 1301, 1305, 1461.

– Για την όχι ευχάριστη κατάσταση στην ΑΤΕ βλ. ΘΣ 1974 σ. 1815, 1816.

– Η Δ/νη ΑΤΕ στον απολογισμό της για το 1974 προβάλλει τις ακόλουθες κεντρικές οικονομικές Οργανώσεις για διάφορες δραστηριότητές τους:

Κεντρική Ένωση Φρουτοπαραγωγών Ελλάδος.

Κεντρική Ένωση Γ. Συνεταιρισμών Ηλείας.

Κεντρική Ένωση Μεσσηνίας.

Κεντρική Ένωση Χανίων.

ΚΥΔΕΠ – ΚΣΟΣ – Ελαιουργική.

Αναστ. Δομέστιχος:

Από τα παλαιότερα ανώτατα στελέχη της ΑΤΕ στην
Τεχνική Διεύθυνση και τη Διεύθυνση Συνεταιρισμών

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ)

Και κατά την περίοδο αυτή τα προβλήματα του αγροτικού κόσμου είναι πολλά αλλά οι κινητοποιήσεις ελεγχόμενες, αφού έχουν διαλυθεί και οι λίγοι αγροτικοί σύλλογοι το 1967 οι δε Διοικήσεις των Συνεταιρικών Οργανώσεων είναι διορισμένες από το καθεστώς. Βέβαια, όπως σε κάθε χρονική περίοδο, οι Κυβερνήσεις προσπαθούν να επιλύσουν μερικά από τα προβλήματα είτε από πραγματική διάθεση είτε για να φαίνονται αρεστές στα ευρύτατα στρώματα.

Στη συνέχεια θα δοθούν αρκετές παραπομπές σε πηγές, ομαδικά κατά κλάδους γεωργικών προϊόντων ή γενικών γεωργικών προβλημάτων, ώστε ο κάθε μελετητής να μπορεί να επεκτείνει την έρευνά του ανάλογα με το ειδικό θέμα που τον ενδιαφέρει. Πολλά σχετικά ζητήματα υπάρχουν και στα άλλα Υποκεφάλαια και κυρίως στα Α, ΣΤ/1.

Βλέπε βασικά τα ψηφίσματα του Αγροτσυνεταιριστικού Συνεδρίου του 1968 και τα μετέπειτα των ΓΣ της Συνομοσπονδίας όπου, αφού προηγούνται εκφράσεις πίστωσης, ευγνωμοσύνης, κ.λπ., διατυπώνονται τα προβλήματα και γίνονται ικεσίες για λύσεις από την Εξουσία.

— Στοιχεία για την κίνηση των αγροτικών προϊόντων, παραγωγή, διάθεση, μερικά προβλήματα και λύσεις βλ. συστηματικά σε κάθε τεύχος του περ. ΦΣ όπου ειδικοί συνεργάτες ασχολούνται αρκετά συστηματικά για αμπελουργικά, βάμβακα, δημητριακά και άλλα προϊόντα και θέματα.

— Για αρδεύσεις, αποστραγγίσεις, αναδασμό. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 30, 35, 90, 150, 180.

— Για θέματα ΕΟΚ βλ. ΘΣ 1973 (ευρετήριο) σ. 1061. Για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην ΕΟΚ βλ. ΦΣ 1973 σ. 316. Οι γεωργικοί Επαγγελματικοί Οργανώσεις και η ΕΟΚ. (Βλ. ΦΣ 1974 σ. 185).

— Για οικονομικά θέματα, τράπεζες, χρηματοδότηση οικονομίας, τραπεζικούς, ΘΣ 1972 και 1973 ευρετ. σ. 911, 988, 999, 1066, 1569, 1571.

Για Ομαδικό οπωρώνα Κολινδρού Πιερίας βλ. ΦΣ 1973 σ. 364 (στοιχεία, ομιλίες).

— Για ασφάλιση γεωργική - κοινωνική. Βλ. ευρετήριο περ. βλ. ΘΣ σ. 1056, 1638, 1955, 2059. Επίσης βλ. ΟΓΑ (στη συνέχεια).

— Για ΟΓΑ βλ. ΘΣ σ. 314, 432, 483, 565, 618, 755, 853, 914, 971, 991, 1157, 1177, 1283, 1308, 1398, 1408. Ο νέος Οργανισμός του ΟΓΑ, ασφάλιση κατά χαλάζης και παγετού. Βλ. ΦΣ 1971 σ. 153.

— Η νέα οργάνωση των υπηρεσιών Γεωργίας εις το Υπουργείον Εθνικής Οικονομίας. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1220.

— Για τα γεωργικά προβλήματα κατά 1973 βλ. ΦΣ 1973 (Οκτ. - Δεκ.).

— Για την αγροτική πολιτική, Υπουργείο Γεωργίας βλ. ευρετήριο περιόδ. ΘΣ 1973 σ. 1566.

— Για απονομή βραβείων γεωργικής αναπτύξεως βλ. ΘΣ 1973 σ. 301, (τελετή, ομιλίες).

— Αιρετή Διοίκηση στο Γεωτεχνικό Επιμελητήριο. Μορφή, ρόλος, κ.λπ., βλ. ΦΣ 1973 σ. 676.

- Το πρόγραμμα γεωργικής αναπτύξεως 1973 - 1977. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1333.
 - Χαρακτηριστικό σχόλιο για τα πολύ μικρά αγροτικά εισοδήματα, για αραίωση υπαίθρου, για ανάγκη μέτρων βλ. ΦΣ 1973 σ. 676.
 - Το ΝΔ περί τοπικών αγορών. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1446, 1438.
 - Η αρμοδιότης του Υπουργείου Γεωργίας. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1462.
 - Οι ομαδικές καλλιέργειες στην Ιταλία. Κείμενο Π. Τσαμπάση βλ. ΦΣ 1974 σ. 234.
- Η εφημ. Εστία χαρακτηρίζει τις Ομαδικές Καλλιέργειες ως «Κοινοβιακούς συνεταιρισμούς υποστηριζομένους από μερικούς σοσιαλίζοντες ζηλωτές των μεγάλων εκμεταλλεύσεων...». Η ΦΣ αντικρούει και παραθέτει τα γεγονότα (1974 σ. 227).

Σεμινάριο αγροτών στη Θεσσαλονίκη για ομαδικές καλλιέργειες (Βλ. ΦΣ 1974 σ. 223)

Μελέτη του θέματος Ομαδικών Καλλιεργειών και Κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων μεταξύ ανωτάτων του Υπουργείου Γεωργίας. Απόψεις ΠΑΣΕΓΕΣ ΦΣ 1974 σ. 427. Και κείμενο Π. Τσαμπάση ΦΣ 1974 σ. 437. Βλ. και κείμενον «Ομαδικά Κτηνοτροφικά εκμεταλλεύσεις εν Ιταλία» ΦΣ 1974 σ. 449 Κείμενο ειδικών του Υπ. Γεωργίας από επιτόπιο μελέτη.

Για ομαδικές καλλιέργειες βλ. ΘΣ 1974 σ. 1619, 1620, 1987. Βλ. και στο Υποκεφ. Δ για ομαδικές καλλιέργειες.

- Προβλήματα - θέσεις για την αγροτική πολιτική. Κείμενο Π. Παπάζογλου ΦΣ 1974 σ. 10. Βλ. και νέες διαρθρωτικές αλλαγές εις την Ευρωπαϊκήν γεωργίαν (σε κείμενο Π. Τσαμπάση ΦΣ 1974 σ. 13) με αναφορά και στην ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας.

- Προγραμματικές δηλώσεις της νέας Κυβερνήσεως. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1450, 1500.

- ΝΔ 1390 για ασφαλιστική κάλυψη κατοίκων υπαίθρου και της παραγωγής υπό ΟΓΑ. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1283, 1308.

- Σχέδιο ΝΔ περί γεωργικών συνεταιρισμών. Η αιτιολογική έκθεσις. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1340.

- Η αντι-απαλλοτριώσις της Πάχης Μεγάρων. Χαρακτηριστικό σχόλιο στην «Εστία» υπέρ των αγροτών ιδιοκτητών. Ακυρώνει «νομότυπον αρπαγήν» (Βλ. ΦΣ 1974 σ. 160).

- Το κόστος των τιμών των αγροτικών προϊόντων και η «επιβάρυνσις του κοινωνικού συνόλου. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1153, 1154.

- Για χημικά λιπάσματα, τιμές κοκ. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 168 και 1974 σ. 2061. (Βλ. και ευρετ. ΘΣ 1971 σ. 1064.

Για αμπελοργία γενικά (σταφύλια, σταφίδες, κρασιά)

- Το διεθνές κέντρον Οργανισμών δια την προπαγάνδαν των προϊόντων της αμπέλου. Σύνοδος στην Αθήνα. Εργασίες, φωτογραφίες, κ.λπ. (βλ. ΦΣ 1970 σ. 259).

- Ενδιαφέρουσες ειδήσεις για αμπελοργικά βλ. ΘΣ σ. 31, 88, 89, 92, 177, 178, 217, 256, 362.

- Τα προβλήματα οίνου το 1973. Πόρισμα Συσκεψεως Οινοπ. Οργαν. βλ. ΦΣ 1974 σ. 169.

- Αναλυτικά για όλα τα αμπελοργικά, οινικά, σταφιδικά βλ. στο ευρετήριο ΘΣ σ. 1055, 1067, 1069, 1143, 1465, 1566, 2058, 2060, 2061.

- Συνεταιρισμός για ομαδικόν αμπελώνα. Βλ. ΘΣ σ. 1465.

- Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1. Οινική, ΚΣΟΚ, ΑΣΟ.

Για βαμβάκι, Οργαν. Βάμβακος - ζαχαρότευτλα

- Βαμβακοπαραγωγή και ομαδικές καλλιέργειες. (Σχόλιο βλ. ΦΣ 1974 σ. 5). Συνέντευξη τύπου προέδρου Οργανισμού βάμβακος με αναλυτικά στοιχεία (Βλ. ΦΣ 1974 σ. 7).

- Βλ. ΘΣ σ. 32, 184, 268, 370. Και ευρετ. ΘΣ σ. 1057, 1567, 1570.

- Βλ. και Υποκεφ. ΣΤ/1 ΚΥΔΕΠ.

Για Δασικά γενικά

- Ειδήσεις βλ. ΘΣ σ. 33, 36, 152.
- Τηλεοπτική συνέντευξη στο Σταθμό Ενόπλων Δυνάμεων του Γ. Γραμ. Υ. Γεωργίας για ορεινές περιφέρειες - δάσος. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 99.
- Θεμελίωση νέας πτέρυγας Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών με ενίσχυση του ΟΗΕ. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 123.
- Πρόγραμμα δασικής αναπτύξεως. Βλ. ΦΣ 1971 σ. 185.
- Εγκαίνια εργοστασίου ξύλου στο Λιτόχωρο από Υπουργό Γεωργίας κ.λπ. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 251.
- Τηλεοπτική συνέντευξη υφυπ. Γεωργίας για ανάπτυξη δασικού πλούτου. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 257.
- Οι δασικές βιομηχανίες που ιδρύθηκαν, Δράμας, Λιτοχώρου, Καλαμπάκας, Δυτ. Ελλάδος, Νέες υπό ίδρυσιν. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1970 σ. 270.
- Εντολές για εφαρμογή άρθρ. 30 ΝΔ 4260/1962 για παραχώρηση εκμεταλλεύσεως δασών Δήμων - Κοινοτήτων σε δασικούς Συνεταιρισμούς. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 307.
- Για δασικά βλ. αναλυτικά ΘΣ ευρετήριο σ. 1567.

Για δενδροκομία γενικά (βλέπε και στα οπωροκηπευτικά)

- Το διεθνές Συνέδριο Ελαιολάδου στην Πάντειο, Μάιος 1970. Παρουσίες, θέματα, ομιλίες, φωτογραφίες. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 212, 217, 219, 221.
- Βιομηχανικός οπωρών Κιλκίς. Περιοδεία υφυπ. Γεωργίας στη βόρειο Ελλάδα. Ομιλίες σε Ενώσεις για ομαδική συνεργασία των αγροτών. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 225 επόμε.
- Δενδροκομικά, κηπευτικά. Βλ. ΘΣ σ. 31, 35, 181, 260, 362, 1065, 1060, 1068, 1567, 1568, 2059, 2060.
- Το ελαιουργικόν συνέδριον Κρήτης. Βλ. ΦΣ 1971 σ. 406.
- Θέματα ελαιολάδου. Συνεργασίες Εμμ. Μαραγκουδάκης βλ. στη ΦΣ το 1973. Το 1974 βλ. ΦΣ σ. 25.

Για δημητριακά, όσπρια, γεώμηλα.

- Βλ. ειδήσεις ΘΣ σ. 183, 262, 319, 1229, 1230, 1469, 1470, 2061, 2062. Και στο ευρετήριο ΘΣ σ. 1567, 2059.
- Χαρακτηριστικά στοιχεία για εσφαλμένη τακτική σε βάρος των παραγωγών οσπρίων, με αγορανομικές διατάξεις κ.λπ., με περιορισμό των τιμών Ελλήνων παραγωγών ενώ επιτρέπεται εισαγωγή με διπλάσιες τιμές από το εμπόριο (Βλ. ΦΣ 1973 σ. 486).
- Πανελλήνιες συσκέψεις Ενώσεων στη Θεσσαλονίκη για το σιτικό. Αιτήματα στην Κυβέρνηση (Βλ. ΦΣ 1974 σ. 366.).
- Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1 για ΚΥΔΕΠ.

Για καπνικά

- Βλ. ειδήσεις στη ΦΣ 1970 σ. 51, 71, 102, 155, 192, 225, 231 (και σε όλα τα τεύχη του περιοδικού αυτού).
- Βλ. στα ΘΣ σ. 32, 184, 268, 370. Και στο Ευρετ. ΘΣ σ. 1569, 2060.
- Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΥ/1 - ΣΕΚΕ.

Για Κτηνοτροφία, πτηνοτροφία αλιεία και γενικά ζωϊκή παραγωγή

- Ειδήσεις για κτηνοτροφικά βλ. ΦΣ 1970 σ. 55, 108.
- ΝΔ 43/1968. Ισχυρά κίνητρα για την ανάπτυξη της χοιροτροφίας (βλ. ΦΣ 1970 σ. 113).
- Μελισσοκομική επιχείρηση. Έκθεση Γ. Σελλιανάκη δ/ντή Μελισσοκομικής στο Διεθνές

Μελισσοκομικό Συνέδριο Μονάχου του 1969 (β. ΦΣ 1970 σ. 76 επόμε.). Επίσης για μελισσοκομία βλ. ΘΣ σ. 1065.

– Μέτρα για κτηνοτροφία (ΘΣ σ. 33, 49, 54, 90, 91, 153, 187, 274, 374. Γενικά βλ. στο ευρετήριο ΘΣ σ. 1063, 1568, 2061.

– Μέτρα για αλιεία, ιχθυόσκαλες, ΕΤΑΝΑΛ, ιχθυοπονία, αλιευτικό Κώδικα. Βλ. ΦΣ 1970 σ. 267.

– Ίδρυση συγκροτήματος κρέατος στα Μεγάλα Καλύβια Τρικάλων (βλ. ΘΣ σ. 93).

– Για πτηνοτροφία βλ. αναλυτικά στο ευρετήριο περιόδ. ΘΣ σ. 1068.

– Βλ. επικριτικό σημείωμα «αστοί εις την κτηνοτροφίαν» ΘΣ σ. 1331.

– Βλ. και Υποκ. ΣΤ/1 Κτηνοτροφική.

Για οπωροκηπευτικά γενικά (βλ. και στα Δενδροκομικά)

– Διεθνές Συνέδριον οπωροκηπευτικών στην Αθήνα με αντιπροσώπους 16 χωρών μελών ΟΟΣΑ. Συμμετοχές ομιλίες, βλ. ΦΣ 1970 σ. 68.

– Βλ. τακτικό ρεπορτάζ για οπωροκηπευτικά στη ΦΣ 1970, 1971 από Κ. Γιαγνίση.

– Ειδήσεις βλ. ΘΣ 31, 35, 181, 260, 362. Και ευρετήριο περιόδ. ΘΣ σ. 1062, 1569, 2060.

– Τιμές λαχανικών την 31.12.1971. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 651.

Δ. Θ. Πάνος:

Από τους πολύ εκλεκτούς συνεταιριστές, με μεγάλη μόρφωση, ερευνητική και συγγραφική αξιόλογη παρουσία, Δ/ντής Συνεταιρισμών στην ΑΤΕ, Ιδρυτής και Πρόεδρος της Εταιρείας Φίλων του Συνεργατισμού

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

(Καταναλωτικοί, Οικοδομικοί, Βιοτεχνικοί και άλλοι)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αρμόδιο για την όλη εποπτεία των αστικών Συνεταιρισμών είναι πάντα το Υπουργείο Εργασίας (πλην των Οικοδομικών που βάσει νόμου υπαγόταν στο νέο Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών) χωρίς όμως και τα δύο αυτά Υπουργεία να έχουν την κατάλληλη οργάνωση της Υπηρεσίας αυτής και το κατάλληλο μορφωμένο και ειδικευμένο προσωπικό (εκτός από σπάνιες περιπτώσεις εποχών και ανθρωπών).

Με τη νέα δικτατορική μορφή της κρατικής εξουσίας έγινε κάποια πρόχειρη κίνηση για την εκκαθάριση του μητρώου των αστικών συνεταιρισμών στο Υπουργείο Εργασίας στο οποίο αναγραφόταν χιλιάδες Συνεταιρισμοί οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν σε αδράνεια και μερικοί ουδέποτε είχαν λειτουργήσει.

Η κίνηση αυτή προκάλεσε το παρακάτω σχόλιο του περιοδικού ΘΣ 1971 σ. 194 με τίτλο: «Διάλυσις ναι, αλλά και οργάνωσις»

Πληροφορούμεθα τακτικά εκ των εφημερίδων ότι υπεγράψαν αποφάσεις του Υπουργείου Εργασίας, δια των οποίων διαλύονται αδρανούσες αστικοί συνεταιρισμοί. Τούτο είναι νόμιμον και χρήσιμον.

Πρέπει όμως να ελπίζωμεν ότι θα ανακοινωθούν και μέτρα εκδηλώσεως ενδιαφέροντος δια την υποβοήθησιν και οργάνωσιν των πάσης φύσεως αστικών συνεταιρισμών. Μέτρα τα οποία θα προέρχονται από πίσται και ενδιαφέρον δια τον θεσμόν. Δια να γίνη όμως αυτό πρέπει οπωσδήποτε να επιτευχθή η σύστα-

σις καταλλήλου ιεραποστολικού εποπτικού σώματος, όπως υπάρχει δια τους γεωργικούς συνεταιρισμούς. Τιοιουτοτρόπως θα υλοποιηθή η επιταγή του Συντάγματος περί προστασίας των συνεταιρισμών, εν προκειμένω των αστικών, εις τους οποίους περιλαμβάνονται ιδία οι καταναλωτικοί και οι οικοδομικοί. Χωρίς εποπτικόν σώμα αστικών συνεταιρισμών — καταλλήλου συνθέσεως και αποκλειστικής απασχολήσεως — δεν είναι δυνατόν να καθοδηγηθή η κίνησις εις ορθόν δρόμον εξελίξεως.

— Το περιοδικό ΘΣ με τακτικά σημειώματά του, παρά τους περιορισμούς που υπάρχουν από το καθεστώς, υποδεικνύει την εκδήλωση μεγαλύτερου ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη πραγματικών συνεταιρισμών. Χαρακτηριστικό είναι π.χ. και το σημείωμα του 1971 σ. 447 (όπως και άλλα για ειδικές μορφές αστικών συνεταιρισμών στη συνέχεια).

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

— Αναφορά σε συνεταιριστική κίνηση καταναλωτών. Ο Καταναλωτής. Οι γεωργικές συνεταιριστικές Οργανώσεις στον τομέα διανομής των αγαθών. Αξιόλογο κείμενο Εμμ. Φλωράκη ΦΣ 1970 σ. 301, 302, 303, που δείχνει όλη την τότε κατάσταση στον τομέα της διανομής των αγροτικών προϊόντων ώστε να πλησιάσουν την κατανάλωση για αμοιβαίο όφελος αγροτών και καταναλωτών. Και υποδεικνύει λύσεις που αργότερα εφαρμόστηκαν (με την ΕΛΣΥ), δυστυχώς όμως χωρίς επιτυχία και διάρκεια (ΕΛΣΥ διανομές).

Το κείμενο Εμμ. Φλωράκη είναι το επόμενο:

«Η συγκέντρωσις των οικονομικών δραστηριοτήτων από μεγάλας επιχειρηματικές μονάδας και η κατακόρυφος οργάνωσις αυτών είναι το πνεύμα της εποχής. Είναι αποτέλεσμα του μεγάλου ανταγωνισμού και αποβλέπει εις την μείωσιν του κόστους παραγωγής, μεταποιησεως και διανομής των αγαθών.

Η διανομή των προϊόντων έχει αναληφθή εις τας

πλέον προηγμένας χώρας από ισχυρούς οικονομικούς Οργανισμούς οι οποίοι εφαρμόζουν τας πλέον σύγχρονους μεθόδους παρουσιάσεως της διανομής αυτών.

Σημαντικόν ποσοστόν διανομής προϊόντων έχουν αναλάβει οι καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί και έχουν αποδώσει άριστα αποτελέσματα. Τα MIGROS στην

Ελβετία, τα STAR εις την Ολλανδία και τα KONSUM εις την Σουηδία έχουν επιτύχει να ελέγχουν την διανομήν των αγαθών εις τας χώρας των και ήδη επεκτείνονται και εις άλλας χώρας.

Παρ' ημών το υφιστάμενον σύστημα διανομής ευρίσκεται εν καθυστερήσει. Μόλις την τελευταίαν τριετίαν ωρισμένοι επιχειρηματίαι ήνοιξαν μερικά καταστήματα υπεραγορών αυτοεξυπηρετήσεως με τάσιν επεκτάσεως.

Οι Συνεταιρισμοί καταναλώσεως δεν έχουν να επιδείξουν ακόμη αξιόλογον δράσιν. Μοναδική όμως περίπτωση είναι «ο Καταναλωτής» ο οποίος μάλλον υπεκινήθη από τον Γεωργικόν Συνεταιριστικόν Κίνημα και οι Προμηθευτικοί Συνεταιρισμοί των μεγάλων Τραπεζών ως και των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Δυνάμεθα συνεπώς να είπαμεν ότι το σύστημα της διανομής των αγροτικών μας ιδίως προϊόντων δεν ανταποκρίνεται εις τας συγχρόνους απαιτήσεις του καταναλωτικού μας κοινού και αποβαίνει επιζήμιον δια τον αγρότην μας όστις δεν απολαμβάνει της δικαίας τιμής λόγω των πολλών κρικών της αλύσεως των μεσαζόντων.

Ανασκόπησις της σημερινής καταστάσεως του υφισταμένου συστήματος διανομής

Ο τρόπος διακινήσεως των αγροτικών προϊόντων διαχωρίζεται αναλόγως της κατηγορίας των προϊόντων. Διάφοροι επιχειρησείς μικράς δυναμικότητος εν συγκρίσει προς τον όγκον της αγοράς έχουν δημιουργήσει βασικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας εναποθηκεύσεως και συντηρήσεως των διαφόρων προϊόντων και είναι οι αποταμειυτά αυτών.

Τα σιτηρά εξαγοράζονται από τους μύλους κυρίως και ένα ποσοστόν από μερικούς σπεκουλαδόρους, οι σταφίδες από τα σταφιδεργαστήρια και τους εξαγωγείς σταφίδος, τα ρύζια από τα αποφλοιωτήρια, τα όσπρια και γενικώτερον όλα τα δυνάμενα να διατηρηθούν προϊόντα από τους διαθέτοντας ευκολίες τυποποιήσεως εναποθηκεύσεως και συντηρήσεως. Η εξαγορά γίνεται κατά την περίοδον της αιχμής της παραγωγής και η εκμετάλλεσις είναι μεγάλη και λόγω των αναγκών των αγροτών και της πιέσεως ελλείψει χώρων υποδοχής και εναποθηκεύσεως παρ' αυτών. Αι τιμαί υπαγορεύονται παρὰ των αγοραστῶν και οι μόνοι φραγαμοί είναι αι τιμαί ασφαλείας δια προϊόντα τα οποία καθορίζει το Κράτος, και αι τυχόν καθοριζόμενα υπό των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών προκαταβολαί συγκεντρώσεως. Π.χ. όταν πείζεται ο παραγωγός εις την αιχμήν της παραγωγής το σιτάρι πληρώνεται κάτω της τιμής ασφαλείας, όταν μειούται η προσφορά η τιμή βελτιούται κάπως. Οι οινοποιοί και τυροκόμοι αναμένουν να καθορισθῆ η προκαταβολή των σταφυλών ή του γάλακτος υπό των

Συνεταιρικών Οργανώσεων και εάν δεν υπάρχει επαρκής προσφορά τότε αναγκάζονται να δώσουν κάτι περισσότερον, δια να προμηθευθῶν τα προϊόντα. Είναι δηλαδή καταφανής η εκμετάλλεσις.

Δυστυχώς οι παραγωγοί μας δεν έχουν ουδεμίαν υπηρεσίαν ερεύνης της αγοράς ήτις θα τους ενημερώνη επί της προσφοράς και της ζήτησεως των διαφόρων αγορών και των τιμών, ούτε επί των προβλεπομένων αναγκών της καταναλώσεως. Παράγουν προϊόντα τα οποία δεν γνωρίζουν ποίας υποδοχής θα τύχουν υπό των αγορών καταναλώσεως και τα πωλούν εις τιμὰς τας οποίας θα τους καθορίσουν οι αγορασταί.

Όσον αφορά τα οπωροκηπευτικά, οι μεσίτες και οι μπακάληδες του χωριού, μαζί με τους μεσίτες και τους χονδρεμπόρους των αστικών κέντρων, αποτελούν μίαν αλυσίδα εκμεταλλεύσεως, διότι συμβάλλουν εις την ρύθμισιν των τιμών ανάλογα με τα συμφέροντά τους. Η αλυσίδα αυτή είναι δυνατόν να περιορισθῆ εις τους αναγκαίους κρίκους της.

Η εκμετάλλεσις εις το κρέας είναι ακόμη μεγαλύτερη, διότι η διάθεσις γίνεται εις ζων βάρος και η άγνοια του παραγωγού δια το βάρος και την αξία του ζώου του, είναι η αιτία της εκμεταλλεύσεως. Ακόμη όμως και εις τας περιπτώσεις εσφαγμένων ζώων είναι γνωστή η εκμετάλλεσις όταν δεν πληρώνονται τα σκάρτα και πληρώνεται το κρέας τουλάχιστον κατά 50% ολιγώτερον της τιμής την οποίαν καταβάλλει το καταναλωτικόν κοινόν.

Είναι συνεπώς καθυστερημένον ακόμη το σύστημα διακινήσεως και διανομής εις τον τόπον μας και μόλις τώρα ήρχισαν μερικοί διανομείς να προετοιμάζονται δια την κατάκτησιν και ει δυνατόν την μονοπόλησιν του τομέως τούτου της τριτογενούς παραγωγής.

Γεννάται εύλογον, όθεν το ερώτημα, οι παραγωγοί και αι Οργανώσεις των, των οποίων τα μικρά εισοδήματα εξανεμίζονται, είναι ανάγκη να ερευνήσουν το θέμα δια να διαπιστώσουν κατά ποίον τρόπον δύναται να το αντιμεταπίσουν; Δεν θα ήτο δυνατόν να εφαρμόσουν ένα καλλίτερον σύστημα οργανώσεως της διανομής των γεωργικών προϊόντων εις τα μεγάλα αστικά καταναλωτικά Κέντρα;

Όλα είναι δυνατά αρκεί να υπάρχει θέλησις. Επιβάλλεται όμως κατ' αρχήν να γίνη αντιληπτόν από τους παραγωγούς και την ηγεσίαν των Οργανώσεών τους, ότι παρήλθεν η εποχή που ο παραγωγός πρέπει μόνον να παράγη. Η θεωρία αὕτη είναι θεωρία εκείνων που θέλουν να συνεχίζουν την σκληράν εκμετάλλευσιν. Πρέπει να γίνη αντιληπτόν παρ' αυτών ότι οι παραγωγοί, δια να ανθῆξουν να παραμείνουν εις τας θέσεις των, πρέπει να βελτιώσουν το εισόδημά τους εις βάρος των μεσαζόντων. Πρέπει να αντιληφθῶν ότι δεν δύναται να είναι καλοί παραγωγοί εάν δεν

γίνουν και καλοί έμποροι των προϊόντων τα οποία παράγουν.

Οι άνθρωποι οι οποίοι εκμεταλλεύονται τον μόχθον τους και πλουτίζουν είναι κοινοί θνητοί και δεν αποτελούν εξαιρέσεις, δεν είναι αναντικατάστατοι, γνωρίζουν όμως να χρησιμοποιούν ειδικευμένα πρόσωπα δια κάθε εργασία.

Πρέπει συνεπώς να αναλάβωμεν μόνοι μας το δίκτυον της διανομής των προϊόντων και εις τα αστικά κέντρα. Μία εμπορική εταιρεία των Συν/κών Οργανώσεων θα αποτελέση το καλλίτερο σύστημα διανομής, διότι θα είναι ο έμπορος που δεν θα εκμεταλλευθή τον παραγωγόν, δεν θα του ζητήσει κέρδη, δεν θα του δώση αναληθή αποτελέσματα. Εάν προκύψη ωφέλεια θα την καρπωθή ο ίδιος εις το ολόκληρον κι όχι με συνεταίρον τον έμπορον. Εάν προκύψη ζημία θα την πληρώση. Μήπως μέχρι σήμερα ο ίδιος δεν πληρώνει; Γιατί λοιπόν το κέρδος με συνεταίρους και εις την ζημίαν μόνος;

Πως εμφανίζεται η δραστηριότης των συνεταιρικών οργανώσεων εις τον τομέα της διανομής των αγαθών

Καίτοι αι Οργανώσεις έχουν να επιδείξουν σημαντικές επιτεύξεις εις τον τομέα της μεταποίησης πολλών προϊόντων και εις τον εξαγωγικόν τομέα, εις τον τομέα της εμπορίας εντός της Χώρας, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, δεν έχουν να παρουσιάσουν σπουδαία επιτεύγματα. Τυποποιούν και συσκευάζουν ελαια, εμφιαλώνουν οίνους, παράγουν τυροκομικά προϊόντα, κονσερβοποιημένα φρούτα, λαχανικά, ελαίια, επεξεργάζονται και τυποποιούν διαφόρους ξηρούς καρπούς αλλά δεν διανέμουν μόναι. Αναθέτουν την διάθεσιν εις διαφόρους διανομείς αντιπροσώπους των. Εξαιρέσιν αποτελούν ελάχιστα πρατήρια Οργανώσεων εις Αθήνας.

Η προβολή των συνεταιριστικών επιτεύξεων δύναται να χαρακτηρισθή λίαν περιωρισμένη. Το καταναλωτικόν κοινόν δεν γνωρίζει τα συνεταιριστικά προϊόντα. Εκείνοι οι καταναλωταί οι οποίοι τυχόν τα γνωρίζουν, δεν ξέρουν που θα τα προμηθευθούν. Δεν γίνεται η ανάλογος διαφήμισις διότι είναι δοπανηρά δι' έναστον προϊόν ξεχωριστά, αλλά και δεν θα έχη αποτέλεσμα εφ' όσον ο πελάτης δεν γνωρίζει ότι θα εύρη προϊόντα συγκεντρωμένα εις καθωρισμένα καταστήματα. Οι διάφοροι αντιπρόσωποι ενδιαφέρονται βεβαίως να κάμουν πωλήσεις αλλά δεν δίνουν έμφασιν να ξεχωρίσουν τα συνεταιριστικά προϊόντα και πνίγονται μέσα εις τα πολυάριθμα ποικιλώνυμα άλλα προϊόντα. Μοναδική μας εκδήλωσις υπήρξεν η έκθεσις Θεσσαλονίκης, η οποία επροξένησε έκπληξιν και δια τους πλέον πλησίον των Οργανώσεων ευρισκομένους και οι οποίοι διηρωπώντο που πωλούνται, πού θα τα αναζητήσουν τα προϊόντα τα οποία εξετίθεντο.

Όσον αφορά τα ναπά, ευθύς εξ αρχής αι Οργανώσεις μας και ιδιαίτερα οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί ήθελσαν να εμφανισθούν κεχωρισμένως, παρά την ιδιότητά μας, και να πωλούν έκαστος προϊόντα της περιοχής του, να εργάζονται περιοδικώς και να ανταγωνίζονται αλλήλους. Η Κοινοπραξία των ναπών ουραγός, αντί πρωτοπόρος, μία μικρά μόνος χωρίς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία θα την επέβαλον.

Αποτέλεσμα φυσικά, η αντιοικονομική λειτουργία και ο κίνδυνος εξαφανισέως των εκ της λαχαναγοράς.

Το θέμα της διανομής του κρέατος, ενός τόσον σημαντικού προϊόντος και του οποίου ως προαναφέρομεν, η εκμετάλλευσις είναι στυγνή, ουδόλως έχει εξετασθή από τας Οργανώσεις μας.

Αυτή είναι με λίγα λόγια η κατάστασις εις το δίκτυον διανομής μας και πρέπει ν' αντιληφθώμεν τον κίνδυνον που μας απειλεί και να λάβωμεν θέσιν ενεργόν εις την διάθεσιν των προϊόντων μας πλησίον της καταναλώσεως. Άλλως διατρέχομεν τον κίνδυνον του σύνολον των δραστηριοτήτων μας να περιέλθη εις την εκμετάλλευσιν. Ακόμη και αι Οργανώσεις μας αι οποίαι σήμερον θεωρούνται επιτυχούσαι εις τον τομέα της επεξεργασίας, δεν θα δυνηθούν να ανθέξουν εις τον ανταγωνισμόν και θα πρέπει να τεθούν πρωτοποροι δια την οργάνωσιν ενός συγχρόνου δικτύου διανομής.

Οργάνωσις συνεταιριστικού δικτύου διανομής

Επιβάλλεται, όθεν, η δημιουργία συγχρόνου δικτύου διανομής των αγροτικών προϊόντων υπό των Συν/κών Οργανώσεων. Ποίον σχήμα θα λάβη, χρήζει ιδιαίτερας μελέτης. Καθ' ημάς, πρέπει, ο φορέυς όστις θα δημιουργηθή, να είναι προσαρμοσμένος εις τα σημερινά εμπορικά πλαίσια, ταχύς και ευέλικτος εις τας συνθήκας τας οποίας θα έχη ν' αντιμετώπιση. Όπως μία ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία να προσφέρη τας καλλιτέρας υπηρεσίας εις τον τομέα αυτόν. Μέτοχοι της Εταιρείας αι Συνεταιριστικά Οργανώσεις, με πρωτοπορίαν των Οργανώσεων αι οποίαι ευρίσκονται ήδη εις τον δευτερογενή τομέα, τον τομέα της μεταποιήσεως γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

Σκοπός της εταιρείας

Η προσφορά των αγροτικών προϊόντων αμέσως εις τον καταναλωτή, δια της ιδρύσεως καταστημάτων λιανικής πωλήσεως εις όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα. Πρώτος στόχος αι Αθήνας. Μία αλυσίδα συγχρόνων καταστημάτων υπεραγορών αυτοεξυπηρετήσεως, με πλήρη εξοπλισμόν, πρέπει να προσφέρουν όλα τα αγροτικά προϊόντα εις μικράν συσκευασίαν, εις την πλέον ελκυστικήν εμφάνισιν. Η εξόρμησις δια την κατάκτησιν του καταναλωτικού κοινού πρέπει να

είναι ταχεία, αλλά και πάνοπλος.

Βεβαίως χρειάζεται σύνεσις δια την οργάνωσιν της αλύσεως ταύτης των καταστημάτων, τα οποία θ' αντι-μεταπίσσουν ένα ισχυρόν συναγωνισμόν.

Πρέπει λοιπόν να δοθή ιδιαίτερα προσοχή:

— εις την ειλικρινή συνεργασίαν των μετόχων της Εταιρείας,

— εις την επιλογήν του ειδικευμένου καταλλήλου προσωπικού,

— εις την ποιότητα των προϊόντων,

— εις την εμφάνισιν των προϊόντων,

— εις τας τιμάς των προϊόντων,

— εις την προβολήν και την διαφήμισιν.

Η ηγγυημένη ποιότης, η καλή συσκευασία και αι καλά τιμαί εντός καταστημάτων καλώς εξοπλισμένων και επιηδρωμένων, εις το κατάλληλον προσωπικόν, θα είναι τα όπλα της προβολής και της διαφημίσεως τα οποία θα επιβάλουν τα προϊόντα.

Η γνωριμία των προϊόντων μας με το καταναλωτικόν κοινόν και επιβολή αυτών θα έχη ως επακόλουθον ν' αναζητηθούν υπό των καταστημάτων λιανικής πωλήσεως και θα τα αναγκάση να θελήσουν, όχι μόνον να τα τοποθετήσουν εις τα καταστήματά τους, αλλά και να τα προβάλουν.

Είναι ευνόητον ότι θα απαιτηθούν κεφάλαια δια την ίδρυσιν της Εταιρείας και την δημιουργίαν των ανα-

γκαίων εγκαταστάσεων και μέσων (κέντρον μικράς συσκευασίας, αποθηκευτικοί χώροι, αυτοκίνητα μεταφοράς και διανομής, εργαλείων, κεφαλαίου κινήσεως). Δεν νομίζομεν όμως ότι θα είναι δυσχερής η εξοικονόμησις αυτών και εξ ιδίων και εκ χρηματοδοτήσεως.

Μία εταιρεία εξοπλισμένη με το κατάλληλον προ-σωπικόν και ανάλογα μέσα θα είναι εις θέσιν να ωφελήση τον παραγωγόν διότι θα παρακολουθή την αγοράν και θα ενημερώνη τους εταίρους της, επί των αναγκών της αγοράς, των απαιτήσεων της καταναλώσεως της διαμορφώσεως των τιμών. Η Εταιρεία δύναται να καταστή ο δείκτης των τιμών των προϊόντων και εις την παραγωγήν και εις τας αγοράς και να συμβάλη εις την εξαφάνισιν των αναληθών παραγωγικών τιμολογιών τα οποία παραχωρούνται υπό των παραγωγών και του χονδρεμπορίου οσάκις παρουσιάζεται πειστική προσφορά των προϊόντων.

Οι διάφοροι επιχειρηματίαι, Έλληνες και ξένοι συνεργαζόμενοι, προχωρούν εις την οργάνωσιν αναλόγων δικτύων. Βλέπομεν καθημερινώς να ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια τα Super Markets συγχρόνου εμφανίσεως και πρέπει να σπεύσωμεν να εισέλθωμεν ενεργώς και εις τον ζωτικόν αυτόν τομέα της διαθέσεως των προϊόντων απ' ευθείας εις την κατανάλωσιν. Σήμερα είναι ακόμη καιρός, αύριο θα είναι ίσως πολύ αργά».

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Αξιόλογο είναι το υλικό για τους Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς (θετικό - αρνητικό) κατά την περίοδο αυτή.

Αρχικά με προσπάθειες του καθηγητή Σωτ. Αγαπητίδη και επιστράτευση των συνεταιριστών Δ. Θ. Πάνου, Αριστ. Κλήμη και άλλων, έγινε προσπάθεια για ευρύτερη ενημέρωση των αρμόδιων κρατικών εποπτικών προσώπων για την πραγματική έννοια και σωστή δράση του θεσμού των οικοδομικών συνεταιρισμών, θεσμού πολύ χρήσιμου που όμως τον είχαν εκτρέψει διάφοροι μεσάζοντες (κτηματομεσίτες και ψεύτικοι οικοδομικοί Συνεταιρισμοί με τους οποίους διάφοροι επιτήδιοι εκμεταλλευόταν την τεράστια ανάγκη των μαζών για στέγασιν, κυρίως για απόκτηση κάποιου οικοπέδου για μελλοντική ανέγερση και μάλιστα εκτός σχεδίου και παράνομα).

Οργανώθηκε έτσι στο νεοσύστατο Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών (στο οποίο μεταφέρθηκε η αρμοδιότητα εποπτείας των οικοδομικών από το Υπ. Εργασίας, σειρά Ενημερωτικών Διαλέξεων (μαθημάτων) στους πολυάριθμους υπαλλήλους του διαφόρων βαθμών που άρχισαν να τοποθετούνται ως επίτροποι στους διαφόρους οικοδομικούς έπειτα από τον νόμο 201/1967 όπως τροποποιήθηκε με το ΝΔ 886 του 1971 (βλ. το κείμενο στο ΘΣ 1971 σ. 310 στη συνέχεια).

Οι νομικές όμως διατάξεις που τέθηκαν από την δικτατορική κυβέρνηση για τον περιορισμό της εκμεταλλεύσεως ήταν υπέρμετρα δικτατορικές, οι εκατονάδες δε υπάλληλοι του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών (και κατωτάτων ακόμα βαθμών) που οριζόταν ως επίτροποι δεν είχαν όποιαδήποτε σχετική μόρφωση αλλά ούτε και διάθεση να μορφωθούν σχετικά αφού οι διατάξεις της ειδικής νομοθεσίας τους έδιναν τεράστια δικαιώματα (ΝΔ

201/1967, ΝΔ 886/1971 και υπουργικές αποφάσεις).

Σχετικά είναι τα ακόλουθα σημειώματα του ΘΣ έτος 1971 α) σ. 193 και β) 1971 σ. 291.

α) Η τροποποίησης της νομοθεσίας Συνεταιρισμών.

Εις τον αθηναϊκόν Τύπον εδημοσιεύθησαν δεκάδες άρθρων, υπομνημάτων κ.λπ. (οργανώσεων και ιδιωτών) σχετικώς με την μελετωμένην τροποποίησιν της νομοθεσίας περί ανωνύμων εταιρειών. Χρήσιμος η προκληθείσα συζήτησις.

Διερωτώμεθα όμως, διατί δεν γίνεται το ίδιον εκάστοτε και με την νομοθεσίαν Συνεταιρισμών, αλλά οι Συνεταιρισμοί, τα πολυάριθμα μέλη των και οι μετ' αυτών συναλλασσόμενοι ευρίσκονται συνήθως προ τετελεσμένων γεγονότων (τα περισσότερα κείμενα της ισχυούσης νομοθεσίας Συνεταιρισμών είναι νομοθετικά διατάγματα, αναγκαστικοί νόμοι και γενικώς κείμενα ουχί τακτικής λειτουργίας της νομοθετικής εξουσίας).

Προ ημερών ανεγράφη ότι κατηράσθη σχέδιον νομοθετήματος περί οικοδομικών συνεταιρισμών. Και αστραπιαίως επροχώρησε τούτο μέχρι της Συμβουλευτικής Επιτροπής και συνεζητήθη υπ' αυτής, χωρίς ουσιαστικώς να λάβουν γνώσιν τούτου οι ενδιαφερόμενοι και οι ειδικοί οι οποίοι κάτι το χρήσιμον θα είχαν να υποδείξουν...

Πιστεύομεν ότι είναι εντός των γραμμών της Κυβερνήσεως το να έρχονται εις την δημοσιότητα τα κείμενα δια να προκύπτη — εκ των υποδείξεων των ενδιαφερομένων και των ειδικών — το καλύτερον. Αυτό πρέπει να γίνη και δια το νομοσχέδιον των Συνεταιρισμών, εν προκειμένω των οικοδομικών, προτού να εγκριθή υπό του Υπουργικού Συμβουλίου και να γίνη νόμος. Δι' ένα τόσον σημαντικόν θεσμόν πρέπει απαραίτητως να ληφθή υπ' όψιν η ανά τον κόσμον εφαρμογή και να ληφθούν ουσιαστικά μέτρα δια την διάδοσίν του. Καλόν θα ήτο να ακουσθούν οι ειδικοί.

β) Οι Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί.

Εδημοσιεύθη το νέον Ν. Δ/γμα περί τροποποιήσεως διατάξεων του Ν.Δ. 201 του 1967 περί οικοδομικών συνεταιρισμών.

Επαινετή βεβαίως και η διάθεσις και η νομοθεσία και τα διοικητικά μέτρα δια την τακτοποίησιν των κακώς κειμένων, όπου υπήρχον ή υπάρχουν τοιαύτα.

Αλλά το θέμα των Οικοδομικών Συνεταιρισμών δεν είναι μόνον η διάλυσις των αδρανούντων συνεταιρισμών (και διελύθησαν πολλά εκατοντάδες τούτων) ή εκεινων οι οποίοι ενεφανίζοντο ως συνεταιρισμοί, ενώ ήσαν εις την πραγματικότητα εταιρείαι ιδιοκτητών, μεσιτών κ.λπ. δια την διάθεσιν οικοπέδων, τα οποία διαρκώς ελεβαρύνοντο (δια κατασκευήν έργων κ.λπ.) και ουδέποτε διενέμοντο, εκ νομικών κ.λπ., εμπλοκών.

Το Σύνταγμα λέγει ότι οι πάσης φύσεως Συνεταιρισμοί τελούν υπό την προστασίαν του Κράτους, μεριμνώντος υπέρ της αναπτύξεως αυτών.

Αναμένομεν συνεπώς να ιδωμεν εκδηλουμένην την βοήθειαν του Κράτους και δια την κατανόησιν και δια την χρησιμοποίησιν του θεσμού των οικοδομικών συνεταιρισμών δια την λαϊκήν στέγασιν. Και δια την οργάνωσιν καλών οικοδομικών συνεταιρισμών, οι οποίοι να δυνηθούν να κινητοποιήσουν την πολύτιμον ιδιωτικήν πρωτοβουλίαν, τα μέλη των, τους πόρους των κ.λπ., δια την επίλυσιν του πάντοτε υπάρχοντος στεγαστικού προβλήματος, το βάρος του οποίου βεβαίως δεν είναι δυνατόν να αναλάβη και να φέρη επιτυχώς εις πέρας το Κράτος οιανδήποτε δραστηριότητα και αν αναπτύξη. Ούτε μόνα τα Στεγαστικά Ταμειυτήρια των Τραπεζών, εκτός αν στηρίζονται εις τους Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς. Πρέπει όμως να υπάρξουν κατάλληλοι (με ειδικήν μόρφωσιν και διάθεσιν) κρατικοί λειτουργοί οι οποίοι να αναλάβουν το έργον αυτό ως σταυροφορίαν. Σταυροφορίαν οργανώσεως. Ό,τι ακριβώς έγινε και γίνεται εις τον τομέα των γεωργικών συνεταιρισμών.

Δια να κάμωμεν καλούς οικοδομικούς συνεταιρισμούς, πρέπει να μάθωμεν πρώτον τί είναι

πράγματι οικοδομικός συνεταιρισμός ως θεωρία και τί γίνεται εις τον έξω κόσμον. Να ωφεληθώμεν από την εκεί — επί δεκάδας ετών — εφαρμογήν και τας λαμπράς επιτυχίας. (ΘΣ 1971 σ. 291).

— Σημειωτέον ότι κατά την έναρξη της προσπάθειας σωστής ενημέρωσης είχε εκδοθεί και το βιβλίον «Στεγαστικοί — Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί» των Δ. Θ. Πάνου και Α. Ν. Κλήμη στο οποίο ο μεν πρώτος ανέπτυξε όλα τα σχετικά με τον θεσμό και την διάδοση — εφαρμογή ανά τον κόσμο, ο δε δεύτερος είχε συγκεντρώσει το σύνολο της όλης ασύνδετης και κατασπαρμένης νομοθεσίας που είχε σχέση με τον θεσμόν ώστε να υπάρξει σωστή ενημέρωση για την καλύτερη εφαρμογή του θεσμού. Αλλά και την επιστημονικήν αυτήν προσφοράν κατεπολέμησαν οι αρμόδιοι του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών.

— Το πλήρες κείμενο του ΝΔ 886/1971 (ΦΕΚ 109/1971) δημοσιεύεται στα ΘΣ 1971 σ. 310-313.

Στατιστικά για Οικοδομικούς:

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΘΣ 1971 σ. 172) οι λειτουργούντες Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί είναι οι ακόλουθοι:

«Ανεκοινώθη εκ του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, ότι εκ των 1.837 Συνεταιρισμών των υπαρχέντων εις το εν λόγω Υπουργείον λειτουργούν σήμερον 434, ενώ οι υπόλοιποι διελύθησαν. Τα μέλη ανέρχονται εις 143.004 με 151.609 μερίδας. Το 69% εδρεύουν εις περιοχήν Πρωτευούσης με μέλη 124.200.

Η αξία των συνεταιρικών μερίδων των εν δράσει συνεταιρισμών ανέρχεται εις 224.544.050 δραχ., και αι κτηθείσαι εδαφικά εκτάσεις εις 166.152 στρέμματα εξ ων 58.067 εντός σχεδίου.

Εκ των λειτουργούντων, 316 συνεταιρισμοί εδήλωσαν την αγοράν εκτάσεων και εξ αυτών μόνον 20 περίπου έχουν σχέσιν με οικοδομικές εργασίας, προς στεγαστικήν αποκατάστασιν των μελών των.

Εκ του συνόλου των εκτάσεων 108.566 στρέμματα ηγοράσθησαν εις την περιοχήν Αττικής και Βοιωτίας. Αι εκτάσεις αύται ηγοράσθησαν κατά χρονικά διαστήματα ως ακολούθως: 1949—1953 9,2%, 1954—1958 13,3%, 1959—1963 19,5%, 1964—1965 56,4% και 1967—1969 1,6%.

Το 75% περίπου των εκτάσεων, είναι, εν όλω ή εν μέρει, δασικά, εκ του λόγου δε τούτου πλείστα εξ αυτών δεν προσφέρονται δια την δημιουργίαν οικισμών, δι' ό και δεν καθίσταται δυνατή η κατά Νόμον χορήγησις αδειάς κατατμήσεως. Επακόλουθον της τούτης αδυναμίας είναι η αυθαίρετος κατακερμάτισις εις βάρος του δασικού πλούτου της χώρας, του πρασίνου, του τοπίου, της αγροτικής οικονομίας και της υγείας του πληθυσμού.

Εάν παρά τους προεκτεθέντας λόγους καθίστατο δυνατή η αξιοποίησις του συνόλου των εκτάσεων, τότε, αφαιρουμένου ποσοστού 40% περίπου δια κοινοχρήστους χώρους, θα απητείτο δια την ανοικοδόμησιν ποσόν 16 δισεκατομμυρίων δραχμών τουλάχιστον».

— Μερικές ειδικότερες ειδήσεις για οικοδομικούς συνεταιρισμούς:

ΘΣ 1971 σ. 90. Διάλυση διαφόρων οικοδομικών συνεταιρισμών με αποφ. Υπ. Κοιν. Υπηρεσιών (ΦΕΚ Β/888/1970) βάσει άρθρ. 35 και 56 ν. 602 και Α.Ν. 201/1967.

ΘΣ 1971 σ. 91. Έγκριση καταστατικού συστάσεως του Οικοδομικού Συνεταιρισμού δημοσίων υπαλλήλων αυξ. αριθ. 454 (ΦΕΚ Β/895/1970).

ΘΣ 1971σ. 91. Έγκριση αναμόρφωσης καταστατικού του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Επαγγελματιών Δικηγόρων Αθηνών αυξ. αριθ. 348 (ΦΕΚ Β/898/1970).

Τέτοιες εγκρίσεις ιδρύσεως, αναμορφώσεως αλλά και υπουργικές αποφάσεις διαλύσεως υπάρχουν εκατοντάδες στις οποίες βέβαια δεν είναι δυνατό ούτε και χροσίμο να ασχοληθεί η ύλη του βιβλίου αυτού. Εντελώς ενδεικτικά σημειώνουμε τις σελ. του περιόδ. ΘΣ όπου

μερικά σχετικά στοιχεία. Βλ. ΘΣ 1971 σελ. 172, 173, 278, 279, 333 και άλλες.

Το Υπ. Κοιν. Υπηρεσιών διατηρεί υπέρ αυτού με ΒΔ 707/1970 και δεν μεταβιβάζει σε περιφερειακές υπηρεσίες ως ΝΔ 532/70, όλες τις βασικές αρμοδιότητες για στέγαση και Οικοδ. Συνεταιρισμούς. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 278. Νέες έντονες υποδείξεις από τα ΘΣ 1971 σ. 447.

Οικοδομικός Συνεταιρισμός Υπαλλήλων ΑΤΕ. Στοιχεία για χορηγήσεις στεγαστικών δανείων και άλλα στοιχεία την περίοδο 1960-1970 βλ. ΘΣ 1971 σ. 495. Για εργασίες του βλ. και ΘΣ 1972 σ. 857.

Με υπουργική απόφαση βάσει ΝΔ 886/1971 ορίζεται ως ελάχιστο ποσό της μερίδας των συνιστωμένων οικοδ. συνεταιρισμών το ποσόν των δραχ. 5.000. Και το περ. ΘΣ σημειώνει ειρωνικά: Εις την απορία, γιατί 5.000 και ουχί 500 ή 50.000, ασφαλώς δεν είναι δυνατόν να δοθή άλλη εξήγησης πέραν της: «ούτω έδοξε τη υπηρεσία ή τω υπουργώ». Σημειωτέον ότι τέτοιες διατάξεις (χωρίς ουσιαστικά κριτήρια) νομοθετήθηκαν και αργότερα επί «δημοκρατικών» κυβερνήσεων για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς.

Για στεγαστικά δάνεια βλ. ΝΔ 643/1970 (ΦΕΚ 175) ΘΣ 1971 σ. 278, 279.

Πληροφορίες για διαφόρους οικοδομικούς συνεταιρισμούς δημοσίων υπαλλήλων, αξιωματικών, δικαστικών, τραπεζικών, με διάφορες κρατικές ενισχύσεις βλ. ΘΣ 1971 σ. 279, 280.

Φόρος ακαλύπτων φόρων οικοπέδων Οικοδομικών Συνεταιρισμών ΘΣ 1972 σ. 680.

Αποφάσεις ΣΕ για οικόπεδα διαφόρων Οικοδομικών Συνεταιρισμών ΘΣ 1972 σ. 897.

Οικοδομικός Συνεταιρισμός Συνταξιούχων Εθνικής. Αγορά οικοπεδικής εκτάσεως. ΘΣ 1972 σ. 622.

Δάση και οικοπεδικοί Συνεταιρισμοί. Βλ. ΝΔ 996/1971 (ΦΕΚ 192) με κωδικοποίησιν ΝΔ 871/1971 και 919/1971. (ΘΣ 1972 σ. 618).

Ο διορισμός υπουργικών αντιπροσώπων σε Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς μετεβιβάσθη στους Περιφερειακούς Διοικητές με ΒΔ 197/1972.

Νέα διαδικασία αποκτήσεως οικοπεδικών εκτάσεων από Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς σε εφαρμογή ΝΔ 886/1971. Βλ. αναλυτικά ΘΣ 1972 σ. 968.

Νέον υπόδειγμα καταστατικού οικοδομικού Συνεταιρισμού (ΦΕΚ Β/690/1972) σε εκτέλεση Ν. 602/1915, ΝΔ 4546/1966 κ.λπ. (ΘΣ 1973 σ. 1152).

Οικοδομικός Συνεταιρισμός Τραπεζής Ελλάδος. Νεο ΔΣ Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1175.

Σεμινάρια Τεχνικού Επιμελητηρίου. 2 ομιλίες στην Αθήνα Α. Ν. Κλήμη για στεγαστικούς - οικοδομικούς Συνεταιρισμούς, τόσον από θεωρητικής πλευράς όσον και σχετικώς με την εν Ελλάδι εφαρμογήν. Παρόμοιες ομιλίες και στο Βόλο. (Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1306).

ΝΔ 158/1973. Τροποποίηση ΝΔ 885 και 886/1971. (Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1306 και 1457).

Υποβλητέα δικαιολογητικά και διαδικασία για την παροχή εγγραφείας κτήσεως εδαφικών εκτάσεων παρά Οικοδομικών Συνεταιρισμών. Βλ. αναλυτικά ΘΣ 1974 σ. 1611.

Οικοδομικός Συνεταιρισμός υπαλλήλων Υπουργείου Γεωργίας. Αξιοποίηση παραχωρηθεισών εκτάσεων υπό Δημοσίου (ΘΣ 1974 σ. 2003).

ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Αξιόλογη ανάπτυξη έχουν μερικοί βιοτεχνικοί Συνεταιρισμοί. Ακολουθούν μερικά ενδεικτικά στοιχεία :

- Για τον Συνεταιρισμό Εμπορορραπτών και ραπτών Καταστηματαρχών Αθηνών (ΣΕΡΚΑ). Βλ. στοιχεία ΘΣ 1971 σ. 332.

- Το 1970 εγκρίνεται η ίδρυση του Συνεταιρισμού «Πανελλήνιος Κοινοπραξία Καλλιτεχνών - Βιοτεχνών - Χειροτεχνών» με έδραν Παλ. Ψυχικό. Έχει 43 συνεταιίρους που ασχο-

λούνται με την αγγειοπλαστική, μεταλλοπλαστική, ζωγραφική, λαϊκήν τουριστικήν τέχνην, πλεκτικήν και άλλας βιοτεχνικές απασχολήσεις. Ευρύτατοι οι σκοποί του (βλ. αναλυτικά ΘΣ 1971 σ. 332).

— Για χρηματοδότηση της βιοτεχνίας και βιοτεχνικών συνεταιρισμών βλ. αναλυτικά ΘΣ 1971 σ. 337—342 την κωδικοποίηση των σχετικών διατάξεων από Επιτροπήν Βιοτεχνικών Πιστώσεων (κείμενον ενδιαφέρον).

— Αξιόλογος Συνεταιρισμός Βιοτεχνών Δερματίνων Ειδών. Πληροφορίες για 28 έτη εργασίας βλ. ΘΣ 1974 σ. 1727.

— Για τον αξιόλογο Συνεταιρισμό Εργοληπτιών Ελαιοχρωματιστών Αθηνών βλ. αναλυτικά στοιχεία ΘΣ 1972 σ. 895.

— Ο Συνεταιρισμός «Λαμιακή Αρτοποιία» στον οποίο συνενώθηκαν 27 αρτοποιοί της Λαμίας. Πρώτο εργοστάσιο από το 1970. Αναλυτικές πληροφορίες βλ. ΘΣ 1972 σ. 979. Παρόμοιες εφαρμογές και σε άλλες πόλεις (π.χ. Μυτιλήνη).

— Συνεταιρισμοί Παντοπωλών. Άδειες εισαγωγής τροφίμων. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1218.

— Αστικός Συνεταιρισμός Υδραυλικών Θασσελονίκης. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1883.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

— Τιμολόγιο δημοσιεύσεων στοιχείων Αλληλασφαλιστικών Συνεταιρισμών στην Εφημ. Κυβερνήσεως βλ. ΘΣ 1971 σ. 91.

— Ο νέος νόμος (ΝΔ 400/1970) περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφάλισως. Τα άρθρα του που αναφέρονται σε αλληλασφαλιστικούς συνεταιρισμούς και αλληλασφαλιστικά ταμεία βλ. ΘΣ 1971 σ. 214 επόμεν.

— Ασφαλιστικοί Συνεταιρισμοί ΙΚΑ για λαχειοπώλες (ΘΣ 1972 σ. 615).

— Συνεταιρισμοί ΙΚΑ για ασφάλιση λογοτεχνών και καλλιτεχνών. (ΘΣ 1972 σ. 680 - σ. 1948).

— Ποιοί είναι υπεύθυνοι έναντι του ΙΚΑ και ασφαλιστικών Συνεταιρισμών ΙΚΑ. Βλ. ΘΣ 1972 σ. 894

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΩΝ

Βλ. ΝΔ 1060 του 1971 (ΘΣ 1971 σ. 680).

ΝΑΥΤΙΑΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΛΑΪΚΗΣ ΒΑΣΕΩΣ

Χαρακτηριστικό είναι το επόμενο κείμενο του περ. ΘΣ (έτος 1971 σ. 157, 158) για τον θεσμό των εταιριών λαϊκής βάσεως που συστάθηκαν με νομική μορφή ΑΕ για να έχουν την απαιτούμενη ευελιξία λήψεως αποφάσεων κ.λπ., αλλά πλησιάζουν πολύ τον θεσμό των Συνεταιρισμών αφού σκοπός τους δεν είναι τόσο η άντληση κερδών από τις μικρές ή μεγαλύτερες μερίδες (μετοχές) που συνεισφέρουν τα χιλιάδες μέλη των, αλλά η εξυπηρέτησή τους (και πέραν των μελών της εταιρείας και της τοπικής κοινωνίας) και η απομάκρυνση της εκμεταλλεύσεως από εφοπλιστές που διατηρούν στις συγκοινωνίες παλιά πλοία με συνέπεια πολυάριθμα θύματα από ναυάγια. Το κείμενο είναι το επόμενο:

«Παράδειγμα από την Κρήτην: Μια ναυτιλιακή εταιρία ευρύτερας λαϊκής συμμετοχής με συνεργατικών χαρακτήρα.

Η κινητοποίησης της τεραστίας πηγής της λαϊκής αποταμιεύσεως, δια την οικονομική ανάπτυξιν μιας χώρας, αποτελεί πάντοτε κεντρικόν στόχον των κυβερνήσεων, διά τι συνιστά την υγιειντέραν μορφήν χρηματοδοτήσεως των αναγκαίων προς

τούτο παραγωγικών επενδύσεων.

Εις την χώραν μας είναι γνωσταί αι άγονοι μεταπολεμικοί περιπλανήσεις της λαϊκής αποταμιεύσεως, στρεφόμενης άλλοτε προς την χρυσήν λίραν, άλλοτε εις αποθησαυρισμόν εις νόμισμα

λόγω της απώλειας των προπολεμικών καταθέσεων.

Απλητήθησαν ειδικά νομοματικά μέτρα και ειδική πολιτική επί των επιτοκίων καταθέσεων, ίνα επανασυνδεθή η αποταμίευσις με τας Τραπεζάς και τα Ταμειύτρια και να επιτευχθούν βαθμιαίως τα τεράστια ποσά των σημερινών ελευθέρων ιδιωτικών καταθέσεων, προϊόντος της λαϊκής αποταμίευσεως.

Βεβαίως δια των καταθέσεων η λαϊκή αποταμίευσις, συγκεντρωθείσα εις μεγάλην δεξαμενήν των πιστωτικών ιδρυμάτων, διαχετεύθη δι' αυτών εις την υγιειντέραν άρδευσιν της οικονομίας του τόπου και συμβολήν εις την ανάπτυξιν αυτής, αποτελέσασα σοβαράν βελτίωσιν έναντι της προηγουμένης καταστάσεως του κατ' ιδίαν αποθησαυρισμού παρ' εκάστου αποταμιευτού.

Όμως η περαιτέρω αξιοποίησης της αποταμίευσεως δεν αποβαίνει επ' ωφελεία των αποταμιευτών, οι οποίοι απολαμβάνοντες μόνον τον συμπληρωματικόν τόκον, δεν συμμετέχουν ενεργώτερον εις τας εκ της αναπτύξεως ωφελείας ούτε αποφεύγουν την μακροχρονίως αναπόφευκτον, βραδείαν έστω, απώλειαν της πραγματικής αξίας του αποταμιευμάτός των.

Πλέον εξελιγμένη και περισσότερο κινητοποιούσα την αποταμίευσιν μορφή χρηματοδοτήσεως της οικονομίας δια της λαϊκής αποταμίευσεως είναι η κεφαλαιαγορά. Η συμμετοχή δηλαδή της λαϊκής αποταμίευσεως εις τας οικονομικάς επιχειρήσεις ως μετόχου, καρπουμένου τας πάσης φύσεως ωφελείας, προερχομένης είτε εξ αναπήψεως των περιουσιακών στοιχείων, είτε εκ πραγματοποίησεως κερδών και συμμετέχοντος δια της συνελεύσεως εις την ευρύτεραν διοίκησιν των υποθέσεων των επιχειρήσεων.

Λόγω της μεγίστης επιδράσεως εις κινητοποίησης της λαϊκής αποταμίευσεως και συμμετοχής των ευρύτερων μαζών εις τα ωφελήματα της αναπτύξεως με προφανείς ευεργετικάς κοινωνικάς και εθνικάς συνελείας, τα σύγχρονα κράτη ηνύθησαν με πολλά μέτρα την κατεύθυνσιν αυτήν και μεταξύ αυτών η χώρα μας παλαιότερον δειλά και κατά τα τελευταία έτη γενναιότερον (Α.Ν. 148/67). Παρά ταύτα, αι μεγάλοι Ανώνυμοι Εταιρείαι παραμένουν πάντοτε με την κατά πλειοψηφίαν υπεροχήν του Κράτους και συναφών οργανισμών ή ωρισμένων οικογενειών ή συγκροτημάτων οικογενειών και δεν συγκινούν εις έτι το πλήθος των αποταμιευτών, το οποίον πρέπει να αισθάνεται τον υλικόν και ηθικόν σύνδεσμόν του με την εταιρείαν.

Περίπτωσιν γνησίας εταιρείας λαϊκής βάσεως

αποτελεί η Ανώνυμος Ναυτιλιακή Εταιρεία Κρήτης, η οποία μάλιστα αποβλέπει και εις κοινωφελή υπέρ της νήσου δράσιν. Αύτη, ιδρυθείσα το 1967, περιλαμβάνει εις τους κόλπους της περίπου 3.000 μετόχους, ουδενός των οποίων η συμμετοχή υπερβαίνει το 1,1% του εκ δραχμών 89.200.000 κεφαλαίου της, δια καταστατικής δε διατάξεως έχει τεθή ανάλογος φραγμός και εις την συμμετοχήν εις το κεφάλαιον και εις την εκπροσώπησιν εις την συνέλευσιν δι' εξουσιοδοτήσεων μέχρι του διπλασίου του ποσοστού τούτου.

Τούτο βεβαίως δημιουργεί, ειδικώς δια τον τόπον μας, πρόσθετα διοικητικά προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίζονται δια της δυνάμεως ηθικού κύρους και ακτινοβολίας των ηγηθέντων προσώπων, ήτας αναπληροί επιτυχώς την δύναμιν των ψήφων, η οποία είναι αδύνατον να συγκεντρωθή εις χείρας ολίγων. Δια την υποβοήθησιν εις το σημείον αυτό, το καταστατικόν προέβλεπεν εν ποσοστόν 20% μελών του συμβουλίου ως αριστίνδην (άνευ εκλογής), μεταξύ δε αυτών ο πρόεδρος της Εταιρείας, ο εμπνευσμένος Ιεράρχης Μητροπολίτης Κισσάμου κ. Ειρηναίος.

Η εταιρεία αύτη, ήτας ιδρύθη υπό την επίδρασιν ειδικών ψυχολογικών καταστάσεων και η οποία εσταθεροποιήθη δια της επιτυχούς ναυπηγήσεως και δρομολογήσεως μεταξίν Πειραιώς και Χανίων του πρώτου θαυμασίου πλοίου της «ΚΥΔΩΝ» αποτελεί δια την χώραν μας ένα πείραμα θεσμικού χαρακτήρος, η επιτυχία του οποίου δύναται να έχη άκρως ευεργετικάς επιδράσεις δια την οικονομικήν της ανάπτυξιν, δι' ο και παρακολουθείται μετ' ηυξημένου ενδιαφέροντος ακόμη και από κύκλους του εξωτερικού, ως προκύπτει εξ ενδιαφερόντων σχολίων του ξένου Τύπου.

Η Εταιρεία αύτη με το πρώτον της πλοίου εσημείωσε μίαν εξαιρετικήν επιτυχίαν, πλουτίσασα τας εσωτερικάς ατμοπλοϊκάς γραμμάς της χώρας μας με ένα ανωτέρας κλάσεως πλοίου, εις μέγεθος (μήκος 154, πλάτος 20) εις τοννάς (10.700 κάρων), εις όρους ασφαλείας (θεωρείται μοναδικόν οχηματαγωγόν - επιβατηγόν εις βαθμόν τηρήσεως όρων και συγχρόνων κανόνων ασφαλείας γενικώς), εις δυναμικότητα (επιβάται 1.500 και αυτοκίνητα 60 φορτηγά ή πούλμαν και πλέον των 150 μικρών επιβατηγών), εις πολυτέλειαν και ανέσεις (μεγάλα σαλόνια, τραπεζαρία, ταβέρνα, μπαρ, ρεσεψιόν, εκκλησία κ.λπ., συνολικής εκτάσεως 1.300 τ.μ., πλέον των πολύ εκτεταμένων καταστρωμάτων. Επίσης πολλοί δέκται τηλεοράσεως με εσωτερικόν κλειστόν κύκλωμα, όπερ επιτρέπει τακτικήν προβολήν ταινιών δι' όλων των δεκτών, ως και παρακολούθησιν εκ της γεφύρας

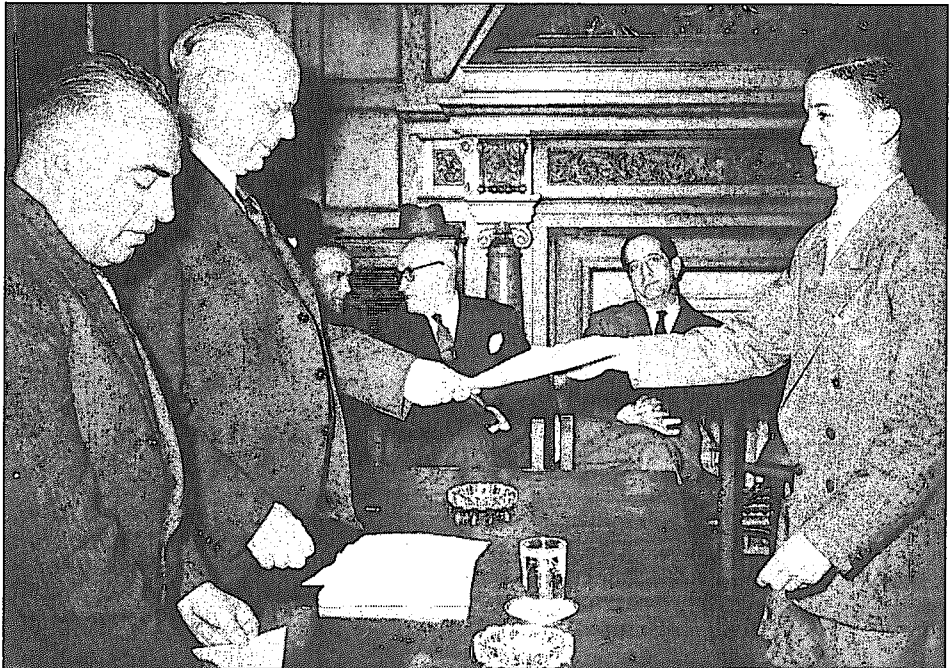
κυβερνήτου όλων των χώρων σταθμεύσεως των αυτοκινήτων, ταχύτης ικανοποιητική (είναι το ταχύτερον ατμοπλοϊόν μέσον μεταβάσεως εις Κρήτην).

Το Περιοδικόν μας συγχαίρει την Κρήτην (δια τα ωραία πρότυπα που χαρίζει εις την χώραν μας) καθώς και όλους τους συνεργάτας της προσπάθειας, μεταξύ των οποίων είναι εκπρόσωποι όλων των τάξεων, της Εκκλησίας και ο Σύνδεσμος Οικονομ. Επιστημόνων Χανίων, ως και την

Αγροτικήν Τράπεζαν, στέλεχος της οποίας είναι ο εμπνευστής της όλης ιδέας και προσπάθειας. Ιδιαίτερος δε τονίζει ότι η προσπάθεια αυτή έχει, κατ' ουσίαν, συνεργατικόν χαρακτήρα με συμμετοχήν και αγροτών και συνεταιρικών οργανώσεων δια την αμοιβαίαν εξυπηρέτησιν των ατόμων, της διακινήσεως της παραγωγής και του τόπου και με επιστροφήν εις τους εξυπηρετούμενους των τυχόν πλεονασμάτων της διαχειρίσεως του πλοίου».

Βλ. ακόμα κείμενο στα ΘΣ 1972 σ. 833.

Ο θεσμός των ναυτιλιακών Εταιρειών λαϊκής βάσεως είχε επέκτασιν και σε άλλες νησιωτικές περιφέρειες εκτός της Κρήτης και κυρίως την Λέσβον. Οι επιτυχίες του θεσμού ήταν, στις διάφορες περιφέρειες, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και κυρίως ανάλογα με τους ανθρώπους που αναμίχθησαν στη διοίκηση των Εταιρειών(*).

Από την εκπαίδευση συνεταιριστικών υπαλλήλων παλαιότερα (1954). Διακρίνονται ο Θ. Τζωρτζάκης και Αριστ. Κλήμης κατά την χορήγηση τίτλων σπουδών, ο Διοικητής ΑΤΕ Χ. Μητρελίας και άλλοι.

(*) Με την μεταβολήν των συνθηκών και την ανάγκην μεγάλων κεφαλαίων για αγοράν νέων πλοίων προς εκσυγχρονισμόν της ναυτιλίας (που απαιτούν πολλές δεκάδες δισεκατομμυρίων) και δι' άλλους λόγους, υπήρξε αργότερα ουσιαστική μεταβολή με την εισαγωγήν των Εταιρειών αυτών Λαϊκής Βάσεως στο Χρηματιστήριον και συνεπώς το άνοιγμα τους σε ευρύτερο κύκλον προσώπων με διάφορα υπέρ και κατά. Βλ. σχετικά κείμενα στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία» 1998 τεύχη 50, 51, 52.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'
ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Κατά την περίοδο αυτή οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι βρέθηκαν κάτω από νέες δύσκολες υπηρεσιακές - επαγγελματικές συνθήκες κρίσεων για νομομορφοσύνη, με απολύσεις κ.λπ., που αυτές κυρίως αφορούσαν τα ανώτερα στελέχη των Κεντρικών Οργανώσεων. Όσοι έμειναν στις θέσεις τους (η μεγάλη πλειονότητα) συνέχισαν αποδοτικά τις προσπάθειές τους για τις Οργανώσεις τους και τον αγροτικό κόσμο και βέβαια για τα ατομικά και συλλογικά τους επαγγελματικά συμφέροντα για τα οποία, με κατάλληλους χειρισμούς της οργάνωσης τους ΟΣΥΓΟ, υπήρξε και σχετική πρόοδος.

— Η νομοθεσία τους: Βασικά πρέπει να σημειωθεί ότι στο περιοδικό ΘΣ ευθύς μόλις εκδόθηκε δημοσιεύθηκε λεπτομερέστατη κωδικοποίηση της όλης ειδικής νομοθεσίας Συνεταιρισμών και περί συνεταιριστικών υπαλλήλων καθώς και της σχετικής νομολογίας (Βλ. ΘΣ 1971 σ. 73 και έπειτα. Και ΘΣ 1972 σ. 592 επόμ). Στη συνέχεια υπάρχουν στους 14 τόμους του περιοδικού όλα τα σχετικά με αυτούς θέματα. (Βλ. στα Ευρετήρια των Τόμων).

— Στην υπηρεσία των 955 Συνεταιριστικών Οργανώσεων (πάσης μορφής και βαθμού) που έχουν υπαλλήλους υπηρετούν το 1972 συνολικά 4.610 μόνιμοι και έκτακτοι υπάλληλοι από τους οποίους μόνο 224 πτυχιούχοι Ανωτ. Σχολών (Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1454).

Πιο αναλυτικά:

Οργανώσεις Γεωργικές	Αριθμός τους	Μόνιμο Προσ.			Έκτακτο Προσ.			Σύνολο	Από το οποίο πτυχ. Αν. Σχ.
		Κύριο	Βοηθ.	Υπηρ.	Κύριο	Βοηθ.	Υπηρ.		
Συνεταιρισμοί	785	205	66	12	572	521	63	1.439	29
Κοινοπρ. Συνετ.	3	4	—	—	6	3	—	13	2
Ενώσεις	136	1.395	461	70	318	378	109	2.731	130
Κοινοπρ. Ενώσεων	3	147	11	9	31	15	27	240	32
Κεντρικές Ενώσεις	7	61	12	1	65	8	9	156	31
Σύνολο α	934	1.812	550	92	992	925	208	4.576	224
Αλιευτικοί Συνετ.	17	—	—	—	15	8	2	25	—
Ενώσεις Αλιευτ.	1	—	—	—	2	—	1	3	—
Χειροτεχνίας Συνετ.	3	—	—	—	3	—	—	3	—
Σύνολο β	21	—	—	—	20	8	3	31	—
Γεν. Σύνολο	955	1.812	550	92	1.012	933	211	4.610	224

Είναι χαρακτηριστική η έλλειψη προσωπικού στους Γ. Συνεταιρισμούς, μόνο 785 είναι αξιόλογοι και έχουν συνολικά 1.439 υπαλλήλους από τους οποίους μόνο 29 πτυχιούχους. Η οικονομική αδυναμία υπάρχει και στις Ενώσεις και Κεντρικές Οργανώσεις.

Βασικός νόμος είναι ο 1859 του 1944 και το εκτελεστικό του Δ/μα της 23.7.1946 (όπως τροποπ.) καθώς και οι έκτακτες εκάστοτε διατάξεις.

Βλ. και το μεταγενέστερο βιβλίο Α. Ν. Κλήμη περί Συνεταιριστικών Υπαλλήλων.

Για σχέδιο νέας νομοθεσίας περί συνεταιριστικών υπαλλήλων βλ. ΘΣ 1972 σ. 980.

— Το 1974 ορίζεται ότι το ΝΔ 76 (ΦΕΚ 266) περί επαναφοράς απολυθέντων ή εξαναγκασθέντων εις παραίτησιν υπαλλήλων, ισχύει και για τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους (άρθρον 11). Για απαιτούμενες ενέργειες βλ. ΘΣ 1974 σ. 1920.

Η ΟΣΥΓΟ και οι ενέργειές της

— Ο πρόεδρος της ΟΣΥΓΟ (Διευθνής της Ενώσεως Κιτροπαραγωγών Κρήτης) Φρ. Δασκαλάκης ορίζεται και Πρόεδρος της ΓΕΣΕΕ, (ΦΣ 1972 αρ. 1 σ. 5).

— Το Συνέδριο της ΟΣΥΓΟ 1970. Παριστάμενοι, ομιλίες. Εκλογές (ονόματα). Πρόεδρος επανεξελέγη ο Φρ. Δασκαλάκης (ΦΣ 1972 σ. 252). Το κείμενο της ενδιαφέρουσας ομιλίας Αλ. Βοσνιακού προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ βλ. ΦΣ 1972 σ. 380 με τονισμό της ανάγκης συνεργασίας υπαλλήλων – αιρετών και αγροτών – συνταξιούχους υπαλλήλων.

— Επεκτείνεται η ασφάλιση ΙΚΑ για όλους τους κλάδους σε όλους τους εκτός ασφαλιστικής περιοχής ΙΚΑ υπαλλήλους Συνεταιρισμών και Ενώσεων όλης της χώρας (ΦΣ 1972 σ. 258).

— Αποπερατούται το ψυκτικό συγκρότημα του ΤΑΥΣΟ στη Θεσσαλονίκη με διάθεση νέων κεφαλαίων του (ΦΣ 1972 σ. 258).

— Η νέα συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Το κείμενο με βελτιωτικές διατάξεις ΦΣ 1972 σ. 343.

— Για τα Συνέδρια της ΟΣΥΓΟ βλ. ΦΣ 1973 σ. 389 και στα ΘΣ σ. 859, 1306.

— Ενέργειες της ΟΣΥΓΟ για αποζημίωση Ν. 2112/1923, επαναφορά παλαιάς διατάξεως για δικαίωση συνταξιοδότησεως, αύξηση συντάξεων, Ίδρυση Ταμείου Υγείας, βελτίωση της θέσεώς τους και άλλα βλ. ΘΣ σ. 1370, 1456. (Βλ. και στη συνέχεια για Μισθούς, Συντάξεις, Υγειονομικά κ.λπ).

— Ενέργειες ΟΣΥΓΟ για Ταμείο Υγείας, μισθοδοτικά, ενίσχυση πόρων ΤΑΥΣΟ από εφόδια και Οργανώσεις, Συνέδριο ΟΣΥΓΟ 28.3.1974. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1616, 1727, 1852.

— Μισθοδοτικά. Συλλογ. συμβάσεις

Για τα κατώτατα όρια αποδοχών εργαζομένων βλ. ΘΣ 1972 σ. 648.

Για νέα συλλογική σύμβαση εργασίας συνεταιριστικών υπαλλήλων 1.6.72 βλ. ΦΕΚ/Β/452. Το κείμενο της βλ. ΘΣ 1972 σ. 872, 903.

Για βασικούς μισθούς βλ. ΘΣ 1972 σ. 979.

Διαφορά μεταξύ ΟΣΥΓΟ και ΠΑΣΕΓΕΣ για θέμα αποδοχών και συλλ. συμβάσεως. Παραπομπή σε Διαιτητικό Δικαστήριο Αθηνών. Βλ. ΘΣ 1973 σ. 1550.

Η νέα συλλογική σύμβασις εργασίας 6.3.74 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1727, 1729).

Το Ταμείον Συντάξεων των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων (ΤΑΥΣΟ)

Βλ. την κωδικοποίηση της νομοθεσίας για το ΤΑΥΣΟ στα ΘΣ 1971 σ. 136 επόμεν.

Βλ. τροποποίηση του καταστατικού κατά το 1970 στα ΘΣ 1971 σ. 90. Τροποποιήσεις του καταστατικού πρότεινε το ΔΣ του ΤΑΥΣΟ το 1971 (βλ. ΘΣ 1971 σ. 224). Διαμαρτύρονται οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι (βλ. ΘΣ 1971 σ. 193). Τις τροποποιήσεις που έγιναν τελικά στο καταστατικό με απόφαση Υπουργού Κοινων. Υπηρεσιών, ΦΕΚ Β 745 βλ. στα ΘΣ 1971 σ. 538.

Για την αποπεράτωση της κατασκευής του ψυγείου του ΤΑΥΣΟ στη Θεσσαλονίκη βλ. ΘΣ 1972 σ. 793.

Η απόφ. ΣΕ 2118/72 επιφέρει αναπροσαρμογή των συντάξεων (βλ. ΘΣ 1972 σ. 896).

Υγειονομική κάλυψη συνεταιριστικών υπαλλήλων

Αυτή ανήκει στο ΙΚΑ για όσους εργάζονται εντός της ασφαλιστικής περιοχής των Υπ/των του ΙΚΑ. Σχετικόν σημείωμα για την επέκταση και για τους υπαλλήλους που υπηρετούν

εκτός της περιοχής των Υπ/των ΙΚΑ βλ. στα ΘΣ 1972 σ. 660. Αυτό πραγματοποιήθηκε με απόφαση 4/1972 ΔΣ του ΙΚΑ (βλ. ΘΣ 1972 σ. 893).

Όμως το περ. ΘΣ υποστηρίζει ότι πρέπει να υπάρξει οριστική καλή λύση με την ίδρυση Ταμείου Υγείας Συνεταιριστικών Υπαλλήλων, πράγμα που είναι ευκολότερο να επιτευχθεί αφού Πρόεδρος της ΓΕΣΕΕ είναι ο Πρόεδρος της ΟΣΥΓΟ που πρέπει να το φροντίσει (βλ. ΘΣ 1972 σ. 911).

– Για Υγειονομική περίθαλψη συνταξιούχων συνεταιριστικών υπαλλήλων βλ. ΘΣ σ. 1219.

– Νέο Σημείωμα για ίδρυση Ταμείου Υγείας των Συνεταιριστικών υπαλλήλων βλ. ΘΣ 1974 σ. 1882.

Άλλα θέματα συνεταιριστικών υπαλλήλων

Στεγαστικά: Βλ. ΝΔ 3783/1957. Επεκτείνεται με ΝΔ 643/1970, υπάγονται και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι (βλ. ΘΣ 1971 σ. 278, 279).

Για στεγαστικά βλ. και ΘΣ 1972 σ. 980.

Διορισμοί: Με βάση το ΒΔ 192/1972 η έγκριση αποφάσεων ΔΣ των Οργανώσεων μετεβιβάστη στους Προϊσταμένους Περιφ. Διοικήσεων. Εντός του Νομού αρμόδιος ο Νομάρχης (βλ. ΘΣ 1972 σ. 792).

Αιρετοί στην αυτοδιοίκηση: Δεν επιτρέπεται να εκλεγούν ή να διατελούν δήμαρχοι, πρόεδροι Κοινοτήτων ή σύμβουλοι δημοτικοί, κοινοτικοί ΝΔ 222 άρθ. 41. (Βλ. ΘΣ σ. 1549).

Συμβουλευτική Επιτροπή: Βλ. ΘΣ 1972 σ. 566, 616.

Εκπαίδευση: Βλ. στο Υποκεφ. Ε. Βλ. και σημείωμα ΘΣ 1972 σ. 662.

Διαρκής υποστήριξη από το περιοδικό ΘΣ

Με πολλά σημειώματά τους τα ΘΣ παρεμβαίνουν για υποβοήθηση των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Ενδεικτικά τα σημειώματα στις επόμενες σελίδες του: 193, 290, 661, 748, 792, 829, 1157, 1852.

Χαρακτηριστικό το ακόλουθο κείμενο Α. Ν. Κλς στα ΘΣ σ. 2047 που από το 1947 (και πριν και έπειτα, θεωρητικά και έμπρακτα) τους υποστήριξε:

«Ιδιαίτερα μας ικανοποίησε η γραμμή της ΟΣΥΓΟ, όπως διατυπώνεται εις τελευταίαν εγκύκλιόν της προς τα μέλη της.

Επέστη ο χρόνος, ετόνισε, να συνδυασθή ο ιεραποστολισμός των διακόνων της συνεταιριστικής ιδέας με την ρεαλιστική ικανοποίηση των βιοτικών των αναγκών, τουλάχιστον καθ' ο ύψος επιβάλλουν τα καθήκοντά των ως υπαλληλικών στελεχών συγχρόνως οικονομικών μονάδων, που φιλοδοξούν να διαδραματίσουν σπουδαίον ρόλον εις τον οικονομικόν στίβον της χώρας και τον ευρύτερον ευρωπαϊκόν οικονομικόν χώρον.

Και θυμηθήκαμε τι γράφαμε σχετικά το 1974:

“... Αν και οι υπάλληλοι δεν έχουν εξουσία εν τούτοις έχει αποδειχθή ότι οι καλοί υπάλληλοι είναι οι βάσεις των Συνεταιρισμών. Και τούτο επειδή πάντα καταγίνονται με τις δουλειές του Συνεταιρισμού, ξέρουν πιο καλά τα ζητήματα και μπορεί να είναι οι καλοί σύμβουλοι των συνεταίρων.

Ιδιαίτερη σημασία έχει ο καλός Διευθυντής. Αυτός είναι εκείνος που θα εισηγηθή στο Συμβούλιο και στη Συνέλευση τις δουλειές που πρέπει να κάνει ο Συνεταιρισμός και θα τις εκτελέσει με τους υπαλλήλους κατά τον καλλίτερο τρόπο.

Καλό Διοικητικό και Εποπτικό Συμβούλιο και καλοί υπάλληλοι μπορούν να κάνουν θαύματα στο χωριό. Κι αλήθεια, υπάρχουν πολλά τέτοια παραδείγματα. Όπου βρέθηκαν άξιοι υπάλληλοι μόρφωσαν και δημούργησαν τέτοιες συνεταιριστικές οργανώσεις που στέκουν καμάρι ανάμεσα στις συνεταιριστικές οργανώσεις της χώρας μας.

Η δουλειά του συνεταιριστικού υπαλλήλου είναι πραγματικά πολύ κουραστική. Χρειάζεται μεγάλη πίστη, μεγάλος ενθουσιασμός και θέληση. Έχει ο συνεταιριστικός υπάλληλος να παλαίψη σκληρά, πρωτοπόρος αυτός στον μεγάλο αγώνα που κάνουν οι συνεταιρισμένες μάζες. Αλλά έχει να παλαίψη επίσης και ενάντια στην αμάθεια, στην προκατάληψη και στα άλλα ελαττώματα που έχουν, δυστυχώς, πολλοί από τους αγρότες μας.

Είναι αυτός ο στόχος κάθε ενεργείας των εχθρών του Συνεταιρισμού που σκέπτονται ότι εξόντωση του καλού υπαλλήλου σημαίνει αποκεφάλιση του Συνεταιρισμού από τον φωτεινό οδηγό του. Αλλά ακριβώς επειδή τέτοια είναι η δουλειά του συνεταιριστικού υπαλλήλου, κρύβει μέσα της κάτι το ανώτερο. Ο συνεταιριστικός υπάλληλος δεν αγωνίζεται για το στενό συμφέρον το δικό του ή της εταιρείας στην οποία υπηρετεί, αγωνίζεται για το συμφέρον του Συνεργατισμού, αγωνίζεται για τη συνεταιριστική κίνηση που δεν είναι τίποτα άλλο

παρά η νίκη του ανθρωπισμού, η εφαρμογή των χριστιανικών αρχών στις οικονομικές σχέσεις. Δεν είναι φτώχη και υλική, όπως συνήθως παρουσιάζεται, η δουλειά του συνεταιριστικού υπαλλήλου, αλλά δουλειά βαθειά εκπολιτιστική, με παλμό και με κατευθύνσεις. Γι' αυτό οφείλεται, νομίζω, ιδιαίτερη απ' όλους μας εκτίμηση στους φτωχούς και αφανείς αυτούς εργάτες της πρακτικής συνεταιριστικής δράσεως, όπως επιτυχώς εχαράκτηρίστησαν...».

Ιστορική επισκόπηση για τα θέματά τους και την ΟΣΥΓΟ βλ. σε πρόσφατο κείμενο Δ. Λιάγκου στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία» τεύχος 53 του 1999.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄
ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Στις σελίδες που ακολουθούν γίνονται αναφορές επικαιρότητας της εποχής, σε μερικούς εργάτες και πρωτεργάτες των Ελληνικών Συνεταιρισμών (κυρίως θανόντας κατά την περίοδο) για τους οποίους υπάρχουν προσπελάσιμες πηγές αναφοράς, χωρίς αυτό να σημαίνει την υποτίμηση του έργου άλλων που τυχόν δεν αναφέρονται.

Θεόδωρος Γ. Τζωρτζάκης (1892 – 1971)

Βασική απώλεια για τον συνεταιρισμένο κόσμο είναι ο θάνατος του μεγάλου αυτού Έλληνα συνεταιριστή την 5^η Αυγούστου 1971. Η κηδεία του έγινε την 7^η Αυγούστου 1971 στην Αθήνα, με συμμετοχή μεγάλου αριθμού παλαιών και νέων συνεταιριστιών. Για το θάνατό του εκδόθηκαν πολλά τιμητικά ψηφίσματα στα οποία τονίζονταν η μεγάλη συμβολή του για την οργάνωση και ανάπτυξη της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως και κυρίως για την ίδρυση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και την συνεταιριστική μόρφωση (περιοδικό του, υπηρεσία εκπαιδεύσεως, σχολικοί συνεταιρισμοί) και τα βασικά οργανωτικά ζητήματα των Συνεταιρισμών και κυρίως των Κεντρικών Οργανώσεων.

Στο περιοδικό της Συνομοσπονδίας ΦΣ 1971 σ. 299, 306 επόμε., 373 επόμε. υπάρχει όλο το σχετικό πλούσιο ειδησεογραφικό υλικό από συλλυπητήρια, ψηφίσματα, ομιλίες και άλλα κείμενα.

Ακόμα στη σελ. 394 του περ. ΘΣ αναφέρεται ότι επικηδείες ομιλίες έκαναν: Εκ μέρους της συνεταιριστικής κινήσεως και της Συνομοσπονδίας ο Δ/τής αυτής κ. Παπάζογλου, εκ μέρους του Συνδέσμου Εποπτικών ΑΤΕ, εν ενεργεία και συνταξιούχων, ο Π. Γλέζος.

Εκ μέρους των μαθητών, πνευματικών συνεργατών και φίλων ο Αριστ. Κλήμης του οποίου δημοσιεύεται στη συνέχεια η επικηδεία ομιλία που σκιαγραφεί, παραστατικά, την φυσιογνωμία και το έργο του θανόντος αλλά και ανασύρει πτυχές της μακράς συνεταιριστικής ζωής του, με πολλές νύξεις ιστορικής σημασίας.

Σχετικά κείμενα βλ. και στην εφημ. της ΟΣΥΓΟ «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» βλ. φ. 25.8.1971 όπου βιογραφικό κείμενο από Α. Ν. Κλήμη και συλλυπητήρια ΟΣΥΓΟ (Πρόεδρος Φρ. Δασκαλάκης, Γεν. Γραμ. Γ. Ινιωτάκης) και ψηφίσματα Ενώσεων.

Η επικηδεία ομιλία του Αριστ. Ν. Κλήμη είναι η ακόλουθη:

Μεγάλε με την ταπεινότητα, την απλότητα και την προσφοράν σου, Θεόδωρε Τζωρτζάκη:

Οί μαθητές σου και οί πνευματικοί συνεργάτες σου με εξουσιοδότησαν να Σοῦ ἀπευθίνω αὐτόν τόν ὕστατον χαιρετισμό ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ και τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ διδασκαλία σου και τὸ παράδειγμά σου θὰ μείνουν πάντα ζωντανὰ ἀνάμεσά μας, γιὰ τὸ καλὸ τῶν συνεταιρισμῶν και τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πού ὄλο και περισσό-τερο, με τὴν θετική ἀναγνώριση και τοῦ Κράτους, προσφεύγει στίς ὑπηρεσίες τῆς συνεταιριστικῆς ὁργανώσεως.

Ἵπῆρξες ὁ ἄνθρωπος πού ἐφήρμοσε σέ ὅλη του τὴ ζωὴ τὸ χριστιανικόν: «δι-δόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν». Ὅλη σου ἡ ζωὴ ὑπῆρξε προσφορά: Προσφορὰ ἔργα-

σίας, πρόσφορα καλωσύνης, πρόσφορα στοχασμού, πρόσφορα κατανοήσεως και συγγνώμης. Στο τελευταίο αυτό ήσουν ανυπέροβλος. Γνωρίζουμε ότι προσωπικούς έχθρους δεν είχες. Άλλά με την στερεή σου πίστη και την ανιδιοτέλειά σου γινόσουν μερικές φορές εμπόδιο σε επιδιώξεις και έπρεπε να παραμερισθής. Το προτιμούσες αυτό αντί να προδώσης τις ιδέες σου. Ζημιωνόσουν εσύ, έμεινες χωρίς αξίωμα, χωρίς θέση και χωρίς πόρους, μόνο και μόνο για να μη ζημιωθής ή συνεταιριστική κίνηση του τόπου από εκδικητική καταδίωξη. Και φανερά και στά παρασκήνια έτέθη πολλές φορές ή αξίωση: "Η θά συνεργασθής ή θά φύγη ή Τζωρτζάκης (ή Τζωρτζάκης που εκπροσωπούσε τον δρθόδοξο συνεργατισμό) ή θά γίνη τουτό και τό άλλο εις θάρος τών Συνεταιρισμών. Κανείς θέβαια από τούς συνεταιριστικούς κύκλους δεν τολμούσε — λόγω του ήθικου σου άναστήματος — να συντελέση στην άπομάκρυνσή σου. Άλλά εσύ παραμέριζες μόνος για τό καλό τών Συνεταιρισμών. Πίσταυες ότι θά άντέξουν στις διάφορες έξωσυνεταιριστικές, κάθε φορά, επιδιώξεις. Και έβγαίνες άληθινός, κερδισμένος ήθικά, ζημιωμένος ύλικά.

Ύπηρεξες δυνατός χωρίς να έχης έξουσία, ύπηρεξες ήγέτης χωρίς να τό επιδιώκεις, με τό ήθος, την άνώτερη πίστη και την άκτινοβολία σου σε φίλους και έχθρους τής κινήσεως.

Προχθές που παραδίναμε στο Γραφείο Κηδειών την ταυτότητά σου για τις τυπικές διαδικασίες και ρίχναμε με πόνο τις τελευταίες ματιές στην γλυκειά στοχαστική μορφή σου, τυχαία παρατηρήσαμε ότι ή γραφεύς άστυφύλαξ που την είχε γράψει, πρό έτών, ήξερε καλλίτερα από όλους μας ποιός πραγματικά είσαι, όταν συμπλήρωνε τά στοιχεία για τό επάγγελμα. Έμεις σε γνωρίζαμε για Συνεταιριστικών Σύμβουλον. Και εκείνος έγραψε τό άληθινό: «Συνεταιριστικόν Σύμβολον».

Πραγματικά: Ύπηρεξες και θά μείνης Σύμβουλον. Μορφή πνευματική, ήγερτική. Άνθρωπος που έθυσίασες και γνώσεις και Ικανότητες και άνάγκες και προοπτικές, για να άφοσιωθής όλότελα, έδώ και 60 χρόνια, σε κάτι που και σήμερα άκόμα δεν τό καταδέχονται στην Ελλάδα όσοι επιδιώκουν άκαδημαϊκή καριέρα ή άτομική πρόοδο. Όπως ή χριστιανισμός ήταν για τούς Ίουδαίους «σκάνδαλον» και για τούς Έλληνες «μωρία», έτσι και ή ιδέα του συνεργατισμού ήταν (και είναι άκόμα) κάτι τό άνάξιο λόγου για να άσχοληθοθν με αυτό. Άνθρωποι περιωπής, με πνευματικές και φυχικές Ικανότητες όπως εσύ. Και όμως άποποιήθηκες ύποτροφία, σπουδές για πανεπιστημιακή οικονομική έδρα και έμεινες πάντα εκεί, κοντά στον συνεργατισμό, ώκεανός προσφοράς. Προτίμησες να ύπηρετήσης την πρακτική εφαρμογή τών άρχών του άνθρωπισμού και του χριστιανισμού, την συνεταιριστική ιδέα, για να έξυπηρετήσης τούς φτωχούς, τούς αδύνατους, τούς ταπεινούς.

Οι παλαιότεροι σε θυμούνται στο Ύπουργείο Γεωργίας — μαζί με τις μεγάλες μορφές του Ίασεμίδη, του Μιχόπουλου και άλλων πρωτοπόρων — να προσφέρης τά πάντα για να οργανωθής καλά ή νέος θεσμός.

Έπειτα, από τό 1925, έντατική εργασία για να οργανωθής με συνεταιριστικές

βάσεις ή ελληνική σταφιδοπαραγωγή με τον Α.Σ.Ο. (Προσπάθεια και έργο τεράστιο, που όμως δεν τό άφισαν νά καρποφορήση ή μικροπολιτική και τά αντίθετα συμφέροντα.

Παράλληλα ή έκδοση από το 1925 του περιοδικού «Ο Συνεταιριστής».

Από την ίδια εποχή ή συμμετοχή στην τεράστια προσπάθεια για νά ιδρυθή, νά θεμελιωθή καλά και νά εργάζεται με συνεταιριστικό παλμό ή 'Αγροτική Τράπεζα. Και επειδή αυτή ιδρύθηκε τελικά κάπως διαφορετικά από ό,τι την σχεδιάζατε, ήρωικές είναι οι προσπάθειες που κατέβαλες στο Διοικητικό Συμβούλιο, επί πολλά χρόνια, για νά αντιμετωπίζης άλλες ιδέες και άλλες κατευθύνσεις· γιατί αυτά που σήμερα θεωρούνται βασικές κατευθύνσεις του Κράτους και της Τραπεζής, έθεωρούντο τότε δαιμόνια, για τά όποια μάλιστα έπρεπε νά τεθούν στο περιθώριο εκείνοι που τά ύπεστήριζαν (όπως π.χ. οι πιστοί πρωτεργάτες του συνεργατισμού που άπσταλούσαν τό έποπτικό προσωπικό του Υπουργείου και όρκιζόταν στο όνομά σου).

Σέ θυμάμαι έπειτα, σεβαστέ δάσκαλε, τό 1934, στο μικρό φωταγωγό της όδου Παπαρρηγοπούλου 13, που λεγόταν «Αντιπροσωπεία Ένώσεων Συνεταιρισμών» κύριο έργο της ήταν ή προσωρινή έξυπηρέτηση των ύποθέσεων των Ένώσεων και ή προεργασία για την ίδρυση της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργ. Συνεταιρισμών. Ο ίδιος ήσουν άμισθος Προϊστάμενος και δακτυλογράφος και κλητήρας, διπλό σου ήταν και ή γραφομηχανή και τό γραφείο και όλα. Και 1—2 σπουδαστές της Σχολής Συνεταιριστών οι άμισθοι βοηθοί σου.

Και όταν, τον επόμενο χρόνο 1935, ένεκρίθη, έπειτα από άγώνα, τό καταστατικό και ή Συνομοσπονδία ήταν πραγματικότητα, όταν ή εργασία σου δεν σταματούσε μέρα και νύχτα, γεμάτη από φροντίδες (άπό την άνώμαλη τότε πολιτική κατάσταση — μετά τό κίνημα του 1935 — στελέχη της όποιας ζητούσαν επίμονα την διάλυση των Συνεταιρισμών ως άναρχικών δήθεν οργανώσεων) και οι εθύνες σου και οι προσπάθειές σου ήταν τεράστιες, ήταν τότε που κατάπληκτοι άκούαμε ήμεις οι 3 βοηθοί σου (έ έσχατος και νεώτερος όλων εγώ) νά άρνήσαι ως Διευθυντής τον μισθόν των 8.000 (νομίζω) δραχ. που καθόριζε τό Διοικητικό Συμβούλιο (και που είχες άπόλυτη ανάγκη για νά ζήσης) και νά επιμένης, με άπειλή παραιτήσεως, στις 5.000, τον μισθό ενός μεσαίου τότε ύπαλλήλου, πράγμα που τό κατώρθωσες.

Και όμως από αυτά τά Γραφεία της Παπαρρηγοπούλου 13 — όπου με μόχθεν και στερήσεις θεμελιώθηκε ή Συνομοσπονδία — σε είδαμε νά άποχωρής άργότερα, με δήθεν άδεια και έπειτα παραίτηση, για νά μήν ύποστη ή κίνηση την καιροματαχείριση που σχεδιαζόταν, αν επέμενες για τίς συνεταιριστικές σου άρχές και δέν συνεργαζόσουν, όπως σου διαμηνύθηκε με άπσταλμένους από τό Συνέδριο Λαρίσης.

Στην κατοχή τεράστια ή προσπάθειά σου για τούς Συνεταιρισμούς — γεωργικούς και άστικούς — και για την διευκόλυνση της επιδίωξέως, μέσφ αυτών, τού ελληνικού Λαού.

Μετά την απελευθέρωση ή προσφορά σου στην 'Αγροτική Τράπεζα, σάν 'Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος και μετά στην Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, είναι γνωστή και για τις προσπάθειες και για τις θυσίες σου και για τις πικρίες σου. 'Ασχολήθηκες τότε έντατικά τόσο για να εμψύσης συνεταιριστικό πνεύμα στην ΑΤΕ όσο και με τα οργανωτικά ζητήματα των κεντρικών συνεταιριστικών οργανώσεων (ΚΥΔΕΠ - 'Ελαιουργική - ΣΕΚΕ κλπ.) και παράλληλα, με πάθος, με την συνεταιριστική εκπαίδευση που, με συνεργασία της αγαπημένης σου γυναίκας, της παιδαγωγού Φωτεινής Τζωρτζάκη, επεκτάθηκε και στον τομέα των σχολικών συνεταιρισμών. Παρ' όλο που για Γραφείο ή εκπαιδευτικό χώρο είχες τη σοφία της οδού 'Αμερικής ή τα ημιυπόγεια της Νεοφύτου Δούκα, είχες κατορθώσει να κινητοποιήσεις, για τους σκοπούς σου αυτούς τους μορφωτικούς, επιφανείς καθηγητές της 'Ανωτάτης 'Εκπαιδύσεως που σε πίστευαν σάν Φυσιολογία, και συνεταιριστικά στελέχη κύρους, και να προσφέρεις μεγάλο και συστηματικό έργο με ανάξιες λόγου δαπάνες.

Είναι λυπηρό ότι και από αυτή σου την απασχόληση, που την είχες κάνει έργο ζωής (γιατί σάν Σύμβουλο Συνεταιριστικό ελάχιστα σε ρωτούσαν τα τελευταία χρόνια), ώθηγήθηκες σιωπηλά στο περιθώριο, πρό έπταετία, ενώ ακόμα μπορούσες να προσφέρεις πολλά με το καθαρό μυαλό σου στον τομέα αυτό και γενικά στον πνευματικό τομέα των συνεταιρισμών που υπηρέτησες με πίστη. Και αυτό — είναι αλήθεια — πολύ σε λύπησε, όχι τόσο για τον εαυτό σου αλλά γιατί φαινόταν πως θα σταματούσε έτσι ή αλλιώς η εξέλιξη εκπαιδευτική προσπάθεια, πράγμα που ούσιαστικά συνέβη τότε, παρά τις προσπάθειες των ιδεολόγων συνεργατών σου καθηγητών προς την τότε ήγηση.

Υπηρέτησες την συνεταιριστική κίνηση διδακτικά στη Σχολή Συνεταιριστών Ν. 4142, στην 'Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή (σάν έμισθος ύφηγητής), στην Ίπηρεσία Συνεταιριστικής 'Εκπαιδύσεως, σε ειδικές σειρές μαθημάτων για συνεταιριστάς, εδώ και στην έπαρχία. Και σχεδόν πάντα χωρίς αποζημιώσεις διδασκαλίας.

Την ύπηρέτησες την κίνηση συγγραφικά με το άνεπανάληπτο βιβλίο σου «Οι Συνεταιρισμοί εις την 'Ελλάδα» και κυρίως με την έκδοση-άθλο, το περιοδικό σου «Ο Συνεταιριστής», από το 1925 μέχρι τα γηρατειά.

'Όλοι έμεις οι μαθητές και οι συνεργάτες του ξέρουμε ότι ο Τζωρτζάκης έδιδε στερεά και βαθειά αλλά άπλά, χωρίς βαρύγδουπα και συγκεχυμένα συγγράμματα. Ήταν δε ύπέροχος όταν μιλούσε εκ του προχείρου σε συνελεύσεις και συγκεντρώσεις και συνέπαιρνε το ακροατήριό του με τους καθαρούς συλλογισμούς του και τις στοχαστικές προτάσεις του.

Την θεωρία του συνεργατισμού και τον τρόπο λειτουργίας του Συνεταιρισμού τον εξέθετε πειστικά στις πολυγραφημένες παραδόσεις του που άπετέλεσαν την

πηγή βασικής μορφώσεως εκατοντάδων μαθητών του. Αυτά τὰ πολύτιμα γιὰ τὴν σαφήνεια καὶ τὴν πίστι τούς μαθήματά του — γραμμένα μετὰ τὸ 1930 καὶ διορθωμένα πολλές φορές μετὰ τὴν σχολαστικότητά του καὶ τὸ ὑψηλὸ ἀίσθημα εὐθύνῃς γιὰ τὸ κάθε τι ποὺ ἔλεγε καὶ ἔκανε — εἶχε πεισθῆ, ἐπὶ τέλους, πρὸ μηνῶν (μετὰ ἀπὸ ἐπίμονες παρακλήσεις φίλων του) νὰ τὰ ἐμφανίσῃ ὑπὸ μορφὴν τυπωμένου βιβλίου, γιὰ νὰ ἐξακολουθῆ νὰ προσφέρῃ βοήθεια πρὸς τοὺς νεωτέρους συνεταιριστάς, ἔσο: δὲν εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν προφορικὴν του διδασκαλίαν.

Αὐτὴ τὴ στιγμή ἔχει ἐκτυπωθῆ τὸ μισὸ περίπου ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ βιβλίου. Καὶ μπορῶ νὰ πῶ ὅτι ἀποτελεῖ συνεταιριστικὴ διαθήκη τοῦ ὁ θαυμάσιος πρόλογος ποὺ μετὰ τόση φρεσκάδα, διανοητικὴ πληρότητα καὶ γνώση ἔγραψε τελευταία καὶ ποὺ ἀναφέρεται στὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ συνεταιριστικὴ μόρφωση γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προκοπὴν τοῦ συνεργατισμοῦ. Τὸ βιβλίον θὰ ἐκδοθῆ σύντομα — μετὰ τὴν φροντίδα συνεργατῶν του ποὺ εἶχαν τὴν ἐπιμέλειαν γιὰ τὴν ἐμφάνισίν του — ὥστε κάθε ὀργάνωσις καὶ κάθε συνεταιριστὴς νὰ ἀποκτήσῃ τὸ συνεταιριστικὸν αὐτὸ εὐαγγέλιον ποὺ πολλὰ θὰ προσφέρῃ γιὰ τὴ σωστὴ ἀντίληψιν τῆς ἐννοίας καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Ἄν ὁ Τζωρτζάκης εἶναι χαρακτηριστικὸν ὑπόδειγμα ἀνθρώπου ποὺ ἀδικήθηκε πολλές φορές χωρὶς νὰ γογγύσῃ, εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ ἀνθρώπος ποὺ πολὺ τιμῆθηκε, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιδιώκῃ καὶ χωρὶς νὰ ἐπαίρεται γι' αὐτό.

Πρῶτα πρῶτα τὸν ἐκτιμοῦσαν σὲ ὅλην τὴν ζωὴν ἔσοι ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσουν ἔστω καὶ γιὰ λίγο.

Γιὰ τὴ γενικώτερη ἀναγνώρισίν του ἀναφέρω ὅτι τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν Ἴδρυμα τῆς χώρας μας, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐστεφάνωσε, οἶκοθεν, κατὰ τὸ 1956, τὴν προσφορὰν τοῦ Θεοδώρου Τζωρτζάκη μετὰ εἰδικὸν Βραβεῖον, διότι οὗτος — ἔπως γράφει ἡ ἀπόφασις ἀπονομῆς — «ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας καὶ ἀφοσιωθεὶς εἰς αὐτήν, ὑπῆρξεν ἀκάματος ἐργάτης διὰ τὴν διάδοσιν αὐτῆς καὶ μετὰ ἀγνὸν ἐνθουσιασμόν, εἰς ἰδεολογικὸν πάντοτε ἐπίπεδον, συνέβαλε σπουδαίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συνεργατικοῦ θεσμοῦ...». Μετὰ τὴν εὐκαιρίαν δὲ αὐτῆς τῆς ἐραθεύσεως πολυπληθῆς δμῆς ἀπὸ διακεκριμένους ἀκαδημαϊκοὺς, καθηγητάς, συγγραφεῖς κλπ. ὀργάνωσαν τὴν ἀλησμόνητον ἐκείνην τιμητικὴν συγκέντρωσιν τοῦ «Παρνασσοῦ» τοῦ 1957, μετὰ συμμετοχὴν τοῦ Βασιλέως Παύλου, τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Πολιτείας καὶ πλήθους ἀτόμων ποὺ ἤλθον νὰ τιμήσωσιν ἓνα ἱεραποστολικὸν ἔργον (ἂν ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι ποὺ ἐνῶ ἔπρεπε νὰ εἶναι πρῶτοι στὴν ἀπόδοσιν τιμῆς δμῶς ὑπῆρξαν τελευταῖοι ἢ καὶ ἔλειψαν, αὐτὸ εἶναι ἀνθρώπινο καὶ ὁ Τζωρτζάκης πάντα δικαιολογεῖται ὅσους τὸν ὑποτιμοῦσαν ἀκόμα καὶ ὅσους τὸν ἔκαναν ἄπρεπα νὰ διακρύψῃ).

Μὰ μετὰ ὅλες αὐτὰς τίς τιμὰς ὁ Τζωρτζάκης ἔμεινε πάντα ἡ ταπεινὴ μορφήν ποὺ προορισμὸς τῆς εἶχε «τὸ ὑπηρετεῖν». Πρόθυμος, ἐν τῇ ταπεινώσει του, νὰ πλύνῃ

και τα πόδια ακόμα των μαθητών και συνεργατών του. Και ενώ ήταν πάντα η φωτεινή πνευματική μορφή, προσπαθούσε να μένη στο περιθώριο, χωρίς προβολή και μακριά από ύψηλές θέσεις και εκπροσωπευτική δύναμη. Αύστηρός και σκληρός πάντα στον εαυτό του, αλλά γλυκός εις τους τρίτους δους τον επλησίαζαν και για μιá ακόμα πληροφορία.

Και εσοι τον επλησίαζαν έμειναν για πάντα κάτω από την γοητεία της προσωπικότητάς του, της προθυμίας και της απλότητάς του, κάτω από την επιρροή τις διδασκαλίας του, επιρροή που έφτασε να χαρακτηρισθή και ως βαρύν ζυγός επί της συνεταιριστικής κινήσεως από άτομα που επιθυμούσαν, πιθανόν καλοπροαίρετα, να ακολουθήση αυτή άλλους δρόμους. Άλλά και αυτά είναι ανθρώπινα και άνηκουν όλα τα παραπάνω που θέξαμε εις την δικαιοδοσίαν της συνεταιριστικής ιστορίας.

Τό γεγονός είναι ότι φίλοι και αντίθετοι αναγνώριζαν πάντα ότι ο Τζωρτζάκης δεν ήταν κάτι τό κοινό, αλλά ήταν από τις εξαιρέσεις εκείνες που δίνει κάθε εποχή, που κινούνται στη σφαίρα των ιδεών, της φαντασίας και της θυσίας, κάπως σε αντίθεση με την κοινή λογική, τα στενά συμφέροντα, τις σκοπιμότητες και τη βραχυχρόνια προοπτική. Ήταν ένας από τους προπορευομένους της εποχής τους, που η πάροδος του χρόνου δείχνει όλο και περισσότερο την σημασία του έργου τους και η απομάκρυνση φωτίζει περισσότερο την προσωπικότητά τους. Αυτό έγινε ήδη από τότε που ο Τζωρτζάκης, με πολλή λύπη του, ώδηγήθηκε μακριά από την ενεργό συνεταιριστική κίνηση («λόγω συμπληρώσεως όριου ηλικίας» σαν να ήταν απλός υπάλληλος και όχι ήγετική φυσιογνωμία που μπορούσε με χίλιους τρόπους να εξανουλοθθ να προσφέρει πνευματικά· αλλά η όρθόδοξη αυτή προσφορά ήταν εκείνο που ένοχλούσε). Αυτό θα συμβή περισσότερο από τώρα και έμπρός που τον χάσαμε από κοντά μας και τον κέρδισαν στον άλλο κόσμο φίλοι και συνεργάται του που προηγήθηκαν στο ταξίδι, τό ταξίδι που ό καθένας από μās, καλός ή κακός, θα κάνει κάποτε.

Δέξου, Σεβαστέ Διδάσκαλε, τον τελευταίο χαιρετισμό από ένα μαθητή σου — που έγινε και στενός συνεργάτης σου επί 37 περίπου χρόνια — που την έπιστημονική του άπασχόληση με τον συνεργατισμό, την Ιδεολογική του σχέση με αυτόν τά όφειλει, σχεδόν αποκλειστικά, στην τυχαία συνάντησή του με την Ιεραποστολική Σου μορφή και τον «Συνεταιριστή» σου, δίχτυα με τά όποια ύψηλές, πραγματικά και πάντα, αλιεύς ψυχών.

Ή μνήμη Σου θα μένη αιωνία, όπως δείχνει άλλωστε και ό πνευματικός χαρακτήρας που δεσπόζει σε όλα τά ενδοθέντα ψηφίσματα. Αιωνία Σου ή μνήμη.

— Σημειωτέον ότι στο ίδιο τεύχος του ΘΣ (σ. 391—393) δημοσιεύεται και το τελευταίο κείμενο, η τελευταία πνευματική προσφορά του μεγάλου αυτού συνεταιριστή με τίτλο «Η Συνεταιριστική Μόρφωσις», κείμενο γεμάτο φρεσκάδα, πίστη και στοχασμό, που είχε δοθεί στο περιοδικό στο τέλος Ιουλίου για να τιμηθεί και να ενισχυθεί η προσπάθεια που άρχισε το περιοδικό (με την έκδοση από το 1971) και που αποτελεί —κατά κάποιον τρόπο— συνέχεια και διεύρυνση του περιοδικού του «Συνεταιριστής».

— Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι το 1972 εκδόθηκε ειδικός τιμητικός τόμος για τον θανόντα με συνεργασίες κορυφαίων συνεταιριστών και άλλων πνευματικών ανθρώπων (βλ. στο Υποκ. Ε). Βλ. και αναφορά από Β. Τρίχο στη ΦΣ 1973 σ. 4.

(Βλ. και παλαιότερες αναφορές στο έργο του που έγιναν από διάφορες προσωπικότητες στο περ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 52, 53, 66, 67, 68).

— Αναλυτικό χρονολογικό πίνακα για το συγγραφικό έργο του Θ. Τζωρτζάκη βλ. στο βιβλίο του «Συνεργατισμός» που συνέθεσαν από τα δημοσιεύματά του οι Δ. Θ. Πάνος, Αριστ. Κλήμης, Ι. Στρογγύλης. Για το συγγραφικό έργο βλ. και ΘΣ 1975 σ. 2429 —2436 όπου και σχετικό κείμενο του Αριστ. Ν. Κλήμη. Βλ. στο Υποκεφ. Ε τα κείμενα.

Βλ. ακόμα για τον Θ. Τζωρτζάκη:

— Το συγγραφικό έργο «Συνεταιριστική Οικονομία», κείμενο Ι. Στρογγύλη. ΘΣ 1971 σ. 503.

— Αναλυτικό κείμενο Δ. Θ. Πάνου κατά την συμπλήρωση έτους από τον θάνατό του (ΘΣ 1972 σ. 837 με φωτογραφία).

— Θ. Τζωρτζάκης, θεμελιωτής του Συνεργατισμού εις την χώραν μας. Χαρακτηριστικό κείμενο Δ. Σαζαντζόγλου της ΕΓΣ Γιαννιτών κατά την συμπλήρωση 3ετίας από του θανάτου του ΦΣ 1973 σ. 567.

— Αλλά τιμητικά κείμενα και εκδηλώσεις σε ΘΣ σ. 1107, 1425, 1493, 1817, 1967 και νεότερα.

Ιασεμίδης Σωκρ. Για τον μεγάλο θεμελιωτή συνεταιριστή, για τον οποίο πολλά υπάρχουν στους τόμους μας, βλ. και ΘΣ σ. 829.

Μαλούχος Ντ. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1772.

Πάνος Δημ. Για το όλο συγγραφικό του έργο βλ. ΘΣ 1976 σ. 2744 — 2749 και το εκεί εισηγητικό κείμενο Α. Ν. Κλήμη σ. 2743.

Καλλιτσονάκης Δημ. Απονομή Αριστείου Ακαδημίας Αθηνών (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1684).

Κούκιος Ηλ. Εποπτικός ΑΤΕ Επιθεωρητής Συνεταιρισμών. Κείμενο Ι. Στρογγύλη βλ. ΦΣ 1971 σ. 425. Και ΘΣ 1971 σ. 545 αναλυτικό κείμενο Ι. Στρογγύλη.

Τσιαμανής Χ. Διευθυντής Ενώσεως ΓΣ Αλμυρού. Βλ. ΦΣ 1971 σ. 447. Και ΘΣ 1971 σ. 546 αναλυτικό κείμενο Ι. Στρογγύλη.

Δριτσόπουλος Σπ. Επιθεωρητής Συνεταιρισμών. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 545 κείμενο Ι. Στρογγύλη.

Ευελπίδης Χρυσός. Καθηγητής, τ. Υπουργός, Συγγραφέας, Συνεταιριστής. Βιογραφικό βλ. ΘΣ 1971 σ. 547 (από τον επικήδειο του καθηγητή Δ. Αθανασάκου). Βλ. και ΘΣ 1973 σ. 1266 για το αφιέρωμα «Χρυσός Ευελπίδης» από 26 προσωπικότητες.

— **Αδάμ Αδάμ.** Συντ. Επιθεωρητής Συνεταιρισμών. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 545 αναλυτικό κείμενο Ι. Στρογγύλη.

— **Γανώσης Βασ.** Καθηγητής Αναπ. Γεωπονικής, Συνεταιριστής Βλ. ΘΣ 1971 σ. 547. Και ΦΣ 1973 σ. 391.

— **Σερβάκης Γ.** Συνεταιριστής (του Υπουργείου Γεωργίας) και Δ/ντής της ΚΣΟΣ. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 547.

Χριστοφόρου Νικ. Διευθυντής ΑΤΕ. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 547.

Μαρίνος Ι. Συνεταιριστής, Τμηματάρχης ΑΤΕ. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 548.

Κάχρης Κ. Τμημ. ΑΤΕ, απόφ. Σχολής Συνεταιριστών. Βλ. ΘΣ 1971 σ. 548.

Γεώργιος Αντ. Τμηματάρχης ΑΤΕ Βλ. ΘΣ 1971 σ. 548.

Συνταξιούχοι συνεταιριστές του ΤΑΥΣΟ και Υπάλληλοι και Συνταξιούχοι ΑΤΕ αποβιώσαντες το 1971. Βλ. ονόματα ΘΣ 1971 σ. 548.

Φούμης Εμμ. Εποπτικός. Βλ. ΘΣ σ. 744.

Σινάρης Ι. Συνεταιριστικός υπάλληλος, διευθυντής Ενώσεων Βεροίας, Βόλου, τμηματ. της ΠΑΣΕΓΕΣ. Βλ. ΘΣ σ. 982.

Ανδρικόπουλος Θεοφ. Βιογραφικά, νεκρολογία (Βλ. ΦΣ 1973 σ. 317).

Δομέστιχος Αναστ. Γεωπόνος, Δ/ντής Συνεταιρισμών στην ΑΤΕ. Κείμενο Ι. Στρογγύλη (ΘΣ 1974 σ. 1595).

Τμηματική συγκέντρωση του Συνδέσμου Εποπτικών ΑΤΕ για τον μεγάλο δάσκαλο (Δείπνο μετά από ομιλίες)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΧΑΡΑΚΗΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Ανασκόπηση για τους Συνεταιρισμούς στην Ελλάδα μέχρι το 1971.

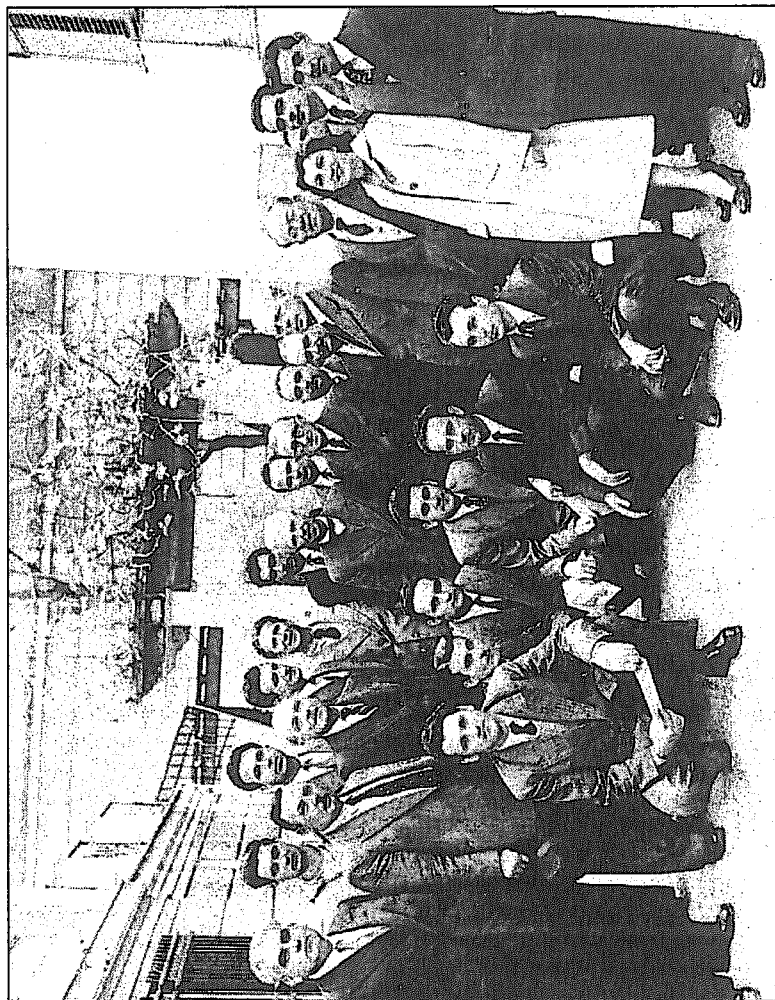
Την τελευταία επισκόπηση για την εξέλιξη των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα, από την εμφάνισή τους ως τις αρχές του 1971, και τις τελευταίες παρατηρήσεις και υποδείξεις του έκανε ο Θ. Τζωρτζιάκης στις σελίδες 263—288 του βιβλίου του «Συνεταιριστική Οικονομία», που κυκλοφόρησε τον Σεπτέμβριο του 1971, λίγες μέρες μετά το θάνατό του (4 Αυγούστου 1971).

Από το εξαιρετικό αυτό κείμενο παραθέτουμε την τελευταία σελίδα στην οποία συνοψίζονται: η ουσία του Συνεργατισμού, η σημασία του, το πρόγραμμα του καθώς και η βεβαιότητα για την επικράτησή του.

«...Εξ άλλου χρειάζεται η κίνηση να εξασφαλίσει την εφαρμογή όλων των μέτρων εκείνων, τα οποία θεωρούνται συντελεστικά δια την προαγωγή των. Μεταξύ αυτών κυριότερα είναι: Ο συγχρονισμός της συνεταιριστικής νομοθεσίας και η αποκατάστασίς της εις την αρχικήν φιλελευθέρην μορφήν της. Η προικοδότησις της Αγροτικής Τραπέζης με μόνιμα επαρκή κεφάλαια. Η διασφάλις και βελτίωσις με δημοκρατικά μέσα της θέσεως των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Η εντατική αξιοποίησις της αξιολόγου Υπηρεσίας Εποπτείας Συνεταιρισμών της Α.Τ.Ε. Η συστηματική και πολύπλευρος οργάνωσις της στατιστικής των συνεταιρισμών. Η καθιέρωσις της κατά προτίμησιν χρησιμοποίησεως του συνεταιριστικού θεσμού εις την διαχείρισιν των διαφόρων τομέων της οικονομίας μας. Η συγκρότησις, με συμμετοχήν εκπροσώπων όλων των αρμοδίων παραγόντων και των συνεταιρισμών καθώς και ειδικών προσώπων, ενός κεντρικού κυβερνητικού συνεταιριστικού συμβουλίου, αρμοδίου και υπευθύνου δια την εφαρμοζομένην συνεταιριστικήν πολιτικήν και ικανού από της πλευράς του δημοσίου συμφέροντος να εξουδετερώνη τας αντιδράσεις και τας δυσμενείς επιρροάς εναντίον του Συνεργατισμού, κ.λπ.

Ο Συνεργατισμός είναι δια την χώραν μας και δια τον λαόν μας θεσμός ζωτικός και αναντικατάστατος. Καθιερώνει την υπεύθυνον συμμετοχήν του λαού εις την διαχείρισιν της οικονομίας μας, σέβεται την ατομικήν πρωτοβουλίαν, υπηρετεί την κοινωνικήν δικαιοσύνην, προάγει την αλληλεγγύην, υψώνει το επίπεδον της ευημερίας του λαού, στερεώνει την δημοκρατίαν, προάγει το πνεύμα και εξασφαλίζει ηθικήν αξιοπρέπειαν των ατόμων και του λαού.

Επιδιώκει αυτοδυνάμως την χαράν της ζωής δι' όλους και κατοχυρώνει την ειρηνικήν συνεργασίαν και συμβίωσιν των λαών. Περικλείει εις τους κόλπους του μεγάλας δυνατότητας δια την κοινωφελή δράσιν του και το μέλλον του υπόσχεται ευρείαν και γόνιμον κοινωνικήν ανάπτυξιν. Ας μη προβάλλωνται μάταια και αντικοινωνικά εμπόδια εις τον δρόμον του από εγωϊστικά κίνητρα και αστόχαστον και κενήν συντηρητικότητα. Ο Συνεργατισμός θα τα απομακρύνη ειρηνικά και θα περάση αποφασιστικά με μόνα όπλα του το δίκαιον, την λογικήν, τον ανθρωπισμόν, εννοίας αι οποίαι εβλάστησαν εις την χώραν μας και είναι σεβασταί και αγαπηταί εις τον λαόν μας».

Καθηγητές, Σπουδαστές και εκπρόσωποι Συνεταιριστές σε Σειρά Συνεταιριστικής Εκπαίδευσής.
Στο κέντρο Π. Βασιλακόπουλος, Στ. Παπαδόπουλος, Αθ. Μουλούλης, Αριστ. Κλήμης,
Π. Ρούσσος (πρόεδρος Συνομοσπονδίας), Θ. Τζωρτζάκης, Ν. Μάνθος

Άλλα κείμενα:

- Οι Συνεταιρισμοί στη Θεσσαλία. Κείμενο Β. Γανώση στην εφημ. «Θεσσαλία» το 1925 (Βλ. ΦΣ 1973 σ. 391).
- Αναδρομές με ιστορικά στοιχεία (που ανήκουν στον Α τόμο μας) βλ. στο βιβλίο του Π. Παπαγαρυφάλλου (ΘΣ 1974 σ. 1685 – 1693).
- Αναδρομή με τίτλο «Ο αγρότης ειλωτας προ του Ν. 602» του Βασ. Γ. Παπαγεωργίου, εκπαιδευτικού – συνεταιριστή, βλ. «Σκαπανεύς Υπαίθρου» 20.5.71.
- Μία πρωτοποριακή συνεταιριστική προσπάθεια στη Μακεδονία 1918 – 1928. Οι πρόσφυγες. Η Αμερ. Γεωργ. Σχολή. Φιλανθρωπική βοήθεια και Συνεταιρισμοί. Κείμενο Σπ. Αντωνιάδη (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1759). (Πολύ ενδιαφέρον κείμενον για την τότε πολύ δύσκολη κατάσταση και τις υπηρεσίες βοήθειας).
- Ιστορικές αναδρομές βλ. ομιλία Αριστ. Ν. Κλήμη, στα Συνέδρια του ΙΣΕΜ (στο Υποκεφ. ΙΒ της νεότερης περιόδου 1974 – 1976).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄

ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Πολλά είναι τα κείμενα για τη συνεταιριστική κίνηση στο εξωτερικό που δημοσιεύονται στα ΘΣ και ΦΣ για ενημέρωση, αλλά και ως φραγμός σε διάφορες αντισυνεταιριστικές ιδέες και ενέργειες.

- Μηνύματα περί Συνεργατισμού εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Γεωργίας. ΦΣ 1970 σ. 83.
- 22 Γεν. Συν. της CEA. ΦΣ 1970 σ. 323.
- Το Γεωργ. Συνετ. κίνημα του Βελγίου. Αναλυτικό κείμενο Δ. Καβούρ. ΦΣ 1971 σ. 116.
- Οι Συνεταιρισμοί και η γεωργία στο Βέλγιο. ΘΣ 1971 σ. 189, 203, 487.
- Ο ρόλος των Συνεταιρισμών και των Τραπεζών για τη χρηματοδότηση της γεωργίας στην Ευρώπη. ΘΣ 1971 σ. 197.
- Οι Συνεταιρισμοί στο Λουξεμβούργο. ΘΣ σ. 203
- Η θέση των Συνεταιρισμών εις την γεωργίαν της ΕΟΚ. ΘΣ 1971 σ. 203, 299.
- Οι Συνεταιρισμοί στον Καναδά. ΘΣ σ. 369, 966.
- Η αγροτική πίστις διεθνώς. ΘΣ σ. 389.
- Γουιάνα, το πρώτον συνεταιριστικόν Κράτος. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1971 σ. 473.
- Κανάριοι νήσοι. Μετάλλιο στο Γ.Π.Σ. Άγιος Εμμανουήλ βλ. ΦΣ 1971.
- Ο ρόλος των Συνεταιρισμών δια την πρόοδον των αναπτυσσομένων χωρών. Κατευθύνσεις του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας. ΘΣ σ. 401.
- Οι Συνεταιρισμοί στην Κύπρο. ΘΣ σ. 290, 427, 524.
- Οι κοινωνικές ασφαλίσεις στις χώρες της ΕΟΚ. ΘΣ σ. 418
- Η θέση των Συνεταιρισμών εις τον σύγχρονον κόσμον. ΘΣ σ. 756, 896.
- Η θέση των ΓΣ στις χώρες της ΕΟΚ. Η συμμετοχή τους κατά κλάδους εργασιών, στις διάφορες χώρες, πολύ αξιόλογη σε ποσοστά. Τα στοιχεία. ΘΣ 1972 σ. 582.
- Σοηδία, Συνεταιρισμοί. ΘΣ σ. 201.
- Οι Συνεταιρισμοί και η γεωργία στη Γαλλία. ΘΣ σ. 198, 203, 487.
- Οργανώσεις επαγγελματικές των αγροτών στη Γερμανία. ΘΣ σ. 759.
- Αγροτική πολιτική και σχέδιο Μάνσχολτ. ΘΣ σ. 109.
- Χρηματοδότηση γεωργίας στην Ευρώπη. ΘΣ σ. 197, 299.
- Η σύνοδος της CICA στη Βιέννη. ΘΣ σ. 389.
- Η γεωργία Γαλλίας, Ιταλίας, Βελγίου. ΘΣ σ. 487.
- Η επαγγελματική οργάνωσις των αγροτών διεθνώς. ΘΣ σ. 759, 946.
- Η οργάνωσις των παραγωγών γεωργ. προϊόντων. ΘΣ σ. 793.
- Συνεταιρισμοί Ολλανδίας. ΘΣ σ. 203.
- Η συνεταιριστική ανάπτυξις ανά τον κόσμον και ο ρόλος του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας. ΘΣ σ. 841, 845, 930.
- Παγκόσμιον Συνέδριον Γεωργ. Συνεταιρισμών. ΘΣ σ. 896.
- Οι Συνεταιρισμοί στην Ιταλία. ΘΣ σ. 203.
- Ολλανδία. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις πρωτοπόροι του εκεί αγροτικού θαύματος. Κείμενο Π. Τσαμπάκη ΦΣ 1971 σ. 17 με φωτογραφίες. Και 1972 σ. 169.

- Ο αγροτικός συνεργατισμός στις ΗΠΑ. Κείμενο Πασχ. Παπάζογλου ΦΣ 1972 σ. 72, 130.
- Ελβετία. Τα Migros της Ελβετίας (Καταναλωτικοί) κείμενο Κ. Γιαγνίση. ΦΣ 1972 σ. 283.
- Η επιμόρφωση των ενηλίκων που ασχολούνται στη γεωργία. Συμπεράσματα ερευνής Δ. Καβούρ από τις χώρες ΕΟΚ για λ/σμό της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Γεωργίας. Ενδιαφέρουσες πληροφορίες. ΦΣ 1972 σ. 362.
- Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Γεωργίας CEA. Η 24^η ΓΣ της με συμμετοχή ΠΑΣΕΓΕΣ, Ελαιουργικής. Αναλυτικό κείμενο ΦΣ 1972 σ. 595.
- Το διεθνές Συνέδριον των Καταναλωτών στο Παρίσι. Οργάνωση, εξαγγελίες, εκθέσεις. ΦΣ 1972 σ. 637.
- Ελβετία. Τα κοινοτικά - συνεταιριστικά βουστάσια. ΦΣ 1973 σ. 82.
- Κάρολος Ζιντ. 41 χρόνια από το θάνατο του συνεταιριστή καθηγητή. Κείμενο Δ. Σαζαντζόγλου. ΦΣ 1973 σ. 174.
- Αυστρίας συνεταιριστική κίνησης ΦΣ 1973 σ. 307.
- Νορβηγία. Συνεργατισμός και γεωργία. ΦΣ 1973 σ. 315.
- Η συνεταιριστική κίνηση της Ιαπωνίας. ΦΣ 1973 σ. 377 πολύ ενδιαφέρον αναλυτικό κείμενο.
- Το διεθνές Συνέδριον του αγροτικού Συνεργατισμού. Κείμενο Κ. Μάλαμα Δ/ντού της Σχολής Θεσσαλονίκης. ΦΣ 1973 σ. 690.
- Γεωργ. Συνεταιριστική κίνησης Δυτ. Γερμανίας. Κείμενο Δ. Καβούρ ΦΣ 1973 σ. 751, με πολλά στοιχεία.
- Η γεωργική συνεταιριστική κίνηση της Ολλανδίας. Κείμενο Δ. Καβούρ ΦΣ 1974 σ. 28.
- Οι γεωργικοί ομαδικά εκμεταλλεύσεις στη Γαλλία. Κείμενο Δ. Καβούρ ΦΣ 1974 σ. 202.
- Το Συνεταιριστικό Κολλέγιο Αγγλίας, ένα φυτώριον συστηματικής εκπαιδεύσεως των συνεταιριστικών στελεχών επί μίαν 50ετιαν και πλέον από το 1919. Κείμενο Κ. Μάλαμα, ΦΣ 1974 σ. 256 με χρήσιμα στοιχεία.
- Το Ινστιτούτο Συνεργατισμού αναπτυσσομένων χωρών στο Marburg Γερμανίας. ΦΣ 1974 σ. 375.
- Οι Συνεταιρισμοί αγροτικής παραγωγής εις τας χώρας με ανταγωνιστικήν οικονομίαν. Κείμενο Χαρ. Παπαχρήστου. ΘΣ σ. 1255, 1585.
- Γουλιέλμος Χάαζ: Κείμενο Tilman Hugo. Διασκευή Δ. Θ. Πάνου. ΘΣ σ. 1592.
- Ο γιγαντισμός των επιχειρήσεων και η Αμερικανική γεωργία. Η εξαφάνιση του μικροαγρότη. Ο σημερινός ρόλος του Συνεργατισμού. Κείμενο Peter Barnes, μετάφρ. Γερ. Μουσούρη. ΘΣ σ. 1661.
- Η νομοθεσία περί Συνεταιρισμών στην Αυστρία. Κείμενο Ι. Στρογγύλη. ΘΣ σ. 1667.
- Γεωργία και Συνεταιρισμοί στην Αμερική. Συνεταιριστική Εταιρεία για το πετρέλαιο. ΘΣ σ. 1709.
- Η συνεταιριστική κίνησης εις τας ΗΠΑ. Οι κεντρικές συνεταιριστικές Οργανώσεις. Κείμενο Απ. Οικονομοπούλου. ΘΣ σ. 1753.
- Η νομοθεσία των Συνεταιρισμών στην Τουρκία και στην Φινλανδία. Κείμενο Γ. Στρογγύλη. ΘΣ σ. 1767
- Ο θεσμός των Συνεταιρισμών στην Ουγγαρία. Ο νέος ενιαίος νόμος. Ο σεβασμός στις συνεταιριστικές αρχές. Μετάφραση Αγαμ. Μιχαηλίδη. ΘΣ σ. 1974.
- Μαυριτανία. ΘΣ 1974 σ. 2046.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ
Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ «ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ» 1974 - 1976
(Και σύντομη αναφορά μετά το 1976)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 62

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1974—1976
(Πολιτική, Οικονομική, Κοινωνική, Αγροτική, Συνεταιριστική)

Μετά τις διάφορες αντιστασιακές και «αντιστασιακές» ενέργειες του 1973—1974, την οικονομική κρίση, την αύξηση του τιμαρίθμου, την κάποια μείωση των λόγων (με την αλλαγή των συνθηκών) που οι εξουσίες των ξένων συμφερόντων, στη Μέση Ανατολή και γύρω, υποβοηθούσαν η ανεχόταν την ύπαρξη στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα. Και μετά την ενδοχουντική διαμάχη — ανταρσία του 1973 και τη σύλληψη — κράτηση του αρχηγού Γ. Παπαδόπουλου από την ομάδα του Ιωαννίδη, την εγκληματική ενέργεια στην Κύπρο και την καταστροφή που προκάλεσε, την ουσιαστική εξαφάνιση της δικτατορίας και της Κυβέρνησής της, τη δημιουργία κενού εξουσίας κατά τις πολύ επικίνδυνες εθνικά αυτές ώρες, τα απομεινάρια της στρατιωτικής δικτατορίας (ο «Πρόεδρος» της Δημοκρατίας Γκιζίκης από 25.11.73⁽¹⁾) και λίγοι άλλοι των παρασκηνίων, στράφηκαν προς τον πολιτικό κόσμο που καταδίακαν και έβριζαν τόσα χρόνια.

Και μέσα στη σύγχυση και κατά κάποιο μη αναμενόμενο τρόπο⁽²⁾ ήλθε η ασθενική «Μεταπολίτευση» με την κλήση του από ετών αυτοεξόριστου (προ της δικτατορίας) Κ. Καραμανλή. Επιστροφή τον Ιούλιο 1974 θριαμβευτικά, με γενικότερη αποδοχή, υποδοχή μεγαλειώδης. Ορκίζεται ως πρωθυπουργός με την παρουσία του «προέδρου της Δημοκρατίας» στρατηγού Γκιζίκη, τελευταίου εκπροσώπου της δικτατορίας. Συγκροτεί προσωρινή Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, ευτυχώς χωρίς άλλες καταστρεπτικές κινήσεις μέσα στην πολύ ρευστή και επικίνδυνη για ακρότητες κατάσταση των ημερών αυτών. Αναίμακτη αλλά δύσκολη μεταπολίτευση.

Η προσωρινή πολιτική Κυβέρνηση συγκροτήθηκε κυρίως από επιζώντα στελέχη της προχουντικής πολιτικής ζωής των 2 μεγάλων κομμάτων ΕΡΕ — Ενώσεως Κέντρου. Υπουργός Γεωργίας ο Δημ. Παπασπύρου (Πρόεδρος της διαλυθείσης Βουλής το 1967 για την διενέργεια τότε εκλογών).

(1) Αρχηγοί του Κράτους κατά την περίοδο:

Από 6.3.64 — 30.5.73 Βασιλεύς Κωνσταντίνος (με Αντιβασιλείς τους):

Από 13.12.67 — 21.3.72 Γ. Ζωϊτάκης

Από 21.3.72 — 3.5.73 Γ. Παπαδόπουλος

Από 1. 6.73 — 24.11.73 Πρόεδρος Δημοκρατίας Γ. Παπαδόπουλος

Από 25.11.73 — 17.12.74 Πρόεδρος Δημοκρατίας Φ. Γκιζίκης

Από 18.12.74 — 19. 6.75 Πρόεδρος Δημοκρατίας Μ. Στασινόπουλος

Από 20. 6.75 — 4. 5.80 Πρόεδρος Δημοκρατίας Κ. Τσάτσος

(2) Είχε σχεδόν ανατεθεί κατά τη σύσκεψη η Κυβέρνηση στον Π. Κανελλόπουλο (τον πρωθυπουργό αρχηγό της ΕΡΕ από τον οποίο είχε αρπαγεί η Εξουσία το 1967) αλλά την τελευταία στιγμή «ανακαλύφθηκε» ο Κ. Καραμανλής με παρέμβαση του Γ. Αβέρωφ.

Με την ανάληψη του Υπουργείου Γεωργίας από τον Δ. Παπασπύρου (υποδοχές, ομιλίες, βιογραφικά κ.λπ. βλ. ΦΣ 1974 σ. 502 επόμεν.), με νόμο 66/1974 και 76/1974 — βλ. στο Υποκ. Β — άμεσες μεταβολές στα συνεταιριστικά. Διορισμοί προχουντικών αιρετών και πρόβλεψη για σύντομες εκλογές. Με διαδικασία νόμου επάνοδος των Δ/ντών και του προσωπικού. Στην ΑΤΕ διορίζεται «ο φίλος του Ανδρέα» Αδ. Πεπελάσης.

Δεν μετέχει στην Κυβέρνηση (με καθυστέρηση άφιξης) ο Ανδρ. Παπανδρέου, που επιλέγει τη δημιουργία δικού του πολιτικού σχηματισμού ΠΑΣΟΚ (ίδρυση 13.9.1974).

— Σύντομα ορίζονται βουλευτικές εκλογές για 17.11.1974, (υπηρεσιακός υπουργός Γεωργίας από 9.10.74 ο Ν. Χριστοδούλου) και Δημοψήφισμα για το πολίτευμα 8.12.74.

— Χαρακτηριστική η προεκλογική ομιλία του Κ. Καραμανλή στη Λάρισα. Το κείμενο βλ. ΦΣ 1974 Σ. 744—745. Γράφει το περιοδικό της Συνομοσπονδίας ΦΣ:

«Ο προεκλογικός λόγος που εξεφώνησε στη Λάρισα ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Κων. Καραμανλής αποτελεί ένα συνοπτικόν μεν αλλά μεστό σε περιεχόμενο κείμενο, ένα πρόγραμμα — πλαίσιο που δίδει σε γενικές γραμμές τις κατευθύνσεις της νέας αγροτικής πολιτικής την οποία πρόκειται να ακολουθήσει η Κυβέρνησις του πλειοψηφισάντος Κόμματος της “Νέας Δημοκρατίας”.

Επειδή, προκειμένου περί της γεωργίας, το πρόγραμμα αυτό επικαλούνται όλοι και μεταξύ αυτών πρώτοι ο Υπουργός Γεωργίας κ. Ιπ. Ιορδάνογλου και ο Υφυπουργός Γεωργίας κ. Κλεόβ. Γιαννούσης για να κατευθύνουν σωστά και αποτελεσματικά τας ενεργείας των και τας πράξεις των, προς ενίσχυσιν της παραγωγικής προσπάθειας των αγροτών μας, δια τούτο δημοσιεύομε κατωτέρω το πλήρες κείμενο του ανωτέρω λόγου του κ. Πρωθυπουργού, το οποίο έχει ως εξής:

“Λαρισαίοι,

Αισθάνομαι ιδιαίτερη χαρά γιατί βρίσκομαι σήμερα στο πιο αντιπροσωπευτικό κέντρο της αγροτικής Ελλάδος — στη Λάρισα. Και σας παρακαλώ να βεβαιωθήτε ότι αισθάνομαι ειλικρινά ευτυχής γιατί απευθύνομαι προς ακροατήριον που αποτελείται βασικά από αγρότες.

Από τα αγαθά που διαθέτει η Ελλάς, το πρωταρχικό, το πιο σημαντικό, το πιο αγαπητό είναι η γη. Όχι μόνο γιατί το ήμισυ σχεδόν του πληθυσμού της χώρας ασχολείται με τη γη, όχι μόνο γιατί η αγροτική μας παραγωγή καλύπτει μεγάλο μέρος των εξαγωγών μας, αλλά κυρίως γιατί η αγροτική ζωή είναι αυτή που δίνει στο λαό μας τον χαρακτήρα του, το χρώμα του ακόμη και την κοινωνική του ισορροπία. Και αυτός είναι ο λόγος που οι Έλληνες αγρότες έχουν στο βάθος της ψυχής τους το αίσθημα ότι αυτοί αποτελούν ουσιαστικά την Ελλάδα. Γιατί αυτοί κρατούν, αυτοί ζυμάνουν, αυτοί γονιμοποιούν την γη πάνω στην οποία όλοι οι άλλοι είμαστε απλώς περιπατητάι.

Οι πιο αδικημένοι

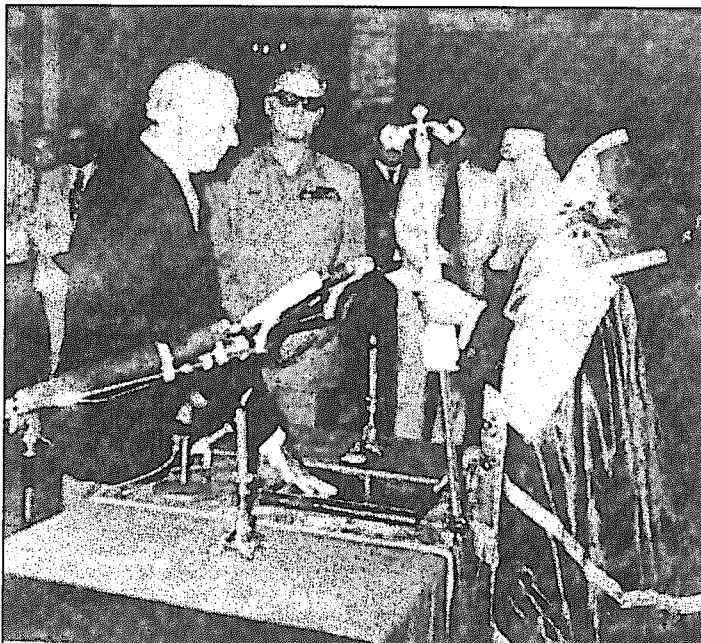
Ομιλών στην Θεσσαλονίκη, ετόνισα ότι μέσα στα πλαίσια της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που θα εφαρμόσει η Νέα Δημοκρατία, θα τύχει ειδικής μεταχειρίσεως η πολυπληθέστερη και η πλέον αδικημένη τάξις των αγροτών. Και είναι διπλά αδικημένη στην Ελλάδα η τάξις αυτή. Τόσο από τη φύση, όσο και από τους ανθρώπους. Από τη φύση γιατί ο γεωργικός κλήρος στην Ελλάδα είναι μικρός και άγονος, εν συγκρίσει με άλλες χώρες. Και διότι και αυτή η περιορισμένη παραγωγή του εξαρτάται απολύτως από τις καιρικές συνθήκες. Είναι εξ άλλου γνωστό, ότι σ' όλο τον κόσμο το εισόδημα του αγρότου, ως εκ της φύσεώς του, αυξάνεται με βραδύτερο ρυθμό από ό,τι στους άλλους κλάδους της οικονομίας.

Η θεραπεία των μειονεκτημάτων αυτών, που οφείλονται όπως είπα στη φύση, πρέπει να είναι μέλημα και καθήκον του ανθρώπου. Ο ίδιος ο αγρότης οφείλει να χρησιμοποιήσει όλους τους τρόπους για ν' αξιοποιήσει, στον μέγιστο βαθμό, τον κλήρο του. Το δε κράτος οφείλει όχι μόνον να του παράσχη τα μέσα προς τον σκοπόν αυτόν, αλλά και να βελτιώσει την συμμετοχή του αγρότου στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος.

Θύματα της Δικτατορίας

Αλλά συνέβη ακριβώς το αντίθετο κατά τα τελευταία χρόνια. Η δικτατορία δεν έπληξε κανένα άλλο μεγάλο κλάδο της οικονομικής και κοινωνικής μας ζωής, τόσο όσο τους αγρότες. Το καθεστώς της τυραννίας, μη δυνάμενο ν' αντιδράση με υγιή μέτρα στις πληθωριστικές πιέσεις, επέλεξε τον εύκολον δρόμο της συμπίεσεως των τιμών των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Επειδή δε εν τω μεταξύ όπως ήταν φυσικό, οι τιμές των βιομηχανικών προϊόντων ανήρχοντο, το εισόδημα των αγροτών εφαικιδεύετο και η κτηνοτροφία περιήρχετο εις οικονομικόν αδιέξοδο.

Εξ άλλου, η εγκαθίδρυση της δικτατορίας στην Ελλάδα επέφερε την αναστολή της Συνθήκης των

Μεγάλες στιγμές.
Η ορκωμοσία του
Κ. Καραμανλή.
Παραπλεύρως
ο «Πρόεδρος
της Δημοκρατίας»
της δικτατορίας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1999

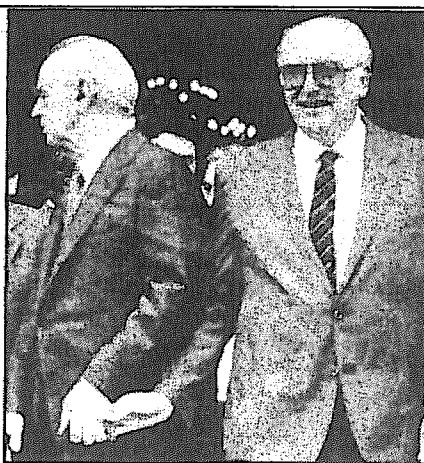
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ

Καραμανλής - Ανδρέας

Βίοι παράλληλοι και αντίθετοι

Μια συγκριτική αναφορά στην προσωπική κυρίως στάση των δύο μονομάχων που δέσποσαν για δεκαετίες στην πολιτική ζωή • Ακόμη η συγκριτική παρουσίαση της δράσης Καραμανλή και των πολιτικών εξελίξεων από τον Βίκτωρα Νέτα

• ΣΕΛ. 20-23

Ο μεταδικτατορικός αγώνας

Αθηνών, με την οποία είχα επιτύχει την σύνδεσι της χώρας μας με την Κοινή Αγορά. Και η αναστολή της συνδέσεώς απετέλεσε επίσης βαρύ πλήγμα εναντίον των Ελλήνων αγροτών. Γιατί οι συνθήκες συνδέσεως προέβλεπαν, όπως γνωρίζετε, την εναρμόνισι της ελληνικής αγροτικής πολιτικής με την αγροτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητος. Και αν είχε πραγματοποιηθή η εναρμόνισι — και κατά μείζονα λόγον η ένταξις — το Κοινό Ευρωπαϊκό Ταμείο που διαθέτει περίπου 5 δισεκατομμύρια δολάρια τον χρόνο για την γεωργία, θα επιδοτούσε και τη γεωργική και την κτηνοτροφική παραγωγή μας. Και οι τιμές που θα έπαιρνε ο Έλληνα παραγωγός θα ήσαν στο επίπεδο των τιμών που παίρνει ο Ευρωπαίος συνάδελφός του.

Πέραν αυτού η διεθνής απομόνωσις της Ελλάδος την οποία επίσης προεκάλεσε η δικτατορία, έπληξε βαρύντα και τα εξαγώγιμα γεωργικά μας προϊόντα. Γιατί τα προϊόντα μας κυκλοφορούσαν μέσα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητος υπό όρους δυσμενέστερους εν σχέσει με τα ομοειδή προϊόντα των εντεταγμένων χωρών.

Ίδου γιατί στον οικονομικό και κατά προέκτασι στον κοινωνικό τομέα τα μεγαλύτερα θύματα της δικτατορίας υπήρξαν οι αγρότες.

Ο Αγρότης — Επιχειρηματίας

Λαρισαίοι,

Αν επιμείναμε και αν επιμένωμε σήμερα ακόμη περισσότερο να ενταχθούμε στον διαμορφούμενο ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, είναι γιατί, εκτός από τα άλλα πολλά πλεονεκτήματα, η ένταξις μας είναι εθνικώς αναγκαία. Χωρίς την ένταξι μας είναι αδύνατον να χαραχθή μια σταθερά και μόνιμη γεωργική πολιτική.

Η Νέα Δημοκρατία θα επιδιώξει και θα επιτύχει την ένταξι της Ελλάδος στην ενοποιουμένη Ευρώπη. Και επάνω στην προοπτική αυτήν θα στηρίξει το γεωργικό της πρόγραμμα.

Ο Έλληνα αγρότης μπορεί αλλά και πρέπει μέσα στα προσεχή χρόνια να μεταβληθή από προλετάριο σε επιχειρηματία, μικρόν ή μεσαίο. Ο αγροτικός κλήρος μπορεί και πρέπει να γίνη μία παραγωγική μονάς οικονομικά βιώσιμη — να μεταβληθή δηλαδή σε μία εκσυγχρονισμένη και αναπτυσσομένη επιχείρησι.

Οι κυριώτερες προϋποθέσεις για την αναμόρφωσι — τον εξευρωπαϊσμό θα έλεγα — της γεωργικής μας οικονομίας, είναι οι εξής:

1) Να πραγματοποιηθή όσο το δυνατόν ταχύτερα η ένταξις της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

2) Να πραγματοποιηθούν σε μεγάλη κλίμακα επενδύσεις που θα βελτιώσουν όχι μόνο την παρα-

γωγή, αλλά και τους όρους διαβιώσεως των αγροτών μας. Γιατί έτσι μόνο θ' αποτραπή ο κίνδυνος της ερημώσεως της υπαίθρου.

3) Να μεγεθυνθή ο γεωργικός κλήρος, να ενοποιηθή δια του αναδασμού και να χρησιμοποιηθούν επιστημονικά μέθοδοι για την αξιοποίησή του. Η μεγέθυνσι του κλήρου μπορεί να επιτευχθή δια της μεταβιβάσεως, κατόπιν πλήρους αποζημιώσεως, των αγρών που εγκαταλείπουν οριστικά οι μετακινούμενοι στα αστικά κέντρα, σε εκείνους που παραμένουν στα χωριά τους.

Αύξησι συντάξεων

4) Να βελτιωθή η συμμετοχή της αγροτικής τάξεως στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Και αυτό μπορεί να γίνη — και μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι θα γίνη προσεχώς — με την προσαρμογή των αγροτικών συντάξεων στις σημερινές συνθήκες και με την επιδότησι της γεωργικής μας παραγωγής.

5) Πρέπει να δημιουργηθούν παράλληλα εισοδήματα για τον αγρότη, δια της αναπτύξεως της επαρχιακής βιομηχανίας, καθώς και της χειροτεχνίας.

Λαρισαίοι,

Το ενδιαφέρον μου για την αγροτική τάξι είναι δεδομένο. Όπως ξείρετε, όταν ασκούσα την εξουσία έλαβα μια ολόκληρη σειρά μέτρων για να βελτιώσω την θέσι των αγροτών μέσα στην ελληνική κοινωνία. Όσα έκαμα έγιναν για πρώτη φορά στην ιστορία του τόπου μας. Καθέρωσα με τον Νόμο 4169 του 1961 την ασφάλισι των αγροτών, σε τέτοια μάλιστα έκτασι, ώστε να θεωρηθή ο θεσμός πρωτοποριακός για την εποχή του. Γιατί εκάλυπτε συγχρόνως και την υγεία και το γήρας, αλλά και την παραγωγή των αγροτών. Εμνημόνευσα τον αριθμό και τη χρονολογία του Νόμου για την ασφάλισι των αγροτών, γιατί ένας πρόσφατος ομιλητής είπε ότι είναι έργο του κόμματός του. Αλλά όλοι γνωρίζουν ότι το 1961 στην εξουσία ευρίσκετο ο ομιλών. Δεν θα ήθελα να πικράνω τον εν λόγω ομιλητήν αλλά είμαι υποχρεωμένος να είπω ότι η χονδροειδής αυτή ανακρίβεια καθιστά αμφιβόλους τας υποσχέσεις του για το μέλλον. Καθιέρωσα επίσης την επιδότησι των γεωργικών μας προϊόντων για να βελτιώσω το εισόδημα των καλλιεργητών. Επραγματοποίησα σε μεγάλην έκτασι έργα εγγείου βελτιώσεως, που απετέλεσαν την υποδομή της αγροτικής αναπτύξεως ολοκληρώνων περιοχών. Και ίδρυσα πολλές γεωργικές βιομηχανίες, για την αξιοποίησι της αγροτικής μας παραγωγής. Επρογραμματίσα και προώθησα την αναδιάρθρωσι των καλλιεργείων. Και αν είχα προφθάσι να την ολοκληρώσω θα μετέβαλλα με αυτήν την μορφή της αγροτικής μας οικονομίας. Τέλος,

με το πρόγραμμα των μικρών κοινωφελών έργων κατασκευάσθησαν σε όλες σχεδόν της κοινότητες, έργα παραγωγικά και κοινωνικής σημασίας.

Ορθή λύσις στο πολιτικό

Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν ότι πολλά ημπορούν να γίνουν στον τόπο μας και ότι ο λαός μας ημπορεί να ευημερήσει. Με μια όμως προϋπόθεση: Ότι θα λύσει κατά τον ορθό τρόπο το πρόβλημα που είναι πρωταρχικής σημασίας γι' αυτόν όπως και για κάθε λαό - το πολιτικό. Πρέπει δηλαδή ν' αποκτήσει υγιή δημόσιο βίο, ομαλή εξέλιξη της πολιτικής του ζωής και κυβερνησι σταθερά και συνεπώς, ικανή να προγραμματίσει. Πρέπει με μια λέξη να δημιουργήσει πολιτεία ικανή να πραγματοποιήσει το τρίπτυχο της εθνικής ευημερίας - ελευθερία - οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική δικαιοσύνη.

Εάν το πρωταρχικό αυτό πρόβλημα λυθή σωστά και οριστικά, όλα τα καθ' έκαστα προβλήματα -

οικονομικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά κ.λπ. - είναι δυνατόν να βρουν και αυτά σταδιακά την λύσι τους. Εάν όχι, η χώρα όχι μόνο θα οπισθοδρομήσει, αλλά θα εκτεθή και σε κινδύνους.

Η αλήθεια αυτή επιβεβαιώνεται τόσο από την ιστορία της Ελλάδος, όσο και από τη διεθνή πρακτική.

Αυτό το πρωταρχικό και κρίσιμο πρόβλημα, το πολιτικό πρόβλημα της Ελλάδος, καλείσθε να λύσετε κατά την εκλογή της 17ης Νοεμβρίου. Και ημπορείτε να το λύσετε, αν ψηφίσετε τη Νέα Δημοκρατία.

Η Λάρισα μου εχάρισε σήμερα μια από τις πιο έντονες συγκινήσεις της ζωής μου. Δεν μ' ενδιαφέρει πόσοι από σας θα με τιμήσουν με τη ψήφο τους. Εκείνο για το οποίο σας είμαι ευγνώμων είναι, ότι με την ογκώδη παρουσία σας και τον ενθουσιασμό σας μου δώσατε αυτή τη συγκίνηση».

- Εκλογές 17.11.74 (με ενισχυμένη αναλογική). Αποτελέσματα:

	ψήφ. %	Βουλευτές
Νέα Δημοκρατία (Κ. Καραμανλής)	54,37	220
Ένωση Κέντρου - Νέες Δυνάμεις (Μαύρος)	20,42	60
ΠΑΣΟΚ (Ανδρ. Παπανδρέου)	13,58	12
Ενωμένη Αριστερά (Ηλιού, Θεοδωράκης, κ.λπ.)	9,47	8
Άλλοι	2,14	-
	100,00	300

(Βλ. συγχαρητήρια ΠΑΣΕΓΕΣ ΦΣ 1974 σ. 750)

- Ορκίζεται Κυβέρνηση Ν. Δημοκρατίας (Κ. Καραμανλή).

Υπουργός Συντονισμού ο Π. Παπαληγούρας (1974 - φθινόπ. 1977)⁽¹⁾

Υπουργός Γεωργίας (21.11.74) ο Ισπ. Ιορδάνογλου (ομιλίες κ.λπ βλ. ΦΣ 1974 σ. 683 επομ.)

- Χαρακτηριστικό σημείωμα στα ΘΣ 1974 σ. 1965 με τίτλο «Μετεκλογικά: Κυβερνήσις - Αντιπολίτευσις, Γεωργία, Συνεταιρισμοί». Το ακόλουθο:

«Το εγράψαμεν και άλλοτε ότι δεν αναμινύμεθα εις τα στενά κομματικά. Έχομεν τις απόψεις μας ως υπεύθυνοι πολίται και ως επιστήμονες και τας υποστηρίζομεν όπου και όταν πρέπει. Επαινούμεν όσας ενεργείας ευρίσκομεν ορθάς, διατυπώνομεν την γνώμη μας δια το καλλίτερον, ασκούμεν κριτικήν αλλά πάντοτε καλόπιστον και δημιουργικήν. Προ παντός η αλήθεια και το γενικώτερον

συμφέρον. Πολιτευόμεθα (υπό την καλήν, τη ευρύτεραν έννοιαν της λέξεως), δεν κομματιζόμεθα.

Συνεπώς, αφού εκφράσωμεν τα συγχαρητήρια μας προς όλους όσους επιμήθησαν δια της προτιμήσεως των ελλήνων πολιτών και ιδιαίτερος προς την Νέαν Δημοκρατίαν η οποία συνεκέντρωσε τόσον αξιόλογον πλειοψηφίαν, οφείλομεν να σταθώμεν, να τονίσωμεν δύο σημεία:

(1) Από την μεταπολίτευση ο Π. Παπαληγούρας ορίστηκε Διοικητής της Τραπεζής Ελλάδος. Τεράστια τα οικονομικά προβλήματα. Φροντίδα για ΕΟΚ. Από φθινόπ. 1977 στο Υπουργείο Εξωτερικών (αντικατάστασης του ο Γ. Ράλλης).

Εισέρχονται την περίοδο αυτή στην Κυβέρνηση Καραμανλή οι Κ. Μητσοτάκης - Αθ. Κανελλόπουλος.

Πρώτον τον ήρεμον, τον πολιτισμένον τρόπον με τον οποίον εδέχθη ο νικητής Κωνσταντίνος Καραμανλής την αναγγελίαν των αποτελεσμάτων. Από της πρώτης στιγμής, αντί κομπασμού και εξάλλου ενθουσιασμού, εδήλωσε ότι υπάρχουν πολλά και πολύ σοβαρά προβλήματα προς επίλυσιν· και εξήγησε την συνεργασίαν όλων δια το καλόν του Έθνους. Είναι τούτο μία ένδειξις πολύ χαρακτηριστική δεδομένου ότι και αι δηλώσεις των λοιπων αρχηγών ήσαν λογικαί. Είναι μία πολύ καλή ένδειξις δια τον τρόπον με τον οποίον Κυβέρνησις και Αντιπολίτευσις θα ασκήσουν τα καθήκοντά των. Ευχόμεθα αυτή να είναι η γραμμή.

Δεύτερον. Πολλά ελέγχθησαν κατά την προεκλογικήν περίοδον δια την σημασίαν της γεωργίας, δια τους αγρότας, δια τους Συνεταιρισμούς. Αυτά δεν πρέπει να μείνουν λόγια, πρέπει να γίνουν έργα. Το ελπίζομεν· διότι και το ενδιαφέρον του κ. Πρωθυπουργού δια την γεωργίαν και τους Συνεταιρισμούς μάς είναι γνωστόν από τα προηγούμενα έτη της πολιτικής του ζωής, και η σημερινή αντιπολίτευσις και σημαντικά προσέφερε εις το παρελθόν και πολλά υπεσχέθη προεκλογικώς.

Εκείνο το οποίον πρέπει να αποφευχθή είναι τα σπασμωδικά μέτρα, η αυτοϊκανοποίησις, αι τυμπανοκρουσίαι δια τα γινόμενα. Χρειάζεται έργον. Πρέπει τα θέματα της γεωργίας και των Συνεταιρισμών να μπουν σε σοβαρό προγραμματισμό. Αυτός είναι που ελείψε κατά τα τελευταία χρόνια του «ράβε ξήλωνε». Διότι αν υπήρχε προγραμματισμός και αν είχαν χρησιμοποιηθεί οι κατάλληλοι άνθρωποι, θα είχαν γίνει θαύματα με τα κεφάλαια που διετέθησαν.

Η κάθε Κυβέρνησις πρέπει να προσέχη όχι αυτούς που ζητωκραυγάζουν και είναι έτοιμοι να ρίξουν τον λίθον του αναθέματος. Αλλά εκείνους που πονούν δια τα προβλήματα και έχουν το θάρρος να έχουν αντιρρήσεις, να λένε καθαρά την

γνώμη τους δια να προλαμβάνονται τα σφάλματα.

Όσον αφορά τους Συνεταιρισμούς, το τι πρέπει να γίνη το έχομε γράψει πολλάκις. Εγράψαμε και εις το προηγούμενον τεύχος ότι η Νέα Δημοκρατία πρέπει να απελευθερώσει τους Συνεταιρισμούς από όσα (δια διαφόρων νόμων) τους επέβαλαν αντιδραστικά Κυβερνήσεις του παρελθόντος και τους εστέρησαν από τις δημιουργικές δυνατότητες, τους έκοψαν τα φτερά και επί πλέον «τους ζητούν και τα ρέστα», διάφοροι ανιστόρητοι αγνοούντες τα θέματα, διότι δήθεν... απέτυχαν. Αλλά πώς να επιτύχουν (καίτοι έκαναν και κάνουν πολλά τα καλά) αφού δεν αφήνονται να δράσουν κατά τας δυνατότητας του θεσμού;

Και αν υποθέσωμεν ότι μερικοί εκ των πολιτικών (που είναι συνήθως δικηγόροι, γιατροί, έμποροι κλπ.) δεν πιστεύουν εις τους Συνεταιρισμούς - διότι δεν τους εγνώρισαν θεωρητικά και πρακτικά - είναι καιρός να το καταλάβουν ότι ο Συνεργατισμός είναι ανάγκη δια την χώραν μας. Θα στηρίξουν οι πραγματικοί Συνεταιρισμοί πολλά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, θα τα επιλύσουν κατά τον καλλίτερον τρόπον.

Πρέπει να γίνη και εδώ ό,τι γίνεται στην Ευρώπη. Πρέπει και η Νέα Δημοκρατία και η Αντιπολίτευσις (όσοι πιστεύουν εις την Ευρώπην) αυτόν τον δρόμον να ακολουθήσουν. Να δημιουργήσουν και εις την χώραν μας τας καταλλήλους εκείνας συνθήκας μέσα εις τας οποίας θα μπορέση να αναπτυχθή το δένδρον του Συνεργατισμού, δια να δώση σκιάν εις τους κουρασμένους και καρπούς εις τον λαόν.

Ημείς θα είμεθα πάντοτε εις την διάθεσιν του οιοδήποτε ο οποίος θα ήθελε τεχνικάς - επιστημονικάς υπηρεσίας εις τα θέματα του Συνεργατισμού, χωρίς να επιζητούμεν θέσεις και κέρδη. Απλώς υπηρετούμεν τον Συνεργατισμόν και μέσω αυτού τον Λαόν, το Έθνος».

— Εσωτερικά προβλήματα πολλά και η διεθνής κατάστασις (ανταγωνισμός των 2 κόσμων - οικονομικά) πολύ άσχημη.

— 24.11.74. Εορτασμός επετείου για αντιδικτατορικά γεγονότα Πολυτεχνείου Νοεμβρ. 1973.

— 8.12.74. Δημοψήφισμα για πολίτευμα. Αποτέλεσμα υπέρ Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.

Προσωρινός Πρόεδρος Δημοκρατίας (από 18.12.74 - 19.6.75) ο αντιστασιακός - νομικός Μιχ. Στασινόπουλος.

Από 20.6.75 Πρόεδρος Δημοκρατίας ο Κ. Τσάτσος έως την 5.5.80 οπότε ανέλαβε ο Κ. Καραμανλής (έως Μάρτιο 1985).

— 11 και 14.12.74. Προγραμματικές δηλώσεις της Κυβερνήσεως και συζήτηση στη Βουλή. Κείμενα βλ. ΦΣ 1974 σ. 746 επόμε. Τα σημεία που αναφέρονται στη γεωργία και τους Συνεταιρισμούς είναι τα επόμενα (όπως αναγράφονται στη ΦΣ 1974 σ. 746 - 748):

«... Ο πρωθυπουργός κ. Κων. Καραμανλής ανέγνωσε στη Βουλή των Ελλήνων, με τη σταθερότητα και τον ρεαλισμό που τον χαρακτηρίζουν, τις προγραμματικές ανακοινώσεις της ελευθέρως Κυβέρνησεως των Ελλήνων που έθεσε φραγμό στην ασυνώρητη πολιτική της δικτατορίας και της τυραννίας και άνοιξε το δρόμο προς την πρόοδο και την ελευθερία του Έθνους.

— Το 1975, ετόνισε, πρέπει να είναι έτος ανασυντάξεως, λιτότητας και θυσιών για την εδραίωση της οικονομικής ισορροπίας.

— Στόχοι: Η νομοματική σταθερότης, η υπερνίκησης της στασιμότητας, η εκλογίκευσις της λειτουργίας της οικονομίας, η κοινωνική εισοδηματική πολιτική, η αναθεώρησης της φορολογίας, η ανάπτυξις της Παιδείας.

— Αναγκαία προϋποθέσεις η ενεργός λαϊκή συμπαράστασις στο κυβερνητικό έργο της ανορθώσεως.

— Το αγροτικό πρόβλημα

Αναφερόμενος ο κ. Πρωθυπουργός στις γενικότερες κατευθυντήριες αρχές της Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής, που θα εφαρμόση η Κυβέρνησις, προέβη σ' ορισμένες διευκρινίσεις που εθεώρησε χρήσιμες και τις απαρίθμησε μία προς μία. Απ' αυτές υπογραμμίζουμε το τρίτο και πέμπτο σημείο που ενδιαφέρουν ιδιαίτερος το γεωργικό τομέα ήτοι:

Τρίτον: Θ' αναθεωρηθή — με προσοχήν και συστηματικότητα, αλλά και με αποφασιστικότητα — η εισοδηματική πολιτική προς εξασφάλισιν των εκ της εργασίας εισοδημάτων. Πρωταρχικό μας μέλημα θα είναι η ουσιαδής ενίσχυσις του εισοδήματος του Έλληνος αγρότου, ο οποίος μπορεί, μέσα σ' ένα λογικό χρονικό διάστημα, να παύση να είναι προλετάριος και να μεταβληθή, όπως μετεβλήθησαν οι δυτικοευρωπαίοι συνάδελφοί του, σε μικρόν ή μεσαίον επιχειρηματία. Η κοινωνική αναμόρφωσις της ελληνικής υπαίθρου που επιγγέλην εις την Λάρισα, είναι όρος της επιβιώσεως του έθνους. Η Κυβέρνησις θα υποβάλη εντός των προσεχών μηνών, υπό την έγκρισιν της Βουλής, σειράν μέτρων, μερικά εκ των οποίων εξήγγειλα ήδη προεκλογικώς.

Πέμπτον: Όπως ανέφερα και εις το κεφάλαιον της εξωτερικής μας πολιτικής, η Κυβέρνησις αποβλέπει εις την επίσπευσιν της εντάξεως της χώρας εις την Ευρωπαϊκήν Οικονομικήν Κοινότητα. Η πραγματοποίησις της έχει δύο αυτονοήτους προϋποθέσεις. Η πρώτη είναι ότι θα επιδείξουν οι εννέα εταίροι της Κοινότητος την απαιτουμένην κατανόησιν. Η δευτέρα προϋπόθεσις είναι ότι θα θελήσωμεν, εμείς οι Έλληνες, να πραγματοποιή-

σωμεν τας απαιτουμένας προς τούτο μεγάλας διαρθρωτικές μεταβολάς».

Από τις ομιλίες των αρχηγών της αντιπολιτεύσεως παραθέτουμε κατωτέρω τα σημεία εκείνα που αναφέρονται στο αγροτικό πρόβλημα:

Ο αρχηγός της Ε.Κ. — Ν. Δυνάμεις κ. Γ. Μαύρος

«Κύριοι βουλευταί, το αγροτικόν θέμα είναι το σπουδαιότερον πρόβλημα, που έχει να αντιμετωπίση η χώρα και η Κυβέρνησις. Ο ακριτικός πληθυσμός καλύπτει το ήμισυ του συνολικού πληθυσμού και το 41% του εργατικού δυναμικού. Αλλά ενώ ο αγροτικός τομέυς προσφέρει 20% εις το εθνικόν προϊόν, η συμμετοχή του εις τας επενδύσεις είναι μόνον 10%.

Λέγει ο κ. Πρωθυπουργός, ότι θα ενισχύσωμεν το εισόδημα του αγρότου και θα το προωθήσωμεν ώστε να γίνη μικρός ή μεσαίος επιχειρηματίας. Το αγροτικόν πρόβλημα είναι πρόβλημα φημισειώδης. Εάν αποτύχωμεν εδώ, η Χώρα οδηγείται εις εθνικόν εκφυλισμόν.

Δεν έθιξαν αι προγραμματικά δηλώσεις το θέμα των τιμών των αγροτικών προϊόντων και του χρόνου κατά τον οποίον θα αναγγέλλωνται αυτά.

Λόγος δεν έγινε δια νέους θεσμούς οι οποίοι επιβάλλεται να εισαχθούν εις την Αγροτικήν Οικονομίαν, ούτε δι' αξιοποίησιν των εγγειοβελτιωτικών έργων, ούτε δια την εναρμόνισιν της αγροτικής πολιτικής προς την πολιτικήν της Κοινότητος, ούτε δια τους αγροτικούς οικισμούς, την αγροτικήν στέγην, την ιατρικήν περιθαλψιν των αγροτών και όλα τα άλλα ζωτικά προβλήματα του αγροτικού κόσμου.

Κύριοι βουλευταί, το πρόβλημα της υπαίθρου λαμβάνει διαστάσεις κινδύνου εθνικού. Εάν δεν λυθή αυτό, ό,τι άλλο πράξομεν, δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα οικοδόμημα εις την άμμον».

Ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ κ. Ανδρ. Παπανδρέου

«...Αλλά το αγροτικό πρόγραμμα κύριοι συνάδελφοι, δεν πρόκειται να λυθή ούτε με επιδοτήσεις, ούτε με τιμές ασφαλείας. Αυτά είναι άστοχα μέτρα συντήρησης και αποκατάστασης. Μακροπρόθεσμα θα πρέπει να στρέψομε την προσοχήν μας στον αγροτικό τομέα και χαιρώ διότι ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως το έθεσε αυτό. Πρέπει να στρέψομε την προσοχήν μας προς τα εκεί διότι αποτελεί όχι μόνον τον θεμέλιο λίθο της Εθνικής μας υπάρξεως αλλά ταυτόχρονα τον μόνον δρόμον δια να βρούμε την αναπτυξιακήν μας πορεία δια να φτιάξομε μία συγκροτημένη Ελληνική μας οικονομία, που δεν εξαρτάται από τα μεγάλα ξένα μονοπωλιακά συγκροτήματα».

Συνεταιρισμοί νέου τύπου

«Γι' αυτό έχομε προτείνει και το επαναλαμβάνω στη Βουλή Συνεταιρισμούς νέου τύπου, νέου είδους που θα αναλάβουν όλο το βάρος της παραγωγής, το σπόρο και το λίπασμα και το μηχανήμα μέχρι την διάθεση των προϊόντων και στην εγχώρια και στην ξένη αγορά από τους διαχειριζόμενους Συνεταιρισμούς που θα ανήκουν από τον αγρότη στον αγρότη. Συνδυασμένη με αυτό θα πρέπει να είναι η Βιομηχανική αποκέντρωσις. Το εργοστάσιο στο χωριό. Χωράφι και εργοστάσιο να σμίξουν. Δεν φτιάχνεται αλλιώς η οικονομία της Πατρίδας μας. Θα πρέπει να προχωρήσουμε με θάρρος στην παροχή δανείων διαρκείας. Και αυτό δεν αφορά μόνο τον αγρότη αλλά και τα άλλα κομμάτια του χειμαζόμενου πληθυσμού. Το ανέφερα αυτό, κυρίως σε συσχετισμό με τον αγροτικό κόσμο που κυρίως αποτελεί το μεγαλύτερο κομμάτι του πιο χειμαζόμενου πληθυσμού. Επίσης αγροτική στέγη σήμερα, σε μια χοροταξιακή διάταξη που θα επιτρέψει την δημιουργία πολιτιστικών κέντρων εις όλα τα περιφερειακά κέντρα εις αυτόν τον τόπον, προγραμματισμός, και προγραμματισμός απεκεντρωμένους περιφερειακά».

Ο εκπρόσωπος της Ενιαίας Αριστεράς κ. Α. Κύρκος

«Σ' ότι αφορά την διατήρησή του πραγματικού εισοδήματος προτείνουμε...

β) Να διενεργείται αυστηρός κρατικός έλεγχος στο κόστος και την τιμή προϊόντων με ευρεία οικογενειακή κατανάλωση και ληφθούν αυστηρά μέτρα για τον περιορισμό της κερδοσκοπίας στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων μεταξύ παραγωγού και κατανάλωσης. Η κυβέρνηση είναι ανάγκη να δίνη στη δημοσιότητα λεπτομερή αναφορά πάνω στη διενεργουμένη έρευνα και έλεγχο και να παίρνη τα απαραίτητα μέτρα εκεί όπου σημειώνεται κερδοσκοπική διάθεση εναντίον των συμφερόντων του λαού».

Ο βουλευτής - τ.υπουργός κ. Ι. Πεσμαζόγλου

Επεσήμανε ενδεικτικά ορισμένα ουσιαδή θέματα μεταξύ των οποίων είναι:

8. Ο αγροτικός τομέας πρέπει συνειδητά να αποτελέσει δυναμικόν παράγοντα στην ανάπτυξη της οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Για το σκοπό αυτό όμως, όπως λεπτομερώς ειδικώτερα θ' αναπτυχθή σε άλλη παρέμβαση, απαιτείται ολοκληρωμένο σύνολο δρασιακών επεμβάσεων για την αναζωογόνηση και ανάπτυξη της ζωής της υπαίθρου, όπου ο μαρasmus και η αποδιοργάνωση κατά τη δικτατορία είναι εκτεταμένη. Οι προγραμματικές δηλώσεις προαναγγέλλουν σειρά νομοθετημάτων, αλλά δεν αναφέρεται τίποτα για τη στρατηγική και τις μεθόδους που θα εφαρμοσθούν.

9. Η επίσπευση της πλήρους εντάξεως της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί εθνική πολιτική και σωστά τονίζεται στις προγραμματικές δηλώσεις. Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να εξαρθή και πάλι η αλληλεγγύη από τις ξένες χώρες και ιδιαίτερα από τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον αγώνα του ελληνικού λαού κατά της δικτατορίας. Και στο σοβαρό αυτό θέμα υπάρχει αοριστία.

Στα πλαίσια της εκ νέου δραστηριοποίησης της Συμφωνίας μας με την ευρωπαϊκή Κοινότητα επιβάλλεται να επιδιώξω με το ταχύτερο μια διαρκώς ταχύτερη πολιτική συνεργασία.

Η πολιτική που θα εφαρμοσθή σ' επί μέρους κατευθύνσεις και στο σύνολό της θα είναι αποτελεσματική στο μέτρο που θα πείση τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα ότι υπηρετούνται τα συμφέροντά τους και όχι μόνο οι επιδιώξεις των ολίγων. Για το λόγο αυτό χρειάζονται νέοι θεσμοί συνεργασίας και δημοκρατικού προγραμματισμού, όπως διαμορφώθηκαν την τελευταία δεκαετία και διαρκώς εξελίσσονται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Μέσα στις κατευθύνσεις αυτές απαιτείται η ενεργός συμμετοχή των γνησίων εκπροσώπων των εργατών και υπαλλήλων, των αγροτών και εξασφάλιση με δημοσιες πρωτοβουλίες βασικών κοινωνικών υπηρεσιών και ο πιο αποτελεσματικός έλεγχος των κέντρων οικονομικής δυνάμεως, με κριτήριο το εθνικό συμφέρον.

Ο εκπρ. του Κ.Κ.Ε. (εξωτ.) κ. Χ. Φλωράκης

Για το γεωργικό πρόβλημα είπα τα εξής:

Για την τάξη των αγροτών που κατά την διάρκεια της δικτατορίας είδε το εισόδημά της να περιορίζεται και το βιοτικό της επίπεδο να πέφτη σημαντικά, προτείνουμε να παρθούν τα πιο κάτω επείγοντα μέτρα:

1ον) Καθορισμός της τιμής πωλήσεως των γεωργικών προϊόντων με βάση το κόστος παραγωγής συν ένα ελάχιστο κέρδος για τον παραγωγό που να αντιστοιχεί στα 20-30% αυτού του κόστους, ανάλογα με την καλλιέργεια.

2ον) Ειδικά δια τους σιτοπαραγωγούς να δοθή εισοδηματική ενίσχυση, σε όσους έχουν κλήρο κάτω από 20 στρέμματα, από 1.000 δραχμές το στρέμμα.

3ον) Να παρθούν άμεσα μέτρα εκδημοκρατισμού των γεωργικών Συνεταιρισμών.

Ο υπουργός Συντονισμού και Προγραμματισμού

Ο κ. Παπαληγούρας απαντών εις τα επιχειρήματα της αντιπολιτεύσεως είπα τα εξής:

«Σαφέστατος υπήρξεν ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εις τον καθορισμόν της απολύτου προτεραιού-

τητος που αποδίδει η Κυβέρνησις εις την εξυπηρέτησιν του αγροτικού τομέως. Εδήλωσε πρώτον, ότι η κοινωνική και όχι μόνον η οικονομική αναμόρφωσις της ελληνικής υπαίθρου αποτελεί όρον της επιβιώσεως του Έθνους. Δεύτερον, ότι θα προβή εις ουσιώδη ενίσχυσιν των εισοδημάτων και εις στήριξιν των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Τρίτον, ότι θα επιδιώξη την κατά προτεραιότητα χρηματοδότησιν ενός ευρύτερου προγράμματος επενδύσεων εις την Ελληνικήν ύπαιθρον, που δεν θα αποβλέπει μόνον εις την αύξησιν της παραγωγής και την βελτίωσιν των μεθόδων της, αλλά που θα αποβλέπη παράλληλα εις την εξυπηρέτησιν των οικιστικών αναγκών του αγρότου και εις την βελτίωσιν γενικώτερον της ποιότητος της ζωής της αγροτικής, της ελληνικής υπαίθρου.

Υπνήχθη σε πλείστους λόγους ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως και τούτο το αυτονόητον, ότι η αγροτική πολιτική της ενισχύσεως π.χ. των γεωργικών βιομηχανιών, η πολιτική της ενισχύσεως των μικρών οικονομικών κέντρων της υπαίθρου, δεν ημπορεί παρά να είναι και αυτή εντεταγμένη μέσα σε ένα γενικώτερον χωροταξικόν πρόγραμμα, της δημιουργίας των προϋποθέσεων, των οποίων επεμελήθη η Κυβέρνησις περίπου από της τρίτης ημέρας, αφ' ης ανέλαβε την εξουσίαν. Δεν τολμά όμως να εμφανισθή ενώπιον της εθνικής αντιπροσωπείας, διότι τιμά και την συμπολίτευσιν και την αντι-

πολίτευσιν, πριν είναι εις θέσιν να σας παρουσιάση και συγκεκριμένα σχέδια, σχέδια στηριγμένα σε υπολογισμούς, σχέδια στηριγμένα πάνω σε σκοπούς, τους οποίους σεις θα θελήσετε να υιοθετήσετε, αλλά θα θελήσετε να τους υιοθετήσετε, όχι απλά και μόνον, διότι είναι αυτοί καθ' εαυτούς οι σκοποί οι επιδιωκτέοι, αλλά διότι σας προσφέρουν τα συγκεκριμένα μέσα της πραγματοποιήσεως αυτών των σκοπών».

Ο κ. Πρωθυπουργός

Την 14.12.74 ο κ. Κων. Καραμανλής κλειών την συζήτησιν επί των προγραμματικών ανακοινώσεων της Κυβερνήσεως, ετόνισε, μεταξύ των άλλων τα εξής:

«Κύριοι συνάδελφοι, υπάρχει μία μεγάλη διαφορά μεταξύ κυβερνήσεως και αντιπολιτεύσεως, εις τον πολιτικόν διάλογον. Κατ' αυτόν η αντιπολίτευσις διαθέτει μίαν μεγάλην υπεροχήν, διότι κινείται μέσα εις τον απέραντον χώρον του επιθυμητού, ενώ η κυβερνήσις κινείται μέσα εις τον στενόν χώρον του εφικτού. Η αντιπολίτευσις έχει πικράν πείραν της αληθείας αυτής, διότι κάποτε ήσκησε την εξουσίαν. Και θα παρακαλούσα όταν διατυπώνη την κρίσιν της επί των προθέσεων και των πράξεων της κυβερνήσεως να μη λησμονή την πείραν την ιδικήν της».

Οι «Συνεταιρισμοί νέου τύπου» και οι αντιλήψεις για τα αγροτικά προβλήματα.

Επειδή η νέα αυτή αντίληψη για «συνεταιρισμούς νέου τύπου» και για τον τρόπο επίλυσης των αγροτικών προβλημάτων - όπως τα διατύπωσε ο Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ Ανδ. Παπανδρέου στην παραπάνω ομιλία του στη Βουλή, επέδρασαν αποφασιστικά από τότε και για τις επόμενες 10ετίες και κυρίως από τότε που έγινε Αξιωματική Αντιπολίτευσις και Κυβέρνησις, βλ. στη συνέχεια και άλλο πιο αναπτυγμένο κείμενό του της 19-11-1974 (ομιλία) για την αγροτική πολιτική (βλ. Ανδρ. Παπανδρέο «Για μια σοσιαλιστική κοινωνία» Αθ. 1977 σελ. 93, όπου υποστηρίζει:

«Στον αγροτικό τομέα η αδιαφορία του κράτους έχει οδηγήσει σε καταθλιπτικά αποτελέσματα. Χαρακτηριστικά λέγεται πως η χώρα μας είναι κυρίως αγροτική - γιατί τί άλλο είναι; - κι έχει όλες τις δυνατότητες όχι μόνον να καλύπτει τις ανάγκες του λαού μας αλλά και να επιτρέπει εξαγωγές που θα μας εξασφαλίσουν συνάλλαγμα για την κάλυψη άλλων αναγκών εισαγωγών. Η οργάνωσις όμως της εκμετάλλευσης της γης μας και η εγκληματική αδιαφορία του κράτους έχει οδηγήσει τον αγρότη σε απόγνωση και τη χώρα στην ανάγκη εισαγωγής αγροτικών προϊόντων. Κι έχουμε το θλιβερό φαινόμενο τα αγροτικά προϊόντα μας, ο ιδρώτας του αγρότη, να μη βρίσκει αγορά, ενώ τα καταστήματα τροφίμων να είναι γεμάτα από ξένα προϊόντα. Κι έτσι ο αγρότης αναγκάζεται να εγκαταλείψει την ύπαιθρο και να αναζητήσει την τύχη του, είτε στην υδροκέφαλη Αθήνα είτε σε ξένες χώρες. Έτσι η ύπαιθρος μαραζώνει και η Ελλάδα χάνει τα νειάτα της, αυτούς ακριβώς που είναι απαραίτητοι για την ανάπτυξη της. Κι αναρωπιέται κανείς γιατί αυτό να συμβαίνει, ποιά συμφέροντα το επιβάλλουν; Ασφαλώς όχι τα συμφέροντα των αγροτών μας, ασφαλώς όχι τα συμφέροντα του λαού μας. Το επιβάλλουν τα συμφέροντα και το κέρδος του ξένου και ντόπιου μονοπωλιακού κεφάλαιου, τα συμφέροντα του ντόπιου κατεστημένου και τα ατομικά συμφέροντα εκείνων που θέλουν να κρατήσουν τον αγρότη σε μια υπανάπτυκτη κατάσταση, έρμαιο μιας ομάδας εμπόρων που τον καταληστεύουν και τον κρατούν μακριά από κάθε δυνατότητα να εκφραστεί και να απαιτήσει αυτός να καθορίζει την τύχη του, για να γίνει κύριος φορέας του

χωριού του και της επαρχίας.

Γι' αυτό το ΠΑΣΟΚ εξαγγέλλοντας τις αρχές του στις 3 του Σεπτεμβρίου για την ανοικοδόμηση της χώρας μας, για μια Ελλάδα που ν' ανήκει σε όλους τους Έλληνες, πρότεινε την ανάπτυξη της γεωργίας και κτηνοτροφίας, με βάση τους αυτοδιαχειριζόμενους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Δηλαδή, να αναλάβουν οι αγρότες, μέσω συνεταιρισμών που να διαχειρίζονται οι ίδιοι, την εκμετάλλευση της αγροτικής γης που τους ανήκει. Οι συνεταιρισμοί αυτοί θα αναλάβουν την προμήθεια πρώτων υλών, λιπασμάτων, σπόρων, γεωργικών φαρμάκων, γεωργικών μηχανημάτων κλπ., τη συσκευασία και διάθεση των αγροτικών προϊόντων στην εσωτερική ή εξωτερική αγορά μέσω του κατάλληλου οργανισμού. Οι συνεταιρισμοί θα επεκταθούν και στις γεωργικές βιομηχανίες ώστε οι αγρότες μαζί με το κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό να αναλάβουν την επεξεργασία και διάθεση των προϊόντων τους. Έτσι ο αγρότης θα καρπώνεται ο ίδιος το προϊόν της γης που του ανήκει και θα σταματήσει νάναι το αντικείμενο εκμετάλλευσης από μια παρασιτική τάξη, απ' τους μεσάζοντες. Όλη η αγροτική γη πρέπει να δοθεί στους αγρότες, έτσι ώστε να μη μένει αγροτική γη ακαλλιεργητή ή να γίνεται αντικείμενο πλουτισμού των κερδοσκόπων. Ήρθε η ώρα που ο αγρότης πρέπει να γίνει ισότιμο μέλος της κοινωνίας, που ο αγρότης πρέπει να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις αποφάσεις που τον αφορούν, που ο αγρότης πρέπει να συμμετέχει αναλογικά στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος.

Τα αγροτικά πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να τεθούν στην υπηρεσία του αγρότη. Πρέπει να παύσουν να τον καταδυναστεύουν, έτσι ώστε ο αγρότης να έχει κάλυψη για όλα τα έξοδα της καλλιέργειας. Παράλληλα πρέπει να εξασφαλισθεί η άμεση αποζημίωση για καταστροφές, θεομηνίες ή κακοκαιρία. Όπως πρέπει να εξασφαλιστεί και η ρύθμιση των αγροτικών χρεών που συνθλίβουν τον αγρότη.

Όπως πρέπει επίσης να εξασφαλιστεί συνταξιοδότηση για όλους τους αγρότες, άνδρες και γυναίκες με σύνταξη που να επιτρέπει μια ανθρώπινη ζωή κι όχι συντάξεις πείνας.

Το ΠΑΣΟΚ πιστεύει ότι το χωριό είναι και μπορεί να γίνει το βασικό κύτταρο μιας υγιούς χωροταξικής κοινωνικής δομής κι ότι το σωστά φροντισμένο χωριό είναι το θεμέλιο για τη δημιουργία και διατήρηση ενός τρόπου ζωής, σύμφωνα με τις λαϊκές μας παραδόσεις. Αλλά γι' αυτό επιβάλλεται οι ίδιοι οι αγρότες να πάρουν στα χέρια τους τη διοίκηση και λειτουργία του χωριού και της επαρχίας. Να αναλάβουν τον προγραμματισμό της επαρχίας μέσα στα πλαίσια του γενικότερου προγράμματος της χώρας. Η πρωτοβουλία του αγρότη μαζί με τη βοήθεια του επιστήμονα μπορεί να κάνει το χωριό μια ζωντανή, πολιτισμένη και σύγχρονη μονάδα: το θεμέλιο μιας ανθρώπινης και αξιοπρεπούς διαβίωσης, Γι' αυτό επιβάλλεται η βελτίωση της αγροτικής στέγης - όλοι οι αγρότες πρέπει να αποκτήσουν μια συγχρονισμένη και άνετη κατοικία. Για να παύσει η απαράδεκτη κατάσταση, ο αγρότης να μένει πολλές φορές σε ανθυμεινά σπίτια,, ενώ τα κέντρα γεμίζουν με πολυτελείς επαύλεις. Η επικοινωνία μεταξύ χωριού και πόλης πρέπει να βελτιωθεί. Είναι αναγκαία η δημιουργία κοινοτικών κέντρων για ψυχαγωγία και μόρφωση των αγροτών με σύγχρονη προσπάθεια εξόρμησης φοιτητών και επιστημόνων προς την επαρχία, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η διακίνηση νέων ιδεών και τρόπου ζωής από την πόλη στο χωριό κι απ' το χωριό στην πόλη. Έτσι ο αγρότης θα απολαμβάνει μια ζωή αντίξεια του ιδρώτα του και θα νοιώθει ενεργό και αποφασιστικό μέλος της κοινωνίας: θα αγαπήσει ξανά το χωριό του, τη γη του και θα σταματήσει η αμορραγία του χωριού προς την πόλη και την ξενιτιά».

(Λόγος στην Αθήνα, 19-11-1974)

— Από μεταπολίτευση και εκλογές (17.11.74) συλλήψεις χουντικών, δίκες, σταθεροποίηση βαθμιαία της εξουσίας με δημοκρατικά μέσα. Προσπάθειες για ανάπτυξη και άλλων πολιτικών κινήσεων (κυρίως ΠΑΣΟΚ με την ίδρυση του από 13.9.74 με πρότυπα όχι έτσι γνωστά στην ελληνική πολιτική ζωή).

— Πολλά τα προβλήματα, τόσο τα εσωτερικά (οι πάντες κινούνται και ζητούν) και τα εισαγόμενα από διεθνή ανταγωνισμό και οικονομική κρίση τιμών πετρελαίου κλπ.

— Λειτουργήσε πάλι η Συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδος ΕΟΚ. Η Ελλάς επιδιώκει την πλήρη ένταξη (βλ. ΦΣ 1974 σ. 773).

— Από τα πρώτα μέτρα η μεγάλη αύξηση των αγροτικών συντάξεων (βοηθήματος) με αιτιολογία ότι ήταν καθηλωμένες πολλά χρόνια (βλ. ΦΣ 1974 σ. 775).

— Η οικονομική κατάσταση χειροτερεύει. Βλ. ενδεικτικά το φύλλο 30.1.1975 της εφημ. «Καθημερινή» Γράφει:

«Ο Κ. Καραμανλής εξήγγειλε τα νέα μέτρα για την εισοδηματική ενίσχυση των εργαζομένων. Αυξήσεις 10% μισθών και συντάξεων δημοσίων υπαλλήλων και ΝΠΔΔ, 15% συντάξεων ΙΚΑ, 19% ιατρών. Παρέμβαση για εφαρμογή νέας εθνικής συλλογικής συμβάσεως, μέτρα ενισχύσεως του αγροτικού εισοδήματος. Αλλά τονίζεται: αυτοσυγκράτηση και λιτότης. Και μικρή αύξηση φορολογίας.

— Άλλα θέματα στο ίδιο φύλλο: τα γνωστά και σήμερα “ναι μεν αλλά” της Τουρκικής Κυβερνήσεως Το Κυπριακό, σε χειρονομία “απάτης” Κίσιινγκερ και Ιρμάκ - Σταματούν τα δάνεια για ξενο-

δοχεία - Μήνυση για σκάνδαλα στην ΕΤΒΑ υπέρ ανθρώπων της δικτατορίας - Οι ανακρίσεις των χουντικών - Η Επιτροπή για το νέο Σύνταγμα - Προκλήσεις νεοφασιστών - Εκδίκαση στάσεων στο Εκλογοδικείο - Νεκροί από αυτοκινητιστικά - Εσωτερικές εκλογές στο ΠΑΣΟΚ για πρώτη φορά σε ελληνικό κόμμα - Η Αίγυπτος αγόρασε 50 Μιράζ από Γαλλία - Κλοπή από το σπίτι του υπουργού Δημοσίας Τάξεως - Εκλογές στο Δικηγορικό Σύλλογο (Και άλλα παρόμοια σαν να διαβάξει κάποιος εφημερίδα του 1998 και 1999).

(Και παρόμοια στο επόμενο φύλλο της 31.1.1975 της ίδιας εφημερίδας).

— Τον Φεβρουάριο 1975 ζωηρές αγροτικές διαμαρτυρίες και άσχημη αντιμετώπισή τους από Κυβέρνηση, έντονη κινητοποίηση, τρακτέρ, πορεία προς την Αθήνα, απεργία, κάψιμο βαμβακιού κ.λπ. «Αξίζουν καλλίτερη μεταχείριση οι διαμαρτυρούμενοι αγρότες» τονίζουν τα ΘΣ 1975 (τ. Φεβρ.) σε έντονο σημειώμά τους.

— Για τα συνεταιριστικά και αγροτικά το 1974 και 1975 βλ. πιο αναλυτικά στα ειδικά Υποκεφάλαια που ακολουθούν.

Βασικό πάντως είναι ότι πολλά από τα στελέχη που επανήλθαν ή που εκλέχθηκαν (κυρίως τα αριετά αλλά και τα υπηρεσιακά) έχουν υποστεί την φθορά του χρόνου και της παραμονής έξω από τις οργανώσεις. Έχουν δημιουργηθεί νέες καταστάσεις, τα προβλήματα είναι μεγάλα και κάπως διαφορετικά (λόγω και ΕΟΚ), η όλη ατμόσφαιρα εξελίσσεται διαφορετική από την προχουντική της ΕΡΕ και της Ενώσεως Κέντρου. Υπάρχει ανάγκη αρκετά διαφορετικών χειρισμών στα προβλήματα και στις σχέσεις. Και νέα πρόσωπα με νέες κοινωνικές - πολιτικές ιδέες εμφανίζονται στο προσκήνιο (κυρίως στο ΠΑΣΟΚ αλλά και άλλα). Και ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής είναι τώρα με περισσότερο σύγχρονες (Ευρωπαϊκά) ιδέες.

Χαρακτηριστική η προσπάθεια της ομάδας συνεταιριστών του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» για υποβοήθηση στη συνεταιριστική ανάπτυξη τόσο με κατάλληλα συνεταιριστικά και αγροτικά ενημερωτικά κείμενα όσο και με χαρακτηριστικά σημειώματα (βλ. στα διάφορα Υποκεφάλαια).

Αλλά και η «Φωνή Συνεταιρισμών» της ΠΑΣΕΓΕΣ είναι τώρα αρκετά ανανεωμένη, όχι μόνο εκφράζει τις αντιλήψεις της ΠΑΣΕΓΕΣ, αλλά και έχει δημιουργήσει χρήσιμες σελίδες για οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, οικιακά κ.λπ. θέματα.

Μερικά από τα ειδικότερα οικονομικά και άλλα προβλήματα - μέτρα το 1974 και 1975

— Έπειτα από απεργία των αρτοποιών αυξάνεται από 1.1.75 το ψωμί τύπου 70% - το ψωμί της διατιμήσεως, βασικό τότε είδος διατροφής και οικογενειακής δαπάνης - από 7,80 σε 8,50 δρχ. και επιβάλλεται κοινωνικός πόρος δρχ. 0,12 υπέρ του ταμείου τους (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2069, 2070).

— Τιμές αγροτικών προϊόντων που ήταν καθηλωμένες στη δικτατορική περίοδο. Βλ. ανακοινώσεις Υπουργού Συντονισμού, Συνομοσπονδίας, Αγροτικών Συλλόγων (που άρχισαν να εμφανίζονται) για τιμές αγροτικών προϊόντων, πληθωρισμό, ειδικότερα προβλήματα σε διάφορα προϊόντα (βλ. κυρίως στα Υποκεφ. Η και ΣΤ/1).

— Οι τιμές μετοχών το 1974 σε γενική κάμψη, που συνεχίζεται και τον Ιαν. 1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2102).

— Τιμή χρυσής λίρας:

Έτος	αρχές Ιαν.	τέλος Δεκ.
1974	1.090 δρχ.	1.839
1975	1.698 »	1.522
1976	1.448 »	1.689
1977	1.663 »	1.725

— Από το 1975 επιβάλλεται φόρος επί της εν Ελλάδι ακινήτου περιουσίας. Εξαιρέσεις για αγροτικά και Συνεταιρισμούς Ν. 11/1975 (ΦΕΚ 34) βλ. ΘΣ 1975 σ. 2190.

— Νέοι συντελεστές φόρου εισοδήματος με Ν. 12/1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2195).

— ΕΟΚ. Η πρώτη 20ετία της. Κείμενα πρωτεργατών βλ. ΦΣ 1975 σ. 265.

— 12.6.75. Κατατέθηκε αίτηση για πλήρη ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ. Μήνυμα Πρωθυπουργού με αιτιολόγηση κ.λπ. (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2312 επόμε. και ΦΣ 1975 σ. 300 επόμε.). Ομιλίες από TV εκπροσώπων παραγωγικών τάξεων (βλ. ΦΣ 1975 σ. 347 επόμε.).

— Πολλές κινητοποιήσεις αγροτών κατά το 1975 (βλ. Υποκεφ. Η).

— Το νέο 5ετές πρόγραμμα αναπτύξεως της Ελληνικής Οικονομίας. Εξαγγελία κ. Πρωθυπουργού στη ΔΕΘ. Κυριότερα σημεία που δείχνουν την τότε κατάσταση, το παρελθόν και τις τάσεις — επιθυμίες για το μέλλον (βλ. και ΦΣ 1975 σ. 493. Και λεπτομέρειες ΦΣ 1975 σ. 444 επόμε. και 550 επ. Στην ομιλία του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή στα εγκαίνια της ΔΕΘ τονίζεται, χαρακτηριστικά και με έμφαση, ότι:

Η Κυβέρνηση αποφάσισε να καταρτήσει και να θέσει σε εφαρμογή «ένα εκσυγχρονισμένο, ρεαλιστικό και ελπιδοφόρο πενταετές Πρόγραμμα Αναπτύξεως για τα έτη 1976 έως και 1980».

Ο πληθωρισμός το 1973 ήταν μεγαλύτερος από 30%. Το αυτό και το πρώτο εξάμηνο του 1974 (δίδει και όλα τα οικονομικά στοιχεία).

«Επέστρεψα (είπεν) στην Ελλάδα, ύστερα από υπερδεκαετή αυτοεξορία την ώρα που η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη την εγκληματική αφροσύνη της δικτατορίας, εισέβαλε εις την Κύπρον. Και ανέλαβα την διακυβέρνηση της χώρας γνωρίζων ότι είμεθα, τότε, εξ αιτίας της ασυνειδησίας του καθεστώτος της επταετίας, ανεπαρκώς εξοπλισμένοι και ότι, επί πλέον, η οικονομία μας εκινδύνευε, είτε να εξουθενωθεί, βυθιζομένη εις την ύφεσιν, είτε, παρασυρομένη εις καλπάζοντα πληθωρισμόν, να ευρεθή, μέσα σε λίγους μήνας, προ συναλλαγματικού αδιεξόδου και να χρεωκοπήση».

Και τόνισε:

«Ευρέθημεν, επομένως, την ώρα της πτώσεως της δικτατορίας, προ μιάς οξείας εθνικής κρίσεως που απειλούσε ταυτόχρονα και την εθνική ανεξαρτησία μας και την οικονομία της Χώρας...

Παρ' όλας τας αντιδράσεις — εις το εξωτερικόν αλλά και εις τον εσωτερικόν τομέα — αντιμετωπίσαμεν με συνέπειαν και συστηματικότητα, τα επεί-

γοντα προβλήματα τα συνδεόμενα τόσο προς την ενίσχυσιν της εθνικής αμύνης, όσον και προς την ανόρθωσιν της οικονομίας μας.

Ειδικότερα εις τον οικονομικόν τομέα, επετέυχθη η τιθάσσευσις του πληθωρισμού. Το δεύτερον εξάμηνον του 1974, ο ρυθμός της αύξησεως των τιμών καταναλωτού εμειώθη εις το ήμισυ του ρυθμού του πρώτου εξαμήνου του ίδιου έτους. Η αναχαίτις του πληθωρισμού συνεχίσθη και κατά το 1975, μολονότα ηναγκάσθη η μετεκλογική Κυβέρνησις — προς ισοσκέλιση του τακτικού προϋπολογισμού και προς εξυγίανσιν των Δημοσίων Επιχειρήσεων — να επιβάλη αύξησιν της εμμέσου φορολογίας καθώς και των τιμολογίων των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας. Είναι αξιοσημείωτον ότι ο δείκτης τιμών καταναλωτού, κατά το τετράμηνον Απριλίου Ιουλίου 1975, ηυξήθη μόνον κατά 12%, ήτοι κατά ποσοστόν που είναι εκ των χαμηλοτέρων εις όλον τον κόσμον. Δεν μας ημποδίσεν, εν τούτοις, η πολιτική μας της συγκρατήσεως των τιμών, από την παράλληλον άσκησιν λελογισμένης εισοδηματικής πολιτικής, δια της οποίας εξησφαλίσαμεν, πρώτον την ουσιαδή αύξησιν του πραγματικού εισοδήματος των αγροτών και των εργατοπαλλήλων και, δεύτερον, την αναθέρμανσιν της οικονομίας...

Αν ανεφέρθη εις την κατάστασιν την οποίαν εκλήθη, την νύκτα της 23ης Ιουλίου, να αντιμετω-

πίσω, δεν το έπραξα δια να εντυπωσιάσω. Το έπραξα διότι θεωρώ καθήκον μου να προφυλάξω τον Ελληνικό Λαόν από τον κίνδυνον των ψευδαισθήσεων που θα μπορούσε να του δημιουργήσει η αμνησία. Υπενθυμίζω τας προ έτους συνθήκας, απέβλεψα εις την υπόμνησιν των αιτιών που τας προεκάλεσαν και τα οποία, βεβαίωτατα, δεν ήτο δυνατόν, μέσα εις ένα τόσο σύντομον χρονικόν διάστημα, να εξαλειφθούν. Επειδή, πράγματι, κατωρθώσαμεν να πραγματοποιήσωμεν, ήρεμα και χωρίς αναταραχήν, την μετάβασιν προς την δημοκρατικήν ομαλότητα. Επειδή διεσπασαμεν τον κλοιόν της διεθνούς απομονώσεως και εστερεώσαμεν το κύρος της Χώρας. Και επειδή η οικονομία παρουσιάζει ήδη σαφή σημεία ανακάμψεως. Επειδή — με λίγες λέξεις — υπερενικήσαμεν την

πρώτην, την οξείαν φάσιν της κρίσεως, δεν σημαίνει ότι δυνάμεθα, να επιτρέψωμεν εις τον εαυτόν μας την πολυτέλειαν της αταξίας ή της ααθούς παρακολουθήσεως των αταξιών που διαπράττουν άλλοι συμπολίται μας. Εις τας αδικαιολογήτους ομαδικάς εκδηλώσεις μικρών μειοψηφιών, που φανατίζονται, παρασύρονται και κινητοποιούνται από όσους έχουν συμφέρον να υπονομεύσουν το πολίτευμα, δεν αρκεί ν' αντισταθή μόνον το Κράτος. Πρέπει να κινητοποιηθή και ν' αντιδράση, στηρίζουσα την δημοκρατικήν νομιμότητα, η μεγάλη αλλά σιωπηλή πλειοψηφία των πολιτών. Καμιά πολιτική δύναμις και κανένας πολιτικός ηγέτης δεν κατώρθωσε να εξασφαλίση επί μόνιματέρας βάσεως το μέλλον ενός λαού, αν δεν είναι ο ίδιος ο λαός διατεθειμένος να το κατοχυρώση...».

Διατυπώσεις που δείχνουν την τότε κατάσταση και την αρχή νέων δεινών.

Και αφού αναφέρθηκε στο καταρτιζόμενο οικονομικό πρόγραμμα, τόνισε ότι πρέπει, είναι ανάγκη:

«Πρώτον να εξασφαλισθή η ενεργός συμμετοχή των παραγωγικών και εργαζομένων τάξεων εις όλα τα στάδια της καταρτίσεως και εφαρμογής του, και

Δεύτερον να δημιουργηθούν, σύμφωνα με το Πρόγραμμα, τα κατάλληλα όργανα που θα επιλαμβάνονται της επιλύσεως των συγκεκριμένων εντελώς προβλημάτων που ενδιαφέρουν άμεσα τους πολίτας που ζουν εις την δεινά περιοχήν και που ασχολούνται με το τάδε επάγγελμα. Έτσι π.χ. η γενική εξαγγελία περί της ανάγκης της αναδιαρθρώσεως των καλλιιεργειών, που έχει πια κατακτήσει κοινοτοπία, πρέπει να συμπληρώνεται με την συγκεκριμένη υπόδειξι αρμοδίου οργάνου περί του τι συμφέρει να καλλιιεργήση ο κάθε αγρότης, καθώς και με την ανάληψη εκ μέρους του κράτους της οικονομικής ευθύνης του εγχειρήματος.

Η χάραξις της ορθολογικής και ρεαλιστικής μεσοπροθέσεως και μακροπροθέσεως οικονομικής πολιτικής θέτει αυτόματα το μέγα πρόβλημα του συμβιβασμού της δημοκρατίας με την τεχνοκρατία...

Η Κυβέρνησις πιστεύει ότι η ελληνική οικονομία — παρά τους κλυδωνισμούς των τελευταίων ετών και παρά την εκ των ηξημένων αμυντικών δαπανών επιβάρυνσίν της — μπορεί να πραγματοποιήση, κατά τα προσεχή έτη, σημαντικώς υψηλότερους ρυθμούς αναπτύξεως από τους προβλεπομένους αντιστοιχούς ρυθμούς των Δυτικοευρωπαϊκών χωρών. Υπό την προϋπόθεσιν ότι θ' αφιερωθή σημαντικόν ποσοστόν του εθνικού εισοδήματος εις παραγωγικάς, δημοσίας και ιδιωτικάς, επενδύσεις και ότι, επομένως, θα υπάρξη κάποια συγκράτησις

της καταναλώσεως. Η αυτοσυγκράτησις των ελευθέρων και δημοκρατομένων πολιτών αποτελεί πρωταρχικόν όρον της επιβιώσεως της Δημοκρατίας...

Όσοι ασχολούνται με τα οικονομικά γνωρίζουν ότι το 1976 θα είναι για την Χώρα μας — όπως θα είναι και για ολόκληρον τον Δυτικόν Κόσμον — έτος δύσκολο. Θα είναι όμως, ειδικώς για την Ελλάδα, έτος θεσμικής ανασυντάξεως και δημιουργίας των Βάθρων της περαιτέρω οικονομικής και κοινωνικής της προόδου...

Καίριος αλλ' αυτονόητος στόχος του νέου Προγράμματος είναι η προοδευτική διόρθωσις της ανισοκατανομής του εθνικού εισοδήματος και του πλούτου πρώτον μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της Επικρατείας και δεύτερον μεταξύ των διαφόρων τάξεων των εργαζομένων. Η σημειωθείσα κατά τα τελευταία έτη σημαντική συγκέντρωσις πληθυσμού εις ωρισμένα επαρχιακά κέντρα αποδεικνύει ότι αι συνθήκαι ωρίμασαν δια την εφαρμογήν αποτελεσματικής πολιτικής περιφερειακής Αναπτύξεως και αποκεντρώσεως. Θα εφαρμοσθή λοιπόν ένα σύστημα, συγκλινόντων προς το Εθνικόν Πρόγραμμα, Προγραμμάτων Περιφερειακής Αναπτύξεως, αποβλεπόντων εις την τόνωσιν των επαρχιακών κέντρων και της υπαίθρου.

Θα αποφύγω να σας ομιλήσω απόψε για τον βασικότερον στόχον του Προγράμματος που αποβλέπει στην δημιουργία των προϋποθέσεων της εξυψώσεως του επιπέδου της ελληνικής παιδείας...

Συμβαίνει να πιστεύω ταυτόχρονα και εις την δύναμιν της δημοκρατίας και εις την δύναμιν του ορθολογισμού. Και γι' αυτό είμαι αισιόδοξος. Αν

θελήσωμε — όλοι οι Έλληνες, ανεξάρτητα από τα πολιτικά μας φρονήματα — να συγκρατήσωμε μέσα σε λογικά όρια τας διεκδικήσεις μας. Να συντελέσωμε εις την δημιουργίαν του ηπιού πολιτικού και κοινωνικού κλίματος που ταιριάζει εις την δημοκρατίαν. Και να εργασθώμε, να συνεργασθώμε, εντατικά και παραγωγικά, τότε, θα μπορέσωμε ασφαλώς να οικοδομήσωμε, μέσα σε πέντε χρόνια, μίαν ανανεωμένη και δυναμική Ελλάδα. Μία Ελλάδα που να είναι υπόδειγμα ευνομούμενης και ευημερούσης πολιτείας.

Χάρις εις την Δημοκρατίαν που αποκατεστάθη, οι Έλληνες είναι ελεύθεροι να εκλέξουν μεταξύ της προκοπής και της καθυστερήσεως. Μας προσφέρεται μια μεγάλη, ίσως η τελευταία, ευκαιρία, να κατοχυρώσωμε οριστικά και το δημοκρατικόν πολίτευμα και την οικονομίαν μας. Σήμερα όλοι, Έλληνες και ξένοι, πιστεύουν εις το μέλλον της Ελλάδος. Αν εκλονίζαμεν αυτήν την εμπιστοσύνην με κοινωνικές αναταραχές και πολιτικές εξαλλοσύνης, αν σπαταλούσαμε το μεγάλο κεφάλαιο της πίστεως που κατεκτήσαμεν, θα κατεδικάζαμεν τον τόπον σε οπισθοδρόμησι και μαρασμό...».

— Σύσταση μεγάλης ειδικής Επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό των αγροτικών οικισμών κατόπιν σχετικής Συσκέψεως υπό πρωθυπουργόν (βλ. αναλυτικά ΦΣ 1975 σ. 328).

— Ο Πρόεδρος της Γαλλίας Ζισκάρ Ντ' Εστέν στην Αθήνα. Υποδοχές, προσφωνήσεις, δηλώσεις βλ. ΦΣ 1975 σ. 443.

— Χαρακτηριστικό για τις δυσκολίες της εποχής το σημείωμα στα ΘΣ 1975 σ. 2531.

— **Η Γεωργική πολιτική του Κράτους. Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. Ο Νέος νόμος περί Συνεταιρισμών. Η συνεργασία Κράτους - ΑΤΕ - Συνεταιρισμών.**

Συσκέψεις αρμοδίων Υπουργών κ.λπ. υπό Πρωθυπουργόν Κ. Καραμανλήν, τον Ιαν. 1976. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 3 με φωτογραφίες, ανακοινώσεις, κ.λπ.) όπου τα επόμενα:(¹)

1. Εξητάσθη το Σχέδιον του νέου Οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας όστις κατηρτίσθη με βάσιν τας συγχρόνους απαιτήσεις της γεωργικής οικονομίας.

Ο κ. Πρωθυπουργός έδωσε εντολήν όπως ο νέος Οργανισμός υποβληθή εντός ενός μηνός προς τελικήν επεξεργασίαν εις την παρά τη Προεδρεία της Κυβερνήσεως λειτουργούσαν αρμοδίαν επιτροπήν.

2. Ο κ. Πρωθυπουργός παρέσχε εντολάς όπως δοθή ιδιαίτερα έμφασις εις την αναδιοργάνωσιν και συστηματοποίησιν της γεωργικής ερεύνης, η οποία αποτελεί προϋπόθεσιν δια την άσκησιν συνεπούς πολιτικής.

3. Το Υπουργείον Γεωργίας έχει ήδη καταρτίσει σχέδιον νόμου «περί Γεωργικών Συνεταιρισμών» βάσει των συγχρόνων αντιλήψεων και του ρόλου τον οποίον καλούνται να επιτελέσουν οι συνεταιρισμοί εις τα πλαίσια της ΕΟΚ. Το σχέδιον τούτο παρεδόθη ήδη εις την ΠΑΣΕΓΕΣ δια να εκφέρη τας παρατηρήσεις της ήτις ανέλαβε εντός 10ημέρου να περατώσθη την επεξεργασίαν τούτου(¹).

Μετά ταύτα, απεφασίσθη όπως καταρτισθή το οριστικόν σχέδιον και προωθηθή ταχέως εις την Βουλήν προς ψήφισιν.

Εις τα πλαίσια του θεσμικού τούτου νόμου εδόθη από τούδε εντολή εις την ΠΑΣΕΓΕΣ, όπως εν συνεργασία μετά των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου και της ΑΤΕ, μελετήσουν την μεθόδευσιν της οργανώσεως των συνεταιρισμών και υποβάλλουν τας σχετικές προτάσεις των.

Ο κ. Πρωθυπουργός υπεσχέθη να υιοθετήση τα προταθησόμενα μέτρα οσονδήποτε ριζοσπαστικά και αν είναι και να παράσχη τα αναγκαία προς υλοποίησίν των μέσα εφ' όσον πεισθή ότι ταύτα θα συμβάλλουν εις την ανάπτυξιν της γεωργίας και θα επιτρέψουν εις τους συνεταιρισμούς να επιτελέσουν τον ρόλον των επ' ωφελεία του αγροτικού κόσμου (²).

1) Βλ. αναλυτικά στο ΣΤ/1 και το Η.

2) Για όλο το σίριαλ της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών την εποχή αυτή βλ. στο Υποκεφ. Β.

4. Απεφασίσθη όπως συστηματοποιηθή επί μόνιμου βάσεως η συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και ΠΑΣΕΓΕΣ ώστε να εξασφαλισθή ο πλήρης συντονισμός κοινής δράσεως. Προς τον σκοπόν τούτον, θα συσταθούν κοινά όργανα όπου τούτο κριθή επιβεβλημένον⁽²⁾.

5. Τέλος, ο κ. Πρωθυπουργός έδωκεν οδηγίας όπως τα θέματα τα αφορώντα τας προσεχείς εαρινάς καλλιεργείας και την κτηνοτροφίαν εισαχθούν το ταχύτερον δι' εισηγήσεων του Υπουργείου Γεωργίας εις την αρμοδίαν Οικονομικήν Έπιτροπήν προς λήψιν των σχετικών αποφάσεων.

Κατά τας συσκέψεις έλαβαν μέρος οι υπουργοί Συντονισμού, Γεωργίας και Εμπορίου κ.κ. Π. Παπαληγούρας, Ιππ. Ιορδάνογλου και Ι. Βαρβιτσιώτης και οι υφυπουργοί των εν λόγω υπουργείων κ.κ. Γ. Κοντογεώργης, Γ. Παναγιωτόπουλος και Κλεόβουλος Γιαννούσης, ο οικονομικός σύμβουλος του κ. Πρωθυπουργού κ. Γ. Σπέντζας, οι διοικητής και υποδιοικητής της ΑΤΕ κ.κ. Αδ. Πεπελάσης και Κ. Δούσης, οι πρόεδρος και γενικός διευθυντής της ΠΑΣΕΓΕΣ κ.κ. Ηλ. Χρονόπουλος και Ι. Αφεντάκης και οικονομολόγοι, εμπειρογνώμονες και υπηρεσιακοί παράγοντες.

— Το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων 1976 δια γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, αλιείαν, δάση, εγγειοβελτίωση. Αναλυτικά βλ. ΘΣ 1976 σ. 2633 επόμεν. Βλ. και σ. 2709 για Επιτροπές Ειδικών. Και σ. 2711.

— Γεν. Γραμμ. στο Υπ. Γεωργίας πάλιν ο Φωτ. Λαμπρόπουλος παρά τις παλαιές διαφωνίες (ΘΣ 1976 σ. 2635).

— Συντάξεις ΟΓΑ αυξάνονται σημαντικά από 1.1.76 (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2636).

— Τα κυβερνητικά μέτρα για την γεωργική παραγωγή 1976 (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2637 επόμεν. αναλυτικά).

— Προχωρεί η αίτηση για ένταξη στην ΕΟΚ ως 10ο μέλος (ΘΣ 1976 σ. 2648. Και σ. 2711 σ. 2732, σ. 2756 (οι δυσχέρειες που πρέπει να αντιμετωπισθούν στον αγροτικό τομέα). Και σ. 2852.

— Αναλυτικοί αριθμοί για δημοσίους υπαλλήλους. Σύνολο 148.614 (από τους οποίους Εκπαιδευτικοί 56.098, Σώματα Ασφάλειας 33.664). Και 186.237 οι συνταξιούχοι του Δημοσίου.

— Το Δημόσιον χρέος της Ελλάδας από 1966—1975. (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2649).

— Η κρατικοποίηση του τραπεζικού συστήματος δεν είναι απαραίτητος. Δηλώσεις υπουργού Συντονισμού Π. Παπαληγούρα. Απαραίτητος όμως ο έλεγχος της πίστωσης. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2649). Έλεγχος στο συγκρότημα Ανδρεάδη (ΘΣ 1976 σ. 2651).

— Τα επιτόκια καταθέσεων είναι από 7,5% — 10%.

— Συστάσεις του υπουργού Γεωργίας Ι. Ιορδάνογλου: Οι αγρότες να συσπειρωθούν στους Συνεταιρισμούς. Το πρόβλημα για τη διακίνηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2685). Αποκρούει τις αντιδράσεις των εμπόρων — βιομηχάνων (βλ. αναλυτικά στο Τποκ. Β).

— Η καταδίωξη που γίνεται από το Κράτος στη συνδικαλιστική οργάνωση των αγροτών. Βλ. χαρακτηριστικό σημείωμα στα ΘΣ 1976 σ. 2728 σχετικά με το αρθ. 10 του ΝΔ 66/1974.

— **ΕΟΚ και Ελλάδα.** Αναλυτικά για το νέο καθεστώς βλ. ΦΣ 1976 σ. 5 επόμεν. Ελήφθη απόφαση από το Συμβούλιο της ΕΟΚ για ένταξη Ελλάδος.

(2) Βλ. για το πώς εννοούσε η κάθε πλευρά ή και πώς εφάρμοζε κατά τις δικές της αντιλήψεις και επιδιώξεις τα παραπάνω — περί νομοθεσίας και συνεργασίας, κλπ. — στα επόμενα Υποκεφ. και κυρίως το Β και ΣΤ/1.

Η ένταξη στην ΕΟΚ επιβάλλει ριζικήν αναδιάρθρωσιν, συγχρονισμόν και αναπροσαρμογήν της οικονομίας μας. Ανακοινώσεις πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή και υπουργού Συντονισμού Π. Παπαληγούρα. (Αναλυτικά βλ. ΦΣ 1976 σ. 55 επόμε.). Ανακοίνωση και Ψήφισμα της ΠΑΣΕΓΕΣ βλ. σ. 58 επόμε. Η κοινή αγροτική πολιτική βλ. σ. 59 επόμε., 66 επόμε. Προετοιμασία της ελληνικής οικονομίας για την ένταξη στην ΕΟΚ. Ανακοινώσεις Π. Παπαληγούρα βλ. ΦΣ 1976 σ. 103 επόμε. Και ομιλία κ. Πρωθυπουργού στην ΔΕΘ (σε προηγούμενες σελίδες).

— Το 5ετές κυβερνητικόν πρόγραμμα αναπτύξεως 1976—1980. Άμεσοι στόχοι, απώτερος σκοπός κατά Παν. Παπαληγούραν υπουργοί Συντονισμού. (Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 62 επόμε.).

— Ο προγραμματισμός των καλλιεργειών. Τα μέτρα αναλυτικά. Ανακοινώσεις Υπουργού Γεωργίας Ισπ. Ιορδάνογλου. (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 63 επόμε.).

Δυστυχώς πολλά ανακοινώνονται, πολλά σχεδιάζονται αλλά (όπως πάντα) λίγα φτάνουν μέχρι τον αγρότη και τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Λίγα τα πρακτικά μέτρα.

— Γεωτεχνικοί. Αιτήματα του κλάδου. Απεργιακός αγών. Διάφορες παρεμβάσεις Υφυπ. Γεωργίας, Προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ, Προέδρου γεωτεχνικών κ.λπ. Αξιόλογα αναλυτικά κείμενα για μελέτη, βλ. ΦΣ 1976 σ. 120 επόμε.

— Η συμφωνία Συνδέσεως με ΕΟΚ. Ιστορικό, περιεχόμενο, κ.λπ. Βλ. ΦΣ 1976 σ. 251 επόμε., 296, 298, 343, 351, 354.

— Οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι ενισχύουν τις ένοπλες δυνάμεις με 14 εκατ. δρχ. (ΦΣ 1976 σ. 342).

— Διαμαρτυρίες πάλι από τους αγρότες. Μετά τους ελαιοπαραγωγούς, τους σταφιδοπαραγωγούς και οι ροδακινοπαραγωγοί και οι τευτλοπαραγωγοί επί ποδός, επί τρακτέρ, γράφουν τα ΘΣ 1976 σ. 2801. Και ρωτούν: Γιατί δεν δίνεται στον αγρότη το δίκιο του από την αρχή;

— **Νέος υπουργός Γεωργίας Ι. Μπούτος** και 2 νέοι υφυπουργοί. Προγραμματικές δηλώσεις του. «Συμβουλές» από το περιοδικό ΘΣ (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2863, 2918 για ΕΟΚ). Ειδικά για το νομοσχέδιο περί Συνεταιρισμών βλ. σ. 2863.

— Τα τραπεζικά ομόλογα με 10,5% όταν ο πληθωρισμός είναι μεγαλύτερος. Επιστάται η προσοχή των αγροτών (ΘΣ 1976 σ. 2865) να χρησιμοποιούν τα τυχόν λίγα περισεύματά τους για τον εξοπλισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεών τους και των Συνεταιρισμών τους.

— Το κρατικό γεωργικό πρόγραμμα 1976—1977. Αναλυτικές ανακοινώσεις (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2960 επόμε.).

— Μείωση επιτοκίων καταθέσεων, τιμές μετοχών, επενδύσεις και πολλά άλλα οικονομικά, βλ. ΘΣ 1976 σ. 2965 επόμε.

— Κυβερνητικές αποφάσεις για καλλιεργειες στο Λεσίνι και την Αγουλνίτσα μέχρι την οριστική λύση (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2985).

— Γενικά κατά την περίοδο επεκτείνεται βαθμαία η ανάμιξη του Κράτους στην οικονομία, την πρόνοια, κ.λπ., με δημιουργία η τόνωση διαφόρων Οργανισμών κρατικής εξάρτησης για ικανοποίηση προβλημάτων σε διαφόρους τομείς.

— **Νέες εκλογές την 20.11.1977 (με επιτυχία Ν. Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή).** Αλλά και άνοδο της Αντιπολιτεύσεως, αύξηση των πολιτικών αντιδράσεων και κοινωνικών αιτημάτων.

— **Ανέρχεται η δύναμη της Αντιπολίτευσης (ΠΑΣΟΚ).**

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄
ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ 1974—1976

Εισαγωγικά

Η αποκατάσταση της νομιμότητας εις τας πάσης μορφής και βαθμού Γεωργ. Συνεταιριστικές Οργανώσεις, Εταιρείας και Κοινοπραξίας αυτών και την ΠΑΣΕΓΕΣ έγινε με τα ΝΔ 66 του 1974 (ΦΕΚ 265 και αναδημοσίευση ΦΕΚ 290 του 1974) που περιείχε «και άλλας τινας διατάξεις» για το ΔΣ της ΑΤΕ, λήξη θητείας των επί δικτατορίας, νέες εκλογές, κ.λπ.

(Το πλήρες κείμενο βλ. ΘΣ 1974 σ. 1916 — 1920 και 2003 και ΦΣ 1974 σ. 615.

Σύμφωνα με αυτά, με απόφαση των Νομαρχών ορίζονται προσωρινά Διοικητικά Συμβούλια και οι αναπληρωτές τους, εκ συνεταιρίων της οικείας Οργανώσεως με δυνατότητα ανα-συνθέσεως).

Για τις Οργανώσεις των Αθηνών ο διορισμός γίνεται από τον Υπουργό Γεωργίας.

Τα παραπάνω «προσωρινά» μέλη θα παραμείνουν μέχρις ότου ο Υπουργός Γεωργίας καθορίσει με απόφασή του τον χρόνον συγκλήσεως των γενικών συνελεύσεων προς ανάδει-ξιν αιρετών.

Παραπλήσιες διατάξεις τέθηκαν και για τις Συνεταιριστικές Εταιρείες και Κοινοπραξίες.

— Για εγκατάσταση προσωρινών Διοικήσεων και ομιλίες βλ. ΘΣ 1974 σ. 1920, 1921.

— Το ΝΔ 76/1974 περί επαναφοράς απολυθέντων ή εξαναγκασθέντων εις παραίτησιν (ΦΕΚ 266/74) ισχύει και επί των υπαλλήλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1920. Βλ. και Δ/μα 677 (ΦΕΚ 295) για τη διαδικασία. Και ΦΣ 1974 σ. 617.

— Με νεότερο ΝΔ 149 (ΦΕΚ 326/8.11.74) ρυθμίσθησαν μερικές ειδικές περιπτώσεις σε συμπλήρωση του ΝΔ 66/1974. (Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1966).

Τα νέα νομοθετήματα της περιόδου (1)

— ΝΔ 3/1974 (ΦΕΚ 219) περί Διοικήσεων Τραπεζών και ΝΠΔΔ (ΘΣ 1974 σ. 1922).

— ΝΔ 66/1974 (ΦΕΚ 265, αναδ. ΦΕΚ 290 του 1974). Δηλώσεις Πρωθυπουργού και υπουργού Γεωργίας για το ΝΔ 66/1974 βλ. ΘΣ 1974 σ. 1887. Ερμηνευτική εγκύκλιος του υπηρεσιακού υπουργού Γεωργίας Ν. Χριστοδούλου βλ. ΦΣ 1974 σ. 621. Ερμηνευτική εγκύκλιος της ΑΤΕ για ΝΔ 66/1974 βλ. ΦΣ 1974 σ. 621. Ερμ. εγκ. ΠΑΣΕΓΕΣ βλ. ΦΣ 1974 σ. 623. Βλ. και εγκύκλιο Προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ για νέα καθήκοντα στη ΦΣ 1974 σ. 625.

— ΝΔ 76/1974 περί επαναφοράς απολυθέντων κ.λπ. (ΦΕΚ 266/1974).

— ΝΔ 149/1974 (ΦΕΚ 326/8.11.74) περί τροποπ. ΝΔ 66/1974 (βλ. κείμενο ΦΣ 1974 σ. 1795, 1966).

— ΠΔ 131/1974 (ΦΕΚ 320) για επιδότηση γεωργίας κ.λπ. (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2087).

— ΝΔ (ΦΕΚ 326 της 8.11.74) συμπλήρωση ΝΔ 66/1974).

— ΝΔ 491/1974 (ΦΕΚ 201/1974) για δυνατότητα αναθέσεως ασκήσεως αγροτικής πίστωσης (για λ/σμό ΑΤΕ) από Γεωργ. Συνεταιρισμούς (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1930).

— ΠΔ 221/1974 (ΦΕΚ 368/1974). Τροποποιείται ΝΔ 203/1969 και δίδεται δυνατότητα

(1) Βλ. στα ΘΣ και τα ετήσια και τα σύνθετα Ευρετήρια για θέματα γενικότερα αγροτικά, οικονομικά, συνεταιριστικά:

Ειδικότερα: Για 1974 βλ. ΘΣ σελ. 1637, 1638, 1777, 1954, 2005, 2030.

Για το 1975 βλ. ΘΣ σελ. 2136, 2157, 2247, 2397, 2452, 2473, 2554.

παραχωρήσεως δημοσίων και κοινοτικών εκτάσεων για κτηνοτροφία και βιομηχανία.

– Το 1975 δημοσιεύεται στα ΘΣ το φιλελεύθερο σχέδιο νόμου περί Συνεταιρισμών της Επιτροπής του 1970 που δεν απεδέχθη η δικτατορία αλλά δημιούργησε μαζί με την τότε Συνομοσπονδία το ΝΔ 227/1973 (που τελικά δεν ίσχυσε). Βλ. ΘΣ σ. 1899, 2097, 2160 επόμεν. (Βλ. και σημείωμα ΘΣ 1975 σ. 2171).

– ΝΔ 168 «περί συμπληρώσεως και τροποπ. ΝΔ 76/1974 και ΝΔ 110/1974.

– Ν. 11/1975 για φόρο ακίνητης περιουσίας Οικοδομικών (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4297).

– Ν. 55/1975. Επιτροπή διαθέσεως σουλτανίνας (ΦΕΚ 130/75).

– Πως ήθελε τους Συνεταιρισμούς η ΠΕΕΑ το 1944. Το κείμενο του νόμου (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2426 επόμεν.).

– Ν. 78/1975 περί αντικ. αρθ. 7 ν. 2359/1953 (ΦΕΚ 143).

– Δ. 799/1975 περί μεταπτυχιακών σπουδών στην Κτηνιατρική Σχολή Πανεπ. Θεσσαλονίκης (φ. 262).

– ΠΔ 933/1975. Κωδικοποίηση διατάξεων Κοινοτικού – Δημοτικού Κώδικος (φ. 279).

– Δ. 802 περί καταργήσεως της τακτικής έδρας Συνεταιριστικής Οικονομίας της Ανωτ. Γεωπ. Σχολής (φ. 262). Βλ. στο Υποκεφ. Ε αναλυτικά.

– Ν. 222 περί εισφοράς υπέρ του λ/σμού συντάξεων κοινοτικών υπαλλήλων (φ. 265).

– Δ. 938 περί συμπλ. ΒΔ 917/1966 περί κανονισμού της δια μηχανοτρατών αλιείας (φ. 299).

– Δ. 920 περί αλιείας οστράκων (φ. 293)

– Ν. 95/1975 περί αποδόσεως δημευθέντων περιουσιακών στοιχείων Συνεταιρισμών κ.λπ. βάσει ΛΒ/1968 Συντ. Πραξ. (ΦΕΚ 135, 153).

– Ν. 231/1975 φορολογικά.

– Ν. 341/1976 Περί τροπ. διατάξεων περί ΑΤΕ (ΦΕΚ 144/1976) (Αφορά την σύνθεση του ΔΣ).

– ΠΔ 331/1976. Περί εκτελ. Ν. 1627/1939 περί δασικών Συνεταιρισμών (ΦΕΚ 122/1976).

– Ν. 330/1976 περί επαγγελματικών σωματείων και ενώσεων και εξασφάλισης της συνδικαλιστικής ελευθερίας (ΦΕΚ 129). Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2897).

– Πολλές δεκάδες νόμων – διαταγμάτων με γενικότερο ενδιαφέρον βλ. ΘΣ 1976 σ. 2973.

Το Σύνταγμα του 1975 και το άρθρο του για τους Συνεταιρισμούς

Με την «Μεταπολίτευση» και την κατάργηση του Συντάγματος του 1968 της Δικτατορίας, ψηφίστηκε το Σύνταγμα του 1975.

Κατά την σχετική προεργασία του σχεδίου η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού διατύπωσε προτάσεις σχετικά με το ισχύον στα Συντάγματα (από το 1952) ειδικό άρθρο για τους Συνεταιρισμούς. Οι προτάσεις αυτές ανακοινώθηκαν από την Εταιρεία την 15.1.1975, υποβλήθηκαν στην αρμόδια Επιτροπή και δημοσιεύθηκαν στο περ. ΘΣ τ. Ιανουαρίου 1975 σ. 2088 – 2090. Προτάσεις έκανε και η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (βλ. ΦΣ 1975, Φεβρ. σ. 79. Αναλυτικά για τις προτάσεις, το ιστορικό, συζητήσεις, τελική διατύπωση βλ.: στο βιβλίο Αριστ. Ν. Κλήμη (με την επιστημονική συνεργασία Ολ. Κλήμη – Καμινάρη) «οι Συνεταιρισμοί – με την ειδική έννοια του ν. 602 – και τα Ελληνικά Συντάγματα» Αθ. 1975. Δημοσιευμένο και στα ΘΣ 1975 σ. 2138 επόμενα.

Η Βουλή χωρίς αξιολογες συζητήσεις και εμπάθυνση ψήφισε στην κατ' άρθρο συζήτηση το άρθρο περί Συνεταιρισμών ως άρθρο 25 του Συντάγματος. Μετά την κατ' άρθρον ψήφιση, Επιτροπή της Βουλής έκανε ανακατατάξεις και αναμορφώσεις των άρθρων και κατάρτισε το τελικό κείμενο που εισήχθη στη Βουλή για ψήφιση στο σύνολο.

Κατά την ανακατάταξη αυτή τα ψηφισμένα άρθρα 11 και 25 του σχεδίου Συντάγματος συνενώθηκαν (εσφαλμένα) σε ένα άρθρο, το 12. Και έτσι ψηφίστηκε στο σύνολο και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α αριθ. 111/9.6.1975 (Βλ. στη ΦΣ 1975 σ. 306 επόμ. τα άρθρα 12, 17, 18, 21, 24, 106, 117).

Όλο το υλικό βλ. στο παραπάνω βιβλίο Α. Ν. Κλήμη το οποίο καταλήγει (στην παραγρ. 38):

«Ως συμπέρασμα πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρον περί Συνεταιρισμών έχει ανάγκη νέας επεξεργασίας και διατυπώσεως περισσότερο ορθής επιστημονικώς. Και ότι υπάρχει φόβος να δημιουργήσει πολλά ερμηνευτικά και ουσιαστικά προβλήματα. Γενικώς δε υστερεί έναντι της διατυπώσεως του 1952 και έχει παρασυρθεί από διατάξεις του σχεδίου του 1968 και προχείρους νεωτέρας προτάσεις».

Βλ. και ΘΣ 1976 σ. 2727 σημείωμα κριτικό για το συμπέρασμα που προκύπτει από τις τότε συζητήσεις στη Βουλή σχετικά με το Σύνταγμα.

Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις του υπουργού Γεωργίας Ιορδάνογλου στη Βουλή σχετικά με τις κρατικές απόψεις για τους Συνεταιρισμούς. Σε αυτές αναφέρονται τα ΘΣ 1976 σ. 2864, 2865 με το ακόλουθο σημείωμά τους. Γράφουν:

«Κρατικά λειτουργία και Συνεταιρισμοί. Μια δήλωσις του τ. Υπουργού Γεωργίας κ. Ιορδάνογλου για υποχρεωτική ανάθεση έργου.

Νομίζομεν ότι έχομεν καθήκον να επιστήσωμεν την προσοχήν όλων επί της επομένης κατηγορηματικής δηλώσεως του κ. Υπουργού Γεωργίας (γενομένης κατά τας συζητήσεις του Συντάγματος). Είπεν ο τότε Υπουργός Γεωργίας κ. Ιορδάνογλου:

«... Δευτέρα παρατήρησις την οποίαν έχω να κάμω είναι ότι χρησιμοποιούνται δύο λέξεις, αν μου επιτρέπεται, ταυτόσημοι. «Αυτόνομοι» και «αυτοδιοικούμενοι». Δεν ξέρω διατί η χρήσις της υπερβολής, ενώ δι' εμέ αι δύο λέξεις είναι ταυτόσημοι και δεν έχουν διάφορον έννοιαν. Φοβούμαι μήπως η διπλή αυτή χρήσις οδηγίση εις παρεξηγήσεις. Και θα σας εξηγήσω πως ημπορεί να συμβή παρεξήγησις.

» Η αποστολή των Συνεταιρισμών, από απόψεως Υπουργείου Γεωργίας, σας λέγω ότι είναι πάρα πολύ μεγάλη. Εις όλας τας χώρας και ιδία εις την Δυτικήν Ευρώπην και εις την Κοινήν Αγοράν όπου πρόκειται να εισέλθωμεν συντόμως, αποστολή των συνεταιρισμών είναι μεγίστη. Επιτελούν σπουδαιστάτην αποστολήν, η οποία αποτελεί κρατικήν, τρόπον τινά, λειτουργίαν. Και εδώ θα είμαι υποχρεωμένος εκ των πραγμάτων να αναθέσω εις τους Συνεταιρισμούς περίπου κρατικήν λειτουργίαν. Πολύ φοβούμαι μήπως αι λέξεις αιταί δημιουργήσουν θέματα και δεν αναδεχθούν την κρατικήν λειτουργίαν, την οποίαν οφείλουν να επιτελέσουν. Θα παρεκάλουν λοιπόν, δια την σοβαρότητα του λόγου, να βγάλωμεν απλώς το «αυτόνομοι» και να μείνι το «αυτοδιοικούμενοι».

Αυτά είπεν ο κ. Υπουργός Γεωργίας και ολίγοι εκ των υπευθύνων συνεταιριστών τα γνωρίζουν. Και αφού διεγράφει το «αυτόνομοι» δεν υπάρχει,

κατά τον κ. Υπουργόν, περίπτωσης να δημιουργήσουν οι συνεταιρισμοί θέματα και να μην αναδεχθούν την κρατικήν λειτουργίαν την οποίαν «οφείλουν να επιτελέσουν» (κατά την αντίληψίν του και διατύπωσίν του).

Ημείς εκτιμάμεν την καλήν διάθεσιν του κ. Υπουργού να χρησιμοποιήση τους συνεταιρισμούς (δεν συμφωνούμεν βέβαια εις την αναγκαστικήν χρησιμοποίησιν) και την ειλικρίνειάν του να δηλώση ότι επιδιώκει (και το επέτυχε;) να κατοχυρώση τούτο και δια του Συντάγματος.

Αλλά οφείλομεν να απευθυνθώμεν εις την Συνομοσπονδίαν Συνεταιρισμών, ως θεματοφύλακα των αρχών του Συνεργατισμού και ως μέλος της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ενώσεως και να της πούμε: «Τώρα ξεύρεις... Τώρα οφείλεις...».

Εκτός βέβαια αν και η νοοτροπία της Συνομοσπονδίας των Συνεταιρισμών είναι σύμφωνη με την νοοτροπίαν του κ. Υπουργού περί αναγκαστικών κρατικών λειτουργιών. Και —πικρή αλήθεια— επί χρόνια προσπαθούσαν οι της Συνομοσπονδίας να της βγάλουν το τίμιο φτωχό ένδυμα της ελεύθερης κεντρικής οργανώσεως και να της φορέσουν πορφύρα εξουσίας. Αυτά δια το παρελθόν. Δια το τώρα θα μας το δείξη η ταρινή συμπεριφορά της. Βέβαια δύσκολα προτιμά κανείς τον ρόλο του Ιησού να πλήνη τα πόδια των μαθητών του (να εξαρτάται από τις Ενώσεις και εκείνες από τους Συνεταιρισμούς) από τον ρόλο του Ηγεμόνα, τον ρόλο της εξουσίας, των πλούσιων πόρων, της πρωτοκαθεδρίας, τον ρόλο των διατα-

γών προς τας υφισταμένες οργανώσεις.

Οι συνεταιριστικής πνοής άνθρωποι θέλουν τη Συνομοσπονδία συνεταιριστικό Βράχο και Φάρο, οι συνεταιριστικού μανδύα την θέλουν Εξουσίαν εκ της Εξουσίας, ώ Εξουσία! (*)

Η πάλη αυτή γίνεται από τότε σχεδόν που ιδρύθηκε η Συνομοσπονδία (1935). Το τότε δικτατορικό καθεστώς την μετέβαλε το 1938 (τυπικά ή ουσιαστικά) σε εξουσία. Το ίδιο έγινε (ουσιαστικά) κατά την 7ετία και είχαμε την οπισθοδρόμηση σαν αποτέλεσμα.

Είμαστε βέβαιοι ότι τώρα στους Συνεταιρισμούς και στις Ενώσεις και στις Κεντρικές Οργανώσεις

και στη Συνομοσπονδία, είναι πλήθος οι ορθόδοξοι του Συνεργατισμού εκείνοι που γνωρίζουν την πραγματική έννοια του Συνεταιρισμού, εκείνοι που γνωρίζουν και θέλουν την δημοκρατική του φύση και υπόσταση, μακριά από κρατικές επιρροές και εξουσίες που τελικά κατανοούν υποτέλεια.

Οι συνεταιριστικές οργανώσεις — αν το βρισκουν σωστό και συμφέρον για τα μέλη τους και τη συνεταιριστική κίνηση — θα συνεργάζονται με το Κράτος, ελεύθερα πάντα, κατόπιν συνεννόησης και συμβάσεων. Ουδέποτε όμως είναι δυνατόν να αναδεχθούν υποχρεωτικά άσκηση κρατικών λειτουργιών «εντολή Υπουργού» ή οιοδήποτε. Είναι έξω από τον προορισμό τους, αντίθετο στη φύση τους» (1).

Το νομοσχέδιο για νέο νόμο περί Συνεταιρισμών

Ενώρις, σχεδόν αμέσως μετά την Μεταπολίτευση, άρχισε η συζήτηση για δημιουργία νέου νόμου περί Συνεταιρισμών, καθώς δεν είχε τελικά ισχύσει ο Ν. 227/1973 που είχε συντάξει η δικτατορία. Βλ. σχετικά ΘΣ 1975 τ. Φεβρ. σελ. 2122.

Ο υπουργός Γεωργίας Ιορδάνογλου καλεί στο Υπουργείο τους ειδικούς Δ. Θ. Πάνο, Αριστ. Κλήμη και Δ. Στρογγύλη (της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού) και παρακαλεί να του συντάξουν «εντός 15 ημερών» (κατά την εντολήν κ. Πρωθυπουργού) σχέδιο νόμου περί Συνεταιρισμών. Οι κληθέντες εξηγούν ότι για να διατυπωθεί ένα σωστό και πλήρως αιτιολογημένο, για κάθε διάταξη, σχέδιο που να μπορεί να υποστηριχθεί στη Βουλή και να μην υπάρξουν μεταβολές (δεδομένου ότι υπάρχουν αμφιλεγόμενες απόψεις σε πολλά προβλήματα με επιρροήν από 4^{ην} Αυγούστου και από την δικτατορίαν 1967) απαιτείται προθεσμία τουλάχιστον 3 μηνών. Ο αρμόδιος υπουργός δηλώνει ότι η εντολή του Πρωθυπουργού είναι ρητή. Οι κληθέντες δεν αναλαμβάνουν, ο υπουργός λυπάται και δηλώνει ότι θα το συντάξει ο ίδιος μέσα στην προθεσμία.

Με την πάροδο του χρόνου και την σιωπήν περί το πρόβλημα, το περ. ΘΣ γράφει τα επόμενα ως πρώτο σημείωμα στο τεύχος Μαρτίου 1975 σ. 2171, με τίτλο «Μερικά, κατά καθήκον και ειδικότητα, δια την νομοθεσίαν συνεταιρισμών και την συνεταιριστικήν οργανώσιν γενικώτερα»:

Ολοκληρώνεται, εις το τεύχος αυτό, η δημοσίευσις του σχεδίου νόμου περί συνεταιρισμών (μετά της αιτιολογικής του εκθέσεως) του καταρτισθέντος υπό της Επιτροπής του 1970. Πρόκειται περί φιλελευθέρου σχεδίου στηριζομένου απολύτως εις τας συνεταιριστικάς αρχάς, την σύγχρονον διεθνή εφαρμογήν και τας ελληνικάς συνθήκας και ανάγκας.

Βασικόν του προσόν είναι ότι δεν πρόκειται περί ατομικού αυτοσχεδιασμού ή περί προσπαθείας επιβολής ατομικών εμμόνων ιδεών κ.λπ. Η συνεργασία συνεταιριστών (οι οποίοι εγνωρίζαν τον

θεσμόν, την θεωρίαν, την ιστορίαν, την εφαρμογήν), νομικών (οι οποίοι κατείχαν το ισχύον δίκαιον και είχαν μεγάλην επιστημονικήν, συγγραφικήν πείραν) καθώς και επιστημόνων της οικονομικής σκέψεως και εφαρμογής, εδημιούργησε ένα κείμενον το οποίον έχει ίσως μερικής ατελείας (λόγω του περιορισμένου χρονικού διαστήματος εντός του οποίου, μετά βασανιστικήν συζήτησιν, διευτώθη) αλλά έχει πολλά προσόντα. Και το κυριώτερον: δεν κραυγάζει. Επιλύει τα προβλήματα χωρίς να δημιουργή αντιθέσεις (δεν δίδει ευκαιρίαν δια δημοκοπίαν).

(*) Ο τονισμός γίνεται τώρα

(1) Το παραπάνω σημείωμα, ιδιαίτερα βασικό για τη συνεταιριστική κίνηση, πρέπει να το διαβάσουν και να το ξαναδιαβάσουν όλοι, συνεταιριστές και κρατικοί. Είναι βασικό για όλες τις εποχές.

Το σχέδιον αυτό —αποτέλεσμα δημοκρατικού θάρρους και συνεταιριστικής πίστωσης— δεν το απεδέχθη βεβαίως η Δικτατορία, διότι άλλαι ήσαν αι τάσεις και επιδιώξεις της τας οποίας δεν υπηρέτησεν η Επιτροπή. Δεν εδέχθη η Δικτατορία να δημιουργηθούν ανά την Ελλάδα μερικές χιλιάδες οικονομικοκοινωνικές δημοκρατίες του λαού (καλοί συνεταιρισμοί) διότι η λειτουργία των δεν ήταν σύμφωνος προς την γραμμήν του «αποφασίζομε, διορίζομεν, διατάσσομεν» και αφού η Επιτροπή είχε το θάρρος να υποδείξη —την εποχίν εκείνην— εκλογάς αιρετών άνευ των οποίων και ο καλλίτερος Νόμος θα ήτο άχρηστος κείμενον. Δυστυχώς συνέπραξε εις τον τορπιλισμόν και η τότε Συνομοσπονδία.

Τώρα που τίθεται —και θα τίθεται μέχρι της ορθής επιλύσεως— το πρόβλημα του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας συνεταιρισμών και της απελευθερώσεως της συνεταιριστικής δραστηριότητος (δια να ακολουθήση βεβαίως τον δρόμον της δημιουργίας) πρέπει να αποφευχθή οιαδήποτε προχειρολογία. Απαραιτήτως πρέπει να μελετηθή η υπάρχουσα προεργασία. Να μελετηθή υπεύθυνα

και σοβαρά δια να εΐπη ο κάθε αρμόδιος «που και διατί δεν συμφωνεί», «τί εισηγείται» και «διατί το εισηγείται».

Αν αυτά τα «πού και διατί» και τα «τί και διατί» συζητηθούν ήρεμα και σοβαρά γύρω από ένα τραπέζι και αν το συμπέρασμα κάθε συζητήσεως γίνεται απόφασις και γράφεται, τότε θα προκύψη κάτι καλλίτερο.

Διαφορετικά, εάν δηλαδή ακολουθηθή το «φτου και από την αρχή», ή εάν αρχίσω ο βομβαρδισμός με απόψεις «για όλα και για τίποτα» ή αν η κάθε πλευρά επιδιώκει να επιβάλη τις απόψεις της (αχ αυτά τα κομπλεξικά...), τότε τί να είπαμεν; Δεν βλέπουν εκείνοι που έχουν τις σφραγίδες ότι, δυστυχώς, μερικές διατάξεις της συνεταιριστικής και της παρασυνεταιριστικής νομοθεσίας περισφίγγουν την συνεταιριστικήν κίνησιν και τελικά θα την αποπνίξουν ως θεσμόν; Και αν το βλέπουν και αν δεν θέλουν να διαλυθή η κίνησις, τότε τί το θεπικόν κάνουν, πέραν από διάφορα «μεγαλόπνοα» σχέδια καταδικασμένα εκ των προτέρων εις αποτυχίαν;

Αυτά κατά καθήκον».

Παράλληλα η Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού, μέλη της οποίας ως ειδικοί, εγνώριζαν καλά, (θεωρητικά, νομικά, ιστορικά) το πρόβλημα της νομοθεσίας περί Συνεταιρισμών που ταλαιπωρούσε τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, θέλησε να προλάβει τις συνηθισμένες εκτροπές. Και για το λόγο αυτό το Δ. Συμβούλιο της από 20.2.75 συγκρότησε ειδική Επιτροπή για να μελετήσῃ, διατυπώσῃ και θέσῃ στους αρμοδίους το όλο πρόβλημα του νομικού πλαισίου του Συνεργατισμού. Η Επιτροπή με συστηματική εργασία από 19.3.75 — 6.6.75 (με διατύπωση και εισήγηση Α.Ν. Κλήμη) προέβη εις την επισκόπησιν των σχετικών με το θέμα στοιχείων και απόψεων, κατέληξε δε σε σχετικό κείμενο που εγκρίθη από το Δ.Σ., και την ΓΣ της 25.2.1976 και δόθηκε στον κ. Υπουργό Γεωργίας. (Δημοσιεύθηκε στα ΘΣ Απριλίου 1976 σ. 2677 — 2684).

Επειδή το κείμενο αυτό είναι πάντα χρήσιμο για οποιαδήποτε προσπάθεια διατυπώσεως σχεδίου νόμου για τη Βουλή που να αντέχει στις εκεί συζητήσεις, είναι απαραίτητο να το μελετήσουν με προσοχή όλοι οι «αρμόδιοι». Το παραθέτομε.

Η Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού

Θέσεις και Υποδείξεις

δια το Νομικόν Πλαίσιον του συνεργατισμού
και την Ελληνικήν Νομοθεσίαν Συνεταιρισμών

Πόρισμα ειδικής επιτροπής εγκριθέν υπό της Γεν. Συνελεύσεως της 25.2.1976

Ι. Πως τίθεται σήμερον το πρόβλημα.

1. Αναγνωρίζεται βασικώς ότι ο Συνεργατισμός ως οικονομικοκοινωνική οργάνωσις, έχει και πρέπει να έχη τα θεμέλια του εις την αναγνώρισιν των ατόμων ότι δι' αυτού είναι δυνατόν να αντιμετωπίσουν - ικανοποιήσουν καλλίτερον κοινάς ανάγκας των, δι' ελευθέρας συνεργασίας των. Ο Συνεργατισμός έχει τας βάσεις του εις την ιδιωτικήν πρωτοβουλίαν των μελών του (δι' αποφυγήν της εκμεταλλεύσεως ή δια χρησιμοποίησιν των δυνατοτήτων της μεγάλης επιχειρήσεως - εκμεταλλεύσεως προς αύξησιν της παραγωγικότητος) και ουχί εις την πρόνοιαν ή επιταγήν του νομοθέτου. Τοιαύτη άλλωστε ήτο πανταχού η αρχική εκδήλωσις.

2. Ούχ ήττον η νομοθεσία εκάστου Κράτους, ενδιαφερομένη δια τον θεσμόν λόγω της οικονομικής - κοι-

ωνικής σημασίας του, είναι δυνατόν να διευκολύνη την οργάνωσιν και εξέλιξιν του εφ' όσον κυρίως:

α) Θα εξασφαλίζεται δι' αυτής η εφαρμογή των αρχών του συνεργατισμού ως αυτά έχουν προέλθει, διαμορφωθεί και αναγνωρίζονται υπό της κινήσεως διεθνώς.

β) Δεν θα παρεμβάλλονται εμπόδια εις τους διαφόρους τομείς της πηγαίας συνεταιριστικής δραστηριότητος.

γ) Θα δίδεται κατάλληλος συμπαράστασις δια την διάδοσιν της εννοίας και των αρχών του Συνεργατισμού, δεδομένης της σπουδαιότητος τούτων δια την αντιμετώπισιν - ικανοποίησιν βασικών αναγκών και προβλημάτων της εν κοινωνία ζωής.

3. Ειδικότερον δια την χώραν μας — και μάλιστα υπό τας παρούσας συνθήκας κατά τας οποίας επιζητείται ο εκδημοκρατισμός της οικονομίας δια της αναπτύξεως της ενεργού συμμετοχής των ατόμων, της πρωτοβουλίας και του ενδιαφέροντος τούτων — ο θεσμός των Συνεταιρισμών (Συνεργατισμός) έχει ιδιαίτερον σημασίαν και πρέπει να διαδοθή καταλλήλως, όχι μόνον διότι είναι θεσμός με ιδιαίτερον ανθρωπίνον - δημοκρατικόν περιεχόμενον αλλά και διότι και διεθνώς και εις την Χώραν μας (παρ' όλας τας δυσκόλους συνθήκας εντός των οποίων ανεπτύχθη) προσέφερε και προσφέρει πολυτίμους υπηρεσίας αι οποίαι είναι δυνατόν και πρέπει να επεκταθούν τόσο υπέρ των μελών όσο και, κατ' αντανάκλασιν, υπέρ του συνόλου.

4. Ο νομοθέτης του ν. 602 του 1914/1915, εν όψει των μέχρι τότε πολλαπλών πηγαίων συνεταιριστικών προσπαθειών και εκδηλώσεων του θεσμού και από συμφώνου προς το τότε γενικώτερον ανανεωτικόν πνεύμα δια την πρόοδον της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, διετύπωσε και έθεσεν εις εφαρμογήν έν κείμενον λίαν αξιολογον από πάσης πλευράς, φιλελεύθερον, προοδευτικόν, με αρτίαν αρχιτεκτονικήν και νομικήν διατύπωσιν, σύμφωνον με τας συνεταιριστικάς αρχάς και την τότε εφαρμογήν εις την Ευρώπην, κατάλληλον να εξυπηρετήση την συνεταιριστικήν οργάνωσιν και πρόοδον των ατόμων (αγροτών και αστών) και την εν γένει πρόοδον της Χώρας και μάλιστα με προοπτικήν επί τη βάσει καλώς εκτιθεμένου (εις την λαμπράν αιτιολογικήν του έκθεσιν) προγράμματος.

5. Ο ν. 602 δια πολλών εν συνεχεία (και πολλάκις βεβιασμένων και υπό ανωμάλους, το πλείστον, πολιτικής συνθήκας) τροποποιήσεων:

α) Εβελτιώθη εις ελάχιστα σημεία, και

β) διεστρεβλώθη δια σειράς διατάξεων, αι οποίαι προήλθον από αντιδρασιν θιγομένων συμφερόντων και απετέλεσαν ανασχετικούς παράγοντας εις την πρόοδον του θεσμού και την εξυπηρετήσιν των μελών και του τόπου. Αι διατάξεις δε αυτά ειροβάλλοντο κατά την θέσπισίν των, ως τιθέμεναι δια την προστασίαν και πρόοδον του θεσμού.

6. Υπάρχει συνεπώς, από 10ετηρίδων πρόβλημα νομοθεσίας συνεταιρισμών, διαρκώς καθιστάμενον και περισσότερον πολύπλοκον, λόγω των προχείρων συνεχώς τροποποιήσεων, της παραμονής των αναχρονιστικών διατάξεων και του συμβιβασμού προς αυτάς, της συνηθείας πολλών να ομιλούν διαρκώς περί εξυγιάνσεως και αναδιογανώσεως της κινήσεως, της οργανώσεως και επικρατήσεως αντιθέτων συμφερόντων και της επικρατούσης αγνοίας και συγχύσεως περί τα θεωρητικά, νομικά και πρακτικά θέματα των Συνεταιρισμών λόγω ελλείψεως και της στοιχειώδους διδασκαλίας περί τούτων εις τας ανωτάτας Σχολάς αλλά και της αδυναμίας, μέχρι τούδε, της ίδιας της συνεταιριστικής κινήσεως (δια διαφόρους λόγους) να καλύψη το κενόν τούτο κατά τρόπον ικανοποιητικόν.

7. Η ορθή έννοια του υπάρχοντος προβλήματος είναι:

α) Η αποκάθαρσις της ισχυούσης νομοθεσίας από τας προχείρους, αντισυνεταιριστικάς και εν γένει αντιδραστικάς διατάξεις,

β) ο περιορισμός ταύτης εις την απαραίτητον έκτασιν, δεδομένου ότι έχει δημιουργηθή μία πρωτοφανής πολυνομία (άνω των 700 τα εκδοθέντα κείμενα εξ ών πολυάριθμα τα ισχύοντα) δημιουργήσασα πολύπλοκα νομολογικά ζητήματα καθιστώντα δυσχερή την λειτουργίαν εν γένει των συνεταιρισμών και τας συναλλαγάς,

γ) η θέσπισις απαιτήτων τινών νέων κανόνων οι οποίοι να καλύψουν νέας ανάγκας της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας,

δ) η παρουσίαις κειμένου περισσότερον σαφούς και απλού, καταλλήλου όχι μόνον δια τους νομικούς και τα στελέχη της δημοσίας ζωής αλλά κυρίως δια τα ευρύτερα στρώματα του λαού τα οποία αφορά ο θεσμός και η νομοθεσία του,

ε) η μη απομάκρυνσις — από πλευράς ουσίας και εμφανίσεως — από τα ήδη γνωστά (προς αποφυγήν δημιουργίας νέων προβλημάτων εκεί όπου απαιτείται ο περιορισμός του κυκλώσος).

II. Σύντομος επισκόπησης (θεωρητική και ιστορική) της εξέλιξης των στοιχείων του μελετωμένου θέματος

1. Η επέκταση της παρούσης (πέραν των ανωτέρω σημειωθέντων) εις την επισκόπησην του θέματος της νομοθεσίας συνεταιρισμών (εν Ελλάδι και διεθνώς) δεν είναι ευχερής λόγω της ευρύτητος του θέματος η οποία επιβάλλει μακροχρόνιον απασχόλησιν και εκατοντάδας σελίδων, πράγμα το οποίον δεν είναι δυνατόν να κάμει μία Επιτροπή ως η ημετέρα. Το έργον τούτο πρέπει να αποτελέση απασχόλησιν ομάδος επιστημόνων καταλλήλως ενισχυομένων υπό της Συνεταιριστικής κινήσεως ή του Κράτους.

Εν τούτοις σημειούνται τα κάτωθι δια την βασικήν ενημέρωσιν παντός ενδιαφερομένου:

2. Διεθνώς μετά τας αρχικάς ελαχίστας διατάξεις αι οποίαι ετέθησαν εις διαφόρους χώρας δια να διευκολύνουν την ανάπτυξιν των δραστηριοτήτων του θεσμού υπό κατάλληλον νομικόν καθεστώς (είτε ίδιον είτε συγγενές) αι διατάξεις αι σχετικάι με την συνεταιριστικήν δραστηριότητα ήρχισαν να πληθύνονται εις τας διαφόρους χώρας (αναλόγως του εκάστοτε οικονομικοκοινωνικού και πολιτικού καθεστώτος των) με σκοπόν και επιδιώξιν, εμφανή ή αφανή, άλλοτε να διευκολύνουν την οργάνωσιν και επέκτασιν του θεσμού και άλλοτε να παρεμβάλουν εμπόδια ή να οδηγήσουν εις εκτροπήν.

Δεν ελειψαν και αι περιπτώσεις διαστροφής της εννοίας και των επιδιώξεων του θεσμού είτε από υπέρμετρον εκτίμησιν των δυνατοτήτων του, είτε από προσπάθειαν τακτοποιήσεως επειγόντων προβλημάτων δι' αυτού, είτε από άγνοιαν της φύσεώς του, είτε από άλλας επιδιώξεις.

Εις τας περισσότερας των χωρών εδημιουργήθη κυρίως νομοθεσία γενική, κατάλληλος δι' όλους τους Συνεταιρισμούς, χωρίς να αποκλείεται και η ύπαρξις ειδικών διατάξεων κυρίως προς ενίσχυσιν ωρισμένων τάσεων των, δια τον προσδιορισμόν ωρισμένων διαδικασιών και προϋποθέσεων οργάνωσης και ενίσχυσεως.

Υπάρχουν και χώραι όπου ο Συνεργατισμός — χωρίς να υπολείπεται εις ουσιαστικήν οργάνωσιν και παρουσίαν — εξυπηρετείται υπό του γενικού δικαίου ή υπό ελαχίστων ειδικών διατάξεων ως προς την ίδρυσιν και την δημοσιότητά του.

Η νεωτέρα και κρατούσα τάσις είναι η της δημιουργίας ειδικού γενικού νομικού πλαισίου δια τους εν γένει Συνεταιρισμούς με πρόβλεψιν ρυθμίσεως των επί μέρους ειδικών θεμάτων είτε δια συμπληρωματικών κατά περίπτωσιν νόμων, είτε δια διατάξεων των Καταστατικών και Κανονισμών εκάστου Συνεταιρισμού (ή και ομάδος ομοειδών Συνεταιρισμών).

Προς ειδικωτέραν ενημέρωσιν δύναται ο μελετητής να ανατρέξη εις τα ειδικά κείμενα, ως π.χ.:

- την Διεθνή Νομοθεσίαν Συνεταιρισμών των Πολύζου, Κλήμη, Ανθρακοπούλου όπου η νομοθεσία Γαλλίας, Ελβετίας, Αγγλίας, Ιταλίας, Αργεντινής (Αθήναι 1951)
- εις τας εκδόσεις ΑΤΕ περί της νομοθεσίας Δυτ. Γερμανίας και Αυστρίας (Αθήναι 1975), Γαλλίας, Ολλανδίας
- εις την έκδοσιν ΑΤΕ (μετάφρασιν) περί του δικαίου των Συνεταιρισμών εις τας χώρας της ΕΟΚ (Αθήναι 1971)
- εις τα κείμενα των νόμων διαφόρων χωρών τα δημοσιευόμενα εις την έκδοσιν του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας Informations Coopératives
- εις διάφορα κείμενα ανέκδοτα (ευρισκόμενα εις χείρας ειδικών επιστημόνων ή της ΑΤΕ κ.λπ.).

3. Εν Ελλάδι, μετά τον νόμον περί Συνεταιρισμών 602 του 1915 επηκολούθησαν μέχρι του 1925 ολίγαι, βελτιωτικάι εν πολλοίς, διατάξεις του βασικού νόμου ή θέσις ειδικών τινων διατάξεων δι' ειδικάς μορφάς συνεταιρισμών (βλ. την μέχρι του 1926 νομοθεσίαν εις τον Κώδικα Τρ. Φαρμάκη).

Εν συνεχεία διατάξεις έθεσαν, κυρίως περιοριστικάς, οι νόμοι της περιόδου 1931 — 1935 (5289, 6070 κ.λπ.) διηρυσθήσαν δε οι νόμοι περί αναγκαστικών Συνεταιρισμών.

Κατά την περίοδον της 4ης Αυγούστου δεν υπήρξε νομοθεσία σχετική με τας διατάξεις του ν. 602. Αλλά εγένετο βασική μεταβολή εις ό,τι αφορά την κεντρικήν οργάνωσιν των Γ. Συνεταιρισμών, την εποπτείαν, την εκπαίδευσιν των υπαλλήλων και καθιερώθη, υπό το πρόσχημα της επιταχύνσεως της συνεταιριστικής προόδου και της επεκτάσεως της συνεταιριστικής οργάνωσης, έντονος επέμβασις του καθεστώτος και των αντιλήψεων του εις την συνεταιριστικήν κίνησιν, με ουσιαστικήν αστυνόμευσιν επί των οργάνωσης και επί των οργάνων διοικήσεως τούτων (ν. 1154 κ.λπ.).

Κατά την κατοχικήν περίοδον υπήρξε μία ταλάντευσις των διατάξεων των αναφερομένων εις την Συνομοσπονδίαν, την εποπτείαν και την εκπαίδευσιν, υπό την επιρροήν διαφόρων τάσεων.

Κατά την απελευθέρωση επεχειρήθη η εισαγωγή νέας νομοθεσίας υπό της ΠΕΕΑ (Πρ. 60/10.9.44) μη απεχούσης ριζικά από τον αρχικόν 602.

Μετά τα Δεκεμβριανά επανήλθε η προ του 1936 νομοθεσία περί Συνομοσπονδίας, διτηρήθη δε το καθεστώς του ν. 602 μετά των τροποποιήσεών του άνευ εκκαθαρίσεώς των. Ειδικά διατάξεις ετέθησαν κυρίως δια τας Κοινοπραξίας και τα υπαλληλικά.

Κατά την μετέπειτα και μέχρι του 1967 περίοδον υπήρξαν μικραί τροποποιήσεις με πνεύμα περιοριστικών.

Κατά την περίοδον 1967 - 1974 η μεν βασική νομοθεσία συνεταιρισμών παρέμεινε κατά το πλείστον η αυτή (εξαιρέσεις οι οικοδομικοί) αλλά δια των ν. 31/67, 105/67 κ.λπ., αφηρέθη από τας συνεταιριστικές γεωργικές οργανώσεις εν γένει το βασικόν των χαρακτηριστικών της αυτοδιοικήσεως, δια της θεσπίσεως του διορισμού των ΔΣ και ΕΣ υπό των κρατικών οργάνων, δια περιορισμού των Γ.Σ. και δια της υπαγωγής των υπαλλήλων εις την κρίσιν των κρατικών οργάνων κ.λπ. Το καθεστώς τούτο κατηργήθη δια του ν. 66/1974 ο οποίος ωδήγησεν εις νέας αρχαιεσίας αιρετών και επαναφοράς υπαλλήλων. Την όλην σειράν των πολλών εκατοντάδων νόμων - διαταγμάτων από του 1915 ευρίσκει ο ενδιαφερόμενος εις την έκδοσιν Α. Κλήμη «Χρονολογικά Ευρετήρια Νομοθετημάτων περί Συνεταιρισμών» (1970). Κριτικήν ερμηνείαν, υποδείξεις κ.λπ., επί του θέματος της Νομοθεσίας Συνεταιρισμών ευρίσκει ο μελετητής βασικώς μεν εις τα βιβλία των Οικονομοπούλου, Κλήμη, Χασαποπούλου, διεσπαρμένα δε εις τα περιοδικά «Συνεταιριστής», «Φωνή Συνεταιρισμών», «Θέματα Συνεταιρισμών» κ.λπ., καθώς και εις τα Πρακτικά Συνελεύσεων κ.λπ., της Συνομοσπονδίας (Ψηφίσματα).

III. Πόρισμα - Γενικά προτάσεις

1. Το θέμα της τροποποιήσεως της νομοθεσίας συνεταιρισμών τίθεται συνεχώς από διαφόρους πλευράς άλλοτε ως θέμα εξυγιάνσεώς των, άλλοτε ως θέμα εκσυγχρονισμού, άλλοτε ως θέμα ικανοποιήσεως συνεταιριστικών επιδιώξεων, αλλά χωρίς να υπάρχει η απαραίτητος κατά βάθος γνώσις των υπαρχόντων και προς επίλυσιν προβλημάτων.

Εις πολλές περιπτώσεις οι εκφραζόμενοι περί ανάγκης τροποποιήσεως δεν είναι εις θέσιν να υποδείξουν συγκεκριμένα σημεία ή να υποστηρίξουν την γνώμην των, μερικοί δε θεωρούν απαραίτητον την κατάργησιν του 602 μόνον και μόνον διότι «είναι παλαιός».

2. Δεκάδες, κατά καιρούς, ανηγγέθη ότι συνεστήθησαν Επιτροπαί δια το θέμα τούτο (ποικίλης συνθέσεως) αλλά η πραγματικότητα είναι ότι ελάχισται προχώρησαν εις κάποιαν συστηματικήν αντιμετώπισιν του θέματος. Επίσης έχουν συνταγί διάφορα κατά καιρούς υπηρεσιακά ή ιδιωτικά ή αντιπροσωπευτικά σχέδια, μη διακρινόμενα συνήθως δια ενότητα, πληρότητα, συνέπειαν και δια συνεταιριστικόν πνεύμα. Πάντα ταύτα περιέχουν ολίγας ή πολλές διατυπώσεις χρησίμου να εξετασθούν (προς αποδοχήν ή ηττολογημένην απόρριψιν) υπό κατάλληλου οργάνου.

3. Βασικώς πρέπει να τονισθή ότι και ο άριστος νόμος περί συνεταιρισμών δεν αρκεί δια να δημιουργηθή δι' αυτού καλή συνεταιριστική κίνησις. Πρέπει να συντρέξουν, επί μακρόν χρονικόν διάστημα και πολλοί έτεροι παράγοντες, ως π.χ. είναι η ομαλή ειρηνική εξέλιξις του τόπου και των ανθρώπων, η κατάλληλος κρατική πολιτική εις την αντιμετώπισιν και επίλυσιν των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων των πτωχών και μεσαίων κοινωνικών τάξεων, η δημοκρατική αντιληψις και αγωγή, η διάθεσις περιορισμού ή και καταργήσεως του εκμεταλλευτικού πνεύματος και βασικώς η ύπαρξις δυνατοτήτων ελευθέρας μελέτης, εκφράσεως και οργανώσεως της δράσεως των ατόμων προς αντιμετώπισιν των προβλημάτων των με ιδίαν πρωτοβουλίαν, ευθύνην και ωφέλειαν δια του Συνεργατισμού, θεσμών τον οποίον πρέπει, εν πρώτοις, να κατανοήσουν δια να δυνηθούν και να τον εφαρμόσουν καλώς.

Συνεπώς εν κατάλληλον κείμενον περί συνεταιρισμών θα αποδώση καρπούς μόνον υπό την προϋπόθεσιν ότι το γενικότερον κλίμα του τόπου θα είναι κατάλληλον και ευνοϊκόν.

Μέτρα λαμβανόμενα βεβιασμένως δια την αντιμετώπισιν εκτάκτων πιεστικών προβλημάτων δια χρησιμοποίησιν του (ή και του) συνεταιριστικού θεσμού συνήθως εις ουδέν καταλήγουν. Τουναντίον κάμουν σγκωδεστέραν την συλλογήν των κειμένων περί συνεταιρισμών και συνήθως διαστρεβλώνουν την περί αυτού γνώσιν και εκτίμησιν των στελεχών και του Λαού, ώστε ούτως να καθίσταται ακόμη δυσκολωτέρα η ορθή εν συνεχεία εφαρμογή επί τη βάσει των πραγματικών συνεταιριστικών αρχών και διαδικασιών.

4. Επίσης πρέπει να τονισθή ότι δια την διατύπωσιν ενός, κατά το δυνατόν αργίου, σχεδίου νόμου περί συνεταιρισμών, απαραίτητος είναι η με χρονικήν άνεσιν επεξεργασία του υπάρχοντος ήδη υλικού και των ουσιαστικών και νομικών περί το θέμα προβλημάτων. Προς τούτο θα ήτο λίαν εποικοδομητικόν εάν καθί-

στατο δυνατόν με την μέριμνα οιουδήποτε δυναμένου (ήτοι του Κράτους, ή της ΑΤΕ, ή της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών ή της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού ή και ομάδος επιστημόνων) να καταρτισθή ειδική λεπτομερειακή εργασία η οποία να περιλάβη χωριστά δι' έκαστον υπό ρύθμισιν σημείον (λήμμα), π.χ. την έννοιαν, ορισμόν, ίδρυσιν, εγγραφήν, Διοικ. Συμβούλιον κ.ο.κ.) λεπτομερή παράθεσιν:

α) Του ισχύοντος σήμερον κανόνος δικαίου δι' αυτό,

β) των περί αυτό νομολογιακών αμφισβητήσεων,

γ) κατά το δυνατόν επί του σημείου τούτου γενομένης κατά καιρούς, προτάσεις και υποδείξεις υπό διαφόρων σχεδίων νόμων ή ειδικών επιστημόνων, με ητιολογημένην αποδοχήν ή απόρριψιν ή τροποποιήσιν εκάστης των ανωτέρω προτάσεων,

δ) πρότασιν ουσιαστικής και νομοτεχνικής διατυπώσεως του κανόνος περί του εξεταζομένου θέματος.

5. Επί τη βάσει του υλικού τούτου, δι' υπευθύνου αντικειμενικού διαλόγου των πλείστων αρμοδίων θα ήτο δυνατόν να αποσαφηνισθούν τα ουσιαστικά προβλήματα, να υπάρξη η δυνατή επ' αυτών σύμπτωσης απόψεων, να επισημανθούν αι τυχόν απομένουσαι διαφωνίαί. Ούτω θα εγίνετο τελικώς ευχερέστερον υπό του Κράτους η χρυσή τομή (εντός του γενικωτέρου κλίματος των επιδιώξεων της συγχρόνου ελληνικής πραγματικότητας και των δυνατοτήτων της) δια σχεδίου νόμου τελικής εγκρίσεώς του το οποίον θα ετίθετο υπ' όψιν της Βουλής. Οι δικαιούμενοι και δυνάμενοι να έχουν γνώμην ως αρμόδιοι εις τον πέριξ στρουγγύλης τραπεζίης διάλογον είναι κατ' αρχήν: α) αι αρμόδια κρατικά υπηρεσίαί επί των γεωργικών συνεταιρισμών, β) η ΑΤΕ ως συμπλήρωμα των εν προκειμένω κρατικών υπηρεσιών ως ασκούσα την εποπτείαν και αγροτικήν πίστιν, γ) η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία ως εκπροσωπούσα την γεωργικήν συνεταιριστικήν κίνησιν, δ) η δυνατή αντιπροσώπευσις των αστικών συνεταιρισμών καταναλωτικών, οικοδομικών κ.λπ., ε) ειδικοί επιστήμονες νομικοί, οικονομικοί, τεχνικοί, έχοντες ασχοληθή συστηματικά με τους Συνεταιρισμούς, στ) λοιποί δυνάμενοι να συμβάλουν κατά την κρίσιν των προηγουμένων παραγόντων.

6. Δια της τιαούτης μεθοδεύσεως πιστεύεται ότι καθίσταται δυνατόν να προκύψη έργον το οποίον να υποβοηθήσθαι την συνεταιριστικήν πρόοδον του τόπου, όσον αυτή, επαναλαμβάνομεν, εξαρτάται από την νομοθεσίαν.

IV. Ειδικώτερα προτάσεις

Μετά την τιαούτην ως άνω θέσιν του ζητήματος, η Επιτροπή έκρινε χρήσιμον να προχωρήση εις την διατύπωσιν ωρισμένων γενικών απόψεων - προτάσεών της αι οποίαί θεωρούνται υπ' αυτής ως βασικάί και θα έπρεπε να εξετασθούν προκαταρκτικώς, να γίνουν αποδεκταί ή να απορριφθούν ητιολογημένως υπό των ανωτέρω «αρμοδίων» ώστε να αποτελέσουν — όσαι γίνουν αποδεκταί — την κατευθυντήριον γραμμήν των περαιτέρω συζητήσεων κατά την διατύπωσιν του σχετικού νόμου. Ως τιαούται εγκρίνονται αι κάτωθι (χωρίς να αποκλείεται η ύπαρξις και άλλων εξ ίσου βασικών):

1. Ο νόμος περί συνεταιρισμών πρέπει να είναι νόμος πλαίσιον και όχι λεπτομερειακόν κείμενον. Εις το καταστατικόν εκάστου Συνεταιρισμού (ανάλογως της μορφής του και των ειδικών συνθηκών) πρέπει να επαφίεται η ρύθμισις των ειδικωτέρων θεμάτων. Η δε Γενική Συνέλευσις θα διακανονίζη εκάστοτε υπευθύνως και με την πρωτοβουλίαν των ενδιαφερομένων υπευθύνων μελών, τας λεπτομερείας δράσεως. Γραφειοκρατικά ρυθμίσεις άνωθεν γενόμεναι, πάντοτε απέτυχον διότι είναι αντίθεται προς την φύσιν του θεσμού, περιορίζουν την ανάπτυξιν των ικανοτήτων της ιδιωτικής πρωτοβουλίας των μελών και τον εκτρέπουν οδηγούσαι εις μειώσιν της δραστηριότητας και του ενδιαφέροντος των μελών και συνεπώς εις αδράνειαν και αποτυχίαν. Δια να δυναθής δε η Γενική Συνέλευσις εκάστου Συνεταιρισμού να εργασθή δημιουργικά και να αποδώσῃ κατά την άσκησιν των καθηκόντων και δικαιωμάτων της, πρέπει να υπάρχουν εν τω νόμω αι απαραίτητοι εξασφαλιστικά προβλέψεις δια την κανονικήν σύγκλησιν, σύνοδον, συζήτησιν, λήψιν αποφάσεων, διατύπωσιν των πρακτικών κ.λπ., ώστε να εξασφαλίζεται η ουσία και να είναι αδύνατος η υπαρπαγή αποφάσεων.

2. Το πνεύμα του νόμου πρέπει να είναι σύμφωνον με τας διεθνώς εφαρμοζομένας συνεταιριστικάς αρχάς, φιλελεύθερον, δημοκρατικόν, με τάσιν να αξιοποιούνται αι δυνατότητες των συνεργαζομένων. Αυτοσχεδιασμοί διατάξεων και κατευθύνσεων ή άλλαι τάσεις και επιδιώξεις (όσον επείγουσαι ή χρήσιμοι και αν είναι αυτά) δέον να αποφευχθούν. Δι' έκαστον δε άρθρον πρέπει να υπάρξη αιτιολόγησις, ώστε το σύνολον να παρουσιάη ενότητα κατευθύνσεων και διατυπώσεως.

3. Λόγω της ενότητος του θεσμού και του απαραίτητου της αναπτύξεως συνεταιρισμών τόσον εις την ύπαιθρον όσον και τας πόλεις προς αμοιβαίον όφελος αλλά και δια την αποφυγήν επιβλαβών συγχύσεων, πρέπει η νομοθεσία συνεταιρισμών να είναι ενιαία ως μέχρι τούδε (και ως συμβαίνει εις τα πλείστα των

Κρατών). Ειδικά τυχόν θέματα είναι ευχερώς δυνατόν να ρυθμισθούν εις ολίγα ειδικά άρθρα ή κατά την διατύπωσην εκάστου άρθρου. Είναι δε δυνατόν νομοτεχνικώς να επιτευχθή η επιζητούμενη αναμόρφωσις της όλης βασικής νομοθεσίας (ν. 602 ως ετροπ.) χωρίς να ανακύψουν προβλήματα δια τα Υπουργεία τα αρμόδια επί αστικών συνεταιρισμών.

4. Η όλη εργασία δια την ανάπτυξιν πρέπει να γίνη με βάσιν την δομήν του ισχύοντος κειμένου - δικαίου (ν. 602 ως έχει ανεπισημώς κωδικοποιηθή) ώστε να είναι γνωστόν το τι διατηρείται, το τι μεταβάλλεται και διατί μεταβάλλεται. Τοιούτοτρόπως θα αποφευχθούν παραλείψεις ρυθμίσεως θεμάτων αι οποίαί θα αφήνουν κενά και θα δημιουργούν διαρκώς ουσιαστικά και νομολογιακά θέματα.

5. Η συνένωσις των ατόμων δια την ανάπτυξιν συνεταιριστικής δραστηριότητος πρέπει να γίνεται ελευθέρως, από την κατανόησιν υφισταμένης ανάγκης και από επιθυμίαν επίλυσεως του προβλήματος κατά νόμιμον τρόπον δια Συνεταιρισμού αναλόγως των ειδικών συνθηκών εκάστης περιπτώσεως. Δεσμεύσεις εκ του νόμου όσον αφορά τον αριθμόν μελών, την έκτασιν εργασιών, την περιφέρειαν, την έδραν, τα κεφάλαια, την περαιτέρω συνένωσιν των συνεταιριστικών δυνάμεων κ.λπ., πρέπει να αποφεύγονται και να περιορίζονται εις το απολύτως απαραίτητον και μόνον εφ' όσον δια τούτων θα εξυπηρετήται πράγματι ο θεσμός.

6. Το θέμα ειδικών αναγκαστικών συνεταιρισμών εξετέθη ήδη εις υποβληθέν από την Εταιρείαν υπόμνημα επ' ευκαιρία της τροποποιήσεως του Συντάγματος (*).

7. **Επιδιώξεις εν γένει της κυβερνητικής πολιτικής** εις διαφόρους τομείς αι οποίαί είναι δυνατόν να εξυπηρετηθούν δια του θεσμού του Συνεταιρισμού, πρέπει να υποβοηθούνται δια κινήτρων ή και ειδικής συμπαράστασεως, ουδέποτε όμως τα κίνητρα και η συμπαράστασις είναι δυνατόν να δίδουν δικαίωμα προς παρέμβασιν ή να προκαλούν διαστρέβλωσιν των αρχών του συνεργατισμού ή δημιουργίαν νόθων συνεταιρισμών, οσονδήποτε επιθυμητός και αν είναι ο επιδιωκόμενος σκοπός. Σημειωτέον ότι υπάρχουν πολλάί δυνατότητες και δικαιολογημένα περιπτώσεις δια κίνητρα εις την σφαίραν των συνεταιρισμών λόγω της σημασίας του θεσμού και της μειονεκτικής θέσεως εις την οποίαν έχει τεθή μέχρι τούδε, εις την πραγματικότητα, εξ επιδράσεως ετέρων ισχυρών δυνάμεων και συμφερόντων.

8. Πρέπει να υπάρξη περιορισμός εις το ελάχιστον των γραφειοκρατικών διατυπώσεων και των επιβαρύνσεων κατά την ίδρυσιν και λειτουργίαν των συνεταιριστικών οργανώσεων.

9. Το άρθρον του νόμου περί της νομοίως, των σκοπών και της εκάσεως της δραστηριότητος του συνεταιρισμού πρέπει να είναι διατυπωμένον κατά τρόπον γενικόν και ουχι δια λεπτομερούς απαριθμήσεως. Το τελευταίον τούτο είναι έργον του καταστατικού εκάστου συνεταιρισμού.

10. Πρέπει να τονωθή ο θεσμός του εσωρεπτικού ελέγχου (αυτοελέγχου). Η δε Εποπτεύουσα Αρχή πρέπει να αποβλέπη εις την εξασφάλισιν της δημοσιότητος ωρισμένων πράξεων και στοιχείων προς προστασίαν των μελών και των μετά του συνεταιρισμού συναλλασσομένων, εις την συμπαράστασιν δια την διάδοσιν των αρχών του θεσμού και εις την παρακολούθησιν της τηρήσεως των περί συνεταιρισμών διατάξεων.

11. Εις τον φορολογικόν τομέα πρέπει να υπάρξη κατανόησις της πραγματικής φύσεως του θεσμού του συνεταιρισμού ως προεκτάσεως των επί μέρους συνεργαζομένων οικονομιών των μελών. Ο συνεταιρισμός δεν δύναται να είναι κερδοσκοπικός ουδέ να επιδιώκη ίδια συμφέροντα και κέρδη. Τα περισσεύματα τέλους χρήσεως δεν αποτελούν κέρδη αλλά επιστροφήν προς τα συναλλαγέντα μέλη.

12. Πρέπει να διευκολύνεται η συγκέντρωσις κεφαλαίων εις έκαστον Συνεταιρισμόν δια ρυθμίσεως των επί μέρους θεμάτων - εμποδίων (τα οποία ευρίσκονται και εκτός της νομοθεσίας συνεταιρισμών) τόσον δια την μερικήν αυτοχρηματοδότησιν όσον και δια την βαθμιαίαν ουσιαστικήν ανάμιξιν εις την άσκησην της πίστεως.

13. Ο τομέυς της κατεργασίας και διαθέσεως των γεωργικών προϊόντων ενδιαφέρει εξ ίσου τόσον τους παραγωγούς όσον και τους καταναλωτάς, τον τιμάριθμον, τας εξαγωγάς, το ισοζύγιον κ.λπ. Συνεπώς πρέπει να ληφθούν δι' αυτόν ειδικά μέτρα και να καθιερωθούν κίνητρα, να χρησιμοποιηθούν δε πρωταρχικώς οι συνεταιρισμοί δια την καλλιτέραν αντιμετώπισιν των σχετικών πολυαριθμων και δυσκόλων προβλημάτων.

14. Ο τομέυς των προμηθευτικών εργασιών, ο οποίος είναι δυνατόν να συμπιέση το κόστος των προϊόντων και το κόστος ζωής, να αξιοποιήση το εισόδημα των ασθενεστερών οικονομικώς ατόμων και να επιδράση ευνοϊκώς επί της όλης οικονομίας, πρέπει όχι μόνον να απελευθερωθή από υφισταμένας δεσμεύσεις και παρανοήσεις αλλά και να υποβοηθηθή.

(*) Βλ. ΘΣ, τεύχος 26 σελ. 2088. Επίσης βλ. σχετικήν μελέτην Κλήμη - Καμινάρη σελ. 2138, 2237, 2313 και επ.

15. Να εξασφαλισθούν κατάλληλοι όροι και προϋποθέσεις ώστε να τίθενται εις την υπηρεσίαν του Συνεταιρισμού κατάλληλα πρόσωπα εκ των συνταίρων, εκλεγόμενα υπό τούτων, **περιοριζόμενων των πολλών υπαρχόντων κωλυμάτων και ασυμβιβάστων** εις τον βαθμόν προβλέπονται τοιαύτα εις τα σωματεία και τας εταιρείας.

16. Να είναι δυνατή, κατά την κρίσιν της Γενικής Συνελεύσεως εκάστου Συνεταιρισμού, **η αποζημίωσις των αιρετών** δια τας προσφερομένας υπηρεσίας προς προαγωγήν των εργασιών.

17. Πρέπει να τονωθούν και να γίνουν περισσότερον διαρκείς αι σχέσεις και επαφάι συνταίρων και Συνεταιρισμού. Προς τούτο πρέπει να γίνουν περισσότερον άμεσοι και εμφανείς αι προσφερόμενοι υπό του Συνεταιρισμού υπηρεσίαι και αι απολαμβανόμεναι ωφέλειαι υπό του συνταίρου εκ της χρησιμοποίησεως του Συνεταιρισμού.

18. Πρέπει να περιορισθούν εις το ελάχιστον αι πέραν της μερίδος επιβαρύνσεις των συνταίρων και διη αι εισφοράι αι οποίαι χρησιμοποιούνται δι' απόκτησιν εγκαταστάσεων κ.λπ., και αι οποίαι δεν επιστρέφονται. Πάσα τοιαύτη συνεισφορά του συνταίρου να εξεταστικεύεται εις πίστων λογαριασμού του και να επιστρέφεται εν καιρώ υπό προκαθορισμένους όρους.

19. Πρέπει να καθιερωθούν ειδικάι διαχειρίσεις και ειδικάι συνελεύσεις εντός του γενικού συνεταιρισμού ούτως ώστε να πραγματοποιούνται ειδικάι εργασίαι ενδιαφέρουσαι ομάδας συνταίρων με πρωτοβουλίαν, ευθύνην και ωφέλειαν αυτών και άνευ επιδράσεως των (και επί των) άλλων συνταίρων. Να είναι δυνατή η ανάληψις ειδικών υποχρεώσεων υπό των συνταίρων των μετεχόντων εις εκάστην εργασίαν αι οποίαι να ισχύουν και μετά την τυχόν αποχώρησιν εκ του συνεταιρισμού, εφ' όσον εδημιουργήθησαν εγκαταστάσεις ή ανελήφθησαν υποχρεώσεις δια την εργασίαν.

20. Εντός του ανωτέρω πλαισίου είναι δυνατή η αντιμετώπισις του θέματος των ομαδικών καλλιιεργειών (υπό τας διαφόρους μορφάς και βαθμίδας των) βάσει της γενικής νομοθεσίας και διατάξεων καταστατικού και αποφάσεων ειδικών συνελεύσεων. Ελάχισται μόνον ειδικάι διατάξεις απαιτούνται σχετικώς.

21. Να διευκολύνεται η σύγκλησις και λειτουργία της γενικής συνελεύσεως, εξασφαλιζομένης της κανονικής λήψεως αδιαβλήτων αποφάσεων (εγκαθάρσις υπαρχόντων νομολογιακών θεμάτων, καθιέρωσις θεσμού εκλεκτόρων επί μεγάλων συνεταιρισμών, δυνατότης περιορισμένης αντιπροσωπεύσεως υπό ετέρου συνταίρου κ.λπ.).

22. Η εγγραφή και η διαγραφή να προσαρμοσθούν καλλίτερον εις την φύσιν του Συνεταιρισμού.

23. Να είναι δυνατή η χρησιμοποίησις και των τακτικών αποθεματικών εις τας ανάγκας του Συνεταιρισμού.

24. Να καθιερωθούν κίνητρα δια τας συγχωνεύσεις και να γίνη απλοποίησις της σχετικής διαδικασίας.

25. Να περιορισθούν αι ειδικάι ποινικαί διατάξεις και να εφαρμόζονται περίπου όσα ισχύουν επί σωματείων και εταιρειών.

26. Να υπάρξη βασική πρόβλεψις δια την ρύθμισιν θεμάτων του υπαλληλικού παράγοντος προς το συμφέρον των εργαζομένων, εντός βεβαίως της φύσεως και των δυνατοτήτων του θεσμού. Να τονωθή η πρωτοβουλία και η ευθύνη των και να υπάρξουν αι απαραίτητοι βασικαί εξασφαλίσεις αμοιβαίως. Να διευρυνθή εις Υπηρεσιακών (δια σοβαρά γενικά θέματα) το υφιστάμενον Πειθαρχικόν Συμβούλιον δια τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους.

27. Να γίνουν αι απαραίτητοι προβλέψεις δια την διεύρυνσιν της συνεταιριστικής ενημερώσεως και διδασκαλίας.

28. Απαραίτητος η δημιουργία Συνεταιριστικού Συμβουλίου αρμοδίου δια βασικά θέματα (διάδοσις αρχών, εκπαίδευσις, κατευθύνσεις, εποπτεία, συνεταιριστική πολιτική κ.λπ.). Σύνθεσις του αντιπροσωπευτικής.

29. Να προβλεφθή η δυνατότης απλουστεύσεως και προσαρμογής των υπαρχόντων πολυαριθμών ειδικών νόμων, με τάσιν προσαρμογής των διατάξεών των εις την νέαν βασικήν νομοθεσίαν. Διατήρησις των ελαχίστων εκείνων ειδικών διατάξεων αι οποίαι είναι απαραίτητοι δι' εκάστην περίπτωσιν.

30. Να γίνη προσπάθεια προσαρμογής προς τας κατευθύνσεις, πνεύμα, ορολογίαν, του νεωτέρου γενικού ελληνικού δικαίου (Αστικός Κώδιξ, Πολιτ. Δικονομία, Ποινικόν, Ποιν. Δικονομία, Εμπορικόν, Εργατικόν κ.λπ.), ώστε να περιορισθή ο άνευ λόγου διαφορισμός εις διατάξεις αι οποίαι είναι δυνατόν να εξυπηρετούν τον θεσμόν βάσει του γενικού δικαίου. Αρχεί να μη μεταβάλλεται η ουσία του θεσμού».

Η Επιτροπή

(Βλ. τα μέλη των Επιτροπών στο Υποκεφ. Ε)

Αυτά τα βασικά μελετήθηκαν από τους ειδικούς, διατυπώθηκαν, εγκρίθηκαν, δημοσιεύθηκαν και γενικά προτάθηκαν σε «αρμόδιους» (το Κράτος και τα στελέχη που εκπροσωπούν τις Οργανώσεις και κυρίως την Συνομοσπονδία).

Αλλά έμειναν δυστυχώς «φωνή βοώντος εν τη ερήμω».

Και ακολούθησε ένα κωμικο-δραματικό πολύ βλαπτικό σήριαλ (για το οποίο στη συνέχεια).

* * *

Στις 11 Ιουλίου 1975 αναγράφεται στις εφημερίδες ειδησεογραφία, για νέο νόμο. Τα ΘΣ Αυγούστου 1975 γράφουν σχετικά στη σ. 2350:

« Χρωματίζοντας την είδηση ανάλογα με την κατεύθυνσή τους οι εφημερίδες ανέγραψαν στις 11/7 ότι: Σχέδιο νόμου για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου των συνεταιρισμών έχει ετοιμασθή εδήλωσε ο υπουργός Γεωργίας κ. Ιπ. Ιορδάνογλου. Ο νόμος αποτελείται από 83 άρθρα και αποβλέπει στον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς για να μπορέσουν να μετατραπούν σε βασικούς παράγοντες ανάπτυξεως της ελληνικής γεωργίας.

Το σχέδιο νόμου θα δοθή για συζήτηση στην ΠΑΣΕΓΕΣ, την ΑΤΕ και τους Φίλους του Συνεργατισμού, οι οποίοι και θα υποβάλουν τις απόψεις τους.

Το υπουργείο ενδιαφέρεται για την εκπόνηση νομοθετικού πλαισίου, που θα εξυπηρετή τις ανάγκες της ελληνικής γεωργίας. Για τον λόγο αυτό και θα συζητήση τις προτάσεις και τις απόψεις όλων των ενδιαφερομένων και θα δεχθή τροποποιήσεις που βελτιώνουν τον αρχικό νόμο.

Πάντως, ο νόμος θεσμοθετείται με βάση όσα ισχύουν για τους συνεταιρισμούς στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Επίσης καλύπτει νομοθετικά και τον θεσμό της ομαδικής καλλιέργειας. Οι ομαδικές καλλιέργειες, οι οποίες στις περισσότερες

μέχρι τώρα περιπτώσεις έχουν μεγάλη επιτυχία, πιστεύεται ότι μπορούν να διευκολύνουν στην επίλυση του εγγειοδιαρθρωτικού προβλήματος της ελληνικής γεωργίας.

Με τον νέο νόμο αντιμετωπίζεται και η επέκταση της δραστηριότητας των συνεταιρισμών στην διακίνηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων. Σκοπός είναι με την επέκταση της δραστηριότητας των συνεταιρισμών να μειωθή η διαφορά τιμής ανάμεσα στον παραγωγό και στον καταναλωτή και στον περιορισμό του ρόλου των μεσαζόντων.

Το μόνο πρόβλημα που δεν αντιμετωπίζεται με τον νόμο είναι η αμοιβή των στελεχών των συνεταιρισμών. Ο κ. Ιορδάνογλου είπε ότι, όπως πιστεύει, θα υποβληθούν σχετικές τροποποιήσεις κατά την συζήτηση του νομοσχεδίου και ανάλογα μπορεί να γίνουν δεκτές οι προτάσεις. Οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν σε πολλές περιπτώσεις έλλειψη ικανών στελεχών, γιατί δεν προβλέπεται η αμοιβή τους. Και στην σημερινή εποχή, που απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις, χρειάζεται να προβλεφθή ένας τρόπος αμοιβής για να μπορούν να προσελκύσουν τα κατάλληλα στελέχη στην διαχείριση των συνεταιρισμών».

Με αφορμή τα παραπάνω ανακοινωθέντα υπό του υπουργείου Γεωργίας, τα ΘΣ σημειώνουν (στην ίδια σελίδα τους) τα ακόλουθα:

Η εφημερίδα που διαβάσαμε ημείς έχει τετράσπλο τίτλο που τονίζει με μαύρα γράμματα «Και εμπορία θα ασκούν οι γεωργικοί συνεταιρισμοί». Έτσι προτού να γίνη ο νόμος φροντίζουν να τον τορπιλίσουν με το να ξεσηκωθή θόρυβος και αντίδραση ότι γίνεται κάτι το ριζοσπαστικό, το αφύσικο. Ότι ικανοποιείται έστω μια επιδίωξη των συνεταιρισμών εις βάρος των εμπόρων.

Αλλά υπάρχει καμιά διάταξη της σημερινής νομοθεσίας συνεταιρισμών που να εμποδίξη την εμπορία των προϊόντων των μελών; Δεν υπάρχει. Τα εμπόδια ευρίσκονται αλλού, αυτά πρέπει να επιλύονται.

Εξ άλλου πολύ φοβούμεθα — ή μάλλον είμεθα βέβαιοι — ότι με την διαδικασία αυτή δεν πρόκειται και πάλιν να γίνη τίποτα τελικά. Εάν οι αναφερόμενοι εις την ανακοίνωσιν ήτοι το Κράτος, η ΑΤΕ, η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, η Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού και οι άλλοι αρμόδιοι, δεν συμπράξουν οργανικά και υπεύθυνα γύρω από το ίδιο τραπέζι, δεν πρόκειται να υπάρξη αποτέλεσμα. Το να κάνη ο ένας παράγων ένα νομοσχέδιο και να το δίνη στους άλλους για να πουν τη γνώμη τους, αυτό είναι βασικό λάθος. Το παρελθόν λέει ότι από αυτού του είδους τις ενέργειες δεν βγαίνει αποτέλεσμα και το σχέδιο πηγαίνει στο χρονοντούλαπο μαζί με τα άλλα προυπάρχοντα.

Πρέπει όλοι μαζί να καθήσουν στο ίδιο τραπέζι, να προτείνουν, να συζητήσουν, να καταλήξουν στο πρώτο άρθρο και έπειτα να πάνε στο δεύτερο κ.ο.κ. Να συμπράξουν υπεύθυνα αντί να αντιδικούν. Δεν είναι θέμα διατυπώσεως μερικών απόψεων. Είναι θέμα εκκαθαρίσεως, του «τι Θεός πιστεύει ο καθείς». Έπειτα η Κυβέρνηση ας έχει τον τελικό λόγο του Κράτους»⁽¹⁾.

* * *

— Τα ΘΣ που παρακολουθούν το θέμα και βλέπουν ότι και πάλι δεν ακολουθείται ο σωστός δρόμος γράφουν στη σελ. 2418 τεύχος 32, Σεπτεμβρίου 1975, το παρακάτω έντονο σημείωμα με τίτλο «Βασικό κύτταρο της ζωής των αγροτών οι Συνεταιρισμοί. Η νομοθεσία Συνεταιρισμών».

« Έτσι χαρακτήρισε τους συνεταιρισμούς ο Υπουργός Γεωργίας κ. Ιορδάνογλου στις 12/9, σε ανακοινώσεις του. Το νομοσχέδιο περί συνεταιρισμών που θα είναι έτοιμο σε 15 μέρες, είτε, θα είναι ο καταστατικός χάρτης του βασικού κυττάρου της ζωής των αγροτών, του Συνεταιρισμού.

Σωστός απόλυτα αυτός ο χαρακτηρισμός και πρέπει να συγχαρούμε τον κ. Υπουργό. Αρκεί βέβαια αυτός ο καταστατικός χάρτης (που επί έτη κατασκευάζεται σαν της Άρτας το γεφύρι) να βγη εκείνο που πρέπει.

Οψόμεθα λοιπόν μετά 15 ημέρες (μήπως μήνες; μήπως έτη;). Είναι όμως να απορη κανείς πως οι εκάστοτε αρμόδιοι Υπουργοί — που εκδηλώνουν τόσο καλή διάθεση για τους συνεταιρισμούς — δεν θέλουν να καταλάβουν εκείνα που επαναλαμβάνουν επί έτη οι ελάχιστοι εκείνοι που γνωρίζουν κατά βάθος και πλάτος το θέμα. Έτσι μένουν τελικά μόνο οι ωραίες ανακοινώσεις και επαγγελίες και τελικά τίποτα δεν τακτοποιείται.

Υποτιμούν, δυστυχώς, οι αρμόδιοι το δύσκολο αυτό πρόβλημα της νομοθεσίας συνεταιρισμών, ακολουθούν στραβό δρόμο. Πόσες ανακοινώσεις μέχρι σήμερα, πόσες προθεσμίες, πόσες διαφεύσεις επί δεκαετίες!...

Και οι γνωρίζοντες μένουν με την ικανοποίηση ότι για πολλοστή φορά επαληθεύθηκαν όσα είπαν, έγραψαν, προέβλεψαν. Μαύρη ικανοποίηση. Παρατέμπουμε όμως και πάλι στις σελίδες μας 2350, 2171 και πολλές παλαιότερες. Ίσως κάποιος κάποτε θα καταλάβει πόσο δύσκολη δουλειά είναι αυτό το θέμα της νομοθεσίας συνεταιρισμών».

Αξιολογες απόψεις και της Δ/σεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ κατά το 1975 για τη νομοθεσία

Παράλληλα αξιολογες είναι και οι περισσότερες από τις απόψεις που διατύπωσε την ίδια χρονική περίοδο και η Δ/ση Συνεταιρισμών της ΑΤΕ και που περιλαμβάνονται σε τελικό κείμενο που υπογράφει ο τότε Δ/ντής της Νικηφ. Μετζιδάκης. Δίνουμε στη συνέχεια το Α Μέρος (Εισαγωγή) και το Β Μέρος (Γενικά θέματα), οι δε άλλες πολλές σελίδες αφορούν 33 ειδικά θέματα (σ. 4—29).

Α'. Εισαγωγή

Από τη μακρόχρονη εμπειρία μας πηγάζει η πεποίθηση ότι ο Νόμος 602/1914 στα 60 χρόνια της εφαρμογής του, ποτέ και πουθενά δεν στάθηκε εμπόδιο δια την ανάπτυξη του Συνεργατισμού και ιδιαίτερα του Γεωργικού Συνεργατισμού.

Εξ αίρεση αποτελούν μερικές διατάξεις, κυρίως από κείνες που προστέθηκαν και μερικές άλλες, που προκαλούν αμφιβολίες ή ερμηνευτικές δυσκολίες.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα, ότι βάσει

για τη σύνταξη του νέου σχεδίου «Νόμου περί Συνεταιρισμών» πρέπει να αποτελέσουν οι διατάξεις του ισχύοντος Νόμου 602,⁽¹⁾ με στόχο την κατάρτιση ενός νόμου — πλαισίου, διεπομένου από τις διεθνώς παραδεδεγμένες αρχές του ελευθέρου συνεργατισμού (δημοκρατική διοίκηση — ελευθερία προσχωρήσεως και αποχωρήσεως — προσωπικός χαρακτήρας της ενώσεως, περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου — σύμπτωση των ιδιοτήτων επιχειρηματίου και πελάτου ή εξυπηρετούμενου στο πρόσωπο του κάθε μέλους κ.λπ.).

(1) Τα μαύρα στοιχεία τονίσθηκαν τώρα

Παρεκκλίσεις από τις αρχές αυτές (δικαίωμα περισσοτέρων ψήφων, αναγκαστικοί συνεταιρισμοί, συμμετοχή σε εταιρείες κ.λπ.) κρίνονται σκόπιμες, μόνο σε περιπτώσεις, που θα ευνοούν την ανάπτυξη του συνεργατισμού γενικά ή ειδικών κατηγοριών συνεταιρισμών, σε περιορισμένη πάντως έκταση και με χαρακτηριστά μεταβατικά, ώστε να μη γίνεται κανόνας η εξαίρεση.

Στα επόμενα παραθέτουμε συγκεκριμένες προτάσεις μας αναλυτικότερα.

Β'. Γενικά θέματα

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του νέου σχεδίου Νόμου προτείνονται τα εξής:

1. Κατάρτιση Νόμου για όλους τους Συνεταιρισμούς, γενικά, με ειδικές διατάξεις για ειδικότερες κατηγορίες συνεταιρισμών, όταν και όπου χρειάζεται.

Με ένα τέτοιο πλαίσιο νόμου θα υπάρξει ενιαία και ομοιόμορφη αντιμετώπιση σοβαρών θεμάτων (ορισμός, εγγραφή - διαγραφή - αποχώρηση μελών, διοίκηση, ίδρυση οργανώσεων ανωτέρου βαθμού κ.λπ.) και το σπουδαιότερο, θα διευκολυνθούν οι οργανικές διασυνεταιριστικές σχέσεις.

2. Υπαγωγή όλων των Συνεταιρισμών, που θα διέπονται από το Νόμο, σε μια μόνο Κρατική αρχή, η οποία θα έχει κύρια αποστολή την παράλληλη ανάπτυξη όλων των μορφών συνεταιριστικής δραστηριότητας.

Η κατάτμηση των αρμοδιοτήτων κατά κατηγορία συνεταιρισμών σε διάφορα Υπουργεία, μέχρι σήμερα, δεν ήταν ευνοϊκή για το σύνολο της κινήσεως, γι' αυτό ενδείκνυται πλέον η ίδρυση Υφυπουργείου Συνεταιρισμών.

3. Σύσταση Κεντρικού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Συνεταιρισμών με αρμοδιότητες (ενδεικτικά σημειούμενες):

α) την εισήγηση για τη κατάρτιση μακροχρονίων προγραμμάτων για τη διάδοση των αρχών του συνεργατισμού στη χώρα μας,

β) την εισήγηση για κατάρτιση μακροχρονίων και βραχυχρονίων προγραμμάτων διαμορφώσεως και συντονισμού της συνεταιριστικής πολιτικής της χώρας μας,

γ) την εισήγηση για κατάρτιση μακροχρονίων και βραχυχρονίων προγραμμάτων συνεταιριστικής εκπαίδευσής και πολιτιστικής και κοινωνικής αναπτύξεως των φυσικών προσώπων - μελών των συν/κών Οργανώσεων,

δ) την υπόδειξη συγκεκριμένων μέτρων για την αρμονική και σύμμετρη ανάπτυξη όλων των κλάδων της κινήσεως, και

ε) τη γνωμοδότηση επί γενικών ερωτημάτων των

φορέων της συνεταιριστικής δραστηριότητας και της Πολιτείας.

Θα πρέπει βέβαια να προβλεφθεί η ευχέρεια δημιουργίας μέσα στους κόλπους του Συμβουλίου ειδικών οργάνων ή επιτροπών με αρμοδιότητα σε ειδικά θέματα (εκπαιδεύσεως, διασυνεταιριστικών σχέσεων κ.λπ.) ή ειδικές κατηγορίες συνεταιρισμών (γεωργικών, καταναλωτικών, οικοδομικών κ.λπ.).

Ο θεσμός του Κεντρικού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, εφαρμόζομενος από πολλά χρόνια στις διάφορες χώρες, μπορεί να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες και στη συνεταιριστική κίνηση της χώρας μας, κυρίως όμως θα συντελέσει στην παράλληλη και σύμμετρη, κατά το δυνατό, ανάπτυξη των διάφορων κατηγοριών Συνεταιρισμών.

Μέλη του Συμβουλίου αυτού πρέπει να είναι εκπρόσωποι του Κράτους, των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της Αγροτικής Τραπεζής καθώς και ειδικευμένοι στα θέματα του Συνεργατισμού επιστήμονες.

4. Σύνταξη του Νόμου σε γλώσσα απλή κατανοητή από τις ευρύτερες κοινωνικο-οικονομικές τάξεις, που κυρίως ενδιαφέρονται για το θεσμό του συνεργατισμού.

5. Επαναφορά με διατάξεις του Νόμου του θεσμού των Γεωργικών Επιμελητηρίων και ρύθμιση όλων των θεμάτων της Σωματειακής Οργανώσεως των αγροτών, με στόχο πάντοτε τον διαχωρισμό των επαγγελματικών επιδιώξεων από τους σκοπούς, τη δραστηριότητα και τις οικονομικές επιδιώξεις των Γεωργικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων. Στα πλαίσια των διακρίσεων αυτών εξυπακούεται ότι θα καθορισθεί παράλληλα το νομικό καθεστώς, που θα διέπει την ΠΑΣΕΓΕΣ.

6. Κατάργηση όλων των Νόμων που ισχύουν σήμερα για τους Συνεταιρισμούς και αναμόρφωση και συγκέντρωση, κατ' αντικείμενα, των διατάξεων, που πρέπει να διατηρηθούν στο κείμενο του Γενικού Νόμου.

7. Για να ενισχυθεί η προσπάθεια αναπτύξεως οργανικών οικονομικών σχέσεων με Συν/κές Οργανώσεις του Εξωτερικού, με την επικείμενη μάλιστα πλήρη σύνδεση της χώρας μας με την ΕΟΚ, προτείνεται η θέσπιση διατάξεων, που θα παρέχουν δυνατότητα στις Συν/κές Οργανώσεις της χώρας μας να μετέχουν σε διακρατικές ή «πολυεθνικές» Συν/κές Οργανώσεις, ή Συν/κές Εταιρείες, που θα εδρεύουν στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό.

Σημειωτέον, ότι το θέμα τούτο αντιμετωπίζεται ήδη στην πράξη και μάλιστα με ικανοποιητική επιτυχία, στις Σκανδιναβικές και άλλες χώρες.

8. Τέλος, για να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα στην προσπάθεια επεκτάσεως του θεσμού των Συν/σμών γενικά, χρήσιμο είναι να καθιερωθούν μαθήματα περί συνεργατισμού, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσως, από τη στοιχειώδη ως την ανωτάτη.

Στις σελίδες του υπομνήματος 4—29 εξετάζονται λεπτομερειακά ειδικότερα θέματα:

1. Ορισμός
2. Σκοπός - δραστηριότητες
3. Επωνυμία
4. Ίδρυση
5. Περιφέρεια
6. Εγγραφή μελών
7. Διαγραφή μέλους
8. Έξοδος μέλους
9. Περιεχόμενο καταστατικού
10. Κεφάλαια συνεταιριστικά
11. Συμβούλια
12. Ευθύνη μελών Συμβουλίων
13. Γενική Συνέλευση
14. Άκυρος και ακυρώσιμος απόφαση

15. Ειδικές Συνελεύσεις
16. Δικαίωμα ψήφου στη Γεν. Συνέλευση
17. Διάλυση - εκκαθάριση
18. Συγχώνευση
19. Πτώχευση
20. Συνεταιρικές Οργανώσεις ανωτέρου βαθμού
21. Αποζημιώσεις μελών Συμβουλίων
22. Συμμετοχή Συνεταιρικών Οργανώσεων σε Εταιρείες
23. Ποινικές διατάξεις
24. Διανομή κερδών και κατανομή ζημιών
25. Ευθύνη μελών
26. Λογιστικά βιβλία
27. Προϋπολογισμός
28. Διάφορες διατάξεις
29. Προϋποθέσεις και κωλύματα εγγραφής και παραμονής στον Συνεταιρισμό
30. Κωλύματα συμμετοχής στα Συμβούλια (ΔΣ - ΕΣ)
31. Προσωπικό
32. Συμπαράσταση και εξωτερική - κρατική εποπτεία
33. Εσωτερική εποπτεία και έλεγχος

Πρόκειται για υλικό χρήσιμο και σε κάθε μελλοντική εργασία (ανεξάρτητα από λίγες επιφυλάξεις), για διάφορους λόγους.

*

Όπως δυστυχώς συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις (έστω και αν υπάρχει η εντολή «εντός 15 ημερών») πέρασαν 6 μήνες στασιμότητας, οπότε τα ΘΣ γράφουν στο τεύχος Δεκεμβρίου 1975 σελ. 2532 το επόμενο σημείωμα με τίτλο «Η νομοθεσία Συνεταιρισμών»:

«Το νομοσχέδιο για την οργάνωση των γεωργικών συνεταιρισμών βρίσκεται στο στάδιο της δακτυλογραφίσεως και πρόκειται σύντομα να κατατεθεί στη Βουλή. Προτού όμως συζητηθεί στην Εθνική Αντιπροσωπεία θα καταστή αντικείμενο ευρείας δημοσίας συζητήσεως, στην οποία θα συμμετάσχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Την δήλωση αυτή έκανε ο υπουργός Γεωργίας κ. Ιωάν. Ιορδάνογλου στην Βουλή την 7/10/75 κατά την πρώτη συνεδρίασή της επί κοινοβουλευτικού ελέγχου, απαντώντας σε σχετική ερώτηση. Και προσέθεσε ο κ. υπουργός ότι θα καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε να πραγματοποιηθούν οι «φιλόδοξοι» στόχοι του Υπουργείου, αλλά και ότι δεν γνωρίζει αν τελικά θα το επιτύχει, ότι δεν υποτιμά τις δυσκο-

λίες ούτε αγνοεί την δομή της οικονομίας της χώρας, καθώς και ότι υπάρχουν άνθρωποι που δεν επιθυμούν την οργάνωση των συνεταιρισμών.

Περιμένουμε. Στη σελίδα μας 2418 τεύχους Σεπτεμβρίου αναγράφεται ότι ο κ. Υπουργός είχε δηλώσει στη Βουλή στις 12/9 ότι το νομοσχέδιο θα είναι έτοιμο σε 15 ημέρες. Διατυπώσαμε και τότε τις απόψεις μας και υποδείξαμε τι και πως πρέπει να γίνη ώστε οι 15 ημέρες να μην γίνουν 15 μήνες ή 15 χρόνια (όπως στο παρελθόν). Αναλυτικά είχαμε γράψει και υποδείξει τα δέοντα στη σελ. 2350 τ. Αυγούστου. Ας τα λάβουν υπ' όψιν οι αρμόδιοι, εάν βέβαια θέλουν να γίνη κάτι το σοβαρό. Οψόμεθα».

Δυστυχώς οι κάθε φορά «αρμόδιοι» που δεν γνωρίζουν στο βάθος τα προβλήματα για τα οποία πρέπει να νομοθετήσουν, εξακολουθούν πάντα τον ίδιο δρόμο.

— Οι μήνες περνούν και τίποτα δεν προχωρεί σωστά. Διαβάζουμε στα ΘΣ Φεβρουαρίου 1976 σ. 2584 — 2585 το επόμενο σημείωμα με τίτλο «Ο νόμος περί Συνεταιρισμών:

«Τον τελευταίο καιρό έχουμε διαβάσει στις εφημερίδες πολλά σχετικά με τον νόμο περί Συνεταιρισμών. Επίσης έχουμε διαβάσει πολλές, κατά καιρούς, σχετικές ανακοινώσεις που αποδίδονται στον κ. Υπουργό Γεωργίας.

Τις απόψεις μας για το θέμα αυτό τις αναπτύξαμε πολλές φορές (σε προηγούμενα τεύχη μας) και συνεπώς δεν πρόκειται να ξαναγράψουμε αναλυτικά τώρα. Πολύ περισσότερο αφού δεν βλέπουμε ότι — με τον εσφαλμένο δρόμο που ακολουθείται επί χρόνια — θα φθάσουμε ποτέ σ' ένα καλό σχέδιο που να είναι δυνατό να κατατεθεί στη Βουλή και να ψηφισθεί (παρ' όλα όσα γράφονται, λέγονται και γίνονται).

Είναι όμως πραγματικά να απορηή κανείς:

Πρώτο: με την σημασία που αποδίδεται (σκόπιμα;) από διάφορες πλευρές στο νόμο περί Συνεταιρισμών, ενώ είναι γνωστό ότι αλλού είναι τα εμπόδια για την συνεταιριστική ανάπτυξη και λίγες είναι οι διατάξεις του ν. 602 που θέλουν πραγματικά τροποποίηση.

Δεύτερο: με την εσφαλμένη τακτική που ακολουθείται από μερικούς «αρμοδίους» που δεν θέλουν να επωφεληθούν από την μέχρι τώρα πείρα.

Ανεξάρτητα από αυτά — και από όσα αναγράφονται στο τελευταίο ανακοινωθέν της Συσκέψεως που έγινε στο Υπουργείο Γεωργίας υπό την προεδρία του κ. Πρωθυπουργού — τελευταία πληροφορία είναι η επεξήγηση που έδωσε ο Υπουργός Γεωργίας κ. Ιορδάνογλου. Αναφερόμενος σε δημοσιεύματα περί αντιδράσεων κατά του νομοσχεδίου περί συνεταιρισμών εδήλωσε τα εξής καταπληκτικά: (εφημ. 30.1).

«Αι εκδηλωθείσαι αντιδράσεις, εάν πράγματι εξεδηλώθησαν τοιαύται, είναι εντελώς αδικαιολόγητοι. Ουδέν σχέδιον Νόμου περί Συνεταιρισμών, υπό την έννοιαν του όρου, έχει καταρτισθή.

Το Υπουργείον Γεωργίας, απλώς δια να διευκολύνη το όλον έργον της κατάρτισεως ενός τόσο σοβαρού θεσμικού Νόμου, κατήρτισεν εν είδος προσχεδίου το οποίον παρέδωκεν εις την ΠΑΣΕΓΕΣ, επί τω σκοπώ να γίνη η επεξεργασία αυτού. Κατά την παράδοσιν του προσχεδίου ρητώς ετονίσθη ότι τούτο εγένετο απλώς δια την μεθόδευσιν της επεξεργασίας και επιτάχυνσιν της διαδικασίας.

Επομένως άπασαι αι παρατηρήσεις και προτάσεις αίτινες θα γίνουν υπό των ενδιαφερομένων θα ληφθούν υπ' όψιν και θα εξετασθούν με αντικειμενικόν στόχον να καταρτισθή ένα οριστικόν Σχέδιον κατά το δυνατόν αριώτερον, ανταποκρινόμενον προς τας συγχρόνους ανάγκας, κυρίως δε εναρμονισμένον προς τας αντιστοίχους Νομοθεσίας των χωρών - μελών της ΕΟΚ εν όψει της εντάξεώς μας εις αυτήν. Αι εκδηλωθείσαι όθεν ανησυχία είναι αδικαιολόγητοι, αφού ο υπό κατάρτισιν Νόμος περί Συνεταιρισμών ουδαμώς έλαβε την μορφήν οριστικού Σχεδίου Νόμου αλλά τελεί εισέτι υπό επεξεργασίαν». Αυτά εδήλωσε τώρα ο κ. Υπουργός».

Αυτά εδήλωσε τώρα ο κ. υπουργός. «Έτσι τα παλαιότερα περί 15 ημερών κ.λπ. (για τα οποία γράψαμε άλλοτε και υποθέσαμε ότι θα πρόκειται για 15 μήνες ή και χρόνια...) θα συνεχίζονται ώσπου το θέμα να μη στο σωστό δρόμο.

Ημείς πάντως δεν ανησυχούμε. Και συνιστούμε στους Συνεταιρισμούς και στους συνεταιριστικούς κύκλους να φροντίζουν να τα βγάζουν πέρα με τα ισχύοντα, τα οποία, άλλως τε, δεν εμπόδισαν να έχουμε — στον γεωργικό τομέα — μια σχετικά αξιολογη εξέλιξη.

Μερικές άμεσες τροποποιήσεις σε 5—6 σημεία του ν. 602 θα βοηθούσαν για το καλύτερο. Τα μεγάλα σχέδια θέλουν μεγάλη προσοχή και κυρίως σοβαρή αντιμετώπιση. Για να μην πάμε για καλό και πάθουμε κακό. Αυτό λέει η πείρα από όλες, σχεδόν, τις τροποποιήσεις του 602».

Και συνεχίζει το ίδιο σημείωμα:

«Είχαμε γράψει τα ανωτέρω όταν έγινε γνωστό ότι η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών έκανε μια σωστή πρόταση: ότι δηλαδή πρέπει να συσταθή μικτή ομάδα εργασίας (από εκπροσώπους της

Συνομοσπονδίας, του Υπουργείου Γεωργίας και της ΑΤΕ), η οποία θα συντάξει το σχέδιο νόμου. Με τον τρόπο αυτό —λέει η σχετική πληροφορία— η ολοκλήρωση της συντάξεως θα πραγματοποιηθεί σε σύντομο διάστημα χωρίς παρεκκλίσεις, απορρίψεις, επαναφορές κ.λπ.

Την άποψη αυτή είχαμε υποστηρίξει ανέκαθεν. Δικαιωθήκαμε δηλαδή για μια ακόμη φορά, αφού όμως, δυστυχώς, χάθηκε πολύτιμος χρόνος. Υπενθυμίζουμε όμως ότι κατά τη γνώμη μας η Ομάδα αυτή εργασίας πρέπει να αποτελεσθή από ανωτάτου βαθμού και πραγματικούς αντιπροσώπους των 3 μερών, ώστε εκείνο που θα αποφασίζεται να μη χρειάζεται και περαιτέρω έγκριση από ανωτέρους ιεραρχικώς. Η Ομάδα αυτή πρέπει να επιλύη πρώτα τα βασικά ουσιαστικά ζητήματα (όπου υπάρχουν τυχόν διαφορές απόψεων), ώστε η εν συνεχεία διατύπωση του σχεδίου να γίνη με ξεκαθαρισμένες απόψεις, χωρίς δηλαδή τα γνωστά εμπόδια επί της ουσίας. Εξυπα-

— Η ειδησεογραφία πληροφορεί στη συνέχεια:

«Ο νέος νόμος περί Συνεταιρισμών στη Σύσκεψη όλων των αρμοδίων υπό Πρωθυπουργόν. Το σχέδιο που έχει συντάξει το Υπ. Γεωργίας «περί γεωργικών συνεταιρισμών» παρεδόθη στην ΠΑΣΕΓΕΣ για να εκφέρει τις παρατηρήσεις της εντός 10μέρου. Μετά ταύτα θα καταρτιθεί το οριστικό και θα προωθηθεί ταχέως εις την Βουλήν προς ψήφισιν (βλ. ΦΣ 1976 σ. 3). Υποσχέσεις για εκσυγχρονισμό, ριζοσπαστικά μέσα, πλησίασμα στα ισχύοντα στην ΕΟΚ κ.λπ.

— Και πάλι γράφουν τα ΘΣ στο τεύχος Απριλίου 1976 σ. 2666 / 2667 σε σημείωμά τους με τίτλο «Ο νόμος περί Συνεταιρισμών θα μελετηθεί»:

«Είχαμε υποστηρίξει ανέκαθεν και με επιμονή ότι έπρεπε το θέμα του νόμου συνεταιρισμών να μελετηθή σοβαρά, να παύση να θεωρείται εύκολο πράγμα που μπορούσε να γίνη σε 1—2 μήνες και από τον οποιονδήποτε. Είχαμε υποδείξει την σύσταση αντιπροσωπευτικής Επιτροπής που θα ξεκαθαρίση πρώτα τα ουσιαστικά ζητήματα ώστε να είναι δυνατόν να αρχίση έπειτα η νομοτεχνική διατύπωση.

Στο προηγούμενο τεύχος (σ. 2584) γράψαμε ότι την πρόταση αυτή την κάνει τώρα και η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (έπειτα από τόσες αποτυχημένες μεμονωμένες προσπάθειες και σχέδια από διάφορες πλευρές).

Τώρα την άποψη αυτή αποδέχονται ο κ. Υπουργός Συντονισμού και ο κ. Υπουργός Γεωργίας. Κατά την πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής Πρωτογενούς Παραγωγής (26.3.76) ο κ. Παπαληγούρας εδήλωσε: «... Ο υπουργός της Γεωργίας και εγώ απεφασίσαμε σήμερα το πρωί να συστήσωμε μίαν Επιτροπήν που θα αποτελείται από εκπρο-

κείται δε ότι στην Ομάδα πρέπει να μετέχουν απαραίτητα και 1—2 τεχνικοί του δικαίου (δηλαδή ειδικοί στο συνεταιριστικό δίκαιο και στο γενικό δίκαιο) ώστε να διευκολύνεται το έργο των «εκπροσώπων» που έχουν βέβαια την εξουσία αλλά όχι πάντα και την ειδική λεπτομερειακή κατάρτιση για νόμους, νομολογία κ.λπ. Μονο έτσι θα γίνη κάτι καλό.

Και μια τέτοια σοβαρή δουλειά χρειάζεται βέβαια μια λογική προθεσμία τουλάχιστο 6 μήνες. Τα βιαστικά περί 15θημέρου και μηνός και διμηνου οδηγούν ασφαλέστατα σε αναβολές γιατί το ατελές έργο φυσικό είναι να απορρίπτεται και να συνεχίζεται η προσπάθεια επί χρόνια. Θα είναι καλλίτερα να δοθή μια λογική προθεσμία στα κατάλληλα πρόσωπα ώστε να γίνη κάτι. Αν βέβαια θέλουμε να γίνη κάτι το σοβαρό. Στη Γερμανία χρειάστηκαν πολλά χρόνια σοβαρής εργασίας. Και εδώ χρειάστηκαν ανάλογα χρόνια για κώδικες πολύ μικρότερης σημασίας».

σώπους του Κράτους και της ΑΤΕ αλλά και ιδιόκους σας εκπροσώπους, για την επεξεργασία του νόμου περί των Συνεταιρισμών».

Δηλαδή θα αρχίση η μελέτη των ουσιαστικών προβλημάτων για να επακολουθήση, αργότερα, η νομοτεχνική διατύπωση, αν βέβαια και αυτή τη φορά φθάσουμε στο τέλος.

Στο μεταξύ οι αρμόδιοι ας φροντίσουν να πάρουν μια μικρή γεύση από τα νομικά προβλήματα που υπάρχουν διαβάζοντας με προσοχή το βιβλίο «Δίκαιον Συνεταιρισμών» που μόλις κυκλοφόρησε καθώς και το παλαιότερο «Νομολογία επί θεμάτων Συνεταιρισμών 1915 — 1973» (των Απ. Οικονομοπούλου και Αριστ. Κλήμη). Διαφορετικά θα χιτίζουν στην άμμο, αφού δεν είναι δυνατό να γίνη νέος νόμος αν δεν είναι γνωστά —στην έσχατη λεπτομέρειά τους— τα ισχύοντα κείμενα και τα υπάρχοντα προβλήματα.

Δυστυχώς ο κάθε Έλληνας, ο κάθε υπάλληλος, ο κάθε αξιωματούχος, νομίζει ότι μπορεί να κάνει και τον επιστήμονα νομοθέτη».

Τελικά ο υπουργός Γεωργίας Ιππ. Ιορδάνογλου έδωσε στο τέλος Ιουνίου 1976 στη δημοσιότητα σχέδιο νόμου περί Γεωργικών Συνεταιρισμών και έκανε δηλώσεις (βλ. σχετικά Φ.Σ. 1976 σ. 261 όπου και το πλήρες κείμενο αυτού του σχεδίου νόμου). Είπε ο Υπουργός:

«Παραδίδω προς δημοσίαν συζήτηση το Σχέδιον Νόμου περί Συνεταιρισμών. Πρόκειται περί ενός θεσμικού Νόμου, ο οποίος έχει βασική σημασία δια την ανάπτυξιν του συνεταιριστικού Κινήματος εις την Χώραν μας. Το σχέδιον αποκτά έτι μεγαλυτέραν βαρύτητα, εν όψει της εντάξεώς μας εις την ΕΟΚ, διότι η οργάνωσις των Συνεταιρισμών μας κατά τα πρότυπα της Κοινής Αγοράς, αποτελεί προϋπόθεσιν της εισόδου μας εις αυτήν. Πέραν τούτου πιστεύω ότι τα σοβαρά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει η γεωργία μας, τόσον ως προς την διακίνησιν και διάθεσιν των γεωργικών προϊόντων είτε ωλών είτε μεταποιημένων, όσον και ως προς την ορθολογιακτέραν οργάνωσιν των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μόνον δια της αναπτύξεως της Συνεταιριστικής ιδέας είναι δυνατόν να βελτιωθούν.

Προκειμένου περί ενός τοιούτου θεσμικού Νόμου είναι φυσικόν να υπάρχουν μεγάλα περιθώρια δια μίαν γόνιμον και εποικοδομητικήν συζήτηση δια την βελτίωσίν του.

Όλας τας παρατηρήσεις και εισηγήσεις που θα γίνουν θα τας μελετήσω με πάσαν προσοχήν και θα δεχθώ πάσαν πρότασιν βελτιώνουσαν το νομοσχέδιον. Είναι όμως ανάγκη να καταλήξωμεν σύντομα εις ένα τελικόν σχέδιον. Η ανάγκη αυτή επιβάλλει όπως αι προτάσεις και εισηγήσεις γίνουν κατά το δυνατόν συντομότερα ώστε να είμεθα εις θέσιν μετά την επεξεργασίαν των να προωθήσωμεν το τελικόν σχέδιον προς ψήφισιν.

Είμαι βέβαιος ότι οι δυνάμει να συνεισφέρουν εις το έργον τούτο δεν θα παραλείψουν να επιτελέσουν το καθήκον των».

— Επανέρχονται τα ΘΣ στο τεύχος 38 Αυγούστου 1976 σ. 2795—2797: Τονίζουν ότι η νομοθεσία συνεταιρισμών πρέπει να μελετηθεί. Όχι προχειρότητες. Γράφουν με γνώση και αναλυτικά τα επόμενα:

«Το επίκαιρο θέμα για το τεύχος αυτό είναι, αναγκαστικά, η νομοθεσία περί συνεταιρισμών. Διότι το νέο σχέδιο νόμου περί συνεταιρισμών που έγινε από το Υπουργείο Γεωργίας δόθηκε από τον κ. Υπουργό στη δημοσιότητα για να πη ο καθένας τη γνώμη του.

Δημοκρατική βέβαια και επαινετή, κατ' αρχήν, αυτή η ενέργεια του κ. Ιορδάνογλου. Αλλά το ερώτημα είναι αν υπάρχει η σχετική προεργασία και υποδομή ώστε το σύνολο να είναι πλήρες και κάθε διάταξή του να είναι ουσιαστικά και νομοτεχνικά αιτιολογημένη. Τότε η κάθε τυχόν πρόταση θα μπορούσε να εξετασθή μέσα στη «φιλοσοφία» και το «πνεύμα» του σχεδίου.

Τέτοια όμως πράγματα δεν φαίνεται να υπάρχουν αλλά απλώς είναι «ένα ακόμα σχέδιο», καλλίτερο ασφαλώς από άλλα προηγούμενα (όχι όλα) αλλά πάντα «ένα σχέδιο» με μονομέρεια στην προέλευση, όχι αντιπροσωπευτικό και χωρίς κανείς να μπορέη να εγγυηθή την ουσιαστική και νομική του πληρότητα (ή μήπως και αναλαμβάνει κανείς υπευθύνως να υποστηρίξη κάτι τέτοιο;) Τότε — αφού δεν υπάρχει εγγύηση για την πληρότητά του — μπορεί να είναι μία περιπέτεια που θα την πληρώση ακριβά η συνεταιριστική οργάνωση της χώρας.

Τί μπορεί, λοιπόν, να βγη από τη διαδικασία αυτή της δημοσιότητας και των γνώμων όταν ο α (αρμόδιος ή ειδικός ή απλός πολίτης) θα διατυπώση δημοσία τη γνώμη του και θα κατηγορήση το σχέδιο ότι «καταπνίγει» τους συνεταιρισμούς (το διαβάσαμε ήδη αυτό, ότι τους βάζει δεσμά κ.λπ.), ο β ευρίσκει ότι το σχέδιο «τα δίνει όλα στους συνεταιρισμούς, εις βάρος άλλων» (το διαβάσαμε ήδη και αυτό), ο γ το ευρίσκει καλόν σε γενικές γραμμές και ο δ το ευρίσκει κακόν κ.ο.κ.;

Τί θα γίνη τώρα; Ο κ. Υπουργός (ή άλλος κατ' εντολήν του) θα πάρη όλες αυτές τις γνώμες (αν τις διαβάση) και άλλην θα την αποδεχθή και άλλην θα την απορρίψη και (κόψε-ράψε) ιδού ένα νέο σχέδιό του (το δέκατον; το εικοστόν; από αυτά που έχομεν υπ' όψιν επί δεκαετίες), ίσως καλλίτερο ίσως χειρότερο από τα προηγούμενα, αλλά πάντα ατελές, πάντα περιπέτεια.

Θα ισχυρισθή όμως ίσως κάποιος ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος εργασίας. Αυτή, η σύνταξη των νομοσχεδίων, είναι δουλειά του Κράτους και το Υπουργείο κάνει ό,τι μπορεί για το

καλλίτερο, όποιος θέλει ας πη τη γνώμη του για να βελτιωθούν αυτά τα οποία διετύπωσε το Υπουργείο και δημοκρατικώτατα τα έδωσε στη δημοσιότητα. Δεν είναι όμως έτσι. Διότι ο Συνεταιρισμός είναι θεσμός με τεραστίαν οικονομικήν και κοινωνικήν σημασίαν, πολύ πάνω και πλατύτερη από το Υπουργείο Γεωργίας, έχει πολλά ουσιαστικά πράγματα τα οποία πρέπει να συζητηθούν, έχει πολλά νομοτεχνικά που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν, δεν είναι κάτι για το οποίο μπορούν να γίνονται πειράματα. Και το Υπουργείο δεν έχει δυστυχώς το επιστημονικό επιτελείο που θα μπορούσε να κάνει και να εγγυηθή ένα υπεύθυνα πλήρες σχέδιο (ουσιαστικά και νομικά). Αναγκαστικά, λοιπόν, πρέπει να ακολουθηθή μία εξασφαλιστική διαδικασία, με σύμπραξη «αρμοδίων» και «ειδικών».

Ο νόμος περί συνεταιρισμών είναι (από ουσιαστική πλευρά αλλά και από νομική) ένα «πρόβλημα - βουνό» για το οποίο οι ειδικοί (αυτοί που γνωρίζουν το θέμα κατά βάθος, όχι οι εκάστοτε θέσει «αρμόδιοι») αισθάνονται λιγγο όταν πρόκειται να το αντιμετωπίσουν (τόμοι είναι η ερμηνεία και η νομολογία, χωρίς να καλύπτεται όλη η ύλη) και φρίττουν με την προχειρότητα με την οποίαν δήθεν αντιμετωπίζεται μέχρι τώρα, από διαφόρους το θέμα αυτό (δεν κατηγορούμε τους σημερινούς, διαπιστώνουμε μια μόνιμη κατάσταση, από πολλών ετών).

Και όταν, κατά σύμπτωση, τις ημέρες αυτές έχει κατατεθή στη Βουλή και ψηφίζεται νομοσχέδιο «περί συστάσεως επιτροπής συντάξεως Κώδικος περί καταστάσεως προσωπικού Οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως» (για ένα δηλαδή σχετικά απλό και στενής σημασίας θέμα γίνεται προσφυγή σε επιστημονική διαδικασία και τους ειδικούς) πως είναι δυνατόν να γίνη δεκτόν ότι ο οιοσδήποτε σοφός ή ισχυρός παράγων είναι δυνατόν να συντάξη μόνος του ένα νομοσχέδιο τόσης βαρύτητας και τόσης εκτάσεως όπως ο Κώδιξ της νομοθεσίας Συνεταιρισμών (όταν στη Γερμανία μεγάλη αντιπροσωπευτική επιτροπή από τους πλέον ειδικούς και αρμοδίους έκανε 4 χρόνια για το θέμα αυτό, για να υποδείξη τροποποιήσεις στην ισχύουσα νομοθεσία και να κωδικοποιήση τα ισχύοντα και τις τροποποιήσεις).

Είπαμε τις απόψεις μας πολλές φορές για το θέμα αυτό και είναι πολύ κουραστική η επάνοδος σε πράγματα τόσο καθαρά. Αλλά εφ' όσον το κείμενον εδόθη εις την δημοσιότητα για να πουν όλοι τη γνώμη τους έχουμε και ημείς καθήκον (επειδή μας ρωτούν πολλοί και πολύ) να ξαναπούμε μερικά από αυτά που έχουμε ήδη γράψει παλαιότερα (βλ. π.χ. σελ. 193, 290, 827, 1073, 1252, 1493, 1573, 2171, 2350, 2532, 2535, 2584, 2666, 2733).

Λοιπόν κύριοι «αρμόδιοι» (χθεσινοί, σημερινοί, αυριανοί):

Πρώτον. Δεν μπορούμε να εξηγήσουμε πως και γιατί σας εδημιουργήθη (και εδημιουργήσατε και σεις στους άλλους με διαρκείς επί έτη ανακοινώσεις) η έμμονος ιδέα ότι εκείνο που εμποδίζει την συνεταιριστική πρόοδο είναι βασικά ο νόμος 602 περί συνεταιρισμών που αντί να διορθωθή πρέπει οπωσδήποτε να καταργηθή επειδή είναι παλαιός του 1915.

Μήπως αυτό είναι έντεχνη μετατόπιση της συζητήσεως και της προσοχής των ενδιαφερομένων επειδή υπάρχουν πολλά ουσιαστικά θέματα για τα οποία επί έτη δεν δίδονται λύσεις (αντικίνητρα, κίνητρα) και όλα παραπέμπονται εις τον νέον νόμον περί συνεταιρισμών, ενώ δεν έχουν σχέσιν με αυτόν; Μήπως οι σημερινοί αρμόδιοι έχουν γίνει θύματα της γραμμής αυτής των παλαιότερων αρμοδίων αφού κληρονόμησαν το πρόβλημα;

Γιατί δεν δίδονται λύσεις εις τα τόσα προβλήματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που έχουν σχέσιν με την συνεταιριστικήν κίνησιν, χωρίς όμως να είναι ύλη του νόμου περί συνεταιρισμών;

Γιατί κύριοι αρμόδιοι, αφήνετε να περιμένη ο κόσμος τον νέον νόμον ως πανάκεια που θα θεραπεύση πάσαν νόσον και μαλακίαν, ενώ άλλα είναι τα φάρμακα;(1)

(1) Ο τονισμός, με μαύρα, γίνεται τώρα. Είναι χρήσιμος για το αύριο.

Δεύτερον. Τον γνωρίζετε καλά τον αρχικό ν. 602; Γνωρίζετε ότι είναι δίκαιο της ΕΟΚ, αφού είναι περίπου το δίκαιο που ισχύει και σήμερα στη Γερμανία (και ίσως απλούστερο και καλλίτερο, αφού έχει προσαρμοσθή με μεγάλη τέχνη στις ελληνικές συνθήκες); Γιατί λοιπόν πρέπει να καταργηθή εν όψει της καραμέλας της ΕΟΚ;

Τρίτον. Γνωρίζετε ότι τον ν. 602 τον κατέστρεψαν (εν μέρει) 2—3 νεώτεροι αντιδραστικοί νόμοι (ο 5289 κ.λπ.) και ότι είναι πολύ εύκολο να τους καταργήσετε αμέσως αυτούς για να ισχύση καθαρό το φιλελεύθερο κείμενο του 602; Γιατί δεν το κάνετε μέσα σε δέκα μέρες αλλά περνούν τα χρόνια με τις συζητήσεις και δεν αποδεσμεύονται οι Συνεταιρισμοί από τις χειροπέδες αυτές;

Τέταρτον. Έχετε κάνει ένα κατάλογο των σημείων εκείνων της νομοθεσίας (του ν. 602, ως ισχύει με τ'α τις διάφορες τροποποιήσεις του) τα οποία παρεμποδίζουν την ανάπτυξη της συνεταιριστικής δραστηριότητας; Τα συζητήσατε αυτά τα σημεία με τη Συνομοσπονδία και τους ειδικούς και έχετε ξεκαθαρίσει ποιά είναι τα εμπόδια; Γιατί τότε δεν κάνετε αμέσως τις απαραίτητες σαφείς τροποποιήσεις για να γίνη αμέσως η απαιτούμενη εκκαθάριση των εμποδίων και να μείνουν τα σωστά — εκείνα που έχουν καλώς; Γιατί επιχειρείται γενική αναστάτωση χωρίς να υπάρξη λόγος, αναστάτωση που θα βλάψη;

Πέμπτον. Έχετε διαβάσει τα κείμενα των περί συνεταιρισμών νόμων των χωρών της ΕΟΚ, τα έχετε κατατάξει κατά θέματα (με επιστημονικό τρόπο) και έχετε ανακαλύψει σ' αυτά σημεία τα οποία είναι πραγματικά καλλίτερα από την ελληνική νομοθεσία; Πού είναι ο κατάλογος αυτός για να συζητηθούν αυτά τα καλλίτερα σημεία ώστε (αν τελικά αναγνωρισθούν καλλίτερα) να ενταχθούν στην κατάλληλη θέση του ισχύοντος δικαίου;

Έκτον (και τελευταίον, γιατί υπάρχει φόβος να επεκταθούμε πολύ σε λεπτομέρειες). Για να αντιμετωπισθούν τα ουσιαστικά και τα νομικά θέματα στη νομοθεσία συνεταιρισμών πρέπει να συμπράξουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι, με υπεύθυνη συζήτηση γύρω από το ίδιο τραπέζι. Υπεύθυνη συζήτηση και απόφαση θέμα με θέμα. Δεν θα υπάρξη αποτέλεσμα με σχέδια και νέα σχέδια από οποιαδήποτε προέλευση. Και αν επιβληθή κάτι από την κρατική εξουσία αυτό δεν θα είναι προς όφελος των συνεταιρισμών. Αλλά ούτε και προς όφελος της αγροτικής πολιτικής. Άλλοι θα ωφεληθούν από την αναστάτωση και αποδιοργάνωση που θα επέλθη στις συνεταιριστικές μας οργανώσεις.

Μία επιστημονική συνεργασία για Κώδικα περί Συνεταιρισμών χρειάζεται το πολύ εργασία συστηματική 1 έτους από αντιπροσώπους του Κράτους, της Συνομοσπονδίας, της ΑΤΕ και 2—3 πραγματικά ειδικούς. Επειδή όμως πάντα «το θέμα επείγει» και επειδή η επιχείρηση θεωρείται εύκολη και ότι θα φέρη δόξα, γίνεται η επίθεση και ιδού αμέσως το Βατερλώ δια πολλούς επί έτη, χωρίς να γίνεται το πάθημα μάθημα για τους νεωτέρους.

Το νέο σχέδιο που παρουσίασε τώρα το Υπουργείο είναι — προς τιμήν του — κείμενο φιλοσυνεταιριστικό, δημοκρατικό. Αλλά ποιός μπορεί να εγγυηθή ότι είναι πλήρες; είναι σωστά, ίσως, πολλά από όσα διαβάζει κανείς σε αυτό. Τί γίνεται όμως με εκείνα που δεν ρυθμίζει το κείμενο; Θα απασχολούνται λοιπόν επί έτη οι Συνεταιρισμοί και τα στελέχη τους με ερωτήματα, σπαζοκεφαλιές, ερμηνείες, δικηγόρους, δικαστήρια, διαμάχες κ.λπ., και θα εγκαταλειφθή το ουσιαστικό συνεταιριστικό έργο; Η γνώμη μας είναι — και μπορούμε να έχουμε βαρύνουσα γνώμη στο σημείο αυτό — ότι αυτό πραγματικά θα συμβή. Και αν γίνη νόμος θα απαιτηθούν αμέσως συμπληρώσεις επί συμπληρώσεων που θα καταντήσουν τον νέο νόμο αγνώριστο και χειρότερο από τον ισχύοντα (που διαστρεβλώθηκε βέβαια από τις τροποποιήσεις αλλά είναι τώρα γνωστός και οι Συνεταιρισμοί τα βολεύουν).

Ας σταθμίσουν λοιπόν τις ευθύνες τους όσοι είναι αρμόδιοι και υπεύθυνοι. Πικρή η αλήθεια, αλλά είμαστε υποχρεωμένοι να την πούμε; Να σταματήσουν οι προχειρότητες. Οι αρμόδιοι να καταλάβουν ότι πρόκειται για τεράστιο θέμα και ανάλογα να το αντιμετωπίσουν. Αν βέβαια θέλουν πραγματικά να προοδεύη και όχι να καταστραφή η συνεταιριστική δραστηριότητα

ΑΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ - ΑΡΙΣΤ. ΚΛΗΜΗ

ΔΙΚΑΙΟΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Συστηματική έρμηνεία μετά πλούσιες νομολογίες

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Περιλαμβάνει τήν ὅλην

Ἡ ἑνία τοῦ δρου Συνεταιρισμός - Ἡ εἰδική Νομοθεσία
Σύστασις Συνεταιρισμοῦ - Καταστατικόν - Ἐγγραφή
Ἐπωνυμία - Ἐβρα - Περιφέρεια - Μέρη - Εὐδὴν
Γενική Συνέλευσις
Ἐξωτερική Ἐποπτεία ἐπὶ Συνεταιρισμῶν
Βιβλία - Ἀπογραφή - Ἰσολογισμὸς - Ἀποθεματικά
Ἐξόδος Συνταίρου - Θάνατος - Ἀποχώρησις - Διαγραφή
Συγγνώμεις - Πτώχευσις - Διάλυσις - Ἐκκαθάρισις
Ἐνώσεις - Κεντρικαὶ Ἐνώσεις - Κοινπραξίαι
Ἰδεολογικαὶ Ὀργανώσεις
Ἐταιρεία Συνεταιρισμῶν (Α.Ε.-ΕΠΕ)
Ποινικαὶ διατάξεις - Ὑπαλληλικά

Συνεργασία τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων

Ἄπ. Οἰκονομοῦλου

τ. Πρόεδρος τοῦ ἐπιπέδου Συνεταιρισμῶν καὶ τῆς Διοτ. Γεν. Βιομηχανίας - Π. τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἐν Κοινοτῆτι Σπουδῶν τοῦ Ο.Π.Ε. - Ἐπίσκοπος τοῦ κληρικῶν ὄρους Συνεταιρισμῶν.

Ἄριστ. Κλήμη

Διευθυντὸς τοῦ παρ. «ὄρους Συνεταιρισμῶν» - Π. τῆς Νομικῆς καὶ τῆς Σχολῆς Συνεταιρισμῶν - τ. Διευθύνων - Ἐργασιῶν Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν - τ. Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Α.Π.Ε. - Γ. Γραμ. Ἐπιτροπῆς ὄρους Συνεταιρισμῶν.

ΑΘΗΝΑΙ 1976

ΑΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ - ΑΡΙΣΤ. ΚΛΗΜΗ

ΔΙΚΑΙΟΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Συστηματική έρμηνεία μετά πλούσιες νομολογίες

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Περιλαμβάνει τήν ὅλην

Διοικητικῶν Συμβούλιον
Ἐποπτικῶν Συμβούλιον
Ἐργασίαι τῶν Συνεταιρικῶν Ὀργανώσεων
Λήψις καὶ Χορήγησις Δανείων
Καταθέσεις
Προμήθεια εἰδῶν οἰκιακῆς ἢ ἐπαγγελματικῆς χρήσεως
Συγκέντρωσις, καταργησις, πώλησις προϊόντων
Κοινή χρῆσις ἐγκαταστάσεων καὶ μηχανημάτων
Εἰδικὸν Συνεταιρισμοὶ
Λογιστικά καὶ λοιπὰ βιβλία
Ἀπογραφή, Ἰσολογισμὸς, ἀποτελέσματα

Συνεργασία τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων

Ἄπ. Οἰκονομοῦλου

τ. Πρόεδρος τοῦ ἐπιπέδου Συνεταιρισμῶν καὶ τῆς Διοτ. Γεν. Βιομηχανίας - Π. τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἐν Κοινοτῆτι Σπουδῶν τοῦ Ο.Π.Ε. - Ἐπίσκοπος τοῦ κληρικῶν ὄρους Συνεταιρισμῶν.

Ἄριστ. Κλήμη

Διευθυντὸς τοῦ παρ. «ὄρους Συνεταιρισμῶν» - Π. τῆς Νομικῆς καὶ τῆς Σχολῆς Συνεταιρισμῶν - τ. Διευθύνων - Ἐργασιῶν Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν - τ. Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Α.Π.Ε. - Γ. Γραμ. Ἐπιτροπῆς ὄρους Συνεταιρισμῶν.

ΑΘΗΝΑΙ 1976

στη Χώρα μας. Και επειδή έχουμε τη γνώμη ότι οι σημερινοί αρμόδιοι θέλουν να προκόψη ο Συνεταιρισμός (πρέπει και για τὸ συμφέρον τους) ας ακούσουν την πικρή γνώμη μας. Διότι φίλος μεν ο Πλάτων, φιλότατη όμως η αλήθεια και η συνεταιριστική προκοπή».

— **Ακολουθεί η αλλαγή ηγεσίας στο Υπουργείο Γεωργίας** (δεν αναφερόμαστε στους λόγους της μεταβολής, αν δηλαδή ήταν κόπωση - ασθένεια που προκλήθηκε κυρίως από τον νόμο, ή άλλοι λόγοι) με τις συνηθισμένες νέες δηλώσεις της.

Γράφουν τότε τα ΘΣ 1976 σ. 2863, τα ακόλουθα 2 σημειώματα για τον νέο υπουργό και για τη νομοθεσία.

«1. Η νέα ηγεσία του Υπουργείου Γεωργίας

Αρκετά δοκιμασμένος στον δημόσιο βίο και εκ των καλών πολιτικών στελεχών θεωρείται ο νέος Υπουργός Γεωργίας κ. Ι. Μπούτος, του οποίου τις προγραμματικές δηλώσεις δημοσιεύουμε σε άλλη σελίδα. Νέοι αλλά ενώπιον εξετάσεων — σε ό,τι αφορά τον δημόσιον βίον — οι Υφυπουργοί κ. Τζιτζικώστας και κ. Ταταρίδης. Τους ευχόμεθα επιτυχίαν δια το καλόν του τόπου αλλά και των ιδίων.

Μίαν μόνον συμβουλήν — λόγω πείρας και ηλικίας — δικαιούμεθα να δώσωμεν: Να λέγουν ολίγα και να πράττουν αρκετά και μάλιστα στον οργανωτικό τομέα. Διότι ο αγροτικός τομέας έχει ανάγκην προγραμματισμού, ενώ και τα τρέχοντα προβλήματα είναι πολλά και δύσκολα. Καλόν λοιπόν είναι να μεταβληθή η τακτική των ανακοινώσεων ότι όλα επιλύονται, όλα επελύθησαν, όλα έχουν καλώς από την στιγμήν που ο νέος αρμόδιος εκάθισε εις την καρέκλαν της εξουσίας. Πρέπει οι κ. Υπουργοί και Υφυπουργοί να αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν προβλήματα, ότι δεν επελύθησαν δια της υπογραφής ενός εγγράφου ή δι' αυτοσχεδιασμών εξ επιφοιτήσεως. Πρέπει να κάθωνται σε στρογγυλό τραπέζι με τους συναρμόδιους και ειδικούς, να ακούν τους εκπροσώπους των αγροτών και τους ειδικούς για κάθε θέμα, ώστε τελικά να γίνωνται βήματα προόδου πραγματικά, να ξεπερνούμε την καθυστέρηση και την στασιμότητα.

Ο κ. Υπουργός υπεσχέθη πολλά στις προγραμματικές του δηλώσεις. Θα παρακολουθήσουμε την εφαρμογή και θα κάνουμε καλόπιστη δημιουργική κριτική (και τα υπέρ και τα κατά) δια το καλόν του τόπου αυτού.

2) Η νομοθεσία συνεταιρισμών

Εγράψαμε αρκετά και πολύ «σταράτα» για το θέμα αυτό και στο προηγούμενο τεύχος (σ. 2795). Εγράψαμε ότι πρέπει να ακολουθηθή η σωστή διαδικασία, να σταματήσουν οι προχειρότητες που γίνονται επί έτη με την δικαιολογίαν του επείγοντος. Επειδή — εγράψαμε — η επιχείρηση της καταρτίσεως νέας νομοθεσίας συνεταιρισμών θεωρείται από τους κ. Υπουργούς και άλλους αρμόδιους υπόθεση εύκολη που θα φέρη και δόξα, δεν ακολουθείται η διαδικασία που υποδεικνύουν όσοι γνωρίζουν πόσο δύσκολο είναι το θέμα αυτό, γίνεται η επίθεση «και ιδού αμέσως το Βατερλώ δια πολλούς επί έτη, χωρίς να γίνεται το πάθημα δια τους νεωτέρους».

Αυτά εγράψαμε τον Αύγουστο. Δεν θέλουμε να ισχυρισθούμε ημεείς ότι το νομοσχέδιο που έδωσε στη δημοσιότητα ο κ. Υπουργός (και για το οποίο πολλά εγράφησαν) απετέλεσε (αυτό ή και αυτό) το Βατερλώ του κ. Ιορδάνογλου (που επέμενε να ακολουθή ασφαλισμένο δρόμο και ήταν σίγουρος ότι θα το έκανε νόμο) παρ' όλη την καλή διάθεση που φαινόταν να έχη. Αυτό το γνωρίζουν άλλοι της Κυβερνήσεως και εκείνος.

Ημείς το μόνο που θα ενυηθούμε είναι να υπάρξη από τους σημερινούς αρμοδίους καλλίτερος χειρισμός. Να ακολουθήσουν τον σωστό δρόμο που έχουμε υποδείξει. Θα περιμένουμε να δούμε και... θα τα πούμε»

*

Δυστυχώς εδώ έμεινε το 1976 η όλη προσπάθεια.

Πολύ αργότερα μετά από νέα σχέδια και μάχες στη Βουλή κ.λπ., (χειρότερες από τα προηγούμενα) ψηφίστηκε το 1979 ο νόμος 921 περί Γεωργικών Συνεταιρισμών. Βλ. **σχετικά αναλυτικά το βιβλίο των Οικονομόπουλου - Κλήμη - Καμινάρη του 1979** «η νέα νομοθεσία των Γεωργικών Συνεταιρισμών».

Και δυστυχώς έπειτα από λίγα χρόνια νέες βασικές μεταβολές και με πολλές στη συνέχεια τροποποιήσεις τους.

Και **πάλιν τώρα (1999)** το θέμα της τροποποίησης είναι στην επιφάνεια. Το Υπουργείο σχεδιάζει. Τα παθήματα δεν γίνονται μαθήματα. Η Εξουσία γνωρίζει. Οι ειδικοί και η επισημονική μελέτη δεν χρειάζονται⁽²⁾.

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

— Η Εποπτεία των Γεωργ. Συνεταιριστικών Οργανώσεων που έχει ανατεθεί με νόμο στην ΑΤΕ και ασκείται με ειδικό προσωπικό (εποπτεία που είναι παράλληλα πολύτιμη οργανωτική, καθοδηγητική και ενεργός συμπαραστάση για την ανάπτυξη των Οργανώσεων) — παρ' όλες τις κάποιες εσωτερικές αντιδράσεις από τις «τραπεζικές» κυρίως υπηρεσίες της ΑΤΕ και τις «διαμαρτυρίες» και «κατηγορίες» ακραίων στοιχείων της αγροτικής συνεταιριστικής κινήσεως που εξογκώνουν μερικές «επεμβατικές» ενέργειες ελαχίστων εποπτικών οργάνων —⁽¹⁾ συνεχίζει να ασκεί το έργο της κατά τα προηγούμενα πρότυπα, έργο που γίνεται όλο και πιο δύσκολο και κοπιαστικό από την αξιολογή ανάπτυξη των Συνεταιριστικών Οργανώσεων μετακατοχικά (με βιομηχανικές και εμπορικές δοσοληψίες), αλλά και από τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά την 7ετία της δικτατορίας και γενικότερα από την μεταβολή των συνθηκών.

Καταβάλλονται προσπάθειες για την προσαρμογή των Οργανώσεων στις νέες συνθήκες της αγροτικής οικονομίας (ΕΟΚ κ.λπ.) και οργάνωσή τους με διάφορα μέτρα.

Δύο είναι τα βασικά προβλήματα της Εποπτείας ΑΤΕ:

α) η προσπάθεια των Κρατικών (Υπουργείον Γεωργίας) και άλλων για την απόσπαση της Εποπτείας (και της Τεχνικής Υπηρεσίας) από την ΑΤΕ και την εμπλοκή της (από τους μεν) στον δημοσιοϋπαλληλικό κόσμο και από τους άλλους στην μετατροπή της σε «αυτοεποπτεία» — πολύ σωστή θεωρητικά αλλά και με ελαττώματα στην εφαρμογή των ελληνικών συνθηκών και με τεράστιο οικονομικό βάρος που το πληρώνει τώρα η ΑΤΕ για τις εκατοντάδες του ειδικού προσωπικού της (βλ. στο 1968 για τον αριθμό του προσωπικού αυτού) από το σύνολο των εισπράξεών της (κερδών) από τις «τραπεζικές» εργασίες της.

β) η δημιουργία ενός σύγχρονου νόμου περί συνεταιρισμών (Για το θέμα αυτό και τις προτάσεις της βλ. πιο πάνω στη Νομοθεσία).

Διάφορα στοιχεία σχετικά με την Εποπτεία

— Προϊστάμενος της Δ/σεως Συνεταιρισμών ο Υπ/ντής Νικηφ. Μετζιδάκης αντί του Ι. Στρογγύλη τοποθετηθέντος ως Πρ/ου της Υπηρεσίας Προγραμματισμού και Μελετών.

— Χαρακτηριστική διευκρινιστική επιστολή του Κ. Αρχοντάκη στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2175) για το ευρύτερο έργο της Εποπτείας. Η ακόλουθη:

«Λόγω προσωπικής γνωριμίας με τον κ. Λαμφίδη και λόγω εκτιμήσεως της εργασίας του, που σχεδόν μόνιμα έχει προσανατολισθή στον γεωργικό τομέα, παρακολουθώ με πολύ ενδιαφέρον, όλα τα αξιολογικά κείμενα που δημοσιεύετε στον Οικονομικό Ταχυδρόμο.

Γι' αυτό έχω το θάρρος να σας γράψω τώρα δυό λόγια για το σημείωμά του, που αναφέρεται στην Εποπτεία Συνεταιρισμών και το οποίο ομολογώ ότι με λύπησε.

Ανήκω στο Εποπτικό Σώμα της Τραπέζης και συνεργάσθηκα 30 χρόνια με ένταση και αφοσίωση

(1) Βλ. και σχόλιον εφημ. «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» για Εποπτεία (θετικό αλλά και με μερικές επιφυλάξεις), αναδημ. στα ΘΣ 1974 σ. 2017.

(2) Βλ. τώρα πάλι, σωστές υποδείξεις καθηγ. Κ. Παπαγεωργίου στη «Συνεταιριστική Πορεία», τ. 53 του 1999.

για την ανάπτυξη των Συνεταιρικών Οργανώσεων της Κρήτης (κυρίως).

Δεν μπορώ να παραδεχθώ ότι η συνεργασία μου αυτή —όπως και όλων των συναδέλφων— είχε ποτέ την έννοια της κηδεμονίας.

Η αγένεια της κηδεμονίας θα προσέβαλλε και τον κηδεμόνα και τον κηδεμονευόμενον. Υπ' όψιν ότι το δίκαιον αναγνωρίζει την κηδεμονία επί ανηλίκων δια τους οποίους ο κηδεμών, αποφασίζει αντ' αυτών.

Όμως ο Επόπτης Συν/σμών, ο αφανής αυτός μέγιστος συντελεστής της όσης αναπτύχθηκε Συνεταιριστικής κινήσεως, δεν υπήρξε ποτέ κηδεμών.

Υπήρξε πάντα ο σύμβουλος και ενίοτε ο προπομπικός και ο ενθαρρυνών την ανάπτυξιν συνεταιριστικών δραστηριοτήτων, ποτισμένος με το συνεταιριστικόν ιδεώδες και έχοντας την φιλοδοξίαν, επιστήμων αυτός και κατά κανόνα γυιός αγρότου, να συμβάλει δια συμβουλών και ενημερώσεως, εις την λήψιν ορθών αποφάσεων από τα υπεύθυνα όργανα των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, τα οποία ουδέποτε υποκατέστησε.

Ο θεσμός του συμβούλου (νομικού, οργανωτικού, λογιστικού) που τόσο έχει διαδοθή στις Εταιρίες Κεφαλαίου, ποτέ δεν κατηγορήθηκε για υποκατάστασιν της Διοικήσεώς των. Γιατί στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις επιχειρείται αυτό; Ασφαλώς όχι για το καλό τους. Ερωτήσατε Οργανώσεις που πρόκοψαν.

Κι αν ήταν αλήθεια ότι ο επόπτης εμπόδισε την ανάπτυξιν πρωτοβουλιών, τότε γιατί δεν ανεπτύ-

χθηκαν συνεταιριστικές οργανώσεις και πρωτοβουλίες στον αστικό τομέα που δεν υπήρχε ποτέ επόπτης να τις εμποδίσει;

Γιατί η χώρα μας βρίσκεται σχεδόν στο μηδέν στην αστική συνεταιριστική κίνηση;

Εξ άλλου πρέπει να γνωρίζετε ότι ο έλεγχος του επόπτου γίνεται δια λογαριασμό των μελών και του εποπτικού Συμβουλίου του ελεγχόμενου Συνεταιρισμού στο οποίο στέλνεται η έκθεσις για να την μελετήση και να την ανακοινώσει στην συνέλευσιν των μελών.

Μόνο αυτά τα όργανα μπορούν να πάρουν αποφάσεις ενημερούμενα από την έκθεσιν και ζητούντα διευκρινήσεις από τα υπεύθυνα όργανα Διοικήσεως και Διαχειρίσεως, για κάθε παρατήρησιν.

Ο επόπτης, μόνον επί διαπιστώσεως δολίων ενεργειών, προσφεύγει εις την δικαιοσύνην· δεν έχει άλλο δικαίωμα ούτε να απορρίψει ούτε να εγκρίνη δαπάνας ή άλλας ενεργείας και αποφάσεις. Διαπιστώσεις κάνει και τις θέτει εγγράφως υπ' όψιν των αρμοδίων και υπευθύνων οργάνων, για να λάβουν αποφάσεις.

Και στις συνεδριάσεις των έχει γνώμη αλλά χωρίς ψήφον. Κι η γνώμη διατυπώνεται ανάλογα με την ανάγκην ενημερώσεως των Διοικούντων, που έχουν πάντοτε, σαν αγρότες που ζουν στον καθαρό αέρα, δυνατήν κρίσιν, κι αυτό δεν πρέπει να μας διαφεύγη.

Αυτήν την σωστή κρίσιν και λογικήν των αγροτών μας, αμφισβητούν εκείνοι που αυθαίρετα τον θεωρούν ως τελούντα υπό κηδεμονίαν».

— Προαγωγές Εποπτικών (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2393).

— Διαγωνισμός εποπτών 1975. Οι επιτυχόντες 20 άνδρες και (για πρώτη φορά) και 10 γυναίκες (Ονόματα βλ. ΘΣ 1975 σ. 2436).

— Αξιόλογη πάντα η προσφορά της Εποπτείας και στην παρακολούθηση και παρουσίαση στοιχείων για τη συγκρότηση και τις δραστηριότητες των Γεωργ. Συνεταιριστικών Οργανώσεων τόσο στον γενικό ετήσιο απολογισμό της Διοικήσεως ΑΤΕ όσο και με ειδικούς απολογισμούς.

— Στελέχη της Εποπτείας ΑΤΕ μετέχουν στη συνεταιριστική εκπαιδευτική προσπάθεια στο Υπουργείο Γεωργίας σε συνεργασία με την Εταιρεία Φύλων Συνεργατισμού.

ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

— Εξακολουθούν να εμφανίζονται διάφορες ενέργειες, άλλες υπέρ και άλλες κατά, άλλες καλόπιστες και άλλες κακόπιστες, άλλες από διάθεση για βοήθεια και άλλες εχθρικές από συμφέροντα.

Δυστυχώς η ίδια η συνεταιριστική κίνηση δεν είναι, συνήθως, οργανωμένη και σε θέση να αντιστέκεται. Ούτε και, ακόμα, να αποδέχεται την προσφορά βοήθειας από επιστημονικούς κύκλους (μερικές φορές μάλιστα και αντιδρά διότι διάφορες εκδηλώσεις τις εκλαμβάνει ως ανάμιξη «στα χωράφια της»).

Αξιόλογη ενίσχυση από το Υπουργείο Γεωργίας:

— Στην περίοδο που εξετάζουμε τώρα αξιωματικώς είναι το πολυσέλιδο θετικό, θεωρη-

τικό, ιστορικό και ενημερωτικό με κατεύθυνση κείμενο 290334/4332/13.8.74 εγκ. 676 του 1974 του Υπουργείου Γεωργίας - Τμήμα Γεωργικής Πολιτικής, προς της περιφερειακές Δ/σεις και τις Επιθεωρήσεις Γεωργίας, με θέμα «θέσεις και συμβολή του γεωργικού συνεργατισμού εν τω πλαίσίω της γεωργικής πολιτικής» (βλ. αυτό στα ΘΣ 1974, σ. 1982 επόμε.). Με αυτό ζητείται στο τέλος η υποβολή εμπιστευτικής εκθέσεως με αναφορά των απόψεων των υπηρεσιών (στις οποίες απευθύνεται) σε διάφορα ερωτήματα για την συνεταιριστική ανάπτυξη.

Το καλό αυτό κείμενο (στο οποίο χωρούν λίγες επιφυλάξεις) υπογράφει ο Υπουργός Δημ. Παπασπύρου.

(Δυστυχώς αυτού του είδους οι έρευνες χάνονται, συνήθως, μέσα στη δημοσιοϋπαλληλική γραφειοκρατία και την αλλαγή των αρμόδιων Υπουργών και Διευθυντών, ενώ θα μπορούσαν να αποτελέσουν πηγήν αντικειμενικής μελέτης).

- Αξιόλογη επίσης (ως ενίσχυση) είναι και η οργάνωση την εποχή αυτή από το Υπουργείο Γεωργίας (σε συνεργασία με την Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού και άλλους) 2 Σεμιναρίων τα οποία παρακολούθησαν πολλά ανώτερα στελέχη των Δ/σεων Γεωργίας τα οποία όχι μόνο άκουσαν μαθήματα συστηματικά αλλά και εξετάστηκαν και βαθμολογήθηκαν (για τον ατομικό φάκελλό τους) για να μπορούν να έχουν ευρύτερη προσφορά (και ανάμιξη;). (Βλ. ευρύτερα στο Υποκεφ. Ε).

Η ενίσχυση από την Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού

Βλ. στο Υποκεφ. Ε στη συνέχεια.

Διάφορες αντιδραστικές ενέργειες εμπόρων - βιομηχάνων και η αντίκρουσή τους

Όπως σε κάθε περίοδο, υπάρχουν και κατά την περίοδο αυτή μικρές μεγάλες αντιδράσεις εναντίον των Συνεταιρισμών από εκμεταλλευτικά συμφέροντα. Αναφερόμαστε σε μερικές από αυτές και την αντίκρουσή τους:

1) Γράφουν τα ΘΣ 1975 σ. 2348, με αφορμή διαμαρτυρίες και θόρυβο από το Επιμελητήριο Τρικάλων: «Ενώ από παντού ακούεται φωνή αγωνίας δια την μειονεκτικήν θέσιν των αγροτών οι οποίοι δεν κατορθώνουν να εξασφαλίσουν ένα ανεκτόν εισόδημα δια να ζήσουν ανθρωπινά και δι' αυτό εγκαταλείπουν την γην...

Ενώ και οι Ιεράρχαι ακόμη της Επαρχίας, όσοι απ' αυτούς ζουν κοντά εις τον πόνον του ποιμνίου των, διαμαρτύρονται τελευταία δημοσία δια την εκμετάλλευσιν των αγροτών από τους μεσάζοντας (Φλωρίνης, Κορινθίας κ.λπ.)(').

Ενώ και έμποροι σοβαροί που βλέπουν με καθαρά μάτια την κατάσταση πως εξελίσσεται και που οδηγούμεθα με την ατοργίαν έναντι των αγροτών κ.λπ. Ενώ... Ενώ... Ενώ...

Εν τούτοις το Εμπορικών - Βιομηχανικών Επιμελητήριο Τρικάλων εξακολουθεί να σκέπτεται με την προ 50ετίας νοοτροπία. Μακροσκελές υπόμνημα υπέβαλε προς την Κυβέρνησιν, εις το οποίον επαναλαμβάνει όσα άλλοτε άλλα Επιμελητήρια (σαν να κόλλησε η βελόνα του γραμμοφώνου) από άλλας περιφερείας έγραψαν και υπεστήριξαν... Και χωρίς το Επιμελητήριο να γνωρίζη τι σημαίνει ακριβώς «ιδιωτική πρωτοβουλία» και χωρίς να γνωρίζη τα περί ελευθερίας οικονομικής απασχολήσεως και ελευθερίας εργασίας, διαμαρτύρεται διότι αι συνεταιρικοί Οργανώσεις των αγροτών φροντίζουν δια να αυξήσουν εμμέσως - με προμήθειαν και διαθέσιν ειδών στους αγρότες εις χαμηλάς τιμάς - το ανεπαρκές εισόδημα των αγροτών.

Επιθυμεί το ΕΒΕ Τρικάλων στεγανά μεταξύ αγροτών και εμπόρων, ως εάν η εμπορία είναι προνόμιον το οποίον εδόθη άνωθεν εις μερικούς. Οι αγρότες πρέπει να παράγουν και οι

(1) Χαρακτηριστικό είναι το σημείωμα στα ΘΣ 1975 σ. 2348 για ζωηρές δηλώσεις του Μητροπολίτου Κορινθίας υπέρ των αδικουμένων αγροτών «που διαρκώς μοχθούν και διαρκώς αδικούνται» και των Συνεταιρισμών.

«ελέω Θεού» έμποροι πρέπει να διαχειρίζονται τα προϊόντα. Δογματίζει ότι «οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί πρέπει να παρεμβαίνουν μόνον εκεί όπου το εμπόριο δεν δύναται να ανταποκριθεί και ως εκ τούτου θα ζημωθή η παραγωγή του αγρότου». Και αναλαμβάνει ακόμα και ρόλον προστάτου των αγροτών, δια να μη σπαταλούν ούτοι τα προμηθευόμενα τρόφιμα...

Και ζητεί (αυτό το αιώνιον τροπάριον της αναισχυντίας) «τον περιορισμόν των Συνεταιριστικών Οργανώσεων εις τα κύρια αυτών καθήκοντα του αγροτικού τομέα, τα σκοπούντα εις την εξύψωσιν του αγροτικού εισοδήματος δια της αυξήσεως και βελτιώσεως της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής»...

Και όλα αυτά κατά το 1975!! Αλλά διατί όχι, αφού ουδείς σχεδόν γνωρίζει «τί είναι Συνεταιρισμός;»...

2) Και στη συνέχεια τα ΘΣ (1975 σ. 2349) απευθύνονται **ζωηρά προς τον κ. Πρωθυπουργό επειδή δεν επιδεικνύεται η απαιτούμενη στοργή προς τους αγρότες** αλλά γίνεται επίδειξη ισχύος ακόμα και με δακρυγόνα σε διαμαρτυρίες τους, με το ακόλουθο χαρακτηριστικό σημείωμα: «Κύριε Πρωθυπουργέ: 10 Ιουλίου 1966» υπενθυμίζει και ζητά. Γράφει:

«Στοργή στον αγρότη. Όχι επίδειξη ισχύος. Όχι δακρυγόνα. Δίκαιη η ανταμοιβή των κόπων του αγρότη. Προγραμματισμός για γεωργική ανάπτυξη πραγματική. Κατάλληλη χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών. Έργα και όχι λόγια. Ούτε αυτοϊκανοποίηση της Κυβερνήσεως, ούτε δημοσκοπίες της Αντιπολιτεύσεως.

Αυτές είναι οι θέσεις μας. Τις επαναλαμβάνουμε και τώρα με την επέτειο της 10ης Ιουλίου 199. Είναι η ημέρα των γεγονότων της Θεσσαλονίκης με αφορμή τις τότε διαμαρτυρίες των σιτοπαραγωγών. Και τότε τα τρακτέρ. Υπουργοί που υπηρετούσαν σκοτεινά συμφέροντα έθεσαν σε αντίθεση αγρότες και χωροφυλακή, προσπάθησαν να εμπλέξουν στην αντιδικία και το Στρατό.

Πρέπει να ξαναθυμηθούμε και να προσέξουμε τα γεγονότα εκείνα (που είχαν είχαν και τις επιπτώσεις τους και στη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών). Οι σημερινοί Υπουργοί, οι σημερινοί αρμόδιοι να τα θυμηθούν, να τα μελετήσουν, να διδαχθούν από αυτά.

Τους τελευταίους μήνες δημιουργείται ένταση σε διάφορες περιφέρειες, για διάφορα προϊόντα. Τότε τα βάρη τα ρίξαν στον κομμουνισμό, σήμερα τα ρίχνουν στον αριστοκρατοντισμό. Μόνο για το δίκιο του παραγωγού που μένει ανικανοποίητο δεν μιλούμε.

Είναι μοιραίο κάθε Κυβέρνηση να νομίζει

ότι κάνει πολλά και δίνει πολλά και να περιμένη ευχαριστήρια. Είναι μοιραίο η κάθε Αντιπολίτευση να κάνει και κάποια δημοκopia. Αλλά η αλήθεια βρίσκεται στο μέσο. Να οργανωθεί λοιπόν μια διακομματική αντιμετώπιση των ζητημάτων των αγροτών. Να χαραχθεί υπερχομματική πολιτική. Να εφαρμοσθή επαναστατική αγροτική πολιτική.

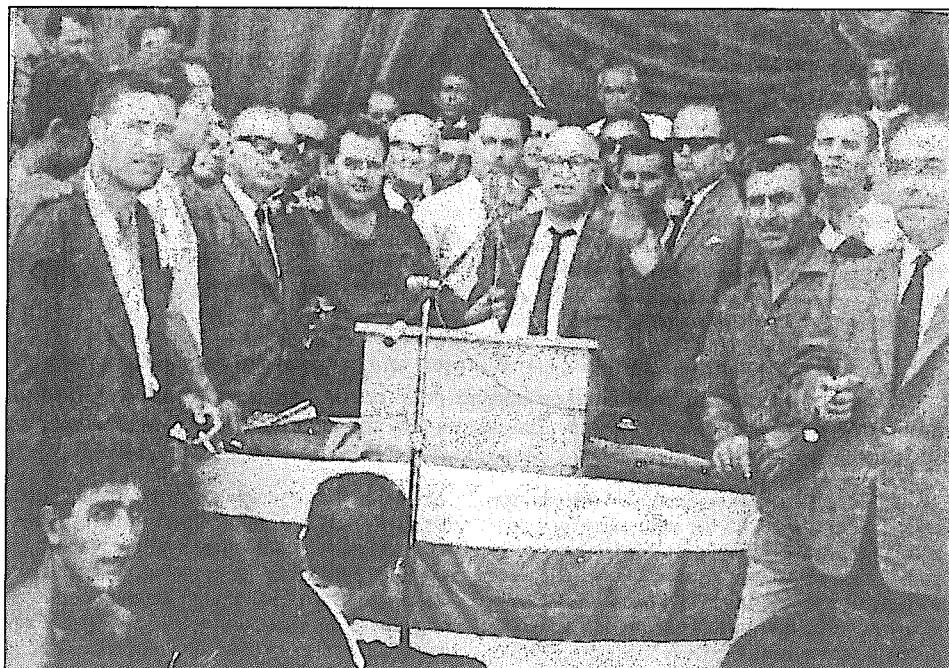
Η 10 Ιουλίου 1966 δεν είναι πολύ μακριά. Και υπάρχουν πολλές ημερομηνίες του 1975 που ομοιάζουν με εκείνη. Πορεία τρακτέρ, χωροφυλακή, δακρυγόνα, αυστηρές δηλώσεις Υπουργών.

Προσοχή. Το πρόβλημα υπάρχει. Το πρόβλημα είναι δύσκολο. Χρειάζεται σκέψη, χρειάζονται έργα. Χρειάζεται πρόγραμμα. Δεν αρκούν οι επιδοτήσεις. Χρειάζεται η πνοή, για αληθινή ανάπτυξη.

Μερικοί όμως αρμόδιοι στον αγροτικό τομέα απλώς θορυβούν και κάνουν ζημιά, αντί να σκύψουν πάνω στα προβλήματα και να διορθώσουν πολλά κακώς κείμενα. Προσθέτουν προβλήματα αντί να επιλύουν. Δημιουργούν αντικυβερνητικό πνεύμα ενώ έπρεπε με θετικό έργο να βοηθήσουν τον τόπο.

Κύριε Πρωθυπουργέ, Κύριε Υπουργέ της Γεωργίας: Πρέπει να λυθούν τα προβλήματα για να μην υπάρξουν τέτοιες ημερομηνίες. Το θέλετε βέβαια.

Έχετε όμως τους κατάλληλους ανθρώπους στις ηγετικές θέσεις;»

*Οι ζωηρές και με επακόλουθα κινητοποιήσεις Ιουνίου 1966
τις οποίες υπενθυμίζει το παραπάνω σημείωμα.*

3) Αργότερα (τον Μάιο 1976) η ΦΣ της Συνομοσπονδίας αναφέρεται και αυτή στο θέμα των αντιδραστικών διαμαρτυριών κ.λπ., με το ακόλουθο άρθρο της (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 213):

«Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και ιδιωτικό εμπόριο και βιομηχανία

Έχουν πληθυνθή τελευταία οι αναφορές των Εμπορικών Συλλόγων και των Εμποροβιομηχανικών Επιμελητηρίων στις δραστηριότητες των γεωργικών συνεταιρισμών. Πολλές μάλιστα από αυτές σε πολύ οξύ τόνο συνιστούν στους αρμοδίους την λήψη μέτρων για τον περιορισμό των γεωργικών συνεταιρισμών «στο κυρίως έργο τους»...

Εις τους συλλογισμούς τους αυτούς οι οργανώσεις των εμπόρων και των βιομηχάνων βασίζονται σε ωρισμένες παρανοήσεις.

1. Θεωρούν ότι αποκλειστικό έργο των συνεταιριστικών οργανώσεων είναι η φροντίδα για την καλλιέργεια των αγρών και την εκτροφή των ζώων. Αφού τα αγροτικά προϊόντα παραχθούν, οποιαδήποτε περαιτέρω διαχείριση ανήκει μόνο στους εμπόρους και στους βιομηχάνους. Αντά δε σε μια εποχή που στις προηγμένες χώρες γίνεται επίμονα λόγος για οριζόντια και κάθετη διασύνδεση των δραστηριοτήτων και που στις χώρες της Ε.Ο.Κ., η διασύνδεση αυτή έχει πραγματοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό...

2. Υποστηρίζεται ότι «τα υπέρ των Συνεταιρισμών λαμβανόμενα μέτρα οδηγούν εις καθεστώς εντόνως ελεγχόμενης οικονομίας». Με τη λογική αυτή και οι χώρες της Ε.Ο.Κ., έχουν «καθεστώς εντόνως ελεγχόμενης οικονομίας» αφού με βάση Κανονισμούς της Ε.Ο.Κ., μπορούν να ενισχύουν ομάδες παραγωγών που επιδίδονται στην εμπορία των προϊόντων τους (βλ. Κανονισμούς Εμπορίας Οπωροκηπευτικών). Μήπως οι αντιτιθέμενοι εις την δραστηριοποίησιν των συνεταιριστικών οργανώσεων προτείνουν να εξαιρεθῆ ἡ Ελλάδα ἀπό τους Κοινοτικούς Κανονισμούς; Απορεί όμως

κανείς και με τον συλλογισμό. Γιατί με την ενίσχυσιν των γεωργικών συνεταιρισμών πηγαίνουμε σε καθεστώς ελεγχόμενης οικονομίας ενώ με την ενίσχυση των βιομηχανικών ή των εμπορικών εταιρειών διατηρούμε το καθεστώς της πλήρους οικονομικής ελευθερίας; Όπως είναι δε γνωστό δεν ήταν μικρή η ενίσχυση που δόθηκε με μορφή πολλαπλών και ποικίλων κινητήρων κατά την περασμένη εικοσαετία και μέχρι σήμερα.

3. Όσοι αντιδρούν στην δραστηριοποίηση των γεωργικών συνεταιρισμών υποστηρίζουν ακόμα ότι «εις τας περιπτώσεις κραζουσών αποτυχιών τα ανοήματα των γεωργικών συνεταιρισμών πληρώνονται δια της Αγροτικής Τραπεζής από το κοινωνικό σύνολον». Αθέλητα ή για να δημιουργήσουν εντυπώσεις κάνουν στην περίπτωση αυτή ένα σοβαρό λάθος. Ίσως στηρίζονται σε εντυπώσεις και όχι σε πληροφόρηση. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί είναι οργανώσεις ιδιωτικές και εκ του λόγου αυτού η Αγροτική Τράπεζα δεν μπορεί να καλύψει τις ζημιές που πιθανόν να υποστούν.

Επί πλέον η αλληλέγγυος ευθύνη των συνεταιριζώντων συνεταιριστικών οργανώσεων διασφαλίζει εξ ολοκλήρου τους δανειστές τους. Αντίθετα για το εμπόριο και τη βιομηχανία πολλά δάνεια παραγράφονται εντασσόμενα στις επισφαλείς απαιτήσεις των Τραπεζών...

Αν τέλος οι εμποροβιομηχανικοί Σύλλογοι αναφέρονται στο αίτημα των συνεταιριστικών οργανώσεων για την ρύθμιση των χρεών που τους δημιούργησαν οι διοικήσεις της δικτατορίας, τότε το ολίσθημα των Συλλόγων αυτών είναι σοβαρό. Είναι σε όλους γνωστό ότι η δικτατορία επενέβη δυναμικά και από την πρώτη στιγμή στους συνεταιρισμούς...»

— Ορθή απάντηση σε διαμαρτυρίες των Εμπόρων από τον υπουργό Γεωργίας.

Ο υπουργός Γεωργίας Ιορδάνογλου απαντά πολύ σωστά (στη Βουλή) στο έγγραφο με παράπονα των Εμποροβιομηχανικών Επιμελητηρίων και υποστηρίζει με λεπτομέρειες το έργο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Βλ. το κείμενο ΦΣ 1976 σ. 215, 216. Γράφει:

...1) Οι συνεταιρισμοί κατά την έννοια του άρθρου 1 του Ν. 602/15, ως μεταγενεστέρως τροποποιηθέν ισχύει, σκοπούν εις την δια της συνεργασίας των μελών των προαγωγήν της ιδιωτικής οικονομίας εκάστου αυτών. Οι σκοποί των Οργανώσεων τούτων πραγματοποιούνται δια της χρησιμοποίησεως υπ' αυτών πάντων των εις την διάθεσίν των, τεχνικών και οικονομικών μέσων και αποβλέπουν εις την βελτίωσιν και ανάπτυξιν της παραγωγής των, ως και εις την αξιοποίησιν ταύτης.

Δεδομένου ότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται υπό του νόμου, ως εταιρείαι οικονομικού περιεχομένου και έχουν εμπορικήν ιδιότητα, τελούν δε άμα, βάσει του ισχύοντος Συντάγματος, υπό την εποπτεία και την προστασίαν του Κράτους, το οποίον υποχρεούται να μεριμνά δια την ανάπτυξιν αυτών, δεν δύνανται να θεωρούνται υπό των άλλων επαγγελματικών τάξεων, ότι εξέρχονται της παραγωγικής των δραστηριότητος. Η δημιουργία γεωργικών βιομηχανιών επεξεργα-

σίας, τυποποιήσεως, μεταποιήσεως κ.λπ., των παραγομένων υπό των μελών των προϊόντων, αποτελεί προέκταση της παραγωγικής δραστηριότητας αυτών, εις τον τομέα δε τούτον ούτοι είναι οι φυσικοί φορείς.

Όσον αφορά το αναφερόμενον εις την δήθεν προνομιακήν φορολογικήν μεταχείρισιν των γεωργικών συνεταιρισμών, σημειούμεν, ότι δια του άρθρου 6 του Ν.Δ. 3843/1958 «περί φορολογίας νομικών προσώπων καταργηθέντος δια του Ν.Δ. 1077/71 και επαναφερθέντος εν ισχύι δια του άρθρου 16 του Ν. 12/1975, αναγνωρίζονται ρητώς αι μετά τρίτων μη μελών συναλλαγαι των γεωργικών συνεταιρισμών πρώτου και δευτέρου βαθμού και τα εκ συναλλαγών αυτών κέρδη, υπόκεινται εις φόρον εισοδήματος. Ούτω δια της παρ. 3 της ως άνω διατάξεως ορίζεται ότι δεν απαλλάσσονται της φορολογίας: "4) τα κέρδη εκ της πωλήσεως εις τρίτους μη μέλη του συνεταιρισμού, αγαθών εν γένει μη παραγομένων υπό του συνεταιρισμού ή των μελών αυτού, ως και τα κέρδη εκ παροχής υπηρεσιών προς τρίτους μη μέλη του συνεταιρισμού".

2) Επί του υπό του ως άνω Επιμελητηρίου θιγομένου ετέρου θέματος, όσον αφορά την εν άρθρω 1 παρ. 2 του Ν. 602/15 προστεθείσαν μεταγενεστέρως δια του άρθρου 1 του Ν. 5289/31 διάταξιν, συμφώνως προς την οποίαν επιτρέπονται προμήθειαι εις γεωργικούς συνεταιρισμούς παντός σκοπού, εφ' όσον προβλέπονται υπό του καταστατικού των, κατόπιν δηλώσεων των μελών των μέχρι του δηλωθέντος ποσού κ.λπ., γνωρίζομεν ότι η διάταξις αυτή δεν έχει την έννοιαν ως εκ πρώτης όψεως δύναται να υποθέση τις, της απαγορεύσεως των προμηθειών υπό των γεωργικών συνεταιρισμών, αλλά της υποβολής αυτών εις την πρόσθετον διατύπωσιν των δηλώσεων των συνεταιρών και μόνον επί σκοπού προστασίας αυτών, επί τω τέλει αποφυγής αγορών άνευ εξασφαλίσεως της διαθέσεως των προμηθευομένων ειδών και της συνεπεία τούτου προκλήσεως ζημιών εις τους συνεταιρισμούς, εκ της κατά τον χρόνον εκείνον απειρίας των διοικούντων αυτούς, προς διεξαγωγήν εμπορικών πράξεων.

Το ότι δεν απαγορεύονται εις τους προμηθευτικούς ή καταναλωτικούς συνεταιρισμούς (γεωργικούς και αστικούς), αι συναλλαγαι μετά τρίτων, προκύπτει και εκ του άρθρου 48 παρ. 4 του Ν. 602/15, το οποίον ορίζει ότι απαγορεύεται εις τους συνεταιρισμούς να πωλώσιν επί πιστώσει εις μη συνεταιρούς, κατά συνέπειαν δεν απαγορεύει την

πώλησιν εις τούτους τοις μετρητοίς.

Άλλως τε ουδαμού του νόμου υφίσταται διάταξις είτε αμέσως, είτε εμμέσως, απαγορεύουσα ή κωλύουσα τας μετά τρίτων συναλλαγάς.

Προς την ως άνω ερμηνείαν συμπορεύεται και η σχετική νομολογία των δικαστηρίων. (Αποφάσεις: 1) 446/26.9.69 Μον. Πλημμ. Σιδηροκάστρου, 2) 475/31.5.74 Πταισμ. Αλεξ/λεως, 3) 810/19.10.74 Εφετείου Αλεξ/λεως, ως και το υπ' αριθ. 5814/1974 Απαλλ. Βούλευμα Εισαγγ. Πλημμ. Σερρών, εγκριθέν δια της υπ' αριθ. 21099/1974 Πράξεως του Εισαγγ. Εφετών Θεσσαλονίκης).

Εν όψει των ανωτέρω εκτεθέντων, τα υπό του εν λόγω Επιμελητηρίου υποστηριζόμενα, ελέγχονται αβόσιμα».

— Και πάλιν γράφουν τα ΘΣ το 1976 (σ. 2666) για τις ανεπίτρεπτες αντιδράσεις:

«Πυρ ομαδόν, τον Φεβρουάριο και Μάρτιο, των εμπόρων και βιομηχάνων εναντίον των Γεωργικών Συνεταιρισμών επειδή οι τελευταίοι προσπαθούν να εξυπηρετήσουν τους αγρότες προσφέροντάς τους αγνά προϊόντα σε λογικές τιμές για να αξιοποιηθή το μικρό, το ανεπαρκές εισόδημά τους, να μπορούν να ζήσουν. Υπομνήματα — σχεδόν πανομοιότυπα — από διάφορες πόλεις (Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια κ.λπ.) και δημοσιεύματα στις εφημερίδες.

Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί — τονίζουν — εξεφυγαν του σκοπού των. Και ποιός είναι ο σκοπός τους κατά την λογική των εμπόρων; Σκοπός τους είναι να βοηθούν να αυξάνη η παραγωγή. Από εκεί και εμπρός αρμόδιοι (ελέω τίνος;) είναι οι έμποροι.

Βέβαια όλα αυτά είναι ακατανόητα. Μήπως απαγορεύεται στους εμπόρους να έχουν αγροτική περιουσία ή να ασχολούνται με γεωργικές επιχειρήσεις; Όχι βέβαια.

Όλα γίνονται για τον θόρυβο. Ή μήπως και πιστεύουν πράγματα ότι έχουν δίκιο, ότι τους αφαιρούνται δικαιώματα;

Τίποτα δεν αποκλείεται. Είναι τόση η άγνοια και σύγχυση για το θέμα των Συνεταιρισμών, είναι τέτοια η έλλειψη σχετικής διδασκαλίας, είναι τόση (στην πραγματικότητα) η αδιαφορία του Κράτους, είναι τόσο ανοργάνωτη, από μέρος της συνεταιριστικής κινήσεως, η πνευματική άμυνα, ώστε όλα είναι πιθανά και όλα είναι δυνατόν να γίνουν. Ας το προσέξουν όσοι έχουν την ευθύνη για την εκπροσώπηση της συνεταιριστικής κινήσεως».

ΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

— Η ΠΑΣΕΓΕΣ, με εγκύκλιο της 47/1974, τονίζει την αποφυγή κομματικών αναμίξεων — επιρροών κατά τις Γεν. Συνελεύσεις που θα εκλέξουν τα ΔΣ και ΕΣ. «Το συνεταιριστικόν κίνημα πρέπει να παραμείνει εκτός των κομμάτων» (βλ. ΦΣ 1974 σ. 751).

— Υπάρχουν πάντα και κατά την περίοδο αυτή οι μικρές ως τώρα (συγκριτικά με τα επόμενα χρόνια) κομματικές προσπάθειες διαφόρων προσώπων ή μικρών, κατά περιφέρειες, αγροτικών ομάδων για ανάμιξη στη ζωή των Συνεταιρισμών. Και αυτό από την σύγχυση που υπήρχε (και υπάρχει) μεταξύ της «συνδικαλιστικής - επαγγελματικής» και της «συνεταιριστικής οικονομικής» δραστηριότητας(1).

Χαρακτηριστικό πάντως είναι το ακόλουθο ενημερωτικό για όλους, συνεταιρισμένους και τρίτους, κείμενο που δημοσιεύεται στα ΘΣ τ. 26.

«Οι Συνεταιρισμοί.

Είναι οικονομικές οργανώσεις συνεργασίας και αυτοβοηθείας των μικρών οικονομιών για την καλλιτέρευση των όρων συναλλαγών τους τόσο στον επαγγελματικό όσο και στον οικιακό τομέα. Είναι μια ασπίδα που προστατεύει από την εκμετάλλευση των ισχυρών που κερδοσκοπούν.

Είναι μια οικονομική δημοκρατία όπου τα μέλη συνεργάζονται εθελούσια και ισότιμα για το καλό τους αλλά σύγχρονα — με τη δράση τους — εξυπηρετείται και το γενικότερο καλό. Αγκαλιάζουν όλους τους ανθρώπους που αποφασίζουν να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να αλληλοεξυτηρηθούν.

Είναι ανεξάρτητοι και ξένοι από φυλετικές, θρησκευτικές, πολιτικές, κομματικές διαφορές, αντιθέσεις και επιρροές.

Κάθε συνεταιρικός έχει βέβαια τις δικές του δοξασίες και πεποιθήσεις. Αλλά οποιαδήποτε πεποίθηση ή ενέργεια του συνεταιρικού πρέπει να μένη έξω από το Συνεταιρισμό, έξω από τις συζητήσεις στη Γενική Συνέλευση, έξω από την άσκηση της ψήφου και τη λήψη αποφάσεων, έξω από τη δραστηριότητα του Συνεταιρισμού που σκοπό πρέπει να έχει την εξυπηρέτηση των μελών στην επαγγελματική και την οικιακή τους οικονομία.

Κάθε μέλος του Συνεταιρισμού πρέπει να βλέπη το άλλο μέλος σαν ίσο και φίλο, σαν άνθρωπο με τον οποίο βρίσκονται στην ίδια βάρκα μέσα στην τρικυμισμένη θάλασσα, συνεργάτη στην κωπηλασία για να μη βουλιάξουν, για να επιζήσουν, για να ζήσουν καλλίτερα.

Στο Διοικητικό και στο Εποπτικό Συμβούλιο πρέπει να εκλέγωνται οι πιο καλοί συνεταιρικοί εκείνοι που έχουν τις ικανότητες και την αγαθή διάθεση να προσφέρουν υπηρεσίες, να εξυπηρετήσουν τους συνεταιρικούς και το γενικό καλό.

Η πολιτική και τα κομματικά πρέπει να μένουν έξω από την πόρτα του Συνεταιρισμού. Και οι συνεταιρικοί πρέπει να επαγρυπνούν. Μόνο η καλόπιστη και δραστήρια συμμετοχή των μελών δημιουργεί οργανώσεις που εξυπηρετούν το σκοπό τους, τα μέλη, το γενικότερο καλό.

Οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να αναμινγώνται εις την κομματικήν πολιτικήν. Αλλά και τα Κόμματα πρέπει να αφήσουν τους Συνεταιρισμούς απερίσπαστους στο δημιουργικό τους έργο».

(1) Βλ. σχετικά κείμενα Μαριάδη και Πουρνάρα σε παλαιότερες σελίδες του έργου.
Βλ. και κείμενο Στ. Παγουρά ΦΣ 1975 σ. 416.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Τα στοιχεία της όλης αγροτικής συνεταιριστικής κινήσεως δίδονται και κατά την περίοδο αυτή από τις εκθέσεις της ΑΤΕ (γενικές της Διοικήσεως και λεπτομερέστερες με στατιστικά κ.λπ. στοιχεία της Δ/σεως Συνεταιρισμών) στις οποίες μπορεί να ανατρέξει ο κάθε μελετητής για ειδικό θέμα.

Στη συνέχεια δίδονται εδώ τα στοιχεία για το τέλος του 1974 (αρχή του 1975) (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2440, 2441, 2442). Είναι τα ακόλουθα:

«1. Ιδρύσεις, διαλύσεις κατά το 1974.

Κατά το 1974 ιδρύθηκαν συνολικά 30 νέοι γεωργικοί συνεταιρισμοί (9 πιστωτικοί, 1 πωλήσεως, 10 παραγωγικοί, 8 διαφόρων σκοπών, 2 διαχειρίσεως δασών), καθώς και 3 αλιευτικοί. Σύνολο 33, έναντι 26 κατά το 1973 και 37 κατά το 1972. Παρατηρείται ότι, αριθμητικά τουλάχιστον, έχουν σχεδόν καλυφθεί οι ανάγκες συνεταιριστικής οργανώσεως στον χώρο της γεωργίας. Από τις 6.061 Δήμους - Κοινότητες της χώρας λειτουργούν στις 5.148. Είναι δυνατή ή σύσταση μόνο σε 62 ακόμα.

Κατά το ίδιο έτος διαλύθηκαν συνολικά 136 γεωργικοί συνεταιρισμοί (70 εκούσια και 66 αναγκαστικά), έναντι 328 το 1973. Επίσης διαλύθηκαν 2 αλιευτικοί. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι 27 από τους διαλυθέντες ενοποιήθηκαν με άλλους Συνεταιρισμούς.

2. Λειτουργούντες την 31.12.1974 και αριθμός μελών.

Αναλυτικά η εικόνα των συνεταιρισμών στο τέλος του 1974 είναι η ακόλουθη:

Γεωργ. Συνεταιρισμοί (ελευθέροι)

	Αριθμός	Μέλη
Πιστωτικοί	5.045	468.036
Πωλήσεως	156	14.221
Γάλακτος	51	4.310
Φρούτων	41	3.866
Κηπευτικών προϊόντων	18	2.227
Πτηνοτροφ. προϊόντων	11	721
Έτεροι	35	3.097
Παραγωγικοί	1.462	144.989
α) Παραγωγικοί (κατέχοντες εγκαταστάσεις, γεωργικά μηχανήματα κ.λπ.)	752	106.722
ήτοι:		
Ελαιουργικοί	423	60.786
Οινοποιητικοί (ελεύθ.)	7	2.669
Τυροκομικοί	226	24.102
Πτηνοτροφικοί	10	1.237

Κοινής χρήσεως μηχανών	54	8.460
Πολλαπλών παραγωγικών δραστηριοτήτων	25	8.839
Παραγωγικοί έτεροι	7	629
β) Παραγωγικοί εργασίας ήτοι:	419	13.696
Γεωργοβιοτεχνικοί	14	907
Δασικοί εργασίας	405	12.789
γ) Παραγωγικοί διάφοροι ήτοι:	55	4.072
Συν/σμοί ομαδικής καλλιέργειας	13	1.018
Αρδευτικοί Συν/σμοί	38	2.947
Διάφοροι παραγωγικοί	4	107
δ) Παραγωγικοί (χαρακτηριζόμενοι ως παραγωγικοί κυρίως εκ της συμμετοχής των ειδικών Ενώσεων ή άλλων Οργανώσεων των οποίων σκοπός είναι η απόκτησης βιομηχανικών και λοιπών εγκαταστάσεων ήτοι:	236	20.499
Αμπελουργών	17	1.646
Κτηνοτρόφων	165	12.806
Τοματοπαραγωγών και παραγωγών κηπευτ. προϊόντων	24	2.716
Παραγωγών βρωσ. ελαιών	2	175
Φρουτοπαραγωγών	28	3.156
Διαφόρων σκοπών ήτοι:	85	5.007
Μελισσοκομικοί	64	2.920
Εξαγοράς και ενοικιάσεως γαιών	19	1.741
Υγειονομικοί	1	316
Διάφοροι	1	30
Σύνολον(*) ελευθέρων γεωργικών	6.748	632.253

(*) Ο αριθμός των συνεταιρισμένων ατόμων υπολογίζεται σε 598.141. Οι υπόλοιποι αφορούν εγγραφη σε περισσότερους συνεταιρισμούς.

Γεωργ. Συνεταιρισμοί (Αναγκαστικοί)		
Οινοποιητικοί	39	16.028
Θηραϊκών προϊόντων	13	2.065
Μαστίχης	20	4.840
Κροκοπααραγωγών	1	659
Διαχειρίσεως συνιδιοκτητών δασών	134	27.800
Διαχειρίσεως χορτονομής	45	11.323
Σύνδεσμοι Κιτροπαραγωγών	50	2.622
Σύνολον αναγκαστικών γεωργικών	302	65.337
Γενικών σύνολον γεωργικών Συνεταιρισμών	7.050	697.590

Αστικοί Συνεταιρισμοί (τελούντες υπό τον έλεγχον και εποπτείαν της ΑΤΕ)		
1. Αλιευτικοί:		
Πλοιοκτητών μέσης αλιείας	4	109
Πλοιοκτητών παράκτιας	13	625
Αλιεργατών εκμεταλ. ιχθυοτρ. υδάτων	40	1.164
Αλιεργατών μηχανοκιν. κ.λπ. αλιευτικών	3	59
Σπογγαλιέων	1	26
Σύνολον αλιευτ. Συν/σμών	61	1.983
2. Χειροτεχνίτες:		
Βιοτεχνικοί Συν/σμοί Γουνοποιών	3	46
Σύνολον Αστ. Συν/σμών	64	2.029

Γενικών σύνολον Συν/σμών υπό εποπτείαν ΑΤΕ	7.114	699.919
---	--------------	----------------

Περισσότεροι του ενός ομοειδείς Συνεταιρισμοί υπάρχουν σε 784 τόπους (πρόκειται κυρίως για πιστωτικούς. Βλ. σχετικό σημείωμα σε άλλη σελίδα στη συνέχεια).

3. Μέσος όρος αριθμού μελών κατά Συνεταιρισμόν.		
Ανάλογα με τον αριθμό των μελών τους οι Γεωργ. Συνεταιρισμοί κατατάσσονται ως εξής:		
2.312 έχουν	7- 50 μέλη	
1.340 »	51- 75 »	
912 »	76- 100 »	
1.081 »	101- 150 »	
532 »	151- 200 »	
571 »	201 και άνω »	

Μέσος όρος 94 συνεταίροι.

4. Μεμονωμένοι και συνεταιρισμένοι κατά περιφέρειας.
 Η κατανομή των ενεργών(*) μελών των Γ. Συνεταιρισμών σε σύγκριση με τους ενεργούς (*) μεμονωμένους πιστούχους της ΑΤΕ έχει κατά Γ. Διαμερίσματα ως εξής (αγροτ. οικογένειαι):

	Συνεταιρ.	Μεμονωμ.
Θράκη	28.053	23.894
Αν. Μακεδ.	38.379	21.050
Κεντρ. Μακεδ.	86.363	28.406
Δυτ. Μακεδ.	27.008	11.279
Θεσσαλία	69.915	22.814
Στερ. Ελλάς	80.391	46.567
Ήπειρος	22.810	24.294
Πελοπόννησος	86.837	64.836
Ν. Αιγαίου	15.502	9.586
Ν. Κυκλάδες	6.836	2.024
Κρήτη	62.558	14.314
Ν. Ιόνιοι	17.826	9.470
Δωδεκάνησος	5.704	2.500
Σύνολο ενεργών	548.182	281.034
Επί συνόλου	598.141	366.244

5. Ο τεχνικός και βιομηχανικός εξοπλισμός των αγροτικών συνεταιρικών οργανώσεων.

Εντός του 1974 απεκτηθήσαν από τις αγροτικές συνεταιρικές οργανώσεις τεχνικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις αξίας κτήσεως 382.857.000 δρχ., που αναλύονται σε:

	χιλ. δρχ.
Γεωργικές βιομηχανίες	222.194
Γεωργικά μηχανήματα	17.209
Μεταφορικά μέσα	15.734
Γραφεία - Αποθήκες	91.056
Εγκαταστ. δασικές	2.314
Λοιπές	34.350
Σύνολο	382.857

Το κονδύλιο δια Γ. βιομηχανίες 222.194 αναλύεται σε:

	χιλ. δρχ.
Τυροκομεία	300
Ελαιουργεία	29.513
Διαλογή - συσκ. οπωρών	1.300
Κονσερβ. βρωσ. ελαίων	7.852

(*) Όσοι έχουν συναλλαγή έστω και μια φορά κατά την τελευταία τριετία.

Εκκοκ. βάμβακος	114.249
Πτηνοφαγεία	26.000
Οινοποιεία	4.612
Ψυγεία - παγοποιεία	20.500
Εγκατ. καταψύξ. κρέατος	11.000
Επεξεργ. ελαιολόδου	6.868
Σύνολο	222.194

Η αξία του κατεχομένου από τις αμιγείς Γεωργ. Συνεταιριστικές Οργανώσεις εξοπλισμού την 31.12.74 ανέρχεται σε 6.360.039.000 δρχ., με την ακόλουθη ανάλυση:

	χιλ. δρχ.
Γεωργικές βιομηχανίες	3.166.387
Άλλες εγκαταστάσεις	277.994
Γεωργικά μηχανήματα	67.143
Μεταφορικά μέσα	105.051
Γραφεία, Αποθήκες κ.λπ.	2.673.579
Δασικός εξοπλισμός	31.878
Αλιευτικός εξοπλισμός	16.492
Βιοτεχνικός εξοπλισμός	21.515
Σύνολο	6.360.039

Επί πλέον υπάρχει και ο λίαν αξιόλογος εξοπλισμός των συνεταιρικών εταιρειών διαφόρων άλλων μορφών (του οποίου όμως δεν δίδεται συνολική αποτίμησης εις χρήμα). Πρόκειται περί 49 μεγάλων γεωργικών βιομηχανιών.

Η απαρίθμηση και μόνο των κυριωτέρων βιομηχανιών και τεχνικών εγκαταστάσεων και μέσων

Το θέμα των «ομοειδών Συνεταιρισμών στον ίδιο τόπο»

Για το θέμα αυτό που κάθε τόσο έρχεται στην επιφάνεια χωρίς βαθύτερη γνώση και σωστά μέτρα για την επίλυσή του, γράφουν τα ΘΣ το 1975 (σ. 2346) και ζητούν, από το Κράτος και την ΑΤΕ, έργα και όχι λόγια. Το σημείωμα είναι το ακόλουθο:

«Μεγάλος λόγος γίνεται επί έτη για τους ομοειδείς γεωργικούς συνεταιρισμούς που λειτουργούν στον ίδιο χώρο (Δήμο ή Κοινότητα) και που είναι -δήθεν- η αιτία που δεν αποδίδει η συνεταιριστική κίνηση. Και το θέμα ανακύπτει σε κάθε συζήτηση για τροποποίηση της νομοθεσίας, οπότε προτείνονται διάφορες πανάκειες για τη θεραπεία: π.χ. για να γίνη δεύτερος συνεταιρισμός να απαιτούνται 100 ή 200 μέλη κ.ο.κ.

Βασικά έπρεπε να σημειωθεί ότι υπάρχουν περιπτώσεις που από ουσιαστικούς λόγους είναι όχι απλώς δικαιολογημένη αλλά και ίσως επιβεβλημένη η σύσταση και δεύτερου και τρίτου ομοειδούς συνεταιρισμού, π.χ., εις τας κατηγορίας των βιοτεχνικών, δασικών, αλιευτικών, κοινής καλλιέργειας, οικοδομικών κ.λπ. (ανάλογα με τις ειδικές συνθή-

κατά την 31.12.74 προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση, απαιτεί δε πολλές σελίδας δια να αναφερθούν απλώς. Περιοριζόμεθα να μνημονεύσωμεν ότι υπάρχουν:

978	εγκατ. Γ. Βιομηχανιών
814	άλλες παραγ. εγκαταστάσεις
1.729	Γεωργ. μηχανήματα
518	μεταφορικά μέσα

11.830 μονάδες γραφείων, αποθηκών καθώς και μέγας αριθμός δασικών, αλιευτικών, βιοτεχνικών εγκαταστάσεων.

6. Οι Συνεταιριστικοί υπάλληλοι.

Ο συνολικός αριθμός των συνεταιριστικών υπαλλήλων (μονίμων και εκτάκτων) ανέρχεται σε 4.785 (από τους οποίους 247 Πτυχιούχοι) και κατανέμονται στις ακόλουθες οργανώσεις:

	Οργαν.	Υπάλλ.
Συνεταιρισμοί	770	1.393
Κοινοπρ. Συνετ.	3	13
Ενώσεις	132	2.948
Κοινοπρ. Ενώσεων	3	263
Κεντρ. Ενώσεις	9	168
Σύνολο	917	4.785
Αλιευτικοί κ.λπ.	16	26
Γεν. σύνολο	933	4.811

Σημειώτεον ότι από πλευράς λογιστικής 10% μόνον των συνεταιρισμών εξυπηρετούνται από δικούς τους λογιστάς, 82% από τις Ενώσεις και 8% δεν έχουν τακτική λογιστική ενημέρωση.

κας).

Αλλά και σε πολλές περιπτώσεις που θα ήταν δυνατή η συγχώνευση, είναι καλλίτερα να υπάρχει η διαίρεση. Διότι τα σημεία που θα χώριζαν (οικονομικά, προελεύσεως, νοοτροπίας, πολιτικά κ.λπ.) τους συνεταιίρους του ενός συνεταιρισμού, αυτά τα ίδια σημεία ενώνουν τους συνεταιίρους του κάθε ιδιαίτερου συνεταιρισμού.

Αλλά ας μιλήσουν τα στατιστικά στοιχεία. Όλοι οι τόποι (Δήμοι, Κοινότητες) που λειτουργούν από 2 Συνεταιρισμοί παραγωγικοί και πωλήσεως είναι 130. Σε 17 τόπους λειτουργούν από 3 Συνεταιρισμοί και σε 10 τόπους λειτουργούν από 4 και άνω τέτοιοι συνεταιρισμοί. Σύνολο δηλαδή 157 τόποι όπου υπάρχουν περισσότεροι του ενός συνεταιρισμοί παραγωγικοί, πωλήσεως, διάφοροι. Αυτό

είναι όλο κι όλο το φοβερό μειονέκτημα των γεωργικών συνεταιρισμών για το οποίο προτείνονται δρακόντεια νομοθετικά μέτρα για να... εξυγιανθεί η κίνηση και να σώση τους αγρότες και την Ελλάδα. Περί όνου σιας ο θόρυβος.

Εκεί όπου οι αριθμοί είναι περισσότερο εντυπωσιακοί (αλλά απλώς εντυπωσιακοί) είναι η περίπτωση των πιστωτικών συνεταιρισμών. Πραγματικά σε 455 τόπους υπάρχουν από 2 τέτοιοι συνεταιρισμοί (πιστωτικοί), σε 100 τόπους υπάρχουν από 3 τέτοιοι Συνεταιρισμοί και σε 72 τόπους υπάρχουν από 4 τέτοιοι συνεταιρισμοί και άνω. Για την περίπτωση αυτή μπορούν να σημειωθούν τα εξής:

Πρώτο: ο πιστωτικός συνεταιρισμός έχει κάποια μεγαλύτερη ευθύνη και προϋποθέτει μεγαλύτερη ομοιογένεια και αλληλοεμπιστοσύνη των μελών. Συνεπώς κατά ένα ποσοστό δικαιολογείται ο χωρισμός σε ομοιογενείς ομάδες κατά την κρίση των ιδίων των αγροτών.

Δεύτερο: πρέπει να ερευνηθεί ποιοί είναι αυτοί οι τόποι (Δήμοι, Κοινότητες) που υπάρχουν περισσότεροι συνεταιρισμοί. Αν πρόκειται για μεγάλους Δήμους και Κοινότητες (και μάλιστα με ανομοιογενή πληθυσμό) όπου και οι Συνεταιρισμοί θα είναι μεγάλοι, τότε είναι μάλλον δικαιολογημένη η ύπαρξη περισσότερων συνεταιρισμών γιατί έτσι ίσως εξυπηρετούνται καλύτερα και ασφαλέστερα τα μέλη. Και οπωσδήποτε, αν εννοόταν σε ένα, δεν επρόκειτο να υπάρξει τόσο σημαντική πρόοδος στην κίνηση (πρόοδος θα ήταν η διεύρυνση των σκοπών και σε εργασίες έξω από τις πιστωτικές).

Τρίτο: για τις περιπτώσεις που έπειτα από ειδική έρευνα θα βρεθεί ότι μερικοί τέτοιοι συνεταιρισμοί (πιστωτικοί) θα έπρεπε να συγχωνευθούν, το πράγμα δεν παρουσιάζει δυσκολία, φτάνει το Υπουργείο Γεωργίας και η Αγροτική Τράπεζα να έχουν το θάρρος (που είναι και καθήκον τους) να τους πουν καθαρά: Δικαίωμά σας από τον νόμο είναι να υπάρχουν. Αλλά για να σας πιστοδοτώ και

να σας εξυπηρετώ καλύτερα πρέπει να το καταλάβετε ότι πρέπει να συγχωνευθείτε. Μέχρι τότε δεν σας κρίνω παραγωγικούς και θα σας εξυπηρετώ στα στοιχειώδη. Αν συγχωνευθήτε θα έχετε το άλφα και βήτα πλεονεκτήματα και κίνητρα.

Με λίγη λοιπόν περισσότερη — και δικαιολογημένη — επιμονή του πιστωτού και λίγα κίνητρα το θέμα θα λυθεί, χωρίς να χρειάζονται αναγκαστικά νομοθετικά μέτρα που συνήθως οδηγούν στο αντίθετο αποτέλεσμα.

Αλλά προηγουμένως αυτά τα ίδια λόγια για συνεργασία κ.λπ., θα έπρεπε να λέγονται και μέτρα πρέπει να λαμβάνονται για εκείνους τους 366.244 αρχηγούς αγροτικών οικογενειών που είναι έξω από τους Συνεταιρισμούς και δεν εγγράφονται αφού ως μεμονωμένοι εξυπηρετούνται καλύτερα από το Κράτος και την ΑΤΕ (στις πιστώσεις, συγκεντρώσεις προϊόντων, λιπάσματα κ.λπ.).

Αυτή είναι η πραγματικότητα! Και αυτός είναι ο δρόμος. Τα άλλα είναι άγνοια ή δοκιμασοφία ή και εκ του πονηρού.

Περιμένουμε συνεπώς από τον κ. Διοικητή της ΑΤΕ να δώσει σάρκα και οστά στις ανακοινώσεις ότι η ΑΤΕ θα συμπορεύεται με τους Συνεταιρισμούς. Δηλαδή να επιβαρύνει τους μεμονωμένους με το πραγματικό κόστος εξυπηρετήσεώς τους και να ελαφρύνει τους συνεταιρισμούς. Να καταλάβουν οι αγρότες ότι μένοντας έξω από τον συνεταιρισμό έχουν ζημιά. Και αν είναι μέλη του Συνεταιρισμού θα έχουν ωφέλεια πραγματική.

Αν μπου οι μεμονωμένοι στους συνεταιρισμούς αυτόματα οι συνεταιρισμοί μεγεθύνονται και δεν βλάπτει να είναι και δύο και τρεις στα μεγάλα χωριά, αν υπάρχουν λόγοι που δεν τους αφίνουν ακόμα να συγχωνευθούν. Αυτό το τελευταίο θα γίνη σιγά - σιγά, όχι όμως με μέτρα αναγκαστικά που οδηγούν σε αντίθετα αποτελέσματα.

Αλλά και το Κράτος τι κάνει από της πλευράς των αντικινήτρων»;

— Τα στοιχεία τέλους 1975 για την ελληνική γεωργική συνεταιριστική κίνηση. (ιδρύσεις, διαλύσεις, υπάρχοντες, λειτουργούντες. Συνεταιρισμοί, Ενώσεις, Κοινοπραξίες, Κεντρικές Ενώσεις, Εταιρείες συνεταιριστικές, υπαλληλικό προσωπικό, εργασίες, κ.λπ.), βλ. στα ΘΣ 1976 σ. 2875, 2876. Βλ. και ΘΣ 1977 σ. 3038, 3039. Είναι τα ακόλουθα (περιληπτικά):

1) Ιδρύσεις - Διαλύσεις.

Κατά το 1975 εγκρίθηκαν τα καταστατικά 87 νέων Συνεταιρισμών και 1 Κεντρικής Ενώσεως (Δασικής). Ήταν: πιστωτικοί 17, πωλήσεως 23, παραγωγικοί 32, διάφοροι 14, αναγκαστικοί δασών 1.

Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά το 1975 άρχισαν να δημιουργούνται με εντονότερο βαθμό νέες

συνεταιριστικές μονάδες μετά την αναστολή των προηγουμένων ετών όταν οι ιδρύσεις ήταν λιγότερες.

Παράλληλα όμως υπήρξαν 149 διαλύσεις (34 εκούσιες, 17 για συγχώνευση, 91 με δικαστική απόφαση, 7 με διοικητική απόφαση). Οι διαλυθέντες ήταν κυρίως δασικοί εργασίας (29), γαλακτοκομικοί (26), ελαιουργικοί (8), πωλήσεως φρυστών

(5), διαχειρίσεως συνιδιοκτήτων δασών (7), πράμα που σημαίνει ότι η διάλυση είναι κυρίως αποτέλεσμα επιδράσεως εξωτερικών συνθηκών και μάλιστα ασφαλέμενης κυβερνητικής πολιτικής στους τομείς με τους οποίους ησχολούνται οι συνεταιρισμοί (δασικά, γαλακτοκομικά) ή της ερημώσεως της ορεινής υπαίθρου.

Πάντως χαρακτηριστικό είναι ότι σε 239 ιδρύσεις της περιόδου 1971—1975 είχαμε 1.195 διαλύσεις, πράγμα που πρέπει να ερευνηθή κατ' ουσίαν και κατά περιπτώσεων αν είναι πρόοδος, οπισθοδρόμησης ή αδιάφορο.

2) Υπάρχοντες - λειτουργούντες την 31.12.75. Μέλη.

Στο τέλος του 1975 η εικόνα έχει ως εξής:

	Υφιστάμ.	Λειτουργ.	Μέλη λειτ.
Πιστ. ελεύθ.	5.120	4.997	466.715
Πωλήσεως ελεύθ.	216	166	14.602
Παραγωγικοί ελεύθ.	1.623	1.455	145.404
Διάφοροι ελεύθ.	117	91	6.916
	7.076	6.709	633.637
Αναγκαστ. (κυρίως διαχ. προϊόντων)	339	293	65.335
Σύνολο Γεωργικών	7.415	7.002	698.972
Λοιποί ελεγχόμενοι υπό ΑΤΕ	3	1	16
Γεν. Σύνολο	7.418	7.003	698.988

Αυτή είναι μια χονδρική κατάταξη με βάση τις κύριες εργασίες που διεξάγουν.

Συνεταιρισμοί γεωργικοί λειτουργούν σε όλους σχεδόν τους Δήμους - Κοινότητες όπου είναι δυνατή η ανάπτυξη σχετικής δραστηριότητας, δηλαδή υπάρχει πλήρης σχεδόν κάλυψη από πλευράς υπάρξεως συνεταιρισμού (ερευνητέα η έκταση των εργασιών).

Αντίθετα: λειτουργούν περισσότεροι ομοειδείς συνεταιρισμοί σε 780 Δήμους - Κοινότητες. (2 Συν/σμοί σε 581 περιπτώσεις, 3 σε 114 περιπτώσεις, 4 και άνω Συν/σμοί σε 82 περιπτώσεις). Ένας μεγάλος αριθμός από αυτούς θα μπορούσαν, νομίζουμε, να συγχωνευθούν με ειδικά κίνητρα.

Από πλευράς αριθμού μελών έχουμε Συνεταιρισμούς:

2.284 με	7— 50 μέλη
1.314 με	51— 75 »
926 με	76— 100 »
1.079 με	101— 150 »
522 με	151— 200 »
584 με	201 και άνω μέλη.

6.709 μέσος όρος μέλη 94

Το στοιχείο είναι σχετικό και με το μικρό μέγεθος του πληθυσμού των Κοινοτήτων.

Υπολογίζεται ότι από τα 633.637 μέλη των ελευθ. γεωργικών συνεταιρισμών τα 32.982 μετέχουν και σε άλλο συνεταιρισμό, δηλαδή οι 600.655 μετέχουν σε ένα και μόνο συνεταιρισμό.

Από αυτούς οι 544.035 θεωρούνται ως ενεργά μέλη δηλαδή μετέχουν στις εργασίες του Συνεταιρισμού τους.

Επί 600.655 αγροτικών οικογενειών που μετέχουν εφ' άπαξ στους γ. συνεταιρισμούς (62,69%) υπάρχουν 357.413 μη συνεταιρισμένες (37,31%). Σύνολο 958.068.

Και επί 544.035 ενεργών μελών γ. συνεταιρισμών (65,09%) υπάρχουν 282.642 ενεργοί μεμονωμένοι πιστούχοι ΑΤΕ (34,91%). Σύνολο 826.677.

3) Κοινοπραξίες Γ. Συνεταιρισμών (ν. 479/43).

Υπάρχουν 4 με 76 συνολικά Συνεταιρισμούς που έχουν μέλη 4.256 (2 μελισοκομικές, 1 αμπελοφυγών, 1 (αδρανεϊ) οπωρογών).

4) Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών.

Υπάρχουν 134 Ενώσεις με 6.514 Συνεταιρισμούς που έχουν μέλη 632.305. Δηλαδή μέσος όρος 49 Συνεταιρισμοί με 4.718 μέλη των κατά Ένωσιν. Οι αριθμοί ποικίλλουν πολύ κατά Γ. Διαμερίσματα. Από αυτούς φαίνεται ότι υπάρχουν μερικά περιθώρια συγχωνεύσεως με ειδικά κίνητρα. Πρέπει να γίνη σχετική μελέτη κατά περιπτώσιν.

5) Κοινοπραξίες Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών (ν. 479).

Υπάρχουν 5 Κοινοπραξίες Ενώσεων με συνολικά μέλη τους 137 Ενώσεις (πολλές οι αυτές Ενώσεις στις διάφορες Κοινοπραξίες). Οι κυριώτερες είναι η ΚΥΔΕΠ και η ΚΣΟΣ.

6) Κεντρικές Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών.

Υπάρχουν 11 Κεντρικές Ενώσεις με μετέχοντες: Ενώσεις 163 (πολλές οι αυτές στις διάφορες Κεντρικές Ενώσεις) και Συνεταιρισμούς 23.

7) Εταιρείες Συνεταιριστικές.

Υπάρχουν 68 με διάφορες νομικές μορφές (ΑΕ, ΕΠΕ, Κοινοπραξίες ΝΔ 3874/58, άτυπες, κ.λπ.).

8) Σωματεία Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Υφίσταται η Πανελληνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών.

9) Υπαλληλικό προσωπικό.

Κατά πλήρη απασχόληση προσωπικό διαθέτουν 953 μόνο οργανώσεις:

801 Συνεταιρισμοί	με 1.459 υπάλ.
3 Κοινοπρ. Συνετ.	με 13 »
134 Ενώσεις	με 3.165 »

4 Κοινοπρ. Ενώσ.	με 309	»
11 Κεντρ. Ενώσεις	με 180	»

953 Οργανώσεις με 5.126 υπάλ.

Από τους 5.126 υπαλλήλους μόνιμοι ήταν 2.781, πτυχιούχοι 292.

Μόνο 11% των Συνεταιρισμών διαθέτουν προσωπικό με πλήρη απασχόληση. Εξυπηρετούνται είτε με προσωπικό με περιορισμένη απασχόληση είτε από τις Ενώσεις (82%).

10) Εξοπλισμός σε εγκαταστάσεις

Η αξία των βιομηχανικών κ.λπ., εγκαταστάσεων που αποκτήθηκαν εντός του 1975 ανήλθε σε 376.665.000 δρχ., και αναλύεται σε:

Γεωργ. Βιομηχ.	111.373	χ.δ.
Γεωργ. Μηχανήματα	29.224	χ.δ.
Γραφεία - Αποθήκες	128.431	χ.δ.
Μεταφορικά μέσα	18.477	χ.δ.
Δασικά - Βιοτεχνικά	5.180	χ.δ.
Λοιπά	83.980	χ.δ.

Σύνολο 376.665 χ.δ.

Η αξία του κατεχομένου, από τις αμιγείς Γ.Σ. Οργανώσεις, βιομηχανικού κ.λπ., εξοπλισμού ανέρχεται σε 7.128.290 χιλ. δρχ.

11) Πιστωτικές εργασίες

Κατά το 1974 χορηγήθηκαν από τις Οργανώσεις δάνεια:

Από κεφάλαια ΑΤΕ (αναχορηγήσεις) δρχ. 21.995.742.000 δρχ., από ίδια κεφάλαια 252.539.000. Σύνολο δρχ. 22.218.281.000.

Ουσιαστικά δηλαδή, στον τομέα αυτό, η πρωτοβουλία των Οργανώσεων είναι ασήμαντη. Και είναι μεγάλη η ευθύνη και της ΑΤΕ και της συνεταιριστικής ηγεσίας για την κατάσταση αυτή που δεν σημειώνει ούτε την ελαχίστη βελτίωση.

Ουσιαστικά οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν καταντήσει, στον τομέα αυτό, ο σχεδόν άμισθος υπηρέτης της ΑΤΕ η οποία ασκεί την αγροτική πίστη.

Μόνο 1 Ένωση και 251 Συνεταιρισμοί ασκούν με κάποια μεγαλύτερη πρωτοβουλία και ευθύνη (συλλογικός δανεισμός) το έργο αυτό προς τα 49.226 δανεισθέντα μέλη τους (δρχ. 1.158.429.000).

12) Προμηθευτικές εργασίες

Κατά το 1974 οι Οργανώσεις προμηθεύτηκαν: είδη γεωργικής χρησιμότητας 4.246.462.000. Είδη οικιακής χρησιμότητας 921.898.000. Σύνολο 5.168.360.000. (Στα ποσά αυτά περιλαμβάνονται

και τα λιπάσματα, φάρμακα, σπόροι κ.λπ., που διαθέτει η ΑΤΕ).

13) Κοινή χρήση γεωργικών μηχανημάτων

Κατά τα τελευταία χρόνια η δραστηριότητα των Συνεταιρισμών Οργανώσεων στον τομέα της εκμεταλλεύσεως γεωργικών μηχανημάτων έχει περιορισθεί. Τούτο οφείλεται —κατά τη διατύπωση του απολογισμού της ΑΤΕ— βασικά στο γεγονός ότι ένας σημαντικός αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων απέκτησε δικά του μηχανικά μέσα (ελκυστήρες, αλωνιστικές μηχανές, θεριζοαλωνιστικές κ.λπ.). Προσθέτουμε εμείς: Τα στοιχεία δείχνουν ότι καμιά πρόοδος δεν έγινε —παρ' όλες τις διάφορες κρατικές ανακοινώσεις περί προγραμμάτων συνεργασίας των αγροτών— και όχι μόνο διατηρείται αλλά και επεκτείνεται η αντιοικονομική απόκτηση και χρησιμοποίηση αγροτικών μηχανημάτων από τα άτομα.

Χαρακτηριστικοί είναι οι αριθμοί:

Εξυπηρετήθηκαν 91.806 στρ. για αρόσεις και 29.353 για αρδεύσεις. Έγιναν μεταφορές 283.340 τόν., αλωνισμός 6.573 τ., θεριζοαλωνισμός 27.054 τ., δεματοποίηση 90.274 τ., καθαρισμός σπόρων 4.050 τ.

Από τις εργασίες αυτές εξυπηρετήθηκαν 129.976 παραγωγοί (προφανώς τα συγκεκριμένα άτομα είναι πολύ λιγότερα).

14) Επεξεργασία και διαχείριση γεωργικών προϊόντων

— Χρησιμοποιήθηκαν εγκαταστάσεις των Γ.Σ. Οργανώσεων για την επεξεργασία προϊόντων (με δικαίωμα εις χρήμα ή είδος) κατά το 1974 και παρέλαβαν τα παραχθέντα προϊόντα (χωρίς κοινή διαχείριση): Διάφορα γεωργικά και κτηνοτροφικά 235.899 τ. Αυγά ωοσκοπημένα 47.200 χιλ. τεμ. Ξυλεία πριστή μ3 450.

— Έγινε συγκέντρωση γεωργ. προϊόντων (για κοινή διάθεση είτε αυτούσιων είτε μετά από επεξεργασία) για λ/σμό των παραγωγών ή των νομικών προσώπων:

Διάφορα προϊόντα	1.295.319	τόν.
Αυγά	80.216	χιλ. τεμ.
Αμνοί	510	κεφ.
Κρόκος	2.974	χ/μ.
Νεοσσοί	2.844	χιλ. τεμ.

Ένα αξιόλογο μέρος από αυτά διατέθηκαν στο εξωτερικό (τ. 110.214 και 2.958 χιλ. τεμ.) αξίας 2.273.721.000 δρχ.

— Έγινε διαχείριση και διάθεση γεωργ. ε φ ο - δ ί ω ν για λ/σμό τρίτων (ΑΤΕ, Δημοσίου κ.λπ.):

Λιπάσματα	1.325.021	τόνοι
-----------	-----------	-------

Γ. Φάρμακα	26.771	»
Ζωοτροφές	1.078.266	»
Σπόροι	109.747	»
Διάφορα	1.005	»
Σύνολο	2.540.810	»

Επίσης έγινε και διαχείριση σε διάφορες αξιόλογες ποσότητες άλλων ειδών για λ/σμό Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, ΑΤΕ και τρίτων.

— Έγινε από 408 Οργανώσεις συγκέντρωση και διαχείριση διαφόρων γεωργικών προϊόντων για λ/σμό Δημοσίου, Οργανισμών, κ.λπ. τόν. 950.660. Μέρος από τα προϊόντα αυτά τα ελεξερ-

γάζτηκαν οι εγκαταστάσεις των συνεταιρικών οργανώσεων με παραγωγή 104.975 τ. διαφόρων προϊόντων.

— Έγινε (σε συνεργασία με το Ταμ. Προστασίας Ελαιοπαραγωγής) δακοκτονία από 43 Οργανώσεις και ψεκάστηκαν 46.227.000 δένδρα με δαπάνη (λ/σμού Δημοσίου) 108.848.000 δρχ.

— Αξιόλογες είναι και οι εργασίες των δασικών, αλιευτικών και βιοτεχνικών συνεταιρισμών.

Η αξία των διατεθέντων δασικών προϊόντων έφτασε το 1974 τις 281.412.000 δρχ. (πλέον οι εργασίες για λ/σμό της ΚΕΔ), των αλιευτικών τις 103.519.000 δρχ. και των βιοτεχνικών τις 38.267.000 δρχ.

Η «Μεταπολίτευση» στους Συνεταιρισμούς το 1974.
Ομιλεί ο υπουργός Γεωργίας Δ. Παπασπύρου (γραφεία Συνομοσπονδίας)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

— Πολλά στοιχεία αριθμητικά και ουσιαστικά για τις δραστηριότητες των Συνεταιρισμών (και Ενώσεων κλπ.) βλ. και στο προηγούμενο Υποκεφ. Γ.

— Για το θέμα των ομοειδών συνεταιρισμών στον ίδιο τόπο βλ. στο Υποκεφ. Γ.

— Για το θέμα της ελευθερίας των εργασιών των γεωργ. συνεταιρισμών βλ. στο Υποκ. Β.

— Η κατάσταση των Συνεταιρικών Οργανώσεων κατά το 1974. Κείμενο δημοσιογράφου Λ. Αρσενίου δίνει μια χαρακτηριστική εικόνα της καταστάσεως από την οποία ξεκινά η νέα περίοδος. Βλ. το κείμενο στη ΦΣ 1974 σ. 576.

— Η γεωργική πολιτική και ο Συνεργατισμός Εγκ. Υπουργείου Γεωργίας 676/1974. Επαινετή ενέργεια (παρά μερικές επιφυλάξεις). Κείμενο βλ. ΘΣ 1974 σ. 1982.

— Η συμμετοχή των Συνεταιρικών Οργανώσεων στη ΔΕ Θεσσαλονίκης. αναλυτικές πληροφορίες με πολλές φωτογραφίες περιπτέρων βλ. ΦΣ 1974 σ. 635 επόμ.

— **Οι εκλογές νέων Διοικήσεων**

— Σύμφωνα με το ΝΔ 66/1974 (βλ. ΘΣ σ. 1966 και 1975 σ. 2101) οι εκλογές για την ανάδειξη αιρετών Διοικήσεων κλιμακώθηκαν ως εξής:

Από 17.9.74 — 17.1.1975 στις πρωτοβάθμιες. Από 17.1.1975 — 17.2.75 στις δευτεροβάθμιες.

Από 17.2 — 17.3.75 στις Κεντρικές Οργανώσεις.

Κατά Απρίλιον 1975 θα εκλεγεί η Διοίκησης της Συνομοσπονδίας.

Για την διενέργεια των εκλογών βλ. το ακόλουθο κείμενο στα ΘΣ 1974 σ. 1959 με τίτλο «Οι νέες Διοικήσεις των Συνεταιρισμών Οργανώσεων». Γράφει:

«Τώρα που η πρωτοβουλία και η ευθύνη δια την ανάδειξη των νέων Διοικήσεων επανέρχεται εις τα μέλη των Οργανώσεων, πώς πρέπει να γίνη η επιλογή;

Ασφαλώς με ηρεμία, με όλην την απαιτούμενη νομιμότητα και αντικειμενικότητα, να επιλεγούν οι καλλίτεροι.

Βέβαια το πρόβλημα είναι μεγάλο. Διότι η αδράνεια της 7ετίας, το σταμάτημα των ζυμώνσεων και του ενδιαφέροντος, η αδυναμία κριτικής και η εγκατάλειψις της υπαίθρου, συνετέλεσαν ώστε να απογυμνωθούν αι Οργανώσεις από παλαιά στελέχη των χωρής να δημιουργηθούν εν τω μεταξύ αρκετά νέα.

Πρέπει λοιπόν οι συνεταίροι να προσέξουν όταν θα ασκήσουν το δικαίωμα της εκλογής των νέων Συμβουλίων. Να εκλεγούν οι καλοί. Να μείνουν έξω από τους Συνεταιρισμούς τα κομματικά. Πολλοί βέβαια θα προσπαθήσουν να εκμεταλλευθούν και τους Συνεταιρισμούς. Αλλά οι συνεταίροι πρέπει, για το συμφέρον τους το πραγματικό, να φροντίσουν να προκόψη ο Συνεταιρισμός τους. Και αυτό θα γίνη αν εκλέξουν τους πιο καλούς, τους πιο λογικούς, τους πιο τίμιους.

Και εκείνοι που θα εκλεγούν πρέπει, με κατάλληλον μελέτην, να ενημερωθούν για τα καθήκοντά τους. Όχι προχειρότητες με τον αέρα της εξουσίας.

Χρειάζεται μεγάλη προσοχή».

— Μετά την εκλογή των νέων Διοικήσεων τα ΘΣ (1975 Απρίλιος σ. 2223) σε πρώτο σημειώμά τους, αφού συγχαίρουν, εύχονται για αποδοτική εργασία και προαισθανόμενα κάπως τα επερχόμενα τονίζουν. «Τα προβλήματα είναι πολλά και η συνεταιριστική κίνησης ευρίσκειται ακριβώς εις το σταυροδρόμι όπου αρχίζουν οι δρόμοι εκλογής. Από τον δρόμον που θα ακολουθήσουν οι αναδειχθέντες ηγέται θα εξαρτηθή, κατά πολύ, η επιτυχία και η αποτυχία.

Ευχόμεθα να γίνη το καλό. Και αυτό θα επιτευχθεί μόνον αν οδηγός αστήρ είναι η συνεταιριστική τους πίστις και να παραμερίζωνται όλα τα λοιπά».

— Το πρόβλημα της μεγεθύνσεως των Συνεταιρισμών. Με αφορμή την ομιλία του Ι. Αφεντάκη στο Σεμινάριο Μετεκπ. ανωτέρων Στελεχών του Υπουργείου Γεωργίας (ΘΣ 1975 σ. 2480 επόμε.) με θέμα «Γεωργική Πολιτική και Συνεργατισμός» το περ. ΘΣ σ. 2465 θέτει το ερώτημα «Αναγκαστικά ή με κίνητρα θα γίνεται η μεγέθυνση των Συνεταιρισμών;».

— Τεχνική πρόοδος και Συνεργατισμός. Κείμενο αναλυτικό Δ.Θ. Πάνου (ομιλία στη μετεκπαίδευση των γεωπόνων Υπουργείου Γεωργίας) βλ. ΘΣ 1975 σ. 2537 επόμε.

— Οι Τράπεζες γεωργικών μηχανών. Εφαρμογή στη Δ. Γερμανία. Φύση του θεσμού. Συνεργασία, σκοποί, αποτελέσματα, κ.λπ. Πολύ ενδιαφέρον κείμενο Κ. Αντωνίου βλ. ΦΣ 1975 σ. 316, χρήσιμο και για σήμερα.

— Οι Συνεταιρισμοί κοινής καλλιέργειας και η παλαιότερη εφαρμογή στη Θεσσαλία. Κείμενο κατατοπιστικό Λ. Αρσενίου. Αντιγράφουμε το προλογικό μέρος (βλ. ΦΣ 1975 σ. 559).

«Η εκδηλουμένη διάθεση από την κυβέρνηση, για να διαδοθούν οι ομαδικές καλλιέργειες στην χώρα μας, φέρει στην επικαιρότητα μια άλλη ανάλογη προσπάθεια, που έγινε στην περιοχή Λαρίσης με τους «Συνεταιρισμούς Κοινής Καλλιέργειας και Παραγωγής Αγροτικών Προϊόντων», που λειτούργησαν από το 1952 μέχρι το 1967, δηλαδή κάπου δεκαπέντε χρόνια. Συνολικά είχαν ιδρυθεί πέντε τέτοιοι συνεταιρισμοί, σε χωριά της περιοχής (Ν. Καρυές κ.λπ.) και στην συνοικία Φιλιππούπολη της Λαρίσης. Η ίδρυσή τους οφείλεται σε πρωτοβουλία του τότε επιθεωρητού συνεταιρισμών ΑΤΕ Λαρίσης κ. Κων. Παρρού, που σκέφθηκε ότι με μια προέκταση εφαρμογών του συνεργατισμού, θα ήταν δυνατό

να εξασφαλισθή για τους μικρούς παραγωγούς, η δυνατότητα να αποκτήσουν μηχανικά μέσα και να εφαρμόσουν συγχρονισμένες μεθόδους στην ομαδική καλλιέργεια των χωραφιών τους. Την ιδέα του την βρήκαν ορθή αγρότες των Νέων Καρυών. Και το 1952 ίδρυσαν τον πρώτο Συνεταιρισμό Κοινής Καλλιέργειας «Ο ΗΛΙΟΣ». Είχε τόση θεαματική επιτυχία από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του, ώστε σύντομα έγιναν άλλοι τέσσερες. Με αυτούς το κυριώτερο που επιτυγχάνονταν ήταν η μείωση του κόστους καλλιέργειας κατά 30% περίπου και η αύξηση της παραγωγικότητας (και δίνει στη συνέχεια σχετικά στοιχεία).

— Ομαδική καλλιέργεια δοκιμαστικά στο Κρατικό κτήμα Λεσινίου από γειτονικούς συνεταιρισμούς βλ. ΘΣ 1976 σ. 2785. Πως πρέπει να οργανωθεί η εκμετάλλευση του βλ. κείμενο Γ. Κακατσίδα στα ΘΣ 1976 σ. 2885.

— Γεωργικές βιομηχανίες. Προωθείται η διαδικασία για την ίδρυση και επέκτασή τους. Στοιχεία για κορινθιακή, σύκα, Βιοχύμ Χανίων, ΣΕΚΟΒΕ, κ.λπ. (ΦΣ 1975 σ. 201)

Επαφή παραγωγών - καταναλωτών. Η διανομή των αγροτικών προϊόντων στις αγορές.

— Συνεταιριστική κοινοπραξία για σούπερ - μάρκετ. Από την παραγωγή στην κατανάλωση. Κείμενο Θ. Γιαννόπουλου στην Αγροτική Αναγέννηση τ. 2 του 1975 και αναδημ. ΦΣ 1975 σ. 313 επόμε. Πολύ ενδιαφέρον κείμενο. Θέμα που δυστυχώς δεν προχώρησαν οι ΓΣ μαζί με τους καταναλωτικούς να το πραγματοποιήσουν (βλ. και παλαιότερες προσπάθειες - υποδείξεις Α. Ν. Κλήμη για τους καταναλωτικούς). Η πρόταση (μετά τις διαπιστώσεις) είναι η ακόλουθη: (βλ. ΦΣ 1975 σ. 313 επόμε.).

«... ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

VI. Για την αναγκαιότητα απ' ευθείας επαφής παραγωγών και καταναλωτών, έχει ξοδευθή αρκετό μελάνι και χαρτί, γιατί εκτός από τις άμεσες ωφέλειες γι' αυτούς τους ίδιους, προσφέρονται και άλλες σοβαρές υπηρεσίες γενικότερες, όπως: εξασφαλίζονται αντικειμενικά κοστολόγια των προ-

σφερομένων προϊόντων, στα οποία το Κράτος μπορεί να στηρίζεται για τον καθορισμό του τιμολόγιου και των ανώτατων χονδρικών και λιανικών τιμών, για τον υπολογισμό των θεμιτών κερδών και για την αποφυγή φοροδιαφυγών ή για τη δικαιοτέρη κατανομή των φόρων.

Επίσης επηρεάζονται ευνοϊκά προς το μέρος των

καταναλωτών οι τιμές στις οποίες προσφέρει το εμπόριο τα ίδια είδη, είτε εξ αιτίας του συναγωνισμού, είτε γιατί το Κράτος, ξέροντας το πραγματικό κόστος των συνεταιριστικών προϊόντων, καθορίζει, κάτω από την πίεση της κοινής γνώμης, το ύψος των τιμών ανάλογα.

VII. Μέχρι στιγμής, όμως, όλες οι προτάσεις που έχουν γίνει δεν έχουν δώσει λύση στο σοβαρό αυτό κοινωνικό πρόβλημα της απ' ευθείας επαφής παραγωγών και καταναλωτών. Ενώ η κάποια δράση των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών των Τραπεζών και μερικών Ανωνύμων Εταιριών, αν και αξιοπρόσεκτη, είναι πολύ περιορισμένη εκτάσεως. Τολμούμε, γι' αυτό, να διατυπώσουμε, σαν αρχή - απόπειρα αντιμετώπισης του προβλήματος σε πρακτική βάση την πιο κάτω πρόταση, που και την υποβάλουμε στην κρίση όλων των επιστημόνων, συνεταιριστών και ιδιαίτερα των παραγωγών που τους απασχολεί το θέμα.

Συγκεκριμένα προτείνουμε, όπως οι πιο προχωρημένες, οργανωτικά, Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις προχωρήσουν στη σύσταση ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑΣ μεταξύ τους για τη δημιουργία ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΟΥΠΕΡ - ΜΑΡΚΕΤΣ αρχίζοντας από Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά κ.ο.κ.

VIII. Για τη σύσταση από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις τέτοιου είδους μεγάλων καταστημάτων, που ως γνωστόν, στο εξωτερικό, αλλά και στην Ελλάδα, έχουν σημειώσει επιτυχίες, με τη μορφή Ανωνύμων Εταιριών και συνεχώς κατακτούν έδαφος, νομίζουμε ότι έχουν ωριμάσει οι συνθήκες. Εννοούμε δε μ' αυτό:

α) Το πραγματικό γεγονός ότι, όπως έχουμε σημειώσει και πιο πάνω, σε διάφορα σημεία της χώρας πρωτοβάθμιες ή δευτεροβάθμιες ή και κεντρικές οργανώσεις -μόνες ή σε σύμπραξη με την ΑΤΕ- έχουν δημιουργήσει πολλές σύγχρονες αγροτικές βιομηχανίες και επεξεργάζονται σειρά περιζήτητων αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, ενώ άλλες έχουν αποκτήσει εγκαταστάσεις διαλογής και τυποποιήσεως ωριμμένων εκλεκτής ποιότητας προϊόντων της περιοχής τους (φρούτα, πορτοκάλια, όσπρια, πατάτες, ρύζι κ.λπ.), που μπορούν με την ποικιλία τους να εντυπωσιάσουν τους καταναλωτές, άνδρες και γυναίκες, που θα μπουν σε ένα πλούσιο σε τέτοια είδη Συνεταιριστικό Σούπερ μάρκετ και θα βρουν και ποιότητα εγγυημένη και τιμή χαμηλότερη.

β) Το ότι οι προοδευτικές αυτές, από επιστημονική, τεχνολογική και εμπορική άποψη, προσπάθειες των Συνεταιριστικών οργανώσεων, έχουν απογοητεύσει τους παραγωγούς, γιατί, σε τελευταία ανάλυση, λόγω του συστήματος εμπορίας που ακο-

λουθείται, όπου δεν αποβαίνουν ζημιωτικές για τους παραγωγούς, δεν αποφέρουν ούτε σ' αυτούς ούτε στους καταναλωτές αξιόλογη βοήθεια. Κι αυτό γιατί, όπου μιν οι Συνεταιριστικές οργανώσεις δημιουργούν δικά τους η κάθε μια ιδιαίτερα πρατήρια, επιβαρύνονται για μικρή κατανάλωση με πολλές δαπάνες λειτουργίας τους (πείρα δυσμενής υπάρχει μεγάλη σχετικώς από την Κεντρική Λαχαναγορά και άλλα κέντρα), όπου δε χρησιμοποιούνται πλασιέ ή γίνεται συνεργασία απ' ευθείας με εμπόρους, οι επιβαρύνσεις των προϊόντων και με μόνα τα εμπορικά κέρδη (πολλές φορές γίνονται και συναλλαγές) σε τελευταία ανάλυση, δεν αφήνουν περιθώρια για τους παραγωγούς ή για προσφορά στον καταναλωτή σε φθηνότερες τιμές των προϊόντων.

γ) Το ότι μέσα στις αρκετών χρόνων προσπάθειες αυτές αιρετών και υπαλλήλων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων που έχουν ασχοληθή με τη διαλογή, επεξεργασία και εμπορία των τυποποιημένων έτσι προϊόντων τους, έχει συσσωρευθεί αρκετή εμπειρία, που είναι πολύτιμη όταν πρόκειται να γίνη από κοινού συνεργασία των Συνεταιρισμών σε μια ανώτερη Συνεταιριστική μορφή για την προσφορά στα ίδια καταστήματα των προϊόντων τους απ' ευθείας στον καταναλωτή, χωρίς τα υπέρογκα εμπορικά κέρδη και τις άλλες επιβαρύνσεις που είναι κοινωνικά και οικονομικά απαράδεκτες.

IX. Βέβαια, τα καταστήματα αυτά χρειάζονται μεγάλα κεφάλαια για να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν και σιδερένια οργάνωση και έλεγχο για να πετύχουν. Ωστόσο, η εξόρμηση αυτή, νομίζουμε ότι, δεν είναι καθήκον μόνο των προοδευμένων παραγωγών και των οργανώσεών τους, που είμαι βέβαιος πως θα συλλάβουν το μέγεθος της προσπάθειας και τη σημασία της και θα κάνουν το παν για να πετύχη.

Νομίζουμε, ότι και το Κράτος, που έχει κοινωνική ευθύνη για την κρατούσα κατάσταση και έχει χρέος να συμβάλει για την αντιμετώπισή της και η Αγροτική Τράπεζα, που έχει ταχθή καταστασιακά να βοηθά κάθε Συνεταιριστική προσπάθεια σε ανώτερες μορφές, που αποβλέπουν στην προσφορά τέτοιων οικονομικών υπηρεσιών στους εργαζόμενους και στις πόλεις και στην ύπαιθρο, πρέπει να ιδούν με συμπάθεια την υπόθεση αυτή, που δεν μπορεί να χαρακτηρισθή ουτοπία, γιατί διαθέτει γερά θεμέλια, όπως είναι:

Τα ποικίλα προϊόντα που χρειάζονται για τα Συνεταιριστικά ΣΟΥΠΕΡ - ΜΑΡΚΕΤΣ και που είναι μία πραγματικότητα.

Τη μεγάλη οικονομική επιφάνεια των Συνεταιριστικών Οργανώσεων που θα συνεργασθούν (ακίνητα, εργοστάσια, προϊόντα, συνεταιριστική αλλη-

λεγγύη) και που διευκολύνουν την εξεύρεση κεφαλαίων.

Τη λαχτάρα και θέληση παραγωγών και καταναλωτών να ρθούν σε άμεση επαφή προς όφελος και των δύο πλευρών, πράγμα που εξασφαλίζει πελατεία, γιατί και η γυναίκα που ξέρει να εκτιμά την αξία κάθε είδους που αγοράζει και ο νοικοκύρης καταναλωτής που θα μπορεί να πραγματοποιεί σημαντική οικονομία χωρίς να χάνει πολύ χρόνο, γιατί θα βρίσκει πολλά βασικά είδη στο ίδιο κατάστημα, θα προτιμούν τα Συνεταιριστικά ΣΟΥΠΕΡ - ΜΑΡΚΕΤΣ και μάλιστα για βδομαδιακές προμήθειες που τα ψυγεία ευνοούν.

Την πείρα από τη ζωή των Σουπερμάρκετς που λειτουργούν και έχουν επιτύχει θεαματικά αποτελέσματα αν και δεν διαθέτουν δικά τους προϊόντα.

Χ. Φυσικά είναι αυτονόητο ότι για την επιτυχημένη λειτουργία των Συνεταιριστικών αυτών Σούπερ - μάρκετς θα απαιτηθεί:

Σοβαρή μελέτη από ειδικούς με ανώτερη κατάρτιση στα θέματα οργάνωσης υπεραγορών.

Διοίκηση από τους συνεπείς Διοικητικούς Συμβούλους κάθε οργάνωσης που θα κοινοπρακτήσει.

Επιλογή προσωπικού όχι μόνον ειδικευμένου και καλά καταρτισμένου για τους διαφόρους κλάδους και τμήματα της λειτουργίας των καταστημάτων (διεύθυνση, παραλαβή εμπορευμάτων, εξυπηρέτηση των πελατών κ.λπ.), αλλά και ηθικά δοκιμασμένο και ακόμα εμπνεόμενο από συνεταιριστικά ιδεώδη.

Να οργανωθεί αυστηρά ο έλεγχος της διαχείρισης και της καλής λειτουργίας των Σούπερ - μάρκετς καθώς και της παρακολούθησής της συντήρησής τους των προϊόντων.

Να οργανωθεί χημικό εργαστήριο για ανάλυση και ποιοτική κατάταξη των τροφών και ειδών που παραλαμβάνονται για διάθεση.

Να δημιουργηθεί τμήμα για χονδρικές πωλήσεις, αλλά και για προμήθεια ειδών και από Συνεταιριστικές οργανώσεις που δεν μετέχουν στην Κοινοπραξία, για πλουτισμό των ειδών που θα διατίθενται.

Να γίνη έντονη διαφήμιση για τα πλεονεκτήματα που θα βρίσκει ο καταναλωτής στα καταστήματα αυτά των Συνεταιρισμών.

Να μελετηθεί η δημιουργία τμήματος συνεργασίας της κοινοπραξίας με συνεταιριστικές οργανώσεις του εξωτερικού για εισαγωγή ειδών που παράγονται από αυτές και δεν παράγονται στην Ελλάδα, καθώς και για εξαγωγές προς αυτές ελληνικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ποιότητας.

XI. Τελειώνοντας διατυπώνουμε την άποψη ότι η ΠΑΣΕΓΕΣ, η οποία μετά τις τελευταίες εκλογές έχει αυξημένο κύρος, θα πρέπει να καλέσει σε ειδική σύσκεψη αντιπροσώπους εξουσιοδοτημένους όλων των πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και κεντρικών οργάνωσεων που ασχολούνται με τη διαλογή, επεξεργασία και διάθεση από κοινού αγροτικών προϊόντων για να συζητήσουν την όλη υπόθεση με στόχο τη δημιουργία ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑΣ που προτείνουμε ή και Ανοώνυμου Εταιρείας, αν κριθή ότι παρουσιάζει πλεονεκτήματα.

Η σύσκεψη αυτή θα πρέπει να επαναληφθή με την παρουσία τότε και εκπροσώπων: των Υπουργείων Συντονισμού, Γεωργίας, Εμπορίου, της ΑΤΕ, των λειτουργούντων Καταναλωτικών Συνεταιρισμών, της Ομοσπονδίας Γεωπόνων, του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου, αν έχει αναβαπτισθή στη Λαϊκή Κολυμβήθρα η Διοίκησή του και ειδικών.

XII. Ενδεικτικά αναφέρουμε εδώ μερικές από τις πιο σημαντικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, που παράγουν προϊόντα χρήσιμα για τον εφοδιασμό των Συνεταιριστικών υπεραγορών και που τους πέφτει καθήκον να πρωταγωνιστήσουν, αν βρίσκουν ενδιαφέρουσες τις διατυπούμενες σκέψεις μας.

- Ομοσπονδία Συν/σμών Θεσσαλονίκης.
- Ένωσις Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών Ελλάδος.
- Ενώσεις Γεωργικών Συν/σμών: Αττικής και Μεγαρίδος, Λαρίσης, Ιωαννίνων, Βεροίας, Λαγκαδά, Ναούσης, Γιαννιτσών, Σερρών, Ρεθύμνης, Μεσσήνης, Μαντινείας, Χίου, Γυθείου, Σάμου, Ρόδου, Κω, Μυτιλήνης, Λαμίας, Ισταίας και Κισσάμου.
- Ένωσις Μελισσοκομικών Συνεταιρισμών.
- Κοινοπραξία ΕΡΠΓΑΛ Ηλείας.
- Αλιευτικός Συνεταιρισμός ΠΡΕΣΠΑ.
- Ένωσις Βιοτεχνικών Συνεταιρισμών.
- Ελαιουργική.
- Κοινοπραξία Συν/σμών Σουλτανίας.
- Συνεταιρισμός οινοποιητικός ΝΕΜΕΑΣ και άλλες.

XIII. Στο μεταξύ και μέχρις ότου μελετηθεί και οργανωθεί η Γενική ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ Οργάνωση, που προτείνουμε, ωρισμένες από τις πιο πάνω αγροτικές οργανώσεις θα μπορούσαν να συνεργασθούν για την ενοίκιαση από κοινού καταστημάτων για την χονδρική ή λιανική πώληση των ειδών τους. Η οικονομία θα είναι αρκετά σοβαρή και η πείρα θα είναι πολύτιμη, μελλοντικά».

— Για το πρόβλημα αυτό της διανομής των αγροτικών προϊόντων σε επαφή με τους καταλωτές έχουν γραφεί αρκετά σε προηγ. σελίδες. Τώρα τα ΘΣ επανέρχονται με το επόμενο σημειώμά τους στη σελ. 2585/2586/2587 του 1976. Γράφουν με τίτλο: «**Συνεταιριστική Οργάνωση λαϊκών αγορών και διανομής προϊόντων**».

«Είχαμε γράψει προ καιρού για το βασικό πρόβλημα της διανομής (διαθέσεως) των γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά. Είναι βασικό πρόβλημα το οποίο οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις πρέπει να το πάρουν στα χέρια τους και να το αντιμετωπίσουν οργανωτικά. Είναι ένας τομέας όπου μπορεί να αναπτυχθεί πρακτική δραστηριότητα που: α) θα συνηθίσει τους αγρότες στη διάθεση των προϊόντων τους δια των Συνεταιρισμών, και β) θα φέρη σε επαφή την παραγωγή με την κατανάλωση, ώστε το καταναλωτικό κοινό να εκτιμήση την γενικότερη σημασία και την προσφορά των γεωργικών συνεταιρισμών και να μην τους βλέπη σαν κοινές κερδοσκοπικές εταιρείες.

Τιμούμε κάθε προηγούμενη πρόταση και σκέψη όπως π.χ. προτάσεις που έγιναν παλαιότερα από τη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, από τον κ. Σιβρόπουλο, τον κ. Γιαννόπουλο και άλλους.

Τώρα που λέγεται ότι ετοιμάζεται κάποια αναθεώρηση της νομοθεσίας για τις Λαϊκές Αγορές (που όπως πολλές φορές γράψαμε, η λειτουργία τους δεν στηρίζεται ακόμα — δυστυχώς — στον παραγωγό, αλλά είναι υπαίθρια καταστήματα διαφόρων, κ.λπ.) πρέπει οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις (και ιδιαίτερα η Συνομοσπονδία, η ΣΠΕ, η Πτηνοτροφική, η Μελισσοκομική κ.λπ.) να το ξαναμελετήσουν το θέμα και να αποφασίσουν να το επιλύσουν πάνω σε βάσεις συνεταιριστικής κοινοπραξίας τους, γιατί οι μεμονωμένες ενέργειες είναι ζημιολόγες.

Βασικά πρέπει να εξασφαλισθή ώστε ο νόμος για τις Λαϊκές Αγορές να προβλέπη ότι βασικό τους όργανο (με το οποίο θα συνεργάζονται) θα είναι οι Συνεταιρισμοί των παραγωγών και μόνο σε έλλειψη αυτών θα χρησιμοποιούνται μεμονωμένοι παραγωγοί και μόνο πάλι σε έλλειψη πραγματικών παραγωγών θα επιτρέπεται η παρουσία επαγγελματιών υπαιθρίων πωλητών.

Έπειτα πρέπει να γίνη κατανοητό ότι ο κάθε Συνεταιρισμός χωριστά ή και η κάθε Ένωση χωριστά, δεν είναι συμφέρο και δυνατό να διαθέτη μόνιμο πάγκο (στέκι) σε όλες τις Λαϊκές Αγορές (Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πειραιώς και των άλλων μεγαλοπόλεων). Χρειάζονται οργάνωση, προγράμματα, παρακολούθηση, έλεγχος κ.λπ., κ.λπ. Και κυρίως χρειάζεται συνεχής παρουσία και προσφορά όλο τον χρόνο. Αν δεν υπάρξουν όλα αυτά, είναι βέβαιο ότι η προσπάθεια θα βουλιάξη από κόστος, παρατυπίες, κ.λπ.

Για να υπάρξη μικρό κόστος, για να υπάρξη συνεχής προσφορά, για να υπάρξη δίκτυο που θα διχετεύει με πρόγραμμα και με τιμότητα (κ.λπ., κ.λπ.) χρειάζεται απαραίτητα μια κεντρική συνεταιριστική Οργάνωση, μια Κοινοπραξία των συνεταιριστικών Οργανώσεων με ευελικτο νομικό τύπο.

Αυτή η κοινοπραξία, με συμμετοχή στο κεφάλαιο και την δραστηριότητα όσων Συνεταιρισμών και Ενώσεων και Κεντρικών Οργανώσεων θέλουν — και πρέπει να γίνη σχετική διαφώτισή τους για να θελήσουν — μπορεί α) να εξασφαλίση πάγκους σε όλες τις Λαϊκές Αγορές, β) να έχη συνεχή ελεύθερη παρουσία σε αυτές (και όχι εποχιακή και από υποχρεωτικές συγκεντρώσεις, όπως έγινε κατά το παρελθόν), γ) να έχη οργανωμένο δίκτυο μεταφοράς, διανομής, προσωρινής αποθηκεύσεως, διαλογής κ.λπ., δ) να διευρύνη τα προϊόντα που πουλιούνται στις Λαϊκές Αγορές (με τυριά, κρασιά, λάδι, εληές, κονσέρβες, ψάρια κ.λπ., κ.λπ.) και αν υπάρχουν τυχόν απαγορεύσεις να επιτύχη να αρθούν, ώστε τα προϊόντα των συνεταιριστικών Οργανώσεων να γίνουν προστά στον Έλληνα καταναλωτή (που σήμερα δεν τα βρίσκει εύκολα ή που είναι κάτω από τον έλεγχο διανομής επιχειρηματιών - αντιπροσώπων και συνεπώς έχουν υψηλό κόστος).

Παράλληλα η ίδια αυτή Κοινοπραξία (πέρα από το βασικό της έργο της οργάνωσης της διαθέσεως των προϊόντων μέσω των Λαϊκών Αγορών) με την πείρα που θα αποκτήση, τις εγκαταστάσεις και το εξειδικευμένο προσωπικό της, θα φροντίση ώστε να οργανωθή και ευρύτερο δίκτυο διανομής των ειδών και στα παντοπωλεία των πόλεων (ατομικά ή μέσω των παντοπωλείακών συνεταιρισμών τους).

Είναι καιρός οι παραγωγοί και οι Συνεταιρισμοί τους να καταλάβουν ότι πρέπει — με τη θέλησή τους και την οργάνωσή τους — να πάρουν στα χέρια τους υπεύθυνα τη διοχέτευση των προϊόντων τους στην εσωτερική αγορά. Δεν πρέπει να περιμένουν την καλιτέρευση από τα «αποφασίζομεν και διατάσσομεν» του Κράτους, αφού τα αγορανομικά μέτρα, οι έκτακτες δεσμεύσεις κ.λπ., μόνο κακό προξενούν στο ρυθμό της Αγοράς. Επί δεκάδες χρόνια πολλοί Νόμοι έχουν γίνε αλλά αδράνησαν. Μόνο η ελεύθερη συνεταιριστική δουλειά θα φέρη τον Γεωργικό Συνεταιρισμό κοντά στις επισιτιστικές - αγορανομικές Υπηρεσίες του Κράτους σαν συνεργάτη, κοντά στον άγροτη σαν υπηρέτη του, κοντά στον καταναλωτή σαν φίλο.

Μόνο με την υπεύθυνη, την ελεύθερη, με κόπο και οργάνωση, δουλειά είναι δυνατό να μπου οργανικά οι Συνεταιρισμοί στη συνείδηση και αγάπη των παραγωγών και των καταναλωτών.

Σκέψεις μόνο εκθέσαμε. Αναγνωρίζουμε την πατρότητα παρόμοιων ιδεών σε όσους τις έχουν συλλάβει ή διατυπώσει μέχρι σήμερα. Αναγνωρίζουμε τις μέχρι τώρα προτάσεις και προσπάθειες. Νομίζουμε όμως ότι η Συνομοσπονδία Συνεταιρι-

σμών και οι άλλες ενδιαφερόμενες Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις πρέπει να το πάρουν στα χέρια τους το θέμα ζεστά και πρακτικά.

Έχουν μεγάλη πείρα. Έχουν στελέχη. Μόνο ο υπεύθυνος συντονισμός χρειάζεται. Μια Συνεταιριστική Οργάνωση Λαϊκών Αγορών και διανομής γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων (με συνεργασία τους και την σύμπραξη της ΑΤΕ) μπορεί να λύσει το θέμα.

— Με αφορμή δηλώσεις υφυπ. Εμπορίου ότι δεν υπάρχουν εμπόδια στην άμεση επαφή αγροτών - καταναλωτών, τα ΘΣ δημοσιεύουν στοιχεία από έρευνά τους που αποδεικνύει το αντίθετο (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2665). Αναφέρουν πολλά εμπόδια.

— Ο υπουργός Γεωργίας Ι. Ιορδάνογλου συνιστά την οργάνωση των παραγωγών για την διακίνηση - εμπορία των αγροτικών προϊόντων. Θα ενισχυθούν από το Κράτος. Αποκρούει τις αντιδράσεις - διαμαρτυρίες των εμπόρων - βιομηχάνων (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2685). (Βλ. στο Υποκεφ. β).

— Σχέσεις μεταξύ παραγωγικών και καταναλωτικών Συνεταιρισμών. Αναφορά στο θέμα από τον Αγ. Μιχαηλίδη της ΕΦΣ στο Διεθνές Συνεταιριστικό Συνέδριο στο Παρίσι (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2938).

— Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί στη διαδικασία της διακινήσεως, μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Σύγχρονη άποψη (βλ. ΦΣ 1976 σ. 485).

— Τα Ελληνικά δάση και οι δασικοί συνεταιρισμοί. Κείμενο Ν. Νάσου. Στοιχεία από εργασίες κατά κατηγορίες. Ωφελήματα. Προτάσεις («Αγροτική ΤΡ.» Ιούλιος 1975).

— Οι βιομηχανίες γάλακτος στην Ελλάδα. Κείμενο Μ. Μπλαζογιαννάκη. Το πρόγραμμα, οι πραγματοποιήσεις, η σημερινή κατάσταση. («Αγροτική ΤΡ.» Αυγ. 1975).

— Η διεύρυνση του παραγωγικού ρόλου των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Αποφάσεις οργανώσεων της Θεσσαλίας για ίδρυση μονάδων κατεργασίας γεωργικών προϊόντων. Κείμενο Λ. Αρσενίου (βλ. ΦΣ 1976 σ. 81) βλ. και αποφάσεις στη ΦΣ 1976 σ. 258.

— Αντίδραση και της ΠΑΣΕΓΕΣ στην προπαγάνδα υπηρεσιακών παραγόντων Υπουργείου υπέρ ανωνύμων γεωργικών εταιρειών. Εγκύκλιος ΠΑΣΕΓΕΣ (βλ. ΦΣ 1976 σ. 172). Και της ΣΕΚΟΒΕ (βλ. ΦΣ 1976 σ. 216).

— Ο Συνεργατισμός στην υπηρεσία των παραγωγών και καταναλωτών. Δύο ομιλίες του Ι. Αφεντάκη. Τα κείμενα βλ. ΦΣ 1976 σ. 173 επόμεν. Νέον σύστημα κατά τις αντιλήψεις του.

— Οι Ελληνικοί Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. Κείμενο Ι. Π. Συγγελάκη βλ. περ. «Αγροτική Τράπεζα» τ. Αυγ. 1976.

— Οι Συνεταιρισμοί από κοινού καθολικής γεωργικής εκμεταλλεύσεως βάση για τον μετασχηματισμό της παραδοσιακής μας γεωργίας. Κείμενο Σπ. Σελιανίτη βλ. ΦΣ 1976 σ. 499.

— Η εμπορία βαμβακιού από τους Συνεταιρισμούς (ΦΣ 1976 σ. 520).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΙΕΣ

— **Αγιά - Πάργα.** Από τον Γεωργ. Πιστ. Συνεταιρισμό ολοκληρώθηκε η ανέγερση και ο εξοπλισμός του Ελαιουργείου του με δάνειο της ΑΤΕ δρχ. 3.000.000 και άρχισε να λειτουργεί από την ελαιοκομική περίοδο 1975/76. (Αγροτική Τρ. 1976)

— **Αλμυρού ΓΠΣ και γενικότερα.** Για όλο το ιστορικό της ιδρύσεως του Συνεταιρισμού βλ. ιστορικό κείμενο Αριστ. Ν. Κλήμη στο Υποκεφ. ΙΒ.

— **Αμπελάκια.** Βλ. στο Υποκεφ. ΙΒ.

– **Άρτα.** Από τον Πτηνοτρ. Συνεταιρισμό Άρτας ολοκληρώθηκε η παραλαβή του μηχανολογικού εξοπλισμού για το πτηνοσφαγείο, τα εκκολαπτήρια και το εργοστάσιο Πτηνοτροφών. Επίσης άρχισε η κατασκευή μετά τη διενέργεια δημοπρασιών των αναγκαίων κτιριακών εγκαταστάσεων.

Για την κατασκευή του έργου η ΑΤΕ χορήγησε στο Συνεταιρισμό δάνεια ύψους 52.000.000 δρχ. (Αγροτική Τρ. 1976).

– **Βόνιτσα.** Από τους Συνεταιρισμούς Παλαίρου Βόνιτσας (άτυπη Κοινοπραξία Συνεταιρισμών) ολοκληρώθηκε η ανέγερση και ο εξοπλισμός του Ελαιουργείου τους με δάνειο 3.350.000 δρχ. από την ΑΤΕ. Το Ελαιουργείο άρχισε να λειτουργεί από την ελαιοκομική περίοδο 1975/76. (Αγροτική Τρ. 1976).

– **Συνεταιρισμοί Κάμπου Αβίας, Μαγαρικαρίου Μοιρών, Πελασγίας Λαμίας, Πτηνοτροφικός Ηλείου, Αγελαδοτρόφων Ασπροπύργου, Καρύστου** (βλ. στοιχεία ΘΣ 1975 σ. 2395).

– **Κρήτης** συνεταιριστική κίνηση (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1949).

– **Κυψελοχώρι Συκουρίου Γ.Σ.** Η από κοινού πώληση προϊόντων και οι σχετικές ωφέλειες. Κείμενο ΦΣ 1974 σ. 699.

– **Κως, ΑΤΕ, Συνεταιρισμοί.** Κείμενο Παντ. Μήτσου (βλ. Αγροτική Τρ. Ιούλιος 1976).

– **Μακεδονίας (και ειδικότερα Βεροίας)** συνεταιριστική κίνηση. Με ποιούς κόπους ριζώσαν και αναπτύχθηκαν οι Συνεταιρισμοί στη Μακεδονία και ειδικότερα στη Βέροια. Η συμβολή Ι. Σινάρη. Κείμενο Σπ. Αντωνιάδη στα ΘΣ 1975 σ. 2081, 2133. (βλ. και στο Υποκεφ. ΙΒ).

– **Νεμέας Οιν.** Συνεταιρισμός. Δραστηριότητες. Κείμενο Γ. Θερμογιάννη. (βλ. περ. Αγροτική Τρ. Αύγ. 1976).

– Ενδιαφέροντα κατά την περίοδο αυτή για τις συνεταιριστικές δραστηριότητες είναι και τα κείμενα του εποπτικού της ΑΤΕ (διαδοχικά Επόπτου, Επιθεωρητού, Υποδιευθυντού Προϊσταμένου της Δ/νσεως Συνεταιρισμών της ΑΤΕ **Νικηφ. Μετζιδάκι** για τα αγροτικά – συνεταιριστικά. βλ. Ενδεικτικά:

– «Πού είναι η αλήθεια και πού το ψέμα;», «Αγροτική ΤΡ.» τεύχος 2.

– «Επόπτες – Εποπτεία ΑΤΕ» στο «Τραπεζικό Βήμα» φ. 20/120/27.9.75.

– «Τοπικές Αγορές» στο «Οικονομικός Ταχυδρόμος» τ. 1092/4/75.

– «Απάντηση σε αγρότη» στο «Αγροτική ΤΡ.» τ. 8/1975.

– «Ειστροφή στο χωριό – στη γη», στο «Αγροτική ΤΡ.» τ. 11/1975.

– Το Β' Κτηνοτροφικό Συνέδριο Νομού Ρεθύμνης της 27.8.1953 εφημ. «Πρόοδος» της Ενώσεως Ρεθύμνης φ. 15.9.53, 1.12.53, 15.10.53, 1.11.53, 15.11.53.

– «ΑΤΕ και Συνεταιρισμοί. Απολογισμός ενός έργου». βλ. εφημ. «Παρατηρητής» Χανίων 24.4.55 (10 συνέχειες).

– «Επάνοδος στη γη» βλ. «Κήρυξ» Χανίων 13.10.55 (σε 8 συνέχειες).

– «Αι ανάγκαι του Νομού Χανίων εις Γεωργικές Βιομηχανίας...» βλ. «Κήρυξ Χανίων» 24.11.57 (σε 6 συνέχειες).

– «Έρευνα επί της ενδεδειγμένης οργάνωσης της Οينوπαραγωγής Αττικής» κατά το 1969 (υποβλήθηκε στην ΑΤΕ και στην Ένωση Αττικής για εφαρμογή).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ/1
ΟΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ (ΚΑΙ ΕΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ)

- Στατιστικά στοιχεία και άλλα για τους αλιευτικούς βλ. και στα Υποκεφ. Γ' και Δ'.
- Ιχθυοτροφεία. Κυπρινοτροφεία. Ένας πλουτοφόρος κλάδος. Κείμενο Κ. Ανανιάδη (βλ. ΦΣ 1975 σ. 234).
- Οικονομική ενίσχυση αλιευτικών σκαφών (βλ. ΦΣ 1975 σ. 529).
- Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί και εκμίσθωση ιχθυοτροφείων (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2388).
- Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί και η κακή πολιτική του Κράτους και Δήμων κατά την εκμίσθωση των ιχθυοτροφείων. Σχετικό το επόμενο κείμενο στα ΘΣ 1975 σ. 2465, 2466 με τίτλο «Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί και Κράτος - Δήμοι». Γράφει:

«Βοήθεια στους φτωχούς ψαράδες που δεν είναι βοήθεια αλλά μάλλον κοροϊδία. Και έτσι οι ψαράδες που θα ήθελαν να απαλλαγούν από την υποταγή στους ισχυρούς επιχειρηματίες και να βελτιώσουν λίγο το εισόδημά τους είναι αδύνατο να αναπνεύσουν.

Αντά προκύπτουν από το άρθρ. 14 του Ν. 127 (φ. 175) που προβλέπει ότι η εκμίσθωση των εις Δήμους και Κοινότητας ανηκόντων ιχθυοτροφείων ενεργείται δια πλειοδοτικής δημοπρασίας αλλά διευκολύνονται οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί με απ' ευθείας και άνευ δημοπρασίας εκμίσθωσιν. Υπό ποίους όμως όρους;

Πρέπει πρώτα - πρώτα «άπαντα τα μέλη του Συνεταιρισμού να είναι κάτοικοι του ιδιοκτήτου του ιχθυοτροφείου Δήμου ή Κοινότητας».

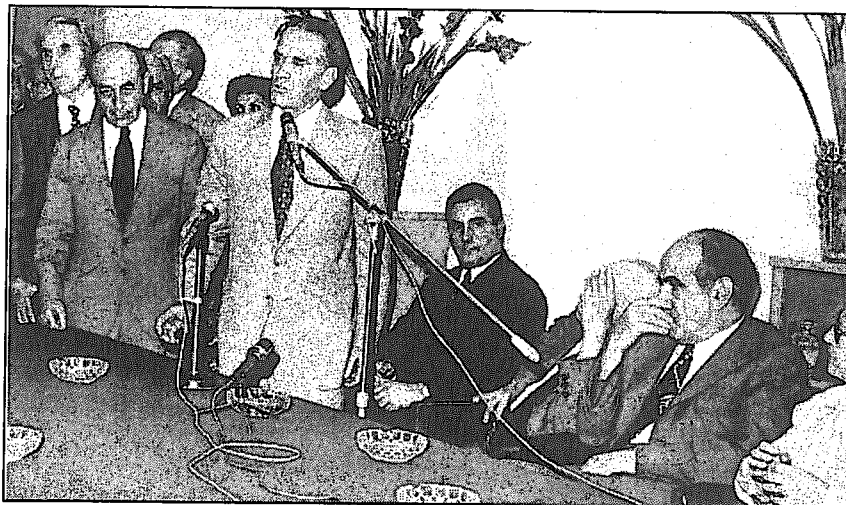
Εν συνεχεία η εκμίσθωση αυτή επιτρέπεται μόνον επί εν έτος. Πράγμα που σημαίνει ότι καμιά βελτίωση, κανείς προγραμματισμός, τίποτα το μόνιμο δεν είναι δυνατόν να γίνη. Ο Συνεταιρισμός θα είναι διαρκώς απασχολημένος με την ανανέωση ή μη της μισθώσεως. Και αναγκαστικά δεν θα κάνει παραγωγική αλλά εντατική εκμετάλλευση.

Δεν γνωρίζουν τίποτα από ιχθυοτροφεία αυτοί που συντάσσουν και ψηφίζουν τους νόμους; Χωρίς πολυετή προγραμματισμό, χωρίς βελτιώσεις και επενδύσεις πώς θα προστατευθή και θα βελτιωθή η ιχθυοπαραγωγή; Γιατί εξωθούμε τους ψαράδες σε εντατική εκμετάλλευση;

Η Δ/νσις Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας πρέπει να εισηγηθή σχετικά και να επιμείνι για πολυετείς συμβάσεις».

- Η αλιεία στη χώρα μας. Οι αλιευτικοί Συνεταιρισμοί. Επιδιώξεις. Επιτεύξεις. Κείμενο Ι. Κανέλλου (ΑΓΡΟΤΙΚΗ Τρ. τ. Οκτωβρ. 1976).

- Η Εποπτεία επί των αλιευτικών Συνεταιρισμών ανατίθεται και πάλιν στην ΑΤΕ. Χρήσιμο δίδαγμα για την πρόοδο όλων των αστικών Συνεταιρισμών (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2667. Και αναλυτικά ΘΣ 1976 σ. 2717).

Μετα-
πολί-
τευση
1974.
Κεντρι-
κές
Οργα-
νώσεις

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ - ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΙΛΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Εισαγωγική σημείωση

Από όσα σημειώθηκαν και στα προηγούμενα Μέρη του τόμου προκύπτει ότι το βασικό πρόβλημα της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως - στο οποίο, δυστυχώς, δεν δίνεται η πρέπουσα προσοχή από τους αρμοδίους (της Συνεταιριστικής κινήσεως και του Κράτους) παρά τα εκάστοτε λεγόμενα ή προχειρώς πραττόμενα - είναι η συνεταιριστική γνώση, το συνεταιριστικό ήθος, η συνεταιριστική ενότητα και δραστηριότητα, η σύνδεση του μέλους του Συνεταιρισμού με την οργάνωση, η κατανόηση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων του και η κατά συνεταιριστικό τρόπο άσκησή τους, ώστε να μπορούν οι Οργανώσεις ως αξιόλογες μονάδες οικονομικές (με κοινωνική ευεργετική προέκταση) να διατηρούν και να διευρύνουν τους ρόλους τους μέσα στις, κάθε φορά, νέες συνθήκες.

Καλούμαστε συνεπώς οι Έλληνες συνεταιριστές να εμβαθύνουμε όλο και περισσότερο στη γνώση του Συνεργατισμού και τις διεθνείς εφαρμογές του μέσα στις νέες γενικότερες συνθήκες, για να συντελέσουμε ώστε το συνεταιριστικό μας οικοδόμημα να προσφέρει στους ανθρώπους τις υπηρεσίες εκείνες που θεωρητικά είναι στη φύση του θεσμού να προσφέρει. Για να γίνει αυτό πρέπει οι συνεταιριστές να σκεπτόμαστε και να ενεργούμε συνεταιριστικά, χωρίς άλλες χωριστικές αντιλήψεις και επικαλύψεις. Η συνεργασία των μελών μέσα στο Συνεταιρισμό τους και των Συνεταιριστικών Οργανώσεων μεταξύ τους, είναι δύσκολη υπόθεση αν δεν υπάρχει το υπόβαθρο και η συνεχής υπόμνηση, με διάφορους τρόπους, της ιδιαιτερότητας του θεσμού.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ (Συνεταιριστικά και σχετικά Αγροτοοικονομικά)

- ΑΤΕ «Διαρκής κωδικοποίησης εγκυκλίων διαταγών Διευθύνσεως Συνεταιρισμών», Αθήναι 1974 σελ. 373.
- ΑΤΕ «Νόμος περί συνεταιρισμών Αυστρίας», Αθήναι, 1974, σελ. 30.
- Πάνος Δ. - Χασαπόπουλος Π. «Νόμος περί συνεταιρισμών Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας Γερμανίας», Αθήναι 1974, σελ. 105.
- ΑΤΕ «Έκθεσις πεπραγμένων της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών της Α.Τ.Ε., μετά στοιχείων της συνεταιριστικής κινήσεως της χώρας κατά το έτος 1973», Αθήναι 1974, σελ. 61+Πίν.
- Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού, «Καταστατικών», Αθήναι 1974, σελ. 24.
- Μπωξούρ, Φελίξ, «Πίνακας του εμπορίου της Ελλάδος στην Τουρκοκρατία. 1787-1797» Παρίσι, (1800), Αθήναι 1974, σελ. 306.
- Ξυστάς Β. - Κοσμάνος Δ. «Τα ιστορικά Αμπελάκια και ο πρώτος Συνεταιρισμός του κόσμου» Θεσσαλονίκη 1974 σελ. 80.
- Παπαγαρυφάλλου Παναγιώτης Λ., «Αι καταβολαί του θεσμού της αυτοδιοικήσεως εν Ελλάδι και αι προσπάθειαι διοικητικής οργανώσεώς του», Αθήναι 1974, σελ. 46.
- Παπαγεωργίου Κων/νος Α., «Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και γεωργική ανάπτυξη: προσωρινή παρουσίαση» Αθήναι ΕΚΚΕ 1974.
- Βακαλόπουλος Απ., «Οι κοινότητες της Τουρκοκρατίας» Αθήναι 1974.

- Βεργόπουλος Κ., «Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα», Αθήναι 1974.
- «Φωνή Συνεταιρισμών» 1974 (Ιαν. - Ιούλ.).
- Κιτσοπανίδης Γεώργιος, «Οικονομικότητας και παραγωγικότητας αμπελοκαλλιέργειας», Θεσσαλονίκη 1974.
- Λαζαρίδης Ευάγγ., «Γεωργική ανάπτυξις. Διερεύνησις περιοριστικών παραγόντων», Αθήναι 1974.
- Γανώσης Β., «Έργα και ημέραι» Αθήναι 1974.
- Γιαννόπουλος Θεόδ. «Γιατί ερημώθηκαν τα χωριά μας», Αθήναι 1974 σελ. 32.
- Γεωργακόπουλος Λεων., «Το δίκαιον των Εταιρειών», Τόμ. τρίτος, Αθήναι 1974 σελ. 721.
- Αβδελίδης Παρμενίων, «Η αγροτική οικονομία και οι προοπτικές ανάπτυξής της», Αθήναι 1975.
- Αβδελίδης Παρμενίων, «Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα», Αθήναι 1975.
- ΑΤΕ, «Νόμος περί Γεωργικών Συνεταιρισμών Γαλλίας», Αθήναι 1975 σελ. 37.
- ΑΤΕ, «Νόμος περί Γεωργικών Συνεταιρισμών Ολλανδίας», Αθήναι 1975, σελ. 16.
- ΑΤΕ, «Έκθεσις πεπραγμένων έτους 1974, μετά στοιχείων της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως», Αθήναι 1975, σελ. 61+Πίν.
- Διεθνές Κέντρο Ερευνών και Ενημερώσεως για τη Συλλογική Οικονομία, «Τί είναι το CIRIEC;», Λιέγη 1975, σελ. 16.
- Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Βεροίας, «Γενικές αρχές του συνεργατισμού», Βέροια 1975, σελ. 7.
- Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Βεροίας, «Ο θεσμός των σχολικών Συνεταιρισμών», Βέροια 1975, σελ. 9.
- «Θέματα Συνεταιρισμών», Τόμος 5/1975.
- Κλήμης Αριστείδης Ν., «Οι συνεταιρισμοί με την ειδική έννοια του ν. 602 και τα Ελληνικά Συντάγματα», Αθήναι 1975, σελ. 32. Επιστημ. συνεργασία Ολ. Κλήμη - Καμινάρη.
- Μάλαμας Κυριάκος, «Αι επιπτώσεις των κανονισμών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας επί των γεωργικών συνεταιρισμών εμπορίας», Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 26.
- Μαριιάδης Σταύρος, «Παρατηρήσεις για το θεσμό και την αποστολή της Α.Τ.Ε. και των γεωργικών συνεταιρισμών», Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 24.
- Μαριιάδης Σταύρος, «Ο ομαδικός - βιομηχανικός οπωρών του Καταχά - Πιερίας. Οργάνωσις και λειτουργία» Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 72.
- Στρογγύλης Ιωάννης, «Αλφαβητικόν ευρετήριον θεμάτων των περιοδικών "Ο Βοηθός των Συνεταιρισμών" 1918-1922, "Ο Συνεργατισμός" 1929-1933, "Η Φωνή των Συνεταιρισμών" 1946-1966», Αθήναι 1975, σελ. 117.
- ΑΤΕ, «Κωδικοποίηση οδηγιών Δ/σεως Συνεταιρισμών», Αθήναι 1975.
- Συκιανιάκης Γεωργ., «Γεωργική Συνεταιριστική Πολιτική και γεωργική ανάπτυξη» Αθήναι 1975.
- Στρογγύλης Ιωάννης, «Αλφαβητικόν Ευρετήριον θεμάτων του περιοδικού "Ο Συνεταιριστής" 1925-1967», 1975 σελ. 284.
- Σολάρης Ιωάν., «Συνεταιριστικές Σελίδες», Σύρα 1975 (έως 1981).
- Καμενίδης Χρ., «Πότε πρέπει να καθορίζονται οι τιμές ασφαλείας στα αγροτικά προϊόντα», Θεσσαλονίκη 1975.

- **Καμενίδης Χρ. - Μηλιώτης Β.**, «Γιατί πρέπει να καθορίζονται τιμές ασφαλείας στα αγροτικά προϊόντα», Θεσσαλονίκη 1975.
- **Εφημερίς της Κυβερνήσεως**, «Καταστατικό ΣΕΒΑΘ», Αθήνα 1975 σ. 1051.
- **Σκολαρίκου Κωνστ. Αν.**, «Το προσωπικόν αρχείου του Αλεξάνδρου Παπαναστασίου», Αθήνα 1975.
- **Mayrogiannis Dionysios**, «Recherches documentaires jur l' Association d' Ambelakia (1780 - 1812)...», Athenes 1975.
- **Μαματάκης Νικ.**, «Αγροτική πίστις και Οικονομική πολιτική», Αθήνα 1975 σ. 63.
- **Gide - Loyette - Nouet**, «Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί εντός της Ε.Ο.Κ.», Αθήνα 1975, σελ. 413. Απόδοση εις την ελληνικήν Ι. Στρογγύλη.
- **ΑΤΕ**, «Έκθεση πεπραγμένων έτους 1975 με στοιχεία της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως», Αθήνα 1976, σελ. 61+Πίν.
- **ΑΤΕ**, «Έκθεση εργασιών της Αγροτικής Τραπέζης έτους 1975 με συνοπτικά στοιχεία εξελέξεως της αγροτικής οικονομίας», Αθήνα 1976, σελ. 146.
- **ΑΤΕ**, «Πανελλήνιος οδηγός γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων, συνεταιριστικών εταιριών και μικτών εταιρειών συνεταιρικού ενδιαφέροντος», Αθήνα 1976, σελ. 456.
- **Γρηγορογιάννης Α.**, «Βιομηχανική έκρηξη και αγροτικό ζήτημα στο σύγχρονο κόσμο», Αθήνα 1976, σελ. 140.
- **Αβδελίδης Π.**, «Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα, Ιστορική εξέλιξη, προοπτικές» Β' έκδ. Αθήνα 1976 σ. 265.
- **ΑΤΕ**, «Δεύτερο συμπλήρωμα του καταλόγου των βιβλίων της βιβλιοθήκης Α.Τ.Ε.», Αθήνα 1976, σελ. 136.
- **ΑΤΕ**, Δ/ση Μελετών και Προγραμματισμού, «Το πιστωτικό έργο της Α.Τ.Ε.», Αθήνα 1976.
- **Δερμεντζόπουλος Απόστολος**, «Το πρόβλημα του μεγέθους των γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων εν Ελλάδι», Αθήνα 1976.
- **Χρηστίδης Χρήστος**, «Εισαγωγή εις τας αρχάς οργανώσεως των γεωργικών εκμεταλλεύσεων», Αθήνα 1976.
- **Σαχπάξης Ευδ.**, «Σημείωμα δια τας θεσμικές μεταβολάς εις την αγροτικήν πίστιν. Πενταετής πρόγραμμα 1976 - 1980», Αθήνα 1976, σελ. 7 (πολυγρ.)
- **Καμενίδης Χρ.**, «Η συμβολή της τυποποιήσεως των αγροτικών προϊόντων στην ευημερία των παραγωγών και των καταναλωτών», Θεσσαλονίκη 1976.
- **Οικονομόπουλος Απ. - Κλήμης Αρ.**, «Δίκαιον Συνεταιρισμών», Αθήνα 1976, τομ. Α, σελ. 261.
- **Οικονομόπουλος Απ. - Κλήμης Αρ.**, «Δίκαιον Συνεταιρισμών», Αθήνα 1976, τομ. Β, σελ. 268.
- **Δραγώνας Κ. Δ.**, «Επιτεύγματα και αδυναμίες της Ελληνικής Γεωργίας», Αθήνα 1976, σελ. 40.
- **ΕΣΥΕ**, «Γεωργική στατιστική της Ελλάδος έτους 1973», Αθήνα 1976, σελ. 103.
- **ΕΣΥΕ**, «Γεωργική Στατιστική 1974», Αθήνα 1976 σελ. 103.
- «**Θέματα Συνεταιρισμών**», Τόμος 6/1976.
- **Κολύμβας Νικ.**, «Η οργανωμένη ανάπτυξη των γεωργικών Συνεταιρισμών. Εισήγηση στη ΓΣ της ΠΑΣΕΓΕΣ 1976», Αθήνα 1976.
- **Μίχου Ιωάννα**, «Έκθεσις. Προβλήματα, δυνατότητες και προτάσεις επί του γεωργικού συνεργατισμού», Πάτρα 1976, σελ. 9.

- Παπαγαρυφάλλου Παναγιώτης Α., «Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου "Περί γεωργικών συνεταιρισμών"», Αθήναι 1976, σελ. 20.
- Πάνος Δημ. Θ., «Το συγγραφικό έργο 1916-1976», Αθήναι 1976.
- Παπαδημητρίου Νόννα Δημ., «Συμβολή εις την γενικήν περί των Αμπελακίων της Θεσσαλίας βιβλιογραφίαν», Αθήναι 1976, σελ. 46.
- Δασκάλου Γ., «Οινοποιητικός, ελαιουργικός, πιστωτικός συνεταιρισμός Αρχαίων», Αθήναι 1976, σελ. 30.
- ΠΑΣΕΓΕΣ, «Έκθεση του Προέδρου του ΔΣ Ηλ. Χρονοπούλου στη ΓΣ το Δεκ. 1976», Αθήναι 1976, σελ. 17.
- Αφεντάκη Ι., «Ο Συνεργατισμός εις την υπηρεσίαν του έθνους», Αθήναι 1976 σελ. 34.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (Συνεταιριστικά και Αγροσυνεταιριστικά)

«Ο Συνεταιριστής», του Θ. Τζωρτζάκη. Η διακοπή της εκδόσεως του κατά το 1967 λόγω της λογοκρισίας της δικτατορίας. Βλ. το ιστορικό στα ΘΣ 1975 σ. 2177 (το κείμενο είναι του Α. Ν. Κλήμη) με τίτλο «ο Αλ. Μυλωνάς, ο Θ. Τζωρτζάκης και το περιοδικό "ο Συνεταιριστής"».

«Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας», των Απ. Οικονομοπούλου και Αριστ. Ν. Κλήμη. Είναι το περιοδικό που από το 1971 προσπαθεί να καλύψει το κενό στο συνεταιριστικό τομέα καθώς έχει διακόψει την έκδοσή του «ο Συνεταιριστής». Διατηρεί τότε όλο το «συνεταιριστικό υλικό» της εποχής (καθώς τα περιοδικά της Συνομοσπονδίας και της ΑΤΕ είναι αναγκασμένα σε ζητωκραυγές και έξαρση του έργου της δικτατορίας). Διευρύνει την ύλη του στον τομέα της αγροτικής οικονομίας και αγροτικής πολιτικής. Και προσπαθεί, όσο το επιτρέπουν οι κίνδυνοι από την δικτατορία, να ασκήσει κριτική και να προβάλλει το συνεταιριστικά ορθό με την τακτική του «ναι μεν, αλλά...» (*).

Το περιοδικό γίνεται μηνιαίο από το τεύχος 24 του Νοεμβρίου 1974 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1959), αλλά για λόγους οικονομικούς αναγκάζεται να επανέλθει σύντομα στην έκδοσή ανά 2μηνο.

Τα «ΘΣ» από το 1976 στο 6ο έτος της εκδόσεώς τους. Και γράφουν, στο πρώτο σημείωμά τους του πρώτου τεύχους του έτους, τα επόμενα που εκφράζουν το αιώνιο πρόβλημα στη συνεταιριστική μας κίνηση: τον αγώνα, την αγωνία, ελάχιστων ιδεολόγων που προσπαθούν να κρατήσουν αναμένο ένα κερί διαφωτισμού, ενημέρωσης, αγώνα στην υπηρεσία της πρακτικής συνεταιριστικής κίνησης που ενώ βάλλεται από τα αντίθετα συμφέροντα, από την άγνοια των βασικών εννοιών της συνεταιριστικής θεωρίας - επιστήμης κ.λπ., εν τούτοις δεν προσφέρει τα στοιχειώδη οικονομικά μέσα για να υπάρχουν οι σελίδες εκείνες που θα διαφωτίζουν, θα διδάσκουν, θα αγωνίζονται για τα συνεταιριστικά. Αγωνίζεται ο Ιασεμίδης με τον «Βοηθό των Συνεταιρισμών» για 4 χρόνια, αναγκάζεται να το κλείσει αυτό το πρώτο ελληνικό συνεταιριστικό περιοδικό. Αγωνίζεται μια νέα ομάδα κορυφαίων συνεταιριστών που εκδίδουν το «ο Συνεταιριστής» το 1925, το οικονομικό βάρος το έχει ο Θ. Τζωρτζάκης που αγωνίζεται να κρατήσει ζωντανή τη φλόγα αυτή - και την κράτησε δεκάδες χρόνια με συνδρομητές συνολικά το πολύ χίλιους από τις τόσες χιλιάδες Οργανώσεων, τόσες δεκάδες χιλιάδες αιρετούς συνεταιριστές και πολλές χιλιάδες συνεταιριστικούς υπαλλήλους (των Οργανώσεων και της Εποπτείας). Τον κράτησε με την προσφορά δωρεάν όχι μόνο της πνευματικής, αλλά και της όλης χειρωνακτικής εργασίας (δοκίμια, λογαριασμούς, διεκπεραίωση, κ.λπ.).

Και άλλοι στη συνέχεια προσπάθησαν κάτι να προσφέρουν για μερικά χρόνια, αλλά τελικά

(* Για να μην επαναλαμβάνεται διαρκώς στα διάφορα Υποκεφάλαια, διευκρινίζεται ότι όλα τα Σημειώματα - Απόψεις του περιοδικού αυτού (στα οποία γίνεται εδώ αναφορά στους Τόμους ή αναδημοσιεύονται αυτούσια) είναι των πεποιθήσεων και της γραφίδας του διευθυντού του περιοδικού Αριστ. Ν. Κλήμη.

τα περιοδικά έκλεισαν (εκτός βέβαια από εκείνα που στηρίζονται σε προϋπολογισμούς Οργανώσεων αλλά και αυτά, «η Φωνή των Συνεταιρισμών» της Συνομοσπονδίας, το «Δελτίον της Αγροτικής Τραπέζης» υποφέρουν.

Και τώρα, από το 1971 τα «Θέματα Συνεταιρισμών» η νέα προσπάθεια με την δωρεάν προσφορά της πνευματικής και της χειρωνακτικής εργασίας του εκδότη και του διευθυντή. Οι συνδρομές (πάντα γύρω στις 1.000 όπως και στο «Συνεταιριστή») με δυσκολία καλύπτουν το τυπογραφείο, το χαρτί, τα έξοδα αποστολής. Χρήσιμο είναι να διαβαστεί η σελίδα 2583 του 1976, σελίδα αγωνίας.

Παρόμοιες διαπιστώσεις και για το 1977 (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2931). Για οικονομικούς λόγους κλείσιμο του Γραφείου Ηλείου 27, η εργασία θα γίνεται στα σπίτια εκδότη και διευθυντή (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2931).

«**Η Φωνή των Συνεταιρισμών**» της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών. Το 1974 (σελ. 631) γίνεται ανακοίνωση για νέα διεύθυνση και Επιτροπή Συντάξεως, με υπόσχεση βελτίωσης. Δηλαδή βαθμιαία προσαρμόζεται προς τις νέες συνθήκες της δημοκρατίας και εκφράζει τις όποιες αντιλήψεις της Συνομοσπονδίας και των ανθρώπων της.

Από πλευράς ύλης βελτιώνεται βαθμιαία σημαντικά και εκτός από τα βασικά συνεταιριστικά και αγροτοεπαγγελματικά εμφανίζει σελίδες με ειδήσεις για ομάδες αγροτικών προϊόντων, για οικονομικά, για κοινωνικά, για τεχνικά και άλλα ενδιαφέροντα.

«**Ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου**». Εξακολουθεί την έκδοση η αξιολόγηση αυτή εφημερίδα της ΟΣΥΓΟ. Σημειώματα επαινετικά για την έκδοση βλ. ΘΣ 1974 σ. 2015 και 1976 σ. 2587.

Σωστές γραμμές στα συνδικαλιστικά – επαγγελματικά (χωρίς πολλά «ζήτω» και κατά την δικτατορία) και επίσης σωστά και για τα γενικότερα συνεταιριστικά.

«**Η Αγροτική Τρ.**». Το «Δελτίον ΑΤΕ», μετά σύντομη διακοπή, εκδίδεται ως «Αγροτική Τρ.» από Μάιο 1975 ως μηνιαία ενημερωτική – επικοινωνιακή – έκδοση της ΑΤΕ. Χωρίς ουσιαστική αλλαγή από το παρελθόν παρόλο που το πρώτο κείμενό του, με υπογραφή του Διοικητή ΑΤΕ, έχει τον τίτλο «Ωρα ουσιαστικής αλλαγής».

Στο δεύτερο κείμενο του περιοδικού που υπογράφεται από τον Βασ. Προβίδα, γίνεται μια αρκετά αντικειμενική ιστορική επισκόπηση για τις 3 προηγούμενες μορφές του περιοδικού της ΑΤΕ, του προπολεμικού, του μετακατοχικού και της τρίτης της δικτατορίας. Και πληροφορεί ότι η προηγούμενη μικτή έκδοση διαχωρίζεται σε 3 εκδόσεις. Η μία θα είναι η μηνιαία «Αγροτική Τρ.» ως περιοδικό του αγρότη, η δεύτερη θα είναι εσωτερική για τους υπαλλήλους και η τρίτη θα είναι ανά τρίμηνο επιστημονικού επιπέδου. Δυστυχώς δεν θα μπορέσουν να λείψουν και οι κορώνες. Γράφει:

«Όπως είναι γνωστό, η Διοίκηση της ΑΤΕ έχει προγραμματίσει να μετατρέψει τα Υποκαταστήματα και ιδιαίτερα εκείνα που βρίσκονται σε μικρές και ακραίες κωμοπόλεις, σε κέντρα πολιτιστικής επιμόρφωσης. Με τις βιβλιοθήκες που θα οργανωθούν, τις κινητές πινακοθήκες, το θέατρο, τις διαλέξεις και τις δισκοθήκες κι ακόμα, με τη συμβολή της ΑΤΕ, στη δημιουργία τοπικού ιστορικού και λαογραφικού μουσείου, η μικρή κοινότητα της ελληνικής υπαίθρου θα εξελιχθεί από απλό παθητικό αποδέκτη των επιδράσεων που ασκούν πάνω της η πρωτεύουσα και τα μεγάλα αστικά κέντρα, σε ζωντανό κοινωνικό και πολιτιστικό οργανισμό με αυτοδυναμία και ύψος». Ωραία λόγια που κολακεύουν τα «κουλτουριάρικα αυτιά», αλλά ξένα από την πραγματικότητα των αναγκών των φτωχών αγροτών που διαρκώς αγωνίζονται για μια πεντάρα περισσότερο στο σιτάρι, στο λάδι, στο γάλα, σε όλα τα προϊόντα του μόθου τους που τα ληστεύουν οι πάντες με την ανοχή και κακή οργάνωση του Κράτους. Ούτε λέξη για την πραγματική τόνωση της συνεταιριστικής συνεργασίας με χίλια μέσα που είναι δυνατά, αλλά δεν βρίσκουν πραγματικούς υποστηρικτές και αγωνιστές στους αιθεροβάμονες των Αθηνών που επιτυγχάνουν τις υψηλές θέσεις λόγω «φιλίας» και κομματικής σύνδεσης.

ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Έτος 1974 - Τεύχος 6ον - Έκδοση 6η - Φεβρουάριος 1974 © Γραφείο Νόμων 23, Πλ. Φίλων Άθηνων

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

- Τα Θυμάσι νέματα Έξοχου όρου έργασιες και Έκλις στην Έκδοξη και επί ούτως (α. 4007).
- Προσπάθειες ή χρηματοδότηση της γεωργίας (α. 4008).
- Το πρόβλημα παραγωγικότητας της γεωργίας 1970 (α. 4009).
- ΕΟΚ, έργασιες. Ύψος της Γεωργίας (α. 4070).
- Καθίσματα τή παραγωγή περί ΟΥΑ (α. 4071).
- Ο νέος νόμος γιά ούνομηκή και παραπροσευκή άδελφότη (α. 4072).
- Παραπροσευκή γιά την ΕΟΚ (α. 4073).
- Η καταπολέμηση της έλλειψης σταυροειδών άπό την άρρομή ούνομη (α. 4074).
- Οι έργασιες άπό τις τελεωμενες άδελφότητες (α. 4075).
- Το 30 χρόνια της ΟΥΩΟ (α. 4076).
- Έκδοξη άδελφότητας καλλίόγους και καλλί (α. 4077).
- Η άρρομή άδελφότη στην ΠΑΧΕΓΕΣ και την Έκδοξη (α. 4078).
- Έργασιες άπό Ούνομηκή και Άνδρα (α. 4079).
- Οι έργασιες της Πολωνίας (α. 4080).

ΓΕΝΙΚΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

- Η Χρονική άδελφότη: Έκδοξη επί Γ.Ε. της Συνεταιριστικής Έκδοξης (α. 4081).
- Α. Η. Καλλι. Το καλλί άπό ούνομηκή γεωργία και άδελφότη (α. 4082).
- Η. Καλλι. Το μέγεθος άδελφότητας έργο της ΚΥΑΕΠ και οι άρρομή (α. 4083).
- Έκδοξη της Έκδοξης Γεωργίας και Άδελφότη (α. 4084, 4085).
- Ο Συνεταιρισμός άδελφότητας άπό άπό Συνεταιριστική (α. 4086).

- Η. Καλλι (α. 4087).
- Οι Έκδοξη - άδελφότητες και Προάδελφότη α. Γ. Καλλι (α. 4088).
- Άπό τη συνεταιριστική άδελφότητα. Έκδοξη (α. 4089).
- Άρρομή άδελφότη (α. 4090).

ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Το Νέο Δίκαιο Γεωργικών Συνεταιρισμών (α. 4091).
- Άδελφότητες Γεωργικών Συνεταιρισμών (α. 4092).
- Ούνομηκή - Συνεταιριστική Συνεταιριστική. Νέο Δίκαιο 1970-1990 (α. 4093).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ - ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

- Έκδοξη. Άδελφότη Καλλίόγους Έκδοξη. Κινητή άδελφότη. Έκδοξη καλλί. Τυπική άδελφότη. Άδελφότητες. κ.ά. (α. 4094)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

- Προάδελφότη άπό άδελφότη στην καλή άδελφότη καλλί (α. 4095).
- Το καλλίόγους άπό άδελφότητας (α. 4096).
- Έκδοξη γιά ΕΟΚ και άδελφότη γεωργία (α. 4097).
- ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΟΤΗΤΟΓΟΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ άδελφότη (α. 4098) - ΟΥΑ (α. 4099) - άδελφότη (α. 4100) - Κινητή (α. 4101) - Κινητή (α. 4102) - Γεωργία καλλί (α. 4103).

Έκδοξη - Ούνομηκή άδελφότη ΑΠΟΤ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΟΣ (Τηλ. 69.20.120)

63

Άδελφότη Συνάδελφότη ΑΠΟΤ. Η. Καλλι (Τηλ. 69.48.123)

Ο ΣΚΑΠΙΑΝΕΥΣ
ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ
 ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΕΤΟΣ 24^{ον} ΜΑΤΙΟΣ 1975 ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 3

Εκδίδονται ακόμα στην περίοδο:

- η «**Αγροτική Αναγέννηση**». Με αξιολογή ύλη ομάδας στελεχών με ειδική κοινωνικοπολιτική κατεύθυνση.
- το **Χωριό**. Η καλή μικρή αγροτοσυνεταιριστική εφημερίδα του Αντ. Αργυρόπουλου, στη Θεσσαλονίκη.
- Και βέβαια και άλλα διαφόρων προελεύσεων και κατευθύνσεων.

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ Α. Ν. ΚΛΗΜΗ 1974 - 1976

ΕΤΟΣ 1974

409. «Παρατηρήσεις δια την νομοθεσίαν Γ. Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1573.
410. «Απαραίτητος η συνεργασία των συνεταιριστικών δυνάμεων. Αιρετοί, εποπτικοί, συνεταιριστικοί υπάλληλοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1574.
411. «Αι λεγόμεναι "Μικρα" Εμπορικά Τράπεζαι και η ίση μεταχείρισις του προσωπικού των». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1575.
412. «Η νέα Διοίκησις της Α.Τ.Ε. Υποδειξίς δια οργανώσιν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1576.
413. «Δια τον κ. Υπουργόν Απασχολήσεως. Υποδείξεις για θέματα αρμοδιότητός του». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1577.
414. «Η νέα ηγεσία της Διευθύνσεως Συνεταιρισμών εις την Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1578.
415. «Πολύπλοκον και δύσκαμπτον το πρόβλημα πιστοδοτήσεως. Ο έλεγχος των Τραπεζών και το κόστος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1578.
416. «Δηλώσεις του Πρωθυπουργού δια την αγροτικὴν οικονομίαν και τους αγρότας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1579.
417. «Η Αγορανομική Επιτροπή και αι παραγωγικαί τάξεις». Περ. Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1579.
418. «Οι εξαγωγές, ο Α.Σ.Ο., οι παραγωγοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1580.
419. «Υπάλληλοι Α.Τ.Ε. και Συνεταιρισμών. Παράδειγμα προς μίμησιν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1974 σ. 1580.
420. «Ο γιγαντισμός των επιχειρήσεων, η γεωργία, ο μικροαγρότης, ο συνεργατισμός». Περ. «Θέματα Συνεργατισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1653.
421. «Η Εταιρία των Φύλων του Συνεργατισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1654.
422. «Η μητέρα γη, ο αγρότης, ο κόσμος των πόλεων, η τηλεόρασις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1655.
423. «Αγνοούν πράγματι οι εμπορικοί Σύλλογοι; Τότε να ενημερωθούν!!». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1656.
424. «Οι γυναίκες στις Τράπεζες. Η ωφέλεια των ανδρών υπαλλήλων από την πρόσληψιν και γυναικών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1657.
425. «Η Ένωσις Γ. Σ. Παγγαίου και η απαλλοτρίωσις των Φιλίππων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1658.
426. «Αι αγροτικά συντάξεις να παύσουν να είναι "βοηθήματα"». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1659.
427. «Τραπεζικοί, οικοδόμοι και ένα καλάθι ψώνια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1659.
428. «Η χρηματοδότησις της αγροτικής οικονομίας. Η Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1974 σ. 1660.
429. «Παραγωγική δαπάνη, εκ των βασικών, η συνεταιριστική μόρφωσις. Το καθήκον των στελεχών και της Επιτροπής Εκπαιδεύσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1733.
430. «Τα κονδύλια δια την Συνεταιριστικήν Εκπαίδευσιν να αξιοποιούνται». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1734.
431. «Η μόρφωσις, το καλό βιβλίον και περιοδικό. Και μερικά στελέχη...». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1974 σ. 1743.
432. «Η Εθνική, η Ελλάδα και το στεγαστικόν

- ρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1974 σ. 1883.
464. «Η φορολογία των Συνεταιρισμών. Πως καταστρατηγούνται οι φορολογικοί διατάξεις υπό των ισχυρών κεφαλαίου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1974 σ. 1883.
465. «Τα "θα" δια τα δάση». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1974 σ. 1884.
466. «Μια καταγγελία δι' εκμετάλλευσιν των αγροτών υπό των βιομηχανιών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1974 σ. 1885.
467. «Η λίσανσις των καλλιεργειών. Η σπατάλη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1974 σ. 1885.
468. «Δια την νέαν Διοίκησιν της ΕΤΕ: Ακατάλληλα οικήματα. Σατραπίσκοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1974 σ. 1886.
469. «Το σχέδιον νόμου περί συνεταιρισμών» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1974 σ. 1899.
470. «Απλές αλλά βασικές κουβέντες για τη συνεργασία και τον συνεργατισμό» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, 1974 σ. 1941.
471. «Η αρθρογραφία του Οικονομικού Ταχυδρόμου για την γεωργίαν και την ΑΤΕ». Επιστολή. Περ. «Οικονομικός Ταχυδρόμος» Αθηνών 3.10.1974.
472. «Ένα βήμα ακόμα. Μηνιαίο το περιοδικό. Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1959.
473. «Οι νέες Διοικήσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1959.
474. «Η κάλυψις των κινδύνων του αγροτικού κεφαλαίου και της αγροτικής παραγωγής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1960.
475. «Η Εταιρία των Φύλων του Συνεργατισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1960.
476. «Η πολιτεία και οι απόψεις του τ. Γεν. Διευθυντού της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών κ. Π. Πατάζογλου» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1960.
477. «Η γραφειοκρατία. Το χρονολογικόν Σήμαντρον». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1961.
478. «Συνεργατικόν σύστημα εις την αιμοδοσίαν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1961.
479. «Ο συνδικαλισμός και το εισόδημα των εργαζομένων. Οι καταναλωτικοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1962.
480. «Οι πρωτοπόροι της Ρόσντελ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1963.
481. «Ο λόγος του Κράτους. Μία χαρακτηριστική περίπτωση με τα δίκτυα ελαιουλλογής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1963.
482. «Το χαρτόσημον κατά την εξαγοράν γεωργικών προϊόντων. Οι επιδοτήσεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1964.
483. «Κυβέρνησις, Αντιπολίτευσις, Γεωργία, Συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1974 σ. 1965.
484. «Το περιοδικόν "Θέματα Συνεταιρισμών" προς το 5ον έτος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974, σ. 2015.
485. «Τα 22 χρόνια της εκδόσεως "Σκαπανεύς της Υπαίθρου"». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974, σ. 2015.
486. «Διαφήμισις χωρίς προϊόντα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2016.
487. «Οι βιομήχανοι δια τους αγρότες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2016.
488. «Κάπως αργά... Η τύχη Φιλίππων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2017.
489. «Οι πηγγέντες εκ βροχοπτώσεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2017.
490. «ΚΥΔΕΠ και βάμβαξ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2017.
491. «Η εποπτεία Συνεταιρισμών και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2017.
492. «Καιρός να λοικευθούν οι κρεατέμποροι και οι καταναλωταί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2018.
493. «Ναυτιλιακά γραφεία, προνόμια, φοροδιαφυγή». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2018.
494. «Οι ισχυροί και οι ανίσχυροι. Αλευροβιομήχανοι, κτηνοτροφία, καταναλωτικό κοινό» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1974 σ. 2019.

495. «Μερικές μορφές καλής συνεργασίας των ατόμων. Τα Σωματεία, οι Εταιρείες, οι Συνεταιρισμοί. Σε τι μοιάζουν, σε τι διαφέρουν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Δεκέμβριος 1974 σ. 2039.

ΕΤΟΣ 1975

496. «Τι είναι οι Συνεταιρισμοί. Όχι κομματικές επιδράσεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2066.

497. «Η διακίνηση των αγροτικών προϊόντων και η αξιοποίησις του μόχθου των αγροτών και των συνεταιρικών οργανώσεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2067.

498. «Το σύστημα πιστοδοτήσεως της Α.Τ.Ε.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2068.

499. «Η προσφορά των αγροτών και των συνεταιρισμών τους στους κλάδους και ανθρώπους της βιοτεχνίας, βιομηχανίας, εμπορίου κ.λπ.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2068.

500. «Η σόγια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2069.

501. «Οι Λαϊκές Αγορές». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2069.

502. «Το ψωμί. Η τιμή σιταριού και του ψωμιού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2069.

503. «Δέχονται το κοινόν οι αρμόδιοι». «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2069.

504. «Κοινωνικοί πόροι σε βάρος του ψωμιού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2070.

505. «Η υπερπαραγωγή προϊόντων και η έγκαιρος πληροφόρησις των παραγωγών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1975 σ. 2070.

506. «Αξίζουν καλύτερη μεταχείριση οι διαμαρτυρόμενοι αγρότες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2118.

507. «Μερικές αλήθειες: Αστοί και αγρότες. Το έργο και η αμοιβή των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2119.

508. «Η οργάνωση των αγροτών: Συνεταιρισμοί, Σύλλογοι, Επιμελητήρια, Συνομοσπονδία Γεωργίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2119.

509. «Με κεφάλαιον 200.000, δάνειον 234.000.000». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2120.

510. «Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (40 χρόνια). Είναι βράχος και Φάρος;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2120.

511. «Οι παραγωγοί θα εκτιμήσουν...». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2121.

512. «Από την "φιλοσοφία" της ασφαλίσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2121.

513. «Η νέα προσπάθεια δια του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975 σ. 2122.

514. «Το Περιοδικό "Ο Συνεταιριστής"». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» 1975 σ. 2137, 2177.

515. «Οι Συνεταιρισμοί και τα Ελληνικά Συντάγματα» (μετά Ολ. Κλήμη - Καμινάρη). Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1975, Απρίλιος 1975, Ιούνιος 1975, Μάρτιος 1976 σ. 2138, 2237, 2313, 2699.

516. «Μερικά, κατά καθήκον και ειδικότητα, δια την νομοθεσίαν συνεταιρισμών και την συνεταιριστικήν οργανώσιν γενικώτερα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2171.

517. «Να συμμετέχουν οι αγρόται, οργανικά και συστηματικά, εις την κατάρτισιν των προγραμμάτων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2172.

518. «Τα Γεωργικά Επιμελητήρια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2172.

519. «Το ΤΑΥΣΟ, Ταμείον Συντάξεων των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2173.

520. «Αναταραχή στην Ιονική - Λαϊκή και την Εμπορική». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2173.

521. «Οι παλαιοί και οι νέοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2174.

522. «Η εποπτεία συνεταιρισμών. Δεν έβλαψε αλλά βοήθησε τους Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2174.

523. «Η αμοιβή εργατών και αγροτών. Να ισχύουν τα ίδια κριτήρια και δια τους αγρότας εργαζομένους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1975 σ. 2175.

524. «Οι νέες διοικήσεις των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Τα προβλήματα». Περ. «Θέματα

- Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2223.
525. «Ο Οργανισμός Παρεμβάσεως δια το κρέας. Η δικαίωση των απόψεων και της κριτικής μας. Προσοχή εις την εφαρμογήν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2223.
526. «Οι αστοί και οι "ασχετοί" εις την κτηνοτροφίαν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2224.
527. «Το διεθνές κεφάλαιο καταλαμβάνει την ελληνική ύπαιθρο. Ωφέλεια ή βλάβη;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2225.
528. «Τα οικογενειακά βάρη εις τον υπολογισμόν της συντάξεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2226.
529. «Η εμπορία οπωροκηπευτικών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2228.
530. «Τι απολαμβάνει ο αγρότης και τι οι άλλοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Απρίλιος 1975 σ. 2228.
531. «Για την εφημερίδα "Χωριό"». Εφημ. «Χωριό» Θεσ/νίκης, Μάιος 1975.
532. «Προσοχή στην Αγροτική, προσοχή στους Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2291.
533. «Συνεταιρισμοί, μεμονωμένοι, Κράτος, ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιουνίου 1975 σ. 2291.
534. «Ιδιωτικές Γεωργικές Βιομηχανίες και ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2292.
535. «Η διδασκαλία του Συνεργατισμού. Η έδρα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2292.
536. «Κυβέρνηση και αγρότες. Αναγνωρίσεις και υποδείξεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2292.
537. «Ο 2ος βαθμός κρίσεως των εξαναγκασθέντων εις παραίτησιν εις ΑΤΕ και Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2293.
538. «Το ΤΑΥΣΟ και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2293.
539. «Τα μεγάλα διεθνή οικονομικά γεγονότα και το δικό μας κουβεντολόι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2294.
540. «Αι "μικρά" "Τράπεζαι"». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2294.
541. «Η Συνομοσπονδία Αγροτών και οι Συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2294.
542. «Προγραμματισμός στις καλλιέργειες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2295.
543. «Αι επαγγελματικά οργανώσεις αστών και αγροτών. Και εδώ άνοιος μεταχειρίσις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975, σ. 2295.
544. «Το ανεβοκατέβασμα των τιμών και η αποκαρδίωσις των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2296.
545. «Η δύναμις του Συνεταιρισμού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2296.
546. «1924—1974. Η ζωή συνεχίζεται. Οι ανάγκες υπάρχουν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2296.
547. «Η υποβάθμιση του ιδεολογικού αγροτικού και συνεταιριστικού εντύπου από τους αγρότες και τις οργανώσεις τους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2297.
548. «ΑΤΕ. Ο Σύλλογος Γεωτεχνικών και ο Σύλλογος των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων της ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1975 σ. 2297.
549. «Η Γεωργία εστήριξε την ελληνικήν οικονομίαν κατά το 1974». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2343.
550. «Κτηνιατρική περιθάλψη. Πόσο μακρὰ βρισκόμαστε από την πραγματικότητα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2343.
551. «Οι ομοειδείς Συνεταιρισμοί στον ίδιο τόπο. Το καθήκον του κράτους και της ΑΤΕ. Έργα και όχι λόγια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2346.
552. «Χάσμα στις τιμές παραγωγού και καταναλωτού». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2347.
553. «Τα αιτήματα των παραγωγών. Ο Κορινθίας δια τον εκ Κορινθίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2348.
554. «Η περίφημος "ιδιωτική πρωτοβουλία". Οι Συνεταιρισμοί, οι μεσάζοντες μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών και το Επιμελητήριο Τρικάλων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2348.
555. «Κύριε Πρωθυπουργέ: Θυμηθείτε, 10 Ιουλίου 1966. Στοργή στον αγρότη, όχι δακρυγόνα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2349.

556. «Η Νομοθεσία Συνεργατισμών. Εσφαλμένη τακτική». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2350.
557. «Το ΤΑΥΣΟ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2350.
558. «Μια δίκαιη τακτοποίησης. Η νοοτροπία αρμοδίων απέναντι στους Συνεταιρισμούς». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2351.
559. «ΚΣΟΣ - Σουλτανίνα - Κράτος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2351.
560. «Δημοκρατία και Συνεργατισμός». Περ. «Θέματα Συνεργατισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1975 σ. 2351.
561. «Η Διεθνής Συνεταιριστική Ημέρα». Ραδιοφωνική Συνέντευξη 3.7.75. Και Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών 1975 σ. 2364.
562. «Οι πτηνοτρόφοι ζητούν προγραμματισμόν. Οργανισμός Πτηνοτροφίας» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2411.
563. «Τί έγινε ο Οργανισμός Κτηνοτροφίας;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2411.
564. «Η νέα αναταραχή στην κρεαταγορά και νέες δηλώσεις για τον Οργανισμό Κρέατος κ.λπ.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2412.
565. «Σταφίδα, έμποροι, ΑΣΟ, ΚΣΟΣ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2412.
566. «Συμβαίνουν και εις Ιταλίαν. Οι διαμαρτυρίες των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2413.
567. «Και πάλι τα δακρυγόνα, η δυναμική πολιτική και δηλώσεις για εξυπηρέτηση άλλων επιδιώξεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2413.
568. «Τί θα είναι και από πού θα εξαρτώνται οι προσλαμβανόμενοι γεωπόνοι;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2414.
569. «Ουσιαστική βοήθειαν θέλουν οι αγρότες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2414.
570. «Η εκμετάλλευση των παραγωγών. Η κερδοσκοπία». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2414.
571. «Απίστευτο. Η τιμή του ηλεκτρικού σε αγρότες και βιομηχάνους» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2415.
572. «Κατάργησης της αγροτικής ιδιοκτησίας;». Περ. «Θέματα Συνεργατισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975.
573. «Λαϊκές αγορές. Αγρότες, παραγωγοί, πωλητά». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2415.
574. «Ν. ΑΓΡΕΞ - ΕΤΕΑΠ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2416.
575. «Κηρευτικά. Εκμετάλλευση 1700%!». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2416.
576. «Έγκλημα κατά του λαού. Πληρωμή αγροτών με ακάλυπτες επιταγές». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2416.
577. «Το παιχνίδι του ψωμιού εις βάρος των καταναλωτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2416.
578. «Η αγωνία των φρουτοπαραγωγών για τη διάθεση των προϊόντων τους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2417.
579. «Το κόστος ζωής, η ακρίβεια, οι ενδιάμεσοι, οι συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2417.
580. «Συγκλητήρια εις την Κυβέρνησιν δια τον Ν. 78/1975». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2418.
581. «Αι γεωργικά βιομηχανία στους Συνεταιρισμούς» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2418.
582. «Βασικό κύταρο της ζωής των αγροτών οι Συνεταιρισμοί. Η νομοθεσία τους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2418.
583. «Μετανάστες, Συνεταιρισμοί και δηλώσεις του κ. Υπουργού Απασχολήσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2418.
584. «Το συγγραφικό έργο του Θ. Τζωρτζάκη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών», Αθηνών, Σεπτέμβριος 1975 σ. 2429.
585. «Επαινετή προσπάθεια του Υπουργείου Γεωργίας για τους συνεταιρισμούς και τη συνεταιριστική μόρφωση». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1975 σ. 2463.
586. «Η αγροτική πολιτική της Κυβερνήσεως». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1975 σ. 2464.
587. «Ο προγραμματισμός στις καλλιέργειες. Σωστή βασική κατεύθυνση που υποδείξαμε και

αναγνωρίζεται». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1975 σ. 2464.

588. «Αναγκαστικά ή με κίνητρα θα γίνεται η μεγέθυνση των Συνεταιρισμών;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1975 σ. 2465.

589. «Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί και Κράτος, Δήμοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1975 σ. 2465.

590. «Ιστορικά Συνεταιρισμών, Φωτογραφίες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Οκτώβριος 1975 σ. 2466.

591. «Ο Ελληνικός υπέρ του Συνεργατισμού Σύνδεσμος του 1913. Γ. Ηλιάδης». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Αύγουστος 1975 σ. 2375 και Οκτώβριος 1975 σ. 2487.

592. «Η ασφάλιση της γεωργικής παραγωγής για όλους τους κινδύνους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2531.

593. «Προσοχή εις τα οργανωτικά, κύριοι Υπουργοί. Μη ξεχνάτε, κύριε Πρωθυπουργέ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2531.

594. «Η νομοθεσία Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2532.

595. «Τα ακατανόητα και οι ινδιάνοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2532.

596. «Κρατικός Στεγαστικός Οργανισμός. Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2533.

597. «Νίπουν τας χείρας των, ως ο Πλάτος, οι κρεατέμποροι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2533.

598. «Εγκατάλειψις των ελαιοπαραγωγών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2534.

599. «Ώραι εισόδου εις τα Υπουργεία». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2534.

600. «Οι εισαγωγές κρεάτων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2535.

601. «Πτωχευτικός Κώδιξ, Συνεταιρισμοί, Νομοθεσία Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2535.

602. «Το πρώτο Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (1935)». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2535.

603. «Η Συνεργασία και η αντίθεση (στη φύση, στη ζωή, στους ανθρώπους). Ο ένας και οι πολλοί.

Το Εγώ και το Εμείς. Ο μεγάλος και οι μικροί. Ο δυνατός και οι αδύναμοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Δεκέμβριος 1975 σ. 2562.

ΕΤΟΣ 1976

604. «Τα 23 χρόνια του Σκαπανεύς». Εφημ. «Σκαπανεύς της Υπαίθρου» Αθηνών, 23.1.1976.

605. «Στο βον έτος. Επιδιώξεις και δυσκολίες. Η υποστήριξη του συνεταιριστικού εντύπου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1976 σ. 2583.

606. «Απίστευτο αλλά αληθινό! Καταργήθηκε η έδρα Συνεταιριστικής Οικονομίας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Ιανουάριος 1976 σ. 2583, 2733.

607. «Ο νόμος περί Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Ιανουάριος 1976 σ. 2584.

608. «Συνεταιριστική οργάνωση λαϊκών αγορών και διανομής προϊόντων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Ιανουάριος 1976 σ. 2585.

609. «Κοινωνικοί πόροι, κοινοτικοί υπάλληλοι, συνεταιριστικοί υπάλληλοι». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1976 σ. 2587.

610. «25 χρόνια της ΟΣΥΓΟ και 23 του "Σκαπανέα"». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1976 σ. 2587.

611. «Η Κεντρική Αγορανομική Επιτροπή και η απουσία των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιανουάριος 1976 σ. 2587.

612. «Ένα άρθρο του Αλεξ. Σβώλου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Φεβρουάριος 1976 σ. 2588.

613. «Επαινετή δήλωση του κ. Υπουργού Γεωργίας. Σε υπερκομματική βάση το γεωργικό πρόβλημα». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2659.

614. «Οι κίνδυνοι από θεομηνίες. Η προστασία του αγρότη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2659.

615. «Τα δάση και οι ορεινοί. Σωστές διαπιστώσεις. Συγχαρητήρια, κύριε Υπουργέ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2659.

616. «Αλλού τα κακαρίσματα κι αλλού γεννούν οι κότες. Οι Τούρκοι μετανάστες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2660.

617. «Υπουργοί και έντυπα. Κάπως υπερβολικά, κύριε Υπουργέ εμπόριου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2660.

618. «Τα γεωργικά φάρμακα, οι πολυεθνικές εταιρείες και οι Ενώσεις Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2661.

619. «Η μελισσοκομία, η Κυβέρνηση και η ασφαλισμένη τακτική απέναντι στους αγρότες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2661.
620. «Τομάτα. Ακατανόητα ή κάτι χειρότερο;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2661.
621. «Διεθνή πλεονάσματα πορτοκαλιών, μήλων, αχλαδιών, ροδακίνων. Ποία η πολιτική του Κράτους;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2662.
- 622-3. «Η ελληνική κτηνοτροφία και η έλλειψη παγίας κρατικής πολιτικής». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2662.
624. «Οι “κερδοσκοπικοί” συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2663.
625. «Η συμμετοχή εις τας Γ.Σ. των Α.Ε.» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2664.
626. «Οι ανώνυμες γεωργικές εταιρείες. Αμελέτητες και επικίνδυνες πρωτοβουλίες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2664.
627. «Η πραγματικότητα στην επαφή αγροτών και καταναλωτών. Αντιδραστική η νομοθεσία». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2665.
628. «Εμποροι, Βιομήχανοι, Συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2666.
629. «Ο νόμος περί συνεταιρισμών “θα μελετηθή”». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2666 και Μάιος 1976 σ. 2733.
630. «Η εποπτεία της ΑΤΕ επί των αλιευτικών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2667.
631. «Ο κ. Χρονόπουλος της ΠΑΣΕΓΕΣ δια τους γεωπόνους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2667.
632. «Καπνικά. Ιστορικές φωτογραφίες. Η οργάνωση των καπνοπαραγωγών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάρτιος 1976 σ. 2667.
633. «Το συνεργατικόν Σωματείον Μυτιλήνης το 1913». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 12.5.1976.
634. «Το νομικόν πλαίσιον του Συνεργατισμού». Εισήγησις εις Επιτροπήν Εταιρίας Φίλων Συνεργατισμού. Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, 1976 σ. 2677.
635. «Σκίτσα συνεργασίας από τη Λέσβο». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, 1976 σ. 2697.
636. «Η άγνοια του πολιτικού κόσμου. Σύνταγμα, Συνεταιρισμοί». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2727.
637. «Μιά φωτισμένη ενέργεια του Υπουργείου Γεωργίας. Μαθήματα συνεταιριστικά». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2728.
638. «Πώς το Κράτος διδάσκει την κακοπιστίαν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2728.
639. «Περιμένουν — και πόσο θα περιμένουν; — οι συνεταιριστικά υπάλληλοι» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2728.
640. «Αγρότες, Συνεταιρισμοί, Αγροτικοί Σύλλογοι, ΕΟΚ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2728.
641. «Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών. Ο νέος Γενικός Διευθυντής και η απαραίτητη οργάνωσή της». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2729.
642. «Συνεταιρισμοί αστών επαγγελματιών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2730.
643. «Ο Συνεργατισμός, οι γονείς, τα παιδιά». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2730.
644. «Η οργάνωση των ατόμων ως καταναλωτών υπηρεσιών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2732.
645. «ΕΛΛΑΣ και ΕΟΚ. Υπάρχει ελπίς...». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2732.
646. «Τα σπορέλαια. Το ελαιόλαδο. Αξιόπαινη πρωτοβουλία της Ενώσεως Συνεταιρισμών Λέσβου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2733.
647. «Η κατάργηση της έδρας Συνεταιρισμών. συγχαρητήρια (αρνητικά) εις την Ανωτάτην Γεωπονικήν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Μάιος 1976 σ. 2733.
648. «Το συγγραφικόν έργο του Δ.Θ. Πάνου» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούνιος 1976 σ. 2743. (Πρόλογος).
649. «Στον Αλυμρό, στις 31 Μαΐου 1911. Νικ. Μιχόπουλος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2765.
650. «Η Νομοθεσία Συνεταιρισμών να μελετηθή. Όχι προχειρότητες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2795.
651. «Ο Ιωάννης Αφεντάκης και άλλα βασικά συνεταιριστικά. Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2798.

652. «Πτηνοτροφές. Γιατί δεν γίνονται ομαδικές προμήθειες;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2800.
653. «Ο κ. Πρόεδρος της Βουλής, ο Συνεταιρισμός του χωριού του, ο Συνεργασμός». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2800.
654. «Η συνεταιριστική εκπαίδευση». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2800.
655. «Σταφίδες, ΚΣΟΣ, ΑΣΟ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2801.
656. «Οι διαμαρτυρίες των παραγωγών». Περ. «Θέματα συνεταιρισμών» Αθηνών, Ιούλιος 1976 σ. 2801.
657. «Προς τη νέα ηγεσία του Υπουργείου Γεωργίας» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2863.
658. «Η νομοθεσία συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2863.
659. «Κρατικά λειτουργία και Συνεταιρισμοί. Μία δήλωση του κ. Υπουργού Γεωργίας» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2864.
660. «Πικρές αλήθειες και συστάσεις: Αγρότες, προσοχή στις αποταμιεύσεις σας». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2865.
661. «Οι ελαιοπαραγωγοί, το Κράτος, οι συνεταιριστικές οργανώσεις». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2865.
662. «Μία γνώμη στη Βουλή για την Εποπτεία Συνεταιρισμών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2866.
663. «Ο πατριωτισμός των αγροτών και το δίκη των αγροτών». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2866.
664. «Λεσίνι, Κάρλα, Κωπαΐδα και παχειά λόγια "αρμοδίων" για τις ομαδικές καλλιέργειες κ.λπ.». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2867.
665. «Οι γεωργικές ανώνυμες εταιρείες». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2868.
666. «Τί θα γίνει με το κρέας, τους κτηνοτρόφους και την κατανάλωση;» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2869.
667. «Τα ροδάκινα, τα βερύκοκα, η οργάνωση». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2870.
668. «Ξύπνα αγρότη». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Σεπτέμβριος 1976 σ. 2870.
669. «Η συνεταιριστική εκπαίδευση. Παρατήρηση για την ιστορική αλήθεια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών. Σεπτέμβριος 1976 σ. 2870.
670. «Προς το 7ον έτος. Και μερικές πικρές αλήθειες» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2931.
671. «Η σουλτανίνα και η ηγεσία της ΚΣΟΣ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2932.
672. «Δεσμεύσεις στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις;». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2932.
673. «Οι εξαναγκασθέντες εις παραίτησιν, στην ΑΤΕ και τους Συνεταιρισμούς, να δικαιωθούν». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2933.
674. «Τιμάριθμος, αποδοχές, φορολογικά κλιμάκια». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2933.
675. «Και μη χειρότερα. Εισαγωγή γάλακτος για το στρατό». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2933.
676. «Λυπηρά, αν είναι αληθινά. Οι Τοπικές Αγορές και οι συνεταιρισμοί» Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2934.
677. «Ελαιόλαδο. Κακή κυβερνητική πολιτική». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2934.
678. «Οι ορεινοί πληθυσμοί και το Κράτος». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2935.
679. «Ξηροί καρποί, ορεινή Ελλάδα και θλιβερή τακτική του Κράτους». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2935.
680. «Η γενικότερη προσφορά των Συνεταιριστικών Οργανώσεων». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2936.
681. «Εθνικόν λάθος η αποδυνάμωση της ΑΤΕ». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2937.
682. «Το συγγραφικόν έργο του Π. Χασαπούλου». Περ. «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών, Νοέμβριος 1976 σ. 2954.

Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ - Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Έπειτα από την αποκοπή της Συνεταιριστικής Σχολής (που λειτουργεί τώρα στη Θεσσαλονίκη) από την Κεντρική ιδεολογική και επιστημονική ομάδα κύρους που πρόσφερε με ανιδιοτέλεια στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως μαγνητισμένη από το κύρος της προσωπικότητας του Θ. Τζωρτζάκη (που απομακρύνθηκε με πρόσχημα «λόγω ορίου ηλικίας» καθώς και από την παραίτηση της Φωτ. Τζωρτζάκη που είχε αναπτύξει τον θεσμό των Σχολικών Συνεταιρισμών) το πρόβλημα της συνεταιριστικής εκπαίδευσής αντ' ουσιαστικής βελτιώσεως εμφανίσε (και εμφανίζει) οπισθοδρόμηση.

Στην μεν Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως της ΠΑΣΕΓΕΣ η όποια ικανότητα και διάθεση των ελάχιστων εκεί υπαλλήλων της Συνομοσπονδίας δεν είναι δυνατόν να αναπληρώσει την συνήθη αδιαφορία και επιστημονική άγνοια των αιρετών του ΔΣ και γενικά των τυπικά αρμοδίων για τα θέματα αυτά (που απαιτούν ειδικήν κατάρτιση και κυρίως ενδιαφέρον έργου ζωής), στην δε Σχολή Θεσσαλονίκης η όποια αξία των εναλλασσομένων Διευθυντών της, χωρίς συνήθως αξιόλογο επιτελείο διδασκόντων με συνεταιριστικήν προσωπικότητα, καθιστά την όλην λειτουργία της (παρά τα κονδύλια που εξευρίσκονται κυρίως από το Κράτος) τυπικήν και επιφανειακήν σε όσα αφορά τα ολιγοήμερα Σεμινάρια αιρετών («συνδικαλιστικού και τουριστικού» κυρίως χαρακτήρος - όσο βαρεία και αν είναι η διατύπωση αυτή).

- Η Σχολή Θεσσαλονίκης, Σύσκεψη ευρυτάτη σχετικά με το εκπαιδευτικό της πρόγραμμα. Αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 448.

- Το Υπουργείο Γεωργίας την περίοδο αυτή καταβάλλει προσπάθεια για συνεταιριστική ενημέρωση ανωτέρων στελεχών του για να μπορούν να συνεργάζονται καλύτερα με τον αγροτικόν κόσμον και την ΑΤΕ (Επαινετικό σημείωμα βλ. ΘΣ 1975 σ. 2463). Εκπαίδευση δίμηνη από 1.10. 1975 με καθημερινή 5ωρη διδασκαλία. Βλ. αναλυτικά για την σοβαρότητα προσπάθειας αυτής ΘΣ 1975 σ. 2474 επομ. Βλ. και στο Υποκεφ. Β.

- Αξιόλογο κείμενο για τη συνεταιριστική εκπαίδευση έχει «ο Σκαπανεύς της Υπαίθρου» της ΟΣΥΓΟ σε φύλλο του 1976 που το αναδημοσιεύουν τα ΘΣ 1976 σ. 2800, 2801. Είναι το ακόλουθο:

«Η ανάγκη της συνεταιριστικής εκπαίδευσής τόσο των αιρετών όσο και των υπηρεσιακών στελεχών του συνεταιριστικού μας κινήματος, έχει πολλάκις τονισθή απ' τις στήλες μας.

Το θέμα γίνεται πιο επιτακτικό και επείγον ύστερα από τη διαπίστωση ότι πέρασε ολόκληρη δεκαετία, στη διάρκεια της οποίας έχει ατονήσει έστω και η υποτυπώδης προσπάθεια πραγματοποιήσεως των ελαχίστων εκείνων σεμιναρίων με ουσιαστικό περιεχόμενο της προδικτατορικής περιόδου, εκτός απ' την λειτουργία της συνεταιριστικής σχολής Θεσσαλονίκης η οποία δεν μπορεί φυσικά να καλύψη ολόκληρο το εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Οργανώσεων και Εταιρειών αυτών.

Πρέπει να ληφθή σοβαρώς υπ' όψη ότι έγινε σε σημαντικό βαθμό ανανέωση του υπαλληλικού δυναμικού στη δεκαετία που πέρασε, με την εισροή στον κλάδο νέων υπαλλήλων καλής ποιότητας στάθμης, μεταξύ των οποίων και ευάριθμοι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών.

Το δυναμικό αυτό δεν έτυχε ουδέ της ελαχίστης εκπαίδευσής και πρέπει να ενημερωθή σε θέματα θεωρίας και εξειδικευμένης πρακτικής κ.λπ., του γεωργικού μας συνεργατισμού. Με την αυτομόρφωση επίσης και τη μύηση στις συνεργατικές αρχές και στο βαθύτερο ηθικό νόημα της συνεταιριστικής ιδέας, πολλά θα ωφεληθούν οι υπάλληλοι και το συνεταιριστικό κίνημα, ως επίσης πολλές πράξεις ή παραλείψεις θα μπόυνε σε σωστό δρόμο, τον οποίο δεν πήραν, από άγνοια ή πλάνη ή ελλιπή κατάρτιση. Πρέπει όμως να δημιουργηθούν ωρισμένες τέτοιες ευκαιρίες και κίνητρα, συνεταιριστική διαφώτιση, έντυπα, εκδηλώσεις κ.λπ. Όλα αυτά νομίζομε ότι θα μεθοδεύονταν συστηματικά μόνο από μια καλώς (και με αρκετά στη διάθεσή της μέσα) λειτουργούσα παρά τη Κορυφαία μας Υπηρεσία εκπαίδευσής - διαφωτίσεως - προπαγάνδας. Επαινετή καθ' όλα η σχετική πρωτοβουλία (σεμινάρια - εκπαιδευτικές εκδρομές κ.λπ.), που πρόσφατα παρατηρείται σε ευάριθμες και ευφήμους δρώσες Ενώσεις

Συν/σμών, αλλά νομίζουμε ότι για πολλούς λόγους, το θέμα έχει ανάγκη κεντρικού και ενιαίου συντονισμού και ολοκληρωμένου προγράμματος. Ελπίδοφόρα σημεία παρουσιάζουν ωρισμένες πληρο-

φορίες, κατά τις οποίες το εκπαιδευτικό πρόβλημα (και πολλά ακόμη άλλα) αντιμετωπίζεται με περισσή προσοχή απ' την κορυφαία μας, αλλά τούτο καθ' ημάς πρέπει γρήγορα να προχωρήσει».

— Παρά τις καλές κατά καιρούς μικρές προσπάθειες μερικών προέδρων και διευθυντών, όχι μόνο δεν αντιπετυπίζεται το μορφωτικό – οργανωτικό πρόβλημα, αλλά διαρκώς επιδεινώνεται με την παρόδο των ετών.

(Γενικότερο νεότερο ιστορικό και με επισημάνσεις κείμενο του Αριστ. Ν. Κλήμη για την συνεταιριστική εκπαίδευση βλ. στο περιοδικό της Συνομοσπονδίας «Αγροτικός Συνεργατισμός» του 1998 σ. 27 – 33 (σε τεύχος που ασχολήθηκε με το θέμα αυτό. Αλλά και πάλι ξεχάστηκε).

ΟΙ ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Παρά μερικές προσπάθειες που γίνονται κατά καιρούς από την ΠΑΣΕΓΕΣ, την υποβοήθηση από την Εποπτεία ΑΤΕ με διάθεση κονδυλίων για βραβεύσεις, τις νεότερες συστάσεις του Υπουργείου Παιδείας για τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2003), ο θεσμός υποχωρεί αριθμητικά και ουσιαστικά καθώς οι εκπαιδευτικοί δεν βρίσκουν στην ΠΑΣΕΓΕΣ καθοδήγηση από στελέχη με ειδική παιδαγωγική κατάρτιση και κύρος εκπαιδευτικό. Και η κατάσταση χειροτερεύει χρόνο με χρόνο καθώς εξαντλούνται οι εφεδρείες από το παρελθόν.

— Βλ. ακόμα για τους Σχολικούς:

Κείμενο της Δ/νσεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ για παρουσίαση της αξίας του θεσμού. Βράβευση το 1974 25 Σχολικών Συνεταιρισμών από ΑΤΕ.

Λειτουργούν τώρα (1975) 717 Συνεταιρισμοί με 39.420 μέλη.

Σχολικοί Συνεταιρισμοί. Συνοπτική έκθεση δραστηριότητας 1974–1975 από ΑΤΕ (βλ. Αγροτική Τρ. τ. Απριλ. 1976).

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

— Πέρα από όσα έχουν σημειωθεί για την Εταιρεία στο Υποκ. Ε της περιόδου 1967–1974:

Κατά το 1975, η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού για την εκπλήρωση της εις το Καταστατικόν της Εταιρείας προβλεπομένης ερεύνης και προωθήσεως των βασικών συνεταιριστικών προβλημάτων απεφάσισε (μεταξύ των άλλων) την σύστασιν 4 επιτροπών, τα μέλη των οποίων παρεκλήθησαν να θελήσουν να αφιερώσουν τας γνώσεις των, την συνεταιριστικήν των πίστιν και τον απαιτούμενον χρόνον δια την, περίξ στρογγύλης τραπέζης, εξέτασιν του θέματος εκάστης Επιτροπής.

Επιτροπή Α, Θέμα: «Η μόρφωσις – ενωμέρωσις μελών, στελεχών, κοινού επί της εννοίας, σημασίας, εφαρμογής και προβλημάτων του συνεργατισμού. Σχολικοί Συνεταιρισμοί, Συνεταιριστική μόρφωσις και εκπαίδευσις».

Επιτροπή Β, Θέμα: «Το νομικόν πλαίσιον του Συνεταιρισμού. Ελληνική Νομοθεσία».

Επιτροπή Γ, Θέμα: «Ο καταναλωτικός Συνεταιρισμός. Η εν Ελλάδι εφαρμογή».

Επιτροπή Δ, Θέμα: «Αι ομαδικαί αγροτικά εκμεταλλεύσεις και ο Συνεργατισμός».

Ο αλφαβητικός πίναξ των μελών των Επιτροπών έχει ως εξής:

Α Επιτροπή: Σπ. Αντωνιάδης, Π. Γλέζος, Μ. Δέδε, Β. Ιλιαντζής, Ν. Κολύμβας, Ε. Κωσταπάνος, Στ. Μαριάδης, Αγ. Μιχαηλίδης, Ι. Ξυροτύρης, Δ. Πάνος, Π. Παπαγαρυφάλου, Κ.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

ΚΕΙΜΕΝΑ 1934 - 1994
ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΣΧΟΛΙΚΟΥΣ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

*

Αφιερώνεται:

Στη μνήμη όλων που ταράχτηκαν στην Ελλάδα
για το θεσμό των σχολικών συνεταιρισμών
και των παιδαγωγών δημοσίων και των ιδιωτικών.
Στους παιδαγωγούς για τη συστηματική, από το 1934, ανάληψη τους
Ουδ. Γ. Τσιροζίκης και Ουδ. Θ. Τζωρτζάκη
και στους εκπαιδευτικούς και συνεργάτες που εργάστηκαν ουσιαστικά
στον σημαντικό και αιώνιο χώρο της έρευνας.

ΑΘΗΝΑ 1994

ΦΩΤΕΙΝΗΣ Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ

ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΕΝΝΟΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΘΕΣΗ

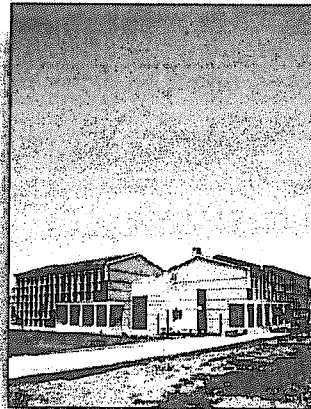
ΑΘΗΝΑ 1964

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

ΜΗΤΡΩΟ
ΑΓΡΟΤΩΝ
Ολοκληρώθηκε
το έργο της
ΠΑΡΕΤΕΧ

ΕΡΕΥΝΑ
Τεχνολογικές
Είδη

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ
Agenda 2000
Πρόσες παρεμβάσεις
της ΠΑΡΕΤΕΧ

ΟΔΗΓΟΣ
ΣΤΑΘΙΣΤΩΝ - ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΩΣΕΩΝ
ΚΥΜΗ ΠΑΡΕΤΕΧ

Παπακωνσταντίνου, Ν. Πολύζος, Φωτ. Τζωρτζάκη, Κ. Τσόπελας.

Β Επιτροπή: Αχ. Γεωργακόσ, Ι. Δεματάκης, Ευαγ. Δημητριάδου, Κ. Δραγώνας, Β. Πλαντζής, Αρ. Κλήμης, Ε. Κωσταπάνος, Π. Λυκίδης, Ν. Μετζιδάκης, Ν. Πάτρας, Ν. Πατρίκιος, Ι. Στρογγύλης, Εμμ. Σωπασάκης, Π. Χασαπόπουλος.

Γ Επιτροπή: Ι. Αλεξανδρόπουλος, Γ. Αντωνόπουλος, Σπ. Βαρθολομαίος, Γ. Μουσούρης, Ν. Πολύζος, Απ. Οικονομόπουλος, Σπ. Σαμούτ, Γ. Χατζηδημητρίου, Ανδρόν. Σιβρόπουλος.

Δ Επιτροπή: Κ. Αρχοντάκης, Π. Βολπής, Ευστ. Γραμματικός, Κ. Δραγώνας, Β. Κουρκουραϊδης, Δ. Κυρίσης, Ν. Παπαστύλος, Αγ. Παρασκευαΐδης, Γ. Συμιανάκης, Κ. Τσόπελας, Απ. Χαμχούγιας, Κ. Ψαρρός.

Αι επιτροπαί συνήλθαν εις τας πρώτας συνεδριάσεις των και επελήφθησαν του έργου των επί τη βάσει των γενικών γραμμών κανονισμού λειτουργίας των, ως σχετική απόφασις του Δ.Σ.

— Στη Γεν. Συνέλευση Φεβρ. 1976 η ΓΣ (μεταξύ άλλων) έλαβε γνώσιν, συζήτησε και ενέκρινε τα πορίσματα στα οποία κατέληξαν οι παραπάνω Επιτροπές για τα θέματα:

α) νομικόν πλαίσιο, β) Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί, γ) Συνεταιριστική μόρφωση.

Για το όλο έργο της Εταιρείας (πεπραγμένα και πρόγραμμα) μίλησαν βασικά ο Πρόεδρος Νικ. Ρουσόπουλος και ο Γεν. Γραμμ. Αριστ. Ν. Κλήμης. Επίσης και άλλα μέλη.

— Το νέο ΔΣ συγκροτήθηκε από τα μέλη του πρώτου Συμβουλίου Νικ. Ρουσόπουλον, Δ. Θ. Πάνον, Αριστ. Κλήμην, Νικ. Πολύζον και από τους Ν. Κολύμβαν, Ν. Πατρίκιον, Αγ. Μιχαηλίδην (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2605).

— Μεταξύ των άλλων έργων της Εταιρείας ήταν και η προκήρυξη συγγραφικού διαγωνισμού μεταξύ φοιτητών Αναπάτων Σχολών (βλ. αναλυτικά ΘΣ 1976 σ. 2836).

— Σε άλλες σελίδες του Τόμου αυτού δημοσιεύθηκαν τα πορίσματα:

α) Για το νομικό πλαίσιο των Συνεταιρισμών.

β) Για τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς.

Στη συνέχεια δημοσιεύουμε το πόρισμα για τη συνεταιριστική μόρφωση (Βλ. και ΘΣ 1976 σ. 2802 — 2806).

Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού

Θέσεις και υποδείξεις για τη Συνεταιριστική μόρφωση

α) Πως τοποθετείται σήμερα το πρόβλημα.

Η συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση είναι βασικό θέμα για το οποίο αδίστακτα μπορεί να ειπωθή, ότι αποτελεί τη βάση της προκοπής του Συνεργατισμού.

Η συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση έχει βεληγεκές, το οποίον καλύπτει όλους όσους συμμετέχουν στην συνεταιριστική κίνηση είτε είναι μέλη, είτε διοικητικοί και εποπτικοί σύμβουλοι, είτε διευθυντικά στελέχη, υπάλληλοι κ.λπ.

Ένα καλό σύστημα συνεταιριστικής εκπαίδευσεως και μορφώσεως έχει πρωταρχική σημασία, σε ότι αφορά τη θεμελίωση, την άνοδο και γενικά την προώθηση του Συνεργατισμού.

Όπου υπάρχει μεθοδευμένη διαφώτιση για τα αγαθά της συλλογικής δραστηριότητας και όπου διαμορφώνονται συνεταιριστές με πίστη, αγάπη

και αφοσίωση στο θεσμό του Συνεργατισμού, εκεί η κάθε συνεταιριστική κίνηση χαρακτηρίζεται από παραγωγικό παλμό και η έμφαση των στόχων της αποβαίνει αίσια.

Στον ελλαδικό χώρο η συνεταιριστική μόρφωση και η εκπαίδευση, από την εποχή που ίσχυσε ο νόμος 602/1914 περί συνεταιρισμών μέχρι σήμερα, έχει διανύσει μια κυμαινόμενη πορεία.

Πολλές προσπάθειες έγιναν, διαφόρων προελεύσεων, χωρίς όμως αποτελέσματα ανθηρά, στο βαθμό που έπρεπε, γιατί τα εμπόδια τα οποία συναντήθηκαν και συναντούνται είναι πολλά και ποικίλης μορφής.

β) Σύνομη ιστορική ανασκόπηση.

Η συνεταιριστική εκπαίδευση και μόρφωση, παρά τις αντιξοότητες που συναντά, συνεχίζει, σαν προσπάθεια, τον ανηφορικό δρόμο της, όπως

καταφαίνεται από μια αναδρομή στο παρελθόν.

Στο 1916, στην Αθήνα, οργανώθηκε μια σειρά συνεταιριστικών μαθημάτων, η οποία αφορούσε πιο πολύ τους δασκάλους από τους οποίους και προήλθαν τα περισσότερα από τα πρώτα στελέχη της Εποπτείας Συνεταιρισμών.

Τον ίδιο καιρό, διορίστηκαν για πρώτη φορά συνεταιριστικοί υπάλληλοι του Κράτους, οι οποίοι είχαν αποστολή τη διενέργεια ομιλιών για το θεσμό και την χρησιμότητα του Συνεταιρισμού, τη μόρφωση συνεταιριστών και γενικά την οργάνωση των πρώτων Συνεταιρισμών.

Στο 1917, ταυτόχρονα με την ίδρυση του Υπουργείου Γεωργίας, συστάθηκε σ' αυτό ειδική Υπηρεσία, η οποία είχε έργο τη μόρφωση και καθοδήγηση των συνεταιριστικών στελεχών και τον έλεγχο των Συνεταιρισμών.

Στο 1926, οργανώθηκε από τη Διεύθυνση Εποικισμού Μακεδονίας μια σειρά συνεταιριστικών ομιλιών και μαθημάτων στη Θεσσαλονίκη, η οποία είχε προπαγανδιστικό χαρακτήρα για την αξία του θεσμού. Παράλληλα, προσελήφθησαν από την ΕΑΠ υπάλληλοι, για τη σύσταση και οργάνωση Συνεταιρισμών Προσφύγων.

Στο 1929, ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός, επιμόρφωσε συνεταιριστικά υπαλλήλους τους οποίους ειδικά προσέλαβε για την ανάπτυξη Συνεταιρισμών των σταφιδοπαργαγών.

Στο 1930, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, έκανε μια σειρά συνεταιριστικών μαθημάτων στους υπαλλήλους τους οποίους ειδικά προσέλαβε τότε για τη διάδοση και εποπτεία των Συνεταιρισμών.

Επίσης, η σωματειακή Οργάνωση «Σύνδεσμος Συνεταιριστών Β. Ελλάδος» στη Θεσσαλονίκη έκανε μια σειρά από ομιλίες γύρω από συνεταιριστικής φύσεως θέματα.

Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι μέχρι το 1930 καμιά συστηματική ενέργεια δεν εμφανίζεται, η οποία να εξυπηρετεί μεθοδικά και αποτελεσματικά τη συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση, παρ' όλο ότι οι εκδηλώσεις αυτές ήταν αξιόπαινες.

Η πρώτη μπορούσε να πούμε, θετική προσπάθεια, η οποία είχε αποφασιστικό και γενικότερο αντίκτυπο, ήταν η ίδρυση στο 1930 της πρώτης ειδικής μεταγυμνασιακής Σχολής Συνεταιριστών, η οποία ήταν προσηρημένη στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών.

Σκοπός αυτής της Σχολής ήταν να δίνει την ειδική μόρφωση που χρειάζεται σ' αυτούς οι οποίοι ήθελαν να προσληφθούν στην Υπηρεσία Συνεταιρισμών της Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος ή να ειδικευθούν στα γεωργοσυνεταιριστικά θέματα ή να σταδιοδρομήσουν σαν ανώτερα στελέχη σε

Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Έγινε δε τότε πρόβλεψη στο Νόμο, ότι οι Διευθυντές των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και οι Επόπτες Συνεταιρισμών, να είναι απόφοιτοι της Σχολής αυτής. Εφαρμογή όμως σε αυτό δεν υπήρξε ουσιαστική.

Η Σχολή αυτή λειτουργήσε επτά σχολικά χρόνια, από την περίοδο 1930/1931 μέχρι την περίοδο 1936/1937. Η κατάργησή τότε της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών — στην οποία πρέπει να σημειωθεί ότι το 1936 συστάθηκε και έδρα Υψηλού Συνεταιριστικής Οικονομίας — έφερε και την κατάργηση της Σχολής Συνεταιριστών.

Στο 1937 ιδρύθηκε Συνεταιριστική Σχολή με έδρα την Αθήνα.

Η Σχολή αυτή ήταν χωρισμένη σε δύο τμήματα. Στο πρώτο φοιτούσαν πτυχιούχοι Πανεπιστημιακών Σχολών και στο δεύτερο φοιτούσαν μη πτυχιούχοι. Η φοίτηση στη Σχολή ήταν υποχρεωτική, για όλα τα παλιά και τα καινούργια υπαλληλικά στελέχη των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, καθώς επίσης και το προσωπικό της Συνεταιριστικής Υπηρεσίας της Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος. Η Σχολή έπαψε να λειτουργεί μετά την κατάληψη της πατρίδας μας από τους ναζί.

Στην κατοχική περίοδο και πιο συγκεκριμένα το 1941 η Συνεταιριστική Σχολή Αθηνών, αναδιοργανώθηκε, λειτουργήσε, όμως μονάχα κατά την περίοδο 1941/1942.

Στο 1942, η Σχολή αυτή πήρε το όνομα «Σχολή Ανωτέρων Γεωργοσυνεταιριστικών Σπουδών» και ορίστηκε ότι αποτελεί πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Στο 1945, η Σχολή αυτή έπεσε σε αδράνεια, γιατί καταργήθηκαν οι θέσεις των καθηγητών της και τελικά καταργήθηκε με το Νόμο 1114/15.3.1946.

Από το 1950 η ΠΑΣΕΓΕΣ και ειδικότερα η Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως, που καπήθυνη ο Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος, άρχισε ένα εκπαιδευτικό συνεταιριστικό πρόγραμμα. Αυτό αφορούσε τη διεξαγωγή, κάθε χρόνο, μιας σειράς συστηματικών συνεταιριστικών μαθημάτων, για συνεταιριστικούς υπαλλήλους, παράλληλα δε — και με ιδιαίτερη έμφαση — προσπάθησε και επέτυχε την διάδοση του θεσμού του Σχολικού Συνεταιρισμού.

Η δραστηριότητα αυτή της ΠΑΣΕΓΕΣ, η οποία υπήρξε πολύτιμη, διεκόπη το 1962 όταν απεχώρησε «λόγω ορίου ηλικίας» ο αείμνηστος Θόδωρος Τζωρτζάκης και δεν έγινε προσπάθεια να συνεχισθεί το έργο. Τότε διαλύθηκε και η Επιτροπή Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως και Σχολικού Συνεταιρισμού. Αποτελεί ευτύχημα το ότι η Διεύθυνση Συνεταιρισμών Α.Τ.Ε., μέσα στα πλαίσια της αποστολής της, κράτησε και συντήρησε τη σχολική

συνεταιριστική κίνηση.

Στο 1965, απεφασίσθη από την ΠΑΣΕΓΕΣ η ίδρυση στη Θεσσαλονίκη μιας μονοτάξιας Σχολής Συνεταιριστικών Στελεχών.

Αυτή η Σχολή, η οποία θεωρείται ιδιωτική επαγγελματική και υπάγεται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Παιδείας, λειτουργεί μέχρι σήμερα για συνεταιριστικούς υπαλλήλους ή πρόσωπα τα οποία θέλουν να γίνουν στελέχη των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Λειτουργεί το Τμήμα βασικής εκπαίδευσης, γίνονται δε και Σεμινάρια ειδικεύσεως, ενώ προβλέπεται και Τμήμα αιρετών στελεχών. Τα προβλήματα όμως τα οποία αντιμετωπίζει η Σχολή αυτή είναι αρκετά σοβαρά.

Στο 1971, με βάση σχετικό Νομο, συστήθηκε μια Επιτροπή Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης και εξασφαλίστηκαν οι απαιτούμενοι πόροι, με εισφορές του Κράτους, της Α.Τ.Ε. και της Συνομοσπονδίας.

Η Επιτροπή αυτή είναι πενταμελής και αποτελείται από εκπροσώπους του Υπουργείου Γεωργίας, της Α.Τ.Ε. και της ΠΑΣΕΓΕΣ, έχει δε σκοπό τη μελέτη των προβλημάτων της συνεταιριστικής εκπαίδευσης και την κατάστροψη σχετικών προγραμμάτων.

Η δραστηριότητά της όμως περιορίστηκε στην αντιμετώπιση ζητημάτων τα οποία ενδιαφέρουν τη λειτουργία της Συνεταιριστικής Σχολής Στελεχών Θεσσαλονίκης, ενώ η αποστολή και ο ρόλος της, έχει πολύ ευρύτερο και πιο σοβαρό περιεχόμενο.

Η σύσταση μιας τέτοιας Επιτροπής, μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ευοίωνα σημείο, σαν αναγνώριση από τους αρμοδίους της επιτακτικής ανάγκης μιας καταρτίσεως και επιμορφώσεως διοικητικών και υπηρεσιακών στελεχών, στο χώρο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Αλλά υπάρχουν και εδώ πολλά προβλήματα, για να ανταποκριθεί με επιτυχία στο προσορισμό της.

Αξιόλογον είναι επίσης το γεγονός ότι ο νεώτερος Οργανισμός της Α.Τ.Ε., με σχετική διάταξή του, προβλέπει τη σύσταση Τμήματος Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης.

Σημειώνεται επίσης, ότι τώρα τελευταία είχε οργανωθεί ένα Σεμινάριο Συνεταιριστικών θεμάτων διαρκείας δύο μηνών, σε υπαλλήλους του Υπουργείου Γεωργίας και διοργανώνεται ένα δεύτερο. Τα Σεμινάρια αυτά θα έχουν οπωσδήποτε ευεργετικές επιδράσεις, για το Συνεργατισμό της Χώρας μας.

*

Εκτός όμως τη διδασκαλία και τα μαθήματα απα-

ραίτητο να σημειωθεί και ο τομέας του βιβλίου και εντύπου.

Πραγματικά, από τα πρώτα χρόνια της κινήσεως μέχρι σήμερα κυκλοφόρησαν με ιδιωτική πρωτοβουλία διάφορα περιοδικά με σκοπό την εξυπηρέτηση της συνεταιριστικής μορφώσεως και εκπαίδευσεως.

Τα κυριότερα από τα περιοδικά αυτά είναι «Ο Βοηθός των Συνεταιρισμών», που εξέδιδε ο αείμνηστος Σωκράτης Ιασεμίδης, από το 1918 μέχρι το 1922. «Ο Συνεταιριστής» τον οποίο εξέδιδε ο αείμνηστος και διακεκριμένος συνεταιριστής Θόδωρ. Τζωρτζάκης, από το 1925 μέχρι το 1967. «Ο Συνεργατισμός», το οποίο εξέδιδε ο Σύνδεσμος Συνεταιριστών Β. Ελλάδος, από το 1929 μέχρι το 1934. «Το Αγροτικό Μέλλον» της Ε.Σ.Σ.Ε., το περιοδικό της κατοχικής Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών. «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» που εκδίδει η ΠΑΣΕΓΕΣ από το 1946. Το περιοδικό της άλλοτε Ομοσπονδίας Καταναλωτικών Συνεταιρισμών. Το «Συνεταιριστικό Δελτίο» του Γιώργου Σαμαράπουλου. «Ο Ελεύθερος Συνεργατιστής» του Θόδωρου Καράμπελα. Η εφημερίδα «Σκαπανεύς της Υπαιθρου» την οποία εκδίδει η ΟΣΥΓΟ, από το 1952. Το περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών, Οικονομίας, Τραπεζών», που εκδίδουν οι Οικονομόπουλος και Κλήμης από βετίας και το οποίο ακολουθά, στο συνεταιριστικό τομέα, τις αρχές και κατευθύνσεις του περιοδικού «Ο Συνεταιριστής» του Θόδωρου Τζωρτζάκη κ.ά.

Πολλές Ενώσεις Συνεταιρισμών εκυκλοφόρησαν ή κυκλοφορούν Δελτία ενημερωτικά, με ειδήσεις και συν/τά θέματα.

Στην πατρίδα μας κυκλοφόρησαν, ιδιαίτερα τα τελευταία σαράντα χρόνια, διάφορα συνεταιριστικά βιβλία, πρωτότυπα ή μεταφρασμένα, επιστημονικά ή εκλαϊκευτικά τα οποία και δίνουν το κατάλληλο υλικό, για μια γενική και ειδική συνεταιριστική μόρφωση.

Βέβαια, η παράθεση των βιβλίων έστω και των πιο σπουδαίων που εξεδόθησαν μέχρι σήμερα, δεν είναι πρακτικώς εύκολο να γίνη στο χώρο αυτού του πορίσματος. Ευκαίτα θα ήταν η σύνταξη και κυκλοφορία ενός εντύπου το οποίο θα περιέχει τη συνεταιριστική βιβλιογραφία. (*)

γ) Προτάσεις.

Ύστερα από τη σύντομη αυτή ιστορική γνώση των συνθηκών που πέρασε η συνεταιριστική εκπαίδευση και μόρφωση στη χώρα μας, νομίζο-

(*) Τωρινή σημείωση: τέτοιος πίνακας δημοσιεύεται τώρα σε όλα τα Υποκεφ. Ε των τόμων μας.

μεν ό,τι είναι δυνατόν, με τα σημερινά δεδομένα, να επιδιωχθούν και τα πιο κάτω, στα οποία μπορεί και πρέπει να συμβάλει και η Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού:

1. Στον τομέα ενημερώσεως των μαθητών.

Πρέπει να προσεχθή ιδιαίτερα ο θεσμός του Σχολικού Συνεταιρισμού του οποίου η κοινωνική και παιδαγωγική σημασία είναι τεράστια. Κρίνεται απαραίτητο να αναβιώση η προσπάθεια που κατέβαλε παλαιότερα η Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως της ΠΑΣΕΓΕΣ, για το θέμα αυτό.

Ο μαθητής σκόπιμο είναι να μνηστή στο δημοκρατικό τρόπο που λειτουργεί ένας Συνεταιρισμός και γενικώς να συνειδητοποιήσει τη σημασία του συνεργατικού πνεύματος.

Βασικό ρόλο πρέπει να παίξει σχετικά το Υπουργείο Παιδείας δραστηριοποιώντας τις αρμόδιες επιθεωρήσεις Μέσης και Δημοτικής Εκπαιδεύσεως. Παράλληλα η ΠΑΣΕΓΕΣ και η Διεύθυνση Συνεταιρισμών ΑΤΕ, μπορούν να επιτύχουν τη μεγαλύτερη διάδοση του θεσμού του σχολικού Συνεταιρισμού. Αποφασιστική θα είναι η επίδραση αν αναγνωστικά περιλάμβαναν διαφωτιστικά συνεταιριστικά κείμενα, ιδιαίτερα στο μάθημα της αγωγής του Πολίτου.

Χρειάζεται οργανωτική συνεργασία μεταξύ Υπουργείων Παιδείας και Γεωργίας, ΑΤΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ, Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού κ.ά. (όπως π.χ. Τοπική Αυτοδιοίκηση). Πολύ χρήσιμη για τον συνεταιρισμό θα ήταν η ανασύσταση της Κεντρικής Επιτροπής Σχολικών Συνεταιρισμών, η οποία με τόση επιτυχία λειτουργήσε στο παρελθόν. Απαραίτητος η συμμετοχή και εκπροσώπηση Διδασκαλικής Ομοσπονδίας, ΟΛΜΕ και Τεχνοεπαγγελματικού κλάδου.

2. Στον τομέα ενημερώσεως του φοιτητικού κόσμου.

Καταβολή προσπάθειας ως ότου το Κράτος πεισθή για την ίδρυση καθώς και για την εξεύρεση των απαιτούμενων πιστώσεων, όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού εδρών στα ανώτερα εκπαιδευτικά Ιδρύματα οι οποίες να αφορούν τους Συνεταιρισμούς και γενικά τον Συνεργατισμό (ενώ δυστυχώς καταργήθηκε πρόσφατα και η μόνη υπάρχουσα έδρα).

Άλλη ενέργεια που πρέπει να γίνη είναι η συγγραφή και ευρύτατη κυκλοφορία ανάμεσα στο φοιτητικό κόσμο και τις Οργανώσεις του, ενός εγχειριδίου, το οποίο θα περιέχει τις κυριότερες έννοιες του Συνεργατισμού, τη σημασία του σαν θεσμού και τις σχέσεις του, με τα σύγχρονα οικονομικοκοινωνικά προβλήματα και ρεύματα.

3. Στον τομέα των εποπτικών υπαλλήλων της ΑΤΕ.

Είναι σωστό και απαραίτητο να θεσμοθετηθή, ότι οι προσλαμβανόμενοι για τον Εποπτικό Κλάδο, απόφοιτοι Ανατάτων Σχολών, πρέπει οπωσδήποτε προτού αναλάβουν υπεύθυνα την άσκηση των καθηκόντων τους, να υφίστανται μια μεθοδική ενημέρωση, διαρκείας πολλών μηνών, σε θέματα συνεταιριστικής μορφής θεωρητικά και πρακτικά.

Έτσι οι εποπτικοί υπάλληλοι της Α.Τ.Ε., από τα πρώτα τους χρόνια, θα είναι σε θέση να ασκούν τα καθήκοντά τους, με επιτυχία και ρεαλισμό και με ικανότητες ανάλογες με τη σοβαρότητα των σχετικών προβλημάτων και ευθυνών.

4. Στον τομέα των υπαλλήλων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Τα πρόσωπα τα οποία προσλαμβάνονται, σαν υπάλληλοι, από τις συνεταιριστικές Οργανώσεις, πρέπει να είναι απόφοιτοι ειδικής συνεταιριστικής Σχολής, η οποία θα φθάνη μέχρι την ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση όπως ήταν π.χ. η Σχολή Συνεταιριστών του Ν. 4142. Δεν πρέπει η Σχολή καταρτίσεως συνεταιριστικών στελεχών, να είναι κατώτερη επαγγελματική Σχολή, όπως είναι αυτή η οποία λειτουργεί σήμερα στη Θεσσαλονίκη. Χρειάζεται βαθειά και συστηματική συνεταιριστική μόρφωση για γερό θεμέλιο του Συνεργατισμού.

5. Στον τομέα ειδικεύσεως στελεχών.

Μια σύμπραξη και συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ, Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού κ.ά., θεωρείται σκόπιμη και αναγκαία σε ότι αφορά τη σύσταση και οργάνωση Σεμιναρίων, για την ειδικεύση των στελεχών τους, σε θέματα συνεταιριστικού περιεχομένου.

6. Στον τομέα ενημερώσεως του ευρύτερου κοινού.

Εκτός από την κατά κάποιο τρόπο συστηματική ενημέρωση των αιρετών οργάνων των συνεταιριστικών οργανώσεων σε τρέχοντα συνεταιριστικά προβλήματα, θα πρέπει να γίνεται, πολύ συχνά, οργάνωση ομιλιών διαφωτιστικών, σε πανελλήνια κλίμακα και με κάθε μέσο, ώστε το ευρύτερο κοινό, συνεταιρισμένο και μη, να πληροφορηθή τί σημαίνει Συνεταιρισμός, πώς εργάζεται, τί ρόλο και ποιές υπηρεσίες προσφέρει και ποιές πρέπει να είναι οι σχέσεις Συνεταιρισμού και ατόμων, προκειμένου ο θεσμός του Συνεργατισμού να καταστή αποδοτικός.

Είναι ανάγκη να εξασφαλισθή η μετάδοση από τα μαζικά μέσα ενημερώσεως —τηλεόραση και ραδιόφωνα— ειδικών εκπομπών, σε τακτές ημέρες, με θέματα συνεταιριστικού περιεχομένου.

Εκτός από την προβολή και έξαρση διαφόρων συνεταιριστικών επιτευγμάτων και κατακτήσεων, μπορεί να μεταδίδεται και μια σειρά διαφωτιστικών συνεταιριστικών μαθημάτων μορφωτικού χαρακτήρος. Τέτοιες μορφές ενέργειες θα συντελέσουν αποφασιστικά στη μόρφωση της κοινής γνώμης.

7. Στον τομέα γενικωτέρων προσπαθειών.

Ο τομέας αυτός πρέπει να περιλάβει κατά ένα τρόπο μεθοδικό και συστηματικό, διάφορες εκδόσεις οι οποίες αφορούν τους Συνεταιρισμούς.

Οι εκδόσεις αυτές οφείλουν να έχουν άλλες εκλαϊκευτικό και άλλες επιστημονικό περιεχόμενο.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσε να φανή χρήσιμος η Εταιρεία Συνεταιριστικών Εκδόσεων (Α.Σ.Ε.) αν απασχοληθή συστηματικά με τέτοιες μορφές εκδόσεις.

Εξ άλλου σε περιοδικά λαϊκής κυκλοφορίας τα οποία διαθέτουν ειδική στήλη για την γυναίκα και το νοικοκυριό, θα έχη πρακτική απήχηση η δημοσίευση εκλαϊκευτικών κειμένων σχετικών με τους Συνεταιρισμούς και κυρίως στον καταναλωτικό τομέα.

Μια τέτοια ενέργεια μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί ένα έμμεσο τρόπο διδασκαλίας του συνεργατισμού.

Στις γενικότερες προσπάθειες περιλαμβάνεται και η κινητοποίηση τοπικών μορφωτικών Συλλόγων, η ενημέρωση και ο προσεταιρισμός του Κλήρου, η προσέγγιση διαφόρων Οργανώσεων νέων και ιδιαίτερα της φοιτητικής νεολαίας και οι Νομαρχ. Επιτρ. Επιμορφώσεως (ΝΕΛΕ). Τα Κέντρα Επιμορφώσεως Γεωργών (ΚΕΓΕ) αποτελούν κι αυτά μια πολύ ενδιαφέρουσα περίπτωση, για την προβολή και καλλιέργεια του Συνεργατισμού.

Φυσικά τέτοιες ενέργειες, για να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, προϋποθέτουν την υλική υποστήριξη, εκ μέρους των αρμοδίων Υπουργείων, των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, της ΠΑΣΕΓΕΣ και της ΑΤΕ των περιοδικών και εντύπων που θα έχουν συνεταιριστικό περιεχόμενο, ώστε οι ιδεολογικές προσπάθειες των εκδοτών και των συγγραφέων, να μη συστέλλονται εξ αιτίας οικονομικών δυσχερειών.

Επίσης, στον τομέα των γενικωτέρων προσπαθειών, ανήκουν και οι ενημερωτικές επαφές και συνεργασίες με διάφορα Συνεταιριστικά Ινστιτούτα της αλλοδαπής, με συνεταιριστικές Οργανώσεις διεθνούς προβολής και δραστηριότητας, με συνεταιριστικές Σχολές εξωτερικού καθώς και με αρμόδιες υπηρεσίες της Ε.Ο.Κ., οι οποίες ασχο-

λούνται με τον Συνεργατισμό.

Έτσι θα επιτυγχάνεται σε διεθνή πλαίσια η εναρμόνισή μας, με ομοιόμορφες συνεταιριστικές κατευθύνσεις.

8. Συμπέρασμα.

Για να επιτύχουν όλα αυτά τα οποία υπομνηματικά αναφέρθηκαν πιο πάνω, είναι απαραίτητο να επιδιωχθή και να παγιωθή μια συνεργασία συστηματική, μεταξύ του Κράτους (Υπουργείο Γεωργίας και άλλα συναρμόδια Υπουργεία) της Α.Τ.Ε., της ΠΑΣΕΓΕΣ, της Εταιρείας Φίλων του Συνεργατισμού κ.ά. Οι σχετικές δε ενέργειες να γίνουν συστηματικές και με τη χρησιμοποίηση στελεχών που έχουν τέτοιες ικανότητες.

Παράλληλα χρειάζονται πιστώσεις κρατικές στον τομέα της αποστολής του Κράτους όπως επίσης και από τις Κεντρικές συνεταιριστικές Οργανώσεις και Ενώσεις Συνεταιρισμών και την Α.Τ.Ε.

Τόσο η όλη ιδεολογική προσπάθεια, όσο και οι πιστώσεις είναι απαραίτητο να τεθούν κάτω από την προγραμματική κατεύθυνση ενός καταλλήλου και αριτίου Οργάνου. Σαν τέτοιο όργανο είναι δυνατό να θεωρηθή κατάλληλο το Συνεταιριστικό Συμβούλιο το οποίο πρέπει να συσταθή με τη συμμετοχή όλων των συνενδιαφερομένων παραγόντων, κρατικών και μη.

Χρήσιμο επίσης θα ήτο να εξετασθή η άποψη ότι η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών πρέπει να αποκτήσει ειδική Δ/ση η οποία να ασχοληθή σε ότι αφορά τα ιδεολογικά συνεταιριστικά καθήκοντα με αποχωρισμό από το άλλο —χρήσιμο βέβαια— έργο της επαγγελματικής εξυπηρέτησεως των συμφερόντων του Συνεταιρισμένου κόσμου που σήμερα απορροφά όλες σχεδόν τις δραστηριότητες της Κεντρικής Ιδεολογικής Οργανώσεως των Συνεταιρισμών.

Με τον τρόπο αυτό θα συζητηθή σ' όλες τις λεπτομέρειές του, το πρόγραμμα του οποίου θα επιδιωχθή η εφαρμογή, θα καθορισθούν οι πόροι που είναι απαραίτητοι για το σκοπό αυτό, θα αναληφθούν οι σχετικές πρωτοβουλίες, θα πραγματοποιηθή η εσωτερική οργάνωση (συγγραφές, υπομνήματα κ.λπ.) και θα επιδιωχθούν επαφές με τους αρμόδιους κρατικούς παράγοντες, για την προώθηση όλων εκείνων των σημείων που βρίσκονται μέσα στα πλαίσια της κρατικής μερίμνης.

Οπωσδήποτε πρέπει να γίνη πίστη, ότι το θέμα της συνεταιριστικής μορφώσεως και εκπαίδευσέως, είναι το πρώτο και βασικό βήμα, που συντελεί στο ακλόνητο ριζωμα του συνεργατισμού το οποίο πρέπει να επιδιωχθή και μάλιστα βασικά με στήριξη πάνω στις ίδιες τις δυνάμεις της συνεταιριστικής κινήσεως.

Δεν πρέπει δε να μας διαφεύγει ότι η συνεχής επιμόρφωση είναι μια από τις εφτά βασικές αρχές του Συνεργατισμού. Και συνεπώς πρέπει οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις να την θέσουν σαν ένα από τα κύρια καθήκοντά τους.

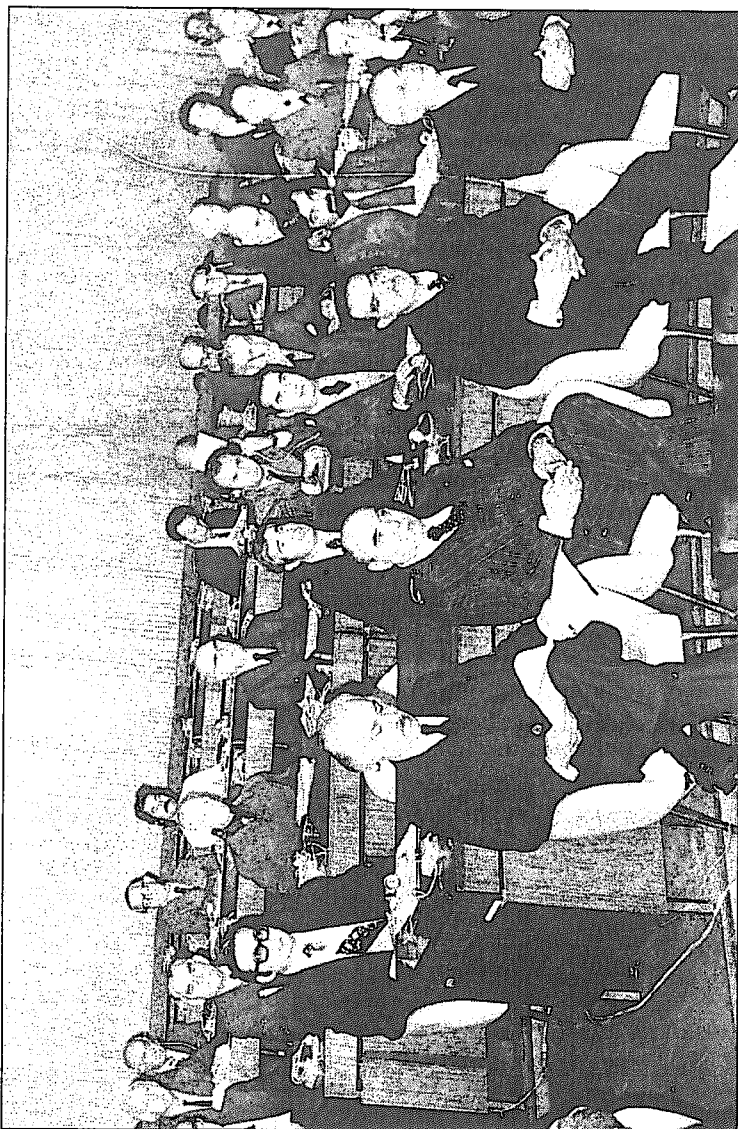
Άλλωστε η επικείμενη ένταξή μας στην Κοινή Αγορά επιβάλλει, σε κατά το δυνατό σύντομο χρονικό διάστημα, την Οργάνωση και δραστηριοποίηση του Συνεταιριστικού κινήματος στη χώρα μας,

σε τρόπο ώστε να δικαιωθεί η πολύτιμη και αποφασιστική συμβολή του Συνεργατισμού στο μεγάλο αυτό θέμα της εναρμόνισής μας με τη Γεωργική πολιτική των 9.

Η Επιτροπή

Ο Πρόεδρος: Δ. Πάνος

Τα Μέλη: Φωτ. Τζωρτζάκη, Μ. Δέδε, Σπ. Αντωνιάδης, Αγ. Μιχαηλίδης, Π. Παπαγαρυφάλλου, Κ. Παπακωνσταντίνου, Ν. Πολύζος

Συνεταιριστικές συγκεντρώσεις και ομιλίες την περίοδο αυτή

— Το συγγραφικό έργο του Δ.Θ. Πάνου. Γράφει ο Α. Ν. Κλήμης στα ΘΣ 1976 σ. 2743 τα ακόλουθα για το όλο συγγραφικό έργο του Δ. Θ. Πάνου.

«Για να υποβοηθήσουμε την πνευματική συνεταιριστική ενημέρωση των νεότερων στελεχών και μελετητών αλλά και για να τιμήσουμε τον πνευματικό μόχθο και την πολύτιμη προσφορά επιφανών συνεταιριστών της χώρας μας οι οποίοι έθεσαν τις πνευματικές τους δυνάμεις στην υποβοήθηση του Συνεργατισμού, δημοσιεύσαμε στο τεύχος 32 σελ. 2429—2436 βιβλιογραφία (πλήρη κατάλογο) του έργου του Θεοδ. Τζωρτζάκη.*)

Έρχεται τώρα δικαιοματικά η σειρά του Δημ. Θ. Πάνου. Δεν είναι μόνο το ότι ο συνεταιριστής αυτός έχει ένα ευρύτατο επιστημονικό συγγραφικό έργο σχετικό με τους συνεταιρισμούς αλλά και το ότι στο πρόσωπο του συντρέχουν πολλά ακόμα στοιχεία που δικαιολογούν απόλυτα την ιδιαίτερη δημόσια αναγνώριση⁽¹⁾.

Είναι πρώτα η ευρύτερη, η ευρύτερη επιστημονική του μόρφωση και γλωσσομάθεια, ανώτερη από κάθε άλλον Έλληνα συνεταιριστή μέχρι σήμερα⁽²⁾. Είναι η γνώση από κοντά εκτός από τη θεωρία του συνεργατισμού και της εφαρμογής του στην Ελλάδα και της εφαρμογής του συνεργατισμού στο διεθνή χώρο όπου επί πολλά χρόνια έζησε ή εταξίδευσε. Και είναι ακόμα η βαθύτατη πίστη του προς τον συνεργατισμό σαν ιδεολογία, σαν κοινωνική — οικονομική ανάγκη. Αυτό δε έχει ιδιαίτερη σημασία αν ληφθή υπ' όψιν ότι ο κ. Πάνος, καταγωγής ηπειρωτικής, γεννήθηκε και ανατράφηκε στο κέντρο της παλαιάς Αθήνας⁽³⁾ από οικογένεια μεγαλοαστική, οικονομικά ανθηρή που δεν είχε καμιά σχέση με θέματα συνεταιρισμών. Τον Συνεργατισμό τον γνώρισε την εποχή 1915—1920 επιστημονικά στη Γερμανία κατά τις γεωπονικές και οικονομολογικές του σπουδές, τον υπηρέτησε δε έπειτα θεωρητικά και πρακτικά και τον υπηρέτει ιδεολογικά μέχρι σήμερα, ανθηρός στην προχωρημένη ηλικία του.

Αν και ο κ. Πάνος υπηρέτησε από το 1936 μέχρι το 1962 στις βαθμίδες του Γενικού Επιθεωρητού, Υποδιευθυντού και Διευθυντού Συνεταιρισμών στην ΑΤΕ, εν τούτοις ουδέποτε υπήρξε μόνο ένα ανώτατο υπηρεσιακό στέλεχος. Ήταν πάντα μία από τις φυσιογνωμίες του Συνεργατισμού στη χώρα μας που υπερέιχε πολύ. Η προσωπικότητα αυτή, ενωμένη με αρχοντιά και ευρύτερη αντίληψη της ζωής, ήταν κάτι το διαφορετικό από τους συνήθως «αυστηρούς» και «σκληρούς» προϊσταμένους που, δυστυχώς, θεωρούνται γι' αυτό «σπουδαίοι» στις υποανάπτυκτες κοινωνίες και υπηρεσίες.

Το συγγραφικό του έργο δεν είναι μόνο συνεταιριστικό. Προτιμήσαμε όμως να δώσουμε πλήρη τον κατάλογο, τόσο γιατί είναι χρήσιμος σε ευρύτερο κύκλο όσο και για να φανή το επιστημονικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίζονταν και τα συνεταιριστικά του κείμενα».

(Βλ. τον πίνακα των κειμένων του στα ΘΣ 1976 σ. 2744—2750).

Η έδρα Συνεταιρισμών (Συνεταιριστικής Οικονομίας και Νομοθεσίας) στην Ανωτάτη Γεωπονική Αθηνών.

Η κενή έδρα (βλ. σε προηγ. σελίδες του 1961—1967) προτείνεται για κατάργηση. Τα ΘΣ δημοσιεύουν το επόμενο σημείωμα το 1975 στη σελ. 2292:

«Μία και μοναδική Έδρα Συνεργατισμού υπήρχε στην Ελλάδα και αυτή κενή. Και αντί να συμπληρωθεί καταργείται. Και οι επιστήμονες στην Ελλάδα δεν γνωρίζουν ούτε τι είναι ο

(*) Βλ. και σε προηγούμενες σελίδες του τόμου αυτού.

(1) Και αυτός ο Θ. Τζωρτζάκης, εκτός από τις άλλες αναγνωρίσεις δημοσία, του αφιέρωσε το βιβλίο του «Συνεταιριστική Οικονομία».

(2) Πτυχία Γεωπόνου, Οικονομολόγου, Συνεταιριστού. Γερμανικά, αγγλικά, γαλλικά.

(3) Και ο κ. Πάνος, όπως και άλλοι παλαιότεροι και νεότεροι, διέψευσαν την γνώμη ότι τον αγρότη και τον συνεταιρισμό του χωριού τον υπηρετούν μόνο οι προερχόμενοι από το χωριό. Ας μη ξεχνούμε ότι και την Ελλάδα την υπηρέτησαν μερικοί φιλέλληνες καλλίτερα από πολλούς Έλληνες.

Συνεταιρισμός. Και το Σύνταγμα λέγει ότι το Κράτος υποχρεούται να μεριμνά δια την ανάπτυξιν και προστασίαν των Συνεταιρισμών. Θαυμάσιος συνδυασμός υποχρεώσεων και έργων!!!».

Και η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού απευθύνει το ακόλουθο τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στους αρμόδιους (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2303):

Πρωθυπουργόν, Υπουργούς Παιδείας, Γεωργίας, Πολιτισμού και Ανωτάτην Γεωπονικήν Σχολήν Αθηνών.

«Καθ' ην στιγμήν από ετών αναγνωρίζεται η αξία της διδασκαλίας του Συνεργατισμού εις τας Ανωτάτας Σχολάς και προτείνεται η ίδρυσις ειδικών Εδρών, η Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών κατήργησε την μόνην υφισταμένην εν Ελλάδι Έδραν Συνεταιριστικής Οικονομίας, αντί να προχωρήση εις την συμπλήρωσίν της. Και τούτο καθ' ην στιγμήν το άρθρ. 12 του νέου Συντάγματος υποχρεώνει το Κράτος να μεριμνά δια την πρόοδον των Συνεταιρισμών.

Η Εταιρεία, ως ιδεολογική οργάνωσις, θέτει το θέμα ενώπιον της Κυβερνήσεως, του επιστημονικού κόσμου και των Συνεταιρικών Οργανώσεων και ζητεί την αναγνώρισιν της ανάγκης όπως γίνη γνωστός ο Συνεργατισμός εις την σπουδάζουσαν νεολαίαν δια να εφαρμοσθή, εν συνεχεία, ορθά και να βοηθήση την ελληνικήν οικονομίαν και κοινωνίαν».

Το τηλεγράφημα, εκ μέρους του Δ.Σ., υπογράφουν ο Πρόεδρος Νικ. Ρουσσόπουλος, Ακαδημαϊκός, ο Αντιπρόεδρος Δ. Πάνος και ο Γεν. Γραμματεύς Αριστ. Κλήμης.

Και το 1976 τα ΘΣ σ. 2583 γράφουν σε σημειώμά τους με τίτλο «Απίστευτο αλλά αληθινό»:

«Δια του Δ. 802 ορίζεται ότι «η παρά τη Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών υφισταμένη κενή έδρα "Συνεταιριστικής Οικονομίας" ιδρυθείσα δια του Β.Δ. 643/1963..... καταργείται». Μια έδρα που επί 12 χρόνια την κράτησαν κενή καταργείται. Και αυτό έγινε όταν το Σύνταγμα και η Κυβέρνησις μιλούν περί της αξίας και της ανάγκης του Συνεργατισμού. Όταν όλοι οι αρμόδιοι μιλούν περί συνεταιριστικής εκπαίδευσως και παραθέτουν σχέδια επί σχεδίων επί δεκαετίας. (Και τί δεν έχουμε ακούσει και διαβάσει σχετικά!). Όταν το Υπουργείο Παιδείας διοικούν Καθηγηταί και Ακαδημαϊκοί. Όταν τόσα και τόσα λέγονται.

Οι γεωπόνοι που θα εφαρμόζουν τα προγράμματα δεν πρέπει —κατά το 1976— να γνωρίζουν ούτε

τί σημαίνει Συνεργατισμός; Αλλά μήπως το γνωρίζουν οι των Οικονομικών Σχολών;

Η Εταιρία Φίλων του Συνεργατισμού είχε διαμαρτυρηθή εγκαίρως σε όλους τους αρμοδίους Υπουργούς για τα σχεδιαζόμενα αλλά, δυστυχώς, χωρίς αποτέλεσμα.

Έτσι κάτι που διδασκόταν πριν από 10ετίες (με τον Ιασεμίδη και τον Τζωρτζάκη) σήμερα καταργείται, όταν στις Ευρωπαϊκές Χώρες υπάρχουν δεκάδες Συνεταιριστικά Ινστιτούτα και έδρες στα Πανεπιστήμια. Δεν υπάρχει εντροπή πλέον.

Αυτά επί τη εισόδω μας εις την Ευρωπαϊκήν Κοινότητα. Είναι (και αυτό) ένα βήμα εκσυγχρονισμού μας...»

— Στο μεταξύ τα ΘΣ άρχισαν να δημοσιεύουν (από τη σελ 2616 του 1976 και επόμε.) τα πρώτα συνεταιριστικά μαθήματα του πρώτου καθηγητή της έδρας Συνεταιρισμών στην Ανωτ. Γεωπονική, Σωκράτη Ιασεμίδη.

— Δυστυχώς η διαδικασία της κατάργησης ολοκληρώνεται. Και τα ΘΣ επανέρχονται (στη σελ. 2733 του 1976) δίνοντας «Συγχαρητήρια (αρνητικά) εις την Ανωτάτην Γεωπονικήν». Γράφουν:

«Κατηργήθη λοιπόν η έδρα Συνεταιριστικής Οικονομίας και Νομοθεσίας...

Συγχαρητήρια εις τους αποφασίσαντας κ. Καθηγητάς της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών, τους υπογράφοντας υπουργούς Προεδρίας Κυβερ-

νήσεως κ. Γεώργιον Ράλλον, Εθνικής Παιδείας κ. Γεώργιον Ράλλον, Οικονομικών κ. Ε. Δεβλέτογλου. Περισσότερον υπεύθυνοι οι προτείναντες την κατάργησιν Καθηγηταί. Συγχαρητήρια, λοιπόν, αρνητικά».

Το συγγραφικό έργο του Π. Χασαπόπουλου

Γράφει ο Α. Ν. Κλήμης στα ΘΣ 1976 σ. 2954 σχετικά με τη συγγραφική προσφορά του Παν. Χασαπόπουλου:

«Σχετικά μικρόν εις έκτασιν, πολύ σοβαρόν όμως εις περιεχόμενο, το συγγραφικόν (σχεδόν αποκλειστικά νομικόν) έργον του κ. Π. Χασαπόπουλου.

Από τους πρώτους, μετά τον Ν. Μιχόπουλον, συνεταιριστικούς υπαλλήλους του Υπουργείου Γεωργίας, έγινε Επιθεωρητής Συνεταιρισμών, αλλά παρητήθη και εδιηγήθησε. Κατά την ίδρυσιν της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών προσελήφθη ως Προϊστάμενος της Υπηρεσίας (που απετελούσαν οι Ν. Οικονομόπουλος, Αριστ. Κλήμης και αργότερα οι Γ. Πανιαζόπουλος και Β. Τρίχος) και προσέφερε πολύτιμες υπηρεσίες υπό την δ/σιν του Θ. Τζωρτζάκη. Αργότερα ησχολήθη αποκλειστικά με τα νομικά θέματα ως Νομικός Σύμβουλος της Συνομοσπονδίας, θέσιν από την οποίαν απεχώρησε προ αρκετών ετών.

Ο κ. Χασαπόπουλος είναι, ίσως, ο παλαιότερος επιζών από την ομάδα των πρώτων συνεταιριστών, εκείνων που υπηρέτησαν τον Συνεργατισμόν (ο καθείς κατά δύναμιν) όταν ήτο μέγας ως ιδεολογική τάσις αλλά μικρός εις οργάνωσιν και υπόστασιν. Και εάν δεν συνέτρεχαν μερικοί άλλοι λόγοι, η πολύτιμος προσφορά του θα ήτο ασφαλώς πολλαπλασία. Ασφαλώς όμως ευρίσκειται δικαιωματικά εις την πρώτην γραμμήν».

(Βλ. τον πίνακα των δημοσιεύματων του στα ΘΣ 1976 σ. 2953 και 2954).

Οι Σειρές Συνεταιριστικών Μαθημάτων για στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας

Σε προηγούμενες σελίδες δόθηκαν στοιχεία για την Πρώτη Σειρά τέτοιων γενικών ομιλιών και πιο συστηματικών μαθημάτων για στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας.

Κατά την πρώτην αυτήν Σειράν πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία για την σημασία του Συνεργατισμού στην γεωργική ανάπτυξη της Ελλάδος περιελάμβανε η εισαγωγική ομιλία του **Κ. Δραγώνα**, Γεν. Δ/ντή του Υπουργείου. Αφού αναφέρθηκε ιστορικά στο ενδιαφέρον του Κράτους για τη γεωργία, τόνισε τα επόμενα (περιληπτικά).

«... Από της συστάσεως του ελευθέρου Κράτους εξεδηλώθη το ενδιαφέρον δια την αποκατάστασιν των ακτημόνων της Χώρας, οι πλείστοι των οποίων ήσαν πολεμισταί του απελευθερωτικού αγώνος. Το έργον τούτο συνεχίσθη μεταγενεστέρως με σκοπόν την αποκατάστασιν των εις τας νεοαποκτηθείσας επαρχίας της Βορείου Ελλάδος ακτημόνων γεωργών, αλλά και των εκ των γειτονικών χωρών εισρευσάντων ομοεθνών. Επρόκειτο περί μέτρου, θα ελέγχαμεν, ανάγκης, το οποίον συνέβαλεν αποφασιστικώς εις την θεμελίωσιν της γεωργικής μας οικονομίας, υπαγορευθέντος εκ λόγων εθνικών και κοινωνικών.

Το μέτρον τούτο είχε ως αποτέλεσμα την θεμελίωσιν της γεωργικής οικονομίας της Ελλάδος επί της βάσεως της οικογενειακής εκμεταλλεύσεως και ειδικώτερον της μικράς εκμεταλλεύσεως, λόγω του περιορισμένου των διαθέσιμων γαιών. Η μικρά οικογενειακή γεωργική εκμετάλλευσις, συνταυτιζομένη με την καλλιέργειαν ιδιοκτητών γαιών, ανταποκρινομένη καλλίτερον εις την ψυχολογίαν και νοοτροπίαν λαών εν αναπτύξει, απέδωσεν, ως προαναφέρθη, λίαν ικανοποιητικά αποτελέσματα μέχρις ενός ορίου, το οποίον επιτρέπει η διάθροσις αύτη.

Εγένετο όμως εγκαίρως αντιληπτόν, ειδικώτερον από των αρχών του αιώνος μας, ότι η οικονομία των μικρών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων θα ήτο δυνατόν να αναπτυχθή καλλίτερον δια του Συνεργατισμού, εννοίας... η οποία δεν ήτο άγνωστος εις την Ελλάδα, όπου από της εποχής της Τουρκοκρατίας ήμαζον πολλοί συνεταιρισμοί, ως ο των Αμπελακίων, Αλμυρού κ.ά.

Εκ των πρώτων γεωπόνων, οίτινες ειργάσθησαν και εμελέτησαν τα προβλήματα και τας αδυναμίας της ελληνικής Γεωργίας, υπήρξεν ο Σωκράτης Ιασεμίδης, εισελθών εις την Υπη-

ρεσίαν το 1905. Ούτος, εμπνευσμένος και από την ανάπτυξιν του συνεργατισμού εις την Γερμανίαν, αντελήφθη ότι δια του συνεργατισμού θα ήτο δυνατόν να βελτιωθή η οικονομική κατάσταση των γεωργών εις την Ελλάδα και να προαχθή η πνευματική και ηθική διαπαιδαγώγησις των. Έκτοτε ο Ιασεμίδης έθεσεν ως σκοπόν της ζωής του την προαγωγήν του Συνεργατισμού εις την Ελλάδα.

Προσπάθειαι όμως επί προηγμένου επιπέδου ιδεών δεν δύνανται να προωθηθούν ευκόλως, διότι προσκρούουν είτε εις την δυσπιστίαν των γεωργών προς κάθε νέαν και δη προηγμένην στάθμην ιδεών, είτε εις τα συμφέροντα των τυχόν θιγομένων εξ αυτών, είτε εξ αντιθέτων, καλής πίστεως, αντιλήψεων.

Έκτοτε, η ιδέα ήρchiσε να κατακτά έδαφος εις την Χώραν μας και να αποκτά περισσοτέρους οπαδούς. Αι προσπάθειαι δια την ανάπτυξιν του συνεργατισμού σημειώνουν σταθμόν εις την Ελλάδα δια της ψηφίσεως, το 1915, του Νόμου 602 περί Συνεταιρισμών, ο οποίος μέχρι και σήμερα αποτελεί την βάση της συνεταιριστικής μας νομοθεσίας. Την αυτήν εποχήν συνιστάται παρά τω Υπουργείω Εθνικής Οικονομίας, ειδική Υπηρεσία Γεωργικής Οικονομίας, ανατεθείσα εις τον Ιασεμίδην, δια της οποίας κατευθύνει ούτος την συνεταιριστικήν κίνησιν της Χώρας. Συνεχίζων τους αγώνας του υπέρ των γεωργών και της Γεωργίας της Χώρας, ο Ιασεμίδης συνέβαλεν εις την ίδρυσιν, κατά το 1929, της Αγροτικής Τραπέζης, παρά τη οποία ιδρύθη ειδική Υπηρεσία Γεωργικών Συνεταιρισμών, λειτουργούσα μέχρι και σήμερα.

Το υπέρ της Γεωργίας ενδιαφέρον του Κράτους εξακολουθεί και σήμερα να είναι πολύ μεγάλο, ως ο Πρωθυπουργός της Χώρας είχε την ευκαιρίαν να δηλώση εις πλείους περιπτώσεις. Τα απασχολούντα, όμως, την Γεωργίαν προβλήματα είναι όλως διάφορα εκείνων, τα οποία υφίσταντο προ δεκαετηρίδων. Ως προαναφέρθη, η επιτυχής αξιοποίησις των προσόδων της τεχνολογίας εις την Γεωργίαν, είχε ως αποτέλεσμα την βελτίωσιν της ποιότητας, αλλά και την αύξησιν της παραγωγής εις τοιούτον βαθμόν, ούτως ώστε τα περισσότερα γεωργικά μας προϊόντα να είναι πλεονασματικά, δημιουργηθέντων προβλημάτων αξιοποιήσεώς των.

Το γεγονός αυτό υπαγορεύει την ανάγκην λήψεως ειδικών μέτρων δια την περαιτέρω εξασφάλισιν της προαγωγής της Γεωργίας μας δια της πραγματοποιήσεως θεσμικών βελτιώσεων. Τα μέτρα αυτά δέον να αφορούν και εις την καλλιτέραν οργάνωσιν της γεωργικής παραγωγής από του σταδίου της παραγωγής μέχρι της διαθέσεως των γεωργικών προϊόντων.

Εάν ο Ιασεμίδης έβλεπε τον συνεργατισμόν ως μέσον τονώσεως της οικονομίας των αδυνάτων, ήδη ο συνεργατισμός καθίσταται απαραίτητος ως μέσον ασκήσεως της Γεωργικής Πολιτικής, δια την αύξησιν της παραγωγικότητος εις την Γεωργίαν, διότι:

— Εις το στάδιον της παραγωγής, δια της επί συνεταιριστικής βάσεως οργάνωσεως της χρησιμοποιήσεως των μηχανημάτων, των αρδεύσεων, της καταπολεμήσεως ασθενειών, της οργάνωσεως ομαδικών καλλιεργειών και εκτροφής ζώων, καθώς και άλλων δραστηριοτήτων, θα επιτευχθή η μείωσις του κόστους παραγωγής των γεωργικών προϊόντων.

— Εις το στάδιον του εξοπλισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων δια των αναγκαίων μέσων παραγωγής, ήτοι εις κεφάλαια και πάσης φύσεως γεωργικά εφόδια, επιτυγχάνεται ο υπό καλλιτέρας και οικονομικότερας συνθήκας εφοδιασμός των, δια των καλλιτέρας ποιότητος εφοδίων.

— Εις το στάδιον της εν γένει αξιοποιήσεως της γεωργικής παραγωγής, δια του συνεργατισμού επιτυγχάνεται η υπό καλλιτέρας συνθήκας διάθεσις των γεωργικών προϊόντων, αλλά και η στήριξις των τιμών αυτών.

— Τέλος, δια του συνεργατισμού εις την Γεωργίαν, διευκολύνεται και η εφαρμογή Γεωργικού προγράμματος ανταποκρινομένου εις τας απαιτήσεις της Εθνικής Οικονομίας, αλλά και εις τας προσδοκίας των γεωργών.

Μέχρι τούδε, χάρις εις τας προσπάθειάς της Αγροτικής Τραπέζης και της ΠΑΣΕΓΕΣ, επετύχθη μεγάλη πρόοδος εις τον γεωργικόν συνεργατισμόν, κυρίως εις ότι αφορά εις την άσκησιν της αγροτικής πίστεως, αλλά και την αξιοποίησιν βασικών γεωργικών προϊόντων μας. Απομένουν όμως πολλά ακόμη να γίνουν. Υπάρχουν ακόμη πολλοί τομείς της γεωργικής οικονομίας, οι οποίοι δύναται να προωθηθούν και αναπτυχθούν δια του συνεργατισμού, ως οι τομείς οι οποίοι αφορούν εις την εφαρμογήν βελτιωμένων συστημάτων γεωργικής τεχνικής εις τας καλλιεργείας και την κτηνοτροφίαν, οι τομείς, οι οποίοι αφορούν εις την οργάνωσιν της διαθέσεως και επεξεργασίας των γεωργικών προϊόντων, ως και εκείνοι, οι οποίοι αφορούν εις την πολιτικήν στηρίξεως των τιμών των γεωργικών προϊόντων.

Εις όλας αυτάς τας περιπτώσεις το Υπουργείον Γεωργίας εν τω πλαίσίω των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεών του, καλείται όπως αναλάβη πρωτοβουλίας δια την από κοινού μετά της ΑΤΕ, της ΠΑΣΕΓΕΣ και των άλλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων, αντιμετώπισιν και επίλυσιν των αναγκαίων κατά περίπτωσιν προβλημάτων γεωργικής συνεταιριστικής αναπτύξεως.

Η αναγκαιότης αύτη καθίσταται επιτακτικότερα εν όψει του προσανατολισμού της Ελλάδος προς την ΕΟΚ, εις τας χώρας της οποίας ο συνεργατισμός, καλώς οργανωμένος και ανεπτυγμένος, διαδραματίζει πρωτεύουσαν αποστολήν εις την εφαρμογήν της γεωργικής πολιτικής της ΕΟΚ και εις την εξυπηρέτησιν των συμφερόντων των γεωργών και της Γεωργίας των χωρών αυτών.

Το έργον της προαγωγής της γεωργικής τεχνικής εις την Χώραν μας, προωθήθη εις ικανοποιητικόν βαθμόν χωρίς να συναντήση αντιδράσεις, διότι τα εξ αυτής προκύπτοντα άμεσα αποτελέσματα, καθιστούν αυταπόδεικτον την αξίαν της τεχνολογικής βελτιώσεως.

Το έργον, όμως, της προαγωγής του συνεργατισμού εις την Γεωργίαν απαιτεί πολύ μεγαλύτερας προσπάθειάς, διότι προϋποθέτει την πραγματοποίησιν βελτιώσεων όχι εις την τεχνικήν, αλλ' εις την νοοτροπίαν και την ψυχολογίαν των ανθρώπων. Ο συνεργατισμός είναι ιδέα προηγμένη, εκπολιτιστική, η οποία εις την πράξιν, κυρίως εις την εποχήν μας, εποχήν υψηλών και πολλών τεχνολογικών εξελίξεων, έχει να αντιμετωπίση πολύπλοκα προβλήματα τα οποία εις χώραν με μικράν ιδιοκτησίαν δύναται να επιλυθούν, χωρίς την απώλειαν της προσωπικότητος των γεωργών, μόνον δια του συνεργατισμού.

Εις την προσπάθειαν ταύτην καλούνται να συμβάλουν ενεργώς οι εις την πρώτην σειράν του σεμιναρίου τούτου επιλεγέντες να φοιτήσουν υπάλληλοι του Υπουργείου Γεωργίας.

Ως είναι ευνόητον υπολογίζομεν και εις την ενεργόν συμπαράστασιν όλων των συναρμόδιων Υπηρεσιών Δημοσίου και Ιδιωτικού δικαίου και βασιζόμεθα εις της συμπαράστασιν του Υπουργού Γεωργίας κ. Ιππ. Ιορδάνογλου, τον οποίον θεωρούμεν ευχάριστον υποχρέωσιν να ευχαριστήσωμεν δια το αμέριστον ενδιαφέρον του δια την ανάπτυξιν του γεωργικού συνεργατισμού». (1)

— Για τη νέα Σειρά Συνεταιριστικών Μαθημάτων στο Υπουργείο Γεωργίας το 1976:

Φωτισμένη ενέργεια της Γεν Δ/σεως Προγραμματισμού και Αναπτύξεως του Υπ. Γεωργίας και του Υπουργού Γεωργίας Ιορδάνογλου για διεξαγωγή νέας συστηματικής Σειράς συνεταιριστικών και αγροτο-οικονομικών μαθημάτων για ανώτερα περιφερειακά στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2727 επαινετικό σχόλιο). Αναλυτικά για τα μαθήματα βλ. ΘΣ 1976 σ. 2734. Πρόκειται για συστηματική σειρά ομιλιών - μαθημάτων για μετεκπαίδευση 30 στελεχών του Υπουργείου Γεωργίας (γεωπόνων, δασολόγων, οικιακής οικονομίας) μεσαίων βαθμών. Συστηματική και αξιόπαινη προσπάθεια, (γράφουν τα ΘΣ)

(1) Βλ. και ομιλίαν Ι. Αφεντάκη με θέμα «Γεωργική Πολιτική και Συνεργατισμός» στα ΘΣ 1975 σ. 2480 επόμ.

που οφείλεται στον υπουργό κ. Ιορδάνογλου και τον Γεν. Δ/τή του Υπουργείου κ. Δραγώνα, με σκοπό να κάνει ικανά τα στελέχη του Υπουργείου στο να παρακολουθήσουν, με τις απαραίτητες γνώσεις, την συνεταιριστική κίνηση και να συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του θεσμού.

Διάρκεια 3 Μαΐου - 26 Ιουνίου 1976. Βασικά διδάχτηκαν (μετά από επίσημη έναρξη) ως μαθήματα:

- 1) Γενική Συνεταιριστική Οικονομία (Αριστ. Ν. Κλήμης).
- 2) Ειδική Συνεταιριστική Οικονομία (Ι. Στρογγύλης).
- 3) Νομοθεσία Συνεταιρισμών (Β. Τρίχος).
- 4) Τεχνική των Οικονομικών Συναλλαγών (Ν. Κολύμβας).
- 5) Διεθνής Συνεταιριστική κίνησης (Ξένοι εμπειρογνώμονες).

Πέρα από τα παραπάνω συστηματικά μαθήματα έγιναν και ενημερωτικές ομιλίες (λίγων και περισσότερων ωρών) για ειδικότερα θέματα, όπως:

- Βασικά προβλήματα της συγχρόνου ελληνικής οικονομίας (Στ. Θεοφανίδης).
 - Πρόγραμμα Γεωργικής Αναπτύξεως (Κ. Δραγώνας και Ζ. Δημητρόπουλος).
 - ΕΟΚ και Ελληνικός γεωργικός τομέας (Αθ. Κοκκώνης).
 - Επενδύσεις εις την ελληνικήν γεωργίαν (Γ. Συκιανάκης).
 - Εξέλιξις των Συνεταιρισμών εν Ελλάδι (Δ. Πάνος, Ν. Κολύμβας).
 - Σχολικοί Συνεταιρισμοί (Φωτ. Τζωρτζάκη).
 - Συνεταιριστικά αρμοδιότητες ΑΤΕ, Εποπτεία (Ν. Μετζιδάκης).
 - Δασικοί, Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί (Ι. Κανέλλος).
 - CIRIEG -Εταιρία Φίλων Συνεργατισμού (Ν. Πολύζος).
 - Βασικά έννοιαι λογιστικής (Στ. Βαρθολομαίος).
 - Συνεταιριστικοί υπάλληλοι (Δ. Λιάγκος).
 - Αστικοί Συνεταιρισμοί (Ε. Καλαμπόκα, Ν. Πολύζος).
 - Έγγειοι βελτιώσεις (Γ. Παπαδόπουλος).
 - Θέματα αγροτικής πίστωσης, γεωργικών βιομηχανιών, ασφαλειών (Ι. Βαφειδής, Θ. Κώτσιος, Χ. Τσαγκαρόπουλος, Γ. Παπαχριστίδης).
- Ακόμα:
- α) Φροντιστηριακά εφαρμογαι επί του συνόλου των συνεταιριστικών μαθημάτων (συνεργασία των διδαξάντων με την σύμπραξιν Αγ. Μιχαηλίδη).
 - β) Επισκέψεις των Γραφείων και Εγκαταστάσεων Κεντρικών συνεταιριστικών οργανώσεων κατά τις οποίαι οι εκπρόσωποι των επί μέρους οργανώσεων ενημέρωναν τους εκπαιδευομένους επί της ειδικής συνεταιριστικής δραστηριότητος.
 - γ) Εκδρομαι προς επίσκεψιν συνεταιριστικών εγκαταστάσεων.

Μερικά γενικότερα συνεταιριστικά κείμενα

- Η Ελληνίδα και ο συνεργατισμός: Κείμενο Μ. Δέδε που εξετάζει την ψυχολογία και νοοτροπία της Ελληνίδας, την συμμετοχή της Ελληνίδας στο συνεργατισμό και ειδικότερα στον καταναλωτικό. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 47, 57).

- Έννοια και σκοπός του συνεργατισμού. Ανάγκη οργανώσεως και δραστηριοποιήσεως. Ο νόμος περί συνεταιρισμών και οι ατέλειές του. Κείμενο Ευστ. Παγούρα, μέλους Δ. Σ. της ΑΤΕ (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 135).

- Η ΕΓΣ Βεροιάς εξέδωσε το εκλαϊκευτικό βιβλιαράκι Στ. Σβαρνόπουλου «ο θεσμός των Σχολικών Συνεταιρισμών» (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 144 με τονισμό της αξίας του θεσμού).

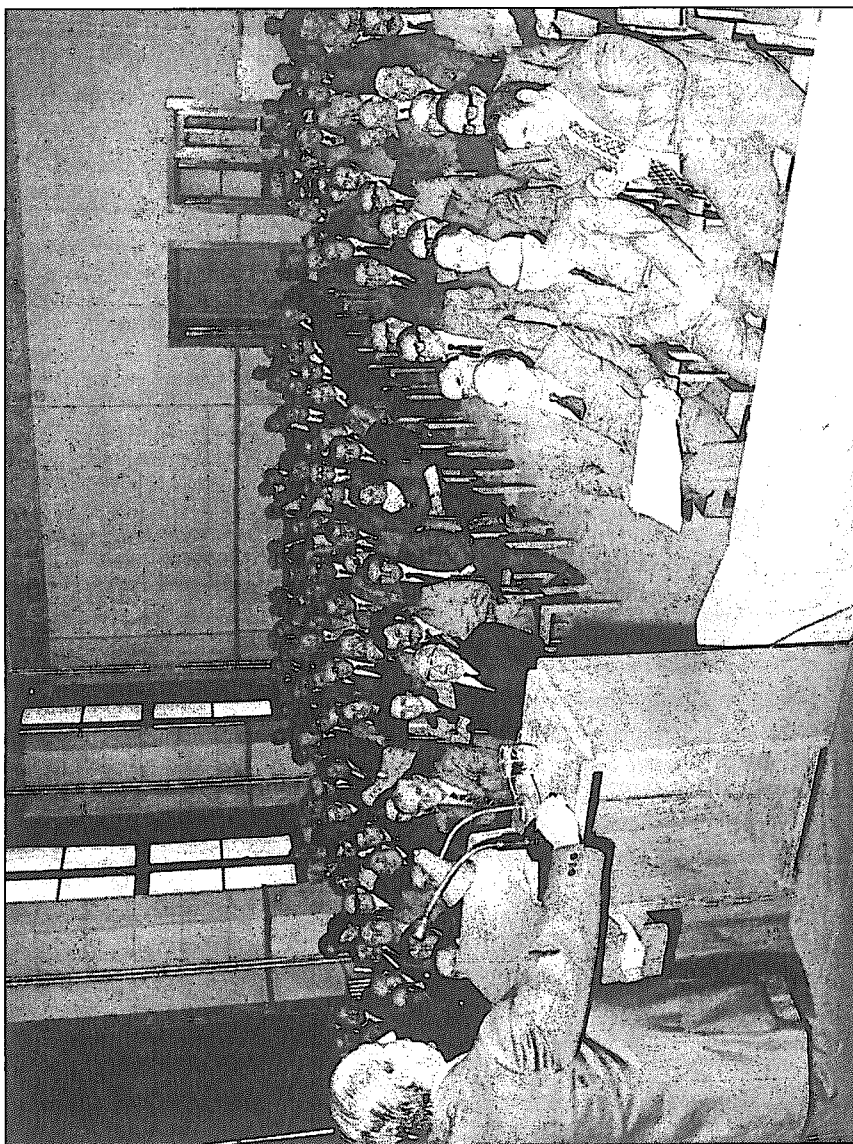
- Για την ανάπτυξη της συνεργατικής ιδέας. Μόρφωση. Βλ. κείμενο Μ. Δέδε (ΦΣ 1975 σ. 195 επόμ.).

- Η συνεταιριστική κίνηση και δραστηριότητα των γυναικών. Κείμενο Μαρ. Μιχαήλ - Δέδε βλ. ΦΣ 1975 σ. 320.

- Συνεργατισμός και η πάλη των τάξεων. Κείμενο Στ. Παγούρα, μέλους ΔΣ της ΑΤΕ. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 323).

– Τα κοινωνικά ρεύματα και ο Συνεργατισμός. Κείμενο Μαρ. Μιχαήλ – Δέδε. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 376, 462.

– Το C.I.R.I.E.C. Διεθνές Συνέδριο του στην Αθήνα 7–8.11.75. Ομιλίες του υπουργού Γεωργίας Ιορδάνογλου, του προέδρου του Ελληνικού Τμήματος Στρ. Σωμερλίτη, του Προέδρου καθηγητού Λαμπέρ. Στη ΦΣ δημοσιεύονται οι ομιλίες των παραπάνω και των Ι. Αφεντάκη, για ελληνική συνεταιριστική κίνηση, Επ. Σπηλιωτοπούλου Γεν. Γραμ. για επιχειρήσεις δημοσίου τομέα, Π. Ορφανού της Κύπρου (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 539 επόμ. Κείμενα ενδιαφέροντα, κατατοπιστικά.

Συνεταιριστικές συγκεντρώσεις, ομιλίες και δραστηριότητες στη Θεσσαλονίκη. Στην πρώτη σειρά ο Πρόεδρος κ. Ευθυμιάδης και ο Διευθυντής της Ομοσπονδίας Γεωργ. Συνεταιρισμών Δ. Τσαλόπουλος.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Κατά την περίοδο αυτή οι Ενώσεις Γεωργ. Συνεταιρισμών εργάζονται μέσα στις παλαιότερες (πριν του 1967) συνθήκες νομοθεσίας και ελευθερίας, όχι όμως χωρίς αξιόλογα και πάλιν προβλήματα που είτε είναι απόρροια από τους εναγκαλισμούς «από τον λαϊμό» της Τετίας (που ανέστειλε την φυσιολογική εξέλιξη και ανάπτυξη που είχε αρχίσει τις μετακατοχικές δεκαετίες) είτε είναι νέα και κυρίως αυτά από τον ανταγωνισμό των 2 πολιτικών παρατάξεων που προσπαθούν να προσεταιριστούν κατά τρόπο πιο φανερό από άλλοτε τον αγροτικό πληθυσμό και τις συνεταιριστικές και (τις λίγες) συνδικαλιστικές του Οργανώσεις. Αυτή η διάσταση απόψεων – θέσεων – επιδιώξεων φάνηκε καθαρά τόσο από τις βασικές αρχικές διακηρύξεις της νέας πολιτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ όσο και αργότερα κατά την ταχεία άνοδο της και κυρίως κατά τις ζωηρές και επίμονες συζητήσεις του νομοσχεδίου για τους Γεωργ. Συνεταιρισμούς που κατέληξε μόλις το 1979 στον νόμο 921.

Οπωσδήποτε όμως όλες οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις εξακολουθούν να είναι και κατά την εξεταζόμενη περίοδο οι βάσεις της οικονομικής και επαγγελματικής ζωής στον αγροτικό χώρο.

Στη συνέχεια δίδονται στοιχεία περιληπτικά (αναφορές, παραπομπές) για την διευκόλυνση της μελέτης των δραστηριοτήτων αρκετών Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών.

Αλμυρού ΕΓΣ. Κείμενο Λ. Αρσενίου με ιστορική επισκόπηση για τις δραστηριότητες της (βλ. ΦΣ 1974 σ. 694).

Βερροιάς ΕΓΣ. Η ιστορία της και ο Ι. Σινάρης. Κείμενο Σπ. Αντωνιάδη (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2081 επόμε., 2133 επόμε.).

Βοΐου ΕΓΣ. Σεμινάριο για αιρετούς Συνεταιρικών Οργανώσεων. Βλ. «Αγροτική Τρ.» 1976 σ. 13.

Βόλου ΕΓΣ. Κείμενο Δ. Τσιριμώκου για ιστορικά, δυναμικότητα, δραστηριότητες κ.λπ., της ΕΒΟΛ (με φωτογραφίες βλ. ΦΣ 1974 σ. 520.). Επίσης η ιστορία της και ο Ι. Σινάρης. Κείμενο Σπ. Αντωνιάδη (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2081, 2133).

Εργασίες γάλακτος, προβλήματα. Ανέγερσις νέου εργοστασίου επεξεργασίας γάλακτος (βλ. ΦΣ 1975 σ. 193).

Γαστούνης Ε.Γ.Σ. Τα νέα Συμβούλια του 1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2206).

Γιαννιτών ΕΓΣ. Τα νέα Συμβούλια μετά τις εκλογές (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2271).

Ευρεία σύσκεψη, προσπάθειες για τοματοπαραγωγούς, επιθυμία ιδρύσεως συνεταιριστικού εργοστασίου για τομάτα. Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2113.

Ιστορικά για δραστηριότητες της. Βλ. κείμενο Δ. Σαζαντζόγλου (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2379).

Γρεβενών ΕΓΣ. Σεμινάριο για διοικητικά, λογιστικά. (Βλ. «Αγροτική Τρ.» 1976 σ. 12).

Εορδαίας ΕΓΣ. Σεμινάριο για αγροτικά – συνεταιριστικά. (Βλ. «Αγροτική Τρ.» 1976 σ. 12).

Ηλείας – Ολυμπίας ΕΓΣ. ΓΣ 1975. Ομιλία Προέδρου Ηλ. Χρονόπουλου (βλ. ΦΣ 1975 σ. 117).

Τα νέα Συμβούλια μετά τις εκλογές (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2271).

Θεσσαλίας Συνεταιρικές Οργανώσεις. Κείμενο Δ. Τσιριμώκου (βλ. ΦΣ 1974 σ. 517).

Θεσσαλονίκης ΕΓΣ (Ομοσπονδία). Αποχώρηση του Δ/ντού Δημ. Τσαλόπουλου λόγω ορι-

ου ηλικίας. Χαρακτηριστικό έγγραφο τιμής της Ομοσπονδίας (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2174).

Τα Συμβούλια μετά τις εκλογές 1975 και οι αντιπρόσωποι. Ονόματα (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2205).

Για τη λαμπρή δραστηριότητα της Ενώσεως αυτής βλ. αναλυτικά ΘΣ 1976 σ. 2757.

Καβάλας ΕΓΣ. Τα νέα Συμβούλια (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2205).

Καρδίτσας ΕΓΣ. Η ΓΣ του 1974 (βλ. ΦΣ 1974 σ. 551).

Για εγκαταστάσεις και εργασίες της (βλ. ΦΣ 1974 σ. 581).

Καστοριάς ΕΓΣ. Σεμινάριο για τους προέδρους των Συνεταιρισμών για αγροτικό πρόγραμμα, συνεταιριστικά και αναπτυξιακά. (βλ. «Αγροτική Τρ.» 1976 σ. 12).

Κατερίνη ΕΓΣ. Τα νέα Συμβούλια (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2205).

Λαγκαδά ΕΓΣ. Οργανώνει το κονσερβοποιείο της, προμήθεια μηχανημάτων (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2718).

Λέσβου ΕΓΣ. Τα υπερσύγχρονα ελαιουργεία των Συνεταιρισμών στη Μόρια και στον Σκουτάρο. (βλ. ΦΣ 1974 σ. 553).

Συνέντευξη για νόμο ενίσχυσης παραμεθορίων περιοχών (βλ. ΦΣ 1976 σ. 118 επόμε.).

Τα Νέα Συμβούλια μετά τις εκλογές 1975 και οι αντιπρόσωποι στις Κεντρικές Οργανώσεις. Και Δ/ντής (ονόματα). Σε πολύ καλή κατάσταση. (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2204).

Γενικότερα για τη συνεργασία στη Λέσβο. Κείμενο «Σκίτσα συνεργασίας από τη Λέσβο» (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2617).

Δραστηριότητές της για το ελαιόλαδο (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2733).

Η ΓΣ του 1976. Στοιχεία από τις δραστηριότητές της (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2783).

Το ετήσιο γεωργικό εισόδημα της Λέσβου στην αρχαιότητα. Βλ. κείμενο Δημ. Μαντζουράνη, με μεγάλη βιβλιογραφία (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2811 επόμε.).

Η ΕΓΣ Λέσβου και η κτηνοτροφία της Λέσβου (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2980).

Μυλοποτάμου ΕΓΣ. Η ΓΣ του 1975, εργασίες, εκλογές (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2268).

Αξιόλογες απόψεις του Προέδρου και του Δ/ντού της Ενώσεως Δ. Καγιά και Εμ. Καλούδη για τις αγροτικές και συνεταιριστικές οργανωτικές και άλλες προσπάθειες (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2495 επόμε.).

Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών Ελλάδος Ένωση

— Η αιρετή Διοίκηση της Ενώσεως Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών Ελλάδος. Ονόματα. Μήνυμα προς πτηνοτρόφους (βλ. ΦΣ 1974 σ. 693).

Τα νέα Συμβούλια 1974 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2029).

Τα νέα Συμβούλια 1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2206).

Σάμου Ε.Οιν.Σ. Κείμενο Π. Βασιλείου και φωτογραφίες από τις δραστηριότητες της (βλ. ΦΣ 1974 σ. 651 επόμε.).

Σπάρτης ΕΓΣ. Θεμελίωση πυρηνελαιουργείου (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2718).

Σύρου ΕΓΣ. Η Ένωση, δια του Δ/ντού της κ. Σολάρη στο παγκόσμιο Συνέδριο του ΦΑΟ και τη Συνεδρίαση της ICRA (βλ. ΦΣ 1974 σ. 689).

Συμπλήρωση 50ετίας από την ίδρυση. Κείμενο Ι. Σολάρη (βλ. ΦΣ 1975 σ. 200).

Χίου Εν. Μαστιχ. Τα νέα Συμβούλια του 1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2269).

Μελισσοκομικών Συνεταιρισμών Κοινοπραξία

Βλ. ΘΣ σ. 1650, σ. 1805.

Τα νέα Συμβούλια (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2003).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Με τον νόμον 66/1974 περί επαναφοράς της νομιμότητας καταργούνται τα Συμβούλια τα προερχόμενα από την νομοθεσίαν της δικτατορίας και ορίζονται νέα προσωρινά από την Κυβέρνηση με προοπτικήν εκλογής αιρετών κατά την διαδικασία του νόμου.

Η τελετή για την ανάληψη της νέας Διοικήσεως - Δ/σεως στη Συνομοσπονδία γίνεται πανηγυρικά στις 28 Σεπτεμβρίου 1974 (παράλληλα και στις Κεντρικές Οικονομικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις) με παρουσία του υπουργού Γεωργίας κ. Παπασπύρου, του υφυπουργού και άλλων στελεχών της κινήσεως.

Πρόεδρος ο Ηλ. Χρονόπουλος, Γεν. Δ/ντής ο Ι. Αφεντάκης. Τα μέλη στα Συμβούλια βλ. ΘΣ 1974 σ. 2029.

Ομιλίες υπουργού Δ. Παπασπύρου, Προέδρου Ηλ. Χρονοπούλου, Ι. Αφεντάκη και άλλων.

Αναλυτικά βλ. ΘΣ 1974 σ. 1921 επόμε. και ΦΣ 1974 σ. 1563 επόμε. για παρόντες, ομιλίες, φωτογραφίες, κ.λπ.

— Την 1.10.74 οι εκπρόσωποι του αγροτικού κόσμου επισκέφθησαν τον πρωθυπουργόν Κ. Καραμανλήν παρουσία υπουργού Γεωργίας και Διοικητού ΑΤΕ. (Ομιλίες κ.λπ. βλ. ΦΣ 1974 σ. 575 επόμε.).

— Η ΠΑΣΕΓΕΣ αποκαθίσταται διεθνώς (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2005 και ΦΣ 1974 σ. 687).

Συγχαρητήρια τηλ/τα Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ευρωπαϊκών Χωρών προς ΠΑΣΕΓΕΣ για απελευθέρωση. (Κείμενα βλ. ΦΣ 1974 σ. 690 επόμε.).

Όπως σημειώθηκε και αλλού (γενικά για όλες τις Οργανώσεις) μεταξύ των προβλημάτων τους ήταν η γήρανση πολλών από τα παλαιότερα αιρετά και υπηρεσιακά στελέχη, η παραμονή τους επί μακρόν έξω από τις Οργανώσεις, η δημιουργία αρκετών αντιθέσεων μεταξύ παραμεινάντων και απολυθέντων — επανερχομένων και γενικότερα μεταβολή των συνθηκών. Ειδικότερα για τη Συνομοσπονδία το παραπάνω πρόβλημα υπήρξε ζωηρό κυρίως για τον επανελθόντα Γ. Δ/ντή και τις σχέσεις του (θετικές και αρνητικές) με την νέα κρατική εξουσία, υπουργούς, (βλ. πιο κάτω).

Αμέσως μετά την αποκατάσταση της νομιμότητας, το περ. ΘΣ και ο κύκλος γενικότερα της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού θέτουν μερικά βασικά προβλήματα που έπρεπε επί τέλους να εύρουν λύσιν ώστε η Συνομοσπονδία (αλλά και γενικότερα όλες οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις) να κινηθούν κατά καλύτερο τρόπο. Έτσι:

Α) Δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα του τεύχους Σεπτεμβρ. — Οκτ. 1974 το ακόλουθο βασικό σημείωμα με τίτλο «Η Κυβέρνηση, το ελεύθερον δημοκρατικόν καθεστώς, οι Συνεταιρισμοί, Η Συνομοσπονδία» (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1877, 1878).

«Εγράψαμεν και άλλοτε (σ. 1249) ότι το ιδεώδες κλίμα δια τον θεσμόν του Συνεργατισμού είναι η πραγματική Δημοκρατία. Εγράψαμεν ότι η «νέα Δημοκρατία πρέπει, δια το συμφέρον της κοινωνίας και του έθνους, αλλά και δια το ιδικόν της ακόμη συμφέρον, να καταργήση τάχιστα όλες τας αντισυνεταιριστικές εκείνας διατάξεις που ετέθησαν διαδοχικά από αντιδραστικάς Κυβερνήσεις. Και να απομακρύνη την σκουριασμένην νοοτροπίαν ενίων κύκλων. Διατάξεις και νοοτροπίαν που

εστάθησαν εμπόδια εις την εξυτηρέτησιν των απόμων, της ελληνικής κοινωνίας και του ελληνικού Έθνους».

Εγράψαμεν ότι ο Συνεργατισμός είναι από τα καλύτερα σχολεία δημοκρατικής αγωγής, από τα καλύτερα μέσα οικονομικής αναπτύξεως. Και εις πολλές άλλας σελίδας μας ετονίζαμεν ότι βασική αρχή του Συνεργατισμού είναι ο δημοκρατικός έλεγχος υπό των μελών (σ. 1185) και ότι αυτοί που είναι μέλη πρέπει και να κρατούν τα ηνία, να διευ-

θύνουν (σελ. 1186).

Και άλλοτε υπενθυμίσαμε ότι «...χρειάζεται να μοιράζεται μεταξύ των μελών του Συνεταιρισμού δικαίως και δημοκρατικώς η ευθύνη δια την διοίκηση και ότι "από την γνώμη όλων των μικρών συνεταιριών... εξαρτάται η ανάδειξις των καλύτερων προσώπων..."» (σ. 1425).

Και τί και πόσα δεν έχουμε γράψει διακινδυνεύοντες κατά τας δυσκόλους ημέρας, δια την διαφύλαξιν της ουσίας και των αρχών του Συνεργατισμού! Ενώ η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (=Πρόεδρος και Γεν. Διευθυντής) εχάλκευαν δεσμά των Συνεταιρισμών δια του γνωστού νομοσχεδίου και άλλων ενεργειών δια να αποκτήσουν αυτή και οι εν αυτή εξουσίαν και εκατομμύρια κρατικής βοήθειας (= υποδούλωσιν), ως δημοσία ωμολόγησαν τελευταίως.

Τώρα βεβαίως αισθανόμεθα δικαίως ικανοποιήσιν διότι αρχίζει να επανέρχεται ο Συνεργατισμός εις τον ορθόν του δρόμον. Και από την πολιτείαν των ανθρώπων που τίθενται επί κεφαλής των Οργανώσεων θα εξαρτηθή να ακολουθήση τον ορθόν δρόμον μακριά από σφάλματα του παρελθόντος, μακριά από την προσπάθειαν να μεταβληθή η ελευθέρα κεντρική οργάνωσις εις εξουσίαν τύπου ΕΣΣΕ ή Επιμελητηρίων.

Αι δηλώσεις του Πρωθυπουργού κ. Κ. Καραμανλή και του Υπουργού Γεωργίας κ. Δ. Παπασπύρου... είναι χαρακτηριστικά τόσο δια τον ορθόν χαρακτηρισμόν του Συνεργατισμού όσον και δια την σημασίαν που αναγνωρίζουν εις αυτόν.

Αλλά ιδιαίτερος σημασίας είναι το γεγονός ότι πέραν από τας ατομικάς δηλώσεις και η Πολιτεία, ήτοι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως και το Υπουργικόν Συμβούλιον, προέβησαν εις μίαν επίσημον και πανηγυρικήν διακήρυξιν εξαιρετικής σημασίας η οποία αποτελεί, τρόπον τινά, επίσημον συμβόλιον και ανάληψιν υποχρεώσεως εκ μέρους του Κράτους έναντι του Συνεργατισμού: Πράγματι διεβεβαίωσαν, διακήρυξαν εις το προοίμιον του τελευταίου Ν. Δ. περί Συνεταιρισμών: ότι η οικονομική και κοινωνική άνοδος της αγροτικής τάξεως επεδιώχθη και επετεύχθη δια των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων». Και ανεγνώρισαν την αυτοδιοίκησιν ως το βασικόν στοιχείον επιτυχίας.

Και να σκέπτεται κανείς ότι οι διωρισμένοι της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών εύρισκαν τας

Συνεταιριστικές Οργανώσεις ως αποτυχούσας μέχρι τότε, το διεσάλπιζαν –προφορικά εις τας συσκέψεις και γραπτά εις τα κείμενά των– και ζητούσαν να τους δοθή εξουσία (δια μετατροπής της μορφής της Συνομοσπονδίας) ώστε να υποτάξουν τας Οργανώσεις, να τας χρησιμοποιούν κατά τα κέρια των και να χρησιμοποιούν τα πολλά εκατομμύρια των υποχρεωτικών εισφορών και των κρατικών κονδυλίων (= αργύρια υποταγής) και μάλιστα χωρίς έλεγχον...

Παράλληλα δε, δια να είναι ανενόχλητοι, έκαναν το παν δια να διασπάσουν τας καλές σχέσεις και την στενήν συνεργασίαν η οποία υπήρχε μεταξύ εποπτικών οργάνων και Οργανώσεων, συνεργασίαν η οποία και τα προβλήματα αντιμετώπιζε αλλά και επροστάτευε πολλάκις τας Οργανώσεις, δια του μηχανισμού της ΑΤΕ, από τας δυνάμεις αντιθέτων συμφερόντων που εκινούντο εις τα κυβερνητικά παρασκήνια κ.λπ. Και προσελάθησαν ακόμα (ιδία δι' αορίστων φράσεων του Π.Π., εις τα τεχνικά Αγροτοσυνεταιριστικά) να συκοφαντήσουν την δραστηριότητα ιδεολόγων συνεταιριστών οι οποίοι εστάθησαν εμπόδιον εις την επιδιωκόμενην διαστρέβλωσιν της ουσίας και της εννοίας του Συνεργατισμού. Να σημειώσωμεν και το ότι κατεπόλεμησαν και την προσπάθειαν δημιουργίας του Σωματείου των Φίλων του Συνεργατισμού με καθαρώς συνεταιριστικήν γραμμήν υπό προσώπων που προσεφέρθησαν να διαθέσουν την προσωπικότητα και τους τίτλους του έκαστος, δια να βοηθήσουν την ιδέαν του Συνεργατισμού.

Αλλά ας αφίσωμεν το παρελθόν. Και ας συμβάλωμεν όλοι ώστε και εις το μέλλον η οικονομική και κοινωνική άνοδος της αγροτικής τάξεως να επιδιώκεται και να επιτυγχάνεται δια των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Των πραγματικών Οργανώσεων αι οποίαι θα στηρίζονται εις τας ανεγνωρισμένας διεθνώς συνεταιριστικάς αρχάς και θα υπηρετούν την άνοδον του ανθρώπου και της Χώρας.

Αυτά επί του παρόντος, ως απαραίτητα. Θα παρακολουθώμεν δε συνεχώς τα έργα και τας ημέρας των αρμοδίων εις τα συνεταιριστικά και θα υποβοηθήσωμεν (με τας γνώσεις, την πίστιν και την μαχητικότητά μας) ώστε ο Συνεργατισμός να εξελιχθή και εις την Χώραν μας εις επίπεδον ανάλογον με την σημασίαν και την αναγκαιότητα του θεσμού».(1)

(1) Στο σημείωμα αυτό απαντά ο κατά την προηγούμενη δικτατορική περίοδο Γεν. Δ/ντής της Συνομοσπονδίας (που διατηρήθηκε στην υπηρεσία υπό την παλαιά και τη νέα Γεν. Δ/ση) με 10σελίδη επιστολή του της 24.1.75. Δημοσιεύεται ολόκληρη στα ΘΣ καθώς ο αποστολέας δεν δέχθηκε να την περιορίσει στο ½. Από τη σύνταξη του περιοδικού γίνονται σχετικές απαντητικές, γενικότερης σημασίας σημειώσεις, σχετικά με την πολιτεία του (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1960, 2021–2028).

Β) Δημοσιεύεται ακόμα στα ΘΣ 1974 σ. 1959 εν όψει των εκλογών, το ακόλουθο σημείωμα με τίτλο «Οι νέες Διοικήσεις των Συνεταιριστικών Οργανώσεων».

«Τώρα που η πρωτοβουλία και η ευθύνη δια την ανάδειξη των νέων Διοικήσεων επανέρχεται εις τα μέλη των Οργανώσεων, πώς πρέπει να γίνη η επιλογή;

Ασφαλώς με ηρεμία, με όλην την απαιτούμενη νομιμότητα και αντικειμενικότητα να επιλεγούν οι καλλίτεροι.

Βέβαια το πρόβλημα είναι μεγάλο. Διότι η αδράνεια της 7ετίας, το σταμάτημα των ζυμώσεων και του ενδιαφέροντος, η αδυναμία κριτικής και η εγκατάλειψις της υπαίθρου, συνετέλεσαν ώστε να απογυμνωθούν αι Οργανώσεις από τα παλαιά στελέχη των χωρίς να δημιουργηθούν εν τω μεταξύ αρκετά νέα.

Πρέπει λοιπόν οι συνεταιίροι να προσέξουν όταν

θα ασκήσουν το δικαίωμα της εκλογής των νέων Συμβουλίων. Να εκλεγούν οι καλοί. Να μείνουν έξω από τους Συνεταιρισμούς τα κομματικά. Πολλοί βέβαια θα προσπαθήσουν να εκμεταλλευθούν και τους Συνεταιρισμούς. Αλλά οι συνεταιίροι πρέπει, για το συμφέρον τους το πραγματικό, να φροντίσουν να προκόψη ο Συνεταιρισμός τους. Και αυτό θα γίνη αν εκλέξουν τους πιο καλούς, τους πιο λογικούς, τους πιο τίμιους.

Και εκείνοι που θα εκλεγούν πρέπει, με κατάλληλον μελέτην, να ενημερωθούν για τα καθήκοντά τους. Όχι προχειρότητες με τον αέρα της εξουσίας.

Χρειάζεται μεγάλη προσοχή».

Γ) Βασικόν πρόβλημα στο οποίο επίσης αναφέρθηκε έγκαιρα το περ. ΘΣ και ο ευρύτερος κύκλος της ΕΦΣ είναι η αποκλειστική σχεδόν απασχόληση της Συνομοσπονδίας και του προ της δικτατορίας (και επανελεθόντος) Γ. Δ/τού και συνεπώς και του όλου μηχανισμού της, σχεδόν αποκλειστικά με τα επαγγελματικά - συνδικαλιστικά αγροτικά προβλήματα και αφήνεται σε τελευταία μοίρα τα καθαυτό συνεταιριστικά, οργανωτικά και μορφωτικά θέματα που πρέπει να είναι και αυτά κύριο αντικείμενο της Συνομοσπονδίας σύμφωνα με το Καταστατικό της.

Δημοσιεύεται στα ΘΣ σχετικό άρθρο για το θέμα αυτό που συνδέεται ακόμα γενικότερα και με τον εκάστοτε τρόπο επιλογής του Δ/ντού της Συνομοσπονδίας. Το κείμενο έφερε την υπογραφήν του πολύ αξιόλογου επιστήμονα συνεταιριστή και τ. Δ/ντή της συνεταιριστικής υπηρεσίας της ΑΤΕ Δ. Θ. Πάνου, είναι όμως διαφορετικού ύφους από τον συνήθη τρόπον γραφής του υπογράφοντος. Και αυτό επειδή η διατύπωση ήταν συνεργασία του με τον Α. Ν. Κλήμη και απηχούσε τις αντιλήψεις ευρύτερης ομάδας συνεταιριστών. Το κείμενο είναι βασικό, όχι μόνον ιστορικά αλλά και για σήμερα και για το μέλλον και παρατίθεται (από ΘΣ 1974 σ. 1967 - 1971).

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ, Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

Ανάγκη να διαχωρισθή ο επαγγελματικός τομέας από τον ιδεολογικόν.

Ιδιαίτερας σημασίας παρατηρήσεις και προτάσεις

«40 χρόνια περίπου από την ίδρυση της Συνομοσπονδίας. 60 χρόνια από τον Νόμο 602 περί Συνεταιρισμών. 75 χρόνια από τότε που άρχισαν να εμφανίζονται και να εργάζονται ικανοποιητικά αρκετοί Συνεταιρισμοί με σύγχρονες βάσεις (μετά τις αξιοσέβαστες παλαιότερες παρουσίες της προϊστορίας των Συνεταιρισμών).

Σε αυτά τα χρόνια - δύσκολα χρόνια για την Ελλάδα - η συνεταιριστική κίνηση έχει κάνει στη χώρα μας μεγάλα βήματα. Ανταποκρίθηκε και ικανοποίησε, ανταποκρίνεται και ικανοποιεί ανάγκες του λαού, ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, πολλές φορές με πρωτοποριακές συλλήψεις και ενέργειες, με αποφασιστικότητα και αποτελεσματικότητα.

Η απόδοσίς της βέβαια πρέπει να κριθή πάντα σχετικά: δηλαδή ανάλογα με τη γενικότερη

κατάσταση και την ανάλογη πρόοδο του τόπου, τις ανάγκες που έχει να ικανοποιηθεί, τα εμπόδια που βρίσκει, την αναγνώριση που έχει από συγγενείς δυνάμεις, τα μέσα που διαθέτει.

Πιο πολύ όμως η απόδοσή της θα εξαρτηθεί από το αν βρίσκεται στο σωστό δρόμο. Αν προχωρή με οδηγό τις συνεταιριστικές αρχές και το πραγματικό συμφέρον του συνεταιρισμένου κόσμου. Αν πιστεύει η ίδια – δηλαδή αν πιστεύουν αυτοί που την εκπροσωπούν και αυτοί που είναι μέλη της – στον εαυτό της. Και αν εργάζεται με το απαιτούμενο πνεύμα.

Κάθε εφαρμογή έχει – δεν γίνεται αλλιώς – και τις επιτυχίες της και τις αποτυχίες της. Κάθε κίνηση έχει – είναι φυσικό – τις μεταπτώσεις της που οφείλονται και στις γενικές αντικειμενικές συνθήκες, αλλά και σε υποκειμενικά προσωπικά αίτια.

Άξια και πιστά πρόσωπα στην υπηρεσία της κινήσεως της δίνουν αίγλη: και αυτός ο Χριστιανισμός ανεδείχθη με την προσωπική συμβολή πιστών και ικανών ανθρώπων, που ευρέθησαν στην κατάλληλη στιγμή σε επίκαιρες θέσεις, πάλαιψαν, κήρυξαν, είτε νίκησαν, είτε έπεσαν, αλλά οπωσδήποτε του έδωσαν την απαιτούμενη υπόσταση. Αυτό βέβαια ισχύει πιο πολύ στις κοινωνικοοικονομικές κινήσεις όπως είναι ο συνεργατισμός. Άνθρωποι τις δημιουργούν και άνθρωποι τις καταστρέφουν.

Και αν οι άνθρωποι που καταστρέφουν μια κίνηση είναι απ' έξω, είναι οι εχθροί της, αν έχουν άλλες ιδέες και τις υπηρετούν και νικούν, τότε μπράβο τους. Είναι άξιοι που αγωνίστηκαν και νίκησαν για τις ιδέες τους, για τα συμφέροντά τους έστο.

Αν όμως οι άνθρωποι που βρίσκονται μέσα σε μια κίνηση, και που τυχαίνει κάποτε να βρεθούν σε μεγάλο πόστο της, αν αυτοί οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν όσο πρέπει και δεν πιστεύουν όσο πρέπει ή τέλος – από διάφορους λόγους – δεν είναι εκείνοι που πρέπει να είναι, υπάρχει φόβος να κάνουν μεγαλύτερο κακό, πολλές φορές ανεπανόρθωτο. Εκτρέπουν, αλλοιώνουν την κίνηση. Την κάνουν να χάνει την εμπιστοσύνη των οπαδών της, την κάνουν να χάνει την εκτίμηση των τρίτων καλής θελήσεως, επισύρουν τα ειρωνικά σχόλια.

Γι' αυτό σε κάθε κίνηση οι απόστολοι, οι πρώτοι διδάξαντες, οι θεμελιωτές της, αυτοί που αγωνίστηκαν και προχώρησαν βήμα με βήμα, αυτοί που πάλαιψαν και χτυπήθηκαν στήθος με στήθος με την αντίδραση, αυτοί οι πρώτοι φρόντισαν να διατυπώσουν τις βασικές εκείνες αρχές και να δημιουργήσουν τα βασικά εκείνα σχήματα που θα ήταν το στέρεο υπόβαθρο και ο φάρος, ο οδηγός για τους κατοπινούς.

Αυτό έγινε και με τους συνεταιρισμούς. Στις διάφορες χώρες του εξωτερικού δημιουργήθηκαν πριν 130 χρόνια περίπου οι πρώτοι σύγχρονοι Συνεταιρισμοί. Και εκεί διατυπώθηκαν οι λεγόμενες «αρχές» πάνω στις οποίες στηρίζεται η συνεταιριστική θεωρία και η συνεταιριστική εφαρμογή.

Οι αρχές αυτές δεν είναι βέβαια δόγμα αλλά είναι το καταστάλαγμα πείρας. Είναι αυτές που θεωρείται ότι έδωσαν την επιτυχία στο θεσμό, αντίθετα με προηγούμενες προσπάθειες συνεργασίας που είχαν στηριχθεί σε άλλες αντιλήψεις, σε άλλες αρχές, ή τράβηξαν σε άλλους δρόμους.

Και η πείρα δείχνει τώρα ότι πολύ σωστά θεμελίωσαν την κίνηση στις αρχές αυτές οι πρωτοπόροι στο εξωτερικό. Και εν συνεχεία ότι σωστά τις μετεφύτευσαν εδώ και τις υπηρέτησαν οι πρωτοπόροι στη χώρα μας, ώστε να δημιουργηθεί μια συνεταιριστική κίνηση με αρχές αξιοσέβαστες και απόδοση αξιολογη (σχετικά πάντα με το γενικό κλίμα, με το περιβάλλον, με τις συνθήκες μέσα στις οποίες εργάζεται και πρέπει να αποδίδει).

Αν η απόδοση δεν ήταν εκείνη που θα μπορούσε, εκείνη που μπορεί να δώσει θεωρητικά ο θεσμός, ποιός ήταν, ποιός είναι ο φταίχτης;

Πρώτα πρώτα είναι – το είπαμε – οι γενικές συνθήκες.

Δεύτερο είναι τα αντίθετα συμφέροντα που τόσα έκαναν και κάνουν για να φέρουν εμπόδια στο θεσμό.

Τρίτο είναι (και αυτό είναι το σπουδαιότερο) ότι πολλοί από αυτούς που βρέθηκαν σε ανώτερες συνεταιριστικές θέσεις δεν ήταν πραγματικά συνεταιριστές και έγιναν αιτία να εκτραπή ο θεσμός.

Ακριβώς αυτό είναι ένα θέμα που πρέπει να το προσέξουμε. Και να ληφθούν όλα τα εξασφαλιστικά μέτρα ώστε η τυχόν εσφαλμένη πορεία ενός, δύο, μερικών ανθρώπων, που τυχαίνει να φτάνουν – ή καταφέρνουν να τους βάζουν – στην κορυφή της εκπροσωπήσεως, να μη γίνονται μονοκράτορες και να μην εξαρτάται από τα προσωπικά τους (υποκειμενικές τους πεποιθήσεις ή παρορμήσεις ή χαρακτήρα κλπ.) η πορεία της συνεταιριστικής κινήσεως.

Πρέπει δηλαδή – όπως συμβαίνει και στα Κράτη, όπως συμβαίνει και στις πνευματικές κινήσεις, στην εκκλησία κλπ. – πρέπει να αποκλεισθή η του ενός ανδρός αρχή, ο καισαροπαπισμός, η δικτατορία (με οποιονδήποτε μανδύα). Πρέπει να υπάρχει ευρύτερη συμμετοχή στην αντιμετώπιση των θεμάτων, την διάπλαση της ακολουθητέας πολιτικής, στον προγραμματισμό της εφαρμογής, ώστε να αποτελούν το καταστάλαγμα συλλογικής σκέψεως.

Και αν σε άλλους τομείς αυτό είναι απλώς φυσικό ή αναγκαίο, στον συνεργατισμό είναι αυτή η φύση του. Ο Συνεργατισμός είναι ακριβώς ο τομέας όπου δεν πρέπει να χωρή, δεν επιτρέπεται η του ενός αρχή. Αλλά επιβάλλεται η συνεργασία περισσότερων υπευθύνων οι οποίοι με κοινή προσπάθειαν να χαράσσουν τον δρόμον και να φέρουν το βάρος.

Δεν είναι θεωρητικά τα παραπάνω. Είναι η πείρα του παρελθόντος, είναι η πραγματικότητα της σήμερα, η ανάγκη της αύριον. Η κίνηση υποφέρει από έλλειψιν της απαιτούμενης συνεργασίας δια την αντιμετώπισιν σοβαρών θεμάτων της. Άλλοι δείχνουν (γιατί άραγε;) αδιαφορίαν, ενώ εκ της θέσεώς των έχουν την υποχρέωσιν να πληροφορούνται, να συσκέπτονται, να συναποφασίζουν. Άλλοι εκμεταλλεύονται την αδιαφορίαν αυτήν, άλλοι διοικούν μονομερώς κύκλον αξιολόγων υποθέσεων χωρίς να ευρίσκονται εις την απαραίτητον επαφήν και συνεργασίαν με τους εις το ίδιον επίπεδον εργαζομένους, με τους της βάσεως, με τας υπερκειμένας Οργανώσεις.

Δι' αυτό πολύ σωστά ενήργησε το περιοδικόν αυτό και μετέφερε στις σελίδας του 1817-1822 την κραυγήν αγωνίας του Θεόδωρου Τζωρτζάκη, σχετικά με το πρόβλημα της συνεργασίας εις την κορυφήν της συνεταιριστικής κινήσεως, ώστε να επιτυγχάνεται το καλύτερον αποτέλεσμα. Την υπόδειξιν δια την σημασίαν και αναγκαιότητα του Γνωμοδοτικού και του Συντονιστικού Συμβουλίου Συνεταιρισμών.

Και επειδή μεγάλο βάρος της πρωτοβουλίας και ευθύνης για την καλή οργάνωση και λειτουργία όχι μόνο της Συνομοσπονδίας αλλά όλης της κινήσεως ανήκει στον Διευθυντή της Συνομοσπονδίας (στον ταπεινό «Διευθυντή», όπως ονομαζόταν ο πρώτος, προτού να επισημηθή και να καθιερωθή ο τίτλος του «Γενικού Διευθυντού» από τους διαδόχους) γι' αυτό κρίναμε χρήσιμο και επίκαιρο να υπενθυμίσουμε πώς τον έβλεπε τον Διευθυντή της Συνομοσπονδίας από το 1925 σε σχετική εισήγησή του – ο πρώτος διδάξας (και τιμήσας από το 1935 την θέσιν αυτήν με την προσωπικότητά του) Θεόδωρος Τζωρτζάκης.

Ιδού τι γράφει σχετικάς:

«...Μεγάλη σημασία πρέπει να αποδοθή εις την εκλογήν του Γενικού Γραμματέως ή Διευθυντού, ο οποίος πράγματι θα αποβή η ζωή ή ορθότερον η εκδήλωσις της ζωής της Ομοσπονδίας. Πίστις εις την ιδεολογίαν, ευρεία θεωρητική μόρφωσις συνδυασμένη με πρακτικότητα και γνώσιν των ελληνικών γεωργικών συνθηκών, μετριοπάθεια και ψυχραιμία εν τη επιδιώξει της αποστολής του και αυστηρά συνεταιριστική συνείδησις πρέπει να διακρίνουν το όργανον τούτο». Η εκλογή τούτου – τονίζεται εις άλλο σημείο της εισηγήσεως – θα γίνεται υπό της συνελεύσεως των αντιπροσώπων.

Αυτά επέδειξε το 1925 ο Θεόδωρος Τζωρτζάκης περί του Διευθυντού της μελλοντικής Συνομοσπονδίας. Και αυτά περίπου περιελήφθησαν και εις το άρθρ. 22 του πρώτου καταστατικού της (1935): «Ο Διευθυντής οφείλει να έχη ανωτέραν γενικήν μόρφωσιν και ειδικήν

γεωργοοικονομική τοιαύτην, Μεταξύ των υποψηφίων δέον να προτιμώνται πάντοτε οι έχοντες να επιδείξουν άσπιλον και επιτυχή συνεταιριστικήν δράσιν. Ο Διευθυντής εκλέγεται υπό της γενικής συνελεύσεως».

Περαιτέρω προβλέπεται ότη η θητεία θα ορίζεται βάσει συμβάσεως, μεταξύ 2 και 5 ετών, η σύμβασις δε παρατείνεται μόνον κατόπιν αποφάσεως της συνελεύσεως.

Απαραίτητα λοιπόν είναι: Μερικά βασικά προσόντα που να προσδιορίζουν μια «προσωπικότητα» και όχι ένα «υπάλληλο». Εκλογή του υπό της Συνελεύσεως. Βραχεία θητεία.

* * *

Μεταξύ ποίων, όμως θα γίνεται η επιλογή; Είναι ένα ερώτημα που έχει ιδιαίτερον αξίαν έπειτα από την εξέλιξιν της κινήσεως, την ύπαρξιν τόσων αξιολόγων συνεταιριστικών οργανώσεων και τόσων στελεχών των. Αλλά και την βαρύτητα και ευρύτητα των συνεταιριστικών καθηκόντων.

Νομίζομεν ότι βασικά η αναζήτησις του πράγματι καταλλήλου πρέπει να γίνεται μεταξύ των Διευθυντών των Κεντρικών Ενώσεων, των Κοινοπραξιών και των Ενώσεων, ως και μεταξύ άλλων προσωπικοτήτων αι οποίαι λόγω της επιστημονικής των μορφώσεως, της βαθείας πιστεώς των προς τον Συνεργατισμόν αλλά και της επιτυχίας των εις συγγενείς ανωτάτας θέσεις (είτε εις τον δημόσιον είτε εις τον ιδιωτικόν τομέα) επέδειξαν εξαιρετικής ικανότητας και θα τιμήσουν και θα εξυπηρετήσουν την Οργάνωσιν με την προσωπικότητα και τας ικανότητάς των.

Εις το εξωτερικόν π.χ. εΐθισται αι ηγετικάί θέσεις να μη συμπληρώνονται δια προαγωγής απλώς αρχαιοτέρων υπαλλήλων εις ανωτάτας θέσεις αλλά δια προσλήψεως έξωθεν καταλλήλων ικανών στελεχών. Υπάρχουν βεβαίως και εξαιρέσεις, προκειμένου κυρίως περί Διευθυντού Οικονομικής Οργανώσεως, όπου ούτος προερχόμενος εκ των κόλπων αυτής ανήλθεν εις την ανωτάτην βαθμίδα, όπως π.χ. του Sir Alexander της Κεντρικής καταναλωτικής Οργανώσεως της Αγγλίας, όστις αργότερον εγένετο πρώτος Λόρδος του Αγγλικού Ναυαρχείου, ή του Albin Johansen της αντιστοίχου Κεντρικής Οργανώσεως της Σουηδίας, όστις λόγω της μεγάλης οικονομικής του διανοίας και της αναλόγου χρησιμοποίησεως της εν τη πράξει εχαρκτηρίσθη ως ο εις εκ των οικονομικών μεγιστάνων της Σουηδίας.

Κατά κανόνα οι Διευθυνταί προσλαμβάνονται έξωθεν δια προκηρύξεως περιλαμβανούσης τα απαιτούμενα προσόντα. Ούτω π.χ. εγένετο τελευταίως δια τον Γενικόν διευθυντήν της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ενώσεως (Cooperative International Alliance) κ. Saxena αλλά και δια το πλείστον των ιθυνόντων εις τας Οργανώσεις της Αγγλίας, Γερμανίας και πολλών άλλων χωρών

Έτερος τρόπος συμπληρώσεως τοιαύτης ηγετικής θέσεως είναι η υποβολή παρακλήσεως εις σημανούσας προσωπικότητας, διακριθείσας εις συγγενή προς τους Συνεταιρισμούς τομέα όπως αναλάβουν εν τοιούτον σοβαρόν αξίωμα, ως ολοκλήρωσιν της λαμπράς των σταδιοδρομίας εις ετέρας συγγενείς θέσεις και δια χρησιμοποίησιν των τίτλων και ικανότητων των υπέρ του Συνεργατισμού.

* * *

Η εξεύρεσις μιας τοιαύτης προσωπικότητος παρ' ημίν δεν είναι βεβαίως εύκολος, πλην όμως θα διηκολύνετο αύτη εάν επραγματοποιείτο ο διαχωρισμός του ιδεολογικού από τον επαγγελματικόν τομέα παρά τη Συνομοσπονδία.

Ο διαχωρισμός είναι απαραίτητος και δι' άλλους λόγους (και παλαιότερον είχαμε κάνει σχετικήν σύστασιν). Διότι, όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, έχει ανατεθή εις την ΠΑΣΕΓΕΣ διπλούν έργον:

Αφ' ενός η διεκδίκησις των συμφερόντων των αγροτών μας και η φροντίς δι' επίλυσιν των καθημερινώς ανακυπτόντων ζητημάτων εκ της όλης οικονομικής πολιτικής του Κράτους.

Και αφ' ετέρου η αντιμετώπιση του δυσχερούς και πολυπλόκου έργου μιας κεντρικής ιδεολογικής συνεταιριστικής Οργανώσεως, όπως είναι η διαπαιδαγώγησης και εκπαίδευσης, η οργάνωση των συνεταιρισμών, η εσωτερική εποπτεία επ' αυτών, η νομοθεσία, η ενημέρωση της κοινής γνώμης κ.ο.κ. Τούτο δε έγινε διότι δεν υπάρχουν εδώ Γεωργικά Επιμελητήρια, συνδικαλιστικοί ή επαγγελματικοί Σύλλογοι των αγροτών (όπως εις την αλλοδαπήν), οργανώσεις που να αντιπροσωπεύουν τα συμφέροντα της αγροτικής τάξεως και να κάνουν την κατάλληλη τοποθέτηση των αιτημάτων στους αρμοδίους.

Ο διαχωρισμός του ιδεολογικού από τον επαγγελματικόν τομέα εργασιών είναι απαραίτητος· διότι η απασχόλησις του συνόλου σχεδόν των Υπηρεσιών της Συνομοσπονδίας με θέματα επαγγελματικά δεν αφήνουν περιθώρια αναπτύξεως αξιολόγου δράσεως εις τον καθαρώς ιδεολογικόν τομέα ο οποίος έχει κεφαλαιώδη σημασίαν δια την σταθεροποίησιν και την περαιτέρω εξέλιξιν και ανάπτυξιν της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως.

Ο ιδεολογικός τομέυς προϋποθέτει την ύπαρξιν προσωπικού ειδικευμένου κατά αντικείμενον (ενημέρωσις, εκπαίδευσις, έλεγχος, νομοθεσία, διεθνής κίνησις, κλπ.) που εκτελεί έργον περισσότερον ερευνητικόν, επιστημονικόν αλλά και οργανωτικόν και ελεγκτικόν. Αντίθετα ο επαγγελματικός τομέυς, εκτός της απαραίτητου ειδικεύσεως του προσωπικού κατά προϊόν (δια την πλήρη ενημέρωσίν του όσον αφορά την εκάστοτε θέσιν του προϊόντος εις την οικονομίαν της χώρας αλλά και εις τας ξένας αγοράς, την προοπτικήν και τας δυνατότητας της παραγωγής και διαθέσεως εν τω εσωτερικώ και εξωτερικώ κλπ.) απαιτεί και ανάλογον δυναμικότητα και μαχητικότητα δια την παρουσίαν και παρακολούθησιν των αιτημάτων των παραγωγών εις τας αρμοδίας Υπηρεσίας και Αρχάς.

Η σύνδεσις των δύο αυτών τομέων και η σύγχρονος απασχόλησις του προσωπικού και των στελεχών με θέματα τόσον διάφορα μεταξύ των - τα οποία απαιτούν και διάφορον θεωρητικήν και πρακτικήν ειδίκευσιν, διαφορετικήν κλίσιν και διαφορετικάς ικανότητας - είναι εκ των πραγμάτων ανέφικτος.

Αυτό δε ισχύει περισσότερο όσον αφορά την κορυφήν των δύο αυτών ανομοιογενών κατευθύνσεων, την Διεύθυνσιν της Συνομοσπονδίας, η οποία, δια να είναι εις το ύψος της πρέπει να συνδυάζη - πράγμα απολύτως σπάνιον - όλα τα ως άνω εφόδια και ικανότητας. Η εξεύρεσις μιας τοιαύτης προσωπικότητος είναι εξαιρετικά δύσκολος, εάν όχι αδύνατος. Ευκολότερα όμως θα είναι η εξεύρεσις προσώπων ολκής τα οποία να δύνανται να επαρκέσουν εις τον ιδεολογικόν ή τον επαγγελματικόν χωριστόν τομέα εργασιών.

* * *

Τεραστία, επαναλαμβανόμεν, η σημασία της θέσεως του Διευθυντού της Συνομοσπονδίας. Διότι πρόκειται περί θέσεως ο κάτοχος της οποίας επιδρά αμέσως και αποφασιστικά και επί της σημερινής υποστάσεως και επί του μέλλοντος όλης της κινήσεως. Δεν είναι μια κάποια θέσις βιοπορισμού ή θέσις του Διευθυντού της Συνομοσπονδίας. Είναι θέσις υψηλή, ιδεολογική, γνώσεων, ήθους. Θέσις αποφασιστικής σημασίας δια πολλά. Θέσις δια προσωπικότητα, γνώσεις, ικανότητας, πίστιν. Θέσις που, σε αξιολόγο βαθμό, κατευθύνει την κίνησιν, την εκπροσωπεί, της κάνει μεγάλο καλό ή μεγάλο κακό.

Γι' αυτό η κίνησις πρέπει να προσέξη να ρυθμίξη οργανικά το θέμα αυτό· ώστε όταν θα υπάρξη περίπτωσης διαδοχής να επιλέγεται ο καλύτερος. Εκείνος που θα υπηρετήση πραγματικά την κίνησιν. Ή μάλλον εκείνοι - ένας εις τον ιδεολογικόν συνεταιρισμόν και ένας εις τον επαγγελματικόν γεωργικόν - που θα υπηρετήσουν αποδοτικά τον τομέα που θα διευθύνουν, με την ενεργόν συμμετοχήν του Προεδρείου της Συνομοσπονδίας, που και αυτό πρέπει να εκλέγεται μεταξύ των αρίστων αγροτών που έχουν και γενικωτέραν συνεταιριστικήν κατάρτισιν».

Δ) Αναδημοσιεύεται επίσης (στα ΘΣ 1975 σ. 2071 και 2151) για την ενημέρωση των νεότερων συνεταιριστών το παλαιό κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη στο περ. «ο Συνεταιριστής» το ιστορικό για το πως ιδρύθηκε και ποίοι οι βασικοί σκοποί της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών. Επίσης τα βασικά άρθρα του καταστατικού της στα ΘΣ 1975 σ. 2151. (Βλ. ακόμα για την ίδρυση το κείμενο του Στ. Ντούλα στα ΘΣ 1975 σ. 2194).

Ε) Ακόμα δημοσιεύεται στα ΘΣ (1975 σ. 2120, 2121) το ακόλουθο σημείωμα με τίτλο «η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών 40 χρόνια. Είναι Βράχος και Φάρος;».

«Συνεπληρώθησαν 40 χρόνια από τότε που εκαρποφόρησαν αι προσπάθειαι δια την ίδρυσιν της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών.

Ο γράφων, ο οποίος έχει τας συνεταιριστικάς του ρίζας εις την εποχήν εκείνην, εθεώρησε καθήκον του αλλά και ωφέλειαν της συνεταιριστικής κινήσεως, να υπενθυμίση το γεγονός, με την αναδημοσίευσιν (στο προηγούμενο τεύχος μας) του σχετικού κειμένου του Θ. Τζωρτζάκη από τον «Συνεταιριστήν». Εις άλλους ανήκει τώρα η συνέχεια.

Ημείς απλώς υπενθυμίζομεν τα λόγια με τα οποία έκλεισε το κείμενό του ο Θ. Τζωρτζάκης (εκείνος που δούλεψε περισσότερο από όλους για την ίδρυσή της και εθυσιάσθη στην υπηρεσία της) ότι:

«...Αύτη φιλοδοξεί ν' αποβή ο πρωτοπόρος σκαπανεύς της συνεταιριστικής κινήσεως, που θ' ανοίγη τον δρόμον ανεμπόδιστον εις την πρόκοπήν των συνεταιρισμών και συγχρόνως ο οδηγός, σύμβουλος και οργανωτής

των συνεταιρισμών, αλλά και ο υπερασπιστής των δικαίων των και ο διαφωτιστής της συνεταιρισμένης μάξης και της κοινής γνώμης περί του προσορισμού του Συνεταιρισμού και της αξίας αυτού ως οργάνου κοινωνικής προόδου και ευημερίας».

Το ερώτημα είναι: Τό επέτυχε; Αν όχι ακόμα, τότε ποιά τα εμπόδια; Και το κυριώτερον: Με ποίαν οργάνωσιν, με ποίον πνεύμα και με ποίας δυνάμεις θα το επιτύχη;

Αυτό το ερώτημα πρέπει να ερευνηθούν όλοι οι πραγματικοί συνεταιρισταί. Εις αυτό το ερώτημα πρέπει να δοθή ορθή απάντησις επί τη ευκαιρία των 40 ετών της.

Ηκολούθησε η Συνομοσπονδία, ακολουθεί τον ορθόν συνεταιριστικόν δρόμον; Τον δρόμον του Ιασεμίδη, του Μιχόπουλου, του Μαλούχου, του Τζωρτζάκη και των πολλών εκείνων πρωτεργατών της συνεταιριστικής κινήσεως;

Είναι Βράχος και Φάρος;...».

Η Συνομοσπονδία κατά το 1975

— Πως βλέπει και θέλει η Συνομοσπονδία το νέον έτος 1975. Γράφει «ποιητικά» η ΦΣ: «Το 1975 από την πρώτη στιγμή που φάνηκε στον ορίζοντα συνοδεύεται από ένα στεφάνι επάνω στο οποίο άρχισαν να φαίνονται αχνά τα γράμματα. Έτος του Αγρότου. Ανάδοχοι του τίτλου είναι πολλοί: Είναι πρώτα η Κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα, είναι ύστερα η οικονομική ηγεσία της Χώρας, είναι οι εφημερίδες...». Και συνεχίζει με κάποια στοιχεία (δηλώσεις), με τις γνώμες του συντάκτη του κειμένου, με επίκριση όσα έκαναν στη γεωργία οι «απίθανοι εκείνοι επιβήτορες της εξουσίας», που δεν έπαιρναν από λόγια, που κρατούσαν χαμηλές τις τιμές των προϊόντων και εξανάγκαζαν έτσι τους αγρότες σε εκπατρισμό για να στέλνουν συνάλλαγμα, για την ερήμωση των χωριών, κ.λπ.

Και για υποστήριξη των παραπάνω παραθέτει και σχόλιο της εφημ. «Εστία» 22.1.1975 που — μέσα στον κλονισμό του διεθνούς νομισματικού συστήματος και την συνεχή άνοδο της τιμής του πετρελαίου, την έλλειψη τροφίμων και πρώτων υλών τονίζει ότι «εδώσαμε προνομιακήν προτεραιότητα εις ένα αληθή καλτασμόν της βιομηχανικής προόδου, με προβάδισμα μάλιστα εις τον τουρισμό, εγκαταλείψαντες την γεωργίαν και τους πληθυσμούς της υπαίθρου κυριολεκτικώς “εις το έλεος του Θεού”». Και άλλα ορθά γράφει το σχόλιον της εφημερίδας υπέρ της γεωργίας και των αγροτών και τελειώνει με το «ήλθε, πράγματι η ώρα του Αγρό-

του!...»⁽¹⁾. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 1-5).

Στη συνέχεια η ΦΣ δημοσιεύει «το μήνυμα του αγροτικού συνεργατισμού δια το νέο έτος 1975», με τονισμό των όσων κακών έκανε η δικτατορία (ΦΣ σ. 6). Και στη συνέχεια αναδημοσιεύει από την «Καθημερινή» 1.1.75 την συνέντευξη του Προέδρου της Ηλ. Χρονόπουλου (ΦΣ 1975 σ. 7) με τον πρόλογο της εφημερίδας για την κληρονομιά της χούντας. (Στο ίδιο φύλλο και συνεντεύξεις από Προέδρους άλλων παραγωγικών τάξεων).

Επίσης δημοσιεύει η ΦΣ σ. 8 συνέντευξη στην εφημ. «το Βήμα» του Γεν. Δ/τού της ΠΑΣΕΓΕΣ Ι. Αφεντάκη για τις τιμές των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων.

Παρόμοιες αναγνωρίσεις αλλά και δίκαιη απαίτηση να συμμετέχουν και οι εκπρόσωποι της ΠΑΣΕΓΕΣ κατά το στάδιο δημιουργίας των κυβερνητικών αποφάσεων βλ. στη ΦΣ 1975 σ. 65 (όπου και αναφορά σε μερικές βελτιώσεις που έγιναν με παρέμβαση της μετά την αναγγελία για τις τιμές, κλπ.).

— Μέτρα και σχετικές ενέργειες Κυβερνήσεως — ΠΑΣΕΓΕΣ και άλλων για τα αγροτικά προϊόντα βλ. και στο Υποκεφ. Η.

ΠΑΣΕΓΕΣ

(Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών)

Οδός Βενιζέλου 56 - 7ος όροφος

Πρόεδρος: **ΗΛΙΑΣ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ**

Γεν. Διευθυντής: **ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΦΕΝΤΑΚΗΣ**

Αρχαιρεσία 13 - 14 Απριλίου 1975

Ηλίας Χρονόπουλος, Πρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Ηλείας
Στυλιανός Παρασκάκης, Α' Αντιπρόεδρος	» Κυδωνίας
Δημήτριος Πανδής, Β' Αντιπρόεδρος	Ο.Γ.Σ. Θεσσαλονίκης
Αθ. Κουτσογεωργόπουλος, Γραμματέας	Ε.Γ.Σ. Λεβαδείας
Ιωάννης Βλαχάκης, Μέλος	Κ.Σ.Ο.Σ
Στέργιος Πρεβέντας, Μέλος	Ε.Γ.Σ. Τρικάλων
Νικόλαος Καλαπόδης, Μέλος	» Πατρών
Πλάτων Μωραΐτης, Μέλος	» Πηλίου
Αναστάσιος Παϊρίδης, Μέλος	» Καστοριάς
Στέφανος Μπακογιάννης, Μέλος	» Άρτης-Φιλιππιάδος
Γεώργιος Φυραγίδης, Μέλος	» Βεροίας
Φίλανδρος Μπρούμας, Μέλος	» Καλαμάτας
Δημήτριος Αγγελίδης, Μέλος	» Καβάλας
Ευάγγελος Κουρτίδης, Μέλος	Σ.Ε.Κ.Ε.
Χρήστος Κουτμάνης, Μέλος	Ε.Γ.Σ. Αλμυρού

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ηλίας Χρονόπουλος ως Πρόεδρος	Πλάτων Μωραΐτης, Μέλος
Στέργιος Πρεβέντας, Μέλος	Φίλανδρος Μπρούμας, Μέλος
Νικόλαος Καλαπόδης, Μέλος	

(1) Αυτά όλα φέρνουν στο νου τα όσα έλεγαν και έγραφαν όλοι μετά την παλαιότερη Κατοχή υπέρ των αγροτών.

ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Κωνσταντίνος Πέτρον, Προϊστάμενος

Ιωάννης Τσιολακίδης, Αναπλ. Προϊσταμένου

Δημήτριος Μπρισίμης, Μέλος

Διονύσιος Μανωλάς, Μέλος

Ιωάννης Λαμπριανός, Μέλος

Ε.Γ.Σ. Κορινθίας

» **Διδυμοτεύχου**

» **Φαρσάλων**

» **Πιερίας**

» **Δωδεκανήσου**

(«*Η Φωνή των Συνεταιρισμών*» 1975 σ. 215)

— Φωτογραφία νέου ΔΣ της Συνομοσπονδίας βλ. ΦΣ 1975 τεύχος 5 εξώφυλλο. Βλ. σύνθεσης του στα ΘΣ 1975 σ. 2268.

— Ιστορική φωτογραφία του πρώτου ΔΣ της Συνομοσπονδίας κατά την ίδρυσήν της το 1935 βλ. ΘΣ 1975 σ. 2535, 2536 (με ονόματα).

— Το εκλεγέν ΔΣ της Συνομοσπονδίας στον πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή. Ομιλίες, φωτογραφίες, προβλήματα για αντιμετώπιση βλ. ΦΣ 1975 τ. 4 σελ. 252—255. Γράφει η ΦΣ ότι:

«Η συνάντησις αυτή απετέλεσε το μεγαλύτερο γεγονός στον τομέα της γεωργίας κατά το τρέχον έτος. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι στην ιστορία της χώρας μας δεν έχουμε πολλές όμοιες περιπτώσεις συναντήσεως του ηγέτου της πολιτικής εξουσίας με τους εκπροσώπους της αγροτικής τάξεως που εξελέγησαν από ελεύθερες και γνήσιες εκλογές τις οποίες εξησφάλισε η νέα δημοκρατία που θεμελιώνεται τώρα μετά την πτώση του τυραννικού καθεστώτος της δικτατορίας.

Κατά τους πολιτικούς παρατηρητάς εξαίρεται ιδιαίτερα η σημασία του γεγονότος αυτού οι ενεργητικές επιπτώσεις του οποίου επί της αγροτικής οικονομίας ειδικώς και της εθνικής οικονομίας γενικώτερα, δεν θ' αργήσουν να φανούν. Τούτο εγγυώνται οι ανακοινώσεις του «εθνάρχου» κ. Πρωθυπουργού και η διαβεβαίωση του κ. Προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ περί συμπαραστάσεως του αγροτικού κόσμου στο έργο της εθνικής κυβερνήσεως, όπως δημοσιεύονται αυτούσιως κατωτέρω».

Στη συνέχεια αναγράφει ότι: Απαντών εις προσφώνησιν του προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ, ο Πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλής, είτε τα εξής:

«Επιθυμώ κατ' αρχήν να σας συγχαρώ δια την εκλογήν. Είμαι βέβαιος ότι θα δικαιώσετε τας προσδοκίας, τόνον του αγροτικού κόσμου, όσον και της Κυβερνήσεως, η οποία σας δηλώ είναι πρόθυμος πάντοτε να συνεργάζεται μαζί σας στενά για την αντιμετώπισιν των προβλημάτων που αφορούν τον αγροτικόν τομέα.

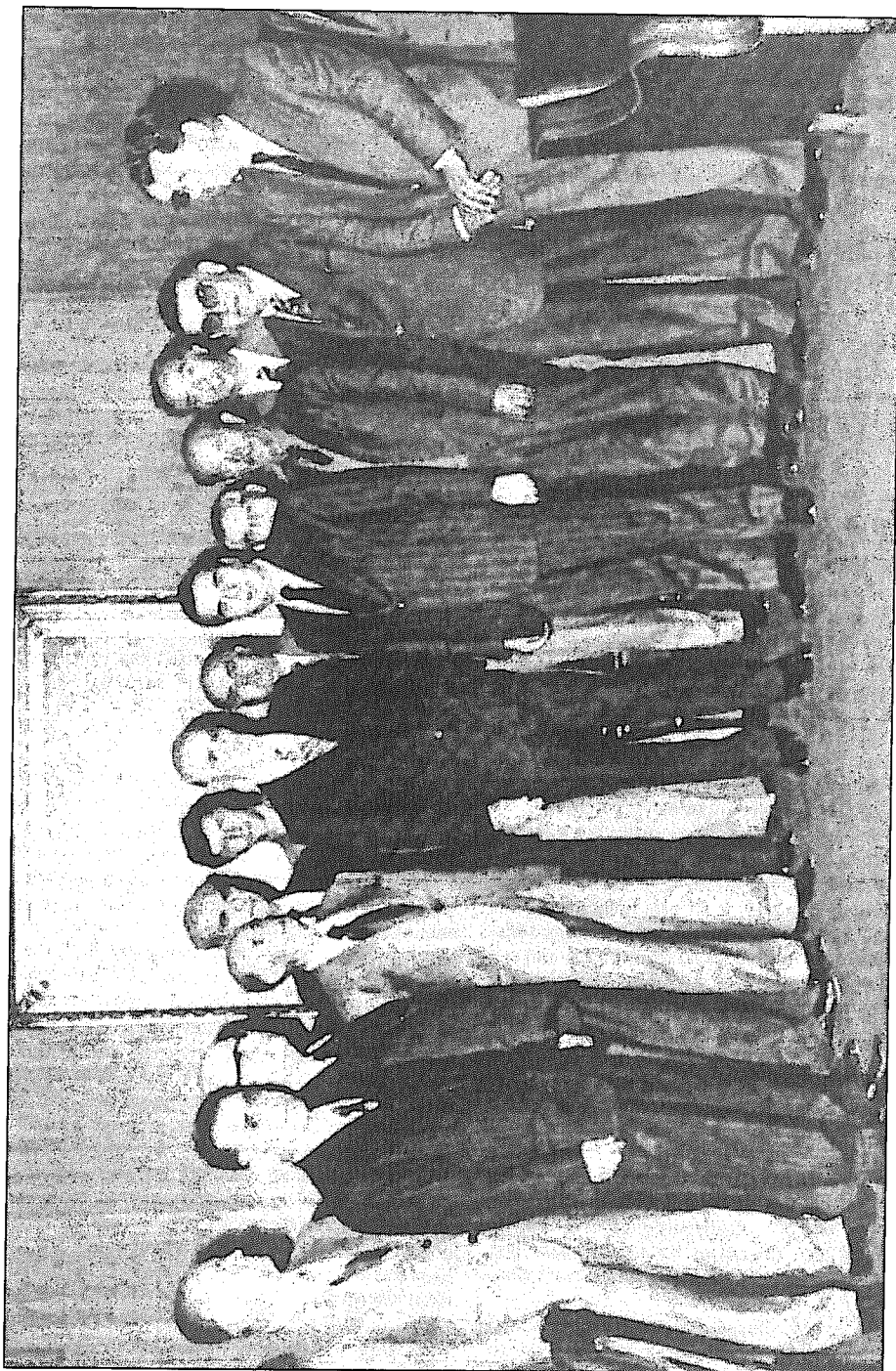
Το ενδιαφέρον μου για την αγροτική τάξι είναι ζωηρό και ειλικρινές. Είναι ειλικρινές, διότι εμπνέεται από δύο κίνητρα: Το ένα είναι συναισθηματικό. Το άλλο είναι εθνικό. Και το μεν συναισθηματικό οφείλεται εις το γεγονός ότι πρόερχομαι από τας τάξεις σας και γνωρίζω τους καύμούς του αγροτικού κόσμου. Το εθνικό οφείλεται εις το γεγονός ότι πιστεύω βαθύτατα ότι η υγεία, η κοινωνική και η οικονομική του Έθνους, εξαρτάται από την ευρωστία της αγροτικής τάξεως.

Το ενδιαφέρον αυτό της Κυβερνήσεώς μου εξεδηλώθη ήδη εμπράκτως προς την αγροτική τάξι. Παρά τας δυσχερείας τας οποίας αντιμετωπίζει η χώρα, έκαμα το «μάξιμουμ» των προσπαθειών, για να διαθέσω τα μέσα εκείνα, τα οποία εκρίνοντο

απαραίτητα προς ικανοποίησιν αιτημάτων της αγροτικής τάξεως.

Όπως θα γνωρίζετε, ιδίως εσείς κ. Πρόεδρε και ο κ. Αφεντάκης, υπολογίζεται ότι εφέτος αι πάσης φύσεως επιδοτήσεις προς την γεωργία θα υπερβούν τα ενδεκάμισα με δώδεκα δισεκατομμύρια δραχμές. Ίσως το ποσόν να μην εθεωρείτο μεγάλο, εάν η οικονομία της χώρας διήνυε μίαν φάσιν ανθήσεως, αλλά όπως γνωρίζετε, η χώρα διέρχεται δύσκολες περιστάσεις και πολλές δυσκολίες ανακύπτουν στον οικονομικό τομέα. Βέβαια, τα μέτρα αυτά τα οποία ελάβαμε και λαμβάνομε, δεν ικανοποιούν πλήρως τας ανάγκας του αγροτικού κόσμου, αλλά αποτελούν ένδειξιν της αποφάσεως της Κυβερνήσεώς μου να χρησιμοποίησι και να εξαντλήσι όλες τις δυνατότητες για να βοηθήσι και να προστατεύσι τον αγροτικόν κόσμο.

Όπως γνωρίζετε, εις μίαν ομιλίαν την οποίαν έκαμα εις την Λάρισα, στην οποία εξέθεσα τις απόψεις μου και την πολιτική της Κυβερνήσεώς μου επί του αγροτικού τομέως, προσδιώρισα, ή μάλλον έδωσα, την εικόνα της ζωής του αγρότου

Ο Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής εν μέσω της νέας ηγεσίας της ΠΑΣΕΓΕΣ

δια το μέλλον, όπως εγώ την φαντάζομαι και όπως την επαυθωμά.

Και έχω την ελπίδα ότι εάν ο τόπος μας ξεπεράσει τις δυσκολίες του παρόντος, αυτά τα οποία οραματίζομαι για την αγροτική τάξη, δεν θα περάσει πολύς καιρός και θα γίνουν πραγματικότητα.

Το πρώτο βήμα προς την πραγματοποίηση αυτού του οραματισμού θα είναι η ένταξίς μας, η οργανική, εις την Κοινή Αγορά, την οποία όπως γνωρίζετε την επιδιώκω με εμμονή και μπορώ να σας πω ότι διατηρώ την βέβαιη ελπίδα ότι συντόμως θα πραγματοποιηθεί. Και αυτήν την επιδιώκω για δύο λόγους: Ο ένας είναι εθνικός. Και εξήγησα κάποτε, γιατί πιστεύω ότι θα αλλάξει η μοίρα του τόπου μας εάν ενωθή η Ευρώπη και η Ελλάς αποτελέσει οργανικό τμήμα της ηνωμένης Ευρώπης. Ο άλλος είναι κοινωνικός και οικονομικός. Διότι πιστεύω ότι εντασσόμενοι οργανικά στην Κοινή Αγορά, θα έχουμε κυρίως πλεονεκτήματα τα οποία θα ενεργητήσουν την αγροτική τάξη. Όπως γνωρίζετε, το ταμείο της Κοινής Αγοράς διαθέτει κάθε χρόνο περίπου πέντε δισεκατομμύρια δολάρια για να επιδοτή την παραγωγή των χωρών, οι οποίες μετέχουν της Κοινής Αγοράς. Εάν γίνουμε οργανικό μέλος της Κοινότητας, των ενεργημάτων αυτών θα απολαύσει και ο λαός της Ελλάδος. Ήδη εξήγησα 470 εκατομμ. δολάρια για τον ειδικό σκοπό να διατεθούν για την αναδιάρθρωση της ελληνικής γεωργίας. Και ότι αυτά τα ζητώ και ελπίζω να τα πάρω προ της εντάξεως της Ελλάδος στην Κοινή Αγορά, εις τρόπον ώστε να είναι δυνατόν κατά το διάστημα το οποίο θα μεσολαβήσει, δια των χρημάτων αυτών και εκείνων τα οποία θα διαθέσωμεν από εθνικούς πόρους, να είναι δυνατόν να βελτιώσωμεν διαρθρωτικώς την ελληνική γεωργία.

Δι' όσον σας είπα, ηθέλησα να σας πείσω ότι η Κυβέρνησίς μου ειλικρινώς ενδιαφέρεται δια την βελτίωσιν των όρων της ζωής της αγροτικής τάξεως. Είναι φυσικόν βέβαια να αναμένη και από σας όπως αναμένει από όλες τας τάξεις του ελληνικού λαού, κατανόησιν και συμπαράστασιν, για να φέρη εις πέρας το δύσκολον έργο το οποίον ανέλαβε. Και είναι, πρέπει να βεβαιωθήτε, πολύ δυσκολώτερον απ' ότι φαντάζεστε.

Τα προβλήματα, τα κρίσιμα προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίζει η χώρα νομίζω ότι τα γνωρίζετε, αλλά δεν θεωρώ περιττόν να επιστήσω επ' αυτών την προσοχήν σας: Πρώτον, πρέπει να θεμελιώσωμεν κατά τρόπον ασφαλή την δημοκρατίαν την οποίαν αποκαταστήσαμε. Για να την θεμελιώσωμε επιβάλλεται να έχωμεν όλοι μας, πολιτικός κόσμος, Τύπος, λαός, ανάλογον συμπεριφοράν.

Διότι εάν αρχίσωμε να κάνωμε εκείνο το οποίον έδωσε το πρόσημα εις τους δικτάτορας να καταργήσουν τας ελευθερίας μας, ασφαλώς η δημοκρα-

τία ας έχει επαναφερθή, θα είναι αμφίβολον εάν θα θεμελιωθή.

Δεύτερον πρόβλημα είναι το εθνικόν. Γνωρίζετε εις ποίαν κατάστασιν ευρίσκονται αι σχέσεις μας με την Τουρκίαν. Και γνωρίζετε το δράμα της Κύπρου. Η αντιμετώπισις αυτού του κινδύνου, του εξωτερικού, επιβάλλει εθνικήν ενότητα, αρραγή εθνική ενότητα.

Πέραν αυτού όμως επιβάλλει και θυσίας, θυσίας οικονομικής φύσεως. Είμαι υποχρεωμένος, εν όψει αυτών των κινδύνων να διαθέσω μεγάλα ποσά από τον εθνικόν πλούτον για να εξοπλίσω τον τόπον και να τον καταστήσω ικανόν να αμύνεται εναντίον οιασδήποτε εισβολής.

Τρίτον, είναι το οικονομικόν πρόβλημα, το οποίον είναι οξύ δια δύο λόγους: Πρώτον, διότι παρέλαβα μίαν οικονομίαν, η οποία λόγω της ασυναρτήρου πολιτικής των προκατόχων μου παρουσιάζει συμπτώματα νοσηρότητος. Και πέραν του γεγονότος ότι εκληρονόμησα μίαν οικονομίαν εις κακήν κατάστασιν, είμαι υποχρεωμένος, επαναλαμβάνω, να διαθέτω μεγάλα ποσά δια να εξοπλίσω τον τόπον και να τον παρασκευάσω αμυντικώς. Συνεπώς, πέραν των προβλημάτων τα οποία έχει κάθε χώρα, των καθημερινών προβλημάτων τα οποία δημιουργεί η τρέχουσα ζωή, έχωμεν και την κληρονομίαν του παρελθόντος, έχωμεν και τα εθνικά προβλήματα, τα οποία προστιθέμεν εις τα επί μέρους προβλήματα καθιστούν, όπως είπα και προηγουμένως, πολύ δυσχερές το έργο το οποίον ανέλαβεν η κυβέρνηση μου.

Εις τας δυσχερείας αυτές των τελευταίων καιρών προστίθενται και μερικές εκδηλώσεις, ας τις πω αταξίες κοινωνικές. Άπειρα αιτήματα, πορείες πιεστικές προς την Κυβέρνησιν, διαδηλώσεις οχλοκρατικές με ελαττήρια πολιτικά, δημιουργούν, ή μάλλον αρχίζουν να δημιουργούν ένα κλίμα το οποίον δεν προσφέρεται δια την αντιμετώπισιν των προβλημάτων τα οποία εμνημόνευσα. Ευτυχώς, αυτές οι αταξίες γίνονται από μικρές μειοψηφίες, αλλά καλώς οργανωμένες και δυναμικές.

Καθήκον πάσης τάξεως κοινωνικής και σαφώς και της αγροτικής τάξεως είναι να απομονώση αυτούς τους εξτρεμιστάς, εις τρόπον ώστε να μη επωμίζεται τας ευθύναις. Οιαδήποτε ενέργεια η οποία αυτή την στιγμήν θα διασπούσε την εθνικήν ενότητα και θα διατάραζε την κοινωνικήν συνοχήν, θα μπορούσε να θεωρηθή έγκλημα κατά του τόπου. Και αν μεν η κρίσιμος αυτή φάσις της εθνικής μας ζωής επρόκειτο να είναι μακρά θα μπορούσε οιοσδήποτε από σας να μου πη: Κύριε Καραμανλή, εκτιμούμεν αυτά που λες, αλλά δεν μπορούμε να έχωμεν υπομονήν.

Έχω την βεβαιότητα ότι αν ακόλουθήση ο ελληνικός λαός τας συμβουλάς μου και την γραμμήν την οποίαν εχάραξα, πολύ συντόμως θα τεθή τέρ-

μα εις αυτήν την κρίσιμον φάσιν της εθνικής μας ζωής και θα μπούμε εις τον δρόμον μιας ταχείας ανόδου οικονομικής, κοινωνικής και εθνικής.

Πιστεύω βαθύτατα ότι ένας λαός ηνωμένος και αποφασισμένος να ζήσει ελεύθερος και να προοδεύση, ημπορεί να πραγματοποιήσει θαύματα. Οι στιγμές οι σημερινές, καλούν τον ελληνικόν λαόν

Ιδιαίτερης πράγματι σημασίας η ομιλία αυτή του Πρωθυπουργού (για τότε έως και σήμερα και μελλοντικά).

Η προηγούμενη προσφώνησις του κ. Χρονοπούλου

«Κύριε Πρόεδρε, μετά την επιστροφήν σας εις την Ελλάδα επηκολούθησε και η επιστροφή των αιρετών συμβουλίων εις τας Γεωργικάς Οργανώσεις που είχαν απολυθή κατά την διάρκειαν της δικτατορίας. Σας συναντήσαμε τότε, μαζί με τας διοικήσεις των κεντρικών οργανώσεων, σας εκφράσαμε τας ευχαριστίας του αγροτικού κόσμου και σας υποσχθήκαμε ότι με όλας μας τας δυνάμεις θα συμβάλωμεν στο δημιουργικό σας έργο, δηλαδή στην αποκατάσταση και στην θεμελίωση της δημοκρατίας στη χώρα μας και στην προσπάθειά σας για την ευημερία του λαού μας. Μετά κ. Πρόεδρε, ο νόμος προέβλεπε ωρισμένας διαδικασίας, προκειμένου δημοκρατικώς πλέον και ελευθέρως να εκλεγούν αι διοικήσεις από του πρώτου βαθμού, έως και της κορυφαίας οργανώσεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών, της ΠΑΣΣΕΓΕΣ. Ωλοκληρώθη αυτή η διαδικασία, επτά χιλιάδες οργα-

και ιδιαίτερος τους αγρότες να αποδείξουν ότι είναι ικανοί να πραγματοποιήσουν θαύματα. Σας ευχαριστώ, σας συγγαίρω και πάλιν και σας παρέχω την διαβεβαίωσιν ότι είμαι πάντα εις την διάθεσίν σας να συνεργάζωμαι στενά δι' όλα τα θέματα, τα οποία αφορούν την τάξιν σας».

νώσεις εξέλεξαν τας διοικήσεις των και ο μεγάλος αυτός αριθμός παρά το ότι επί σειράν πολλών ετών απείχομεν από τα κοινά, όχι μόνον δεν εδημιούργησε κανένα πρόβλημα, αλλά απέδειξε για άλλη μία φορά το υψηλόν αίσθημα ευθύνης που διακατέχει τον γεωργικόν κόσμον της χώρας. Ήδη παριστάμεθα εδώ απ' όλα τα διαμερίσματα της χώρας, νεοεκλεγέντες, με νοπήν την ευμνηγοριάν των μελών μας, ως διοίκησις του ανωτάτου οργάνου του αγροτικού κόσμου, της ΠΑΣΣΕΓΕΣ. Αι υπηρεσίαι μας, αι οποίαι δεν έχουν κανένα άλλο σκοπό παρά την εξυπηρέτηση του αγροτικού μας κόσμου και του έθνους, θα προσφερθούν με όλο το συναίσθημα της ευθύνης, είμαστε δε πλέον ή βέβαιοι ότι υμείς, ως Εθνάρχης και όχι ως Πρωθυπουργός της χώρας, ανταποκρίνεσθε εις τα αισθήματά μας και εις τους πόθους μας. Σας ευχαριστούμε για όλα και σας υποσχόμεθα ότι θα συμβάλωμεν όσο είναι δυνατόν εις την μετέραν προσπάθειαν».

Μερικές από τις ενέργειες της Συνομοσπονδίας το 1975

- Βλ. βασικά για τα γεωργικά προϊόντα και στο Υποκεφ. Η.
- Ανακοίνωση της Συνομοσπονδίας για την επιζήμια σύμβαση μεταξύ Δημοσίου και ΝΕΣΤΛΕ επί δικτατορίας. Ζητεί κατάργηση, εκθέτει λόγους (βλ. ΦΣ 1975 σ. 224).
- Οι ζημιές των Γεωργ. Οργανώσεων κατά το διάστημα της δικτατορίας. Εγκύκλιο βλ. ΦΣ 1975 σ. 371.
- Συμφωνία εμπορικής συνεργασίας μεταξύ Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ρωσίας – Ελλάδος. Κείμενο, ανακοίνωση βλ. ΦΣ 1975 σ. 397.
- Απόψεις Υπουργού Συντονισμού και Συνομοσπονδίας για τις τιμές αγροτικών προϊόντων σε συσχετισμό με πληθωριστικές τάσεις βλ. ΘΣ 1975 σ. 2203 (και στο Υποκεφ. Η).
- **Χαρακτηριστική** για τη στάση της Συνομοσπονδίας στο θέμα αυτό, (με το στόμα του Γ. Δ/ντού της Ι. Αφεντάκη), είναι η ομιλία του από την τηλεόραση στις 6 Φεβρ. 1975 με αφορμή κινητοποιήσεις αγροτών. Δημοσιεύτηκε ολοκληρωθή στα ΘΣ 1975 σ. 2250 επόμ. «για να σηματοποιήσουν δική τους γνώμη» οι αναγνώστες που ζήτησαν να δημοσιευθεί το κείμενο επειδή «πολύ συζητήθηκε και συζητείται». Είναι η ακόλουθη: (1)

«Επί 50 χρόνια μαζί αγωνιστήκαμε, πήγα 40 ημέρες φυλακή για τους καλ/τάς Κωπαΐδος, μαζί κάναμε συνέδρια, μαζί κάναμε συλλαλητήρια, μαζί κάναμε πορείες. Πάντοτε όμως είχαμε κάποια

βάσι ισχυρή. Ξεκινούσαμε όταν δεν μας ικανοποιούσαν, όπως επίσης λέγαμε «ευχαριστώ» όταν μας ικανοποιούσαν. Η δικτατορία με έδιωξε, ξαναγύρισα με τον νόμο κοντά σας για να σας βοηθήσω.

1) Παράλληλη ομιλία του υπουργού Συντονισμού βλ. σε άλλες σελίδες μας στη συνέχεια.

Να εργασθώ μαζί σας για να φτιάξουμε το «μεγάλο χωριό», να σας δώσω κλήρο όπου θα μπορέσει να απασχολούνται όλα τα μέλη της οικογένειάς σας μ' ένα πλήρη εξοπλισμό. Για να τα έχει όλα το χωριό. Για να έχουν όλοι θα βγούνε από την γεωργία δουλειά με ικανοποίησι. Γι' αυτό ξαναγύρισα κοντά σας. Αλλά όπως σας είπα προηγουμένως είχαμε κάποια βάσι όταν κινητοποιούμεθα. Δεν την βλέπω αυτή τη βάσι με την απεργία των Θεσσαλών αγροτών. Δεν την βλέπω αυτή τη βάσι με την κινητοποίηση των τρακτέρ. Αυτά είναι απαράδεκτα γι' όλους εμάς τους αγωνιστές. Πρέπει λοιπόν να προσέξετε πάρα πολύ και να θελήσετε να με ακούσετε. Μέχρις εχθές, πάντοτε ότι κάναμε ελαμβάναμε υπ' όψιν τον τόπο και τον χρόνο. Μην ξεχνάτε ποιές στιγμές διέρχεται η πατρίδα μας σήμερα και τι μας εκληρονομήσεν η δικτατορία και επομένως έπρεπε όλα αυτά να τα σκεφθήτε προτού αποφασίσετε. Η Οργάνωσίς σας, η Πανελληνίος Συνομοσπονδία, με σειρά αγώνων ποτέ δεν σας επρόδωσε. Πάντοτε σας υπεστήριξε και ήτανε πάντοτε πρωτοπόρος. Δεν ήτο λοιπόν δυνατόν αυτήν την στιγμήν να σας εγκαταλείψη. Αλλά όταν υποστηρίζουμε κάτι πρέπει να έχουμε και μία βάσι.

Τί θέλουμε; Γιατί διαμαρτυρούμεθα; 17,40 μας εξασφαλίζει το Κράτος για το βαμβάκι. Αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η υψηλή τιμή του 1973 βγήκε από την μανία των Ιαπώνων να ντύσουν τα δολλάρια τους σε πρώτες ύλες, όπως επίσης η χαμηλή τιμή του 1974 βγήκε από τη μανία των Ιαπώνων να βρουνε δολλάρια για να αγοράσουν πετρέλαιο. Γι' αυτό έρριξαν τις τιμές και τις ξανάφεραν πίσω στα παλιά επίπεδα και κάτω ακόμα, όχι μόνον για το βαμβάκι και τα μαλλιά, αλλά και για τα μέταλλα, όπως είναι ο χαλκός κ.λπ. Οι τιμές όλοι ξέρετε ποιές ήσαν. Ήσαν 7,60, 9,30. Αυτές ήταν οι τιμές για το βαμβάκι. Σήμερα το Κράτος θα δώσει πάνω από 1.500 εκατ. Όταν δε λάβετε υπ' όψιν ότι το Κράτος απελευθέρωσε την τιμή του βαμβακοσπόρου και θα δώσει και άλλα 500 εκατομ. Πρέπει να ξέρετε ότι το Κράτος σας έδωσε μία εγγύησι, την εγγύησι των 13 δραχμ. Μ' αυτήν την τιμή έχει αγοράσει 40.000 τόν. η ΚΥΔΕΠ, και έχει μια ζημιά από 1-2 δρχ., την οποία θα πληρώσει το Κράτος. Όπως επίσης θα σας πληρώσει την τιμή που σας υπεσχέθη το Κράτος 17,40. Η τιμή των 17,40 είναι η τιμή, που έδωσε ο Οργανισμός Βάμβακος που αποτελεί το κόστος και το κέρδος. Δεν θέλω να εξετάσω πόσο κοστίζει το βαμβάκι που έχουμε με την πλήρη εκμηχάνισι. Δεν το συζητώ καθόλου. Πάντως εκεί πρέπει να πάμε. Πρέπει όλοι σας να ξέρετε, ότι δεν έπεσε η τιμή μόνον για σας, την οποία όμως το Κράτος την εκάλυψε μέχρι σήμερα. Έπεσε και για όλους τους άλλους τους βαμβα-

κοπαραγωγούς του κόσμου, γι' αυτό όλες οι Κυβερνήσεις επέβαλαν περιορισμούς εις την καλλιέργειαν. Αρχίζουμε από την Αμερική με το 32%. Εις την Τουρκία 40%, εις το Ιράν 55% και εις άλλες χώρες το ίδιο. Επομένως και εμείς πρέπει να ξέρουμε ότι θα έχουμε μία μείωσι της καλλιέργειας, διότι δεν μπορούμε να μαζεύουμε συνεχώς αποθέματα.

Αλλά ερχόμεθα τώρα στο δεύτερο προϊόν. το προϊόν αυτό είναιη τομάτα. Ξέρετε ότι την τομάτα την ελέγξαμε απ' όλες τις μεριές. Και ξέρετε ότι καταλήξαμε να φτιάξουμε εργοστάσια για να έχουμε τον τοματοπολτό. Εις την σύσκεψι την οποία καλέσαμε για τα συνεταιριστικά κονσερβοποιεία δεν μας έδωσαν διάφορο τιμή από την 1,15. Αυτή υπεστήριξαν. Έρχεται το Κράτος σήμερα και καθορίζει τιμή 1,40 και επί πλέον έχουμε την υπόσχεσι του Υπουργού Συντονισμού ότι, ανάλογα με την εξέλιξι των τιμών, θα έχει και συμπλήρωμα. Άρα δεν πρέπει να ξεχνάτε ότι από την περσινή μεγάλη παραγωγή έχουν μείνει 85.000 τόν. Τι θα γίνουν; Ποιάς θα τους φάη; Οι τιμές διεθνώς έχουν πέσει κατά 200 και 300 δολλ. ο τόννος. Πώς είναι δυνατόν να βαστήξουμε τις τιμές τις περσινές; Παρ' όλα αυτά όμως το Κράτος τις εκράτησε και σας έδωσε μια τιμή 1,40 βασική από το 1,15 και συγχρόνως σας έδωσε την υπόσχεσι ότι θα συμπληρώσει αυτό το εισόδημά σας.

Ερχόμεθα τώρα να εξετάσωμε τι θα γίνη με το ζήτημα των άλλων προϊόντων και προτού μπούμε εις τα άλλα προϊόντα, είμεθα υποχρεωμένοι να δούμε εσείς που καλλιεργούσατε τα βαμβάκια, εσείς που καλλιεργούσατε τις τομάτες, τι θα κάνετε εφ' όσον είασατε υποχρεωμένοι να περιορίσετε την καλλιέργεια, αφού έχουμε αποθέματα 70.000 τόν. βαμβάκι εκκοκισμένο και 85.000 τόν. τοματοπολτό. Ήλθε το Κράτος και κάνει μία άλλη θυσία. Την θυσία να αυξήση κατά 1 δρχ. την τιμή του καλαμποκιού και κατά 25% αυξάνει την τιμή απάνω από τις τιμές της Κοινότητος μ' ένα σκοπό: Για να σταθίτε στο καλαμπόκι. Για να γλυτώση η Πατρίδα μας από το βάρος των 185 εκατομ. δολλαρίων που πληρώνει για να μπορούμε να θρέψουμε την κτηνοτροφία μας.

Αλλά το μεγάλο πρόβλημα είναι ο καπνός. Όπως ξέρετε από τις διαβίξεις που έκανε η δικτατορία σ' όλους τους αγρότας και ιδιαίτερα στους καπνοπαραγωγούς, ερημώθηκαν τα χωριά και εγκατελείφθη η καλλιέργεια στη Μακεδονία και τη Θράκη. Μείναμε στους 40.000 και 50.000 τόν. Πρέπει να ξαναγυρίσουμε το γρηγορότερο στους 125.000 τόν. Διότι αυτό είναι προϊόν που θα μας δώσει το μεγαλύτερο εισόδημα σε συνάλλαγμα. Γι' αυτό η Κυβέρνησι από 45 δρχ. που ήταν η περσινή τιμή

καθώρισε τιμή 60 δρχ. Και όχι μόνον τούτο αλλά υπεσχέθη η Κυβέρνηση να δώσει και συμπληρωματικό τίμημα και περιμένει πως θα διαμορφωθούν οι τιμές για να καθορίσει επακριβώς πόσο θα το συμπληρώσει. Διότι μία είναι η επιθυμία του Κράτους. Να ξαναφτάσουμε στις 125.000 τόνν. καπνά.

Και τώρα ερχόμεθα στο γάλα. Για το γάλα η Κυβέρνηση είπε: Έφτιαξα μια Επιτροπή και ελάτε να λάβετε μέρος και εσείς. Και ελάβαμε μέρος και εγώ έλαβα μέρος εκ μέρους σας, αλλά και το ΑΓΝΟ Θεσσαλονίκης και άλλοι Συνεταιρισμοί. Αλλά και εν συνέχεια όταν θα εξετασθούν όλα τ' άλλα ζητήματα και του κρέατος, θα έλθουν οι αντιπρόσωποί σας για να συζητήσουμε μαζί και αφού μας ακούσουν, τότε θα βγάλει αποφάσεις το Κράτος και τότε θα είναι η οριστική τιμή για το γάλα.

Αγαπητοί μου φίλοι, πρέπει να ξέρετε ότι το Κράτος, παρ' ότι εκληρονόμησε ερείπια και παρ' ότι είναι υποχρεωμένο να διαθέσει τεράστια ποσά για την άμυνα της χώρας, δεν αφήκε απροστάτευτο τον Έλληνα αγρότη και μάλιστα γι' αυτό πολύ σωστά χαρακτηρίστηκε το 1975 ως έτος του αγρότου και η φιλοδοξία του Προέδρου της Κυβερνήσεως είναι να δώσει στον αγροτικό κόσμο, όλα τα μέσα για να μπορή ν' απολαύσει κι αυτός τ' αγαθά του πολιτισμού. Μέχρι τώρα έχουν δοθή 10.500 δισεκατομ. για διαφόρους σκοπούς. Έχουν δοθή εν συνέχεια 2.500 δισεκατομ. μονάχα για τα λιπάσματα. Πρόκειται δε και εν συνέχεια να δοθούν για τα καύσιμα, για τα φυτοφάρμακα, για τα λιπάσματα και άλλα 9 δισεκατομ. Αλλά το σπουδαιότερον είναι η φιλοδοξία της Κυβερνήσεως να εφαρμόσει μία γεωργική πολιτική που θα μπορή να κάμη βιώ-

σιμους κλήρους. Και αντιλαμβάνεσθε αυτό τι σημαίνει. Ότι θα έχετε πλήρη απασχόληση και επομένως πλήρες και ικανοποιητικόν εισόδημα.

Δεύτερον, θα φροντίσει να φτιάξει το μεγάλο χωριό που θα σας τα δώσει όλα. Θα φροντίσει για όσους θα φύγουν από σας. Δεν θα πάνε στη Γερμανία. Αντιθέτως θα ξαναγυρίσουν στα χωριά και αυτοί που είναι στη Γερμανία και αυτοί που κάνουν παρασιτικά επαγγέλματα στις μεγάλες πόλεις. Διότι το χωριό θα γίνη πόλις. Το χωριό θα σας δώσει όλα τα μέσα για να συμμετέχετε εις τ' αγαθά του πολιτισμού, να έχετε αυξημένα εισοδήματα. Είναι εντολή του Προέδρου της Κυβερνήσεως, να γίνη το νέο πρόγραμμα, φθάνει, όπως εδήλωσεν ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως στη Λάρισα, ν' αφαιρέση την ιδιοκτησία από όσους δεν ο' ασχοληθούν με τη γεωργία, να τους αποζημιώση, για να σας κάμη βιώσιμο τον κλήρο. Όλα αυτά δεν θα γίνουν δωρεάν. Όλα αυτά θα γίνουν με μεγάλες θυσίες του Κράτους. Πρέπει λοιπόν να σκεφθούμε σοβαρά. Σεις οι αγρόται είσθε δεμένοι με το χώμα αυτό. Σεις το ποτίσατε με αίμα. Σεις το ποτίζετε κάθε μέρα με ιδρώτα. Μην προδίδετε αυτή τη στιγμή τον εαυτό σας. Πρέπει να υψωθούμε και να σταθούμε δυνατοί αλλά και να καλέσωμε και τις άλλες τάξεις να δεχθούν την συμπαράτασι για να μπορέσωμε να δημιουργήσωμε μία καινούργια Ελλάδα να δημιουργήσωμε ένα χωριό ευτυχημένο, μια αγροτική οικογένεια που θα μπορή να συναγωνίζεται τους ανθρώπους των πόλεων.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Αυτή είναι η σύστασις μου, ακούστε με. Καληνύκτα σας».

Πολύ χαρακτηριστική και αποφασιστική η ομιλία αυτή, μεγάλο στήριγμα στις κυβερνητικές αποφάσεις, με ελπίδα (του Ι. Αφεντάκη) ότι θα εφαρμοστούν από την κυβέρνηση οι άλλες έμμονες εισηγήσεις του. (Βλ. όμως στη συνέχεια).

Η πληθωριστική αγωνιστική αγροτική προσωπικότητα του Γεν. Δ/ντού Ι. Αφεντάκη και οι αγώνες του (κατά τις αντιλήψεις του) μετά την επάνοδον. Επαφές θετικές αλλά και συγκρούσεις με υπουργούς.

Στην μαχητική αγροτική προσωπικότητα του Ι. Αφεντάκη έχει γίνει αναφορά και σε άλλες σελίδες. Φύση μαχητική στην υπηρεσία των διεκδικήσεων του αγροτικού κόσμου (και κατά την νεότητα του μόλις αποφοίτησε από την Ανωτάτην Γεωπονική Σχολή Αθηνών και αργότερα στο Γεωργικό Επιμελητήριο Αττικοβοιωτίας και στη συνέχεια στην ΕΣΣΕ της 4ης Αυγούστου) εισήλθε το 1946 στην ανώτατη υπηρεσιακή συνεταιριστική εκπροσώπηση, του Δ/ντού της ανασυσταθείσης Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, με επιλογή Αλεξ. Μπαλατζή (επανελεθόντος Προέδρου της) και αποδοχή Θ. Τζωρτζάκη καθώς ο τελευταίος — στον οποίο δικαιωματικά ανήκε η θέση τυπικά και ουσιαστικά — είχε αναλάβει προ ολίγου την φροντίδα να εμψυχήσει συνεταιριστική πνοή στον μηχανισμό της Αγροτικής Τράπεζας (παλαιό επίμονο αίτημα της συνεταιριστικής κινήσεως) με την τοποθέτηση του από την τότε δημοκρατική Κυβέρνηση στη θέση του Ανωτέρου Συνεταιριστικού Συμβούλου της ΑΤΕ,

σε συνεργασία με τον νεοτοποθετηθέντα ως Διοικητή Αριστ. Σίδερι (γνωστό αγροτιστή καθηγητή), τον Σωτ. Πετρόπουλο και βέβαια το νέο ΔΣ της ΑΤΕ.

Ο γράφων (που συνεργάστηκε στενά με τον Ι. Αφεντάκη από το 1946 έως και το 1949 αποσπασμένος από την ΑΤΕ, ως Προϊστάμενος ενός από τα 4 τμήματα της Συνομοσπονδίας, συντάκτης και δ/ντής του περιοδικού της «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» και σε άλλα γνωρίζει από πρώτο χέρι τα πολλά θετικά αγωνιστικά, αγροτικά και εθνικά αλλά και τα όσα αρνητικά (από συνεταιριστικής πλευράς) συνέβησαν στη Συνομοσπονδία επί 10ετίες έως το 1967, καθώς ο μαχητικός εγωκεντρικός χαρακτήρας, η οικονομική ανεξαρτησία, η έλλειψη υποχρεώσεων και άλλα, βοηθούσαν την έμμονη προσκόλλησή του σε γενικότερες καλόπιστες πεποιθήσεις του «ολοκληρωτικής όμως νοοτροπίας» στα αγροτικά, (και τα γενικότερα της υπαίθρου), τα συνεταιριστικά και άλλα θέματα

Με την πρόοδο της ηλικίας του, την απόλυσίν του κατά την δικτατορία και την επάνοδόν του στην κεντρική θέση της Συνομοσπονδίας κατά την πολύ ρευστή αυτή εποχή «της μεταπολίτευσης», η δραστηριότητα του χαρακτήρα του για αντιμετώπιση των πολλών προβλημάτων της χώρας υπήρξε και πάλιν πληθωρική καθώς αισθανόταν ότι, με την υποστήριξη που έκανε στην Κυβέρνηση, εύρισκε μεν κατανόηση από τον πρωθυπουργόν αλλά όχι και από τους υπουργούς του —κυρίως Συντονισμού, Γεωργίας και ΑΤΕ— για την επίλυση διαφόρων προβλημάτων που έθετε για επίλυση κατά τις αντιλήψεις του. Σε πολλές ενέργειες (έγγραφα) της περιόδου αυτής γίνεται λόγος και καταγγελία ενεργειών υπουργών όχι σύμφωνα με τις εντολές του πρωθυπουργού (όπως τις είχε εννοήσει ο ίδιος), ή και αδράνειαν υπουργών και υπηρεσιών στον συντονισμό της αγροτικής πολιτικής κ.λπ.

Χαρακτηριστικό και αποφασιστικό γεγονός (σε συνέχεια άλλων) που έφθασε σε έντονες διαμαρτυρίες και υποβολήν παραίτησως, είναι το ακόλουθο τηλ/μα προς τον (πανίσχυρον) υπουργόν Π. Παπαληγούραν (τα γεγονότα δημοσιεύτηκαν τότε στις εφημερίδες)⁽¹⁾. Αντιγράφουμε από τις σελίδες 75 και έπειτα του βιβλίου «Ιωάννης Αφεντάκης» Αθ. 1988:

«Γενικά πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ι. Αφεντάκης δεν ήταν και δεν θεωρούσε τον εαυτό του υπηρεσιακό παράγοντα αλλά υπεύθυνο ηγετικό στέλεχος. Αυτό βέβαια προερχόταν από την απ' ευθείας εκλογή του από τη Γενική Συνέλευση της Συνομοσπονδίας (και όχι από το Δ.Σ.) —κανόνα που είχε θεσπίσει από την αρχή ο Θ. Τζωρτζάκης— αλλά κυρίως από την ιδιοσυγκρασία του και την οικονομική ανεξαρτησία του.

Για το λόγο αυτό είχε πολλές πρωτοβουλίες, μερικές από τις οποίες και τον έφεραν κατά διαστήματα σε αντίθεση με κυβερνητικούς παράγοντες και την ΑΤΕ.

Χαρακτηριστική είναι η παραίτησή του της 9.9.1975 (αριθ. πρωτ. 1684/5239) «μετά τας χθεσινάς δημοσιεύσεις εις τον τύπον, δια τους λόγους τους οποίους αναφέρω εις το προς τον κ. Παν. Παπαληγούραν τηλεγράφημά μου».

Το τηλεγράφημα είναι το ακόλουθο με πολλά στοιχεία για τα βασικά ανικανοποίητα (κατά τις αντιλήψεις του) αιτήματα του αγροτικού κόσμου και των Οργανώσεών του:

Τηλεγράφημα

«ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΝ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΝ

(Υπουργόν Συντονισμού)

Με συναίσθησιν ευθύνης έναντι του Αγροτικού κόσμου τον οποίον επί 50 έτη υπηρετώ, θεωρώ υποχρεωσίν μου να διατυπώσω δημόσια την γνώμην μου ως πρόσωπον πλέον, ως τώως

Γενικός Διευθυντής, διότι από της σήμερον υπέβαλον την παραίτησίν μου από την Διεύθυνσιν της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών Στοπ. Διότι όταν το προηγούμενον Σάββατον ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εν Θεσσαλονίκη εκάλει τους εκπροσώπους των επαγγελματικών τάξεων των

(1) Βλ. το κείμενο στο βιβλίο «Ιωάννης Αφεντάκης» Αθήνα 1988, σελ. 75. Εκεί και υλικό για την προσωπικότητα και τις αντιλήψεις του (από διάφορα έγγραφα, ενέργειες κ.λπ.).

Συνδικαλιστικών και των Συνεταιρικών Οργανώσεων δια συνεργασία δια τον καταρτισμόν προγράμματος εις τους διαφόρους κλάδους της Οικονομίας δεν ήτο δυνατόν να φαντασθώ ποτέ, ότι θα έχουν ληφθή αποφάσεις ερήμην των αγροτών δια την επαναλειτουργίαν της περιφέρειμου ΑΓΡΕΞ και ΕΤΕΑΠ όπως επίσης ότι η Αγροτική Τράπεζα δια τας παραμεθορίους θα ίδρυσεν εταιρείας αναπτύξεως με το 51% Στοπ. Η Αγροτική Τράπεζα ευθύνεται δια την χρεωκοπίαν της ΑΓΡΕΞ, νέας και παλαιάς, όπως επίσης ευθύνεται δια τα αρνητικά στοιχεία των Ισολογισμών της ΕΤΕΑΠ Στοπ. Εις τα Συνεταιριστικά εργοστάσια από τα οποία εκράτησε το 61% παραμένουν αδιάθετοι συμπετυκωμένοι χυμοί πορτοκαλιού πλέον των δύο ετών, ως και μήλου Στοπ. Όταν αι εταιρείαι Γαλακτοκομείων τας οποίας εις την πραγματικότητα διοικεί και διευθύνει με προσωπικόν της, έχουν αρνητικά αποτελέσματα, πως τολμά να αναλάβη την δημιουργίαν Βιομηχανιών εις τας παραμεθωρίους με το 51% και πως τολμά να ζητή την επαναλειτουργίαν της ΑΓΡΕΞ και ΕΤΕΑΠ; Στοπ. Να φέρη εις δημοσιότητα τα οικονομικά αποτελέσματα των εταιρειών εις τας οποίας συμμετέχει κατά πλειοψηφίαν δια να αντιληφθή ο ελληνικός λαός και ο αγροτικός κόσμος την καταστρεπτικήν επίδρασιν από τας πολλαπλάς οικονομικάς επιβαρύνσεις Στοπ. Το Συνεταιριστικόν Κίνημα, μετά 60 ετών ζωής ευρίσκεται εν καθυστερήσει Στοπ. Την ευθύνην έχει εξ ολοκλήρου η Αγροτική Τράπεζα με το να ασκή την αγροτικήν πίστιν εις βάρος των Συνεταιρισμένων αγροτών και των Συνεταιρικών Οργανώσεων και να έχη την μαρινίαν αποκτήσεως εργασιών εις βάρος των Συνεταιρικών Οργανώσεων Στοπ. Με επιβάρυνσιν τοιαύτην ώστε να είναι εις το τριπλάσιον της επιβαρύνσεως που χορηγούνται αι πιστώσεις εις τους αγρότας Αμερικής Στοπ. Η Αγροτική Τράπεζα και εις το παρελθόν απεγύμνωσε τας Συνεταιρικές Οργανώσεις από ικανούς υπαλλήλους Στοπ. Δυστυχώς δε και σήμερα ακόμη αυτούς που μόλις εκπαιδεύει η Συνεταιριστική Κίνησις Στοπ. Δια τούτο δεδικοιολογημένη είναι η δήλωσις των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών ότι δεν αποστέλλουν δι' εκπαιδεύσιν προσωπικόν Στοπ. Όταν είχομεν την ευθύνην επί κεφαλής των Γεωργικών Επιμελητηρίων να εισηγηθώμεν εις τον αιμνήστον Ελευθέριον Βενιζέλον την ίδρυσιν της Α.Τ.Ε., αφού ηρηγήθη κατ' αρχάς, τέλος συγκα-

τένευσε αλλά μας επέστησε την προσοχήν επί των δαπανών της Τραπέζης Στοπ. Ωμίλησε περί ύψους δαπανών τας οποίας ημείς ουδέποτε ήτο δυνατόν να φαντασθώμεν τότε ότι ήτο δυνατόν να πραγματοποιηθούν τοιαύται δαπάναι ως έξοδα Στοπ. Δυστυχώς ο αιμνήστος Ελευθέριος Βενιζέλος επηληθεύθη και ήτο δικαιολογημένη η σύστασις του ως αποδεικνύεται Στοπ. Όταν τα ψυγεία της Ελλάδος χρησιμοποιούνται δια να προστατεύσουν τα κρέατα άλλων χωρών με την εισαγωγήν τράνζιτο και τοιουτοτρόπως να δημιουργήται έλλειψις δια τα ελληνικά κρέατα, πας τις αντιλαμβάνεται την κακήν λειτουργίαν της ψυκτικής αλύσου και αντί να υποδείξη την βελτίωσιν, η Α.Τ.Ε., ενδιαφέρεται πως θα αποκτήσῃ περιουσιακά στοιχεία Στοπ. Η εισαγωγή κρέατος γίνεται εις τελείως ακατάλληλον περίοδον όταν έχωμεν αθρόαν εισφοράν και είμεθα εν όψει της καθόδου των ζώων από ορεινάς βοσκάς και το οικονομικόν συμφέρον της Χώρας και των κτηνοτρόφων είναι να σφαγούν αμέσως και τοποθετηθούν εις ψυγεία Στοπ. Δυστυχώς δεν υπάρχουν ψυγεία, δεν υπάρχει οργανισμός παρεμβάσεως Στοπ. Δια ταύτα όμως ουδεμία υπόδειξις Στοπ. Λυπούμαι τα μέγιστα διότι δεν κατώρθωσα παρά τας προσπάθειάς μου να επιλύσω επειγούσης φύσεως προβλήματα των Συνεταιρικών Οργανώσεων καίτοι είχε δοθή η έγκρισις εκ μέρους του κυρίου Προέδρου της Κυβερνήσεως Στοπ. Όπως επίσης τα ζητήματα του Ταμείου Συντάξεως Συνεταιριστικών Υπαλλήλων ωσαύτως εκκρεμούν διότι δεν απήντησεν ακόμη ο Υπουργός Οικονομικών Στοπ. Είχον αναλάβη την υποχρέωσιν να βοηθήσω εις την επίλυσιν των εκκρεμούντων προβλημάτων του Συνεταιρισμένου Αγροτικού κόσμου και την χάραξιν ενός προγράμματος δια τους παραμεθορίους και την δημιουργίαν του βιοσίου κλήρου εις την άλλην χώραν Στοπ. Της οργανώσεως της προσφοράς εργασίας εποχιακώς μέσω των Συνεταιρισμών εργασίας Στοπ. Της οργανώσεως της εξόδου του πλεονάζοντος αγροτικού πληθυσμού δια επαναπροσανατολισμόν και νέαν εκπαίδευσιν Στοπ. Της οργανώσεως του νέου εποικισμού εις τας παραμεθωρίους με την επανάκαμψιν των αναχωρησάντων και την μετακίνησιν πληθυσμού εκ του εσωτερικού Στοπ. (!) Μετά τα γεγονότα που ανεικονώθησαν σήμερα δια του Τύπου, δεν μου επιτρέπεται να παραμείνω πλέον ως Γενικός Διευθυντής

(1) Ο τονισμός των στοιχείων γίνεται τώρα

Στοπ. Σας ευχαριστώ ιδιαίτερος δια την εμπιστοσύνην με την οποίαν με περιεβάλατε. Στοπ. Εύχομαι η διοίκησης της ΠΕΣΕΓΕΣ και ο νέος Γενικός Διευθυντής να δυναθίη να βοηθήση

τόσον υμάς, όσον την Κυβέρνησιν και τον Αγροτικόν κόσμον περισσότερον δια την επίλυσιν των προβλημάτων του.

Ιωάννης Αφεντάκης

Και τότε μεν, με την παρέμβαση πολλών παραγόντων και με την υπόσχεση ικανοποιήσεως των αιτημάτων δεν επέμεινε τελικά στην παραίτησή του και εξακολούθησε να προσπαθεί να επιτύχει την υποβοήθησιν του αγροτικού κόσμου και των Οργανώσεών του».

Αυτά γράφει το βιβλίο «Ιωάννης Αφεντάκης».

Η Γενική Συνέλευση Δεκεμβρίου 1975

Με τίτλους: «Το σημαντικότερο γεγονός του τομέως γεωργίας κατά το 1975 — Η Γενική Συνέλευσις της ΠΑΣΕΓΕΣ — Ο λόγος του Πρωθυπουργού προς τους αγρότας», γράφει η ΦΣ 1975 σ. 595 για παρόντες, ομιλητές, λογοδοσία, ψήφισμα. Και ότι ο Πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλής απευθυνόμενος προς τους εκπροσώπους των συνεταιρισμένων αγροτών είπε τα εξής:

«Αισθάνομαι ειλικρινή συγκίνησιν απευθυνόμενος προς τους αγρότας της Ελλάδος. Δεν νομίζω δε ότι έχω ανάγκην να σας διαβεβαιώσω για το ενδιαφέρον και την στοργήν που τρέφω για την τάξιν σας. Γιατί πέραν του γεγονότος ότι προέρχομαι από τους κόλπους της, εκτιμώ βαθύτατα τον πρωταρχικόν ρόλον που διαδραματίζει στην εθνικήν μας ζωήν. Αποτελεί, όπως κατ' επανάληψιν ελέγθη, η τάξις η αγροτική η μεγάλη δεξαμενή από την οποίαν το Έθνος αντλεί τας δυνάμεις του. Και δια τον λόγον ακριβώς αυτόν η στοργή της Κυβερνήσεως γι' αυτήν θα πρέπει να είναι και στοργή όλων των τάξεων του ελληνικού λαού.

Το ενδιαφέρον μου για την τάξιν σας το απέδειξα και κατά το παρελθόν με την ασφάλισιν των αγροτών, αλλά και προσφάτως. Οι αριθμοί, οι οποίοι δίδουν την πολιτικήν του κράτους εις τον γεωργικόν τομέα, έχουν σχεδόν διπλασιασθή μεταξύ του 1973 και του 1975. Και ιδού οι αριθμοί αυτοί: Η χρηματοδότησις προς την γεωργίαν το 1973 ανήρχοντο σε 29 δισεκατομμύρια δραχμών. Το 1975 ανήλθεν εις 48 δισεκατομμύρια 900 εκατομμύρια. Αι επιδοτήσεις για τα γεωργικά μας προϊόντα από 5 δισεκατομμύρια 700 εκατομμύρια το 1973, ανήλθαν σε 14 δισεκατομμύρια 900 εκατομμύρια το 1975. Αι επενδύσεις προς τον γεωργικόν τομέα από 4 δισεκατομμύρια 700 εκατομμύρια το 1973, ανήλθαν εις 5 δισεκατομμύρια 400 εκατομμύρια το 1975. Και αι διάφοροι παροχαί του ΟΓΑ προς τους αγρότες από 4 δισεκατομμύρια 400 εκατομμύρια το 1973, ανήλθαν σε 7 δισεκατομμύρια 500 εκατομμύρια το 1975.

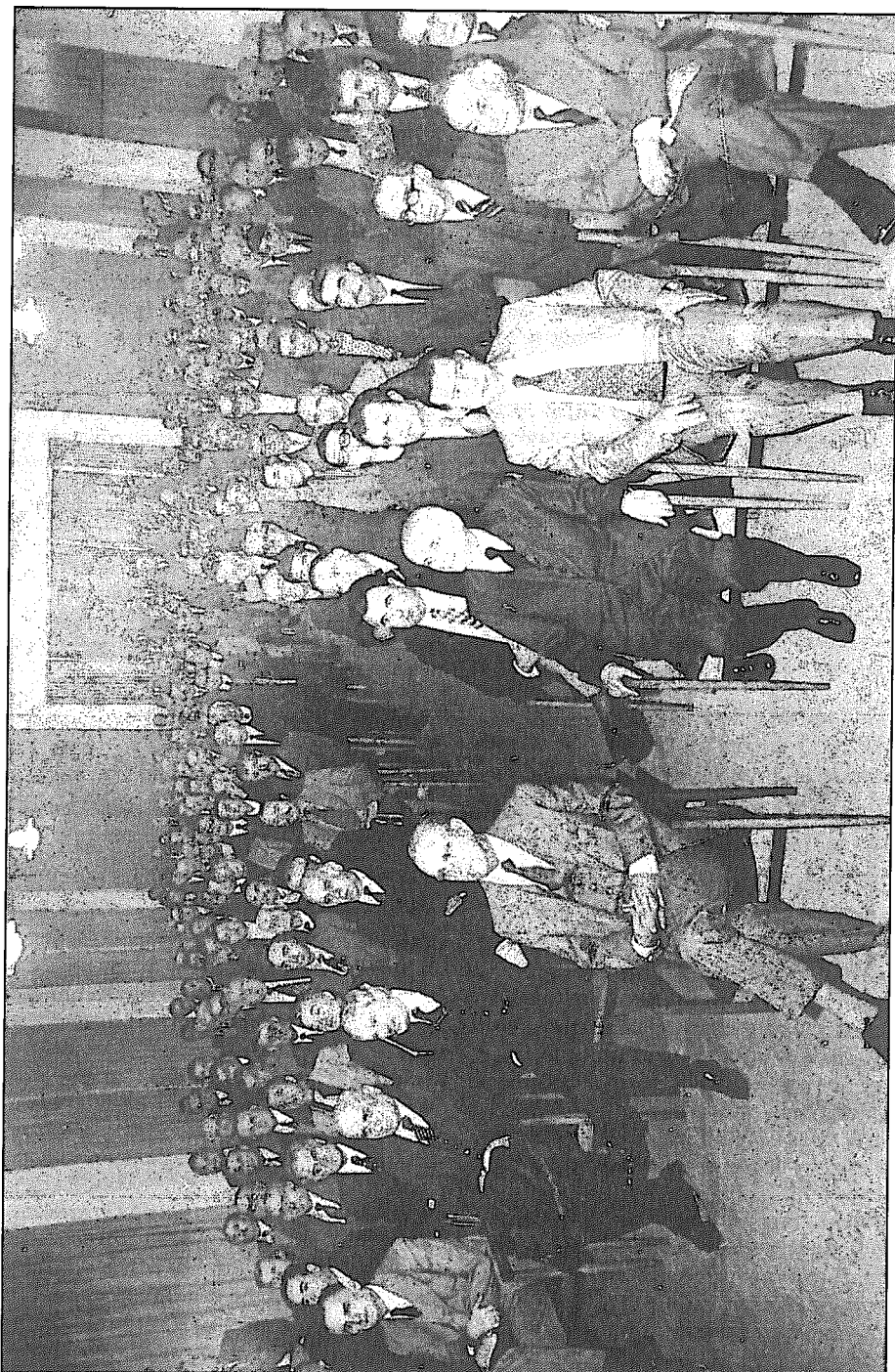
Γνωρίζω, ότι παρ' όλα αυτά, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγρότες μας είναι πολλά και δύσκολα. Τα προβλήματα όμως αυτά δεν θα θεραπευθούν μόνον με επιδοτήσεις, που προκαλούν όπως γνωρίζετε πρόσκαιρον ανακούφισιν.

Τα προβλήματα αυτά πρέπει να επιλυθούν κατά τρόπον οργανικόν και μόνιμον. Αλλά δια να επιλυθούν χρειάζεται η στενή και σταθερά συνεργασία κράτους και αγροτών. Συνεργασία η οποία θα έχη ως σκοπόν την αναδιάρθρωσιν της γεωργικής μας οικονομίας που εκτός των άλλων είναι αναγκαία και εκ του γεγονότος ότι αναμένεται η ένταξις μας εις την Κοινήν Αγοράν. Ένταξις, την οποίαν, όπως γνωρίζετε, με επιμονήν και θα μπορούσα να πω με επιτυχίαν επεδίωξα και η οποία θα ευεργετήση την τάξιν την αγροτικήν.

Εις ένα λόγον μου τον οποίον εξεφώνησα προ έτους περίπου εις την Λάρισαν διέγραφα την πολιτικήν την οποίαν προτίθεται να ακολουθήση η κυβέρνησίς μου εις τον αγροτικόν τομέα. Για την πραγματοποιήσιν της πολιτικής αυτής η Κυβέρνησίς μου είναι πρόθυμος, είναι αποφασισμένη να συνεργασθή στενά και ειλικρινά με τους εκπροσώπους σας και να τους παράσχη όλα τα μέσα που είναι αναγκαία για να εκπληρώσουν την αποστολήν τους. Αναμένει όμως και από σας η Κυβερνήσις κατανόησιν. Και όταν λέγω από σας δεν περιορίζομαι μόνον εις τας οργανώσεις σας, αλλά και εις έκαστον εξ υμών προσωπικώς. Γιατί οσαδήποτε μέσα και εάν διαθέση το κράτος θα αποδειχθούν μάταια, εάν σεις οι ίδιοι δεν το αξιοποιήσετε συμμορφούμενοι με τας υποδείξεις του και τα δεδομένα της επιστήμης.

Όλοι υποστηρίζομεν εις τον τόπον αυτόν την ανάγκην της αλλαγής. Αλλά για να γίνη καθολική η αλλαγή αυτή θα πρέπει να την πραγματοποιήση ο καθένας μας χωριστά εις τον τομέα του. Οι ριζικές συνεπώς αλλαγές που χρειάζεται η γεωργική μας οικονομία θ' απαιτήσουν την πρόθυμη σύμπραξιν των αγροτών μας.

Η διατύπωσις, εξ άλλου, οικονομικών αιτημάτων, τα οποία υπερβαίνουν τις δυνατότητες της

Η Γενική Συνέλευση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών το 1975. Στην πρώτη σειρά ο Πρόεδρος Κ. Καραμανλής, υπουργός, οι της ΑΤΕ, ο Αλ. Μπαλτατζής.

οικονομίας μας είναι αντίθετη προς την λογικήν, αλλά και προς το γενικόν συμφέρον. Γιατί όπως είπα κάποτε, αποτελεί παραλογισμόν το να ζητούμεν από το κράτος να δίδη περισσότερα από όσα έχει. Θα επαναλάβω με την ευκαιρίαν αυτήν ωρισμένες αλήθειες τις οποίες είτα προ-σφάτως στην Καβάλα και που πρέπει να γίνουν συνείδησι όλων των Ελλήνων.

Η Κυβέρνησις δεν έχει λόγους να αντιδική με τους πολίτας. Γιατί η Κυβέρνησις δεν έχει ίδια συμφέροντα, όπως έχουν αυτοί. Αντιθέτως η Κυβέρνησις έχει συμφέρον να ικανοποιή όλα τα αιτήματα όλων των πολιτών. Διότι εκτός του ότι ικανοποιεί ψυχικήν ανάγκην, έχει και συμφέρον κομματικό. Εάν δεν το πράττη, δεν είναι γιατί δεν το θέλει, αλλά γιατί δεν μπορεί να το πράξη χωρίς να θέσι σε κίνδυνο την οικονομίαν της χώρας.

Και είναι απαράδεκτος η τακτική αυτή όταν συνοδεύεται από απεργίες και διαδηλώσεις. Όπως γνωρίζετε, τον τελευταίο καιρό, η τακτική της ασκήσεως πιέσεως επί της Κυβερνήσεως με παρόμοιες εκδηλώσεις τείνει να καταστή μόδα. Αλλά αν αγαπητοί μου κύριοι, επικρατήση η μόδα αυτή και όλες οι τάξεις του τόπου μας για να ικανοποιήσουν τα αιτήματά τους κατέλθουν συγχρό-

νως σε απεργίες, τότε θα οδηγηθώμεν εις την διά-λυσιν της Πολιτείας. Αλλά η Πολιτεία δεν ανήκει εις την Κυβέρνησιν, η οποία είναι περαστική. Ανήκει σε σας, στους Έλληνας πολίτας. Και έχετε συμφέρον και καθήκον να την προστατεύσετε.

Τις αλήθειες αυτές τις γνωρίζομε όλοι μας. Αλλά παρασυρόμεθα από τη δημαγωγία, την πολιτική και τη συνδικαλιστική. Η οποία, ούτε λίγο, ούτε πολύ προτείνει περίπου να δίνουμε προς όλους και να μη λαμβάνομεν από κανένα. Είναι καιρός όμως να βρούμε την δύναμι της αντιστάσεως κατά της δημαγωγίας, εάν θέλομε να έχουμε πρόοδον, ασφάλειαν και ελευθερίαν.

Είναι καιρός να αντιληφθούν προ παντός εκεί-νοι οι οποίοι μοιλονότι αποτελούν όργανά του, αντιδικούν συστηματικά με το κράτος, ότι η τακ-τική των ημπορει να οδηγήση εις οικονομικήν και κοινωνικήν αποσύνθεσιν και εν τελευταία αναλύ-σει να κλονίση την Δημοκρατίαν.

Περιμένω από σας τους αγρότας να δώσετε το παράδειγμα της εγκρατείας εις όλες τας τάξεις της κοινωνίας μας. Διότι σεις που ζήτε κοντά στη φύσι και αισθάνεσθε περισσότερο από τους άλλους ότι ο τόπος αυτός είναι δικός σας, είναι φυσικό και να ενδιαφέρεσθε περισσότερο από τους άλλους για την προκοπή του...».

Αυτή ήταν η πραγματικότητα της εποχής εκείνης (και στη συνέχεια).

Βέβαια τα παραπάνω δεν απευθυνόταν μόνο στους αγρότες. Απευθυνόταν στις διάφορες αντιπολιτευτικές κινήσεις της πολιτικής, που υποσχόταν και διευρυνόταν σε οπαδούς.

Τα αγροτικά και συνεταιριστικά προβλήματα και το ψήφισμα της Γεν. Συνελεύσεως Δεκ. 1975 της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Το Ψήφισμα. Μετά την Γ.Σ. εκδόθηκε το ακόλουθο Ψήφισμα:

«Η πρώτη Γενική Συνέλευσις της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, μετά την πτώσιν της δικτατορίας, προελθούσα εκ γενικών ελευθέρων εκλογών των Συνεταιριστικών Οργανώσεων παντός βαθμού και μορφής, διακηρύσσει την πίστιν της εις τα δημοκρατικά ιδεώδη. Διακηρύσσει και ότι η δίωξις υπό της δικτατορίας δεν εγένετο μόνον διότι είναι η κατ' εξοχήν δημοκρατική Οργάνωσις αλλά διότι το συνεταιριστικόν κίνημα είναι κοινωνικόν και οικονομικόν σύστημα που εξασφαλίζει δια της αλληλεγγύης, της αλληλοβο-θείας και της συνεργασίας, την ευημερίαν και την λύτρωσιν όχι μόνον εκάστου ατόμου αλλά όλων των εργαζομένων.

Εξ άλλου εδιώχθη ο αγροτικός κόσμος καθ' όλην την δικτατορίαν με το πάγωμα των τιμών των προϊόντων του με συνέπειαν να χάση ένα ποσόν της τάξεως των 80-100 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Η Συνέλευσις πιστοποιεί ότι ήτο μονόπλευρος η δίωξις των Συνεταιριστικών Οργανώσεων υπό της δικτατορίας, ως επίσης μονόπλευρος η οικονομική δίωξις του αγροτικού κόσμου υπ' αυτής, καθ' όσον εις ουδεμίαν άλλην επαγγελματικήν Οργάνωσιν των άλλων τάξεων απελύθη-σαν αιρετά Διοικήσεις και ανώτεροι υπάλληλοι, ως και εις ουδεμίαν οικονομικήν Οργάνωσιν υπό οιανδήποτε μορφήν, περιωρισμένης ευθύνης ή Ανωνύμου Εταιρείας, αντεκατεστάθησαν τα αιρετά Διοικητικά Συμβούλια και οι ανώτεροι υπάλληλοι, όπως επίσης εις ουδένα εργαζό-

μενον ηρηθή την αύξησιν των αποδοχών εις μισθούς και ημερομίσθια, αλλά και εις ποσοστά κέρδους.

Αλλά ταύτα πάντα έγιναν διότι η δικτατορία ηκολούθησεν το παράδειγμα όλων των άλλων δικτατοριών, αι οποίαι πλήσσουν τας δημοκρατικές Οργανώσεις ως είναι οι Συνεταιρισμοί, πλήσσουν τας Οργανώσεις με οικονομικόν και κοινωνικόν σύστημα που εξασφαλίζει την ευημερίαν των λαών»...

Η Γενική Συνέλευσις ζητεί:

1) Όπως αι ζημίαι των Συνεταιριστικών Οργανώσεων που προεκάλεσαν αι διωρισμένα διοικήσεις και οι διωρισμένοι υπάλληλοι, καλυφθούν υπό του Κράτους, διότι άλλως θα συντριβούν οικονομικώς αι Οργανώσεις των πτωχών παραγωγών.

2) Όπως αι ζημίαι που προεκλήθησαν εις το Ταμείον των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων με τας αθρόας απολύσεις και διορισμούς καλυφθούν εκ μέρους του Κράτους εκ των προϋπολογισμών του Υπουργείου Γεωργίας και Κοινωνικών Υπηρεσιών, τουλάχιστον κατά 50% και 50% εξ ενός κοινωνικού πόρου υπέρ του Ταμείου.

3) Όπως ανακοινωθούν εκ μέρους της Κυβερνήσεως τα νέα μέτρα αύξησεως των συντάξεων των αγροτών και βελτιώσεως της νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως αυτών. Αι Συνεταιριστικά Οργανώσεις θα είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν τον Ο.Γ.Α., δια την καλύτεραν εκτέλεσιν του έργου του, εφ' όσον και προ της ιδρύσεως τούτου είχαν αναλάβει ωρισμένα εξ αυτών την πρωτοβουλίαν της νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως δια τα μέλη των, την οποίαν ήσκουν κατά άριστον τρόπον, ως είχε αναγνωρισθή και υπό των αγροτών και υπό των επισήμων Αρχών.

4) Όπως ο Ο.Γ.Α., ολοκληρώσῃ τους ασφαλιστικούς κινδύνους της παραγωγής.

5) Όπως ανεξαπότῃ του χρόνου εντάξεως εις την ΕΟΚ ληφθούν όλα τα αναγκαία νομοθετικά και διοικητικά μέτρα, ώστε να είναι δυνατή η προσαρμογή της γεωργίας μας, δια της χορηγήσεως ειδικών δανείων, επιδοτήσεων δια τας επενδύσεις και ειδικών εισφορών, ώστε τα δάνεια δια τας τούτους εγκαταστάσεις γενικής χρησιμότητος να περιορίζονται εις 20%, ως τούτο γίνεται εις την ΕΟΚ.

6) Όπως ολοκληρωθῇ ο Νόμος «περί επενδύσεων και χρηματοδοτήσεων δια τας παραμεθούσους περιοχάς», με βάσιν ότι ο αγροτικός κόσμος των εν λόγω περιοχών θα εξασφαλίσῃ το κύριον εισόδημα εκ της οικοτεχνίας, βιοτεχνίας, βιομηχανίας και των υπηρεσιών, διότι το εκ της γεωργίας, δασών και αλιείας εισόδημα θα είναι συμπληρωματικόν, λόγω της μεγάλης πυκνότητος του πληθυσμοῦ εις αὐτάς.

7) Όπως εις την υπόλοιπον χώραν αντιμετωπισθῇ το εισόδημα εκ του οικογενειακοῦ κλήρου της πλήρους απασχολήσεως των μελών της οικογενείας της πλήρους απασχολήσεως του μηχανολογικοῦ αὐτῆς εξοπλισμοῦ δια της συμπληρώσεως και μεγεθύνσεως του οικογενειακοῦ κλήρου, δι' αγοράς ἢ ενοικιάσεως εδαφών.

8) Όπως εξαγγελθῇ πρόγραμμα συγκεντρώσεως των Κοινοτήτων, ώστε να συμμετάσχουν οι αγροτικοί πληθυσμοί εις τα αγαθά του πολιτισμοῦ, αλλά και να δικαιολογηθῇ ἡ έξοδος τούτου ώστε μετά τον επαναπροσανατολισμόν και την εκπαίδευσιν να ασχοληθῇ ἐπί τόπου εις την οικοτεχνίαν, βιοτεχνίαν, βιομηχανίαν και τας υπηρεσίας, κλάδους οἵτινες δεν δύναται να λειτουργήσουν εις μεμονωμένης Κοινότητος.

9) Όπως κατά τον καθορισμόν των τιμῶν ασφαλείας λαμβάνεται υπ' ὄψιν το κόστος καλλιέργειας βάσει παρακολουθουμένων εκμεταλλεύσεων διαφόρου εκτάσεως, αντιπροσωπευτικῶν εις την χώραν μας καλλιεργειῶν και βάσει στοιχείων τα οποία λαμβάνει υπ' ὄψιν της ἡ Κοινότητος.

10) Όπως αναθεωρηθῇ ἡ τιμὴ ασφαλείας του ελαιολάδου, απαγορευθῇ ἡ εισαγωγή σπορευμάτων και απαγορευθῇ ἡ κυκλοφορία τούτων εντός των ελαιοπαραγωγικῶν περιφερειῶν.

11) Όπως αι γεωπονικαὶ Σχολαὶ εἰδικεύσουν τους εξερχομένους υπ' αυτῶν γεωπόνους, κτηνιάτρους, δασολόγους εις τους ειδικούς κλάδους, δι' ὅσον χρόνον απαιτεῖται τούτο, ως υποτρόφων του Κράτους, συγχρόνως δε το μέτρον τούτο εφαρμοσθῇ και δι' ὅλους τους αδιωριστους επιστήμονας των εν λόγω κλάδων, οι οποίοι εἶναι τόσον απαραίτητοι δια την γεωργικὴν ανάπτυξιν.

12) Όπως αι παρατηρήσεις των δορυφόρων χρησιμοποιηθῶν ἀμέσως, εν ἀνάγκη και ἀπὸ μετακαλυμένους ειδικούς επιστήμονας, εφ' ὅσον δεν διαθέτῃ ἡ χώρα τοιούτους, διότι οὔτοι θα συμβάλουν μεγάλως δια την ανάπτυξιν της ελληνικῆς οικονομίας και του κατὰ κεφαλὴν εισοδήματος, εφ' ὅσον θα υπάρξῃ εκμετάλλευσις του υποδεικνυμένου υπογείου πλοῦτου εις μεταλλεύματα, πετρέλαια και ὕδωρ. Εἰδικώτερον δια το νερὸ ἔχει ιδιαίτεραν σημασίαν διότι εἶναι δυνατόν να παραμείνῃ εις την γεωργίαν τριπλάσιος πληθυσμός, ἀπὸ τον πληθυσμόν τον οποίον δύναται ν' απασχολήσῃ σήμερα αὐτή και ο οποίος δεν εἶναι δυνατόν να υπερβῇ τας

200—250 χιλιάδας οικογενείας με οικογενειακών κληρών πλήρους απασχόλησης των μελών της και του μηχανικού αυτής εξοπλισμού.

13) Όπως η χρηματοδότηση της γεωργίας είναι ανάλογος με τας ανάγκες αυτής, αλλά και της συμβολής της εις το εθνικόν εισόδημα. Πρέπει δε να ληφθή υπ' όψιν ότι η σημερινή γεωργία και κτηνοτροφία απαιτεί κεφάλαια πολλαπλάσια δια πλήρη απασχόλησιν ανά εργαζόμενον, από τ' απαιτούμενα δι' ένα βιομηχανικόν εργάτην.

14) Τέλος ζητεί τον καταρτισμόν αναπτυξιακού προγράμματος εντολή του Προέδρου της Κυβερνήσεως κ. Καραμανλή, μερίμνη των Υπουργών Συντονισμού και Γεωργίας, εν συνεργασία με τας γεωργικάς συνεταιριστικάς Οργανώσεις, ΑΤΕ, το οποίον πρόγραμμα, πράγματι θα θέσει υπό παραγωγικήν διαδικασίαν όλους τους κλάδους της γεωργίας, κτηνοτροφίας και των δασών με σύγχρονα μέσα και με εφαρμογήν των πορισμάτων της επιστήμης και της ερευνής αλλά και της εκπαίδευσης, θεωρητικής και πρακτικής, η οποία είναι τόσοσ αναγκαία με τας σημερινάς εξελίξεις.

Η Γενική Συνέλευσις διακηρύσσει ότι δύναται ν' αυξηθή το εκ της Γεωργίας εισόδημά μας και πέραν του διπλασίου, εφ' όσον θα υπάρξη εκπαίδευσις και ειδικευσις του αγροτικού πληθυσμού, υποβοηθηθή δε ούτος από την έρευναν, πλαισιωθή από τους τεχνικούς του Υπουργείου Γεωργίας και

της Αγροτικής Τραπέζης, με ανάληψιν ευθύνης επόπτον καλλιέργειας και καλλιεργητού εις τας PILOT εκμεταλλεύσεις, αι οποίαι επιβάλλεται να δημιουργηθούν εις ολόκληρον την χώραν δι' όλας τας καλλιέργειας και εις κάθε παραγωγικόν χώρον.

Είναι ανάγκη η νομοθεσία της ΕΟΚ, τα διοικητικά μέτρα που ελήφθησαν υπ' αυτής, τα κίνητρα που καθωρίσθησαν μέσω των ειδικών επιδοτήσεων, συμπεριλήφθησαν εις το πρόγραμμα της νέας αγροτικής πολιτικής.

Μόνον εφ' όσον γενικευθή η εκπαίδευσις του αγροτικού κόσμου, τα πορίσματα της ερευνής τεθούν εις την διάθεσίν του και τοποθετηθούν επί κεφαλής των εργοταξίων των κοινών καλλιέργειών οι αρμόδιοι τεχνικοί και οικονομικοί, αντικαθιστάμενοι εις τα γραφεία των από διοικητικούς υπαλλήλους, θα είναι δυνατόν να πραγματοποιηθή η επανάστασις εις την ύπαιθρον και η αλλαγή η οποία είναι τόσοσ αναγκαία δια την σημερινήν Ελλάδα.

Η Γενική Συνέλευσις διακηρύσσει ότι είναι απαραίδεκτον να υφίσταται τόσοσ μεγάλο χάσμα μεταξύ εισοδήματος των πόλεων και της υπαίθρου, από την κάλυψιν του οποίου θα εξαρτηθή η ανάπτυξις και των άλλων κλάδων της οικονομίας και η γενική ευημερία όχι μόνον των αγροτών, αλλά και των άλλων εργαζομένων».

Οι νέοι διαξιφισμοί και η τελική παραίτηση του Ι. Αφεντάκη το 1976

Αντιγράφουμε από την σελίδα 82 και επόμεν. του βιβλίου Ι. Αφεντάκης:

«Ένα ακόμα δείγμα της εκ μέρους του θαρραλέας θέσεως των προβλημάτων ενώπιον των αρμοδίων για επίλυση, κατά τας απόψεις του, είναι η Εισήγησή του στον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως κατά την σύσκεψη της 16.1.1976. Από σχετικό κείμενό του μεταφέρουμε εδώ:

«Την 16ην Ιανουαρίου 1976, εγένετο η σύσκεψις εις το Υπουργείον Γεωργίας, υπό την προεδρείαν του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, εις την οποίαν παρίσταντο ο Υπουργός και Υφυπουργός Συντονισμού κ.κ. Παπαληγούρας και Κοντογιώργης, ο Υπουργός και Υφυπουργός Εμπορίου κ.κ. Βαρθιτσιώτης και Παναγιωτόπουλος, οι κ.κ. Υπουργός Γεωργίας, Διοικητής και Υποδιοικητής ΑΤΕ και ο κ. Σπέντζας, Οικονομικός Σύμβουλος του Προέδρου της Κυβερνήσεως.

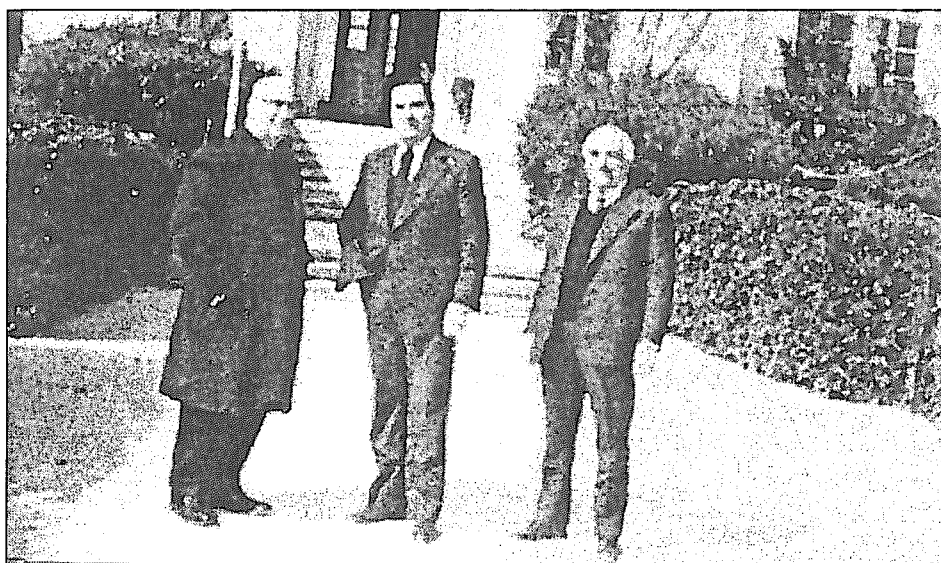
Μετέβημεν εις το Υπουργείον κληθέντες, ο κ. Χρονόπουλος Πρόεδρος, κ. Ι. Αφεντάκης Γεν. Δ/τής και κ. Παταλωτής Οικονομολόγος ΠΑΣΕΓΕΣ.

Όταν ηρωτήθημεν πώς πηγαίνει η κατάστασις έλαβα τον λόγον (Ι. Αφεντάκης) δια να είπω τα εξής:

«Πώς θέλετε κ. Πρόεδρε να πηγαίνει η κατάστασις, όταν εις το Υπουργείον Γεωργίας, υπάρχουν τρεις διευθύνσεις, —Γεωργίας, Κτηνοτροφίας, Δασών— αι οποίαι δεν έχουν ουδεμίαν συνεργασίαν μεταξύ των εις το κέντρον και την περιφέρειαν, δι' ενός κοινού συμβουλίου, εις το οποίον θα επεβάλετο να συμμετέχη η Αγροτική Τράπεζα και ο αγροτικός κόσμος, ενώ υπάρχουν προβλήματα από τα οποία ταλαιπωρείται ο αγροτικός κόσμος με τους χαρακτηρισμούς διαφόρων ζωνών, ως ζώνης κτηνοτροφικής, δασικής, γεωργικής ή μικτής. Χαρακτηρισμοί, οι οποίοι δεν γίνονται από κοινού, αλλά από εκάστην υπηρεσίαν κεχωρισμένως. Εξ άλλου υπάρχουν εις το Υπουργείον Γεωργίας τρεις Γενικά Διευθύνσεις. Και αυτά έχουν στεγανά μεταξύ των, χωρίς κοινά συμβούλια, εις τα οποία θα συμμετέχη ο αγροτικός κόσμος και η ΑΤΕ, εις το κέντρον και την περιφέρειαν.

Κ. Καραμανλής - Ι. Αφεντάκης (Γ.Σ. 1975)

Ηλ. Χρονόπουλος, Ι. Αφεντάκης, Αριστ. Κλήμης, στη Λέσβο.

Εις την Αγροτική Τράπεζαν υπάρχουν επτά διευθύνσεις, χωρίς καμμία συνεργασία των βασικών διευθύνσεων μεταξύ των, χωρίς καμμία συνεργασία με το Υπουργείον Γεωργίας, χωρίς καμμία συνεργασία με τους αγρότας εις το κέντρον και την περιφέρειαν.

Η Αγροτική Τράπεζα προχωρεί εις τον καταρτισμόν προγραμμάτων και την εφαρμογήν αυτών, ενώ δεν έχει δικαίωμα εκ του ιδρυτικού αυτής νόμου.

Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί: εις το κέντρον και την περιφέρειαν, είναι εκτός συνεργασίας με τας κεντρικώς υπηρεσίας, με τας περιφερειακώς υπηρεσίας, Υπουργείου Γεωργίας και Τραπεζής.

Υπό τωιαύτας συνθήκας, πώς είναι δυνατόν ν' αντιμετωπισθούν τα προβλήματα και να ετοιμασθώμεν δια την Ευρωπαϊκήν Κοινότητα. Παρίσταται ανάγκη να υπάρξη πλήρης συντονισμός εις το κέντρον, την περιφέρειαν, τον νομόν και την επαρχίαν.

Εν συνεχεία ο Ι. Αφεντάκης ανέπτυξε το ζήτημα της ερευνής και ετόνισεν ότι ουδεμία πρόοδος είναι δυνατή άνευ ερευνής, όχι μόνον εις την γεωργίαν, αλλά και όλους τους παραγωγικούς κλάδους και ότι κακώς περιεκόπησαν αι πιστώσεις δια την έρευναν και ότι η έρευνα καθυστερεί και δεν υπάρχει συντονισμός, τον οποίον είχε προτείνει το Γραφείον Δοξιάδη, κατόπιν μελέτης με ξένους εμπειρογνώμονας. Ιδιαίτερος ετόνισεν ότι υπάρχει επιφύλαξις εκ μέρους των ερευνητών μας, να χρησιμοποιήσουν τα πορίσματα της ερευνής των άλλων χωρών, ενώ δεν έχουν τα μέσα που διαθέτουν ούτε τα οικονομικά, ούτε τα επιστημονικά. Και δια τούτο εις το παρελθόν είχομεν εισαγάγει 600 τόννους τζενερόζο, σίτον ιταλικής παραγωγής, όστις σοβαρώς συνέβαλε εις την εξασφάλισιν της σιταρκείας, όπως επίσης κατά το τρέχον έτος εισαγάγαμεν 1.000 τόννους σκληρού σίτου δια πλούσια εδάφη, ιταλικών ποικιλιών, δια

τας οποίας υπήρχον αντιρρήσεις των γεννητιστών του Υπουργείου Γεωργίας, οι οποίοι ήσαν υπέρ της προοδευτικής εισαγωγής εις μικράς ποσότητας, ενώ θα επεβάλετο να είχαν διάφορον αντίληψιν και εκ της πείρας του παρελθόντος, αλλά και διότι κατόπιν ενεργειών της Συνομοσπονδίας δύο αρμόδιοι υπάλληλοι του Ινστιτούτου σίτου μετά του Προέδρου της Συνομοσπονδίας, επεσεκέφθησαν την Ιταλίαν κατά την περίοδον της συγκομιδής όπου διεπίστωσαν πλήρη επιτυχίαν με υψηλάς αποδόσεις των νέων ποικιλιών σκληρού σίτου. Δυστυχώς όμως ούτοι δεν περιορίσθησαν εις το να μη εισηγηθούν την εισαγωγήν μεγάλων ποσοτήτων σπόρου, αλλά ακόμη ενδιαφέρθησαν πως θα παρεμποδίσουν την διάθεσιν εις τον αγροτικόν κόσμον της εισαχθείσης ποσότητος.

Το ζήτημα της εκπαιδύσεως του αγροτικού κόσμου εις τα ζητήματα της γεωργίας, αλλά και μετεκπαιδύσεως όσων θα εξέλθουν εκ της γεωργίας, δεν προχωρεί ή μάλλον δεν έχει αρχίσει δια την δευτέραν κατηγορίαν.

Ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως μετά τα ως άνω, ηθέλησε να πληροφορηθή εις πόσον χρόνον θα δοθή η απάντησις δια τον νόμον «περί Συνεταιρισμών», ενώ ο κ. Πεταλωτής απήντησεν εντός 10 ημερών, ο κ. Πρόεδρος εντός 15, εγώ προσωπικώς δεν έδωσα καμμία απάντησιν.

Μετά την σύσκεψιν απεφασίσθη η δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου που θα διαγράφη και θα υλοποιή την αγροτικήν πολιτικήν της Κυβερνήσεως.

Εις το όργανον αυτό θα μετέχουν το Υπουργείον Γεωργίας, η Αγροτική Τράπεζα και οι συνεταιρισμοί με την ΠΑΣΕΓΕΣ, θα εξασφαλίζεται δηλαδή με την λειτουργίαν του οργάνου αυτού ο συντονισμός απόψεων, θέσεων και ενεργειών των τριών φορέων που ασκούν την αγροτικήν μας πολιτικήν».

Και συνεχίζει το βιβλίον:

Οι αποφάσεις που πάρθησαν τότε πέρασαν στον Οργανισμό του Υπουργείου Γεωργίας και οι προθεσμίες εκτελέσεως ήταν οι ακόλουθες:

Νομοσχέδιο περί Γεωργικών Συνεταιρισμών.

Το καταρτισθέν ήδη υπό του Υπουργείου Γεωργίας Νομοσχέδιον έχει παραδοθή ήδη εις την ΠΑΣΕΓΕΣ δια να εκφράση την γνώμην της. Ετέθη προθεσμία δέκα ημερών εις την ΠΑΣΕΓΕΣ δια να απαντήση. Το Υπουργείον Γεωργίας από της υποβολής των παρατηρήσεων θέλει καταθέσει το Νομοσχέδιον εις την Βουλήν προς ψήφισιν εντός μηνός.

Οργάνωσις ΠΑΣΕΓΕΣ.

Εις τα πλαίσια του νέου θεσμικού νόμου περί Γεωργικών Συνεταιρισμών, η ΠΑΣΕΓΕΣ, εν συνεργασία μετά των αρμοδίων Υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας και της ΑΤΕ, θέλει

υποβάλει προτάσεις περί οργανώσεώς της, αρμοδιοτήτων της και αναγκαιούντων μέσων προς εκπλήρωσιν των σκοπών της⁽¹⁾. Προθεσμία υποβολής προτάσεων δίμηνος.

Συνεργασία Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ.

Προς εξασφάλισιν του συντονισμού κοινής δράσεως των εν επικεφαλίδι, θα υποβληθούν προτάσεις δια την συστηματοποίησιν επί μονίμου βάσεως της συνεργασίας των και θα συσταθούν, όπου τούτο κριθή επιβεβλημένον, κοινά όργανα⁽¹⁾. Προθεσμία υποβολής προτάσεων δίμηνος.

Η αποχώρησή του από την ΠΑΣΕΓΕΣ κατά το 1976.

Αλλά βέβαια τίποτα από αυτά δεν έγινε. Ούτε για το νόμο (βλ. στο Υποκεφ. Β) ούτε για την οργάνωση των αρμοδιοτήτων και των οικονομικών μέσων της Συνομοσπονδίας, ούτε οργάνωση συνεργασίας Υπ. Γεωργίας, ΑΤΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ (όπως την εννοούσε για να αποκτήσει η Συνομοσπονδία εξουσίαν που ήταν η επιδίωξη).⁽¹⁾

Τελικά, αποκαρδιωμένος και εκνευρισμένος και με αφορμή την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας 272481/1132/19.2.1976, δηλώνει στις 27.2.1976, με επιστολή του στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ, ότι θα κάνει τυπικά χρήση κανονικής αδειας, αλλά θα είναι στο Γραφείο του για να μπορέσει να τακτοποιήσει τα εκκρεμή ζητήματα και ότι από 1 Απριλίου 1976 θα αποχωρήσει από την Γεν. Διεύθυνση (αρ. πρωτ. 1119/27.2.1976). Όμως, στις 3 Μαρτίου 1976 υποβάλλει την παραίτησή του με δημοσιότητα, όπως προκύπτει από κείμενό του που δόθηκε στις εφημερίδες και είναι το ακόλουθο:

«ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ του κ. Ιωάννου Αφεντάκη, Γεν. Δ/ντού της ΠΑΣΕΓΕΣ

Ο αιρετός Γενικός Διευθυντής της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ) κ. Ιωάν. Αφεντάκης, μετά 30ετή υπηρεσίαν παρ' αυτή υπέβαλε την παραίτησίν του.

Η παραίτησις του κ. Αφεντάκη, οφείλεται εις το ότι, ενώ εξητήθη ο συντονισμός και η στενή συνεργασία των Υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας, Γεωργίας - Κτηνοτροφίας - Δασών, εις το κέντρον και την περιφέρειαν, της Αγροτικής Τραπεζής και του αγροτικού κόσμου μέσω της ΠΑΣΕΓΕΣ, ώστε ν' αντιμετωπισθούν τα προβλήματα της γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασών, προκειμένου να υπάρξη η προσαρμογή προς τας νέας υποχρεώσεις της Κοινοτήτος και μελετηθή το ζήτημα της οργανώσεως της εξόδου του πλεονάζοντος αγροτικού πληθυσ-

μού δι' απασχόλησιν εντός της χώρας, το Υπουργείον Γεωργίας χωρίς ν' ασχοληθή με το επείγον ως άνω θέμα, συνέστησεν Επιτροπήν όλως αντικανονικώς, υπαγομένην εις αυτό, ως όργανον Συντονιστικόν του Συνεργατισμού, επιφυλασσόμενον να την κατοχυρώση δια του νόμου περί Συνεταιρισμών, χωρίς να ζητήση την συγκατάθεσιν της Συνομοσπονδίας ως και την σύστασιν και σύνθεσιν της Επιτροπής αυτής συμφώνως προς το Καταστατικόν ταύτης.

Ο κ. Αφεντάκης θεωρών την ενέργειαν ταύτην του Υπουργείου ως επέμβασιν εις τα των Συνεταιρισμών υπέβαλεν την παραίτησίν του.

Ο κ. Αφεντάκης υπέβαλεν επίσης την παραίτησίν του από Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΣΕΚΕ, του οποίου εχρημάτισεν Αντιπρόεδρος και εν συνεχεία Πρόεδρος ολοκλήρους 10ετηρίδας, άνευ ουδεμιός αμοιβής...».

Η σχετική ειδησεογραφία δημοσιεύεται σε αθηναϊκές εφημερίδες (βλ. π.χ. ΒΗΜΑ 2.3.76).

Χαρακτηριστική είναι η ακόλουθη από 16 Μαρτίου 1976 εισήγησή του προς το Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ.

(1) Το βασικό λάθος της Συνομοσπονδίας που υπάρχει από την 4ην Αυγούστου είναι η επιδίωξη απόκτησης εξουσίας: Αντί να οργανώνεται με βάση τις συνεταιριστικές Οργανώσεις και τις δυνάμεις τους, επιζητεί νομοθετική στήριξη από το Κράτος στα θέματα «οργανώσεώς της, αρμοδιοτήτων της και αναγκαιούντων μέσων προς εκπλήρωσιν των σκοπών της», δηλαδή ζητεί υποταγήν στο Κράτος και τους πολιτικούς και επιβολήν της νομοθετικής στις Οργανώσεις που την συγκροτούν (Συνεταιρισμούς, Ενώσεις, Κεντρικές Οικονομικές Οργανώσεις).

«Κύριοι, εκλήθητε δια να εξετάσετε μίαν αντίθεσίν μου προς το Υπουργείον Γεωργίας, το οποίον, από το επικρατούν πνεύμα επεμβάσεως εις τα των Συνεταιρισμών, συνέστησεν Ανωτάτην Επιτροπήν Συνεργατισμού, ενώ η εισήγησίς μου και η απόφασίς του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως ήτο απολύτως διάφορος, ήτοι ήτο: «η δημιουργία συντονιστικού οργάνου που θα διαγράφη και θα υλοποιή την αγροτική πολιτική της κυβερνήσεως. Στο όργανο αυτό θα μετέχουν το Υπουργείο Γεωργίας, η ΑΤΕ και οι Συνεταιρισμοί με την ΠΑΣΕΓΕΣ. Θα εξασφαλίζεται δηλαδή με τη λειτουργία του οργάνου αυτού ο συντονισμός απόψεων, θέσεων και ενεργειών των τριών φορέων που ασκούν την αγροτική μας πολιτική.

Αντ' αυτού όμως, το Υπουργείον Γεωργίας ημείς εισηγήσει του Γενικού Γραμματέως, εξέδωσεν την υπ' αριθ. 272481/1132/19.2.76 απόφασιν, δια της οποίας εδημιουργείτο Ανωτάτη Συντονιστική Επιτροπή Συνεργατισμού, ως Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας και ουχί μόνον τούτο, αλλά επροχώρησεν και εις την συμπλήρωσιν της Επιτροπής ταύτης, πράγμα το οποίον δεν είχομεν ζητήσει και είναι διαστρέβλωσις της αποφάσεως του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως εκ μέρους του Υπουργείου Γεωργίας.

Εθεώρησα υποχρέωσίν μου, ν' αντιδράσω εντόμως, ως το έχω πράξει επανειλημμένως και ως αποδεικνύεται και από την παραίτησίν μου της 9.9.75 και της τηλικής διαμαρτυρίας προς τον Υπουργόν Συντονισμού κ. Παπαληγούραν. Υπέβαλα ως εκ τούτου την παραίτησίν μου και ως είχον ανακοινώσει εις τον κ. Πρόεδρον, θα έδιδα δημοσιότητα επ' αυτής. Ο κ. Παπαληγούρας, ευθύς ως επληροφορήθη την παραίτησίν μου, με ειδοποίησεν ότι η Κυβέρνησις δεν δέχεται ταύτην και θα τακτοποιηθή το ζήτημα και επεβόλετο ν' αποσύρω αυτήν. Εδήλωσα ότι δεν είναι της αρμοδιότητος της Κυβερνήσεως τούτο, αλλά του αγροτικού κόσμου. Εν των μεταξύ ο κ. Υπουργός Γεωργίας, με εκάλεσεν εις το γραφείον του μετά του κ. Χρονοπούλου. Εδήλωσα ότι έχω υποβάλει παραίτησιν και δεν δύναμαι να μεταβώ αλλά επέμεινε. Κατόπιν τούτου μετέβην μετά του κ. Προέδρου εις το γραφείον του και μας ανεκοίνωσεν ότι είναι υποχρεωμένος να υποβάλη ούτος την παραίτησίν του, αν δεν ανακαλέσω. Απήντησα ότι θα σκεφθώ και εξήτησεν από τον κ. Πρόεδρον συμπαράστασιν.

Μετά την δήλωσιν του κ. Υπουργού της Γεωργίας ότι θ' ακυρώσιν την απόφασιν, ως αντίθετον προς την εντολήν του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, ανεκάλεσα την παραίτησίν μου. Ανέγνωσα δε ταύτην εις τον κ. Υπουργόν επί της Γεωργίας, εις την

οποίαν ανέφερα την κατάργησιν της εν λόγω αποφάσεως και η μόνη παρατήρησις ήτο να προσθέσω την λέξιν «ασυνόμους».

Αγαπητοί Συνεργάται, παλαιοί και νέοι, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας,

Υπηρετήσα επί 54 χρόνια τον αγροτικών κόσμον, εκτός της δικτατορίας. Υπηρετώ το συνεταιριστικόν κίνημα από το 1938 και από το 1946 είμαι Γενικός Διευθυντής της Συνομοσπονδίας.

Είμαι ευγνώμων προς τον αγροτικών κόσμον, ο οποίος με ετίμησεν επανειλημμένως εις διαφόρους τμημακώς θέσεις, όπως επίσης διότι με εξέλεγεν με συνεχώς ανανεουμένην εντολήν, ως αιρετόν Γενικόν Διευθυντήν της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Τα θέματα του αγροτικού κόσμου και των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, τ' αντιμετώπιζα ως προσωπικά μου θέματα και δια τούτο δεν εδίσταζα να διακινδυνεύω και την θέσιν μου, όπως επίσης δεν εδίσταζα να ηγηθώ εκδηλώσεων του αγροτικού κόσμου, με πρώτον υπεύθυνον, βάσει υπευθύνου δηλώσεως εις την Ασφάλειαν δια πάσαν αναταραχήν, τον υποφαινόμενον.

Δεν ήτο επομένως δυνατόν να δεχθώ την διαστρέβλωσιν της εντολής του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, από γενικόν συντονισμόν αγροτικής πολιτικής Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και Συνεταιρισμών, εις συντονισμόν συνεργατισμού, τοσούτον μάλλον καθ' όσον το τοιούτον ουδόλως πρόκειται να προωθήση την λύσιν των κρισίμων αγροτικών προβλημάτων.

Την 12ην μεσημβρινήν της σήμερον 16.3.76, ο κ. Υπουργός επί της Γεωργίας, εις απάντησιν του τηλεγραφήματός μου, μοι εγνώρισεν τα εξής: «Οτι είναι πρόθυμος να καταργήση την εν λόγω απόφασιν και να μετατρέψη ταύτην εις συντονιστικόν όργανον Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και Συνεταιρισμών, εις το κέντρον και την περιφέρειαν και δια τον τοιούτον συντονισμόν, μοι εξήτησεν να υποδείξω πρόσωπα, τα οποία θα συμμετάσχουν αυτού του νέου συντονιστικού οργάνου. Απήντησα ότι το θέμα ανήκει εις τας αρμοδιότητας του Διοικητικού Συμβουλίου.

Επειδή πιστεύω ότι η ακύρωσις της αποφάσεως, την οποίαν, ως μας εδήλωσεν σήμερον, ως ανωτέρω αναφέρομεν, ο κ. Υπουργός Γεωργίας και η έκδοσις νέας τοιαύτης δια την δημιουργίαν συντονιστικού Συμβουλίου με πολλαπλήν εκπροσώπησιν του Υπουργείου Γεωργίας, της Αγροτικής Τραπέζης και των αγροτών μέσω της ΠΑΣΕΓΕΣ και των Συνεταιριστικών Οργανώσεων εις το κέντρον και την περιφέρειαν, θα ωφελήσῃ το συνεταιριστικόν κίνημα και τον αγροτικών κόσμον και μετά τας επι-

θέσεις των οργανωμένων τάξεων εναντίον του Νόμου «περί Συνεταιρισμών», θεωρώ υποχρεώσιν μου να σας παρακαλέσω όπως αντιμετωπίσητε ηνωμένοι την αντίθεσιν μας επί των γεγονότων, τα οποία προεκήθησαν από την διαστρέβλωσιν των αποφάσεων του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως υπό του Υπουργείου Γεωργίας, ως προκύπτει και από τας δημοσιεύσεις εις τον Τύπον «πολιτικά

θέματα» και από την επιστολήν του οικονομικού Συμβούλου του Προέδρου της Κυβερνήσεως κ. Σπέντζα και τα οποία προεκάλεσαν την έντονον αντίδρασίν μου και την σκέψιν περί παραιτήσεώς μου.

Μετά τιμής
Ιωάννης Αφεντάκης

Τελικά το Δ.Σ., και έπειτα από νεώτερη επιστολή του Ι. Αφεντάκη, έκανε δεκτή την παραίτησή του από 1ης Μαΐου 1976, την οποία ανακοίνωσε με το επόμενο έγγραφο της ΠΑΣΣΕΓΕΣ:

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 34
ΑΘΗΝΑΙ 142

ΤΗΛΕΓΡ. ΔΙΕΙΣΙ : ΠΑΣΣΕΓΕΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΑ : { 622.022, 618.144, 627.422
618.020, 618.022, 617.920
627.047, 617.177.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ :

Αριθ. Πρωτ. 649/219

Εν Αθήναις τῆ 13 ΑΠΡ 1976 197...

Π Ρ Ο Σ

ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΦΕΝΤΑΚΗΝ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΝ Π.Σ.Ε.Γ.Σ.
ΚΝΤΡΑΥΘΑ

Κύριε Γενικέ,

Ός εἶναι γνωστὸν ὑμῖν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Συνομοσπονδίας συνήλαθεν εἰς ἑκτακτου συνεδρίασιν τὴν 16ην Μαρτίου Ε.Ε. πρὸς συζήτησιν καὶ λήψιν ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀποβληθεύσης παραιτήσεώς σας ἐκ τῆς Ὑπηρεσίας.

Ἐπὶ τοῦτοις ἀνακοινοῦμεν εἰς Ὑμᾶς ὅτι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, μετὰ συζήτησιν, ἀπεδέχθη τὴν ἀπὸ 16 Μαρτίου 1976 ἐήλωσιν σας περὶ ἀποχωρήσεώς σας ἐκ τῆς Ὑπηρεσίας ἀριστικῶς ἀπὸ 1ης Μαΐου 1976. Ὅθεν ἡ σχέση σας μετὰ τῆς Συνομοσπονδίας λύεται ἀπὸ 1ης Μαΐου 1976, συμφώνως πρὸς τὴν ἐήλωσιν σας ταύτην.

Περαιτέρω τὸ Συμβούλιον ἐξέφρασεν ὁμοφώνως τὴν ἐπιθυμίαν του, ὅπως θελήσητε νὰ προσφέρητε τὰς ὑπηρεσίας σας εἰς τὴν Συνομοσπονδίαν ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἀνωτέρου Συνεταιριστικοῦ Συμβούλου αὐτῆς, ὅστις προσβλέπετο καὶ πρὸ τῆς 21.4.1967 ὑπὸ τοῦ Ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Συνομοσπονδίας. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίασιν τὸν υἱοθέτησε τὴν τροποποίησιν τοῦ Κανονισμοῦ καὶ τὴν πρόβλεψιν ὑπ' αὐτοῦ ὀργανικῶς τοῦ Συμβούλου τοῦτου.

Μετά τιμής

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Κοινοποιεῖται:

1. Ὑπηρεσίαν Δογιστικῆς καὶ Διαχειρίσεως Πρὸ ὧν
2. Ἐμπετον Συντάξεως καὶ Πρωτοίας Προσωπικοῦ Γ.Σ.Ο.

Ἐνταῦθα

– Πληροφορίες για την παραίτηση και την όλη πολιτεία – προσωπικότητα του Ι. Αφεντάκη βλ. και ΘΣ 1976 σ. 2717.

– **Νέος Γεν. Διευθυντής της Συνομοσπονδίας ο Νικ. Κολύμβας**

Ο Ι. Αφεντάκης αποχώρησε από τη θέση του στη Συνομοσπονδία στις 30 Απριλίου 1976. Τιμητική συγκέντρωση με ομιλίες του Προέδρου Συλλόγου Προσωπικού Κ. Γιαγνίση, του Προέδρου Συνταξιούχων Μαχαιρίτσα και του συνεταιριστή Μαυρίδη. Προσφορά αναμνηστικού δώρου. Αποχαιρετιστήρια απάντηση του Ι. Αφεντάκη (βλ. ΦΣ 1976 σ. 217).

Εγκύκλιος του Ι. Αφεντάκη προς τας Συνεταιριστικές Οργανώσεις βλ. ΦΣ 1976 σ. 218.

Μετά την αποχώρηση του Ι. Αφεντάκη, νέος Γ.Δ. αναλαμβάνει, με απόφαση του Δ.Σ., από 11.5.76 ο εκλεκτός συνεταιριστής (από την ΣΕΚΕ) Νικ. Κολύμβας. Τελετή, ομιλίες, βιογραφικά, εγκύκλιος Ι. Αφεντάκη, εγκύκλιος Ν. Κολύμβα, κ.λπ. βλ. ΦΣ 1976 σ. 217 επόμ.

Σύμφωνα με τα δημοσιευθέντα στη ΦΣ 1976 σ. 218 περιληπτικά βιογραφικά του Ν. Κολύμβα:

«Γεννήθηκε στην Καλλιόπη της Ανατ. Θράκης. Μετά τις γυμνασιακές του σπουδές στη Θεσσαλονίκη, σπούδασε οικονομικές επιστήμες στο Βέλγιο. Υπηρέτησε σε Διεθνείς Οργανισμούς του τομέως επενδύσεων (Grindleys – Banque Ottomane) και ενεργειακής οικονομίας (Steaua Continental oil), καθώς και στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Υπηρετεί την ελληνική Συνεταιριστική κίνηση από το 1948 και διετέλεσε αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της ΣΕΚΕ, Πρόεδρος – Γεν. Διευθυντής της ΣΠΕΚΑ, Πρόεδρος του Δ.Σ. της Α.Σ.Ε., οικονομικός σύμβουλος της ΠΑΣΕΓΕΣ, Καθηγητής στη Συνεταιριστική Εκπαίδευση επί 14 χρόνια.

Αντιπροσώπευσε την ΠΑΣΕΓΕΣ σε πολλά διεθνή Συνέδρια στη Ρώμη, Βρυξέλλες, Ουάσιγκτον, Μόσχα, Λονδίνο κ.λπ.

Είναι μέλος του Δ.Σ. της Ciriéc (Διεθνές Κέντρον Ερευνών της Συλλογικής Οικονομίας) που εδρεύει στη Γενεύη και της Ελληνικής Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού».

Για τα βιογραφικά βλ. και ΘΣ 1976 σ. 2783.

Από τα γραφόμενα στην εγκύκλιό του σημειώνουμε τα ακόλουθα (όπως τα γράφει η ΦΣ 1976 σ. 217):

«... Δεν θα σας απασχολήσω με την αξιολογή προόδο που έχει σημειώσει η συνεταιριστική μας κίνηση στη χώρα μας. Την γνωρίζετε σεις καλύτερα γιατί είστε οι συντελεστές της δημιουργίας της.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία αυτή τη στιγμή είναι τα καινούργια καθήκοντα που η ελληνική κοινωνία και Πολιτεία τοποθετούν μπροστά μας, περιμένοντας να διαδραματίσουμε υπεύθυνο και αποφασιστικό ρόλο στην αναδιάρθρωση της παραγωγής και στην οργάνωση της συγκεντρώσεως, τυποποιήσεως, συσκευασίας, μεταποιήσεως, εμπορίας και εξαγωγής των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ώστε να περιορισθή η εκμεταλλευτική δραστηριότητα των παρασιτικών κερδοσκόπων μεσαζόντων που λεηλατούν ασύστολα παραγωγούς και καταναλωτές.

Αλλά και η επικείμενη ένταξη μας στην Κοινή Ευρωπαϊκή Αγορά θα μας οδηγήσει σαν συνεταιίρους στη μεγάλη και ισχυρή συνεταιριστική οικογένεια του χώρου αυτού...».

Και αφού αναφέρθηκε στις δραστηριότητες των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στην ΕΟΚ, πρόσθεσε:

«Η πρόκληση είναι τεράστια. Ποτέ μέχρι τώρα δεν δόθηκαν τέτοιες ευκαιρίες στο συνεταιριστικό μας κίνημα.

Για να τις αντιμετωπίσουμε θετικά και ν' ανταποκριθούμε στις ιστορικές αυτές προσδοκίες της κοινωνίας μας πρέπει να θεθούμε σε πραγματικό συναγερμό για την προσαρμογή των

οργανώσεών μας και της δραστηριότητές τους στις ανάγκες των νέων καιρών χωρίς κανέναν εξωτερικό καταναγκασμό αλλά με την ελεύθερη αυτενέργεια και υπευθυνότητα.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ θα δώσει πρώτη το παράδειγμα γινόμενη σύντομα ικανή ν' ανταποκριθεί στο ρόλο ενός κεντρικού επιτελικού οργάνου της συνεταιριστικής κινήσεως που θα προγραμματίσει και κατευθύνει αποτελεσματικά τις προσπάθειες και τη δράση των οργανώσεων.

Για να το επιτύχει θα εξασφαλίσει την κατάλληλη εσωτερική οργανωτική διάρθρωση και επάνδρωση, οργανικό σύνδεσμο και επαφή με τις περιφερειακές οργανώσεις και πνευματική επικοινωνία με τον αγροτικό κόσμο.

Αποτελούμε μία τεράστια οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική δύναμη που με κατάλληλη κατεύθυνση και χρησιμοποίηση μπορεί να προσφέρει ακόμη μεγαλύτερες υπηρεσίες στην αγροτική τάξη, να συμβάλλει αποτελεσματικά στην προαγωγή της γεωργικής και γενικότερα της εθνικής οικονομίας της χώρας και ν' αποτελέσει βασικό ρυθμιστικό παράγοντα στην εξέλιξη προς την κοινωνική δημοκρατία...».

— Σχετικά με την μεταβολή αυτή στην ανώτατη υπηρεσιακή κινητήρια δύναμη της Συνομοσπονδίας (παραίτηση Ι. Αφεντάκη, ανάληψη Ν. Κολύμβα) γράφουν τα ΘΣ 1976 το επόμενο σημείωμα (σ. 2729) σχετικά με την ανάγκη κατάλληλης οργάνωσης και δράσεως της Συνομοσπονδίας, με τίτλο: **η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών. Ο νέος Γενικός Διευθυντής και η απαραίτητη οργάνωσή της:**

«Αναγνώστης μας εκθέτει τα επόμενα πολύ επίκαιρα εξ αφορμής της αποχωρήσεως από την Συνομοσπονδία του Γεν. Διευθυντού της κ. Ι. Αφεντάκη που πολλά προσέφερε για τα επαγγελματικά ζητήματα των αγροτών:

«...Στο τεύχος σας 14 του 1974 σελ. 1967 είχατε δημοσιεύσει κείμενο του κ. Δ.Θ. Πάνου σχετικό με την οργάνωση των συνεταιριστικών δυνάμεων και την σημασία της επιλογής του Διευθυντού της Συνομοσπονδίας.

Οι παρατηρήσεις και προτάσεις του ήταν πραγματικά ιδιαίτερης σημασίας και νομίζω ότι τώρα, με την αποχώρηση του κ. Αφεντάκη, πρέπει να μελετηθούν σοβαρά ώστε να αξιοποιηθούν για το καλό της συνεταιριστικής κινήσεως. Νομίζω ότι πρέπει να το αναδημοσιεύσετε για να διαβαστή και πάλι.»

Συμφωνούμε και εμείς ότι τώρα είναι μια ευκαιρία να προσπαθήσουν οι αρμόδιοι να δώσουν τον συνεταιριστικό εκείνο τόνο που έχει ανάγκη η Συνομοσπονδία για να ανταποκριθεί στις σημερινές μεγάλες ανάγκες της κινήσεως. Ας ξαναδιαβάσουν με προσοχή το κείμενο του κ. Πάνου στο τεύχος 14 του 1974 (δυστυχώς δεν έχουμε επάρκεια σελίδων, από οικονομικούς λόγους, για αναδημοσίευση), κείμενο που εξέθετε ορθές αντιλήψεις εκπροσωπευτικές ευρύτερου κύκλου συνεταιριστών, ξένων από ατομικές επιδιώξεις ή προσωπικά συμφέροντα.

Η ανάθεση των καθηκόντων στον εκλεκτό (δοκιμασμένο και στον πρακτικό και στον θεωρητικό τομέα) συνεταιριστή κ. Ν. Κολύμβα είναι μια πρώτη πολύ σωστή απόφαση και ενέργεια που τιμά τη διοίκηση της Συνομοσπονδίας. **Πρέπει όμως η αντιμετώπιση του προβλήματος της Συνομοσπονδίας να είναι πλήρης και με προοπτική, γιατί οι ανάγκες είναι τεράστιες, κυρίως στον μορφωτικό και οργανωτικό τομέα που είναι το θεμέλιο για το συνεταιριστικό οικοδόμημα, κύρια ευθύνη της Συνομοσπονδίας.**

Το βάρος είναι πολύ μεγάλο. Ελπίζουμε ότι ο κ. Κολύμβας και το Διοικητικό Συμβούλιο θα εκμεταλλευτούν την ευκαιρία ώστε α) να οργανώσουν έτσι μακροχρόνια τα πράγματα ώστε η Συνομοσπονδία να γίνη φυτώριο επιφανών συνεταιριστών, β) να κερδίσουν στην ουσία - σ τ ι κ ή υπηρεσία της Συνομοσπονδίας όσες συνεταιριστικές δυνάμεις υπάρχουν, την κάθε μια στον τομέα που μπορεί να προσφέρει. Εδώ είναι και εδώ θα φανή η ικανότητα του καλού τεχνίτη και του καλού κυβερνήτη: στο πως θα ανεύρη, θα κινητοποιήση, θα συντονί-

ση, θα εκμεταλλευτή για την κίνηση, όλες τις υπάρχουσες δυνάμεις συνεταιριστών που θα είναι δυνατόν να προσφέρουν πολύτιμη γνώση και πείρα για το καλό του Συνεργατισμού».

— Αλλά τα ΘΣ δεν σταματούν σε αυτό. Επανερχονται με επιμονή, γράφουν τα ακόλουθα, για να τονίσουν κυρίως και πάλι τα θέματα εκείνα στα οποία υστερεί η Συνομοσπονδία και πρέπει να προσέξει, να ασχοληθεί και με το κύριο έργο της (σύμφωνα με το καταστατικό της και ως συνεταιριστική και όχι κυρίως επαγγελματική συνδικαλιστική οργάνωση (βλ. Θ.Σ. 1976). Γράφουν, με τίτλο «Ιωάννης Αφεντάκης και άλλα βασικά συνεταιριστικά⁽¹⁾» τα ακόλουθα βασικά:

«Με άπειρον εκτίμησιν σας χαιρετίζει ένας αγωνιστής της αγροτικής τάξεως αλλά και πιστός εις την υπηρεσίαν του αγροτικού κόσμου». Είναι η τελευταία παράγραφος της εγκυκλίου που απηύθυνε ο κ. Αφεντάκης κατά την αποχώρησίν του από την Γεν. Διεύθυνσιν της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, θέσιν εις την οποίαν διεδέχθη τον πρώτον και ένα Διευθυντήν της ελεύθερης Συνομοσπονδίας του 1935, τον Θεόδωρο Τζωρτζάκη (κατά την ανασύστασίν της το 1946) και όπου υπηρέτησε έκτοτε επί 30 χρόνια και συνεπώς άφησε έντονη τη σφραγίδα του.

Ανεξάρτητα από βασικές διαφορές αντιλήψεων, που μας χωρίζουν καλόπιστα από τον κ. Αφεντάκη, σε ό,τι αφορά «την φιλοσοφία του Συνεργατισμού» καθώς και τον τρόπο κατά τον οποίο (για διάφορους λόγους) εκπληρώθηκαν ή δεν εκπληρώθηκαν τα «συνεταιριστικά καθήκοντα», τα κύρια δηλαδή καθήκοντα, της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, είμαστε υποχρεωμένοι να πούμε ότι ο κ. Αφεντάκης «ηναλώθη» πραγματικά στην υπηρεσία του αγροτικού κόσμου, όπως αυτός ενόμιζε τη Συνομοσπονδία, τη θέση του και το καθήκον του και μέσα στις συνθήκες όπου εκινείτο.

Με την καταπληκτική εργατικότητα του, την τολμηρή φαντασία του, το πείσμα και την αυτοπεποίθησή του, την οικονομική του άνεση και τη γνώση των αδυναμιών του κρατικού μηχανισμού και των ανθρώπων, εκινείτο, από τα πρώτα χρόνια, όχι σαν ανώτατος υπάλληλος των Συνεταιρισμών (της κεντρικής των οργανώσεως) αλλά σαν αυτόνομη φυσιογνωμία στα θέματα της υπαίθρου αλλά και σε πολλά γενικότερα (πράγμα που είναι δίκαιο μαχαίρι στα συλλογικά γενικώς, όπου πρέπει να επικρατή ο διάλογος, το μακροχρόνιο πρόγραμμα, η συνεργασία των δυνάμεων). Και όπως πέτυχε να δοθούν οι λύσεις που ήθελε σε πολλά, έτσι και δεν πέτυχε σε άλλους χειρισμούς ή σχέδια. Αλλά σ' αυτό το σημείο δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι για τις επιτυχίες και αποτυχίες, σε τέτοιες περιπτώσεις, έχουν το μερίδιό τους και «εκείνοι» που είχαν την δυνατότητα και το καθήκον να επιδράσουν και, για διάφορους λόγους, δεν το έκαναν αποτελεσματικά και έγκαιρα, ώστε τα σχέδια να είναι μελετημένα, πραγματοποιήσιμα και με συνέπεια. («Εκείνοι» είμαστε όλοι μας, ο καθένας από το πόστο του, αν είχε).

Ο κ. Αφεντάκης ήταν πραγματικά στο στοιχείο του όταν εκινείτο σε θέματα του τομέα της νεότητάς του: τον εποικισμό, τα γεωργικά επιμελητήρια, τις επαγγελματικές διεκδικήσεις των αγροτών, την οργάνωση της υπαίθρου με δικές του σχεδιάσεις, αυτά τα οποία περιέχονται και στις τελευταίες διαλέξεις και προτάσεις του, τα καλοπροαίρετα αλλά όχι πάντα και σωστά και δυνατά.

Με την κατάργηση των Γεωργικών Επιμελητηρίων και την ανυπαρξία για διάφορους λόγους σοβαρής συνδικαλιστικής οργανώσεως των αγροτών, όλο το βάρος αυτών των συνδικαλιστικών και γενικότερων ενεργειών το έφερε και το φέρει η κεντρική συνεταιριστική οργάνωση (η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών).

(1) Οι τονισμοί σε μερικά στοιχεία προηγούμενα και στη συνέχεια γίνονται τώρα (για τους νεότερους αναγνώστες).

Σε αυτήν δε ο κ. Αφεντάκης έγινε Διευθυντής αρχικά το 1946, όταν γενικότερες ανάγκες τοποθέτησαν τον Θ. Τζωρτζάκη να προσφέρει τις ηγετικές του υπηρεσίες σαν Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος στην ΑΤΕ για την συνεταιριστική της αναδιοργάνωση (πράγμα που κατέστρεψε, ευθύς αμέσως, η πολιτική).

Έτσι η Συνομοσπονδία των Γεωργ. Συνεταιρισμών, με αυτές τις ικανότητες αλλά και τις αδυναμίες του Διευθυντή της κ. Αφεντάκη και με τις πιεστικές ανάγκες από τα τεράστια, από την κατοχή και έπειτα, προβλήματα της υπαίθρου, έγινε ουσιαστικά και είναι ακόμα (παρά το καταστατικό της) η κεντρική συνδικαλιστική οργάνωση των αγροτών και των αγροτικών προβλημάτων και πολύ λιγότερο η κεντρική συνεταιριστική οργάνωση, αυτή που έπρεπε να μελετά και να προωθή συστηματικά την συνεταιριστική ανάπτυξη, θεσμό και τρόπο δράσεως με τον οποίο θα επιτυγχάνοταν οργάνο, υπεύθυνα, αυτοδύναμα, να δυναμώσει η θέση των αγροτών στον οικονομικοκοινωνικό τομέα, όπως γίνεται στις χώρες της ΕΟΚ. Υποτιμήθηκε δηλ. πολύ η σημασία του θεσμού (του πραγματικού θεσμού) και των δυνατοτήτων του. Και αντί να φροντίσουμε να αναπτυχθεί η συνεταιριστική οργάνωση αυτοδύναμα, με κόπο, με ρίζες, με συνέπεια, τον βλέπαμε τον Συνεταιρισμό σαν γενική θολή ιδέα που μπορούμε να της δίνουμε σχήματα και μορφές για να εξυπηρετήσουμε άλλες ανάγκες ή καταστάσεις (όσο επείγουσες, όσο σημαντικές και αν ήταν). Έτσι δεν έχουμε «συνειδητή» κίνηση με τους αγρότες ενωμένους στο βαθμό που πρέπει να ενεργούν «συνεταιριστικά».

Υπήρξαν βέβαια πολλοί που έγκαιρα υπέδειξαν και προσεπάθησαν να συντελέσουν (βασικά ο αείμνηστος Τζωρτζάκης και άλλοι) ώστε να υπάρξει ισορροπία ανάμεσα στις δύο αυτές γραμμές δράσεως, τη συνεταιριστική και τη συνδικαλιστική. Αλλά επειδή δεν είναι εύκολο να συνυπάρχουν στο ίδιο πρόσωπο τα προσόντα που χρειάζονται και για τις δύο μορφές εργασίας και επειδή η έννοια της ισότιμης συνεργασίας υποφέρει στον τόπο μας, φυσικό ήταν να επικρατήσει ο τομέας εκείνος για τον οποίο ήταν κατάλληλα τα προσόντα, η έφεση και η προσωπικότητα του έχοντος την εξουσία και να παραμεινθεί σοβαρά από χρόνια (μετά την έξοδο κυρίως — για λόγους «ορίου ηλικίας» — του Θ. Τζωρτζάκη και την απομάκρυνση των συνεργαζομένων με αυτόν στον εκπαιδευτικό και γενικότερο συνεταιριστικό τομέα) η βασική συνεταιριστική δραστηριότητα της Συνομοσπονδίας.

Γι' αυτό και στο σημείωμα μας του προηγ. τεύχους (σ. 2729) αναγνωρίσαμε βέβαια ότι ο κ. Αφεντάκης πολλά προσέφερε για τα επαγγελματικά ζητήματα των αγροτών — για τα οποία ήταν η ιδιοσυγκρασία και η έφεσή του — αλλά υπενθυμίσαμε τους τομείς εκείνους τους οποίους η Συνομοσπονδία πρέπει να προσπαθήσει να αναπτύξει, ό,τι δηλαδή είναι υπανάπτυκτο στον μορφωτικό και οργανωτικό τομέα, κατά τη διαπίστωση πολύ έγκυρων ηγετικών στελεχών της συνεταιριστικής μας κινήσεως.

Πρέπει να τιμούμε τους ανθρώπους που κάτι το σημαντικό προσέφεραν. Και ημείς τιμούμε πραγματικά τον κ. Αφεντάκη για εκείνα που προσέφερε και (γνωρίζοντας πρόσωπα, πράγματα, ιστοριάν κ.λπ.) έχουμε κατανόηση για εκείνα που δεν έγιναν.

Αποδίδοντας λοιπόν, αντικειμενικά, την τιμή που πρέπει στον αποχωρήσαντα (έτσι πρέπει να γίνεται και αν δεν γίνεται είναι επιζήμιο για την κοινωνία) έχουμε και την ευκαιρία να τονίσουμε τη σημασία εκείνων τα οποία διαπίστωσε και υποσχέθηκε, στην πρώτη του εγκύκλιο, ο νέος Γεν. Διευθυντής. Παραθέτουμε απλώς την περικοπή. Γράφει ο κ. Κολύμβας:

«... πρέπει να τεθούμε σε πραγματικό συναγερμό για την προσαρμογή των οργανώσεών μας και της δραστηριότητάς τους στις ανάγκες των νέων καιρών χωρίς κανέναν εξωτερικό καταναγκασμό αλλά με την ελεύθερη αυτενέργεια και υπευθυνότητα.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ θα δώσει πρώτη το παράδειγμα γινόμενη σύντομα ικανή ν' ανταποκριθεί στο ρόλο ενός κεντρικού επιτελικού οργάνου της συνεταιριστικής κινήσεως που θα προγραμματίσει και κατευθύνει αποτελεσματικά τις προσπάθειες και τη δράση των οργανώσεων.

Για να το επιτύχει θα εξασφαλίσει την κατάλληλη εσωτερική οργανωτική διάρθρωση και επάνδρωση, οργανικό σύνδεσμο και επαφή με περιφερειακές οργανώσεις και πνευματική επικοινωνία με τον αγροτικό κόσμο...».

Το εύχομαστε. **Μακάρι να γινότανε, μακάρι. Αυτά επεδιώξαμε εκ νεότητός μας και γινόμαστε κακοί που τα λέγαμε».**

— Ευτυχώς για την ελληνική συνεταιριστική κίνηση, οι προτροπές — πιέσεις αυτές των κύκλων του περιόδ. ΘΣ και της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού, αρχίζουν να βρίσκουν απήχηση. Διαβάζουμε στα ΘΣ 1976 σ. 2873/2874:

«**Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών: Οργανωτικές προσπάθειες.**

Με εισήγηση του νέου Γ. Διευθυντού κ. Ν. Κολύμβα και αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών έγινε ένα σοβαρό οργανωτικό βήμα. Ο σαφής διαχωρισμός σε τομείς (*): α) ιδεολογικό συνεταιριστικό, και β) επαγγελματικό αγροτικό (θέμα για το οποίο γράψαμε πολλές φορές).

Στους τομείς αυτούς κατανεμήθηκε — για υπεύθυνη δράση — το προσωπικό που υπάρχει σήμερα. Η κατανομή είναι η ακόλουθη:

1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ — ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

α) Υπηρεσία συνεταιριστικής οργανώσεως και αναπτύξεως.

Ασχολείται αποκλειστικά με θέματα προγραμματισμού, οργανώσεως και αναπτύξεως της συνεταιριστικής εμπορίας και βιομηχανιών, της ορθολογικής οργανώσεως, ενεργοποίησεως, δραστηριοποίησεως, παρακολούθησεως και του συντονισμού της λειτουργίας των συνεταιριστικών οργανώσεων παντός βαθμού και ιδιαίτερα με βάση τις καθιερωμένες συνεταιριστικές αρχές, τις σχέσεις και συναλλαγές με τη διεθνή συνεταιριστική κίνηση, εξυγίανση παθητικών οργανώσεων και επιχειρήσεων, οργάνωση αυτοελέγχου, επέκταση ασκήσεως αγροτικής πίστεως, συνεταιριστικής ασφάλισης, ολοκλήρωση συμμετοχής εις ΠΑΣΕΓΕΣ δασικών, πτηνοτροφικών και αλιευτικών συνεταιρισμών κ.λπ.

β) Υπηρεσία συνεταιριστικής εκπαίδευσως.

Ασχολείται με όλα τα θέματα που αφορούν στον ιδεολογικό τομέα και τη συνεχή συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση όλων όσων συμμετέχουν στη συνεταιριστική κίνηση είτε σαν απλά μέλη των οργανώσεων, είτε σαν διοικητικοί και εποπτικοί σύμβουλοι, είτε διευθυντικά στελέχη, υπάλληλοι, υποψήφιοι υπάλληλοι κ.λπ.

Η Υπηρεσία παρακολουθεί τους Σχολικούς Συνεταιρισμούς και τη Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης και προετοιμάζει μορφωτικά και ενημερωτικά προγράμματα για όλες τις κατηγορίες των ενδιαφερομένων καθώς και εκδόσεις βιβλίων και εντύπων σε συνεργασία με τη Συνεταιριστική Εταιρεία Αγροτικών — Συνεταιριστικών Εκδόσεων (Α.Σ.Ε.).

2. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ — ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

α) Υπηρεσία Επαγγελματικής εξυπηρέτησεως.

— Ασχολείται αποκλειστικά με την παρακολούθηση των υποθέσεων διοικητικής και οικονομικής φύσεως των Ενώσεων και των μελών των με τις Δημόσιες Υπηρεσίες που εδρεύουν στην Αθήνα και φροντίζει να υποβοηθεί και επιταχύνει την επίλυσή τους.

— Παρακολουθεί και φροντίζει για την διεκπεραίωση των υποθέσεων των Ενώσεων και των μελών τους με την ΑΤΕ, τους Οργανισμούς δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και τις Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις που έχουν έδρα την Αθήνα.

— Συγκεντρώνει και κοινοποιεί στις ενδιαφερόμενες συνεταιριστικές οργανώσεις αποφά-

(*) Επί πλέον υπάρχουν η Υπηρεσία Δικαστικού και η Οικονομική Υπηρεσία.

σεις που αφορούν στα μέτρα προστασίας των προϊόντων, αγορανομικές αποφάσεις και βασικές πληροφορίες για τη διακίνηση και εμπορία των προϊόντων.

— Παρακολουθεί τα επαγγελματικά θέματα των αγροτών, οργανώνει και συγκαλεί συσκέψεις για τη συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων και φροντίζει για την ικανοποίηση των αιτημάτων που υποβάλλονται.

β) Υπηρεσία Μελέτης Αγροτικών Οικονομικών θεμάτων.

Έργο της είναι να παρακολουθεί συστηματικά, μελετά και αναλύει με επιστημονική μεθοδολογία θέματα που υπάγονται στις ακόλουθες ομάδες:

- Πορεία αγροτικής οικονομίας.
- Εξελίξεις στα επί μέρους προϊόντα ή ομάδες προϊόντων και της πολιτικής που ασκείται γι' αυτά, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ΕΟΚ.
- Διαμόρφωση της αγροτικής πολιτικής, ελληνικής και κοινοτικής, εναρμόνιση γεωργικής και περιφερειακής αναπτύξεως Ελλάδας και ΕΟΚ.
- Θεσμικά προβλήματα του γεωργικού τομέα.

Στη σχετική εγκύκλιο της Συνομοσπονδίας αναφέρεται ότι:

«Παρ' όλη την καταφανή αριθμητική ανεπάρκεια του Προσωπικού που διαθέτουμε σήμερα για τη στελέχωση των τεσσάρων αυτών Υπηρεσιών, θεωρήσαμε πως επιβάλλεται να τους δώσουμε τη δυνατότητα, έστω με τη μορφή πυρήνων, ν' ανταποκριθούν όσο είναι δυνατό στις τρέχουσες λειτουργικές ανάγκες της ΠΑΣΕΓΕΣ, να προσδιορίσουν σε βάθος και έκταση τα αντικείμενά τους και τον αριθμό και τα ειδικά προσόντα του προσωπικού που χρειάζεται για την συμπλήρωσή τους ώστε, σταδιακά, ανάλογα με τους πόρους που θα εξασφαλίζουμε και τα κατάλληλα πρόσωπα που θα εξευρίσκουμε, να ολοκληρωθεί η στελέχωσή των».

Και τα ΘΣ προσθέτουν:

«Με χαρά μας επικροτούμε την απόφαση. Αλλά το βασικό θα είναι να εφαρμοσθεί αποδοτικά. Πρέπει η Συνομοσπονδία να γίνη εκείνο που πρέπει. Τα γράψαμε πολλές φορές, δεν επανερχόμαστε. Παρακολουθούμε για να χειροκροτήσουμε την επιτυχία».

(Και πραγματικά η απόφαση δεν έμεινε τότε στα χαρτιά!).

Διάφορα άλλα της Συνομοσπονδίας το 1976

— Το σχέδιον ΥΓ για το νέο νόμο περί Συνεταιρισμών δόθηκε στην ΠΑΣΕΓΕΣ για παρατηρήσεις «εντός 10 ημερών». Ακόμα αποφασίσθηκε «όπως συστηματοποιηθεί επί μονίμου βάσεως η συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και ΠΑΣΕΓΕΣ, ώστε να εξασφαλισθεί ο πλήρης συντονισμός κοινής δράσεως. Προς τον σκοπό τούτον θα συσταθούν κοινά όργανα όπου τούτο κριθή επιβεβλημένον» (Όπως βέβαια εννοεί αυτό ο κάθε ένας. Βλ. αναλυτικά στα Υποκ. Α και Β και τις προηγούμενες σελίδες).

— Προσπάθειες για κάλυψη από το Δημόσιο των ζημιών των Γεωργ. Οργανώσεων κατά την δικτατορίαν. Βλ. εγκ. 27/1975 για να υπολογισθούν οι ζημίες εξ αιτίας των επεμβάσεων (ΦΣ 1975 σ. 371). Βλ. και Ψήφισμα της Γ.Σ. το 1975.

— Η επίμονη πίεση του Ι. Αφεντάκη για τους παραμεθορίους ακριτικούς πληθυσμούς. Σύσκεψη στην Αθήνα των εκπροσώπων των εκεί Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Το υποβληθέν υπόμνημα στην Κυβέρνηση με λεπτομέρειες για τα έργα κ.λπ. (Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 47 επόμε.). Προτάσεις επί του σχεδίου νόμου. Βλ. και θέσεις ΕΓΣ Λέσβου σε συνέντευξη Δ/ντου Μ. Χατζησάβα (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 118 επόμε.).

— Νέο φυτώριο γεωπόνων στελεχών στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Σεμινάριο για τους 130 νεοπροσληφθέντες. Αναλυτικά Ομιλίες αρμοδίων Υπουργείων, ΠΑΣΕΓΕΣ. Ομιλητές κ.λπ. (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 157 επόμε.).

— Η νέα αγροτική πολιτική κατά τις απόψεις Ι. Αφεντάκη. Ομιλία του στην Θεσσαλονίκη. Βλ. ΦΣ 1976 σ. 228.

— Η ΦΣ 1976 σ. 229 υπογραμμίζει από την έκθεσιν 1975 του Διοικητού Τραπέζης Ελλάδος Ε. Ζολώτα την περικοπήν ότι «η δραστηριότης των Συνεταιρισμών εις την διακίνησιν των γεωργικών προϊόντων θα ηδύνατο να διασφαλίσει τα συμφέροντα των αγροτών και συγχρόνως να συμβάλει εις την συγκράτησιν των τιμών εις επίπεδον τελικού καταναλωτού». Βλ. το όλον κειμένου ΦΣ 1976 σ. 229.

— Οι διεθνείς επαφές και συνεργασίες της ΠΑΣΕΓΕΣ. (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 282 επόμεν.).

— Διακήρυξη αρχών της ΠΑΣΕΓΕΣ με την ευκαιρία εορτασμού της διεθνούς συνεταιριστικής ημέρας (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2871).

— Εντυπωσιακή η παρουσία των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στη ΔΕΘ (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 390 επόμεν.).

— Περιφερειακές συσκέψεις της ΠΑΣΕΓΕΣ 22.10.76 — 30.11.76 (κατά την παλαιά τακτική) για βασικά προβλήματα, κυρίως τώρα και για ένταξη στην ΕΟΚ. Πρόγραμμα, θέματα, αποτελέσματα βλ. ΦΣ 1976 σ. 398 επόμεν., 421 (όπου και κείμενο Γ. Δασκάλου), 486.

— Η ΓΣ Δεκεμβρίου 1976. (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 487 και Ιαν. 1977. Και ΘΣ 1976 σ. 2959 και Ιαν. 1977 σ. 2999, 3007 επόμεν.).

Για αυτήν βλ. αναλυτικά:

α) την έκθεση για το 1976 του Προέδρου του Δ.Σ. Ηλ. Χρονόπουλου (ΘΣ 1977 σ. 3077 επόμεν.),

β) την εισήγηση του νέου Γεν. Δ/τού Ν. Κολύμβα με θέμα «η οργανωμένη ανάπτυξη των γεωργικών συνεταιρισμών» (πολύ αξιόλογο κείμενο, βλ. ΘΣ 1977 σ. 3081 επόμεν. που πρέπει να μελετηθεί από την πηγή βλ. ΘΣ 1977 σ. 3081 — 3092),

γ) το σχόλιο του περ. ΘΣ με τίτλο «Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών: Αναγνωρίσεις και επιφυλάξεις» (ΘΣ 1977 σ. 2999).

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Οι κεντρικές οικονομικές συνεταιριστικές Οργανώσεις (με διάφορες νομικές μορφές, διάφορα γεωργικά προϊόντα η απασχολήσεις και διάφορες τοπικές και προσωπικές επιρροές συνεταιριστών) αρχίζουν να ανασυγκροτούνται από το 1974 για να εξυπηρετούν τον συνεταιρισμένο και γενικότερα όλο τον αγροτικό κόσμο και με πρωταρχική προσπάθεια να πουλώσουν τις αφαιμάξεις από κακοδιαχειρήσεις από μη κατάλληλα διορισμένα πρόσωπα κατά τη δικτατορία (που σε άλλες υπήρξαν πολύ και σε άλλες λιγότερο καταστρεπτικές).

Ασχολούνται με τις παλαιότερες και κατά το καταστατικό τους ειδικές εργασίες.

Για τα νέα, μετά την μεταπολίτευση Συμβουλιά τους βλ. ΘΣ 1974 σ. 2004, 2029.

— Στη συνέχεια θα δοθούν μερικά περιληπτικά στοιχεία για κάθε μια από τις Οργανώσεις.

Βασικά πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο αυτή και μετά κάποια νέα προσπάθεια, όλες σχεδόν οι Οργανώσεις είχαν σχετικά αξιόλογη ανάπτυξη πρωτοβουλιών και εργασιών μέσα σε αρκετά ευνοϊκό κλίμα από πλευράς Κυβερνήσεως (με όλες τις γενικότερες δυσκολίες της εποχής ή λανθασμένους χειρισμούς σε μερικά και από την Κυβέρνηση — που προσαπασθούσε να κρατήσει ισορροπία ανάμεσα στα αντιτιθέμενα συμφέροντα, — αλλά και από Οργανώσεις).

Επίσης αυξήθηκαν οι διεκδικήσεις των Οργανώσεων απέναντι στο Κράτος, στα αντίθετα επαγγελματικά συμφέροντα, και στην ΑΤΕ.

Χαρακτηριστικά για τις αντιπαραθέσεις, με την ΑΤΕ (άλλες σωστές και άλλες όχι) ήταν π.χ. οι γενικές καταγγελίες του Γεν. Δ/τού Ι. Αφεντάκη (βλ. παραπάνω) και οι νεότερες άοριστες αξιώσεις με έγγραφον 915/2994/6.6.75 της ΠΑΣΕΓΕΣ προς την Διοίκηση της ΑΤΕ «Περί αποχωρήσεως της εν λόγω Τραπέζης εκ των Κοινοπραξιών και Εταιρειών των ιδρυθεισών βάσει του άρθρου 8 του Ν. 3854/58 και του άρθρου 8 του Ν. 4087/1960 και των εν συνεχεία Ν. Διαταγμάτων».

Στη ΦΣ 1975 σ. 370 αναγράφεται ότι «ο διοικητής κ. Αδ. Πεπελάσης απήντησε με την από 11.6.75 επιστολήν του αποδεχόμενος το αίτημα, έδωσε δε εντολήν εις τας αρμοδίας υπηρεσίας να καταρτίσουν το ταχύτερον εκθέσεις επί της οικονομικής καταστάσεως των Εταιρειών και Κοινοπραξιών και όλων των σχετικών στοιχείων τα οποία μόλις ολοκληρωθούν θα τεθούν υπ' όψιν της ΠΑΣΕΓΕΣ». Και απηύθυναν προς τας Ενώσεις την εγκύκλιον 25/9.6.75 (το κείμενον της ΦΣ 1975 σ. 370) με υπογραφές Προέδρου Ηλ. Χρονοπούλου και Γεν. Διευθυντού Ι. Αφεντάκη χωρίς να έχουν συζητηθεί στοιχειωδώς οι οικονομικοί όροι (δεδομένου ότι διαφορετικά εννοούσε κάθε πλευρά — και τότε και αργότερα — την «αποχώρηση»).

Βλ. σχετικά και το μέρος της ομιλίας του νέου Γεν. Δ/τού στη ΓΣ της Συνομοσπονδίας που αναφέρεται και στο θέμα αυτό αλλά και λανθασμένα στην «εποπτεία» (Βλ. το κείμενο ΘΣ 1977 σ. 3085).

Σχετικό για το θέμα των οικονομικών συνεταιριστικών Οργανώσεων με νομική μορφή Ανωνύμου Εταιρείας είναι το κείμενο που πολλές φορές ανέπτυξε ο γνώστης Βασ. Ιλιαντζής (σε ομιλίες και σε βιβλιαράκι) για την θέση, τον ρόλο και τα προβλήματά τους (βλ. και ΘΣ 1976 σ. 2735). Πέραν από τα θετικά ο Β. Ιλιαντζής τόνιζε και τα αρνητικά από τυχόν κακή χρησιμοποίηση του θεσμού. (Και δυστυχώς επαληθεύτηκε σε μερικές περιπτώσεις).

✱

Στη συνέχεια δίδονται μερικά περιληπτικά στοιχεία για τις κεντρικές και μερικές περιφερειακές οικονομικές συνεταιριστικές Οργανώσεις μετά την Μεταπολίτευση. Παράλληλα για τα θέματά τους και τα προϊόντα και υπηρεσίες με τις οποίες ασχολούνται βλ. και άλλα Υποκεφ. κυρίως Ζ, Η, ΣΤ/1.

Η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ

(Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Ελαιοπαγωγών Ελλάδος Συν. Π.Ε.)

(Οδός Αθηνάς 48 και Σοφοκλέους)

Πρόεδρος: Αρτέμιος Γεωργιάς - Διευθυντής: Εμμ. Μαραγκουδάκης

Αρχαιρεσίες: 16 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Αρτέμιος Γεωργιάς, Πρόεδρος	Σταφιδική Ένωση Χανίων
Εμμανουήλ Μυρτάκης, Α' Αντιπρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Ηρακλείου
Ηλίας Διακουμάκος, Β' Αντιπρόεδρος	Λακωνίας
Δημήτριος Παπαθανασίου, Συμπρ. Σύμβουλος	Αμφίσσης
Νικόλαος Χατζηδάκης, Αναπληρ. Συμπρ. Σύμβ.	Σητείας
Αντώνιος Κατσαρός, Μέλος	Κερκύρας
Δημήτριος Ζουμπούλης, Μέλος	Μυτιλήνης

Εποπτικόν Συμβούλιον

Ανδρέας Ψαράκης, Προϊστάμενος	Ε.Γ.Σ. Καστελλίου-Κισσάμου
Νικόλαος Κουλεντάκης, Αναπλ. Προϊστάμενος	» Μεσσαράς
Γεράσιμος Χαρακτινός, Μέλος	» Ζακύνθου

(Βλ. ΦΣ 1975 σ. 216)

Ενδεικτικά για τις εργασίες της

- Νέα Συμβούλια 1974 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2004).

- Νέα Συμβούλια αιρετά (βλ. ΦΣ 1975 σ. 216).

- Υπόμνημα για μέτρα προστασίας του ελαιολάδου βλ. ΦΣ 1976 σ. 79 επ. Ληφθέντα μέτρα σ. 80.

- Δραστηριότητες, εξαγωγή βρωσίμων ελαίων κλπ. Απάντηση σε επικρίσεις με κείμενο Δ/ντή της Εμμ. Μαραγκουδάκη (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2214, 2452).

- Προωθείται από την Ελαιουργική η προσπάθεια για τη συμπλήρωση του βιομηχανικού συγκροτήματός της στην Ελευσίνα με την προσθήκη σ' αυτό εγκαταστάσεων τυποποιήσεων και εξευγενισμού ελαιολάδου, σαπωνοποιείου, ελαιοδεξαμενών κλπ.

Έτσι, μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων διαδικασιών (διενέργεια διεθνούς διαγωνισμού, αξιολόγηση προσφορών κλπ.) αναδείχθηκαν οι προμηθευτές του μηχανολογικού εξοπλισμού των μονάδων ραφιनेρίας, υδρογνώσεως ελαίων, διηθήσεως παρθένου ελαιολάδου, τυποποιήσεως ελαιολάδου και σαπωνοποιείου και υπογράφηκαν οι σχετικές συμβάσεις αφού εγκρίθηκαν από τα αρμόδια Υπουργεία τα αποτελέσματα των διαγωνισμών.

Το συνολικό κόστος των έργων αυτών ανέρχεται σε 182.000.000, απ' αυτά δε δρχ. 176.750.000 καλύπτονται με μακροπρόθεσμα δάνεια της Α.Τ.Ε και δρχ. 5.250.000 με επιδότηση του Δημοσίου. (Βλ. Αγροτική Τρ. 1976 σ. 13).

*

Η «ΚΕΟΣΟΕ»

(Κεντρική Ένωση Οينوποιητικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ελλάδος Συν. Π.Ε.)

(Οδός Ελ. Βενιζέλου 36)

Αρχαιρεσίες: 12 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Γεώργιος Ηλιοπούλος, Πρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Πύργου
Μιχαήλ Καλοχριστιανάκης, Αντιπρόεδρος	» Ηρακλείου
Στυλιανός Θεοδωρής, Γραμματεύς	Κοιν. Αμπ/πων Επαρχ. Θηβών
Παντελής Ποπσής, Μέλος	Ε.Γ.Σ. Αμυνταίου
Ιωάννης Ευσταθίου, Μέλος	Οιν/κός Συν/σμός Νεμέας

Εποπτικόν Συμβούλιον

Στυλιανός Τσολακούδης, Προϊστάμενος	Ε.Γ.Σ. Λήμνου
Γεράσιμος Ζαβισάνος, Αναπλ. Προϊστάμενος	» Λευκάδος
Χαράλαμπος Κοντουδάκης, Μέλος	» Μάλεμε

(Βλ. ΦΣ 1975 σ. 216)

Ενδεικτικά για τις εργασίες της

- Τα νέα Συμβούλια 1974 (βλ. ΦΣ 1974 σ. 674 και ΘΣ 1974 σ. 2004).
- Τα νέα αιρετά Συμβούλια 1975 (βλ. ΦΣ 1975 σ. 216).
- Σύσκεψη μελών της για υπάρχοντα οινικά προβλήματα. Προτάσεις. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 327).
- Η Γ.Σ. του 1976. Προσπάθειες για τόνωση της (βλ. Φ.Σ. 1976 σ. 409).

*

Η Κ.Σ.Ο.Σ

(Κοινοπραξία Συνεταιρικών Οργανώσεων Σουλτανίνας)

(Οδός Σολωμού και Μπότσαρη 18)

Πρόεδρος: Ιωάννης Βλαχάκης - Διευθυντής: Παναγιώτης Λυκίδης

Αρχαιρεσία: 15 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Ιωάννης Βλαχάκης, Πρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Ηρακλείου
Αλέξιος Πανούσης, Αντιπρόεδρος	» Βόχας
Ευάγγελος Σφακιανάκης, Μέλος	» Πεζών
Εμμανουήλ Αγγελάκης, Μέλος	» Σητείας
Βασίλειος Μοσχονάς, Μέλος	» Μυλοποτάμου
Γεώργιος Λέκκας, Μέλος	» Κορινθίας

Εποπτικόν Συμβούλιον

Μιχαήλ Γρηγορίου, Προϊστάμενος	Εν. Οιν/κών Γ.Σ. Σητείας
Δημήτριος Ζαρρής, Αναπλ. Προϊστάμενος	Ε.Γ.Σ. Ξυλοκάστρου
Δημήτριος Αποστολάκης, Μέλος	» Μονοφατίου

(Βλ. ΦΣ 1975 σ. 216, 217)

Ενδεικτικά για τις εργασίες της

- Ειδικευμένη, βάσει νόμου, στην προστασία σουλτανίνας.
- Τα νέα Συμβούλιά της 1974 (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2029).
- Τα νέα αιρετά Συμβούλια 1975 (βλ. ΦΣ 1975 σ. 216, 217).
- Ν. 55/1975. Σύσταση Επιτροπής διαθέσεως σουλτανίνας (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2391).
- Η Κ.Σ.Ο.Σ. στα πλαίσια της επιδιώξεώς της για την κατασκευή σταφιδεργοστασίου στην περιφέρεια Ηρακλείου Κρήτης προχώρησε στην αγορά ελαιόφυτης εκτάσεως 53 στρεμμάτων, αντί ποσού δρχ. 4.750.000 στη θέση «Ανατολικά» της περιοχής Γιοφυράκια Κοινότητας Βουτών επαρχίας Μαλεβιζίου Ηρακλείου. (Βλ. Αγροτική Τρ. 1976 σ. 14).

*

Η ΚΥΔΕΠ

(Κεντρική Υπηρεσία Διαχειρίσεως Εγχωρίων Προϊόντων)

(Οδός Μενάνδρου 54)

Πρόεδρος: Αθανάσιος Μανσόλας - Διευθυντής - Υποδ/ντής: Ηλίας Καλογήρου

(Για νέα Συμβούλια 1974 βλ. ΘΣ 1974 σ. 2029)

Αρχαιρεσία: 14 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Αθανάσιος Μανσόλας, Πρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Αταλάντης
Ανδρέας Δημαρχάκος, Α' Αντιπρόεδρος	» Πατρών
Νικόλαος Ζεϊμπέκης, Β' Αντιπρόεδρος	» Αξιουπόλεως
Αναστάσιος Καλογεράκης, Μέλος	» Σερρών
Ηλίας Κεχαγιάς, Μέλος	» Γιαννιτσών
Δημήτριος Ιατρού, Μέλος	» Βόλου
Νικόλαος Παπάζογλου, Μέλος	» Ροδόπης
Ιωάννης Ιωαννίδης, Μέλος	» Κοζάνης
Βασίλειος Μαραντός, Μέλος	» Λεβαδείας
Φίλιππος Ηλιάδης, Μέλος	» Κιλκίς
Νικόλαος Αρχοντής, Μέλος	» Καρδίτσας
Ευάγγελος Δημητρώσης, Μέλος	» Αττικής
Φίλανδρος Μπρούμας, Μέλος	» Καλαμάτας

Εποπτικόν Συμβούλιον

Νικόλαος Τζιβελέκης, Προϊστάμενος	Ε.Γ.Σ. Λαγκαδά
Ελευθέριος Σπέντζας, Αναπλ. Προϊστάμενος	» Άρης
Στυλιανός Παπαδάκης, Μέλος	» Ορεστιάδος
Σπυρίδων Βελιάδης, Μέλος	» Γαστούνης
Κωνσταντίνος Βελιάδης, Μέλος	» Βέροιας

(Βλ. ΦΣ 1975 σ. 217. Και ΘΣ 1975 σ. 2268)

Ενδεικτικά για τις εργασίες της

- Στα πλαίσια του 5ετούς προγράμματος που καταρτίστηκε από το Υπουργείο Γεωργίας για την τμηματική κατασκευή 37 συνολικά κατακόρυφων σιταποθηκών (silos) με ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό, συνολικής χωρητικότητας 500.000 τόννων και συνολικού, κατ' εκτίμηση, κόστους δρχ. 785.000.000, ανατέθηκε στην ΚΥΔΕΠ η κατασκευή των ακόλουθων τεσσάρων:

Ζαπτείου Λαρίσης	χωρητικότητας	20.000	τόνων
Σταυροχωρίου Κιλκίς	»	20.000	»
Κοπανού Κοζάνης	»	10.000	»
Λευκοθέας Σερρών	»	10.000	»

Το Υπουργείο Γεωργίας με σχετική απόφασή του κατακέρωσε στον τελευταίο μειοδότη την κατασκευή των παραπάνω αποθηκών αντί του συνολικού ποσού των 205.312.800 δρχ.

Για την πλήρη κάλυψη του ποσού αυτού η ΚΥΔΕΠ εξασφάλισε έγκριση της Νομισματικής Επιτροπής για συμπληρωματικό δάνειο δρχ. 113.313.000 που θα της δοθεί από την ΑΤΕ μετά από ειδική χρηματοδότησή της από την Τράπεζα της Ελλάδος και τη χορήγηση εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου, που εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 10640/411/6.2.76 απόφαση του κ. Υπουργού Οικονομικών.

Εκτός από τις σιταποθήκες αυτές το Υπουργείο Γεωργίας αποφάσισε την κατασκευή και άλλων 6 συνολικής χωρητικότητας 90.000 τόννων και συγκεκριμένα:

α) Σιταποθήκη στο Ν. Έβρου (Λιμάνι Αλεξ/λεως)	χωρητ.	15.000 τόν.
β) Σιταποθήκη στο Ν. Ροδόπης (Λιμάνι Πόρτο-Λάγο)	χωρητ.	15.000 τόν.
γ) Σιταποθήκη στο Ν. Ημαθίας (Πλατύ)	χωρητ.	15.000 τόν.
δ) Σιταποθήκη στο Ν. Φθιώτιδος (Λιμάνι Αγ. Μαρίνης-Αταλάντης)	χωρητ.	15.000 τόν.
ε) Σιταποθήκη στο Ν. Γρεβενών (Γρεβενά)	χωρητ.	15.000 τόν.
στ) Σιταποθήκη στο Ν. Βοιωτίας ή Αττικής	χωρητ.	15.000 τόν.

Η κατασκευή και των αποθηκών αυτών ανατέθηκε στην ΚΥΔΕΠ και βρίσκεται στο στάσιο της εξευρέσεως των αναγκαίων οικοπέδων και της καταρτίσεως των σχετικών μελετών και σχεδίων.

Εξ άλλου, στα πλαίσια του προγράμματος που κατάρτισε το Υπουργείο Γεωργίας για την κατασκευή, μέσα σε μιά τριετία, 11 συγκροτημάτων Ψυκτικών Αποθηκών - Συσκευαστηρίων πατάτας, ανατέθηκε στην ΚΥΔΕΠ η σταδιακή εκτέλεσή του σε οικοπεδα ιδιοκτησίας των τοπικών Ενώσεων Συνεταιρισμών Για την εκτέλεση του προγράμματος αυτού χορηγήθηκε πίστωση στην ΚΥΔΕΠ συνολικού ύψους 187.000.000. (Βλ. Αγροτική Τρ. 1976 σ. 14).

*

Η ΣΕΚΕ

(Συνεταιριστική Ένωσις Καπνοπαραγωγών Ελλάδος, Ανώνυμος Εταιρεία)

(Οδός Ελευθερίου Βενιζέλου 6)

Πρόεδρος: Ιωάννης Αφεντάκης - Γενικός Διευθυντής: Βασίλειος Ιλιαντζής

Αρχαιρεσίαι: 21 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Ιωάννης Αφεντάκης, Πρόεδρος	Γεν. Δ/ντής ΠΑΣΕΓΕΣ
Δημήτριος Λεοντζάκος, Α' Αντιπρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Καβάλας
Απόστολος Παλότης, Β' Αντιπρόεδρος	» Σεργών
Χρήστος Σάκαρης, Εντεταλ. Σύμβουλος	» Δράμας
Ιωσήφ Αλεξανδρόπουλος, Μέλος	Σ/σμού «Καταναλωτής», Αθ.
Δημήτριος Γαϊταντζόπουλος, Μέλος	Ε.Γ.Σ. Παγγαίου
Σταύρος Ζουρνατζίδης, Μέλος	» Εάνθης
Σταύρος Θεοφανίδης, Μέλος	Καθηγ. Παντ. Ανωτ. Σχολής
Ευάγγελος Κουρτίδης, Μέλος	Ε.Γ.Σ. Εάνθης (Πρόεδρος)
Δημήτριος Πεταλωτής, Μέλος	Οικονομολόγος
Ηλίας Χωλόπουλος, Μέλος	Ε.Γ.Σ. Εορδαίας

(Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2206)

Ενδεικτικά για τις εργασίες της

- Η Γ.Σ. 11.12.74 (Πρόσκληση, θέματα, συζήτηση, ομιλίες κλπ. βλ. ΘΣ 1974 σ. 1997, 1998, 2075, 2123.
- Η ομιλία του Γ. Δ/ντή Β. Ιλιαντζή. Τα οδυνηρά πλήγματα που υπέστη το εθνικόν προϊόν κατά την επταετίαν της δικτατορίας. Ο ελληνικός καπνός και ο αγροτικός συνεργατισμός. Βλ. το αναλυτικό κείμενο ΦΣ 1974 σ. 784 επόμεν. με πολύ χαρακτηριστικά λόγια και στοιχεία. Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2075.
- Ισολογισμός 30.6.74. Βλ. ΘΣ 1974 σ. 1998 και ΦΣ 1974 σ. 732.
- Το νέο ΔΣ βλ. ΘΣ 1975 σ. 2206.
- Ο Γεν. Δ/ντής της ΣΕΚΕ Β. Ιλιαντζής, σε ομιλία στο Σεμινάριο του Υπουργείου Γεωργίας για ανώτερα στελέχη του, αναφέρεται αναλυτικά στην όλη συγκρότηση, τις δραστηριότητες, τα αποτεύματά της από το 1947. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2599 επόμεν.).
- Για την Γ.Σ. της ΣΕΚΕ Δεκ. 1975 βλ. ΘΣ 1976 σ. 2604 και ΦΣ 1975 σ. 160.
- Νέος Πρόεδρος ο Δημ. Πεταλωτής μετά παραίτησιν Ι. Αφεντάκη. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2889 και ΦΣ 1976 σ. 342).
- Η ΓΣ του Δεκ. 1976. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2959).
- Χαρακτηριστικό κείμενο για τις εργασίες της ΣΕΚΕ, την περιοδεία του Βασ. Ιλιαντζή (Γεν.Δ/ντή) και Δ. Πεταλωτή (μέλους ΔΣ) στη Δυτ. Γερμανία και Ελβετία, την πολλαπλή

συνεργασία της ΣΕΚΕ με τον μεγάλο Έλληνα καπνέμπορο στο εξωτερικό Κεχαγιά και την αναφερόμενη βοήθειά του, τις πληροφορίες για τη διεθνή θέση και αγορά των καπνών και καπνοβιομηχανιών βλ. αναλυτικά σε κείμενο-έκθεσή τους για συναντήσεις, πληροφορίες.

- Σύμφωνα με δημοσίευση στη ΦΣ 1975 σελ. 363, 364 και με πιο αναλυτικά στοιχεία, η ΣΕΚΕ εμφανίζεται ως εξής:

«Σ.Ε.Κ.Ε.» ΑΕ

**ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
«ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ»**

Έδρα: Αθήναι - Πανεπιστημίου 6

«Έτος Ιδρύσεως 1947»

Πρόεδρος: Ιωάννης Αφεντάκης - Γενικός Διευθυντής: Βασίλειος Ιλantzής

Διοικητικόν Συμβούλιον

Ιωάννης Αφεντάκης, Πρόεδρος

Γεν. Δ/τής ΠΑΣΕΓΕΣ

Δημήτριος Λεοντζάκος, Α' Αντιπρόεδρος

Ε.Γ.Σ. Καβάλας

Απόστολος Παπότης, Β' Αντιπρόεδρος

» Σερρών

Μέτοχοι: Αποκλειστικώς και μόνον αι Συνεταιριστικά Οργανώσεις των Καπνοπαραγωγών.

Κεφάλαια: Μετοχικόν (εκκινήσεως) δρχ. 2.000.000.

Σημερινά: Μετοχικόν δρχ. 5.600.000. Αποθεματικά δρχ. 150.000.000.

Καταστατικοί Σκοποί: Η εμπορική και βιομηχανική αξιοποίησης των ελληνικών καπνών και η ανάπτυξις της συνεταιριστικής εμπορίας των καπνών.

Στόχοι: - Η διεύρυνσις των εξαγωγών

- Η εξασφάλισις λογικών τιμών

- Η βελτίωσις του καπνοπαραγωγικού εισοδήματος.

Υποκαταστήματα: Θεσσαλονίκη - Καβάλα - Ξάνθη **Γραφεία:** Σέρραι - Δράμα.

(Ιδιόκτητοι καπναποθήκαι εις όλας τας άνω πόλεις).

Εμπορικά δραστηριότητες:

- Εξαγωγή καπνών 28 ετίας

- Ποσότης χιλιόγραμμα 160 εκατομμύρια

- Αξία εις δολάρια: 252 εκατομμύρια

- Επίσιος μέσος όρος: χιλιόγραμμα 5.700.000

δολάρια 9.000.000

- Ανταλλαγαί: Δια την στήριξιν του εξαγωγικού της έργου:

- Πραγματοποιεί ανταλλαγάς με χώρας διμερών συμφωνιών

- Συμμετέχει εις δύο μεγάλας εισαγωγικάς επιχειρήσεις:

την ΣΠΕΚΑ Α.Ε., εισαγωγή Σοβιετικών τρακτέρ και άλλων γεωργικών και χωματουργικών μηχανημάτων και

την Κοινοπραξία ΣΕΚΕ - ΔΗΜΗΤΡΑ, εισαγωγή των Τσεχοσλοβακικών Τρακτέο «ZETOR» και των Αυτοκινήτων «TATRA».

Λοιπά δραστηριότητες:

Εις τον Καπνικόν τομέα: Συμβολή εις την αύξησιν της καπνοπαραγωγής, την βελτίωσιν της ποιότητος, την συμπίεσιν του παραγωγικού κόστους και την δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος δια τους μονοκαλλιεργητάς καπνοπαραγωγούς καθώς και εις την διάδοσιν των ελληνικών καπνών.

Εις τον Συνεταιριστικόν τομέα: Συμβολή εις την ανάπτυξιν της συνεταιριστικής

οικονομίας, δια της συμμετοχής της εις τα κεφάλαια και εις την οργανωτική προσπάθειαν, προς δημιουργίαν συνεταιριστικών γεωργικών βιομηχανιών και επιχειρήσεων (ΣΠΕ - ΑΣΕ - ΣΕΠΕΚ - ΣΕΒΑΘ κλπ.).

Επίσης συμβολή εις την εν γένει συνεταιριστικήν πρόοδον, δια της υλικής και οργανωτικής ενισχύσεως προγραμμάτων αφορώντων την συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν, την δημιουργίαν συνεταιριστικών στελεχών και την προβολήν των συνεταιριστικών επιτευγμάτων.

Ένα από τα σπουδαιότερα επιτεύγματά της είναι αι υποτροφίαι της (1948-1967) χάρις εις τας οποίας 400 νέοι, από πτωχάς καινοπαγωγικές οικογενείας, εσπούδασαν εις Πανεπιστημιακάς Σχολάς (ΑΣΟΕ, ΟΠΕ, Ανωτ. Γεωπονική κλπ.), οι περισσότεροι εκ των οποίων, ώριμοι και διακεκριμένοι επιστήμονες, προσφέρουν τας υπηρεσίας των, είτε ως στελέχη της συνεταιριστικής κινήσεως, είτε ως στελέχη της Α.Τ.Ε. και άλλων Ιδρυμάτων και Οργανισμών, με ενθουσιασμόν και συναίσθησιν κοινωνικής ευθύνης, δια την πρόοδον του τόπου μας.

*

Η ΣΕΚΑΠ

- Η ίδρυση της συνεταιριστικής καινοβιομηχανίας έγινε την 4-10-1975 με απόφαση του Δ.Σ. της ΣΕΚΕ.

Σκοποί. Το πρώτον Δ.Σ. Βασικές διατάξεις του Καταστατικού. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 524 επόμε.).

- Για το θέμα βλ. αναλυτικά το βιβλίο του Β. Πλαντζή «Η Συνεταιριστική Καινοβιομηχανία Ελλάδος ΣΕΚΑΠ Α.Ε.», Αθήνα 1987.

Όπως είναι γνωστό, ο Βασ. Πλαντζής υπήρξε η ψυχή για την ίδρυση της ΣΕΚΑΠ σε στενή συνεργασία με τον Αλ. Μπαλατζή και άλλα αγροτικά συνεταιριστικά στελέχη. Ως Γεν. Δ/ντής της ΣΕΚΕ υπήρξε ο πρώτος Πρόεδρος του Δ.Σ. της ΣΕΚΑΠ και γνωρίζει «από πρώτο χέρι» όλη την προϊστορία και ιστορία της ΣΕΚΑΠ και εκθέτει στο βιβλίο αυτό «την αλήθεια χωρίς φόβο και χωρίς πάθος» με όλες τις λεπτομέρειες.

- Την πρώτη Εγκύκλιο του Δ.Σ. προς τις Ενώσεις Γ.Σ. (βλ. ΦΣ 1975 σ. 633)

- Για τη ΣΕΚΑΠ νεότερα στοιχεία από τη συγκρότηση και τις δραστηριότητες της βλ. στον Δ τόμο καθώς και στον παρόντα Ε τόμο (στο τέλος, όπου η σύντομη αναφορά στην περίοδο μετά το 1976).

**Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΕΚΑΠ Α.Ε.**

Σεών διακεκριμένο

συνεταιριστική δράση,

του συνεργατισμού,

με την μετριοφροσύνη

μορφωτική και ηθική ή πρ

εργασίας συγκόμην κίνηση,

των ανταποκρίσεων,

Αριστέϊδα Ν. Κρηνηση.

Με αγαστή και φιλική

Μεϊν
1987

Β. Πλαντζή

Από τις προσπάθειες για διεύρυνση των εργασιών της συνεταιριστικής Καπνοβιομηχανίας ΣΕΚΑΠ. Ο Πρόεδρος της ΣΕΚΑΠ Ηλ. Σεϊτανίδης και ο Διευθύνων Σύμβουλος Σοφ. Δοδόπουλος, με το συνεταιριστή συγγραφέα Αριστ. Ν. Κλήμη σε συγκέντρωση για διεύρυνση πωλήσεων της ΣΕΚΑΠ.

*

Η Σ.Π.Ε.

(Συνεταιριστική Προμηθευτική Ένωση Α.Ε.)

(Οδός Δεληγιώργη 59)

Πρόεδρος: Ευάγγ. Κωσταπάνος - Γενικός Διευθυντής: Ανδρόνικος Σιβρόπουλος

Αρχαιρεσία: 16 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Ευάγγελος Κωσταπάνος, Πρόεδρος	Ε.Γ.Σ. Ιωαννίνων
Γεράσιμος Λιβιεράτος, Α' Αντιπρόεδρος	Οικονομολόγος
Ιωάννης Βλαχάκης, Β' Αντιπρόεδρος	Πρόεδρος Κ.Σ.Ο.Σ.
Κων/νος Στεργιόπουλος, Εντεταλ. Σύμβουλος	Ε.Γ.Σ. Λαμίας
Χρήστος Πολιτίδης, Μέλος	» Εορδαίας
Γεώργιος Παπαγεωργίου, Μέλος	» Αμαλιάδος
Ηλίας Αντωνίου, Μέλος	» Δράμας
Νικόλαος Παγώνας, Μέλος	» Κατερίνης
Γεώργιος Κουτρας, Μέλος	» Ελευθερουπόλεως

Ενδεικτικά για τις εργασίες της

Τα νέα Συμβούλια 1974 Θ.Σ. σ. 2029.

- Τα νέα αιρετά Συμβούλια 1975 (βλ. ΦΣ 1975 σ. 218. Και ΘΣ 1975 σ. 2271).

- Οι προμηθευτικές εργασίες και η ΣΠΕ. Κείμενο Ευαγγ. Κωσταπάνου βλ. ΘΣ 1976 σ. 2614.

- Για την ταυτότητά της, τις προσπάθειες, τις δραστηριότητές της βλ. στη ΦΣ 1976 σ. 428 το ακόλουθο κατατοπιστικό κείμενο για όλη την ιστορία και τη δραστηριότητα της ΣΠΕ:

«Το 1949 η ΚΥΔΕΠ, μαζί με μερικές άλλες προοδευτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, αποφάσισαν και ίδρυσαν ένα κεντρικό προμηθευτικό οργανισμό για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συνεταιρισμένων αγροτών και των συνεταιριστικών τους οργανώσεων σε είδη γεωργικής χρήσεως και βιοτικής ανάγκης.

Έτσι ιδρύθηκε η Συνεταιριστική Προμηθευτική Ένωση «Σ.Π.Ε.» Α.Ε., που είναι μια ριτοβάθμια Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση και έχει αντικειμενικό σκοπό να εφοδιάζει τους αγρότες και τις Συν/κές Οργανώσεις με τα απαραίτητα είδη βιοτικής ανάγκης και γεωργικής χρησιμότητας με τους καλύτερους δυνατούς όρους, δηλαδή καλή ποιότητα σε λογικές τιμές.

Η ΣΠΕ, κατά τη διάρκεια της πολυετούς ιστορίας της, απόκτησε την εμπιστοσύνη του αγροτικού κόσμου και με τη συνεχή δραστηριοποίησή της αναδείχθηκε σαν το μοναδικό όργανο ικανοποίησης των προμηθευτικών και καταναλωτικών αναγκών του.

Από τα κυριότερα είδη που διαθέτει η ΣΠΕ είναι: Σκαπτικά μηχανήματα, αντίληκτα συγκροτήματα, συγκροτήματα τεχνικής βροχής, ψεκαστές, θειωπύρες, σπαρτικές και θεριστικές, χορτοκοπτικές και χορτοδετικές μηχανές, κινητήρες παντός τύπου, διάφορα σκεύη και υλικά τυροκομίας και μελισσοκομίας, σάκκοι, σπάγγοι, λινάτσες, σύρματα, καπνόπανα, σταφιδόπανα, αδιάβροχα, λαμαρίνες, ελαιόλαδα αγνά και βρώσιμες ελιές τυποποιημένες, σαπούνια λευκά και πράσινα, απόρρυπαντικά πλυντηρίων και για τα χέρια, μεγαιρικά λίπη, κηπευτικά και κρέατα σε κονσέρβες, ηλεκτρικά είδη «Φίλιπς» και άλλα.

Επίσης κάνει εισαγωγές μηχανημάτων και διάφορων άλλων ειδών από το εξωτερικό, για λογαριασμό των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, πωλήσεις γεωργικών και τυροκομικών προϊόντων για λογαριασμό επίσης των Συν/κών Οργανώσεων και παρέχει πάσης φύσεως πληροφορίες και οδηγίες της αρμοδιότητάς της στις Συν/κές Οργανώσεις που θα απευθυνθούν σ' αυτή...

Ανακόπηκε όμως η ανοδική πορεία της κατά την επτάχρονη δικτατορία, κατά την οποία η οργάνωση έχασε το κύρος της και κινδύνευσε να ανακοπούν όλες οι δραστηριότητές της.

Η ΣΠΕ δραστηριοποιήθηκε και πάλι ευθύς μετά την επάνοδο και επανεκλογή της αρετής διοικήσεώς της που αμέσως ανέπτυξε όλες τις εργασίες της και αποκαταστάθηκε πλήρως η άριστη φήμη και το γόητρο της Εταιρείας καθώς και η απόλυτη εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων με αυτή, τόσο των πελατών όσο και των προμηθευτών.

Έτσι οι προσπάθειες της Διοικήσεως για την εξυπηρέτηση της Εταιρείας και την παράλληλη ανάπτυξη

κάθε δυνατής επιχειρηματικής δραστηριότητας σε όλους τους τομείς στέφθηκαν από πλήρη επιτυχία, όπως τούτο φαίνεται και από την έκθεση των πεπραγμένων της προς την ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση για το παρελθόν έτος 1975, από την οποία επισημαίνουμε μεταξύ άλλων τα εξής:

1) Προωθήθηκε σε αξιόλογο βαθμό η επαφή και συνεργασία μετά των Συν/κών Οργανώσεων.

2) Βελτιώθηκε ο υπηρεσιακός μηχανισμός, ο οποίος αφού πλαισιώθηκε με πεπειραμένους υπαλλήλους και με νέους επιστήμονες, ανταποκρίνεται στην αποστολή του και συμβάλλει θετικά στην προώθηση και προαγωγή των εργασιών τόσο της Εταιρείας όσο και των Ενώσεων και δη της Βορείου Ελλάδος, όπου το αναδιοργανωθέν Υποκατάστημα της ΣΠΕ παρέχει σε ενδιαφερόμενες Ενώσεις τεχνική εξυπηρέτηση και οργανωτική βοήθεια για τη δημιουργία συγχρόνων καταστημάτων Self-Servis.

3) Με σύντονες και δραστήριες ενέργειες προωθήθηκαν οι πωλήσεις τρακτέρ Ursus σε πολύ ικανοποιητικά επίπεδα, παρά τις δυσχερείς και αντίξοες συνθήκες που επικράτησαν λόγω αύξησης των τιμών από το εργοστάσιο, της υπερτιμής του δολλαρίου κατά 20% και, κατ' επέκταση, των επιβαρύνσεων από δασμούς, της μη αναπροσαρμογής των γεωργικών προϊόντων σε ανάλογα επίπεδα. Είναι άξιο μνησίο το γεγονός ότι οι από τη ΣΠΕ προσφερόμενες εκάστοτε τιμές τρακτέρ και άλλων μηχανημάτων ευρισκονται πάντοτε σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα έναντι όλων των άλλων ανταγωνιστών.

4) Έγινε συνεννόηση και επανασύνδεση των σχέσεων συνεργασίας με το, στη Δυτική Γερμανία, εργοστάσιο κατασκευής των περιφρημών σκαπτικών ΗΑΚΟ, που αποδείχθηκαν τα πιο καλύτερα και καταλληλότερα για τα εδάφη μας.

Ήδη, ανακτήθηκε η αντιπροσωπεία και έγινε εισαγωγή σκαπτικών ΗΑΚΟ, η διάθεση των οποίων προχωρεί ικανοποιητικά, έστω και χωρίς χρηματοδότησή τους από την ΑΤΕ, η οποία χορηγεί δάνεια μόνο για τα ελληνικής κατασκευής σκαπτικά μηχανήματα.

Λόγω του τεράστιου ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η εργασία αυτή, εξετάζεται η περίπτωση της κατασκευής των σκαπτικών ΗΑΚΟ στην Ελλάδα από κοινού ή σε συνεργασία με τον εν λόγω Οίκο και ελπίζεται βάσιμα ότι η σχετική προσπάθεια θα ευοδωθεί σύντομα.

5) Στον τομέα των ειδών οικιακής χρήσεως και βιοτικής ανάγκης, προγραμματίστηκε και επιδιώκεται η απ' ευθείας από παραγωγικές πηγές τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού προμήθεια αγαθών για εφοδιασμό των ενδιαφερόμενων Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Ούτω, επραγματοποιήθη-

και συνεχίζονται εισαγωγές κονσερβών, γάλακτος, κρεάτων, ψαριών κλπ. και προχωρεί βάσει συμφωνιών μας με εγχώριες βιομηχανίες για λογισμό της ΣΠΕ παρασκευή αγαθών αρίστης ποιότητας και σύμφωνα προς σχετικές προδιαγραφές, όπως τα απορρυπαντικά, ζυμαρικά κλπ., τα οποία προσφέρονται ήδη σε τιμές αρκετά κατώτερες των παρεμφερών και τυγχάνουν καλής υποδοχής από μέρους των καταναλωτών.

6) Ύστερα από μακρές προσπάθειες και ενέργειες αναγνωρίστηκε επί τέλους το δικαίωμα στην ΣΠΕ να προμηθεύεται ζάχαρη από τα Κρατικά Αποθέματα, όπως και το χονδρικό εμπόριο. Έτσι, από τον Απρίλιο 1975, η ΣΠΕ εξυπηρετεί όλες τις ενδιαφερόμενες Οργανώσεις, εφοδιάζοντάς τις με την τιμή του του Κράτους και χωρίς καμμία απολύτως επιβάρυνση.

7) Το γενικό ύψος της αγοράς εμπορευμάτων περασμένης χρήσεως ανήλθε σε δρχ. 260.350.407, έναντι 194.684.792, ενώ η αξία των διατεθέντων ειδών μέσα στη χρήση 1975 με τιμολόγια της ΣΠΕ ανήλθε σε δρχ. 153.587.485, έναντι δρχ. 112.030.446 του έτους 1974. Ήτοι ο συνολικός κύκλος εργασιών 1975 ανήλθε σε δρχ. 327.067.236, η δε αξία των αδιαθέτων εμπορευμάτων με τιμή κτήσεως, όπως η απογραφή της 31ης Δεκεμβρίου, ανήρχετο σε δρχ. 52.422.707.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι ο βασικός τομέας εργασιών - τα τρακτέρ, γεωργικά μηχανήματα και εφόδια - παρουσιάζει αύξηση δρχ. 41.557.000 ήτοι 37% έναντι του προηγούμενου χρόνου.

Ristourne:

Την όλη δραστηριότητά της η ΣΠΕ ασκεί με αυστηρή προσήλωση στην αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού. Κατ' ακολουθία, οι πελάτες - μέτοχοι, προμηθευόμενοι από αυτή τα αγαθά, εξασφαλίζουν ευνοϊκότερους όρους προμηθείας από οποιαδήποτε άλλη πηγή και επομένως ωφελούνται αμέσως.

Ανεξάρτητα όμως από αυτό, η Εταιρεία, πιστή στις υγιείς συνεταιριστικές αρχές, εφαρμόζει και πάλι τη σχετική διάταξη του Καταστατικού της περί χορηγήσεως στους πελάτες-μετόχους Ristourne στο τέλος της χρήσεως.

Έτσι, και κατόπι της υπερκαλύψεως των ζημιών που κατέλιπε η επταετής δικτατορία, το Διοικητικό Συμβούλιο, σε εκτέλεση της αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων της 27.6.75 διέθεσε για Ristourne 1975 το ποσόν των δρχ. 2.374.303, κατανεμηθέν μεταξύ των Οργανώσεων-πελατών κατ' αναλογία της συμμετοχής τους στις εργασίες της Εταιρείας κατά τη λήξασα περίοδο.

Αποτελέσματα χρήσεως - Μέρισμα

Μη έχοντας κερδοσκοπικό χαρακτήρα η ΣΠΕ, έχει τάξει σα γνώμονα των ενεργειών και της δραστηριότητάς της την εξυπηρέτηση των αναγκών των Οργανώσεων - μετόχων της και γενικότερα του αγροτικού κόσμου. Υπό το πρίσμα δε τούτο πρέπει να κρίνεται το έργο και τα οικονομικά αποτελέσματα της Εταιρείας.

Από αντικειμενική διερεύνηση των στοιχείων διαπιστώνεται, ότι οι από τη ΣΠΕ προσφερθείσες υπηρεσίες και τα αγαθά, επιβαρύνθηκαν με ελάχιστο ποσοστό κέρδους και σε μερικές περιπτώσεις χωρίς κανένα απολύτως περιθώριο. Παρά ταύτα, χάρη στους επιτυχείς εμπορικούς συνδυασμούς, τον μεγάλο όγκο των συναλλαγών και κυρίως στη λογική και νοικοκυρεμένη διαχείριση όπως και στο επικρατήσαν πνεύμα φειδούς και οικονομίας στις δαπάνες, η Εταιρεία κατόρθωσε να παρουσιάσει τα κατωτέρω λίαν ικανοποιητικά αποτελέσματα:

Τα ακαθάριστα έσοδα από τις εργασίες της απολογιζομένης Χρήσεως ανήλθαν σε δρχ. 60.687.765. Μετά την αφαίρεση των διατεθέντων εξόδων δρχ. 49.405.041, απέμειναν καθαρά κέρδη δρχ. 11.282.724.

Το Διοικητικόν Συμβούλιον επρότεινε στη Συνέλευση όπως τα προκύψαντα καθαρά κέρδη διατεθούν ως ακολούθως:

- α) Για κάλυψη ζημιών περασμένων Χρήσεων δρχ. 6.363.876.
- β) Για πληρωμή μερίσματος 11% επί του κεφαλαίου με το φόρο δρχ. 1.870.000.
- γ) Για πληρωμή φόρου εισοδήματος και ΟΓΑ δρχ. 3.048.848.

Συμπερασματικά, κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ότι μετά την αποκατάσταση της ομαλότητας και μέσα σε βραχύτατο χρονικό διάστημα, επιτεύχθηκε αυτοδύναμα από την ΣΠΕ, απ' ενός να ξεπεραστεί η κρίση και ο κίνδυνος καταρρεύσεως που της εκληροδότησε η δικτατορία και απ' ετέρου να εξυγιανθεί οικονομικά και ηθικά και να καταστεί πάλιν μιά αξιολογη δυναμική μονάδα στην υπηρεσία των Γεωργικών Οργανώσεων και του αγροτικού κόσμου.

Η Διοίκηση της Εταιρείας με απόλυτη ικανοποίηση διαπιστώνει ότι η πλειονότητα των Ενώσεων Συνεταιρισμών, συμμεριζόμενη τη θεμελιώδη συνεταιριστική αρχή της πάνω σε ελεύθερη βάση συνεργασίας, πρόθυμα συνεργάζεται και συναλλάσσεται σήμερα με την ΣΠΕ και κατ' αυτόν τον τρόπο υποβοηθείται και προάγεται το έργο της προς όφελος και των Οργανώσεων και του αγροτικού κόσμου. (1)

(1) Δημιουργός και ψυχή της ΣΠΕ υπήρξε ο Ανδρ. Σιβρόπουλος. Σμιαγραφία της προσωπικότητάς του βλ. κατά τον θάνατό του σε κείμενο - επικήδεια ομιλία Α.Ν. Κλήμη («Συνεταιριστική Πορεία» τεύχος 28 του 1992).

Η ΣΠΕΚΑ

(Συνεταιριστική Τεχνική Εμπορική Εταιρεία Α.Ε.)

(Θυγατρική Εταιρεία των συνεταιριστικών εταιριών ΣΕΚΕ και ΣΠΕ)

(Οδός Σολωμού 55)

Πρόεδρος: Βασ. Ιλαντζής - Γενικός Διευθυντής: Νικ. Κολύμβας

Αρχαιρεσία: 24 Μαρτίου 1975

Διοικητικόν Συμβούλιον

Βασίλειος Ιλαντζής, Πρόεδρος	Γεν. Δ/ντής ΣΕΚΕ
Ανδρόνικος Σιβρόπουλος, Αντιπρόεδρος	Γεν. Δ/ντής ΣΠΕ
Γεώργιος Χατζηδημητρίου, Εντεταλ. Σύμβουλος	τ. Ανωτ. Τραπ. υπάλληλος
Αθανάσιος Πανουσόπουλος, Σύμβουλος	Αγρότης - Συν/στής
Γεώργιος Γεωργούλης, Σύμβουλος	τ. Πρόεδ. Ε.Γ.Σ. Κατερίνης
Δημήτριος Παραλάικας, Σύμβουλος	τ. Δ/ντής Ε.Γ.Σ. Σερρών
Σπύρος Γιαννόπουλος, Σύμβουλος	τ. Δ/ντής Υπουργ. Γεωργίας
Ευστάθιος Πανάγος, Σύμβουλος	Δ/ντής Ε.Γ.Σ. Αττικής
Ιορδάνης Παπαδόπουλος, Σύμβουλος	Δ/ντής Καταναλ. Συν/σμών

(Βλ. ΦΣ 1975 σ. 218. Και ΘΣ 1975 σ. 2268).

Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ

(Ένωση Κτηνοτροφικών Συνεταιρισμών Ελλάδος)

- Τα νέα Συμβούλια 1974. (Βλ. ΘΣ 1974 σ. 2004).
- Η Γ.Σ. του 1974. Υποσχέσεις υπουργών στα αιτήματα μέτρων υπέρ κτηνοτροφίας (βλ. ΦΣ 1974 σ. 326).
- Προτάσεις για ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Διαμαρτυρίες για μερικά κυβερνητικά μέτρα. (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 239).

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Η ΑΣΕ

Βλ. δραστηριότητά της (και 16η Γεν. Συνέλευσή της) στη ΦΣ 1974 σ. 430.

Η ΕΛΒΙΖ

- Παρουσιάζει το αντικείμενο της δραστηριότητάς της με τις καταχωρήσεις στη ΦΣ 1976 σ. 296, 298.

Η ΡΟΔΟΠΗ (Βιομηχανία γάλακτος) Ξάνθη, ΑΕ.

Για το έργο της από το 1965 που άρχισε να λειτουργεί βλ. αναλυτικά ΘΣ 1980 σ. 4293.

Η ΚΣΕΜ (Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Μεσσηνίας).

Αναλυτικό κείμενο για την ταυτότητά της και τις δραστηριότητές της βλ. ΦΣ 1976 σ. 346.

Η ΣΕΒΑΘ ΑΕ (Συνεταιριστική Επιχειρήσεις Βιομηχανικής Αναπτύξεως Θράκης).

- Η ίδρυσή της στην Ξάνθη με μετόχους Ενώσεις Γ.Σ. Ξάνθης και Καβάλας, την ΑΤΕ, την ΣΕΚΟΒΕ, την ΚΥΔΕΠ και ΣΕΚΕ. Αρχικό κεφάλαιο 80 εκατ. δρχ. (ΘΣ 1975 σ. 2333. Και σ. 2521. Και ΦΣ 1975 σ. 383).

Η ΣΕΚΟΒΕ

- Η Γ.Σ. 18.12.74. Ισολογισμός. Θέματα εξαιρετικής σημασίας (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2007, 2008).

- Δραστηριότητες 1970-1974, αναλυτικό ενδιαφέρον κείμενο (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2030). Καθώς τονίζουν στις διαφημιστικές σελίδες στη ΦΣ: «Τα Συνεταιριστικά Εργοστάσια Κονσερβοποιίας Βορείου Ελλάδος αποτελούν πρωτοποριακής κλάσεως βιομηχανικές μονάδες της

χώρας εις παραγωγικότητα και υψηλής στάθμης ποιοτική απόδοση. Εφαρμόζουν τας πλέον συγχρόνους επιστημονικές και τεχνικές μεθόδους δια την επιμελημένη παραγωγή και επεξεργασίαν των σπωροκηπευτικών. Κατέστησαν ευφήμως γνωστά εις την διεθνή αγοράν δια την αρίστην ποιότητα των προϊόντων των με την οποίαν εντυπωσιάζουν και τους Έλληνας καταναλωτάς».

- Αναλυτικές πληροφορίες για τη φύση της και την οργάνωση, δραστηριότητά της βλ. ΦΣ 1976 σ. 347.

- Πληροφορίες για ίδρυση, εγκαταστάσεις, εργασίες, σχέδια, κλπ. βλ. ΘΣ 1976 σ. 2889.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Ὑπαλλήλων ΑΤΕ
ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς πρώτης 25ετίας
τῆς δημιουργικῆς καὶ κοινωφελούς δράσεως
τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
ΑΘΗΝΑΙ 1954

Από την περίοδο 1974-1976 η ΑΤΕ απομακρύνεται από τον αρχικό της ρόλο. Και καθώς οι Συνεταιρισμοί δεν κατόρθωσαν να διεισδύσουν και να γίνει Συνεταιριστική - Κρατική Τράπεζα, μετατρέπεται σιγά-σιγά - με βάση τις εντολές της ΕΟΚ - σε γενική Τράπεζα (Α.Ε. με ιδιοκτήτη το Κράτος) ανοικτή σε όλες τις δουλειές αλλά και στον κομματισμό που έγινε αιτία καταστροφής πολλών κεντρικών και περιφερειακών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και αιτία κινδύνου της ίδιας με τη μή ρευστοποίηση των τοποθετήσεών της (βλ. την σημερινή πολύ δύσκολη κατάσταση της ΑΤΕ και τις προσπάθειες στις εφημερίδες (Καθημερινή 2.5.1999 και άλλες)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄
Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ
(ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ)

- Στο Υποκεφ. αυτό γίνεται αναφορά κυρίως στις θετικές και αρνητικές σχέσεις ΑΤΕ και Γ. Συνεταιρισμών. Για το έργο της ΑΤΕ ως Ιδρύματος βλ. στους επήσιους απολογισμούς της και άλλες ειδικές μελέτες. Για την άσκηση της Εποπτείας επί των Συνεταιρισμών βλ. στο Υποκεφ. Β. Για συνεργασίες και διαφορές με την Συνομοσπονδία βλ. Υποκεφ. ΣΤ/1.

- Νέα Διοίκηση Αδ. Πεπελάσης - Κ. Δούσης, Τελετή αναλήψεως καθηκόντων, ομιλίες, κλπ. βλ. ΦΣ 1974 σ. 504. Βλ. και το ΝΔ 3/1974 (ΦΕΚ 219) για τις Διοικήσεις Τραπεζών και ΝΠΔΔ (ΘΣ 1974 σ. 1222).

- Έκθεση των πεπραγμένων ΑΤΕ για το 1974. Ανακοινώσεις Διοικητού ενώπιον ειδικού ακροατηρίου στη Θεσσαλονίκη. Υποσχέσεις κλπ. βλ. ΘΣ 1975 σ. 422. Και Αγροτική Τρ. Ιούλιος 1975.

- Επανεκδίδεται από Μάιο του 1975 το ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΤΕ με τίτλο Αγροτική Τράπεζα και διαχωρισμό σε 3 έντυπα. (Βλ. στο Υποκεφ. Ε).

- Στο τεύχος 1 Μαΐου 1975 του περιοδικού της ΑΤΕ αναπτύσσεται το «νέο σύστημα» ενιαίας πιστοδοτήσεως των αγροτών. Ανακοίνωση του Διοικητή για νέο σύστημα ασφαλίσεως των αγροτών και του ζωικού πληθυσμού (βλ. Αγροτική Τράπεζα σ. 14).

- Η αλήθεια και το... ψέμα. Αξιόλογο εκλαϊκευμένο κείμενο του Νικ. Μετζιδάκι για το πώς εμφανίζονται από διαφόρους, ειδήσεις και απόψεις γύρω από τις εργασίες και προσπάθειες των Συνεταιριστικών Οργανώσεων των αγροτών (Αγροτική Τρ. Ιαν. 1975. Βλ. και τ. Ιουλίου 1975).

- Νέοι τοπικοί διαγωνισμοί υπαλλήλων διαφόρων κλάδων. Αριθμοί, ονόματα (Αγροτική Τρ., Αύγ. 1975).

- Απολογισμός ΑΤΕ 1975. (Αγροτική Τρ., Ιούλιος 1976).

- Κεφαλαιοποιούνται οι οφειλές κτηνοτρόφων (γενικά) προς ΑΤΕ. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 133).

- Κατόπιν «συμφωνίας» ΑΤΕ και ΠΑΣΕΓΕΣ οι Κοινοπραξίες και Εταιρείες ν. 3854/58 και 4087/1960, κλπ. θα περιέλθουν στις συνεταιριστικές οργανώσεις με αποχώρηση της ΑΤΕ. (Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1975 σ. 370. Βλ. και πιο πάνω στο Υποκεφ. ΣΤ/1).

- Σύννεφα και πάλι στον ορίζοντα για την ΑΤΕ και τους Συνεταιρισμούς από διάφορες ενέργειες. Οι σχέσεις μεταξύ τους.

Τα Θ.Σ. Ιουνίου 1975 σ. 2291 γράφουν σε πρώτο σημειώμά τους με τίτλο «Προσοχή στην Αγροτική, προσοχή στους Συνεταιρισμούς» τα επόμενα:

«Μερικές ενέργειες των τελευταίων μηνών μας αναγκάζουν να φωνάξουμε και πάλι: «Προσοχή στην Αγροτική, προσοχή στους Συνεταιρισμούς».

Παλαιότερα, κατά την 7ετία, μόνοι ημες είχαμε το θάρρος να φωνάξουμε εκείνο το «Λάθος εθνικόν η αποδυνάμωσις της ΑΤΕ», τότε όταν πολλά ετοιμάζονταν στα παρασκήνια εις βάρος της και ουσιαστικά εις βάρος του αγροτικού κόσμου. Και παράλληλα υποστηρίξαμε τις συνεταιριστικές αρχές και την σωστή ιδέα του συνεταιρισμού, όταν και οι τυπικά εκπρόσωποι της την επρόδιδαν.

Σήμερα πολλά αντίθετα συμφέροντα κινούνται και πάλι. Και εκείνο που επιδιώκουν είναι κυρίως να σπείρουν ζιζάνια στη συνεργασία ανάμεσα στην ΑΤΕ και στους Συνεταιρισμούς και να τους ρίξουν έντεχνα σε αντίθεση, ενώ είναι γνωστό ότι ο αγροτικός κόσμος έχει ανάγκη από συνεργασία των δύο αυτών θεσμών.

Προσφέρουν βέβαια κακήν υπηρεσίαν όσοι πιστεύουν ότι η Αγροτική είναι το αφεντικό και οι Συνεταιρισμοί είναι οι πτωχοί συγγενείς ή οι υπήκοοι.

Αλλά επίσης κακή υπηρεσία προσφέρουν εκείνοι που δημιουργούν ένα κλίμα δυσπιστίας και αντιθέσεις μεταξύ των δύο αυτών θεσμών. Η ιστορία λέει ότι η ΑΤΕ είναι δημιούργημα των αγώνων των Συνεταιρισμών. Αλλά και ότι η ΑΤΕ στάθηκε - τις περισσότερες φορές - ο τίμιος και αποφασιστικός υπερασπιστής των συνεταιριστικών απόψεων, όταν αντίθετες απόψεις (ακόμα και από την κρατική πλευρά) και ισχυρά αντίθετα συμφέροντα εκινούτο εναντίον των συνεταιρισμών.

Και περισσότερο από όλους τους αρμοδίους της ΑΤΕ, ο εποπτικός κλάδος είναι εκείνος που έχει αγωνισθεί για την πρόοδο των Συνεταιρισμών.

Προσοχή λοιπόν! Αν τυχόν υπάρχουν ατέλειες ή

ασθενή σημεία, οι αρμόδιοι επικεφαλής της ΑΤΕ και των Συνεταιρισμών πρέπει να σκαύσουν πάνω στα προβλήματα και να τα επιλύσουν λογικά και συνετά. Αυτό είναι το καθήκον τους. Ας επιλύσουν π.χ. το θέμα για το οποίο μιλά το επόμενο σημείωμα.

Η επιλυση του θα βοηθήσει και τους Συνεταιρισμούς και την ΑΤΕ και το Κράτος και τους αγρότες. Γιατί λοιπόν δεν τακτοποιείται;»

(Στο ίδιο τεύχος ακολουθεί και άλλο σημείωμα με τίτλο «**Συνεταιρισμοί, μεμονωμένοι, Κράτος, ΑΤΕ**» όπου υποστηρίζεται με στοιχεία ότι η ΑΤΕ εξυπηρετεί καλύτερα και φθηνότερα τους μη συνεταιρισμένους. Και γίνονται υποδείξεις για διόρθωση).

- Ενεργείες νέας Διοικήσεως για απαλλαγή από παλαιά ικανά στελέχη με γνώσεις και απόψεις για να κινείται αυτή ευχερέστερα. Προσλήψεις νέων κλπ. Μείωση ορίων ηλικίας.

Τροποποίηση άρθρων του Οργανισμού ΑΤΕ (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2497), με αθρόα έξοδο στελεχών (που δημιούργησε και προβλήματα στα Ταμεία Συντάξεων).

Στο 1047/24.9.1975 ΦΕΚ δημοσιεύθηκαν 3 τροποποιήσεις του Οργανισμού της ΑΤΕ με τις οποίες γίνονται μεταβολές στην οργάνωσή της και τα θέματα του προσωπικού της. Οι κυριότερες είναι:

-Συνιστάται Δ/νσις Μελετών και Προγραμματισμού με ευρύτατες αρμοδιότητες.

-Καθορίζονται τα των Προϊσταμένων και αναπληρωτών των Δ/νσεων, Τμημάτων, Γραφείων Κ. Κ/τος και Διευθυντών Υποκαταστημάτων με διεύρυνση των γεωτεχνικών.

-Ρυθμίζονται οι κλάδοι των οικονομολόγων, μηχανικών, δακτυλογράφων, διατηρητριών με αρκετές προσλήψεις και προωθήσεις. Γίνεται νέα κατάταξη βαθμών. Διευρύνονται οι ανώτατες θέσεις.

-Καταργούνται οι Διανομαρχιακές Διευθύνσεις.

-Καταργείται η εντοπιότης.

-Μειώνεται το όριον ηλικίας των Διευθυντών εις 63, των Υποδ/ντών εις 62, των Τμηματαρχών και κάτω εις 60 (εφ' όσον έχουν συμπληρώσει 35ετία).

Άλλες προηγούμενες τροποποιήσεις που είχε εγκρίνει το Δ.Σ. βλ. ΘΣ 1975 σ. 2332 για διάφορα υπαλληλικά (ΦΕΚ 107/1975).

Και νέες τροποποιήσεις στον Οργανικό Νόμο της ΑΤΕ, κυρίως για το ΔΣ κατά τις αντιλήψεις των τώρα ισχυρών στην ΑΤΕ βλ. Ν. 341/1976 (ΦΕΚ 144). Και ΘΣ 1976 σ. 2807.

- Στον διαγωνισμό για πρόσληψη 35 γεωπόνων, μεταξύ των μαθημάτων είναι και η Συνεταιριστική Οικονομία και Νομοθεσία (ΘΣ 1975 σ. 2516).

- Διακανονισμό χρηματοδότησεως ιδιωτικών γεωργικών βιομηχανιών μεταξύ ΑΤΕ και Εμπορικών Τραπεζών (ΘΣ 1975 σ. 2331).

- Βλ. ιστορική φωτογραφία Επιτροπής 1923 δι' ίδρυση Γεωργικής Τραπέζης (ΘΣ 1975 σ. 2458). Τα ονόματα των τότε πρωτοπόρων συνεταιριστών και αγροτιστών βλ. ΘΣ σ. 2466.

- Η ΑΤΕ Και οι Γεωργικές Βιομηχανίες. Σύσκεψη υψηλού επιπέδου αρμοδίων στην ΑΤΕ. Απόψεις βλ. ΦΣ 1976 σ. 130.

- Προσπάθεια της ΑΤΕ για αποδέσμευση από χρηματοδότηση Τραπέζης Ελλάδος με αύξηση καταθέσεων (βλ. ΦΣ 1976 σ. 304).

- Εκπρόσωποι συνεταιρισμένων αγροτών στο ΔΣ της ΑΤΕ (βλ. ΦΣ 1976 σ. 339).

- Γενικότερα πρέπει να σημειωθεί ότι η ΑΤΕ, και κατά την περίοδο μετά την δικτατορία,

εξακολουθεί να υποφέρει (όπως και τις προηγούμενες δεκαετίες) από τα κομματικά και από ανθρώπους στους οποίους γινόταν η ανάθεση της Διοικήσεως με κομματικά κριτήρια.

Εξακολουθεί και τώρα να ασκεί το βασικό έργο της με εξάρτηση από τη χρηματοδότηση της Τραπέζης Ελλάδος (παρά την κάποια παλαιότερα προικοδότηση), τις επεμβάσεις του κυβερνητικού μηχανισμού (Υπουργών και δημοσιούπαλληλίας) και από προβλήματα πολυπραγμοσύνης της Διοικήσεως.

Χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα δημοσιεύματα των εφημερίδων το 1976, όπως εμφανίζονται στα ΘΣ 1976 σ. 2808 και 2832 όπου γράφουν:

«Στις εφημερίδες δημοσιεύτηκαν τα επόμενα:

Μεταφέρονται στη Θεσσαλονίκη και στη Λάρισα, οκτώ από τις δεκατρείς διευθύνσεις της Αγροτικής Τραπέζης που μέχρι τώρα ήταν συγκεντρωμένες στην Αθήνα, ύστερα από απόφαση του Διοικητού της ΑΤΕ κ. Αδ. Πεπελάση και κατόπιν εξουσιοδότησεως του κ. πρωθυπουργού.

Αυτό ανακοίνωσε, ανάμεσα σε άλλα, ο κ. Αδαμ. Πεπελάσης, αναλύοντας στη Λάρισα, τα «Πεπραγμένα» του 1975 του Ιδρύματος. Και το ότι η ανάλυση του απολογισμού γίνεται στη Λάρισα, τόνισε ο κ. Πεπελάσης, σημαίνει ότι το μέτρο της αποκεντρώσεως παίρνει ιδιαίτερη σημασία και αρχίζει να υλοποιείται.

Ο κ. Πεπελάσης, αφού τόνισε ότι η οικονομική πολιτική έχει πια φιλοαγροτικό χαρακτήρα, υπενθύμισε την περιορισμένη ορθολογική οργάνωση των συντελεστών παραγωγής, την ατελή οργάνωση της εμπορίας και μεταποιήσεως των αγροτικών προϊόντων, τον κατατεμαχισμό του αγροτικού κλήρου και την αδυναμία δημιουργίας οικονομίας κλίμακος. Αντά όλα, υπογράμμισε, συνθέτουν την κεντρική διάσταση του αγροτικού προβλήματος. Η ανάπτυξη των Γεωργικών Συνεταιρισμών, οι «ομαδικές εκμεταλλεύσεις» και κάθε άλλη μορφή οργάνωσης μπορεί να βοηθήσουν να αναπτυχθεί οριζόντια και κάθετα η οργάνωση της γεωργικής παραγωγής.

Εξ άλλου, συνέχισε, η ΑΤΕ κατά το 1975 υλοποίησε ορισμένα βασικά μέτρα, που θα την καταστήσουν μια πραγματική Τράπεζα Αναπτύξεως. Σχετικά ανέφερε τη σύσταση Διευθύνσεως Μελετών και Προγραμματισμού, την ίδρυση των κλιμακίων

Ηλείου, Μακεδονίας, Θράκης και Κρήτης, το νέο σύστημα βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησεως, τη στενή συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και τους εκπροσώπους των Γ. Συνεταιρισμών, την εξασφάλιση χρηματοδότησεως από γερμανική Τράπεζα. Τώρα προωθεί η ΑΤΕ τις διαδικασίες χρηματοδότησεως της γεωργικής αναπτύξεως από τη Διεθνή Τράπεζα Επενδύσεων και επιταχύνει τη μελέτη χρηματοδοτικών προγραμμάτων για να είναι σε θέση να απορροφήσει την ενίσχυση που θα δοθεί από το Β' Χρηματοδοτικό πρωτόκολλο της ΕΟΚ, ενώ άρχισε διαφημιστική εκστρατεία για την αύξηση των καταθέσεων στην ΑΤΕ.

Αναλύοντας ο κ. Διοικητής το χρηματοδοτικό έργο της ΑΤΕ κατά το 1975 ανέφερε ότι αυτό ήταν κατά 22% μεγαλύτερο από εκείνο του 1974 και οι πιστώσεις ξεπέρασαν κατά 36% εκείνες του 1974. Η χορήγηση πιστώσεων προς τις συνεταιριστικές οργανώσεις για επενδυτικά και κεφάλαια κινήσεως διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα κατά το 1975 - από 6,5 δισεκατομμύρια δρχ. το 1973 και 10,4 δισεκ. το 1974, έφθασε στα 1975 σε 10,6 δισεκ. δραχμές.

Στον επενδυτικό τομέα η ΑΤΕ εκάλυψε το 60% των ιδιωτικών επενδύσεων στη γεωργία, ενώ οι βραχυπρόθεσμες πιστώσεις αυξήθηκαν από 27 δισεκατ. δρχ. περίπου το 1974, σε 32,3 δισεκ. το 1975.

Αλλά η ΑΤΕ, κατέληξε, στρέφει το ενδιαφέρον της και προς τον εκπολιτισμό της υπαίθρου. Δημιούργησε Τμήμα Μελέτης Αναπτύξεως των αγροτικών οικισμών και ίδρυσε σε πολλά χωριά και κοινοτόλεις πολιτιστικά κέντρα και βιβλιοθήκες».

Αντά ο κ. Διοικητής. (Βλ. όμως και τις διάφορες κατηγορίες του Γεν. Διευθυντού της ΠΑΣΕΓΕΣ για ΑΤΕ και Κράτος γενικότερα σε προηγούμενες σελίδες στο Υποκεφ. ΣΤ/1 Συνομοσπονδία).

Αλλά επίσης εδημοσιεύθησαν στις εφημερίδες τότε τα κάτωθι (ως διαφεύσεις):

«Κατά πληροφορίας εξ αρμοδίας πηγής, αι ανακωνώσεις εις τας οποίας προέβη εις Λάρισαν ο διοικητής της ΑΤΕ κ. Πεπελάσης, δεν βαινουν παραλλήλως προς την κυβερνητικην γραμμην περι αποκεντρώσεως των Υπηρεσιών της ΑΤΕ και ενι-

σχύσεως των καταβαλλομένων προσπαθειών αναπτύξεως της υπαίθρου.

Κατά τας αυτάς πληροφορίας, το κυβερνητικόν πρόγραμμα προβλέπει να καταστή εις το κέντρον η ΑΤΕ Επιτελική Υπηρεσία δια της συμπτύξεως των

13 Διευθύνσεών της ώστε να αποκτήσει αυτή ευέλικτον και ικανόν οργανον κατευθύνσεως των περιφερειακών της υπηρεσιών, επαρκώς ενισχυομένων και καλώς οργανωμένων, δια να ενισχύσει την κυβέρνησιν, προς εφαρμογήν της γεωργικής της πολιτικής και επίτευξιν υψηλοτέρων στόχων, εν όψει μάλιστα εντάξεως της χώρας μας εις την ΕΟΚ.

Ούτω, τονίζεται αρμοδίως, εκ των 1000 υπαλλήλων που διαθέτει η Τράπεζα εις το Κέντρον, θα παραμείνουν μόνον 200 περίπου, ενώ οι υπόλοιποι θα μετατεθούν εις την ύπαιθρον ίνα ενισχύσουν τας περιφερειακάς υπηρεσίας εις την μεγάλην προσπάθειαν ταχυρρυθμού αναπτύξεως.

Αντ' αυτού, ο κ. Πεπελάσης, ως ανακοίνωσεν εις Λάρισα, σκέπτεται να μεταφέρει εις την ύπαιθρον 9 εκ των Διευθύνσεων Κεντρικού και τας υπολοίπου 5 να κρατήσει εις Αθήνας, μέτρον το οποίον, ως τονίζεται, θα διασπαθίση την ενότητα των Κεντρικών Υπηρεσιών καθ' ην στιγμήν είναι ανάγκη όπως αυτά, αρτίως οργανωμένα, κατευθύνουν ορθώς τας περιφερειακάς.

Δέον να σημειωθή ότι το αρμόδιον εν προκειμένω Υπουργείον Γεωργίας ως και το διοικητικόν συμβούλιον της ΑΤΕ ουδέν γνωρίζουν περί του ανωτέρω σχεδίου του κ. Πεπελάση, εζήτησαν δε παρ' αυτού όπως παράσχη τας απαραίτητους διευκρινίσεις».

Δια νεωτέρας επιστολής του ο κ. Πεπελάσης επιμένει ότι οι ανακοινώσεις του είχαν τεθεί υπ' όψει της Κυβερνήσεως.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΠΡΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΙΝ ΤΗΣ ΑΤΕ

ΕΞΕΛΙΞΙΣ 1924 - 1954
ΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1961

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄
ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
(ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥΣ)

- Ενέργειες για αγροτικά προβλήματα (αιτήματα, αποφάσεις, διεκδικήσεις, κλπ.) βλ. και σε άλλα Υποκεφ. (κυρίως στα Α, ΣΤ, ΣΤ/1, Ζ). Στη συνέχεια γίνεται μια πρόσθετη ή κύρια αναφορά, σε συνδυασμό κυρίως με τις δραστηριότητες των Συνεταιρικών Οργανώσεων.

- Ομαδικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις στην Ιταλία. Μελέτη από επιτόπια επίσκεψη Γεωτεχνικών Υπ. Γεωργίας και Συνεταιρισικών Οργανώσεων. Βλ. ΦΣ 1974 σ. 507.

- Ομαδικές δραστηριότητες στην Ισπανία. Κείμενο στελεχών Υπ. Γεωργίας και ΠΑΣΕΓΕΣ έπεται από επιτόπιο μετάβαση με δαπάνη του ΟΟΣΑ. Αναλυτικά στοιχεία (ΦΣ 1974 σ. 599).

- Από 1.1.75 αυξάνονται οι αγροτικές συντάξεις κατά 50%. Ανακοίνωση Κυβερνήσεως βλ. ΦΣ 1974 σ. 775.

- Το δράμα των αγροτών μας. Χαρακτηριστικό κείμενο του Ι. Μαρίνου (στον Οικονομικό Ταχυδρόμο 12.9.1974) για την τότε κατάσταση (ΘΣ 1974 σ. 1914).

- Απόψεις του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου για την ανάπτυξη της γεωργίας (ΘΣ 1974 σ. 1929).

- Πώς βλέπουν τα προβλήματα των αγροτών ο Υπουργός Συντονισμού, η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, οι Αγροτικοί Σύλλογοι. Η κατάσταση δυσχεραίνεται. Υποβολή και αντιθέσεις. Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2103, όπου τα επόμενα: (Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ/1).

«Ο Υπουργός Συντονισμού κ. Π. Παπαληγούρας σε γενικότερες ανακοινώσεις του της 20 Ιανουαρίου 1975, σχετικά με τα εισοδήματα, είτε τα εξής για τους αγρότες:

«...Ειδικά προκειμένου περί των αγροτικών προϊόντων και του εισοδήματος των αγροτών η κυβερνητική πολιτική συνίσταται στο να δοθούν στους Έλληνες αγρότες τιμές που δεν θα απέχουν από

τις αντίστοιχες τιμές της Κοινής Αγοράς. Αυτό δεν σημαίνει βεβαίως ότι θα υπάρξει και ισότης εισοδημάτων γιατί είναι αυτονόητο ότι δεν ημπορώ να διατάξω να εξισωθεί αυτομάτως ο κλήρος του Έλληνα Αγρότου με τον κλήρο του Γάλλου αγρότου, ούτε να μεταφτευθεί αμέσως στην ελληνική γεωργία η τεχνολογία που εφαρμόζεται στην περισσότερο προηγμένη ευρωπαϊκή γεωργία....».

Εν τω μεταξύ η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών σε τελευταία ανακοίνωσή της τονίζει ότι:

1. Ο αγροτικός κόσμος έχει βαθύτατη συνείδηση της κρίσιμότητος των προβλημάτων του, αλλά δεν έχει σκοπό να παρασυρθεί στην υποβολή ανεδαφικών αιτημάτων, που θα έθεταν σε κίνδυνο τη γενικότερη αναδημοσιουργική προσπάθεια με προσωρινές λύσεις, αλλά θα επιζητήσει με όλα τα μέσα την οριστική αντιμετώπιση των προβλημάτων της γεωργίας, με υπερχομματική αντίληψη. Γι' αυτό θα επιδείξει υπομονή και κατανόηση, εφόσον η στάση αυτή εκτιμηθεί δεόντως και δεν εκληφθεί ως αδυναμία, αρκεί και οι λοιπές παραγωγικές και επαγγελματικές ομάδες να προτάξουν το συμφέρον της ολότητας και του Έθνους.

2. Οι Έλληνες αγρότες ικανοποιήθηκαν με τη δήλωση του υπουργού Συντονισμού ότι «θα υπάρξει στήριξη των τιμών των αγροτικών προϊόντων, εις

επίπεδα των αντιστοιχών χωρών της ΕΟΚ» και ότι «θα ασκηθεί εισοδηματική πολιτική, η οποία θα καλύπτει τόσον την αμοιβή εργασίας όσον και τα κέρδη».

3. Είναι πρόθυμοι οι αγρότες στον αγώνα κατά του πληθωρισμού, να συμβάλουν ενεργά και αποτελεσματικά στη λήψη μέτρων για τον περιορισμό του ισοζυγίου των εξωτερικών πληρωμών. Η θέση της ΠΑΣΕΓΕΣ είναι η αύξηση της παραγωγής και γι' αυτό την ικανοποιεί η δήλωση του υπουργού ότι «θα αναγγελθούν μέτρα προώθησης των εαρινών καλλιεργειών» και ότι συνεστήθη επιτροπή για τη μελέτη του κυκλώματος κτηνοτροφές - κρέας - γαλακτοκομικά.

4. Η υπόσχεση της κυβερνήσεως ότι θα διαθέσει 2 δισεκατ. δρχ. περίπου για την αποδέσμευση του

βαμβακοσπόδρου, θα ανακουφίσει τους παραγωγούς που επλήγησαν από τις εφετεινές τιμές βάμβακος. Εξ άλλου, η διαβεβαίωση της Κυβερνήσεως ότι οι αγρότες δεν θα επιβαρυνθούν με την αύξηση των

τιμών λιπασμάτων, καυσίμων, φυτοφαρμάκων κλπ., σημαίνει ότι θα λυθούν και τα άλλα επειγόντα προβλήματα των Ελλήνων αγροτών.

Διαφωνούν όμως τοπικοί Αγροτικοί Σύλλογοι Θεσσαλίας:

Οι αγροτικοί Σύλλογοι Καρδίτσας, Σοφάδων, Παλαμά εκφράζουν με τηλεγράφημά τους την κατάπληξη και αγανάκτησή τους για την ανακοίνωση της ΠΑΣΕΓΕΣ, στην οποία αναγράφεται ότι ο αγροτικός κόσμος είναι ικανοποιημένος από τα

ληφθέντα ως τώρα κυβερνητικά μέτρα για τους αγρότες. Η διαμαρτυρία τους στηρίζεται επίσης και στο ότι η ΠΑΣΕΓΕΣ δεν παίρνει καμιά θέση στο θέμα της τιμής του βάμβακος, το οποίο συγκινεί χιλιάδες αγρότες.

- Η ελληνική βιομηχανία ζαχαρώδους θα αυξήσει την παραγωγή της για να καλύψει όλες τις ανάγκες της χώρας. Ήδη δήλωσαν οι αγρότες για 1.000.000 στρ. ενώ οι εγκαταστάσεις επαρκούν μόνο για 400.000. (ΦΣ 1975 σ. 13).

- Το μέλλον του αγροτικού τομέα μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Καταποπιστικό κείμενο Ν. Κολύμβα με αναφορά στα επιτεύγματα της πρώτης 10ετίας στην κοινή αγροτική πολιτική.

- Ψήφισμα των εκπροσώπων παραγωγών δια την προστασία των επιδοτήσεων. Κείμενο, υπογραφές εκπροσώπων 12 ΕΓΣ βλ. ΦΣ 1975 σ. 25.

- Το πρόβλημα της διαρθρώσεως της εγγείου ιδιοκτησίας. Μελέτη αναλυτική των Π.Κ. Παναγόπουλου και Χρ. Π. Χρηστίδη. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 26 επόμε.

- Το καπνικό. Σύσκεψη 20.1.75 στην ΠΑΣΕΓΕΣ. Αντιπρόσωποι 31 Ενώσεων, ΣΕΚΕ κλ. Μετέχοντες, ομιλίες Ι. Αφεντάκη, Β. Ιλιαντζή, Δημ. Πεταλωτή, Γ. Φλώρου, Διογ. Πεταλωτή και άλλων, ψήφισμα. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 48 επόμε.

- Το μεγάλο πρόβλημα της Κτηνοτροφίας. Πώς αντιμετωπίζεται από την ΕΟΚ και την Γαλλία. Γαλλικό κείμενο, μετάφρ. Μ. Δαβαράκη (ΦΣ 1975 σ. 58).

- Προγραμματικές δηλώσεις της Κυβερνήσεως στη Βουλή 11.12.1974 για νέα Αγροτική Πολιτική. Μερικά μέτρα δημοσιεύονται στη ΦΣ Φεβρ. 1975 σ. 67, 68, 69.

- Τηλεοπτική ομιλία 6.2.75 του υπουργού Συντονισμού Παπαληγούρα βλ. ΦΣ 1975 σ. 70. Την ίδια μέρα χαρακτηριστική ενισχυτική της Κυβερνήσεως ομιλία και του Ι. Αφεντάκη, Γεν. Διευθ. ΠΑΣΕΓΕΣ. (ΦΣ 1975 σ. 71) Βλ. αναλυτικά σε προηγούμενες σελίδες στο Υποκ. ΣΤ/1.

- Μόλις ανακοινώθηκαν τα μέτρα για τις τιμές άρχισαν διαμαρτυρίες και με τραπέζι προς Αθήνα κλπ. Ανακοινώσεις κυβερνητικές ότι οι τιμές είναι βραχυπρόθεσμες, θα βελτιωθούν, θα ενισχυθεί το εισόδημα των αγροτών. Επαφές και ενέργειες βλ. ΦΣ 1975 σ. 73, 74, 75. Και εντονότερες κινήσεις, διάβημα προς Πρωθυπουργόν, κλπ. ΦΣ 1975 σ. 76, 77.

- Προτάσεις 13-2-75 της ΠΑΣΕΓΕΣ προς την Βουλήν για το νέο Σύνταγμα, βλ. ΦΣ 1975 σ. 79 επόμε. (στο Υποκεφ. Β).

- Συσκέψεις, προτάσεις για εσπεριδοειδή, πατάτες βλ. ΦΣ 1975 σ. 84.

- Για προστασία ζωοκομίας βλ. ΦΣ 1975 σ. 89, 94, 111. Κεφαλαιοποιούνται οι οφειλές κτηνοτρόφων προς ΑΤΕ (βλ. ΦΣ 1975 σ. 133).

- Εγκ. Υπ. Γεωργίας για αύξηση της παραγωγής φθινοπωρινών σιτηρών ΦΣ 1975 σ. 99

- Καπνικά (ΦΣ 1975 σ. 104) για ημερομηνίες ενάρξεως - λήξεως αγορών. Όροι καλλιέργειας καπνών Μπέρλεϋ (ΦΣ 1975 σ. 107).

- Αιτήματα Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών για πτηνοτροφία (ΦΣ 1975 σ. 108 επόμε.).

- Προσπάθειες επίσημες για επικοινωνία - ενημέρωση σχετικά με την ανάκαμψη της οικονομίας και την ανάπτυξη της γεωργίας. Τηλεοπτικές συζητήσεις ΕΙΡΤ με Διοικητήν Τραπε-

της Ελλάδος Ξ. Ζολώτα και Διοικητήν ΑΤΕ Αδαμ. Πεπελάσην. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 126, 127.

- Η Λευκή Βίβλος της ΕΟΚ για την πορεία της αγροτικής πολιτικής. Επισκόπηση από το βιβλίο αυτό βλ. ΦΣ 1975 σ. 145.

- Προσπάθειες Υπ. Γεωργίας για αύξηση καλλιέργειας αραβοσίτου (ΦΣ 1975 σ. 167).

- Με κυβερνητική απόφαση συστάθηκε ομάδα εργασίας για πλαίσιο διαπραγματεύσεων για την εναρμόνιση της γεωργικής πολιτικής με εκείνη της ΕΟΚ, από Υπουργεία, ΑΤΕ, Συνομοσπονδία, Σύνδεσμο Εξαγωγέων (βλ. ΦΣ 1975 σ. 178).

- **Γενικά η κατάσταση χειροτερεύει πολύ στον όλο οικονομικό τομέα και βέβαια στον αγροτικό, κυρίως από εξωτερικές οικονομικές εξελίξεις αλλά και από τις συνέπειες των μέτρων της δικτατορίας, από ανάπτυξη γενικά της Αντιπολίτευσης και άλλους παράγοντες. Η Κυβέρνηση - παρά τις αξιόλογες προσπάθειες Πρωθυπουργού, υπουργών Συντονισμού, Γεωργίας, κλπ. - με δυσκολία αντιμετωπίζει την κατάσταση των κινητοποιήσεων. Λαμβάνει και περισσότερο ανστηρά μέτρα.**

Έντονες αγροτικές κινητοποιήσεις στις αρχές Φεβρ. 1975. Γράφει το περ. ΘΣ 1975 (τεύχος Φεβρ. σ. 2119, 2120) το επόμενο χαρακτηριστικό κείμενο με τίτλο «**Άξιζαν καλλίτερη μεταχείριση οι διαμαρτυρόμενοι αγρότες**»:

«Τα γεγονότα των αρχών Φεβρουαρίου - οι διαμαρτυρίες, η έντονη κινητοποίηση, τα τρακτέρ, η πορεία προς την Αθήνα, η απεργία, το κάψιμο μπαμπού κλπ - πρέπει να τα προσέξουν ιδιαίτερα οι αρμόδιοι.

Οι τοματοπαραγωγοί Ηλείας, οι βαμβακοπαραγωγοί Θεσσαλίας, οι κτηνοτρόφοι, γενικά οι αγρότες, έχουν δίκιο να διαμαρτύρονται. Ο αγρότης βρίσκεται σε θέση πολύ δυσμενέστερη από ό,τι ο οποιοσδήποτε άλλος εργαζόμενος αστός.

Πρέπει λοιπόν οι αρμόδιοι να μην αντιμετωπίζουν τις διεκδικήσεις των αγροτών σαν διεκδίκηση μόνο οικονομική αλλά και σαν αγανάκτηση ψυχική. Και για την αντιμετώπιση της αγανάκτησής τους τα μέτρα ισχύος - κλείσιμο δρόμων, δυνάμεις ασφαλείας κλπ. - δεν είναι το κατάλληλο φάρμακο.

Αντί να κατηγορούνται οι αγρότες ότι δημιουργούν ζητήματα διότι ήθελαν τους παρακινούν ανεύθυνα στοιχεία, πρέπει το Κράτος να τους δειξη μεγαλύτερη κατανόηση και στοργή.

Βέβαια η σημερινή Κυβέρνηση, μέσα στα τόσα προβλήματα που πιέζουν το Έθνος μας, δεν αδιαφόρησε για τον αγρότη. Έδωσε αρκετά για επιδοτήσεις, άρχισε μερικές διαδικασίες για να βρη τις σωστές λύσεις. Αλλά μόνο τις άρχισε, όπως τις άρχιζαν και οι εκάστοτε προηγούμενοι. Εκείνο που αξίζει είναι τα έργα, η ολοκλήρωση, η εφαρμογή. Από αυτά θα φανή αν θα επιτύχη. Το ευχόμεθα...

Δεν επεκτείνουμε εις τα γεγονότα των αρχών Φεβρουαρίου γιατί είναι γνωστά, τα περιέγραψαν όλες οι εφημερίδες επί πολλές ημέρες. Το ραδιόφωνο βέβαια και η τηλεόραση σχεδόν τα αντιπαρήλθαν, εκτός από μια - δυναμική θα λέγαμε - εμφάνιση του κ. Υπουργού Συντονισμού και μια άλλη συνεισφορά για την οποία δεν επεκτείνουμε πέραν από τον χαρακτηρισμό ότι ήταν - για πολλούς λόγους - ανεπίτρεπτη (νομικά, δεοντολογικά, ψυχολογικά).(!)

Εκείνο που θέλουμε να τονίσουμε είναι ότι οι αγρότες έχουν δίκιο. Και τα αιτήματά τους πρέπει να εξετάζονται με σεβασμό και λεπτότητα. Αλλά και σε υπερβολές ακόμα αν έφταναν, η συμπεριφορά των Αρχών έπρεπε να είναι πιο μελετημένη ψυχολογικά.

Το λάθος δεν πρέπει να ξαναγίνη. Όχι δυναμική εμφάνιση του Κράτους απέναντι στους αγρότες. Χρειάζεται εκδήλωση στοργής.

Εκτιμούμε - το ξαναλέμε - τις δυσχέρειες που έχει η Κυβέρνηση από τα τόσα προβλήματα και κυρίως το Κυπριακό, την αποχυντοποίηση, τις ακραίες θέσεις μερικών.

Αλλά ακριβώς, επειδή δεν πρέπει να προστεθούν και νέα προβλήματα συνιστούμε έμπρακτη στοργή στους αγρότες. Έργα και όχι λόγια. Προπαντός επίδειξη στοργής και όχι πυγμής. Τέτοιον λάθος δεν πρέπει να ξαναγίνη.

Δεν πρόκειται για μερικές δεκάρες ή δραχμές που διεκδικούν οι αγρότες. Ούτε πρόκειται για το δίκιο τους μόνο. Πρόκειται για το γενικό συμφέρον του τόπου. Καιρός είναι να το καταλάβουμε όλοι. Πρέπει να ξαναζωντανέψη η ελληνική ύπαιθρος. Και είναι δυνατό αυτό, αρκεί να το καταλάβουμε και να το θελήσουμε πραγματικά».

(1) Βλ. τώρα στο Υποκεφ. ΣΤ/1

– Στο ίδιο τεύχος σελ. 2119 τα ΘΣ δημοσιεύουν το ακόλουθο πρώτο σημείωμά τους με τίτλο «Μερικές αλήθειες: Αστοί και αγρότες»:

«Εάν αυτή την εποχή το βάρος για την αύξηση της παραγωγής πέφτει στην γεωργία, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο αγροτικός κόσμος, σήμερα περισσότερο από ποτέ, εργάζεται και κοπιάζει όλες τις ώρες που είναι ξύπνιος και όχι σε ωράριο. Και τις Κυριακές και τις μεγάλες γιορτές, υπό ομαλές συνθήκες (γιατί υπάρχουν και ανώμαλες) πάλι εργάζεται για να φροντίσει τα ζώα του και τις ασχολίες που δεν μπορούν ν' αναβληθούν για άλλη μέρα, και δεν παίρνει άδειες κλπ.

Όταν λοιπόν αξιωνόμαστε από τον μισό πληθυσμό της χώρας να εργάζεται σκληρά επί τόσες πολλές ώρες για να μας θρέψει, είναι οξύμωρο να θέλουμε οι άλλοι μισοί να αυξήσουμε τις ανέσεις μας, που και περισσότερες είναι από του αγρότη και που

στο κάτω-κάτω της γραφής και υποχρέωση έχουμε προς τον αγροτικό κόσμο. Και έχει το δικαίωμα ο αγροτικός κόσμος να αξιώνει να ωφεληθεί και εκείνος από την δική μας εργασία που είναι τόσο περισσότερο άνετη από τη δική του...».

Δεν τα γράφουμε ημεείς. Τα διαβάσαμε σε μεγάλη οικονομική εφημερίδα: τα υπογράφει άνθρωπος των λεγομένων «παραγωγικών τάξεων» δηλαδή του εμπορίου - βιομηχανίας.

Ημεείς τα προσυπογράφουμε (αφού τα πιστεύουμε και τα φωνάζουμε από χρόνια).

Είναι επίκαιρα με την αναταραχή που άρχισε στην ύπαιθρο από τους αγρότες που ζητούν το δίκιο τους. Καιρός ήταν...».

Και στη συνέχεια το περιοδικό αναφέρεται στο βασικό πρόβλημα της τότε εποχής (και της συνέχειας και της σημερινής) που είναι η **οργάνωση των αγροτών**. Γράφει με τίτλο: Η οργάνωση των αγροτών: Συνεταιρισμοί, Σύλλογοι, Επιμελητήρια, Συνομοσπονδία Γεωργίας.

«Αλλά για να μην εκφυλισθή αυτή η κινητοποίηση των αγροτών που ζητούν το δίκιο τους (τη διάθεση των προϊόντων τους στο κόστος και ανθρωπινούς όρους ζωής στα χωριά) και για να μην πάρη κακούς δρόμους και γίνη εκμετάλλευση των αγροτών από ανεύθυνα στοιχεία, πρέπει να προσέξουν όλοι εγκαίρως το βασικό θέμα της κανονικής οργάνωσης των αγροτών, ώστε η οργάνωση αυτή να τους εκπροσωπή οργανικά και υπεύθυνα, κατά δημοκρατικό πάντα τρόπο. Όπως δηλαδή γίνεται σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου: Με Γεωργικά Επιμελητήρια, με Συνομοσπονδία Γεωργίας (όπου να συμμετέχουν Σύλλογοι, Συνεταιρισμοί και άλλες συγγενείς οργανώσεις).

Βέβαια – μέχρι σήμερα – το βάρος αυτής της εκπροσωπήσεως το έφερε η συνεταιριστική κίνηση (οι Ενώσεις, η Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών). Αυτό ήταν και είναι κάτι το έκτακτο: ήταν μια ανάγκη, όταν τα προβλήματα ήταν μικρά και όταν οι συνθήκες ήταν τέτοιες που δεν μπορούσε να υπάρξει κάτι καλλίτερο.

Σήμερα όμως όλα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Τα προβλήματα έγιναν πολύπλοκα. Απαιτούν συνεχή παρακολούθηση, στοιχεία, δημοκρατική μάχη, ειδική στρατηγική. Πρέπει να φέρουν αυτό το βάρος

μόνες τους οι συνεταιριστικές οργανώσεις;

Έπειτα δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι η μικρή προ-κατοχική και η έντονη μετακατοχική δραστηριότητα των συνεταιρικών οργάνωσεων στον τομέα αυτό είναι εκείνη που έχει δημιουργήσει σύγχυση για τις επιδιώξεις των Συνεταιρισμών και έχει ξεσηκώσει αντίδραση εναντίον τους και καταδύωξη από πολλές μεριές.

Ακόμα η πίεση από τα προβλήματα αυτά και η ροπή μερικών περισσότερο προς τον τομέα αυτόν έκαναν – δυστυχώς – τη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών να ασχολείται πολύ λιγότερο με το καθαυτό συνεταιριστικό έργο για το οποίο ιδρύθηκε (βλ. σε άλλες σελίδες τα σχετικά άρθρα του καταστατικού) και περισσότερο με τον επαγγελματισμό.

Αν – μέχρις ότου ιδρυθή Συνομοσπονδία Γεωργίας – εξακολουθήσει να ασχολείται με τα θέματα αυτά η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, τότε το ταχύτερο πρέπει να διαχωρισθούν οι δύο τομείς σε δυο ανεξάρτητες Διευθύνσεις (υπό το Διοικητικό Συμβούλιο βέβαια) ώστε να υπάρξει κατάλληλη οργάνωση και η απαραίτητη ισορροπία.».

– Σε σημειώματά τους τα ΘΣ υποστηρίζουν στο τεύχος 28 (Μαρτίου 1975):

- α) Να συμμετέχουν οι αγρότες εις την κατάρτιση των προγραμμάτων (σ. 2172).
- β) Να ιδρυθούν τα Γεωργικά Επιμελητήρια (σ. 2172).
- γ) Να ισχύουν οι ίδιες αρχές κοινωνικής προστασίας για τους εργαζόμενους στη γεωργία όπως και για τους αστούς (σ. 2175).

- Το μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για τη γεωργία. Τα κυβερνητικά μέτρα για τα γεωργικά προϊόντα. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 2153, 2154).

- «Το διεθνές κεφάλαιο καταλαμβάνει την ελληνική ύπαιθρο». Ωφέλεια ή βλάβη; Τα ΘΣ θέτουν το πολύ βασικό αυτό πρόβλημα της ελληνικής γεωργίας, των αγροτών και των Συνεταιρισμών ώστε εγκαίρως να μελετηθεί. Γράφουν (ΘΣ 1975 σ. 2225):

«Κατά τελευταίες πληροφορίες η Διεθνής Χρηματοδοτική Εταιρία (International Finance Corporation) θυγατρική της Διεθνούς Τραπεζής, απεφάσισε να χρηματοδοτήσει με 1,15 εκατ. δολλ. την Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων Α.Ε.

Η Εταιρεία θα αρχίσει πρόγραμμα καλλιέργειας, επεξεργασίας και κονσερβοποίησης κωπής τομάτας.

Το εργοστάσιο θα ιδρυθεί στη Λάρισα, σε περιοχή με κατάλληλο κλίμα, στην οποία έχει γίνει άρδευση με την βοήθεια της Διεθνούς Τραπεζής.

Η καλλιέργεια των προϊόντων θα γίνεται από ανεξάρτητους αγρότες που θα εργάζονται με εποχιακές συμφωνίες με την εταιρεία.

Ανάδοχοι του έργου αυτού θα είναι η Ντελ Μόντε Κορπορέσιον της Καλιφορνίας και η Τράπεζα Επενδύσεων της Ελλάδος. Η Ντελ Μόντε είναι μια μεγάλη εταιρία επεξεργασίας φρούτων και λαχανικών η οποία εργάζεται σε περισσότερες από 20 χώρες. Η Τράπεζα Επενδύσεων ιδρύθηκε το 1962 από την Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος και πολλές ευρωπαϊκές και αμερικανικές Τράπεζες.

Εκτός από το δάνειο της Διεθνούς Εταιρίας Χρηματοδοτήσεως, μία τοπική Τράπεζα θα χορηγήσει άλλο δάνειο που θα αντιστοιχίσει προς 1,56 δολάρια. Οι ανάδοχοι και η Διεθνής Εταιρία Χρηματοδοτήσεως θα εγγραφούν για ένα μετοχικό κεφάλαιο συνολικού ύψους 1,54 εκατ. δολαρίων.

Η εταιρία λέγεται ότι θα δημιουργήσει νέες απασχολήσεις, καθώς και εποχική απασχόληση στην περιοχή της Λαρίσης. Όταν εργάζεται με όλη την παραγωγική δυναμικότητά της θα αποφέρει κατ'έτος καθαρό ξένο συνάλλαγμα ύψους 4 εκατ. δολαρίων περίπου.

Αυτή θα είναι η ένατη επένδυση Διεθνούς Εταιρίας Χρηματοδοτήσεως στην Ελλάδα.

Αυτές είναι οι πληροφορίες.

Το θέμα αυτό - η νέα μορφή με την οποία εισοράμα το κεφάλαιο στην ύπαιθρο για να μεταβάλει τον αγρότη σε εξηρημένο ή εργάτη - μας έχει απασχολήσει και άλλοτε. Έχουμε δημοσιεύσει ένα θαυμάσιο άρθρο για το τι γίνεται αλλού (βλ. σ. 1661) με τον γιγαντισμό των επιχειρήσεων που καταλαμβάνουν και την αγροτική παραγωγή.

Υπενθυμίζουμε το αναλυτικό σημείωμά μας για το θέμα αυτό στη σελ. 1653 (Απριλίου 1974). Και καλούμε όλους τους αρμοδίους - τους κυβερνητικούς και κυρίως τους αγροτικούς και τους συνεταιριστικούς - να το προσέξουν το θέμα από όλες του τις πλευρές, προτού να είναι πολύ αργά.

Δεν λέμε ότι είμεθα οπωσδήποτε αντίθετοι. Έχει η τάση αυτή και τις καλές της όψεις. Αλλά τι είναι εκείνο που συμφέρει; Να μελετηθεί το θέμα. Να εκτεθεί. Να επισημανθούν τα υπέρ και τα κατά. Να γίνη συζήτηση, να γίνη συνειδητοποίηση. Να μην βρεθούμε μπροστά σε τετελεσμένα γεγονότα.

Κυρίως να μην δημιουργηθεί ένα είδος νέας δουλοπαροικίας των αγροτών.

Τα μεγάλα συγκροτήματα μπορεί να γίνουν. Αλλά να ανήκουν στους παραγωγούς και στους καταναλωτές, όχι στο κερδοσκοπικό κεφάλαιο.

Τα χρήματα η Διεθνής Τράπεζα πρέπει να τα διαθέτει για έργα που θα ωφελούν τους λαούς. Όχι για να διευρυνθούν τα συγκροτήματα των εμπορικών Τραπεζών εις βάρος των αγροτών, εις βάρος των συνεταιρισμών.

Τι λένε επ' αυτού οι αρμόδιοι;»⁽¹⁾

- Εξαγωγές ροδακίνων. Συσκέψεις, υπόμνημα, μέτρα. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 187).

- Μέτρα ενισχύσεως κτηνοτροφίας. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 189).

- Α' Συνέδριο Κτηνοτροφίας στη Θεσσαλονίκη. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 190).

- Το δράμα των ορεινών. Περιγραφή από Σ. Δαλαμάγκα, Πρόεδρο Γ.Π.Σ. Χρυσομηλιάς

1. Δυστυχώς οι όποιοι «αρμόδιοι» δεν είδαμε να προσέξουν οργανικά από τότε το τεράστιο αυτό θέμα (στα θετικά του και στα αρνητικά του) ώστε να γίνουν έγκαιρα οι απαραίτητες μελέτες, ενέργειες-προσαρμογές. (Τις μετέπειτα εξελίξεις βλ., κατά τελευταία χρόνια, στην «παγκοσμιοποίηση της οικονομίας», το σύγχρονο πρόβλημα (του 1998, 1999, κλπ.) για το οποίο πρέπει να γίνει έγκαιρα η κατάλληλη διασύνδεση και οικονομικών και κοινωνικών αντιλήψεων για το καλό της Ανθρώπινης κοινωνίας.

Για τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις βλ. εισαγωγικά την ομιλία Αρ. Ν. Κλήμη στις 18 Μαρτίου 1998 κατά την Αναγόρευση του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Βλ. σχετικά και κείμενο Γ. Δασκάλου στη «Συνεταιριστική Πορεία» τ. 52 του 1998.

- Καλαμπάκας. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 199). Βλ. και σ. 345, 350 θέσεις της ΠΑΣΕΓΕΣ. Τα μέτρα της ΕΟΚ βλ. ΦΣ 1975 σ. 352 επόμε.
- Κιλελέρ. Περιγραφή γεγονότων 1910. (Βλ. Αγροτική Αναγέννηση τ. 1/1975 και ΦΣ 1975 σ. 210).
 - Κατευθύνσεις γεωργικής πολιτικής στην έκθεση Ξ. Ζολώτα. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 212, 269).
 - Συσκέψεις, ψηφίσματα κλπ. για σιτοπαραγωγή, οπωροκηπευτικά, ονόματα αντιπροσώπων Ενώσεων βλ. ΦΣ 1975 σ. 267. Ανακοίνωση των κυβερνητικών μέτρων για τα σιτηρά βλ. ΦΣ 1975 σ. 299, 305.
 - Τα αίτια φυγής από την ύπαιθρο. Κείμενο του Ι. Ξηροτύρη ΦΣ 1975 σ. 338, 390, 405.
 - Η αγροτική πολιτική της ΕΟΚ. Σίσκο Μάνσολτ, ο αρχιτέκτων της αγροτικής πολιτικής της ΕΟΚ. Βιογραφικό. Η παρουσία του στην Αθήνα, συνεντεύξεις κλπ. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 359. Η κοινοτική αγροτική πολιτική το 1975 βλ. ΦΣ 1975 σ. 400. Νέα από ΕΟΚ σ. 406.
 - Η σύνοδος της FAO στην Αθήνα για τα θέματα της αγροτικής οικιακής οικονομίας. Σχετικά κείμενα βλ. ΦΣ 1975 σ. 367 επόμε.
 - Ομάδες παραγωγών στη Γαλλία βλ. ΦΣ 1975 σ. 368.
 - Τα προβλήματα της κορινθιακής σταφίδας, σουλτανίνας, οίνων κλπ., Ψήφισμα Ενώσεων Γ.Σ. βλ. ΦΣ 1975 σ. 385, 386, Προοπτικές 1975 βλ. σ. 415, 428.
 - Η κοινή αγροτική πολιτική και οι καταναλωτές. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 455.
 - Το νέο 5ετές πρόγραμμα αναπτύξεως της Ελληνικής Οικονομίας. Εξαγγελία από πρωθυπουργόν (βλ. ΦΣ 1975 σ. 444 επόμε.). Αναλυτικές ανακοινώσεις Υπ. Συντονισμού Π. Παπαληγούρα βλ. ΦΣ 1975 σ. 550 επόμε.
 - Τα μέτρα για τις σταφίδες. Αυτοσυγκράτηση και λογική για τη στερέωση της Δημοκρατίας. Αναλυτική ραδιοφωνική ομιλία Υπουργού Συντονισμού Π. Παπαληγούρα προς Κρήτες και Πελοποννησίους σταφιδοπαραγωγούς. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 479.
 - Οι αγελαδοτρόφοι Θεσσαλονίκης ζητούν την αποκατάσταση των αχρήστων αγελάδων (του 1973) και τη ρύθμιση σχετικών χρεών προς ΑΤΕ. Βλ. ΦΣ 1975 σ. 480.
 - Προϋποθέσεις για δικαιούχους οικονομικής ενισχύσεως δενδροκηπευτικών και αροτραίων. Λεπτομέρειες βλ. ΦΣ 1975 σ. 505.
 - Συσκέψεις αιτήματα παραγωγών πορτοκαλλιών, λεμονιών βλ. ΦΣ 1975 σ. 517 επόμε.
 - Μέτρα προστασίας ξηρών σύκων 1975 (βλ. ΦΣ 1975 σ. 523).
 - Μέτρα για επιτραπέζιες ελιές (βλ. ΦΣ 1975 σ. 529).
 - Τα μέτρα για το βαμβάκι. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 562). Διευκρινιστικές ανακοινώσεις από TV προς τους βαμβακοπαραγωγούς που δημιουργούν ζητήματα, από Υπ. Συντονισμού Π. Παπαληγούρα. Και από ΠΑΣΕΓΕΣ βλ. ΦΣ 1975 σ. 566 επόμε. Νέες ανακοινώσεις ΠΑΣΕΓΕΣ για μη φαλιδίευση κυβερνητικών μέτρων υπέρ εκκοκιστών και εμπόρων. Δηλώνει ότι θα συμπαρασταθεί στις διαμαρτυρίες των παραγωγών (βλ. ΦΣ 1975 σ. 607). Βλ. στο ΣΤ/1 Συνομοσπονδία.
 - Μέτρα για τα δάση (βλ. ΦΣ 1975 σ. 584).
 - Το 5ετές πρόγραμμα γεωργικής αναπτύξεως. Σύσταση πολλών ομάδων και υποομάδων, με απόφαση Υπουργού Γεωργίας για σύνταξή του. Ομάδες, μετέχοντες, κλπ. βλ. αναλυτικά ΦΣ 1975 σ. 612 επόμε.
 - Η διατροφική - υγιεινή αξία του ελαιολάδου. Αναλυτικά συμπεράσματα του Συνεδρίου του 1969 των αρμοδίων επιστημόνων από 12 κράτη. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 614 επόμε.)
 - Το Κτηνοτροφικόν Συνέδριον Θεσσαλονίκης. Το πρόγραμμα πιστώσεων για ενίσχυση της κτηνοτροφίας κλπ. (βλ. ΦΣ 1975 σ. 2281. Αναλυτικά σ. 2329).
 - Ομιλία του Πρωθυπουργού στο νέο ΔΣ της Συνομοσπονδίας δια τον αγροτικόν κόσμον και τα προβλήματά του (ΦΣ 1975 σ. 2298).

- Η θέσις της Κυβερνήσεως δια την στήριξιν των γεωργικών προϊόντων. Ραδιοηλεκτρονικόν μήνυμα υπουργού Συντονισμού Π. Παπαληγούρα (ΘΣ 1975 σ. 2298). Βλ. και σελ. 509.

- Απόψεις Διοικητού Τραπεζής Ελλάδος Ξ. Ζολώτα για τα προβλήματα οικονομικής αναπτύξεως (ΘΣ 1975 σ. 2299).

- Οι θέσεις του περ. ΘΣ. Σημείωμα με τίτλο «Κυβέρνηση και αγρότες. Αναγνωρίσεις και υποδείξεις» στη σελ. 2292, 2293 τεύχους Ιουνίου 1975. Γράφει:

«Δημοσιεύουμε σε άλλες σελίδες απόψεις, δηλώσεις, νοθεσίες του Προέδρου της Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλή και του Υπουργού Συντονισμού κ. Π. Παπαληγούρα σχετικά με τις διεκδικήσεις των αγροτών, την καλή διάθεση της Κυβερνήσεως και τα μέχρι τώρα μέτρα της στον αγροτικό τομέα, κυρίως τις παροχές του προϋπολογισμού για επιδοτήσεις.

Δεν έχουμε καμιά αμφιβολία για τις καλές διαθέσεις της Κυβερνήσεως και μάλιστα των δύο, ως άνω, βασικών εκπροσώπων της. Διότι η αγροτική - συνεταιριστική καταγωγή και απασχόληση του κ. Καραμανλή (γνωστού εις ημάς «παιδιόθεν» θα ελέγαμε) και το πολύ αξιόλογον έργον του κατά την προηγουμένην περίοδον διακυβερνήσεως της χώρας υπ' αυτού, μας είναι πολύ γνωστά. Επίσης είναι γνωστόν ότι ο κ. Υπουργός Συντονισμού είχε γνώσιν από παλαιότερα (και κατά την διάρκειαν της 7ετίας έλαβε μεγαλύτεραν γνώσιν και γεύσιν) από τους κόπους και τις δυσκολίες της αγροτικής ζωής και τις ανάγκες ενισχύσεως του αγρότου δια την διάθεσιν της παραγωγής του (όταν ως άλλος Κιγκινάτος είχε αποτραβηχθή εις την γην - ως ελέγετο - δια να εξασφαλίση ανεξαρτησίαν και αξιοπρέπειαν).

Συμφωνούμε ότι και καλαί διαθέσεις υπάρχουν και πολλά έγιναν μέσα εις το τόσον αβέβαιον και αντίθετον κλίμα και τον όγκον των προβλημάτων από τας τουρκικάς προκλήσεις, τα εσωτερικά, το κυπριακόν.

Είμεθα συνεπώς εναντίον κάθε εξτρεμιστικής

γραμμής. Αλλά εδώ είναι και η ουσία του προβλήματος. Εδώ πρέπει να δοθή ιδιαίτερα προσοχή. Και εξηγούμεθα:

Είναι γνωστόν ότι η γεωργία και ο αγρότης και η ύπαιθρος εσήκωσε το βάρος του τιμαριθμού, κατά την 7ετίαν όταν η οικονομία είχαν υπερθερμανθή και οι άλλοι εργαζόμενοι (των πόλεων) έκαναν καλές δουλειές και έπαιρνε ο ψευτοειδικευμένος οικοδόμος 800 δραχ. την ημέρα. Η ύπαιθρος απεγυμνώθη τότε πολύ περισσότερο και κατά εκατοντάδας χιλιάδες οι αγρότες μετεκινήθησαν εις τας μεγάλας πόλεις και εις το εξωτερικόν, αφού εκεί στο χωριό το εισόδήμα των ήταν μηδαμινό και οι όροι ζωής δύσκολοι.

Έχουν συνεπώς δίκαιον οι αγρότες να ζητούν να ξεκαθαρίζουν, οπωσδήποτε, από την σκληρήν εργασίαν των ένα λογικό μεροκάματο, ανεξάρτητα από όλους αυτούς τους μηχανισμούς τιμών, εξαγωγών, κόστους, επιδοτήσεων κ.λπ., μηχανισμούς τους οποίους, δυστυχώς, ούτε μπορούν να γνωρίζουν ούτε να παρακολουθούν εύκολα.

Το ζήτημα λοιπόν είναι απλό. Πρέπει ο αγρότης που εργάζεται ολημερίς στο χωράφι κ.λπ., να εξασφαλίξη ένα ικανοποιητικό μεροκάματο. Αυτό είναι η βασική επιδίωξη του. Πώς θα γίνη αυτό, είναι θέμα της οικονομικής πολιτικής του Κράτους.

Αν θέλουμε να υπάρξη γεωργία για να μας τρέφη και αν θέλουμε να υπάρχουν αγρότες (για πολλούς λόγους), τότε πρέπει οπωσδήποτε να τους εξασφαλίσουμε σταθερά ικανοποιητικό εισόδημα καθώς και καλές συνθήκες ζωής εκεί στο χωριό.

- Η κατάσταση για τα αγροτικά εκτραχύνεται το καλοκαίρι του 1975.

Το περιод. ΘΣ στο πρώτο σημείωμα του τ. 31 τονίζει (και παραθέτει το κείμενο) ότι η γεωργία εσθίριξε την ελληνική οικονομία κατά το 1974 (σύμφωνα με την έκθεση 1975 του Διοικητού ΑΤΕ). (Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2343).

Χάσμα στις τιμές παραγωγού και καταναλωτού. Κυβερνητικές ανακοινώσεις. Υποδείξεις. Παρατηρήσεις περ. ΘΣ 1975 σ. 2347.

Ο μητροπολίτης Κορινθίας αναφερόμενος στα αιτήματα των παραγωγών Κορινθίας με δηλώσεις του τονίζει ότι «δυστυχώς οι παραγωγοί οι οποίοι είναι η βάση του έθνους και της ευημερίας αυτού, είναι συνεχώς μοχθούντες και συνεχώς αδικούμενοι...». Και υποδεικνύει μέτρα για αγρότες και συνεταιρισμούς τους (Βλ. κείμενο ΘΣ 1975 σ. 2348). Παρόλα αυτά το Εμπορικό Επιμελητήριο Τρικάλων διαμαρτύρεται και υποστηρίζει απαράδεκτες αντιλήψεις

Βλ. το ακόλουθο έντονο σημείωμα του περ. ΘΣ 1975 σ. 2348, 2349 με τίτλο:

Η περίφημος «Ιδιωτική πρωτοβουλία», οι Συνεταιρισμοί, οι μεσάζοντες μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών και το Επιμελητήριο Τρικάλων:

«Ενώ από παντού ακούεται φωνή αγωνίας δια την μειονεκτικήν θέσιν των αγροτών οι οποίοι δεν κατορθώνουν να εξασφαλίσουν ένα ανεκτόν εισόδημα δια να ζήσουν ανθρωπινά και δι' αυτό εγκαταλείπουν την γην...

Ενώ και οι Ιεράρχαι ακόμη της Επαρχίας, όσοι απ' αυτούς ζουν κοντά εις τον πόνον του ποιμνίου των, διαμαρτύρονται τελευταία δημοσία δια την εκμετάλλευσιν των αγροτών από τους μεσάζοντας (Φλωρίνης, Κορινθίας κ.λπ.).

Ενώ και έμποροι σοβαροί που βλέπουν με καθαρά μάτια την κατάστασιν πως εξελίσσεται και που οδηγούμεθα με την αστοργίαν έναντι των αγροτών κ.λπ. Ενώ... Ενώ... Ενώ...

Εν τούτοις το Εμπορικόν - Βιομηχανικόν Επιμελητήριον Τρικάλων εξακολουθεί να σκέπτεται με την προ 50ετίας νοστοργίαν. Μακροσκελής υπόμνημα υπέβαλε προς την Κυβέρνησιν, εις το οποίον επαναλαμβάνει όσα άλλοτε άλλα Επιμελητήρια (σαν να κόλλησε η βελόνα του γραμμοφώνου) από άλλας περιφερείας έγραψαν και υπεστήριξαν. Και τα δημοσιογραφικά όργανα τα οποία εισπράττουν εκατομμύρια από τους αγρότες και τις οργανώσεις τους, τα δημοσιεύουν εν εκάστει. Και χωρίς το Επιμελητήριον να γνωρίζη τι σημαίνει ακριβώς «ιδιωτική πρωτοβουλία» και χωρίς να γνωρίζη τα περιελευθερίας οικονομικής απασχολήσεως και ελευθερίας εργασίας, διαμαρτύρεται διότι αι συνεταιριστικάί Οργανώσεις των αγροτών φροντίζουν δια να αυξήσουν εμμέσως - με προμήθειαν και διάθεσιν

ειδών εις χαμηλάς τιμάς - το ανεπαρκές εισόδημα των αγροτών.

Επιθυμεί το ΕΒΕ Τρικάλων στεγανά μεταξύ αγροτών και εμπόρων, ως εάν η έμπορία είναι προνόμιον το οποίον εδόθη άνωθεν εις μερικούς. Οι αγρότες πρέπει να παράγουν και οι ελέω Θεού έμποροι πρέπει να διαχειρίζονται το προϊόντα. Δογματίζει ότι «οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί πρέπει να παρεμβαίνουν μόνον εκεί όπου το εμπόριον δεν δύναται να ανταποκριθή και ως εκ τούτου θα ζημιωθή η παραγωγή του αγρότου». Και αναλαμβάνει ακόμα και ρόλον προστάτου των αγροτών, δια να μη σπαταλούν ούτοι τα προμηθευόμενα τρόφιμα...

Και ζητεί (αυτό το αιώνιον τροπάριον της αναισχυντίας) «τον περιορισμόν των συνεταιριστικών Οργανώσεων εις τα κύρια αυτών καθήκοντα του αγροτικού τομέως, τα σκοπούντα εις την εξύψωσιν του αγροτικού εισοδήματος δια της αυξήσεως και βελτιώσεως της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής»...

Και όλα αυτά κατά το 1975! Αλλά διατί όχι, αφού ουδείς σχεδόν γνωρίζει «τί είναι Συνεταιρισμός»; Αλλά πώς να το διδαχθούν οι αρμόδιοι της πολιτικής, της κοινωνίας, των Υπουργείων κ.λπ., αφού ουδαμού διδάσκεται τούτο; Και αφού εκείνοι που έδωσαν την ζωήν των εις την διδασκαλίαν και την υποστήριξιν των Συνεταιρισμών ευρίσκουν εμπόδια και ποτίζονται απογοήτευσιν από μερικούς της «ηγεσίας»;

Και τα ΘΣ επανέρχονται, σύμφωνα με την ειρηνική αγροτική - συνεταιριστική γραμμή τους και υπενθυμίζουν αντικειμενικά στον Πρωθυπουργό και τον υπουργό Γεωργίας την σωστή πολιτική. Γράφουν το 1975 στη σελ. 2349 έντονο σημείωμα (υπενθυμίζοντας παλαιότερες κακές ενέργειες με συνέπειες) με τίτλο «Κύριε Πρωθυπουργέ: 10 Ιουλίου 1966...»

Και καθώς η κατάσταση χειροτερεύει και εκτραχύνεται (και με την κατάλληλη αυξανόμενη κινητοποίηση και της αντιπολίτευσης) τα ΘΣ επανέρχονται στο τεύχος Σεπτεμβρίου 1975 με το επόμενο (ανάμεσα και σε άλλα σχετικά σημειώματα στο τεύχος 32) κείμενο του (ΘΣ 1975 σ. 2413). Γράφει με τίτλο «Και πάλι τα δακρυγόνα, η δυναμική πολιτική και δηλώσεις για εξυπηρέτηση άλλων επιδιώξεων» και υποδεικνύει λογικές ενέργειες:

«Δεν προφτάσαμε να πληροφορηθούμε τι απέγινε με τους τοματοπαραγωγούς της Ιταλίας και τι επεδίωκαν, όταν ξέσπασαν και εδώ νέες κινητοποιήσεις τοματοπαραγωγών, αυτή τη φορά στην Κωπαίδα. Πορεία, τρακτέρ, αποκλεισμός της εθνικής οδού, δακρυγόνα στη Μαλακάσα, δυναμική παρουσία του Κράτους, δηλώσεις Υπουργών ότι η κινητοποίηση γίνεται για εξυπηρέτηση άλλων επιδιώξεων. Αλλά και άμεση αναγγελία ότι γίνεται ικανοποίηση στο αίτημα.

Δεν είναι δυνατόν αυτή η ικανοποίηση να γίνεται έγκαιρα ώστε να μην γίνονται πορείες, να μην χρησιμοποιούνται δακρυγόνα και -το κυριώτερο- να μην ρίχνεται στο πρόσωπο των αγροτών η λάσπη για άλλες επιδιιώξεις;

Όχι κύριοι αρμόδιοι. Ο αγρότης δεν εξυπηρετεί άλλες επιδιώξεις. Απλώς ξυπνά για να ζήσει και αυτός με κινητοποιήσεις το δίκιο του, αφού επί δεκαετίες και δεκαετίες του έγινε συνείδηση ότι αδικείται από όλους.

Δεν τον αδικεί η σημερινή Κυβέρνηση. Τον αδικεί το σύστημα που επικρατεί. Η σημερινή Κυβέρνηση θα ευθύνεται αν δεν κάνει πραγματικότητα τις υποσχέσεις της. Δεν αρκούν οι επιδοτήσεις. Χρειάζεται νέα αγροτική πολιτική.

Να μην περιμένουμε ευχαριστώ γιατί δώσαμε φέτος 11 ή 12 ή περισσότερα δισεκατομμύρια για επιδοτήσεις. Τού χρόνου θα χρειαστή να δοθούν πολύ περισσότερα και το πρόβλημα το αγροτικό θα είναι μεγαλύτερο.

Να μην τα περιμένουμε όλα από την ένταξη μας στην Κοινή Αγορά, ένταξη που θα βοηθήσει αλλά και θα δημιουργήσει νέα προβλήματα.

Οργάνωση χρειάζεται, αγροτικό πρόγραμμα δημιουργικό χρειάζεται. Ζητήσαμε στο προηγ. τεύχος (σ. 2349) να οργανωθεί διακομματική αντιμετώπιση των ζητημάτων των αγροτών. Να εφαρμοσθή επαναστατική αγροτική πολιτική. Επαναλαμβάνουμε όμως: Έχετε τους κατάλληλους ανθρώπους κύριε πρωθυπουργέ;».

Και ακολουθούν στο ίδιο τεύχος πολλά άλλα για αγροτικά θέματα.

— Πως βλέπει η Κυβέρνηση και πως η Αντιπολίτευση τα αιτήματα των αγροτών. Ομιλία του Υπουργού Συντονισμού Π. Παπαληγούρα με αφορμή τα αιτήματα των βαμβακοπααραγωγών. Παρόμοια προς τα επιχειρήματα της ομιλίας του υπουργού Συντονισμού, εξέθεσε η Κυβέρνηση στη Βουλή την 18.11.1975. Και η αντιπολίτευση παρατήρησε — πρότεινε τις δικές της θέσεις:

Ακολουθεί περίληψη από τα σχετικά κείμενα (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2549, 2550).

Η βαρυσήμαντη ραδιοφωνική ομιλία του Υπουργού Συντονισμού κ. Παπαληγούρα:

«Έλληνες βαμβακοπαράγωγοι, δέχθηκα χθες το απόγευμα πολυμελή Επιτροπή αγροτών από τα περισσότερα βαμβάκο - παραγωγικά διαμερίσματα της Χώρας. Αισθάνομαι όμως την ανάγκη να απευθυνθώ απόψε, σε όλους σας ανεξάρτητα, για να σας εκθέσω τα κυβερνητικά μέτρα και να σας εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους, υπό τις σημερινές συνθήκες, τα μέτρα αυτά πρέπει να θεωρηθούν περισσότερο από ικανοποιητικά.

Θα ήθελα να τονίσω ότι εφέτος εφαρμόζεται ένα εντελώς νέο, αληθινά πρωτοποριακό σύστημα προστασίας του βάμβακος, για τους εξής λόγους:

Οι παραγωγοί ετελειωρούντο, ακόμη και κατά το πρόσφατον παρελθόν, από το άγχος της αβεβαιότητας που προκύπτει από τις διακυμάνσεις των διεθνών τιμών και από το άγχος του ότι θα μπορούσε να φαλκιδευθή το εισόδημά των από τους εκκοκκιστάς και τις βιομηχανίες. Εφέτος, ότι και αν συμβή, ο παραγωγός έχει απόλυτα ηγγυημένη τιμήν. Είναι βέβαιος ότι θα εισπράξει 19 δρχ., ανά χιλιόγραμμον συσπόρου βάμβακος Α' ποιότητας και τιμές ανάλογες για τις άλλες ποιότητες.

Ελήφθησαν πράγματι συνδυασμένα μέτρα αναγγελίας των τιμών του βάμβακος εις τας οποίας θα αγοράζουν οι εκκοκκιστάι και οι βιομηχανίες, ίσκι προς την εκάστοτε εξαγγελιομένην διεθνήν τιμήν,

την τρέχουσαν δηλαδή τιμή του Χρηματιστηρίου Εμπορευμάτων του Λίβερπουλ. Σ' αυτήν την τιμήν προστίθεται τόση εισοδηματική ενίσχυσις, όση χρειάζεται, ώστε τελικά ο παραγωγός να εισπράξει — ακόμη και υπό τις δυσμενέστερες δυνατές εξελίξεις των τιμών στην διεθνή αγοράν — το ποσόν των 19 δραχμών.

Αυτή η εισοδηματική ενίσχυσις θα επιβαρύνη το Δημόσιον, το σύνολον δηλαδή του ελληνικού λαού, με ποσόν ενός δισεκατομμυρίου εξήκοντα εκατομμυρίων δραχμών, χωρίς να συνυπολογισθούν σ' αυτό το ποσόν και άλλες επιβαρύνσεις που ανελάβαμε για να εξασφαλισθή η έγκαιρος και η ομαλή απορρόφησης του προϊόντος.

Εξησφαλίσθη ακόμα η χρηματοδότησις της ΚΥΔΕΠ, ώστε να είναι σε θέση να προβαίνη στην αγορά συσπόρου βάμβακος μέσω των συνεταιριστικών οργανώσεων. Έτσι κανένας παραγωγός δεν θα δυσκολευθή να διαθέση άνετα το προϊόν του. Τοσοῦτω μάλλον καθ' όσον εδόθη προς την ΚΥΔΕΠ η εντολή να χορηγή προκαταβολάς προς τους παραγωγούς μέχρι και του 80% της αξίας του προϊόντος, του οποίου επιτρέπεται, εν ανάγκη, η διατήρησις και σ' αυτή ακόμη την αποθήκη του παραγωγού. Η ΚΥΔΕΠ θα έχη την ευχέρεια για όσους δεν επιθυμούν να πωλήσουν αμέσως το

προϊόν των, να το συγκεντρώνει για λογαριασμό τους.

Εχρηματοδοτήθησαν επίσης οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών για να αγοράζουν και για δικό τους λογαριασμό βάμβακα, εφ' όσον το επιθυμούν.

Εάν η εκατοσπαία απόδοσις του συσπόρου βάμβακος εις εκκοκισμένον είναι μεγαλύτερα του 35%, για κάθε εκατοστό ηυξημένης αποδόσεως, ο παραγωγός θα δικαιούται να εισπράξει 30 επί πλέον λεπτά, ανά χιλιόγραμμον, χωρίς η πρόσθετη αυτή εισπράξις να μειώνει την εισοδηματική του ενίσχυσι.

Είναι ολοφάνερον ότι με το πλέγμα αυτών των μέτρων εξασφαλίζεται ότι ολόκληρος η ηγγυημένη από το Κράτος τιμή θα εισπραχθή από τους δικαιούχους και ότι δεν θα υπάρξουν οποιοσδήποτε διαρροές εις βάρος των και προς όφελος των εκκοκιστηρίων ή των βιομηχανιών.

Η Επιτροπή που χτες με επεσεκέφθη, παρεδέχθη ότι πραγματικά το εφετεινό σύστημα προστασίας κατοχυρώνει τους παραγωγούς περισσότερο από οιοδήποτε εφαρμοσθέν στο παρελθόν και είναι κοινωνικά προοδευτικώτατο. Εζήτησεν όμως, η βασική ηγγυημένη τιμή των 19 δρχ. να αυξηθή σε 20,30 δραχμάς.

Και προσθέτει τα επόμενα ιδιαίτερης βαρύτητας:

Η Κυβέρνησις θα ήταν πανευτυχής εάν μπορούσε να ανταποκριθί στο αίτημα τούτο. Είναι κατάδηλο ότι μόνον δεν έχουμε λόγους να αντιδικούμε με τους παραγωγούς, αλλά αντίθετα έχουμε ακόμη και πολιτικό συμφέρον, όσο μπορούμε να τους ικανοποιούμε περισσότερο.

Όσες φορές η Κυβέρνησις δεν αποδέχεται οιοδήποτε αίτημα που της προβάλλεται από τις μοχθούσας τάξεις του Ελληνικού Λαού, τούτο συμβαίνει διότι, αν ενέδιδε, θα υπενόμεινε είτε τα γενικότερα συμφέροντα της Χώρας, είτε ακόμη και τα ίδια τα συμφέροντα των εργαζομένων.

Όλοι σας καταλαβαίνετε ότι η στήριξις της Εθνικής μας Αμύνης, καθώς και η βελτίωσις της κατανομής του εθνικού εισοδήματος, συνεπάγονται την αναγκαστική αύξησι των δαπανών του Προϋπολογισμού του 1976. Η αύξησις αυτή δεν θα καλυφθή με εμμέσους φόρους, που θα εβάρυναν τον τιμάρημο και θα είχαν δυσμενή αντίκτυπο επί του πραγματικού εισοδήματος και των παραγωγών. Θα βαρύνουν αποκλειστικά τις οικονομικά ισχυρότερες τάξεις. Δεν ζητούμεν ισότητα θυσιών, ζητούμε όμως κάποια συμμετοχή όλων γενικά των

Ελλήνων στην προσπάθεια να συγκρατηθί ο τιμάρημος ακριβώς για να μη φαλκιδευθί το εισόδημα των εργαζομένων της υπαίθρου και των πόλεων. Εάν λοιπόν ικανοποιούσαμε απότομα όλες τις διεκδικήσεις των διαφόρων τάξεων θα μεταβαλλόμεθα από Κυβερνήτες της Χώρας αυτής σε κοινούς δημαγωγούς. Ό,τι θα δίναμε με το ένα χέρι, θα το υπαρπάζαμε με το άλλο, μέσω του πληθωρισμού.

Θα μου επιτρέψετε να προσθέσω ότι δεν είμαστε θανατοποιοί για να μεταβάλλουμε μέσα σε ένα χρόνο την καταρρέουσαν οικονομία που παρελάβαμε από την δικτατορία, σε οικονομία ανθούσα και ικανή να ανταποκριθί στο σύνολο των κοινωνικών αιτημάτων. Είμαστε υποχρεωμένοι να εφαρμόσουμε ένα πρόγραμμα δια του οποίου θα επιτύχωμε σιγά - σιγά για την εξύψωσι των πραγματικών εισοδημάτων των εργαζομένων, τον εξευρωπαϊσμό της ελληνικής οικονομίας και της ελληνικής κοινωνίας.

Η εκτέλεσις αυτού του προγράμματος, η εξασφάλισις όχι μόνον του απωτέρου αλλά και του αμέσου μας μέλλοντος, έχει κόστος, προϋποθέτει δημοσίαν δαπάνην. Σας συμφέρει, Έλληνες βαμβακοπαραγωγοί, να μη θυσιάσετε το ίδιο σας το συμφέρον στις ψευδαισθήσεις που θα σας έδινε μία ηυξημένη εγγυημένη τιμή.

Και τονίζει:

Δεν μπορώ να πιστέψω ότι ανάμεσα σε ώριμους και δημοκρατικούς πολίτες, ανάμεσά σας, Έλληνες βαμβακοπαραγωγοί, θα βρεθούν άνθρωποι, οι οποίοι θα θελήσουν να δημιουργήσουν ανωμαλίες με παρανοήσεις συγκεντρώσεις, με παρακώλυσι των συγκοινωνιών και με πορείες. Αν όλες οι κοινωνικές ομάδες, που φυσικόν είναι να έχουν διεκδικήσεις, τις επεδίωκαν με τέτοια μέσα, που δεν είναι δημοκρατικά, θα διελύετο αυτόματα η Πολιτεία.

Η Κυβέρνησις είναι αποφασισμένη να μη επιτρέψη αυτή την διάλυσι και να κατοχυρώση, με τα νόμιμα μέσα, την τάξι και την γαλήνη που αποτελούν στοιχειώδεις προϋποθέσεις και της κοινωνικής μας προκοπής.

Η φωνή μου απόψε, Έλληνες βαμβακοπαραγωγοί, δεν είναι μόνον η φωνή της Κυβερνήσεως. Είναι προ πάντων η φωνή της λογικής».

*

Παρόμοια προς τα ανωτέρω επιχειρήματα εξέθεσε η Κυβέρνησις κατά την συζήτησιν εις την Βουλήν την 18.11.1975.

Αι απόψεις όμως της Αντιπολιτεύσεως είναι οι επόμενες:

Ο αρχηγός της Ε.Κ. — Ν.Δ. κ. Γ. Μαύρος είπεν ότι η καθορισθείσα υπό της Κυβερνήσεως τιμή βάμβακος προεκάλεσεν ευρείαν αναταραχήν εις τον αγροτικόν κόσμον. Οι βαμβακοπαραγωγοί δεν γνωρίζουν τα πλαίσια της αγροτικής πολιτικής, γεγονός το οποίον παρατηρείται εις τα περισσότερα προϊόντα. Δεν εξαγγέλλονται εγκαίρως τα κυβερνητικά μέτρα επί των αγροτικών προϊόντων, με αποτέλεσμα οι αγρόται να διακατέχωνται από άγχος δια την τύχην των προϊόντων των. Και συνέχισεν ο κ. Μαύρος με ωρισμένας προτάσεις, εν όψει της εναρμονίσεως της γεωργικής πολιτικής της χώρας μας προς εκείνην της Ε.Ο.Κ. Κατ' αυτάς, πρέπει:

— Να ιδρυθή Κεντρικός Οργανισμός δια την διαχείρισιν των κεφαλαίων που προορίζονται δι' επιδοτήσεις.

— Να καταρτισθή πρόγραμμα καλλιεργειών ώστε να είναι ο αγρότης εκ των προτέρων βέβαιος δια την διάθεσιν της παραγωγής του και να μη διακατέχεται από άγχος.

— Να οργανωθή η εμπορία των αγροτικών προϊόντων επί σωστών βάσεων και νέων θεσμών. Η απόστασις μεταξύ τιμής παραγωγού και καταναλωτού απορροφάται από πλήθος μεσαζόντων και κοστολογικών στοιχείων.

Η τιμή ασφαλείας του βάμβακος, είπεν επίσης ο κ. Μαύρος, δεν καλύπτει το κόστος παραγωγής. Η πρώτη ωρίσθη εις 19 δρχ. ανά χιλ/μον, το κόστος δε ανέρχεται εις 20,30 δρχ. ανά χιλ/μον. Υπάρχει

ένα άνοιγμα 1,30 δρχ. ανά χιλ/μον. Με την εξαγγελθείσαν τιμήν ασφαλείας μειώνεται κατά 8% η αγοραστική δύναμις των παραγωγών.

Ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου είπεν ότι το 70% των παραγωγών βάμβακος πωλούν εις τιμάς κάτω της επισήμου δια λόγους ανεξαρτήτως της θελήσεώς των. Η εξαγγελθείσα τιμή ασφαλείας δεν καλύπτει τον παραγωγών δεδομένου ότι το κόστος παραγωγής του προϊόντος διαμορφώνεται εις τα επίπεδα των 19,67 δρχ. ανά χιλ/μον, εις το οποίον αν προστεθή ποσοστόν κέρδους 10% η τιμή πωλήσεως θα πρέπει να φθάση άνω των 22 δρχ. ανά χιλ/μον.

Ακολουθώς, ανεφέρθη εις το θέμα των διγράμμων επιταγών και της χρηματοδοτήσεως του παραγωγού. Και επρότεινε τα εξής γενικώτερα μέτρα εις το αγροτικόν κύκλωμα:

— Καθοδήγησιν δια την επιλογήν καλλιεργειών, παροχήν πιστώσεων εις περίπτωσιν αλλαγής καλλιεργείας, παροχήν τεχνικής βοήθειας, ασφάλισιν της αγροτικής παραγωγής, παροχήν επαρκών πιστώσεων εν συσχετισμώ προς το πρόγραμμα καλλιεργειών ώστε τούτο να πραγματοποιείται αναλόγως, κάλυψιν του κόστους παραγωγής, διεύρυνσιν του κλήρου, δημιουργίαν Συνεταιρισμών οίτινες θ' αναλάβουν όλο το φάσμα της παραγωγής και της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.

Γενικότερα για την ταυτότητα και τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ

Για τις θέσεις της ανερχόμενης δύναμης του ΠΑΣΟΚ βλ. παραπάνω κατά τις προγραμματικές δηλώσεις στη Βουλή το 1974. Βλ. και γενικότερα το βιβλίο με τις αρχικές ομιλίες του Ανδρέα Παπανδρέου «Για μια σοσιαλιστική κοινωνία» Αθ. 1977. Στις σελ. 21/22 του βιβλίου αυτού γράφει:

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι Σοσιαλιστικό Κίνημα και στην Ελλάδα δεν υπήρξε μέχρι τώρα Σοσιαλιστικό Κίνημα. Νάμαστε και σ' αυτό απάνω εξηγημένοι. Υπήρξαν σοσιαλιστές. Υπήρξαν σοσιαλιστικές λέσχες. Υπήρξαν σοσιαλιστικά ινστιτούτα και υπάρχουν πολλά ονόματα, πραγματικά πάρα πολύ σεβαστά στην ιστορία της χώρας μας, που συνδέονται σαν προσωπικότητες με το σοσιαλισμό, αλλά αυτό είναι το πρώτο Σοσιαλιστικό Κίνημα στην Ελλάδα.

Προερχόμαστε στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. από πολλές πηγές. Πολλοί, πάρα πολλοί, από την Ένωση Κέντρου την Κεντροαριστερά της Ένωσης Κέντρου, αγωνιστές των δύο ανέδωτων αγώνων, προοδευτικοί, ριζοσπαστικοί. Καμιά φορά επαναστατικοί. Προ-

ερχόμαστε από την παραδοσιακή αριστερά. Πολλά μέλη που ανακάλυψαν ότι η παραδοσιακή αριστερά δεν εξυπηρετεί γνήσια τα συμφέροντα του Λαού μας, ήρθαν στο ΠΑΣΟΚ. Γιατί όχι; Προερχόμαστε από τη νεολαία, την νεολαία που είναι πάρα πολύ επαναστατική. Με το δίκιο της, έζησε επτά χρόνια βάνουσης κατοχής, έτσι γνώρισε τον κόσμο, πρόσφερε στο δρόμο της Λευτεριάς σ' αυτό τον τόπο πολλά. Ζωή, Ελευθερία, όλα. Στο Πολυτεχνείο τότε. Στο Πολυτεχνείο!! Λοιπόν, έχει το κίνημα πολλές πηγές και είναι σοσιαλιστικό. Και όλοι πιστεύουμε στην 3η του Σεπτέμβρη. Αλλά νομίζω πως όλοι μας, ανεξάρτητα βιαζόμαστε. Βιαζόμαστε με ποιά έννοια; Δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει κανείς την έννοια ενός νέου πολιτικού Κινήματος ούτε σ' ένα μήνα, ούτε σε δύο, ούτε σε

τρεις, ούτε σε δέκα. Πρέπει από όλες τις μεριές, αυτοί που ήρθαν να πυκνώσουν τις τάξεις του Κινήματος. Με ωριμότητα. Να κάνουν υπομονή. Γιατί η σοσιαλιστική συνείδηση, να το ξέρουμε τι θέλουμε, είναι δύσκολη υπόθεση. Έχουμε όλοι μας, και αυτό περιλαμβάνει κι' εμένα, δεν κάνω μάθημα σε σας, μιαν ενστικτώδη πίστη πως αυτές είναι οι σωστές θέσεις. Από εκεί και πέρα, στο να φτάσουμε στην πλήρη κατανόηση του έργου που έχουμε επωμισθεί, τεράστιου ιστορικού έργου στην Ελλάδα, είναι δρόμος μακρύς. Το να μπορέ-

σουμε να δώσουμε το χέρι, επειδή προερχόμαστε από πολλές μεριές και να βρεθούμε τώρα αδελφωμένοι σ' αυτόν τον αγώνα, είναι δύσκολο, θάλεγα γιγάντιο έργο. Και ο εχθός που караδοκεί, ακριβώς την αδυναμία ενός τέτοιου Κινήματος προσαθεί να εκμεταλλευτεί. Να ενσπείρει ζιζάνια, να δημιουργήσει προβλήματα, εκ του μη όντος, να προωθήσει διαλυτικές διαδικασίες, να σταματήσει την πορεία μας, που είναι και θα είναι ανοδική, όσα εμπόδια κι αν στήσουν μπροστά μας».

(Λόγος στην Λάρισα, 5-7-1975)

Και συνεχίζοταν στην ίδια σελίδα (22) του βιβλίου:

«Το ΠΑΣΟΚ είναι κάτι εντελώς καινούργιο στον ελληνικό πολιτικό χώρο. Είναι το Κίνημα του εργαζόμενου Έλληνα. Είναι Κίνημα δικό του. Είναι κίνημα Ελληνικό. Είναι Κίνημα ασυμβίβαστο. Είναι Κίνημα που ανταποκρίνεται στις ιστορικές δυνατότητες της εποχής μας στην Ελλάδα. Είναι το Κίνημα που θα οδηγήσει το λαό στην εξουσία και την πατρίδα μας σε μια νέα πορεία. Και αποτελεί γι' αυτό απειλή προς όλες τις κατευθύνσεις. Κάτι που εξηγεί γιατί βάλλεται απ' όλες τις κατευθύνσεις.

Η αντιδιαστολή, η αντιπαράθεση των θέσεων ενός κόμματος απ' αυτές των άλλων κομμάτων είναι λογική και αναπόφευκτη λειτουργία των κομμάτων. Δεν υπονομεύει την ενότητα ή τη συμμαχία κομμάτων κι όταν ακόμη αυτή είναι επιθυμητή και εφικτή. Εκείνος που υπονομεύει την ενότητα είναι η «λάσπη». Και το ΠΑΣΟΚ ποτέ δεν ρίχνει «λάσπη». Το ΠΑΣΟΚ αναγνωρίζει - κι αναγνώρισε πρώτο - την ανάγκη για ενότητα των προοδευτικών, δημοκρατικών»....

(Νεότερα κείμενα του βλ. σε άλλες σελίδες στη συνέχεια στο Υποκεφ. ΙΔ).

Και τα προβλήματα συνεχίζονται το 1976

- Αναλυτικό ψήφισμα για καπνά, Ιαν. 1976. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 26 επόμ.
- Συσκέψεις ειδικών γεωπόνων γεωργικών εφαρμογών. Προβλήματα, απόψεις. Βλ. ΦΣ 1976 σ. 132.
- Κινητοποιήσεις γεωτεχνικών. Προβλήματα, απόψεις (Βλ. ΦΣ 1976).
- Απεργιακός αγών των κτηνοτρόφων. Προβλήματα, δηλώσεις βλ. ΦΣ 1976 σ. 132. Αυστηρές προειδοποιήσεις υπουργών βλ. σ. 133. Ψήφισμα της Κεντρικής Ενώσεως Κτηνοτροφικών Συνεταιρισμών βλ. ΦΣ 1976 σ. 180, 278.
- Συσκέψεις, αιτήματα για τα σιτηρά (βλ. ΦΣ 1976 σ. 220, 223).
- **Φωνή από τις όχθες του Έβρου.** Η ΦΣ 1976 σ. 255 δημοσιεύει την ακόλουθη επιστολή - έκκληση του παιδιών του Δημοτικού Σχολείου Πέπλου Έβρου, που είναι χαρακτηριστική για τη ζωή στα παραμεθόρια χωριά μας και για το φρόνημα των αιωνίων φρουρών - μαχητών. Χαρακτηριστική, παιδική και δασκαλική φωνή μέσα στα προηγούμενα κείμενα των ανταγωνισμών. Γράφει η ΦΣ:

«*Δημοσιεύουμε την κατωτέρω επιστολή της μαθητικής κοινότητας του Δημοτικού Σχολείου Πέπλου, με την ελπίδα ότι πολλοί από τους αναγνώστες της «Φωνής» θα θελήσουν να συνεισφέρουν στην ιερή αλλά και τόσο πατριωτική προσπάθεια των μαθητών, της ακριτικής αυτής περιοχής του Έβρου».*

«Σας γράφουμε από πολύ μακριά, τόσο μακριά που απέχομε από σας ένα ολόκληρο βήμα στο χάρτη της Ελλάδος. Από τη μαρτυρική τούτη γωνιά της Ελλάδος που οι Βυζαντινοί πάλαιψαν περισσότερο από χίλια χρόνια για να κρατήσουν αμόλυνη την

Ελληνική ψυχή από τις απανωτές ορδές μυριάδων βαρβάρων, που σαν λαίμαργα κοράκια, έπεφταν επάνω της για να κατασπαράξουν τη θεία σάρκα της, μα που στο τέλος έσπαζαν τα μούτρα τους ο ένας μετά τον άλλο...

Από τον ηρωικό τούτο τόπο που το καλοκαίρι του 1974 ζήσαμε τις πιο τρομαχτικές και αγωνιώδεις μέρες της ζωής μας, ξημεροβραδιάζοντας κάτω από τις ερπύστριες αμέτρητων θεωρακισμένων αρμάτων, πυροβόλων, πολυβόλων και πολεμικών οχημάτων.

Σας γράφουμε από δω που τελειώνει το φως και

αρχίζει το σκότος. Το χωριό μας λέγεται Πέπλος και είναι ριζωμένο δίπλα στις πανέμορφες, αλλά φοβερές κατά τα τελευταία χρόνια όχθες του Έβρου ποταμού, που τα πλούσια νερά του δροσίζουν τις ελιές των γεωργών του και δίνουν ζωντάνια στην οικονομία του. Και λέμε φοβερές όχι για μας, προς Θεού, αλλά για τους άλλους που ζουν μακριά από δω. Για μας η ζωή μας εδώ κλλάει ήρεμα, σαν τα ήσυχα νερά του Έβρου, χωρίς καμιά ανησυχία, ήσυχια έχουμε συνηθίσει και βλέπομε τα πράγματα πιο ρεαλιστικά και πιο αισιόδοξα.

Εκείνο όμως, που μας ενοχλεί πραγματικά πάρα πολύ, είναι το ότι κάθε πρωί που ξεκινάμε να πάμε στο αγαπημένο μας Σχολείο, το πρώτο που αντικρούουμε, στρέφοντας τα βλέμματά μας ανατολικά για να χαρούμε την ανατολή του ηλίου, είναι οι πανύψηλοι και κατάλευκοι μινιάρδες των τουρκικών χωριών απ' την απέναντι όχθη, που σαν σκιάχτρα φαντάζουν στον ορίζοντα...

Και ο πόνος αυτός γίνεται μεγαλύτερος, όταν αντικρούουμε τη δικιά μας εκκλησιά, μικρή και φτωχιά, παμπάλαιη και ετοιμόρροπη.

Οι πατεράδες μας φυσικά, αποφάσισαν, τελευταία να τη γκρεμίσουν και να κτίσουν καινούργια. Κι άρχισε κι όλες η σχετική ερανική επιτροπή να κάμνει και τον αναγκαίο έρανο.

Μα χρειάζονται όμως πολλά, πάρα πολλά χρήματα. Γι' αυτό και μεις, τα μικρά παιδιά του Δημ. Σχολείου Πέπλου, θέλουμε να προσφέρουμε κάτι θετικό σ' αυτήν την ερηγή σταυροφορία. Το θέλουμε πολύ, το ποθούμε, το λαχταρούμε, μά πώς; Και με ποιό τρόπο; Γι' αυτό ακριβώς απευθυνθήκαμε σε σας, κ.

Δεν γνωρίζω τι συγκέντρωσαν, τι έκαναν, τι θυμούνται τώρα οι σημερινοί οικογενειάρχες από τα τότε μαθητικά τους χρόνια και τον δάσκαλο που θα τους συμβούλεψε ίσως (ή άλλον) στην ενέργεια αυτή. Τους αξίζει ένα δυνατό χειροκρότημα. Σε αυτούς τους αποφασισμένους ακρίτες στηρίχτηκε πάντα η Ελλάδα. Και όχι μόνο χειροκρότημα αλλά και κάθε δυνατή – και σήμερα και αύριο – συμπαράσταση, όχι ως «φιланθρωπία» αλλά ως καθήκον.

– Τα μεγάλα προβλήματα της ελαιοκαλλιέργειας και ελαιοπαραγωγής. Η κακή πολιτική του Κράτους. Δεν υπάρχει πρόγραμμα, το Κράτος παραπαίει. (Αναλυτικό σημείωμα βλ. ΘΣ 1976 σ. 2865).

– Οι «ανώνυμες γεωργικές εταιρείες» που διαφημίζονται τελευταία από μερικούς, σε βάρος των Συνεταιρισμών. Σημείωμα στα ΘΣ σ. 2664. Νέο σημείωμα στα ΘΣ 1976 σ. 2868 με αφορμή κείμενο του Ευδ. Σαχπάζη στη Ναυτεμπορική, επικριτικό για το σχετικό νομοσχέδιο που έγινε από παράγοντες του Υπουργείου Συντονισμού.

– Η προχειρότητα στον κύκλο κτηνοτροφία, έμποροι, καταναλωτές. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2869).

– Τα κυβερνητικά μέτρα για τα σιτηρά και διαμαρτυρίες της ΠΑΣΕΓΕΣ (βλ. ΦΣ 1976 σ. 277 επόμεν.). Στους Συνεταιρισμούς η διακίνηση και κατεργασία του σιταριού (βλ. ΦΣ 1976 σ. 285).

– Μέτρα προστασίας του ελαιολάδου. Σύσκεψη. Ψήφισμα. Βλ. ΦΣ 1976 σ. 279. Κυβερνητικές αποφάσεις βλ. ΦΣ 1976 σ. 313.

– Το 15^ο Συνέδριο της Διεθνούς Ενώσεως Καπνοπαραγωγών στην Ισπανία (βλ. ΦΣ 1976 σ. 401 επόμεν.).

Διευθυντά, γιατί σεις μπορείτε να κάμετε με το περιοδικό σας να μας διαβάσουν και να μας νοιώσουν όλοι οι Έλληνες και φυσικά να μας συνδράμουν. Σας παρακαλούμε ολόθερμα να δημοσιεύσετε ολόκληρο το γράμμα μας αυτό στο περιοδικό σας...

Θέλουμε το δικό μας μπλοκάκι εισπράξεων, της Μαθητικής μας Κοινότητας να ξεπεράσει τις εισπράξεις εκείνου της ερανικής Επιτροπής των γονέων μας...

... Θέλουμε και η καμπάνα της να είναι τόσο μεγάλη, που όταν θα σημάνη, ο γλυκός της ήχος να διασχίζει τις όχθες του Έβρου, να διαχέεται στα τουρκικά τζαμιά, να κωφανή την στριγγλή φωνή των Χοτζάδων, να απλώνεται απαλά - απαλά σ' όλη την απέραντη πεδιάδα της Ανατ. Θράκης - γη των πατέρων μας - να θαυεύη ευλαβικά τις ταφόπετρες των παππούδων και προπαππούδων μας, να ραϊνή με τη γλυκεία μελωδία της τα εραά κόκκαλά τους, να τα περιλουΐη με θεικό θυμίαμα ευωδίας, να τους μεταφέρει το ελπιδοφόρο μήνυμα ότι δεν τους ξεχάσαμε μα ούτε και θα τους ξεχάσουμε ποτέ...

Τέτοια θέλουμε την εκκλησία μας. Τόσο μεγάλη, όση είναι η περιφάνεια μας. Να μας φέρνει σε κατ' ευθείαν επαφή με το Θεό, όπως το Σχολείο μας φέρνει σε επαφή με την Κοινωνία. Τότε μονάχα θα πηγαίναμε κάθε πρωί στο Σχολείο μας πιο ανοιχτόκαρδα και με περισσότερη αισιόδοξία.

Κάντε μας, λοιπόν, χαρούμενα, κάντε μας πιο αισιόδοξα, κάντε μας να ριζώσουμε πιο βαθεία σε τούτο δω τον τόπο τον ηρωικό, τώρα μάλιστα που οι δύσκολες περιστάσεις το καλούν...».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄ ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ - ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΙΚΟΙ

— Ο Συνδικαλισμός, το εισόδημα των εργαζομένων, οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί. Σημείωμα του περ. ΘΣ 1974 σ. 1962. Για ανάγκη προπαγανδίσσεως και οργανώσεως του θεσμού των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών από Συνδικαλιστικές Οργανώσεις (Συλλόγους, ΟΤΟΕ, ΟΣΥΓΟ, ΓΣΕΕ κ.λπ.), βλ. ΘΣ 1974 σ. 1962.

— Η κοινή αγροτική πολιτική και οι καταναλωτές (βλ. ΦΣ 1975 σ. 455).

— Ο Προμηθευτικός Καταναλωτικός Συνεταιρισμός Εργολάβων Ηλεκτρολόγων Ελλάδος. Η ΓΣ του 1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2270).

— Το ΙΝ.ΚΑ ενδιαφέρεται για τη δημιουργία Καταναλωτικών Συνεταιρισμών. (Βλ. εφημ. «Βήμα» Αθηνών 21.3.76 και ΘΣ 1976 σ. 2718).

— Η συνεργασία – οργάνωση των γονιών για δημιουργία – διοίκηση παιδότοπων – σταθμών. Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2730. Γράφουν:

«Δεν πρόκειται να μιλήσουμε τώρα για το γνωστό θεσμό των «σχολικών» (ή «μαθητικών») συνεταιρισμών, θεσμό γνωστό από παλαιότερα όταν πρωτοπόροι εκπαιδευτικοί τον είχαν εφαρμόσει σε ελληνικά σχολεία (βλ. Συνεταιριστής 1938 τεύχη 1 και 2 έρευνα Αρ. Κλήμη) και όταν τον υπηρέτησε η παιδαγωγός κ. Φωτ. Τζωρτζάκη (βλ. και ειδικά βιβλία της) στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και κατόρθωσε (με τη συνεργασία Υπουργείου Παιδείας, ΑΤΕ και επιστημόνων) να τον κάνει εφαρμογή σε χίλια σχολεία από χιλιάδες προσδευτικούς δασκάλους. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να το φροντίσει και πάλι η υπεύθυνη συνεταιριστική κίνηση.

Τώρα θα αναφερθούμε σε κάτι σύγχρονο, σε κάτι που τώρα δημιουργείται: Τους παιδικούς σταθμούς, τους «παιδότοπους» που άρχισαν να δημιουργούνται σε συνοικίες των Αθηνών, με πρωτοβουλία των γονιών, πάνω σε βάσεις συνεργατισμού.

Καθώς γράφτηκε σε εφημερίδες και καθώς μεταδόθηκε και από την τηλεόραση, οι ίδιοι οι γονείς αποφάσισαν να συνεργαστούν, να φτιάξουν, να υπηρετήσουν, να διοικήσουν τους σταθμούς για την παραμονή, περιποίηση και ψυχαγωγία των παιδιών τους... Πρόκειται για την αυτοβοήθεια με αλληλοεξυπηρέτηση, μια καθαρά συνεταιριστική (άτυπη) δραστηριότητα, που ξεπήδησε μέσα από την ανάγκη και στηρίζεται στην υπεύθυνη θέληση ομάδων ανθρώπων να αντιμετωπίσουν το πρόβλημά τους με δική τους πρωτοβουλία, συνεργασία και ευθύνη.

Αντί να περιμένουν όλα από το Κράτος και τους Οργανισμούς, οι γονείς παίρνουν στα χέρια τους το πρόβλημα και του δίνουν την πρόπουσα λύση: Διαβάζουμε σε σχετικό δημοσίευμα:

“Παιδότοπος” στα Εξάρχεια. Δημιουργείται με πρωτοβουλία μητέρων για παιδιά προσχολικής ηλικίας...

Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία του παιδότοπου είναι του Κινήματος Δημοκρατικών Γυναικών της περιοχής Εξαρχείων και πέρα από τα ψυχαγωγικά μέσα που θα προσφέρει στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, θα ξεκουράζει και τις ίδιες τις μητέρες, γιατί θα τις απαλλάξει από τη σκοτούρα από το που θα αφήσουν τα παιδιά τους όταν απουσιάζουν στη δουλειά τους.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργία του παιδότοπου είναι η συμμετοχή των γονέων. Έμφυχο υλικό (νηπιαγωγοί, ψυχολόγοι κ.λπ.) υπάρχουν, όπως είτε η πρόεδρος του Κινήματος για την περιοχή Εξαρχείων κ. Παπαϊωάννου, αλλά δεν φτάνει μόνο αυτό. Πρέπει και οι ίδιοι οι γονείς, με τη σειρά και όποτε μπορούν, να ευρισκονται εκεί, να καθοδηγούν τα παιδιά, να τα διδάσκουν ό,τι ακριβώς θα τους έλεγαν στο σπίτι και γενικά να τα φροντίζουν. Ο παιδότοπος αυτός θα γίνη έτσι το δεύτερο σπίτι των μικρών παιδιών.

Η συμμετοχή των γονέων στη λειτουργία του παιδότοπου γίνεται ακόμα πιο ανακειμενική με την κάλυψη από κοινού των δαπανών λειτουργίας του. Συγκεκριμένα, κάθε κηδεμόνας θα βοηθήσει οικονομικά για τον εξοπλισμό του, καθώς και για την κάλυψη όλων των εξόδων του. Δεν έχει κανέναν κερδοσκοπικό σκοπό... θα είναι ένας αυτοδιοικούμενος οργανισμός με συμμετοχή παιδιών και γονέων...

Ο παιδότοπος περιοχής Εξαρχείων θα δέχεται παιδιά ηλικίας 2–5 χρονών και μέχρι σήμερα δήλωσαν συμμετοχή πάνω από 20 γονείς. Το πρόγραμμα διδασκαλίας θα είναι ποικίλο. Μαθήματα, παιχνίδια, εκδρομές, επισκέψεις σε χώρους ενδια-

φέροντος κ.ά...

Αυτός ο παιδότοπος είναι υπό οργάνωση. Από την τηλεόραση μάθαμε — και είδαμε — άλλον σε λειτουργία, στην περιοχή κάτω από τον Λόφο Φιλοπάππου με προσωπικές βάρδιες και με εργασία των γονιών, ανδρών και γυναικών.

Επί τέλους μαθαίνουν οι Έλληνες να αυτοεξυπηρετούνται και να μη μένουν κρεμασμένοι στην πρόνοια του Κράτους ή τις υπηρεσίες των ιδιωτικών επιχειρήσεων που δουλεύουν για το κέρδος.

Γιατί να μην προχωρήσουν οι γονείς (με ειδικές Οργανώσεις κατά περιφέρειες και στην οργάνωση και διοίκηση δικών τους εκπαιδευτηρίων (Δημοτικών, Γυμνασίων) όπως υποδείξαμε από πολλά χρόνια και όπως γίνεται αλλού; Αντί οι γονείς να στέλνουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια — υποχρεωμένοι από την ακαταλληλότητα των δημοσίων — γιατί να μην οργανώνουν τα δικά τους Εκπαιδευτήρια με Εκπαιδευτικά τους Σωματεία και Εκπαιδευτικούς Συνεταιρισμούς;».

Και στη συνέχεια, τα ΘΣ 1976 σ. 2732, υποδεικνύουν την ευρύτερη οργάνωση των ατόμων στις καταναλωτικές ανάγκες τους. Γράφουν:

«Είναι καιρός ο λαός να αρχίσει να παίρνει υπεύθυνα στα χέρια του αυτές τις εξυπηρετήσεις, αυτή την ικανοποίηση των αναγκών του. Η συνεταιριστική ιδιωτική πρωτοβουλία πρέπει να αντικαταστήσει βαθμιαία τον Κρατισμό και την κερδοσκοπία. Δύσκολο βέβαια έργο. Αλλά έργο αντάξιο για υπεύθυνους ανθρώπους.

Μήπως και οι συγκοινωνίες, τα τηλέφωνα και το νερό και η διανομή του ηλεκτρισμού, δεν πρέπει να περιέλθουν (σιγά - σιγά) στην πρωτοβουλία και διοίκηση των ιδίων που τα χρησιμοποιούν, για να γίνουν περισσότερα αποδοτικές και οικονομικές οι υπηρεσίες

Το Πόρισμα Ειδικής Επιτροπής της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού για τους Καταναλωτικούς Συνεργατισμούς (εγκριθέν από τη Γ. Συνέλευση της 25.2.1976).

Η Επιτροπή διερεύνησε την υπάρχουσα σήμερα κατάσταση των καταναλωτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα, τον τρόπο λειτουργίας τους και τα συναγόμενα συμπεράσματα. Κατέληξε στα ακόλουθα.

Αντίθετα προς τη δραστηριότητα ορισμένων γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων που έχουν να επιδείξουν αξιόλογη δράση στην προμήθεια καταναλωτικών αγαθών, οι περισσότεροι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί των πόλεων εμφανίζουν περιορισμένη συνεταιριστική δραστηριότητα. Εξαιρεση αποτελούν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί που λειτούργησαν κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και προ-

τους (1) αντί να έχουν εξελιχθεί σε γραφειοκρατικές μονοπωλιακές και με τεράστιο κόστος επιχειρήσεις που βολεύουν τους ημετέρους, κάνουν υπερόπτες και ανεξέλεγκτους τους υπαλλήλους τους και επιβαρύνουν υπερβολικά τον καταναλωτή; Αν διοικούσαν οι ίδιοι οι καταναλωτές θα επιτρεπόταν να γίνονται αυτά που γράφονται κάθε τόσο για τη ΔΕΗ, την Εταιρεία Υδάτων, τον ΟΤΕ; (τιμολόγια κ.λπ.) που συμπεριφέρονται στον καταναλωτή με το «αποφασίζομεν και διατάσσομεν», «πλήρως ανεξέλεγκτα γιατί διακόπτομε την παροχή»;

Καιρός να ξυπνήσουν οι καταναλωτές. Ολόκληρη η οικονομία, ολόκληρη η οικονομική επιστήμη κατευθύνεται από την κατανάλωση. Μόνο που την κατανάλωση την κατευθύνει και την εκμεταλλεύεται η επιδίωξη του κέρδους και όχι η αρχή της εξυπηρέτησής. Μόνο που ο καταναλωτής έχει γίνει υποτελής του Κράτους, των μονοπωλιακών Οργανισμών (δήθεν «κοινής ωφελείας») ή της κερδοσκοπικής «ιδιωτικής πρωτοβουλίας».

Ο καταναλωτής εδώ στην Ελλάδα είναι άξιος της τύχης του με την αδιαφορία και την μακαριότητά του. Ενώ είναι φτωχός αφήνει, από επίδειξη και μόνο, να τον εκμεταλλεύονται για να φαίνεται δήθεν πλούσιος. Αν παρακολουθήσετε στα αρτοποιεία θα καταπλαγήτε βλέποντας φτωχούς ανθρώπους να μη καταδέχονται να ζητήσουν το συνηθισμένο ψωμί της διατιμήσεως αλλά να πληρώνουν «κοροϊδίστικα» από επίδειξη το δήθεν «χωριάτικο» ή τα «ψωμάκια» κ.ο.κ., που ουσιαστικά δεν είναι καλλίτερα.

Καιρός λοιπόν να πάρουν τα άτομα στα χέρια τους, με συνεργασία και κατανόηση μεταξύ τους, περισσότερο την ευθύνη για καλλίτερη ζωή. Όχι όλα από το Κράτος, όχι όλα από τον επιχειρηματία. Όχι στον κρατισμό, όχι στον ατομισμό, και στον δημοκρατικό συνεργατισμό».

(1) Μόλις τώρα το 1998 - 1999 άρχισε να γίνεται και να κουβενιάζετε γενικότερα κάτι τέτοιο (η αποκρατικοποίηση) για ΟΤΕ, ΔΕΗ και άλλες ΔΕΚΟ. Και πάλι όμως όχι από κατανόηση της αξίας του Συνεργατισμού, αλλά για οικονομικούς λόγους του Κράτους, για να συγκεντρωθούν δισεκατομμύρια από τις μεταχές. Είναι και αυτό — ίσως — ένα καλό βήμα, ένα κάποιο νοικοκύρεμα των οικονομικών των Κρατικών επιχειρήσεων. Πρέπει όμως να έχουν ουσιαστικό λόγο οι καταναλωτές, έστω μέσω των διαφόρων Κοινωνικών Οργανώσεων και κυρίως των Οργανώσεων Καταναλωτών.

σέφεραν ανυπολόγιστες υπηρεσίες για την επιβίωση του ελληνικού πληθυσμού, σαν όργανα δικαίας κατανομής των περιορισμένων τότε τροφίμων.

Μεταπολεμικά, εκατοντάδες καταναλωτικοί συνεταιρισμοί εξακολουθούν να υφίστανται μέχρι σήμερα, κατά σημαντικό όμως ποσοστό κάτω από αμφίβολη συνεταιριστική υπόσταση γιατί αγνοούν τις θεμελιώδεις συνεταιριστικές αρχές που ακολούθησαν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί της δυτικής Ευρώπης και χάρη σ' αυτές άσκησαν αποφασιστική επίδραση στην οικονομική και κοινωνική άνοδο των χωρών τους και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των μεγάλων μαζών.

Ανάμεσα στους παλαιού τύπου καταναλωτικούς συνεταιρισμούς υπάρχουν και οι οργανωμένοι κατά επαγγελματικές ομάδες (Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος, Τραπέζης της Ελλάδος και Δημοσίας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού). Οι Συνεταιρισμοί αυτοί αναμφισβήτητα προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες στα μέλη τους, θα ήταν όμως δυνατόν να προσφέρουν πολύ σημαντικότερες αν ακολουθούσαν τις διεθνώς αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αρχές.

Εξάιρεση στους παλαιού τύπου ελληνικούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς αποτελούν σήμερα οι από δεκαετίας περίπου συσταθέντες για πρώτη φορά στη Θεσσαλονίκη και εν συνεχεία στην Αθήνα. Ιδρύθηκαν από μετεκπαιδευθέντες Έλληνες στη συνεταιριστική Σχολή της Στοκχόλμης, χάρη στην πρωτοβουλία της ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών) και του ΟΟΣΑ (Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης). Ανεπτύχθηκαν κάτω από την καθοδήγηση και τη βοήθεια της σουηδικής συνεταιριστικής οργάνωσης FERBUTEN, μιας από τις μεγαλύτερες οργανώσεις καταναλωτικών συνεταιρισμών της δυτικής Ευρώπης.

Ο Συνεταιρισμός Θεσσαλονίκης ενισχύθηκε με 25.000 σουηδικές κορόνες, δηλ. με 145.000 δραχμές, ο δε συνεταιρισμός της Αθήνας με 125.000 κορόνες, δηλ. 650.000 δραχμές. Με τη σειρά τους, ο συνεταιρισμός της Θεσσαλονίκης ενίσχυσε με 250.000 δρχ. τους συνεταιρισμούς Πτολεμαΐδος και Αλιβερίου και με 1.000.000 τον συνεταιρισμόν Καβάλας. Ο συνεταιρισμός της Αθήνας διέθεσε για τον ίδιο σκοπό 400.000 δρχ.

Κατά την πρώτη λειτουργία τους οι νέοι αυτοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί βοηθήθηκαν επίσης από τη Σουηδία με την αποστολή τεχνικής βοήθειας, δηλαδή ενός προϊσταμένου των καταστημάτων και ενός βοηθού του, εγκατέλειψαν όμως την Ελλάδα όταν εγκαθιδρύθηκε η δικτατορία.

Τα μέλη των νέων αυτών συνεταιρισμών ανέρχονται σε 3.200 και ο κύκλος εργασιών τους σε 180.000.000 δρχ. περίπου. Το 1971 συνέστησαν ένωση καταναλωτικών συνεταιρισμών υπό τον τίτλο «Ο καταναλωτής - KONSUM - της Ελλάδος».

Η επιτυχία των νέου τύπου καταναλωτικών αυτών συνεταιρισμών μέσα στο περιορισμένο χρονικό διάστημα της τελευταίας δεκαετίας σε σύγκριση με τους από πενήνταετία παλαιού τύπου της κατηγορίας αυτής, οφείλεται αποκλειστικά στην συνεταιριστική πείρα που εισήγαγαν από τη δυτική Ευρώπη χάρη στην εφαρμογή των συνεταιριστικών αρχών που εδοκιμάστηκαν με επιτυχία στις χώρες της φιλελεύθερης οικονομίας κατά τα εκατόν τριάντα τελευταία χρόνια. Πρέπει να σημειωθεί ότι η επιτυχία τους έγινε χωρίς καμιά οικονομική ενίσχυση εκ μέρους του Κράτους που δεν επεδίωξαν άλλωστε γιατί πιστεύουν ότι αντιστρατεύονται προς τις αρχές της αυτονομίας και ανεξαρτησίας τους. Επιδιώκουν να επεκτείνουν τη συνεταιριστική κίνηση των καταναλωτικών συνεταιρισμών σε πανελλήνια κλίμακα και να εξυπηρετούν τα μέλη τους κάτω από ανταγωνιστικό καθεστώς και να εξυγιάνουν ταυτόχρονα το εμπόριο γενικά με ωφέλεια του καταναλωτικού κοινού ευρύτερα.

Υιοθέτησαν, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, κατά τρόπο πανηγυρικό και αναμφισβήτητο τη συνεταιριστική αρχή της ισότητας, δηλαδή της ελεύθερης συμμετοχής κάθε καταναλωτού που είναι δυνατόν να ωφεληθεί από τη δραστηριότητά τους. Η εφαρμογή της αρχής αυτής που επίμονα εξακολουθούν να αγνοούν όλοι οι παλαιού τύπου καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, είχε βασική επίδραση στην ανάπτυξη τους γιατί ταχύτατα κατόρθωσαν να αποκτήσουν σημαντική πελατεία και διαστάσεις μεγάλης εμπορικής μονάδας με μειωμένη την αναλογία στα γενικά έξοδα, με προμήθεια των ειδών που πουλούν κάτω από τους καλύτερους δυνατούς όρους, τόσο στον τομέα της ποιότητας όσο και στον τομέα των τιμών και τέλος με πλήρη αξιοποίηση και ορθολογική οργάνωση της συνεταιριστικής επιχείρησης κατά τρόπο που να μην υστερεί συγκριτικά από τις μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις Σούπερ - μάρκετ, Πρίσουνικ κ.λπ.

Τα πλεονεκτήματα που προέκυψαν από την αρχή αυτή, γνωστή σαν OPEN DOON, είναι εξαιρετικά σημαντικά: χαμηλό κόστος, καλή ποιότητα, τρέχουσες κατά κανόνα τιμές, δεδομένου ότι το εμπορικό κέρδος επιστρέφεται στο τέλος του έτους. Τα πλεονεκτήματα αυτά σταθεροποιήθηκαν χάρη στην εφαρ-

μογή μιας άλλης συνεταιριστικής αρχής που αγνοείται επίσης κατά κανόνα από τους παλαιού τύπου ελληνικούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς. Πρόκειται για την αρχή της RISTOURNE, της επιστροφής δηλαδή στο τέλος του έτους σημαντικού ποσοστού από τα πλεονάσματα, ανάλογα με τις αγορές που πραγματοποιεί κάθε μέλος. Χάρη στην εφαρμογή της αρχής αυτής τα μέλη του συνεταιρισμού γίνονται τακτικοί πελάτες στο συνεταιριστικό κατάστημα και κατανοούν κατά τον πιο πρακτικό τρόπο τη βασική διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στο συνεταιριστικό και το κερδοσκοπικό εμπόριο.

Οι αγορές που γίνονται από μη μέλη του συνεταιρισμού συνυπολογίζονται στον καθορισμό της RISTOURNE. Η αναλογία της πιστώνεται σε προσωρινό λογαριασμό στο όνομα κάθε αγοραστή με μέχρις ότου συμπληρωθεί η αξία μιας μετοχής του συνεταιρισμού οπότε αυτόματα γίνεται και κανονικό μέλος αυτού με πλήρη δικαιώματα.

Η εφαρμογή της αρχής αυτής έχει σαν συνέπεια όχι μόνο τη σταθεροποίηση των μελών του καταναλωτικού συνεταιρισμού σαν πελατών, γιατί με την τακτική αγορά των καταναλωτικών ειδών από το συνεταιριστικό κατάστημα αυξάνουν το επιστρεπτέο ποσό στο τέλος του χρόνου, αλλά και γιατί ταυτόχρονα αυξάνει ταχύτητα ο αριθμός των μελών του συνεταιρισμού χάρη στην αυτόματη εγγραφή καθενός που τον πλησιάζει.

Στον «Καταναλωτή» η επιστροφή των κερδών βάσει των αγορών των συνεταιριών πραγματοποιείται με την προσκόμιση των δελτίων των ταμειακών μηχανών στα γραφεία του συνεταιρισμού. Η καταβολή γίνεται κατά το ήμισυ σε μετρητά και κατά το έτερον ήμισυ με επιταγές για αγορά εμπορευμάτων από τα πωλούμενα στα πρατήρια του συνεταιρισμού. Το ποσοστό της επιστροφής των κερδών κυμαίνεται από 11—13% στο σύνολο των αγορών.

Τη διατήρηση του κόστους των πωλουμένων ειδών σε χαμηλό επίπεδο κατέστησε δυνατή, κατά κύριο λόγο, η εφαρμογή μιας άλλης συνεταιριστικής αρχής που λέγεται πώλησις τοις μετρητοίς και όχι επί πιστώσει, όπως γίνεται από όλους τους παλαιού τύπου καταναλωτικούς συνεταιρισμούς και αυτό όχι για υψηλής αξίας προϊόντα (έπιπλα, μηχανήματα, οικιακός εξοπλισμός), για τα οποία θα ήταν δυνατόν να γίνει ανεκτή η πώληση επί πιστώσει, αλλά και για προϊόντα μικρής αξίας που προσφέρονται στην άμεσο κατανάλωση. Οι παλαιοί συνεταιρισμοί επιβαρύνουν μ' αυτό τον τρόπο τις τιμές των προϊόντων που διαθέτουν άνω του 20% και μειώνουν την αγοραστική δύναμη των μελών τους.

Αντίθετα, η εξυγιαντική αρχή που εφαρμόζεται με την πώληση τοις μετρητοίς εκτός από την απόκτηση ταμειακής ρευστότητας, επέτρεψε στον Καταναλωτή να εξυψώσει την αγοραστική δύναμη των πελατών του και να αποφύγει πρόσθετες δαπάνες που προκαλούν οι πωλήσεις επί πιστώσει: δαπάνες για τη διαχείριση, τη δικαστική δίωξη των αναξιόχρεων πελατών κ.λπ.

Για την προσέλκυση των αναγκαίων στη δραστηριότητά τους κεφαλαίων, οι νέοι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί εφήρμοσαν επίσης την αρχή της αμοιβής του κεφαλαίου που παίρνει τη μορφή συμπληρωματικών μεριδίων, με παροχή νομίμου προθεσμιακού τόκου (11 με 13%), χωρίς άλλη αμοιβή ή καταβολή μερίσματος όπως συμβαίνει στις ανώνυμες εταιρίες. Άμεση επίσης ωφέλεια για τους νέους αυτούς συνεταιρισμούς προήλθε από την εφαρμογή της αρχής που προβλέπει τη διάθεση σημαντικού ποσοστού από τα επίσια περιουσιάζματα για τη γενική και τη συνεταιριστική μόρφωση.

Γενικά χάρη στην εφαρμογή των συνεταιριστικών αρχών τα μέλη των συνεταιρισμών αυτών απέκτησαν πλήρη συνεταιριστική συνείδηση. Το γεγονός αυτό τους εκράτησε μακριά από την τακτική που ακολουθούν οι περισσότεροι παλαιού τύπου καταναλωτικοί συνεταιρισμοί με το να προσφέρουν στα μέλη τους «διατακτικές» για να προμηθεύουν καταναλωτικά αγαθά από το κερδοσκοπικό εμπόριο και να μετατρέπουν αυτούς σε μόνιμους πελάτες τους. Απέδειξαν κατ' αυτό τον τρόπο ότι συνέστησαν συνεταιρισμό για να απαλλαγούν από τη μεσολάβηση των μεσιτών και όχι να μετατρέψουν τους συνεταιρισμούς σε πράκτορες του εμπορίου.

Σύμφωνα με τις παραπάνω διαπιστώσεις η επιτροπή κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Η έκθεση αυτή να κοινοποιηθεί στους παλαιούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς που διαθέτουν αξιόλογα καταστήματα, με τη θερμή σύσταση, με εφαρμοσούν τις συνεταιριστικές αρχές, για να εξασφαλίσουν ευρύτερα και αποτελεσματικότερα την αποστολή τους σαν συνεταιρισμοί, να συμβάλουν στην εξυγίανση του κερδοσκοπικού εμπορίου και στην ελάττωση των δυσμενών συνεπειών του πληθωρισμού. Η προσαρμογή προς τις θεμελιώδεις αυτές αρχές θα αποτελέσει την προϋπόθεση αλλά και το σημείο αφετηρίας για μια μόνιμη συνεργασία όλων των καταναλωτικών συνεταιρισμών.

2. Εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο των Φίλων του Συνεργατισμού να αναλάβει ενεργά εκστρατεία για τη διαφώτιση του ελληνικού κοινού πάνω στις δυνατότητες για τη βελτίωση των καταναλωτι-

κών συνθηκών χάρη στην επέκταση του συνεταιριστικού θεσμού υπό το φως των παραπάνω διαπιστώσεων.

3. Εισηγείται επίσης τα παραπάνω συμπεράσματα να κοινοποιηθούν προς τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, οργανισμούς και συνδικαλιστικές οργανώσεις.

4. Γίνεται ιδιαίτερη σύσταση για την εφαρμογή της συνεταιριστικής αρχής που προβλέπει κάθε χρόνο τη διάθεση σοβαρού ποσοστού (τουλάχιστον 5%) από τα καθαρά κέρδη για να αναπτυχθεί η γενική και ιδιαίτερα η συνεταιριστική μόρφωση και η συνεταιριστική διαφώτιση.

* * *

Σχετικά με τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν οι κλειστοί, ομοιοεπαγγελματικοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί πρέπει να διεκρινισθεί ότι αυτά οφείλονται βασικά στο ότι είναι σύγχρονα και πιστωτικοί με μεγάλα ίδια κεφάλαια, πράγμα που κάνει δύσκολο το άνοιγμά τους αφού τα νέα μέλη θα έχουν αξίωση για συμμετοχή στην πιστωτική εξυπηρέτηση χωρίς όμως να είναι σε θέση να δώσουν τις απαραίτητες εξασφαλίσεις για την τακτική και με λίγα έξοδα ρευστοποίηση των πιστώσεων.

Το πρόβλημα αυτό θα ήταν δυνατόν να λυθεί αν χωριζόταν το καταναλωτικό μέρος από το πιστωτικό, δηλαδή αν οι Συνεταιρισμοί αυτοί έμεναν ως πιστωτικοί. Τότε θα διευκολυνόταν η ενοποίηση του καταναλωτικού τομέα είτε σε ένα μεγάλο καταναλωτικό συνεταιρισμό ανοιχτό για όλους (με κεντρικά και περιφερειακά καταστήματα) είτε και σε περισσότερους που όμως θα κοινοπρακτούσαν τόσο κατά την προμήθεια των ειδών από τις πηγές όσο και για την απόκτηση αλυσίδας κεντρικών και περιφερειακών καταστημάτων. Έτσι θα έπαυαν τα μέλη τους να έχουν ανάγκη από διατακτικές προς τα εμπορικά καταστήματα, αφού τα δικά τους καταστήματα θα εξασφάλιζαν ποικιλία ειδών (ακόμα και στα είδη μόδας) και θα είχαν άμεση και περισσότερο ωφέλιμη εξυπηρέτηση για όλα τα είδη.

Ακόμα πρέπει να σημειωθεί ότι το παραπάνω κείμενο καλύπτει βασικά τους αστούς καταναλωτές. Στην ύπαιθρο οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί, οι Ενώσεις τους και η ΣΠΕ έχουν προσφέρει και προσφέρουν αξιόλογες υπηρεσίες με τον κλάδο των προμηθευτικών εργασιών για τις καταναλωτικές ανάγκες. Χρειάζεται όμως μεγάλη ακόμα οργανωτική δουλειά ώστε να δημιουργηθούν και ειδικοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί στην ύπαιθρο για εξυπηρέτηση του συνόλου του πληθυσμού καθώς και για να ξεπεραστούν μερικές ανυδραστικές διατάξεις της νομοθεσίας ή ενέργειες κύκλων που δημιουργούν διαρκώς ζητήματα για το θέμα αυτό. Η ανάπτυξη της δραστηριότητας της ΣΠΕ — που απαιτεί και περισσότερη ενδοσυνεταιριστική κατανόηση — θα βοηθήσει για την καλή εξέλιξη στον τομέα της ικανοποίησης των καταναλωτικών αναγκών των αγροτών και γενικά των κατοίκων της υπαίθρου, χάρις στην πολυετή της πείρα. Αντίστοιχα η ανάπτυξη του κλάδου από κοινού πωλήσεων των προϊόντων των γεωργικών συνεταιρισμών και η κατανόηση από αυτούς της σημασίας της συστηματικής επαφής με την εσωτερική κατανάλωση στις πόλεις (αντιμετώπιση διαφόρων εμποδίων ή ασφαλμένων αντιλήψεων) θα υποβοηθήσει την ανάπτυξη των καταναλωτικών συνεταιρισμών στις πόλεις ή και την καλύτερη εξυπηρέτηση απ' ευθείας των καταναλωτών (Λαϊκές Αγορές, συνεργασία με Συνεταιρισμούς παντοπωλών κ.λπ.). Αλλά σύγχρονα θα εξυπηρετηθούν και οι Γεωργ. Συνεταιρισμοί οι οποίοι αποκτώντες πείρα δια το εσωτερικό εμπόριο θα αναπτύξουν δραστηριότητα και στο εξωτερικό εμπόριο. Για όλα αυτά απαιτείται συστηματική έρευνα, συζήτηση και οργανωτική εργασία για βαθμιαία εφαρμογή. Στον τομέα αυτό η συμβολή και της Εταιρείας Φίλων του συνεργατισμού μπορεί να είναι πολύ αποδοτική με την συμμετοχή παντός που μπορεί να συμβάλει στις εργασίες της αδιάφορο αν είναι ή όχι μέλος της.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: Ν. Πολύζος, Μέλη: Ι. Αλεξανδρόπουλος, Σ. Βαρθολομαίος,
Γ. Μουσύρης, Α. Οικονομόπουλος, Σ. Σαμούτ, Α. Σιβρόπουλος.

(Βλ. ΘΣ 1976 σελ. 2753 — 2756).

Το παραπάνω κείμενο δημοσιεύτηκε και από το «Σοσιαλιστικό Βήμα» (Μάιος 1976 σ. 14) με τον ακόλουθο πρόλογο:

«Ειδική Επιτροπή της "Εταιρίας Φίλων του Συνεργατισμού" μελέτησε τη σημερινή κατάσταση των συνεταιρισμών καταναλωτών στην Ελλάδα που μας την παρεχώρησε ευγενικά και που την καταχωρούμε με ιδιαίτερη ευχαρίστηση. Το σημαντικό αυτό κείμενο εκθέτει όλες τις πλευρές του ζητήματος και δίνει την αφορμή για μια βαθύτερη μελέτη του. Το "Σ.Β." θεωρεί ότι οι συνεταιρισμοί καταναλωτών είναι μια από τις πιο σημαντικές κατακτή-

σεις της κοινωνικής και οικονομικής δημοκρατίας και αποτελεί την μόνη ασπίδα και κατοχύρωση των δικαιωμάτων των καταναλωτών απέναντι στην απληστία και το μονοπώλιο του εμπορικού κεφαλαίου. Η δημιουργία ισχυρών καταναλωτικών συνεταιρισμών πρέπει να είναι από τους κύριους στόχους της σοσιαλιστικής πολιτικής στην Ελλάδα».

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

— Ο Προμηθ. — Καταν. Συνετ. Εργολάβων Ηλεκτρολόγων Ελλάδος, Η ΓΣ του 1975 (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2270).

— Εργασίες του ΣΙΤΑ (Συνεταιρισμού Ιδιοκτητών Ταξί) βλ. ΘΣ 1976 σ. 2718. Πολύ χρήσιμες παρατηρήσεις — οδηγίες για τη δραστηριότητά τους, δίνει ο Ν. Πολύζος στα ΘΣ 1976 σ. 2750.

— Εργασίες, ισολογισμός του Συνεταιρισμού Εργοληπτών Ελαιοχρωματιστών Αθηνών που ιδρύθηκε πριν 22 χρόνια και διατηρεί 2 καταστήματα στην Αθήνα. Αξιολογή δραστηριότητα. Και γράφουν σχετικά τα ΘΣ 1976 σ. 2730 (αφού δίνουν στοιχεία από την αξιολογή δραστηριότητά του):

«Οι συνεταιρισμοί του τύπου αυτού ξεπήδησαν από μια ανάγκη και την ικανοποιούν: δηλαδή γλυτώνουν τα μέλη τους από την εκμετάλλευση των εμπόρων εισαγωγών ή των εγχωρίων βιομηχανιών ή των πιστωτών και τους εξασφαλίζουν τις πρώτες ύλες για το επάγγελμά τους σε τιμές και ποιότητες περισσότερο ηλεγμένες έτσι που — εκτός από την άμεση ωφέλεια κατά την αγορά — να τους μένει στο τέλος του χρόνου και μια μικρή ή μεγάλη ωφέλεια σαν μέρισμα επί του κεφαλαίου ή επιστροφή επί των αγορών. Π.χ. το 1974 επί 3.265.000 δρχ. μερίδων, καθαρά κέρδη 2.639.711, το 1975 επί μερίδων 3.366.000 καθαρά κέρδη 546.678.

συνεταιριστικής ανάπτυξεως που να καθοδηγή τους υπάρχοντες συνεταιρισμούς (και είναι αρκετοί στα διάφορα επαγγέλματα) σε δράση και διαγωγή περισσότερο συνεταιριστική και να προσπαθή να ενημερώνη και άλλους για παρόμοια οργάνωση και δράση; Δυστυχώς το Κράτος αρκείται να γράφη σε ειδικό άρθρο του Συντάγματος ότι οι Συνεταιρισμοί βρίσκονται υπό την προστασία του Κράτους που οφείλει να μεριμνά για την ανάπτυξή τους (χωρίς και να κάνει τίποτε, στον αστικό τομέα τουλάχιστο). Έτσι οι προσπάθειες ατονούν ή εκτρέπονται. Διατηρείται περισσότερο ο κεφαλαιοκρατικός χαρακτήρας με τον μανδύα του Συνεταιρισμού».

Πόσο καλά θα ήταν αν υπήρχε μια υπηρεσία

— Συνεταιρισμός Εμπορορραπτών Αθηνών (ΣΕΡΚΑ). Η δραστηριότητα του (με στοιχεία). Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2270. Στοιχεία από ισολογισμόν του 1975 (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2784). Νεότερα αναλυτικά στοιχεία για τις δραστηριότητες του βλ. ΘΣ 1976 σ. 2891.

— Συνεταιρισμός Εμπορορραπτών Θεσσαλονίκης. Στοιχεία από τη δραστηριότητα βλ. ΘΣ 1976 σ. 2892.

— Ασφαλιστικοί Συνεταιρισμοί.

Βλ. το Σχετικό κείμενο για ασφαλιζόμενους επαγγελματίες στο ΙΚΑ στα ΘΣ 1975 σ. 2517.

ΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

— Βλ. βασικά (για θεωρία, εφαρμογή, νομοθεσία) το ειδικό βιβλίο των Δ. Θ. Πάνου και Αριστ. Κλήμη.

— Η απόκτηση εκτάσεων υπό οικοδομικών Συνεταιρισμών (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2163). Τα φορολογικά τους (ΘΣ 1975 σ. 2189).

— Ενέργειες για αξιοποίηση εκτάσεων που έχουν αγοράσει οι 180 Οικοδ. Συνεταιρισμοί (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2268).

— Ο οικοδ. Συνεταιρισμός λογιστών Πρωτεύουση, επαναλειτούργεί. Το Δ.Σ. (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2270).

— Απόρριψη από Σ. Επικρατείας προσφυγών Οικοδομικών Συνεταιρισμών για μη χορήγη-

ση αδειών κατατήσεως δασικών εκτάσεων (βλ.ΘΣ 1975 σ. 2334).

— Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί και Κρατικός Στεγαστικός Οργανισμός. Βλ. κείμενο ΘΣ 1975 σ. 2533.

Απαλλαγή από φόρο μεταβιβάσεως ακινήτων. (ΑΝ 1521/50 με κύρωση από Ν 1587/1950 (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2625).

— Δασικά οικοπέδα. Οι σχετικοί Νόμοι. (ΝΔ 86/1969, ΝΔ 886/1971). Εγκύκλιος βλ. ΘΣ 1976 σ. 2894.

— Νομικά θέματα εργασιών Οικοδομικών Συνεταιρισμών. Ρυμοτομικά σχέδια κ.λπ. (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2978, 2979).

ΔΗΜ. Θ. ΠΑΝΟΥ - ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

**ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΙ - ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΙ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ**
ΘΕΩΡΙΑ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ - ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Μέρος Πρώτον

**ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΕΘΝΩΣ ΚΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ**

Υπό ΔΗΜ. Θ. ΠΑΝΟΥ

— Διδάκτορας Πολιτικών Έπιστημών
— τ. Α) των Συνεταιρισμών Α.Τ.Ε. και
Καθηγητής Έγκυρης Συνεταιριστικής
Εκπαίδευσως παρά τη ΠΑΣΕΓΕΣ.

Μέρος Δεύτερον

**ΕΙΔΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ
ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ**

Υπό ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

— Πτυχ. Νομικής και Αιμλ. Ξχολής
Συνεταιριστών — τ. Δικηγόρου.
— Βραβείον 'Ακαδημίας 'Αθηνών
— Προϊστ. Έγκυρης Μελετών Α.Τ.Ε.

ΑΘΗΝΑΙ

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

- Βλ. βασικά το βιβλίο Α. Ν. Κλήμη «Συνεταιριστικοί Υπάλληλοι» με κωδικοποίηση νομοθεσίας - νομολογίας.
- Νομοθεσία για επαναφορά απολυθέντων ή εξαναγκασθέντων σε παραίτηση. (Βλ. Υποκεφ. Β. Νομοθεσία). Το ΝΔ 76/1974 ισχύει και για συνεταιριστικούς υπαλλήλους (άρθρ. 11). Απαιτούμενες ενέργειες βλ. ΘΣ 1974 σ. 1920.
- Ο «Σκαπανεύς της Υπαίθρου», όργανο της ΟΣΥΓΟ. Βλ. στο Υποκεφ. Ε περιοδικά. Βλ. και σημείωμα στα ΘΣ 1976 σ. 2587 για τα 25 χρόνια της ΟΣΥΓΟ και τα 23 του Σκαπανέα.
- Γενικά για τις δραστηριότητες της ΟΣΥΓΟ λεπτομερειακά βλ. την έκδοση της 1975 - 1981, «εφτάχρονη δράση και επιτεύγματα». Αθ. 1981. Αναφέρεται με στοιχεία λεπτομερειακά σε όλα τα θέματα. Υποδειγματική ενημερωτική έκδοση.
- Το ΔΣ της ΟΣΥΓΟ και τα άλλα όργανα μετά το Συνέδριο Ιαν. 1976 βλ. στη σελ. 130 της ειδικής εκδόσεως. Πρόεδρος Εμμ. Ζάτος, Αντιπρόεδρος Ι. Μποσκαίνος, Γεν. Γραμματέας Δημ. Λιάγκος. Για τη νέα Διοίκηση βλ. και ΘΣ 1975 σ. 2206.
- Επαινετή η γραμμή της ΟΣΥΓΟ. Κείμενο Α. Ν. Κλήμη για την σημασία των συνεταιριστικών υπαλλήλων (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2047).
- Το ΤΑΥΣΟ. Έχει προβλήματα. Βλ. σημείωμα και υποστήριξη στα ΘΣ 1975 σ. 2173. Γράφουν:

«Τί θα γίνει με το ΤΑΥΣΟ - το Ταμείο Συντάξεων Συνεταιριστικών Υπαλλήλων - για το οποίο γράψαμε και άλλοτε;

Βέβαιο είναι ότι το Ταμείο νοσεί. Και ανάγκη είναι να ορθοποδήσει. Διότι χωρίς καλό Ταμείο Συντάξεων πώς να εργασθή με ηρεμία και αυταπάρνησιν ο υπάλληλος και μάλιστα εκείνος ο οποίος πλησιάζει εις την εξώθυραν του οικοδομήματος όπου κάποτε μπήκε ακμαίος και με όνειρα;

Τον θέλει η συνεταιριστική κίνησις ιεραπόστολον τον συνεταιριστικόν υπάλληλον. Και έτσι είναι. Αλλά ακριβώς δι' αυτό και πρέπει να τον φροντίσει με μεγαλύτερη στοργή. Αλλά και το Κράτος και όλοι οι άλλοι συγγενείς αρμόδιοι πρέπει να ενδιαφερθούν. Είναι ένας τομέας που δικαιολογείται και κοινωνικός πόρος. Διότι οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι προσφέρουν πολλά δια το γενικότερον καλόν του τόπου.

Μήπως όμως πταίνου και οι ίδιοι οι συνταξιούχοι; Έχουν ενότητα; (Αν δεν κάνουμε λάθος, είναι διηρημένοι σε 3 Συλλόγους). Πιέζουν όσον πρέπει;

Μήπως πταίνου και οι εν ενεργεία, αφού δεν κατώρθωσαν να πάρουν στα χέρια τους και τας υπηρεσίας του ΤΑΥΣΟ; Δεν είναι δυνατόν το ΤΑΥΣΟ να επανδρωθή με 1 υπάλληλο από την κάθε κεντρική συνεταιριστική οργάνωσι;

Κάποιοι συντονισμός προσπαθειών και μεγαλύτερα μαχητικότης θα είναι χρήσιμος».

Και νέο σημείωμα στα ΘΣ 1975 σ. 2293 για ενίσχυση του επειδή «αθρόαι απολύσεις (με τους νόμους του Κράτους 31/1967, 105/67 κ.λπ.) το επεβάρυναν με τις συντάξεις των απολυθέντων». «Και έτσι -προθέτει χαρακτηριστικά- τας αμαρτίας του Κράτους (απολύσεις) αλλά και την δικαιοσύνην του Κράτους (επαναφορά) τας πληρώνει το Ταμείον, δηλαδή η σύνταξις, το αποκοσμίπι των γηρατειών. «Ο τρώσας και ιάσεται...» (και υποδεικνύει τρόπους ενισχύσεως).

— Τιμή στους εξερχόμενους – συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους. Γράφουν τα ΘΣ 1975 σ. 2174:

«...Αυτές τις σκέψεις κάναμε και πάλι όταν τυχαία έπεσε στα χέρια μας ένα ευγενικό έγγραφο που απηύθυνε το Δ.Σ. της Ομοσπονδίας Γ. Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης (δια του Προέδρου κ. Παν. Ευθυμιάδη και του Υποδιευθυντού κ. Κ. Τρονβούκη) προς τον αποχωρήσαντα λόγω ορίου ηλικίας Διευθυντή της Ομοσπονδίας κ. Δημ. Τσαλόπουλον. Έγγραφο που τιμά και τον αποστολέα και τον παραλήπτη.

«... Η Διοίκησης της Οργανώσεως πάντοτε θα έχει εναργή την εικόνα του δημιουργικού πνεύματος, το οποίον σας διείτε και της φανατικής προσήλωσής σας εις την αγροτικήν συνεταιριστικήν ιδέαν,

χρονολογούμενης από εποχής κατά την οποίαν το συνεταιριστικόν κίνημα διήνυε τα πρώτα αβέβαια βήματά του μη υποσχόμενον την εποχήν εκείνην εκτός από κόπους, πενίας και κινδύνους, καμμίαν εγγύησιν ή εξέλξιν ή εξασφάλισιν εις τους αποστόλους και κήρυκας του...».

Επαναλαμβάνομεν: «... μη υποσχόμενον την εποχήν εκείνην, εκτός από κόπους, πενίας και κινδύνους καμμίαν εγγύησιν ή εξέλξιν ή εξασφάλισιν εις τους αποστόλους και κήρυκας του...».

Αυτά προσέφεραν οι παλαιοί του Συνεργατισμού. Και είναι άξιοι τιμής και σεβασμού».

— Ο Σύνδεσμος Συνεταιριστικών Υπαλλήλων Σάμου με επιστολή του στη ΦΣ (1975 σ. 324) τονίζει ότι η έλλειψη μορφωμένων στελεχών εμποδίζει την ανάπτυξιν των Συνεταιρισμών. Ζητεί μεταχείρισιν ίσην με την ΑΤΕ. Επεξηγήσεις από Στ. Παγούρα, βλ. ΦΣ 1975 σ. 416.

— Ο Σύλλογος Συνταξιούχων συνεταιριστικών «Μέρμινα». Το ΔΣ (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2206).

Οι συντάξεις των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Με τον ν. 222 ο λ/σμός των συντάξεων των Κοινοτικών υπαλλήλων (γράφουν τα ΘΣ 1975 σ. 2587) ενισχύεται με το 5% των εσόδων των Κοινοτήτων. Τα ΘΣ το προβάλλουν και για τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους που προσφέρουν παράλληλη υπηρεσία στα χωριά. Γράφουν σχετικά στη σελ. 2587 με τίτλο «Κοινωνικοί πόροι, κοινοτικοί υπάλληλοι, συνεταιριστικοί υπάλληλοι»:

«Με τον ν. 222 «Ο λογαριασμός συντάξεων κοινοτικών υπαλλήλων ενισχύεται από του οικον. έτους 1976 δι' υποχρεωτικής ετησίας εισφοράς 5% επί των πραγματοποιουμένων κατά το προηγούμενον οικον. έτος τακτικών εσόδων των κοινοτήτων. Και δια το 1975 χορηγούνται 40 εκατομμύρια από τα έσοδα του ν.δ. 317/1969 δια την πληρωμήν των συντάξεων.

Αξιόλογες βέβαια είναι οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι κοινοτικοί υπάλληλοι και ορθώς ενισχύεται ο λ/σμός για τις συντάξεις τους.

Αλλά περισσότερο αξιόλογες υπηρεσίες προσφέρουν οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι στα χωριά. Οι πρώτοι κάνουν μια διοικητική υπηρεσία. Οι δεύτε-

ροι μια παραγωγική εργασία, ένα αγώνα, μια αναμόρφωση.

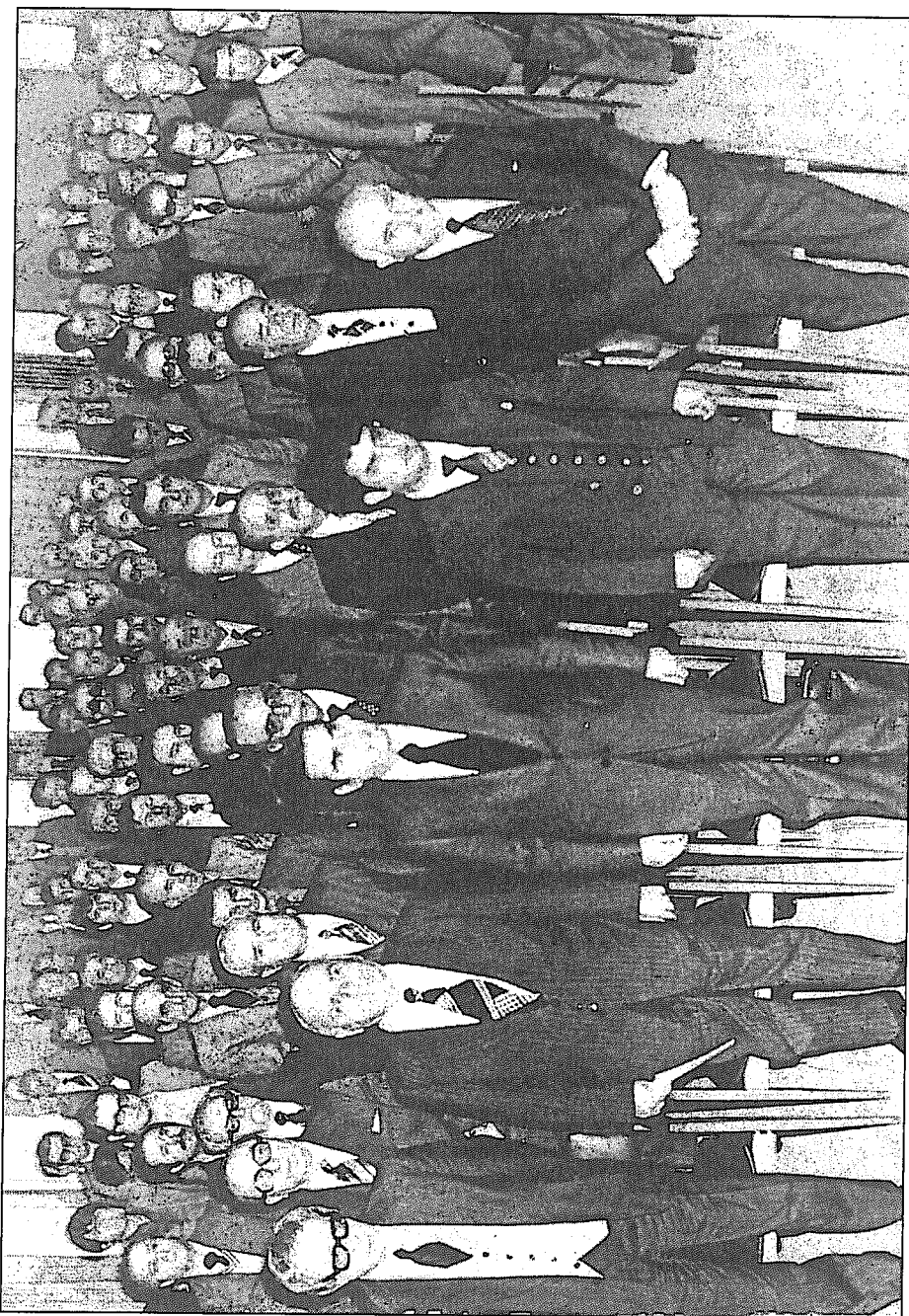
Έπρεπε (και πρέπει) λοιπόν να ευρεθί τρῶπος να ενισχυθούν και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι. Με έργα, όχι με λόγια. Το 5% επί του συνόλου των εσόδων των Κοινοτήτων είναι μεγάλη κοινωνική εισφορά, δεν είναι 5% του εργοδότη επί των μισθών των υπαλλήλων.

Το θέτομεν υπ' όψει της ΟΣΥΓΟ και του ΤΑΥΣΟ, όπως παλαιότερα εθέσαμε και τον κοινωνικόν πόρον των αρτοποιών. Είναι επιχείρημα χρήσιμο. Ας τα χρησιμοποιήσῃ καταλλήλως η νέα τους Διοίκηση».

Στην ίδια σελίδα χαιρετίζουν τα 25 χρόνια της ΟΣΥΓΟ και τα 23 του «Σκαπανέα της Υπαιθρου».

— Η συλλογική σύμβαση εργασίας 25.11.75. Αναλυτικά βλ. ΘΣ 1976 σ. 2628. Συμπληρωματική σύμβαση βλ. ΘΣ 1976 σ. 2890.

— Η ΟΣΥΓΟ. Οι νέοι αιρετοί: Διοικητικόν Συμβούλιον: Εμμ. Ζώτος Πρόεδρος (Αθηνών), Ιωάν. Μποσκαίνος Αντιπρόεδρος (Αθηνών), Δημ. Λιάγκος Γεν. Γραμματέας, Παν. Θεοδορίδης Ταμίας (Σερρών), Μιχ. Χατζησάββας Ειδ. Γραμματέυς (Μυτιλήνης), Ιωάν. Βιτσιάνος (Βισαλτίας), Χρ. Κιντζονίδης (Ξάνθης), Δημ. Πήττας (Πατρών), Βασ. Ράγγος (Λαρίσης), Κύριλ. Καρατζάς (Θεσσαλονίκης), Δημ. Επιτροπάκης (Ηρακλείου), Αθαν. Παπανικολάου (Καβάλας), Αθαν. Καραποστόλου (Λαγκαδά) σύμβουλοι.

Από το Συνέδριο (Γεν. Συνέλευση) της ΟΣΣΥΟ το 1976. Ενώς λεπτού αργή στη μνήμη των αγωνιστών.

Εποπτική Επιτροπή: Δημ. Ρούσος Προϊστάμενος (Δωδεκανήσου), Αλέξ. Συμεωνίδης Αναπλ. Προμένου (Φερρών), Αν. Γιαννόπουλος Γραμ. (Πύργου), Αργ. Μποντζίδης Μέλος (Φλωρίνης), Κων. Βασιλείου Μέλος (Θεσσαλονίκης - ΑΓΝΟ).

Αντιπρόσωποι παρά τη ΓΣΕΕ: Νικ. Παπαρίζος (Βόλου), Λάμπρος Χονδρουδάκης (Θεσσαλονίκης), Ιωάν. Πετρής (Πατρών). (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2719).

— Περιμένουν — και πόσο θα περιμένουν; — οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στα Ταμεία τους Συντάξεων - Προνοίας κατά την 7ετία; Χαρακτηριστικό σημείωμα στα ΘΣ 1976 σ. 2728.

— Αιτήματα της ΟΣΥΓΟ σχετικά με την ειδική νομοθεσία περί συνεταιριστικών υπαλλήλων. Αναλυτικά βλ. ΘΣ 1976 σ. 2759.

— Η ασφάλιση στο ΤΑΥΣΟ των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Αναλυτικά, τι ισχύει (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2779).

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ

Υ Π Α Λ Λ Η Λ Ω Ν

Ν Ο Μ Ο Θ Ε Σ Ι Α

Ν Ο Μ Ο Λ Ο Γ Ι Α

Μέ αναλυτικά Εύρετήρια

- Καθ' ἑλγην (ἀλφάβητικῶς)
- Κατὰ Νομοθετήματα

Ἐπιστημονικὴ ἐπιμέλεια

ΔΡΙΣΤ. Ν. ΚΑΛΗΜΗ
(τ. Διευγέρου - Συγγραφέως
Βραβεῖου Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

Ἐκδόσεις: ΘΕΜΑΤΑ Ἀθῆναι
(Ἄπ. Οἰκονομopoulos - Ἡπείρου 27)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

— **Οι παλαιοί και οι νέοι.** Γράφουν τα ΘΣ 1975 σ. 2174.

«Ελπίζουμε στους νέους αλλά τιμούμε και σεβόμαστε τους παλαιότερους. Χρήσιμη η δραστηριότητα των νέων, το ίδιο χρήσιμη και η πείρα των παλαιών. Το χτίσιμο θέλει και μυαλό και μπράτσα. Η κάθε γενεά παίρνει την σκυτάλη από την προηγούμενη όχι για να την κρατήσει (δεν μπορεί δυστυχώς ή ευτυχώς...) αλλά για να την παραδώσει στην άλλη κ.ο.κ.

Αυτές τις σκέψεις κάνουμε κάθε φορά που ακούμε συζητήσεις για νέους και γέροντες, για προϊσταμένους και υφισταμένους, για προσλήψεις και αποχωρήσεις. Πόσο θα ήταν καλύτερα τα πράγματα αν δινόταν στους νέους μεγαλύτερη οργανική συμμετοχή στις ευθύνες και πρωτοβουλίες αλλά και μεγαλύτερη αμοιβή από τη σημερινή. Και αν οι εν ενεργεία αναγνώριζαν και τιμούσαν τη συμβολή των παλαιότερων...».

— **Αναγνωστόπουλος Εναγ.** Επιθεωρητής Συνεταιρισμών. Από τους πρωτοπόρους που γαλούχησαν τη συνεταιριστική μας κίνηση. Κείμενο Γ.Σς στα ΘΣ 1975 σ. 2113.

— **Αδαμόπουλος Κωνστ.** Επιθεωρητής Συνεταιρισμών από τους παλαιότερους. Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2722.

— **Βασιλόπουλος Αθαν.** Αποχώρηση από Δ/ση ΕΓΣ Φλωρίνης μετά υπηρεσίαν 35 ετών. Τιμητική συγκέντρωση. (Βλ. ΦΣ 1976 σ. 337).

— **Γανώσης Βασίλ.** Γεωπόνος - Μηχανικός, παλαιός προϊστάμενος σε πολλές Επαρχίες, με έντονη δράση Τμητάρχου του Τμήματος Γεωργικής Οικονομίας του Υπουργείου Γεωργίας. Υποδιευθυντής στην ΑΤΕ, Καθηγητής της Ανατ. Γεωπονικής Σχολής Αθηνών. Περιληπτική αναφορά στο έργο του με βάση το βιβλίο «Τα έργα και αι ημέραι» του Β. Γανώση (Διδάγματα και υποθήκες με βάση το ημερολογιακό μνημόνιο του) και με επιμέλεια του αδελφού του Αναστασίου. (Βλ. ΦΣ 1975 σ. 35 επόμ. Κείμενο Π. Τσαμπάση).

— **Δαβαράκης Μιχ.** Γεωπόνος στην ΠΑΣΣΕΓΕΣ (βλ. ΦΣ 1976 σ. 431).

— **Μαλούχος Ντίνος.** Από τους μεγάλους δημιουργικούς συνεταιριστές της Μακεδονίας. Βλ. ΘΣ 1975 σ. 2081 (βλ. και σε παλαιότερες σελίδες του έργου).

— **Παπαναστασίου Αλέξ.** Τιμητικές εκδηλώσεις από την Παναρκαδική Ομοσπονδία για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του. Αναδημοσίευση θαρραλέου κειμένου του Θ. Τζωρτζάκη κατά τον θάνατό του, την εποχή της 4ης Αυγούστου στο «Συνεταιριστή» 1936 σ. 181). Τα ΘΣ προλογίζουν επαινετικά την αναδημοσίευση. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2955).

— **Σβώλος Αλέξ.** Καθηγητής, Πολιτικός, Συνεταιριστής από τους πιο αξιόλογους. Νέος υπήρξε αρμόδιος στο πρώτο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για θέματα αστικών συνεταιρισμών. Σχετικό αργότερα (το 1925) θαυμάσιο κείμενο του στο περ. «ο Συνεταιριστής» με στοιχεία, υποδείξεις κ.λπ., για τον ατομισμό, τον κρατισμό, τον συνεργατισμό και τους Αστικούς Συνεταιρισμούς. Καθώς γράφει το «Σοσιαλιστικό Βήμα» Μάιος 1976 σ. 4 στις 23 Φεβρουαρίου 1976 συμπληρώθηκαν 20 χρόνια από το θάνατο του. Και προσθέτει ότι:

Επιτροπή φίλων και συνεργατών του αξέχαστου ηγέτη του Σοσιαλιστικού Κόμματος ΕΑΔ από τους ακαδημαϊκό Α. Αγγελόπουλο, Στέλιο Δημόπουλο, Σταύρο Κανελλόπουλο, Ηλία Παρασκευά, Αγγή Ρουσοπούλου και Στράτη Σωμερίτη, οργάνωσε για την ίδια ημέρα μεγάλη συγκέντρωση στο θέατρο Γιλδρία αφιερωμένη στη μνήμη του Αλ. Σβώλου. Στη συγκέντρωση μίλησαν οι: Άγγελος Αγγελόπουλος, καθηγητής, Γ. Βλάχος, Γιάννης Παπαθεοδώρου, δήμαρχος Αθηναίων και Στέλιος Δημόπουλος. Η ομιλία του Στέλιου Δημόπουλου (που

δίνει ανάγλυφη την φυσιογνωμία και τον πρωτοποριακό πολιτικό ρόλο του Αλ. Σβάβλου), δημοσιεύεται στο «Σοσιαλιστικό Βήμα» Μαΐου 1976.

– **Σίδερης Αριστοτ.** Θάνατος τον Νοέμβριο 1976 του Καθηγητή, Συνεταιριστή, τ. Διοικητή ΑΤΕ. Αναδημοσιεύεται στα ΘΣ και εισήγησή του στην Επιτροπή Αμπελακίων στο θέμα «η Συνεταιριστική Πολιτική» στο Συνεταιριστή 1932 (Ιούνιος). Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2939.

– **Σινάρης Ιωάν.** Η δραστηριότητα του στη Μακεδονία (Βέροια) Βόλο, Συνομοσπονδία. Κείμενο Σπ. Αντωνιάδη βλ. ΘΣ 1975 σ. 2081, 2133.

– **Φλωκατούλας Ευσταθ.** Πρόεδρος της Κοινοπραξίας Μελισσοκομικών Συνεταιρισμών επί 20 χρόνια. Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2806.

Ο Δ.Θ. Πάνος (από τους κορυφαίους Έλληνες συνεταριστές) κατά την τιμητική γι' αυτόν τελετή του 1985. Παρά- πλεύρως ο τότε Αντιπρόεδρος της Εταιρείας φίλων Συνεργατισμού Κ. Δραγώνας (Γεν. Διευθ. Υπ. Γεωργίας). Ο μεγάλος συνεταριστής Δ.Θ. Πάνος πέθανε ξαφνικά το 1985(λίγο καιρό μετά την θαυμάσια τιμητική γι' αυτόν τελετή στην οποία παραβρέθηκαν συνεταριστές και πολλοί άλλοι του πνεύματος και της κοινωνίας)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
(Και συμπληρώσεις στοιχείων προηγούμενων Τόμων μας)

Πρωτοποριακές παρουσίες και δραστηριότητες στην ιστορία των Ελληνικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και μερικές γενικότερες επισημάνσεις.

Ομιλία – εισήγηση του Αριστ. Ν. Κλήμη στο Συνέδριο του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών – Μελετών (ΙΣΕΜ) τον Απρίλιο 1995 (βλ. και στον Τόμο του Συνεδρίου, με τις 18 εισηγήσεις των ειδικών). Είναι η ακόλουθη(*):

Αγαπητοί συνεταιριστές, κυρίες, κύριοι,

Η εισήγηση αυτή θα περιορισθεί να φέρει στην επιφάνεια, μέσα από την όλη συνεταιριστική διαδρομή, μερικές μόνο —όσο το επιτρέπει ο χρόνος— χαρακτηριστικές προσπάθειες και πραγματοποιήσεις (από τις πολλές που έγιναν ή υπάρχουν) που δείχνουν τις πρωτοποριακές ανησυχίες Συνεταιριστικών Οργανώσεων για την εξυπηρέτηση ειδικών αναγκών, σε επιβεβαίωση της αρχής ότι από την φύση τους και τον προορισμό τους οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις προσπαθούν να δημιουργήσουν την κατάλληλη κινητοποίηση των ανθρώπων, ώστε να γίνεται δυνατό να δίνεται βοήθεια σε ανθρώπινες ομάδες για ικανοποίηση πιεστικών αναγκών της κάθε εποχής, για τις οποίες ούτε το Κράτος (στα όρια της αποστολής του), ούτε η επιχειρηματική ιδιωτική πρωτοβουλία (στα όρια το θεμιτού συμφέροντός της) κρίνουν ότι μπορούν — θεωρητικά ή χρονικά — να αναπτύξουν δραστηριότητα.

Πρέπει να κάνω μία διευκρίνιση που νομίζω ότι είναι χρήσιμη κατά την κριτική και αξιολόγηση του περιεχομένου της σύντομης αυτής εισηγήσεως και κυρίως των γενικότερων θέσεων και επισημάνσεών της: Ότι η εισήγησή μου αυτή συνοψίζει μερικές γνώσεις και πείρα από την 60χρονη ενεργό πρακτική και θεωρητική ανάμιξή μου σε ποικίλες συνεταιριστικές δραστηριότητες και κυρίως στην παρακολούθηση, ενίσχυση, καταγραφή, μελέτη, οργάνωση και προβολή των πρακτικών συνεταιριστικών εφαρμογών στην Ελλάδα, σε συσχετισμό πάντα με την θεωρία περί συνεταιρισμών και την εφαρμογή του θεσμού σε άλλες Χώρες. Η πρακτική δε και συγγραφική ανάμιξη μου στα συνεταιριστικά επί 60 χρόνια υπήρξε και είναι από ιδεολογική έως επιστημονική και όχι εκπροσωπευτική αιρετού(!) η επαγγελματική - υπηρεσιακή στους κλάδους του εποπτικού προσωπικού της ΑΤΕ ή των συνεταιριστικών υπαλλήλων (θέσεις και κλάδους που τιμώ για την προσφορά τους).

Στα 100 και πλέον χρόνια της πηγαίας εφαρμογής με διάφορους νομικούς τύπους⁽²⁾ και στα 80 χρόνια της νομικά θεσμοθετημένης δραστηριότητας των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα από το 1914/1915, η προσφορά του θεσμού υπήρξε και είναι εξαιρετικής σημασίας, όχι μόνο στον τομέα της οικονομικής στήριξης και ανάπτυξης (κυρίως της υπαίθρου), αλλά πολύ ευρύτερα στην όλη κοινωνική, εκπαιδευτική και εθνική ζωή της Ελλάδας.

Ο σπόρος της προσφοράς υπηρεσιών υπάρχει βέβαια στη φύση του θεσμού των Συνεταιρισμών. Αλλά από Χώρα σε Χώρα, από εποχή σε εποχή, από την μια ανθρώπινη κοινωνία στην άλλη, είναι πολλά τα στοιχεία που επιδρούν αποφασιστικά —άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά— στην ποσοτική και ποιοτική ανάπτυξη, στη δυνατότητα ευεργετικής διείσδυσης του θεσμού στον ένα ή τον άλλο τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας, στην κατανοήση και αποδοχή των υπηρεσιών του από τους ανθρώπους που θα μπορούσαν να βοηθη-

(*) Άλλη σχετική ιστορική και νομοθεσίας εισήγηση του στο Συνέδριο του 1991 βλ. στο τέλος του βιβλίου (Επίλογος)

(1) Αν και εργάστηκα και ως αιρετός αρκετά χρόνια, κυρίως για οργανωτικά θέματα.

(2) Βλ. αναλυτικά «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» Τόμος Α' και νεότερους.

θούν από αυτόν και γενικότερα από την κοινωνία και την επιστήμη.

Όμως στη Χώρα μας, αμέσως μετά την ψήφιση του νόμου 602 στο τέλος του 1914 (με μεγάλη χρονική καθυστέρηση) ακολούθησαν, διαδοχικά επί δεκαετίες έως και σήμερα, καταστροφικά γεγονότα πολιτικά, πολιτειακά, στρατιωτικά, οικονομικά και δεκαετίες βαθιάς εθνικής διαταραχής στην όλη ζωή της Χώρας⁽³⁾ με μικρά μόνο διαλείμματα ησυχίας και αναπτυξιακής προσπάθειας. Και, συνεπώς, μέσα στην αρνητική αυτή πραγματικότητα προσπαθούσαν οι εργάτες του θεσμού να κάνουν έργο αυτό που θεωρητικά ήταν δυνατό, αυτό που οι πρωτοπόροι καταπιάνονταν και υποδείκνυαν από τον περασμένο αιώνα, αυτό που οι υπάρχουσες ανάγκες ζητούσαν, αυτό για το οποίο το Κράτος του 1914 προσέφυγε, επί τέλους, στο θεσμό μετά τον διπλασιασμό της Ελλάδας σε έκταση και την ανάγκη για θεσμούς που θα μπορούσαν να κινητοποιήσουν τους εξαθλιωμένους κατοίκους της Παλαιάς και της Νέας (λεγόμενης) Ελλάδας για οικονομική, κοινωνική, εθνική οικοδόμηση⁽⁴⁾.

Δυστυχώς όμως, σε όλη του τη 100χρονη σχεδόν ζωή, ο θεσμός των Συνεταιρισμών στη Χώρα μας είχε να αντιμετωπίσει κάθε τόσο όχι μόνο τα γενικά (για όλους και για όλες τις δραστηριότητες) εμπόδια από τα καταστροφικά γεγονότα και τα επακόλουθά τους, αλλά και πολλά ειδικά γι' αυτόν εμπόδια έως και επιδρομές εναντίον του από πολλές πλευρές. Ειδικά εμπόδια σε βάρος της ομαλής και ποιοτικά σωστής ανάπτυξής του, και επιδρομές που τον εμπόδιζαν να δράσει αναπτυξιακά και άφιναν πολλές στρεβλώσεις στην εφαρμογή του θεσμού, στρεβλώσεις από τις οποίες δεν είναι εύκολο να απαλλαγεί, αφού το εσφαλμένο έχει καταλάβει τη θέση του σωστού και οι κατά καιρούς σωστές συνεταιριστικές υποδείξεις θεωρούνται τουλάχιστον ενοχλητικές⁽⁵⁾.

Πέρα από την κατανότη και αναμενόμενη ποικίλη και καθημερινή αντίδραση των διαφόρων εκμεταλλευτικών συμφερόντων που καταπολεμούν, με τη δράση τους, οι Συνεταιρισμοί, εμπόδια και στρεβλώσεις υπήρξαν και υπάρχουν πολλά και από πολλές άλλες πλευρές, όπως είναι:

- 1) η διαρκώς μεταβαλλόμενη προς το χειρότερο ειδική νομοθεσία περί Συνεταιρισμών,
- 2) οι πολλές επιβλαβείς εκδηλώσεις και επιδρομές του Κρατισμού και της αντιδραστικής γραφειοκρατίας,
- 3) η επαναλαμβανόμενη (3 φορές) επιδρομή της κατάργησης των φυσιολογικών αιρετών Διοικήσεων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων,
- 4) οι στρεβλώσεις από την επικράτηση, κατά καιρούς, στενών τραπεζικών συμφερόντων,
- 5) η έλλειψη της απαιτούμενης οργανωτικής και μορφωτικής προσπάθειας,
- 6) — τις τελευταίες κυρίως δύο 10ετίες — α) η υπερβολική εμπλοκή του θεσμού σε παροχή κρατικού

(3) Καταστροφικά γεγονότα και εθνική διαταραχή: Ο διχασμός από το 1915, η Μικρασιατική εκστρατεία, όπως εξελίχθηκε σε καταστροφή, η διαίρεση του Κράτους σε βασιλικό - γερμανικό των Αθηνών και σε βενιζελικό - αγγλογαλλικό της Θεσσαλονίκης, οι πολιτειακές μεταβολές, τα στρατιωτικά κινήματα, οι προπολεμικές δικτατορίες, ο πόλεμος του 1940, η τριπλή ξενική Κατοχή του 1941 - 1944 με τις τόσες ανθρωπίνες και υλικές θυσίες, ο νέος διχασμός και εμφύλιος με τις φοβερές συνέπειές του, η εξάρτηση από τους ισχυρούς συμμάχους, η νέα δικτατορία και άλλα νεότερα αλλά και σύγχρονα.

(4) Το τι περίμενε το Κράτος από την εφαρμογή του θεσμού των Συνεταιρισμών (και γι' αυτό βοήθησε στην αρχή πολύ και ειλικρινά για την εξάπλωσή τους) περιγράφεται στην αναλυτική αιτιολογική Έκθεση για το νόμο 602/1915. Αλλά και προηγούμενα (το 1913) ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας Ανδρ. Μιχαλακόπουλος απευθύνθηκε με επιστολή - έκκληση προς όλους τους δημοδιδασκάλους να φροντίσουν να ενημερώσουν (κατηχήσουν) τους αγρότες για την ωφελιμότητα και ίδρυση Γεωργικών Συνεταιρισμών (βλ. και στη συνέχεια).

(5) Στοιχεία για όλα αυτά υπάρχουν στην όλη συνεταιριστική και άλλη ελληνική βιβλιογραφία (βιβλία, περιοδικά κ.τ.λ.), συγκεντρωμένα δε και σχολαστικά τεκμηριωμένα στους τόμους Α, Β, Γ (και στον υπό έκδοση Δ) του έργου «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» στο οποίο οι παραπομπές (στη συνέχεια) θα γίνονται μόνο με την ένδειξη τόμου και σελίδας.

κοινωνικού έργου που δημιούργησε την καταχρέωση των Οργανώσεων, την συκοφάντησή τους έως και την διάλυση μερικών, β) η σύγχυση στις έννοιες «Συνεταιρισμός» και «Συνδικαλισμός» για τα αγροτικά προβλήματα,

- 7) ο αποπνικτικός εναγκαλισμός όλων των κομμάτων και η μη διατήρηση της συνεταιριστικής ανεξαρτησίας,
- 8) άλλα διάφορα που δημιούργησαν τη γνωστή υλική και ηθική εξασθένηση του θεσμού και την αποσχώρηση από οργανωτικές, υλικές και ηθικές κατακτήσεις που έγιναν επί δεκαετίες με αγώνες και θυσίες.

* * *

Παρόλα αυτά (τα εμπόδια, τις επιδρομές, τις στεβλώσεις κ.λπ.) οι ανάγκες που υπήρχαν από την αρχή του αιώνα μας άρχισαν να βρίσκουν με τους Συνεταιρισμούς, από το 1915 και διαρκώς περισσότερο, φυσιολογική αντιμετώπιση, με την κινητοποίηση του δημιουργικού ενδιαφέροντος των μελών πάνω στις αρχές της αμοιβαιότητας, της αλληλέγγυας δράσης και της αλληλοβοήθειας, με βαθμιαία συνεταιριστική απόκρουση της επιδράσεως ποικίλων εκμεταλλευτικών συμφερόντων σε παραγωγούς και καταναλωτές.

Στην αξιολογή αυτή εξέλιξη είναι αλήθεια ότι επέδρασαν ευνοϊκά — κατά την πρώτη κυρίως 15ετία έως το 1930 — προοδευτικά πολιτικά πρόσωπα της εποχής εκείνης που γνώριζαν και εκτιμούσαν τον θεσμό των Συνεταιρισμών και την εφαρμογή του σε άλλες Χώρες. Και κυρίως επέδρασε η ιεραποστολική συμπαράσταση της μικρής Υπηρεσίας της αρμόδιας για τους Συνεταιρισμούς στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (και αργότερα Γεωργίας) και της ΑΤΕ από το 1930.

Τα στοιχεία της αριθμητικής επέκτασης και ποικίλης δραστηριότητας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, κατά περιόδους και τομείς, βασικών εργασιών, είναι εκπληκτικά, όπως έχουν καταγραφεί από αρμόδιες υπηρεσίες, ειδικά περιοδικά και βιβλία μελετητών. Μερικά δε στοιχεία από την σημερινή πραγματικότητα θα αναφερθούν σε άλλες ειδικές Εισηγήσεις.

* * *

Η παρουσίαση που γίνεται τώρα είναι πρώτα μια οφειλόμενη απόδοση τιμής, από το σημερινό Επιστημονικό Συνεταιριστικό Συνέδριο αξιολογών συνεταιριστών, στο πηγαίο λαϊκό ανθρώπινο στοιχείο πάνω στο οποίο στηρίζεται ο ευρύτερος συνεταιριστικός θεσμός και στους πατέρες και προπάτορές μας που με τα έργα τους έχουν αποκτήσει το δικαίωμα να απευθύνονται στους νεότερους με τα λόγια του Ματρώζου («αν οι ζητιάνοι σαν κι εμέ δεν έχυναν το αίμα, οι καπετάνιοι σαν κι εσέ δεν θα φορούσαν στέμμα») με την ελπίδα ότι οι κάθε φορά νεότεροι στα συνεταιριστικά όχι μόνο θα λένε αλλά θα πραγματοποιούν με τη δράση τους το «άμες δε γ' εσόμεθα πολλώ κάρονες».

Αλλά πέρα από την απόδοση τιμής, η παρουσίαση αυτή είναι μέσα στην ουσία του σκοπού του σημερινού Συνεδρίου όχι απλώς για μια θεώρηση του σημερινού ελληνικού συνεταιρισμού μέσα από την ιστορική διαδρομή του, αλλά κυρίως για τα συμπεράσματα και τις υποδείξεις στις οποίες οδηγεί. Υποδείξεις προς τα έξω (προς το Κράτος και άλλους παράγοντες εξουσίας) αλλά και υποδείξεις προς τα μέσα, στην ίδια την ελληνική συνεταιριστική κίνηση, στην αιρετή και υπηρεσιακή σημερινή και αυριανή ηγεσία της, στα μέλη που αποτελούν την πολυάνθρωπη βάση της συνεταιριστικής πυραμίδας, στους ανθρώπους γενικά που ενδιαφέρονται για τον θεσμό και γενικά σε όσους αρμόδιους παράγοντες πρέπει να είναι χρήσιμες οι επιστημονικές αντικειμενικές γνώμες και υποδείξεις ανθρώπων που έχουν πλατύτερο και βαθύτερο συνεταιριστικό εξοπλισμό —από γνώσεις, πείρα και καθήκοντα— όπως είναι οι Εισηγητές του Συνεδρίου αυτού.

* * *

Αναφέρομαι τώρα —ενδεικτικά και περιληπτικά— σε μερικές πρωτοποριακές προσπάθειες και εφαρμογές, πέρα δηλαδή από το γνωστό τακτικό έργο των πιστωτικών και προμη-

θευτικών εργασιών, των πωλήσεων και άλλων βασικών εργασιών στην παραγωγή και κατεργασία των προϊόντων.

1° Αναφέρομαι πρώτα, τιμητικά, σε μία μόνο από τις πολλές και αξιοθαύμαστες πραγματοποιήσεις της Συντροφιάς των Αμπελακίων: την *οργάνωση υποδειγματικής υγειονομικής προστασίας* για όλα τα μέλη της κυψέλης αυτής, με νοσοκομείο, φάρμακα και γιατρούς σπουδασμένους με δαπάνες του Συνεταιρισμού αυτού. Λεπτομέρειες και αξιολόγηση υπάρχουν, εκτός από άλλες πηγές, στην επίσημη παρουσίαση που έκανε στην Ακαδημία Αθηνών το 1980 ο καθηγητής γιατρός Ακαδημαϊκός Νικόλαος Λούρος⁽⁶⁾.

Αλλά και στα νεότερα χρόνια, στις αρχές του αιώνα μας, την ίδια βασική υπηρεσία πρόσφεραν —σε μικρότερο βαθμό ανάλογο με τις οικονομικές τους δυνατότητες— και άλλοι Συνεταιρισμοί: στη Λαμία ο λεγόμενος Σύλλογος Τεχνεργατών Λαμίας (στην ουσία Συνεταιρισμός), στην Κύμη ο Σύλλογος Κύμης Ευβοίας και αλλού (βλ. «*οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*» Τόμος Α', σελ. 216).

Και στη συνέχεια, μετά τον νόμο 602, πρέπει να μνημονευθούν οι ανάλογες υγειονομικές πρωτοβουλίες των πρώτων εργατικών συνεταιρισμών, όπως ο Νοσηλευτικός Συνεταιρισμός των Εργατών στον Πειραιά το 1918 με οργάνωση υγειονομικής περιθάλψης και συνεταιριστικού φαρμακείου (τόμος Α' σελ. 388)⁽⁷⁾.

Και όταν οι υφιστάμενες ανάγκες έφεραν σε δημόσια συζήτηση και προβολή το πρόβλημα αυτό που αφάνιζε τον Λαό (κυρίως με ελονοσία, φυματίωση κ.λπ.), πολλοί ειδικοί στήριξαν τις ελπίδες τους στο θεσμό των ειδικών Υγειονομικών Συνεταιρισμών που άρχισαν να προπαγανδίζονται και να ιδρύονται στην ύπαιθρο προπολεμικά, με διεύρυνση του αριθμού τους μετακατοχικά⁽⁸⁾. Αλλά και οι γενικοί Συνεταιρισμοί και οι Ενώσεις προσπαθούσαν και πετύχαιναν να προσφέρουν σχετική βοήθεια (π.χ. Ένωση Πεζών).

2° Από έλλειψη κρατικής φροντίδας, πρωτοβουλία αξιόλογη ανέπτυξαν οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις και στην *προστασία του πολύτιμου ζωϊκού κεφαλαίου*. Πολλές Ενώσεις Συνεταιρισμών (με την βοήθεια και της ΑΤΕ), δημιούργησαν ειδικές υπηρεσίες με τίτλο «*Οργανισμός κτηνιατρικής περιθάλψεως και βελτιώσεως της κτηνοτροφίας*» που ανέπτυξαν αξιόλογη δραστηριότητα. Η Ακαδημία Αθηνών εβράβευσε την προσπάθεια αυτή (τόμος Β' σελ. 1125). Αλλά ο κρατισμός και το συμφέρον της δημοσιούπαλληλικής γραφειοκρατίας έφτασαν στην απίστευτη ενέργεια να καταργήσουν με νόμο (τον νόμο 734/1941) τους ιδιωτικούς αυτούς εθνοφελείς οργανισμούς που στηρίζονταν στο ενδιαφέρον και την συνεισφορά των ιδίων των εξυπηρετούμενων αγροτών, να δημεύσουν την περιουσία (εγκαταστάσεις κ.λπ.), με την διαβεβαίωση ότι το Κράτος (το ταλαιπώρον κατοχικό Κράτος) θα αναλάβει το έργο αυτό. Και έτσι αναγκάστηκαν οι Ενώσεις να ξαναξεκινήσουν την προσπάθεια αυτή μετακατοχικά για να σώσουν το ζωϊκό κεφάλαιο (Ενώσεις Βερροίας, Κατερίνης, Θεσσαλονίκης, Λαγκαδά, Εορδαίας, Γιαννιτών, Σερρών, Παγγαίου, Λέσβου και αλλού)⁽⁹⁾.

(6) Βλ. το κείμενο της 21.2.1980 στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών», έτος 1980, σελ. 4343. Γενικότερα για τα Αμπελάκια βλ. Έκθεση και αναλυτική βιβλιογραφία στον Α' τόμο του έργου «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», σελ. 59-79.

(7) Παρόμοιες προσπάθειες και πετυχημένες εφαρμογές έγιναν και από τα πρώτα Αλληλοβοηθητικά Σωματεία του ν. 604/1914 που στην ουσία είναι και αυτά Συνεταιρισμοί (με την ευρύτερη έννοια του όρου, χωρίς την επιχειρηματική δυνατότητα των κυρίως Συνεταιρισμών).

(8) Βλ. Τόμος Α', σελ. 388, 390, τόμος Β' σελ. 994, 1001 (για το 1932) 1033 (για το 1933), 1125 (για το 1934) και Τόμος Γ' σελ. 1345, 1349, 1360, 1364, 1422, 1457, 1474, 1495 και νεότερα για πολλές προσπάθειες και εφαρμογές, τις οποίες δεν είναι δυνατόν να αναφέρουμε εδώ ονομαστικά. Το 1938 υπήρχαν τουλάχιστον 12 Ειδικοί Υγειονομικοί Συνεταιρισμοί. Οι πρωτοβουλίες αυτές επαναλήφθηκαν και μετακατοχικά. (Βλ. στον Δ' τόμο).

(9) Βλ. Τόμος Β', σελ. 1006, 1125, Τόμος Γ', σελ. 1210, 1365, 1427, 1430, 1575. Μετακατοχικές προσπάθειες και ανασύσταση βλ. «Φωνή Συνεταιρισμών» και Τόμος Δ'.

3° Από την προπολεμική εποχή (του καντηλιού και της λάμπας πετρελαίου) πολλοί Συνεταιρισμοί είχαν χαρίσει τον **ηλεκτροφωτισμό στα σπίτια και τους δρόμους ελληνικών χωριών** (πολύ πριν την ίδρυση της ΔΕΗ). Αργότερα, ειδική μνεία πρέπει να γίνει για τον πρωτοποριακό ειδικό Συνεταιρισμό παραγωγής και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος στη Δράμα (το 1948) με τον οποίο συνεργάστηκε ο Δήμος Δράμας με βάση τον ειδικό νόμο 1004/1949⁽¹⁰⁾.

4° Πολλές οι τοπικές πρωτοβουλίες και τεράστια η αποφασιστική συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στην **γενικότερη τεχνική πρόοδο της υπαίθρου**. Από το απλό αλλά θαυματουργό σιτοκαθαριστήριο, διαδοχικά στα δύσκολα και μεγάλα εργοστάσια (γεωργικές βιομηχανίες κ.λπ.). Τα αναλυτικά στοιχεία δίνουν οι κατά καιρούς εκθέσεις της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών της ΑΤΕ και πολλά άλλα σχετικά δημοσιεύματα. Για την φοβερή καθυστέρηση που υπήρχε και την τεράστια συμβολή των Συνεταιρισμών, αναφέρω (για τους νεότερους) δυο χαρακτηριστικές περιπτώσεις (από τις πολλές που το αποδεικνύουν):

α) *Πρώτα την επιστολή-έκκληση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας Ανδρέα Μιχαλακόπουλου προς τους δασκάλους που τους παροτρύνει (το 1913, πριν από τον νόμο 602) να κατηχήσουν τους αγρότες για την ίδρυση Συνεταιρισμών τονίζοντας ότι θα ήταν μεγίστη ωφέλεια αν θα γινόταν δυνατό με τον ιδρύμενο Συνεταιρισμό τους οι αγρότες να αγοράσουν από κοινού και να χρησιμοποιούσαν έστω και ένα μόνο σιτοκαθαριστήριο ή άλλο γεωργικό μηχανήμα (Τόμος Α', σελ. 264). Γνώριζε ο Υπουργός την τεράστια επίδραση που είχε στη γεωργική πρόοδο όταν το 1902 διαπίστωσαν οι αγρότες ότι το σιτοκαθαριστήριο που αγόρασαν με τον Συνεταιρισμό τους στον Αλμυρό, και η εμβάπτιση του σπόρου στο θειϊκό χαλκό, έσωσε από τον δαυλίτη που κατέστρεφε τις σοδειές τους, τον δαυλίτη που πίστευαν μοιρολατρικά ότι τον δίνει ο Θεός για τιμωρία (Τόμος Α', σελ. 186). Και έτσι ο «θειϊκός χαλκός» θεωρήθηκε - ονομάστηκε στη γλώσσα των αγροτών «θειϊκός».*

β) *Δεύτερη περίπτωση με τεράστια επίδραση στη γεωργική πρόοδο: Η εικόνα εκείνη στις 31 Μαΐου του 1911 όταν η «Ομόνοια», η αλωνιστική μηχανή που απόκτησε ο Συνεταιρισμός του Αλμυρού με ομαδικό δάνειο 20 αποφασιστικών μελών του, «βαδίζουσα δια της κεντρικής πλατείας προς τον τόπον του αλωνισμού, εκάλει δαμονιωδώς συρίζουσα, εις πανδαισίαν, ούτως ειπείν, πάντας τους γεωργούς» (Τόμος Α', σελ. 191). Και την «Ομόνοια» ακολούθησε η «Πρόοδος» (η αλωνιστική μηχανή «Πρόοδος») και βέβαια η γενικότερη τεχνική πρόοδος σε όλη τη χώρα με ποικίλες, αναρίθμητες εφαρμογές σε μηχανήματα καλλιέργειας, συγκομιδής, σε σταφιδόπανα, λιπάσματα, οινοποιεία, ελαιουργεία, τυροκομεία και πολλές και διάφορες αξιόλογες γεωργικές βιομηχανίες.*

5° Τεράστιας σημασίας **πρωτοποριακή εφαρμογή** από το 1900, είναι το έργο του Συνεταιρισμού με τίτλο **«Σύλλογος Τεχνηγατών Λαμίας»**. Ιδρύθηκε για να ικανοποιήσει με συνεταιριστική οργάνωση, υλική συμμετοχή και δραστηριότητα, **τις ανάγκες (κυρίως) δανεισμού των ανθρώπων του τόπου** (από πολλά επαγγέλματα) που θα συνεργαζόταν, και να τους σώσει από την φοβερή τοκογλυφία και την εξάρτηση. Ήταν μια εφαρμογή που δυστυχώς δεν προβλήθηκε όσο έπρεπε από τότε για να έχει μιμητές. Κατόρθωσε όμως να επιζήσει —παρόλα τα εμπόδια από διατάξεις της νομοθεσίας και άλλα— να δρα με επιτυχία τοπικά επί ένα αιώνα περίπου για να γίνει τα τελευταία χρόνια σημείο πετυχημένης αναφοράς και να ακολουθούν τώρα αρκετές παρόμοιες προσπάθειες (**πραγματικοί Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί**, όπως λειτουργούν σε πολλές Χώρες), στις οποίες πρέπει να συστήσουμε μεγάλη προσοχή και να ευχηθούμε καλή θεμελίωση και επιτυχημένη δραστηριότητα⁽¹¹⁾.

6° Πρέπει ακόμα να ανασύρουμε από τις πολλές πρωτοποριακές προσπάθειες και εκείνη

(10) Βλ. αναλυτικό κείμενό μου στην «Αγροτική» Αθηνών 30/7/1993 με τις επωνυμίες των Συνεταιρισμών και τις εγκαταστάσεις τους σε διάφορες περιφέρειες. Επίσης βλ. «Συνεταιριστής», 1949, σελ. 57, «Φωνή Συνεταιρισμών» 1949, σελ. 1781.

(11) Βλ. Τόμος Α', σελ. 316, «Συνεταιριστής» 1930, σελ. 3 και τους τωρινούς ειδικούς νομικούς κανόνες για τις Συνεταιριστικές Τράπεζες.

του Συνεταιρισμού Καπνοπαραγωγών Ιωαννίνων το 1918, που στην προσπάθεια για ομαδική συνεταιριστική πώληση των καπνών, βρέθηκαν οι καπνοπαραγωγοί μπροστά στην συστηματική αντίδραση των καπνομεσιτών - καπνεμπόρων. Στις δύσκολες όμως αυτές στιγμές, αντί να παραδοθούν, πέρασαν στην ηρωική αντιμετώπιση. Και με την πιστωτική βοήθεια και άλλων Συνεταιρισμών, δημιούργησαν αμέσως **τα δικά τους συνεταιριστικά τσιγάρα**, στην απορρόφηση των οποίων βρήκαν και πάλι την βοήθεια και άλλων Συνεταιρισμών (Τόμος Α' σελ. 370). Ήταν μια ηρωική προσπάθεια (με εκδηλώσεις θαυμαστής συνεταιριστικής αλληλεγγύης) για όσους γνωρίζουν τις μεγάλες δυσκολίες για τέτοια πραγματοποίηση και επιτυχία. Και είναι ευτύχημα ότι η συνεταιριστική αυτή ιδέα, έπειτα και από άλλες πρωτοποριακές προσπάθειες σε καπνοπαραγωγικές περιφέρειες, **έφτασε σήμερα στα οικοδομήματα που λέγονται ΣΕΚΕ και ΣΕΚΑΠ, στα οποία οφείλεται θαυμασμός και έπαινος.**

7° Άλλη πρωτοποριακή εφαρμογή είναι η ανάληψη από Συνεταιρισμούς της φροντίδας για την **αγροτική ασφάλεια**, η έλλειψη της οποίας —μαζί με την τοκογλυφία— ήταν η καταστροφή των αγροτών (). Πολλές και ποικίλες οι εφαρμογές, στο Νεοχώρι Αιτωλοακαρνανίας, την Αράχωβα, το Δαδί, το Κρικκούκι, τον Αετό και αλλού⁽¹²⁾.

8° Πρωτοστάτες και πάλι οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις για την **αντιμετώπιση της φυλλοξήρας** και όχι το Κράτος. Οργανώνουν ειδικά φυτώρια σε Θεσσαλία, Κρήτη, Εύβοια, Αττική και αλλού («Φωνή Συνεταιρισμών» σελ. 251, 1123 και αλλού).

9° Αλλά και σε άλλους γενικότερους τομείς πολλές οι **πρωτοβουλίες**. Για παράδειγμα: Πολύ πριν από την σημερινή «δωρεάν παιδεία» (επί δικαίους και αδίκους) η ΣΕΚΕ, με τεράστιες δαπάνες της, έδωσε για πολλά χρόνια, στα φτωχά αγροτόπαιδα που είχαν επίδοση στα γράμματα, τη δυνατότητα να σπουδάσουν διάφορες επιστήμες (με υποτροφίες της και σε οικοτροφεία της) για να βοηθήσουν, στη συνέχεια, με τις επιστημονικές υπηρεσίες τους, τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, τον αγροτικό κόσμο και γενικότερα την ελληνική κοινωνία⁽¹⁴⁾. Στον ίδιο τομέα πολλές οι μικρές συνεισφορές (κατά δύναμη) και άλλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

10° Είναι **πολυσέλιδος ο κατάλογος** των πρωτοποριακών πρωτοβουλιών, αλλά η κλεψύδρα του χρόνου δεν επιτρέπει να αναφερθούν τώρα και άλλες. Θα τελειώσω την απαρίθμησή τους με μια μόνο πολύ επίκαιρη (από τις συζητήσεις που γίνονται τον τελευταίο καιρό). Με το Ρίο - Αντίρριο. Ποιός, λοιπόν, είναι αυτός που έκανε τη **σύνδεση Ρίου-Αντιρρίου** κατά την τόσο δύσκολη περίοδο του 1946; Δεν είναι το Κράτος, ούτε η επιχειρηματική ιδιωτική πρωτοβουλία. Είναι οι **Συνεταιριστικές Οργανώσεις** που το τόλμησαν και το πραγματοποίησαν, με τεράστιο οικονομικό κίνδυνο. Η ΚΥΔΕΠ, σε συνεργασία με τις τοπικές Ενώσεις Συνεταιρισμών. Και στις 31 Αυγούστου 1946 το συνεταιριστικό πλοίο «Σωκράτης Ιασεμίδης» ένωσε με το παρθενικό του ταξίδι την Δυτική Στερεά και Ήπειρο με την Πελοπόννησο - Μεγαρίδα - Αττική και πρόσφερε εξυπηρέτηση στους ανθρώπους και τα προϊόντα. Έργο τεράστιο για την εποχή του⁽¹⁵⁾.

Αυτές είναι μερικές μόνο ενδεικτικές πρωτοποριακές ενέργειες ειδικής μορφής που προήλθαν από το ενδιαφέρον, την πρωτοβουλία, την οικονομική και ηθική συνεισφορά ομάδων του Ελληνικού Λαού που με τον θεσμό των Συνεταιρισμών συνεργάστηκαν δημιουργικά για να αντιμετωπίσουν προβλήματα σε διάφορους τομείς. Και βέβαια υπάρχει πάντα το

(12) Βλ. Τόμος Α', σελ. 413, 445, «Βοηθός Συνεταιρισμών» 1919, σελ. 182 και 1920 σελ. 186.

(13) Βλ. Τόμος Α', σελ. 242, 245, 436, 464, «Βοηθός Συνεταιρισμών» Ιανουάριος 1921.

(14) Κατάλογο 500 περίπου υποτρόφων βλ. στο βιβλίο του Β. Ιλντζή «ΣΕΚΕ» και «ΚΑΠΝΟΣ».

(15) Βλ. και αναλυτικά κείμενά μου στην «Αγροτική», Μάρτιος 1987 και Ιούνιος 1993 και παλαιότερα στη «Φωνή Συνεταιρισμών», 1946, σελ. 109.

τεράστιο τακτικό έργο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στους βασικούς τομείς: πιστώσεις στη γεωργία, προμήθειες ειδών για επαγγελματικές ή οικιακές ανάγκες, καλλιεργητικές και συλλεκτικές φροντίδες, επεξεργασία προϊόντων, διάθεση προϊόντων κ.λπ., κ.λπ. (για το οποίο δεν είναι αρμόδια η εισήγηση αυτή, άλλωστε χρειάζονται εκατοντάδες σελίδες για να σκιαγραφηθεί).

Τις προσπάθειες, προσφορές, υπηρεσίες αυτές των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, πολύ λίγο τις βοήθησαν, συνήθως τις αγνόησαν ή και τις εμπόδισαν οι κρατικοί αρμόδιοι (έστω και αν σε εγκαίνια ή άλλες ευκαιρίες εξαιρούν και χειροκροτούν ζωηρά την προσφορά των Συνεταιρισμών και υπόσχονται και διατυπώνουν και ειδικό άρθρο το Σύνταγμα).

Όταν όμως έρχεται κάποτε η στιγμή να προχωρήσει το Κράτος σε κάποια οργάνωση για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών για τις οποίες οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις είχαν αναπτύξει πρωτοποριακή πηγαία δραστηριότητα και είχαν δείξει το δρόμο, τότε συνήθως αγνοούνται, δεν υπήρξε φροντίδα να χρησιμοποιηθούν οι δυνατότητές τους και να μετασχηματιστούν οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις στην ευρύτερη οργάνωση (όπως γίνεται σε άλλες χώρες) για να κινητοποιείται το ενδιαφέρον του ανθρώπινου τοπικού παράγοντα, για να υπάρχει μικρότερο κόστος και άλλοι υποβοηθητικοί παράγοντες.

Λεπτομέρειες για τέτοιες δυνατότητες και σχετικές διεκδικήσεις των Συνεταιριστικών Οργανώσεων δεν είναι δυνατόν να δοθούν εδώ. Είναι όμως πολλές οι περιπτώσεις καταγραμμένες κυρίως στα συνεταιριστικά περιοδικά «*η Φωνή των Συνεταιρισμών*» και «*Ο Συνεταιριστής*» (από το 1946).

* * *

Εκείνο που πρέπει να τονιστεί τώρα ως βασικό συμπέρασμα και υπόδειξη (αν υπάρξουν ώτα ακουόντων) είναι:

1) Σε ό,τι αφορά τους εξωτερικούς παράγοντες (δηλαδή το Κράτος, τη Διοίκηση, την Εξουσία): ότι αν κατανοούσαν τη σημασία του θεσμού των Συνεταιρισμών και αν τους άφηναν να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους, αντί να τους δημιουργούν εμπόδια με την νομοθεσία και άλλες διαστρεβλωτικές επεμβάσεις και αν τους βοηθούσαν λογικά —άλλωστε υπάρχει και η κακοεφαρμοζόμενη επιταγή από το Σύνταγμα— όχι προνομιακά, τότε πολλά από τα προβλήματα που ταλαιπωρούν τις τοπικές κοινωνίες, την οικονομία, τους ίδιους τους πολυτιμους και τις κρατικές υπηρεσίες, θα ήταν δυνατό να βρίσκουν λύσεις με την πολύτιμη ενημέρωση, κατανόηση και σύμπραξη των ίδιων των ενδιαφερομένων ατόμων, αντί ο πολύμορφος Κρατισμός να κρατά ξένους τους πολίτες και συνεπώς και αυτοί, δικαιωματικά, να τα περιμένουν και να τα ζητούν όλα από το βαρῆκοο Κράτος, αφού δεν υπάρχει η δυνατότητα να συνεισφέρουν οργανικά το ενδιαφέρον, τις δραστηριότητες, την υλική συμμετοχή τους ⁽¹⁶⁾.

2) Σε ό,τι αφορά τις ίδιες τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις και την Ηγεσία τους (τοπική, περιφερειακή, κεντρική - αιρετή και διεθυντική) το συμπέρασμα και η καθοδηγητική γραμμή νομίζω ότι είναι:

Χρειάζεται μεγαλύτερη γνώση του θεσμού (συνειδητοποίηση, μόρφωση, εμπάθυνση).

Περισσότερη προσοχή της Ηγεσίας στο ιδεολογικό του περιεχόμενο.

Μεγαλύτερη απόσταση από το Κράτος (εξαρτήσεις διαφόρων μορφών) και στήριξη στις ίδιες δυνάμεις.

(16) Θα πρέπει κάποτε να γίνει μια συστηματική έρευνα - μελέτη με στοιχεία και υπολογισμούς (από τη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών ή άλλους αρμόδιους - ειδικούς) για τους τομείς και τις περιπτώσεις όπου οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις θα μπορούσαν να έχουν τέτοια υποβοηθητική δράση (σύμφωνα πάντα με τη φύση τους και όχι βέβαια να μετατρέπονται σε βοηθητικούς τροχούς της κρατικής άμαξας - εξουσίας).

Αποφυγή εξωτερικών επιρροών (κομματικών και άλλων).

Μεγαλύτερη προσοχή στη διάκριση του όρου «Συνεταιρισμός» από τον όρο «Συνδικαλισμός» και άσκηση του ρόλου του από τον κάθε θεσμό χωρίς επικαλύψεις.

Μεγαλύτερη προσοχή στην έννοια «**συνεταιριστική πολιτική**» από την έννοια «κομματική σύμπλευση».

Και πολλά άλλα οργανωτικά συνεταιριστικά που δεν πρέπει να μένουν στο περιθώριο επειδή πιέζουν πάντα αποφασιστικά τα μεγάλα προβλήματα των αγροτών και της υπαίθρου για τα οποία αρμόδιες είναι βασικά οι επαγγελματικές - συνδικαλιστικές και πολιτικές οργανώσεις και μόνο υποβοηθητικά οι οικονομικές συνεταιριστικές μονάδες.

Πολλά είναι εκείνα τα βασικά που πρέπει να μελετηθούν σε στρογγυλό τραπέζι ήρεμα, καλόπιστα και με συνεταιριστικό ενδιαφέρον και να διατυπωθούν σε Συνεταιριστικό Πρόγραμμα (όπως σε Σύνταγμα) με σύμπραξη της αιρετής εκπροσωπευτικής Ηγεσίας και της Επιστήμης. Το υλικό υπάρχει, πρέπει να υπάρξει και η κατανόηση, η σοβαρή διάθεση για συστηματική απασχόληση με τα θέματα αυτά⁽¹⁷⁾.

* * *

Και καταλήγω με τη φωνή του κορυφαίου Έλληνα πνευματικού ανθρώπου στα συνεταιριστικά, του Θ. Τζωρτζάκη, που συνοψίζει επιγραμματικά τα βασικά αυτά προβλήματα. Γράφει το 1954 («Ο Συνεταιριστής» 1954, σελ. 153):

«Δεν είναι, ..., ούτε περιττή, ούτε ανώφελη η αδιάκοπη και άγρυπνη παρακολούθηση των βασικών συνεταιριστικών ζητημάτων, οργανωτικών, μορφωτικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.τ.λ., στην πιο πλατιά σημασία τους. Στην ικανοποιητική ρύθμιση των ζητημάτων αυτών στηρίζεται η εδραίωση των συνεταιρισμών και η ανεμπόδιστη προκοπή τους. Ο συνεταιριστής δεν πρέπει να παραλείπει σε κάθε ευκαιρία να τα παρουσιάσει και να τα τοποθετήσει στην πρώτη γραμμή των συνεταιριστικών ενδιαφερόντων και επιδιώξεων, καθώς και να διατυπώνει τις γνώμες του για την καλύτερη δυνατή ρύθμισή τους: Η συνεταιριστική νομοθεσία, η συστηματική οργάνωση των συνεταιρισμών, η εξωσυνεταιριστική και εσωσυνεταιριστική εποπτεία τους, η συνεργασία των συνεταιρισμών και των αρμοδίων Υπηρεσιών και Οργανισμών για την από κοινού άσκηση μιας συντονισμένης συνεταιριστικής πολιτικής, η θέση των συνεταιριστικών υπαλλήλων, η συνεταιριστική μόρφωση και εκπαίδευση, τα συνεταιριστικά προγράμματα, ο γενικότερος ρόλος των συνεταιρισμών στην εθνική μας και ιδιαίτερα στην αγροτική μας οικονομία, η κοινωνική τους σημασία, ιδιαίτερα η συμβολή τους στην αποκατάσταση κοινωνικής δικαιοσύνης με την εκουσία και ελεύθερη οργάνωση του λαού σε συνεταιρισμούς, είναι ζητήματα που πρέπει να προβάλλει ο συνεταιριστής και εξακολουθητικά να διαπραγματεύεται με σύστημα και συνέπεια. Να προσπαθεί έτσι να συμβάλει και αυτός, με όσα μέσα διαθέτει, ώστε να διατηρηθεί ζωηρό και γόνιμο το ενδιαφέρον στη συνεταιριστική κίνηση για την ικανοποιητική λύση τους».

Ευχή λοιπόν να υπάρξει αυτό το ενδιαφέρον. Είναι η βασική ανάγκη του Ελληνικού Συνεργατισμού.

(17) Βλ. τις εκκλήσεις για τα προβλήματα αυτά στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών» 1984 τεύχος 83 σελ. 5948 και τεύχος 84 σελ. 6112 και στον πρόλογο του Γ' Τόμου του έργου «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» σελ. 8/1160 και επόμ.

ΜΕΡΙΚΑ ΆΛΛΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Σχετικά με την ύλη γενικά του Α τόμου και την γεωργία, συνεταιριστικά της Πελοποννήσου.

Ενδιαφέροντα στοιχεία βιβλιογραφικά έχει και η έκδοση του Νότη Καρβαβία (Βιβλιοπωλείου) «Αρκαδική Βιβλιογραφία». Βλ. (ενδεικτικά) στις επόμενες σελίδες της, όπου σχετικά και με αγροτικά - συνεταιριστικά Πελοποννήσου.

αρ. 135. Καταστατικόν του Τεγεατικού Συνδέσμου, Πρακτικά ετών 1889 και 1890 (Αθήνα 1890).

αρ. 142. Καταστατικόν του εν Βυτίνη Γεωργικού Συνδέσμου (Αθήναι, 1893 σ. 24).

αρ. 144. Νέον Ημερολόγιον. Γεωργία, κτηνοτροφία, ορνιθοτροφία, αμπελοουργία, δενδροκομία, κλπ. υπό Στ. Χασιώτη, δ/ντού του Γεωργ. Σταθμού Βυτίνης και συντάκτου της «Γεωργικής Προόδου» (Αθήναι 1895).

αρ. 150. Πραγματεία περί δενδροκομίας, δασοκομίας και ανθοκομίας. Υπό Γουλιέλμου Έσλεν γεωπόνου (Τρίτολις 1898 σ. 118).

αρ. 193. Κοινοτικό Σύνδεσμος του Δήμου Γορτυνίας. Αναμνηστικό Λεύκωμα, έτος ιδρύσεως 1903 (Αθήναι 1910).

αρ. 209. Παν. Δ. Καραγιάννη, κτηνιάτρου: «Εγκόλιον κτηνιάτρου» (Τρίτολις 1912 σ. 233).

αρ. 447. Κατάλογος καθ' ύλην των βιβλίων της εν Τριπόλει Βιβλιοθήκης (Τρίτολις 1960).

αρ. 560. Χρ. Κωνσταντινοπούλου: «Οι Λαγκαδινοί μαστόροι» (Αθήνα 1970 σ. 56).

αρ. 625. Σκολαρίκος, Κ.Α. «Αρχείον Αλεξάνδρου Παπαναστασίου» (Αθήνα 1975 σ. 853).

2. Σχετικά με Κεφάλαιο 5 του Α τόμου σελ. 72-83 βλ. για Αμπελάκια, Λάρισα, Τύρναβο (και γενικά για Ήπειρο, Θεσσαλία, Μακεδονία) και το βιβλίο του Άγγλου περιηγητή, γιατρού Χένρι Χόλαντ «Το ταξίδι στη Μακεδονία και Θεσσαλία 1812-1813» (Μετάφρ. Φ. Καραβίτη, επιμ. κλπ. Τάσου Βουρνά).

Επίσης σχετικά με το ίδιο Κεφ. 5 του Τόμου Α, για τις διάφορες συνεργατικές μορφές κατά την Τουρκοκρατία ενδιαφέρον είναι το γενικότερο βιβλίο του Ηλία Ι. Νικολόπουλου «Δομές και θεσμοί στην Τουρκοκρατία», Εκδ. Κάλβος σελ. 414. Εκεί και αρκετά στοιχεία για τα Αμπελάκια κλπ. και την περίοδο 1770-1820.

3. Σχετικά με Κεφάλαιο 8 του Α Τόμου (σελ. 100 και 112) για τον πρώτο Έλληνα γεωπόνου Γρ. Παλαιολόγο βλ. και τα σχετικά με τον Γρ. Παλαιολόγο και κυρίως το λογοτεχνικό του έργο (μυθιστορήματα «Πολυπαθής» το 1839 και «Ζωγράφος», 1842), στη σειρά Εκδόσεων «Νεοελληνική Βιβλιοθήκη» του Ιδρύματος Ουράνη, με εισαγωγή στο βιβλίο του «Ζωγράφος» και επιμέλεια Άλκη Αγγέλου.

4. Σχετικά με το Κεφάλαιο 9 για τη ναυτιλία και ναυτική συνεργασία (σελ. 114 επόμε. και 135 επόμε.) βλ. και πληροφορίες για τη ναυτιλία στο Γαλαξείδι στο «Ελεύθερον Βήμα» 25-6-1938, κείμενο Δεδ. Ε. Χαρδαβέλλα. Αναφέρεται κυρίως στην ακμή μετά τη σύσταση του Ελληνικού Κράτους (γιατί ο τούρκος ναύαρχος τα απέκλεισε και έκαψε τα πλοία και την πόλι). Η μεγάλη ακμή είναι το 1860, από το 1890 αρχίζει η παρακμή και το τελευταίο πλοίο πέφτει στη θάλασσα το 1903. Για διάφορους λόγους οι Γαλαξειδιώτες δεν ακολούθησαν την εποχή, δεν συμβιβάστηκαν με τον ατιμό, και έτσι τα πανιά των ιστιοφόρων τους μαζεύτηκαν για πάντα.

Δυστυχώς δεν υπάρχουν πληροφορίες για γενικότερη σνεταιριστική δραστηριότητα. Αξιόλογη η εκεί μνεία ότι «δύο αλληλασφάλεια μέσα στο Γαλαξείδι, η «Οιάνθη» δηλαδή το όνομα του αρχαίου Γαλαξειδίου.... και η «Αδελφότης» τα ασφαλίζουν από τους κινδύνους της θαλάσσης», χωρίς να αναφέρονται χρονολογίες και άλλα στοιχεία. Πάντως το «αλληλασφάλεια» και το «Αδελφότης» επιβάλλουν κάποια μεγαλύτερη έρευνα (βλ. στη σελίδα 136

επόμ. του Α τόμου πίνακα για τις Αλληλασφάλειες).

5. Σχετικά με τον Ι. Βαλασσόπουλο (που έγραψε το βιβλιαράκι «Τράπεζες εργατών γης» το 1877) και τη σύγχυση που υπάρχει σχετικά με αυτόν – βλ. σελ. 156, 159 – αν δηλαδή ήταν ο νομικός ή ο γιατρός πολιτευόμενος, ποιός από αυτούς ήταν ο συγγραφέας του παραπάνω βιβλίου και ποιός ο υπουργός (που καταδικάστηκε για σιμωνία) βλ. και κείμενο Μάριου Πλωρίτη στο «Βήμα» Αθηνών 20 Οκτωβρίου 1991 για τον πρωθυπουργό Δ. Βούλγαρη προ του 1875 (και τους υπουργούς του) για τον οποίο τόσα κακά έχουν γραφεί (βλ. και «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» 10 Μαρτίου 1991 με τα κείμενα εφημερίδων του 1876 για το πρώτο «Ειδικό Δικαστήριο». Αξιόλογο για την απορία είναι το γεγονός ότι στον δημοσιευόμενο πίνακα ονομάτων αναγράφεται ως κατηγορούμενος «Ι. Βαλασσόπουος» αλλά και μεταξού των συνηγρών υπάρχει «Βαλασσόπουλος».

6. Σχετικά με τα Κεφάλαιο 18 και έπειτα του Α τόμου (σελ. 165 και έπειτα) αξιόλογα ιστορικά στοιχεία για γεωργία, συνεταιρισμούς, πρότυπα, δραστηριότητες, κλπ. έχει και το βιβλίο της Νίτσας Κολιού «Οι ρίζες του εργατικού κινήματος...» Αθήνα 1988.⁽¹⁾ Τηλεγραφικά παραπέμπουμε στις επόμενες σελίδες και θέματα (για συσχέτισμό με τις σελίδες του Α και Β τόμου) και πληρέστερο φωτισμό για την τότε εποχή και τα γεγονότα της. (Τα σχετικά, ασφαλώς, και με την συνεταιριστική κίνηση του Αλμυρού κλπ.).

1877-1903. Εφημερίδες σοσιαλιστικές Ελλάδας (σ. 63)

1882. Πορτραίτο Βόλου 1882-1909 (σ. 10-13). Πρώτη απεργία (σ. 21).

1884. Εμφάνιση μηχανημάτων. Διαβολικά σύνεργα (σ. 14).

1894. Σοσιαλιστικές κινήσεις Βόλου κλπ. (σ. 29-32). Βαποριές θεριστάδες, κίνηση λιμανιού (σ. 33, 34).

1895. Σύλλογος Δασκάλων Θεσσαλίας (σ. 35).

1899. Προσπάθειες Δημάρχου για σύσταση Ταμείου Εργατών (σ. 26).

1900. Κατάσταση κοινωνική και οικονομική Βόλου (σ. 16, 20).

1901. Στον Καρνάβαλο στο Βόλο απονεμήθηκε βραβείο για Θεσσαλό χωρικό που αναζητούσε με τον φανόν γεωργική Τράπεζα (σ. 11).

1906. Αφορία. Οικονομική κρίσις (σ. 38).

1906. Κυκλοφορία βιβλίου Σοφ. Τριανταφυλλίδη για τους κολλήγους της Θεσσαλίας.

1906. Εφημερίδα των Συντεχνιών ως όργανο Εργαζομένου Λαού (σ. 39).

1907. Εκδίδεται στο Βόλο η σοσιαλιστική εφημερίδα «Εργάτης» (σ. 7). Συνεργάτες του (σ. 152).

1908. Δημοσιεύεται το Εργατικό Κέντρο Βόλου (σ. 7).

1908. Δημοσίευση Κομμουνιστικού Μανιφέστου (σ. 107).

1910. (Αυγούστου 8) Ο Σοφ. Τριανταφυλλίδης επικεφαλής 46 Θεσσαλών βουλευτών (σ. 9).

– Γ. Φιλάρετος (σ. 9).

– Κινήσεις σωματείων για αλληλοβοήθεια (σ. 36).

– Καπνικά, καπνεργατικά, μονοπώλιο καπνού, απεργία, επινίκεια (σ. 41, 45, 134, 203, 206).

– Πανεργατικός Σύνδεσμος. Σκοποί. Αντικομματικά (σ. 79, 111).

– Συνεταιρισμός - Σοσιαλισμός (σ. 105).

– Προσπάθειες για Ταμεία περιθάλψεως απεργιών (σ. 117, 126).

– Συνεταιριστική εργασία (σ. 144).

(1) Πρόκειται για βιβλίο με πολλά στοιχεία, χρήσιμο για να κατανοηθεί ευρύτερα η όλη τότε κατάσταση στη Θεσσαλία και η ίδρυση και εξέλιξη του Συνεταιρισμού στον Αλμυρό.

- Εργατικό Αγροτικό Κόμμα Ριζοσπαστικό (σ. 158).
- Ταμείο Αλληλοβοηθείας (σ. 160).
- 1910. Εργατικό Γεωργικό Κόμμα (σ. 188, 191, 199).
- Γ. Καραπαναγιώτης. Γιατρός (;). Υπόδειξη από γεωργούς Λάρισας (σ. 200).
- Εργατικών Κέντρων στη Λάρισα (σ. 201, 203).
- 1911. Συμπαράσταση προς αγρότες (σ. 171, 173, 177, 183)
- Το σύστημα των Εργατικών Συνδυασμών (σ. 198). (Εννοούσε «Συνεταιρισμών» Καταναλωτικών).
- Καπνεργάτης Ματσάγγος (σ. 205).
- Καταναλωτικός Συνεταιρισμός (σ. 198).
- Πετμεζάς. Περί συνασπισμού των εργατών και γεωργών (σ. 201).
- Δωρεάν παιδεία (σ. 211).
- Εθνικό Ταμείο συντάξεως εργατών και αγροτών. Εργάτης, γεωργός (σ. 217, 218).
- Εργατικών Κέντρων Αλμυρού (σ. 240).
- Βιβλιογραφία (σ. 245).

7. Σχετικά με το Κεφάλαιο 23 και έπειτα του Α τόμου για τη φυσιογνωμία του 1909/1910 και έπειτα και τις διάφορες πραγματοποιήσεις στον αγροτικό και συνεταιριστικό τομέα πρέπει να αναφερθεί η ίδρυση το 1909 της Ελληνικής Εταιρείας Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων» (ΦΕΚ/Α/107/13-5-1909) (από όμιλο Τραπεζών, κεφαλαιούχων και επιχειρηματιών) που η δραστηριότητά της επεδόρασε στην εξέλιξη της ελληνικής γεωργίας (εξέδιδε και το εκλαϊκευτικό περιοδικό «Αγροτικός Ταχυδρόμος». Η παραγωγική δραστηριότητά της υπήρξε ευρύτερη και εκτός των λιπασμάτων (γεωργ. φάρμακα, διάφορα οξέα, υαλοπίνακες, κλπ.).

(Σημειώνουμε ότι από το 1992 - μετά 87 χρόνια λειτουργίας και με την μεταβολή των συνθηκών - ανέκυψαν και γι' αυτήν τεράστια προβλήματα - για τα οποία βλ. «Βήμα» Αθηνών 29-3-1992 κείμενο Κ. Τσαούση - με τα οποία συνδέθηκε αργότερα και η συνεταιριστική ΣΥΝΕΛ.

Σχετικά με το Υποκεφ. 28 (και έπειτα) για τη δραστηριότητα των πρώτων γεωργ. συνεταιρισμών στη χώρα μας, κατατοπιστικό είναι το ακόλουθο κείμενο του Π. Βασιλακόπουλου - που έζησε στη νεότητα του ως εποπτικός- από την εποχή εκείνη στο Σ 1949 σ. 55: Γράφει:

«Τους πρώτους συνεταιρισμούς μας, όπως ήταν φυσικό, αποτέλεσαν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους οι πιο αδύνατοι οικονομικά αγρότες, που πολλοί απ' αυτούς ήταν και αγράμματοι. Με όλα αυτά οι απλοί εκείνοι άνθρωποι έδιναν πολύ μεγάλη σημασία στη διοικητική τους οργάνωση. Διάλεξαν τα πιο ικανά πρόσωπα για τη διοίκηση του συνεταιρισμού. Χωρίς γκρίνιες και αντιζηλίες στην ψηφοφορία, πολλές φορές με παμπηφία έβαζαν στο διοικητικό συμβούλιο τα πιο άξια και ικανά πρόσωπα για το αξίωμα αυτό. Γι' αυτό το λόγο πειθαρχούσαν απόλυτα στο συνεταιρισμό τους και του έδειχναν μεγάλη εμπιστοσύνη.

Σε αυτά οφείλεται και το γεγονός ότι πολλές φορές έβλεπε κανείς μικρούς και αδύνατους συνεταιρισμούς να προσπαθούν, έξω ακόμα από τις άμεσες οικονομικές επιδιώξεις τους, να θεραπεύσουν και κάθε ανάγκη που παρουσιαζόταν στους συνεταιίρους και στο χωριό.

Μια μεγάλη πληγή την εποχή εκείνη στις αγροτικές περιοχές ήταν οι αγροζημιές. Οι συνεταιρισμοί από τις πρώτες ημέρες τους εκδηλώνουν τη διάθεση και επιδιώκουν να αναλάβουν αυτοί την αγροφυλακή. Στον τομέα αυτό έγιναν πολλές προσπάθειες, χωρίς όμως ικανοποιητικό αποτέλεσμα, γιατί υπήρχαν οι περιορισμοί του Νόμου «περί αγροφυλακής», που ίσχυε τότε.

Μια άλλη πληγή, σε ορισμένες ορεινές, ιδιαίτερα, περιφέρειες της χώρας μας, ήταν η ζωοκλοπή και η ζωοκτονία. Ιδίως στην Ακαρνανία οι ζωοκλοπές και οι ζωοκτονίες είχαν πάρει τέτοια έκταση, που επηρέαζαν και γενικότερα την παραγωγή της περιφέρειας. Γιατί έκλεβαν και σκότωναν μεγάλα ζώα απαραίτητα για την καλλιέργεια και ήταν συνηθισμένο το γεγονός ότι έμεναν άσπαρτα τα χωράφια κάποιου γεωργού, γιατί του είχαν κλέψει ή σκότωσει το άλογο ή το βόδι του.

Το πρώτο γινόταν από τους ζωοκλέπτες που λυμάνιωνταν την ύπαιθρο την εποχή εκείνη. Το δεύτερο για εκδίκηση. Για να εκδοκηθή ένας κάποιον που τον πείραξε, του σκότωνε το ζώο ή του έκαιγε το αχούρι μαζί με τα ζώα του.

Την πληγή αυτή μερικοί συνεταιρισμοί στην Αχαρνανία προσπάθησαν να την θεραπεύσουν. Για το σκοπό αυτό μέσα στο συνεταιρισμό συνιστούσαν ειδικό Ταμείο που ασφάλιζε τα ζώα των συνταίρων κατά της ζωοκλοπής και ζωοκτονίας.

Τέτοια «Ταμεία» είχαν γίνει στους Συνεταιρισμούς Αετού, Κατούνας και Θουρίου. Για τους δύο τελευταίους δεν έχω στοιχεία και αμφιβάλλω αν λειτούργησαν. Στο Συνεταιρισμό όμως Αετού, που ιδρύθηκε το 1919, λειτούργησε το ασφαλιστικό αυτό Ταμείο αρκετά χρόνια με επιτυχία.

Από τον πρώτο χρόνο που λειτούργησε το ειδικό αυτό Ταμείο στο Συνεταιρισμό Αετού σταμάτησαν τελείως στο χωριό οι ζωοκτονίες, γιατί δεν εκπληρωνόταν πια ο σκοπός που γινόταν η ζωοκτονία – η εκδίκηση – αφού ο ζημιούμενος αποζημιωνόταν από το Συνεταιρισμό, όπου πολλές φορές ήταν μέλος και αυτός που έκανε τη ζωοκτονία.

Για να λειτουργή έγκυρα το ειδικό αυτό Ταμείο, προβλεπόταν από το καταστατικό η σύστασή του. Τους πόρους του, τους όρους που γινόταν η ασφάλιση, τον τρόπο που εξακριβώνονταν οι ζημιές, καθώς και τον τρόπο και το χρόνο της πληρωμής των αποζημιώσεων τα καθόριζε ένας ειδικός κανονισμός που είχε ψηφιστεί από τη γενική συνέλευση του Συνεταιρισμού και εγκριθεί από το Υπουργείο Γεωργίας.

Και έτσι ο Συνεταιρισμός αυτός, στο μικρό και απόκεντρο χωριό του Ξηρομέρου της Αχαρνανίας εξουδετέρωσε ένα από τα σοβαρότερα κακά που επί χρόνια τυραννούσε τους χωριανούς και με την καταστολή του κακού αυτού, που πολλές φορές είχε για αυτούς τραγικές συνέπειες, έφερε και το μεγάλο καλό στο χωριό, να πάψουν πια να λύνονται οι διαφορές με το αίμα».

9. Σχετικά με το Κεφάλαιο 29 (και έπειτα) για τη φυσιογνωμία κλπ. του 1917 (και έπειτα) βλ. και το βιβλιαράκι του Γεωργ. Χ. Χιονίδη «Η αγροτική νομοθεσία (1917) της «Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης, του Ελ. Βενιζέλου» Θεσσαλονίκη 1989, όπου κατατοπιστική αναφορά και βιβλιογραφία στα τότε Δ/τα για αγροτική αποκατάσταση σε συσχετισμό και με συνεταιρισμούς, πρωτοεργάτες, κλπ.

ΒΛ. ΑΚΟΜΑ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ:

– Τα **Αμπελάκια**: Ιστορικά στοιχεία από τη μελέτη του Χρ. Αναγνωσιάδη βλ. ΘΣ 1976 σ. 2882 επόμενα. Και κείμενο Δ.Θ. Πάνου «τα αίτια για τη διάλυση της συντροφιάς των Αμπελακίων». Διορθώσεις σε μερικές ιστορικές ανακρίβειες. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2943).

Αμπελάκια: Κείμενο Μαρ. Πατεράκη βλ. Αγροτική Τρ. Απριλ. 1976.

Αμπελάκια: Η ΦΣ 1975 σ. 246, 531 αναδημοσιεύει παλαιότερο κείμενο από την έκδοση ΑΤΕ.

– Το **Σωματείο πωλήσεως οίνων Αρχανών**. Ιδρύθηκε το 1905. Το Δ/μα της Κρητικής Πολιτείας με το συμβόλαιον των ιδρυτών. (Βλ. ΘΣ 1975 σ. 138 επόμενα). Είναι πρόδρομος του Συνεταιρισμού Αρχανών, Κρήτης. Ακολουθούν πληροφορίες.

Ο Συνεταιρισμός Αρχανών Κρήτης (Οινοποιητικός – Ελαιουργικός – Πιστωτικός)

«Η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών έκανε μια καλή αρχή. Κατά την τελευταία Γενική Συνέλευσή της αναφέρθηκε στις ρίζες του συνεταιριστικού οικοδομήματος, στους συνεταιρισμούς των χωριών. Και για να τιμήσει τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς – προς τους οποίους πρέπει να στραφεί συστηματικά η προσοχή και το ενδιαφέρον όλων – εβράβευσε την δραστηριότητα ενός εκ των καλλιτέρων, ίσως του καλλίτερου από εκείνους που αναπτύσσουν πολύπλευρη και πολύχρονη συστηματική δραστηριότητα και έχουν συνειδητή συμμετοχή των μελών και ικανή διοικητική και διευθυντική ηγεσία.

Η δραστηριότητα του Συνεταιρισμού Αρχανών Κρήτης (που βραβεύτηκε) είναι από μακρού γνωστή, μερικά δε στοιχεία από την δραστηριότητα περιλαμβάνονται στο απόσπασμα μελέτης του κ. Γ. Χ. Δασκάλου που μοιράστηκε στα μέλη της Συνέλευσης της Συνομοσπονδίας.

Η ρίζα του Συνεργατισμού αυτού βρίσκεται στο 1904, την εποχή δηλαδή που άρχισαν να φυτρώνουν σε διάφορα μέρη της Ελλάδος οι πρώτοι γηγενείς σπόροι του σύγχρονου συνεταιριστικού μας δένδρου: Παρουσιάστηκε με συμβολαιογραφικό συμφωνητικό της 26.12.1904 με τη μορφή Σωματείου, το καταστα-

τικό του δε αυτό εγκρίθηκε (σύμφωνα με το τότε δίκαιο) με Διάταγμα δημοσιευμένο στο φύλλο 32 της 11 Ιουνίου 1905 της Επισήμου Εφημερίδος της Κρητικής Πολιτείας.

Θα ήταν χρήσιμο, με την προσεχή συμπλήρωση 75 χρόνων από τότε, ο Συνεταιρισμός να παρουσιάσει σεμνά το ιστορικό του, τις σημερινές του δραστηριότητες και τις προοπτικές του, ώστε και να τιμηθούν όσοι – μέλη και διοικήσαντες – έδρασαν και να γίνη παράδειγμα για άλλους: το ιστορικό δε να μη δείχνη μόνο τις επιτυχίες αλλά και τις δυσκολίες και κυρίως τις αδυναμίες και κακοτοπιές τις οποίες πρέπει να προσέχουν και να υπερηφιδούν οι συνεταιριζόμενοι και οι διοικούντες τους συνεταιρισμούς.

Στο σημείωμα αυτό δεν είναι δυνατό να δώσουμε στοιχεία από το έργο του. Αναφέρουμε μόνο, σαν χαρακτηριστικά (αριθμοί 1973) ότι:

Από τα 1.275 γεωργικά νοικοκυριά στο Δήμο Αρχανών τα 1.017 είναι μέλη στο Συνεταιρισμό (ουσιαστικά το σύνολο των αγροτών) και αυτό με την απόλυτα ελεύθερη θέλησή τους.

Τα 1.017 μέλη κατέχουν 12.426 μερίδες με συνεταιριστική ευθύνη στο 100πλάσιο.

Ασχολείται με επιτυχία και συστηματικά με:

- Άσκηση αγροτικής πίστωσης.
- Προμήθεια γεωργικών εφοδίων και αγαθών οικιακής ανάγκης.
- Εμπορία επιτραπέζιων σταφυλιών ροζαλί.
- Οινοποίηση και από κοινού εμπορία του κρασιού.
- Έκθλιψη ελαιών και διάθεση ελαιολάδου.
- Συγκέντρωση σουλτανίνας.
- Διάφορες άλλες εργασίες.

Ο χώρος δεν μας επιτρέπει να δώσουμε τα ονόματα όλων όσων, από το 1904, προσέφεραν τις δυνάμεις τους στη διοίκηση και διεύθυνση του Συνεταιρισμού αυτού και όσους υπήρξαν και είναι πιστά μέλη του. Ωστόσο θα διαθέσουμε μερικές σελίδες για να δημοσιεύσουμε τα ονόματα των ιδρυτών του και το πρώτο καταστατικό του, το περιεχόμενο του οποίου είναι υπόδειγμα σαφηνείας και νομικής και συνεταιριστικής πληρότητας. Τούτο δε όχι μόνο για λόγους ιστορικούς αλλά κυρίως για να δουν οι σημερινοί αγρότες (αλλά και οι αρμόδιοι) ότι οι αγρότες του 1904 είχαν συλλάβει τον ταύρο από τα κέρατα: Είχαν συνενωθή για την από κοινού διάθεση της παραγωγής τους και πέτυχαν το καλλίτερο δυνατό (ανάλογα με τις συνθήκες κάθε εποχής), μένοντας σφιχτά ενωμένοι στο Συνεταιρισμό τους. Αυτό δηλαδή που σήμερα είναι το βασικό πρόβλημα των αγροτών μας που πρέπει να λυθή με την πραγματική συνεταιριστική τους συνένωση και κατάλληλα κίνητρα του Κράτους...).

(Στη συνέχεια δημοσιεύεται στο περιοδικό ολόκληρο το ιστορικό).

– Αλμυρός: Ο πρώτος γεωργικός Συνεταιρισμός στην Ελλάδα.

Ιστορικό – λογοτεχνικό κείμενο Α. Ν. Κλήμη για την συνεταιριστική δραστηριότητα στον Αλμυρό (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2765, αναδημοσίευση από ΦΣ του 1951). Το κείμενο έχει τίτλο «Στον Αλμυρό, στις 31 Μαΐου του 1911. Νικ. Μιχόπουλος». (Βλ. και στον Α τόμο σελ. 179 επόμε.).

– 1900. Η κατάσταση στην Ελλάδα όταν εμφανίστηκε ο σύγχρονος συνεταιρισμός. Αντίξοες συνθήκες για συνεταιριστική οργάνωση (βλ. Ι. Τσουδερό σ. 40, 43).

– 1914. Βλ. ΦΣ 1949 σ. 1458. Και ΦΣ 1948 σ. 1259.

– 1915. Η κατάσταση κατά το 1915, 1920, 1921 (ΦΣ 1948 σ. 1250, 1259).

– 1919. Για την κατάσταση της ελληνικής κοινωνίας την εποχή εκείνη βλ. το βιβλίο Γ. Σκληρού «Τα σύγχρονα προβλήματα του Ελληνισμού» Αθ. 1919. Απόσπασμα του στο βιβλίο Ι. Τσουδερού σ. 13 επόμε.

– 1919. Βλ. ΦΣ 1948 σ. 1259.

– 1920. Βλ. «Συνεταιριστής» 1946 σ. 27. Και ΦΣ 1948 σ. 1096. Και ΦΣ 1949 σ. 1412, 1413.

– 1912, 1922. Η νέα μορφή μετά το 1912 και κυρίως μετά το 1922 (Ι. Τσουδερού σ. 45 επόμε.).

– 1926. Εθνικός Σύνδεσμος Αμπελοκτημόνων. Ίδρυση με ΝΔ 16/5/1926 (και Ν. 3501/1928) ως νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου. Κατάργηση με Ν. 830/1937.

Οι αγρότες και οι Συνεταιρισμοί το 1920

– Ένα θαυμάσιο κείμενο του Ν. Μιχόπουλου κατά το 1920 στο «Βοηθός των Συνεταιρισμών» για τους τότε αγρότες, τις καλλιέργειες, τους πρώτους Συνεταιρισμούς. (Βλ. ΘΣ 1976 σ. 2805 – 2810).

– **Από την ιστορία και τους αγώνες των αγροτών και των Συνεταιρισμών στην περιφ. Λαγκαδά Μακεδονίας στην 10ετία του 1920.**

Διδακτική εξιστόρηση του Σπ. Αντωνιάδη (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2830 επόμε.). Κείμενο που πρέπει να διαβαστεί.

– **Στοιχεία του 1924/1925 για τις Ενώσεις Γεωργ. Συνεταιρισμών («Κεντρικοί Συνεταιρισμοί»).**

Βλ. τα μαθήματα του Σ. Ιασεμίδη στην Ανωτ. Γεωπονική Σχολή Αθηνών (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2829).

– **Με ποιούς κόπους ριζωσαν και αναπτύχθησαν οι Συνεταιρισμοί στη Μακεδονία και ειδικά στη Βέροια.** Ο Ντ. Μαλούχος, ο Ι. Σινάρης. Κείμενο Σπ. Αντωνιάδη (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2081, 2133).

– Από τις πρωτοποριακές δραστηριότητες των Συνεταιρισμών. **Συνεταιρισμοί και Ηλεκτροφωτισμός.** Οι Συνεταιρισμοί άνοιξαν και ανοίγουν δρόμους για ικανοποίηση των αναγκών. Πίνακας των Συνεταιρισμών που έδωσαν ηλεκτροφωτισμό σε οικισμούς (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4445).

– **Τα καπνοχώρια της Λαμίας και οι Συνεταιρισμοί πωλήσεως καπνού.** Θαυμάσιο κείμενο του Νικ. Μιχόπουλου το 1918. (Αναδημοσιεύεται στα ΘΣ 1980 σ. 4207 επόμε.).

– **Η «ενσυνειδήτη» συνεταιριστική κίνηση και η ανάγκη για τη γνώση και τήρηση των συνεταιριστικών αρχών.** Κείμενο του Σωκρ. Ιασεμίδη - πρόλογος στο βιβλίο του Τρ. Φαρμάκη το 1925. (Βλ. αναδημοσίευση ΘΣ 1980 σ. 4340).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄

ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

(Για ενημέρωση, συγκρίσεις, παραδειγματισμό σε ενέργειες)

- Η γεωργική συνεταιριστική κίνησης εις Ιταλίαν (βλ. ΦΣ 1974 σ. 549).
- Η γεωργική συνεταιριστική κίνησης Δανίας (βλ. ΦΣ 1974 σ. 715).
- Το Τμήμα Συνεταιριστικής Οικονομίας του Πανεπιστημίου Marburg της Γερμανίας (βλ. ΦΣ 1974 σ. 730).
- Ουγγαρία. Ο νέος ενιαίος νόμος. Ο σεβασμός προς τις συνεταιριστικές αρχές. Απόδοση Αγ. Μιχαηλίδη (βλ. ΘΣ 1974 σ. 1976).
- Η νομοθεσία Συνεταιρισμών της Γερμανίας (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2030).
- Οι Συνεταιρισμοί στη Μαυριτανία (βλ. ΘΣ 1974 σ. 2046).
- Πως βλέπουν τον σύγχρονο Συνεργατισμό στην Ευρώπη. Ενδοσυνεταιριστικές και δια-συνεταιριστικές σχέσεις. Απόδοση Αγ. Μιχαηλίδη από γαλλικό κείμενο (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2126).
- Οι μεγάλες συνεταιριστικές Οργανώσεις στις διάφορες χώρες. Δημοσιεύεται κατάλογος με δ/νσεις, τηλέφωνα, κ.λπ. (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2370 επόμε.).
- Η συμβολή προσωπικοτήτων... εις την συνάντησιν των αγροτ. συνεταιρισμών διεθνώς (σε διάφορες χώρες). Κείμενο Χαρ. Παπαχρίστου (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2544 επόμε.).
- Κύπρος. Ομιλία στο CIRIEC του διευθυντού Παγκύπριας Συνεργατικής Συνομοσπονδίας για γεωργία, Συνεταιρισμούς μετά την τουρκική εισβολή. (βλ. ΘΣ 1975 σ. 2551 επόμε.).
- ΕΟΚ και Γαλλικοί γεωργικοί συνεταιρισμοί. Κείμενο Αγ. Μιχαηλίδη (ΑΓΡΟΤΙΚΗ τρ. Ιούλιος 1975).
- Γαλλία. Συνεταιριστικά επιτεύγματα. Παραγωγή, επεξεργασία, εμπορία μανιταριών. Κείμενο Κ. Παπακωνσταντίνου (ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡ. Αύγουστος 1975).
- Δανία. Η προσπάθεια για συνεταιριστική μόρφωση - οργάνωση. Ν. Γκρουντβιχτ, 1856. Κείμενο Μ. Δέδε (βλ. ΦΣ 1975 σ. 197).
- Ελβετία. MIGROS. Επίσης Δ. Γερμανία, Ολλανδία κ.λπ., για καταστήματα διαθέσεως οπωροκηπευτικών. Κείμενο Κ. Γιαγνίση (βλ. ΦΣ 1975 σ. 204).
- Λευκωσία. Παγκύπριο Συνέδριο προσφύγων αγροτών. Ομιλίες κ.λπ. βλ. ΦΣ 1975 σ. 256 επόμε. Παρουσία Προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ.
- Η Γεωργική συνεταιριστική κίνηση στις Χώρες της ΕΟΚ. Κείμενο κατατοπιστικό, αναλυτικό της COGECA. Πρέπει να διαβαστεί και σήμερα για βασική ενημέρωση από ΦΣ 1975 σ. 448 επόμε. και 589 επόμε.
- Παιδεία και Συνεργατισμός του 19ου αιώνα στην Αγγλία. Κείμενο Μαρ. Μιχαήλ - Δέδε. Οι τότε πρωτεργάτες (βλ. ΦΣ 1975 σ. 554).
- Ολλανδία. Οι αγορές δημόσιας διαπραγμάτευσης οπωροκηπευτικών. Ο μηχανισμός εργασίας. Κείμενο Π. Δαλιγιαννάκης (βλ. ΦΣ 1975 σ. 578).
- Η CIA. Η σύνοδος 23-25/10/1975 της Κεντρικής Επιτροπής στη Στοκχόλμη. Αντιπροσωπεία και Ελλάδα (ΠΑΣΕΓΕΣ). Θέματα, αποφάσεις, κ.λπ. βλ. ΦΣ 1975 σ. 609.

- Μεγάλη Βρεταννία. Η γεωργία και οι Γ. Συνεταιρισμοί της. Αναλυτικό κείμενο Γ. Στρογγύλη (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2606).
- Νόμος περί Γεωργ. Συνεταιρισμών της Γαλλίας (βλ. 1976 σ. 2613).
- Ο αγροτικός συνεργατισμός στις Χώρες της ΕΟΚ. Κείμενο Λ. Σαχινίδη (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2669).
- Gide - Loyette - Nouel «Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στην Κοινή Αγορά». Απόδοση Ι. Στρογγύλη (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2842).
- Ο αγροτικός συνεργατισμός στην ΕΟΚ. Κείμενο Λ. Σαχινίδη (ΑΓΡΟΤΙΚΗ τρ. Φεβρ. 1976 και Απρίλ. 1976).
- Γαλλία. Ένας Συνεταιρισμός. Απόδοση Λ. Σαχινίδη (ΑΓΡΟΤΙΚΗ τρ. Ιούνιος 1976 και Ιούλιος 1976).
- Ιρλανδία. Η συνεταιριστική κίνηση. Κείμενο Ι. Στρογγύλη (βλ. ΘΣ 1976 σ. 2877).
- Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση και το Συνέδριό της στο Παρίσι. Κείμενο Αγ. Μιχαηλίδη ΘΣ 1976 σ. 2957.
- Η Γεωργική συνεταιριστική κίνησης εις τας χώρας της ΕΟΚ. (βλ. ΦΣ 1976 σ. 13 επόμ., 112 επόμ.).
- Με πρωτοβουλία των Συνεταιρικών λειτουργούν οι τοπικές αγορές στην Αγγλία. Κείμενο Στ. Αρφάνη βλ. ΦΣ 1976 σ. 20.
- Το Παγκύπριο Συνέδριο Αγροτών. Συμμετοχή ΠΑΣΕΓΕΣ. αποφάσεις βλ. αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 104.
- Η Κεντρική Επιτροπή της ICA συνεδριάζει στη Σόφια. Κείμενα κ.λπ., βλ. ΦΣ 1976 σ. 227.
- Το συνεταιριστικό κίνημα στην Κύπρο. Κείμενο Ρ. Κληρίδη ΦΣ 1976 σ. 356 επόμ. αναλυτικά με πολύ κατατοπιστικά στοιχεία για αγροτικά και αστικά.
- Η 26η Σύνοδος της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ενώσεως στο Παρίσι το 1976. Βλ. αναλυτικά ΦΣ 1976 τεύχος Οκτωβρίου. Κείμενο Δ. Μαυρογιάννη. Και αναλυτικά ΦΣ 1976 σ. 489 επόμ. με ομιλία και εκπροσώπου της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού Αγ. Μιχαηλίδη.
- Διάφορες Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις στο Εξωτερικό και σύγχρονες δραστηριότητές τους. Βλ. κείμενα ΦΣ 1976 τεύχος Οκτ.
- Το 8^ο Βουλγαρικό Συνεταιριστικό Συνέδριο (βλ. ΦΣ 1976 σ. 498).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (ΜΕΤΑ ΤΟ 1976)

Επειδή δεν είναι βέβαιο ότι θα γραφεί και θα εκδοθεί και άλλος τόμος του έργου αυτού (ο ΣΤ) για να καλύψει την περίοδο της τελευταίας 25ετίας (μετά το 1976), κρίνεται σκόπιμο να δοθούν εδώ, περιληπτικά, μερικά βασικά στοιχεία για την περίοδο αυτή.

Και επειδή η συνεταιριστική εξέλιξη δεν είναι αποκομμένη από την όλη ζωή του τόπου, η συνεταιριστική εξέλιξη πρέπει να παρουσιαστεί πάλι σε συσχετισμό με τα βασικά γεγονότα και τις μεγάλες μεταπτώσεις και αλλαγές της περιόδου μετά το 1976.

Βασική επίδραση στην όλη πολιτική, κοινωνική, οικονομική και γενικότερη ζωή της χώρας είχε κατά την περίοδο αυτή η έντονη παρουσία στην πολιτική ζωή της χώρας και – με την πάροδο των ετών – στο τιμόνι της κρατικής εξουσίας, των δύο μεγάλων αρχηγικών προσωπικοτήτων της εποχής και των μεγάλων πολιτικών σχημάτων τους (κομμάτων) με τις οποίες συνέχισε διαδοχής τους, δηλαδή του Κωνσταντίνου Καραμανλή και του Ανδρέα Γ. Παπανδρέου. Η παρουσία τους στην πολιτική ζωή της Ελλάδας ήταν βέβαια και προ της δικτατορίας του 1967 (βλ. στον Δ τόμο μας)

Ο Ανδρ. Παπανδρέου, εκλεκτός επιστήμων - καθηγητής, είχε κληθεί στην Ελλάδα, κατά την επιθυμία του πατέρα του, κατά την εποχή της πολιτικής δύναμης του Κ. Καραμανλή με τοποθέτηση στην Τράπεζα της Ελλάδας και την ίδρυση του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών (βλ. φωτογραφία τόμου Δ σ. 558/2318). Στη συνέχεια αναμίχθηκε στην πολιτική κατά και κυρίως μετά τον ανένδοτο αγώνα του Γεωργ. Παπανδρέου, την άνοδο της Ενώσεως Κέντρου και την κατάκτηση της Εξουσίας, οπότε και έγινε αναπλ. Υπουργός Συντονισμού και είχε έντονη δραστηριότητα με διαφοράν μάλιστα απόψεων προς τα αριστερά και δυναμικά, σε αρκετά σημεία χειρισμών, και από τον Πρωθυπουργό πατέρα του. Ολίγον προ της δικτατορίας του 1967 ήταν «το κόκκινο πανί» για τους αντιπάλους της Ε.Κ.

Μετά την πτώση της δικτατορίας του 1967-1974 (στο διάστημα της οποίας συνελήφθη αλλά αφέθηκε να αναχωρήσει με τις πιέσεις ξένων παραγόντων και στη συνέχεια ανέπτυξε έντονο αντιχουντικό αγώνα στο εξωτερικό.

Κατά την επάνοδο από το εξωτερικό των πολιτικών δεν συνταύτισε την πολιτική του παρουσία με τους παλαιούς πολιτικούς της Ενώσεως Κέντρου ούτε με την πρώτη μεταχουντική Κυβέρνηση, αλλά δημιούργησε ευθύς αμέσως νέο πολιτικό σχήμα (κίνημα) που μάλιστα κατώρθωσε να εισέλθει αμέσως στην πρώτη Βουλή μετά τις εκλογές (έστω με μικρές αρχικά δυνάμεις) και στη συνέχεια με αντιπολίτευση να κερδίζει ταχεία εξέλιξη - άνοδο, να γίνει σύντομα Αξιωματική Αντιπολίτευση και πάλι σύντομα ισχυρότατη Κυβέρνηση με διαφορετικό πρόσωπο από τους προηγούμενους, που επέδρασε έντονα στις τύχες της Ελλάδας από το 1981 με αλλαγή του σκηνικού.

Επειδή η παρουσία και δράση του ΠΑΣΟΚ ήταν αρκετά διαφορετική (στα πιστεύω και τις εφαρμογές) από τις προηγούμενες πολιτικές δυνάμεις με τις οποίες ήλθε σε αντίθεση και κατώρθωσε να επικρατήσει, είναι ανάγκη να σημειωθούν εδώ τα πρώτα «πιστεύω» του όπως εμφανιζόταν με τις αρχικές δημόσιες εμφανίσεις του.

Πέραν από τα λίγα που σημειώθηκαν στο Υποκεφ. Α για την παρουσία του κατά τις προγραμματικές δηλώσεις της Κυβερνήσεως Καραμανλή μετά τις εκλογές του 1974 καθώς και σε άλλες σελίδες μας (βλ. σελ. 511/2863 για το «τι είναι το ΠΑΣΟΚ»), δίνουμε στη συνέχεια, κάπως αναλυτικά, μερικές δημόσιες εμφανίσεις των «πιστεύω» του σχετικά με τους αγρότες.

Ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Ανδρ. Παπανδρέου τονίζει τα επόμενα σε ομιλία του στην Αθήνα 19-11-1974 (σελ. 93 επόμ. του βιβλίου του που αναφέραμε σε προηγούμενες σελίδες):

«Στον αγροτικό τομέα η αδιαφορία του κράτους έχει οδηγήσει σε καταθλιπτικά αποτελέσματα. Χαρακτηριστικά λέγεται πως η χώρα μας είναι κυρίως αγροτική - γιατί τι άλλο είναι; - κι έχει όλες τις δυνατότητες όχι μόνον να καλύπτει τις ανάγκες του λαού μας αλλά και να επιτρέπει εξαγωγές που θα μας εξασφαλίσουν συνάλλαγμα για την κάλυψη άλλων αναγκαιών εισαγωγών. Η οργάνωση όμως της εκμετάλλευσης της γης μας και η εγκληματική αδιαφορία του κράτους έχει οδηγήσει τον αγρότη σε απόγνωση και τη χώρα στην ανάγκη εισαγωγής αγροτικών προϊόντων. Κι έχουμε το θλιβερό φαινόμενο τα αγροτικά προϊόντα μας, ο ιδρώτας του αγρότη, να μη βρῶκει αγορά, ενώ τα καταστήματα τροφίμων να είναι γεμάτα από ξένα προϊόντα. Κι έτσι ο αγρότης αναγκάζεται να εγκαταλείψει την ύπαιθρο και να αναζητήσει την τύχη του, είτε στην υδροκέφαλη Αθήνα είτε σε ξένες χώρες. Έτσι η ύπαιθρος μαραζώνει και η Ελλάδα χάνει τα νειάτα της, αυτούς ακριβώς που είναι απαραίτητοι για την ανάπτυξη της. Κι αναρωτιέται κανείς γιατί αυτό να συμβαίνει, ποιά συμπεφέροντα το επιβάλλουν; Ασφαλώς όχι τα συμφέροντα των αγροτών μας, ασφαλώς όχι τα συμφέροντα του λαού μας. Το επιβάλλουν τα συμφέροντα και το κέρδος του ξένου και ντόπιου μονοπωλιακού κεφάλαιου, τα συμφέροντα του ντόπιου κατεστημένου και τα ατομικά συμφέροντα εκείνων που θέλουν να κρατήσουν τον αγρότη σε μια υπανάπτυκτη κατάσταση, έρμαιο μιας ομάδας εμπόρων που τον καταληστεύουν και τον κρατούν μακριά από κάθε δυνατότητα να εκφραστεί και να απαιτήσει αυτός να καθορίσει την τύχη του, να γίνει κύριος φορέας του χωριού του και της επαρχίας.

Γι' αυτό το ΠΑΣΟΚ εξαγγέλλοντας τις αρχές του στις 3 του Σεπτεμβρίου για την ανοικοδόμηση της χώρας μας, για μια Ελλάδα που ν' ανήκει σε όλους τους Έλληνες, πρότεινε την ανάπτυξη της γεωργίας και κτηνοτροφίας με βάση τους αυτοδιαχειζόμενους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Δηλαδή, να αναλάβουν οι αγρότες, μέσω συνεταιρισμών που να διαχειρίζονται οι ίδιοι, την εκμετάλλευση της αγροτικής γης που τους ανήκει. Οι συνεταιρισμοί αυτοί θα αναλάβουν την προμήθεια πρώτων υλών, λιπασμάτων, σπόρων, γεωργικών φαρμάκων, γεωργικών μηχανημάτων κλπ., τη συσκευασία και διάθεση των αγροτικών προϊόντων στην εσωτερική ή εξωτερική αγορά μέσω του κατάλληλου οργανισμού. Οι συνεταιρισμοί θα επεκταθούν και στις γεωργικές βιομηχανίες ώστε οι αγρότες μαζί με τον κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό να αναλάβουν την επεξεργασία και διάθεση των προϊόντων τους. Έτσι ο αγρότης θα καρπώνεται ο

ίδιος το προϊόν της γης που του ανήκει και θα σταματήσει νάνα το αντικείμενο εκμετάλλευσης από μια παρασιτική τάξη, απ' τους μεσάζοντες. Όλη η αγροτική γη πρέπει να δοθεί στους αγρότες, έτσι ώστε να μη μένει αγροτική γη ακαλλιέργητη ή να γίνεται αντικείμενο πλουτισμού των κερδοσκόπων. Ήρθε η ώρα που ο αγρότης πρέπει να γίνει ισότιμο μέλος της κοινωνίας, που ο αγρότης πρέπει να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις αποφάσεις που τον αφορούν, που ο αγρότης πρέπει να συμμετέχει αναλογικά στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος. (1)

Τα αγροτικά πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να τεθούν στην υπηρεσία του αγρότη. Πρέπει να παύσουν να τον καταδυναστεύουν, έτσι ώστε ο αγρότης νάχει κάλυψη για τα έξοδα της καλλιέργειας. Παράλληλα πρέπει να εξασφαλισθεί η άμεση αποζημίωση για καταστροφές, θεομηνίες ή κακοκαιρία. Όπως πρέπει να εξασφαλιστεί και η ρύθμιση των αγροτικών χρεών που συνθλίβουν τον αγρότη. Όπως πρέπει επίσης να εξασφαλιστεί συνταξιοδότηση για όλους τους αγρότες, άνδρες και γυναίκες, με σύνταξη που να επιτρέπει μια ανθρώπινη ζωή κι όχι συντάξεις πείνας.

Το ΠΑΣΟΚ πιστεύει ότι το χωριό είναι και μπορεί να γίνει το βασικό κύτταρο μιας υγιούς χωροταξικής κοινωνικής δομής κι ότι το σωστά φροντισμένο χωριό, είναι το θεμέλιο για τη δημιουργία και διατήρηση ενός τρόπου ζωής, σύμφωνα με τις λαϊκές μας παραδόσεις. Αλλά γι' αυτό επιβάλλεται οι ίδιοι οι αγρότες να πάρουν στα χέρια τους τη διοίκηση και λειτουργία του χωριού και της επαρχίας. Να αναλάβουν τον προγραμματισμό της επαρχίας μέσα στα πλαίσια του γενικότερου προγράμματος της χώρας. Η πρωτοβουλία του αγρότη μαζί με τη βοήθεια του επιστήμονα μπορεί να κάνει το χωριό μια ζωντανή, πολιτισμένη και σύγχρονη μονάδα - το θεμέλιο μιας ανθρώπινης και αξιοπρεπούς διαβίωσης. Γι' αυτό επιβάλλεται η βελτίωση της αγροτικής στέγης - όλοι οι αγρότες πρέπει να αποκτήσουν μια συγχρονισμένη και άνετη κατοικία. Για να παύσει η απαράδεκτη κατάσταση, ο αγρότης να μένει πολλές φορές σε ανθυγιεινά σπίτια, ενώ τα κέντρα γεμίζουν με πολυτελείς επαύλεις. Η επικοινωνία μεταξύ χωριού και πόλης πρέπει να βελτιωθεί. Είναι αναγκαία η δημιουργία κοινοτικών κέντρων για ψυχαγωγία και μόρφωση των αγροτών με σύγχρονη προσπάθεια εξόρμησης φοιτητών και επιστημόνων προς την επαρχία, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η διακίνηση νέων ιδεών και τρόπου ζωής από την πόλη στο χωριό κι απ' το χωριό στην πόλη. Έτσι ο αγρότης

(1) Σε όλο το κείμενο ο τονισμός των στοιχείων γίνεται τώρα.

θα απολαμβάνει μια ζωή ανάξια του ιδρώτα του και θα νοιώθει ενεργό και αποφασιστικό μέλος της κοινωνίας» θα αγαπήσει ξανά το χωριό του, τη γη του και θα σταματήσει η αιμορραγία του χωριού προς την πόλη και την ξενιτειά».

(Λόγος στην Αθήνα, 19-11-1974)

«Ο μόνος τρόπος να αντιμετωπισθεί η ανάληψη επενδυτικής πρωτοβουλίας στην ύπαιθρο και στην παραμεθόριο είναι η δημιουργία νέων φορέων. Τι πρέπει να είναι αυτοί οι φορείς για να αποδώσουν; Πρώτα απ' όλα δεν πρέπει να είναι κρατικοί - με έδρα την Αθήνα. Πρέπει να είναι τοπικοί ή περιφερειακοί φορείς. Όχι μόνο γιατί και θα γνωρίζουν τα τοπικά και περιφερειακά προβλήματα και τις σχετικές δυνατότητες, αλλά και γιατί οι στόχοι τους θα ταυτίζονται με τα συμφέροντα της Κοινότητας, του Δήμου, του νομού ή του διαμερίσματος στο οποίο λειτουργούν. Δεύτερο, δεν θα πρέπει γενικά να περιορίζονται στην παραγωγή ενός και μόνο συγκεκριμένου προϊόντος ή αντικειμένου. Θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επεκταθούν σε πολύμορφες επενδύσεις για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων παραγωγικών διαδικασιών, που να περιλαμβάνουν αγροτική παραγωγή, ελαφρή βιομηχανία και εμπορία των προϊόντων. Γιατί η αγροτική παραγωγή δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί αποτελεσματικά όταν είναι ξεκομμένη απ' την μεταποίηση και την εμπορία. Γι' αυτό πρέπει να σμίξει το χωράφι με το εργοστάσιο.

Τρίτο, πρέπει να υπάρχει άμεση σύνδεση και επικάλυψη ανάμεσα στους παραγωγικούς αυτούς φορείς και την τοπική αυτοδιοίκηση σ' όλα τα επίπεδά της. Γιατί να μη ξεχνούμε πως το γνήσιο κύτταρο της Δημοκρατίας είναι η τοπική αυτοδιοίκηση, η άμεση συμμετοχή του πολίτη στα κοινά. Τέταρτο, η δομή των φορέων πρέπει να είναι συνεταιριστική και να στηρίζεται στην αυτοδιαχείριση, στη διοίκηση των φορέων από όλους τους αγρότες και κατοίκους της υπαίθρου που συμμετέχουν ενεργά. Πέμπτο, ο έλεγχος νομιμότητας τέτοιων συνεταιριστικών επιχειρήσεων πρέπει να ασκείται από τη δικαστική και μόνο εξουσία. Κανένα νόημα δεν έχει η παρέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας.

Έκτο, τόσο η τοπική αυτοδιοίκηση, όσο και οι φορείς της περιφερειακής και κεντρικής εξουσίας συμμετέχουν ή επηρεάζουν τις αποφάσεις των βασικών πρωτοβάθμιων συνεταιριστικών φορέων μόνο στο μέτρο που αυτό είναι απαραίτητο για την επίτευξη των στόχων κάποιου συγκεκριμένου προγράμματος περιφερειακής και εθνικής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Κάτι τέτοιο απαιτεί βέβαια την ύπαρξη τοπικών και περιφερειακών φορέων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης καθώς και εθνικό πρόγραμμα που αποτελεί την καθοριστική και δεσμευτική σύνθεση των επί μέρους προγραμμάτων».

(Λόγος στα Γιάννενα, 25-9-1976)

Αυτά ήταν τα «πιστεύω» που λέγονταν και με τα οποία γινόνταν η άσκηση της αντιπολιτευτικής πολιτικής και η διεύρυνση των οπαδών στον αγροτικό τομέα, κατά την περίοδο 1974-1976.

Στη συνέχεια, σε ό,τι αφορά την ανασκόπηση της περιόδου μετά το 1976 χαρακτηριστικό είναι το επόμενο κείμενο (σελ. 97 του ίδιου βιβλίου, κείμενο λόγου στη Λάρισα 26-3-1977:

«Η απαράδεκτη πορεία του αγροτικού εισοδήματος στην χώρα μας επιβεβαιώνεται από μian απλή σύγκριση (δίνονται στοιχεία). Στην ουσία το αγροτικό εισόδημα παραμένει καθηλωμένο ενώ οι άλλοι τομείς - βιομηχανία, υπηρεσίες κλπ. - πραγματοποιούν σημαντικές αυξήσεις.

Μια σύγκριση με την βιομηχανική παραγωγή είναι αποκαλυπτική (δίνονται στοιχεία). Έτσι γίνεται σαφές πως χρόνο με χρόνο πραγματοποιείται μια ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος σε βάρος του αγρότη. Χρόνο με χρόνο ο αγρότης γίνεται σχετικά φτωχότερος.

Μα η πραγματική τύχη του Έλληνα αγρότη είναι πολύ χειρότερη απ' αυτή που δίνουν οι μέσοι όροι της στατιστικής. Από τις 1.000.000 περίπου αγροτικές εκμεταλλεύσεις στην χώρα μας, πάνω από 600.000 καλλιεργούν λιγότερα από 30 στρέμματα η κάθε μία, ένα σύνολο γης ίσο με το 23% του συνό-

λου της καλλιεργούμενης έκτασης στην Ελλάδα. Σ' αντίθεση, περίπου 50.000 αγροτικές εκμεταλλεύσεις - οι πιο προνομιούχες - καλλιεργούν το 25% του συνόλου της καλλιεργούμενης γης.

Και κάτι πιο εντυπωσιακό. Τα 4/5 των εργαζόμενων αγροτών πραγματοποιούν καθαρό κατά κεφαλή εισόδημα ίσο προς το 1/4 του κατά κεφαλή καθαρού εισοδήματος που πραγματοποιεί το σχετικά πιο προνομιούχο 1/5 των εργαζόμενων στην ύπαιθρο.

Σε αδρές γραμμές: το 80% των αγροτικών εκμεταλλεύσεων της χώρας μας αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης.

Το οδικό δίκτυο της υπαίθρου είναι ακόμα πρωτόγονο. Η αγροτική στέγη είναι απαράδεκτη για χώρα που η πρωτεύουσά της βρῖθει προκλητικά από πολυτελείς επαύλεις. Η υγιεινομική περιθάλ-

ψη βρίσκεται σε πρωτόγονη κατάσταση. Δεν υπάρχουν ούτε γιατροί, ούτε τεχνικοί, ούτε νοσοκόμες, ούτε νοσοκομεία για ν' αντιμετωπίσουν τις ανάγκες του πληθυσμού της υπαίθρου. Η σύνταξη των αγροτών αποτελεί ύβρη για τα γερατιά της υπαίθρου. Γιατί με τις σημερινές συνθήκες σύνταξη κάτω από 3.000 το μήνα δεν είναι σύνταξη αλλά ελεημοσύνη. Η απαράδεκτη αυτή εικόνα συμπληρώνεται με την ανυπαρξία πολιτιστικών κέντρων με βιβλία, μουσική, κινηματογράφο, θέατρο, άθληση κι άλλες πνευματικές εκδηλώσεις.

Η μέση παραγωγικότητα στις χώρες της ΕΟΚ είναι 2,5 φορές μεγαλύτερη απ' την δικιά μας. Πλεονεκτούμε βέβαια κλιματολογικά σε μια σειρά από προϊόντα, όχι όμως και σε σχέση με τρίτες χώρες, με τις οποίες υπάρχουν ήδη συμφωνίες με την ΕΟΚ για μειωμένους δασμούς μέχρι 80%. Το βαμβάκι και ο καπνός δεν αντιμετωπίζουν δασμούς σήμερα κι η ένταξη δεν θα είχε καμιά θετική επίπτωση σ' αυτά τα προϊόντα. Τα εσπεριδοειδή κινούνται κατά κύριο λόγο στην εσωτερική μας αγορά. Κι απ' τις εξαγωγές μας το μεγαλύτερο ποσοστό (πάνω από 80%) πηγαίνει στις ανατολικές χώρες. Το 80% των κρασιών μας καταναλώνεται στην εσωτερική αγορά. Κι υπάρχει τώρα τάση για την εισαγωγή ξένων κρασιών και ποτών. Το λάδι θα βρει σκληρό ανταγωνισμό από την Ιταλία, την Ισπανία, την Γαλλία. Το 70% σε κάθε περίπτωση εξάγεται στις ανατολικές χώρες. Το 80% των ροδακινών εξάγονται ήδη στην Γερμανία. Έχουμε ήδη μικρή εμπειρία, χρειάζεται σχόλιο;

Αύξηση εξαγωγών πρέπει να αναμένεται στα οπωροκηπευτικά. Μα δεν σημαίνει αυτό αναγκαστικά και αύξηση του εισοδήματος. Γιατί σκληρός θα είναι ο ανταγωνισμός από τρίτες χώρες που συνδέονται ήδη προνομιακά με την ΕΟΚ.

Όσο για την κτηνοτροφία - είναι σαφές ότι δεν πρόκειται να επιζήσει. Η πολιτική των κυβερνώντων της χώρας μας ποτέ δεν ευνόησε την ανάπτυξη της. Και οι ανταγωνιστικές συνθήκες σήμερα στα πλαίσια της ΕΟΚ θα είναι άμεσα και εντυπωσιακά καταστροφικές.

Μα γενικότερα, είναι τέτοια η εξάρτησή μας απ' τις ανατολικές χώρες - σε ό,τι αφορά εξαγωγές αγροτικών προϊόντων - ώστε ο αναπροσανατολισμός προς την ΕΟΚ να είναι ουσιαστικά αδύνατος. Κι όμως η ένταξή μας στην ΕΟΚ θα δημιουργήσει ανυπέβλητα εμπόδια για τη συνέχιση των εξαγωγών μας στις ανατολικές χώρες.

Η απόφαση της κυβέρνησης να εντάξει την Ελλάδα στην ΕΟΚ δεν είναι οικονομική, είναι πολιτική απόφαση, είναι απόφαση που υλοποιεί το «ανήκομεν εις την Δύσιν».

Γιατί γνωρίζει ακόμη και η κυβέρνηση, πως κάτω

απ' τη σημερινή διάρθρωση της αγροτικής οικονομίας της Ελλάδας, άσχετα από οποιαδήποτε πολιτική τοποθέτηση, οι συνέπειες της ένταξης για την αγροτική μας οικονομία θα είναι κυριολεκτικά καταλυτικές. Και γενικότερα όμως, θα χάσουμε κάθε ευκαιρία να αναπτύξουμε ισομερώς τους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας μας, να γίνουμε αυτοδύναμη χώρα οικονομικά. Και μακροπρόθεσμα αυτό δυναμιτίζει την οντότητά μας σαν Λαού και σαν Έθνους.

Μακροπρόθεσμα η λύση του αγροτικού προβλήματος της χώρας θ' απαιτήσει ριζική αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής της αγροτικής οικονομίας. Το εισοδηματικό πρόβλημα όμως που αντιμετωπίζει ο αγροτικός πληθυσμός είναι άμεσο και πρέπει και μπορεί ν' αντιμετωπισθεί με δημοσιονομικά κατά κύριο λόγο μέτρα.

Πρώτο, την εξαγγελία ενωρής τιμών ασφαλείας που να καλύπτουν πλήρως το αναμενόμενο κόστος παραγωγής και ένα λογικό ποσοστό κέρδους.

Δεύτερο, επιδοτήσεις για να διακινηθεί το προϊόν αν η τιμή ασφαλείας έτυχε να βγει υψηλότερη απ' ό,τι επιτρέπουν οι συνθήκες της αγοράς ή αν η πολιτεία επιθυμεί να εξασφαλίσει χαμηλή τιμή στην αγορά προς όφελος των οικονομικά ασθενεστερών τάξεων. (Αυτό δεν αφορά τον αγρότη που εισπράττει πάντα την προκαθορισμένη τιμή ασφαλείας).

Τρίτο, ασφάλιση της παραγωγής από θεομηνίες και νόσους.

Τέταρτο, έλεγχος των τιμών, άρση των δασμών, ή και επιδότηση του μηχανικού εξοπλισμού, των χημικών λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων.

Πέμπτο, αύξηση των συντάξεων σε επίπεδο που να επιτρέπει αξιοπρεπή γερατιά.

Αυτά τα άμεσα μέτρα οπωσδήποτε θα επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό. Από την πάταξη της φοροδιαφυγής, απ' την κατάργηση των προνομίων, «κινήτρων» και απαλλαγών του μεγάλου μονοπωλιακού κεφαλαίου, από την επιβολή υψηλού φόρου στα υπερκέρδη των μονοπωλίων.

Μα τα μέτρα αυτά δεν λύνουν το πρόβλημα. Θα χρειασθούν όχι μόνο αναδιάρθρωση της αγροτικής παραγωγής, μα και ριζικές θεσμικές αλλαγές.

Χρειάζεται πρώτα απ' όλα ένα γενικό, πανεθνικό πλάνο για την επιλογή καλλιεργειών κατά περιφέρεια ή ζώνη της χώρας. Η επιλογή - που θ' αναθεωρείται σε τακτά χρονικά διαστήματα ή όπως το επιβάλλουν οι συνθήκες - του είδους και της έκτασης της καλλιέργειας σε κάθε παραγωγική ζώνη, θα εξαρτηθεί τόσο από τις εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες όσο κι απ' τις συνθήκες που επικρατούν στην εγχώρα και την παγκόσμια αγο-

ρά. Προϋπόθεση βέβαια είναι η διαρκής (σε ετήσια βάση) μελέτη του εδάφους και η συνεχής παρακολούθηση των εξελίξεων της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι δυνατότητες παραγωγής σε μια περιφέρεια ή ζώνη εξαρτώνται βέβαια σε μεγάλη κλίμακα από τις επενδύσεις υποδομής που έχουν πραγματοποιηθεί. Κι αυτό σημαίνει αποξηραντικά, αρδευτικά, εγγειοβελτιωτικά έργα και κατάλληλα, επαρκή οδικά δίκτυα. Φράγματα που θα συγκεντρώνουν τα νερά που χύνονται στη θάλασσα χειμώνα και καλοκαίρι, αξιοποίηση του νερού που κινείται σε υπόγειες φλέβες, έργα αντιπλημμυρικά για να σώσουμε τη γη από το πνίξιμο της χειμωνιάτικης πλημμύρας - αποτελούν προϋπόθεση για την πλήρη αξιοποίηση των παραγωγικών δυνατοτήτων της ελληνικής γης.

Αλλά ο μικρός και κατατεμαχισμένος κλήρος αποτελεί αποφασιστικό πρόσκομμα στην αύξηση της παραγωγικής αποδοτικότητας, στη μείωση του κόστους παραγωγής. Η απόδοση των ακαλλιέργητων εκτάσεων των τσιφλικιών που ακόμη υπάρχουν σε μεγάλη κλίμακα στη χώρα μας στους ακτήμονες αγρότες δεν θα δώσει λύση στο πρόβλημα. Ούτε ο ανασασμός θα λύσει το πρόβλημα. Είναι δύσκολη μακρόχρονη διαδικασία και είναι πιθανό τελικά να ευνοήσει τους σχετικά οικονομικά ισχυρότερους αγρότες. Το κληρονομικό μας δίκαιο σε κάθε περίπτωση θα οδηγήσει και πάλι, ύστερα από καιρό, στον μικρό και κατατεμαχισμένο κλήρο. Η μόνη λύση τελικά είναι ο παραγωγικός αγροτικός συνεταιρισμός με βάση την ομαδική καλλιέργεια.

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στην σημερινή τους μορφή, είναι τόσο απογοητευτικοί ώστε ο αγρότης να αμφισβητεί τις τεράστιες δυνατότητες που παρέχει αυτή η θεσμική μορφή για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας μας. Γιατί σήμερα απ' τους 7.000 συνεταιρισμούς οι 5.000 είναι πιστωτικοί - δηλαδή μια γραφειοκρατική προέκταση της ΑΤΕ για τη διανομή των δανείων. Οι υπόλοιποι είναι παραγωγικοί συνεταιρισμοί.

Μα στην πράξη - με λίγες εντυπωσιακές εξαιρέσεις - τι σημαίνει σήμερα ο τίτλος «παραγωγικός» συνεταιρισμός; σημαίνει απλώς ότι παρεμβάλλεται στην διαδικασία διάθεσης (όχι παραγωγής) των προϊόντων - είναι δηλαδή στην ουσία εμπορικός. Μόνο ένα 10% των συνεταιρισμών στην Ελλάδα εμπλέκονται στην παραγωγική διαδικασία σ' αντίθεση με τις χώρες της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης όπου οι συνεταιρισμοί συμμετέχουν στην διαδικασία της παραγωγής κατά 80% περίπου.

Η σχέση των συνεταιρισμών ανάμεσά τους, μα και η σχέση τους με την Τοπική Ένωσή τους

είναι όχι μόνο χαλαρές αλλά συχνά και ανταγωνιστικές. Κι όσον αφορά την ηγεσία τους, την ΠΑΣΕΓΕΣ, είναι πασιγνωστό πως είναι πάντα το διαβιβαστικό όργανο της ΑΤΕ και της εκάστοτε κυβέρνησης, πως ποτέ δεν ήταν εκφραστής των συμφερόντων είτε των συνεταιρισμών είτε των αγροτών.

Όλο αυτό το θεσμικό σχήμα είναι ολότελα ξεπερασμένο. Και είναι επιτακτικό καθήκον της πολιτείας να προωθήσει το γρηγορότερο δυνατό την δημιουργία σε πανελλήνια κλίμακα αγροτικών συνεταιρισμών (πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων) νέου τύπου. Τα βασικά χαρακτηριστικά τους πρέπει να είναι: πρώτο, ο συνεταιρισμός αναλαμβάνει όλο το φάσμα της ομαδικής κατά κανόνα παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων. Δεύτερο, είναι αγροτοβιομηχανικός για να σμίξει το εργοστάσιο και το χωράφι, για να συγκρατηθεί η νιότη στην ύπαιθρο. Τρίτο, είναι άμεσα υπεύθυνος για τις πιστώσεις που παρέχονται στα πλαίσια του γενικού προγράμματος της χώρας και του συντονισμού (και μόνο) που ασκείται από την ΑΤΕ. Τέταρτο, οι αγρότες που συμβάλλουν σε γη (που παραμένει δικιά τους ατομική ιδιοκτησία), σε εξοπλισμό και σε προσωπική εργασία, αυτοδιαχειρίζονται - αυτοδιοικούν - τους συνεταιρισμούς. Η πολιτεία δεν ασκεί έλεγχο σκοπιμότητας. Η δικαστική εξουσία μόνο ασκεί έλεγχο νομιμότητας. Πέμπτο, οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης - πρώτου ή δεύτερου βαθμού - συμμετέχουν στην διοίκηση για να προωθήσουν τα γενικότερα συμφέροντα του χωριού, της πόλης, της επαρχίας.

Βέβαια η πολιτεία θα παίζει, πρέπει να παίζει αποφασιστικό ρόλο. Όχι μόνο στην διαμόρφωση των νέων θεσμικών πλαισίων. Απαιτείται η ενεργός συμμετοχή της για τα έργα υποδομής, για την ανάπτυξη βιομηχανίας που να προμηθεύει σε χαμηλές τιμές τον αγροτικό εξοπλισμό, το φυτοφάρμακο και το χημικό λίπασμα. Είναι τέλος υπεύθυνη για την οργάνωση της αγροτικής εκπαίδευσης, για την δημιουργία αγροτικών και συνεταιριστικών σχολών, ιδρυμάτων και ινστιτούτων που θα προωθήσουν την έρευνα σε βάθος.

Σ' όλα αυτά θα συμμετέχουν ενεργά οι συνεταιρισμοί. Όπως θα πρέπει να συμμετέχουν παράλληλα με τους περιφερειακούς φορείς, στην ανάπτυξη της στέγης, της υγειονομικής περιθάλψης, των πολιτιστικών εκδηλώσεων των υπαίθρου. Η παροχή «δωρεάν» ιατρικής, φαρμακευτικής περιθάλψης, άνετης και σύγχρονης στέγης με επιδότηση και χαμηλότοκα δάνεια, εντάσσονται ασφαλώς στο πρόγραμμα αναζωογόνησης της ελληνικής υπαίθρου».

(Λόγος στη Λάρισα, 26-3-1977)

Με βάση αυτά ασκήθηκε η πολιτική του ΠΑΣΟΚ ως αντιπολίτευση.

Για τις εφαρμογές ως Κυβέρνηση βλ. τα νεότερα κείμενα (ομιλίες κλπ. ως Πρωθυπουργού, νόμοι, κυβερνητικές πρακτικές, κλπ.) στον επόμενο τόμο (αν εκδοθεί).

Όσον αφορά τα πιστεύω της Νέας Δημοκρατίας ως Κυβέρνησεως βλ. στις προηγούμενες σελίδες του Ε τόμου και σε όσα θα γραφούν στη συνέχεια. **Ως αντιπολιτεύσεως** δε στις σελίδες του επόμενου Τόμου (αν εκδοθεί). Πλούσια στοιχεία για τη Νέα Δημοκρατία υπάρχουν ακόμα στο Αρχείο Καραμανλή καθώς και στα πολλά που γράφηκαν σε όλα τα έντυπα κατά το θάνατο του (1998).

*

Όσον αφορά την εξέλιξη στην κυβερνητική εξουσία που επιδρά βασικά στην εξέλιξη (θετική ή αρνητική) των αγροτικών και συνεταιριστικών προβλημάτων, σημειώνεται ότι (μετά τα όσα έχουν σημειωθεί στις προηγούμενες σελίδες του Τόμου Ε) **νέες εκλογές βουλευτικές έγιναν πρόωρα την 20-11-1977**. Διεξαγωγή από την ίδια την προηγούμενη Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας με ενισχυμένη αναλογική. Αποτελέσματα:

	%	Βουλευτές
Νέα Δημοκρατία	41,84	172
ΠΑΣΟΚ	25,34	93
Ένωση Δημοκρ. Κέντρου	11,95	15
ΚΚΕ	9,36	11
Εθνική Παράταξη	6,82	5
Συμμαχία προοδ. αριστ. δυνάμεων	2,72	2
Νεοφιλελεύθεροι (Μητσοτάκης)	1,08	2

300

Σχηματίζεται Κυβέρνηση υπό Κ. Καραμανλήν έως 5 Μαΐου 1980, οπότε ο πρωθυπουργός εκλέγεται (μεταπηδά) Πρόεδρος της Δημοκρατίας (έως Μάρτιο του 1985 οπότε παραιτείται και εκλέγεται ο Χρ. Σαρτζετάκης) και στην Κυβέρνηση ορίζεται πρωθυπουργός ο Γ. Ράλλης.

– Κατά την περίοδο 1974-1980 ενδεικτική των οικονομικών εξελίξεων είναι (εκτός των άλλων) η τιμή της χρυσής λίρας:

Έτος	Αρχή Ιανουαρ.	Τέλος Δεκεμβρ.
1974	1.090	1.839
1975	1.698	1.522
1976	1.448	1.689
1977	1.663	1.795
1978	1.931	2.110
1979	2.278	4.509
1980	6.500	7.177

Τα στοιχεία αυτά είναι ενδεικτικά της κακής οικονομικής και γενικότερης εξέλιξης.

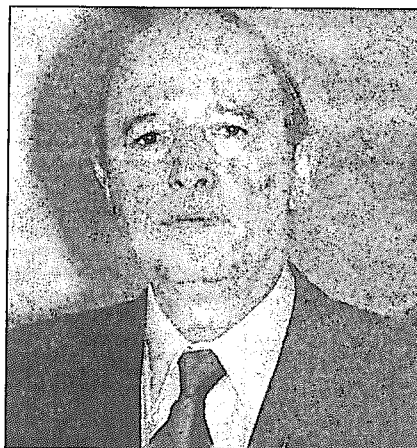
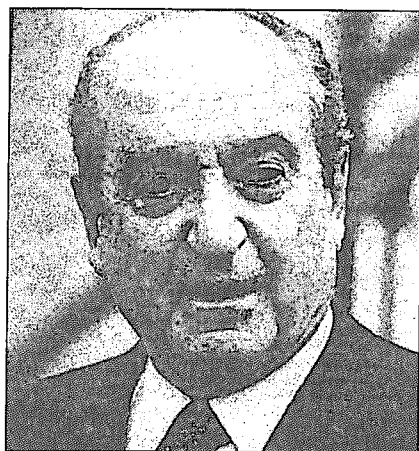
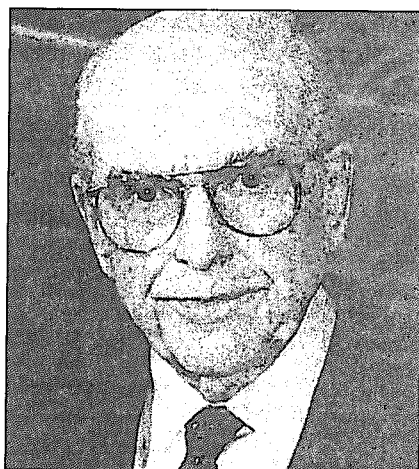
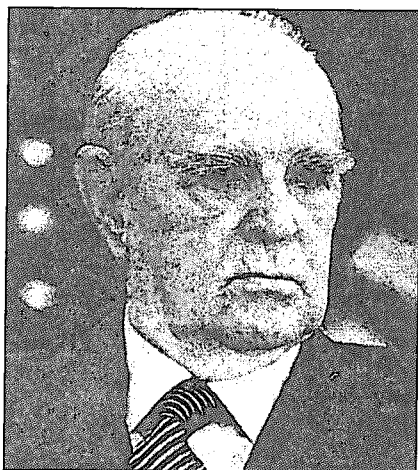
– Η Κυβέρνηση Ράλλη κυβερνά με μεγάλες δυσκολίες έως τις εκλογές 18 Οκτωβρίου 1981 οπότε πρώτο κόμμα αναδεικνύεται το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 48,5% και απόλυτη πλειοψηφία στη Βουλή.

Σχηματίζει ισχυρή Κυβέρνηση με μεγάλες μεταβολές στη δημόσια ζωή. (Βλ. μερικά βασικά στην έκδοση «Λόγοι του Πρωθυπουργού Ανδρέα Γ. Παπανδρέου 1981-1982).

Βλ. εκεί κυρίως σε ό,τι αφορά τα αγροτικά - συνεταιριστικά:

- Τις προγραμματικές δηλώσεις 22-11-1981 στη Βουλή.
- Τα οικονομικά μέτρα (13-12-1981 και 3-1-82).

- Αγροτικά, στην Επέτειο του Κιλελέρ 21-3-82.
- Το Αγροτικό Πρόγραμμα (στο Α' Αγροτικό Συνέδριο 22-3-1982).
- Κείμενο για κρατικούς προϋπολογισμούς 1982 και 1983. Ανάπτυξη στο τεράστιο υλικό από το 1981 και στα νεότερα (της Κυβερνήσεως Κ. Σημίτη, κλπ) θα γίνει στον ΣΤ Τόμο.
- Γενικά πάντως και από τις Κυβερνήσεις Καραμανλή και περισσότερο από τις Κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ επεκτείνεται η κρατική δραστηριότητα στην οικονομική ζωή με σύσταση κρατικών οργανισμών - επιχειρήσεων σε διάφορους τομείς, με όλα τα θετικά και αρνητικά επακόλουθα.
- Σχετικά με την αγροτική - συνεταιριστική ζωή, πολλές είναι οι αντικειμενικές παρατηρήσεις, υποδείξεις στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών και Οικονομίας» έως το 1984 (όπως και σε όλες τις προηγούμενες Κυβερνήσεις) και στη συνέχεια στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία» (από το 1986) καθώς και την εφημ. «Αγροτική» (ιδρυτής ο Αλέξ. Μπαλατατζής), στα οποία βέβαια δεν είναι δυνατό να γίνει εδώ αναφορά.

Οι βασικοί πολιτικοί αρχηγοί - πρωθυπουργοί κατά τα τελευταία 25 χρόνια μετά το 1974
(με ριζική επίδραση της όλης πολιτικής τους και στα αγροτικά - συνεταιριστικά).

Σχετικά με την νομοθεσία συνεταιρισμών

Στις προηγούμενες σελίδες του Τόμου Ε παρακολούθησαμε το σήριαλ για τη νομοθεσία Συνεταιρισμών, δηλ. το νέο θαυμάσιο (κατά τις διακηρύξεις) νόμο που θα γινόταν, προσαρμοσμένο στις αρχές των Συνεταιρισμών και στην φιλελεύθερη εφαρμογή των χωρών της ΕΟΚ. Το σήριαλ αυτό που άρχισε από το 1974 το παρακολουθήσαμε έως και το τέλος του 1976. Ενώ επρόκειτο να γίνει ο νόμος «εντός 15ημέρου». Τότε το 1976 αποφασίστηκε ότι το νομοσχέδιο «πρέπει να μελετηθεί»

Τελικά φτάσαμε στο νόμο 921 του 1979 αφού το σχετικό νομοσχέδιο πέρασε από καταγιγισμό στη Βουλή επί μακρόν χρονικό διάστημα. Όλα τα σχετικά γι' αυτό βλ. στο βιβλίο των Οικονομοπούλου - Κλήμη - Καμινάρη όπου στην εισαγωγή στις σελίδες 7-15 γίνεται από τον Α.Ν. Κλήμη αναλυτική έκθεση και για όλο το ιστορικό της καταθέσεως, ψηφίσεως, κλπ.

Αναλυτικά θα γίνει αναφορά στον νόμο αυτό (θετικά και αρνητικά) στον ΣΤ' Τόμο (αν εκδοθεί, άλλως οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να μελετήσουν το παραπάνω βιβλίο).

Με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ η ζωή του Ν. 921/1979 δεν υπήρξε μακρόχρονη.

Ουσιαστικές μεταβολές στα συνεταιριστικά άρχισαν να δρομολογούνται μετά την ανάληψη της εξουσίας από το ΠΑΣΟΚ με διάφορες ενέργειες και με την κατάρτιση νέου σχεδίου

ΑΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ - ΑΡΙΣΤ. ΚΛΗΜΗ - ΑΓΓ. ΚΑΜΙΝΑΡΗ

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(Νόμος 921 του 1979 - Συνδέσεις - Σχόλια)

Παριλαμβάνει (για κάθε άρθρο του νέου ν. 921)

- Τό κείμενο του άρθρου, με το αντίστοιχο κείμενο από την εισηγητική Έκθεση.
- Συγκριτικό των νέων διατάξεων με τις ρυθμίσεις του ν. 602, επί δικαιοσύνης και τή νομιμότητας.
- Τελειότητα - κωδικοποίηση όλων των συζητημένων κείμενων, προτάσεων και τροποποιήσεων, που έγιναν στη Βουλή.
- Τις έμπειρες διλήψεις και τις διλήψεις για τα κράνη.
- Σύνθεση με τη βασική ελληνική νομοθεσία (Α.Κ. - Ε.Ν. - Κ.Πολ. Δικ. - Παν. κλπ.).
- Συγκριτικό με αντίστοιχα άρθρα νόμων Γερμανίας, Γαλλίας, Ισπανίας, Αγγλίας, Αυστρίας, Ελβετίας, Ολλανδίας, Αμερικής, Γιουγκοσλαβίας, Βουλγαρίας και άλλων χωρών).
- Συνεταιριστικές και νομικές σημειώσεις, σε κάθε άρθρο και θέμα.

Επίσης δίνεται στο τέλος του βιβλίου:

Αναλυτικό εγχειρίδιο του ν. 921 (όλφροθητικά, κατά άρθρα).

Επιστημονική Συνεργασία:

ΑΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ ΑΓΓ. ΚΑΜΙΝΑΡΗ
Πολιτικός ΔΕΟΕΕ Νομικό - Συνεταιριστικό Διπλόγλωσσος Άδελφος
τ. Πρωτοδ. Δ) των Συνεταιριστικών τ. Πρωτοδ. Υμνητ. Ελλοκτών Έσοτ. Βασιλός Παπαίου
ρωτών και Γεωργ. Ομοιών (Πραξία Άκαθην. Άδελφών) Άνωτ. Σχ. Πολ. Έπιστημών

Αθήνα 1979

ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΑΤΑΞΕΥΑΤΑ

νόμου για τους Συνεταιρισμούς προσαρμοσμένου στις ιδρυτικές διακηρύξεις του νέου κινήματος. Βλ. το σχέδιο του νόμου «για την αποκατάσταση της δημοκρατικής λειτουργίας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων» στο περιόδ. «Θέματα Συνεταιρισμών» 1982 τεύχος 70 σελ. 5097, 5100 και την αιτιολογική του έκθεση στο τεύχος 71 σελ. 5117, 5163.

Τελικά ψηφίστηκε ο νόμος 1257/1982 (βλ. στο ίδιο περιοδικό 1982 τεύχος 71 σελ. 5137, 5209. Βλ. και ν. 1270/82 άρθρ. 65 για έναρξη των προθεσμιών νέων εκλογών στις 30-10-82.

Η σειρά των νέων αυτών και άλλων από τότε νόμων και εφαρμογών, έφεραν στην εφαρμογή νέες δυνάμεις και νέες αντιλήψεις με ενθουσιώδη εξόρμηση για επεκτατική συνεταιριστική περίοδο. Και όπως συμβαίνει σε περιόδους βασικών μεταβολών τα αποτελέσματα είναι μικτά, άλλοτε και αλλού θετικά και άλλοτε και αλλού αρνητικά που απαιτούν αντικειμενική ήρεμη ιστορική εξέταση.

Και ο νόμος αυτός 1257/1982 δεν κράτησε πολλά χρόνια. Αρχισαν αμέσως οι τροποποιήσεις επί τροποποιήσεων.

Στη συνέχεια ψηφίστηκε ο ν. 1541/1985.

Αργότερα ψηφίζεται ο νόμος 2169/1993.

Γενικά για τη νομοθεσία Συνεταιρισμών και τα νομολογιακά προβλήματα βλ. στη «Συνεταιριστική Πορεία» σε όλα σχεδόν τα τεύχη από 4 του 1986 έως και 38 του 1993 κείμενο της διηγήρου Β. Δημητριάδου. (Βλ. το συγκεντρωτικό Ευρετήριο από την έκδοση του περιοδικού έως τέλος 1998, εργασία Ολ. Κλήμη - Καμινάρη).

Ο νόμος 2169 του 1993 τροποποιήθηκε με τους νόμους 2181/1994 και 2538 του 1997. Ανεπίσημη κωδικοποίησή του από τον Αντ. Χατζηβασιλείου βλ. σε έκδοση της Αγροτικής Συνεταιριστικής και νέα δημοσίευση στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία» τεύχη 50 και 51 του 1998.

Αλλά και αυτό το ισχύον δίκαιο δεν αναγνωρίζεται, από ετών, ως το πρέπει και υπάρχει διαδικασία συντάξεως νέου νόμου (που και αυτή - όπως όλες οι προηγούμενες είναι πρόχειρη - μεταβάλλεται κατά τις πρόχειρες αντιλήψεις του κάθε φορά υπουργού Γεωργίας και τις περιστάσεις με δηλώσεις κλπ.). Σχετικές παρατηρήσεις βλ. σε κείμενο Κ. Παπαγεωργίου στη «Συνεταιριστική Πορεία» τ. 53 του 1999.

Όσον αφορά τους «Αστικούς» Συνεταιρισμούς έχει δημιουργηθεί νέα ειδική νομοθεσία (βλ. ανεπίσημη κωδικοποίηση στο παραπάνω περιοδικό της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού τεύχος 53 του 1999).

Σχετικά με την Εποπτεία των Γεωργικών Συνεταιρισμών που άσκησε η ΑΤΕ από το 1930, αυτή ουσιαστικά είναι τώρα ανύπαρκτη τόσο εξ αιτίας των διατάξεων των νεότερων, από το 1985, νόμων όσον και από την απογύμνωση του ειδικού εποπτικού προσωπικού.

Επί έτη συζητείται η άπιαστη επιδίωξη της αυτοεποπτείας ή της εποπτείας με ειδικό σώμα έξω της ΑΤΕ (επιδίωξη που έχει πολλά προβλήματα οργανωτικά και οικονομικά τα οποία δεν είναι εύκολο να αντιμετωπισθούν και μάλιστα με τον ερασιτεχνικό τρόπον με τον οποίον έρχονται στην επιφάνεια κατά διαστήματα). Η ουσία είναι ότι η Εποπτεία (με τον διπλό της ρόλο του συμπαραστάτη - ενισχυτή αλλά και του ελεγκτού για πρόληψη αδικημάτων) είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις στη συνεταιριστική ζωή.

Όσον αφορά τη συνεταιριστική δραστηριότητα στον αγροτικό τομέα.

Βασικό πρόβλημα δημιουργήθηκε κυρίως από την άσκηση μέσω των Συνεταιριστικών Οργανώσεων (κυρίως των Κεντρικών και των Ενώσεων) αγροτικής κοινωνικής πολιτικής, πέραν από τις δυνατότητες που επέτρεπαν οι δεσμεύσεις ΕΟΚ, χωρίς επίσημη κρατική κάλυψη (εγγύηση), γραμμή που δημιούργησε σε πολλές οργανώσεις υπερχρέωση που έγινε αποπνικτική από την αδυναμία εξυπηρέτησής των χρεών, με την επιβάρυνσή τους με υψηλότερους τόκους υπερχρεώσεως (λόγω καθυστέρησεων και πληθωρισμού).

Διαδοχικές ρυθμίσεις ανάγκης οδήγησαν στην ανάληψη σημαντικού μέρους αυτών των χρεών κρατικής ευθύνης από το Δημόσιο, χωρίς όμως να λυθεί εντελώς το πρόβλημα.

Υπήρξε και μεγάλη αύξηση προσωπικού στις Οργανώσεις που τις επεβάρυνε πολύ. Εκείνο που πρέπει ιδιαίτερα να τονισθεί, για την μετά το 1974 περίοδο, είναι το από ετών βασικό πρόβλημα της απότομης (τις τελευταίες δεκαετίες) μεταβολής των συνθηκών παγκόσμια, από την ελεγχόμενη και προστατευόμενη από το Κράτος οικονομία στην ελεύθερη οικονομία της Αγοράς και του ανταγωνισμού.

Ενώ δηλαδή οι Ελληνικοί Συνεταιρισμοί (όπως και σε άλλες χώρες) αναπτύχθηκαν από το 1915 μέσα σε καθεστώς μεγάλης παρεμβάσεως του Κράτους στην οικονομική ζωή (για επίλυση μεγάλων προβλημάτων που προέκυπταν απο τους πολέμους και άλλα γεγονότα), επέμβαση που οδήγησε (μεταξύ άλλων) σε συγκεντρώσεις γεωργικών προϊόντων για λ/σμό του Κράτους και φροντίδα γενικότερη εξασφάλισης από αυτό εισοδήματος για επιβίωση των αγροτικών πληθυσμών, η κατάσταση άλλαξε ριζικά τις τελευταίες δεκαετίες.

Ανέτοιμες οι Συνεταιρικές Οργανώσεις (όπως και γενικότερα το Κράτος και η όλη οικονομική ζωή) καλούνται να προσαρμοσθούν στη νέα διεθνή κατάσταση για να μπορέσουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως θεσμός γενικότερης αναγνώρισης (την σημασία του οποίου τονίζουν και επίσημα κείμενα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και της ΕΟΚ δημοσιευμένα και στα συνεταιριστικά περιοδικά).

Βασικό συνεπώς καθήκον των Συνεταιρισμών του σήμερα είναι η προσπάθεια της ταχύτερης προσαρμογής προς τις νέες συνθήκες με διαφύλαξη των συνεταιριστικών αρχών και επιδιώξεων για εξυπηρέτηση των αναγκών των ανθρώπινων κοινοτήτων. Βασικό κείμενο σχετικό με το πρόβλημα αυτό είναι η ομιλία Αριστ. Ν. Κλήμη κατά την Αναγόρευση του ως Επιτίμου Διδάκτορα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (βλ. στη «Συνεταιριστική Πορεία» 1998 τεύχη 48 και 52).

* * *

Γενικά θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν σήμερα αξιόλογες συνεταιριστικές Οργανώσεις (τοπικές, περιφερειακές, κεντρικές), παρά τις όποιες οδυνηρές οπισθοδρομήσεις. Αυτές πρέπει να αντιμετωπισθούν από την κρατική εξουσία με κατανόηση (νομοθεσία, συνεταιριστική πολιτική, κλπ.), ώστε να μπορούν να δρουν χωρίς δεσμεύσεις και επικαλύψεις, με βάση τις συνεταιριστικές παγκόσμια κατευθύνσεις. Έτσι, στη συνέχεια, θα γίνει δυνατό, όσο υπάρχουν συνεταιριστές με γνώσεις - ήθος - δραστηριότητα, να υπάρξει νέα συνεταιριστική πορεία που θα τιμά το παρελθόν και θα λαμπρύνει το μέλλον.

Σχετικά κείμενα για την σωστή συνεταιριστική πολιτική δημοσιεύονται από τους λίγους πραγματικά ειδικούς στα θέματα των Συνεταιρισμών στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία», της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού καθώς και αρκετά στο περ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών «Αγροτικός Συνεργατισμός» και σε άλλα έντυπα (όπως, δυστυχώς, δημοσιεύονται και άλλα αλλού από παντογνώστες μαθητευομένους μάγους με κομματικές, κυρίως, κατευθύνσεις, διαλυτικά και συκοφαντικά για τη γεωργική συνεταιριστική κίνηση).

* * *

Με το σύστημα της διεξαγωγής των εκλογών σε όλες τις ομοιόβαθμες συνεταιριστικές Οργανώσεις στην ίδια χρονική στιγμή και τη δημιουργία των κομματικών ψηφοδελτίων, τη δημιουργία στα χωριά (για πολλά χρόνια) των πράσινων, των θαλασσί, των κόκκινων καφενείων και με άλλα διαχωριστικά, οι Συνεταιρικές Οργανώσεις έχουν υποταγεί, σε μεγάλο βαθμό, στις κομματικές εξαρτήσεις, παρόλο που κατά διαστήματα ακούγονται και αντίθετες φωνές - παροτρύνσεις για μη κομματικοποίηση (όμως όχι πάντα ειλικρινείς).

Χαρακτηριστικό πάντως είναι ότι αντικειμενικοί επιστήμονες δεν παύουν να κάνουν το συνεταιριστικό τους καθήκον. Εντελώς ενδεικτικά παραθέτουμε από επαρχιακή εφημερίδα («Δημοκράτης» Μυτιλήνης 13 και 14-3-1997) ένα ωραίο χαρακτηριστικό κείμενο του Δημ. Προβατά (Προέδρου του Ινστιτούτου Αγροτικών Ερευνών Ι.Α.Γ.Ε.) με τίτλο «Χωρίς κομμα-

τικές επιρροές οι εκλογές στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς». Γράφει:

«**Η ΠΑΣΕΓΕΣ** ανακοίνωσε την έναρξη των εκλογικών διαδικασιών για την ανάδειξη της νέας ηγεσίας του συνεταιριστικού κινήματος.

Οι εκλογές αυτές είναι μια νέα ευκαιρία για τον αγροτικό κόσμο. Μια νέα ευκαιρία για την αναζωογόνηση του Συνεταιριστικού Κινήματος. Μια ευκαιρία για την αποκήρυξη μιας πολιτικής που οδήγησε τους συνεταιρισμούς στην οικονομική καταστροφή και στην ανποληψία. Μια ευκαιρία για την αποβολή του κομματισμού από τους συνεταιρισμούς. Μια ευκαιρία για να εμποδιστεί μια νέα παρέμβαση του Κράτους στους συνεταιρισμούς. Μια ευκαιρία να επιβάλουν οι συνεταιρισμοί στο κράτος τη θέση τους ότι είναι χρήσιμη και αναγκαία η συνεργασία τους. Μια ευκαιρία να αποδείξουν στο κράτος ότι είναι το καλύτερο εργαλείο για την εφαρμογή μιας άλλης πολιτικής για τον αγροτικό τομέα.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να φέρουν την αναδιάρθρωση των καλλιιεργειών. Να εκπαιδεύσουν και να καταρτίσουν σε συνεχή βάση τους αγρότες για την επιτυχία του εγχειρήματος. Να τους ενημερώνουν για το προϊόν τους και τους συνεταιρισμούς τους. Να τους ενημερώσουν και να εφαρμόσουν μαζί το νέο θεσμό των Ομάδων Παραγωγών. Να εξασφαλίσουν τη διάθεση των προϊόντων τους μέσα από τους συνεταιρισμούς τους. Να αποκρούσουν τον εκμαυλισμό του εμπορίου και να διοχετεύσουν την παραγωγή μας στο συνεταιριστικό εργοστάσιο, στο συνεταιριστικό εκκοκμιστήριο, στην εμπορία μέσα από τον συνεταιρισμό ή την ένωση.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να αναζωογονήσουν την περιφέρεια και την ύπαιθρο με τις κοινές επενδύσεις τους στην πρωτογενή παραγωγή, τη μεταποίηση, την εμπορία των προϊόντων μας στους τόπους παραγωγής.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να εφαρμόσουν τα αποτελέσματα της αγροτικής έρευνας και να ωφελήσουν τους παραγωγούς και την οικονομία του τόπου μας.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να συμβάλουν στη μείωση του κόστους παραγωγής παράγοντας σπόρους, κατασκευάζοντας μηχανήματα, παράγοντας λιπάσματα και φυτοφάρμακα, εμπορευόμενοι μηχανήματα που δεν μπορούμε να κατασκευάσουμε στη χώρα μας.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να εξασφαλίσουν τη διάθεση των προϊόντων και το εισόδημα των παραγωγών μέσα από τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, τα μεγάλα καταστήματα, τις εξαγωγές.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να κάνουν τους αγρό-

τες σοβαρούς επαγγελματίες με συνεχή ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση. Να τους διδάξουν πώς θα μειώσουν το κόστος και θα αυξήσουν την παραγωγή. Πώς θα μεγαλώσουν την εκμετάλλευσή τους αξιοποιώντας τα κίνητρα των επενδυτικών νόμων και την αγροτική πίστη.

Οι Συνεταιρισμοί μπορούν να διασφαλίσουν το μέλλον της ΑΤΕ, συμμετέχοντας στο κεφάλαιό της, στη διοίκησή της και στη χάραξη της πολιτικής της.

Αλλαγή τακτικής, νοοτροπίας και πολιτικής

Για να γίνουν όλα αυτά όμως χρειάζεται αλλαγή πολλών πραγμάτων. Το κυριότερο, **να αποβάλουν τον κομματισμό από τον συνεταιρισμό.** Στους συνεταιρισμούς να εκλέξουν τους καλύτερους. Αυτούς που έχουν διάθεση να προσφέρουν, αυτούς που έχουν δείξει το ενδιαφέρον τους για τους συνεταιρισμούς και τους αγρότες. Αυτούς που πάνω απ' όλα είναι τίμιοι και χαίρουν της εκτίμησης των συγχωριανών τους. Αυτούς που έχουν ανοιχτά μυαλά και βλέπουν πέρα από τα όρια του χωριού τους. Αυτούς που οραματίζονται ένα πανίσχυρο συνεταιριστικό κίνημα ικανό να διαχειριστεί το σύνολο της αγροτικής παραγωγής. Αυτούς που δε βλέπουν τους συνεταιρισμούς ως σκαλοπάτι για να πάνε πιο ψηλά στην κομματική ή την κρατική ιεραρχία.

Να αλλάξουν νοοτροπία και συμπεριφορά απέναντι στους συνεταιρισμούς. Οι συνεταιρισμοί είναι οικονομικές μονάδες που ανήκουν στα μέλη τους και διαχειρίζονται τα προϊόντα τους. Στους συνεταιρισμούς δεν δίνουμε το προϊόν που δεν παίρνει ο έμπορος. Δίνουμε όλη την παραγωγή μας. Και πληρωνόμαστε ανάλογα με την ποιότητα. Καλή τιμή στο καλό προϊόν, μικρότερη στο υποβαθμισμένο. Οι Συνεταιρισμοί δεν είναι κρατικά μαγαζιά. Ως οικονομικές μονάδες έχουν ανάγκη από αιμοδότηση.

Να καταβάλουν όλοι τη μερίδα τους. Όχι μόνο το υποχρεωτικό ποσό των 50.000 που καθόρισε το κράτος (25.000 για τις προβληματικές περιοχές) αλλά αυτό που θα αποφασίσει η Γενική Συνέλευση.

Να ορίσουν με βάση το προϊόν το ύψος της ευθύνης κάθε συνεταιρίου. Για παράδειγμα το διπλάσιο της μερίδας, το τριπλάσιο ή το πενταπλάσιο.

Να ανοίξουν τους συνεταιρισμούς σε όλους τους παραγωγούς αγροτικών προϊόντων ανεξάρτητα αν είναι κατά αποκλειστικό ή κύριο επάγγελμα αγρότες. Αν κρίνουν ότι τους μερικούς απασχολούμενους στη γεωργία μπορούν, επειδή είναι καλοί παραγωγοί και νοικοκύρηδες, να τους βάλουν και στη διοίκηση, να το κάνουν αν το κρίνει η Γενική Συνέλευση.

Να εργασθούν για τη συνένωση των συνεταιρισμών στα όρια μιας Κοινότητας, ενός Δήμου, μιας Γεωγραφικής Ενότητας, ενός Συμβουλίου Περιφέρειας.

Να εργασθούν για τη συνένωση των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε κάθε νομό. Όπου δεν είναι δυνατόν να συνενωθούν, να περάσουμε από το σύνθημα «Μία Ένωση στο Νομό» σε «Μία Κοινοπραξία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στο Νομό» ή σε «Μία Κοινοπραξία στην Περιφέρεια». Τα πλεονεκτήματα των συνενώσεων τα γνωρίζουμε όλοι.

Και συνεχίζει:

Συνεταιρισμοί και Αγορά

Επειδή οι συνεταιρισμοί είναι οικονομικές μονάδες ας δούμε τι γίνεται στην αγορά. Τράπεζες συνενώνονται. Ασφαλιστικές Εταιρίες συνενώνονται. Ιδιωτικές επιχειρήσεις ανταλλάσσουν πακέτα μετοχών και συνενώνονται. Τα μικρά Super Markets γίνονται αλυσίδες. Μεγάλες εταιρίες ανοίγουν υποκαταστήματα σε όλες τις χώρες του κόσμου. Στόχος τους η αγορά και η οικονομική δύναμη. Στην αγορά πρέπει να είσαι ανταγωνιστικός. Άρα σου χρειάζεται ποιοτικό προϊόν και οικονομική δύναμη. Το προϊόν το παράγεις μόνος σου. Την οικονομική δύναμη σου τη δίνει η συνένωση. Σου τη δίνει η μεταποίηση του προϊόντος σου. Σου τη δίνει η καθετοποίηση της παραγωγής. Όχι μόνο βαμβάκι, αλλά και εκκοκκιστήριο. Όχι μόνο νήμα, αλλά και ύφασμα. Όχι μόνο ύφασμα, αλλά και έτοιμο ένδυμα. Όχι μόνο εισόδημα από το βαμβάκι, αλλά και υπεραξία από την εκκοκκιστική, τη νηματοποίηση, την ύφανση, το έτοιμο ένδυμα. Όχι μόνο δουλειά στο χωράφι, αλλά και στη μεταποίηση, στο έτοιμο ένδυμα, στις υπηρεσίες. Όχι ανήμποροι παρατηρητές της παρακμής και της ερημοποίησης των χωριών μας, αλλά κύτταρα αναζωογόνησης της ελληνικής υπαίθρου. Τα παραδείγματα από τη σύγχρονη ιστορία μας είναι πολλά. Όχι μόνο τα Αμπελάκια, αλλά και η σύγχρονη Ζαγορά, το τρίγωνο Βέροιας - Σκιάδρας - Νάουσας, η Σάμος, η Λάρισα, η Αιγιάλεια, η Πρέβεζα, η Δωδώνη, τα Τρίκαλα, τα Γιάννενα, η Ξάνθη είναι μερικές από τις ανθούσες συνεταιριστικές μονάδες. Αρκεί να το πιστέψουμε. Αρκεί να πιστέψουμε στη δύναμη της συνεργασίας. Αρκεί να απορρίψουμε τους συκοφάντες του συνεταιριστικού κινήματος. Αρκεί να αποβάλουμε από το συνεταιριστικό κίνημα εκείνους που το βλέπουν μόνο για ίδιο όφελος, για σκαλοπάτι κοινωνικής ανέλιξης.

Διεθνοποίηση και Σύγχρονη Διοίκηση

Η διαδικασία ενοποίησης της Ευρώπης μας ανοίγει δρόμους. Ας βλέπουμε μπροστά μας τον Ευρω-

παϊκό Συνεταιρισμό και τη συνεργασία. Συνεργασία με τους αντίστοιχους συνεταιρισμούς. Να στέλνουμε λάδι να φέρνουμε βούτυρο. Να εξάγουμε φρούτα να εισάγουμε κτηνοτροφικά προϊόντα. Να ανταλλάσσουμε τα προϊόντα μας. Δεν υπάρχουν μόνο οι πολυεθνικές στην Ευρώπη και στον κόσμο. Υπάρχουν και οι Συνεταιρισμοί. Και αν εδώ δεν τους άφησαν να προκόψουν, στην Ευρώπη είναι ανθούσες οικονομικές μονάδες. Ας τους κάνουμε και εμείς έτσι. **Ας ξεχωρίσουμε τη Διοίκηση από τη Διεύθυνση. Η Διοίκηση καθορίζει στόχους για το συμφέρον των αγροτών. Η Διεύθυνση επιλέγει τους τρόπους για την υλοποίηση των στόχων. Η Διοίκηση δεν παρεμβαίνει στις υποθέσεις της Διεύθυνσης. Η Διεύθυνση κρίνεται από τα αποτελέσματα. Η Διοίκηση είναι αιρετή, η Διεύθυνση ανακλητή και οι δύο κρίνονται από τα αποτελέσματα. Η πρώτη από την επιλογή των στόχων και η δεύτερη από την υλοποίηση. Αν επιτύχουν παραμένουν. Αν αποτύχουν απομακρύνονται, όπως γίνεται σε όλες τις οικονομικές μονάδες.**

Συμμετοχή - Ευθύνη - Έλεγχος

Για να θαυμάσουμε κάποια μέρα τα επιτεύγματα της συνεργασίας χρειάζεται η καθημερινή μας παρουσία στο συνεταιρισμό. Να γίνει ο συνεταιρισμός το καφενείο μας. Η πορεία των θεμάτων του να γίνεται αντικείμενο καθημερινής συζήτησης. Και η επιτυχία και η αποτυχία. Κάθε μέλος του συνεταιρισμού πρέπει να σκέφτεται και να ανταλλάσσει απόψεις επί όλων των θεμάτων της παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων του συνεταιρισμού. Πώς θα παραχθεί άριστο προϊόν; Πώς θα μεταποιηθεί ή θα συσκευασθεί; Πώς θα γίνει η εμπορία του;

Με άλλα λόγια η καθημερινή συμμετοχή στη λειτουργία του. Όχι μόνο οικονομική συμμετοχή με τη μερίδα. Και ευθύνη. Όχι μόνο οικονομική ευθύνη έναντι τρίτων. Ευθύνη για την ποιότητα του προϊόντος που διατίθεται. Ευθύνη για την πορεία του συνεταιρισμού, ευθύνη για τα προϊόντα τρίτων που εμπορεύεται ο συνεταιρισμός.

Και έλεγχος. Δεν εκλέγουμε μόνο τους καλύτερους. Τους ελέγχουμε καθημερινά. Τι προϊόντα συγκέντρωσαν, σε ποιά ποιοτική κατάταξη τα ενέταξαν, τι τιμές έδωσαν, πώς θα μοιρασθεί το πλεόνασμα, τι επενδύσεις θα γίνουν, πώς θα αποφευχθούν οι μίζες και οι προμήθειες που προσφέρουν απλόχερα οι κατασκευαστές και φθείρουν συνειδήσεις.

Η ευθύνη, η συμμετοχή και ο έλεγχος είναι το τρίπτυχο που διασφαλίζει την καλή πορεία του συνεταιρισμού. Μόνο έτσι θα πάνε μπροστά, θα εξασφαλίσουν τη διάθεση της παραγωγής μας, τη δουλειά και το εισόδημα των παραγωγών».

Όσον αφορά την προσπάθεια για τη μόρφωση (Υποκεφ. Ε στις προηγούμενες σελίδες του Τόμου).

Εξακολουθεί η έκδοση πολλών βιβλίων για Συνεταιρισμούς και Αγροτική Οικονομία. Δίνουμε στη συνέχεια τα σχετικά στοιχεία του 1977.

1977

- Αβδελίδης, Π., «Ο συνεταιρισμός και οι τάσεις εξέλιξής του», Αθήναι 1977.
- Αβδελίδης, Π., «Το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα. Ιστορική εξέλιξη και δράση. Προβλήματα και προοπτικές ανάπτυξης», β' έκδοση, Αθήναι 1977, σελ. 268.
- ΑΤΕ, «Έκθεση πεπραγμένων έτους 1976 με στοιχεία της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως», Αθήναι 1977.
- Δασκάλου, Γ, «Γ.Π.Σ. Δοξάτου Δράμας», Αθήναι 1977.
- ΑΤΕ, «Έκθεση πεπραγμένων έτους 1976 με στοιχεία της γεωργικής συνεταιριστικής κινήσεως», Αθήναι 1977, σελ. 69 + Πίν.
- Δασκάλου, Γεώργ., «Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ηλείου», Αθ. 1977.
- Δοδόπουλος, Σοφοκλής Χρ., «Εμπορία και καλλιέργεια του κρόκου», Κοζάνη 1977, σελ. 92.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, «Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1975», Αθήναι 1977, σελ. 111.
- Θέματα Συνεταιρισμών, Τόμος 7/1977.
- Κολύμβας, Νικ., Έκθεση δραστηριοτήτων και προβληματισμών», Αθήναι 1977, σελ. 41.
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως, «Καταστατικόν ΑΕ Δήμητρας Ξάνθης», Αθήναι 1977, σ. 2205.
- Πάνος, Δημήτριος Θ., «Έννοια, μορφή και ιστορική εξέλιξη του θεσμού της εποπτείας των συνεταιρισμών», Αθήναι 1977, σελ. 30.
- ΠΑΣΕΓΕΣ, «Συνεταιριστικός προβληματισμός. Διαλέξεις της Συνεταιριστικής Σχολής εκπαιδευτικής περιόδου 1976-77», Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 54.
- ΠΑΣΕΓΕΣ, «Συνεταιριστική ανάπτυξη», Αθήναι 1977, σελ. 47.
- ΠΑΣΕΓΕΣ - Bagwell, H, R., «Ενιαίο λογιστικόν σύστημα και σχέδιον λογαριασμών δια τας Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών», Αθήναι 1977, σελ. 250.
- ΕΣΥΕ. «Συνοπτική Στατιστική Επετηρίς της Ελλάδος 1977», Αθήναι.
- Θέμελης Νίκος, Μυλωνάκη Δανάη, Γέμπτος Π., «Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος στα πλαίσια της ΕΟΚ», Αθήναι 1977.
- Ρέππας, Παναγιώτης, «Προσδιοριστικοί παράγοντες της μετακίνησης του πληθυσμού της υπαίθρου 1961-1971», Αθήναι 1977.
- Τσάλτας, Αναστάσιος, «Το ελληνικό αγροτικό πρόβλημα από την αρχαιότητα έως σήμερα. Οικονομική, κοινωνική και πολιτική επιθεώρηση», Αθήναι 1977.
- Υπουργείο Γεωργίας, Υπηρεσία Σχέσεων Ελλάδος - ΕΟΚ, «Πρόγραμμα έργων υποδομής στο γεωργικό τομέα», Αθήναι 1977.
- Σαχπάξης Ευδ., «Ενδοσυνεταιριστικές Συνεργασίες και Διεθνείς Σχέσεις», Αθήναι 1977, σελ. 12 (πολυγ).
- Σαχπάξης Ευδ., «Νέοι Κεντρικοί συνεταιριστικοί φορείς», Αθήναι 1977, σελ. 7 και πίνακες.
- Σαχπάξης Ευδ., «Σημείωμα για τη δημιουργία κεντρικού συνεταιριστικού φορέα λιπασμάτων και γ. φαρμάκων», Αθήναι 1977, σελ. 13 (πολυγ.).
- Παπαγαρωφάλλου, Παναγιώτης Δ., «Η διάρθρωση της αγροτικής οικονομίας και των θαλασσίων μεταφορών στην Ελλάδα πριν και μετά την επανάσταση του '21», Αθήναι 1977, σελ. 644.

- Παπαχρίστου, Χαρίλαος, «Ο Συνεργατισμός στη Γαλλία. Ιστορική εξέλιξη. Σημερινή θέση σε όλους τους τομείς», Αθήνα 1977, σελ. 15.

- Χρονόπουλος, Ηλίας, «Έκθεση των πεπραγμένων του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ και θέσεις πάνω στα βασικά θέματα της Ελληνικής γεωργίας», Αθήνα 1977, σελ. 32.

*

Σχετικά με την γενικότερη συνεταιριστική μορφωτική προσπάθεια βλ. την όλη ιστορική επισκόπηση για την Ελλάδα στο περιοδικό της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών «Αγροτικός Συνεργατισμός» κείμενο Α.Ν. Κλήμη, που καταλήγει ως εξής για τη νεότερη περίοδο.

«...Ως μορφωτικά μέσα κατά την εξεταζόμενη νεότερη περίοδο είναι το περιοδικό «ο Συνεταιριστής» (που διέκοψε την έκδοσή του με την επιβολή της δικτατορίας του 1967) και «η Φωνή των Συνεταιρισμών» που ακολούθησε την όλη πορεία της Συνομοσπονδίας κατά την δικτατορία και έπειτα. Νέα αξιολογη συνεταιριστική προσφορά υπήρξε την περίοδο 1971-1984 το περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» και από το 1987 η «Συνεταιριστική Πορεία» της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού.

Επίσης κυκλοφορεί το περιοδικό της Συνομοσπονδίας (που αντικατέστησε τη «Φωνή των Συνεταιρισμών» με νέο όνομα «Αγροτικός Συνεργατισμός» (πλούσια μορφή και ύλη που είναι ανάλογη με τις εκάστοτε εξελίξεις και ανάγκες στη Συνομοσπονδία, στην όλη ελληνική αγροτική ζωή, στην ΕΟΚ - ΕΕ κλπ.

Επίσης γίνεται έκδοση συνεταιριστικών βιβλίων, 5 από τα οποία ανήκουν σε προσπάθεια της ΣΕΒΑΘ (το 1980 και έπειτα) υπό την αιγίδα της Συνομοσπονδίας.

Στις ευρύτερες εκπαιδευτικές προσπάθειες (μέσα σε διάφορες χρονολογίες της εξεταζόμενης περιόδου) είναι ακόμα και:

- Η ίδρυση του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ) με τα αξιολογηθέντα Σπινδάρια του και τις εκδόσεις του.

- Η διεξαγωγή κατά καιρούς, από διάφορους φορείς, Σεμιναρίων με ύλη συνεταιριστική.

- Κύριο βασικό υλικό για τη βελτίωση ειδικά της ενδοσυνεταιριστικής εκπαίδευσης είναι το πόρισμα αντιπροσωπευτικής Επιτροπής ειδικών που εργάστηκε στη Συνομοσπονδία πριν από μερικά χρόνια και έπειτα από σοβαρή εργασία διατύπωσε βασικές προτάσεις που δόθηκαν στη Διοίκηση της Συνομοσπονδίας, μετά δε τη μελέτη του αναγγέλθηκε τότε από αυτή η απόφαση εφαρμογής του (χωρίς όμως να υπάρξει ακόμα σχετική με αυτό συνέχεια).

Ως τελικό συμπέρασμα στην παραπάνω σύντομη ιστορική επισκόπηση, μπορεί να διατυπωθεί ότι κατά καιρούς έχουν γίνει διάφορες μελέτες και

εφαρμογές. Το πρόβλημα όμως, για διάφορους λόγους, δεν έχει αντιμετωπισθεί με την απαιτούμενη αντικειμενικότητα, σοβαρότητα και μονιμότητα ως μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και ανάπτυξη της συνεταιριστικής κινήσεως.

Τα τρέχοντα αποπνικτικά αγροτικά - συνεταιριστικά προβλήματα κάθε εποχής, ρίχνουν στο περιθώριο της δραστηριότητας των αρμοδίων την μόρφωση - εκπαίδευση, το βασικό αυτό θεμέλιο της κινήσεως, την ανάγκη να στηρίζεται αυτή σε γενικότερη συνεταιριστική αγωγή των μελών και σε βαθύτερη εκπαίδευση των στελεχών για να αποφεύγονται παρεκτροπές και να μην βρίσκουν έδαφος καταστρεπτικής ανάπτυξης οι επιθέσεις των αντιθέτων συμφερόντων.

Εάν πρόκειται κάποτε να γίνει προσπάθεια για επίλυση πρέπει να αποφευχθούν οι αυτοσχεδιασμοί, πρέπει να μελετηθεί με προσοχή στη βάση του το ιστορικό υλικό (στο οποίο περιληπτικά αναφερθήκαμε), να προσαρμοσθεί αυτό στις σύγχρονες ανάγκες και δυνατότητες και στην πείρα από τις εφαρμογές σε άλλες χώρες (με παρόμοιες όμως συνθήκες αναγκών και δυνατοτήτων).

Υπάρχει ανάγκη για πρακτικό συστηματικό μορφωτικό έργο μακράς πνοής μέσα στη συνεταιριστική κίνηση και ακόμα είναι ανάγκη η διδασκαλία του θεσμού να γίνεται μέσα από τους κρατικούς εκπαιδευτικούς μηχανισμούς και βαθμούς κατά τρόπο ευρύτερο και πιο συστηματικό, σε συνδυασμό με τις άλλες χρήσιμες γνώσεις και εφαρμοφές στις διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης.

Γενικά χρειάζεται σοβαρή μελέτη για συνδυασμό των χρήσιμων εφαρμογών και υποδείξεων από το παρελθόν με τις σημερινές και τις προβλεπόμενες αυριανές ανάγκες, εξελίξεις και δυνατότητες. Με βάση και με κατανόηση της αρχής ότι χωρίς γνώσεις, ήθος και συστηματική οργανωτική προσπάθεια δεν είναι δυνατόν να σταθούν σε λειτουργία εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, και αυτές ακόμα οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις, ως θεσμός, μέσα στην σκληρά ανταγωνιστική παγκόσμια κοινωνία και οικονομία».

Συγκρότηση, δραστηριότητες πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Όλα τα σχετικά στοιχεία κινήθηκαν έως και το 1981 με τον παλαιό ρυθμό, από το 1982 δε (και κυρίως από το 1985) με τον ρυθμό της νέας νομοθεσίας περί συνεταιρισμών και των κυβερνητικών κατευθύνσεων περί «συνεταιρισμών νέου τύπου».

Όσον αφορά την ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών).

Όλο το σχετικό υλικό από την εξέλιξη της (Διοικητικά Συμβούλια, δραστηριότητες, κλπ.) μετά το 1976 βλ. στο περιοδικό της «Αγροτικός Συνεργατισμός» και στα «Θέματα Συνεταιρισμών» (είναι μεγάλο σε έκταση και σημασία το σχετικό υλικό και δεν είναι δυνατό να γίνει εδώ ούτε περιληπτική αναφορά).

Όσον αφορά τις Κεντρικές Οικονομικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις

Αρκετά έτη της περιόδου μετά το 1976 εξακολουθούν να εργάζονται και να προσφέρουν μέσα στα παλαιά πλαίσια δραστηριότητές τους.

Στη συνέχεια η επέκταση (κυρίως) της δραστηριότητάς τους (όπως και των περιφερειακών Ενώσεων και άλλων μορφών) στην άσκηση κρατικής κοινωνικής αγροτικής πολιτικής χωρίς κυβερνητικές εξασφαλιστικές εγγυήσεις καθώς και άλλοι λόγοι (απότομη αύξηση του αριθμού του προσωπικού τους, κλπ., κλπ.) επέφεραν **υπερχρέωση** που για αρκετές από αυτές υπήρξε βασική αιτία τालιπωριών και για μερικές αιτία διαλύσεως. Υπάρχουν όμως και εκείνες που διασώθηκαν και εξακολουθούν να εργάζονται καλά ή δύσκολα.

Δίνουμε στη συνέχεια μερικά περιληπτικά στοιχεία:

Η ΚΥΔΕΠ

Βασικό το έργο που επετέλεσε παλαιότερα η ΚΥΔΕΠ ως η βασική κεντρική οικονομική συνεταιριστική οργάνωση από την οποία ξεπήδησαν άλλες ειδικευμένες κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Το 1980 ασχολείται κυρίως με τις συγκεντρώσεις δημητριακών, βάμβακα και βοηθητικά για λίγα άλλα προϊόντα και έργα. Πολύ σωστά όσα επισημαίνει για τα τότε και τα προβλεπόμενα προβλήματα ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αθην. Μανσόλας – με την είσοδο μάλιστα στην ΕΟΚ – κατά την ομιλία του στη Γ.Σ. της ΚΥΔΕΠ, βασικά και για την ΚΥΔΕΠ αλλά και γενικότερα για το Κράτος και όλες τις οργανώσεις (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4199-4200).

Τεράστιο γεωργοβιομηχανικό συγκρότημα της ΚΥΔΕΠ για αξιοποίηση του βάμβακος, παροχή εργασίας σε αγροτικούς πληθυσμούς και παραγωγή εξευγενισμένων βαμβακερών για εγχώρια κατανάλωση και εξαγωγές. Η σχετική σύμβαση ΚΥΔΕΠ - Ελληνικού Δημοσίου στο ΦΕΚ/Α/249/1980. (Βλ. κείμενο ΘΣ 1980 σ. 4540). Ένα έργο τεράστιας οικονομικής, αγροτικής, συνεταιριστικής και εθνικής σημασίας στη Θράκη (Έβρο).

– Τελικά η μεγάλη αυτή Κεντρική Οργάνωση δεν απέφυγε τη διάλυση.

Η ΣΕΚΕ

– Εξακολουθεί με επιτυχία τις δραστηριότητές της η ΣΕΚΕ που είχε οικοδομηθεί σε γερά θεμέλια (προσωπικού και οικονομικά) και αντιμετωπίζει τις όποιες δυσκολίες.

– Η ΓΣ Δεκεμβ. 1979. Παρόντες. Η έκθεση του Γεν. Δ/ντή Β. Πλαντζή (Πρόεδρος Δ.Σ. ο οικονομολόγος Δ. Πεταλωτής). Αντίξοες καπνικές συνθήκες. Ικανοποιητικές οι εργασίες και ο απολογισμός. Επιτεύγματα που θα αποτελέσουν ορόσημα, όπως είναι: α) Η δημιουργία της Συνεταιριστικής Καπνοβιομηχανίας (άρχιζε η δοκιμαστική λειτουργία, σύντομα θα κυκλοφορήσουν τα πρώτα συνεταιριστικά τσιγάρα), β) η ανέγερση του μεγάλου συγκροτήματος αποθηκείσεως και επεξεργασίας καπνών στην Ξάνθη, γ) η ανάθεση της αξιοποίησεως του οικοπέδου στη λ. Συγγρού. (Βλ. αναλυτικά ΘΣ 1980 σ. 4210).

- Η Γεν. Συνέλευση 24-10-80. Στοιχεία της δραστηριότητάς της (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4537). Μερικοί χαρακτηριστικοί αριθμοί από το έργο της, βλ. ΘΣ 1980 σ. 4538.
- Το 1998 συμπλήρωσε και γιόρτασε τα 50 χρόνια της δραστηριότητάς της
- Το 1998 απεβίωσε (σε προχωρημένη ηλικία αλλά πάντα στην πρώτη γραμμή συνεταιριστικού ενδιαφέροντος) ο βασικός θεμελιωτής και οικοδόμος της Βασ. Ιλαντζής (βλ. Συν. Πορ. 1998 τεύχος 50.
- Μεταξύ των βασικών έργων που θεμελίωσε η ΣΕΚΕ και που εργάζεται τώρα με επιτυχία, είναι η ΣΕΚΑΠ (για την οποία κείμενο στη συνέχεια).

Η ΣΕΚΑΠ:

Μεταφέρουμε από το περ. «Συνεταιριστική Πορεία» τεύχος 53/1999 σχετικό κείμενο του Σοφ. Δοδόπουλου, Εντεταλμένου Συμβούλου της ΣΕΚΑΠ:

«Η Συνεταιριστική Καπνοβιομηχανία της Ελλάδος (ΣΕΚΑΠ) ιδρύθηκε το 1975 με σκοπό, πέρα από τον γενικότερο συνεταιριστικό, να συμβάλει στην επίλυση οικονομικών, δημογραφικών και εθνικών προβλημάτων της περιοχής Θράκης με την ολοκλήρωση του κυκλώματος καπνοκαλλιέργεια, εμπορία και μεταποίηση καπνού. Πρωτεργάτης της ιδέας αυτής (όπως και πολλών άλλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων με διάφορες νομικές μορφές) υπήρξε ο αείμνηστος Αλέξανδρος Μπαλτατζής που μαζί με τον Βασ. Ιλαντζή και άλλα συνεταιριστικά στελέχη και την ΑΤΕ, κατάφερε να υλοποιήσει την τολμηρότερη ιδέα που σχετίζεται με τη συνεταιριστική κίνηση της χώρας μας αλλά και γενικότερα, αφού και σήμερα ακόμα η ΣΕΚΑΠ αποτελεί την μοναδική καπνοβιομηχανία που λειτουργεί σ' ολόκληρο τον κόσμο σε συνεταιριστική βάση (με νομική μορφή Α.Ε.).

Μέτοχοι της ΣΕΚΑΠ είναι: Η ΑΤΕ, η ΣΕΚΕ, 36 Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, 3 Πρωτοβάθμιοι Συνεταιρισμοί, 10 Συνεταιριστικές Ανώνυμες Εταιρείες και το Σωματείο των εργαζομένων σε αυτή.

Το μετοχικό κεφάλαιό της ανέρχεται σε 1.175.902.000 δρχ. διηρημένο σε 1.175.902 μετοχές των 1.000 δραχμών.

Διοικείται από 11μελές Συμβούλιο. Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι:

1. Σειτανίδης Ηλίας, Κων/νου, Σύμβουλος Επιχειρήσεων.
2. Γαϊτανίδης Δημήτριος, Αλεξ., Αγρότης.
3. Δοδόπουλος Σοφοκλής, Χρήστου, Οικονομολόγος.
4. Γιαννακίδης Μαρίνος, Νικολάου, Γεωργός.
5. Κατσάρας Πασχ., Δημ., γεωργός
6. Κοντογιαννίδης Κυριάκος, Ρωμανού, Τραπεζικός υπάλληλος.
7. Μποφιαίου Αρετή Ευαγγέλου, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός.
8. Ξανθόπουλος Ελευθέριος, Βασιλείου, Γεωπόνος.
9. Πράτσος Δημήτριος Παναγιώτου, Οικονομολόγος.
10. Παπαβασιλείου Νικόλαος, Παναγιώτου, Συνεταιριστικός υπάλληλος.
11. Τσαλδαρίδης Μιχάλης, Γεωργίου, Συνεταιριστικός Υπάλληλος

Απασχολεί περί τα 480 άτομα και διαθέτει, εκτός του κεντρικού καταστήματος που εδρεύει στην Ξάνθη, υποκαταστήματα στη Θεσσαλονίκη και Αθήνα.

Κεφάλαια - Εγκαταστάσεις - Εργασίες

Διαθέτει ένα από τα πλέον σύγχρονα εργοστάσια επεξεργασίας και τσιγαροποίησης καπνού στην Ξάνθη που καταλαμβάνει στεγασμένο χώρο 35.000 τ.μ. σε ιδιόκτητο οικόπεδο 122 στρεμμάτων. Επίσης διαθέτει κτιριακές εγκαταστάσεις στην Αθήνα και πρόσφατα απέκτησε ιδιόκτητο κτίριο 3.500 τ.μ. σε οικοπεδική έκταση 9,5 στρεμμάτων στη Θεσσαλονίκη.

Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων κατά τα τελευταία χρόνια εξελίχθηκε από 941 εκατομμύρια το 1993, σε 1.223 εκατ. το 1994, σε 1.626 εκατ. το 1995, σε 2.076 εκατ. το 1996 και σε 3.390 εκατ. το 1997.

Ο ετήσιος μικτός κύκλος των εργασιών της, ενώ μέχρι το 1996 κυμαινόταν στα 40 δις. δραχ., κατά το 1997 έφτασε τα 72 δις, ενώ κατά το 1998 τα 75 δις. Τα ετήσια μικτά κέρδη της τελευταίας τριετίας εξελίχθηκαν από 3.863 εκατ. το 1995, σε 5.863 εκατ. δραχ. το 1997. Η συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων της ΣΕΚΑΠ υπολογίζεται σε 12 δις. δραχμές.

Μερίδιο αγοράς - Ανταγωνιστικότητα

Η ΣΕΚΑΠ δραστηριοποιείται σε ένα εξαιρετικά ανταγωνιστικό χώρο που τον συνθέτουν: η κυκλοφορία 300 περίπου σημάτων (ξένων κατά το ήμισυ), η λαθραία διακίνηση καπνικών προϊόντων, η εντονότατη διαφημιστική προβολή και η αντικαπινοιστική εκστρατεία. Ακόμη η ΣΕΚΑΠ, ενώ διαθέτει σχετικά ελάχιστα κεφάλαια, καλείται να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των εγχωρίων και κυρίως των ξένων μεγάλων καπνοβιομηχανιών οι οποίες, διαθέτουν τεράστια κεφάλαια, πείρα πολλών δεκαετιών, διεθνείς διασυνδέσεις, υψηλή τεχνολογία και δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσον προκειμένου να διεισδύσουν σε νέες αγορές. Χαρακτηριστικό της υπεροχής των ξένων καπνοβιομηχανιών έναντι των εγχωρίων αποτελεί το γεγονός της αύξησης των μεριδίων τους στην ελληνική αγορά από 38% που ήταν το 1991 σε 64% τέλος του 1998.

Η δραστηριότητα της ΣΕΚΑΠ περιορίζεται στην παραγωγή και διάθεση μόνο των δικών της σημάτων, σε αντίθεση με άλλες ελληνικές που τα ετήσια έσοδα τους προέρχονται κατά 50 και πλέον τοις εκατό από τη συνεργασία τους με ξένες καπνοβιομηχανίες. Παρόλα αυτά η ΣΕΚΑΠ από την έναρξη της λειτουργίας της το 1980 (είναι η νεότερη καπνοβιομηχανία της χώρας μας) ανέπτυξε έναν αξιόλογο κύκλο επιχειρηματικής δραστηριότητας και κατόρθωσε όχι μόνο να επιβιώσει αλλά και να αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά με την παραγωγή και κυκλοφορία σημάτων εξαιρετικής ποιότητας και εμφάνισης, όπως αυτά των οικογενειών Cooper, GR και πρόσφατα του BF με το επαναστατικό βιολογικό φίλτρο που αναμφίβολα θα αποτελέσει καθοριστικό σταθμό για την ΣΕΚΑΠ.

Από την επίσκεψη του Υπουργού Γεωργίας κ. Γ. Ανωμερίτη στο εργοστάσιο της ΣΕΚΑΠ στην Ξάνθη (29-1-99). Ο Πρόεδρος της ΣΕΚΑΠ κ. Ηλ. Σείτανίδης προσφέρει αναμνηστική πλακέτα στον Υπουργό.

Σήμερα η συνεταιριστική καπνοβιομηχανία κατέλαβε τη δεύτερη θέση μεταξύ των ελληνικών καπνοβιομηχανιών από την τρίτη που κατείχε μέχρι το 1997, αποκτώντας μερίδιο στην ελληνική αγορά 10% ως προς τα ελληνικά σήματα. Γενικότερα η ΣΕΚΑΠ αποτελεί τη νεότερη ελληνική καπνοβιομηχανία και την μοναδική που λειτουργεί σε συνεταιριστική βάση σε ολόκληρο τον κόσμο. Η μετοχική της σύνθεση (Συνεταιρισμοί, ΑΤΕ και Εργαζόμενοι), η κοινωνικοποιημένη δομή της και η παρεμβατική της πολιτική στο κύκλωμα «καπνός - τσιγάρα» και η επιτυχημένη πορεία της συνθέτουν ένα ιδιόμορφο - πρότυπο μοντέλο συνεταιριστικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Δραστηριότητες της ΣΕΚΑΠ κατά την τελευταία 5ετία 1994 - 1998

Στα τελευταία 5 χρόνια η ΣΕΚΑΠ υλοποίησε και συνεχίζει να υλοποιεί ένα τεράστιο για το μέγεθος της οργανωτικό, ποιοτικό, οικονομικό και επιχειρηματικό έργο που συνοψίζεται:

α) Στην ανανέωση και εκσυγχρονισμό όλου του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού του εργοστασίου με την αξιοποίηση ενός μεγάλου (4 δις) επενδυτικού προγράμματος,

β) στην πραγματοποίηση πολλών βελτιωτικών επενδύσεων (ενδοεπικοινωνία των 3 καταστημάτων, βελτίωση των όρων εργασίας και ασφαλείας των εργαζομένων, απόκτηση πιστοποιητικού ISO 9002 κλπ.),

γ) στη θέσπιση και εφαρμογή οργανωτικών, οικονομικών κανόνων και διαφανών διαδικασιών που σχετίζονται με όλες τις λειτουργίες της εταιρείας,

δ) στην προβολή της ΣΕΚΑΠ στο εξωτερικό με την σε μονιμότερη βάση διείδυση της σε χώρες που παρουσιάζουν σχετικό ενδιαφέρον (σύσταση γραφείων στη Ρουμανία, Αίγυπτο και Τσεχία, σύσταση μικτής εταιρείας στη Ρωσία όπου άρχισε η κατασκευή εργοστασίου κλπ.),

ε) στην αναγνώριση και ενίσχυση της εταιρικής ταυτότητας της εταιρείας, και

στ) στη βιομηχανική αξιοποίηση του βιολογικού φίλτρου σε συνεργασία με πανεπιστημιακούς καθηγητές ερευνητές.

Ο Πρόεδρος και ο Εντεταλμένος Σύμβουλος της ΣΕΚΑΠ κ. Ηλ. Σεϊτανίδης και κ. Σοφ. Δοδόπουλος παρακολουθούν την παρουσίαση του «βιολογικού φίλτρου» από τους Ερευνητές - Καθηγητές.

Τα παραπάνω συνετέλεσαν:

- α) στην εντυπωσιακή αύξηση των πωλήσεων στην εσωτερική αγορά κατά 67% μέσα στο 1997,
- β) στην κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες αύξηση του μεριδίου της στην ίδια αγορά,
- γ) στην αύξηση των εξαγωγών,
- δ) στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της, και
- ε) στη δημιουργία μιας νέας προοπτικής για την εταιρεία και τους εργαζομένους σ' αυτήν.

Στόχοι και προοπτικές της ΣΕΚΑΠ

Πρωταρχικός στόχος και σκοπός της ΣΕΚΑΠ ήταν και εξακολουθεί να είναι η άσκηση μιας παρεμβατικής πολιτικής σε τρεις κυρίως τομείς: Στην καπναγορά, στην παραγωγή και διακίνηση των τσιγάρων και στην αγορά εργασίας κυρίως στην εθνικά ευαίσθητη περιοχή της Θράκης. Μέχρι σήμερα έχει επιτύχει σε όλους τους παραπάνω τομείς.

Η σημερινή Διοίκηση, με τη δημιουργία κατάλληλης υποδομής ύστερα από τις γενομένες επενδύσεις και την βιομηχανική αξιοποίηση του βιολογικού φίλτρου, επιδιώκει τη χάραξη μιας δυναμικής στρατηγικής τόσο για την εσωτερική όσο και για την εξωτερική αγορά. Ενώ παράλληλα μελετά την άμεση άντληση των απαραίτητων κεφαλαίων με την διεύρυνση της μετοχικής της βάσης και την είσοδο της εταιρείας στο χρηματιστήριο χωρίς να αλλοιωθεί ο συνεταιριστικός της χαρακτήρας.

Με τα παραπάνω η Διοίκηση πιστεύει ότι η ΣΕΚΑΠ θα αντέξει στο σκληρό διεθνή πλέον ανταγωνισμό, θα αυξησει το μερίδιο αγοράς, θα επεκτείνει τις εξαγωγές και θα δώσει νέα προοπτική στην εταιρεία διατηρώντας αξιοκρατικότερα τον χαρακτήρισμό που της δόθηκε «της πρότυπης συνεταιριστικής εταιρείας» και «του τολμηρότερου συνεταιριστικού εγχειρήματος στον Ελλαδικό χώρο».

Η ΣΠΕ

- Χαρακτηριστικό για τις προσπάθειες και εργασίες της ΣΠΕ κατά την εποχή προ του 1980 είναι το κείμενο της στα ΘΣ 1980 σ. 4206.

- Η Γ.Σ. του 1980. Εργασίες. Αναλυτικά στοιχεία από τις δραστηριότητες της. Τα προβλήματα. Ομιλίες Ι. Πετρίδη, Ν. Κολύμβα, Β. Ιλantzή, Ευαγ. Κωσταπάνου, Αλ. Μπαλτατζή (με πολύ αξιόλογα στοιχεία για την όλη συνεταιριστική προσπάθεια). Βλ. ΘΣ 1980 σ. 4447-4452. Ομιλία του Αλ. Μπαλτατζή αναφέρεται κυρίως στην ανάγκη συνεργασίας των Οργανώσεων.

Από τις ομιλίες στη Συνέλευση του 1980 υπήρχε βεβαιότητα ότι η ΣΠΕ (μετά τις παλαιότερες δυσκολίες που υπερνίκησε) θα είχε λαμπρό μέλλον. Δυστυχώς και αυτή δεν απέφυγε την διάλυση.

Η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ

Για το πολύ αξιόλογο έργο της, από το 1949 που ιδρύθηκε, έχει γραφεί σε προηγούμενες σελίδες των τόμων μας. Δυστυχώς δεν απέφυγε και αυτή την υπερχρέωση και τα σχετικά μεγάλα προβλήματα. Εξακολουθεί πάντως τις προσπάθειες της.

Χαρακτηριστικά περιληπτικά στοιχεία για τις εργασίες της το 1985 βλ. στην εφημ. «Ελευθεροτυπία» Αθηνών 22-3-1985 όπου και τα ακόλουθα:

«1. Η Ελαιοργική είναι η Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση των Ελαιοπαραγωγών Ελλάδος και ιδρύθηκε στις 20-8-1949.

Η Ελαιοργική δεν αποτελεί κερδοσκοπική επιχείρηση, αλλά Οργάνωση με συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική αποστολή. Βασικός στόχος - σκοπός και επιδίωξη της Ελαιοργικής είναι η προώ-

θηση της ελαιοκομίας και η υποστήριξη και εδραίωση του ελληνικού ελαιοπαραγωγικού κόσμου και φυσικά, τα εθνικά οικονομικά συμφέροντα, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Παράλληλα η Ελαιοργική ασχολείται με τη διάθεση και διανομή των υψηλής ποιότητας προϊόντων της, έχοντας πάντα ως γνώμονα τη συνέπεια

στις συναλλαγές και το σεβασμό προς τον τελικό καταναλωτή.

Η Ελαιουργική συνεργάζεται άμεσα και στενά με όλες τις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες, την Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ), την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και φυσικά με τις Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών της χώρας.

Σήμερα η Ελαιουργική περιλαμβάνει 54 Ενώσεις απ' όλη την Ελλάδα...

Για να εξυπηρετήσει με τον καλύτερο τρόπο την παραγωγή των μελών της, η Ελαιουργική ελέγχει σήμερα μια σειρά από τις πλέον σύγχρονες εγκαταστάσεις συσκευασίας, αποθήκευσης και διανομής, που καλύπτουν επιφάνεια μεγαλύτερη από 48.000 τ.μ. και στις οποίες συγκεντρώνονται ελιές από 120.000.000 ελαιόδενδρα, απ' όπου παράγονται κάθε χρόνο 270.000 τόνοι λάδι και 75.000 τόνοι ελιές. Η Ελαιουργική πραγματοποίησε το 1983 συνολικό τζίρο 6,8 δις.

2. Πιο συγκεκριμένα η Ελαιουργική διαθέτει:

- Εργοστάσιο επεξεργασίας ελαιολάδου με ραφινερά ημερησίας παραγωγής 120 τόννων.

- Δύο συγκροτήματα συσκευασίας ελαιολάδου και ελιών με συνολική δυναμικότητα 570 τόννων ημερησίως.

- Δύο συγκροτήματα παραγωγής πυρηνελαίου με συνολική ημερησία επεξεργασία 400 τόννων ελαιοπρήνων.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

Με επιτυχία εξακολουθεί τις εργασίες της η χρονικά νέα συνεταιριστική αυτή Οργάνωση.

Καταποτιστικό κείμενο για το ποιά είναι η Συνεταιριστική Ασφαλιστική βλ. στα ΘΣ 1980 τεύχος 59, το ακόλουθο:

«Σε όλο τον κόσμο λειτουργούν, με μεγάλη επιτυχία, συνεταιριστικές ασφαλιστικές εταιρείες.

Τώρα και το Ελληνικό Συνεταιριστικό Κίνημα έχει τη δική του Εταιρεία και καλείται να την αναδείξει με τη συμπαράστασή του, κορυφαία και πρωτοπόρα στον τομέα της.

Σε τι διαφέρει η Συνεταιριστική από άλλες ασφαλιστικές εταιρείες;

Πρώρα-πρώτα, δεν υπάρχει σ' αυτή ιδιωτικό, αλλά συλλογικό ενδιαφέρον. Σύμφωνα με το καταστατικό της, μέτοχοί της είναι μόνο συνεταιριστικές οργανώσεις. Έτσι, η Συνεταιριστική ανήκει σ' όλους όσους μετέχουν σ' αυτές. Είναι μια εταιρεία κοινωνικής ιδιοκτησίας.

Ύστερα, για τη Συνεταιριστική, περισσότερο κι από το κέρδος, μετράει η εξυπηρέτηση των ασφα-

- Συγκρότημα απομαργαρίωσης πυρηνελαίου με ημερησία παραγωγική ικανότητα 10 τόννων.

- Μονάδα υδρογονωμένων προϊόντων με ημερησία παραγωγή 60 τόννων μαγειρικού λίπους και μαργαρίνης (σκληρής και μαλακής).

- 14 παραγωγικές μονάδες παρασκευής και συσκευασίας ελιών.

- Δύο εγκαταστάσεις παραγωγής σαπουνιού με ετήσια δυναμικότητα 5.000 τόννων.

- Αποθηκευτικούς χώρους συνολικής χωρητικότητας 233.000 τόννων ελαιολάδου και ελιών.

Τα προϊόντα της

Οι δυναμικές παραγωγικές και αποθηκευτικές εγκαταστάσεις της Ελαιουργικής, της δίνουν τη δυνατότητα να παράγει:

- Λάδι: Όλους τους τύπους ελαιολάδου συσκευασμένου σε φιάλες ή σε λευκοσιδηρά δοχεία διαφόρων μεγεθών.

- Ελιές: Πράσινες, μαύρες και Καλαμάτας όλων των τύπων (γεμιστές, εκτυρηνωμένες κλπ.) και μεγέθη σε συσκευασίες από 250 γραμ. μέχρι και 150 κιλά.

- Πυρηνέλαια: Ραφινέ, απομαργαρινωμένα, συσκευασμένα σε διάφορα μεγέθη.

- Σαπούνι: Το παραδοσιακό αγνό άσπρο και πρώτο σαπούνι, σε διάφορες συσκευασίες (σε πλάκες και σε σκόνη)».

λισμένων της και η απόλυτη συνέπεια. Στη Συνεταιριστική δε θα υπάρξει ποτέ άρνηση ή έστω απροθυμία για δίκαιη αποζημίωση.

Τι μπορεί να προσφέρει η Συνεταιριστική;

Στις Συνεταιριστικές οργανώσεις και εταιρείες:

- Ασφάλεια Πυρός και Συμπληρωματικών Κινδύνων για εργοστάσια, αποθήκες, πρατήρια, γραφεία, μηχανολογικό εξοπλισμό, έπιπλα κι ακόμη για πρώτες ύλες, έτοιμα προϊόντα και κάθε είδους εμπορεύματα.

- Ασφάλεια αυτοκινήτων για τα φορτηγά, τα επιβατικά και τα διάφορα γεωργικά τους μηχανήματα.

- Ασφάλεια Μεταφορών για εμπορεύματα, που διακινούν στο εσωτερικό και εξωτερικό, με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο.

- Ομαδική Ασφάλεια Ζωής, Ατυχημάτων και Περιθάλψεως για το προσωπικό τους.

- Κι ακόμη Ασφάλεια Αστικής Ευθύνης, Κλοπής και Θραύσεως Κρυστάλλων.

Στον αγρότη, τον υπάλληλο, τον εργάτη, το βιοτέχνη και τον επαγγελματία:

- Ασφάλεια Πυρός για το σπίτι, το μαγαζί και την αποθήκη του, στην πόλη ή το χωριό.

- Ασφάλεια Αυτοκινήτου για το επιβατικό, το φορτηγό και το τρακτέρ του.

- Ασφάλεια Ζωής, Ατυχημάτων και Περιθάλψεως για τον ίδιο και την οικογένειά του».

Η ΚΣΟΣ

Εξακολουθεί τις εργασίες της η αξιόλογη παλαιά Κοινοπραξία Ενώσεων ΚΣΟΣ η ειδικευμένη στην σουλτανίνα.

Η ΣΕΒΑΘ (Συνεταιριστική Εταιρία Βιομηχανικής Αναπτύξεως Θράκης)

Προσφέρει τις τονωτικές υπηρεσίες της στη Θράκη, από το 1975, με αρκετά προβλήματα τα τελευταία χρόνια.

Χαρακτηριστικό κείμενο για τις δραστηριότητές της είναι τα ακόλουθα κατά το 1980 (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4384).

«Έδρα: Ξάνθη. Ιδρύθηκε το 1975. Μέλη της είναι: Η Ένωσις Συνεταιρισμών Ξάνθης, η ΣΕΚΕ, η Ένωσις Συνεταιρισμών Καβάλας, η ΚΥΔΕΠ, Η ΣΕΚΟΒΕ, η ΣΠΕΚΑ και η ΑΤΕ.

-Μετοχικό κεφάλαιο: 450 εκατομμύρια δραχμές.

-Αποτελεί μέσο και εγγύηση για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του ακριτικού πληθυσμού της Θράκης.

-Μεγάλο πρότυπο εργοστάσιο τοματοπολτού στη Φελώνη Ξάνθης.

-Ποιότητα προϊόντων αρίστη.

- Εκτός από την αξιοποίηση της καλλιέργειας της τομάτας η ΣΕΒΑΘ προχωρεί και στη διάδοση της πατάτας. Ιδρύεται σύγχρονο εργοστάσιο πατάτας για πουρέ και κατεψυγμένη προτηγανισμένη.

Η ΣΕΒΑΘ εξασφαλίζει:

- Άριστα προϊόντα στην κατανάλωση.

- Εισόδημα στον αγρότη και εργάτη Θράκης.

- Συνάλλαγμα από εξαγωγές και υποκατάσταση εισαγωγών.

Η ΣΕΒΑΘ είναι:

- Πλατειά εφαρμογή της συνεταιριστικής δραστηριότητας στα πρότυπα της ΕΟΚ.

- Φορέας βιομηχανοποίησης και προσφοράς εκλεκτών αγροτικών προϊόντων στην κατανάλωση.

- Οργάνωση εξασφάλισης καλού εισοδήματος στους αγρότες και εργασίας στο αγροτοεργατικό δυναμικό της Θράκης».

Στοιχεία για τις εγκαταστάσεις της βλ. ΘΣ 1980 σ. 4293.

Η ΣΥΝΕΔΙΑ

Λειτουργεί με επιτυχία η νεότερη συνεταιριστική Εταιρεία ΣΥΝΕΔΙΑ που ασχολείται με τις διαφημιστικές εργασίες των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ:

- Η ΑΤΕ εισέρχεται στο καθεστώς ελεύθερου τραπεζικού ανταγωνισμού σύμφωνα με την 77/780 οδηγία ΕΟΚ. Με απόφαση Νομισμ. Επιτροπής εξουσιοδοτείται η ΑΤΕ να διενεργεί και πράξεις συναλλάγματος (ΘΣ 1980 σ. 4233).

- Αναλυτικά στοιχεία για «το πιστωτικό έργο της ΑΤΕ στη δεκαετία 1976-1985» βλ. την ειδική έκδοση της ΑΤΕ Ιαν. 1988 (Επιμ. Ε. Κουσουλάκου - Π. Λαζαρίδη) με λεπτομερεια-

κούς στατιστικούς πίνακες κατά θέματα και τοπικά.

– Για όλο το έργο της ΑΤΕ βλ. τους ετήσιους απολογισμούς της.

– Νέοι όροι Νομ. Επιτρ. για χρηματοδότηση της ΑΤΕ για δάνεια σε Συνεταιρ. Οργανώσεις ώστε να μετέχουν στο κεφάλαιο επιχειρηματικών μονάδων που ιδρύουν, σχετικώς με αξιοποιήσιν αγροτικών προϊόντων (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4300).

– Διευρύνεται το δίκτυο της ΑΤΕ με νέες 71 θυρίδες ανά την Ελλάδα. Πίνακα βλ. ΘΣ 1980 σ. 4392.

– Η αναδιάρθρωση της ΑΤΕ. Αντιλήψεις και ενέργειες της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών. Πολύ βασικό κείμενο που έχει αξία και για σήμερα . (ΘΣ 1980 σ. 4430, 4431).

– Το χρηματοδοτικό πρόγραμμα για τη γεωργία κατά το 1980. Ανακοίνωση του Διοικητού ΑΤΕ (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4484)

ΜΕΡΙΚΑ ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

– Οι συντάξεις του ΟΓΑ. Για το «βοήθημα πείνας» που λέγονται συντάξεις του ΟΓΑ γράφουν χαρακτηριστικά τα ΘΣ 1980 σ. 4196.

Βλ. και ΘΣ 1980 σ. 4245 το νέο νομοσχέδιο περί ΟΓΑ. Διπλασιασμός των αγροτικών συντάξεων από 1.7.80. Βλ. και το κείμενο του σχετικού νόμου στα ΘΣ 1980 σ. 4515.

– Ανάγκη ισότητας ανάμεσα σε όλους τους εργαζομένους στον αγροτικό και στον αστικό τομέα. Σημείωμα στα ΘΣ αναφέρεται π.χ. στο γαμήλιο δώρο που δίνεται στις εργαζόμενες στον αστικό τομέα. Και θέτει το ερώτημα: «Γιατί δεν ιδρύεται και Αγροτική Εστία;» (βλ. ΘΣ 19-80 σ. 4267).

– Η αύξηση των αγροτικών συντάξεων αλλά και των σχετικών πόρων (εισφορές). Βλ. την σχετική πράξη νομοθετικού περιεχομένου ΘΣ 1980 σ. 4298.

– Υποσχέσεις κρατικές για βελτίωση ΟΓΑ (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4332).

– Κληρικοί και αγροτικά προβλήματα. Επαινετική αναφορά σε ζωντανά αγωνιόδη κείμενα των Ιεραρχών Φλωρίνης (Αυγουστίνου) και Κισσάμου – Σελίνου (Ειρηναίου) που θέτουν τα προβλήματα των Ελλήνων αγροτών και της υπαίθρου. (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4485, 4499).

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι Καταναλωτικοί

Με την κακή εξέλιξη της οικονομίας στο εμπορικό ισοζύγιο, τον τιμάριθμο και όλα τα σχετικά και την προσπάθεια της Κυβερνήσεως να αντιμετωπίσει τα προβλήματα με νομοθετικές παρεμβάσεις, συντάσσεται νομοσχέδιο (περί εξαγωγικών επιχειρήσεων και μεγάλων καταστημάτων τροφίμων) όπου το Κράτος θυμήθηκε την αξία των καταναλωτικών Συνεταιρισμών και διατύπωσε διατάξεις σχετικές με την οργάνωση και υποβοήθησή τους ακόμα και για ίδρυση στο Υπουργείο Εμπορίου Διευθύνσεως για την υποβοήθηση του θεσμού. (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4197. βλ. και ΘΣ 1980 σ. 4247. βλ. και ΘΣ 1980 σ. 4266). Όλα σπασμοδικά.

– Οι καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί και η Εταιρεία φίλων του Συνεργατισμού:

α) υπόμνημα αναλυτικό προς αρμοδίους για σωστή ενίσχυση των Συνεταιρισμών αυτών (με αφορμή το νομοσχέδιο περί παροχής κινητρών κ.λπ. για το οποίο βλ. και ΘΣ σ. 4197), β) συνεντεύξεις Πάνου, Στρογγύλη, Κλήμη στο δημοσιογραφικό όργανο των δημοσίων υπαλλήλων για τους καταναλωτικούς, γ) Οργάνωση ειδικής συγκεντρώσεως στις 27.3.80 για το θέμα αυτό. (βλ. αναλυτικά ΘΣ 1980 σ. 4312 επόμε.).

– Αναλυτική Συνέντευξη του Αριστ. Ν. Κλήμη στο δημοσιογραφικό όργανο της ΑΔΕΔΥ «Δημοσιούπαλληλική δράση» για το θέμα των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών που λόγω αύξησης κόστους ζωής κ.λπ., απόκτησαν πάλι τον τελευταίο καιρό μεγάλη επικαιρότητα (βλ. στο φύλλο 59 της 1.3.80 και ΘΣ 1980 σ. 4302 επόμε.). Επειδή το θέμα αυτό είναι πάντα επί-

καιρο και κάποτε πρέπει οι καταναλωτές να το αντιμετωπίσουν, γίνεται εκεί ανάπτυξη των βασικών προϋποθέσεων και του όλου μηχανισμού ώστε να υπάρξει πρόοδος και επιτυχία

— Ο καταναλωτικός Συνεταιρισμός του ΙΝ.ΚΑ. Συνέντευξη του προέδρου του στο περιοδ. «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» Ιαν. 1980 (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4312).

Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί

Για το βασικό θέμα των οικοπέδων βλ. νόμο 998 (ΦΕΚ 289) περί προστασίας των δασών στα ΘΣ 1980 σ. 4254.

Για το φόρο ακίνητης περιουσίας (αδιανέμητα οικόπεδα) βλ. ν. 11/1975 με ισχύ 31.12.79 (ΘΣ 1980 σ. 4297) Νέα ρύθμιση Ν. 1041/1980 βλ. ΘΣ 1980 σ. 4394.

— Ο Οικοδ. Συνεταιρ. Υγειονομικών. Δ/μα για οικόπεδα του (ΘΣ 1980 σ. 4312).

— Σύσταση νέων Οικοδομικών (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4394).

— Ν. 1056/1980 σχετικά με αποφάσεις Γ.Σ. σε ορισμένες περιπτώσεις (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4446).

— Ν. 169/1979 περί οικιστικών περιοχών. Άρθρο 57 περί νομοθεσίας οικοδομικών και άλλες σχετικές διατάξεις (ΦΕΚ 169/1979). βλ. ΘΣ 1980 σ. 4550, 4551.

Άλλοι αστικοί

— Ο Συνεταιρισμός μικρεμπόρων Θεσσαλονίκης (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4312).

— Η ΠΕΠΕΣΚΕ (των προμηθευτικών συνεταιριστικών Ενώσεων ζητεί την ψήφισιν του νόμου περί κινήτρων γι' αυτές καθώς και ειδικό ευέλικτο νόμο για τους αστικούς. (ΘΣ 1980 σ. 4394. Δηλώσεις υπουργού σ. 4550).

— Ένωση Συνεταιρισμών Ηλεκτρολόγων Εγκαταστατών (ΘΣ 1980 σ. 4394).

— Αλληλασφαλιστικός Συνεταιρισμός ιδιοκτητών αυτοκινητιστών (ΘΣ 1980 σ. 4446).

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

— Στην έκδοση της ΟΣΥΓΟ «1975—1981 εφτάχρονη δράση και επιτεύγματα» δίνεται με στοιχεία η πολύ αξιόλογη δραστηριότητά της κατά την περίοδο αυτή. Περιέχει και το καταστατικό της. Εξαιρετικό κείμενο για κάθε συνεταιριστή.

— Σε ειδική έκδοση του αξιόλογου οργάνου της ΟΣΥΓΟ «Σκαπανέας της υπαίθρου» της 8.12.1981 δημοσιεύεται αξιόλογη εργασία που συγκεντρώνει όλες τις Συλλογικές συμβάσεις εργασίας από αυτή της 19.10.1965 μέχρι και της 23.9.1981 κατά ειδικότερα κεφάλαια και κατ' αντικείμενο παροχής, κ.λπ.

— Το Ταμείο Υγείας των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων. Επιπροσούνται οι σχετικές ενέργειες και προσπάθειες της ΟΣΥΓΟ (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4266).

— Η ΟΣΥΓΟ και η ίδρυση Επικουρικού Ταμείου. Συγχαρητήρια για ίδρυση (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4331).

— Υπάλληλοι συνεταιριστικών Οργανώσεων και αιρετά αξιώματα σε Δήμους - Κοινότητες (βλ. ΘΣ 1980 σ. 4517).

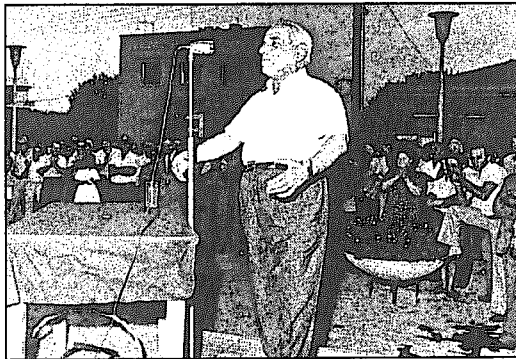
— Αναδρομικό κείμενο Δημ. Λιάγκου για τα θέματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων, τους Συλλόγους τους, την κεντρική συνδικαλιστική τους Οργάνωση ΟΣΥΓΟ, το δημοσιογραφικό της όργανο «Σκαπανεύς της υπαίθρου», τα συνταξιοδοτικά, κλπ. βλ. στο περ. «Συνεταιριστική Πορεία» Ιαν. - Μαρτ. 1999 τ. 53.

ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Κατά την περίοδο μετά το 1976, η αγροτική συνεταιριστική κίνηση έχασε πολύ αξιόλογα στελέχη της όπως (ενδεικτικά) οι:

— Αλεξ. Μπαλτατζής

Αγροτικός, συνεταιριστικός ηγέτης, με δημιουργική πολιτική δραστηριότητα κυρίως στην Ένωση Κέντρου (βλ. σε πολλές προηγούμενες σελίδες του τόμου). Βλ. και «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» 4.5.1980 πορτραίτο του από Κ. Αγγελόπουλο. Βλ. και «Πολιτικά Θέματα» 11.9.1980 για βιογραφικά, δραστηριότητα. Βλ. και την ειδική έκδοση γι' αυτόν (Τόμο τιμητικό) μετά το θάνατό του. Βλ. και επόμενη σελίδα.

Αλ. Μπαλτατζής (λίγα χρόνια πριν από το θάνατό του). Ομιλία στην πλατεία Αλυρού για τα 80 χρόνια από την ίδρυση εκεί του πρώτου Γεωργικού Συνεταιρισμού στην Ελλάδα.

— Πάνος Δημ.

Από τους μεγάλους Έλληνες Συνεταιριστές στον πρακτικό (εποπτικό) και τον πνευματικό τομέα (συγγραφές, δραστηριότητες κ.λπ.). Βλ. σε πολλές προηγούμενες σελίδες μας. Βλ. και τιμητική τελετή γι' αυτόν, λίγο προ του αιφνίδιου θανάτου του (1985).

1985: Οι συνεταιριστές Ι. Στρογγύλης, Αριστ. Κλήμης, Κ. Παπαγεωργίου κατά την τιμητική εορτή για τον Δ. Θ. Πάνο

Αγροτικό Συνεταιριστικό Πολιτικό Συνέδριο για τον Αλέξ. Μπαλατζή 10 χρόνια
μετά το θάνατό του (1904-1987) υπό την αιγίδα του Προέδρου της Βουλής
κ. Αποστόλου Κακλαμάνη. Ξάνθη 24-26 Οκτωβρίου 1997.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

κ.κ. Παντελεΐμων	Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ξάνθης & Περιθεωρίου
Παναγιώτης Σγουρίδης	Βουλευτής Ξάνθης, Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων
Νικόλαος Λαμπαδάρης	Βουλευτής Ξάνθης
Ακίφ Ογλού Μιρρόλ	Βουλευτής Ξάνθης
Σταύρος Καμπέλης	Περιφερειάρχης Αν.Μακεδονίας & Θράκης
Παύλος Παναδόπουλος	Πρόεδρος Διευρυμένης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης
Παναγιώτης Σαλιούρος	Νομαρχος Ξάνθης
Φίλιππος Αμοιρίδης	Δήμαρχος Ξάνθης
Χαρίλαος Ανθόπουλος	Δήμαρχος Σταυρούπολης
Κων/νος Σιμόπουλος	Πρύτανης Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
Μιχαήλ Λολάνογλου	Αστυνομικός Διευθυντής Ξάνθης
Βασίλειος Ιλιαντζής	π. Γεν. Διευθυντής ΣΕΚΕ
Ηλίας Σεϊτανίδης	Πρόεδρος ΣΕΚΑΠ, π. Πρόεδρος ΠΑΣΕΓΕΣ
Αριστείδης Κλήμης	Συνεταιριστής - Συγγραφέας
Νικόλαος Κολύμβας	π. Γεν. Διευθυντής ΠΑΣΕΓΕΣ
Βαγγέλης Κουρτίδης	π. Βουλευτής
Δημήτριος Πεταλωτής	Πρόεδρος ΣΕΚΕ
Βίκτωρας Νέτας	Δημοσιογράφος

– **Ρουσσόπουλος Νικόλαος**. Καθηγητής Ανωτ. Γεωπονικής – Ακαδημαϊκός, τ. Πρόεδρος Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού κατά την ίδρυσή της. Κείμενο Α. Ν. Κλήμη κατά τον θάνατό του βλ. στα ΘΣ 1980 σ. 4314 (όπου και ψήφισμα της Ετ. Φίλων Συνεργατισμού).

Βλ. και κείμενο Δ. Θ. Πάνου «ο Νικόλαος Ρουσσόπουλος ως συνεταιριστής» στα ΘΣ 1980 σ. 4421 (με βιογραφικά, σπουδές, έργο στον ΑΣΟ, ως καθηγητής, στην Ακαδημία).

– **Σωτηρόπουλος Αντ.** τ. Δ/ντής Ενώσεως Ευλοκάστρου (ΘΣ 1980 σ. 4381).

– **Μιχαηλίδης Αγαμ.** Εποπτικός και Γεν. Γραμ. της Ετ. Φίλων Συνεργατισμού. Σημείωμα Γιάννη Στρογγύλη (ΘΣ 1980 σ. 4502).

– **Αναστασέλλης Στρ.** Της Σχολής Συνεταιριστών, στέλεχος στο Συνεταιρισμό Αγιάσου, Πρόεδρος ΕΓΣ Λέσβου. Σημείωμα Α. Ν. Κλς. (ΘΣ 1980 σ. 4502).

– **Κωσταπάνος Ευάγ.** Δικηγόρος, από τα ανώτατα συνεταιριστικά στελέχη στην ΚΥΔΕΠ και ΣΠΕ. Σημείωμα Α.Ν. Κλς (ΘΣ 1980 σ. 4502).

– **Μανίδης Στάθης**. Εποπτικός, με ιδιαίτερα αποδοτική υπηρεσία στη Χίο. Σημείωμα Α. Ν. Κλς (ΘΣ 1980 σ. 4503).

– **Παπαπολυχρονίου Χρόνης**. Εποπτικός ΑΤΕ. Σημείωμα Απ. Οικ. (ΘΣ 1980 σ. 4503).

– **Διογένης Πεταλωτής** (Βλ. εφημ. «Αγροτική» Φεβρ. 1989).

– **Και άλλοι σε νεότερα χρόνια.**

Διογ. Πεταλωτής. Εκλεκτός συνεταιριστής. Από τους στενούς συνεργάτες του Αλ. Μπαλτατζή και του Βασ. Πλαντζή, με μεγάλη προσφορά τόσο στην περιφέρεια του όσο και στην ΣΕΚΕ. Το συνεταιριστικό του έργο συνεχίζει επάξια και σε υψηλότερο επίπεδο ο υιός του Δημ. Πεταλωτής, οικονομολόγος, Πρόεδρος της ΣΕΚΕ και της Συνεταιριστικής Ασφαλιστικής

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ: Επισημάνσεις - Υποδείξεις

Α'

Σε συσχετισμό με όσα γράφονται στον Πρόλογο του Ε τόμου – και που αφορούν ανακεφαλαιωτικά και το όλο έργο, είναι, νομίζω, χρήσιμο να τεθεί ως Επίλογος το ακόλουθο κείμενο (Εισήγηση Α.Ν. Κλήμη στο διεθνικό Συνέδριο του Ι.Σ.Ε.Μ. του Νοεμβρίου 1991 «Συνεταιρισμοί και Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά») που αφορά-περιέχει «Μερικές επισημάνσεις από την Ιστορία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα, χρήσιμες για σήμερα και για το μέλλον». Είναι το ακόλουθο:

Εισαγωγή

Είναι γνωστό ότι οι διάφοροι θεσμοί (κοινωνικοί – οικονομικοί κ.λπ.) ευδοκούν σε κάποιο τόπο όχι μόνο αν θεωρητικά κρίνονται χρήσιμοι για τις ανάγκες που υπάρχουν στον τόπο κατά την εξεταζόμενη εποχή, αλλά και αν είναι δυνατό να προσαρμοστούν στις όλες συνθήκες του τόπου. Δηλαδή: α) στις φυσικές συνθήκες, β) στις ανθρώπινες συνθήκες, γ) στα έκτακτα συμβάντα στον τόπο, εκείνα που επιδρούν αποφασιστικά στην όλη ζωή της περιόδου (πόλεμοι, αναταραχές, θεομηνίες κ.λπ.).

Από τις παραπάνω συνθήκες άλλες (και κυρίως οι φυσικές) είναι πολύ ή λίγο ανελαστικές και συνεπώς δεν είναι δυνατό ή εύκολο να μεταβληθούν προς το καλύτερο. Και άλλες (και κυρίως αυτές που εξαρτώνται από την ανθρώπινη θέληση) είναι δυνατό να μεταβληθούν (λίγο ή πολύ) ανάλογα με τις προσπάθειες που θα γίνουν, ώστε να υπάρξει σύγκλιση των θεσμών για αλληλοβελτίωσή τους και ανάπτυξη.

Περιορίζουμε την έρευνά μας για τις ελληνικές συνθήκες μόνο στον τομέα των Συνεταιρισμών με την επίδωξη να γίνουν εδώ μερικές επισημάνσεις, με βάση την ιστορική γνώση 1915—1990, επισημάνσεις που να μας διαφωτίσουν με στοιχεία και αντικειμενικά για την μέχρι σήμερα πορεία τους, αλλά και να συντελέσουν στην τακτοποίηση σοβαρών σημερινών προβλημάτων καθώς και για την πιο σωστή μελλοντική ανάπτυξη, μέσα στις μεταβαλλόμενες παγκόσμια συνθήκες με την απαιτούμενη σύγκλιση – προσαρμογή του θεσμού.

Α) Αρνητικές οι συνθήκες στην Ελλάδα για την ανάπτυξη των Συνεταιρισμών

Συμπέρασμα από τη μελέτη της ιστορίας είναι ότι οι συνθήκες για τη σωστή ανάπτυξη των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα υπήρξαν, τις περισσότερες φορές, αρνητικές όλη την περίοδο 1915 έως και σήμερα. Και μόνο οι μεγάλες ανάγκες που υπήρχαν είναι εκείνες που επέβαλαν την πραγματοποίηση της όποιας, κάθε φορά, προόδου, χωρίς η πρόοδος αυτή να είναι, συνήθως, συνεταιριστικά ορθόδοξη αλλά να έχει πολλά στοιχεία κρατισμού ανάλογα με τις κάθε φορά συνθήκες της ελληνικής οικονομίας και γενικότερης πολιτικής.

1) Οι φυσικές συνθήκες: Η εδαφική διαμόρφωση της Χώρας, οι ορεινοί όγκοι της, η ποιότητα των εδαφών της, η νησιωτική κατάτμηση, οι βροχοπτώσεις, τα πολλά μικροκλίματα, η διασπορά των οικισμών, η δυσκολία επικοινωνίας κ.λπ., δεν υπήρξαν ευνοϊκοί παράγοντες για την ανάπτυξη μεγάλων και ομοιογενών συνεταιρισμών. Εξ αιτίας των φυσικών κυρίως συνθηκών επικρατούν στην Ελλάδα η διασπορά, η μικρότητα, οι ποικίλες καλλιέργειες και αγροτικές απασχολήσεις, το μικρό εισόδημα, η μετανάστευση, η επιθυμία για απομάκρυνση από το δύσκολο αγροτικό περιβάλλον. Όλα αυτά δεν συντελούν για ανάπτυξη τοπικής συνεταιριστικής δραστηριότητας με έκταση και βάθος αλλά δημιουργούσαν μικρούς τοπικούς συνεταιρισμούς που ασχολούνται με όλα και από λίγο για να ικανοποιήσουν κάπως τις κάθε φορά επιτακτικές ανάγκες των τοπικών αγροτών, ξεκινώντας από την εξασφάλιση σε αυτούς κάποιου μικρού δανείου συντηρήσεως ή μικρής ποσότητας βασικών τροφίμων, έως τη συγκέντρωση και διάθε-

ση (και αυτό κυρίως στις εποχές της αζητησίας και με την προστατευτική κρατική συνδρομή), των μικρών ποσοτήτων των διαφόρων προϊόντων του κάθε παραγωγού. Η μεγαλύτερη και με κάποια συνέχεια επέκταση της δραστηριότητάς τους, μόνο τις τελευταίες 10ετίες και μόνο σε μερικά προϊόντα αναπτύχθηκε σε αξιόλογο βαθμό και αυτό κυρίως μέσω των Ενώσεων και ειδικευμένων κεντρικών Ενώσεων και Εταιρειών. Την πραγματικότητα αυτή της μικρής τοπικής μονάδας που ασχολείται σχεδόν με όλα, στο μικρό απομονωμένο χωριό, υποστήριξε και το Κράτος με τη νομοθεσία του εξαιτίας και της ανάγκης ύπαρξης κάποιας τοπικής μονάδας για την εξυπηρέτηση των αγροτών, αφού επί πολλές 10ετίες ο Συνεταιρισμός ήταν η μόνη Οργάνωση στο ελληνικό χωριό όπου δεν υπήρχαν ή δεν είχαν επεκταθεί άλλοι οργανισμοί (ΔΕΗ, ΟΤΕ, Ασφαλιστικοί, Υγειονομικοί κ.λπ.) και άλλοι θεσμοί (εκτός από τον παπά, το δάσκαλο και τον σχετικά αγράμματο πρόεδρο της αδύναμης Κοινότητας). Αυτή τη μικρή ομάδα είχε η ΑΤΕ, το Υπουργείο Γεωργίας και κάθε δημόσιος υπάλληλος για την επικοινωνία με τους Αγρότες για όλα, σχεδόν, τα θέματα.

2) Η επίδραση των πολλών έκτακτων βλαβερών γεγονότων: Η πολύ συχνή και έντονη επιδρομή έκτακτων βλαβερών γεγονότων, υπήρξε αρνητικός παράγοντας, όχι μόνο στην ανάπτυξη αλλά και συχνά σε αυτή ακόμα την ύπαρξη Συνεταιρισμών (με ελάχιστα διαστήματα περισυλλογής) όλη την περίοδο μέχρι σήμερα. Πέρα από τις συχνές τοπικές καταστροφές από διάφορες σοβαρές θεομηνίες που είχαν σοβαρή επίδραση σε οικισμούς, πληθυσμούς, αγροτικές επενδύσεις και ανθρώπινες δυνατότητες γενικά, τα πολλά και συχνά πολεμικά και ανατρεπτικά γεγονότα και οι πολλές, ποσοτικά και χρονικά, συνέπειές τους, υπήρξαν αρνητικοί και μερικές φορές καταστρεπτικοί παράγοντες για τους Συνεταιρισμούς. Οι παγκόσμιοι πόλεμοι, είχαν για την Ελλάδα πολύ μεγαλύτερη διάρκεια, ένταση και καταστροφικά αποτελέσματα επειδή συνδέθηκαν με τους βαλκανικούς, τον πρώτο εθνικό διχασμό, τη μικρασιατική εκστρατεία και καταστροφή, τις συχνές πολιτειακές μεταβολές, τα κινήματα, τον μετακατοχικό εμφύλιο, τις δικτατορίες, την υποχρεωτική μετακίνηση πληθυσμών, τη μεγάλη μετανάστευση, τις νομισματικές καταστροφές κ.λπ.

Όλα αυτά όχι μόνο υπήρξαν αρνητικοί παράγοντες αλλά πολλές φορές κατέστρεφαν ολοκληρωτικά, σε πολλές περιφέρειες, οτιδήποτε είχε πραγματοποιηθεί μέχρι τότε με κόπους και θυσίες στον Αγροτικό τομέα και ανάγκαζαν σε νέες από την αρχή προσπάθειες για ανασυγκρότηση από το μηδέν (ενώ δεν υπήρχαν υλικά μέσα και ήταν πεσμένο το ηθικό) με μόνη σχεδόν επιδίωξη την στοιχειώδη επιβίωση. Η έκταση και αρνητική βαρύτητα – επίδραση των παραπάνω γεγονότων, υπήρξε ασύγκριτα μεγαλύτερη στην Ελλάδα από τις άλλες χώρες της ΕΟΚ, με τις οποίες πρέπει να συμβαδίζουμε, να συγκρινόμαστε και να ανταγωνιζόμαστε στις συνθήκες της ελεύθερης οικονομίας, ενώ ξεκινούμε από διαφορετική αφετηρία και πάντα με μικρότερες δυνάμεις. Η παρατήρηση αφορά όλη την αγροτική μας οικονομία και κοινωνία και βέβαια τις συνεταιριστικές μας οργανώσεις και την όλη συνεταιριστική μας ανάπτυξη.

3) Ο ανθρώπινος παράγων: Αρνητική υπήρξε, στις περισσότερες περιπτώσεις, και η επίδραση του ανθρώπινου παράγοντα (μελών, εξουσίας, τρίτων) σε διάφορες εκδηλώσεις του, τόσο σε συσχετισμό τους με τα παραπάνω 1 και 2, όσο και από άλλους λόγους (ιδιοσυγκρασίας, επιπέδου του μορφωτικού – πολιτισμικού – πολιτικού, κ.λπ.). Το πρόβλημα του ανθρώπινου παράγοντα έχει πολλές εκδηλώσεις, περιπτώσεις, προβλήματα, (θέματα στα οποία θα αναφερθούμε και στη συνέχεια).

Εκείνο όμως που πρέπει να τονιστεί πρωταρχικά είναι ότι ενώ οι άνθρωποι χειρισμοί και κυρίως της ηγεσίας (η κρατική πολιτική, επιστημονική, θρησκευτική, κ.λπ.) έπρεπε, αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα του θεσμού των Συνεταιρισμών και τις πολλές κάθε

τόσο γενικότερες υπηρεσίες του, να συντελέσουν στην απάλυνση των αρνητικών επιρροών που προέρχονταν από τις φυσικές συνθήκες και τα έκτακτα ζημιογόνα γεγονότα, όμως γινόταν συνήθως το αντίθετο. Έτσι από τη στάση του ανθρώπινου παράγοντα του κρατικού μηχανισμού και της όλης ηγεσίας, οι συνεταιρισμοί βρισκόταν κάθε τόσο μπροστά σε εμπόδια που τους οδηγούσαν σε ποικίλες αναστολές αλλά και εκτροπές και σε αποδυνάμωση υλική και ηθική, πολύ περισσότερο που το ανθρώπινο υλικό τους (τα μέλη, οι διοικήσεις, οι υπάλληλοι) δεν είχαν τις δυνατότητες εκείνες (μορφωτικές, ανεξαρτησίας, κοινωνικής δύναμης, κ.λπ.) με τις οποίες αυτό θα μπορούσε να αντισταθεί αποτελεσματικά στις ποικίλες εξωτερικές αντιδράσεις και κακές επιρροές.

Β) Το έργο που πραγματοποιήθηκε: ενδεικτικά τιμητικά στοιχεία

Παρά τις όχι ευνοϊκές αλλά τις περισσότερες φορές αρνητικές συνθήκες στην επέκταση του έργου των Συνεταιρισμών, η πραγματικότητα είναι ότι από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις —παρόλες τις αδυναμίες τους και τις διάφορες εκτροπές— προσφέρθηκε και προσφέρεται αξιόλογο έργο, επειδή ακριβώς οι ανάγκες ήταν πάντα πολύ μεγάλες και ο συνεταιρισμός ήταν σχεδόν το μοναδικό κέντρο και εργαλείο με το οποίο γινόταν κάθε προσπάθεια για επιβίωση, για οργάνωση, αλλά και για αγροτικές επαγγελματικές διεκδικήσεις. Περισσότερο έργο πραγματοποιήθηκε βέβαια (σε όγκο και βάθος) εκεί όπου βρέθηκαν τοπικά άνθρωποι με τιμιές προθέσεις και δυναμικοί. Που έγιναν άξιοι συνεταιριστές και αγροτικοί τοπικοί ηγέτες, έστω και αν υστερούσαν σε μορφωτικά προσόντα (που δεν ήταν τόσο απαραίτητα τις πρώτες 10ετίες). Και βέβαια ακόμα μεγαλύτερο ήταν το έργο κατά τα χρονικά εκείνα διαστήματα που οι εξωτερικές συνθήκες βελτιωνόταν και όταν σε καθοδηγητικές θέσεις (υπουργείων, εποπτείας, ΑΤΕ, κ.λπ.) βρισκόταν πρόσωπα που στεκόταν βοηθοί —έως και ηγέτες— στη συνεταιριστική προσπάθεια. Το όλο έργο, στα μάτια εκείνων που δεν γνωρίζουν τα θέματα, ίσως να φαίνεται ταπεινό και στενά υλικό και όχι «αναπτυξιακό» και «μεγαλόπνοο». Αλλά ήταν έργο με το οποίο κυριολεκτικά δόθηκε βοήθεια για να εξασφαλισθεί η επιβίωση των πληθυσμών, να προβληθούν οι ανάγκες και να δοθούν λύσεις, για να ακολουθήσει έπειτα η διεύρυνση. Και όλα αυτά έγιναν με θυσίες υλικές των φτωχών αγροτών (σε μερίδες και αλληλέγγυα ευθύνη τους) και με δύσκολο αγώνα να ξεφύγουν από τα δίχτυα των τοπικών εκμεταλλευτικών στοιχείων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι:

1) Μόνο με τον πολλαπλασιασμό των «πιστωτικών» συνεταιρισμών (που τόσο επικρίθηκαν από όσους δεν γνωρίζουν την πραγματικότητα) έγινε δυνατό να τροφοδοτηθεί η ύπαιθρος με τραπεζικές πιστώσεις (μετά τον διπλασιασμό της Ελλάδας του 1912), να αυξηθεί η αγροτική παραγωγή ώστε να στηριχθούν από αυτή οι πολυετείς πολεμικοί αγώνες και η όλη οικονομία (που στηριζόταν τότε στον αγροτικό τομέα), να απαλλαγεί αρκετά ο αγρότης από την τοκογλυφία και τον παρασιτισμό του τοπικού μικρομπόρου — παράγοντα. Μόνο με αυτούς εξασφαλίστηκαν κάπως τα βασικά εφόδια για την αγροτική παραγωγή και την οικογένεια. Και μόνο με αυτούς η χορήγηση και ρευστόποίηση των τραπεζικών πιστώσεων υπήρξε υποδειγματική, με μικρό κόστος, ταχύτητα και ασφάλεια, ακόμα και μέσα σε περιόδους πολεμικές και αγροτικών κρίσεων.

2) Κυρίως με τους συνεταιρισμούς πραγματοποιήθηκαν τα τεχνικά και οργανωτικά βήματα στην ύπαιθρο που βελτίωσαν αποδόσεις, ποσότητες, ποιότητα, αγροτικό εισόδημα. Ενδεικτικά αναφέρουμε εδώ τη δημιουργία των βελτιωμένων ή και υποδειγματικών οينوποιείων, ελαιουργείων, τυροκομείων, εκκοκιστηρίων, άλλων εγκαταστάσεων και μηχανημάτων (θεριστικών, αλωνιστικών κ.λπ.).

Ακόμα δημιουργήθηκαν αποθηκευτικές εγκαταστάσεις και κέντρα διαλογής — συντη-

ρήσεως με τα οποία έγιναν οι πρώτες —και πολύ αξιόλογες, αρκετές φορές, κατά τόπους— προσπάθειες για κοινή διάθεση αγροτικών προϊόντων (ή ακόμα και για διευκόλυνση απαραίτητων κρατικών συγκεντρώσεων προϊόντων (σίτος κ.λπ.). Όλα αυτά έγιναν με κανονικούς δανεισμούς των συνεταιρισμών των πτωχών αγροτών χωρίς επιδοτήσεις, συνήθως με ατομικά γραμμάτια οφειλής των συνταίρων για τα δάνεια των νομικών προσώπων. Και ακολούθησαν μετά το 1950 οι αγροτικές συνεταιριστικές βιομηχανίες και μερικές πετυχημένες κεντρικές οργανώσεις.

3) Πρέπει ακόμα να τονιστεί ότι οι Συνεταιρισμοί πρωτοστάτησαν, πολλές φορές, γενικότερα στη βελτίωση των συνθηκών ζωής στην ύπαιθρο, όπως π.χ. με την εξασφάλιση ηλεκτροφωτισμού χωριών (από τα ελαιουργεία κ.λπ.) 10ετίες πριν από τη ΔΕΗ. Με υγειονομική περίθαλψη σε πολλά χωριά, 10ετίες πριν από τα αγροτικά ιατρεία και τον ΟΓΑ. Με οργάνωση κτηνιατρικής περίθαλψης, (Βέροια, Κατερίνη, Θεσσαλονίκη, Εορδαία, κ.λπ.), 10ετίες πριν κινηθεί το Υπουργείο Γεωργίας. Και σε πολλά άλλα, μερικά από τα οποία υποχώρησαν επειδή το κράτος δημιούργησε αργότερα ειδικούς θεσμούς και οργανισμούς, χωρίς όμως —δυστυχώς— να τους συνδυάζει με τη συνεταιριστική βάση, αλλά μόνο με τον βλαβερό κρατισμό.

4) Ακόμα, στην ύπαρξη αλλά και τους αγώνες των Συνεταιρισμών, που ασκούσαν και το ρόλο των επαγγελματικών — διεκδικητικών οργανώσεων, οφείλεται η βαθμιαία δημιουργία θεσμών και οργανισμών και μάλιστα σε περιόδους αγροτικών κρίσεων (όπως ΑΣΟ, Γραφείο Σύκων, οι Αναγκαστικοί Οινοποιητικοί Συνεταιρισμοί Θήρας, Λευκάδας, Αττικοβοιωτίας, Κρήτης, Σάμου, οι Συνεταιρισμοί μαστίχας, κίτρων κ.λπ.). Ιδιαίτερη μάλιστα υπήρξε η συμβολή των Συνεταιρισμών στην ίδρυση της ΑΤΕ, καθώς και των Οργανισμών βάμβακος, καπνού και άλλων.

5) Γενικά η αξιολογη ανάπτυξη και το σημαντικό έργο των Γεωργικών Συνεταιρισμών (προσφορά υπηρεσιών) φαίνεται καθαρά μέσα από τα στοιχεία της ιστορίας, (*) από τα τοπικά έργα και από τα στατιστικά στοιχεία που επί χρόνια δημοσίευε η εποπτεύουσα ΑΤΕ (και τα οποία δεν είναι δυνατό να μνημονεύσουμε εδώ σε έκταση).

6) Ακόμα από τη μελέτη της ιστορίας των συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι δυνατό να προβληθεί η ύπαρξη πολλών προσπαθειών και επιτυχιών και στον τομέα των αστικών συνεταιρισμών, όπως συνεταιρισμών εργασίας (σιτεργατών, εργατών λιμένος, στρατιωτικών ειδών κ.λπ.), οικοπεδικών — οικοδομικών, καταναλωτικών, πιστωτικών κ.λπ. Η μή επικράτηση των αστικών οφείλεται κυρίως στην έλλειψη της απαραίτητης σωστής ενημέρωσης για το θεσμό και της κρατικής εποπτείας και βοήθειας (ελλείψεις που συνετέλεσαν πολλές φορές στην εκτροπή τους) και στην ανάμιξη βλαβερών εξω-συνεταιριστικών επιρροών.

Γ) Μερικά σημεία που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής σήμερα και στο μέλλον

Γίνεται στη συνέχεια επισήμανση μερικών μόνο βασικών σημείων — θεμάτων όπου ο ανθρώπινος παράγοντας (ο εξω-συνεταιριστικός και κυρίως αυτός της εξουσίας, αλλά και ο εσωσυνεταιριστικός και κυρίως ο εκπροσωπευτικός) παρεμπόδιζε ή παρεμποδίζει την πραγματική ουσιαστική συνεταιριστική ανάπτυξη. Και αυτό γίνεται με την ελπίδα να φανεί — ενδεικτικά— πού πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη μεταβολή της κακής διαγωγής και στάσεως του ανθρώπινου παράγοντα:

1) Η νόθευση και ποικίλη εκμετάλλευση του θεσμού

Παρά τις σωστές γραμμές που χάραξε η εισηγητική έκθεση και το κείμενο του αρχικού

(*) Βλ. αναλυτικά τα στοιχεία - κείμενα κάθε εποχής και σε κάθε περιφέρεια. Και αρκετά συνθετικά στους τόμους του έργου «οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα».

Ν. 602/1915 και παρά τις κατευθύνσεις και προσπάθειες των πρώτων εκείνων συνεταιριστών που δούλεψαν για τη συνεταιριστική οργάνωση, επέκταση και ανάπτυξη, είναι δυστυχώς πραγματικότητα ότι ουδέποτε, σχεδόν, ο θεσμός των Συνεταιρισμών έγινε νοητός και εφαρμόστηκε στην Ελλάδα καθарός και γνήσιος, μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων του και χωρίς ποικίλες εκμεταλλευτικές επιρροές και εκτροπές. Πάντα σχεδόν επικρατούσε στο ευρύτερο κοινό εσφαλμένη αντίληψη σχετικά με τον θεσμό (σ' αυτό συντελούσε και ο ευρύτατος όρος «συνεταιρισμός»)(*), ο καθένας τον φανταζόταν και τον ήθελε να είναι, να εργάζεται και να προσφέρει, σύμφωνα με τις δικές του αντιλήψεις και επιδιώξεις (κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές, ηθικές κ.λπ.).

Εντελώς ενδεικτικά σημειώνονται μερικές τέτοιες αντιλήψεις και επιδράσεις:

α) Ο Συνεταιρισμός εμφανίστηκε στην περίοδο πολλών και μεγάλων αναστατώσεων και αναγκών του αγροτικού πληθυσμού αλλά και ελπίδων και εξορμήσεων και σε χρόνο που υπήρχε έλλειψη άλλων οργάνων και θεσμών. Ο αδύναμος ακόμα αυτός Συνεταιρισμός θεωρήθηκε ως πανάκεια που θα έλυσε όλα τα προβλήματα (τοκογλυφία, εκμετάλλευση από τοπικούς μπακάληδες, μικρεμπόρους κ.λπ.). Και ενώ η πρακτική του δράση δεν ήταν δυνατό να ξεπεράσει τότε τα όρια των μικροδανείων της ΕΤΕ και μερικές προσπάθειες για από κοινού πώληση προϊόντων καθώς και για λίγες προμηθευτικές εργασίες ειδών που ήταν σπάνια στις πολεμικές συνθήκες, διάφοροι παράγοντες προσπαθούσαν και πετύχαιναν να αναμίξουν τις αδύναμες αυτές οικονομικές οργανώσεις ως όργανα για επίλυση όλων των προβλημάτων, με αποτέλεσμα διάφορες αποτυχίες τους οικονομικές, πολλές αντιδράσεις από τους θιγόμενους και το κράτος, πολλές διαψεύσεις ελπίδων. Έτσι δεν αναπτύχθηκε ο απαιτούμενος στενός δεσμός των μελών με το Συνεταιρισμό τους σε οικονομική βάση (κοινές προμήθειες, κοινές πωλήσεις, κ.λπ.) και η χρησιμοποίηση του θεσμού γινόταν και γίνεται ακόμα σε μεγάλο βαθμό ευκαιριακά σε περιόδους δυσκολιών, ως βοηθητικός τροχός στο έργο κρατικών συγκεντρώσεων, εργασιών που ανέπτυξε η ΑΤΕ και άλλοι.

β) Καθώς οι Συνεταιρισμοί διαδιδόταν και αποκτούσαν κάποια οντότητα, πολλά πρόσωπα εκμεταλλευτικά (δυναμικά και με κάποια οικονομική – κοινωνική – γραμματική υπόσταση) κατόρθωναν να γίνονται διοικήσεις των Συνεταιρισμών ώστε να ασκούν από μέσα την επιρροή τους και την εκμετάλλευση. Γι' αυτό ακολούθησε και ο αγώνας της εποπτείας και οι τροποποιήσεις της νομοθεσίας για να απομακρύνονται από τις Διοικήσεις οι μπακάληδες, δικολάβοι, έμποροι.

γ) Παρόλο που οι Συνεταιρισμοί κατόρθωσαν να μείνουν έξω από τον πρώτο εθνικό διχασμό, άρχισαν, κυρίως μετά το 1922, να γίνονται το μέσο προβολής και ανόδου διάφορων τοπικών πολιτευομένων σε ποικίλες αγροτικές και άλλες ομάδες, πράγμα που έφερε τις αντιδραστικές διατάξεις για γενικό αποκλεισμό των πολιτευομένων από τις διοικήσεις. Οι διατάξεις αυτές δημιούργησαν άλλα προβλήματα όπως εφαρμοζόταν επί δικαίους και αδικούς. Καθώς όμως τα τελευταία χρόνια οι περιορισμοί αυτοί καταργήθηκαν, δημιουργήθηκε δυστυχώς η γνωστή κομματική επιδρομή, διαμάχη και εκμετάλλευση που έχει αποβεί καταστροφική επειδή τα μέλη των συνεταιρισμών δεν διαθέτουν ακόμα τις δυνατότητες να αντιδρούν συνεταιριστικά αλλά παρασύρονται και καταστρέφουν τα δικά τους οικονομικά οχυρά.

Στην έντονη επιδρομή του κομματισμού για να κατευθύνει τις Οργανώσεις συντελεί και το γεγονός ότι τα προβλήματα και η πράξη καθιέρωσαν (όπως είπαμε) ανάκαθεν τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις ως εκπροσώπους των κατοίκων της υπαίθρου

(*) Αντί άλλου όρου που θα τόνιζε τον οικονομικό του χαρακτήρα (συνεργατική εταιρεία, συνεταιριστική εταιρεία, κ.ο.κ.) και όχι γενικά τη συνεργασία που έχει πολλές μορφές και εφαρμογές.

και διεκδικητές για την επίλυση όλων των προβλημάτων, όχι μόνο των αγροτικών, αλλά και γενικότερων ρυθμίσεων (οικονομικών, κοινωνικών, κ.λπ.), καθώς δεν υπήρχε γενικά επί 10ετίες και δεν υπάρχει και σήμερα αξιόλογη και αυτοδύναμη (οργανωτικά, οικονομικά) συνδικαλιστική οργάνωση των αγροτικών συμφερόντων, όπως υπάρχει στον εργατικό αστικό τομέα.

Στον χρήσιμο όμως αυτόν για την ύπαιθρο ρόλο, έγινε και γίνεται μεγάλη σπατάλη δυνάμεων και ενεργειών των Συνεταιρισμών (βλ. π.χ. τις συζητήσεις και τα ψηφίσματα συνελεύσεων, συνεδρίων, κινητοποιήσεις κ.λπ.), με αποτέλεσμα να μπαίνουν σε δεύτερη και τρίτη μοίρα τα κυρίως συνεταιριστικά προβλήματα, να αποδυναμώνεται η κυρίως συνεταιριστική δραστηριότητα και παράλληλα να υφίστανται οι οργανώσεις τις αντιδράσεις πολιτικών, κυβερνητικών και άλλων κύκλων. Κλασικό κορυφαίο παράδειγμα, η εξέλιξη και οι ενέργειες της Συνομοσπονδίας Γεωργ. Συνεταιρισμών.

2) Η περίπτωση της Συνομοσπονδίας Γεωργ. Συνεταιρισμών

Τις παραπάνω αδυναμίες παρουσίασε η πρώτη Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών (1922) και αυτό ήταν ένας από τους λόγους που κατέληξε σε διάλυση αλλά και τόσο καθυστέρησε η επανίδρυση Συνομοσπονδίας. Τελικά, μετά από πολλές προσπάθειες έγινε δυνατό να ιδρυθεί η Συνομοσπονδία του 1935 που είχε, καταστατικά και κυρίως κατά την εφαρμογή, καθαρό συνεταιριστικό χαρακτήρα, παρόλο που κι αυτή από ανάγκη (έλλειψη συνδικαλιστικών οργανώσεων) ενδιαφερόταν και για τα γενικά αγροτικά προβλήματα και κυρίως για τα αγροτικά προϊόντα που είχαν σχέση με τις εργασίες των Ενώσεων και Συνεταιρισμών. Το βάρος όμως των ενεργειών της ήταν στα κύρια συνεταιριστικά προβλήματα (πρόγραμμα συνεταιριστικά, νομοθεσία, οργάνωση, μόρφωση, υπάλληλοι, διεκδίκηση των συνεταιριστικών εργασιών από ΑΤΕ, κ.λπ.). Δυστυχώς η χρονική της διάρκεια ήταν μικρή αφού η δικτατορία της 4ης Αυγούστου, καθώς δεν μπόρεσε να την μεταβάλει σε όργανό της, έκανε νομοθετική επέμβαση το 1938 και την διέλυσε.

Από το 1938 δημιουργήθηκε η ΕΣΣΕ που ήταν κυρίως συντεχνιακή οργάνωση κάτω από την άμεση κατεύθυνση των ισχυρών της δικτατορίας για την εξυπηρέτηση των σκοπών τους. Γεγονός δε είναι ότι αναδείχτηκε σε οργάνωση εξουσίας και προς τα έσω και προς τα έξω και προς τα κάτω, πράγμα που άφησε βαθείς επιρροές και επιθυμίες σε πολλούς «συνεταιριστές» μέχρι σήμερα για εξουσίες αλλά και παρόμοιες επιδράσεις στη νομοθεσία συνεταιρισμών, επιβολής των Ενώσεων, Κεντρικών Ενώσεων και Συνομοσπονδίας στις οργανώσεις από τις οποίες δημιουργήθηκαν και πρέπει να στηρίζονται – εξαρτώνται από αυτές και να φροντίζουν για την ανάπτυξή τους αντί να τις εξουσιάζουν.

Στην Κατοχή η Συνομοσπονδία πέρασε από τη διοίκηση των κατοχικών κυβερνήσεων και χρησιμοποιήθηκε ως όργανο του Υπουργείου Γεωργίας ώσπου, με την επέκταση του ΕΑΜ στην ύπαιθρο και άλλους λόγους, έφτασε σε αδράνεια.

Κατά το 1943, σε αντιπερισπασμό κινήσεων ιδεολόγων συνεταιριστών για συνεταιριστική αναδιοργάνωσή της, ανασυγκροτήθηκε νομοθετικά από το Υπουργείο Γεωργίας σε αρκετά σωστές βάσεις. Αλλά με ακροτελεύτεια διάταξη του ίδιου νόμου κρατήθηκε κάτω από την απόλυτη εξάρτηση του Υπουργείου Γεωργίας «μέχρι τέλους της εμπόλεμου καταστάσεως» δηλαδή σε υποταγή και αδράνεια.

Το 1945 επανήλθε νομοθετικά στο καταστατικό και τις γραμμές του 1935. Αλλά ήταν τότε τόσα τα γενικά προβλήματα (υπαίθρου, εθνικά, αγροτικά, οικονομικά, πολιτικά κ.λπ.), ώστε (με την επιρροή και της νέας της υπηρεσιακής ηγεσίας που είχε νοοτροπία αγωνιστική αγροτική και με ολοκληρωτικές τάσεις οργάνωσης και συνεπώς όχι σωστή συνεταιριστική) το έργο της υπήρξε κυρίως εκπροσωπευτικό των γενικών

αγροτικών συμφερόντων, με παραμέληση των ειδικών βασικών συνεταιριστικών επιδιώξεων του καταστατικού της. (Ελλείψει χρόνου για λεπτομερειακή έκθεση, βλ. τα κείμενα της εποχής).

Σημειώνουμε ότι, δυστυχώς, η κατάσταση αυτή εξακολουθεί μέχρι σήμερα, με διάφορες παραλλαγές, από την αντισυνεταιριστική επέμβαση της δικτατορίας του 1967 στα όργανά της (και Ενώσεων κ.λπ.) έως τη νέα τόνωσή της μετά το 1974 (με προσθήκη μάλιστα ρητά συνδικαλιστικών αρμοδιοτήτων με το νόμο 921/1979) και την από τότε οξεία κομματική διαμάχη για την κατάκτησή της όλη την τελευταία 10ετία και σήμερα με το ν. 1541 (τα κομματικά παραταξιακά ψηφοδέλτια κλπ.) και τις συνεχείς τροποποιήσεις του.

Συμπέρασμα – δίδαγμα όλων των παραπάνω είναι ότι πρέπει, επιτέλους, να ξεκαθαριστεί ποιά πρέπει να είναι η Συνομοσπονδία. Και μέσα από τη σωστή μορφή της και τις σωστές ενέργειές της, ο θεσμός των Συνεταιρισμών να εννοηθεί, να χρησιμοποιηθεί και να αντιμετωπιστεί στη σωστή του μορφή, μέσα στο δικό του τομέα και με τις δικές του δυνάμεις. Αυτό βέβαια προϋποθέτει γνώσεις, θέληση και επιμονή από πολλούς παράγοντες. Και είναι δυνατό να γίνει μόνο με την επιδίωξη διατύπωσης και αποδοχής κατάλληλου συνεταιριστικού προγράμματος και σωστού συνεταιριστικού νόμου, με καλόπιστη συνεργασία των Συνεταιρισμών, του Κράτους, της επιστήμης, όπως λεπτομερειακά έχει υποδειχθεί πολλές φορές από πολλούς επιφανείς συνεταιριστές που η φωνή τους, δυστυχώς, δεν λαμβάνεται υπόψιν από τους κάθε φορά ισχυρούς, παλαιότερους και νεότερους. Και έτσι αποδυναμώνεται η σωστή συνεταιριστική δράση και ανάπτυξη.

3) Η έλλειψη σωστής και συνεχούς συνεταιριστικής διδασκαλίας

Βασική επισημάνση (σχετική και με τα παραπάνω) είναι ότι ουδέποτε σχεδόν στην Ελλάδα ο Συνεταιρισμός διδάχτηκε και μελετήθηκε αξιόλογα, σε έκταση και συστηματικά, ώστε τα μέλη και το κοινό να τον γνωρίσουν και να τον εγκολπωθούν ως πραγματική συνεταιριστική δράση και όχι ως ευκαιριακή προσφυγή για εξυπηρέτηση αναγκών της εποχής. Και πέρα από το κοινό και τα μέλη, υπάρχει ανάγκη σωστής συνεταιριστικής ενημέρωσης των στελεχών της δημόσιας ζωής (κρατικά διοικητικά στελέχη, πολιτευόμενοι, κ.λπ.) και του ευρύτερου επιστημονικού κόσμου, διότι αυτοί είναι εκείνοι που συντελούν στη διαμόρφωση νόμων, κρατικής πολιτικής, κινήσεων, διδασκαλίας κ.λπ., τέτοιων που επιδρούν άμεσα στην καλή ή κακή εξέλιξη και των Συνεταιρισμών.

Δυστυχώς από τα πρώτα χρόνια η ενημέρωση των μελών και στελεχών στηρίχτηκε στην ανάγνωση του καταστατικού (από όσους έγινε και ό,τι κατάλαβαν), από μερικές ευκαιριακές ομιλίες εποπτικών οργάνων στις Συνελεύσεις (που και πολλά από αυτά δεν είχαν ευρύτερη κατάρτιση) και από σπάνιες ολιγοήμερες σειρές μαθημάτων για κάποια στελέχη. Μοναδική ακαδημαϊκή συνεταιριστική διδασκαλία υπήρξε η διδασκαλία του Ιασεμίδη 1924—1928 στην Ανώτερη Γεωπονική Σχολή Αθηνών που και αυτή ήταν αναγκαστικά περιορισμένη στις δυνατότητες της εποχής. Η Σχολή Συνεταιρισμών του Ν. 4142 από το 1930—1937 ήταν η πρώτη αξιόλογη που όμως δεν υποστηρίχτηκε και τελικά διακόπηκε το 1938 από την δικτατορία με την ίδρυση άλλης Σχολής που και αυτή εργάστηκε μόνο 2—3 χρόνια κάτω μάλιστα από τις τότε ολοκληρωτικές κρατικές αντιλήψεις. Κατά την κατοχή υπήρξαν ανεπιτυχείς μεταμορφώσεις της με λίγο έργο.

Αξιόλογη συστηματική προσπάθεια άρχισε πάλι το 1949 και επί 14 χρόνια με την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης (που φρόντισε για τη διάδοση και των σχολικών συνεταιρισμών). Όμως δεν μπόρεσε να επεκταθεί σε αξιόλογο αριθμό στελεχών

από τις τότε δύσκολες συνθήκες των Οργανώσεων, αλλά και επειδή υπήρξε εσωτερική καταπολέμηση. Με την ίδρυση από το 1966 της Συνεταιριστικής Σχολής Θεσσαλονίκης, έγιναν μερικά βήματα για ενημέρωση κυρίως σε χρήσιμες γνώσεις και όχι τόσο στη συνεταιριστική διδασκαλία – αγωγή. Και όλα απέχουν πολύ από την πρόπουσα οργάνωση και απόδοση. Κατά τα τελευταία χρόνια έγινε κάποια εισαγωγή συνεταιριστικής ύλης στα κρατικά εκπαιδευτικά προγράμματα (στη μέση επαγγελματική εκπαίδευση, τα ΤΕΙ, μερικά Πανεπιστήμια) που πολύ απέχει από το πρόπον (στις περισσότερες περιπτώσεις).

Το παραπάνω πρωταρχικό συνεταιριστικό πρόβλημα έχει ανάγκη από σύντομη και σωστή επίλυση, αφού ο Συνεταιρισμός είναι θέμα σωστής ενημέρωσης για στενή σύνδεση μελών – Οργανώσεων – στελεχών, σωστής αντιμετώπισής του από τους εξωτερικούς παράγοντες. Η επιτυχία του Συνεταιρισμού είναι πρωταρχικά θέμα αγωγής και αν δεν υπάρχει αυτό το στήριγμα κάθε κατάκτηση βρίσκεται συνεχώς σε κίνδυνο.

4) Ο ρόλος του Κράτους απέναντι στη συνεταιριστική κίνηση. Και αντίστροφα η αντίληψη της συνεταιριστικής κίνησης για το ρόλο του Κράτους απέναντί της

Στη συνέχεια των όσων διατυπώθηκαν παραπάνω, η πραγματικότητα είναι ότι μετά την πρώτη 15ετία (1915—1930) που η επίδραση του κρατικού παράγοντα ήταν σχετικά ευνοϊκή για τη συνεταιριστική επέκταση και ανάπτυξη, χωρίς μάλιστα πατερναλιστικές κατευθύνσεις, η στάση του μεταβλήθηκε στη συνέχεια σε επιφυλακτική έως αρνητική και επιζήμια επεμβατική, με δικαιολογία μερικές παρεκτροπές που τις εκμεταλλεύονταν τα αντίθετα συμφέροντα που είχαν πρόσβαση στην εξουσία. Αποτέλεσμα νομοθετικές διατάξεις περιοριστικές και πολύ αυστηρή στάση του υπουργείου Γεωργίας και εμποτείας ΑΤΕ, λόγω και των δυσκολιών από τη γεωργική κρίση. Και τη στιγμή που η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται στο σημείο αυτό (1935—1937), η νέα επιδρομή του Κράτους της Δικτατορίας προσπάθησε έντονα να μετατρέψει τους Συνεταιρισμούς, Ενώσεις, Συνομοσπονδία, σε συντεχνιακά όργανα ιταλικού τύπου με άμεσες και έμμεσες επεμβάσεις στις διοικήσεις, τα υπηρεσιακά όργανα, τις εργασίες κ.λπ.

Οι επεμβάσεις πήραν διάφορες μορφές κατά την κατοχή (κράτος Αθηνών – περιοχές ΕΑΜ), άλλες μορφές κατά το 1946 (διατάξεις νομιμοφροσύνης, απολύσεις), αργότερα άλλες επί εποχής Συναγερμού, άλλες επί δικτατορίας 1967 και «δημοκρατικές» τα τελευταία χρόνια. Πάντα από το κακό προς το χειρότερο (άλλοτε ως εχθρικές άλλοτε ως «φιλικές»).

Πρόκειται για συνεχείς επεμβάσεις με σημαία την «εξυγίανση» και την «υποβοήθηση» που καταλήγουν σε αποδυνάμωση όπως γίνονται άλλοτε με κομματικά κριτήρια και άλλοτε από αρμόδιους που δεν γνωρίζουν τα συνεταιριστικά θέματα και αυτοσχεδιάζουν.

Ανεξάρτητα όμως από τις παραπάνω ευθείες κρατικές παρεμβάσεις (με νομοθεσία – διοίκηση – ΑΤΕ) που σκοπό είχαν να κάνουν τους Συνεταιρισμούς απλά όργανα βοηθητικά στην εξυπηρέτηση της πολιτικής του κομματικού κράτους ή των εργασιών ΑΤΕ και όχι πραγματικούς συνεταιρισμούς, ο συνεχής παρεμβατικός ρόλος του κράτους στην οικονομία και η εξάρτηση της όλης οικονομικής ζωής από κυβερνητικές αποφάσεις (για τις εξαγωγές, εγκαταστάσεις, εισαγωγές, τιμές, χρηματοδοτήσεις, επιδοτήσεις, φορολογίες κ.λπ.) δημιούργησε σε πολλούς τομείς ευνοϊκή στάση του κράτους προς τα μεγάλα εμποροβιομηχανικά συμφέροντα που είχαν πρόσβαση στα παρασκήνια της εξουσίας (π.χ. ο περιορισμός του αρχικού συνεταιριστικού σκοπού και έργου του ΑΣΟ για κορινθιακή σταφίδα υπέρ των βιομηχάνων και εμπόρων εξαγωγέων, η μή χορήγηση αδειών σκοπιμότητας για συνεταιριστικές εγκαταστάσεις, η υποταγή της ΚΣΟΣ στους εξαγωγείς σουλτανίνας, οι περιορισμοί και διώξεις στις προσπάθειες

προμηθευτικών εργασιών των συνεταιρισμών, οι φορολογικές και αγορανομικές διατάξεις που κάνουν αδύνατη π.χ. την πρόσβαση των Συνεταιρισμών στην Κεντρική Λαχαναγορά Αθηνών όπου κυριαρχεί η ασυδοσία των μεσαζόντων ενώ στους Συνεταιρισμούς όλα γράφονται – ελέγχονται).

Ακόμα η παροχή πολλών μετακατοχικών ευκαιριών κατά προτίμηση στους βιομηχάνους και τις Τράπεζες και όχι στα αιτήματα των Συνεταιρισμών (ως π.χ. τα εργοστάσια λιπασμάτων), οι φορολογικοί κανόνες γενικά που σπάνια κατανοούν την ιδιαιτερότητα σχέσεων μελών – νομικού προσώπου στο Συνεταιρισμό. Και πολλά άλλα.

Φυσική συνέπεια ήταν και οι Συνεταιρισμοί – Ενώσεις – Συνομοσπονδία – Κεντρικές Οργανώσεις, άλλοτε να ευρίσκονται σε αντιδικία και διαμαρτυρίες με την εξουσία και άλλοτε να επιζητούν ικετευτικά την βοήθεια και προστασία κυβερνητικών, πολιτικών και άλλων παραγόντων, μερικές φορές σε βαθμούς πολύ πάνω από το συνηθισμένο στην οικονομική ζωή, ακόμα μέχρι σημείου πολλές συνεταιριστικές Οργανώσεις να εξαρτούν την ύπαρξη και ανάπτυξη τους από την κρατική και κομματική τους εύνοια (π.χ. με τις συγκεντρώσεις γεωργικών προϊόντων, δάνεια και άλλες παροχές) και όχι από τις δικές τους εσωτερικές διαδικασίες και δυνάμεις.

Το κακό δε είναι ότι το πνεύμα αυτό είχε μεγαλύτερη επέκταση και επίδραση στις Ενώσεις και τις Κεντρικές Οργανώσεις και τη Συνομοσπονδία, δηλαδή τις Οργανώσεις που κατευθύνουν την κίνηση.

Συμπέρασμα – Δίδαγμα είναι ότι πρέπει, με το συνεταιριστικό πρόγραμμά τους και τη συνεταιριστική πρακτική τους, οι συνεταιριστικές οργανώσεις να κάνουν προσπάθεια να προσδιορίσουν σωστά τα όρια της Κρατικής επιρροής και να ενεργοποιήσουν τις εσωτερικές συνεταιριστικές δυνάμεις, με μεγαλύτερη και στενότερη σύνδεση μελών – οργανώσεων πάνω σε οικονομική βάση.

Στη βελτίωση αυτή βέβαια θα βοηθήσουν και οι προηγούμενες υποδείξεις (1—3), διότι τα θέματα αυτά είναι αλληλένδετα.

5) Άλλα βασικά προβλήματα

Ο χρόνος δεν επιτρέπει να αναφέρουμε και άλλα βασικά θέματα στον τομέα των γεωργικών συνεταιρισμών όπως α) της ικανότητας των Δ.Σ. και Ε.Σ. να ανταποκριθούν στα καθήκοντα διοικήσεως Ενώσεων, Κεντρικών Οργανώσεων κ.λπ. και των διευθετήσεων που είναι απαραίτητες, β) του ρόλου των υπηρεσιακών στελεχών, γ) της εποπτείας, δ) και πολλά άλλα που συνδέονται κυρίως με το πρόγραμμα και την οργάνωση.

6) Η κατάσταση στους αστικούς συνεταιρισμούς

Παρόμοια και χειρότερα συμβαίνουν και στους αστικούς συνεταιρισμούς. Στον τομέα αυτό παρατηρήθηκε ευκαιριακή νομοθεσία και κρατική καθοδηγητική – ελεγκτική ανυπαρξία (μέσα βέβαια στα όρια που θα ήταν χρήσιμη η κρατική βοήθεια, εποπτεία).

Π.χ. στους οικοδομικούς άλλοτε υπήρξαν αμελέτητες νομοθετικές ρυθμίσεις – εύνοιες που οδήγησαν όχι στην ανάπτυξη των Συνεταιρισμών, αλλά στην καταδολίευση και κατασυκοφάντηση του θεσμού (κυρίως 1923—1928). Άλλοτε πάλι οι νομοθετικές ρυθμίσεις γι' αυτούς υπήρξαν σαρωτικές και διαλυτικές στο όνομα της εξυγίανσης (επί δικτατορίας). Εδώ δε και μερικά χρόνια η κατάσταση έγινε νομοθετικά αποπνικτική για το θεσμό των οικοδομικών συνεταιρισμών (που, δυστυχώς, ήταν και είναι κυρίως μόνο οικοπεδικοί).

Οι προπολεμικοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί (κατά το πλείστον κλειστοί ομοιοεπαγγελματικοί) δεν είχαν και αυτοί την βασική σωστή εποπτική ενημέρωση – βοήθεια ώστε να αναπτυχθούν σωστά. Ούτε τους δόθηκαν, κατά τρόπο οργανικό, τραπεζικές

πιστώσεις. Περιοριζόταν συνήθως σε ό,τι ωφέλειες εξασφάλιζαν από τους εργοδότες τους με συνδικαλιστικές πιέσεις.

Στην κατοχή υπήρξε μία θεαματική αριθμητική επέκταση των καταναλωτικών συνεταιρισμών λόγω των μεγάλων αναγκών επισιτισμού. Αλλά η κρατική μηχανή πολύ λίγο βοήθησε στην ανάπτυξη σχέσεων ανταλλαγών μεταξύ γεωργικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών με ελεύθερες διαπραγματεύσεις (άδειες, πιστώσεις, κ.λπ.). Προτιμήθηκαν οι αναγκαστικές συγκεντρώσεις των γεωργικών προϊόντων που βέβαια είχαν αντίδραση και μικρή επιτυχία.

Μετακατοχικά υπήρξε αξιόλογη καταναλωτική κίνηση πηγαία και της δόθηκαν μεγάλες υποσχέσεις από ανώτατους πολιτειακούς και κυβερνητικούς παράγοντες (με τη βοήθεια και της αγγλικής αποστολής). Όμως οι πιστώσεις σε αυτούς από Τράπεζες με αναπτυξιακό συνεταιριστικό πρόγραμμα που κατάρτισε αξιόλογη Επιτροπή ειδικών, (συμμετοχή με μερίδες μελών, συνεργασία των συνεταιρισμών, άνοιγμά τους σε ευρύτερες μάζες, κ.λπ.) δεν εφαρμόστηκαν για πολύ. Η τότε κυβερνητική μεταβολή (του Συναγερμού) σταμάτησε γενικά τις πιστώσεις της Τράπεζας Ελλάδος στους καταναλωτικούς και η αναπτυξιακή προσπάθεια ατόνησε.

Η κατάσταση των καταναλωτικών συνεταιρισμών ευρίσκεται τώρα σε στασιμότητα και ύφεση, με εξαίρεση τον τύπο KONSUM, όπου με τη βοήθεια των σουηδικών συνεταιρισμών και την προσπάθεια λίγων Ελλήνων συνεταιριστών, πραγματοποιήθηκε μία αξιόλογη, για τα ελληνικά δεδομένα, επέκταση που βρίσκεται σε εξέλιξη. Γενικά έχουν μεταβληθεί βασικά οι συνθήκες με την ανάπτυξη των πολλών δικτύων υπεραγορών.

Στους συνεταιρισμούς εργασίας (βιοτεχνικούς, εργατικούς κ.λπ.) υπήρξαν αρχικά αρκετές εφαρμογές και επιτυχίες αλλά και εκτροπές (από έλλειψη συνεταιριστικών γνώσεων και σωστής εποπτείας και από αντιδράσεις), αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει χρόνος να επεκταθούμε στο θέμα αυτό. Οι προσπάθειες κατά τα τελευταία έτη (βιοτεχνικών, επιπλοποιών κ.λπ. και γυναικών στην ύπαιθρο) με την κάποια βοήθεια του EOMMEX, δεν κατέληγαν πάντα σε επιτυχία, για τους ίδιους λόγους που σημειώθηκαν παραπάνω (έλλειψη γνώσεων, μέσων, εποπτείας, ανάμιξη κομματικών και εκμεταλλευτικών στοιχείων).

Ε) Τελική Σημείωση – Πρόταση

Ο χρόνος δεν επιτρέπει να αναφερθούν εδώ και άλλα βασικά, μέσα από την ιστορική γνώση και από την σημερινή κατάληξη. Η πραγματικότητα είναι ότι το αξιόλογο δίκτυο των αγροτικών συνεταιρισμών και το μικρό των αστικών, βρίσκεται τώρα σε πολύ δύσκολη μεταβατική κατάσταση (την οποία λίγο – πολύ όλοι γνωρίζουμε) και συνεπώς χρειάζεται μεγάλη και γενική προσπάθεια για νέο αλλά σωστό ξεκίνημα. Δεν είναι δυνατό να βγούμε από το τέλμα μόνο με την απαραίτητη ρύθμιση των χρεών των οργανώσεων (χρεών που οφείλονται κυρίως σε κρατικές και πολιτικές ευθύνες) και που διατυμπανίζονται από τα αντίθετα συμφέροντα ενώ οι όποιες οικονομικές αποτυχίες και εκτροπές στους Συνεταιρισμούς δεν είναι δυνατό να συγκριθούν ποσοτικά και ποιοτικά με τις προβληματικές επιχειρήσεις του βιομηχανικού και εμπορικού αστικού τομέα, τα χρέη και τα προβλήματα των οποίων δημιούργησαν τεράστια αναταραχή στην όλη ελληνική οικονομική και κοινωνική ειρήνη.

Πρέπει να διαμορφωθεί και να τεθεί σε εφαρμογή πρόγραμμα πραγματικά συνεταιριστικό που να αναπτυχθεί συστηματικά και σύγχρονα σε πολλές κατευθύνσεις διότι τα προβλήματα είναι αλληλένδετα και πρέπει να αντιμετωπίζονται ταυτόχρονα και σφαιρικά. Αυτό όμως μπορεί να γίνει μόνο με την συνεργασία α) πραγματικής συνεταιριστι-

κής εκπροσώπησης, β) Κράτους, γ) επιστήμης, μέσα από δημοκρατικές και καλόπιστες συστηματικές συζητήσεις και αποφάσεις.

Με βάση το πρόγραμμα είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί νέο νομοθετικό πλαίσιο πραγματικά συνεταιριστικό (αφού το σημερινό είναι αντισυνεταιριστικό).

Παράλληλα τα μέλη των συνεταιρισμών πρέπει να καταλάβουν ότι οι οργανώσεις τους πρέπει να είναι συνεταιρισμοί για συνεργασία τους στον οικονομικό τομέα και όχι κέντρα για κομματικές διαμάχες τους ή για άλλες επιδιώξεις.

Με βάση αυτά (ρύθμιση χρεών – πρόγραμμα εξυγιαντικό αναπτυξιακό – κατάλληλη νομοθεσία) και με την ανάπτυξη σωστής διδασκαλίας και σωστής αναπτυξιακής εποπτείας, θα είναι δυνατόν, όχι μόνο να υπερνικηθούν τα προβλήματα αλλά και να μπουν οι συνεταιριστικές οργανώσεις σε νέα δημιουργική περίοδο, με αριθμητικό ίσως περιορισμό τους αλλά με περισσότερο υπεύθυνη παρουσία τους. Διαφορετικά, αν δεν γίνουν τα παραπάνω, το αύριο δεν θα εξακολουθήσει να είναι απλά προβληματικό και πολύ δύσκολο αλλά θα γίνει διαλυτικό. Όχι μόνο θα πάνε χαμένοι οι κόποι, οι θυσίες και τα όνειρα των ιδεολόγων συνεταιριστών αλλά και θα χαθεί η πολύτιμη προσφορά του πραγματικού συνεταιρισμού στο άτομο και στην κοινωνία.

Αν αυτά που εκτέθηκαν και θα εκτεθούν στο Συνέδριο αυτό (που στην οργάνωσή του πρωτοστάτησε το νεοσύστατο Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών), χρησιμοποιηθούν με καλή πίστη και βοηθήσουν για ένα συναγερμό δυνάμεων, τότε θα έχει προσφερθεί τεράστια βοήθεια στο Ελληνικό κοινωνικό σύνολο και όχι μόνο στους Συνεταιρισμούς.

Η ευθύνη για την πραγματοποίηση του καλύτερου θαρύνει κυρίως αυτούς που εκπροσωπούν σήμερα τις συνεταιριστικές οργανώσεις (από το χωριό έως τις κορυφάδες), που πρέπει να αναδειχθούν πραγματικοί συνεταιριστές. Αλλά θαρύνει και όλο τον πολιτικό κόσμο, που πρέπει να καταλάβει ότι το κακό που κάνει με την ανάμιξη του στα εσωτερικά των συνεταιρισμών είναι τεράστιο για την οικονομία, για την κοινωνία, αλλά και γι' αυτόν τον ίδιο. Διότι αν υποχωρήσουν οι δυνάμεις αυτές της οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας που σκοπεύουν στην εξυπηρέτηση του ανθρώπου και αν επικρατήσουν οι δυνάμεις που σκοπεύουν αποκλειστικά στον προσπορισμό επιχειρηματικών κερδών, η αναταραχή που θα δημιουργηθεί μέσα σε λίγα χρόνια στην Ελληνική ύπαιθρο θα είναι τόση και τέτοια που ο αντίκτυπός της θα είναι γενικότερα αρνητικός και επιζήμιος σε βαθμό απροσδιόριστο.

Τη σημασία των Συνεταιρισμών, αγροτικών και αστικών, την γνωρίζουν οι κοινωνίες των άλλων Κρατών της ΕΟΚ και γι' αυτό η ΕΟΚ και τα προγράμματά της είναι φιλοσυνεταιριστικά, μέσα στο σωστό συνεταιριστικό δρόμο. Καθήκον μας συνεπώς είναι να μην υστερήσουμε στον τομέα αυτό αλλά να κάνουμε το ταχύτερο τις απαραίτητες προσαρμογές στο πρόγραμμα, τη νομοθεσία, την ενημέρωση, την οργάνωση, τις εφαρμογές, με βάση τις νέες συνθήκες και την πείρα από την μέχρι σήμερα πορεία».

Β'

Αυτά τονίστηκαν στο Συνεταιριστικό Συνέδριο του 1991. Η κατάσταση δεν άλλαξε ουσιαστικά από τότε. Τουναντίον, τα τελευταία χρόνια, με την εφαρμογή της λεγόμενης «παγκοσμιοποίησης της οικονομίας» και άλλες γενικότερες παρενέργειες από τη νέα τάξη πραγμάτων διεθνικά, η θέση και ο ρόλος των Συνεταιρισμών ευρίσκεται γενικότερα υπό δοκιμασία σε όλες τις χώρες, παρόλο που η ΕΟΚ-ΕΕ αναπτύσσει ενδιαφέρον για την λεγόμενη «Κοινωνική Οικονομία» όπου κατατάσσει και τους Συνεταιρισμούς (βλ. σχετικά κείμενα στο περιοδ. «Συνεταιριστική Πορεία» των τελευταίων ετών).

Απαραίτητο συνεπώς είναι να συνεχιστεί η αναφορά στο θέμα της προηγούμενης Εισήγησης, ώστε να εξετασθεί πληρέστερα το σήμερα και το αύριο μέσα στις νέες συνθήκες.

Στο θέμα-πρόβλημα αναφέρεται η ομιλία του Α.Ν. Κλήμη κατά την Αναγόρευση του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας - Συνεταιρισμών) με τίτλο-περιεχόμενο «**Η απαραίτητη μετεξέλιξη των Συνεταιρισμών με βάση τις πιθανολογούμενες συνθήκες και ανάγκες κατά τον 21ο αιώνα. Η περίπτωση της Ελλάδος**» (1). Είναι η ακόλουθη:

Κύριε Πρύτανη,

Απευθύνομαι με συγκίνηση και με τον απαιτούμενο βαθύτατο σεβασμό και με τις θερμές ευχαριστίες μου, στις Πρυτανικές Αρχές του Γεωπονικού Πανεπιστημίου, στον κ. Πρόεδρο του Τμήματος Γεωργικής Οικονομίας, στον κ. Εισηγητή και στους κ. Καθηγητές.

Και σε σας, Κυρίες και Κύριοι, που είχατε την ευγένεια να έλθετε και να συμμετάσχετε στην Τελετή αυτή που είναι για μένα το αποκορύφωμα μιάς μακράς και χωρίς διακοπή εθελοντικής πνευματικής πορείας στην υπηρεσία του γενικότερου θεσμού των Συνεταιρισμών και της Αγροτικής Οικονομίας – Αγροτικής Πολιτικής.

Κύριε Πρύτανη, Κυρίες και Κύριοι, προτού να προσπαθήσω να αναπτύξω το θέμα της ομιλίας μου, η συγκίνηση και οι μήμες επιβάλλουν να τονίσω ότι εδώ, στο Πνευματικό αυτό Ίδρυμα, έγινε η κατήχησή μου και υφάνθηκε ο δεσμός μου με τους Συνεταιρισμούς και την Αγροτική Οικονομία.

Στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή των νεανικών μου χρόνων δεν ήταν δυνατό να προσπαθήσω να εισέλθω ως φοιτητής και να μορφωθώ στην επιστημονική της ειδίκευση, επειδή η οικογένειά μου δεν είχε τα απαιτούμενα οικονομικά μέσα.

Και όμως την διάβηκα την πόρτα της, όχι την μεγάλη που οδηγούσε στην επιστημονική κατάρτιση, αλλά την μικρή «της παρ' αυτή» Σχολής Συνεταιριστών. Όχι πια για επιστημονική μόρφωση, αλλά για επαγγελματικό βιοπορισμό σε κάποιον Συνεταιρισμό ή, πιθανόν, και στην Εποπτεία Συνεταιρισμών της ΑΤΕ αν θα γινόταν σχετικός διαγωνισμός επιλογής.

Εδώ, όμως, στη Σχολή Συνεταιριστών, η επιδίωξη βιοπορισμού μετατράπηκε σε ιδεολογία και πίστη.

Η μετατροπή έγινε όταν άκουσα διδασκαλία πολύ συγγενική με τον ψυχικό μου κόσμο. Και κυρίως όταν γνώρισα περισσότερο τις καθηγητικές προσωπικότητες που είχαν όχι μόνον πολλές γνώσεις και διδακτικές ικανότητες, αλλά κυρίως ευγένεια, ήθος, αγάπη για τους σπουδαστές.

Ο εισηγητής Καθηγητής Κ. Παπαγεωργίου αναφέρθηκε στη φοίτησή μου και στους Καθηγητές μου, τους αείμνηστους, Σταύρο Παπανδρέου, Αριστοτέλη Σίδερη, Γεράσιμο Μολφέτα, Αθανάσιο Μουλούλη, Στράτο Παπαϊωάννου.

Τα βιώματα από τη Σχολή Συνεταιριστών και η παράλληλη γνωριμία μου με τον κορυφαίο συνεταιριστή Θεόδωρο Τζωρτζάκη (που αγωνιζόταν τότε ιδεολογικά ως Αντιπροσωπεία Ενώσεων Συνεταιρισμών και χωρίς αντιμισθία για την ίδρυση της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, όπου κι εγώ προσφέρθηκα και βοήθησα κατά τις ελεύθερες από τη Σχολή ώρες μου, χωρίς αμοιβή), ήταν το ισχυρότατο πνευματικό δίχτυ που με κράτησε υπηρέτη της συνεταιριστικής ιδέ-

(1) Βλ. γενικότερα για την Αναγόρευση-Τελετή τις σελ. 235-270 του βιβλίου της Ολ. Κλήμη-Καμινάρη «Αναφορές στο έργο 1934-1998 του Αριστ. Ν. Κλήμη» Αθ. 1998.

ας. Όστε στη συνέχεια, με την είσοδό μου στον τραπεζικό κλάδο της ΑΤΕ (και όχι στον εποπτικό, αφού δεν γινόταν διαγωνισμός) και την εξασφάλιση οικονομικής δυνατότητας για παράλληλες με την εργασία μου σπουδές στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, άρχισα να συνδέω συνεχώς όλες τις από εκεί επισημονικές γνώσεις και τις υπηρεσιακές μου εμπειρίες με τον Συνεταιρισμό ως θεωρία και εφαρμογή. Και έτσι να προκύπτει διαδοχικά, από τα πρώτα νεανικά φοιτητικά χρόνια, ένα εξελισσόμενο συγγραφικό έργο εξειδικευμένο για τους Συνεταιρισμούς όλων των μορφών και από πολλές οπτικές γωνίες, αρχικά πρακτικά και εκλαϊκευτικά και όσο προχωρούσαν οι συνεταιριστικές γνώσεις μου (με την μελέτη βιβλίων ελληνικών και κορυφαίων γαλλόφωνων συνεταιριστών) προχωρούσα και σε συγγραφή – έκδοση βιβλίων στον συνεταιριστικό χώρο και στην αγροτική οικονομία και αγροτική πολιτική, βιβλίων, που εύρισκαν ηθική ενίσχυση από τις κριτικές και τις παροτρύνσεις αξιόλογων ανθρώπων του χώρου, πρακτικών και πανεπιστημικών.

Διακινδυνεύω αυτές τις προσωπικές μου αναφορές, ως εθελοντού συνεταιριστή σε όλη μου τη ζωή, χωρίς να ανήκω επαγγελματικά ούτε στον εποπτικό κλάδο του Κράτους – ΑΤΕ, ούτε στον κλάδο των συνεταιριστικών υπαλλήλων, ούτε στις τάξεις των αιρετών συνεταιριστών του αγροτικού χώρου.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, οι δεσμοί μου με τους Καθηγητές της Ανωτάτης Γεωπονικής υπήρξαν στενοί, τόσο στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδύσεως των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, όπου είχα διοικητικά και διδακτικά καθήκοντα και όπου αρκετοί από τους παλαιούς Καθηγητές μου έδιναν τα φώτα τους. Όσο και με στενότερες συνεργασίες μου με τον Καθηγητή Χρυσό Ευελπίδη (ως Γεν. Γραμμ. της Εταιρείας Γεωργο-οικονομικών Μελετών όπου εκείνος ήταν Πρόεδρος) και τον Καθηγητή – Ακαδημαϊκό Νικόλαο Ρουσσόπουλο (ως Γεν. Γραμμ. της Εταιρείας Φύλων Συνεργατισμού, όπου εκείνος ήταν Πρόεδρος). Και αργότερα με τον Καθηγητή Νικ. Χριστοδούλου ως Διοικητή στην Αγροτική Τράπεζα. Και άλλους.

✱

Και τώρα με το θάρρος που μου δίνουν αυτές οι παλαιές δραστηριότητες, θα τολμήσω να ασχοληθώ, από το βήμα τούτο, που τόσο μεγαλόκαρδα παραχώρησε το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο στην ταπεινότητά μου, με το θέμα της ομιλίας μου, που είναι: «Η απαραίτητη μετεξέλιξη των Συνεταιρισμών, με βάση τις πιθανολογούμενες συνθήκες και τις ανάγκες κατά τον προσεχή αιώνα. Η περίπτωση της Ελλάδος».

Το θέμα είναι ευρύτατο, όμως η ανάπτυξη θα γίνει περιληπτικά μέσα στον χρόνο που επιτρέπεται.

Δεν είναι απαραίτητο για το σεβαστό επιστημονικό ακροατήριο, να αναπτύξω εδώ τα ιστορικά για την διαμόρφωση του θεσμού των σύγχρονων συνεταιρισμών (μέσα στις πνευματικές και κοινωνικές οικονομικές ζυμώσεις του 19^{ου} αιώνα), την έννοια, τις δραστηριότητες, την εξάπλωση και τις διακλαδώσεις των μορφών με τις οποίες ο θεσμός των Συνεταιρισμών τρέχει πίσω από τις ανάγκες των ανθρώπων κάθε τόπου και εποχής, για να εξυπηρετήσει τα οικονομικά και κοινωνικά μικρομεσαία άτομα (τόσο τους καταναλωτές όσο και τους παραγωγούς υλικών αγαθών και υπηρεσιών), ώστε να μην υποδουλώνονται στις εκμεταλλευτικές

οικονομικές δυνάμεις που «ιδεολογία» τους είναι να αναζητούν το μεγάλο κέρδος για το κεφάλαιο.

Μόνο θα υπομνήσω ότι από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα που άρχισαν να πολλαπλασιάζονται στην Ευρώπη οι Συνεταιρισμοί σύγχρονου τύπου, έως το 1895 που συμάχησαν στη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, το έργο τους υπήρξε πολύ αξιόλογο, με το ξεκαθάρισμα μάλιστα των αρχών και της ιδεολογίας του θεσμού μέσα από τα 31 έως σήμερα παγκόσμια Συνεδριά τους, από το 1895 έως το 1995, ώστε να μπορούν να εξυπηρετούν κατά τον καλύτερο τρόπο τον βασικό τους σκοπό που προανέφερα.

Αυτά τα ελάχιστα για τον θεσμό και για την γενική βαθμιαία μετεξέλιξη που προέρχεται από την ίδια τη φύση του θεσμού και είναι στοιχείο της επιτυχίας του παγκόσμια.

Αν εξετάσουμε όμως την τελευταία 30ετία του αιώνα μας, θα δούμε ότι, για διάφορους λόγους, οι μεταβολές πολλών βασικών στοιχείων της γενικότερης ζωής υπήρξαν και γίνονται παγκόσμια ταχύτατες, ριζικές, ανατρεπτικές. Και άρχισε να επικρατεί ένα καθεστώς που εν μέρει διαμορφώθηκε και εν μέρει διαμορφώνεται, με βάση αρχές, όρους και συνθήκες εντελώς διαφορετικές από αυτές των παλαιότερων δεκαετιών.

Έτσι έχουν καθιερωθεί ή τείνουν σε καθιέρωση —με μεγάλη επιμονή και ταχύτητα— από τις δυνάμεις της ευρύτερης σήμερα εξουσίας, με διάφορες συμφωνίες τους, η παγκοσμιότητα των αγορών και η απόλυτα ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των κεφαλαίων, της εργασίας.

Με την ελεύθερη αυτή κίνηση άρχισαν να δημιουργούνται μεγάλα προβλήματα στις επί μέρους εθνικές οικονομίες (που τα βλέπουμε πάλι και τις τελευταίες μέρες). Αλλά και αντιδράσεις σοβαρές επιστημονικές και λαϊκές που υποστηρίζουν ότι παράλληλα με τις διάφορες συμφωνίες που απελευθερώνουν κυρίως τις κεφαλαιοκρατικές δυνάμεις, πρέπει να δημιουργηθούν και αντίστοιχοι μηχανισμοί για κοινωνική GATT, Μάαστριχτ και τις άλλες Συμφωνίες.

Όλα αυτά τίθενται, συζητούνται, κυοφορούνται αλλά δεν είναι βέβαιο πότε, πώς και πόσα τελικά θα επακολουθήσουν, είναι πολλοί οι σχεδιασμοί για περαιτέρω αποφάσεις. Έτσι το μέλλον είναι αβέβαιο. Για το λόγο αυτό και στην επικεφαλίδα του θέματος της ομιλίας αυτής υπάρχει η διατύπωση για πιθανολογούμενες συνθήκες και εξελίξεις.

Όλα τα παραπάνω έχουν και θα έχουν τον αντίκτυπό τους και στην θετική ή αρνητική προσαρμογή και μετεξέλιξη του θεσμού των Συνεταιρισμών γενικότερα αλλά και ειδικότερα κατά τόπους, ανάλογα με τις υλικές και κυρίως τις ανθρώπινες συνθήκες σε κάθε χώρα. (*)

Ήδη οι αρμόδιοι των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, οι Κεντρικές Οικονομικές Οργανώσεις, τα Ινστιτούτα, οι ειδικοί πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές, έχουν από καιρό αισθανθεί τους πρώτους σοβαρούς αντίκτυπους (κυρίως στον καταναλωτικό τομέα και άρχισαν να τους αισθά-

(*) Βλ. και το σχετικό βιβλίο «Οι Συνεταιρισμοί το Έτος 2000» του αξιόλογου συνεταιριστή Dr. A.F. Laidlaw (έκδοση ΙΣΕΜ, μετάφραση Π. Κολύρη - Κ. Παπαγεωργίου, Αθήνα 1994. Πρόλογος Ν. Κολύμβα).

νονται ισχυρούς και στον αγροτικό τομέα). Γι' αυτό και προσπαθούν να ευαισθητοποιήσουν τον συνεταιρισμένο κόσμο ώστε να μελετηθούν και να γίνονται οι προσαρμογές και η μετεξέλιξη σύντομα και σωστά.

Δεν είναι δυνατόν βέβαια να επεκταθώ εδώ στην αναφορά και περιγραφή των ενεργειών αυτών, για τις οποίες υπάρχει αξιολογη σχετική ξένη και ελληνική βιβλιογραφία.

Εκείνο το βασικό που πρέπει να σημειωθεί σχετικά με την σεισμική αυτή διαταραχή των τελευταίων ετών, που μαζί με την έκρηξη στις θετικές επιστήμες, στην τεχνολογία και τον αγώνα των δυνάμεων που πρωταγωνιστούν στις ταχύτερες εξελίξεις για να δημιουργηθεί, όπως λένε, ένας καλύτερος κόσμος (αυτό θα φανεί από τις εξελίξεις μέσα στις προσεχείς 10ετίες) είναι ότι ο θεσμός του Συνεταιρισμού των μικρών και αδύναμων και μικρομεσαίων οικονομικά προσώπων, όχι μόνον δεν έχει τεθεί στο περιθώριο από τις νόμιμες Ηγεσίες που προσπαθούν να κατευθύνουν τον νέο δημιουργούμενο κόσμο, αλλά γίνεται από αυτές —τις Ηγεσίες— συνεχώς αναφορά σε αυτόν (τον Συνεταιρισμό), τονίζεται η πολλαπλή σημασία του και επιστάται η προσοχή των Κρατών και του παγκόσμιου κοινού για να χρησιμοποιείται μελλοντικά ο θεσμός όσο το δυνατόν ευρύτερα και βαθύτερα, ώστε να συμβάλλει πολλαπλά στον περιορισμό των πόνων που επιφέρει ο τοκετός ενός νέου οικονομικού σκηνικού παγκόσμιας ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, προσώπων, κεφαλαίων. Σκηνικό χρήσιμο που όμως δεν πρέπει να καταστρέφει τις συμφέρουσες για τις κοινωνίες περιφερειακές και τοπικές εξειδικεύσεις και τους καλούς θεσμούς που υπάρχουν (και πρέπει να υπάρχουν) ανάλογα με τις φυσικές συνθήκες και τον ανθρώπινο παράγοντα και τις δυνατότητές τους για την ωφέλεια γενικότερα των τοπικών κοινωνιών.

Εντελώς ενδεικτικά αναφέρω ότι τις κυριότερες νεότερες επίσημες αναγνωρίσεις – επικλήσεις έχουν διατυπώσει και διατυπώνουν συνεχώς:

1^α) Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, με τα ψηφίσματα της Γενικής Συνελεύσεως του της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1992, το νεότερο της 23^{ης} Δεκεμβρίου 1994 και το πρόσφατο της 12^{ης} Δεκεμβρίου 1996, που όλα στηρίζονται σε αναλυτικές εισηγήσεις του Γεν. Γραμματέα του ΟΗΕ, που μάλιστα έχουν διατυπωθεί (και αυτό αποδεικνύει την σοβαρότητά τους και όχι το ευκαιριακό) με την συνεργασία αρμόδιων διεθνών Οργανισμών και Οργανώσεων. Θα ήταν ευτύχημα να υπήρχε η δυνατότητα χρόνου να αναφερθώ περισσότερο στο περιεχόμενο αυτών των συστάσεων του ΟΗΕ⁽¹⁾.

2^α) Συνεχείς είναι επίσης οι ενισχύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο οι υποβοηθητικές ρυθμίσεις για τους Συνεταιρισμούς σε πολλούς Κανονισμούς, όσο και ιδιαίτερα οι εκθέσεις που συντάχθηκαν έπειτα από μελέτες αρμοδίων και παρουσιάστηκαν και εγκρίθηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε συνδυασμό με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ε.Ε. και που είναι γνωστές με τα ονόματα των τελικών εισηγητών. Αυτές είναι: Η έκθεση ΜΙΗΡ το 1982, η έκθεση Αυγερινού το 1985 και η έκθεση TRIVELL το 1988.

(1) Βλ. και το επίσημο κείμενο του 1992 (Διακήρυξη) της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ενώσεως «Συνεταιρισμοί και περιβάλλον» που υιοθετήθηκε από το Συνέδριο του ΟΗΕ στο Ρίο το 1992 (Βλ. «Συνεταιριστική πορεία» τ. 49/1998)

3^{ον}) Ακόμα θα έπρεπε να μνημονεύσουμε και άλλα στοιχεία για την σημασία που δίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στον πολλαπλό ρόλο των Συνεταιρισμών, όπως:

— Η σύσταση σε αυτή της Δ/σεως «Κοινωνικής Οικονομίας» (των Συνεταιρισμών και των συναφών επιχειρήσεων).

— Η συστηματική οργανική εκπροσώπηση στην Ε.Ε., των αγροτών και Συνεταιρισμών από τις Οργανώσεις ΚΟΖΕΚΑ (Γενική Επιτροπή Γεωργικού Συνεργατισμού της Ε.Ε.) και ΚΟΠΑ (Επιτροπή Γεωργικών Επαγγελματικών Οργανώσεων).

— Η εν εξελίξει διαδικασία για κατάρτιση – έγκριση Καταστατικού Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού που θα διευκολύνει τις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ οργανώσεων διαφόρων Κρατών (που έχουν ακόμα διαφορετικές νομοθεσίες περί Συνεταιρισμών).

✱

Όμως ποιά είναι η περίπτωση η δική μας, η περίπτωση της Ελλάδος, στο θέμα αυτό της προσαρμογής και μετεξέλιξης του Συνεταιρισμού ως θεσμού;

Και η περίπτωση της Ελλάδος βρίσκεται οπωσδήποτε μέσα στο παγκόσμιο σκηνικό, αφού είναι εδώ και χρόνια μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλων των Συμφωνιών, υποχρεώσεων, δικαιωμάτων και ενεργειών που προκύπτουν από την ιδιότητα αυτή, όπως και μέλος άλλων διεθνών Οργανώσεων και Συμφωνιών που βαθμιαία όλο και περισσότερο αποφασίζουν και οδηγούν σε ένα άλλο κόσμο διεθνών σχέσεων, αλληλοεπιδράσεων, τρόπου ζωής.

Πρωταρχικά λοιπόν, πρέπει να γίνει κατανοητό από τους εδώ ηγετικούς μηχανισμούς (κράτος, κόμματα, διάφορες Ηγεσίες) αλλά και από όλα τα άτομα, ότι και στον τομέα των Συνεταιρισμών δεν επιτρέπεται να αυτοσχεδιάζουμε.

Οφείλουμε να παρακολουθήσουμε τις γραμμές και τις εφαρμογές και να προσαρμόζουμε και τη δική μας περίπτωση στις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες υποχρεώσεις: Δηλαδή και στο ότι όλες οι μελέτες, εκτιμήσεις, συστάσεις, νοθεσίες των διαφόρων εκδηλώσεων της παγκόσμιας Ηγεσίας (που αναφέραμε), προς τις Κυβερνήσεις και τους Λαούς στο να προσέξουν και να χρησιμοποιήσουν αναπτυξιακά τον Συνεταιρισμό, απευθύνονται και προς τους κάθε λογής Έλληνες αρμοδίους, ώστε να το κάνουν αυτό σύμφωνα με τις αρχές και την φύση του θεσμού, όπως διαπλάστηκε και υπάρχει και δρα διεθνικά και με την απαιτούμενη ως υποχρέωση ευμένειά τους έναντι αυτού, καθ' ό ποσοστό ο Συνεταιρισμός ως θεσμός εξυπηρετεί γενικότερα την ανάπτυξη και την κοινωνική ειρήνη και τις ιδιαιτερότητες αδύναμων οικονομικά ατόμων και τόπων, δεν επιδιώκει την εκμετάλλευση των τρίτων (του κοινού) από τα οργανωμένα σε Συνεταιρισμούς άτομα, αλλά τουναντίον προστατεύει και εξασφαλίζει ευρύτατες ομάδες πληθυσμών από την οικονομική και κοινωνική εκμετάλλευση. Διότι αποτελεί αδάπανο εργαλείο ανάπτυξης, σχολείο της υπεύθυνης κοινωνικής δημοκρατίας και συνδεδετικό στοιχείο κοινωνικής αρμονίας. Και κυρίως διότι έχουν οι συνεταιρισμοί πολλά στοιχεία και δυνατότητες που δίνουν απαντήσεις στα μεγάλα ερωτηματικά που άρχισαν να εμφανίζονται παγκόσμια. Και είναι αξιόλογο αντίβαρο στις ακρότητες που δημιουργούν μερικές από τις εφαρμογές της παγκοσμιοποίησης και των απόλυτα ελεύθερων κανόνων της αγοράς, κανόνων που φαίνεται να κατευθύνονται τώρα

περισσότερο από την βουλιμία του διεθνούς κεφαλαίου και όχι από τις διακηρύξεις των πρωτεργατών για κοινωνία των Λαών κ.λπ., κ.λπ.

Πέρα από αυτά όμως, οφείλουμε να κατανοήσουμε ότι η μετεξέλιξη και ο εκσυγχρονισμός των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι δύσκολος ακόμα και μόνο στο να φτάσουμε τα σημερινά επίπεδα εξέλιξης Συνεταιρισμών άλλων κοινωνιών με τις οποίες οφείλουμε να προχωρούμε με τα ίδια βήματα, ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και ότι ακόμα πιο δύσκολο είναι να κάνουμε τα απαιτούμενα νέα μεγάλα βήματα εκσυγχρονισμού και μετεξέλιξης (με τα οποία προχωρούν ήδη οι Συνεταιρισμοί των κοινωνικών άλλων Κρατών).

Και είναι πολύ δύσκολα αυτά, διότι υπάρχει – συγκριτικά – μεγάλη καθυστέρησή μας που οφείλεται σε διάφορους λόγους, όπως:

— Η χρονική καθυστέρησή μας, όσον αφορά την έναρξη χρησιμοποίησης του θεσμού των Συνεταιρισμών στη χώρα μας, (μόλις από το 1915), αλλά και τον τρόπο που έγινε μέσα στις τότε συνθήκες.

— Ακόμα το ότι μέσα στο διάστημα που άρχισε να χρησιμοποιείται ο Συνεταιρισμός στην Ελλάδα, (σχεδόν αμέσως έπειτα από τους νικηφόρους πολέμους του 1912/13 που δημιούργησαν μια διπλάσια σε έκταση Ελλάδα, με δυνατότητες αλλά και προβλήματα και που έπρεπε να αφοσιωθούμε από τότε σε συστηματική οργανωτική και αναπτυξιακή προσπάθεια, συνέβησαν στη χώρα μας τόσα πολλά και με σύντομη διαδοχή, γνωστά σε όλους ζημιόγωνα γεγονότα, ώστε απαιτήθηκε 2 και 3 φορές να ξαναρχίζουν κυριολεκτικά από την αρχή οι Συνεταιρισμοί (με την εισφορά νέων μερίδων και με την χρέωσή τους) για δημιουργία των απαραίτητων εγκαταστάσεων, για οργάνωση του μηχανισμού τους κ.λπ. Πολύ περισσότερο όταν μέσα στις χρονικές αυτές περιόδους των επιζήμιων πολεμικών και άλλων γεγονότων, δεν ήταν μόνο οι Συνεταιρισμοί που ως οικονομικές μονάδες υπέστησαν καταστροφές εγκαταστάσεων και εκμηδενισμό των κεφαλαίων τους και του όλου μηχανισμού τους, αλλά αποδυναμώθηκαν και εξαρθρώθηκαν οι περισσότερες από τις αγροτικές και άλλες επαγγελματικές οικονομίες των μελών τους, από τους πολέμους, την κατοχή, τους πληθωρισμούς και τους διχασμούς.

— Ακόμα διότι στην Ελλάδα, με τις γνωστές φυσικές συνθήκες, (την στενότητα γης σε συσχετισμό με τον πληθυσμό της, τις άγονες ορεινές και νησιωτικές περιοχές), οι λεγόμενες «αγροτικές εκμεταλλεύσεις» σε πολύ μικρό βαθμό είναι οργανωμένες οικονομικές εκμεταλλεύσεις, αλλά κυρίως είναι (και κυρίως ήταν τις προηγούμενες δεκαετίες) η έκφραση μιάς μίζερης ζωής. Και τώρα πάλι άρχισε φοβερός επικίνδυνος ανήφορος με συνέπειες απρόβλεπτης έκτασης (μετά την περίοδο μιάς επιφανειακής κάπως καλής εποχής λόγω επιδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά την οποία εποχή δεν έγιναν, δυστυχώς, όσα έπρεπε να γίνουν για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό, με ευθύνη γι' αυτό των Κυβερνήσεων, αλλά και των περιφερειακών και κεντρικών Συνεταιριστικών και Συνδικαλιστικών Οργανώσεων των αγροτών).

— Ακόμα υπάρχει καθυστέρηση διότι στην Ελλάδα παρεμποδίστηκε επί χρόνια η ανάπτυξη ισχυρών και πραγματικών ακομμάτιστων επαγγελματικών οργανώσεων των αγροτών που να φροντίζουν για τις βελτιώσεις στην υποδομή και για την προαγωγή των γενικότερων συμφερόντων των αγροτών, όπως σε άλλες χώρες,

όπου μάλιστα οι αγροτικοί Συνεταιρισμοί προήλθαν ως μία από τις ευρύτερες ενέργειες των επαγγελματικών αγροτικών Οργανώσεων.

— Ακόμα διότι οι διάφορες μορφές των Συνεταιρισμών των εργατών και γενικά του αστικού χώρου, που είχαν αξιόλογη άνθηση την πρώτη κυρίως 10ετία μετά το 1915, αφέθηκαν χωρίς οποιαδήποτε ενίσχυση και κατεύθυνση. Ενώ οι Συνεταιρισμοί των αγροτών, μετά την πρώτη 15ετία (που πρόσφεραν πολλά στην αγροτική ανάπτυξη) κυριολεκτικά στραγγαλίστηκαν από τις τροποποιήσεις στη νομοθεσία, είτε χρησιμοποιήθηκαν από τις 2 δικτατορίες για εξυπηρέτηση μη συνεταιριστικών επιδιώξεων και γενικά υπέστησαν ανεπίτρεπτες επεμβάσεις, όσο καμμία από τις άλλες μορφές οικονομικής οργάνωσης (τις Α.Ε., τις άλλες εταιρείες κεφαλαίου) αλλά και τα σωματεία.

— Και κυρίως διότι τις τελευταίες 10ετίες η αγροτική κυρίως συνεταιριστική ανάπτυξη ανακόπηκε και ισχυρά φρούρια προσφοράς συνεταιριστικών υπηρεσιών στα μέλη (ως παραγωγών ή ως καταναλωτών) διαλύθηκαν επειδή τα κόμματα επέτεσαν συστηματικά και επίσημα (με τους νόμους) στην κατάληψη των Διοικήσεων των Συνεταιρισμών για εξασφάλιση κομματικής πελατείας και άσκηση κοινωνικού έργου όχι με δαπάνες των Κυβερνήσεων (που ασκούσαν την όποια πολιτική τους την αντίθεση προς τις συμβατικές υποχρεώσεις του Κράτους έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης), αλλά μέσω αφόρητου δανεισμού των Συνεταιρισμών με υποσχέσεις τακτοποιήσεως.

— Και για πολλά άλλα που ο χρόνος δεν επιτρέπει να επεκταθώ.

✱

Για να γίνει λοιπόν το ταχύτερο δυνατό η πρόπευσα μετεξέλιξη στην ελληνική συνεταιριστική κίνηση, πρέπει να υπάρχει και να εφαρμόζεται το κατάλληλο βασικό πρόγραμμα τόσο από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, όσο και από το Κράτος (σε ότι αυτό είναι αρμόδιο).

Δυστυχώς στη χώρα μας δεν υπάρχει ένα τέτοιο βασικό πρόγραμμα και πρέπει να υπάρξει. Να διατυπωθεί, να συζητηθεί, να εγκριθεί και να παρακολουθείται η προσαρμογή και η εφαρμογή του, ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες ποικίλες συνθήκες.

Δεν τολμώ να διανοηθώ ότι ένας οποιοσδήποτε μελετητής έχει την ικανότητα αλλά και το δικαίωμα να διατυπώσει μόνος κατευθύνσεις και πρόγραμμα και να υποδείξει αυτά που μόνον η σοβαρή συζήτηση των υπεύθυνων αρμοδίων και ειδικών παραγόντων της συνεταιριστικής κινήσεως, γύρω από στρογγυλό τραπέζι, θα είναι δυνατόν να κάνει με σύστημα και υπομονή, ώστε να συνδυάζεται το θεωρητικό ή το σε άλλη χώρα ορθό με τις συνθήκες και τις ανάγκες και τις δυνατότητες ενός τόπου όπως η Ελλάδα.

Μόνο με το δικαίωμα του ανθρώπου που επί 64 χρόνια παρακολουθεί, μελετά, συγγράφει και μετέχει εθελοντικά και σε κάποιο βαθμό στο συνεταιριστικό γίγνεσθαι του τόπου αυτού και γνωρίζει λεπτομερειακά την ιστορική εξέλιξη των συνεταιρισμών και παράλληλα επίσης λεπτομερειακά την στάση του Κράτους (στη νομοθεσία, τις κυβερνητικές αποφάσεις κ.λπ.), καθώς και των άλλων δυνάμεων που επιδρούν στη διαμόρφωση των καταστάσεων, έχω θέσει κατά καιρούς με κείμενά μου μερικά πράγματα ως συνεισφορά στην προσπάθεια για την κατάρτιση ενός αξιόλογου προγράμματος και κυρίως για την υπερνίκηση εμποδίων ή

εκτροπών που ζημιώνουν, παρεμποδίζουν την συνεταιριστική ανάπτυξη – μετεξέλιξη σε σωστό δρόμο. Και υπενθυμίζω συχνά την διδασκαλία παλαιότερων ιδεολόγων συνεταιριστών.

Και τέτοια είναι:

Α) σε ό,τι αφορά τα ίδια τα άτομα που χρησιμοποιούν τον Συνεταιρισμό για την εξυπηρέτηση διαφόρων αναγκών τους (είτε ως παραγωγοί, είτε ως καταναλωτές αγαθών ή υπηρεσιών):

1^ο) Κυρίως — πρώτο και βασικό από την έλλειψη του οποίου ακολουθούν άλλα— η κατάλληλη συνεχής ενημέρωση των συνεταιριών και η ευρύτερη μόρφωση των αιρετών και των υπαλλήλων. Γι' αυτό, έχουν σχεδιασθεί προγράμματα, έχουν γίνει μερικές εφαρμογές, αλλά ενώ το πρόβλημα είναι πολύ μεγάλο και βασικό, δεν υπάρχει η απαιτούμενη κατανόηση και οι μηχανισμοί πραγματικής αντιμετώπισής του.

2^ο) Η ύπαρξη πραγματικής και στενής συνεργασίας των μελών με τον Συνεταιρισμό τους, σύμφωνα με το καταστατικό. Ο Συνεταιρισμός πρέπει να είναι η καθημερινή πραγματικότητα για τους συνεταιίρους, όχι το αποκούμπι για μια έκτακτη περίπτωση. Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό με δεσμεύσεις, με οικονομικές συνέπειες κ.λπ. Τα καταστατικά πρέπει να ξεκαθαρίζουν και να τηρούν τις δεσμεύσεις για απομάκρυνση των ψευτοσυνεταιριών, ώστε όσοι μένουν ως πραγματικά μέλη να τον κάνουν να είναι ζωντανή οικονομική μονάδα στον οικονομικό στίβο και όχι ομοίωμα Συνεταιρισμού. Είναι καλύτερο να υπάρχουν λιγότεροι και πραγματικά συνεργαζόμενοι συνεταιίροι, παρά πολλοί και αμέτοχοι στις συνεταιριστικές δραστηριότητες.

3^ο) Για να υπάρχουν πραγματικοί Συνεταιρισμοί και να δρουν αποτελεσματικά, δεν αρκούν τα παραπάνω. Αλλά χρειάζονται και τα απαραίτητα κεφάλαια, ανάλογα με τις εργασίες που θα κάνει ο Συνεταιρισμός. Και απαιτείται σοβαρή αντιμετώπιση για το βασικό αυτό πρόβλημα, που απασχολεί —όπως γνωρίζω— και Καθηγητές του Πανεπιστημίου σας.

4^ο) Παράλληλα πρέπει να υπάρξει στον κάθε Συνεταιρισμό και οργάνωση σύγχρονου τύπου στις εγκαταστάσεις, στην τεχνολογία, τα χρηματοπιστωτικά, τις εμπορικές γνώσεις, τον ανθρώπινο γενικά παράγοντα.

Όταν τώρα και αύριο οι τεράστιες διεθνείς και εσωτερικές ανταγωνιστικές οργανώσεις, που εργάζονται για μεγαλύτερα κέρδη στο κεφάλαιο, διαθέτουν πανίσχυρους μηχανισμούς, δεν είναι δυνατόν οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις να αγωνίζονται με σφενδόνες και τουφέκια, με τις γνώσεις και ικανότητες του εκλεκτού αγρότη προέδρου και των μελών των συμβουλίων του τοπικού Συνεταιρισμού που προωθούνται και σε διοικητές των Ενώσεων και Κ. Οργανώσεων, (όπου είναι απαραίτητες πολλές γνώσεις και ικανότητες και συνεπώς συνεργασία με μορφωμένα και ικανά στελέχη υπηρεσιακά και γενικότερα), με το τρέξιμο πίσω από τα γεγονότα και με αυτοσχεδιασμούς και διάφορες εξωσυνεταιριστικές κομματικές και άλλες επιρροές.

5^ο) Πρόσθετη βασική προϋπόθεση για την επιτυχή μετεξέλιξη είναι η ύπαρξη συστηματικής συνεργασίας (και πολύ περισσότερο η έλλειψη ανταγωνισμού) μεταξύ των Οργανώσεων που διαχειρίζονται ομοειδή και συγγενικά προϊόντα.

Και ακόμα περισσότερο η συστηματική συνεργασία μεταξύ των Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων με βάση ένα σε διαρκή εφαρμογή σύμφωνο, αντί η κάθε Οργάνωση να είναι και ένα χωριστό κέντρο κατευθύνσεων που κινείται και δρα με τις ειδικές δικές του ικανότητες και επιρροές. Ένα γενικότερο Συμβούλιο Συνεργασίας και Κατευθύνσεων είναι απαραίτητο.

6^ο) Υπάρχουν βέβαια και πολλά άλλα σε ό,τι αφορά τις ενέργειες των ατόμων που δρουν μέσα στους Συνεταιρισμούς, τα οποία δεν είναι δυνατόν να αναφέρω τώρα. Για πολλά από αυτά έχουν γίνει κατά καιρούς επίμονες υποδείξεις από παλαιότερους συνεταιριστές μελετητές που πονούσαν για την σωστή συνεταιριστική ανάπτυξη. Και είναι καιρός να υπάρξει το σχετικό ενδιαφέρον από την ίδια την συνεταιριστική κίνηση να ανυψώσει το επίπεδό της.

Β) Όσον αφορά τώρα την πλευρά του κυρίαρχου Κράτους στη χάραξη της πολιτικής του έναντι στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις (με την ειδική νομοθεσία περί συνεταιρισμών, με την γενικότερη οικονομικο-κοινωνική νομοθεσία του και με τις Κυβερνητικές αποφάσεις και εφαρμογές):

Είναι βέβαια αποδεκτό ότι το σύγχρονο δημοκρατικό κράτος (με οποιασδήποτε κομματικής κατεύθυνσης Κυβέρνηση) πρέπει να φροντίζει να συνδυάζει τα συμφέροντα των ατόμων, των ομάδων, των ιδεολογικών και άλλων πιέσεων με τις ελληνικές δυνατότητες και τις διεθνείς συγκυρίες και δεσμεύσεις, ώστε να παράγεται τελικά και να εφαρμόζεται η κατάλληλη πολιτική για την ανάπτυξη του συνόλου των πολιτών.

Γνωστό όμως είναι ακόμα ότι στη διαμόρφωση των κρατικών αποφάσεων και ενεργειών είναι πάντα ισχυρή η επίδραση διαφόρων παραγόντων (ιδεολογιών, οργανωμένων ομάδων πίεσης, ατομικών οικονομικών ή άλλων δυνάμεων, διεθνών επιρροών, πολιτικού κόστους και της «αρμόδιας» γραφειοκρατίας των Υπουργείων κ.λ.π., που πολύ λίγο γνωρίζει τι είναι ο Συνεταιρισμός ως εφαρμογή κ.λπ.).

Συνεπώς, το κατά πόσον η κάθε εκάστοτε Κυβέρνηση θα χαράξει ή θα χαράζει ή θα ασκεί πολιτική υποβοηθητική ή όχι της συνεταιριστικής ανάπτυξης, αυτό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες μεταξύ των οποίων και η δυνατότητα οργάνωσης του συνεταιριστικού παράγοντα ώστε να προτείνει αποδεκτές λύσεις και να επιτυγχάνει στην αποδοχή τους (με τις νόμιμες ενέργειες και πιέσεις).

Με βάση τα παραπάνω πρέπει να διατυπωθεί ότι:

1) Ανεξάρτητα από ό,τι θετικό ή αρνητικό συνέβαινε κάθε φορά στο παρελθόν, οι σημερινές και οι αυριανές Κυβερνήσεις οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις υποδείξεις και επικλήσεις των Οργανισμών διεθνούς κύρους και δυνάμειως (Κυβερνητικών και μη Κυβερνητικών) που αναφέραμε πιο πάνω και που απευθύνονται σε όλες τις Κυβερνήσεις και όλους τους αρμόδιους παράγοντες.

2) Οπωσδήποτε βασική υποχρέωση του Κράτους είναι η αποδέσμευση της συνεταιριστικής δραστηριότητας από τα δεσμά διαφόρων διατάξεων της νομοθεσίας που εκτρέπουν ή δεσμεύουν την συνεταιριστική δραστηριότητα και υπήρξαν ή είναι η αιτία για μείωση της συνεταιριστικής δραστηριότητας σε διάφορους τομείς. Χρειάζεται η δημιουργία απ' αρχής ειδικής κατάλληλης νομοθεσίας περί συνεταιρισμών, τέτοιας βέβαια που να μην καταπνίγει τις δυνατότητες του

θεσμού στις διάφορες μορφές εφαρμογής του.

Υπάρχει το κατάλληλο υλικό στη διάθεση και όσων ασχολούνται τον τελευταίο καιρό με την θρυλούμενη απελευθέρωση της νομοθεσίας Συνεταιρισμών. Όμως συνήθως οι διατυπώνοντες και εισηγούμενοι τα νομοσχέδια και οι ψηφίζοντες τους νόμους πολύ λίγο προσφεύγουν στις γνώσεις των ειδικών, διότι τα ορθά δεν ανταποκρίνονται συνήθως στις κομματικές και προσωπικές επιδιώξεις.

Θα ήταν πολύ χρήσιμο και για τώρα και για το μέλλον, αν η Κεντρική Εκπροσώπηση της συνεταιριστικής κινήσεως καταπιανόταν σοβαρά στη διατύπωση ενός πλήρους και αξιόλογου αιτιολογημένου σχεδίου νόμου περί συνεταιρισμών, που να προβάλλεται για νομοθέτηση με διάφορους τρόπους (είτε ως πληροφόρηση καλόπιστων ή φιλοσυνεταιριστών βουλευτών, είτε κομμάτων, είτε με την νόμιμη πίεση ή αντίδραση).

3) Και βέβαια, πέρα από τη νομοθεσία υπάρχουν για το Κράτος και άλλοι βασικοί τομείς, κυρίως μορφωτικοί, όπου οφείλει, για το γενικότερο συμφέρον του τόπου, να συμβάλλει για τη σωστή συνεταιριστική ενημέρωση και οργάνωση. Όπως π.χ. είναι:

- Η σύσταση ενός Κεντρικού Συνεταιριστικού Συμβουλίου αντιπροσωπευτικού (για τα βασικά θέματα) ανωτέρας συνθέσεως.
- Η προβολή των τόσο χρήσιμων αρχών και πραγματοποιήσεων του Συνεταιρισμού μέσα από το σχολικό βιβλίο και την σχολική αγωγή (με Σχολικό Συνεταιρισμό) στο Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο.
- Η επιστημονική διδασκαλία της ύλης περί Συνεταιρισμών (σε έκταση και ποιότητα) στην τριτοβάθμια και ανώτατη πανεπιστημιακή εκπαίδευση.
- Και τόσα άλλα που υποδεικνύονται επί χρόνια σε δημοσιεύματα ειδικών καθηγητών, από τα Ινστιτούτα και από άλλους ειδικούς.

✱

Και τελικά ποιά μπορεί να είναι η απάντηση στο βασικό σήμερα ερώτημα, αν θα αντέξει ο θεσμός του Συνεταιρισμού —τόσο ανά τον κόσμο όσο και ειδικότερα στα καθ' ημάς στην Ελλάδα— στις διαμορφούμενες και στις πιθανολογούμενες ριζικές μεταβολές από την νέα τάξη πραγμάτων, όλων δηλαδή των στοιχείων που τώρα τελευταία κινούνται ελεύθερα και ταχύτατα και πιεστικά, σε βάρος γενικότερα των μικρομεσαίων δυνάμεων (αφού δεν υπάρχουν ή είναι δυσκολοεφαρμόσιμες αντιμονοπωλιακές και άλλες προστατευτικές διατάξεις κοινωνικού περιεχομένου;).

Η συνεταιριστική διάνοηση και επιστήμη και οι γνώμες των ειδικών της εφαρμογής ανά τον κόσμο, έχουν βέβαια ανησυχήσει (όπως είπα) από τις μέχρι τώρα επιδράσεις που είναι σε βάρος της ακμαιάς μέχρι πρότινος συνεταιριστικής δραστηριότητας σε διάφορες και μάλιστα προοδευμένες συνεταιριστικά χώρες.

Όμως πιστεύουν ότι με τα όσα υποδεικνύουν, αν γίνουν αποδεκτά από τις ευρύτερες κοινωνίες στις οποίες έχουν εκδηλωθεί και θα εκδηλώνονται εκμεταλλευτικές πιέσεις της ασιδούς ισχυρών κεφαλαιοκρατικών μηχανισμών και αν αντιδράσουν, όπως πρέπει, οι κοινωνίες για να υπάρξουν οι απαραίτητες ισορροπίες, τότε ασφαλώς ο Συνεταιρισμός θα εξακολουθήσει, με την κατάλληλη μετεξέλιξη

και προσαρμογή του, να παραμένει το κυριότερο πρακτικό μέσο ώστε να προστατευθούν και να ενεργοποιηθούν οι δυνάμεις των προσώπων των μικρομεσαίων καταναλωτών ή παραγωγών. Ο συνεταιριστικός τρόπος δράσης αποτελεί τον μοναδικό τρόπο με τον οποίο οι μεγάλες μάζες των ανθρώπων μπορούν να ασκήσουν και να απολαύσουν τα δικά τους συλλογικά δικαιώματα, χωρίς να εκμεταλλεύονται ο ένας τον άλλον.

Αυτά στις γενικότερες παγκόσμιες έρευνες, μελέτες και διατυπώσεις.

Αλλά και ειδικότερα εμείς στην Ελλάδα, που στο διάστημα των αιώνων και μέσα σε διαφορετικές κάθε φορά δύσκολες συνθήκες, εμφανίσαμε τόσες και ποικίλες μορφές πετυχημένης καλής συνεργασίας, όπως π.χ., η περίφημη Συντροφιά των Αμπελακίων (που δεν ήταν η μοναδική σε παρόμοιες εφαρμογές), οι ναυτικοί

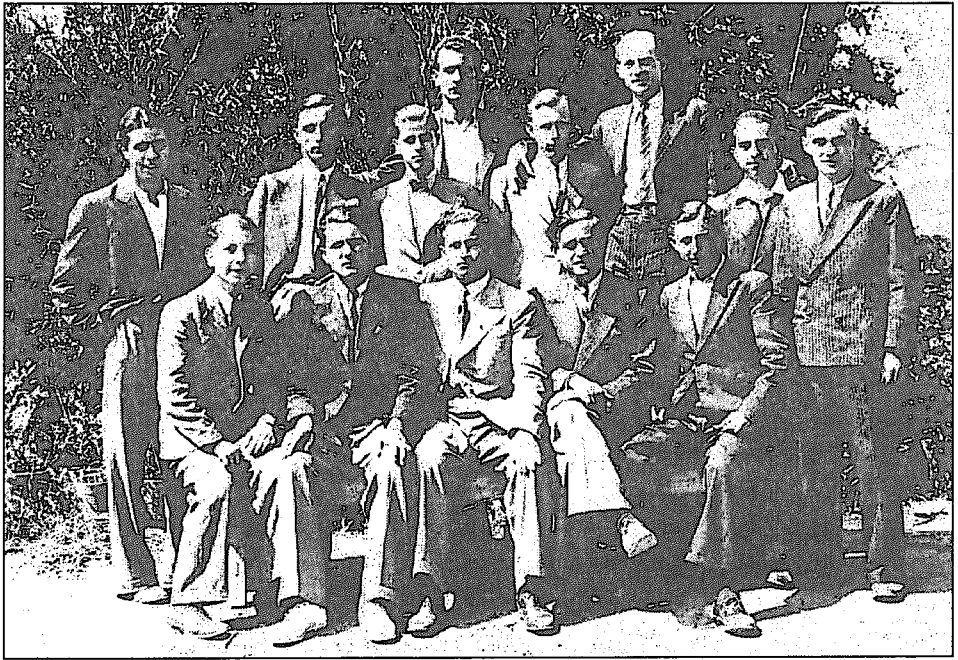
Ο Πρύτανης και οι δύο Αντιπρυτάνεις κατά την Τελετή για την Αναγόρευση

συνεταιρισμοί, οι πολλές άλλες μορφές που περιγράφονται σε έγκυρες μελέτες, όλα αυτά που αποτελούν συστατικά της ελληνικής ζωής ανά τους αιώνες και πραγματοποιήθηκαν παρά τον κάπως εγωϊστικό χαρακτήρα του Έλληνα, οδηγούν στο συμπέρασμα:

Ότι οι Έλληνες θα εξακολουθήσουν να είναι και οι δραστήριοι ατομικοί νικητές της ζωής και οι άνθρωποι της συνεργασίας και των συσπειρώσεων, μία από τις οποίες και τις καλύτερες είναι ο σύγχρονου τύπου συνεταιρισμός, ως ασπίδα προστασίας από τις κεφαλαιοκρατικές καταπιέσεις νέου τύπου, παράλληλα βέβαια με τις προστατευτικές κοινωνικές διατάξεις που οπωσδήποτε θα τεθούν για αντίβαρο στην εκμετάλλευση από το κεφάλαιο (βλ. π.χ. τις τελευταίες αντιδράσεις και αυτού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο σχέδιο του ΟΟΣΑ για την πολυμερή Συμφωνία για τις επενδύσεις).

Όλα αυτά, εάν και εφόσον υπάρχει η διαρκής προσπάθεια των ίδιων των ατόμων, του Κράτους, της επιστημονικής καθοδήγησης και η συμβολή ιδεολόγων που θα υπηρετούν με ανιδιοτέλεια τον θεσμό των Συνεταιρισμών. Θεσμό που, επαναλαμβάνω και τονίζω, ότι είναι μία από τις καλύτερες προσφορές σε παγκόσμια έκταση, για την ειρηνική οικονομικο-κοινωνική εξυπηρέτηση των μικρομεσαίων στρωμάτων, ώστε να αποφεύγουν την εκμετάλλευση από δυνάμεις που υπηρετούν αποκλειστικά τα συμφέροντα του κεφαλαίου.

Τον λόγο λοιπόν έχουν, όπως πάντα, οι Κοινωνίες που είναι σε θέση, είτε για αντιμετώπιση ανάγκης, είτε από μόρφωση, να δημιουργούν καλούς θεσμούς και να τους χρησιμοποιούν κατάλληλα».

Σπουδαστής στη Σχολή Συνεταιριστών της Ανωτ. Γεωπονικής Αθηνών 1933/34 (προτελευταίος όρθιος)

*Αρχές
1941: Την
ημέρα του
όρκου ως
Πτυχιού-
χος της
Νομικής
Σχολής
Πανεπι-
στημίου
Αθηνών
(ναύτης,
με άλλους
πτυχιού-
χους που
ορκίστη-
καν την
ίδια μέρα)*

ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

Ἐπειδήπερ τό Τμήμα Γεωργικῆς Οἰκονομίας τοῦ Ἀθηνῶν Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΝ Ν. ΚΛΗΜΗΝ

ἀξιον ἀπέφηνε τοῦ ἐπιτίμου διδακτορικοῦ ἀξιώματος, ὁ δὲ Πρύτανις τῆ τοῦ Τμήματος γνώμη ἐπινεύει, διὰ ταῦτα ἐγώ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ. ΜΑΡΤΙΝΟΣ

καθηγητῆς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, νῦν δὲ τοῦ Τμήματος Γεωργικῆς Οἰκονομίας Πρόεδρος, χρώμενος τῇ δυνάμει, ἦν παρά τῶν Πανεπιστημιακῶν Νόμων καί τοῦ Τμήματος ἔχω λαβῶν, τόν

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΝ Ν. ΚΛΗΜΗΝ

ἐπίτιμον διδάκτορα τοῦ Τμήματος Γεωργικῆς Οἰκονομίας τοῦ Ἀθηνῶν Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου δημοσίᾳ ἀναγορεύω καί πάσας τὰς προνομίας τὰς τῷ Πανεπιστημιακῷ τούτῳ ἀξιώματι παρεπομένας ἀπονέμω.

Ἐγένετο Ἀθηνῶν, μηνός Μαρτίου ἐνάτη καί δεκάτη, ἔτει ὀγδόῳ καί ἐνενηκοστῷ καί ἑνακοσιοστῷ καί χιλιοστῷ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Γεωργικῆς Οἰκονομίας

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ. ΜΑΡΤΙΝΟΣ

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο Αριστείδης Ν. Κλήμης:

- Γεννήθηκε το 1915 στο Πλωμάρι και μεγάλωσε στη Μυτιλήνη (της Λέσβου) όπου και φοίτησε στο Δημοτικό και το δτάξιο Γυμνάσιο.
- Σπούδασε: Αρχικά **Συνεταιριστικά** (στη Σχολή Συνεταιριστών της Ανωτάτης Γεωπονικής Αθηνών, 1933—34) και στη συνέχεια (ενώ εργαζόταν) **Νομικά – Οικονομικά** στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1935 - 1941), όπου πέτυχε στις εισαγωγικές με αριστεία και **τιμήθηκε με βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών**. Παρακολούθησε αργότερα και μαθήματα Στατιστικής στην Ανωτ. Βιομηχανική Σχολή.
- **Σταδιοδρομία**, έπειτα από διαγωνισμό εισαγωγικό, στην ΑΤΕ (1935-1972) τόσο στην επαρχία όσο και (κυρίως) στο Κεντρικό Κ/μα (Διοίκηση), όπου διετέλεσε διαδοχικά Αναπλ. Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών – Στατιστικής, Προϊστάμενος Τμήματος Τύπου – Δημοσίων Σχέσεων, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών καθώς και αρμόδιος για θέματα εκπαίδευσης του προσωπικού, θέματα Ε.Ο.Κ., και άλλα ειδικά καθήκοντα που του ανατέθηκαν με αποφάσεις Διοικήσεως. Αποχώρησε το 1972 με παραίτηση, για να αφοσιωθεί κυρίως στο συγγραφικό του έργο.
- **Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών**: Κατά τα έτη 1935 - 1938 και 1946 - 1950, έπειτα από αιτήσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, ήταν αποσπασμένος σε αυτή για την αρχική οργάνωσή της και τη μετακατοχική ανασυγκρότησή της. Την περίοδο 1949 - 1964 συνεργαζόταν ειδικά στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης (με διδασκαλία και διοικητικά καθήκοντα) και στην Επιτροπή Σχολικών Συνεταιρισμών.
- **Στράτευση** στο Π.Ν. 1940/41 και με ονομαστικές επιστρατεύσεις τα έτη 1944/46, 1947/49 σε πολεμικό πλοίο, στη Ναυτική Διοίκηση Αιγαίου και στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (χωρίς να απομακρύνεται —όσο το δυνατό και με υπερεργασία— από τις υπηρεσιακές θέσεις και τις συγγραφικές ανησυχίες).
- **Σε γάμο** από το 1950 με τη Μερόπη Εμμανουήλ. Τρία έγγαμα παιδιά, με εγγόνια.
- **Οργάνωσε και διηύθυνε** διαδοχικά επί 10ετίες τα περιοδικά: «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (1946—1950), «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» (1956 - 1962), «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» (1971—1984) ατομικό, σε συνεργασία με τον Αποστ. Οικονομόπουλο, «Συνεταιριστική Πορεία» της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού» (1986 - 1987).
- **Συνεργάστηκε** μόνιμα στο περ. «Ο Συνεταιριστής» και σε δεκάδες άλλα έντυπα (εφημερίδες - περιοδικά Αθηνών και Επαρχιών - ειδικούς τόμους Τιμητικούς και Συνεδρίων, καθώς και σε Εγκυκλοπαίδειες και στο Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών («Φωνή του Αγρότου», εκπομπή του ΓΕΝ).
- **Έγραψε** από το 1937 - 1999 δεκάδες βιβλία συνεταιριστικά, νομικά, αγροτικής οικονομίας και πολιτικής καθώς και λογοτεχνικά (πίνακας σε προηγούμενες σελίδες 29 και 30 στην αρχή του Τόμου).

- Δίδαξε από το 1950 συνεταιριστικά και αγροτική οικονομία στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Επίσης σε πολλά Σεμινάρια Υπουργείων, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (για μετεκπαίδευση υπαλλήλων και αιρετών) και άλλων φορέων. Έκανε πολλές δεκάδες ομιλίες - διαλέξεις - επιστημονικές εισηγήσεις, σε επαρχικές πόλεις και στην Αθήνα - Λευκωσία
- Πρόσφερε τις υπηρεσίες του ως μέλος συμβουλίων σε αστικούς Συνεταιρισμούς, σε Συλλόγους, στην Εταιρεία Γεωργο-οικονομικών Μελετών, στην Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού, σε Ειδικές Επιτροπές Υπουργείων, κλπ.
- Καθιέρωσε στην Ελλάδα τον επιστημονικό κλάδο «Συνεταιριστικό Δίκαιο» και με τα πολλά νομικά συνεταιριστικά του βιβλία επέδρασε στη θεωρία, στην πρακτική εφαρμογή και στη νομολογία των Δικαστηρίων.
- Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με 2 βραβεία: Το 1935 για φοιτητική αριστεία (Βραβείο Αδ. Κοραή) και το 1955 για το έργο του «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος». Επίσης τιμήθηκε με διάφορες άλλες ευαρέσκεις, επαίνους κ.λπ. (Διοικήσεως ΑΤΕ, Γεν. Επιτ. Ναυτικού, Ινστιτούτων ΙΣΕΜ και Ι.Α.Γ.Ε, Λεσβιακής Παρουσίας, Εστίας Νέας Σμύρνης, κλπ.).
- Διαθέτει α) την πληρέστερη Βιβλιοθήκη με συνεταιριστικά βιβλία και περιοδικά καθώς και με συγγενικά αγροτικής οικονομίας και αγροτ. πολιτικής. β) Ειδική Βιβλιοθήκη με βιβλία Λεσβίων συγγραφέων κι άλλα λογοτεχνικά και πολιτισμού. γ) «Βιβλιοθήκη Κλήμη» με 2.000 περίπου τίτλους λειτουργεί ως ειδικό τμήμα στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Πλωμαρίου Λέσβου.
- Αναγορεύθηκε **Επίτιμος Διδάκτωρ** του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας) για το όλο συγγραφικό και πνευματικό του έργο.
- Πληρέστερα στοιχεία βλ. στον τόμο «Αναφορές στο έργο 1934-1998 του Αριστ. Ν. Κλήμη» (Επιμέλεια Ολυμπίας Κλήμη-Καμινάρη) Αθ. 1998.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ 1934 - 1998

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΓΕΝΙΚΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ
ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
• Η ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ Ι.Σ.Ε.Μ. ΚΑΙ Ι.Α.Γ.Ε.
• Η ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ
ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
(για τη συγκέντρωση των στοιχείων και τη σύνθεση)
ΟΛΥΜΠ. ΚΛΗΜΗ - ΚΑΜΙΝΑΡΗ

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΜΕΡΟΠΗ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ - ΚΛΗΜΗ

ΑΘΗΝΑ 1998

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 5ου ΤΟΜΟΥ

Υποκεφάλαιο	Περίοδος 1961-1967	Περίοδος 1967-1974	Περίοδος 1974-1976
Πρόλογος στον 5ο Τόμο και ανακεφαλαιωτικά σε όλο το έργο α.	9	—	—
A.— Η γενική φυσιογνωμία της περιόδου α.	33	229	357
B.— Κράτος και τρίτοι απέναντι στους Συνεταιρισμούς (Νομοθεσία, Εποπτεία, Αντιδράσεις, Συμπάρσταση, Κομματικές επιδράσεις, κλπ.) α.	43	243	373
Γ.— Αριθμητική εξέλιξη και διάρθρωση των γεωργικών Συνεταιρισμών α.	62	255	403
Δ.— Εργασίες, δραστηριότητες των πρωτοβάθμιων γεωργικών Συνεταιρισμών (τοπικά, πανελλήνια, κατά κλάδους, κλπ.) α.	67	257	410
Δ/1.— Αλλοιωτικοί Συνεταιρισμοί (και Ενώσεις) α.	79	263	417
Ε.— Συνεταιριστική βιβλιογραφία, μόρφωση, ενημέρωση. Σχολικοί Συνεταιρισμοί, κλπ. α.	80	264	418
ΣΤ.— Συγκρότηση, εργασίες, δραστηριότητες των Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών α.	115	294	449

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 5^{ου} ΤΟΜΟΥ

Υποκεφάλαιο	Περίοδος 1961-1967	Περίοδος 1967-1974	Περίοδος 1974-1976
ΣΤ/1.- Οι Κεντρικές Συνεταιριστικές			
Οργανώσεις: Η Συνομοσπονδία σ.	123	300	451
Οι Κεντρικές Οικονομικές Οργανώσεις σ.	165	318	485
Z.- Αγροτική πίστις. Αγροτική Τράπεζα. Πιστωτ.			
Συνεταιρισμοί σ.	177	323	497
H.- Βασικά Αγροτικά Προβλήματα και			
Συνεταιρισμοί. Γενικότερες προσπάθειες			
για επίλυση τους σ.	187	327	501
Θ.- Οι Αστικοί Συνεταιρισμοί (Καταναλωτικοί,			
Βιοτεχνικοί, Εργασίας, Οικοδομικοί, κλπ.) σ.	199	331	514
I.- Οι Συνεταιριστικοί Υπάλληλοι σ.	213	341	521
ΙΑ.- Εργάτες και Πρωτεργάτες του			
Συνεργατισμού σ.	216	345	525
ΙΒ.- Χαρακτηριστικές ανασκοπήσεις, αναδρο-			
μές, προσθήκες σ.	222	353	527
ΙΓ.- Κείμενα για τη συνεταιριστική δραστηριό-			
τητα σε άλλες χώρες σ.	222	355	541
ΙΔ.- Σύνοψη αναφορά στην περίοδο μετά το			
1976 σ.	-	-	543
-Επίλογος στο όλο έργο: Βασικές επισημάνσεις			
- υποδείξεις) σ.	-	-	569

Μερικά λόγια για τον συγγραφέα

Σε όσους θα διαβάσουν το έργο αυτό θα ήταν, ίσως, χρήσιμες μερικές πληροφορίες σχετικές με τα θεωρητικά και τα πρακτικά εφόδια του συγγραφέα, πάνω στα οποία στηρίζεται και το κείμενο:

Ο συγγραφέας Αριστείδης Ν. Κλήμης:

— Γεννήθηκε το 1915 στο Πλωμάρι και μεγάλωσε στη Μυτιλήνη (της Λέσβου) όπου και φοίτησε στο Δημοτικό και στο β΄τάξιο Γυμνάσιο.

— Σπούδασε: Συνεταιριστικά (στη Σχολή Συνεταιριστών της Ανωτ. Γεωπονικής Αθηνών, 1933-34) και στη συνέχεια Νομικά (στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1935-1940). Επίσης παρακολούθησε Στατιστική στην Α.Β.Σ.

— Σταδιοδρομήσε στην ΑΤΕ (1935-1972) τόσο στην επαρχία όσο και στο Κεντρικό Κ/μα όπου διετέλεσε διαδοχικά αναπληρ.

Προϊστ. Τμήματος Μελετών - Στατιστικής από το 1952, Πραϊστάμενος Τμήματος Τύπου - Δημοσίων Σχέσεων από το 1955, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών από το 1962-1972.

- Κατά τα έτη 1935-1938 και 1946-1950, με αιτήσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών ήταν αποσπασμένος σ' αυτή για να συντελέσει στην αρχική οργάνωσή της και στη μετακατοχική ανασυγκρότησή της. Την περίοδο 1949-64 συνεργάστηκε ειδικά στη Συνεταιριστική Εκπαίδευση.
- Οργάνωσε και διηύθυνε τα περιοδικά «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (1946-1950), «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» (1955-1962), «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» (1971-1984), «Συνεταιριστική Πορεία» 1986-1987.
- Συνεργάστηκε στο περ. «ο Συνεταιριστής» (1935-1966) και σε δεκάδες άλλα έντυπα (εφημερίδες - περιοδικά) Αθηνών και Επαρχιών, καθώς και στο Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών («Φωνή του Αγρότου») με εκατοντάδες κείμενα.
- Έγραψε 24 συνεταιριστικά, νομικά, αγροτικά και 2 λογοτεχνικά βιβλία (πίνακας των επιστημονικών στη σελ. 8/536 του κειμένου του βιβλίου).
- Δίδαξε από το 1950-1964 συνεταιριστικά και αγροτική οικονομία στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Επίσης σε πολλά Σεμινάρια Υπουργείων, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, για μετεκπαίδευση υπαλλήλων και αιρετών. Έκανε πολλές ομιλίες - διαλέξεις σε επαρχιακές πόλεις και στην Αθήνα.
- Πρόσφερε τις υπηρεσίες του ως μέλος Διοικ. και Εποπτ. Συμβουλίων σε αστικούς Συνεταιρισμούς και σε Συλλόγους. Και ως Γεν. Γραμματέας στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, στην Εταιρία Γεωργοοικονομικών Μελετών, στην Εταιρία Φίλων Συνεργατισμού.
- Καθιέρωσε στην Ελλάδα τον κλάδο «Ελληνικό Συνεταιριστικό Δίκαιο» και με τα νομικά συνεταιριστικά του βιβλία επέδρασε στη θεωρία, στην πρακτική εφαρμογή και στη νομολογία των Δικαστηρίων.
- Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με βραβεία: Το 1935 για φοιτητική αριστεία και το 1955 για το έργο του «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος».
- Διαιτέει την καλύτερη συνεταιριστική βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.
- Ασχολείται με τη συγγραφή και έκδοση του πολύτομου ιστορικού έργου «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» και γενικά δίνει ιδεολογική, επιστημονική και συγγραφική βοήθεια στον αγροτικό και συνεταιριστικό τομέα.